

วารสารมณีเชษฐาราม วัดจอมมณี

Journal of Mani Chettha Ram

Wat Chommani

ปีที่ 8 ฉบับที่ 4 (กรกฎาคม – สิงหาคม 2568)

Vol 8 No.4 (July – August 2025)

P-ISSN : 2774-0455 (Print)

E-ISSN : 2774-0978 (Online)

วัตถุประสงค์

วารสารมณีเชษฐาราม วัดจอมมณี เป็นวารสารในกลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้า และเพื่อตีพิมพ์เผยแพร่บทความวิชาการ บทความวิจัย และบทวิจารณ์หนังสือ แก่นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์และนักศึกษา ในมิติทางด้านศาสนาและปรัชญา วัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่น รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ การศึกษา สังคมวิทยาและมนุษยวิทยา รวมทั้งสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

บทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิอย่างน้อย 2 ท่าน ในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Double blind peer reviewed) เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยรับพิจารณาตีพิมพ์ต้นฉบับของบุคคลทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย ผลงานที่ส่งมาจะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสาร อย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสาร

ทัศนะและข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความวารสาร ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น มิใช่ความคิดของคณะผู้จัดทำ และไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ ทั้งนี้กองบรรณาธิการไม่สงวนลิขสิทธิ์ในการคัดลอก แต่ให้อ้างอิงแสดงที่มา

กำหนดออกวารสารปีละ 6 ฉบับ เป็นราย 2 เดือน

ฉบับที่ 1 เดือน มกราคม – กุมภาพันธ์

ฉบับที่ 2 เดือน มีนาคม – เมษายน

ฉบับที่ 3 เดือน พฤษภาคม – มิถุนายน

ฉบับที่ 4 เดือน กรกฎาคม – สิงหาคม

ฉบับที่ 5 เดือน กันยายน – ตุลาคม

ฉบับที่ 6 เดือน พฤศจิกายน – ธันวาคม

🌸 เจ้าของ

111/1 วัดจอมมณี ตำบลมีชัย อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย 43000 โทร 06-10186156
e-mail: manichettharam@gmail.com

🌸 ที่ปรึกษา

พระเทพกิตติมุนี, ดร.

ที่ปรึกษาเจ้าคณะจังหวัดหนองคาย

พระราชรัตนาลงกรณ์, รศ.ดร.

เจ้าคณะจังหวัดหนองคาย

พระศรีวิชิโรโมลี

รองเจ้าคณะจังหวัดหนองคาย

พระสุธีวีริชคุณ

รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

🌸 บรรณาธิการบริหาร

พระครูสุตรัตนภรณ์

เจ้าอาวาสวัดจอมมณี

🌸 หัวหน้ากองบรรณาธิการ

พระมหาฐิติวัตร หนังกิจ, ดร.

โรงเรียนพระเทพบัณฑิตวิทยานุสรณ์

🌸 กองบรรณาธิการ

พระศรีญาณวงศ์, ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

พระครูภาวนาธรรมโมจิต, ดร.

เจ้าคณะอำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย

พระครูปริยัติสุวรรณวัฒน์, ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

พระนัสสนะ ส่างช้าง, ดร.

วัดจอมมณี ตำบลมีชัย อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย

พระมหาจำนงค์ สิริวิญญู, ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

พระมหาฐิติวัธส์ หมั่นกิจ, ดร.

โรงเรียนพระเทพบัณฑิตวิทยานุสรณ์

ศาสตราจารย์ ดร.บุญทัน ดอกไธสง

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ศาสตราจารย์ ดร. อีรภัทร์ เสรีรังสรรค์

มหาวิทยาลัยรังสิต

รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคนาภูมิ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

รองศาสตราจารย์ ดร.ธวัชธร ตู้ทองคำ

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

รองศาสตราจารย์ ดร.สุเทพ สุวีรางกูร

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วินิจ ผาเจริญ

มหาวิทยาลัยแม่โจ้

พลตรี ดร.วัลลภ มณีเชษฐา

มหาวิทยาลัยเนชั่น

ดร.สมพงษ์ พิพัฒน์เอกสกุล

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประภาส แก้วเกตุพงษ์

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมชาย ดำเนิน

สมาคมนักวิจัยแห่งประเทศไทย

ดร.ธีรดนัย กัปโก

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภูกาญจนาภรณ์ ปุณรัตน์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วุฒิพงษ์ บัวช้อย

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

ผู้ช่วยกองบรรณาธิการ

พระมหาสาธิต ดิกขปญโญ

วัดจอมมณี ตำบลมีชัย อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย

นายสมศักดิ์ พระปะเสน

โรงเรียนพระเทพบัณฑิตวิทยานุสรณ์

ฝ่ายประสานงานและจัดการ

พรเทพ เข้มเครือ

วัดจอมมณี ตำบลมีชัย อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย

ณรงค์ฤทธิ์ ดีทองหลง

วัดจอมมณี ตำบลมีชัย อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย

ฝ่ายกฎหมาย

ชัยวิทย์ ฤทธิพิชัยวัฒน์

นิติกรกรชำนาญการ สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง

ออกแบบปก

สมศักดิ์ พระปะเสน

โรงเรียนพระเทพบัณฑิตวิทยานุสรณ์

จัดรูปเล่ม

พระวินัย นาคา

วัดจอมมณี ตำบลมีชัย อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย

พิมพ์ที่

ศูนย์เรียนรู้การผลิตและจัดการธุรกิจสิ่งพิมพ์ดิจิทัล มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ใน
พระบรมราชูปถัมภ์ เลขที่ 1 หมู่ 20 ถ.พหลโยธิน ต.คลองหนึ่ง อ.คลองหลวง จ.ปทุมธานี 13180
โทรศัพท์ 0 2529 0574 7, 0 2909 1633 www.vru.ac.th

บทบรรณาธิการ

วารสารฉบับนี้เป็นฉบับที่ 4 ประจำปีพุทธศักราช 2568 บทความที่ได้รับการคัดเลือกให้เผยแพร่ในวารสารฉบับนี้ เนื้อหาสาระของบทความยังคงเนื้อหาสาระที่หลากหลายเช่นเคย จำนวนบทความทั้งหมด จำนวน 70 เรื่อง ซึ่งประกอบด้วย บทความวิจัย จำนวน 65 เรื่อง บทความวิชาการ จำนวน 5 เรื่อง วารสารผ่านการประเมินคุณภาพวารสารใหม่เข้าสู่จากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai Journal Citation Index-TCI) ให้วารสารจัดอยู่กลุ่มที่ 2 ระยะเวลาการรับรองคุณภาพวารสารตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2568 จนถึงวันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2572 และเพื่อให้คุณภาพของบทความเป็นไปตามเงื่อนไข และกติกาสากล จึงเปิดโอกาสให้นักวิชาการ นักวิจัยและนักศึกษาระดับบัณฑิต ได้เผยแพร่บทความทางวิชาการ หรือบทความวิจัย ซึ่งกองบรรณาธิการได้ดำเนินการตามกระบวนการเชิงหลักการเผยแพร่บทความตามเกณฑ์สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษาทุกประการ

กองบรรณาธิการวารสารมณีเชษฐาราม วัดจอมมณี ขอขอบคุณท่านผู้เขียน ท่านสมาชิกและท่านผู้อ่านที่ให้ความสนใจและไว้วางใจวารสารของเราเป็นอย่างดีตลอดมาและหวังเป็นอย่างยิ่งว่าบทความที่ได้เลือกสรรมาตีพิมพ์มีประโยชน์ต่อผู้อ่านทุกท่าน บรรณาธิการขอขอบพระคุณท่านผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้ให้ความกรุณาอ่านและแนะนำการปรับแก้บทความวิจัยให้มีคุณภาพทางวิชาการยิ่งขึ้น

สุดท้ายนี้กองบรรณาธิการหวังอย่างยิ่งว่าเนื้อหาในวารสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านบ้างตามสมควร หากผู้อ่านจะมีข้อเสนอแนะในการปรับปรุงวารสารนี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น กองบรรณาธิการขอน้อมรับไว้ด้วยความยินดียิ่ง

พระครูสุตรัตนภรณ์

บรรณาธิการ

สารบัญ

บรรณาธิการ	(ก)
บทบรรณาธิการ	(ฉ)
สารบัญ	(ข-จ)

บทความวิจัย : Research Article

การศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ตำบลบ้านใหม่ อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว*	1-18

THE STUDY OF LOCAL HISTORY OF BAN MAI SUBDISTRICT, PHRA NAKHON SI AYUTTHAYA DISTRICT, PHRA NAKHON SI AYUTTHAYA PROVINCE TO PROMOTE TOURISM

ศุภกานต์ นานรัมย์ และ วีรพล น้อยคล้าย

การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์	19-32

THE SCHOOL MANAGEMENT OF GOOD GOVERNANCE UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE SURIN

สมพงษ์ ไข่มุกข์, สมเดช สว่างดี และ จำรัส มุ่งเผือกกลาง

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบอกต่อของผู้ที่สนใจและเยี่ยมชมโครงการบ้านพูลวิลล่า ใน จังหวัดภูเก็ต และจังหวัดพังงา	33-43

FACTORS INFLUENCING THE REFERRALS OF THOSE INTERESTED AND VISITING POOL VILLA PROJECTS IN PHUKET AND PHANG NGA PROVINCES

ธารินี บุญเกิด และ ธัญปวีณ์ รัตนพงศ์พร

ปัจจัยจรรยาบรรณ (SOFT SKILLS) ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ ส่งผลต่อ ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2	44-59

SOFT SKILLS FACTORS OF EDUCATIONAL ADMINISTRATORS AFFECTING THE EFFECTIVENESS OF ACADEMIC MANAGEMENT IN SCHOOLS UNDER PATHUMTHANI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2

จรรยาพร ชื่นชม และ อีระภาพ เพชรมาลัยกุล

**ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการนิเทศภายในสถานศึกษาสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1** 60-75

THE ACADEMIC LEADERSHIP OF EDUCATION ADMINISTRATORS
AFFECTING THE INTERNAL SUPERVISION OF SCHOOL UNDER
THE OFFICE OF TRANG PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1
ฐิติมา ชูสุตรักษ์ และ บุญส่ง ทองเอียง

**แนวทางการเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2** 76-88

GUIDELINES FOR BEING AN INNOVATIVE ORGANIZATION FOR
EDUCATIONAL INSTITUTIONS ACCORDING TO UNDER THE DISTRICT
OFFICE SURAT THANI PRIMARY EDUCATIONAL AREA 2

อรพินท์ สังข์ฉิม และ ทิพมาศ เศวตวรโชติ

**ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2** 89-103

CREATIVE LEADERSHIP THAT AFFECTS SCHOOL EFFECTIVENESS
UNDER SURATTHANI PRIMARY SERVICE AREA OFFICE 2

พงษ์ธรา วิเศษสมบัติ และ พระครูวุฒิชัยการโกศล

**การพัฒนาความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ ตามกรอบแนวคิดทฤษฎี APOS โดยใช้การจัด
กิจกรรมการเรียนรู้วิธีแบบเปิด (OPEN APPROACH) ร่วมกับสถานการณ์ในชีวิตจริง
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5** 104-120

THE DEVELOPMENT OF MATHEMATICAL UNDERSTANDING BASED ON THE APOS
THEORY FRAMEWORK USING AN OPEN APPROACH LEARNING ACTIVITY COMBINED
WITH REAL-LIFE SITUATIONS FOR GRADE 11 STUDENT.

สุรศักดิ์ มีศรี และ นวพล นนทภา

**การบริหารงานตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอกาญจน
ดิษฐ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร** 121-133

THE ADMINISTRATION OF EDUCATIONAL INSTITUTIONS BASED ON
SANGAHAVATTHU 4 OF EDUCATIONAL INSTITUTION ADMINISTRATORS IN
KANCHANADIT DISTRICT UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE
AREA OFFICE SURATTHANI CHUMPHON

ปนัดดา กาญจนศรี และ สันติ อุณจะนำ

- การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวแบบบูรณาการของจังหวัดสมุทรสาคร** 134-147
 IMPLEMENTING THE INTEGRATED TOURISM STRATEGY OF SAMUT SAKHON PROVINCE
ศุชา สอทอง วรเดช จันทรรคร, เพ็ญศรี ฉิรินัง และ วิวัฒน์ หมั่นการ
- การพัฒนาบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลวังปลาป้อม อำเภอนาวัง จังหวัดหนองบัวลำภู** 148-160
 HUMAN RESOURCE DEVELOPMENT OF WANG PLA POM SUBDISTRICT ADMINISTRATIVE ORGANIZATION, NA WANG DISTRICT, NONG BUA LAMPHU PROVINCE
ประภัสสร สอนพรม และ พิชัยรัฐ หมั่นด้วง
- ปัญหาทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญาของพระภิกษุตาม พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช 2505** 161-172
 LEGAL PROBLEMS REGARDING CRIMINAL PROSECUTION OF MONKS UNDER THE SANGHA ACT, B.E. 2505
พระนิทัศน์ วงศ์วังเพิ่ม และ บัณฑิต ขวายุธธา
- แนวทางการพัฒนาขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการ เชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวันของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา** 173-187
 GUIDELINES FOR DEVELOPING LEARNING MANAGEMENT PROCESSES TO ENHANCE MATHEMATICAL CONNECTION ABILITIES IN DAILY LIFE FOR SECONDARY SCHOOL STUDENTS
พลากร ปานาสา และ นวพล นนทภา
- การประยุกต์ใช้หลักกัลยาณมิตรธรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำทาง วิชาการของครู สังกัดเทศบาลนครนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช** 188-200
 THE APPLICATION OF THE PRINCIPLES OF KALYANAMITTA DHARMA BY ADMINISTRATORS THAT IMPACT THE ACADEMIC LEADERSHIP OF TEACHERS UNDER THE NAKHON SI THAMMARAT MUNICIPALITY, NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE
สโรชา สังขนิติย์ และ ทิพมาศ เศวตวรโชติ
- แนวทางพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารจัดการชั้นเรียนของ ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1** 201-218
 THE GUIDELINES DEVELOPING DIGITAL TECHNOLOGY SKILLS CLASSROOM MANAGEMENT OF TEACHER UNDER THE OFFICE OF PHRA NAKHON SI AYUTTHAYA PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA 1
ทศพร บุญครูฑ และ อีระวัฒน์ มอนไธสง

แนวทางการพัฒนาบรรยากาศการทำงานในยุคดิจิทัลของครูในสถานศึกษา 219-232

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2

GUIDELINES FOR DEVELOPING THE WORK CLIMATE IN THE DIGITAL ERA FOR TEACHERS IN SCHOOLS UNDER AYUTTHAYA PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2

พรพิมล สุภาพันธ์ และ อีระวัฒน์ มอนไธสง

การบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อคุณภาพการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียน 233-247

เป็นสำคัญของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2

ACADEMIC ADMINISTRATION AFFECTING THE QUALITY OF STUDENT-CENTERED INSTRUCTIONAL MANAGEMENT OF SCHOOLS UNDER THE AYUTTHAYA PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2

นาถร่ำไพ หอยสังข์, ชัยยศ เดชสุระ และ วีรภัทร ภัทรกุล

การพัฒนาทักษะการอ่านสะกดคำมาตราตัวสะกดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 248-260

ที่ 3 โดยการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบของอินเทอร์เน็ตร่วมกับการใช้แบบฝึกทักษะการอ่านคำมาตราตัวสะกด

THE DEVELOPMENT OF WORD - ENDING SPELLING READING SKILLS OF GRADE 3 STUDENTS THROUGH HUNTER'S INSTRUCTIONAL MODEL COMBINED WITH WORD SPELLING SKILL EXERCISES

ปัญญาทิพย์ คำแสง และ กฤตยากาญจน์ โตพิทักษ์

ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคล 261-275

ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3*

ETHICAL LEADERSHIP OF SCHOOL ADMINISTRATORS THAT AFFECTS PERSONNEL MANAGEMENT IN EDUCATIONAL INSTITUTION UNDER SURATTHANI PRIMARY EDUCATION SERVICE AREA OFFICE 3

วัชรินทร์ นพแท่น และ บุญส่ง ทองเอียง

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อ 276-287

ประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรังกระบี่

DESIRABLE CHARACTERISTICS OF EXECUTIVE EDUCATIONAL ADMINISTRATORS IN THE 21ST CENTURY AFFECTING THE EFFECTIVENESS

IN SCHOOLS UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA
OFFICE TRANG KRABI

เกียรติศักดิ์ ป้องศรี และ ทิพมาศ เศรษฐวรโชติ

**ความสำเร็จในการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของกรมทรัพยากรน้ำ กระทรวง
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 288-298**

THE SUCCESS IN DIGITAL GOVERNMENT DEVELOPMENT OF THE
DEPARTMENT OF WATER RESOURCES, MINISTRY OF NATURAL
RESOURCES AND ENVIRONMENT

รัชฎาภรณ์ ไชยวัฒนาวุฒิกุล และพรพรรณ เหมาะะพันธ์

แนวทางการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารตามหลักอิทธิบาท 4 ในสถานศึกษา 299-309
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาานครศรีธรรมราช เขต 1

THE GUIDELINES FOR SCHOOL ADMINISTRATION BY DMINISTRATORS
ACCORDING TO THE FOUR BASES OF POWER IN SCHOOLS UNDER THE
JURISDICTION OF THE NAKHON SI THAMMARAT PRIMARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA OFFICE 1

เพชรรัตน์ คุณชน และ ทิพมาศ เศรษฐวรโชติ

แนวทางการพัฒนาสถานศึกษาสู่การเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรม สังกัดสำนักงาน 310-324
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย

THE GUIDELINES FOR DEVELOPING EDUCATIONAL INSTITUTIONS TO
BECOME INNOVATIVE ORGANIZATIONS UNDER THE JURISDICTION OF
THE NONG KHAI PROVINCIAL PRIMARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA OFFICE

อัศวพงษ์ อุทิศพงษ์, พัชรินทร์ ชมภูวิเศษ และ นวัตกรรม หอมสิน

การพัฒนาภาวะผู้นำของนายกเทศมนตรีต่อการบริหารงานเทศบาลเมืองบ้าน 325-342
กรดตำบลบ้านกรด อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

THE DEVELOPMENT OF THE MAYOR'S LEADERSHIP IN THE
ADMINISTRATION OF BAN KROT TOWN MUNICIPALITY, BAN KROT SUB-
DISTRICT, BANG PA-IN DISTRICT, PHRA NAKHON SI AYUTTHAYA PROVINCE

ประเสริฐ จันทร์โส และ อภิชาติ พานสุวรรณ

การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการป้องกันปัญหาเสพติดในเขต 343-357
พื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลลุมพลี อำเภพระนครศรีอยุธยา จังหวัด
พระนครศรีอยุธยา

PROMOTING THE PARTICIPATION OF COMMUNITY LEADERS IN
PREVENTING DRUG PROMBLEMS IN LUMPLEE SUBDISTRICT

ADMINISTRATIVE ORGANIZATION, PHRANAKHON SI AYUTTHAYA
DISTRICT, PHRANAKHON SI AYUTTHAYA PROVINCE

ภาณุวิชัย สุรพงษ์พิทักษ์ และ อภิชาติ พานสุวรรณ

**แนวทางพัฒนาการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้าน
โพอำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 358-373**

GUIDELINES FOR THE DEVELOPMENT OF THE ADMINISTRATION OF THE
ELDERLY SCHOOL OF BAN PHO SUBDISTRICT ADMINISTRATIVE
ORGANIZATION, BANG PA-IN DISTRICT, PHRA NAKHON SI AYUTTHAYA
PROVINCE.

ปานิสร่า ไชยะเดช และ อภิชาติ พานสุวรรณ

แนวทางการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก 374-386

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู

GUIDELINES FOR EDUCATIONAL RESOURCE MOBILIZATION FOR
SMALL SCHOOLS UNDER THE NONG BUA LAMPHU PRIMARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE

ฤทธิเดช วงศ์ลคร, พัชรินทร์ ชมภูวิเศษ และ นวัตกรรม หอมสิน

**แนวทางการจัดการศึกษาเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอน
ปลาย (ทวิศึกษา) ของโรงเรียนขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษาอุดรธานี 387-403**

GUIDELINES FOR THE MANAGEMENT OF EDUCATIONAL FOR
VOCATIONAL EDUCATION AND UPPER SECONDARY EDUCATION (DUAL
EDUCATION) IN SMALL SCHOOLS UNDER UDON THANI SECONDARY
EDUCATION AREA OFFICE

ปริญวิทย์ โง่นแก้ว, พัชรินทร์ ชมภูวิเศษ และ นวัตกรรม หอมสิน

**การพัฒนาความสามารถการอ่านจับใจความสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่
4 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ ด้วยเทคนิคTAI ร่วมกับผังกราฟิก 404-417**

THE DEVELOPMENT OF READING COMPREHENSION ABILITY
FOR MATHAYOMSUKSA 4 STUDENTS THROUGH COOPERATIVE LEARNING
USING THE TAI TECHNIQUE COMBINED WITH GRAPHIC ORGANIZERS

อิสราตัน อินทพงษ์ และ กฤษฎากาญจน์ โตพิทักษ์

**แนวทางการพัฒนาการจัดกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 418-429**

GUIDELINES FOR THE DEVELOPMENT OF SOCIAL AND PUBLIC BENEFIT ACTIVITIES UNDER THE JURISDICTION OF PHITSANULOK PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1

พัชรี สุวรรณชาติ และ วรินทร์ บุญยั้ง

การศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารสถานศึกษาแบบเชิงชุมชน 430-441

ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก
THE STUDY OF THE CURRENT SITUATION AND GUIDELINES FOR INVITATIONAL SCHOOL ADMINISTRATION BASED ON LOCAL WISDOM UNDER THE SECONDRY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE TAK

พิศาล นุชจันทร์ และ วรินทร์ บุญยั้ง

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลทับกุง 442-457

อำเภอหนองแสง จังหวัดอุดรธานี

PUBLIC PARTICIPATION IN THE DEVELOPMENT OF THAP KUNG SUBDISTRICT ADMINISTRATIVE ORGANIZATION,
NONG SAENG DISTRICT, UDON THANI PROVINCE

รวมพร ทาปลัด และ โกศล สอดส่อง

การสนับสนุนทางสังคมที่ให้กับครอบครัวผู้ป่วยจิตเภทเพื่อป้องกันการถูกทอดทิ้ง 458-468
ในหอผู้ป่วยในโรงพยาบาลปากช่องนานา

SOCIAL SUPPORT FOR FAMILIES OF PATIENTS WITH SCHIZOPHRENIA TO PREVENT ABANDONMENT

IN THE INPATIENT WARD AT PAK CHONG NANA HOSPITAL

ญาณิศา กวีกิจรัตน์, ปรีดา ตาสี และ นุชนาถ ยูอันเงาะ

คุณภาพบริการด้านงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์การบริหารส่วน 469-483

ตำบลโนนสูง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี

QUALITY OF DISASTER PREVENTION AND RELIEF SERVICES OF NON SUNG SUBDISTRICT ADMINISTRATIVE ORGANIZATION, MUEANG DISTRICT,
UDON THANI PROVINCE

จ๊กพันธ์ ทองจันทร์ และ โกศล สอดส่อง

ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนใน 484-492

สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี

FACTORS AFFECTING THE OPERATION EFFECTIVENESS OF STUDENT ASSISTANCE SYSTEM IN SCHOOLS UNDER UDONTHANI SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE

ธีระเดช จิราชนทัต และ ฐิติพร จิราชนทัต

- คุณภาพการบริการด้านโครงสร้างพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลตูมใต้ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี** 493-506
QUALITY OF INFRASTRUCTURE SERVICES OF TUM TAI SUBDISTRICT ADMINISTRATIVE ORGANIZATION, KUMPHAWAPI DISTRICT, UDON THANI PROVINCE
- ภูธิป แก้วเกิดเคน และ สุปิ่น สมสาร
ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลกระทบต่อความเป็นโรงเรียนคุณภาพ ตามนโยบาย 1 อำเภอ 1 โรงเรียนคุณภาพ ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง 507-524
ADMINISTRATIVE FACTORS AFFECTING QUALITY SCHOOL UNDER THE ONE DISTRICT ONE QUALITY SCHOOL POLICY OF EDUCATIONAL INSTITUTIONS IN THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE SINGBURI ANGTHONG
- นันทนา เรืองพานิช และ จันทรีศรี ภูติอริยวัฒน์
ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารและสมรรถนะครูที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง* 525-539
THE TRANSFORMATIONAL LEADERSHIP OF ADMINISTRATORS AND TEACHERS COMPETENCIES AFFECTING THE STUDENT QUALITY IN THE 21ST CENTURY IN SCHOOLS UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE SINGBURI ANGTHONG
- จิรภัทร แต่งงาม และ จันทรีศรี ภูติอริยวัฒน์
ภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระถมศึกษา อุบลราชธานี เขต 5 540-550
LEARNING LEADERSHIP OF SCHOOL ADMINISTRATORS AFFECTING PROFESSIONAL LEARNING COMMUNITY OF SCHOOLS UNDER UBON RATCHATHANI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 5
- ภรภัทร พวงพิมพ์, เจริญวิทย์ สมพงษ์ธรรม และ ชารี มณีศรี
การพัฒนาทักษะการถ่ายภาพด้วยสมาร์ทโฟนเพื่อการสื่อสารการตลาดออนไลน์ของวิสาหกิจชุมชนจังหวัดลำปาง 551-561

THE DEVELOPMENT OF SMARTPHONE PHOTOGRAPHY SKILLS FOR
ONLINE MARKETING COMMUNICATION OF COMMUNITY ENTERPRISES IN
LAMPANG PROVINCE

นิฤมล หิรัญวิจิตรภรณ์

ทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ 562-574
การศึกษาประถมศึกษาพานานทบุรี เขต 1

INNOVATIVE THINKING SKILLS OF SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER
NONGTHABURI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE
AREA OFFICE 1

ณิชนันท์ เทพบาล และ ดร.ณิ ปัญจรัตน์นกร

การศึกษาสภาพและแนวทางการพัฒนาความคิดแบบเติบโต (GROWTH 575-586
MINDSET) ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1

THE GUIDELINES TO DEVELOP THE GROWTH MINDSET OF SCHOOL
ADMINISTRATORS, UNDER THE PHITSANULOK PRIMARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA OFFICE 1

ภัทรา คำโค และ วรินทร์ บุญยั้ง

ความต้องการจำเป็นและแนวทางการพัฒนาด้านนวัตกรรมของครูผู้สอนสังกัด 587-600
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1

NEEDS AND GUIDELINES DEVELOPMENT FOR TEACHER INNOVATION,
UNDER THE PHITSANULOK PRIMARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA OFFICE 1

สุธิดา เทียนขาว และ วรินทร์ บุญยั้ง

ผลการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านร่วมกับชุดฝึกทักษะรายวิชา 601-614
นาฏศิลป์พื้นเมืองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนในสหวิทยาเขต
เมืองดอกบัว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

อุบลราชธานี อำนาจเจริญ

RESULTS OF USING FLIPPED CLASSROOM LEARNING MANAGEMENT WITH
SKILL PACKAGES OF NATIVE DANCE SUBJECT OF GRADE 10 STUDENTS
IN MUANGDOKBUA NETWORK UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA OFFICE UBON RATCHATHANI AMNAT CHAROEN

น้ำฝน ขมภูพันธ์, เจริญวิชัย สมพงษ์ธรรม และ รุจิรา ศรียงค์

การบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียน สหวิทยาเขตหอไตร สังกัดสำนักงาน 615-628
เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ

THE STUDENT AFFAIRS ADMINISTRATION OF SCHOOLS IN HOR TRAI NETWORK UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE UBON RATCHATHANI AMNAT CHAROEN

สัทธิ ผางพันธ์, สุรางคนา มัณยานนท์ และ สมหมาย สร้อยนาคพงษ์

**สมรรถนะผู้บริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษา
ที่ 17 สิรินครสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 3** 629-641

COMPETENCY OF ADMINISTRATORS TO DEVELOPING THE QUALITY OF SCHOOLS IN SIRINTHORN NETWORK 17 UNDER THE UBON RATCHATHANI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 3

ปฏิกรณ์ โพธาราม และ เจริญวิทย์ สมพงษ์ธรรม

**การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล
โนนทัน อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู** 642-655

PUBLIC PARTICIPATION IN LOCAL DEVELOPMENT OF NONTHAN SUBDISTRICT ADMINISTRATIVE ORGANIZATION, MUEANG NONG BUA LAMPHU DISTRICT, NONG BUA LAMPHU PROVINCE

พิชัยรัฐ หมั่นด้วง และ นัสพงษ์ กลิ่นจำปา

**การวิจัยปฏิบัติการเพื่อพัฒนาความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ด้วยการจัดการเรียนรู้
โดยใช้แนวปฏิบัติการสอน 5 ขั้น เรื่องรูปสี่เหลี่ยม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา
ปีที่ 5** 656-667

AN ACTION RESEARCH TO DEVELOP MATHEMATICAL UNDERSTANDING THROUGH THE 5 PRACTICES IN QUADRILATERALS FOR STUDENTS IN GRADE 5

ชนิกานต์ เต็มศิริรักษ์ และ วรินทร์ พูนไพบูลย์พิพัฒน์

**การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาเศรษฐศาสตร์ เรื่อง การผลิตสินค้าและ
บริการโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 กลุ่มเครือข่ายศรี
เมืองอุบล 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1** 668-684

DEVELOPING LEARNING ACTIVITIES FOR GRADE 8 STUDENTS IN THE ECONOMICS SUBJECT, ON PRODUCTION AND SERVICES USING THE PROBLEM BASED APPROACH SIMUANG NETWORK GROUP UNDER UBON RATCHATHANI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1

รัตติยากร พิมาทัย และ สมร ทวีบุญ

- การพัฒนาพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนด้วยหลักสัปุริสธรรม** 685-700
 DEVELOPMENT OF MORAL TEACHINGS MONKS IN SCHOOLS WITH THE PRINCIPLE OF SAPPURISADHAMMA PRINCIPLE
 พระอภิสิทธิ์ อภิชาติ (แช่จ้อง) และ พระครูบวรชัยวัฒน์
- การส่งเสริมกิจกรรมแก่นักเรียนด้วยหลักสูตรคลินิกคุณธรรมตามแนวพุทธ ศาสตร์ : กรณีศึกษาโรงเรียนเทศบาล 1 บ้านสะเดา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา** 701-715
 PROMOTING STUDENT ACTIVITIES THROUGH BUDDHIST-BASED MORAL CLINIC CURRICULUM: A CASE STUDY OF TESSABAN 1 BAN SADAO SCHOOL, SADAO DISTRICT, SONGKHLA PROVINCE
 วิจิต ศิริ และ พระครูบวรชัยวัฒน์
- การบริหารงานการนิเทศภายในสถานศึกษา สหวิทยาเขตลุ่มน้ำเมย สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก** 716-730
 INTERNAL SUPERVISION MANAGEMENT OF SCHOOLS OF INTERDISCIPLINARY STUDIES OF MOEI RIVER BASIN UNDER TAK SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE
 นิตยา แสงท้าว และ จารุวรรณ แก่นทรัพย์
- การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาเทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ) เรื่อง การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างปลอดภัย โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ 5E ร่วมกับสื่อการสอน ONLINE ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2** 731-744
 THE DEVELOPMENT OF LEARNING ACHIEVEMENT IN THE SUBJECT OF TECHNOLOGY (COMPUTER SCIENCE) ON THE TOPIC OF SAFE USE OF INFORMATION TECHNOLOGY USING THE 5 E INSTRUCTIONAL MODEL COMBINED WITH ONLINE LEARNING MEDIA FOR GRADE 2 STUDENTS.
 ภราดร รัชชพิชิตกุล และ หทัยรัตน์ เครือผั่งป้ง
- ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะของผู้บริหารสถานศึกษากับความสุข ในการทำงาน ของครูโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล** 745-758
 THE RELATIONSHIP BETWEEN EDUCATIONAL INSTITUTION ADMINISTRATORS' SKILLS AND TEACHER WORK HAPPINESS IN SMALL SCHOOLS UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE SONGKHLA-SATUN
 ชุกรี ลำโป และ นวรัตน์ ไวยมณู

**ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสถาบันอาชีวศึกษา
จังหวัดบึงกาฬ 759-771**

BEHAVIORAL LEADERSHIP OF SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER THE
VOCATIONAL EDUCATION INSTITUTE, BUENG KAN VOCATIONAL
INSTITUTE

สมฤทัย โพธิ์พันไม้ และ กฤษฎา วัฒนาศักดิ์

**ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารสถานศึกษา สหวิทยาเขตลุ่มน้ำ
เมยสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก 772-785**

INFORMATION TECHNOLOGY LEADERSHIP OF SCHOOL ADMINISTRATORS
OF INTERDISCIPLINARY STUDIES OF MOEI RIVER BASIN UNDER TAK
SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE

สันดี แสงท้าว และ จารุวรรณ แก่นทรัพย์

**การพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานโดยสื่อโมชันอินโฟกราฟิกร่วมกับ
การเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5ES) ในการเรียนรู้ การเขียนโปรแกรม
ด้วยภาษาไพทอน 786-798**

THE DEVELOPMENT OF BLENDED LEARNING MANAGEMENT USING
MOTION INFOGRAPHIC MEDIA COMBINED WITH 5 ES OF INQUIRY-BASED
LEARNING MODEL IN LEARNING PYTHON PROGRAMMING

ธนกร สายปัญญา ยศภัทร์ เงินลาด และ อัจฉรา วรรณานันต์

**การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐานร่วมกับไมโครเลิร์นนิ่ง
เรื่องการรักษาคุณภาพของร่างกายมนุษย์ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิด
เชิงมนทัศน์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 799-811**

THE DEVELOPMENT OF MODEL-BASED LEARNING ACTIVITIES COMBINED
WITH MICROLEARNING ON HUMAN HOMEOSTASIS TO ENHANCE
CONCEPTUAL THINKING SKILLS FOR 10TH GRADE STUDENTS.

นันทา วัชรพัฒนกุล และ วาริรัตน์ แก้วอุไร

**การพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ผ่านบทเรียนอีเลิร์
นนิ่ง กลุ่มสาระการเรียนรู้เทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ) เรื่องโฟร์ชาร์ต สำหรับ
นักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 812-821**

THE DEVELOPMENT OF COOPERATIVE LEARNING MANAGEMENT USING
JIGSAW TECHNIQUE THROUGH E-LEARNING LESSONS IN TECHNOLOGY
(COMPUTING SCIENCE) LEARNING STRAND ON FLOWCHARTS FOR GRADE
6 STUDENTS.

เอกภูมิ อิ่มอก และ ชุตติเดช อาศัย

บทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการสนับสนุนแหล่งเรียนรู้ ตามการรับรู้ของผู้บริหารและครูสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี 822-836

THE ROLE OF BASIC SCHOOL COMMITTEE IN SUPPORT LEARNING RESOURCES ACCORDING TO THE PERCEPTION OF ADMINISTRATORS AND TEACHERS UNDER NONGTHABURI PROVINCIAL ADMINISTRATIVE ORGANIZATION

ปวีตร เตมียสุต และ ลัดดาวัลย์ เพชรโรจน์

การจัดบรรยากาศองค์การที่เอื้อต่อการทำงานในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 837-850

CREATING AN ORGANIZATIONAL CLIMATE CONDUCIVE TO PERFORMANCE IN SCHOOL UNDER NONGTHABURI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2

พัชร คำจันทร์ และ ฉัตรกุล เอื้อพิพัฒน์กุล

การใช้อำนาจในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 851-861

ADMINISTRATIVE POWERS BY EDUCATIONAL INSTITUTION ADMINISTRATORS UNDER NAKHON RATCHASIMA PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 7

ยุวดี คลีสุชา และ กฤษฎา วัฒนาศักดิ์

การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาการงานอาชีพระดับมัธยมศึกษาตอนต้นใน กรุงเทพมหานคร 862-875

A DEVELOPMENT OF MODEL EDUCATIONAL MANAGEMENT OCCUPATION LEARNING FOR HIGH SCHOOL IN BANGKOK

อุษาสดา ภูษณสุวรรณศรี, เพ็ญอรุณ ปรีดีติลล และ บุญทริกา บุญภักดิ์

ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลยหนองบัวลำภู 876-889

INNOVATIVE LEADERSHIP OF SCHOOL ADMINISTRATORS AFFECT TEACHER'S WORK MOTIVATION UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE LOEI NONGBUALAMPHU

ลัดดาวัลย์ แก้วโวหาร และ บุญช่วย ศิริเกษ

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี 890-902

GUIDELINES FOR DEVELOPING ACADEMIC LEADERSHIP IN THE DIGITAL ERA FOR SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER THE OFFICE OF UDON THANI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA

ยศกร เหมือดเขื่อนขันธ และ กฤตภูมิ ชมภูวิเศษ

บทความวิชาการ : Academic Article

โซ่ห่วย จากรุ่นสู่รุ่น : ร้านค้าปลีกขนาดเล็กในเขตชุมชนเมืองราชบุรีผ่านมุมมอง พฤติกรรมการเลือกซื้อของลูกค้า 903-920

CHOHUO ACROSS GENERATIONS: THE SURVIVAL OF SMALL RETAIL STORES IN URBAN RATCHABURI THROUGH CUSTOMER PURCHASING BEHAVIOR

ถิรภูมิ แสงมณีเดช, รัตมี สุทธิโส, พันธ์ ชัยรัมย์, จิตติมาสุวรรณชาติ และ พีรพล สิมมา

การพัฒนานวัตกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยบูรณาการหลักสามัคคีธรรม เพื่อพัฒนานวัตกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวในยุคดิจิทัล 921-935

DEVELOPMENT OF INNOVATION TO PROMOTE TOURISM BY INTEGRATING THE PRINCIPLES OF UNITY TO ENHANCE TOURISM INNOVATION IN THE DIGITAL ERA

ปณณพงค์ วงศ์ณาศรี, ประพนธ์ชัย จิตรจำนงค์, พระศุภชาติ ฌมมัสโร (สาลี่วงษ์), จิราภรณ์ ชูชำนาญ และ พระครูปิยะธรรมานุสาสน์

การสื่อสารเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ 936-947

COMMUNICATION FOR IMPROVING THE QUALITY OF LIFE OF THE ELDERLY

อับดุลเลาะ เอกอัคราภิบาล, วิทยาธร ท่อแก้ว และ กานต์ บุญศิริ

การรังสรรค์เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) สู่ห้องเรียนปฏิวัติการเรียนรู้ของครู 948-964

CREATING ARTIFICIAL INTELLIGENCE (AI) TECHNOLOGY FOR THE CLASSROOM TO REVOLUTIONIZE TEACHER TEACHING

สถิตย์ กุลสอน, มีศักดิ์ แสงศิลา, โสภา ชัยพัฒน์ และ เบญจสิริ เจริญสวัสดิ์

แนวทางการเสริมสร้างศักยภาพครูในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา 965-978

GUIDELINES FOR ENHANCING TEACHERS' CAPACITY IN IMPLEMENTING THE STUDENT SUPPORT AND CARE SYSTEM IN SECONDARY SCHOOLS

สุปวีณ์ ชูรัมย์, อัจฉรา วัฒนานรงค์, โกศล มีคุณ, ธารินทร์ รสานนท์ และศักดิ์ชัย นิรัญทวี

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน 979-998

การศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ตำบลบ้านใหม่ อำเภอ
พระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว*
THE STUDY OF LOCAL HISTORY OF BAN MAI SUBDISTRICT,
PHRA NAKHON SI AYUTTHAYA DISTRICT,
PHRA NAKHON SI AYUTTHAYA PROVINCE TO PROMOTE TOURISM

ศุภกานท์ นานรัมย์¹ และ วีรพล น้อยคล้าย²

Supakan Nanrum¹ and Weraphol Noiklai²

¹⁻²มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

¹⁻²Phranakhon Si Ayuttatha Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author's Email: weerapol@aru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาพัฒนาการประวัติศาสตร์ท้องถิ่น 2) เพื่อสำรวจโบราณสถานและสถานที่สำคัญในชุมชน และ 3) เพื่อศึกษาประวัติบุคคลสำคัญในชุมชน ตำบลบ้านใหม่ อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา งานวิจัยเรื่องนี้เป็นงานวิจัยเชิงเอกสารมีการรวบรวมหลักฐานทางด้านประวัติศาสตร์ ทั้งเอกสารชั้นต้นและเอกสารชั้นรอง จากหอสมุดแห่งชาติและหอจดหมายเหตุแห่งชาติ เพื่อวิเคราะห์เชิงเนื้อหาของพื้นที่ศึกษา

ผลการศึกษาพบว่า 1) ตำบลบ้านใหม่ เดิมเรียกว่า “ตำบลบ้านใหม่มะขามหย่อง” ปรากฏนามในพระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา และยังเป็นพื้นที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ครั้งสงครามคราวสมเด็จพระสุริโยทัยขาดคอช้าง และวีรกรรมพระแสงดาบค่ายของสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ภายหลังเสียกรุงศรีอยุธยาแก่พม่า ตำบลบ้านใหม่ถูกทิ้งร้างไประยะเวลาหนึ่ง จนกระทั่งมีการฟื้นฟูกรุงในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น เริ่มมีผู้คนกลับเข้ามาอาศัยในชุมชน และภายหลังการปฏิรูปการปกครองในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ตำบลบ้านใหม่มะขามหย่องกลายเป็นส่วนหนึ่งของอำเภอรอบกรุง หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 ได้ชื่อเปลี่ยนเป็น “ตำบลบ้านใหม่” 2) โบราณสถานและสถานที่สำคัญประกอบด้วย พระราชานุสาวรีย์สมเด็จพระสุริโยทัย วัดโพธิ์เผือก วัดบำรุงธรรม วัดบัวขาว วัดกุฎีลาย วัดสามจีน วัดเกตุ และวัดจันทร์ประเทศ และ 3) ประวัติบุคคลสำคัญในชุมชน ได้แก่ นายสำราญ เกิดผล ศิลปินแห่งชาติสาขาศิลปะการแสดง นายสไว เดชศรี และนายทวีป ดวง

---

* Received 26 February 2025; Revised 28 April 2025; Accepted 30 April 2025

นิมิตร ช่างแกะสลักไม้ลายไทยที่มีชื่อเสียงระดับประเทศผู้ส่งต่อความรู้แก่ชาวบ้านใหม่จนกลายเป็นอาชีพอันเป็นเอกลักษณ์อันส่งผลดีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนในอนาคต

คำสำคัญ: ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น, ตำบลบ้านใหม่, พุ่มมะขามหย่อง

Abstract

This research aims to study 1) to study the development of local history, 2) to survey historical sites and significant locations within the community, and 3) to study the history of notable figures in Ban Mai Subdistrict, Phra Nakhon Si Ayutthaya District, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province. This research is a documentary study that primarily utilizes historical documents and evidence, including both primary and secondary sources, from the National Library and the National Archives. The gathered materials were analyzed through content analysis focusing on the study area.

The study results 1) Ban Mai Subdistrict was originally known as "Ban Mai Makham Yong" and was mentioned in the Royal Chronicles of Ayutthaya. It was an important historical site during key events such as the war in which Queen Suriyothai was killed in battle and King Naresuan was recorded as a brave with his sword leading his troops to beat the Burmese camp. After the fall of Ayutthaya to the Burmese, Ban Mai was abandoned for a period of time. However, the community was revived during the early Rattanakosin period, and people began to resettle. After administrative reforms during the reign of King Chulalongkorn (Rama V), Ban Mai Makham Yong became parts of the suburban. After the change of regime in 1932, was changed name to "Ban Mai Subdistrict." 2) The exploration of Historical Building and significant landmarks includes to the Queen Suriyothai Memorial, Wat Pho Pheuak, Wat Bamrung Tham, Wat Buakhao, Wat Kudi Lai, Wat Sam Chin, Wat Ket, and Wat Chan Prathet. And 3) The history of figures in the area that is Mr. Samran Koetphon, a National Artist in Performing Arts, Mr. Sawai Detsri, and Mr. Thawip Duangnimit, renowned Thai woodcarving artists. These important people have passed on their knowledge to the residents of Ban Mai and become a local characteristics career with the current and contributes to the future development of community-based tourism.

Keywords: Local History, Ban Mai Subdistrict, Tung Ma Kham Yong

บทนำ

ตำบลบ้านใหม่ อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นตำบลเล็ก ๆ ที่ตั้งอยู่ทางด้านเหนือติดแนวแม่น้ำเจ้าพระยา ตำบลบ้านใหม่ถือเป็นตำบลเก่าแก่ที่ปรากฏนาม “ตำบลบ้านใหม่มะขามหย่อง” ในพระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ฉบับพันจันทนุมาศ (เจิม) บริเวณอันเป็นที่ตั้งของตำบลบ้านใหม่เป็นพื้นที่ที่มีความเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์กระแสหลักของไทย คือ “ทุ่งมะขามหย่อง” ซึ่งเชื่อมโยงกับวีรกรรมความกล้าหาญของสมเด็จพระสุริโยทัย สมเด็จพระนเรศวรมหาราช และอาณาบริเวณทางการเมืองซึ่งเชื่อมโยงกับประวัติศาสตร์สงครามระหว่างกรุงศรีอยุธยากับพม่า

ตำบลบ้านใหม่มะขามหย่องเป็นทุ่งรับน้ำทางด้านเหนือของเกาะเมืองที่มีความสำคัญในอดีต ทั้งในแง่การตั้งถิ่นฐาน การประกอบอาชีพ และกลายสภาพเป็นป्राการธรรมชาติยามศึกสงคราม แม้ว่าเวลาล่วงผ่านสู่ปัจจุบัน ตำบลบ้านใหม่ ยังถือว่าเป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เนื่องด้วยเป็นพื้นที่ตั้งของพระราชานุสาวรีย์สมเด็จพระสุริโยทัย และยังมีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่เด่นชัดจากการงานหัตถกรรม และวงปีพาทย์อันเลื่องชื่อ

ด้วยสภาพพื้นที่ที่มีประวัติศาสตร์ความเป็นมาอย่างยาวนาน กอปรกับมีสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ ทั้งความสำคัญในบริบทปัจจุบันที่เชื่อมโยงกับพื้นที่รับน้ำทางด้านเหนือของเกาะเมืองพระนครศรีอยุธยา ความเก่าแก่ของพื้นที่อีกทั้งเป็นชุมชนที่มีการหล่อหลอมภูมิปัญญาอยุธยาที่สำคัญ ไม่ว่าจะเป็นงานหัตถกรรม วงปีพาทย์มโหรี เหล่านี้สามารถต่อยอดความรู้สู่การพัฒนาการท่องเที่ยวได้ ทั้งนี้ ยังมีผลงานวิจัยในพื้นที่พระนครศรีอยุธยาที่มุ่งพัฒนาพื้นที่ประวัติศาสตร์สู่การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เช่น การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดย พระมหากวินท์ ยสินทวโส (วงศ์อินทร์อยู่) และคณะ ที่มุ่งศึกษาสภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่สำคัญในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาเพื่อนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวและการเสนอคุณค่าทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (พระมหากวินท์ ยสินทวโส (วงศ์อินทร์อยู่) ธัชชนันท์ อิศรเดช และสุริยา รักษาเมือง, 2561) นอกจากนี้ยังมีผลงานวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงมรดกวัฒนธรรมในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดย ธนรัตน์ รัตนพงศ์ธระ และคณะ ผลงานวิจัยเรื่องนี้มุ่งศึกษาและวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกของการท่องเที่ยวเชิงมรดกวัฒนธรรมเพื่อเสนอแนวทางเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา (ธนรัตน์ รัตนพงศ์ธระ เสรี วงษ์มณฑา ชุษณา เตชคณา และณัฐพล ประดิษฐ์ผลเลิศ, 2559) ซึ่งทำให้ทราบเบื้องต้นว่า งานวิจัยทั้งสองเรื่องที่กล่าวมาเป็นเพียงตัวอย่างที่มุ่งศึกษาเพื่อพัฒนาและเสนอคุณค่าการท่องเที่ยวเพื่อยกระดับการท่องเที่ยวของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

นอกจากนี้ ความสำคัญในการศึกษาประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวยังนำไปสู่การสนับสนุนและต่อยอดในการขับเคลื่อนทุนทางวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่โดยเครือข่ายมหาวิทยาลัยราชภัฏเพื่อยกระดับเศรษฐกิจชุมชนและสำนักท้องถิ่น ดังโครงการวิจัยการฟื้นฟูทุนทางวัฒนธรรมเพื่อการกระตุ้นเศรษฐกิจ ในพื้นที่ทุ่งภูเขาทอง อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จนนำไปสู่การศึกษาประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม การต่อยอดสู่การฟื้นฟูและยกระดับการท่องเที่ยวด้วยการมีส่วนร่วมทั้งภาครัฐและภาคประชาชน (สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา, 2566)

ตัวอย่างของผลงานวิจัยเหล่านี้ ทำให้ทราบว่าการศึกษาทางด้านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมถือเป็นทุนสำคัญในการต่อยอดสู่การแสวงหาแนวทางเพื่อพัฒนา ยกระดับการท่องเที่ยว โดยใช้ทุนทางวัฒนธรรมและการมีส่วนร่วมของชุมชนและหน่วยงานภาครัฐ การมุ่งศึกษาพื้นที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยาถือเป็นหนึ่งในจุดหมายในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชาติเนื่องจากมีประวัติศาสตร์ความเป็นมาอย่างยาวนาน การศึกษาเรื่อง “ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นตำบลบ้านใหม่ อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว” จึงเป็นเพียงหนึ่งในหลายพื้นที่ที่น่าสนใจที่มีศักยภาพในการสร้างต้นทุนทางความรู้สู่การยกระดับและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาได้ในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพัฒนาการประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ตำบลบ้านใหม่ อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
2. เพื่อสำรวจโบราณสถานและสถานที่สำคัญในชุมชน ตำบลบ้านใหม่ อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
3. เพื่อศึกษาประวัติบุคคลสำคัญในชุมชน ตำบลบ้านใหม่ อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. แหล่งข้อมูลศึกษา

แหล่งข้อมูลศึกษา รวบรวมจากหลักฐานประวัติศาสตร์ เอกสารทางประวัติศาสตร์จากหอสมุดแห่งชาติ หอจดหมายเหตุแห่งชาติ ประกอบด้วยเอกสารชั้นต้น คือ พระราชพงศาวดาร คำให้การ ราชกิจจานุเบกษา และเอกสารหอจดหมายเหตุแห่งชาติ เอกสารชั้นรอง คือ หนังสือบทความ ผลงานวิจัย และงานวิชาการที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ นอกจากนี้ ยังมีการสำรวจโบราณสถานและสถานที่สำคัญในชุมชนอันถือเป็นแหล่งข้อมูลหนึ่งของการศึกษาวิจัยเรื่องนี้ด้วย

2. เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร

เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร หลักฐานทางประวัติศาสตร์ อันประกอบด้วย เอกสารชั้นต้น และเอกสารชั้นรอง ซึ่งเก็บรวบรวมข้อมูลจากหอสมุดแห่งชาติ และหอจดหมายเหตุแห่งชาติ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล มีการรวบรวมหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ประกอบด้วย เอกสารชั้นต้น เอกสารชั้นรองที่เกี่ยวข้องกับตำบลบ้านใหม่ อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา รวมไปถึงข้อมูลจากการสำรวจโบราณสถานและสถานที่สำคัญในชุมชน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล และประเมินคุณค่าข้อมูลเพื่อศึกษา วิเคราะห์ จากการค้นพบ เอกสารหลักฐานที่ค้นพบในการได้มาซึ่งข้อมูลประวัติศาสตร์ท้องถิ่นสำหรับการส่งเสริมการท่องเที่ยวในตำบลบ้านใหม่ อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่อง “ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นตำบลบ้านใหม่ อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว” สามารถแยกผลวิจัยได้ ดังนี้

(1) พัฒนาการประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ตำบลบ้านใหม่ อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ตำบลบ้านใหม่ปรากฏนามครั้งแรกในพระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ฉบับพันจันทนุมาศ (เจิม) ความว่า “ทัพพระเจ้าแปรตั้งค่ายตำบลบ้านใหม่มะขามหย่อง” พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ฉบับพันจันทนุมาศ (เจิม) (2542) เมื่อย้อนกลับไปยังบริบทประวัติศาสตร์ที่เกิดขึ้นในเวลานั้น ตำบลบ้านใหม่มะขามหย่องมีความเกี่ยวข้องกับสงครามระหว่างกรุงศรีอยุธยากับพม่า โดยเฉพาะอย่างยิ่งสงครามคราวสมเด็จพระสุริโยทัยขาดคอช้าง พ.ศ. 2091 ทั้งนี้ หลังจากสมเด็จพระมหาจักรพรรดิขึ้นครองราชย์เพียง 7 เดือน พระเจ้าตะเบ็งชเวตี้เห็นโอกาสในการยกทัพเข้ามาตีกรุงศรีอยุธยา

เมื่อพระเจ้าตะเบ็งชเวตี้ตัดสินใจยกทัพมาตีกรุงศรีอยุธยา สมเด็จพระมหาจักรพรรดิจึงมีพระราชกำหนดบอกไปยังเมืองพิษณุโลกว่า ถ้าพม่ายกทัพมาเมื่อใดให้เอาหัวเมืองเหนือทั้งหมดเป็นทัพตีกระหนาบ จากนั้นตรัสให้พระยาจักรีออกไปตั้งค่ายลุมพลี พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ฉบับพันจันทนุมาศ (เจิม) (2542)

ดูเหมือนว่าการสกัดกองทัพพม่าในเวลานั้นไม่ประสบความสำเร็จนัก กองทัพพม่าสามารถยกทัพมาตั้งค่ายรอบกรุงศรีอยุธยาได้สำเร็จ และถือได้ว่าเป็นครั้งแรกที่ตระหนักได้ว่า

การที่ราชธานีของกรุงศรีอยุธยาตั้งอยู่ในเกาะเมืองพระนครศรีอยุธยาซึ่งมีแม่น้ำล้อมรอบและมีทุ่งรอบเกาะเมืองฯ นั้น ถือเป็นยุทธศาสตร์ที่ได้เปรียบในการทำศึกสงคราม ในบรรดาทุ่งรอบเกาะที่ได้รับการกล่าวขวัญถึงมากนั้น คือ ทุ่งรอบเกาะเมืองฯ ที่ตั้งอยู่ทางด้านเหนือ ได้แก่ ทุ่งแก้ว ทุ่งขวัญ ทุ่งภูเขาทอง ทุ่งลุมพลี ทุ่งมะขามหย่อง ทุ่งลุมพลี ทุ่งประเทศ และทุ่งหันตรา เนื่องจากทุ่งเหล่านี้กลายเป็นสมรภูมิรบ ด้วยเหตุนี้ “ตำบลบ้านใหม่มะขามหย่อง” จึงถูกระบุนามในพระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยาด้วย

สงครามในครั้งนี้มีความเกี่ยวข้องกับสมเด็จพระสุริโยทัย พระราชพงศาวดาร ฉบับหลวงประเสริฐ ได้กล่าวถึงเหตุการณ์ในครั้งนี้ว่า

“สมเด็จพระมหาจักรพรรดิ แลครั้นเสวยราชสมบัติได้ 7 เดือน ญาหงษาบังเสวกียกพลมายังพระนครศรีอยุธยาในเดือน 4 นั้น เมื่อสมเด็จพระมหาจักรพรรดิเจ้า เสด็จออกไปรบศึกหงสาวดีนั้น สมเด็จพระอัครมเหสีแลสมเด็จพระเจ้าลูกเธอพระราชบุตร เสด็จทรงช้างออกไปโดยเสด็จด้วยแลเมื่อได้รับศึกหงษานั้น ทพหน้าแตกมาปะทัพหลวงเปนโกลาหลใหญ่ แลสมเด็จพระอัครมเหสีแลสมเด็จพระเจ้าลูกเธอพระราชบุตรนั้น ได้รับด้วยข้าศึก ถึงสิ้นพระชนม์กับคอช้างนั้น” พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ฉบับพันจันทนุมาศ (เจิม). (2542).

แม้ว่าจะไม่ได้ระบุพื้นที่ในการยุทธหัตถีว่ามีการรบพุ่งกันบริเวณทุ่งมะขามหย่อง แต่ด้วยสภาพพื้นที่จากทุ่งภูเขาทองขึ้นไปทางเหนือ 100 เส้น หรือ ประมาณ 4 กิโลเมตร เชื่อว่าเป็นพื้นที่ตำบลบ้านใหม่มะขามหย่องตามที่พระราชพงศาวดารของไทยได้ระบุไว้ ตำบลบ้านใหม่มะขามหย่องซึ่งถือเป็นทุ่งรบศึกที่ถูกระบุในสงครามคราวพระเจ้าหงสาวดีล้อมกรุงฯ พ.ศ. 2129 กองทัพพระมหาอุปราชได้ล่องหน้าเข้ามาเตรียมเสบียงล่องหน้า ยกทัพมาถึงกรุงศรีอยุธยาตั้งค่ายอยู่ทางทิศเหนือกับตะวันออก กองทัพพระเจ้าหงสาวดีอยู่ทางด้านเหนือตั้งค่ายหลวงที่ “ขนอนปากคู” ส่วนมังมอดตราบุตรกับพระรามตั้งที่ “ตำบลมะขามหย่อง” (สมเด็จพระยาดำรงราชานาภาพ, 2498)

การล้อมกรุงศรีอยุธยา พ.ศ. 2129 สมเด็จพระนเรศวรมหาราชได้ออกปล้นค่ายพม่าจนเกิดวีรกรรม ในพระราชพงศาวดาร ความว่า “เดือน 4 ขึ้น 10 ค่ำ เวลากลางคืนเสด็จออกไปปล้นค่ายทัพหน้าของพระเจ้าหงสาวดี ข้าศึกไม่รู้ตัวแตกพ่าย ได้ค่ายนั้นแล้วไล่ฟันแทงข้าศึกเข้าไปจนถึงค่ายหลวงพระเจ้าหงสาวดี สมเด็จพระนเรศวรเสด็จลงมาจากม้าพระที่นั่งทรงคาบพระแสงดาบนำทหารขึ้นป็นระเนียด จะเข้าค่ายพระเจ้าหงสาวดีถูกข้าศึกแทงตกลงมาจึงเข้าไม่ได้ พระแสงดาบซึ่งสมเด็จพระนเรศวรทรงในวันนั้น จึงปรากฏนามว่า “พระแสงดาบคาบค่าย” มาจนตราถึงทุกวันนี้” (สมเด็จพระยาดำรงราชานาภาพ, 2498)

ด้วยเหตุนี้ ตำบลบ้านใหม่มะขามหย่อง จึงปรากฏนามในฐานะสมรภูมิสงคราม อันมีสภาพที่ตั้งที่เหมาะสมกับการตั้งค่าย ความสะดวกในการขนส่งอาวุธยุทโธปกรณ์ บริเวณตำบลบ้านใหม่มะขามหย่องยังปรากฏนามอื่นอีก คือ “ทุ่งมนORMY” นามนี้ ปรากฏในคำให้การชาวกรุงเก่า ครั้งสงครามคราวสมเด็จพระสุริโยทัยขาดคอช้าง พ.ศ. 2091 ความว่า “พระบรมดิลกกียกพลออกไปที่ทุ่งมนORMY” (ประชุมคำให้การกรุงศรีอยุธยา รวม 3 เรื่อง, 2553) และสงครามช้างเผือก พ.ศ. 2106 ความว่า “ครั้นจุลศักราช 923 พระเจ้าหงสาวดียกทัพจำนวนพล 900000 มาตีกรุงศรีอยุธยาอีก ตั้งทัพที่ทุ่งมนORMY” (ประชุมคำให้การกรุงศรีอยุธยา รวม 3 เรื่อง, 2553) นามทุ่งมนORMY แม้จะต่างออกไปแต่มีความสอดคล้องกับพื้นที่ตำบลบ้านใหม่มะขามหย่องในไทยรบพม่า ความว่า “กองทัพหลวงของพระเจ้าหงสาวดีตั้งอยู่ที่ทุ่งวัดโพธิ์เผือก ใกล้ชนอนปากคู” (สมเด็จพระนเรศวรมหาราชานุภาพ, 2498) นั้นหมายความว่า บริเวณทุ่งวัดโพธิ์เผือก ตำบลบ้านใหม่มะขามหย่องได้กลายเป็นที่ตั้งค่ายหลวงของพม่าด้วยเหตุว่าใกล้กับชนอนปากคู ทางด้านเหนือของเกาะเมืองฯ อันเป็นทำเลยุทธศาสตร์ที่มีความเหมาะสมในการตั้งค่ายเพื่อล้อมกรุงศรีอยุธยา

โดยภาพรวม ตำบลบ้านใหม่เป็นชุมชนที่มีความเก่าแก่มากแต่ครั้งกรุงศรีอยุธยา ด้วยสภาพเป็นทุ่งรับน้ำทางด้านเหนือของเกาะเมืองฯ ติดแม่น้ำเจ้าพระยา ทั้งยังมีชนอนปากคู อันหมายถึง ชุมทางการสัญจรทางเรือ ด้านเก็บภาษีและตรวจคนเข้าออกที่มาจากหัวเมืองเหนือ ก่อนเข้าสู่เกาะเมืองฯ บริเวณชุมชนตำบลบ้านใหม่มะขามหย่องจึงเป็นแนวติดกับแม่น้ำเจ้าพระยา เมื่อมีชุมชน ผู้คนอาศัยอยู่ การมีอยู่ของศาสนสถานจึงเป็นการอธิบายสภาพเบื้องต้นของชุมชนบริเวณทุ่งราบแม่น้ำแห่งนี้ และยังเป็นที่ตั้งของพระราชานุสาวรีย์สมเด็จพระสุริโยทัยอนุสรณ์สถานแห่งความภาคภูมิใจของชาวพระนครศรีอยุธยาและของชาวไทยอีกด้วย

หลังการเสียกรุงศรีอยุธยาแก่พม่า ใน พ.ศ. 2310 พระนครศรีอยุธยาได้ถูกทิ้งร้างไปช่วงเวลาหนึ่ง ต่อมาเมื่อสงครามสงบลงแล้วราษฎรได้เริ่มกลับเข้ามาตั้งถิ่นฐานโดยเฉพาะอย่างยิ่งบริเวณริมแม่น้ำรอบเกาะเมืองพระนครศรีอยุธยา ส่วนแนวแม่น้ำทางด้านเหนือบริเวณ “ตำบลบ้านใหม่มะขามหย่อง” ไม่ปรากฏหลักฐานชัดเจนว่า มีผู้คนกลับเข้ามาตั้งถิ่นฐานตั้งแต่นั้นเมื่อใด สันนิษฐานว่าราษฎรได้กลับเข้ามาตั้งถิ่นฐานอย่างช้าในกาลพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ดังจะเห็นได้จากบันทึกของ ฌ็อง บัปติสต์ ปาลเลกัวซ์ ที่อาศัยอยู่ในสยาม ระหว่าง พ.ศ. 2372 – 2397 ได้กล่าวถึงอยุธยาไว้ว่า “เมืองใหม่นั้นตั้งอยู่รอบนครเดิม มีเรือนอยู่สองแถว พลเมืองประมาณ 40,000 คน ประกอบด้วยคนไทย จีน ลาว และมลายู” (มังเซญอร์ ปาลเลกัวซ์, 2552)

ต่อมาตำบลบ้านใหม่มะขามหย่อง ถูกระบุชื่อในราชกิจจานุเบกษา พ.ศ. 2446 เรื่อง ประกาศล่วงหน้าบอกจะแจกโฉนดสำหรับที่ดิน ในทุ่งบ้านสวนพริก ทุ่งบ้านทางกระเบน ทุ่งบ้านใหม่มะขามหย่อง อำเภอรอบกรุง แขวงเมืองกรุงเก่า ความว่า “ทุ่งบ้านทางกระเบน ตำบลบ้านใหม่มะขามหย่อง อำเภอรอบกรุง ทุ่งบ้านใหม่มะขามหย่อง อำเภอรอบกรุง แขวงเมืองกรุงเก่า” (ราชกิจจานุเบกษา, 2447) ความดังกล่าว ทำให้ทราบว่า “ตำบลบ้านใหม่มะขามหย่อง” เป็นนามที่มีการใช้มาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา เวลาต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็น “ตำบลบ้านใหม่” ซึ่งประกาศในราชกิจจานุเบกษา พ.ศ. 2471 เรื่อง ประกาศลดหย่อนเงินอากรค่านาคูโค ตำบลบ้านใหม่ ท้องที่อำเภอกรุงเก่า จังหวัดพระนครศรีอยุธยา (ราชกิจจานุเบกษา, 2471) ตามมาด้วยเอกสารของกระทรวงมหาดไทย เรื่อง ปิดทํานบกั้นน้ำช่วยเหลือการทํานา ใน พ.ศ. 2483 ความว่า

“ด้วยข้าพเจ้าได้รับหนังสือคณะกรรมการอำเภอกรุงเก่า ที่ 2262/2483 ลงวันที่ 18 กรกฎาคม 2483 รายงานว่าขณะนี้น้ำเหนือกำลังไหลหลากลงมาเข้าคลองต่าง ๆ ต้นข้าวในนาของราษฎรที่เพาะหว่านไว้ยังเล็กอยู่ ถ้าปล่อยให้เป็นไปตามสภาพ น้ำก็จะไหลเข้าสู่นาของราษฎรท่วมต้นข้าวเหล่านั้นเสียหาย นายอำเภอกรุงเก่า พร้อมด้วยกรรมการอำเภอ และคณะกรรมการอำเภอบางบาล คณะกรรมการอำเภอบางปะหัน จึงได้ร่วมมือกันเกณฑ์แรงงานราษฎรพร้อมด้วยไม้มาทํานบกั้นน้ำที่คลองทางกระเบน ตำบลบ้านใหม่ อำเภอกรุงเก่า” (หอจดหมายเหตุแห่งชาติ, 2483)

ด้วยเหตุนี้ ตำบลบ้านใหม่ จึงเป็นชื่อที่ถูกเรียกโดยกระทรวงมหาดไทยอย่างน้อย ๆ นับตั้งแต่ พ.ศ. 2471 โดยตัดคำว่า “มะขามหย่อง” ออกไป และด้วยสภาพพื้นที่เป็นทุ่งราบแม่น้ำ ติดแม่น้ำเจ้าพระยา และยังมีคลองอีกหลายสายในชุมชน ตำบลบ้านใหม่จึงประสบปัญหาน้ำท่วมเป็นประจำทุกปี ซึ่งจากเอกสารกระทรวงมหาดไทยดังกล่าว ทำให้ทราบว่า หากปล่อยให้น้ำเข้ามาทางคลองทางกระเบนอาจสร้างความเสียหายแก่พื้นที่ทํานาในอำเภอบางบาล 7,200 ไร่ อำเภอบางปะหัน 25,000 ไร่ และอำเภอกรุงเก่า 7,631 ไร่ (หอจดหมายเหตุแห่งชาติ, 2483)

จากรายงานการสำรวจข้อมูลเขตพัฒนาตำบลบ้านใหม่ อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พ.ศ. 2524 ระบุว่า เขตตำบลบ้านใหม่ แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 9 หมู่บ้าน ตั้งอยู่ห่างจากตัวจังหวัดพระนครศรีอยุธยาประมาณ 10 กิโลเมตร มีขนาดพื้นที่ 4,126 ไร่ มีอาณาเขต ทิศเหนือ จรดกับ ตำบลบ้านกุ่ม อำเภอบางบาล ทิศใต้ จรดกับ ตำบลภูเขาทอง อำเภอพระนครศรีอยุธยา ทิศตะวันตก จรดกับ ตำบลมหาพราหมณ์ อำเภอบางบาล

ทิศตะวันออก จรดกับ ตำบลวัดตูม อำเภอพระนครศรีอยุธยา จำนวน 9 หมู่บ้าน ประกอบด้วย ซึ่งประชากรส่วนใหญ่จะตั้งครอบครัวเป็นกลุ่ม ๆ โดยมีขนาดพื้นที่ทั้งหมด 8,163 ไร่ ใช้เป็นที่อยู่อาศัย 650 ไร่ และใช้เพาะปลูกและเลี้ยงสัตว์ 3,513 ไร่ มีจำนวนประชากรรวมกันทั้งสิ้น 4,391 คน ชาวบ้านส่วนมากประกอบอาชีพทำนา รองลงมา คือ แกะสลัก รับราชการ และรับจ้าง (หอจดหมายเหตุแห่งชาติ, 2524)

หากพิจารณาข้อมูลร่วมสมัยของตำบลบ้านใหม่ จะเห็นว่า ชื่อหมู่บ้านมีการปรับเปลี่ยน คือ หมู่ที่ 3 บ้านใหม่ใต้ หมู่ที่ 5 บ้านคลองนอก และหมู่ที่ 7 บ้านท้ายไผ่ โดยมีจำนวนประชากร 4,487 คน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทำอัญมณี แกะสลัก (องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านใหม่, 2567) และดูเหมือนว่าจำนวนประชากรไม่แตกต่างกันมากนักจากเมื่อ 40 ปีก่อน ส่วนบ้านเรือนราษฎรก็ยังคงสร้างบ้านเรือนริมสองฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา ชาวตำบลบ้านใหม่ยังมีวิถีชีวิตที่เรียบง่ายสอดคล้องกับธรรมชาติ การตั้งถิ่นฐาน การทำมาหากินยังสัมพันธ์กับสภาพพื้นที่ราบลุ่ม การเดินทางสัญจรมีการปรับเปลี่ยนตามกระแสนิยมสมัยใหม่ นับตั้งแต่มีการสร้างระบบชลประทานและถนนถนนเลียบริมแม่น้ำเจ้าพระยานับตั้งแต่ทศวรรษที่ 2510 จากเดิมที่มีการสัญจรทางเรือ มีเรือเมย์รับจ้างปรับเปลี่ยนเป็นการใช้รถยนต์ วิถีชีวิตสมัยใหม่ส่งผลต่อการประกอบอาชีพด้วย จากเดิมต้องพึ่งพาการทำเกษตรกรรมเป็นอาชีพรับจ้าง รับราชการ (2) สำนวณโบราณสถานและสถานที่สำคัญในชุมชน ตำบลบ้านใหม่ อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยาชุมชนตำบลบ้านใหม่เป็นชุมชนริมแม่น้ำเจ้าพระยาเก่าแก่มากแต่ครั้งกรุงศรีอยุธยา ความเป็นชุมชนเก่าแก่ส่งผลให้มีวัดวาอารามจำนวนมาก จากการสำรวจพบว่า วัดโพธิ์เผือก เป็นวัดสำคัญที่ปรากฏในพระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ส่วนวัดอื่น ๆ ที่อยู่ในเขตพื้นที่ตำบลบ้านใหม่ ได้แก่ วัดเกตุ วัดจันทร์ประเทศ วัดบำรุงธรรม วัดบัวขาว (วัดราชบัวขาว) และวัดกุฎีลาย เป็นวัดที่มีพระจำพรรษา และยังมีวัดร้างอีกหนึ่งแห่ง คือ วัดสามจีน หรือ วัดขนมจีน ซึ่งจะขอกล่าวถึงประวัติของแต่ละวัดโดยสังเขป ดังนี้

(2.1) วัดโพธิ์เผือก ตั้งอยู่ หมู่ที่ 2 บ้านมะขามหย่อง สร้างขึ้นในสมัยอยุธยา ราว พ.ศ. 2290 ตรงกับรัชสมัยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ ปรากฏนามในเอกสารเรื่องไทยรบพม่า ความว่า “กองทัพหลวงของพระเจ้าหงสาวดีตั้งอยู่ที่ทุ่งวัดโพธิ์เผือกใกล้ขนอนปากคู” (สมเด็จพระยาตำราธิราชนาภาพ, 2498) หลังการเสียกรุงศรีอยุธยาได้กลายสภาพเป็นวัดร้าง จนถึง พ.ศ. 2437 ได้รับการบูรณะปฏิสังขรณ์และพัฒนาขึ้นเป็นลำดับ วัดแห่งนี้มีอุโบสถ โครงสร้างก่ออิฐถือปูน ศาลาการเปรียญ หอระฆัง และกุฏิ มีปูชนียวัตถุสำคัญ คือ หลวงพ่อจ้อย สร้างเมื่อ พ.ศ. 2455 (กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ, 2528) การสำรวจโบราณสถาน

พระนครศรีอยุธยาของประยูร อุรุชาภูะ หรือ น. ณ ปากน้ำ ใน พ.ศ. 2509 ได้กล่าวถึง ธรรมเนียมเก่าฝีมือช่างอยุธยาสองหลัง ตรงแผ่นไม้จำหลักภาพปูนติดเชื่อมระหว่างกาบพระมหามุร กลางธรรมาสัน สลักเป็นเรื่องราวแปลก ๆ แผ่นขวามือเป็นภาพกลุ่มหญิงสาวอยุธยากำลังพน มือฟังธรรมด้วยท่าทางต่าง ๆ ด้านหลังเป็นเทพชุมนุม และด้านซ้ายเป็นภาพฤๅษีและนักพรต ต่าง ๆ ล้วนแต่พนมือฟังธรรมทั้งสิ้น เมื่อสอบถามประวัติของธรรมาสันหลังนี้ ปรากฏว่าของ วัดภูเขาทองให้ยืมมาอีกต่อหนึ่ง” (น. ณ ปากน้ำ, 2558) ปัจจุบันธรรมาสันหลังนี้ยังเก็บรักษาไว้ ที่พลับพลาที่ประทับสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ซึ่งวัดโพธิ์เผือกยังคงเก็บรักษาธรรมาสัน หลังนี้ไว้เป็นอย่างดี

(2.2) วัดเกตุ ตั้งอยู่ หมู่ที่ 3 บ้านใหม่ สร้างขึ้น ราว พ.ศ. 2365 ตรงกับรัชกาล พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา ราว พ.ศ. 2375 วัด แห่งนี้ประกอบด้วยอุโบสถ ศาลาการเปรียญ และกุฏิ มีพระพุทธรูปจำลอง ประดิษฐานอยู่ใน มณฑป (กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ, 2528) การสำรวจของ น. ณ ปากน้ำ ใน พ.ศ. 2509 ได้กล่าวถึงวัดเกตุไว้ว่า เป็นวัดตั้งอยู่ทางฝั่งตะวันออก มีการปฏิสังขรณ์มาเป็นศิลปะ รัตนโกสินทร์ ยังเหลืออยู่แต่ธรรมาสันใหญ่ซึ่งตั้งบนศาลาการเปรียญ เป็นฝีมือช่างสมัยอยุธยา (น. ณ ปากน้ำ, 2558) จากข้อมูลของ น. ณ ปากน้ำ ทำให้เกิดข้อสงสัยว่า วัดเกตุสร้างขึ้นใน สมัยต้นรัตนโกสินทร์จริงหรือไม่เนื่องด้วยรูปแบบธรรมาสันเป็นฝีมือช่างสมัยอยุธยา และมีการ เปลี่ยนแปลง ปฏิสังขรณ์วัดเป็นแบบรัตนโกสินทร์ซึ่งข้อมูลจากการสำรวจนี้มีความย้อนแย้งกับ ข้อมูลของกรมการศาสนาที่ระบุว่าวัดแห่งนี้สร้างขึ้นในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น วัดแห่งนี้ยังมี พิธีอุ้มพระลอดโบสถ์เพื่อให้มีสติในการดำเนินชีวิต เสริมสิริมงคลให้รอดพ้นจากอุปสรรคต่าง ๆ

(2.3) วัดจันทร์ประเทศ ตั้งอยู่ หมู่ 6 บ้านคลองโน สร้างขึ้นราว พ.ศ. 2380 ตรงกับรัช สมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 3 ชาวลาวเวียงจันทร์ได้อพยพเข้ามาตั้งถิ่น ฐานในตำบลบ้านใหม่มะขามหย่อง ร่วมกันสร้างวัดแล้วขนานนามให้สอดคล้องกับชื่อประเทศ ของตน วัดแห่งนี้ประกอบด้วยอุโบสถ ศาลาการเปรียญ และกุฏิ (กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ, 2528) เดิมบริเวณอันเป็นที่ตั้งวัดจันทร์ประเทศเป็นเกาะแม่น้ำ มีเนื้อที่ ประมาณ 8 ไร่ บริเวณด้านหน้าวัดติดคลองบ้านลาว เมื่อสร้างวัดเสร็จแล้ว เจ้าอาวาสวัดศาลา ปูนได้มอบ “หลวงพ่อด่าง” ซึ่งต่อมาเรียก “หลวงพ่อดมแดง” ประดิษฐานที่หอสดมนต์ ด้วย เหตุที่ชาวบ้านมาบนบานศาลกล่าวยามเจ็บไข้แล้วหายจะมีการแก้บนด้วยการจ้างหนังตะลุงมา เล่น บริเวณวัดยังพบศาลทรงแปลกตาที่เรียงซ้อนกันสามห้อง ถือเป็นศาลที่ชาวบ้านเชื่อสาย ลาวจะมาทำพิธีไหว้ผีบรรพบุรุษในช่วงเดือนเมษายน มีการทำบุญที่ศาลเจ้าแม่แก้ว ซึ่งถือเป็น

บรรพบุรุษของชาวลาวข่า และยังมีศาลเจ้าพ่อสีชมพูซึ่งเป็นถิ่นบึงของชาวบ้านคลองในอีกด้วย

(2.4) วัดบำรุงธรรม ตั้งอยู่ หมู่ที่ 4 บ้านใหม่ สร้างขึ้นตั้งแต่สมัยอยุธยา ราว พ.ศ. 2200 ในรัชสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช เดิมเรียกว่า “วัดสะพานขาว” ต่อมาเมื่อเสียกรุงศรีอยุธยาวันแห่งนี้ได้ปล่อยร้างไป จนกระทั่งได้รับการทำนุบำรุงจากราชภริยาจึงเรียกวัดนี้ว่า “วัดราชบุรณบุรีธรรม” ครั้น พ.ศ. 2483 ได้เปลี่ยนชื่ออีกครั้งเรียกว่า วัดบำรุงธรรม วัดแห่งนี้ประกอบด้วยอุโบสถ ศาลาการเปรียญ กุฏิ และสุสาน (กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ, 2528) ชาวบ้านยังเรียกวัดนี้ว่า “วัดโพธิ์หัก” ด้วยเชื่อว่าบริเวณวัดแห่งนี้เป็นที่สมรภูมิสงครามก่อนการเสียกรุงศรีอยุธยา พ.ศ. 2310 ความน่าสนใจของวัดแห่งนี้ คือ อุโบสถที่มีลักษณะสถาปัตยกรรมอย่างอยุธยา กล่าวคือ เป็นอาคารที่ใช้เสากลมหรือเสาแปดเหลี่ยม มีระบบโครงสร้างที่ใช้เสาในการรับน้ำหนักเป็นหลักแล้วจึงก่อผนังอิฐ มีการเจาะช่องแสงในลักษณะของลูกกรง (ศักดิ์ชาย สายสิงห์, 2564, หน้า 44) อันเป็นลักษณะสถาปัตยกรรมสมัยอยุธยาตอนต้นและตอนกลาง และยังมีหลวงพ่อดำที่วัดศาลาปูนมอบให้วัดบำรุงธรรมในคราวเดียวกับที่ให้หลวงพ่อแดงวัดราชบัวขาว และหลวงพ่อหอมแดงวัดจันทร์ประเทศ

(2.5) วัดบัวขาว หรือ วัดราชบัวขาว ตั้งอยู่ หมู่ที่ 1 บ้านหัวดุม สร้างขึ้นตั้งแต่สมัยอยุธยา ราว พ.ศ. 2200 ในรัชสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช พื้นที่วัดเป็นพื้นที่ราบลุ่มริมแม่น้ำเจ้าพระยา วัดแห่งนี้ประกอบด้วยอุโบสถ ศาลาการเปรียญ กุฏิ หอระฆัง และมีพระพุทธรูปที่วิหาร เรียกว่า หลวงพ่อแดง ที่อุโบสถมีใบเสมาสมัยอยุธยาเป็นหินสีเขียวไม่มีลวดลายแบบเสมาเดียว (ศักดิ์ชาย สายสิงห์, 2564) การสำรวจของ น. ณ ปากน้ำ ได้อธิบายสภาพของวัดราชบัวขาว ไว้ว่า วัดลาดบัวขาว ตั้งตรงข้ามกับโรงสีหัวดุม บริเวณแถบนี้เรียกว่า ตำบลบ้านใหม่ ตัววัดอยู่ลึกเข้าไป ห่างจากแม่น้ำประมาณ 200 เมตร อุโบสถถูกปฏิสังขรณ์ใหม่เมื่อ พ.ศ. 2480 สืบเนื่องจากฐานอุโบสถและผนังด้านข้าง มีเสาประดับสลับนานาต่าง ดูเป็นคติเก่าแต่สมัยอยุธยา (น. ณ ปากน้ำ, 2558) วัดแห่งนี้ยังเน้นจุดเด่น คือ หลวงพ่อแดง ที่ได้มาจากวัดศาลาปูนมาประดิษฐานเพื่อยึดเหนี่ยวจิตใจ ด้วยความศักดิ์สิทธิ์ของหลวงพ่อแดงจึงมีประชาชนมาบูชากราบไหว้ ต่อมาทางวัดได้มีการสร้างศาลาเพื่อประดิษฐานหลวงพ่อแดง ก่อสร้างแล้วเสร็จ ใน พ.ศ. 2565

(2.6) วัดกุฎีลาย ตั้งอยู่ หมู่ที่ 7 บ้านท้ายไร่ สร้างขึ้นในสมัยอยุธยาตอนปลาย ราว พ.ศ. 2300 เมื่อกรุงศรีอยุธยาร้างไป วัดนี้ได้กลายสภาพเป็นวัดร้าง เดิมอุโบสถตั้งอยู่กลางถนนสาย 309 อ่างทอง-อยุธยา เมื่อมีการสร้างถนน ใน พ.ศ. 2476 ถนนได้ตัดผ่านอุโบสถของวัด

พอดี ต่อมาอาคารเสนาสนะต่าง ๆ ได้มีการย้ายมาสร้างในบริเวณที่เหมาะสม วัดแห่งนี้ตั้งอยู่ในที่ราบลุ่มน้ำท่วมถึง ประกอบด้วยอาคารเสนาสนะต่าง ๆ ได้แก่ อุโบสถ ศาลาการเปรียญ กุฏิสงฆ์ หอระฆัง และฌาปนสถาน (กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ, 2528) วัดแห่งนี้ตั้งอยู่ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ของตำบลวัดตูม ส่วนเขตการปกครองส่วนท้องถิ่นตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ตำบลบ้านใหม่ จากการสำรวจวัดกุฏิลายยังคงหลงเหลือใบเสมาสมัยกรุงศรีอยุธยา

(2.7) วัดสามจีน หรือ วัดขนมจีน ปัจจุบันเป็นวัดร้าง สันนิษฐานว่าเป็นวัดที่สร้างขึ้นในสมัยกรุงศรีอยุธยา ตั้งอยู่ หมู่ที่ 7 บ้านท้ายไผ่ โบราณสถานแห่งนี้ยังไม่ได้ขึ้นทะเบียนโบราณสถาน จากข้อมูลการสำรวจของ นายเพียว เข็มนาถ พ.ศ. 2536 พบมณฑปรูปสี่เหลี่ยมก่อด้วยอิฐ ทางทิศเหนือมีประตูทางเข้าด้านเดียว ส่วนยอดหักลงมา บริเวณวัดยังพบซากโบราณสถาน สันนิษฐานว่า เป็นเจดีย์ที่ถูกทำลาย นอกจากนี้ ยังมีร่องรอยโบราณสถานซึ่งสันนิษฐานว่าเป็นวิหาร หรือ พระอุโบสถ อยู่ทางด้านเหนือจากมณฑป ปัจจุบันมีบ้านเรือนราษฎรปลูกค่อมทับอยู่ ส่วนของเนินโบราณสถานมีลักษณะเป็นสี่เหลี่ยมมุมมน สูงจากพื้นดินประมาณ 1 เมตร บนเนินดินมีเศษอิฐกระจัดกระจายใช้เป็นที่พักข้าวโพด นอกจากนี้ยังพบบ่อน้ำโบราณทางด้านตะวันออกของโบราณสถาน บริเวณรอบ ๆ เป็นโบราณสถานมีร่องรอยคูน้ำ สันนิษฐานว่าบ่อน้ำนี้คงเป็นส่วนหนึ่งของคูน้ำสี่เหลี่ยมรอบวัด (เพียว เข็มนาถ, 2538)

(3) ศึกษาประวัติบุคคลสำคัญในชุมชน ตำบลบ้านใหม่ อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยาตำบลบ้านใหม่มีความโดดเด่นทางวัฒนธรรมท้องถิ่น กล่าวคือมีวงดนตรีปี่พาทย์ และงานแกะสลักไม้ที่มีชื่อเสียงระดับชาติ ดังจะขอกล่าวถึงประวัติบุคคลสำคัญของตำบลบ้านใหม่ ดังนี้

(3.1) นายสำราญ เกิดผล ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (ดนตรีไทย) ประจำปี 2548 เกิดเมื่อวันที่ 22 กรกฎาคม 2470 ที่บ้านเลขที่ 57 หมู่ที่ 4 บ้านใหม่ ตำบลบ้านใหม่ นายสำราญ เป็นนักดนตรีในสายตระกูล “เกิดผล” เป็นหลานปู่ของ “นายวน เกิดผล” เจ้าของคณะหนังใหญ่ หัวหน่าวปี่พาทย์ วงแตงวง และวงอังกะลุง นายวน มีภรรยาชื่อ “นางซ้อน เกิดผล” เป็นศิลปินลิเก และเพลงพื้นบ้าน ตั้งบ้านเรือนอยู่ในบ้านใหม่ทางกระเบน

นายสำราญ เป็นบุตรของนายหงส์ บุตรคนที่ 2 ของนายวน นายหงส์ สมรสกับนางสังวาล แม่เพลงพื้นบ้านที่มีชื่อเสียง นายสำราญเข้ารับการศึกษาที่โรงเรียนวัดจันทร์ประเทศ เมื่อสำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 แล้ว นายสำราญยังได้ศึกษาวิชาการแพทย์แผนไทย ด้วยเกิดในครอบครัวของศิลปิน นายวน ผู้เป็นปู่ เป็นผู้ก่อตั้ง “วงดนตรีบ้านใหม่อยุธยา” (ณรงค์ชัย ปิฎกรัศด, 2556) ระหว่าง พ.ศ. 2490-2500 ส่วนนางซ้อนผู้เป็นย่าประกอบอาชีพลิเก คนทั่วไปจึงเรียก “ลิเกยายซ้อน ปี่พาทย์ตาวน” ถือเป็นจุดเริ่มต้นสำนักดนตรีบ้านใหม่ จนกลายเป็น

สำนักดนตรีที่มีชื่อเสียง คือ “วงบ้านใหม่ทางกระเบน” หรือ “สำนักดนตรีบ้านใหม่ทางกระเบน” หรือ “วงดนตรีปี่พาทย์บ้านใหม่ทางกระเบน”

นายสำราญ มีความเชี่ยวชาญด้านระนาดเอก เป็นศิลปินที่ประสบความสำเร็จสูงสุด เป็นครูผู้ประพันธ์ผลงานดนตรี ยกตัวอย่างเช่น เพลงจีนเก็บบุปผา เถา เพลงอัปสรสำออง เถา เพลงไอยราขวงววง เถา เป็นต้น นอกจากนี้ยังนำเพลงเก่ามาใช้ใหม่ ป้องกันการสูญหายด้วยการนำผลงานเพลงมาบรรจุนิพนธ์ใหม่ ยกตัวอย่างเช่น เพลงตับชมสวนขวัญ เพลงตับพระสังข์ทองหนินาง พันธุ์รัตน์ เพลงตับฤๅษีเสียดใจ เป็นต้น (ณรงค์ชัย ปิฎกกรัษฏ, 2556)

นายสำราญ ยังถวายคำปรึกษาแก่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี และเมื่อครั้งที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินมาประทับ ณ บ้านนายสังเวียน เกิดผล ตำบลบ้านใหม่ เมื่อวันที่ 10 มกราคม 2530 ในการนี้ทรงแต่งเนื้อร้องขึ้นใหม่ในเพลงตับสวนขวัญ จึงโดยเสด็จมาเพื่อขับร้องเพลงไทยร่วมกับวงดนตรีบ้านใหม่ ทรงประทานสมุดบันทึกแก่นายสำราญ และได้บอกให้นายสำราญเปิดและเลือกซื้อวงปี่พาทย์ 2 ชื่อ คือ พาทย์รัตน์ และ พาทย์สุนทร เมื่อนายสำราญ เปิดสมุดออกแล้ว จึงเลือกซื้อ พาทย์รัตน์ ด้วยเห็นว่าหากพระนาทมูลกระหม่อมอยู่ในคำว่า พาทย์รัตน์ ถือว่าเป็นบุญคุณสูงสุดของวงแล้ว จึงเปลี่ยนจาก “วงบ้านใหม่ทางกระเบน” เป็น “วงพาทย์รัตน์” มานับแต่นั้น (องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านใหม่, 2567) จากผลงานทางด้านดนตรีไทยอันโดดเด่น นายสำราญ จึงได้รับเกียรติประวัติสูงสุด คือ ได้รับการยกย่องเชิดชูให้เป็นศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (ดนตรีไทย) ประจำปี 2547

(3.2) นายสไว เดชศรี ช่างแกะสลักไม้ที่มีคุณูปการต่อชาวตำบลบ้านใหม่ นายสไว เกิดเมื่อวันที่ 21 เมษายน 2453 จบการศึกษาโรงเรียนเพาะช่าง เมื่อ พ.ศ. 2495 หลังเรียนจบได้ทำงานไม้มาแกะสลัก ต่อมาได้แต่งงานกับนางทองขาว เดชศรี แล้วรับเอางานไม้แกะสลักมาทำในหมู่บ้าน นางทองขาวไปติดต่อกับงานโต๊ะหมู่บูชาที่เสาชิงช้า ขนส่งมาจากท่าเตียนจนเกิดรายได้มั่นคง คนในหมู่บ้านจึงไปเรียนรู้งานแกะสลักไม้กับนายสไว จนเรียกว่า “อาจารย์สไว เดชศรี” ได้สอนศิลปหัตถกรรมงานแกะสลักไม้ด้วยลวดลายไทย เป็นผู้นำเอาวิชาแกะสลักไม้มาสอนแก่ชาวบ้านโดยไม่คิดค่าใช้จ่าย จนเกิดเป็นอาชีพที่แพร่หลายในตำบลบ้านใหม่ ในหมู่ที่ 5 บ้านคลองนอก และหมู่ที่ 6 บ้านคลองใน อย่างช้านับตั้งแต่ พ.ศ. 2510 ดังข้อมูลการสำรวจของ น.ณ ปากน้ำ พบว่า วิทยุคนคนหนึ่งซึ่งกำลังง่วนกับสลักไม้โต๊ะหมู่บูชา วิทยุคนนั้นได้เล่าว่าทำส่งกรุงเทพมหานคร มีผู้ว่าจ้างให้สลักเป็นลวดลายลงโต๊ะ ค่าจ้างสลักตัวละ 7 บาท หมู่บ้านแฉะนี้

พากันทำเป็นอุตสาหกรรม ไม่ว่าจะเป็นชายหญิงหนุ่มหรือแก่ เด็กตัวเล็ก ๆ ต่างก็เป็นช่าง เห็นแกะสลักกันที่ลานบ้าน ใต้ร่มไม้ หรือ ใต้ถุนบ้าน (น. ณ ปากน้ำ, 2558)

นายสวไมลูกศิษย์เป็นช่างไม้สืบทอดกันมาอีกหลายคน ยกตัวอย่างเช่น นางสาวชัช ดวงนิมิตร ผู้เป็นมารดาของ “นายทวีป ดวงนิมิตร” ปราชญ์งานแกะสลักไม้ลายไทยชาวตำบลบ้านใหม่

(3.3) นายทวีป ดวงนิมิตร สมรสกับนางรุ่งรัตน์ ประกอบอาชีพแกะสลักไม้ นายทวีปได้เล่าว่า นางสาวชัช ได้ไปปฏิบัติงานแกะสลักไม้มาทำที่บ้าน เวลานั้นตนเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่โรงเรียนปทุมวิทยาคาร ครูใหญ่ของโรงเรียนได้เชิญ นายสมจิตร คิดการ มาสอนลายไทยให้นักเรียน (เพชรรุ่ง เทียนปิวโรจน์ และคณะ, 2566) ต่อมาได้ไปศึกษาต่อที่โรงเรียนอยุธยาวิทยาลัย ในช่วงนั้นฐานะการเงินทางบ้านไม่ค่อยดี ไม่สามารถส่งเรียนต่อไป นางสาวชัชได้บอกกับนายทวีปว่า “ถ้าอยากเรียนก็ต้องให้ช่วยทำงานแกะสลักในตอนเย็นและวันหยุด” (ธรรมรัตน์ ศรีสุนทรพาณิชย์ และ ธรรมมยุรา สุรติสุพัต, 2560)

หลังจากเรียนจบโรงเรียนอยุธยาวิทยาลัย ได้ไปศึกษาต่อที่วิทยาลัยเทคนิคพระนครศรีอยุธยา แผนกช่างกลโรงงาน จนจบระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ทำให้มีความรู้ประยุกต์ใช้เครื่องมือกับงานแกะสลักจนสามารถประดิษฐ์เครื่องมือแกะสลักได้ด้วยตนเอง ใน พ.ศ. 2525 นายทวีปได้มีโอกาสเข้าร่วมทีมแกะสลักจากตำบลบ้านใหม่เพื่อบูรณปฏิสังขรณ์ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม วัดโพธิ์ พระบรมมหาราชวัง และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ เพื่อเตรียมการฉลองสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี

จากประสบการณ์ ความรู้ในงานแกะสลักไม้ การออกแบบ เทคนิคในการใช้เครื่องมือในการแกะสลักของนายทวีป ดวงนิมิตร ทำให้หน่วยงานภาครัฐเห็นความสำคัญในการถ่ายทอดภูมิปัญญาการแกะสลักไม้ให้กับสถาบันการศึกษาระดับท้องถิ่น เมื่อ พ.ศ. 2555 ได้รับเชิญจากองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านใหม่ ซึ่งมีนโยบายในการบรรจุวิชาการแกะสลักเป็นความรู้ท้องถิ่น ให้นายทวีปสอนวิชาเขียนลายไทยและแกะสลักไม้ ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนปทุมวิทยาคาร ตำบลบ้านใหม่ นายทวีปได้ดำเนินการสอนอย่างต่อเนื่องเป็นเวลา 10 ปี (เพชรรุ่ง เทียนปิวโรจน์ และคณะ, 2566) ด้วยประสบการณ์ด้านงานแกะสลักไม้ ผลงานการแกะสลักอันเป็นที่ประจักษ์ ความเสียสละในการถ่ายทอดความรู้ นายทวีป จึงได้รับการยกย่องว่าเป็นปราชญ์งานแกะสลักไม้ลายไทยชาวตำบลบ้านใหม่ เป็นความภาคภูมิใจของชาวตำบลบ้านใหม่

อภิปรายผล

1. พัฒนาการประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ตำบลบ้านใหม่ มีประวัติความเป็นมาอย่างยาวนานมาแต่ครั้งกรุงศรีอยุธยา ด้วยสภาพพื้นที่ตั้งเป็นทุ่งรับน้ำอยู่ทางด้านเหนือของเกาะเมืองพระนครศรีอยุธยา จึงมีสภาพเป็นพื้นที่เพาะปลูก สมรภูมิสงครามมาแต่ครั้งอดีต เมื่อเวลาเปลี่ยนผ่านจาก “ตำบลบ้านใหม่มะขามหย่อง” สู่ “ตำบลบ้านใหม่” สภาพพื้นที่มีการปรับเปลี่ยนตามยุคสมัย กล่าวคือ ในอดีตเป็นสมรภูมิสงครามคราวเสียสมเด็จพระสุริโยทัย จึงมีการก่อสร้างพระราชานุสาวรีย์สมเด็จพระสุริโยทัย มีการตั้งถิ่นฐานและการอพยพของผู้คนในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ ส่งผลให้รัฐบาลให้ความสำคัญในการดำเนินการสร้างพระราชานุสาวรีย์ อีกทั้งพัฒนาพื้นที่ให้กลายเป็นพื้นที่รับน้ำช่วงฤดูน้ำหลากอีกด้วย

2. การสำรวจโบราณสถานและสถานที่สำคัญในชุมชน พบว่า วัดสำคัญที่มีมาแต่ครั้งกรุงศรีอยุธยา อีกทั้งปรากฏความในพระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา คือ วัดโพธิ์เผือก ส่วนวัดที่มีมาแต่ครั้งกรุงศรีอยุธยา แต่ไม่ปรากฏในพระราชพงศาวดาร ได้แก่ วัดบำรุงธรรม วัดบัวขาว (วัดราชบัวขาว) วัดสองแห่งนี้เป็นวัดที่มีพระจำพรรษา ส่วนวัดสามจีน หรือ วัดขนมจีน เป็นวัดร้าง สำหรับวัดที่สร้างในสมัยรัตนโกสินทร์ ได้แก่ วัดเกตุ และวัดจันทร์ประเทศ อย่างไรก็ตาม วัดเหล่านี้ล้วนเป็นวัดที่มีแนวโน้มเสื่อมโทรม หดพังตามกาลเวลา ด้วยสภาพทุ่งราบแม่น้ำที่ต้องเผชิญกับปัญหาน้ำท่วมที่เกิดขึ้นเป็นประจำทุกปี

3. การศึกษาประวัติบุคคลสำคัญของชุมชน ตำบลบ้านใหม่ ประกอบด้วย นายสำราญ เกิดผล ศิลปินแห่งชาติสาขาศิลปะการแสดง นายสไว เดชศรี และนายทวีป ดวงนิมิตร ช่างแกะสลักไม้ลายไทยที่มีฝีมือ เหล่านี้สะท้อนให้เห็นต้นทุนทางวัฒนธรรมในพื้นที่อันเกิดจากบุคคลสำคัญระดับชาติ ชุมชนบ้านใหม่จึงมีความโดดเด่นในแง่การสร้างสรรค์ผลงานทางด้านศิลปวัฒนธรรม ในขณะเดียวกันยังหมายรวมถึงศักยภาพของชุมชนที่สามารถยกระดับไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมได้

เมื่อพิจารณาข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิจัย พบว่า ตำบลบ้านใหม่ เดิมเรียกว่า ตำบลบ้านใหม่มะขามหย่อง หรือที่ทราบในเอกสารประวัติศาสตร์ว่าเป็นส่วนหนึ่งของทุ่งมะขามหย่อง หรือทุ่งโนนภมร์ อันเป็นข้อมูลใหม่ที่ค้นพบในงานวิจัยเรื่องนี้ ตำบลบ้านใหม่มะขามหย่องเปลี่ยนเป็น ตำบลบ้านใหม่ ตามประกาศในราชกิจจานุเบกษา พ.ศ. 2471 และยังพบว่าเป็นส่วนหนึ่งของเอกสารประวัติศาสตร์ร่วมสมัยซึ่งไม่เคยค้นพบมาก่อน คือ เอกสารของกระทรวงมหาดไทย เรื่อง ปิดทำนบกั้นน้ำช่วยเหลือการทำนา ใน พ.ศ. 2483 อันมีเนื้อความ

เกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือชาวนาในฤดูน้ำหลาก ซึ่งอธิบายสภาพพื้นที่ราบลุ่มแม่น้ำของตำบลบ้านใหม่ที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาน้ำท่วมมาตั้งแต่อดีตได้เป็นอย่างดี การปรับนามจากตำบลบ้านใหม่มะขามหย่อง สู่ ตำบลบ้านใหม่ ทำให้เห็นพลวัตรของความเปลี่ยนแปลงในพื้นที่อันเชื่อมโยงกับบริบทร่วมสมัย ในขณะที่ความสำคัญของพื้นที่ที่เชื่อมโยงกับประวัติศาสตร์อยุธยายังปรากฏให้เห็นเด่นชัดผ่านการสร้างพระราชานุสาวรีย์สมเด็จพระสุริโยทัย

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องนี้ได้ข้อสรุปว่า ตำบลบ้านใหม่ เดิมเรียกว่า ตำบลบ้านใหม่มะขามหย่องเป็นตำบลเล็ก ๆ ตั้งอยู่ทางด้านเหนือของพื้นที่อำเภอพระนครศรีอยุธยา ด้วยสภาพตั้งระหว่างแม่น้ำเจ้าพระยาใกล้กับเกาะเมืองพระนครศรีอยุธยา ส่งผลให้ “ตำบลบ้านใหม่มะขามหย่อง” เป็นที่รับรู้ในฐานะส่วนหนึ่งของประวัติศาสตร์การสงครามระหว่างกรุงศรีอยุธยากับพม่า ทั้งวีกรรมยุทธหัตถีคราวสมเด็จพระสุริโยทัยขาดคอช้าง และพระแสงดาบค่ายของสมเด็จพระนเรศวรมหาราช

นับแต่เสียกรุงศรีอยุธยา พ.ศ. 2310 บริเวณเกาะเมืองพระนครศรีอยุธยาและพื้นที่โดยรอบได้ถูกทิ้งร้างไป จนกระทั่งสงครามสงบลง ราษฎรเริ่มกลับเข้ามาตั้งถิ่นฐานตามแนวแม่น้ำรอบเกาะเมืองพระนครศรีอยุธยา รวมไปถึงพื้นที่ริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาริเวณตำบลบ้านใหม่ด้วย การที่ชาวสยามเริ่มกลับเข้ามาตั้งถิ่นฐานอย่างต่อเนื่อง ต่อมาเมื่อมีการก่อตั้งมณฑลกรุงเก่าซึ่งถือเป็นศูนย์กลางราชการ ศูนย์กลางเศรษฐกิจบริเวณภาคกลางตอนล่าง ตำบลบ้านใหม่มะขามหย่องได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของอำเภอรอบกรุง และเปลี่ยนเป็นตำบลบ้านใหม่ก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475

ตำบลบ้านใหม่ มีวัดโบราณที่สร้างมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา คือ วัดโพธิ์เผือก วัดบำรุงธรรม วัดบัวขาว วัดกุฎีลาย และวัดร้างอย่างวัดสามจีน ส่วนวัดที่สร้างขึ้นในสมัยต้นรัตนโกสินทร์ คือ วัดเกตุ และวัดจันทร์ประเทศ ซึ่งการตั้งอยู่บนสภาพภูมิศาสตร์ที่มีลักษณะเป็นทุ่งราบแม่น้ำเจ้าพระยา ส่งผลให้เกิดน้ำท่วมเป็นประจำทุกปี อย่างไรก็ตาม ตำบลบ้านใหม่ยังคงเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมชาวกรุงเก่าไว้อย่างน่าชื่นชม กล่าวคือ มีวงดนตรีปี่พาทย์ที่มีชื่อเสียงระดับประเทศ หล่อหลอมให้ทายาทวงดนตรีปี่พาทย์บ้านใหม่ทางกระเบน หรือ วงพาทย์รัตน คือ นายสำราญ เกิดผล ได้รับยกย่องให้เป็นศิลปินแห่งชาติ และยังมีศิลปินหัตถกรรมงานแกะสลักไม้ลายไทยอันขึ้นชื่อที่ถ่ายทอดจากนายไสว เเดชศรี นายทวีป ดวงนิมิตร ได้ส่งต่อความรู้สู่ชุมชนจนกลายเป็นอาชีพของชาวตำบลบ้านใหม่

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป การศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นถือเป็นประเด็นประวัติศาสตร์ที่ได้รับความสนใจตั้งแต่ ทศวรรษที่ 2520 เป็นต้นมา การร้อยเรียงประวัติศาสตร์ท้องถิ่นให้เกาะเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ส่วนกลางจนสามารถต่อยอดไปสู่ความเข้าใจในระดับสังคมถึงความหลากหลายของผู้คน นอกจากจะสร้างความภาคภูมิใจให้กับชุมชนแล้ว ยังสามารถต่อยอดในการแปลงประวัติศาสตร์ให้กลายเป็นทุนทางวัฒนธรรมอันจะส่งผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชนหากมีการศึกษาข้อมูลอย่างต่อเนื่องในการแสวงหาแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนเป็นลำดับต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ. (2528). ประวัติวัดทั่วราชอาณาจักร เล่ม 4. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา.
- กรมศิลปากร. (2547). เสด็จประพาสสมณชลราชบุรี ในประกาศ ร.ศ. 128 (พ.ศ. 2452). รวมบทความประวัติศาสตร์ ฉบับพิเศษ, (26), 183 – 214.
- ณรงค์ชัย ปิฎกฤษิต. (2556). นายสำราญเกิดผล ศิลปินแห่งชาติกับองค์ความรู้ดนตรีไทย. วารสารศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 5(1), 60-82.
- ดำรงราชานุภาพ, สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยา, 2405-2486 .(2494). ไทยรบพม่า. คลังวิทยา.
- ธนรัตน์ รัตนพงศ์ธระ เสรี วงษ์มณฑา ชุขณา เตชคณา และณัฐพล ประดิษฐ์ผลเลิศ. (2559). แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงมรดกวัฒนธรรมในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วารสารวิชาการนวัตกรรมเพื่อสื่อสารสังคม, 4(2), 34-45.
- ธรรมรัตน์ ศรีสุนทรพาณิชย์ และ ธรรมมยุรา สุรติสุพัต. (2560). ทวีป ดวงนิมิต : ปราชญ์ชาวบ้านต้านงานแกะสลักไม้ลายไทยกับการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น. วารสารวิชาการอยุธยาศึกษา, 9(2), 51-62.
- น. ณ ปากน้ำ. (2558). ห้าเดือนกลางซากอิฐปูนที่อยุธยา. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร : เมืองโบราณ. ประชุมคำให้การกรุงศรีอยุธยา รวม 3 เรื่อง. (2553). กรุงเทพมหานคร : แสงดาว.
- เพียวร์ เข็มนาท. (2538). โครงการสำรวจขึ้นทะเบียนโบราณสถาน กองโบราณคดี แผนที่แสดงตำแหน่งโบราณสถานในเกาะเมืองและรอบเกาะเมืองพระนครศรีอยุธยา. กรุงเทพมหานคร : ม.ป.พ.
- พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ฉบับพันจันทนุมาศ (เจิม). (2542). ประชุมพงศาวดารฉบับกาญจนาภิเษก เล่ม 3. (หน้า 213-452). กรุงเทพมหานคร: กองวรรณกรรมและประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร.

พระมหากวีนท์ ยสินทวิโส (วงศ์อินทร์อยู่), ธีชนันท์ อิศรเดช และ สุริยา รักษาเมือง. (2561).

การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วารสาร มจร
สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 7(1), 145-156.

เพชรรุ่ง เทียนปิวโรจน์ และคณะ. (2566). ช่างศิลป์อยุธยา. สมุทรปราการฯ ม.ป.พ.

ประกาศล่วงหน้าบอกจะแจกโฉนดสำหรับที่ดิน ในทุ่งบ้านสวนพริก ทุ่งบ้านทางกระเบน ทุ่ง
บ้านใหม่มะขามหย่องอำเภอรอบกรุง แขวงเมืองกรุงเก่า. (2447). ราชกิจจานุเบกษา
เล่ม 20 หน้า 859 (20 มีนาคม 122).

ประกาศลดหย่อนเงินอากรค่านาคูโค่ ตำบลบ้านใหม่ ที่องที่อำเภอกรุงเก่า จังหวัด
พระนครศรีอยุธยา. (2471). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 45 หน้า 152 (14 ตุลาคม
2471).

มงเซนญอร์ ปาลเกล้าวิช. (2552). เล่าเรื่องกรุงสยาม. แปลโดย สันต์ท.โกมลบุตร,
กรุงเทพมหานคร: ศรีปัญญา

ศักดิ์ชาย สายสิงห์. (2564). คู่มือนำชมศิลปกรรมโบราณอยุธยา. นนทบุรี : เมืองโบราณ.
สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา. (2566). การฟื้นฟูทุน
ทางวัฒนธรรมทุ่งภูเขาทอง ตอนเทศกาลทุนทางวัฒนธรรม ตอนทุนทางวัฒนธรรม :
ต่อบาตรน้ำผึ้ง. เรียกใช้เมื่อ 9 มีนาคม 2568. จาก <https://www.aru.ac.th/rdi>
หอจดหมายเหตุแห่งชาติ. (2583). มท 5.3.7/50 เรื่อง คณะกรรมการอำเภอกับราษฎรได้
ร่วมมือกันปิดทำนบกั้นน้ำที่คลองทางกระเบนช่วยเหลือการทำนา ตำบลบ้านใหม่
อำเภอกรุงเก่า.

หอจดหมายเหตุแห่งชาติ. (2524). (8) มท 5.4.1.31/82 รายงานการสำรวจข้อมูลเขตพัฒนา
ตำบลบ้านใหม่ อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา.

องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านใหม่. (2567). สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐาน. เรียกใช้เมื่อ
25 เมษายน 2567.

การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลในสังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์*
THE SCHOOL MANAGEMENT OF GOOD GOVERNANCE UNDER
THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE SURIN

สมพงษ์ ไข่มุกข์¹, สมเดช Sawandee² และ จำรัส มุ่งเผือกกลาง³
Somphong Khaimook¹, Somdet Sawandee² and Chamrat Mungfaoklang³
¹⁻³วิทยาลัยนครราชสีมา
¹⁻³Nakhonratchasima College, Thailand
¹Corresponding Author's Email: 6604033200120@mnc.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ 2) เปรียบเทียบการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ จำแนกตามตำแหน่ง ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และขนาดของสถานศึกษา 3) ศึกษาแนวทางพัฒนาการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ ปีการศึกษา 2567 จำนวน 352 คน แบ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 24 คน และครู จำนวน 328 คน กำหนดขนาดโดยใช้ตารางเครจซี่และมอร์แกน และได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น ตามขนาดสถานศึกษา และผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 7 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างได้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.60-1.00 และมีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.96 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และค่าเอฟ

ผลการวิจัย พบว่า

1. การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

---

* Received 14 March 2025; Revised 28 April 2025; Accepted 30 April 2025

2. การเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ จำแนกตามตำแหน่ง ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และขนาดของสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

3. แนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ รวมทั้งสิ้น 20 แนวทาง ในขอบเขต 6 ด้าน ประกอบด้วย ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักความโปร่งใส ด้านหลักความมีส่วนร่วม ด้านหลักความรับผิดชอบ และด้านหลักความคุ้มค่า

คำสำคัญ: การบริหารสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา แนวทางการพัฒนา

Abstract

This research aimed to 1) study the level of use of good governance principles in the administration of schools under the Secondary Educational Service Area Office Surin, 2) compare the use of good governance principles in the administration of schools under the Secondary Educational Service Area Office Surin classified by position, work experience, and size of schools, and 3) study guidelines for developing the use of good governance principles in the administration of schools under the Secondary Educational Service Area Office Surin. The sample group used in the research was 352 school administrators and teachers under the Secondary Educational Service Area Office Surin in the academic year 2024, divided into 24 school administrators and 328 teachers. The size was determined using the Krejcie & Morgan table and obtained by stratified random sampling according to the size of the school. The data were provided by 7 school administrators. The research instruments were a 5-point rating scale questionnaire and a structured interview. The index of consistency was between 0.60-1.00 and the reliability of the whole questionnaire was 0.96. The statistics used for data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, and F-test.

The results of the research found that ;

1. The administration of schools according to the principles of good governance under the Surin Secondary Education Area Office, overall and in each aspect, is at a high level.

2. The comparison of school management of good governance under the secondary educational service area office Surin classified by job title, working experiences, and school size was Overall and each aspect no different

3. The guidelines for the development of school management of good governance under the secondary educational service area office Surin. There are a total of 20 approaches in 6 areas, consisting of the rule of law, the principle of morality, the principle of transparency, the principle of participation, the principle of responsibility and the principle of value for money.

Keywords: school management, Administrators of school, guidelines for the development.

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ กำหนดให้สถานศึกษาดำเนินกิจการได้โดยอิสระ และสามารถพัฒนาระบบบริหารจัดการที่เป็นของตนเองภายใต้การกำกับดูแลของสภาสถานศึกษา ตามกฎหมาย ว่าด้วยการจัดตั้งสถานศึกษานั้น ๆ การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ยึดเขตพื้นที่การศึกษา โดยยึดหลักการกระจายอำนาจในการบริหารจัดการไปยังคณะกรรมการ สำนักงานการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2553)

สถานการณ์ปัจจุบันในประเทศไทยและทั่วโลกต่างเกิดการเปลี่ยนแปลงส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของคุณภาพของคนไทยทุกช่วงวัย คุณภาพและมาตรฐานการศึกษาในทุกระดับ จุดอ่อนระบบการศึกษา บุคลากร และการบริหารจัดการสถานศึกษาที่ไม่เหมาะสม ไม่คล่องตัว เกิดความเหลื่อมล้ำทางโอกาสและความเสมอภาคส่งผลกระทบต่อคุณธรรม จริยธรรม และขาดการตระหนักถึงการมีวินัย ความซื่อสัตย์สุจริต และการมีจิตสาธารณะ จึงมีความจำเป็นที่ประเทศไทยต้องทำการปฏิรูปการศึกษาเพื่อให้เป็นกลไกในการขับเคลื่อนประเทศ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) หลักธรรมาภิบาลจึงเป็นหลักการที่นำมาใช้ในการจัดระเบียบการจัดการของทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนให้สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข โดยอาศัยการมีส่วนร่วมและสร้างความตระหนักในหน้าที่ความรับผิดชอบ ความโปร่งใสตรวจสอบได้ และใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่า และถูกต้องเป็นธรรม ให้เป็นไปตามหลักกฎหมายแห่งรัฐหรือองค์กรนั้น ๆ รวมถึงการบริหารจัดการสถานศึกษาในการเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการที่สามารถยกระดับและสร้างความน่าเชื่อถือขององค์กร และช่วยเพิ่มศักยภาพขององค์กรให้สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ

อันนำไปสู่การพัฒนาที่มีความสุจริต โปร่งใส และเป็นธรรมในทุกสังกัดที่มีการจัดการศึกษา (ธีระยุทธ เด่นดวง, 2561)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ ปัจจุบันถือได้ว่าประสบผลสำเร็จ บรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้เป็นที่น่าสนใจ แต่ยังคงพบว่าการปฏิบัติงานด้วยหลักธรรมาภิบาล นั้นบางครั้งยังคงขาดความตระหนักถึงความสำคัญในเรื่องของคุณธรรม และนิติธรรมในการ ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ยังขาดความชัดเจน ความโปร่งใสและขาดความ น่าเชื่อถือ รวมถึงขาดรับผิดชอบในหน้าที่ และการบริหารจัดการงบประมาณที่อาจไม่คุ้มค่า จึงถือได้ว่าเป็นเรื่องที่สำคัญ ที่จะต้องดำเนินการตามนโยบายเพื่อให้การบริหารการศึกษาบรรลุ เป้าหมายตอบโจทย์สังคม (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์, 2566)

ผู้วิจัยจึงศึกษาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล ในสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ เพื่อนำข้อมูลและผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางปรับปรุง ส่งเสริม และพัฒนาแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลในสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษา ในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์
2. เพื่อเปรียบเทียบการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษา ในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ จำแนกตามตำแหน่ง ประสบการณ์ในการ ปฏิบัติงาน และขนาดของสถานศึกษา
3. เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษา ใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์

สมมติฐานของการวิจัย

1. การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล จำแนกตามตำแหน่งแตกต่างกัน
2. การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล จำแนกตามประสบการณ์ในการ ปฏิบัติงานแตกต่างกัน
3. การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา แตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 **ประชากร** คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู ปีการศึกษา 2567 ประกอบด้วย โรงเรียนทั้งหมด 85 โรงเรียน จำนวน 2,899 คน แบ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 198 คน และครู จำนวน 2,701 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์, 2566)

1.2 **กลุ่มตัวอย่าง** คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู ปีการศึกษา 2567 ประกอบด้วย โรงเรียนจำนวน 50 โรงเรียน จำนวน 352 คน แบ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 24 คน และครู จำนวน 328 คน กำหนดขนาดโดยใช้ตารางเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) และได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (stratified random sampling) ตามขนาดสถานศึกษา

1.3 **กลุ่มผู้ให้ข้อมูล** คือ ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษา 5 ปีขึ้นไป และมีผลงานในการบริหารสถานศึกษาเป็นเลิศ ด้านการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมและธรรมาภิบาลในสถานศึกษา จำนวน 7 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 **เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย** ได้แก่ 1. แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ได้แก่ ตำแหน่ง ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และขนาดของสถานศึกษาตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert) และ 2. แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

2.2 **การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ** มีขั้นตอนดังนี้ 1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวข้องกับหลักธรรมาภิบาลตามแนวคิดของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2542) เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ 2) ศึกษาวิธีสร้างเครื่องมือแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert) และการสร้างแบบสอบถามจากตำราของบุญชม ศรีสะอาด, (2553) และวิธีการสร้างแบบสัมภาษณ์ 3) ผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบสอบถาม โดยการพัฒนาแบบสอบถามมาจากของชินแก้ว พรหมคำ (2564) และดำเนินการสร้างแบบสัมภาษณ์ 4) นำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมและพิจารณาให้ข้อเสนอแนะ 5) ปรับปรุงแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์แล้วนำเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน เพื่อตรวจพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของข้อคำถาม โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงก์ (IOC : Index of item objective congruence) มีค่าระหว่าง 0.60 – 1.00 6) นำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ 7) นำเสนอแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับบุคลากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน ใน

โรงเรียนอนุบาลศีขรภูมิ อำเภอสัขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 8) คัดเลือกข้อคำถามที่มีความเหมาะสมจำนวน 36 ข้อ มา วิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha coefficient) ตามวิธีของครอนบาช (Cronbach) มีค่าเท่ากับ 0.96 และ 9) จัดพิมพ์ แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง และจัดพิมพ์แบบ สัมภาษณ์ เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ขอนหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ใน การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยต่อผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์

3.2 ผู้วิจัยส่งหนังสือจากวิทยาลัยนครราชสีมา ไปยังสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยด้วยตนเอง

3.3 ผู้วิจัยติดตามเก็บรวบรวมแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง ได้แบบสอบถามกลับคืน จำนวน 352 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

3.4 ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์ เพื่อศึกษาแนวทางการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหาร สถานศึกษา

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปตามขั้นตอนดังนี้

4.1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับตำแหน่ง ประสบการณ์ใน การปฏิบัติงาน และขนาดของสถานศึกษา ของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามโดยหาความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

4.2 วิเคราะห์ระดับการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล ในสังกัดสำนักงาน เขต พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ ทั้งโดยภาพรวม รายด้าน และรายข้อโดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ของบุญชม ศรีสะอาด (2553)

4.3 วิเคราะห์เปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล ในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ จำแนกตามตำแหน่ง และประสบการณ์ใน การปฏิบัติงาน โดยใช้ค่า t – test (Independent samples)

4.4 วิเคราะห์เปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล ในสังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยใช้ การวิเคราะห์ ความแปรปรวนทางเดียว โดยใช้ F-test (One way ANOVA)

4.5 วิเคราะห์แนวทางในการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล ในสังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ โดยวิเคราะห์ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) และการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive analysis)

ผลการวิจัย

1. ผลการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.37$, S.D.= 0.61) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านหลักความรับผิดชอบ ($\bar{X} = 4.38$, S.D.= 0.70) รองลงมาคือ ด้านหลักนิติธรรม ($\bar{X} = 4.37$, S.D.= 0.73) ด้านหลักคุณธรรม ($\bar{X} = 4.37$, S.D.= 0.72) หลักความมีส่วนร่วม ($\bar{X} = 4.36$, S.D.= 0.62) และหลักความโปร่งใส ($\bar{X} = 4.34$, S.D.= 0.72) ตามลำดับ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านหลักความคุ้มค่า ($\bar{X} = 4.34$, S.D.= 0.72) ปรากฏดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ โดยภาพรวมและรายด้าน

ด้านที่	รายการ	ระดับปฏิบัติ		แปลผล	อันดับที่
		$\bar{X}$	S.D.		
1	หลักนิติธรรม	4.37	0.73	มาก	2
2	หลักคุณธรรม	4.37	0.72	มาก	3
3	หลักความโปร่งใส	4.34	0.72	มาก	5
4	หลักความมีส่วนร่วม	4.36	0.62	มาก	4
5	หลักความรับผิดชอบ	4.38	0.70	มาก	1
6	หลักความคุ้มค่า	4.34	0.72	มาก	6
ภาพรวม		4.37	0.61	มาก	

2. การเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ จำแนกตามตำแหน่ง ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และขนาดของสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

3. ผลการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ รวมทั้งสิ้น 20 แนวทาง ในขอบเขต 6 ด้าน ประกอบด้วย ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักความโปร่งใส ด้านหลักความมีส่วนร่วม ด้านหลักความรับผิดชอบ และด้านหลักความคุ้มค่า

อภิปรายผล

จากการสรุปผลการวิจัย เรื่อง การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ ผู้วิจัยได้นำประเด็นสำคัญมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ทุกด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านหลักความรับผิดชอบ ทั้งนี้อาจเนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษามีการบริหารสถานศึกษาโดยตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อสังคม และการดำเนินงานของสถานศึกษาให้อยู่ในแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาประจำปีของสถานศึกษา โดยครอบคลุมทุกภารกิจตามกฎหมาย และกระตุ้นให้บุคลากรตระหนัก และมีความกระตือรือร้นในการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม และสอดคล้องกับสำนักนายกรัฐมนตรี (2542) ได้กล่าวว่าการตระหนักในสิทธิหน้าที่ ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคม การใส่ใจปัญหาของบ้านเมือง และกระตือรือร้นช่วยแก้ปัญหา ตลอดจนการเคารพในความเห็นที่แตกต่างและความกล้าที่จะรับผลจากการกระทำของตนเอง สอดคล้องกับงานวิจัยของภูษณาภรณ์ นาคทิพย์วรรณ และสมใจ สืบเสาะ (2566) ได้ทำวิจัยเรื่องการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ผลการวิจัยพบว่าการบริหารสถานศึกษา โดยใช้หลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของชันทอง ไทยทวี (2562) ได้ทำวิจัยเรื่องการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลกับสุขภาพองค์การของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผลการวิจัยพบว่าผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยที่หลักนิติธรรม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ หลักความรับผิดชอบต่อ

2. ผลการเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ จำแนกตามตำแหน่ง โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาและครูตระหนักถึงความสำคัญของหลักธรรมาภิบาล ซึ่งเป็นหลักการที่จะนำไปใช้ในการจัดระเบียบการบริหารจัดการทุกภาคส่วนให้สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุขโดยอาศัยการมีส่วนร่วม และสร้างความตระหนักในหน้าที่ความรับผิดชอบต่อ เพื่อให้เกิดความโปร่งใส ตรวจสอบได้ และใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่า อยู่ในความถูกต้อง เป็นธรรม จึงทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่ตำแหน่งต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาลไม่แตกต่างกันสอดคล้องกับงานวิจัยของ ยาดา กมลวิทยานันท์ (2561) ได้ศึกษาหลักธรรมาภิบาลในการปฏิบัติงานของครูระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจระยอง เขต 2 ผลการเปรียบเทียบหลักธรรมาภิบาลในการปฏิบัติงานของครูระดับปฐมวัยสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประณตศึกษาระยอง เขต 2 จำแนกตามตำแหน่ง ประสบการณ์ทำงานและขนาดโรงเรียน โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของธิดาพร ชาวไร่ (2560) ได้ศึกษาความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานการศึกษา สำนักงานเขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีตำแหน่งต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาสำนักงานเขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร ในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

3. การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาสรีนทร์ จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน โดยภาพรวมและรายด้าน มีการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาและครู ถึงแม้จะมีประสบการณ์การทำงานที่แตกต่างกัน แต่ได้รับฝึกอบรมระบบคุณธรรมและจริยธรรมข้าราชการอยู่เสมอ ทำให้ข้าราชการและบุคลากรทางการศึกษาได้รับการพัฒนาความรู้ ปฏิบัติการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่บรรจุราชการ และมีการประเมินผลการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล ส่งผลให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาตระหนักและมีจิตสำนึกในหน้าที่ มุ่งมั่นในการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายเช่นเดียวกัน จึงทำให้มีความคิดเห็นที่ไม่แตกต่างกันสอดคล้องกับงานวิจัยของสิรินญา ศิริประโคน (2561) ได้ศึกษาเรื่องการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนบ้านมาบเตย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประณตศึกษาระยอง เขต 1 ผลการวิจัยพบว่าผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารสถานศึกษา โดยใช้หลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนบ้านมาบเตย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประณตศึกษาระยอง เขต 1 จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน พบว่าครูที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนบ้านมาบเตย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประณตศึกษาระยอง เขต 1 ทั้งโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของจันจิรา สมรูป (2560) ได้ทำวิจัยเรื่องความพึงพอใจของครูต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ในสหวิทยาเขตเมืองสมุทร จังหวัดสมุทรสาคร ผลการวิจัยพบว่าครูที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่างกันมีความพึงพอใจของครูต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตเมืองสมุทร จังหวัดสมุทรสาคร ทั้งภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

4. การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาสรีนทร์ จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจากทุกสถานศึกษามีการบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาล ที่เน้นการพัฒนาสถานศึกษา โดยยึดหลักความถูกต้องและเป็นธรรม มีกฎเกณฑ์ที่ชัดเจนใน

การบริหารงานของสถานศึกษา มีการจัดระบบบริหารงานของสถานศึกษา ให้มีความโปร่งใส ถูกต้องตามหลักคุณธรรม นิติธรรม มีส่วนร่วมในการรับผิดชอบ และมีความคุ้มค่าในการบริหารงานของสถานศึกษา ทำให้มีความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาลไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของนุริฮัน ดอเลาะ (2566) ได้ศึกษาการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 จำแนกตามตัวแปรเพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และขนาดของสถานศึกษา พบว่าตัวแปรขนาดสถานศึกษา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของพรรณิภา ไชยศรี เพลินพิศ ธรรมรัตน์ ภิญญู ทองเหลา (2564) ได้ศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 ผลการวิจัยพบว่าการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียน จำแนกตามสถานภาพ ขนาดของโรงเรียน และประสบการณ์การปฏิบัติงาน พบว่าสถานภาพการดำรงตำแหน่งต่างกัน ไม่แตกต่างกัน ขนาดโรงเรียนแตกต่างกัน ไม่แตกต่างกัน

5. แนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ รวมทั้งสิ้น 20 แนวทาง ในขอบเขต 6 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านหลักนิติธรรม ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูปฏิบัติตามการสอนโดยยึดระเบียบที่ครูสภากำหนดตามมาตรฐานการปฏิบัติงาน ตามมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ และจรรยาบรรณวิชาชีพ พัฒนาตนเองตามมาตรฐานที่สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษากำหนดแนวปฏิบัติไว้ ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรปฏิบัติตามระเบียบหลักเกณฑ์ ข้อบังคับและแนวทางปฏิบัติทางราชการ ประพฤติปฏิบัติตนตามวินัยของข้าราชการ สร้างความเข้าใจในหลักนิติธรรม การปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ มีการเพิ่มช่องทางในการนำเสนอถูกระเบียบที่มีความหลากหลาย พัฒนากลไกการแก้ไขปัญหาและข้อขัดแย้ง รวมทั้งจัดทำหลักเกณฑ์ข้อบังคับในสถานศึกษา และส่งเสริมให้บุคลากรได้มีส่วนร่วมในการเสนอข้อคิดเห็นในการกำหนดวัฒนธรรมองค์กร สร้างความร่วมมือกับชุมชน ติดตามและประเมินผล 2) ด้านหลักคุณธรรม ผู้บริหารควรบริหารสถานศึกษาโดยยึดมั่นหลักความถูกต้อง ประพฤติปฏิบัติที่อยู่ในกรอบระเบียบวินัย ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรนำคุณธรรมมาใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ยึดมั่นในคุณธรรมจริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพและขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของไทย สร้างวัฒนธรรมองค์กรที่มีคุณธรรม รณรงค์และสร้างบรรยากาศที่สนับสนุนคุณธรรม และยึดหลักการครองตน ครองคน ครองงานมาใช้ให้เกิดผลสัมฤทธิ์ 3) ด้านหลักความโปร่งใส ผู้บริหารควรจัดทำปฏิทินการปฏิบัติงานเพื่อให้เป็นไปตามแผนการปฏิบัติงาน มีแผนการใช้จ่ายงบประมาณ และปฏิบัติตามแผนงานอย่างชัดเจนและให้คณะกรรมการสถานศึกษาได้รับรู้และ

อนุมัติงบประมาณ ควรสำรวจความต้องการงบประมาณของแต่ละฝ่ายเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ วางระบบการเงินและงบประมาณที่โปร่งใส สร้างกลไกการตรวจสอบ ส่งเสริมให้มีการใช้ระบบ ข้อมูลข่าวสารทางราชการที่สามารถตรวจสอบได้ มีการเปิดเผยข้อมูลต่อสาธารณชนเพื่อให้ ประชาชนได้เข้าถึงข้อมูลของสถานศึกษาด้วยความสะดวกรวดเร็วและถูกต้องชัดเจน ส่งเสริม การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน รวมทั้งควรกำหนดภารกิจให้มีความเหมาะสมกับงบประมาณ และใช้ให้เกิดประโยชน์ สามารถตรวจสอบได้ เปิดเผยและมีความโปร่งใส 4) ด้านหลักความมี ส่วนร่วม ผู้บริหารควรให้ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับการจัดการศึกษา ทั้งครู นักเรียน ผู้ปกครอง ตลอดจนทั้งชุมชนมีส่วนร่วมดำเนินการจัดการศึกษาในโครงการและกิจกรรมของสถานศึกษาที่จัด ขึ้นตลอดปีการศึกษา ส่งเสริมให้ครูทำงานแบบมีส่วนร่วมตั้งแต่การศึกษาสภาพปัญหา ความ ต้องการ สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก การวางแผนการดำเนินการตามแผน ประเมินผล การดำเนินงาน และมีการบริหารงานแบบประชาธิปไตย โดยให้ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนให้ ข้อเสนอแนะรวมทั้งระดมทรัพยากรจากชุมชนเพื่อพัฒนาการศึกษา และจัดตั้งเครือข่ายเพื่อ พัฒนาสถานศึกษาและนักเรียน 5) ด้านหลักความรับผิดชอบ ผู้บริหารควรมอบหมายและ กระจายงานในความรับผิดชอบให้กับบุคลากรให้สอดคล้องกับความรู้ความสามารถ ความถนัด และประสบการณ์ ส่งเสริมบุคลากรทุกคนปฏิบัติหน้าที่ตามโครงสร้างการบริหารงาน นิเทศผล การปฏิบัติงานของบุคลากร กำหนดและปรับกระบวนการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ส่งเสริมความรับผิดชอบการปฏิบัติงานในสถานศึกษา รวมทั้งผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้ผู้ ที่เกี่ยวข้องมีส่วนรับผิดชอบร่วมกันแก้ไขปัญหา มีการเปิดเผยข้อมูลต่อสาธารณชนเพื่อให้ ประชาชนได้เข้าถึงข้อมูลของสถานศึกษาด้วยความสะดวกรวดเร็วและถูกต้องชัดเจน พัฒนา ระบบร้องเรียนและข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงาน มีการประเมินผลและการปรับปรุงการ ปฏิบัติงาน 6) ด้านหลักความคุ้มค่า ผู้บริหารควรบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักคุณค่าที่ต้อง เกิดประโยชน์สูงสุด ควรมีการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อทำการ SWOT หาจุดแข็ง จุดอ่อน ภายใน ภายนอก จัดทำโครงสร้างการบริหารงานและขอบข่ายความรับผิดชอบให้สอดคล้องกับ สถานการณ์ปัจจุบันและจำนวนบุคลากรในสถานศึกษา ทบทวนผลการปฏิบัติงานในแผนการ ปฏิบัติการประจำปี วางแผนงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ มีการจัดลำดับความสำคัญและ ความจำเป็นเร่งด่วนในการระดมทุนหรือทรัพยากรเพื่อใช้พัฒนาสถานศึกษาให้เกิดประโยชน์ สูงสุด ส่งเสริมการจัดซื้อจัดจ้างอย่างโปร่งใสและคุ้มค่า และควรส่งเสริมให้ครู ใช้สื่อ ประกอบการสอนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ ส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและ ภายนอกให้เกิดประโยชน์สูงสุด และส่งเสริมวัฒนธรรมความคุ้มค่าในองค์กร สอดคล้องกับ งานวิจัยของศุภณัฐ กุมภาร์ (2563) ได้ทำวิจัยเรื่องการพัฒนาแนวทางการบริหารสถานศึกษา โดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สุรินทร์ เขต 3 พบว่า ผู้บริหารควรมีแนวทางการบริหารสถานศึกษา การบริหารงานที่ชัดเจน โดยให้บุคลากรร่วมกันกำหนดแผนงานงบประมาณสอดคล้องตามแผนปฏิบัติงาน มีการจัด

กิจกรรมส่งเสริมพัฒนาให้บุคลากรเข้าใจถึงแนวทางการพิจารณาความดีความชอบตามหลักเกณฑ์ มีการกำหนดให้มีชั้นความลับของฐานและรหัสการเข้าถึงข้อมูล และควรมีการจัดทำแผนการปฏิบัติงาน และสอดคล้องกับงานวิจัยของชนแก้ว พรหมคำ (2564) ได้ทำวิจัยเรื่องการพัฒนาแนวทางการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดเลย พบว่า ผู้บริหารควรค้นคว้าหาความรู้เกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ในกฎระเบียบให้เป็นปัจจุบัน มีการกำกับติดตามครูและบุคลากรในการปฏิบัติงาน และใช้จ่ายงบประมาณด้วยความสุจริต ควรจัดให้ครูไปศึกษาดูงานในด้านเทคโนโลยี เพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนตามสถานการณ์ และให้ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับการจัดการศึกษา ทั้งครู นักเรียน ผู้ปกครอง ตลอดทั้งชุมชนมีส่วนร่วมดำเนินการจัดการศึกษาในโครงการและกิจกรรมของสถานศึกษาที่จัดขึ้นตลอดปี มีการจัดทำปฏิทินการปฏิบัติงานเพื่อให้เป็นไปตามแผนการปฏิบัติงาน และมีการกระจายงานในความรับผิดชอบให้กับบุคลากร

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้สรุปได้ว่า การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล เป็นการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาที่เน้นการพัฒนาสถานศึกษา โดยยึดหลักความถูกต้อง และเป็นธรรม มีกฎเกณฑ์ที่ชัดเจนในการบริหารงานของสถานศึกษา มีการจัดระบบองค์กรต่าง ๆ ให้มีความโปร่งใสถูกต้อง มีส่วนร่วมในการรับผิดชอบ และมีความคุ้มค่าในการบริหารงานของสถานศึกษา ส่วนข้อเสนอแนะในการวิจัย ประกอบด้วย 1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ ประกอบด้วย 1.1 ด้านหลักนิติธรรม ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการดำเนินการให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาปฏิบัติตามกฎระเบียบหรือข้อบังคับอย่างเคร่งครัด 1.2 ด้านหลักคุณธรรม ผู้บริหารสถานศึกษาควรดำเนินการจัดทำโครงการส่งเสริมการเรียนรู้คุณธรรมจริยธรรมให้กับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา 1.3 ด้านหลักความโปร่งใส ผู้บริหารสถานศึกษาควรปฏิบัติตนและปลูกฝังให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีความซื่อสัตย์สุจริต และยึดมั่นในศีลธรรม และจริยธรรม 1.4 หลักความมีส่วนร่วม ผู้บริหารสถานศึกษาควรรับฟังและมีการให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีส่วนร่วมในการพิจารณาความดีความชอบ 1.5 หลักความรับผิดชอบ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการกำหนดหน้าที่บทบาทความรับผิดชอบให้แก่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาตามความสามารถ 1.6 ด้านหลักความคุ้มค่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการมอบหมายงานโดยคำนึงถึงความสามารถของบุคลากรเป็นหลัก และ 1.7 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ และผู้บริหารสถานศึกษา ควรนำแนวทางในการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในวางแผน ปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา 2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ประกอบด้วย 2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ และ 2.2 ควรศึกษาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ในด้านหลักความคุ้มค่า

เอกสารอ้างอิง

- ชั้นแก้ว พรหมคำ. (2564). การพัฒนาแนวทางการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของ
สถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดเลย. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต.
สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
มหาสารคาม.
- ชั้นทอง ไทยทวี. (2562). การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลกับสุขภาพองค์การของสถานศึกษา
สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. ใน วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหาร
การศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
จังหวัดปทุมธานี.
- จันจิรา สมรูป. (2560). ความพึงพอใจของครูต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล
ของผู้บริหารสถานศึกษา ในสหวิทยาเขตเมืองสมุทร จังหวัดสมุทรสาคร. ใน
วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- จีมาพร ชาวไร่. (2560). ความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของ
ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษา สำนักงานเขตคลองสามวา
กรุงเทพมหานคร. การค้นคว้าอิสระ. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะ
ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ธีระยุทธ เด่นดวง. (2561). หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารโรงเรียน
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 28. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. สาขาวิชา
การบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- นุรีฮัน ดอเลาะ (2566). การบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1. การค้นคว้าอิสระ. สาขาวิชาการ
บริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). หลักการวิจัยเบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์นการพิมพ์.
- พรณิภา ไชยศรี เพลินพิศ ธรรมรัตน์ ภิญโญ ทองเหลา. (2564). การบริหารงานตามหลักธรรมา
ภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
สกลนคร เขต 2.วารสารการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ,9(34),43–53.
- ภูษณาภรณ์ นาคทิพย์วรรณ และสมใจ สืบเสาะ. (2566). การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลัก
ธรรมาภิบาลของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
ประจวบคีรีขันธ์ เขต 1. วารสารนวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย,7(1), 128–141.

- ยาตา กมลวิทยานันท์. (2561). หลักธรรมาภิบาลในการปฏิบัติงานของครูระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ศุภณัฐ กุมภาว์. (2563). การพัฒนาแนวทางการบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาล สำหรับโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์. (2566). แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2566 – 2570 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์. กลุ่มนโยบายและแผน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2553). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553. กรุงเทพมหานคร : สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579. กรุงเทพมหานคร : พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- สำนักนายกรัฐมนตรี. (2542). ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542. กรุงเทพมหานคร : สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สิรินญา ศิริประโคน. (2561). การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนบ้านมาบเตย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1. ใน วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกริก.

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบอกต่อของผู้ที่สนใจและเยี่ยมชมโครงการบ้าน
พูลวิลล่า ใน จังหวัดภูเก็ต และจังหวัดพังงา*
FACTORS INFLUENCING THE REFERRALS OF THOSE INTERESTED AND
VISITING POOL VILLA PROJECTS IN PHUKET AND
PHANG NGA PROVINCES

ธารินี บุญเกิด¹ และ ธัญปวีณ์ รัตน์พงศ์พร²

Tharinee Boonkerd¹ and Tunpawee Ratpongporn²

¹⁻²มหาวิทยาลัยรามคำแหง

Ramkhamhaeng University, Thailand

¹Corresponding Author's Email: tharineeboonkerd@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาลักษณะทางประชากรศาสตร์ของผู้ที่สนใจและเยี่ยมชมโครงการบ้านพูลวิลล่า ในจังหวัดภูเก็ตและจังหวัด พังงา และ 2) เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพล ต่อการบอกต่อของผู้ที่สนใจและเยี่ยมชมโครงการบ้านพูลวิลล่า ในจังหวัด ภูเก็ตและจังหวัดพังงา ดำเนินการศึกษากลุ่มผู้ที่มาซื้อและเคยมาเยี่ยมชมโครงการบ้านพูลวิลล่าใน จังหวัดภูเก็ต และพังงา จำนวน 201 คน ด้วยเครื่องมือแบบสอบถาม ดำเนินการวิเคราะห์ด้วยหลักการทางสถิติ ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 25 – 40 ปี ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปริญญาตรี ส่วนใหญ่เป็นพนักงานบริษัทเอกชน และส่วนใหญ่มียรายได้ต่อเดือนระหว่าง 25,001 – 50,000 บาท ผลการทดสอบสมมติฐาน

ผลวิจัยพบว่า 1) เพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนมีการบอกต่อโครงการบ้านพูลวิลล่า ใน จังหวัดภูเก็ตและพังงาไม่แตกต่างกัน ในด้านอาชีพมีการบอกต่อโครงการบ้านพูลวิลล่า ใน จังหวัดภูเก็ตและพังงาแตกต่างกัน ปัจจัยด้านความเชื่อมั่น ด้าน “ความเชื่อมั่นในสัญญา” และ “ความเชื่อมั่นในความปรารถนาดี” และ 2) ปัจจัยการรับรู้คุณภาพ ด้าน “ด้านคุณภาพ” ส่งผลต่อการบอกต่อของผู้ที่มาซื้อและเยี่ยมชมโครงการบ้านพูลวิลล่า ใน จังหวัดภูเก็ตและพังงาในเชิงบวก

คำสำคัญ: พูลวิลล่า, การบอกต่อ, ความเชื่อมั่น, การรับรู้คุณภาพ

---

* Received 17 April 2025; Revised 30 April 2025; Accepted 15 May 2025

Abstract

This research aimed to 1) study the demographic characteristics of those interested in and visiting pool villa projects in Phuket and Phang Nga provinces, and 2) study the factors that influence and affect word-of-mouth among those interested in and visiting pool villa projects in Phuket and Phang Nga provinces. The study was conducted on 201 people who purchased and visited pool villa projects in Phuket and Phang Nga provinces using a questionnaire. The analysis was conducted using statistical principles. The research results found that the target group was mostly female, mostly between the ages of 25 and 40, mostly at the bachelor's degree level, mostly employees of private companies, and most had a monthly income between 25,001 and 50,000 baht.

The results of the hypothesis testing found that gender, age, education level and average monthly income did not differ in the word-of-mouth of pool villa projects in Phuket and Phang Nga provinces. In terms of career, there are different referrals for pool villa projects in Phuket and Phang Nga provinces. The trust factors, “Trust in the contract” and “Trust in goodwill”, and the quality perception factor, “Quality”, positively affect word-of-mouth among buyers and visitors of pool villa projects in Phuket and Phang Nga provinces.

Keywords: Pool villa, Word-of-Mouth, Trust, Quality perception

บทนำ

สถานการณ์ตลาดอสังหาริมทรัพย์ในจังหวัดภูเก็ตพบว่าในปี 2566 ที่ผ่านมานั้นภูเก็ตเป็นเมืองที่มีการเติบโตของตลาดอสังหาริมทรัพย์กลุ่ม Branded Residences ที่ใหญ่ที่สุดในโลก โดยลักษณะของอสังหาริมทรัพย์ที่ขายได้เป็นหลักคือกลุ่มคอนโดมิเนียมมีมูลค่าตลาดอยู่ที่ 46.63 พันล้านบาท และพูลวิลล่ามีมูลค่าตลาดอยู่ที่ 31.98 พันล้านบาท ขายไปแล้ว 3,993 ยูนิต โดยพบว่ามีความน่าสนใจในเรื่องระดับราคาต่อตารางเมตรของพูลวิลล่ามีการเติบโตสูงมากกว่าคอนโดมิเนียม และตลาดพูลวิลล่ามีแนวโน้มที่จะเติบโตและเพิ่มความต้องการสูงมากยิ่งขึ้นอย่างต่อเนื่องจากความต้องการของชาวต่างชาติในจังหวัดภูเก็ต (ฐานเศรษฐกิจ, 2567) นอกจากนี้ในจังหวัดพังงาพบว่าอสังหาริมทรัพย์ในกลุ่มพูลวิลล่าเป็นที่นิยมเป็นอย่างมาก โดยมีชาวต่างชาติให้ความสนใจครอบครองเป็นสัดส่วนถึงร้อยละ 30 – 40 และมีแนวโน้มที่จะเติบโตอย่างต่อเนื่อง (ชนินทร์ วณิชวงศ์, 2566)

ตลาดอสังหาริมทรัพย์ในกลุ่มพูลวิลล่าในปี 2565 พบว่า ทิศทางของตลาดกลุ่มดังกล่าวมีแนวโน้มไปในทิศทางที่ดี โดยเป็นผลจากการกำลังซื้อของกลุ่มนักลงทุนชาวต่างชาติให้ความสนใจจากความพึงพอใจที่ได้รับในช่วงเช่าใช้บริการในการพำนักระยะยาว สู่การตัดสินใจซื้อเพื่อใช้เป็นที่พักอาศัยในระยะยาว โดยมีมูลค่าสูงถึง 6.4 หมื่นล้านบาทซึ่งกำลังซื้อส่วนใหญ่มาจากกลุ่มนักลงทุนชาวยุโรป โดยเฉพาะชาวสแกนดิเนเวียที่เป็นกลุ่มที่จะสนใจมาพำนักระยะยาวในไทยมากที่สุดโดยมีความนิยมในการซื้อพูลวิลล่าในพืชมามากที่สุด และแนวโน้มเติบโตในพื้นที่การท่องเที่ยวอย่างภูเก็ต พังงา ระยอง หรือกระบี่ เป็นต้น (โสภณ พรโชคชัย, 2566)

จากประเด็นที่กล่าวมาข้างต้นนำมาซึ่งความสนใจในการศึกษาค้นคว้า โดยผู้วิจัยได้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพล และส่งผลต่อการบอกต่อของผู้ที่สนใจและเยี่ยมชมโครงการบ้านพูลวิลล่า ในจังหวัด ภูเก็ตและจังหวัดพังงาได้ในการศึกษาค้นคว้า

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะทางประชากรศาสตร์ของผู้ที่สนใจและเยี่ยมชมโครงการบ้านพูลวิลล่า ในจังหวัดภูเก็ตและจังหวัด พังงา
2. เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพล และส่งผลต่อการบอกต่อของผู้ที่สนใจและเยี่ยมชมโครงการบ้านพูลวิลล่า ในจังหวัด ภูเก็ตและจังหวัดพังงาได้

สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 1 ผู้ที่มาซื้อและเยี่ยมชมโครงการบ้านพูลวิลล่า ในจังหวัดภูเก็ตและพังงา ที่มีลักษณะทางประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกัน มีการบอกต่อโครงการบ้านพูลวิลล่าในจังหวัดภูเก็ตและพังงาแตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 2 ปัจจัยด้านความเชื่อมั่นส่งผลต่อการบอกต่อของผู้ที่มาซื้อและเยี่ยมชมโครงการบ้านพูลวิลล่า ใน จังหวัดภูเก็ตและพังงา

สมมติฐานที่ 3 ปัจจัยการรับรู้คุณภาพส่งผลต่อการบอกต่อของผู้ที่มาซื้อและเยี่ยมชมโครงการบ้านพูลวิลล่า ใน จังหวัดภูเก็ตและพังงา

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อมั่น

ไพศาล แซ่จ้อ (2566) ทำการแบ่งองค์ประกอบความเชื่อมั่นในทางธุรกิจออกเป็น 1) ความเชื่อมั่นในสัญญา (Contractual Trust) คือความเชื่อมั่นในสิ่งที่ตัวบุคคลนั้นได้รับคำมั่นข้อตกลง หรือพันธะสัญญาที่มีความยินยอมระหว่างกัน 2) ความเชื่อมั่นในความสามารถ (Competency Trust) เป็นความเชื่อมั่นที่มาจากการเข้าใจในศักยภาพ หรือความรู้ความเข้าใจ

เฉพาะของตัวบุคคล หรือธุรกิจที่จะสามารถส่งมอบสิ่งที่คาดหวังได้จากความสามารถดังกล่าวอย่างเหมาะสม และ 3) ความเชื่อมั่นในความปรารถนาดี (Goodwill Trust) เป็นความเชื่อมั่นที่มีความเกี่ยวข้องในลักษณะของผลตอบแทน หรือการมีส่วนร่วมที่ทำให้เกิดความเป็นมิตรระหว่างกัน

แนวคิดเกี่ยวกับการรับรู้คุณภาพ

วรลักษณ์ นครแสน (2562) กล่าวถึงการรับรู้คุณภาพในทางธุรกิจคือการประเมินที่เกี่ยวข้องกับความคุ้มค่าในสิ่งที่ได้รับ ไม่ว่าจะเป็นผลิตภัณฑ์หรือบริการ โดยมีการประเมินจากการแลกเปลี่ยนไม่จะเป็นการทำงานเพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งตอบแทนดังกล่าว หรือการจ่ายค่าบริการเพื่อให้ได้สิ่งดังกล่าว ส่งผลให้เกิดเป็นภาพสะท้อนด้านความคุ้มค่ากับสิ่งที่คาดหวังเอาไว้ ด้านโชติชญาณ์ พลดี (2564) อธิบายถึงการรับรู้คุณภาพเป็นการประเมินทางคุณสมบัติหรือศักยภาพที่ใช้ในการนิยามแก่ผลิตภัณฑ์หรือบริการที่ธุรกิจมอบให้อย่างเหมาะสม ซึ่งจะมีการประเมินผ่านผู้ใช้งานที่มีความคาดหวังในผลตอบรับจากการใช้งานดังกล่าว ร่วมกับการประเมินถึงความสอดคล้องของการนำเสนอคุณสมบัติกับความต้องการของผู้บริโภคจนกลายเป็นการรับรู้ในคุณภาพดังกล่าว

แนวคิดเกี่ยวกับการบอกต่อ

ณัฐพงษ์ ชุมภู (2567) อธิบายถึงการบอกต่อเป็นลักษณะทางพฤติกรรมที่อยู่ในขั้นตอนสุดท้ายของกระบวนการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค โดยเป็นลักษณะของผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการที่ผู้บริโภคได้มีการปฏิสัมพันธ์กับผลิตภัณฑ์หรือบริการที่ธุรกิจมอบให้จนกลายเป็นชุดความรู้สึกและความเข้าใจที่มีต่อผลิตภัณฑ์หรือบริการดังกล่าว ซึ่งลักษณะของสิ่งที่ได้รับ ช่วงเวลาที่ได้ ไปจนถึงลักษณะทางจิตใจและความคาดหวังของผู้บริโภคแต่ละรายที่มีความแตกต่างกัน จะส่งผลให้เกิดการบอกต่อข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์และบริการแตกต่างกันออกไป

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กิตติภัส มิตรวิจารณ์ อัมพล ชูสนุก สิริบุปผา อุทธาธาดา และ ณวีวรรณ ชูสนุก (2563) ทำการศึกษาเรื่องอิทธิพลของคุณค่าที่รับรู้ด้านคุณภาพ คุณค่าที่รับรู้ด้านราคา และคุณภาพการให้บริการต่อความพึงพอใจ ความเชื่อใจ ความผูกพัน และการบอกต่อของลูกค้าซื้อคอนโดมิเนียมมือสอง ผ่านบริษัท อสังหาริมทรัพย์แห่งหนึ่งในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า (1) คุณค่าที่รับรู้ด้านคุณภาพ และคุณภาพการให้บริการมีอิทธิพลทางบวกต่อความพึงพอใจของลูกค้า (2) คุณค่าที่รับรู้ด้านราคา และความพึงพอใจมีอิทธิพลทางบวกต่อความเชื่อใจของลูกค้า (3) ความพึงพอใจ และความเชื่อใจมีอิทธิพลทางบวกต่อความผูกพันของลูกค้า และ (4) ความพึงพอใจ และความผูกพันมีอิทธิพลทางบวกต่อการบอกต่อของลูกค้า

ปิ่นกมล เรืองเดช (2565) ทำการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกซื้ออสังหาริมทรัพย์ประเภทที่อยู่อาศัยที่มีการใช้นวัตกรรมผลิตภัณฑ์ในจังหวัดปทุมธานี พบว่า

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อยู่ในช่วงอายุ 31 – 35 ปี ระดับการศึกษาปริญญาตรี ประกอบอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ในช่วง 30,001 – 40,000 บาท ส่วนพฤติกรรมในการเลือกซื้อ พบว่า ประเภทที่อยู่อาศัยปัจจุบัน ส่วนใหญ่ คือ บ้านเดี่ยว ระดับราคาของที่อยู่อาศัยปัจจุบัน คือ 2.01 – 4 ล้านบาท โดยวัตถุประสงค์หลักสำหรับการตัดสินใจซื้อส่วนใหญ่ คือ ต้องการแยกครอบครัว การหาข้อมูล คือ อินเทอร์เน็ต/เว็บไซต์ บุคคลที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อ คือ ตัดสินใจด้วยตนเอง และสถานที่ที่ตัดสินใจซื้อที่อยู่อาศัย คือ สำนักงานขาย ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ปัจจัยด้านเพศที่แตกต่างกัน มีการตัดสินใจเลือกซื้ออสังหาริมทรัพย์ประเภทที่อยู่อาศัยที่มีการใช้นวัตกรรมผลิตภัณฑ์ในจังหวัดปทุมธานีไม่แตกต่างกัน ขณะที่ด้านอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ ที่แตกต่างกันมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อ อสังหาริมทรัพย์ประเภทที่อยู่อาศัยที่มีการใช้นวัตกรรมผลิตภัณฑ์ในจังหวัดปทุมธานี แตกต่างกัน และปัจจัยด้านนวัตกรรมผลิตภัณฑ์ภาพรวมส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้ออสังหาริมทรัพย์ที่อยู่อาศัยที่มีการใช้นวัตกรรมผลิตภัณฑ์ในจังหวัดปทุมธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

Zhang, Wang, Tian & Zhang (2020) ทำการศึกษาปัจจัยกำหนดความตั้งใจซื้ออสังหาริมทรัพย์ที่พัฒนาในเขตสีน้ำตาลอุตสาหกรรม: กรณีศึกษาประเทศจีนเป็นการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้ออสังหาริมทรัพย์ในพื้นที่สีน้ำตาลด้านอุตสาหกรรม ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีความซับซ้อนและถูกทิ้งร้างจากการประกอบอุตสาหกรรมและการพาณิชย์กรรมที่ถูกปล่อยร้างและอาจมีปัญหาในเรื่องการปนเปื้อนในสิ่งแวดล้อมภายในพื้นที่หากมีการจัดการที่ไม่เหมาะสม เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามกับกลุ่มผู้ซื้ออสังหาริมทรัพย์ในพื้นที่สีน้ำตาลในเขตอุตสาหกรรม โดยผลการวิจัยพบว่าปัจจัยด้านความเชื่อมั่น การประเมินความเสี่ยง และความน่าเชื่อถือของธุรกิจที่ดำเนินการพัฒนาอสังหาริมทรัพย์สำหรับโครงการที่พักอาศัยในพื้นที่สีน้ำตาลในเขตอุตสาหกรรมส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคดังกล่าว

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรในการศึกษาค้นครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาจากกลุ่มผู้ที่มาซื้อและเคยมาเยี่ยมชมโครงการบ้านพูลวิลล่าใน จังหวัดภูเก็ต และพังงา โดยพบว่ามีผู้ที่ซื้อโครงการแล้ว 24 คน และมีผู้เยี่ยมชมโครงการในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมาหลังโครงการเปิดขายเต็มรูปแบบ เป็นคนไทย 126 คน และชาวต่างชาติ 254 คน (อ้างอิงจากข้อมูลของโครงการบ้านพูลวิลล่าใน จังหวัดภูเก็ต และพังงาที่ดำเนินการประสาน โดยเป็นข้อมูล ณ เมษายน 2567)

จากการที่ผู้วิจัยทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน จึงได้ทำการใช้สมการของ Yamane (1973) ในการศึกษาหาจำนวนกลุ่มเป้าหมายที่เหมาะสมได้ขนาดอยู่ที่ไม่ต่ำกว่า 201 คนขึ้นไป

2 เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามด้านความเชื่อมั่น จำนวน 1 ฉบับ แบ่งออกเป็น 3 ตอน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับลักษณะทางประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบไปด้วยข้อความถาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน รวมทั้งหมด 5 ข้อ โดยเป็นข้อความถามปลายปิดทั้งหมด (Close-end questionnaire)

ตอนที่ 2 ข้อมูลด้านความเชื่อมั่นประกอบไปด้วย ความเชื่อมั่นในสัญญาความเชื่อมั่นในความสามารถ และความเชื่อมั่นในความปรารถนาดี โดยประกอบไปด้วยคำถาม 4 ข้อ รวมทั้งหมด 12 ข้อ

ตอนที่ 3 ข้อมูลด้านภาพลักษณ์ตราบริษัทประกอบไปด้วย ภาพลักษณ์ของบริษัท และภาพลักษณ์ของตัวสินค้า โดยประกอบไปด้วยคำถาม 4 ข้อ รวมทั้งหมด 8 ข้อ

ตอนที่ 4 ข้อมูลการรับรู้คุณภาพประกอบไปด้วย ด้านความคุ้มค่า และด้านคุณภาพ โดยประกอบไปด้วยคำถาม 4 ข้อ รวมทั้งหมด 8 ข้อ

ตอนที่ 5 การบอกต่อของผู้ที่มาซื้อและเยี่ยมชมโครงการบ้านพูลวิลล่า ใน จังหวัดภูเก็ต และพังงา โดยประกอบไปด้วยทั้งหมด 5 ข้อ

3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองผ่านการขออนุญาตโครงการบ้านพูลวิลล่า ใน จังหวัดภูเก็ตและพังงา เพื่อเข้าถึงฐานข้อมูลโดยดำเนินการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) กับกลุ่มเป้าหมาย ทั้งหมด

4 การวิเคราะห์ผลการวิจัย

ดำเนินการวิเคราะห์สถิติ 2 รูปแบบประกอบไปด้วย

4.1 การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนาวิเคราะห์ดำเนินการวิเคราะห์ด้วยการแจกแจงความถี่ร้อยละค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.2 การวิเคราะห์สถิติเชิงอนุมาน วิเคราะห์การทดสอบสมมติฐานโดยการศึกษาครั้งนี้ประกอบไปด้วย การทดสอบด้วยการทดสอบค่าที (T-Test) การทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) และการทดสอบหาความแปรปรวนเชิงถดถอยแบบพหุคูณ (Multiple Regression)

ผลการวิจัย

1. ผลลักษณะทางประชากรศาสตร์ของผู้ที่สนใจและเยี่ยมชมโครงการบ้านพูลวิลล่า ในจังหวัดภูเก็ตและจังหวัด พังงา ดังตารางที่ 1

ตัวแปร	สถิติ	ผลการทดสอบ (Sig. 2-tailed, Sig.)
เพศ	T-Test	0.929
อายุ	ANOVA	0.147
ระดับการศึกษา	ANOVA	0.209
อาชีพ	ANOVA	0.019*
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	ANOVA	0.067

จากตารางที่ 1 พบว่า เพศมีค่า Sig. (2-tailed) อยู่ที่ 0.929 ซึ่งมากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 หมายความว่าปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งเอาไว้คือ ที่มาซื้อและเยี่ยมชมโครงการบ้านพูลวิลล่า ใน จังหวัดภูเก็ตและพังงา ที่มีลักษณะทางประชากรศาสตร์ ด้านเพศที่แตกต่างกันมีการบอกต่อโครงการบ้านพูลวิลล่า ใน จังหวัดภูเก็ตและพังงาไม่แตกต่างกัน

อายุมีค่า Sig. อยู่ที่ 0.147 ซึ่งมากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 หมายความว่าปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งเอาไว้คือ ที่มาซื้อและเยี่ยมชมโครงการบ้านพูลวิลล่า ใน จังหวัดภูเก็ตและพังงา ที่มีลักษณะทางประชากรศาสตร์ด้านอายุที่แตกต่างกันมีการบอกต่อโครงการบ้านพูลวิลล่า ใน จังหวัดภูเก็ตและพังงาไม่แตกต่างกัน

ระดับการศึกษา มีค่า Sig. อยู่ที่ 0.209 ซึ่งมากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 หมายความว่าปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งเอาไว้คือ ที่มาซื้อและเยี่ยมชมโครงการบ้านพูลวิลล่า ใน จังหวัดภูเก็ตและพังงา ที่มีลักษณะทางประชากรศาสตร์ด้านระดับการศึกษาที่แตกต่างกันมีการบอกต่อโครงการบ้านพูลวิลล่า ใน จังหวัดภูเก็ตและพังงาไม่แตกต่างกัน

อาชีพมีค่า Sig. อยู่ที่ 0.019 ซึ่งต่ำกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 หมายความว่าปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งเอาไว้คือ ที่มาซื้อและเยี่ยมชมโครงการบ้านพูลวิลล่า ใน จังหวัดภูเก็ตและพังงา ที่มีลักษณะทางประชากรศาสตร์ด้านอาชีพที่แตกต่างกันมีการบอกต่อโครงการบ้านพูลวิลล่า ใน จังหวัดภูเก็ตและพังงาแตกต่างกัน

รายได้เฉลี่ยต่อเดือนมีค่า Sig. อยู่ที่ 0.067 ซึ่งมากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 หมายความว่าปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งเอาไว้คือ ที่มาซื้อและเยี่ยมชมโครงการบ้านพูลวิลล่า ใน จังหวัดภูเก็ตและพังงา ที่มีลักษณะทางประชากรศาสตร์ด้านรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกันมีการบอกต่อโครงการบ้านพูลวิลล่า ใน จังหวัดภูเก็ตและพังงาไม่แตกต่างกัน

2. ผลการศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพล และส่งผลต่อการบอกต่อของผู้ที่สนใจและเยี่ยมชมโครงการบ้านพูลวิลล่า ในจังหวัด ภูเก็ตและจังหวัดพังงาได้ ดังตารางที่ 2

ปัจจัยด้านความเชื่อมั่น	B	Sig.
ค่าคงที่	1.604	0.000
ความเชื่อมั่นในสัญญา	0.201	0.019
ความเชื่อมั่นในความสามารถ	-0.027	0.795
ความเชื่อมั่นในความปรารถนาดี	0.421	0.000

จากตารางที่ พบว่า “ความเชื่อมั่นในสัญญา” และ “ความเชื่อมั่นในความปรารถนาดี” มีค่า Sig. ต่ำกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 หมายความว่าปัจจัยทั้ง 2 ด้านสามารถใช้พยากรณ์ในการส่งผลต่อการบอกต่อของผู้ที่มาซื้อและเยี่ยมชมโครงการบ้านพูลวิลล่า ใน จังหวัดภูเก็ต และพังงา โดยด้านความเชื่อมั่นในความปรารถนาดีสามารถส่งผลในเชิงบวกได้มากที่สุด อยู่ในระดับปานกลาง (B = 0.421) และรองลงมาคือ ด้านความเชื่อมั่นในสัญญา ส่งผลในระดับน้อย (B = 0.201) ตามลำดับ

อภิปรายผล

ในการอภิปรายผลผู้วิจัยดำเนินการอภิปรายตามวัตถุประสงค์การวิจัยดังต่อไปนี้

1 เพื่อศึกษาลักษณะทางประชากรศาสตร์ของผู้ที่สนใจและเยี่ยมชมโครงการบ้านพูลวิลล่า ในจังหวัดภูเก็ตและจังหวัด พังงา จากผลการวิจัยพบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 25 – 40 ปี ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปริญญาตรี ส่วนใหญ่เป็นพนักงานบริษัทเอกชน และส่วนใหญ่มียรายได้ต่อเดือนระหว่าง 25,001 – 50,000 บาท ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิ่นกมล เรืองเดช (2565) ที่พบว่ากลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่ที่ให้ความสนใจเลือกที่อยู่อาศัยส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี ช่วงอายุ 31 – 35 ปี รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 30,001 – 40,000 บาท และเป็นพนักงานบริษัทเอกชน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของกิตติภัส มิตรวิจารณ์ อัมพล ชูสนุก สิริบุปผา อุทธาธาดา และ ณวิวรรณ ชูสนุก (2563) พบว่ากลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่ที่สนใจสังหาริมทรัพย์กลุ่มคอนโดมิเนียมเป็นเพศหญิง ระดับการศึกษาปริญญาตรี รายได้ระหว่าง 20,001 - 40,000 บาทต่อเดือน และประกอบอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน ผลการสอดคล้องทางประชากรศาสตร์ดังกล่าวสะท้อนถึงกลุ่มเป้าหมายที่เป็นกลุ่มพูลวิลล่ามีความคล้ายคลึงกับกลุ่มอสังหาริมทรัพย์ประเภทอื่น เช่นเดียวกัน

2 เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพล และส่งผลต่อการบอกต่อของผู้ที่สนใจและเยี่ยมชมโครงการบ้านพูลวิลล่า ในจังหวัด ภูเก็ตและจังหวัดพังงา จากผลการวิจัยสามารถอธิบายได้เป็น 2 ส่วนได้แก่

2.1 ส่วนของ ปัจจัยด้านความเชื่อมั่น พบว่า “ความเชื่อมั่นในสัญญา” และ “ความเชื่อมั่นในความปรารถนาดี” ส่งผลต่อการบอกต่อของผู้ที่มาซื้อและเยี่ยมชมโครงการบ้านพูลวิล

ล่า ใน จังหวัดภูเก็ตและพังงา มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ Zhang, Wang, Tian & Zhang (2020) พบว่าปัจจัยด้านความเชื่อมั่นส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อโครงการที่พักอาศัยในพื้นที่ส่น้ำตาลในเขตอุตสาหกรรม และสอดคล้องกับงานวิจัยของ มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ Grum & Grum (2015) พบว่าความเชื่อมั่นในธุรกิจส่งผลในเชิงบวกต่อการประเมินทางจิตวิทยาสำหรับผู้สนใจซื้อสังหาริมทรัพย์

2.2 ส่วนของปัจจัยการรับรู้คุณภาพ พบว่า “ด้านคุณภาพ” ส่งผลต่อการบอกต่อของผู้ที่มาซื้อและเยี่ยมชมโครงการบ้านพูลวิลล่า ใน จังหวัดภูเก็ตและพังงา ผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของกิตติภัส มิตรวิจารณ์ อัมพล ชุสนุก สิริบุปผา อุทธาธาดา และ ฉวีวรรณ ชุสนุก (2563) พบว่าคุณค่าที่รับรู้ด้านคุณภาพ และคุณภาพการให้บริการมีอิทธิพลทางบวกต่อความพึงพอใจของลูกค้า ซึ่งจะส่งผลต่อการบอกต่อ สำหรับกลุ่มผู้สนใจที่พักอาศัยแบบคอนโดมิเนียม และสอดคล้องกับงานวิจัยของธิดารัตน์ วันดี พงษ์สันต์ ต้นหยง และहरรรษา คล้ายจันทร์พงษ์ (2564) พบว่าการรับรู้ในคุณภาพส่งผลในเชิงบวกต่อการตัดสินใจซื้อบ้านจัดสรรของผู้บริโภค

สรุป/ข้อเสนอแนะ

1 ลักษณะทางประชากรศาสตร์ ผลการวิจัยสรุปได้ว่าส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 25 – 40 ปี ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปริญญาตรี ส่วนใหญ่เป็นพนักงานบริษัทเอกชน และส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือนระหว่าง 25,001 – 50,000 บาท

2 ข้อมูลด้านความเชื่อมั่น ในภาพรวมพบว่าภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีความเชื่อมั่นมากที่สุดคือ “ความเชื่อมั่นในสัญญา” และสุดท้าย “ความเชื่อมั่นในความปรารถนาดี” สามารถอธิบายรายด้านได้ดังต่อไปนี้ ด้านความเชื่อมั่นในสัญญาพบว่าภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีความเชื่อมั่นมากที่สุดคือ “เชื่อมั่นว่าโครงการรับผิดชอบความเสียหาย หรือการเยียวยาเมื่อเกิดเหตุไม่คาดฝันตามข้อสัญญาที่ระบุเอาไว้” และสุดท้าย “เชื่อมั่นว่าโครงการสามารถส่งมอบพูลวิลล่าตามข้อตกลงได้อย่างถูกต้อง” ด้านความเชื่อมั่นในความสามารถพบว่าภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีความเชื่อมั่นมากที่สุดคือ “เชื่อมั่นว่าบุคลากรภายในโครงการมีความสามารถในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าเมื่อเกิดอุบัติเหตุขึ้น” และสุดท้าย “เชื่อมั่นว่าบุคลากรภายในโครงการมีศักยภาพในการดูแลความเป็นอยู่ได้อย่างเหมาะสม” ด้านความเชื่อมั่นในความปรารถนาดีพบว่าภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีความเชื่อมั่นมากที่สุดคือ “เชื่อมั่นว่าโครงการให้การดูแลความเป็นอยู่ด้วยจิตบริการอยู่เสมอ” และสุดท้าย “เชื่อมั่นว่าผู้พัฒนาโครงการจัดหาวัสดุที่มีความปลอดภัยแก่ผู้เช่าอยู่อาศัยที่ดีที่สุด”

3 ข้อมูลภาพลักษณ์ตราบริษัท ในภาพรวมพบว่าภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านที่มีภาพลักษณ์ดีที่สุดคือ “ภาพลักษณ์ของบริษัท” และต่ำสุดคือ “ภาพลักษณ์ของตัวสินค้า” สามารถอธิบายรายด้านได้ดังต่อไปนี้ ด้านภาพลักษณ์ของบริษัทพบว่าภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีภาพลักษณ์ดีที่สุดคือ “ขึ้นขอบในชื่อเสียงของโครงการบ้านพูลวิลล่า” และสุดท้าย “โครงการบ้านพูลวิลล่ามีลักษณะของตัวโครงการที่สอดคล้องกับความต้องการ” ด้านภาพลักษณ์ของตัวสินค้าพบว่าภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านที่มีภาพลักษณ์ดีที่สุดคือ “โครงการบ้านพูลวิลล่ามอบความหรูหราในราคาที่สมเหตุสมผล” และสุดท้าย “โครงการบ้านพูลวิลล่าสะท้อนถึงความมั่นคง ปลอดภัยในการอยู่อาศัย”

4 ข้อมูลด้านปัจจัยการรับรู้คุณภาพ ในภาพรวมพบว่าภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีการรับรู้มากที่สุดคือ “ด้านความคุ้มค่า” และน้อยที่สุดคือ “ด้านคุณภาพ” สามารถอธิบายรายด้านได้ดังต่อไปนี้ ด้านความคุ้มค่าพบว่าภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีการรับรู้มากที่สุดคือ “โครงการบ้านพูลวิลล่ามีพื้นที่ส่วนกลางเหมาะสมกับราคาที่จ่าย” และสุดท้าย “โครงการบ้านพูลวิลล่ามีสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมกับมูลค่า” ด้านคุณภาพพบว่าภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านที่มีการรับรู้มากที่สุดคือ “โครงการบ้านพูลวิลล่าเลือกใช้วัสดุคุณภาพสูง” และสุดท้าย “โครงการบ้านพูลวิลล่ามีหลักประกันด้านมาตรฐานการก่อสร้าง”

5 การบอกต่อของผู้ที่มาซื้อและเยี่ยมชมโครงการบ้านพูลวิลล่า ใน จังหวัดภูเก็ตและพังงา พบว่าภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีพฤติกรรมการบอกต่อมากที่สุดคือ “สามารถบอกรายละเอียดสำคัญเกี่ยวกับโครงการบ้านพูลวิลล่าได้” และสุดท้าย “มีการบรรยายถึงองค์ประกอบของโครงการบ้านพูลวิลล่าจากประสบการณ์อยู่อาศัยแก่ผู้อื่น”

เอกสารอ้างอิง

กิตติภัส มิตรวิจารณ์ อัมพล ชูสนุก สิริบุปผา อุทราธาดา และ ณวีวรรณ ชูสนุก. (2563). อิทธิพลของคุณค่าที่รับรู้ด้านคุณภาพ คุณค่าที่รับรู้ด้านราคา และคุณภาพการให้บริการต่อความพึงพอใจ ความเชื่อใจ ความผูกพัน และการบอกต่อของลูกค้าซื้อคอนโดมิเนียมมือสอง ผ่านบริษัท อสังหาริมทรัพย์แห่งหนึ่งในเขตกรุงเทพมหานคร., วารสารรังสิตบัณฑิตศึกษาในกลุ่มธุรกิจและสังคมศาสตร์, 6(2),1-14.

ชนินทร์ วณิชวงศ์. (2566). ออเนอร์กรุ๊ป เผยว่า ตลาดพูลวิลล่าพ่ายบูมมาก และซัพพลายยัง

- ไม่เยอะ ขณะที่ความต้องการยังมีอีกมาก โดยเฉพาะดีมานด์จากต่างชาติที่ต้องการซื้อเป็นบ้านหลังที่ 2 ซึ่งจีนยังคงเป็นกำลังซื้อหลัก (อินเทอร์เน็ต). เรียกใช้เมื่อ 19 พฤศจิกายน 2567 จาก <https://www.reic.or.th/News/RealEstate/467420>.
- โชติชญาณ์ พลดี. (2564). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความภักดีต่อตราสินค้าของผู้บริโภคในการซื้ออาหารเพื่อสุขภาพ. การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ฐานเศรษฐกิจ. (2567). ภูเก็ตแชมป์ตลาดอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพักผ่อนที่ใหญ่ที่สุดในโลก (อินเทอร์เน็ต). เรียกใช้เมื่อ 19 พฤศจิกายน 2567 จาก <https://www.reic.or.th/News/RealEstate/467420>.
- ณัฐพงษ์ ชุมภู. (2567). พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารและการบอกต่อเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์สุขภาพ. ใน วิทยานิพนธ์วารสารศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ธิดารัตน์ วันดี พงษ์สันต์ ต้นหยง และहरषा คล้ายจันทร์พงษ์. (2564). ปัจจัยคุณค่าตราสินค้าที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อบ้านจัดสรรของผู้บริโภคในจังหวัดนครปฐม., การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 13 มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- ปิ่นกมล เรืองเดช. (2565). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกซื้ออสังหาริมทรัพย์ประเภทที่อยู่อาศัยที่มีการใช้นวัตกรรมผลิตภัณฑ์ในจังหวัดปทุมธานี. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรังสิต.
- ไพศาล แซ่จ้อง. (2566). การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อมเพื่อรับมือโรคติดต่ออุบัติใหม่และโรคระบาดของงานอุบัติเหตุและฉุกเฉิน โรงพยาบาลรัฐในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- วรลักษณ์ นครแสน. (2562). ความต้องการการจดจำในสังคม การรับรู้คุณค่า และการรีวิวลสินค้าออนไลน์ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อแบรนด์เนมมือสองทางออนไลน์ของผู้บริโภค. ใน การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- โสภณ พรโชคชัย. (2566). ตลาดอสังหา พูลวิลล่าไทย เข้ายุคอิมมั่ว (อินเทอร์เน็ต). เรียกใช้เมื่อ 19 พฤศจิกายน 2567 จาก <https://reic.or.th/News/RealEstate/467420>.
- Grum, B. & Grum, D. K. (2015). A model of real estate and psychological factors in decision-making to buy real estate. *Urban Affairs Review*, 26(1), 82-91.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. (3rd ed.). Harper & Row.
- Zhang, Y., Wang, C., Tian, W. & Zhang, G. (2020). Determinants of purchase intention for real estate developed on industrial brownfields: evidence from China. *Journal of Housing and the Built Environment*, 35(2) 1261–1282. DOI:10.1007/s10901-020-09741-9.

ปัจจัยจรรยาบรรณ (Soft Skills) ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อ
ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2*

SOFT SKILLS FACTORS OF EDUCATIONAL ADMINISTRATORS AFFECTING
THE EFFECTIVENESS OF ACADEMIC MANAGEMENT IN SCHOOLS UNDER
PATHUMTHANI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2

จรรยาพร ชื่นชม¹ และ ธีระภาพ เพชรมาลัยกุล²

Janyaporn Chuenchom¹ and Theeraphab Phetmalikul²

¹⁻² คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

¹⁻² Faculty of Education, Srinakharinwirot University, Thailand

¹ Corresponding Author's Email janyaporn.chuenchom@g.swu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา 2) เพื่อศึกษาระดับปัจจัยจรรยาบรรณ (Soft Skills) ของผู้บริหารสถานศึกษา 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยจรรยาบรรณ (Soft Skills) ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา และ 4) เพื่อศึกษาปัจจัยจรรยาบรรณ (Soft Skills) ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่าง ครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 297 คน เลือกโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น จากนั้นทำการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ แบบสอบถามแบบประมาณค่า 5 ระดับ ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .97 ค่าความเชื่อมั่นของประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการเท่ากับ .96 และค่าความเชื่อมั่นของปัจจัยจรรยาบรรณ (Soft Skills) ของผู้บริหารสถานศึกษาเท่ากับ .94 สถิติที่ใช้ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการถดถอยพหุคูณแบบวิธีการนำตัวแปรเข้าทั้งหมด

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) ระดับปัจจัยจรรยาบรรณ (Soft Skills) ของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก 3) ปัจจัยจรรยาบรรณ (Soft Skills) มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูงมากกับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 และ 4) ปัจจัยจรรยาบรรณ (Soft Skills) ของผู้บริหารสถานศึกษา สามารถร่วมกันพยากรณ์

---

* Received 26 April 2025; Revised 30 April 2025; Accepted 16 May 2025

ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ได้ร้อยละ 74.70 และ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยภาวะผู้นำ และการคิดขั้นสูงมีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 และการทำงานเป็นทีมมีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

คำสำคัญ: ปัจจัยจรรยาบรรณ, ผู้บริหารสถานศึกษา, ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการ,

Abstract

The purposes of this research are as follows: (1) to study the level of academic administration effectiveness; (2) to study the level of school administrators' soft skills; (3) to examine the relationship between soft skills and academic administration effectiveness; and (4) to investigate the soft skills factors affecting academic administration effectiveness. The sample consisted of 297 teachers from schools under the Pathum Thani Primary Educational Service Area Office 2 in the 2024 academic year, selected using stratified random sampling followed by simple random sampling. The research instrument was a five-point Likert scale questionnaire. The overall reliability coefficient was .97, with reliability coefficients of .96 for academic administration effectiveness and .94 for soft skills factors. Data were analyzed using mean, percentage, standard deviation, Pearson's correlation coefficient, and standard multiple regression analysis.

The results revealed that: (1) the overall level of academic administration effectiveness was high; (2) the overall level of school administrators' soft skills was high; (3) soft skills were highly and positively correlated with academic administration effectiveness ($r = .855$, $p < .01$); and (4) soft skills factors collectively predicted 74.70% of the variance in academic administration effectiveness ($R^2 = .747$, $p < .01$). Leadership skills and higher-order thinking skills had a statistically significant influence at the .01 level, while teamwork had a statistically significant influence at the .05 level.

Keywords: Soft Skills Factors, School Administrators, Academic Administration Effectiveness

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและนวัตกรรมในศตวรรษที่ 21 ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคม และการศึกษา ประเทศไทยจึงต้องพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีความรู้และทักษะที่เหมาะสม โดยเฉพาะในด้านการศึกษา อย่างไรก็ตาม รายงานผลการศึกษาชี้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนไทยยังต่ำกว่ามาตรฐาน ทั้งในระดับประเทศและสากล เช่น คะแนน O-NET และ PISA 2018 ที่ต่ำกว่าค่าเฉลี่ย OECD (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2561) การพัฒนาคุณภาพการศึกษาและผู้เรียนขึ้นอยู่กับบทบาทผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาและประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการ ซึ่งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 มุ่งส่งเสริมการศึกษาสู่มาตรฐานสากลและพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะในศตวรรษที่ 21 โดยเน้นการพัฒนาผู้บริหาร ครู และบุคลากรให้มีความเชี่ยวชาญ อย่างไรก็ตาม จากรายงานปี 2566 พบว่าคะแนนเฉลี่ย O-NET ของนักเรียนในสังกัดต่ำกว่าระดับประเทศ สะท้อนแนวโน้มคุณภาพการเรียนรู้ที่ลดลง จำเป็นต้องเร่งปรับปรุงระบบบริหารการศึกษา โดยเริ่มจากการพัฒนาผู้บริหารและบุคลากรเพื่อยกระดับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีเขต 2, 2567)

การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษามีความสำคัญในฐานะการบริหารเพื่อการพัฒนาบุคลากรในระดับฐานราก ซึ่งจะเป็นการพัฒนาที่ส่งผลต่อเนื่องไปในระดับการศึกษาที่สูงขึ้น ตามที่ระบุไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 เน้นให้มีการกระจายอำนาจในการบริหารจัดการไปยังสถานศึกษาอย่างเต็มที่ เพื่อให้สถานศึกษาดำเนินงานได้โดยอิสระ คล่องตัว และรวดเร็ว สามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียน ชุมชน และท้องถิ่นได้อย่างตรงจุด อีกทั้งยังเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ ซึ่งจะช่วยยกระดับคุณภาพการศึกษา และส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียนสถานศึกษา ชุมชน และท้องถิ่นให้มีความก้าวหน้าอย่างยั่งยืน(กระทรวงศึกษาธิการ, 2561) ทั้งนี้การบริหารงานวิชาการเป็นกระบวนการขับเคลื่อนภารกิจของสถานศึกษาการมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน อันได้แก่ ความรู้ ทักษะ เจตคติ คุณลักษณะ และสมรรถนะที่สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษา ซึ่งเป็นหน้าที่สำคัญของสถานศึกษา โดยการบริหารงานวิชาการครอบคลุมการพัฒนาหลักสูตร การพัฒนาการเรียนการสอน การพัฒนาสื่อ และเทคโนโลยีส่งเสริมการจัดการศึกษา การนิเทศติดตามประเมินผล และการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยสถานศึกษาจะดำเนินการผ่านโครงสร้างบริหารงานวิชาการควบคู่กับการบริหารงานด้านอื่น ๆ เพื่อสนับสนุนงานวิชาการให้เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผล (จตุรงค์ ธนะสีลังกูร, 2563) ซึ่งการพัฒนางานวิชาการต้องอาศัยการบริหารงานวิชาการที่ดีของผู้บริหาร ครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ต้องมีความรู้ความเข้าใจให้ความสำคัญ และมีส่วนร่วมในการวางแผน และจำเป็นต้องพัฒนาให้ครอบคลุมในด้านต่าง ๆ ตามขอบข่ายของประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ คือ 1) การพัฒนาหลักสูตร 2) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 3) การพัฒนาสื่อ และใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา 4) การวิจัยเพื่อ

พัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา 5) การนิเทศการศึกษา 6) การวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน 7) การประกันคุณภาพภายใน และมาตรฐานการศึกษา (ไทพนา ป้อมหิน และคณะ, 2562) ทั้งนี้การบริหารงานวิชาการจะบรรลุจุดประสงค์ได้ ผู้บริหารสถานศึกษา และบุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกคน ต้องมีความรู้ ความเข้าใจ และมีทักษะเกี่ยวกับการดำเนินการด้านวิชาการ ทั้งนี้การที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะบริหารวิชาการให้ประสบความสำเร็จ และเกิดประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการนั้นต้องอาศัยปัจจัยต่าง ๆ จะส่งเสริม และสนับสนุนการบริหารงานวิชาการ (สุกัญญา แซ่มซ้อย, 2565) โดยการบริหารงานวิชาการที่ดีจะสนับสนุนกระบวนการเรียนรู้ และสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาทั้งด้านวิชาการ และทักษะอื่น ๆ ของผู้เรียน ส่งผลให้ผู้เรียนมีผลการเรียนที่ดีขึ้น และมีคุณภาพในด้านการคิด วิเคราะห์ และปรับตัวให้เข้ากับโลกยุคใหม่ได้ อีกทั้งการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มีประสิทธิผล คือ การบรรลุจุดมุ่งหมายของสถานศึกษา เนื่องจากการบริหารงานวิชาการเป็นงานหลักในการบริหารงานเพื่อพัฒนาผู้เรียน ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายสำคัญของการบริหารสถานศึกษา ประสิทธิภาพของการบริหารวิชาการจึงมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันกับประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาถือเป็นบุคคลสำคัญในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ และมีอิทธิพลต่อครู มีบทบาทต่อการกำหนดทิศทางการดำเนินงานพาสถานศึกษาไปสู่ความสำเร็จ และบรรลุเป้าหมาย (ณฐกร วรรณวัฒน์ และ ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ, 2564)

ทักษะการบริหารสถานศึกษาเป็นตัวแปรที่สำคัญที่ศึกษาวิจัยในแวดวงการบริหาร การศึกษามายาวนาน และกว้างขวางทั้งในระดับสากล และระดับประเทศ อธิบายว่า ทักษะ (Skills) ประกอบ ด้วยสมรรถนะทักษะ Hard Skills คือ ทักษะเฉพาะด้านที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่การงาน หรือ สถานการณ์จำเพาะโดยมุ่งไปที่ความเข้าใจ และความชำนาญด้านวิธีการ กระบวนการ วิธีดำเนินการ ส่วน Soft Skills เป็นทักษะที่เป็นลักษณะเฉพาะ หรือคุณสมบัติเฉพาะของบุคคล และจากการศึกษาแนวคิดจากนักวิชาการ เอกสาร และงานวิจัยทั้งในประเทศ และต่างประเทศ พบว่า Soft Skills ในลักษณะมิติด้านสังคม มีความสำคัญ และส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงาน โดย โรเบิร์ต Robles (2012) พบว่า Soft Skills ว่าเป็นทักษะที่มีความสำคัญในการทำงาน และแตกต่างจาก ทักษะเชิงวิชาการ Hard Skills ซึ่งเป็นทักษะที่เกี่ยวข้องกับความรู้ เน้นว่า Soft Skills มีบทบาท สำคัญต่อความสำเร็จของบุคคลในที่ทำงาน โดยเฉพาะในตำแหน่งผู้บริหาร และผู้นำนองค์กร อีกทั้ง ลิปปแมน และคณะ Lippman et al., (2015) พบว่า Soft Skills เป็นทักษะที่มีความสำคัญต่อการ พัฒนาแรงงานในศตวรรษที่ 21 ครอบคลุมถึงทักษะการใช้ชีวิต และทักษะการเรียนรู้ และเป็น ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จในชีวิตการทำงาน และการพัฒนาบุคลิกภาพ อีกทั้ง Tang & Ngang (2018) พบว่า Soft Skills ในบริบทของการศึกษา และการเป็นผู้นำมีความสำคัญ ต่อการพัฒนาความสามารถของผู้บริหารในสถานศึกษา และการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อม การทำงานที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา Chytiri et al., (2020) พบว่า Soft Skills เป็นทักษะที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาในหลายด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของการศึกษา และการ

ทำงาน และเจอร์นี Journey (2020) พบว่า Soft Skills มีความสำคัญในยุคปัจจุบันที่เทคโนโลยีและสภาพแวดล้อมการทำงานเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ไม่สามารถถูกแทนที่ด้วยเทคโนโลยีได้ ซึ่งทำให้ทักษะเหล่านี้มีบทบาทสำคัญในความสำเร็จของบุคคล และ รัตนวัชร เพ็ญรัตนศิริ และ ก่องทรัพย์ ทองคำ (2563) พบว่า Soft Skills เป็นทักษะที่จำเป็นอย่างมากในที่ทำงานสมัยใหม่ ซึ่งช่วยเสริมสร้างประสิทธิผลการทำงาน และการประสานงานในองค์กร

ดังนั้น ประสิทธิภาพของการบริหารจัดการศึกษาขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งต้องอาศัยทักษะในการบริหารเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ (คณินันต์ย กิจวิธิ, 2560) ในยุคของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว ผู้บริหารที่มี Soft Skills เป็นปัจจัยสำคัญในการเสริมสร้างการสื่อสาร การประสานงาน และสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาศักยภาพสถานศึกษาและปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ (กฤษฎา สมชาย, 2562)

จากสภาพการณ์ดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยจรรณทักษะ (Soft Skills) ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 เพื่อนำผลการศึกษามาพัฒนาใช้ในการวางแผนดำเนินการ การพัฒนาทักษะการบริหารผู้บริหารสถานศึกษา และการแสวงหาแนวทางเพื่อยกระดับประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1.เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2
- 2.เพื่อศึกษาระดับปัจจัยจรรณทักษะ (Soft Skills) ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2
- 3.เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยจรรณทักษะ (Soft Skills) ของผู้บริหารสถานศึกษา กับประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2
- 4.เพื่อศึกษาปัจจัยจรรณทักษะ (Soft Skills) ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2

สมมติฐานการวิจัย

1.ปัจจัยจรรยาวัถกะ (Soft Skills) ของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีเขต 2

2.ปัจจัยจรรยาวัถกะ (Soft Skills) ของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีเขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 1,305 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีเขต 2, 2567)

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 ปีการศึกษา 2567 โดยกำหนดตามตารางเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie และ Morgan, 1970) จำนวน 297 คน เลือกโดยวิธีจากการสุ่มแบบแบ่งชั้น จากนั้นทำการสุ่มอย่างง่าย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้เป็นการใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้ 1) แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม 2) ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา และ 3) แบบสอบถามปัจจัยจรรยาวัถกะ (Soft Skills) ของผู้บริหารสถานศึกษา

2.2 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

2.2.1 การสร้างเครื่องมือ มีขั้นตอนดังนี้ 1) ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) กำหนดขอบข่ายการสร้างแบบสอบถามตามกรอบนิยามศัพท์ของตัวแปร 3) สร้างข้อคำถามตามขอบข่ายที่กำหนดภายใต้การให้คำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโท 4) ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.60 - 1.00 เป็นเกณฑ์ที่ยอมรับได้ และ 5) ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

2.2.2 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ มีขั้นตอนดังนี้ 1) นำเครื่องมือไปทดลองใช้ (Try-out) กับกลุ่มที่มีลักษณะคล้ายกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน 2) วิเคราะห์ค่าความเที่ยง (Reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha

Coefficient) และ 3) วิเคราะห์ค่าความเที่ยงของแบบสอบถามพบว่า ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .97 ค่าความเชื่อมั่นของประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาเท่ากับ .96 และค่าความเชื่อมั่นของปัจจัยจรรยาบรรณ (Soft Skills) ของผู้บริหารสถานศึกษาเท่ากับ .94

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ส่งหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2

3.2 นำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลจาก ครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 โดยเดินทางไปเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตัวเอง และบางส่วนนำส่งผ่านทางระบบอิเล็กทรอนิกส์ google form

3.3 นำแบบสอบถามที่รวบรวมได้ มาตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลในการตอบแล้วดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) และวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณแบบการคัดเลือกเข้า (Multiple Regression Analysis- Enter Method)

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาระดับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา โดยรวม และรายด้าน

ประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
1.ด้านการพัฒนาหลักสูตร	4.26	0.49	มาก
2.ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้	4.19	0.51	มาก
3.ด้านการพัฒนาสื่อ และใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา	4.23	0.52	มาก
4.ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา	4.22	0.52	มาก
5.ด้านการนิเทศการศึกษา	4.22	0.52	มาก

ประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการของ สถานศึกษา	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
6.ด้านการวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอน ผลการเรียน	4.23	0.49	มาก
7.ด้านการประกันคุณภาพภายใน และมาตรฐาน การศึกษา	4.23	0.54	มาก
รวม	4.23	0.47	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาโดยรวมอยู่ใน ระดับมาก ($\bar{x} = 4.23$, S.D. = 0.47) โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ($\bar{x} = 4.26$, S.D. = 0.49) ถัดมา ด้านการวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน ($\bar{x} = 4.23$, S.D. = 0.49) ด้านการพัฒนาสื่อ และใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ($\bar{x} = 4.23$, S.D. = 0.52) ด้านการประกันคุณภาพภายใน และมาตรฐานการศึกษา ($\bar{x} = 4.23$, S.D. = 0.54) ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา ($\bar{x} = 4.22$, S.D. = 0.52) ด้านการนิเทศการศึกษา ($\bar{x} = 4.22$, S.D. = 0.52) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้อัจฉริยะ ($\bar{x} = 4.19$, S.D. = 0.51)

2. ผลการศึกษาระดับปัจจัยจรรยาบรรณ (Soft Skills) ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 แสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับปัจจัยจรรยาบรรณ (Soft Skills) ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวม และรายด้าน

ปัจจัยจรรยาบรรณ (Soft Skills) ของผู้บริหารสถานศึกษา	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
1.การสื่อสาร	4.26	0.53	มาก
2.การทำงานเป็นทีม	4.24	0.53	มาก
3.ภาวะผู้นำ	4.18	0.54	มาก
4.การคิดขั้นสูง	4.23	0.53	มาก
รวม	4.23	0.49	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ระดับปัจจัยจรรยาบรรณ (Soft Skills) ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.23$, S.D. = 0.49) และพิจารณารายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การสื่อสาร ($\bar{x} = 4.26$, S.D. = 0.53) รองลงมาการทำงานเป็นทีม ($\bar{x} = 4.24$, S.D. = 0.53) ถัดมาการคิดขั้นสูง ($\bar{x} = 4.23$, S.D. = 0.53) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ภาวะผู้นำ ($\bar{x} = 4.18$, S.D. = 0.54)

3. ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยจรรยาวัช (Soft Skills) ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 แสดงดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ปัจจัยจรรยาวัช (Soft Skills) ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา

ปัจจัยจรรยาวัช (Soft Skills)	ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ ของสถานศึกษา
1.การสื่อสาร	0.752**
2.การทำงานเป็นทีม	0.780**
3.ภาวะผู้นำ	0.840**
4.การคิดขั้นสูง	0.792**
รวม	0.855**

หมายเหตุ ** หมายถึง มีนัยสำคัญที่สถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 3 พบว่า ปัจจัยจรรยาวัช (Soft Skills) กับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 มีความสัมพันธ์โดยรวมทางบวกอยู่ในระดับสูงมาก ($r=0.855^{**}$) มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ภาวะผู้นำมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ($r = .840^{**}$) อยู่ในระดับสูงมาก รองลงมาคือ การคิดขั้นสูง ($r=0.792^{**}$) ถัดมาการทำงานเป็นทีม ($r=0.780^{**}$) และการสื่อสาร ($r=0.752^{**}$) ซึ่งล้วนมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูง และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตารางที่ 4 แสดงผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ปัจจัยจรรยาวัช (Soft Skills) ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา

ตัวแปรพยากรณ์	b	β	SE_b	t	p
1.การสื่อสาร (X1)	.086	.095	.051	1.679	.094
2.การทำงานเป็นทีม (X2)	.124	.138	.055	2.245	.025*
3.ภาวะผู้นำ (X3)	.400	.454	.053	7.570	.000**
4.การคิดขั้นสูง (X4)	.209	.235	.047	4.476	.000**
R = 0.864	$SE_b = 24250$		F = 250.095		
$R^2 = 0.747$	a = 0.775		* $p < .05$, ** $p < .01$		

หมายเหตุ ** หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

* หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4 พบว่า ปัจจัยจรรณทักษะ (Soft Skills) ของผู้บริหารสถานศึกษา ได้แก่ การสื่อสาร การทำงานเป็นทีม ภาวะผู้นำ และการคิดขั้นสูง สามารถร่วมกันพยากรณ์ ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 โดยสามารถอธิบายความแปรปรวนของประสิทธิผลได้ ได้ร้อยละ 74.70 โดยมี ค่า $R = 0.864$, $R^2 = 0.75$, $F = 250.09$ และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาตัวแปรพยากรณ์พบว่า ปัจจัยจรรณทักษะ (Soft Skills) ของผู้บริหารสถานศึกษา ภาวะผู้นำ และการคิดขั้นสูง มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และการทำงานเป็นทีมมีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ $\hat{Y} = 0.775 + 0.124(X_2) + 0.400(X_3) + 0.209(X_4)$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน $\hat{Z} = 0.138(Z_2) + 0.454(Z_3) + 0.235(Z_4)$

อภิปรายผล

1.ระดับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก และพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยแต่ละด้านมีค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน ด้านการพัฒนาสื่อ และใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ด้านการประกันคุณภาพภายใน และมาตรฐานการศึกษา ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา ด้านการนิเทศการศึกษา และด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน มีความมุ่งมั่น ทุ่มเท และเล็งเห็นถึงความสำคัญของการบริหารงานวิชาการ ซึ่งเป็นภารกิจของสถานศึกษาที่มุ่งพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ประกอบกับผู้บริหาร และครูได้เตรียมความพร้อมในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงด้านนโยบาย รวมถึงการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคม เพื่อยกระดับคุณภาพ และเพิ่มประสิทธิภาพ รวมถึงประสิทธิผลในการจัดการเรียนการสอน โดยมีการกำกับติดตาม ส่งเสริม และสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับแนวคิด ธนัฏฐา คุณสุข (2565) ได้อธิบายว่า การบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลจะเกิดขึ้นได้จากการดำเนินงานที่เป็นระบบ และมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง โดยเฉพาะบทบาทของผู้บริหาร และครูในการวางแผน ซึ่งสอดคล้องกับ มูนาจารา (2560) ได้อธิบายว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การนำแนวคิด และแนวทางปฏิบัติมาใช้ในการดำเนินงานเพื่อมุ่งสู่ความสำเร็จ ต้องให้ความสำคัญกับคุณภาพของเป้าหมายหลักซึ่งก็คือผู้เรียน เพื่อให้การจัดการเรียนรู้เกิดประสิทธิผลสูงสุดต่อผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับ โยคะสัย และ เมย์ไธสง (2566) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงาน

วิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด ผลการวิจัยพบว่า ระดับประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับ มาก

2. ระดับปัจจัยจรรยาบรรณ (Soft Skills) ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก และพิจารณารายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงค่าเฉลี่ยลำดับจากมากไปน้อยดังนี้ การสื่อสาร การทำงานเป็นทีม การคิดขั้นสูง และภาวะผู้นำ ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกระบวนการพัฒนา และการคัดเลือกผู้บริหารสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ ตามหลักเกณฑ์ส่งผลให้ผู้บริหารมีความรู้ ความสามารถด้านการบริหาร ตลอดจนมีอุดมการณ์ และวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนในการดำเนินงาน อีกทั้ง ผู้บริหารสถานศึกษามีทักษะในการควบคุมตนเองได้ดี มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับผู้อื่นไม่ว่าจะเป็นในบริบทการทำงานหรือการใช้ชีวิตในสังคม และมีความรู้พื้นฐาน ที่สามารถช่วยส่งเสริม และต่อยอดทักษะ และความรู้เชิงเทคนิค โดยเป็นทักษะที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน จึงทำให้ครูที่ปฏิบัติการสอนในสถานศึกษามีความคิดเห็นต่อจรรยาบรรณ (Soft Skills) ของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก และอีกทั้งยังผู้บริหารในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 ส่วนใหญ่ให้ความร่วมมือในการเข้ารับการอบรม ประชุม สัมมนา หรือกิจกรรมพัฒนาศักยภาพอื่น ๆ อย่างต่อเนื่อง อันเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างทักษะวิชาชีพ (Professional Skills) และยกระดับคุณภาพการบริหารจัดการสถานศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบาย และเป้าหมายที่กำหนดไว้ สอดคล้องกับ วิจารณ์ พานิช (2555) อธิบายไว้ว่า การบริหารงานในยุคปัจจุบัน ผู้บริหารต้องมีทักษะในการบริหารคน และงาน โดยเฉพาะทักษะด้านมนุษย์ (Human Skills) ซึ่งเป็น Soft Skills ที่เน้นความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น และสอดคล้องกับ สวานีย์ สิทธิชัยจารุเมธี และ สุชาดา บุบผา (2565) ศึกษาเรื่อง Soft Skills ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดกลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขนาดกลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย มีระดับ Soft Skills ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับการวิจัยของ กขพร วิชา (2567) ได้ศึกษาเรื่อง ทักษะ Soft Skills ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ มีระดับ Soft Skills ในภาพรวม และรายด้าน อยู่ในระดับมาก

3. ความสัมพันธ์ปัจจัยจรรยาบรรณ (Soft Skills) ของผู้บริหารสถานศึกษา กับ ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 มีความสัมพันธ์โดยรวมทางบวกอยู่ในระดับสูงมาก ($r=0.855^{**}$) มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ในข้อที่ 1 และเมื่อพิจารณาเป็น

รายด้าน พบว่า ภาวะผู้นำมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ อยู่ในระดับสูงมาก รองลงมาคือ การคิดขั้นสูง ถัดมาการทำงานเป็นทีม และการสื่อสาร ซึ่งล้วนมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูง และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษามีความมุ่งมั่นในการพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ และมีทักษะในการปรับตัวให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้สามารถพัฒนาความรู้ ความเข้าใจ ทักษะด้านการบริหารให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา ซึ่งส่งผลต่อประสิทธิผลในการบริหารงานวิชาการ สอดคล้องกับแนวคิดของ 4 คณิงนิตย์ กิจวิธิ (2560) อธิบายว่า การบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษาจะเกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผล รวมทั้งจะดำเนินงานจนประสบผลสำเร็จขึ้นอยู่ความสามารถในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สอดคล้องกับข้อค้นพบจากงานวิจัยของ สอดคล้องกับ ธีระพงษ์ เจริญศิริ และคณะ (2565) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 กับการบริหารงานวิชาการใน สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 กับการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวกอยู่ในระดับสูงมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับ ญาณิภรณ์ ศรีชมภู (2566) ได้ศึกษาเรื่อง ทักษะในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารกับการบริหารวิชาการโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ทักษะในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารมีความสัมพันธ์กับการบริหารวิชาการโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. ปัจจัยจรรณทักษะ (Soft Skills) ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 สามารถร่วมกันพยากรณ์ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 พิจารณารายด้านพบว่า ปัจจัยจรรณทักษะ (Soft Skills) ของผู้บริหารสถานศึกษา ภาวะผู้นำ และการคิดขั้นสูง มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และการทำงานเป็นทีม มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 มีความสามารถในการปรับใช้กระบวนการทศน์ความรู้ และทักษะเพื่อการปฏิบัติงาน และทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตให้เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผลสูงสุดในการบริหารงานสถานศึกษา และอีกทั้ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 มีการอบรมพัฒนาผู้บริหารข้าราชการครู มีแผนกลยุทธ์ในการบริหารจัดการศึกษา มีแผนนิเทศติดตาม ให้ความสำคัญกับงานมุ่งเน้นประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการเพราะเป็นงานหลักที่จะส่งผลต่อเป้าหมายความสำเร็จของสถานศึกษา เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ในข้อที่ 2 สอดคล้องกับผลการวิจัย

สมโชค โพธิ์งาม (2550) อธิบายว่า ผู้บริหารที่สามารถบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลนั้นมีส่วนสำคัญในการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และคุณภาพของผู้เรียน สอดคล้องกับ สอดคล้องกับ ญัฐวุฒิ พุทธวงศ์ (2564) ศึกษาเรื่อง ทักษะผู้บริหารสถานศึกษาศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการโรงเรียน สถานศึกษา สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 1 ผลการวิจัยพบว่า ทักษะการคิดส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.5 นอกจากนี้ และกฤตเมธ เกิดบ้านเป้า และ บรรจบ บุญจันทร์ (2566) ศึกษาเรื่อง ทักษะผู้บริหารสถานศึกษาศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 ผลการวิจัยพบว่า ทักษะการคิด วิเคราะห์ และการคิดสร้างสรรค์มีอิทธิพลร่วมกันต่อการบริหารงานวิชาการโรงเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.5

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้สรุปได้ว่า ปัจจัยจรรยาบรรณ (Soft Skills) ผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวก อยู่ในระดับสูง กับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา และปัจจัยจรรยาบรรณ (Soft Skills) ของผู้บริหารสถานศึกษา ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาถึงร้อยละ 74.70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะครั้งต่อไป 1) ควรมีการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาปัจจัยจรรยาบรรณ (Soft Skills) ของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาโดยเฉพาะภาวะผู้นำ และการคิดขั้นสูง เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึก หรือการศึกษาเฉพาะกรณี (Case Study) เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกที่สามารถนำไปใช้ในการออกแบบแนวทางการพัฒนาทักษะจรรยาบรรณ (Soft Skills) ของผู้บริหารสถานศึกษาให้มีความสอดคล้องกับบริบท และความต้องการของสถานศึกษามากยิ่งขึ้น 2) ควรศึกษาหาแนวทางในการพัฒนาประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา โดยเน้นให้เห็นถึงความสัมพันธ์ หรือกลไกการดำเนินงานระหว่างผู้บริหาร ครู และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดผลต่อคุณภาพการจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบ 3) ควรขยายขอบเขตของการศึกษาไปยังกลุ่มตัวอย่างอื่น ๆ หรือสถานศึกษาในบริบทที่แตกต่างกัน เพื่อให้ผลการวิจัยสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้กับสถานศึกษาในหลายรูปแบบ และเพิ่มความหลากหลายของข้อมูล

เอกสารอ้างอิง

กขพร วิชา, ส. ล. (2567). ทักษะ Soft Skills ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ. วารสารวิจัย มข. สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 12(1), 44-56.

- กฤตเมธ เกิดบ้านเป้า, และ บรรจบ บุญจันทร์. (2566). ทักษะผู้บริหารสถานศึกษาศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 วารสาร วิชาการศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ, 11(1), 1-13.
- กฤษฎา สมชาย. (2562). การพัฒนาทักษะ Soft Skills ของผู้บริหารสถานศึกษาในประเทศไทย. วารสารการศึกษาและการบริหารจัดการ, วารสารการศึกษาและการบริหารจัดการ(15), 45-60.
- คณินนิตย์ กิจวิจิ. (2560). คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 [วิทยานิพนธ์ ครุศาสตร์ มหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- จตุรงค์ ธนะสีลังกูร. (2563). ภาวะผู้นำวิชาการและการพัฒนาหลักสูตร. โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- ญาณิภรณ์ ศรีชมภู. (2566). ทักษะในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารกับการบริหารวิชาการ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 ใน วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ณฐกร วรณวัฒน์, และ ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ. (2564). ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน เครือข่ายที่ 71 กรุงเทพมหานคร. Journal of Roi Kaensarn Academi, 6(2), 126-138.
- ณัฐวุฒิ พุทธรังค์. (2564). ทักษะผู้บริหารสถานศึกษาศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อการบริหารงาน วิชาการโรงเรียน สถานศึกษา สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 1 ปริญญา ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- ไทพนา ป้อมหิน, รชฏ สุวรรณภูฏ, และ ทัสนา ประสานตรี. (2562). ปัจจัยที่ส่งผลต่อ ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษk ประถมศึกษานครพนม เขต 1. วารสารครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 1(1), 128-139.
- ธนัญญา คุณสุข. (2565). การบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของ สถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ในจังหวัดจันทบุรี. ใน ปริญญาศุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- ธีระพงษ์ เจริญศิริ, มิตรภาณี พุ่มกล่อม, และ พงษ์ศักดิ์ รวมชมรัตน์. (2565). ศึกษาความสัมพันธ์ ระหว่างทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 กับการบริหารงานวิชาการใน สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 วารสารนวัตกรรมการ ศึกษาและการวิจัย, 6(1), 102-103.

- มูนา จาราง. (2560). การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะครูผู้สอนใน ศูนย์เครือข่ายตลิ่งชัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 2 ใน ปริญญานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- โยคะสัย, ข., และ เมย์ไธสง, ส. (2566). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการ ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด. วารสารการบริหารการศึกษา มจร.วิทยาเขตร้อยเอ็ด(1), 31-45.
- รัตนวัชร เพ็ญรัตนศิริ, และ ก่องทรัพย์ ทองคำ. (2563). การสำรวจ Soft Skills ที่จำเป็นของ ของสถานประกอบการในศตวรรษที่ 21 วารสารวิจัยรำไพพรรณี 15(1), 56-69.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ ในศตวรรษที่ 21 (พิมพ์ครั้งที่ 1). ตาตา พับลิเคชั่น จำกัด.
- สาวนีย์ สิทธิชัยจารุเมธี, และ สุขาดา บุบผา. (2565). Soft Skills ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ ส่งผลต่อประสิทธิภาพ ของโรงเรียนขนาดกลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา มัธยมศึกษาหนองคาย.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีเขต 2. (2567). แผนปฏิบัติการ ประจำปี บประมาณ พ.ศ. 2567. เรียกใช้เมื่อ 15 ตุลาคม 2567 จาก <https://ptt2.go.th/home/plan67/>.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2561). สภาวะการศึกษาไทยปี 2559/2560 แนวทางการ ปฏิรูปการศึกษาไทยเพื่อก้าวสู่ยุค Thailand 4.0. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สุกัญญา แซ่มซ้อย. (2565). การบริหารวิชาการที่ตอบสนองการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคพลิก ผัน. สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. Chytiri, A.-P., Bouranta, N., Tsirkas, และ Konstantinos. (2020). The gap in soft skills perceptions: A dyadic analysis.
- Journey, U. m. (2020). A TOOLKIT for Soft Skills Development for Young People
- Krejcie, R. V., and Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. Educational and Psychological Measurement, 30(3), 607–610.
- Lippman, L. H., Ryberg, R., Carney, R., Moore, K. A., และ Trends, C. (2015). Key Soft Skills Foster Youth Workforce Success: Toward a Consensus Across Fields. Washington. [Bethesda, Maryland], Child Trends,.
- Robles, M. (2012). Executive Perceptions of the Top 10 Soft Skills Needed in Today's Workplace. Business Communication Quarterly,(75), 453-456.

Tang, and Ngang, K. (2018). The importance of soft skills acquisition by teachers in higher education institutions. *Kasetsart Journal of Social Sciences*, 41(1), 22–27.

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการนิเทศภายใน
สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1*
THE ACADEMIC LEADERSHIP OF EDUCATION ADMINISTRATORS
AFFECTING THE INTERNAL SUPERVISION OF SCHOOL UNDER
THE OFFICE OF TRANG PRIMARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA OFFICE 1

ฐิติมา ชูสุตกรักษ์¹ และ บุญส่ง ทองเอียง²

Thitima Choosudrak¹ and Boonsong Thongiang²

¹⁻²มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมศาสตร์

¹⁻²Mahamakut Buddhist University Srithammasokkaraj Campus, Thailand

¹Corresponding Author's Email: thitima.cho@student.mbu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครู 2) ศึกษาระดับการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับการนิเทศภายใน และ 4) ศึกษาตัวแปรภาวะผู้นำทางวิชาการที่สามารถใช้พยากรณ์การนิเทศภายในของสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูผู้สอนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 จำนวน 291 คน เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .989 การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติ ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) การนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด 3) ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับการนิเทศภายในในระดับสูงมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 4) ตัวแปรภาวะผู้นำทางวิชาการ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการนิเทศการศึกษา และด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ เป็นตัวแปรที่สามารถร่วมกันพยากรณ์การนิเทศภายในได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยสามารถอธิบายความแปรปรวนของการนิเทศภายในได้ร้อยละ 74.9 ($R^2 = .749$)

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำ, ภาวะผู้นำทางวิชาการ, การนิเทศภายใน

---

* Received 26 April 2025; Revised 30 April 2025; Accepted 16 May 2025

Abstract

This research aimed to investigate: 1) to study the level of academic leadership of school administrators as perceived by teachers; 2) to study the level of internal supervision of school administrators; 3) to examine the relationship between academic leadership of school administrators and internal supervision; and 4) to identify academic leadership variables that can predict internal supervision in schools. The sample consisted of 291 teachers from schools under the Trang Primary Educational Service Area Office 1. This was a quantitative study. The research instrument was a questionnaire with a reliability coefficient of .989. Data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, Pearson's correlation coefficient, and stepwise multiple regression analysis.

The research findings revealed that: 1) the overall level of academic leadership among school administrators was high; 2) the overall level of internal supervision was at the highest level; 3) academic leadership was positively and highly correlated with internal supervision at a statistically significant level of .001; and 4) three aspects of academic leadership—namely instructional management, educational supervision, and the promotion of an academic atmosphere—were significant predictors of internal supervision at a statistical significance level of .001, jointly explaining 74.9% of the variance in internal supervision ($R^2 = .749$).

Keywords: Leadership , Academic Leadership, Internal Supervision

บทนำ

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างคน สร้างสังคม และสร้างชาติ การศึกษาที่มีคุณภาพจะช่วยสร้างความยั่งยืนให้ประเทศ โดยเฉพาะในยุคปัจจุบันที่โลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งทางเทคโนโลยี เศรษฐกิจ และสังคม การที่ประเทศสามารถพัฒนาคนให้มีทักษะและความรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้จะเป็นสิ่งที่ทำให้ประเทศสามารถแข่งขันและเติบโตได้ในระยะยาว ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2560-2579) ที่กำหนดวิสัยทัศน์ว่า "คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21" (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560, หน้า 78) ในบริบทของการบริหารสถานศึกษา ผู้บริหารมีบทบาทสำคัญในการเป็นผู้นำทางวิชาการที่ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาการเรียนการสอนของครู โดยการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพจะช่วยสร้าง

สภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาความรู้ความสามารถของนักเรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562, หน้า 45)

ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการเป็นผู้นำทางวิชาการ ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารนั้นครอบคลุมถึงหลายด้าน โดยหนึ่งในนั้นคือการกำหนดภารกิจและเป้าหมายที่ชัดเจน ซึ่งสะท้อนถึงวิสัยทัศน์ในการพัฒนาสถานศึกษา ผู้บริหารจะต้องกำหนดนโยบายทางวิชาการที่สอดคล้องกับความต้องการของโรงเรียนและผู้เรียน โดยพิจารณาทั้งทรัพยากรที่มีอยู่และแนวโน้มของความต้องการในอนาคต เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560, หน้า 80) ผู้บริหารยังมีหน้าที่สำคัญในการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการที่เอื้อต่อการพัฒนา ผู้บริหารต้องสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างครูและนักเรียน การสนับสนุนให้เกิดความร่วมมือในโรงเรียนจะช่วยสร้างโอกาสในการพัฒนาทั้งครูและนักเรียนในเชิงวิชาการ การมีบรรยากาศที่ดีในการเรียนรู้จะทำให้ครูและนักเรียนมีแรงจูงใจในการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2563, หน้า 116)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 เป็นหน่วยงานที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งมีโรงเรียนในสังกัด จำนวน 132 โรงเรียน เมื่อพิจารณาจากศึกษานิเทศก์ที่มีอยู่ 3 คน โดยประมาณแล้วพบว่า ไม่สามารถแก้ปัญหาและพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่มีความหลากหลายของโรงเรียน ผู้บริหาร สถานศึกษา และครู ที่กระจายในพื้นที่ 5 อำเภอของจังหวัดตรังซึ่งเป็นเขตบริการได้โดยตรง อย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ จึงจำเป็นต้องหาวิธีการให้ศึกษานิเทศก์ที่มีอยู่ปฏิบัติหน้าที่ได้อย่าง สอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน จึงให้ความสำคัญกับการจัดการความรู้เพื่อพัฒนานวัตกรรมการนิเทศตามภาระกิจให้บรรลุเป้าหมายคุณภาพการศึกษา เพื่อให้โรงเรียนมีคุณภาพที่ดีขึ้น ทั้งด้านคุณลักษณะและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน รวมถึงผลลัพธ์ที่คาดหวัง ตามนโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตรัง เขต 1 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐานและกระทรวงศึกษาธิการ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 ,2567,หน้า 6-8) ผู้วิจัยปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งหัวหน้างานบริหารวิชาการ จากเหตุผลและสภาพปัญหาดังกล่าวมาข้างต้นได้ชี้ให้เห็นว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของ ผู้บริหารโรงเรียนมีความสำคัญต่อคุณภาพการศึกษา จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาว่าภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร ที่ส่งผลต่อการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 เป็นอย่างไร ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 มีความสัมพันธ์กันหรือไม่ ในทิศทางใด ตัวแปรภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สามารถใช้ในการพยากรณ์การนิเทศภายในสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 ได้หรือไม่ ซึ่งการศึกษาวิจัยในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา รวมไปถึงผู้

ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาของโรงเรียนได้นำไปใช้ในการวางแผน กำหนดนโยบายในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตลอดจน การกำหนดยุทธศาสตร์และ กลวิธีที่จะนำไปสู่การพัฒนาการดำเนินงานคุณภาพภายในของโรงเรียน และการบริหารจัดการศึกษา ได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทัศนะของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1
2. เพื่อศึกษาระดับการนิเทศภายใน ของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทัศนะของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1
4. เพื่อศึกษาตัวแปรพยากรณ์ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการนิเทศภายในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีจุดมุ่งหมายของการวิจัย เพื่อศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1

1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1. ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ครูผู้สอน จำนวน 1,258 คน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต1 ปีการศึกษา 2567 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 ,2567,หน้า 6-8)

1.2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 จำนวน 291 คน ซึ่งกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเคอซี แอน มอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970) เมื่อได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างแล้ว จากนั้นใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified random sampling) ตามขนาดของสถานศึกษา จากนั้นสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) ด้วยวิธีการจับฉลากชื่อของครู

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยศึกษาแนวคิดจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 นำมาสร้างเป็น แบบสอบถามโดยแบ่งออกเป็น 3 ตอนดังนี้ ตอนที่1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับ

ผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ(Check List) เกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โดยแบ่งเป็น 5 ด้านรวม 27 ข้อ และ ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา แบ่งออกเป็น 4 ด้าน รวม 28 ข้อ

3. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 การสร้างเครื่องมือมีขั้นตอนดังนี้ 1) ศึกษาเอกสาร วารสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) กำหนดขอบข่ายการสร้างแบบสอบถามตามกรอบนิยามศัพท์ของตัวแปร 3) สร้างข้อคำถามตามขอบข่ายที่กำหนดภายใต้การให้คำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ 4) ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ ทั้ง 3 ท่าน โดยเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบและประเมินความตรงเชิงเนื้อหา จากนั้นนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะด้วยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์ (Index of Item Objective Congruence: IOC) คัดเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป โดยค่าความสอดคล้องในแต่ละข้อนั้นมีค่าอยู่ระหว่าง 0.80 ถึง 1.00 และ 5) พิจารณาปรับปรุงและคัดเลือกข้อคำถามรายชื่อ นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบจัดพิมพ์เป็นแบบสอบถามที่สมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

3.2 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือมีขั้นตอนดังนี้ 1) นำแบบสอบถามที่ผ่านการเห็นชอบของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ไปทดลองใช้ (Try out) กับครูที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 30 คน 2) นำผลการทดลองใช้แบบสอบถามไปหาความเชื่อมั่น โดยการหาค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถามทั้งฉบับ การคำนวณค่าสถิติของคะแนนรวมทั้งฉบับโดยใช้สูตรคำนวณสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) (Cronbach, 1990, pp. 202-204) มีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.989 โดยค่าความเชื่อมั่นตัวแปรต้นภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร เท่ากับ 0.979 ค่าความเชื่อมั่นตัวแปรตามการนิเทศภายในสถานศึกษา เท่ากับ 0.985 3) นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลของผู้วิจัย ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้ 1) ขอนหนังสือขอความอนุเคราะห์ทางราชการจากมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมโศกราชเพื่อติดต่อกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษารัตนบุรี 1 2) นำหนังสือขอความอนุเคราะห์การเก็บรวบรวมข้อมูลพร้อมแบบสอบถาม ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารที่ส่งผลการนิเทศภายในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษารัตนบุรี 1 ถึงกลุ่มโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง โดยในหนังสือขอความอนุเคราะห์การดำเนินการวิจัย

เมื่อผู้วิจัยส่งแบบสอบถาม และหนังสือขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม ไปยังโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างการวิจัย 3) รวบรวมแบบสอบถามกลับคืนมาตรวจสอบ ความถูกต้องสมบูรณ์ แล้วดำเนินการ วิเคราะห์ สรุปผลการวิเคราะห์ตามขั้นตอนการวิจัย เก็บกลับมาได้ 236 คน คิดเป็นร้อยละ 81.10

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ เมื่อผู้วิจัยจัดกระทำข้อมูลแล้ว จึงดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยวิธีการ หาค่าความถี่ และร้อยละ ตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาตรัง เขต 1 โดยการหาค่าเฉลี่ย (Arithmetic Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่อทราบระดับบทบาทของผู้บริหาร สถานศึกษา ซึ่งใช้เกณฑ์สัมบูรณ์ในการแปลความหมาย (บุญชม ศรีสะอาด, 2556, หน้า 127) ตอนที่ 3 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาตรัง เขต 1 โดยการหาค่าเฉลี่ย (Arithmetic Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่อทราบระดับบทบาทของผู้บริหาร สถานศึกษา ซึ่งใช้เกณฑ์สัมบูรณ์ในการแปลความหมาย (บุญชม ศรีสะอาด, 2556, หน้า 127) จากนั้นวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาตรัง เขต 1 โดยใช้ค่า สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficients) วิเคราะห์ตัวแปรพยากรณ์ของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาตรัง เขต 1 โดยวิธีสร้างสมการพยากรณ์ โดยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) แบบนำเข้าตัวแปรทั้งหมดและขั้นตอน (Stepwise Method) ในรูป สมการพยากรณ์คะแนนดิบ และรูปสมการพยากรณ์มาตรฐาน

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้าน

ด้านที่	ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	การกำหนดภารกิจและเป้าหมาย	4.47	.58	มาก
2	การบริหารจัดการหลักสูตรและการสอน	4.53	.53	มากที่สุด
3	การนิเทศการศึกษา	4.54	.55	มากที่สุด
4	การส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ	4.49	.54	มาก
5	การจัดการเรียนการสอน	4.49	.54	มาก
ภาพรวม		4.50	.50	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.50$, S.D.= 0.50) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการนิเทศการศึกษา(X_3) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.54$, S.D.= 0.55) รองลงมา คือ ด้านการบริหารจัดการหลักสูตรและการสอน (X_2) ($\bar{X}=4.53$, S.D.= 0.53) ด้านการจัดการเรียนการสอน (X_5) $\bar{X}=4.49$, S.D.=0.54) และด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ(X_4) ($\bar{X} = 4.49$, S.D.=0.54) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ การกำหนดภารกิจและเป้าหมาย (X_1) ($\bar{X} = 4.47$, S.D.=0.58)

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการนิเทศภายในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้าน

ด้านที่	การนิเทศภายในสถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการในการนิเทศ	4.52	.52	มากที่สุด
2	การวางแผนการนิเทศ	4.53	.51	มากที่สุด
3	การปฏิบัติการนิเทศ	4.56	.49	มากที่สุด
4	การประเมินผลรายงานผล	4.53	.50	มากที่สุด
ภาพรวม		4.54	.48	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า การนิเทศภายในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.54$, S.D.= 0.48) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการปฏิบัติการนิเทศ (Y_3) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.56$, S.D.= 0.49) รองลงมา คือ ด้านการประเมินผลรายงานผล (Y_4) ($\bar{X} = 4.53$, S.D.=0.50) และด้านการวางแผนการนิเทศ(Y_2) ($\bar{X} = 4.53$, S.D.=0.51) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ได้แก่ ด้านการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการในการนิเทศ (Y_1) ($\bar{X} = 4.52$, S.D.=0.52)

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 ผล โดยภาพรวม และแยกเป็นรายด้าน

ตารางที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันของตัวแปรภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1

ภาวะผู้นำทางวิชาการ ของผู้บริหาร(X)	การนิเทศภายในสถานศึกษา(Y)				ผลรวม $Y_{รวม}$
	Y_1	Y_2	Y_3	Y_4	
X_1	.685***	.687***	.658***	.669***	.675***
X_2	.726***	.751***	.742***	.731***	.738***
X_3	.732***	.761***	.747***	.709***	.737***
X_4	.761***	.757***	.790***	.774***	.771***
X_5	.799***	.778***	.802***	.788***	.792***
ผลรวม $X_{รวม}$	.741***	.747***	.748***	.734***	.742***

*** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

จากตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของภาพรวมระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 พบว่าภาพรวม มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .001 หมายความว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับค่อนข้างสูงมาก ($r=.742$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเป็นรายคู่ พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 ทุกคู่มีความ สัมพันธ์ทางบวกในระดับต่ำมากถึงระดับสูงมาก ($r =.658 - .802$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยคู่ที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงที่สุด คือ การจัดการเรียนการสอน (X_5) กับ การปฏิบัติการณ์เทศ (Y_3) โดยมีความสัมพันธ์กันทางบวกอยู่ในระดับสูงมาก ($r =.802$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 รองลงมา คือ การจัดการเรียนการสอน (X_5) กับ การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ (Y_1) โดยมีความสัมพันธ์กันทางบวกอยู่ในระดับค่อนข้างสูงมาก ($r =.799$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .001 และคู่ที่มีค่าสัมประสิทธิ์

สหสัมพันธ์ต่ำที่สุด คือ การกำหนดภารกิจและเป้าหมาย (X_1) กับ การปฏิบัติการณ์เทศ (Y_3) โดยมีความสัมพันธ์กันในทางบวกอยู่ในระดับค่อนข้างสูงมาก ($r = .658$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise multiple regression analysis) การวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA) ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการนิเทศภายในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 ดังตาราง

รูปแบบ	ปัจจัย	R	R ²	Adjusted R ²	SE	F
1	X5	.833 ^a	.693	.692	.264	528.824
2	X5, X3	.859 ^b	.737	.735	.245	326.681
3	X5, X3, X4	.866 ^c	.749	.746	.239	231.155

a. Predictors: (Constant), ด้านการจัดการเรียนการสอน (X_5)

b. Predictors: (Constant), ด้านการจัดการเรียนการสอน (X_5), ด้านการนิเทศการศึกษา(X_3)

c. Predictors: (Constant), ด้านการจัดการเรียนการสอน (X_5), ด้านการนิเทศการศึกษา(X_3), ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ (X_4)

จากตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณแบบขั้นตอนเพื่อหาตัวพยากรณ์ที่ดีที่สุดที่ส่งผลต่อการนิเทศภายในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 จากปัจจัยทั้ง 5 ด้าน พบว่า รูปแบบที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ มีค่าเท่ากับ .866 ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ มีค่าเท่ากับ .749 ซึ่งเป็นรูปแบบที่ดีที่สุดในการพยากรณ์ ที่ส่งผลต่อการนิเทศภายในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 แสดงว่า ด้านการจัดการเรียนการสอน (X_5), ด้านการนิเทศการศึกษา (X_3), ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ (X_4) สามารถร่วมกันทำนายการนิเทศภายในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 ได้ร้อยละ 74.9 ($R^2 = .749$) ค่าความคลาดเคลื่อนที่เกิดจากการพยากรณ์เท่ากับ 0.24

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise multiple regression analysis) เพื่อเสนอการคัดเลือกตัวแปร ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารเข้าสู่สมการการพยากรณ์ที่ดีที่สุดในการทำนาย การนิเทศภายในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 ดังตาราง

ภาวะผู้นำทางวิชาการของ ผู้บริหารที่ส่งผลต่อการนิเทศ ภายในสถานศึกษา	คะแนนดิบ		คะแนน มาตรฐาน	t	Sig.
	B	S.E.	β		
ค่าคงที่ (Constant)	.909	.139		6.525	.000
ด้านการจัดการเรียนการสอน (X5)	.384	.058	.438	6.634	.000
ด้านการนิเทศการศึกษา(X3)	.213	.051	.244	4.151	.000
ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทาง วิชาการ(X4)	.209	.062	.239	3.358	.001
R = .866 ^c , R ² = .749, Adjusted R ² = .746, S.E._EST = .239, F = 231.16, Sig. = .001					

*** มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .001

จากตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise multiple regression analysis) ของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการนิเทศภายในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 พบว่า เมื่อนำตัวแปรภาวะผู้นำทางวิชาการทั้ง 5 ด้าน เข้าสู่การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน มีตัวแปรภาวะผู้นำทางวิชาการจำนวน 3 ด้านเป็นตัวแปรพยากรณ์ดีที่สุด คือ ด้านการจัดการเรียนการสอน (X₅) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ด้านการนิเทศการศึกษา (X₃) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ(X₄) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ซึ่งตัวแปรทั้ง 3 สามารถร่วมกันทำนายการนิเทศภายในสถานศึกษา สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 ได้ร้อยละ 74.9 (R² = .749) ค่าความคลาดเคลื่อนที่จะเกิดจากการพยากรณ์เท่ากับ .239 สามารถสร้างสมการถดถอยในรูปคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐาน ได้ดังนี้

สมการพยากรณ์การนิเทศภายในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 ในรูปคะแนนดิบ มีดังนี้

$$\hat{Y} = .909 + .384(X_5) + .213(X_3) + .209(X_4)$$

สมการพยากรณ์การนิเทศภายในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 ในรูปคะแนนมาตรฐาน มีดังนี้

$$\hat{Z} = 0.438(X_5) + 0.244(X_3) + 0.239(X_4)$$

อภิปรายผล

จากการวิจัย เรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 โดยนำผลการวิจัยมาอภิปรายตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1 ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทัศนะของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 ผลการวิจัย พบว่าระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุดไปต่ำสุด ได้แก่ ด้านการนิเทศการศึกษา รองลงมา คือ ด้านการบริหารจัดการหลักสูตรและการสอน และ ด้านการจัดการเรียนการสอน ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ การกำหนดภารกิจและเป้าหมาย ที่ได้ผลการวิจัยเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก ผู้บริหารมีการบริหารหลักสูตรและการสอน โดยร่วมกับครูในการวางแผนการนิเทศการเรียนการสอน มีการประเมินการสอนของครู มีการให้ คำแนะนำ สนับสนุน ช่วยเหลือในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน และให้โอกาสครูได้พัฒนาวิชาชีพ ทั้งในและนอกสถานศึกษา มีการจัดสรรทรัพยากรให้กับครูหรือนักเรียนเกี่ยวกับสื่อการเรียนการสอน มีกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการดูแลส่งเสริมและสนับสนุนการสอนการเรียนรู้ของนักเรียน อีกทั้งมีการแนะนำวิธีที่ทำให้การสอนบรรลุผลตามจุดมุ่งหมายให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ วันสุไลมาน แวสุหลง (2564 , หน้า 42) พบว่า ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัด ปัตตานี โดยรวมและรายด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านการจัดการเรียนรู้ด้านการสนับสนุนทรัพยากรพัฒนาสื่อการเรียนรู้ ด้านการวัดประเมินผล ด้าน การบริหารจัดการหลักสูตร ด้านการพัฒนาวิชาชีพ และการนิเทศการศึกษาตามลำดับ ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน จังหวัดปัตตานีด้านการนิเทศการศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ผู้บริหารมีแผนการนิเทศ ติดตามการให้ความรู้คำแนะนำ แก่บุคลากรด้านวิชาการเพื่อพัฒนาการเรียน การสอนให้มีประสิทธิภาพ ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน จังหวัดปัตตานีด้านการบริหารจัดการหลักสูตรโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ผู้บริหารมีการแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา รองลงมา ได้แก่ ผู้บริหารมีการ ส่งเสริมให้ครูทุกคนมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และผู้บริหารมีการให้ชุมชนมีส่วนร่วม ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษามีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน จังหวัดปัตตานีด้านการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากข้อที่มีค่าเฉลี่ย มากที่สุดคือ ผู้บริหารมีการส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

2 ระดับการนิเทศภายใน ของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทัศนะของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 ผลการวิจัย พบว่า ระดับการนิเทศภายในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุดไปต่ำสุด ได้แก่ ด้านการปฏิบัติการนิเทศ ด้านการประเมินผลรายงานผล และด้านการวางแผนการนิเทศมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการในการนิเทศ ทั้งนี้เพราะการนิเทศภายในสถานศึกษาเป็นกระบวนการดำเนินงานของผู้บริหารโรงเรียนอันก่อให้เกิดความร่วมมือการช่วยเหลือการแนะนำและให้คำปรึกษาหารือเพื่อช่วยให้ครูสามารถพัฒนาความรู้ความสามารถและพฤติกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยตนเอง โดยผู้บริหารใช้กระบวนการนิเทศการสอนเป็นกระบวนการในการพัฒนาครูในด้านการจัดการด้าน การสอนโดย กระบวนการทำงานร่วมกันระหว่างผู้บริหาร ร่วมแสวงหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาเพื่อให้มีการพัฒนาเจตคติ และคุณภาพของบุคลากร ผู้ปฏิบัติงาน อันจะส่งผลถึงคุณภาพของงาน เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนมีคุณภาพและเกิดผล สำเร็จสูงสุดแก่ผู้เรียน สอดคล้องกับวิจัยของ วันสุไลมาน แวสุหลง (2564 ,หน้า 42) พบว่า 1. ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน จังหวัดปัตตานีโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2.ระดับการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดปัตตานี โดยรวมอยู่ในระดับมาก 3. ผลการเปรียบเทียบระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดปัตตานี จำแนกตามเพศ และประสบการณ์การปฏิบัติงานพบว่า ในภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนวุฒิการศึกษา และขนาดของโรงเรียนพบว่า ไม่แตกต่างกัน 4. ผลการเปรียบเทียบระดับการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงาน การศึกษาเอกชนจังหวัดปัตตานี จำแนกตามเพศ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์การปฏิบัติงาน พบว่า ภาพรวมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนขนาดของโรงเรียน พบว่า ไม่แตกต่างกัน 5. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนกับการนิเทศภายใน ของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดปัตตานีอยู่ในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .01

3 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 ผลการวิจัย พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 พบว่าภาพรวม มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .001 หมายความว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับค่อนข้างสูง ($r=.742$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 เมื่อ

พิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเป็นรายคู่ พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 ทุกคู่มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับค่อนข้างต่ำถึงระดับค่อนข้างสูง ($r = .658 - .802$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยคู่ที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงที่สุด คือ การจัดการเรียนการสอน (X_5) กับ การปฏิบัติการนิเทศ (Y_3) โดยมีความสัมพันธ์กันในทางบวกอยู่ในระดับค่อนข้างสูง ($r = .802$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และคู่ที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ต่ำที่สุด คือ การกำหนดภารกิจและเป้าหมาย (X_1) กับ การปฏิบัติการนิเทศ (Y_3) โดยมีความสัมพันธ์กันในทางบวกอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ ($r = .658$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้เพราะภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นสิ่งที่สำคัญ ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำทางด้านวิชาการที่สูงจะสามารถส่งผลให้ผู้เรียนมีคุณภาพ การจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพของครูต้องอาศัยการนิเทศเข้ามาช่วยเพื่อเป็นการพัฒนาและส่งเสริมให้ครูผู้สอนสามารถพัฒนาไปในทิศทางที่ดีขึ้นซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วันสุไลมาน แวสุหลง (2564 , หน้า 64-65) พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน กับ การนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดปัตตานีอยู่ใน ระดับสูง ($r = 0.927$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และในแต่ละด้านยังมีความสัมพันธ์กับ การดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียน เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างด้านการบริหาร จัดการหลักสูตรมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนอยู่ในระดับสูงอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4 เพื่อศึกษาตัวแปรพยากรณ์ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการนิเทศภายในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 ผลการวิจัย พบว่า ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise multiple regression analysis) ของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการนิเทศภายในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 พบว่า เมื่อนำตัวแปรภาวะผู้นำทางวิชาการทั้ง 5 ด้าน เข้าสู่การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน มีตัวแปรภาวะผู้นำทางวิชาการจำนวน 3 ด้านเป็นตัวแปรพยากรณ์ดีที่สุด คือ ด้านการจัดการเรียนการสอน (X_5) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ด้านการนิเทศการศึกษา (X_3) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ(X_4) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ซึ่งตัวแปรทั้ง 3 สามารถร่วมกันทำนายการนิเทศภายในสถานศึกษา สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 ได้ร้อยละ 74.9 ($R^2 = .749$) ค่าความคลาดเคลื่อนที่จะเกิดจากการพยากรณ์เท่ากับ .239

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้สรุปได้ว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก การนิเทศภายใน ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับการนิเทศภายใน สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์ในทางบวกอยู่ในระดับสูงมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 จำนวน 3 ด้าน เป็นตัวแปรพยากรณ์ที่ดีที่สุด คือ ตัวแปรด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการนิเทศการศึกษา และ ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ สามารถร่วมกันทำนายการนิเทศภายในของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 ได้ร้อยละ 74.9 ($R^2 = .749$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. พัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารผู้บริหารควรได้รับการพัฒนาให้มีภาวะผู้นำทางวิชาการที่เข้มแข็ง โดยเฉพาะด้านการบริหารจัดการหลักสูตรและการสอน เพื่อให้สามารถสนับสนุนการเรียนรู้ของครูและนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. ส่งเสริมการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษาการทำงานเป็นทีมช่วยเพิ่มการสื่อสารและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครู ส่งผลให้เกิดการพัฒนาการเรียนการสอนที่มีคุณภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน
3. ปรับปรุงระบบการนิเทศภายในให้เป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องการนิเทศภายในควรดำเนินการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เพื่อให้ครูได้รับการพัฒนาอย่างสม่ำเสมอ และสามารถปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

2 ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
2. ควรศึกษาเรื่อง แนวทางการนิเทศที่มีประสิทธิภาพในบริบทของโรงเรียนขนาดต่างๆ เพื่อเปรียบเทียบและหาแนวทางการนิเทศที่เหมาะสมสำหรับโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกันทั้งขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่
3. ควรศึกษารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการเพื่อการนิเทศภายในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. ธารอักษร.
- กรทอง จิรเดชากุล. (2550). คู่มือการนิเทศภายในโรงเรียน. ธารอักษร.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). การวิจัยเบื้องต้น. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1. (2567). แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 สพป.ตรัง เขต 1.
- สมชาย แก้วสุวรรณ. (2563). การพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ในระดับอุดมศึกษา. วารสารการศึกษาไทย, 17(2), 45–60.
- จรินทร์ กาลสดี. (2556). ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับความสามารถในการจัดการเรียนการสอนของครูโรงเรียนเอกชน จังหวัดอุบลราชธานี. ในวิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- ชลนิชา แก้วประเสริฐ. (2561). ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 1. ในวิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- นิรมล แก้วศรี และ กฤตภูมิ กิตติฐานันท์. (2567). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารกับการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 2. วารสารสังคมศาสตร์ปัญญาพัฒน์, 6(2), 433–446.
- ปิยพร บุญใบ. (2563). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สกลนคร เขต 1. ในวิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- วันสุไลมาน อุซึ้ง. (2559). ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดนราธิวาส. ในวิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- สรพรเพชญ ไตรรงค์. (2564). ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการนิเทศภายในของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 1. ในวิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- อิงอร บัวขจร. (2566). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3. ในวิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- Brown, T. (2020). The impact of digital learning on student engagement. Journal of Educational Research, 25(4), 123–135.
- Cronbach, L. J. (1990). Essentials of psychological testing (5th ed.). Harper Collins.

- Hallinger, P., & Murphy, J. (1985). Assessing the instructional management behaviors of principals. *The Elementary School Journal*, 86, 217–247.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607–610.

**แนวทางการเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2***
**GUIDELINES FOR BEING AN INNOVATIVE ORGANIZATION FOR
EDUCATIONAL INSTITUTIONS ACCORDING TO UNDER THE DISTRICT
OFFICE SURAT THANI PRIMARY EDUCATIONAL AREA 2**

อรพินท์ สังข์ฉิม¹ และ ทิพนาศ เศวตวรโชติ²

Orapin Sangchim¹ and Tippamas Sawetvorachot²

¹⁻²มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาสโศกราช

¹⁻²Mahamakut Buddhist University Srithammasokkaraj Campus, Thailand

Corresponding Author's Email: chon3840600337020@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาสภาพการเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา 2) เพื่อร่างแนวทางการเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา และ 3) เพื่อประเมินแนวทางการเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 กลุ่มตัวอย่างคือ รองผู้อำนวยการสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 2 จำนวน 321ซึ่งกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเครจซี่ และมอร์แกน ทำการสุ่มแบบชั้นภูมิอย่างเป็นสัดส่วน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง และ แบบประเมินแนวทางการเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน 2) แนวทางการเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 พบว่า ในด้านวิสัยทัศน์ ประกอบด้วย 5 แนวทาง ด้านโครงสร้างองค์กร ประกอบด้วย 3 แนวทาง ด้านการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ ประกอบด้วย 5 แนวทาง ด้านบุคลากร ประกอบด้วย 5 แนวทาง ด้านการสื่อสาร ประกอบด้วย 4 แนวทาง และ ด้านการจัดการความรู้ ประกอบด้วย 5 แนวทาง และ 3) ผลการประเมินแนวทางการพัฒนาการเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้าน

---

* Received 16 April 2025; Revised 30 April 2025; Accepted 17 May 2025

พบว่า ด้านวิสัยทัศน์ มีระดับความเหมาะสมสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการจัดการความรู้ ด้านโครงสร้างองค์กร และด้านที่มีค่าต่ำสุดคือ ด้านการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์

คำสำคัญ : แนวทางการพัฒนา, การเป็นองค์กรนวัตกรรม, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2

Abstract

This research aimed to study the status of being an innovative organization of educational institutions, 2) to draft guidelines for being an innovative organization of educational institutions, and 3) to evaluate the guidelines for being an innovative organization of educational institutions under the Office of the Primary Educational Service Area, Surat Thani Area 2. The sample group consisted of 321 deputy directors of educational institutions and teachers under the Office of the Primary Educational Service Area, Surat Thani Area 2. The sample size was determined using the Krej C. and Morgan table, and stratified random sampling was used. The research instruments were questionnaires, semi-structured interviews, and an evaluation form for guidelines for being an innovative organization of educational institutions under the Office of the Primary Educational Service Area, Surat Thani Area 2. The statistics used for data analysis were frequency, percentage, mean, and standard deviation.

The research results found that. 1) The overall and individual status of the innovative organization of educational institutions under the Office of the Primary Education Area 2, Surat Thani, was at a high level in all aspects. 2) The guidelines for being an innovative organization of educational institutions under the Office of the Primary Education Area 2, Surat Thani, found that in terms of vision, there were 5 guidelines, organizational structure, there were 3 guidelines, human resource management, there were 5 guidelines, personnel, there were 5 guidelines, communication, there were 4 guidelines, and knowledge management, there were 5 guidelines. And 3) The results of the evaluation of the guidelines for developing an innovative organization of educational institutions under the Office of the Primary Education Area 2, Surat Thani, were at the highest level overall. When considering each aspect, it was found that the vision aspect had the highest level of appropriateness, followed by knowledge

management, organizational structure, and the aspect with the lowest value was human resource management.

Keywords: Development Guidelines, Being an Innovative Organization, Office of the Primary Education Area 2, Surat Thani

บทนำ

ในยุคโลกาภิวัตน์ สังคมไทยต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้ภาครัฐ เอกชน และสถานศึกษาจำเป็นต้องปรับตัวโดยการนำนวัตกรรมและวิธีการจัดการใหม่ ๆ มาใช้ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการสื่อสาร ขยายมุมมอง เข้าถึงข้อมูลได้รวดเร็ว และสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันในทุกมิติ (จกภัทสรณ์ย์ ไตรรัตน์, 2563) ซึ่งศตวรรษที่ 21 เต็มไปด้วยความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของผู้คนอย่างมาก การจัดการศึกษาจึงต้องวางแผนอย่างรอบคอบและทันต่อการเปลี่ยนแปลง เพื่อไม่ให้พลาดโอกาสสำคัญ และยังเป็นกลไกหลักในการพัฒนาและเตรียมพร้อมภาคส่วนอื่น ๆ ให้รับมือกับการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ(มณฑาทิพย์ นามนุ, 2561)

การจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ต้องเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้มีทั้งความรู้และทักษะที่จำเป็นต่อยุคใหม่ เช่น ทักษะการเรียนรู้ สารสนเทศ เทคโนโลยี และชีวิตอาชีพ ผู้บริหารต้องปรับตัวทันต่อการเปลี่ยนแปลง วางยุทธศาสตร์ใหม่ พัฒนาครู ปรับการสอน และใช้เทคโนโลยีเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา พร้อมสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีศักยภาพและสามารถใช้ชีวิตได้อย่างมีความสุข (สัญญา พงษ์ศรีธา, 2561)

นวัตกรรมถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างความแตกต่างและความได้เปรียบในการบริหารจัดการด้านเศรษฐกิจและการศึกษา โดยมีการปรับเปลี่ยนทั้งแผนการศึกษาแห่งชาติและมาตรฐานการศึกษาให้สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) ซึ่งมุ่งเน้นการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต การออกแบบระบบการเรียนรู้ใหม่ และการใช้ดิจิทัลแพลตฟอร์มในการเสริมสร้างการศึกษาให้มีประสิทธิภาพสูงสุด รวมถึงการยกระดับการศึกษาไทยให้เป็นเลิศในระดับนานาชาติ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2562) ด้วยเหตุนี้ มาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 กำหนดคุณลักษณะคนไทย 4.0 โดยมุ่งเน้นผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และพลเมืองที่เข้มแข็ง การปฏิรูประบบการศึกษาเน้นการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติจริง (Active Learning) พร้อมใช้เทคโนโลยีเสริมสร้างประสิทธิภาพและการประเมินผล (นวชล สมบูรณ์สิน, 2564) นวัตกรรมจึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการบริหารทั้งภาครัฐและภาคธุรกิจ รวมถึงสถานศึกษาในการสร้างทรัพยากรมนุษย์ แม้การจัดการศึกษายังมีปัญหา (ชูชาติ พ่วงสมจิตร, 2560)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 ส่งเสริมการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานและยกระดับคุณภาพการศึกษา ผ่านการสร้าง "องค์กรนวัตกรรม" ในสถานศึกษา แม้ว่าสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงทำให้บางสถานศึกษาไม่สามารถปรับตัวได้เต็มที่เนื่องจากขาดความเข้าใจในแนวคิดนวัตกรรมที่แท้จริง และมีข้อจำกัดด้านทรัพยากร เช่น จำนวนครู งบประมาณ และวัสดุอุปกรณ์ (ศิวาวุฒิ รัตนะ, 2566, หน้า 3) อย่างไรก็ตาม การที่จะส่งเสริมให้สถานศึกษาเป็นองค์กรนวัตกรรมทางการศึกษา รวมถึงมีการพัฒนาศักยภาพเพื่อการแข่งขันขึ้นมาได้ ควรมีแนวทางหรือต้นแบบเพื่อนำไปสู่การพัฒนาให้โรงเรียนสถานศึกษามีขีดความสามารถในการสร้างสรรค์นวัตกรรมในด้านต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ

จากความสำคัญและปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะเป็นครูที่ปฏิบัติหน้าที่การสอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 จึงมีความสนใจที่จะทำการวิจัยเรื่องการศึกษาแนวทางการเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษาตามสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 ซึ่งผลการวิจัยที่ได้สามารถนำไปเป็นแนวทางให้สถานศึกษานำไปกำหนดนโยบายในการสร้างองค์กรนวัตกรรมให้เกิดขึ้นในสถานศึกษา เพื่อการพัฒนาและยกระดับการศึกษาของไทยให้ทัดเทียมกับประเทศอื่น ๆ ทำให้ผู้เรียนมีคุณภาพ และมีความได้เปรียบทางการแข่งขันที่เกิดขึ้นในปัจจุบันและอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2
2. เพื่อร่างแนวทางการเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2
3. เพื่อประเมินแนวทางการเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับองค์กรนวัตกรรม

อนุพงษ์ ชุมแวงวาปี (2560, หน้า 60) ได้สรุปองค์ประกอบความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมของโรงเรียน มีองค์ประกอบคือ การมีวิสัยทัศน์และเป้าหมายร่วม การปรับโครงสร้าง การมุ่งเน้นความสำคัญของบุคลากร การพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ และการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์

ภัทรหทัย ภูสวัสดิ์ (2565, หน้า 44) ได้กล่าวว่า การเป็นสถานศึกษาแห่งนวัตกรรม หมายถึง การเป็นสถานศึกษาที่มีวิสัยทัศน์ กลยุทธ์ และเป้าหมายที่มุ่งสู่การเป็นสถานศึกษาแห่งนวัตกรรม มีโครงสร้างที่เอื้อต่อการบริหารจัดการภายใน สถานศึกษาเป็นสถานศึกษาที่เปิด

โอกาสให้บุคลากรได้มีการเสนอความคิดและทัศนคติที่ดีต่อ การทำงานและสร้างนวัตกรรมร่วมกัน ประกอบด้วย ด้านการมีวิสัยทัศน์ ด้านการบริหารจัดการกำหนดโครงสร้างของสถานศึกษาที่เหมาะสม ด้านการพัฒนาบุคลากรสู่การเป็นทีมงานคุณภาพ ด้านการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ และ ด้านการจัดการความรู้และข้อมูลข่าวสาร

ศิวาวุฒิ รัตน์ะ (2566, หน้า 31-38) การที่สถานศึกษาจะเป็นโรงเรียนองค์กรนวัตกรรมได้นั้น มีปัจจัยความสำเร็จหลายประการ ผู้วิจัยได้นำ ผลการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของโรงเรียนองค์กรนวัตกรรม ที่ได้รับการเผยแพร่และเป็นที่ยอมรับทาง วิชาการมานำเสนอ โดยการเชื่อมโยงสู่บริบทของปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของโรงเรียนองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษานประกอบด้วย โครงสร้างองค์การ วิสัยทัศน์ การพัฒนานักนวัตกรรม วัฒนธรรม และค่านิยมร่วมในองค์การ การทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพ และ บรรยากาศนวัตกรรม

สรุปได้ว่า องค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา คือ สถานศึกษาที่มีการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงกระบวนการบริหารจัดการ รวมถึงกระบวนการทางความคิด เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาและการเรียนการสอน ซึ่งประกอบด้วย 6 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ ด้านวิสัยทัศน์ ด้านโครงสร้างองค์กร ด้านการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ ด้านบุคคล ด้านการสื่อสาร และ ด้านการจัดการความรู้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พิชญ ศรีกระกุล (2562, หน้า ก) ได้ทำวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเป็นองค์กรนวัตกรรม ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6 จังหวัดฉะเชิงเทรา ผลการวิจัยพบว่า องค์กรที่เป็นนวัตกรรมในสถานศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6 จังหวัดฉะเชิงเทรา มีการพัฒนาในระดับมากทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ผู้นำนวัตกรรม, บุคลากรนวัตกรรม, และวิสัยทัศน์นวัตกรรม โดยปัจจัยที่มีอิทธิพลสูงสุดในการทำนวยการเป็นองค์กรนวัตกรรมคือ ผู้นำนวัตกรรม รองลงมาคือ บุคลากรนวัตกรรม และวิสัยทัศน์นวัตกรรม

วาทีนิ พูลทรัพย์ (2563, หน้า ก) ได้ทำการศึกษาเรื่อง องค์ประกอบการบริหารโรงเรียนในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบการบริหารโรงเรียนในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ ได้แก่ การบริหารฐานนวัตกรรม, การบริหารสมรรถนะองค์กร, การบริหารหุ้นส่วนองค์กร, ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม, การพัฒนานวัตกรรม, นวัตกรรมเชิงระบบ, และการบริหารแผนนวัตกรรม ซึ่งมีความเหมาะสมและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้

จกภทสรณ์ ไตรรัตน์ (2563, หน้า 1903) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนาสถานศึกษาสู่องค์กรนวัตกรรม กรณีศึกษา:โรงเรียนในสหวิทยาเขตวิภาวดี ผลการวิจัยพบว่า ในการพัฒนาโรงเรียนในสหวิทยาเขตวิภาวดีสู่องค์กรนวัตกรรม ผู้บริหารมีบทบาทสำคัญในการกำหนดวิสัยทัศน์ด้านนวัตกรรม สนับสนุนการสร้างนวัตกรรมจริงจัง และปลูกฝังทัศนคติที่ดีต่อการ

นวัตกรรมในบุคลากร นอกจากนี้ยังสร้างทีมงานที่มีความคิดสร้างสรรค์ และเน้นการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และการทำงานเป็นทีม.

สรุปได้ว่างานวิจัยทั้งหมดชี้ให้เห็นว่าการพัฒนาองค์กรนวัตกรรมในสถานศึกษาขึ้นอยู่กับปัจจัยสำคัญ ได้แก่ ผู้นำนวัตกรรม บุคลากรนวัตกรรม และวิสัยทัศน์นวัตกรรม รวมถึงการบริหารองค์ประกอบต่าง ๆ เช่น ฐานนวัตกรรม สมรรถนะองค์กร ทุนส่วนภายนอก และนวัตกรรมเชิงระบบ โดยผู้บริหารมีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทาง สนับสนุนการสร้างนวัตกรรม และสร้างวัฒนธรรมการทำงานที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และการเรียนรู้ร่วมกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงผสมผสาน (Mixed Method Research) โดยประกอบด้วยงานวิจัยเชิงปริมาณ และ งานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคือ ผู้อำนวยการ/รองผู้อำนวยการสถานศึกษาและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 2 แบ่งเป็น ผู้อำนวยการและรองผู้อำนวยการ จำนวน 178 คน และ ครู 1,762 คน รวม 1,940 คน (สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 2, 2568)

1.2 กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้อำนวยการ/รองผู้อำนวยการสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สุราษฎร์ธานีเขต 2 ซึ่งกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 321 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 แบบสอบถามสร้างขึ้นเพื่อศึกษาสภาพการเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 และ ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ ปัจจัยส่วนบุคคล และ สภาพการเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา

2.2 แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างจากกรอบแนวคิดการวิจัยมีคำถาม 2 ส่วนคือ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา

3. การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ

3.1 กำหนดเนื้อหาคำถามในแบบสอบถาม เพื่อให้ตรงกับวัตถุประสงค์ สามารถตอบข้อเท็จจริงที่ต้องการได้

3.2 นำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นพร้อมโครงร่างเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านเพื่อตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity)

3.3 วิเคราะห์ความตรงเชิงเนื้อหาโดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามของแบบสอบถามกับลักษณะที่จะวัด (IOC : Index of Objective Congruence)

3.4 เลือกข้อคำถามที่ค่า IOC มากกว่า 0.5 ซึ่งถือได้ว่าข้อคำถามนั้นมีความตรงเชิงตามเนื้อหา ถ้าข้อคำถามใดมีค่าดัชนีความสอดคล้องต่ำกว่า 0.5 ต้องนำข้อคำถามนั้นมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ หรือตัดออกไปตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ผลการประเมินพบว่า ค่า IOC เท่ากับ 0.91

3.5 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบอีกครั้ง จากนั้นนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มประชากรที่ ซึ่งมีความใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สุราษฎร์ธานี เขต 2 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน

3.6 นำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาจากการทดลองใช้ มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach, 1990, น. 202-204) จากการวิเคราะห์พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค เท่ากับ 0.967

3.7 จัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ชี้แจงวัตถุประสงค์และทำหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลให้แก่กลุ่มตัวอย่างด้วยการส่งไปรษณีย์และส่งอีเมลเพื่อเก็บข้อมูลยังผู้อำนวยการและรองผู้อำนวยการในโรงเรียนต่างๆ

4.2 ดำเนินการจัดทำแบบสอบถามตามจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย พร้อมกับตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วน และความสมบูรณ์ของเอกสาร

4.3 ดำเนินการเก็บแบบสอบถามตามเวลาที่กำหนด

4.4 กำหนดระยะเวลาดำเนินการรวบรวมข้อมูล เมื่อครบตามกำหนดเวลาผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาได้ครบ โดยการเก็บแบบสอบถามออนไลน์ ซึ่งแบบสอบถามที่ได้มาตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาทั้งหมด

4.5 ดำเนินการเก็บรวบรวมแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง โดยตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับและนำมาวิเคราะห์ข้อมูล

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 วิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลโดยใช้การแจกแจงความถี่ (Frequency) และการหาค่าร้อยละ (Percentage)

5.2 การวิเคราะห์ข้อมูล สภาพการเป็นองค์กรนวัตกรรมการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 โดยใช้การหาค่าเฉลี่ย (Mean) และการวิเคราะห์ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) จากนั้นจึงทำการบรรยายผลการวิเคราะห์ในรูปแบบของตารางและคำบรรยายท้ายตาราง

5.4 วิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis) และความสอดคล้องของเนื้อหา
เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษาและจำแนกวิเคราะห์ประเด็นคำถามการวิจัย แล้ว
นำเสนอเป็นความเรียง

ผลการวิจัย

1. สภาพการเป็นองค์กรนวัตกรรมการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2
ตารางที่ 1 ข้อมูลสภาพการเป็นองค์กรนวัตกรรมการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 โดยภาพรวม

สภาพการเป็นองค์กรนวัตกรรมการศึกษา	$\bar{x}$	S.D	แปลผล
1. ด้านวิสัยทัศน์	4.26	.59	มาก
2. ด้านโครงสร้างองค์กร	4.33	.55	มาก
3. ด้านการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์	4.31	.51	มาก
4. ด้านบุคลากร	4.30	.59	มาก
5. ด้านการสื่อสาร	4.34	.58	มาก
6. ด้านการจัดการความรู้	4.33	.53	มาก
รวม	4.31	.52	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการเป็นองค์กร
นวัตกรรมการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2
โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการสื่อสาร มีระดับความคิดเห็น
สูงสุด รองลงมาคือ ด้านโครงสร้างองค์กร และด้านการจัดการความรู้ และด้านที่มีค่าต่ำสุดคือ
ด้านวิสัยทัศน์

2. แนวทางการเป็นองค์กรนวัตกรรมการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2

จากการศึกษาแนวทางการเป็นองค์กรนวัตกรรมการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 พบว่า ในด้านวิสัยทัศน์ ประกอบด้วย 5 แนวทาง
ด้านโครงสร้างองค์กร ประกอบด้วย 3 แนวทาง ด้านการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์
ประกอบด้วย 5 แนวทาง ด้านบุคลากร ประกอบด้วย 5 แนวทาง ด้านการสื่อสาร ประกอบด้วย
4 แนวทาง และ ด้านการจัดการความรู้ ประกอบด้วย 5 แนวทาง โดยมีรายละเอียดดังนี้ ซึ่ง
สามารถสรุปได้เป็น 6 ด้านหลัก

2.1 ด้านวิสัยทัศน์ การกำหนดวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนสอดคล้องกับนโยบาย
ระดับชาติ เป็นจุดเริ่มต้นสำคัญของการสร้างนวัตกรรมในสถานศึกษา การมีส่วนร่วมของ

บุคลากรทุกภาคส่วนช่วยทำให้วิสัยทัศน์มีความสมบูรณ์และยืดหยุ่น นอกจากนี้ การใช้เทคโนโลยียังช่วยเสริมการพัฒนาและสื่อสารวิสัยทัศน์อย่างมีประสิทธิภาพ

2.2 ด้านโครงสร้างองค์กร การพัฒนาโครงสร้างองค์กรต้องเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและเสนอแนวคิดใหม่ ๆ การใช้เทคโนโลยีช่วยเสริมสร้างความยืดหยุ่นและการเชื่อมโยงเครือข่ายความร่วมมือ การสร้างพันธมิตรกับมหาวิทยาลัยและภาคเอกชนยังช่วยพัฒนาองค์ความรู้และนวัตกรรมขององค์กร

2.3 ด้านการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ การสร้างองค์กรนวัตกรรมต้องอาศัยบุคลากรที่มีความสามารถและทักษะที่เหมาะสม การใช้เทคโนโลยี เช่น E-Learning และระบบ HRM ช่วยในการพัฒนาศักยภาพบุคลากร การสร้างแรงจูงใจและให้รางวัลแก่ผู้สร้างนวัตกรรมจะกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

2.4 ด้านบุคลากร การพัฒนาทักษะของบุคลากรต้องสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีและการศึกษา การอบรมทักษะดิจิทัลช่วยให้บุคลากรปรับตัวและพัฒนาตนเอง การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการคิดสร้างสรรค์ และการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่าน Community of Practice เป็นสิ่งสำคัญ

2.5 ด้านการสื่อสาร การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาองค์กรนวัตกรรม การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและแพลตฟอร์มต่าง ๆ ช่วยเสริมการสื่อสารทั้งภายในและภายนอกองค์กร การใช้โซเชียลมีเดีย เช่น Facebook, LINE, YouTube และ TikTok ยังช่วยกระจายข้อมูลได้รวดเร็วและกว้างขวาง

2.6 ด้านการจัดการความรู้ การจัดการความรู้ช่วยสนับสนุนการสร้างนวัตกรรมในสถานศึกษา การนำเทคโนโลยี เช่น Google Drive และ Knowledge Management System มาใช้ ช่วยให้การจัดเก็บและเข้าถึงข้อมูลทำได้สะดวก การสร้างคลังความรู้ยังช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองและพัฒนานวัตกรรมได้อย่างต่อเนื่อง

3. ผลการประเมินแนวทางการเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2

ผลการประเมินแนวทางการเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 พบว่าผลการประเมินแนวทางการพัฒนาการเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านวิสัยทัศน์ มีระดับความเหมาะสมสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการจัดการความรู้ ด้านโครงสร้างองค์กร และด้านที่มีค่าต่ำสุดคือ ด้านการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์

อภิปรายผล

จากการศึกษาสภาพการเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก อาจเนื่องมาจากนโยบายและการสนับสนุนจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ที่ส่งเสริมการพัฒนานวัตกรรมการศึกษาอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งผู้บริหารและครูมีความตระหนักถึงความสำคัญของนวัตกรรมในการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน นอกจากนี้ การมีทรัพยากรที่เพียงพอและบรรยากาศที่เอื้อต่อการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ยังช่วยกระตุ้นให้สถานศึกษาพัฒนาเป็นองค์กรนวัตกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สอดคล้องกับงานวิจัยของ อนุพงษ์ ชุมแสงวาปี (2560) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบองค์การแห่งนวัตกรรม ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการศึกษาพบว่า สภาพปัจจุบันขององค์การแห่งนวัตกรรมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาพรวมมีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก โดยสภาพปัจจุบันขององค์การแห่งนวัตกรรมที่มีสภาพการดำเนินงานลำดับสูงสุด คือ ด้านการมุ่งเน้น ความสำคัญของบุคลากร และด้านการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ รองลงมา คือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ และเป้าหมายร่วม ด้านการปรับปรุงโครงสร้างองค์การ ด้านการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ และด้านการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง ตามลำดับ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิษณุ ศรีกระกุล (2562) ได้ทำวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเป็นองค์กรนวัตกรรม ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6 จังหวัดฉะเชิงเทรา ผลการศึกษาพบว่า ระดับการเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6 จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก

จากการศึกษาแนวทางการเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 พบว่า ในด้านวิสัยทัศน์ ประกอบด้วย 5 แนวทาง ด้านโครงสร้างองค์กร ประกอบด้วย 3 แนวทาง ด้านการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ ประกอบด้วย 5 แนวทาง ด้านบุคลากร ประกอบด้วย 5 แนวทาง ด้านการสื่อสาร ประกอบด้วย 4 แนวทาง และ ด้านการจัดการความรู้ ประกอบด้วย 5 แนวทาง อาจเนื่องมาจากแนวทางการพัฒนานวัตกรรมที่ถูกกำหนดไว้อย่างชัดเจนและครอบคลุมทุกมิติของการบริหารสถานศึกษา ทั้งในด้าน วิสัยทัศน์ โครงสร้างองค์กร การบริหารทรัพยากรมนุษย์ บุคลากร การสื่อสาร และการจัดการความรู้ โดยมีการนำ เทคโนโลยีดิจิทัลมาเป็นเครื่องมือสนับสนุน ควบคู่ไปกับการเปิดโอกาสให้บุคลากรทุกระดับมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุริศา ริมศิริ (2562) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาตัวบ่งชี้องค์การแห่งนวัตกรรมการศึกษา ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงาน

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการศึกษาพบว่า ตัวบ่งชี้องค์การ แห่งนวัตกรรมการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 9 องค์ประกอบ 65 ตัวบ่งชี้ 1) การบริหารเชิงกลยุทธ์ 2) การบริหารและพัฒนาบุคลากร 3) โครงสร้างองค์การที่ เหมาะสม 4) บรรยากาศนวัตกรรมการ 5) การสื่อสาร 6) ทีมงานที่มีประสิทธิภาพ 7) นิสัยนวัตกรรม 8) การจัดการความรู้ 9) ผลลัพธ์นวัตกรรม และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธัญรดี หิรัญกิตติกร (2565) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การศึกษาความต้องการความเป็นองค์กรนวัตกรรมการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า ความเป็นองค์กรนวัตกรรมการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร โดยรวมทั้ง 6 ด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความสำคัญของบุคลากรมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วม ด้านการสื่อสาร ด้านโครงสร้างและองค์การที่เหมาะสม ด้านบรรยากาศที่เอื้อต่อการสร้างนวัตกรรม และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือด้านการพัฒนาบุคลากร

จากการศึกษาผลการประเมินแนวทางการเป็นองค์กรนวัตกรรมการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 พบว่าผลการประเมินแนวทางการพัฒนาการเป็นองค์กรนวัตกรรมการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด อาจเนื่องมาจาก การกำหนดวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนและสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาองค์กรนวัตกรรมการ ทำให้สถานศึกษาสามารถกำหนดทิศทางและเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ บุคลากรที่มีจำนวนจำกัด หรือโอกาสในการพัฒนาและฝึกอบรมที่ยังไม่ทั่วถึง สอดคล้องกับงานวิจัยของ อรพนิท ลิ้มสุวรรณโรจน์ (2565) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยลักษณะองค์การและความต้องการจำเป็นของการบริหารองค์การนวัตกรรมการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาของประเทศไทย ผลการศึกษาพบว่า แนวทางการพัฒนาสถานศึกษาเพื่อการเป็นองค์กรนวัตกรรมการศึกษา ได้แก่ การเพิ่มความพร้อมในการบริหารองค์การนวัตกรรมการศึกษา โดยเน้นการบริหารงานวิชาการและการบริหารงานบุคคล และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุริศา ริมศิริ (2562) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาตัวบ่งชี้องค์การแห่งนวัตกรรมการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานผลการศึกษาพบว่า โดยตัวบ่งชี้ ของทุกองค์ประกอบมีความสำคัญอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยโดยรวม ขององค์ประกอบจากมากไปน้อย คือ 1) นิสัยนวัตกรรม 2) การบริหารเชิงกลยุทธ์ 3) การจัดการ ความรู้ 4) ทีมงานที่มีประสิทธิภาพ 5) การสื่อสาร 6) ผลลัพธ์นวัตกรรม 7) โครงสร้างองค์การ ที่เหมาะสม 8) บรรยากาศนวัตกรรมการ และ 9) การบริหารและพัฒนาบุคลากร เป็นลำดับสุดท้าย

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เสนอข้อเสนอแนะในสามด้าน ได้แก่ **ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย** ควรนำผลการวิจัยเสนอแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 เพื่อนำไปใช้เป็นข้อมูลประกอบการกำหนดนโยบายในการวางแผน แก้ไข ส่งเสริม และพัฒนาสถานศึกษาให้สามารถขับเคลื่อนสู่การเป็นองค์กรนวัตกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ **ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ** ผลการวิจัยในครั้งนี้สามารถนำไปขยายผลเพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 โดยการปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทเฉพาะของแต่ละสถานศึกษา **ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป** ควรศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 รวมถึง ควรศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2

เอกสารอ้างอิง

- จกภัทสรณ์ ไตรรัตน์. (2563). การพัฒนาสถานศึกษาสู่องค์กรนวัตกรรม กรณีศึกษา: โรงเรียนในสหวิทยาเขตวิภาวดี. การประชุมนำเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรังสิต, 15(1), 1903–1905.
- ชูชาติ พ่วงสมจิตร. (2560). การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน. *Veridian E-Journal, Silpakorn University*, 10(2), 5.
- ธัญรดี หิรัญกิตติกร. (2565). การศึกษาความต้องการความเป็นองค์กรนวัตกรรมของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร. *วารสารวิชาการและวิจัยมหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*, 12(2), 266–278.
- นวล สมบูรณ์สิน. (2564). รูปแบบการจัดการนวัตกรรมทางการบริหารในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. ใน *วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต*. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- พิษณุ ศรีกระกุล. (2562). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6 จังหวัดฉะเชิงเทรา. *วารสารการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*, 8(31), 131–141.
- ภัทรหทัย ภู่อัสสดี. (2565). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นสถานศึกษาแห่งนวัตกรรมของโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองอุดรดิตถ์. ใน *วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต*. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- มณฑาทิพย์ นามนุ. (2561). ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2. *วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต*. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

- วาทีณี พูลทรัพย์. (2563). องค์ประกอบการบริหารโรงเรียนในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ศิวาวุฒิ รัตนะ. (2566). การพัฒนารูปแบบโรงเรียนนวัตกรมระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร. วารสารบริหารการศึกษามศว, 20(39), 31–38.
- สัณญา พงษ์ศรีดา. (2561). การพัฒนาทักษะการสอนของครูพันธุ์ใหม่ในยุคไทยแลนด์ 4.0. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สุริศา ริมศิริ. (2562). การพัฒนาตัวบ่งชี้องค์การแห่งนวัตกรรมการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วารสารวิจัยรำไพพรรณี, 14(2), 36–49.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2562). ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561–2580) .(พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการ.
- สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2. (2568). จำนวนผู้บริหารและครู. เรียกใช้เมื่อ 25 มิถุนายน 2568 จาก <https://www.surat2.go.th/2021/frontpage>.
- อนุพงษ์ ชุมแวงวาปี. (2560). การพัฒนารูปแบบองค์การแห่งนวัตกรมของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- อรพนิต ลิ้มสุวรรณโรจน์. (2565). ปัจจัยลักษณะองค์การและความต้องการจำเป็นของการบริหารองค์การนวัตกรมการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่นวัตกรมการศึกษาของประเทศไทย. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ, 11(2), 142–153.
- Cronbach, L. J. (1990). Essentials of psychological testing (5th ed.). New York : Harper Collins.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607–610.

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2*
CREATIVE LEADERSHIP THAT AFFECTS SCHOOL EFFECTIVENESS
UNDER SURATTHANI PRIMARY SERVICE AREA OFFICE 2

พงษ์ธา วิเศษสมบัติ¹ และ พระครูวุฒิชัยการโกศล²

Pongsata Wisesombat¹ and PhraKhrUWutthichaikarnkason²

¹⁻²มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช

¹⁻²Mahamakut Buddhist University Srithammasokkaraj Campus.Thailand

Corresponding Author's Email: g54052505013@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 2 2) เพื่อศึกษาประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 2 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์กับประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 และ 4) เพื่อศึกษาตัวแปรพยากรณ์ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 2 กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 2 จำนวน 310 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตาราง ของเครจซี่และมอร์แกน ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบง่ายและเทียบบัญญัติไตรยางค์ เครื่องมือวิจัย เป็นแบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่น 0.98 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า

1. ระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก
2. ระดับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

---

* Received 20 April 2025; Revised 1 May 2025; Accepted 17 May 2025

3. ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 2 จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านการมีความยืดหยุ่น ด้านวิสัยทัศน์และด้านการมีจินตนาการ ร่วมกันทำนายประสิทธิผลของสถานศึกษา ได้ร้อยละ 57.40

สามารถเขียนสมการพยากรณ์ ในรูปของคะแนนดิบได้ดังนี้

$$\hat{Y} = 2.143 + .729 (X_4) + .129 (X_3) - .340 (X_2) + .017 (X_1)$$

สมการพยากรณ์ ในรูปของคะแนนมาตรฐาน มีดังนี้

$$\hat{Z}_y = .911 (X_4) + .181 (X_3) - .460 (X_2) + .021 (X_1)$$

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์, ประสิทธิภาพของสถานศึกษา

Abstract

The objectives of this research are 1) to study the level of creative leadership of schools affiliated to the Surat Thani Primary Area Office 2 2) to study the effectiveness of schools affiliated to the Surat Thani Primary Area Office 2 3) To study the relationship between creative leadership and effectiveness of schools affiliated to the Surat Thani Primary Area Office 2 and 4) to study the predictive variables of creative leadership that affect the effectiveness of schools affiliated to the Surat Thani Primary Area Office 2. The sample size was determined using Krejcie and Morgan's table, employing simple random sampling and proportional allocation. The research instrument was a questionnaire with a reliability coefficient of 0.98. Data analysis included frequency, percentage, arithmetic mean, standard deviation, Pearson's correlation coefficient, and multiple regression analysis.

The results showed that:

1. Creative Leadership Level of School Administrators Affiliated to the Surat Thani Primary Area Office 2 Overall, the level is very high.

2. The level of effectiveness of schools affiliated to the Surat Thani Primary Area Office 2, is the highest overall.

3. The Relationship Between Creative Leadership There is a positive relationship with the effectiveness of schools, affiliated to the Surat Thani Primary Area Office 2. It was found that there was a statistically significant positive correlation at the level of .01.

4. Creative Leadership Affecting the Effectiveness of schools Affiliated to the Surat Thani Primary Area Office 2 It was found that the best predictors that affect the effectiveness of educational institutions are teamwork, flexibility, vision, and imagination. 57.40 percent and the prediction equation in score as follows:

The predicting equation of raw score (Y)

$$\hat{Y} = 2.143 + .729 (X_4) + .129 (X_3) - .340 (X_2) + .017 (X_1)$$

The predicting equation of standard score (ZY)

$$\hat{Z}_y = .911 (X_4) + .181 (X_3) - .460 (X_2) + .021 (X_1)$$

Keywords: Creative Leadership, Schools Effectiveness

บทนำ

โลกในยุคปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว หรือเป็นโลกในยุคโลกาภิวัตน์ มีการเปลี่ยนแปลงเป็นพลวัต ทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง เทคโนโลยีสารสนเทศและ วิทยาการสมัยใหม่อย่างรวดเร็ว ทำให้ประเทศไทยเผชิญปัญหาและผลกระทบที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงแบบพลิกผัน (Disruption) โดยเฉพาะด้านการศึกษา ซึ่งต้องมีการพัฒนาให้มีรูปแบบการบริหารจัดการ และการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว สถานศึกษาจึงต้องมีการกำหนดเป้าหมาย และวิธีดำเนินงานเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างสอดคล้องกับสถานการณ์ที่เกี่ยวข้อง โดยผู้นาองค์กร หรือผู้บริหารสถานศึกษา จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาตนเองให้มีคุณลักษณะที่เหมาะสมและมีภาวะผู้นำที่มีศักยภาพสูงเพื่อการปรับตัวและขับเคลื่อนสถานศึกษาให้บรรลุตามเป้าหมายคุณภาพผู้เรียนและประสบผลสำเร็จในบริหารจัดการสถานศึกษา ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยผู้นำที่มีความรู้ มีความสามารถและภาวะผู้นำที่เหมาะสม จึงจะนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

รัฐบาลกำหนดพันธกิจที่สำคัญ โดยเน้นการพัฒนาประเทศบนฐานความรู้ ความคิดสร้างสรรค์ รวมทั้งภูมิปัญญา และทิศทางการพัฒนาประเทศ ยึดแนวคิดในการพัฒนาแบบบูรณาการเป็นองค์รวมที่ “เน้นคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” เป็นการพัฒนาสู่ความพอเพียงที่ปรับจากการมุ่งเน้นการเติบโตทางเศรษฐกิจมาเป็นการพัฒนาที่ยึดคนเป็นตัวตั้ง ให้ความสำคัญกับผลประโยชน์ และความอยู่เย็นเป็นสุขของประชากรเป็นหลัก และใช้การพัฒนาเศรษฐกิจเป็นเครื่องมือในการพัฒนาให้คนมีความสุข มีคุณภาพชีวิตที่ดี ซึ่งมีหลักสำคัญ คือ ปรับวิธีคิดและวิธีการพัฒนาการแยกส่วนตามภารกิจ และหน้าที่มาเป็นแบบบูรณาการ เชื่อมโยงทุกมิติให้เกิดความสมดุล ดังนั้น ยุทธศาสตร์ การพัฒนาคนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืนนั้น ในแผนฯ ให้มีการสร้างภูมิคุ้มกัน เพื่อให้คนไทยได้มีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นภูมิคุ้มกันสำคัญในการดำรงชีวิต และปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคศตวรรษที่ 21 (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560, หน้า 65)

ผู้นำยุคใหม่ต้องมีความสัมพันธ์ที่เข้าใจผู้อื่นและมีความสามารถในการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ มีความคิดสร้างสรรค์และสามารถบริหารจัดการความเปลี่ยนแปลงได้ ผู้นำยุคใหม่ต้องสร้างความสัมพันธ์ทั้งส่วนบุคคลและการทำงาน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานทั้งภายในและภายนอกองค์กร ปรับเปลี่ยนสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลง เช่น โครงสร้างองค์กรที่ส่งเสริมการทำงานร่วมกัน หลักความยืดหยุ่น ยอมรับและแสวงหาความท้าทาย จากทักษะและคุณลักษณะของผู้บริหารยุคใหม่ที่กล่าวมานี้ มีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับคุณลักษณะของบุคคลที่มีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ (Creative Leadership) หลายประการ ได้แก่การมีวิสัยทัศน์ การมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ความสามารถในการแก้ปัญหา การสร้างแรงบันดาลใจ เป็นต้น คุณสมบัติเหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นคุณสมบัติสำคัญของผู้บริหารที่จะนำพาสถานศึกษาให้ประสบผลสำเร็จ สามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกได้ (ธนวัฒน์ ภูมิภู, 2565, หน้า 4)

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์จึงเป็นคุณลักษณะที่สำคัญในยุคปัจจุบันและอนาคต ด้วยการเปลี่ยนแปลงจากทางสภาพแวดล้อมในสังคม การนำองค์กรจะต้องมีการแก้ไขปัญหาคือจะเข้ามาเข้ามากระทบ เมื่อสังคมปัจจุบันและอนาคตมีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมอย่างรวดเร็ว มีการแข่งขันที่สูงขึ้นและสลับซับซ้อน ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์จะเป็นปัจจัยที่สร้างความแตกต่างในยุคการเปลี่ยนแปลงนั้น เพื่อให้การศึกษาของเราเป็นไปในทิศทางที่มีคุณค่าต่อตัวผู้เรียนต่อสังคม (ไชยวัฒน์ ชุ่มนาเสียว, 2562, หน้า 33)

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงต้องการที่จะศึกษาวิจัยภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 เพื่อให้ผลการวิจัยเป็นข้อมูลที่สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาและการ

บริหารสถานศึกษาในภาพรวมต่อไป ผู้บริหารการศึกษาสำหรับเป็นแนวทางการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัด รวมทั้งเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาได้อย่างเหมาะสมมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2
2. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์กับประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2
4. เพื่อศึกษาตัวแปรพยากรณ์ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2

สมมติฐานการวิจัย

1. ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 2
2. ตัวแปรพยากรณ์ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาอย่างน้อยหนึ่งด้านที่สามารถพยากรณ์ประสิทธิผลของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 2 มีวิธีการดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 จำนวน 1,629 คน ปีการศึกษา 2567 (สพป. สุราษฎร์ธานี เขต 2, 2567)

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 โดยใช้ตาราง

กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970, p. 607-610) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 310 คน ทำการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ โดยวิธีการเทียบสัดส่วนบัญญัติไตรยางค์ จากนั้นทำการสุ่มอย่างง่ายได้กลุ่มตัวอย่าง ครูผู้สอน รวมทั้งสิ้น 310 คน

2.เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 จำนวน 1 ฉบับ แบ่งเป็น 3 ตอนประกอบด้วย

ตอนที่ 1 แบบสอบถามสถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบเลือกตรวจสอบรายการโดยสอบถามเกี่ยวกับเพศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามระดับความคิดเห็นที่มีต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 จำนวน 28 ข้อ ซึ่งสอดคล้องกับเนื้อหา 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการมีวิสัยทัศน์ ด้านการมีจินตนาการ ด้านการมีความยืดหยุ่นและด้านการทำงานเป็นทีม

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับความคิดเห็นที่มีต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 จำนวน 23 ข้อ ซึ่งสอดคล้องกับเนื้อหา 4 ด้าน ประกอบด้วยด้านความสามารถในการผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ด้านความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก ด้านความสามารถปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษาและด้านความสามารถในการแก้ไขปัญหาภายในสถานศึกษา แบบสอบถามตอนที่ 2 และตอนที่ 3 เป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งออกเป็น 5 ระดับ ตามลิเคิร์ต (Likert) (บุญชม ศรีสะอาด, 2556, หน้า 102)

2.2 ในการหาค่าคุณภาพของเครื่องมือ ผู้วิจัยนำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน พิจารณาตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity และหาคุณภาพรายข้อ ตามเทคนิควิธีการวัดค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) ได้ค่าตั้งแต่ 0.8 – 1.0 ซึ่งถือว่าเป็นเครื่องมือที่ใช้ได้

2.3 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (try out) กับโรงเรียนในสังกัดสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2 จำนวน 1 โรงเรียน โดยผู้ให้ข้อมูลโรงเรียน 30 คนรวมทั้งสิ้น 30 ฉบับ

2.4 นำแบบสอบถามที่นำไปทดลองใช้มาคำนวณหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (reliability) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์ของแอลฟา (Alpha Coefficient) ของ Cronbach (1970) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับในการวิจัยครั้งนี้เท่ากับ 0.98

2.5 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขสมบูรณ์แล้ว นำไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

3.การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยทำการเก็บดังนี้

3.1 ผู้วิจัยขอหนังสือจาก มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยวิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราชถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 เพื่อขอความร่วมมือในการทำวิจัย

3.2 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามพร้อมสำเนาหนังสือขอความร่วมมือในการทำวิจัยส่งให้แก่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 เพื่อขอความร่วมมือจากกลุ่มตัวอย่างในการตอบแบบสอบถามในรูปแบบของ QR Code ผู้วิจัยได้ทำการแจกแบบสอบถามไปทั้งหมด 310 ฉบับ และรวบรวมแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาและตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ พบว่ามีความสมบูรณ์ จำนวน 310 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

3.3 กำหนดวันในการเก็บรวบรวมข้อมูลและนำข้อมูลที่ได้จาก QR Code ไปวิเคราะห์ข้อมูลในลำดับต่อไป

4.การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ แบบเพียร์สัน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัย

1.ระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 2 โดยภาพรวม

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 2	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านวิสัยทัศน์	4.50	0.47	มาก
ด้านการมีจินตนาการ	4.50	0.52	มาก
ด้านการมีความยืดหยุ่น	4.47	0.54	มาก
ด้านการทำงานเป็นทีม	4.51	0.48	มากที่สุด
รวม	4.49	0.46	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.49$, S.D.=0.46) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการทำงานเป็นทีม ($\bar{X}=4.51$, S.D.=0.48) รองลงมา มี 2 ด้าน คือ 1) ด้านวิสัยทัศน์ ($\bar{X}=4.50$, S.D.=0.47) 2) ด้านการมีจินตนาการ ($\bar{X}=4.50$, S.D.=0.52) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการมีความยืดหยุ่น ($\bar{X}=4.47$, S.D.=0.54)

2.ระดับประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 2ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 2 (โดยภาพรวม)

ประสิทธิผลของสถานศึกษา		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1.	ด้านความสามารถในการผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง	4.59	0.42	มากที่สุด
2.	ด้านความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก	4.58	0.40	มากที่สุด
3.	ด้านความสามารถปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษา	4.51	0.47	มากที่สุด
4.	ด้านความสามารถในการแก้ไขปัญหาภายในสถานศึกษา	4.55	0.39	มากที่สุด
รวม		4.55	0.39	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า ระดับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.55$, S.D.=0.39) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความสามารถในการผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ($\bar{X}=4.59$, S.D.=0.42) รองลงมา คือ ด้านความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก ($\bar{X}=4.58$, S.D.=0.40) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือด้านความสามารถปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษา ($\bar{X}=4.51$, S.D.=0.47)

3.ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันของตัวแปรภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 2

ภาวะผู้นำเชิง สร้างสรรค์(X)	ประสิทธิผลของสถานศึกษา (Y)				
	Y ₁	Y ₂	Y ₃	Y ₄	Y _{รวม}
X ₁	.357**	.3.27**	.453**	.502**	.465**
X ₂	.330**	.298**	.400**	.405**	.407**
X ₃	.447**	.400**	.555**	.487**	.536**
X ₄	.685**	.575**	.664**	.619**	.718**
X _{รวม}	.492**	.433**	.562**	.544**	.576**

** มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01

จากตารางที่ 3 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันของตัวแปรภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ (X) ประสิทธิผลของสถานศึกษา (Y) พบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 ทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .576

4. ตัวแปรพยากรณ์ของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบปกติ (Enter Multiple Regression Analysis) โดยใช้ตัวแปรทุกตัวร่วมกันพยากรณ์ประสิทธิผลของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สุราษฎร์ธานี เขต 2

ตัวแปรพยากรณ์	คะแนนดิบ		คะแนนมาตรฐาน	t	Sig
	b	S.E.	Beta		
ค่าคงที่ (Constant)	2.143	.148		14.494	.000
ด้านวิสัยทัศน์ (X ₁)	.017	.059	.021	.292	.770
ด้านการมีจินตนาการ (X ₂)	-.340	.057	-.460	-5.995	.000
ด้านการมีความยืดหยุ่น (X ₃)	.129	.057	.181	2.241	.026
ด้านการทำงานเป็นทีม (X ₄)	.729	.052	.911	14.015	.000
R = .758 ^a , R ² = .574, Adjusted R ² = .569, S.E. _{EST} = .256, F = 102.912**, Sig = .000					

***มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.001

จากตารางที่ 4 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 2 พบว่า ตัวแปรที่ดีที่สุด

การพยากรณ์ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา คือ ด้านการทำงานเป็นทีม (X_4) ด้านการมีความยืดหยุ่น (X_3) ด้านวิสัยทัศน์ (X_1) และด้านการมีจินตนาการ (X_2) สามารถร่วมกันทำนายประสิทธิผลของสถานศึกษา (Y) ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ซึ่งตัวแปรทั้ง 4 สามารถอธิบายการแปรผันประสิทธิผลของสถานศึกษาได้ร้อยละ 57.4

สมการพยากรณ์ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 สามารถสร้างสมการพยากรณ์ ในรูปของคะแนนดิบ มีดังนี้

$$\hat{Y} = 2.143 + .729 (X_4) + .129 (X_3) + .017 (X_1) - .340 (X_2)$$

สมการพยากรณ์ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 สามารถสร้างสมการพยากรณ์ ในรูปของคะแนนมาตรฐาน มีดังนี้

$$\hat{Z}_y = .911 (X_4) + .181 (X_3) + .021 (X_1) - .460 (X_2)$$

อภิปรายผล

1. ระดับของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 พบว่า โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการทำงานเป็นทีม และรองลงมา มี 2 ด้านที่ค่าเฉลี่ยเท่ากัน คือ 1) ด้านวิสัยทัศน์ 2) ด้านการมีจินตนาการ ส่วนด้านที่ค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการมีความยืดหยุ่น ทั้งนี้เป็นเพราะผู้บริหารต้องเข้าใจกระบวนการทำงานเป็นทีมและวางแผนการทำงานในองค์กรมีเป้าหมายและวิสัยทัศน์เดียวกันโดยวิสัยทัศน์ต้องตอบสนองความต้องการของชุมชนและสังคม ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคปัจจุบันต้องมีไหวพริบดีปัญญาในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าและวางแผนป้องกันปัญหาในระยะยาวได้ตลอดจนสามารถยืดหยุ่นปรับเปลี่ยนตนเองและคนในองค์กรให้พร้อมและทันการเปลี่ยนแปลงในโลกปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ (Greenberg and Baron, 2008, p.473) ให้ความเห็นไว้ว่า คุณลักษณะภาวะผู้นำที่ประสบความสำเร็จ ว่าจะต้องมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ริเริ่มสิ่งใหม่ ๆ ให้เกิดขึ้นในที่ทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จินตนา ดิดวงพันธ์ (2565, หน้า 189) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภูเก็ต พบว่าภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ภูเก็ต มี 6 องค์ประกอบ คือ 1) การมีวิสัยทัศน์ 2) การมีความยืดหยุ่นและปรับตัว 3) การมีความคิดสร้างสรรค์ 4) การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล 5) การทำงานเป็นทีม 6) การมีจินตนาการ

อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐ ช่วยงาน (2565, หน้า 85) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง ศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. ระดับประสิทธิภาพของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณา เป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความสามารถในการผลิตนักเรียนให้มี ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง รองลงมาคือ ด้านความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติ ทางบวก ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านความสามารถปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษา ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนให้ความสำคัญอย่างสูงในประเด็น ของความสามารถในการผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ซึ่งเป็นหัวใจหลักของการ บริหารจัดการศึกษาและเป็นเป้าหมายของ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ ธานีเขต 2 ที่ต้องการให้ผู้เรียนเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ คิดริเริ่มและสร้างสรรค์นวัตกรรม มี ความรู้ มีทักษะและคุณลักษณะของผู้เรียน สอดคล้องกับแนวคิดของ เซอร์จิโอแวนนิ (Sergiovanni, 1991, pp.258-263) ให้ความเห็นไว้ว่าประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษา ต้องมีลักษณะเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง จัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน สอดคล้องกับการวิจัยของ วิมาลย์ สิทธิทอง (2563, หน้า 162) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยการ บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานใน จังหวัดสกลนคร พบว่า 1) ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพโรงเรียน โดยรวมและราย ด้าน อยู่ในระดับมาก 2) ประสิทธิภาพโรงเรียน โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากและ สอดคล้องกับ วิมลรัตน์ ศรีระมย์ (2567, หน้า 118) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุค 4.0 ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษาในพื้นที่นวัตกรรม การศึกษาจังหวัดระยอง ภาพรวมของประสิทธิภาพของสถานศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดระยองอยู่ในระดับมากโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ด้านความสามารถใน การพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก ด้านความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนา โรงเรียน ด้านความสามารถในการผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ด้าน ความสามารถในการแก้ปัญหาภายในโรงเรียนและด้านความพึงพอใจในงานมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน

3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์กับประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 โดยภาพรวมมี ความสัมพันธ์กันในทางบวกในระดับปานกลาง ทั้งนี้เป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 เป็นผู้บริหารรุ่นใหม่ที่มีแนวคิด สร้างสรรค์มีวิสัยทัศน์ที่กว้างขวาง สามารถทำให้บุคลากรในองค์กรมีเป้าหมายในการ ดำเนินงานทิศทางเดียวกันและตอบสนองความต้องการของชุมชนและสังคมได้ ควบคู่ไปกับการ มีศิลปะในการบริหารมีไหวพริบดีปัญญาในการบริหารสถานศึกษา สามารถทำงานได้ดีใน

สภาวะกดดันและสามารถปรับตัวให้กับการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน และยังส่งเสริมให้เกิดการทำงานเป็นทีมในองค์กร จึงส่งผลให้ประสิทธิผลด้านความสามารถผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ความสามารถพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก ความสามารถปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษา และความสามารถแก้ปัญหาภายในสถานศึกษาสูงขึ้น ดังที่ Hoy and Ferguson (1985, p. 67) ให้ความเห็นว่า ประสิทธิภาพของสถานศึกษาพิจารณาจากนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีการจัดสรร ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ มีความสามารถในการปรับเปลี่ยนต่อสภาวะแวดล้อมที่มากกระทบทั้งภายใน สอดคล้องกับการวิจัยของ หทัยรัตน์ วิโย (2564, หน้า 226) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 จังหวัด หนองคาย พบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 จังหวัด หนองคาย มีความสัมพันธ์ทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับการวิจัยของ ชูไธรี มะลิเป็ง (2565, หน้า 155) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์กับการบริหารงานด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์ระดับสูงในทิศทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย ด้านที่มีความสัมพันธ์สูงสุด คือ ด้าน วิสัยทัศน์รองลงมา คือ ด้านด้านความยืดหยุ่น และด้านที่มีความสัมพันธ์ต่ำสุด คือ ด้านความสามารถในการแก้ไขปัญหา

4. ตัวแปรพยากรณ์ของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 พบว่า ตัวแปรในการพยากรณ์ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษามี 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการมีวิสัยทัศน์ ด้านการมีจินตนาการ ด้านการมีความยืดหยุ่น และด้านการทำงานเป็นทีม สามารถร่วมกันทำนายประสิทธิผลของสถานศึกษาได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.001 พบว่าซึ่งทั้ง 4 ตัวแปร สามารถอธิบายการผันแปรของระดับประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 ได้ร้อยละ 57.40 สอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐ ช่วยงาน (2566, หน้า 86) พบว่าภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2 มี 2 ด้าน ประกอบด้วยด้านการสร้างแรงจูงใจ และด้านการทำงานเป็นทีม โดยมีความสัมพันธ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .57 สามารถร่วมกันพยากรณ์ประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2 ได้ร้อยละ 32.50 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้สรุปได้ว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาสามารถแบ่งได้เป็น 4 ด้านหลักๆ ซึ่งแต่ละด้านผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาโรงเรียนส่วนข้อเสนอแนะในการวิจัย ประกอบด้วย **1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้** 1.1 ผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 ต้องส่งเสริมและสนับสนุนและสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ให้กับผู้บริหาร สถานศึกษามากยิ่งขึ้น ซึ่งจะส่งผลดีต่อการพัฒนาเพื่อให้มีประสิทธิภาพทางการบริหารได้อย่างสร้างสรรค์และเกิดการพัฒนายั่งยืน 1.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สถานศึกษาหรือผู้บริหารสามารถนำผลการวิจัยนี้ไปกำหนดแผนการ พัฒนาบุคลากรก่อนการเข้าสู่ตำแหน่ง เพื่อให้มีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์หรือเพิ่มศักยภาพของผู้บริหารสถานศึกษา **2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป** 2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 หรือเขตการศึกษาอื่น ๆ 2.2 ควรศึกษารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตลอดจนกลยุทธ์ในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 หรือเขตการศึกษาอื่นๆ 3.3 ควรศึกษาภาวะผู้นำรูปแบบอื่นๆ ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 หรือเขตการศึกษาอื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

- จินตนา ดิดวงพันธ์. (2565). ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภูเก็ต, ในปริญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ไชยวัฒน์ ชุ่มนาเสียว. (2562). การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้สู่วัฒนธรรมการสอนของครู, วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬา ขอนแก่น, 6(2), 28-41.
- ชูไฮรี มะลิเป็ง. (2565). ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นราธิวาส เขต 2. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- ณัฐ ช่วยงาน. (2565). ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการบริหาร

สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2, ใน
วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา,
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

ธนวัฒน์ ฉิมกุล. (2565).รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาใน
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, ใน
ปริญญานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรี
นครินทรวิโรฒ.

บุญชม ศรีสะอาด. (2556). การวิจัยเบื้องต้นฉบับปรับปรุงใหม่ .(พิมพ์ครั้งที่ 9).
กรุงเทพมหานคร:

วิมาลย์ สีทอง.(2563). ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียน สังกัดสำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดสกลนคร.วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตร
มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

วิมลรัตน์ ศรีวะรมย์. (2567). ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุค 4.0 ที่ส่งผล
ต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดระยอง, ปริญญา
ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัย
ราชภัฏรำไพพรรณี.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2. (2566). แผนปฏิบัติการ
ประจำปีงบประมาณ 2566 เรียกใช้เมื่อ 28 มกราคม 2566, จาก
<https://www.surat2.go.th>

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). สรุปสาระสำคัญ
แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง พ.ศ. 2560-2564, เรียกใช้เมื่อ
28 มกราคม 2566, จาก <https://www.nesdc.go.th>

หทัยรัตน์ วิโย. (2564). ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการจัดการ
เรียนรู้ของครูในศตวรรษที่21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21
จังหวัดหนองคาย. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร
การศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.

LJ Cronbach. (1970). Essentials of Psychological Testing. New York: Harper &
Row.

Greenberg, J. and Baron, R.B. (2008). Behavior in organizations. Englewood Cliffs,
NJ: Prentice-Hall.

Hoy, W. K., & Ferguson, J. (1985). A Theoretical Frame Work and Exploration of

Organization Effectiveness of School. Educational Administration Quarterly, 21 (2), 117-134.

Krejcie, R.V., & D.W. Morgan. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. Educational.

Sergiovanni, Thomas J. (1991). The Principalsip a Reflective Perspective. 2nd ed. Boston : Allyn Bacon.

การพัฒนาความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ ตามกรอบแนวคิดทฤษฎี APOS
โดยใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิธีแบบเปิด (Open Approach)
ร่วมกับสถานการณ์ในชีวิตจริง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5*
THE DEVELOPMENT OF MATHEMATICAL UNDERSTANDING BASED
ON THE APOS THEORY FRAMEWORK USING AN OPEN APPROACH
LEARNING ACTIVITY COMBINED WITH REAL-LIFE SITUATIONS FOR
GRADE 11 STUDENT.

สุรศักดิ์ มีศรี¹ และ นวพล นนทภา²

Surasak Meesri¹ and Navapon Nontapa²

¹⁻²มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

¹⁻²Rajabhat Mahasarakham University, Thailand

¹Corresponding Author's Email: surasakmc239@gmail.com, E-mail: nawapoon@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิธีแบบเปิด (Open Approach) ร่วมกับสถานการณ์ในชีวิตจริงที่ส่งเสริมความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 70/70 2) เพื่อศึกษาพัฒนาการความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ ตามกรอบแนวคิดทฤษฎี APOS โดยใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิธีแบบเปิด (Open Approach) ร่วมกับสถานการณ์ในชีวิตจริง 3) เพื่อเปรียบเทียบความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ ตามกรอบแนวคิดทฤษฎี APOS โดยใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิธีแบบเปิด (Open Approach) ร่วมกับสถานการณ์ในชีวิตจริงกับเกณฑ์ร้อยละ 70 และ 4) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิธีแบบเปิด (Open Approach) ร่วมกับสถานการณ์ในชีวิตจริง กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/11 จำนวน 40 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ 1) แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิธีแบบเปิด (Open Approach) ร่วมกับสถานการณ์ในชีวิตจริง เรื่อง หลักการนับเบื้องต้น 2) แบบทดสอบความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ ตามกรอบแนวคิดทฤษฎี APOS และ 3) แบบสอบถามความพึงพอใจในการเรียนรู้ สถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที

ผลการวิจัยพบว่า 1) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีประสิทธิภาพ 74.58/75.13 สูงกว่าเกณฑ์ 70/70 ที่กำหนด 2) คะแนนพัฒนาการความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ ตามกรอบแนวคิดทฤษฎี APOS มีคะแนนพัฒนาการเพิ่มขึ้น มีค่าเฉลี่ย 7.92 คิดเป็นร้อยละ 52.68 3) ความ

---

* Received 28 April 2025; Revised 2 May 2025; Accepted 18 May 2025

เข้าใจทางคณิตศาสตร์ ตามกรอบแนวคิดทฤษฎี APOS มีค่าเฉลี่ย 15.03 สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 4) นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิธีแบบเปิด (Open Approach) ร่วมกับสถานการณ์ในชีวิตจริง โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิธีแบบเปิด (Open Approach), การจัดการเรียนรู้สถานการณ์ในชีวิตจริง, การพัฒนาความเข้าใจทางคณิตศาสตร์, แนวคิดทฤษฎี APOS

ABSTRACT

The purposes of this research were (1) To develop an effective learning activity design based on the Open Approach integrated with real-life situations to enhance mathematical understanding of Grade 11 students, targeting an efficiency standard of 70/70; (2) To examine the development of mathematical understanding according to the APOS theoretical framework through the implementation of the Open Approach and real-life situations; (3) To compare students' mathematical understanding based on the APOS framework with the 70 percent benchmark; and (4) Investigate students' satisfaction toward the learning activities designed with the Open Approach and real-life situations. The sample group consisted of 40 students from Mathayom 5/11 class, selected using a cluster random sampling method. The research instruments included: (1) A learning activity plan using the Open Approach integrated with real-life situations on the topic of basic counting principles; (2) A mathematical understanding test based on the APOS theory; and (3) A learning satisfaction questionnaire. The data were analyzed using mean, standard deviation, and t-test.

The research findings revealed that (1) The learning activities achieved an efficiency of 74.58/75.13, exceeding the 70/70 criterion; (2) The students' mathematical understanding, based on the APOS framework, showed improvement, with a mean developmental score of 7.92 or 52.68%; (3) The average mathematical understanding score was 15.03, which was significantly higher than the 70% benchmark at the .05 significance level; and (4) The overall, students expressed the highest level of satisfaction with the learning activities based on the Open Approach and real-life situations.

Keywords: Open Approach learning activity, Real-life situation-based instruction, Development of mathematical understanding, APOS theory

บทนำ

การจัดการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ในประเทศไทยยังเน้นการเรียนรู้ผ่านการท่องจำ และทำแบบฝึกหัด ซึ่งทำให้นักเรียนขาดทักษะในการคิดวิเคราะห์และการสร้างสรรค์ การเรียนรู้คณิตศาสตร์ควรมุ่งเน้นที่การเข้าใจหลักการและกระบวนการแก้ปัญหาแทนการท่องจำสูตร การพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์จะช่วยให้นักเรียนสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ในชีวิตจริงได้ การเรียนในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้จะช่วยเสริมทักษะเหล่านี้ได้ กรอบทฤษฎี APOS ชี้ให้เห็นว่า การเรียนรู้คณิตศาสตร์เป็นกระบวนการที่ค่อยๆ สะสมองค์ความรู้จนเกิดความเข้าใจที่ลึกซึ้ง การส่งเสริมความเข้าใจทางคณิตศาสตร์จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถใช้ความรู้ในสถานการณ์จริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยพบว่า การเรียนรู้คณิตศาสตร์ด้วยความเข้าใจเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การสื่อสาร และการแก้ปัญหาด้วยวิธีที่สร้างสรรค์ (อัมพร ม้าคนอง, 2547, น. 29) และ (ไพฑูรย์ นารคร, 2549, น. 93-102) ชี้ให้เห็นว่าความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการประยุกต์ใช้ความรู้ในสถานการณ์ที่ซับซ้อนได้ (Skemp, 1976, p. 4) และ (NCTM, 2000, p. 20-21) การเรียนคณิตศาสตร์ควรมุ่งเน้นการพัฒนาความเข้าใจมากกว่าการท่องจำ เพราะช่วยให้นักเรียนสามารถใช้ทักษะการแก้ปัญหาที่หลากหลายได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Isoda, 2015, pp. 789-802) และ (Takahashi, 2015, pp. 789-802) กล่าวว่า การเรียนรู้ในรูปแบบเปิด (Open Approach) ช่วยเสริมความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ การคิดและการค้นหาวิธีแก้ปัญหาด้วยตนเอง ซึ่งสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้เชิงลึกที่จะทำให้นักเรียนมีความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ลุ่มลึก (Dubinsky and McDonald, 2001, pp. 239-252) ได้เสนอแนวคิดทฤษฎี APOS อธิบายว่า เป็นกระบวนการพัฒนาความเข้าใจทางคณิตศาสตร์เป็นระดับขั้นตอนที่ค่อยๆ สะสมองค์ความรู้ จนสามารถนำไปใช้แก้ปัญหาได้ โดยทฤษฎีนี้จำแนกระดับความเข้าใจออกเป็น 4 ระดับ ได้แก่ ระดับกระทำ (Action), กระบวนการ (Process), วัตถุ (Object) และโครงสร้าง (Schema) ซึ่งนักเรียนจะพัฒนาความเข้าใจผ่านการฝึกฝนและการบูรณาการความรู้ ตามกรอบแนวคิดทฤษฎี APOS นอกจากนี้การจัดการเรียนการสอนที่เชื่อมโยงกับสถานการณ์ชีวิตจริงยังช่วยให้นักเรียนสามารถพัฒนาความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ได้ดีขึ้นและสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Gravemejer, 1997, pp. 324-329) และ (Schoenfeld, 2014, p. 23) กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนในรูปแบบที่เชื่อมโยงกับ

สถานการณ์ชีวิตจริงไม่เพียงแต่ช่วยพัฒนาความเข้าใจในเนื้อหาคณิตศาสตร์ แต่ยังส่งเสริมให้นักเรียนสามารถแก้ปัญหาที่มีความซับซ้อนได้อย่างมีประสิทธิภาพในชีวิตประจำวัน

จากการที่ผู้วิจัยได้ทำการสังเกตและทดลองสอนที่โรงเรียนสารคามพิทยาคม จังหวัดมหาสารคาม ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 พบว่า ผลการเรียนรู้ในวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนลดลง โดยเฉพาะในเรื่องหลักการนับเบื้องต้น นักเรียนมีความสับสนในการใช้หลักการบวกและคูณ รวมถึงการแยกแยะระหว่างการเรียงสับเปลี่ยนและการจัดหมู่ นักเรียนไม่สามารถเลือกใช้หลักการที่เหมาะสมได้ในแต่ละสถานการณ์ ผู้วิจัยจึงเสนอให้ใช้วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเปิด (Open Approach) ร่วมกับสถานการณ์ในชีวิตจริง เพื่อช่วยเสริมสร้างความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ผ่านการเรียนรู้แบบกลุ่ม การใช้วิธีนี้จะทำให้เนื้อหาคณิตศาสตร์น่าสนใจและช่วยลดความสับสน อีกทั้งยังเพิ่มความมั่นใจให้กับนักเรียนในการเรียนคณิตศาสตร์ ซึ่งจะช่วยพัฒนาความเข้าใจได้ดีขึ้น นอกจากนี้การใช้วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเปิด (Open Approach) ร่วมกับสถานการณ์ในชีวิตจริง จะช่วยให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ที่มีความหมายและเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน เมื่อเรียนรู้จากสถานการณ์จริง นักเรียนจะสามารถเข้าใจแนวคิดทางคณิตศาสตร์ได้ดียิ่งขึ้น เพราะการเชื่อมโยงเนื้อหา กับสถานการณ์จริง ทำให้เห็นภาพที่ชัดเจนและเข้าใจการประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้ นักเรียนยังมีโอกาสแสดงแนวคิดและการแก้ปัญหาของตนเองผ่านการเรียนรู้ร่วมกับเพื่อนๆ ซึ่งช่วยพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ วิธีนี้ยังส่งเสริมการเรียนรู้แบบกระตุ้นความคิด และช่วยลดความเครียดที่เกิดจากการเรียนแบบท่องจำที่ไม่เข้าใจ เนื่องจากนักเรียนจะได้เรียนรู้ด้วยการทดลองและค้นหาคำตอบด้วยตัวเอง

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาวิธีการจัดการเรียนรู้แบบเปิด (Open Approach) ร่วมกับสถานการณ์ในชีวิตจริงที่ส่งเสริมความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ ตามกรอบแนวคิดทฤษฎี APOS ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยผลการศึกษาครั้งนี้จะช่วยให้สามารถจำแนกกลุ่มความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนในแต่ละระดับ และเป็นแนวทางให้ครูผู้สอนในการออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และผลการศึกษาจะเป็นสารสนเทศให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถนำไปปรับใช้ในการพัฒนาความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเปิด (Open Approach) ร่วมกับสถานการณ์ในชีวิตจริงที่ส่งเสริมความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 70/70

2. เพื่อศึกษาพัฒนาการความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ ตามกรอบแนวคิดทฤษฎี APOS โดยใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิธีแบบเปิด (Open Approach) ร่วมกับสถานการณ์ในชีวิตจริงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

3. เพื่อเปรียบเทียบความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ ตามกรอบแนวคิดทฤษฎี APOS โดยใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิธีแบบเปิด (Open Approach) ร่วมกับสถานการณ์ในชีวิตจริงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 กับเกณฑ์ร้อยละ 70

4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิธีแบบเปิด (Open Approach) ร่วมกับสถานการณ์ในชีวิตจริง

สมมติฐานการวิจัย

1. ความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ ตามกรอบแนวคิดทฤษฎี APOS โดยใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิธีแบบเปิด (Open Approach) ร่วมกับสถานการณ์ในชีวิตจริงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70

วิธีดำเนินการวิจัย

1. แบบแผนการวิจัย

เป็นการวิจัยแบบแผนเชิงทดลอง (Experimental Research) ซึ่งในการวิจัยในครั้งนี้ใช้แบบแผนกลุ่มเดียวทดสอบหลัง (One Group Posttest Design)

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสารคามพิทยาคม อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 8 ห้องเรียน จำนวน 319 คน (โรงเรียนสารคามพิทยาคม, 2567)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสารคามพิทยาคม อำเภอเมืองจังหวัดมหาสารคาม ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 โดยเลือกแบบกลุ่ม (Cluster random sampling) เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/11 ที่เรียนวิชาคณิตศาสตร์ จำนวน 40 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แผนจัดการเรียนรู้วิธีแบบเปิด (Open Approach) ร่วมกับสถานการณ์ในชีวิตจริง เรื่องหลักการนับเบื้องต้น จำนวน 10 แผ่น ตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.76 อยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด

3.2 แบบทดสอบความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ ตามกรอบแนวคิดทฤษฎี APOS เรื่อง หลักการนับ

เบื้องต้น เป็นแบบทดสอบแบบอัตนัย จำนวน 10 ข้อ ตรวจสอบคุณภาพความเที่ยงตรงของแบบทดสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.80-1.00 มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.78 ค่าความยากง่าย 0.20-0.49 ค่าอำนาจจำแนก 0.36-0.60

3.3 แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิธีแบบเปิด (Open Approach) ร่วมกับสถานการณ์ในชีวิตจริง เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.80 -1.00 และความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.87

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลแบ่งเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ก่อนการสอน (1 วัน)

วันที่ 1 ให้นักเรียนทำแบบทดสอบความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ ตามกรอบแนวคิดทฤษฎี APOS ก่อนเรียน แบบอัตนัย เรื่อง หลักการนับเบื้องต้น จำนวน 10 ข้อ (ใช้เวลา 1 ชั่วโมง)

ระยะที่ 2 ระหว่างการสอน (10 คาบเรียน)

ผู้วิจัยดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิธีแบบเปิด (Open Approach) ร่วมกับสถานการณ์ในชีวิตจริง จำนวน 10 แผน (ใช้เวลา 10 ชั่วโมง)

ระยะที่ 3 หลังการสอน (2 วัน)

วันที่ 1 ให้นักเรียนทำแบบทดสอบความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ ตามกรอบแนวคิดทฤษฎี APOS หลังเรียน แบบอัตนัยชุดเดิม เรื่อง หลักการนับเบื้องต้น จำนวน 10 ข้อ (ใช้เวลา 1 ชั่วโมง)

วันที่ 2 ให้นักเรียนทำแบบวัดความพึงพอใจของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิธีแบบเปิด (Open Approach) ร่วมกับสถานการณ์ในชีวิตจริง จำนวน 23 ข้อ (ใช้เวลา 20 นาที)

ดำเนินการตรวจให้คะแนนแบบทดสอบความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ ตามกรอบแนวคิดทฤษฎี APOS และแบบวัดความพึงพอใจของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิธีแบบเปิด (Open Approach) ร่วมกับสถานการณ์ในชีวิตจริง นำคะแนนที่ได้วิเคราะห์ใช้วิธีการทางสถิติเพื่อประเมินผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 วิเคราะห์ประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้วิธีแบบเปิด (Open Approach) ร่วมกับสถานการณ์ในชีวิตจริงกำหนดเกณฑ์ โดยใช้สูตรหาค่า E_1 / E_2

5.2 วิเคราะห์หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย $\bar{X}$ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการทดสอบค่าที (One-Sample t-test)

ผลการวิจัย

จากผลวิเคราะห์ข้อมูลสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิธีแบบเปิด (Open Approach) ร่วมกับสถานการณ์ในชีวิตจริงที่ส่งเสริมความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 70/70 แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิธีแบบเปิด (Open Approach) ร่วมกับสถานการณ์ในชีวิตจริง

เลขที่	คะแนนระหว่างเรียน (E_1)		รวม (80)	ทดสอบหลังเรียน (E_2) (20)
	แบบฝึกหัด (40)	ใบกิจกรรม (40)		
	29.41	30.25	59.66	15.03
<i>S.D.</i>	1.02	1.51	2.53	3.34
ร้อยละ	73.53	75.63	74.58	75.13
(E_1 / E_2) เท่ากับ 74.58/75.13				

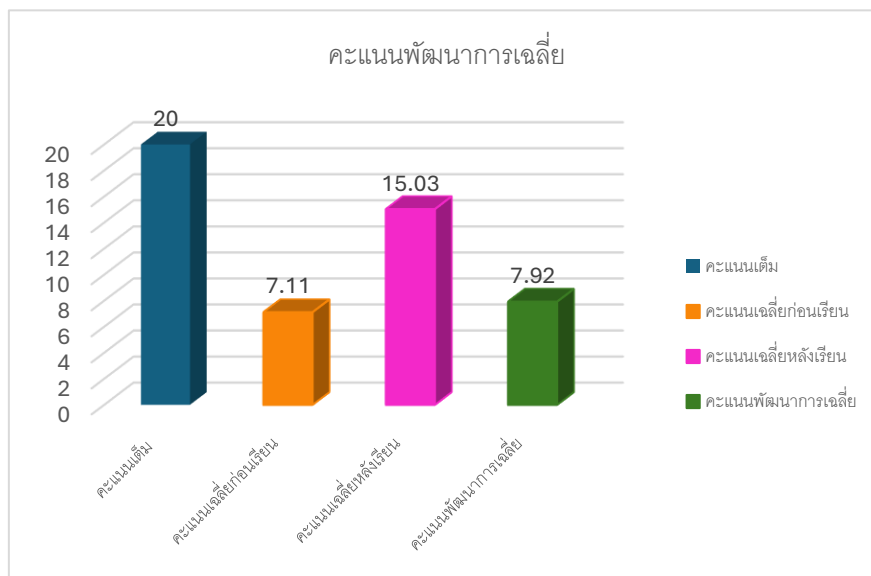
จากตารางที่ 1 พบว่า ประสิทธิภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิธีแบบเปิด (Open Approach) ร่วมกับสถานการณ์ในชีวิตจริงมีประสิทธิภาพ 74.58/75.13 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 70/70 ที่กำหนดไว้ โดยมีคะแนนเฉลี่ยระหว่างเรียนจากใบกิจกรรม แบบฝึกหัด ภาพรวมคิดเป็นร้อยละ 74.58 และคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน จากแบบทดสอบความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ตามกรอบแนวคิดทฤษฎี APOS ภาพรวมคิดเป็นร้อยละ 75.13

2. วัตถุประสงค์ที่ 2 ผลคะแนนพัฒนาการความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ ตามกรอบแนวคิดทฤษฎี APOS โดยใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิธีแบบเปิด (Open Approach) ร่วมกับสถานการณ์ในชีวิตจริงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 แสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลคะแนนพัฒนาการความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ ตามกรอบแนวคิดทฤษฎี APOS โดยใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิธีแบบเปิด (Open Approach) ร่วมกับสถานการณ์ในชีวิตจริง

	คะแนน (800)		$DS = Y_2 - Y_1$ (คะแนนพัฒนาการ)
	Y_1 (ก่อนเรียน)	Y_2 (หลังเรียน)	
รวม 40 คน	284.50	601.00	316.50
$\bar{x}$	7.11	15.03	7.92
ร้อยละ	35.55	75.13	52.68

จากตารางที่ 2 พบว่า คะแนนพัฒนาการความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ ตามกรอบแนวคิดทฤษฎี APOS โดยใช้อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิธีแบบเปิด (Open Approach) ร่วมกับสถานการณ์ในชีวิตจริง มีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน เมื่อคิดเป็นภาพรวมคะแนนพัฒนาการเท่ากับ 316.50 เพิ่มขึ้นมีค่าเฉลี่ย 7.92 คิดเป็นร้อยละ 52.68 แสดงดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 คะแนนพัฒนาการเฉลี่ยของนักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิธีแบบเปิด (open approach) ร่วมกับสถานการณ์ในชีวิตจริง

จากภาพที่ 1 พบว่า นักเรียนมีคะแนนพัฒนาการที่สูงขึ้นหลังจากได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิธีแบบเปิด (Open Approach) ร่วมกับสถานการณ์ในชีวิตจริง แสดงให้เห็นว่านักเรียนมีความเข้าใจทางคณิตศาสตร์มากขึ้นจากเดิม นั่นคือ คะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน ($\bar{x} = 7.11$) คะแนนเฉลี่ยหลังเรียน ($\bar{x} = 15.03$) จะเห็นว่าคะแนนพัฒนาการเฉลี่ย ($\bar{x} = 7.92$) คิดเป็นร้อยละ 52.68 ซึ่งเพิ่มขึ้นเกินครึ่งของคะแนนทั้งหมด

3. วัดอุปสรรคที่ 2 เพื่อเปรียบเทียบความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ ตามกรอบแนวคิดทฤษฎี APOS โดยใช้องค์กิจกรรมการเรียนรู้วิธีแบบเปิด (Open Approach) ร่วมกับสถานการณ์ในชีวิตจริงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 กับเกณฑ์ร้อยละ 70 แสดงดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ ตามกรอบแนวคิดทฤษฎี APOS ของนักเรียน หลังจากได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิธีแบบเปิด (Open Approach) ร่วมกับสถานการณ์ในชีวิตจริง กับเกณฑ์ร้อยละ 70

ความเข้าใจทางคณิตศาสตร์	n	$\bar{x}$	S.D.	df	t	Sig.
กิจกรรมการเรียนรู้วิธีแบบเปิด (Open Approach) ร่วมกับสถานการณ์ในชีวิตจริง	40	15.03	3.34	39	-1.8	.038

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลการเปรียบเทียบความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ ตามกรอบแนวคิดทฤษฎี APOS ของนักเรียน หลังจากได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิธีแบบเปิด (Open

Approach) ร่วมกับสถานการณ์ในชีวิตจริง มีค่าเฉลี่ย 15.03 ร้อยละ 75.13 สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. วัตถุประสงค์ที่ 4 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิธีแบบเปิด (Open Approach) ร่วมกับสถานการณ์ในชีวิตจริง จำนวน 23 ข้อ แสดงดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิธีแบบเปิด (Open Approach) ร่วมกับสถานการณ์ในชีวิตจริง

ความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	n	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
รายการวัดความพึงพอใจโดยรวม จำนวน 23 ข้อ	40	4.53	0.63	ระดับมากที่สุด

พบว่า นักเรียนที่เรียนโดยใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิธีแบบเปิด (Open Approach) ร่วมกับสถานการณ์ในชีวิตจริง มีความพึงพอใจคะแนนเฉลี่ย 4.53 เมื่อเทียบกับเกณฑ์ ซึ่งคะแนนเฉลี่ยที่ได้อยู่ในเกณฑ์ ตั้งแต่ 4.51–5.00 มีความพึงพอใจอยู่ใน ระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 3 ลำดับแรก คือ นักเรียนชอบกิจกรรมขั้นสืบค้นหาวิธีการในการแก้ปัญหาด้วยตัวเอง นักเรียนรู้สึกสนุกสนานกับการทำกิจกรรมการเรียนรู้วิธีแบบเปิด (Open Approach) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีความเหมาะสมด้านเนื้อหา วิจัย และจุดประสงค์การเรียนรู้ นักเรียนสามารถสรุปความรู้จากเรื่องที่ได้เรียนรู้ได้ด้วยตัวเอง และนักเรียนชอบที่ตนเองได้มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนและครูมากขึ้นในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิธีแบบเปิด (Open Approach) ร่วมกับสถานการณ์ในชีวิตจริง ($\bar{x} = 4.59$, $S.D. = 0.63$) (รองลงมา คือ นักเรียนนักเรียนรู้สึกพึงพอใจที่ได้ทำงานเป็นกลุ่ม และมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมในกลุ่มเพื่อแก้ไขสถานการณ์ปัญหาต่าง ๆ ประสบผลสำเร็จ นักเรียนชอบกิจกรรมขั้นสรุปเชื่อมโยงแนวคิดทางคณิตศาสตร์ในแก้ปัญหาสถานการณ์ใหม่ ๆ และการจัดการเรียนรู้ทำให้นักเรียนสามารถบูรณาการความรู้ได้ในหลากหลายสาขาวิชา ($\bar{x} = 4.58$, $S.D. = 0.56$) และการจัดการเรียนรู้ส่งเสริมความกล้าแสดงออกของนักเรียนมากขึ้นและการจัดการเรียนรู้ทำให้นักเรียนสามารถนำความรู้มาเชื่อมโยงและบูรณาการได้ในศาสตร์สาขาวิชาที่หลากหลาย ($\bar{x} = 4.57$, $S.D. = 0.55$) และ ($\bar{x} = 4.57$, $S.D. = 0.62$) ตามลำดับ

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย มีประเด็นสำคัญอภิปราย ดังนี้

1. ประสิทธิภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิธีแบบเปิด (Open Approach) ร่วมกับสถานการณ์ในชีวิตจริงมีค่าเท่ากับ 74.58/75.13 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิธีแบบเปิด (Open Approach) ร่วมกับสถานการณ์ในชีวิตจริง ที่ผู้

สร้างขึ้นจำนวน 10 แผน ทำให้เห็นได้ว่านักเรียนมีการความเข้าใจทางคณิตศาสตร์เพิ่มขึ้น ทำให้นักเรียนสามารถพัฒนาการแนวคิดวิเคราะห์และเข้าใจถึงหลักการทางคณิตศาสตร์ได้ดีขึ้น อีกทั้งยังช่วยให้นักเรียนจดจำเนื้อหาและให้เหตุผลเกี่ยวกับแนวคิดทางคณิตศาสตร์ได้ดีขึ้น ทำให้นักเรียนมีทักษะการแก้ปัญหาอย่างมีระบบและกระบวนการ โดยนักเรียนได้ฝึกวิเคราะห์กำหนดปัญหาปลายเปิด สืบค้นหาวิธีการในการแก้ปัญหาด้วยตัวเอง อภิปรายและเปรียบเทียบแนวคิดทางคณิตศาสตร์ร่วมกับเพื่อนร่วมชั้น และสามารถสรุปเชื่อมโยงแนวคิดทางคณิตศาสตร์ในแก้ปัญหาสถานการณ์ใหม่ ๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ราตรี สมรูป (2566 หน้า 57-72) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแบบเปิด (Open Approach) ร่วมกับสื่ออินโฟกราฟฟิก เพื่อส่งเสริมทักษะการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ เรื่องการนำเสนอข้อมูล สำหรับ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่าการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานตามแนวคิดสะเต็มศึกษา ช่วยพัฒนาส่งเสริมทักษะการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ เกวลี มาหา (2565 หน้า 135-151) ได้ศึกษาเรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแบบเปิด (Open Approach) ร่วมกับกระบวนการแก้ปัญหาเชิง สร้างสรรค์ ที่มีผลต่อความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาและความคิดสร้างสรรค์ทางคณิตศาสตร์ของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแบบเปิด (Open Approach) ร่วมกับกระบวนการแก้ปัญหาเชิง สร้างสรรค์ ช่วยพัฒนาความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาและความคิดสร้างสรรค์ทางคณิตศาสตร์ และการวิจัยของ Erawun (2021, pp. 3215-3222) ได้ศึกษาเรื่อง กระบวนการคิดวิเคราะห์เชิงปรากฏการณ์วิทยา (Phenomenology) โดยใช้แนวทางการเรียนรู้แบบเปิด (Open Approach) เพื่อประเมินการเรียนรู้คณิตศาสตร์ของนักเรียนในศตวรรษที่ 21 โดยเน้นที่การทำความเข้าใจความหมายของแนวคิดทางคณิตศาสตร์ผ่านมุมมองและประสบการณ์ของนักเรียนเป็นสำคัญ พบว่า นักเรียนมีกระบวนการเรียนรู้คณิตศาสตร์ การคิดวิเคราะห์เชิงปรากฏการณ์วิทยา (Phenomenology) เข้าใจความหมายของแนวคิดทางคณิตศาสตร์ผ่านมุมมองและประสบการณ์ของนักเรียนเอง

2. ผลศึกษาพัฒนาการความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ ตามกรอบแนวคิดทฤษฎี APOS โดยใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิธีแบบเปิด (open approach) ร่วมกับสถานการณ์ในชีวิตจริงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 พบว่า นักเรียนมีคะแนนพัฒนาการที่สูงขึ้นกว่าก่อนได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิธีแบบเปิด (Open Approach) ร่วมกับสถานการณ์ในชีวิตจริง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักเรียนมีความเข้าใจทางคณิตศาสตร์เพิ่มขึ้นจากเดิม และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิธีแบบเปิด (open approach) ร่วมกับสถานการณ์ในชีวิตจริงพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์การให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Pike (1991, p. 18) วิธีการวัดคะแนนพัฒนาการจากการแตกต่างระหว่างคะแนนดิบ (Observed difference score) การวัดคะแนนพัฒนาการวิธีนี้หาได้จากผลต่างระหว่างคะแนนสอบหลังเรียนและคะแนนสอบก่อนเรียนโดยมีข้อดลลงว่า การสอบนั้น 2 ครั้งจะต้องคุณลักษณะเดียวกัน และใช้แบบทดสอบชุด

เดิม หรือแบบทดสอบคู่ขนาน การวัดคะแนนพัฒนาการวิธีการนี้มีข้อดี คือ เป็นวิธีที่ง่าย ไม่ซับซ้อน เป็นวิธีเริ่มแรกของการวัดคะแนนพัฒนาการที่ได้รับความนิยมสูง เพราะเป็นตัวประมาณค่าที่ไม่ลำเอียงในการหาวิธีนี้ไม่สนใจในเรื่องความคลาดเคลื่อนที่เกิดขึ้นโดยให้ค่าความคลาดเคลื่อนในการวัดของคะแนนสอบก่อนเรียน และคะแนนสอบหลังเรียนที่มีค่าเท่ากัน และหักล้างกันหมดไป ซึ่งถือว่าเป็นการฝ่าฝืนข้อตกลงเบื้องต้นของทฤษฎีการวัดแบบดั้งเดิมที่ว่าความคลาดเคลื่อนในการวัดเป็นอิสระต่อกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Line และ Slinde (1977, pp. 121-150) ศึกษาเรื่อง การวัดความเปลี่ยนแปลง (change) ของคะแนน ระหว่างการทดสอบก่อนเรียน (pre-test) และหลังเรียน (post-test) และวิธีการสอนว่าความเปลี่ยนแปลงนั้นมีนัยสำคัญทางสถิติ พบว่า ประสิทธิภาพการเรียนรู้หลังใช้วิธีการสอนที่มีการประเมินและปรับปรุงตามผลจะช่วยให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพมากขึ้น นักเรียนได้รับการกระตุ้นให้ใช้ทักษะการคิดวิเคราะห์มากขึ้น ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการเรียนรู้ที่ยั่งยืน รวมถึง กลยุทธ์ต่างๆ ช่วยให้การเรียนรู้สามารถตอบสนองต่อความแตกต่างของนักเรียนในด้านพื้นฐานความรู้ทักษะ และความเปลี่ยนแปลงนั้นมีนัยสำคัญทางสถิติ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Willett (1997, pp. 175-181) ได้ศึกษาเรื่อง ผลกระทบของเทคนิคการสอนหรือการประเมินผลการเรียนรู้ โดยเฉพาะในเชิงการศึกษาวิจัยที่ใช้ทั้ง การศึกษาปริมาณ (Quantitative research) และ การศึกษาคุณภาพ (Qualitative research) เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับประสิทธิภาพและผลกระทบของวิธีการสอนหรือการประเมินผลที่นำมาใช้ พบว่า การใช้สถานการณ์การสอนมีความเหมาะสมและสามารถสะท้อนผลการเรียนรู้ได้อย่างครบถ้วน การใช้เทคนิคหรือแนวทางการสอนบางประเภทที่มีผลต่อการเรียนรู้ เช่น การใช้วิธีการสอนที่กระตุ้นการมีส่วนร่วมของนักเรียน หรือการใช้สื่อและเทคโนโลยีในการช่วยการเรียนรู้ และการสอนสามารถตอบสนองต่อความต้องการและลักษณะของนักเรียนแต่ละคนได้ดีขึ้น

3. ผลเปรียบเทียบความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ ตามกรอบแนวคิดทฤษฎี APOS โดยใช้องค์กิริยกรรมการเรียนรู้วิธีแบบเปิด (Open Approach) ร่วมกับสถานการณ์ในชีวิตจริง สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีคะแนนเฉลี่ย 15.03 คิดเป็นร้อยละ 75.13 ทั้งนี้เนื่องมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิธีแบบเปิด (Open Approach) ร่วมกับสถานการณ์ในชีวิตจริงส่งเสริมให้นักเรียนพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ ทำให้นักเรียนได้มีโอกาสเรียนรู้วิธีการแก้ปัญหาด้วยตนเอง และการแลกเปลี่ยนแนวคิดจากการอภิปรายร่วมกับเพื่อนในชั้นเรียน และใช้ความรู้คณิตศาสตร์แก้ปัญหาที่ซับซ้อนจากสถานการณ์จริง ซึ่งช่วยให้นักเรียนเข้าใจทางคณิตศาสตร์อย่างลุ่มลึก และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ เกษรา ศรีเมือง (2566, หน้า 27-48) ศึกษาเรื่อง ความเข้าใจเชิงมโนทัศน์ทางคณิตศาสตร์ เรื่อง ปริซึมและ ทรงกระบอกโดยใช้โปรแกรม Geogebra ประกอบการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ 4MAT สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า นักเรียนสร้างความคิด รวบรวม

เชิงมโนภาพซึ่งเป็นความเข้าใจในระดับการจัดกระทำโดยที่นักเรียนแปลความหมาย จากข้อมูล โดยการสังเกต และนำความรู้เดิมมาใช้ ความเข้าใจในระดับการจัดกระทำถูกพัฒนา เป็นระดับ กระบวนการ และนักเรียนเกิดความคิดรวบยอดเชิงมโนภาพซึ่งเป็นความเข้าใจในระดับ การจัดกระทำ (Action) ระดับกระบวนการ (Process) และระดับโครงสร้าง (Structure) และ แก้ไข ปัญหาต่างๆ ได้ดีเพื่อสร้างความเข้าใจในการเรียนรู้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศราวุฒิ จำวัน (2559 หน้า 981-988) ศึกษาเรื่อง พัฒนาความเข้าใจทางคณิตศาสตร์เรื่องพาราโบลา ตาม แนวคิดทฤษฎี APOS โดยใช้โปรแกรม GSP เป็นเครื่องมือ พบว่า นักเรียนสามารถเรียนรู้และ พัฒนาระดับของความเข้าใจได้ด้วยตนเอง จากระดับ Action ไปสู่ระดับ Process จากระดับ Process ไปสู่ระดับ Object และจากระดับ Object ไปสู่ระดับ Schema ได้อย่างเป็นระบบ และสอดคล้องงานวิจัยของ Herawaty et al., (2020, p. 1470-1482) ศึกษาเรื่อง ข้อผิดพลาด ของนักเรียนในการทำความเข้าใจคุณสมบัติของเซตปิด โดยใช้กรอบแนวคิดทฤษฎี APOS (Action–Process–Object–Schema) นักศึกษาสามารถแสดงการกระทำทางคณิตศาสตร์ได้ แต่ไม่สามารถเปลี่ยนผ่านสู่ขั้นตอนกระบวนการ และไม่สามารถสรุปความเข้าใจในรูปแบบ โครงสร้างเชิงแบบแผนได้ ซึ่งชี้ให้เห็นถึงอุปสรรคในกระบวนการเรียนรู้คณิตศาสตร์ระดับสูง โดยเฉพาะในประเด็นที่ซับซ้อนอย่างทฤษฎีเซต ซึ่งทฤษฎี APOS สามารถช่วยในการวิเคราะห์ จุดอ่อนของผู้เรียนและนำไปสู่การพัฒนากระบวนการสอนที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

4. ผลศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อการจัดกิจกรรม การเรียนรู้วิธีแบบเปิด (Open Approach) ร่วมกับสถานการณ์ในชีวิตจริง จากการศึกษา พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนโดยใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิธีแบบเปิด (Open Approach) ร่วมกับสถานการณ์ในชีวิตจริง มีความพึงพอใจอยู่ใน ระดับมากที่สุด ทั้งนี้ เนื่องมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิธีแบบเปิด (Open Approach) ร่วมกับสถานการณ์ใน ชีวิตจริงที่ส่งเสริมความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ตามกรอบแนวคิดทฤษฎี APOS มีประสิทธิภาพ ในการกระตุ้นความสนใจและความพึงพอใจของนักเรียน โดยเฉพาะสถานการณ์ในชีวิตจริงที่ เป็นปัญหาทางคณิตศาสตร์ที่ทำทลายกับความสามารถของนักเรียน ดังนั้น นักเรียนมีความพึง พอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิธีแบบเปิด (Open Approach) ร่วมกับสถานการณ์ในชีวิต จริงในระดับมากที่สุด เพราะช่วยให้การเรียนรู้เข้าใจได้ง่ายขึ้น และสามารถนำไปใช้ได้ ในชีวิตจริง สอดคล้องกับงานวิจัยของ วรณนิภา สารสุวรรณ (2563 หน้า 254-264) ได้ศึกษา เรื่อง ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิธีการแบบเปิด (Open Approach) ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนรู้คณิตศาสตร์ และความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า ประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิธีการแบบเปิด มีค่าเป็น 80.59/80.02 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลัง เรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .05 นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ย ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ หลังจากได้รับการจัด กิจกรรมการเรียนรู้วิธีการ

แบบเปิด เรื่อง ปริมาตรและความจุของทรงสี่เหลี่ยมมุมฉาก ของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 5 สูงกว่าเกณฑ์ (ร้อยละ 70) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งมีร้อยละเป็น 79.05 และนักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิธีการแบบเปิดอยู่ในระดับ “มากที่สุด” สอดคล้องกับงานวิจัยของ พรณพร สุขเกษม (2564 หน้า 134-150) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยใช้การสอนแบบเปิด (Open Approach) เพื่อเสริมทักษะในการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านบางเนียง พบว่า 1. ประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์แบบเปิดเพื่อเพิ่มทักษะการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ของนักเรียน คือ $E_1 / E_2 = 84.11 / 80.40$ ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด 80/80 2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์แบบเปิดเพื่อเพิ่มทักษะการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ พบว่า มีความก้าวหน้าเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 11.08 คะแนน หรือร้อยละ 36.93 และคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน 3. การเปรียบเทียบทักษะการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ของนักเรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ด้วยวิธีเปิด พบว่า มีความก้าวหน้าเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 4.22 คะแนน หรือร้อยละ 35.17 และคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน 4. ความพึงพอใจโดยรวมต่อกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์แบบเปิดเพื่อเสริมทักษะการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ของนักเรียน อยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปรัชญา กุญแก้วพะเนา (2565 หน้า 216-219) ได้ศึกษาการพัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับแนวคิดสะเต็มศึกษา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนที่เรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับแนวคิดสะเต็มศึกษา โดยในภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด และความพึงพอใจของนักเรียน ที่เรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบปกติโดยภาพรวม มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้สรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิธีแบบเปิด (Open Approach) ร่วมกับสถานการณ์ในชีวิตจริง มีประสิทธิภาพ 74.58/75.13 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ แสดงให้เห็นว่ากิจกรรมการเรียนรู้วิธีแบบเปิด (Open Approach) ร่วมกับสถานการณ์ในชีวิตจริงมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน และสามารถส่งเสริมความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ในการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างมีคุณภาพ ซึ่งหลังจากที่นักเรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ นักเรียนมีพัฒนาการในด้านความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ ตามกรอบแนวคิดทฤษฎี APOS โดยพบว่านักเรียนมีคะแนนพัฒนาการหลังเรียนเพิ่มขึ้นเฉลี่ย 7.92 คิดเป็นร้อยละ 52.68 นอกจากนี้ผลการเปรียบเทียบความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ ตามกรอบแนวคิดทฤษฎี APOS หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ยังแสดงให้เห็นว่า นักเรียนมีความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ ตามกรอบแนวคิดทฤษฎี APOS มีคะแนนเฉลี่ย 15.03 (ร้อยละ 75.13) ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมี

นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สะท้อนให้เห็นว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิธีแบบเปิด (Open Approach) ร่วมกับสถานการณ์ในชีวิตจริงนั้น สามารถส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีความหมาย และส่งเสริมศักยภาพของผู้เรียนในด้านความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ ตามกรอบแนวคิดทฤษฎี APOS และจากผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/11 มีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิธีแบบเปิด (Open Approach) ร่วมกับสถานการณ์ในชีวิตจริงโดยมีค่าเฉลี่ย 4.53 อยู่ในระดับมากที่สุด

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ ประกอบด้วย

1.1 จากผลการวิจัยที่พบว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิธีแบบเปิด (Open Approach) ร่วมกับสถานการณ์ในชีวิตจริงมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ควรประยุกต์ใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ในเนื้อหาวิชาคณิตศาสตร์อื่นๆ โดยเน้นวิธีแบบเปิด (Open Approach) ร่วมกับสถานการณ์ในชีวิตจริงเพื่อกระตุ้นความสนใจในการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมมากขึ้น และสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม

1.2 ครูผู้สอนควรนำแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิธีแบบเปิด (Open Approach) ร่วมกับสถานการณ์ในชีวิตจริง ไปใช้ในการสอนคณิตศาสตร์ตามขั้นตอน 4 ขั้นตอน ส่งเสริมความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ การทำงานแบบกลุ่ม และความคิดสร้างสรรค์ โดยให้นักเรียนแลกเปลี่ยนความรู้อภิปรายร่วมกัน

1.3 ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ครูควรทบทวนและดึงความรู้เดิมของผู้เรียน เพื่อช่วยให้สามารถเชื่อมโยงความรู้กับสถานการณ์ใหม่ ๆ ในชีวิตจริงที่มีความซับซ้อนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยใช้กิจกรรมที่มีความหลากหลาย เพื่อเตรียมความพร้อมทำความเข้าใจในการแก้ปัญหาจากสถานการณ์ใหม่ ๆ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ประกอบด้วย

2.1 ควรศึกษาเปรียบเทียบผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิธีแบบเปิด (Open Approach) ร่วมกับสถานการณ์ในชีวิตจริงในบริบทที่แตกต่างกัน เช่น ระหว่างนักเรียนสายวิทย์-คณิต กับสายศิลป์-ภาษา หรือเปรียบเทียบกับเทคโนโลยีและวิธีการสอนแบบอื่น

2.2 ควรขยายขอบเขตการวิจัยไปยังเนื้อหาคณิตศาสตร์อื่น เช่น ความน่าจะเป็น สถิติ พีชคณิต หรือเรขาคณิต เพื่อพัฒนาความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ ตามกรอบแนวคิดทฤษฎี APOS ในเนื้อหาเหล่านั้น

2.3 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งเสริมและเกื้อหนุนความสำเร็จของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิธีแบบเปิด (Open Approach) ร่วมกับสถานการณ์ในชีวิตจริง เช่น ความพร้อมของครูผู้สอน การมีส่วนร่วมของผู้เรียน บรรยากาศในห้องเรียน ตลอดจนปัจจัยทางสังคม และวัฒนธรรมของผู้เรียน เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนรู้ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด และสามารถขยายผลได้ในวงกว้าง

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- เกวลี มหาหา. (2565). ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแบบเปิด (Open Approach) ร่วมกับการกระบวนการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ ที่มีผลต่อความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาและความคิดสร้างสรรค์ทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. วารสารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, 13(3), 135-151.
- เกษรา ศรีเมือง. (2566). ความเข้าใจเชิงมโนทัศน์ทางคณิตศาสตร์ เรื่องปริซึมและทรงกระบอก โดยใช้โปรแกรม Geogebra. วารสารวิจัยและพัฒนาสถาบันพระบรมราชชนก, 10(1), 27-48.
- ปรัชญา กุญแก้วพะเนา และนวล นนทภา. (2565). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับแนวคิดสะเต็มศึกษา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 การประชุมวิชาการ และนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 9 และระดับนานาชาติ ครั้งที่ 7 มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
- พรรณพร สุขเกษม. (2564). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยใช้การสอนแบบเปิด (Open Approach) เพื่อเสริมทักษะในการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. วารสารศึกษาศาสตร์, 43(2), 134-150.
- ไพฑูล นารคร. (2549). ผลของการเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์ชีวิตจริงที่มีต่อความเข้าใจในวิชาคณิตศาสตร์. วารสารครุศาสตร์, 18(2), 93-102.
- ราตรี สมรูป. (2566). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแบบเปิด (Open Approach) ร่วมกับสื่ออินโฟกราฟฟิกเพื่อส่งเสริมทักษะการสื่อสารทางคณิตศาสตร์. วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 46(2), 57-72.
- โรงเรียนสารคามพิทยาคม. (2567). ข้อมูลพื้นฐาน. ข้อมูลนักเรียน. เรียกใช้เมื่อ 1 ตุลาคม 2567 จาก <https://www.spk.ac.th/home/>
- วรรณนิภา สารสุวรรณ. (2563). ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิธีการแบบเปิด (Open Approach) ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ และความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. วารสารวิจัยและการศึกษาศาสตร์, 12(3), 254-264.
- ศราวดี จำวัน. (2559). การพัฒนาความเข้าใจทางคณิตศาสตร์เรื่องพาราโบลาตามแนวคิดทฤษฎี APOS โดยใช้โปรแกรม GSP เป็นเครื่องมือ. การประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, 981-988.

- อัมพร ม้าคนอง. (2547). การพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนมัธยมศึกษาโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- Dubinsky, E., & McDonald, M. A. (2001). APOS: A constructivist theory of learning in undergraduate mathematics education research. *Educational Studies in Mathematics*, 51(2-3), 239–251.
- Erawun, T., Phon-in, K., & Yuenyong, C. (2021). Phenomenology of thinking process by using open approach to assess 21st-century mathematics learning. *Turkish Journal of Computer and Mathematics Education*, 12(10), 3215-3222.
- Gravemeijer, K. (1997). Instructional design for reform in mathematics education. In M. Beishuizen, K. P. E. Gravemeijer, & E. C. D. M. Van Lieshout (Eds.), *The role of context in learning mathematics and problem solving* (pp. 324–329). Utrecht, Netherlands: Freudenthal Institute.
- Herawaty, D., Nurlaelah, E., & Dahlan, J. A. (2020). Analysis of student errors in understanding closed set properties using the APOS theory framework. *International Journal of Scientific & Technology Research*, 9(4), 1470-1482.
- Isoda, M. (2015). Problem solving approach to mathematics education: Open approach and lesson study. In S. J. Cho (Ed.), *Selected Regular Lectures from the 12th International Congress on Mathematical Education* (pp. 789–802). Cham: Springer.
- Line, L., & Slinde, J. (1997). The influence of test preparation on achievement test performance. *Journal of Educational Measurement*, 34(4), 538-554.
- National Council of Teachers of Mathematics (NCTM). (2000). *Principles and standards for school mathematics*. Reston, VA: NCTM.
- Pike, R. M. (1991). *Research methods in education and psychology*. Allyn and Bacon.
- Schoenfeld, A. H. (2014). *Mathematical thinking and problem solving*. New York, NY: Routledge.
- Skemp, R. R. (1976). Relational understanding and instrumental understanding. *Mathematics Teaching*, 77, 20–26.
- Takahashi, A. (2015). The role of the teacher in lesson study: How lesson study

provides teachers with opportunities to develop teachers' ability. In S. J. Cho (Ed.), *Selected Regular Lectures from the 12th International Congress on Mathematical Education* (pp. 789–802). Cham: Springer.

Willett, J. B. (1997). Measuring change: What individual growth modeling buys you. *Journal of Educational and Behavioral Statistics*, 22(3), 175-181.

การบริหารงานตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอกาญจนดิษฐ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร*
THE ADMINISTRATION OF EDUCATIONAL INSTITUTIONS BASED ON
SANGAHAVATTHU 4 OF EDUCATIONAL INSTITUTION ADMINISTRATORS
IN KANCHANADIT DISTRICT UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA OFFICE SURATTHANI CHUMPHON

ปนัดดา กาญจนศรี¹ และ สันติ อุนจะนา²

Panadda Kanjanasri¹ and Santi Aunjanam²

¹⁻²มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

¹⁻² Mahamakut Buddhist University, Thailand

Corresponding Author's Email: panadda.kan@student.mbu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 2) เพื่อร่างแนวทางเกี่ยวกับการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 3) เพื่อประเมินแนวทางการพัฒนาการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนในอำเภอกาญจนดิษฐ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ครูโรงเรียนในอำเภอกาญจนดิษฐ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร ทั้ง 4 โรงเรียน ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 108 คน โดยการสุ่มอย่างง่าย ซึ่งกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเครชี และมอร์แกนผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 ท่าน และ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 ท่าน โดยวิธีวิจัยเชิงปริมาณและคุณภาพ เครื่องมือการวิจัยเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ แบบสัมภาษณ์ และแบบประเมิน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนในอำเภอกาญจนดิษฐ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด 2) แนวทางเกี่ยวกับการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนในอำเภอกาญจนดิษฐ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ การบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 การบริหารงานแผนงานและงบประมาณตาม

---

* Received 20 April 2025; Revised 1 May 2025; Accepted 20 May 2025

หลักสังคหัตถ์ 4 การบริหารงานบุคคลตามหลักสังคหัตถ์ 4 การบริหารงานทั่วไปตามหลักสังคหัตถ์ 4 3) ระดับความเหมาะสมของแนวทางการพัฒนาการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหัตถ์ 4 ของโรงเรียนในอำเภอกาญจนดิษฐ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร โดยภาพรวม มีความเหมาะสม คิดเป็นร้อยละ 97.32

คำสำคัญ: การบริหารงาน, หลักสังคหัตถ์ 4, การบริหารงานตามหลักสังคหัตถ์ 4

Abstract

The objectives of this research are as follows: 1) To study the management conditions of school administrators according to the principle of Sangha Vatthu 4, 2) To draft guidelines on the management of school administrators according to the principle of Sangha Vatthu 4, 3) To evaluate the development guidelines of school administrators according to the principle of Sangha Vatthu 4 of schools in Kanchanadit District, affiliated to the Surat Thani Secondary Education Area Office, Chumphon. School teachers in Kanchanadit District, affiliated to the Surat Thani Secondary Education Area Office, Chumphon, all 4 schools received a sample of 108 qualified people, selected using simple random sampling, the sample size determined using Krejcie and Morgan's table. 7 people and 7 experts by quantitative and qualitative research methods. The research tools were a five-level estimation scale questionnaire, an interview form, and an evaluation questionnaire.

The results of the research showed that: 1) The management condition of school administrators according to the principle of Sangha Vatthu 4 of schools in Kanchanadit District, affiliated to the Surat Thani Secondary Education Area Office, Chumphon is at the highest level as a whole and individually. 2) Guidelines on the management of school administrators according to the principle of Sangha Vatthu 4 of schools in Kanchanadit District, affiliated to the Surat Thani Secondary Education Area Office, Chumphon, consisting of 4 aspects: Academic management according to the principle of Sangha 4, Management of plans and budgets according to the principle of Sangha 4, Human resource management according to the principle of Sangha Vatthu 4, General administration according to the principle of Sangha Vatthu 4. 3) The level of appropriateness of the

management development guidelines of school administrators according to the Sangha Vattu 4 of schools in Kanchanadit District, affiliated to the Secondary Education Area Office, Surat Thani, Chumphon, as a whole, is appropriate, accounting for 97.32 percent.

Keywords: Management, Sangha Vattu 4, Administrators According To The Principle Of Sangha Vattu 4

บทนำ

การศึกษาเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาประเทศ ซึ่งจะต้องอาศัยการพัฒนาในด้านต่าง ๆ และจำเป็นต้องอาศัยกำลังคนเป็นปัจจัยสำคัญเพราะคนคือทรัพยากรที่มีคุณค่ายิ่งกว่าทรัพยากรใด ๆ คนจะมีประสิทธิภาพเพียงใดนั้นย่อมขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพในการจัดการศึกษา รัฐเห็นความสำคัญของการจัดการศึกษา จึงได้กำหนดนโยบายการจัดการศึกษาไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปี พุทธศักราช 2560 หมวด 5 มาตรา 54 ว่า “รัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลาสิบสองปีตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย” โดยรัฐมีหน้าที่ดำเนินการ กำกับ ส่งเสริมและสนับสนุนให้การจัดการศึกษาดังกล่าวมีคุณภาพ ได้มาตรฐานสากล และต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามความสนใจ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2561)

โรงเรียนในอำเภอกาญจนดิษฐ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา สุราษฎร์ธานี ชุมพร มีจำนวนทั้งหมด 4 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนกาญจนดิษฐ์ โรงเรียนท่าอุแทวิทยา โรงเรียนท่าเพอวิทยาและ โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ สุราษฎร์ธานี ซึ่งได้เปิดสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 มีปัญหาที่สำคัญและคล้ายคลึงกัน คือมีสภาพความพร้อมมีปัญหา ด้านระบบการทำงาน การวางแผนอัตรากำลังคนในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ คุณภาพของบุคลากร จำนวนครูและบุคลากรมีไม่เพียงพอต่อจำนวนหน้าที่ของงานที่มาก จึงทำให้มีผลกระทบในงานฝ่ายแต่ละด้าน แต่ทั้งนี้ ทำให้ส่งผลต่อผู้บริหารต้องบริหารบุคคลให้มีการพัฒนาองค์กรและพัฒนาบุคลากร เพื่อให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในการปฏิบัติงานและกระบวนการทำงานต้องเน้นผลสัมฤทธิ์ ประสิทธิภาพและประสิทธิผล บุคลากรต้องมีศักยภาพ คุณภาพ และประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ซึ่งในช่วงที่ผ่านมา บุคลากรและงาน ยังไม่เป็นระบบต่อเนื่อง ดังนั้น ผู้บริหารควรให้ความสำคัญในเรื่องของการพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรภายในสถานศึกษา ให้มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน เพื่อที่สามารถเรียนรู้ มีการนำความรู้ที่ได้มาใช้ในการปฏิบัติงานและนำมาใช้ในการปรับปรุงแก้ไข ในข้อบกพร่องต่างๆ ของตนเองได้ ซึ่งจะทำให้งานสามารถประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายของสถานศึกษาได้ (สิริวิติ ชูเชิด, 2564) และสิ่งหนึ่งที่ผู้บริหารควรมีคือ คุณธรรมสำหรับผู้บริหารเป็นคุณความดีที่อยู่ในใจคนที่ผลักดันให้คนแสดงพฤติกรรมต่างๆ ที่ถูกต้องดีงาม คุณธรรมยังเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของคนให้รู้จักผิดชอบชั่วดี และจะยังประโยชน์

ให้กับตนเอง ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา นักเรียน เพื่อนร่วมงาน โรงเรียนและสังคม (พระสุวรรณมหาพุทธาภิบาล (ไธ้ สุภทโท), 2563) คุณธรรมผู้บริหารเป็นปัจจัยสำคัญที่จะสร้างความเจริญรุ่งเรืองและสันติสุขอย่างมั่นคงให้แก่บุคคล ซึ่งในทางพระพุทธศาสนามีหลักธรรม เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์สุขให้เกิดแก่ตนและสังคม มีความสงบสุขของชีวิตและการงาน มีมนุษย์สัมพันธ์กัน หลักธรรมที่มีความเหมาะสมกับการบริหารงานของผู้บริหารนั้น คือ หลักสังคหวัตถุ 4 ประกอบด้วย 1) ทาน การให้ 2) ปิยาจา ความเป็นผู้มีใจจวนารัก 3) อตถจริยา ประพฤติสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อกัน และ 4) สมานัตตตา ความเป็นผู้มีตนเสมอต้นเสมอปลาย

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการวิจัยเรื่องการบริหารงานตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอกาญจนดิษฐ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการบริหารงานสถานศึกษาให้มีความคล่องตัวในการปฏิบัติงานในแต่ละหน้าที่ของบุคลากรให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น อันจะทำให้สถานศึกษามีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องโดยการนำหลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนาที่เกี่ยวข้องกับการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข มาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษา เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคลากรทุกฝ่ายในสถานศึกษา และส่งเสริมให้เกิดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ดี

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนในอำเภอกาญจนดิษฐ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร
2. เพื่อร่างแนวทางเกี่ยวกับการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนในอำเภอกาญจนดิษฐ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร
3. เพื่อประเมินแนวทางการพัฒนาการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนในอำเภอกาญจนดิษฐ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย ครู 4 โรงเรียน จำนวน 151 คนในอำเภอกาญจนดิษฐ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร, 2566)

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครู ของโรงเรียนในอำเภอกาญจนดิษฐ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร ทั้ง 4 โรงเรียน ซึ่งกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน

108 คน ตามสัดส่วนของจำนวนประชากรในแต่ละโรงเรียน จากนั้นดำเนินการสุ่มด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย โดยการจับสลากรายชื่อครูของแต่ละโรงเรียนแบบไม่ใส่คืน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ ตอนที่ 2 แบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับสภาพบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนในอำเภอกาญจนดิษฐ์ มีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ มีความเชื่อมั่น 0.96

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยจาก มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช เสนอต่อโรงเรียนในอำเภอกาญจนดิษฐ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร พร้อมกับแนบ Link google form

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้ความถี่ และร้อยละ 2) การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนในอำเภอกาญจนดิษฐ์ ใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำค่าเฉลี่ยไปเทียบกับเกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ยดังนี้ ช่วงค่าเฉลี่ย 4.51-5.00, 3.51-4.50, 2.51-3.50, 1.51-2.50, และ 1.00-1.50 หมายถึง เห็นด้วย มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ตามลำดับ (ชูศรี วงศ์รัตน์, 2564)

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูล นำผลการประเมินมาวิเคราะห์ค่าความถี่ และร้อยละ นำเสนอเป็นตารางประกอบการบรรยายผล

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนในอำเภอกาญจนดิษฐ์ ดังแสดงในตารางที่ 1 ตารางที่ 1 สภาพบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียน ในอำเภอกาญจนดิษฐ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานีชุมพร โดยรวม

สภาพบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4	4.50	0.55	มากที่สุด
2. ด้านการบริหารงานแผนงานและงบประมาณตามหลักสังคหวัตถุ 4	4.52	0.52	มากที่สุด
3. ด้านการบริหารงานบุคคลตามหลักสังคหวัตถุ 4	4.53	0.54	มากที่สุด
4. ด้านการบริหารงานทั่วไปตามหลักสังคหวัตถุ 4	4.52	0.55	มากที่สุด
รวม	4.52	0.52	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนในอำเภอกาญจนดิษฐ์ พบว่า โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.52, S.D. = 0.52) เมื่อแยกพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการบริหารงานบุคคลตามหลักสังคหวัตถุ 4 ($\bar{X}$ = 4.53, S.D. = 0.54) รองลงมา ด้านการบริหารงานทั่วไปตามหลักสังคหวัตถุ 4 ($\bar{X}$ = 4.52, S.D. = 0.55) และด้านการบริหารงานแผนงานและงบประมาณตามหลักสังคหวัตถุ 4 ($\bar{X}$ = 4.52, S.D. = 0.52) ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากันและด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ($\bar{X}$ = 4.50, S.D. = 0.55)

2. ผลการร่างแนวทางเกี่ยวกับการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนในอำเภอกาญจนดิษฐ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร พบว่า มี 4 ด้าน ดังนี้

2.1 ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 มีดังนี้ 1. ทาน ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการแบ่งปันในเรื่องขององค์ความรู้ให้กับแต่ละโรงเรียน มีการจัดสรรทรัพยากร และโอกาสอย่างเท่าเทียมและเน้นการสอนด้านคุณธรรมและจริยธรรม เพื่อให้ นักเรียนและครูมีความตระหนักถึงการใช้ชีวิตที่ดี มีการเสียสละเวลาให้แก่สถานศึกษา 2.ปิยวาจา ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษามีการปลุกฝังคุณครู นักเรียนในการใช้คำพูดให้ไพเราะ ใช้การสื่อสารที่สร้างแรงจูงใจและกำลังใจในการทำงานแทนการตำหนิอย่างเดียวน มีการอธิบายงานวิชาการอย่างเต็มใจ ด้วยถ้อยคำสุภาพ และให้ข้อมูลแก่ผู้ได้บังคับบัญชาที่ถูกต้อง 3.อัทธจริยา ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษามีจัดทำหลักสูตรนาร่องให้สอดคล้องกับชุมชน และมีการนำเทคโนโลยีเข้ามามีส่วนร่วม มีการส่งเสริมให้นักเรียน ครูทำประโยชน์เพื่อสังคม มีจิตสาธารณะ และจัดให้มีการฝึกอบรมและพัฒนาครู เพื่อให้มีทักษะในการช่วยเหลือนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ 4.สมานัตตา ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ครูได้ปรับปรุงงานวิชาการให้มีประสิทธิภาพอย่างยืดหยุ่นได้ตามสถานการณ์และให้ความเท่าเทียมและเสมอภาคกับครูและบุคลากรทุกคนเกี่ยวงานวิชาการ

2.2 ด้านการบริหารงานแผนงานและงบประมาณตามหลักสังคหวัตถุ 4 มีดังนี้ 1. ทาน ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษามีการจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอกับแต่ละฝ่ายงาน เป็นไปตามแผนพัฒนากรอบงาน มีการจัดสรรทรัพยากรตามความจำเป็นของโครงการและมีการติดตามผลเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด และเมื่อเกิดความผิดพลาดในการจัดสรรงบประมาณหรือการดำเนินการตามแผนงาน ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีท่าทีที่ยืดหยุ่น และให้อภัยในการแก้ไขปัญหา การให้โอกาสในการปรับปรุงและเรียนรู้ 2. ปิยวาจา ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษามีการสื่อสารแผนงานและงบประมาณต้องใช้ภาษาที่สุภาพและเข้าใจง่าย โดยผู้บริหารสถานศึกษาควรอธิบายการใช้จ่ายงบประมาณและแผนงานต่างๆ ให้กับครูและบุคลากรในโรงเรียนฟังอย่างชัดเจนและเปิดเผย สร้างบรรยากาศที่มีการสื่อสารสองทางอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้ทุกฝ่ายมีความเข้าใจตรงกัน และสามารถร่วมมือในการพัฒนาแผนงานได้

อย่างเต็มที่ 3. อัตถจริยา ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนให้บุคลากรทำงานร่วมกันอย่างมีความสุข มีการเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีส่วนร่วมเข้ามามีบทบาทในการวางแผนและติดตามงบประมาณ ให้บุคลากรสามารถมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแผนงานหรือการใช้จ่ายงบประมาณ เพื่อให้ทุกฝ่ายสามารถมีส่วนร่วมในการพัฒนา 4. สมานัตตา ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้งบประมาณให้เกิดความคุ้มค่าและเหมาะสม และมีการบริหารจัดการตามแผนปฏิบัติการให้เข้าหลักความเสมอภาค

2.3 ด้านการบริหารงานบุคคลตามหลักสังคหวัตถุ 4 มีดังนี้ 1. ทาน ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมสวัสดิการและโอกาสที่ดีให้กับบุคลากร มีการสร้างขวัญและกำลังใจในโอกาสต่าง ๆ และช่วยเหลือ ให้คำแนะนำในการพัฒนาบุคลากรในด้านต่างๆ 2. ปิยวาจา ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษามีการพูดจาให้เกียรติซึ่งกันและกัน ใช้คำพูดที่สร้างสรรค์ ชื่นชม และให้กำลังใจแก่ครูและบุคลากร เปิดโอกาสให้บุคลากรแสดงความคิดเห็นหรือเสนอข้อเสนอนำในการพัฒนางาน 3. อัตถจริยา ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมวัฒนธรรมของการทำงานเป็นทีมและการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทำเพื่อประโยชน์ของโรงเรียน มีการพัฒนาให้ครูเก่ง สร้างบรรยากาศให้เอื้อกับการพัฒนาตนเอง 4. สมานัตตา ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษาการพัฒนาความสามารถของบุคลากรให้เติบโตไปในทิศทางที่เหมาะสม โดยการมอบหมายงานที่ทำทนายและเหมาะสมกับความสามารถแต่ละบุคคล มีการปฏิบัติต่อครูและบุคลากรอย่างเป็นธรรม ไม่เลือกปฏิบัติ และมีการวางตนให้เหมาะสม มีความเสมอต้นเสมอปลาย

2.4 ด้านการบริหารงานบริหารทั่วไปตามหลักสังคหวัตถุ 4 มีดังนี้ 1. ทาน ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษาจัดหาความสะดวกสบายให้กับครู นักเรียน ให้เพียงพอต่อความต้องการ มีส่งเสริมสนับสนุนให้ทุกฝ่ายช่วยเหลือกัน ทั้งงานในหน้าที่และงานส่วนรวมของโรงเรียน 2. ปิยวาจา ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษามีการเสริมแรงโดยการอำนวยความสะดวกให้กับครู นักเรียน ในเรื่องของอุปกรณ์ต่างๆ มีการสื่อสารเชิงบวก และสร้างช่องทางการสื่อสารที่เปิดกว้าง 3. อัตถจริยา ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษาคิดดำเนินงานในสิ่งที่เป็นประโยชน์ ลดความซ้ำซ้อนของงานและสามารถขับเคลื่อนดำเนินงานได้ทันที 4. สมานัตตา ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษาไม่เลือกปฏิบัติเปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นและตัดสินใจในเรื่องสำคัญ ดำเนินงานอย่างเป็นธรรมและเคารพความคิดเห็นและให้โอกาสในการแสดงศักยภาพ

3. การประเมินแนวทางการพัฒนาการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนในอำเภอกาญจนดิษฐ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร พบว่า มีความเหมาะสมมากที่สุด ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ระดับความเหมาะสมของแนวทางการพัฒนาการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนในอำเภอกาญจนดิษฐ์

แนวทางการพัฒนาการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนในอำเภอกาญจนดิษฐ์	ความ เหมาะสม
	ร้อยละ
1. ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4	96.43
2. ด้านการบริหารงานแผนงานและงบประมาณตามหลักสังคหวัตถุ 4	92.85
3. ด้านการบริหารงานบุคคลตามหลักสังคหวัตถุ 4	100
4. ด้านการบริหารงานทั่วไปตามหลักสังคหวัตถุ 4	100
รวม	97.32

จากตารางที่ 2 ระดับความเหมาะสมของแนวทางการพัฒนาการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนในอำเภอกาญจนดิษฐ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร พบว่า โดยภาพรวม มีความเหมาะสมคิดเป็นร้อยละ 97.32

อภิปรายผล

1. วัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 1 จากการศึกษาสภาพการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนในอำเภอกาญจนดิษฐ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร พบว่า โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจาก ผู้บริหารสถานศึกษาได้นำหลักสังคหวัตถุ 4 มาใช้ในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงาน ความสามัคคี และการพัฒนาสถานศึกษาอย่างยั่งยืน รวมทั้งผู้บริหารสถานศึกษามีเมตตาต่อ ครู และบุคลากรในสถานศึกษา ปฏิบัติต่อทุกคนด้วยความเท่าเทียม สอดคล้องกับแนวคิดของอริชัย เฟ็งกรุด (2565) ที่อธิบายว่า กระบวนการในการทำงานโดยมีผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติภารกิจอย่างเป็นระบบในสถานศึกษาที่ดำเนิน 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไป โดยนำเอาทฤษฎีและหลักการบริหารมาประยุกต์ใช้ร่วมกับหลักการ และวิธีการเพื่อพัฒนา สมาชิกในสังคมให้มีความรู้ ความสามารถ และมีคุณภาพตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ การบริหารสถานศึกษานั้นมีผู้บริหารสถานศึกษา บุคลากร และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารสถานศึกษา เข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานต่าง ๆ ภายในสถานศึกษา เพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ และสอดคล้องกับแนวคิดของ ภัทรวรรณ ประโลม (2565) ที่อธิบายว่า สังคหวัตถุ 4 มีความสำคัญในการที่จะทำให้คนในโลกนี้สามารถดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข มีความสงบ มีความสุข ไม่ทำร้ายกัน ไม่เบียดเบียนกันทั้งต่อคนด้วยตนเอง ทั้งต่อสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ หรือแม้แต่ต่อธรรมชาติสิ่งแวดล้อมรอบตัว สังคหวัตถุ 4 เปรียบเหมือนกฎกติกา กฎหมายหรือระเบียบที่

ถูกกำหนดให้ต้องถือปฏิบัติเพื่อให้คนทุกคนมีความเป็นมนุษย์โดยเสมอกัน ช่วยให้ทุกชีวิตและทุกสรรพสิ่งที่อยู่บนโลกดำเนินไปโดยไม่ติดขัดหรือสะดุดหยุดลงได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของนภา ชาลีและคณะ (2565) ได้ทำวิจัยเรื่อง การบริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 พบว่า สภาพการบริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของกมลทิพย์ ยิ่งบุรุษ,ทิพมาศ เสวตวรโชติ, สันติ อุณจนะนา (2567) ได้ทำวิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 พบว่า การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน

2. วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ผลการศึกษาพบว่า แนวทางเกี่ยวกับการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนในอำเภอกาญจนดิษฐ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร มี 4 ด้าน 1. ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 2. ด้านการบริหารงานแผนงานและงบประมาณตามหลักสังคหวัตถุ 4 3. ด้านการบริหารงานบุคคลตามหลักสังคหวัตถุ 4 4. ด้านการบริหารงานทั่วไปตามหลักสังคหวัตถุ 4 เป็นเช่นนั้นเนื่องมาจากในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนในอำเภอกาญจนดิษฐ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร ได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่มีเนื้อหาครอบคลุมในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 อีกทั้งยังสังเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ที่ได้จากการตอบแบบสอบถามสภาพเกี่ยวกับการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนในอำเภอกาญจนดิษฐ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร นำผลที่ได้จากการสังเคราะห์การบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนในอำเภอกาญจนดิษฐ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน เพื่อนำเสนอแนวทางการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนในอำเภอกาญจนดิษฐ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร สอดคล้องกับงานวิจัยของ วุฒิสักดิ์ ชำนาญเขียว (2565) ได้ทำวิจัยเรื่อง การบริหารตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 มี 4 ด้านได้แก่ 1. ด้านทาน ผู้บริหารสถานศึกษามีการจัดสรรอุปกรณ์ สื่อ เอกสารต่าง ๆ ให้ครูอย่างเหมาะสม ศึกษาทำความเข้าใจ ผู้ได้บังคับบัญชา ให้ความรู้ ให้ความคิดเห็น ให้การช่วยเหลือสิ่งของต่างๆ 2. ด้านปิยวาจา ผู้บริหารสถานศึกษาใช้คำพูดที่เหมาะสม มีอัธยาศัยดี มีความยืดหยุ่นตามความเหมาะสม พูดด้วยความจริงใจต่อผู้ร่วมงานทุกคน 3. ด้านอัตถจริยา ผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติตนให้เป็นตัวอย่างดำรงตนตามระเบียบวินัย ช่วยเหลือเกื้อกูล ผู้ได้บังคับบัญชาไม่นิ่งดูดายมีน้ำใจให้กันและกัน ให้การส่งเสริมสนับสนุน ให้ความสำคัญกับครูทุกคน 4.

ด้านสมานัตตาผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกัลยาณมิตร ไม่ถือตัว ไม่เย่อหยิ่ง กับ ผู้ใต้บังคับบัญชา ไม่เลือกปฏิบัติ ให้ความสำคัญกับงานทุกงานเท่ากัน ให้ความสำคัญ สอดคล้องกับงานวิจัยของ บุญธรรม เมียนแก้ว (2565) ได้ทำวิจัยเรื่อง การบริหารงานสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในโรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช มี 4 ด้านได้แก่ 1.ด้านทาน ผู้บริหารสถานศึกษาต้องส่งเสริม สนับสนุนให้สถานศึกษามีคุณภาพ การศึกษาตามมาตรฐานสากล จัดให้มีการเรียนการสอนใน สถานศึกษาโดยเข้าร่วมดำเนินการด้วยความเต็มใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ทั้งในการปฏิบัติงาน และงานอื่น ๆ 2.ด้านปิยวาจา ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีวาทศิลป์ ดึงดูดใจผู้ฟังให้ปฏิบัติหน้าที่หรือปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมาย ต้องพูดอย่างสร้างสรรค์ให้ครู นักเรียนเกิดกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่ 3.ด้านอิตถจริยา ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับครูและนักเรียนทุกคน ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี รักษาระเบียบวินัย ไม่เลือกที่รักมักที่ชัง และปฏิบัติสิ่งที่จะเกิดประโยชน์แก่ผู้อื่นเสมอ 4. ด้านสมานัตตา ผู้บริหารสถานศึกษาต้องปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับบทบาทผู้บริหาร ควรวางตนเป็นกลาง รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นด้วยความจริงใจ มีความซื่อสัตย์สุจริต ไม่แสวงหาผลประโยชน์ส่วนตนในการบริหารงาน

3. วัดภูประสงค์ข้อที่ 3 ผลการศึกษาพบว่า แนวทางการพัฒนาการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนในอำเภอกาญจนดิษฐ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพรโดยรวมและรายด้าน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด เป็นเช่นนั้น เนื่องจาก เป็นเช่นนั้นเนื่องจากแนวทางการพัฒนาการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนในอำเภอกาญจนดิษฐ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร ดำเนินการตามขั้นตอนแนวทางการพัฒนา โดยการศึกษาวิเคราะห์สภาพการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 เพื่อให้ครอบคลุมขอบเขตของการศึกษา และนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาสังเคราะห์สภาพ และการนำเสนอแนวทางการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนในอำเภอกาญจนดิษฐ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร นำแบบประเมินมาใช้กับผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 คน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของแนวทาง ซึ่งมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ได้ตามวัตถุประสงค์ สอดคล้องกับงานวิจัยของมนตรา ลิ้มสกุลวานิจและคณะ (2567) ได้ทำวิจัยเรื่อง รูปแบบภาวะผู้นำใ้บริการตามหลักสังคหวัตถุ 4 สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า ผลการประเมินผลการประเมินรูปแบบภาวะผู้นำใ้บริการตามหลักสังคหวัตถุ 4 สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา มีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้ง 4 ด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ ด้านความเป็นประโยชน์ ด้านความถูกต้อง ด้านความเหมาะสม และด้านความเป็นไปได้

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องนี้ สรุปได้ว่า สภาพการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนในอำเภอกาญจนดิษฐ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด และแนวทางการทางการพัฒนาการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนในอำเภอกาญจนดิษฐ์ ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ด้านการบริหารงานแผนงานและงบประมาณตามหลักสังคหวัตถุ 4 ด้านการบริหารงานบุคคลตามหลักสังคหวัตถุ 4 ด้านการบริหารงานทั่วไปตามหลักสังคหวัตถุ 4 มีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ ดังนี้ 1) ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ผลวิจัยพบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งควรคงไว้ในระดับนี้ และมีการพัฒนาส่งเสริมให้ดีขึ้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการประชาสัมพันธ์ พุดคุยสื่อสารเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการและควรส่งเสริมการพูดอย่างมีเหตุผลและให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ 2) ด้านการบริหารงานแผนงานและงบประมาณตามหลักสังคหวัตถุ 4 ผลวิจัยพบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งควรคงไว้ในระดับนี้ และมีการพัฒนาส่งเสริมให้ดีขึ้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร การดำเนินงาน และการใช้จ่ายเงินงบประมาณอย่างโปร่งใสและควรส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ข้อมูลเกี่ยวกับงบประมาณให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียรับทราบ 3) ด้านการบริหารงานบุคคลตามหลักสังคหวัตถุ 4 ผลวิจัยพบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งควรคงไว้ในระดับนี้ และมีการพัฒนาส่งเสริมให้ดีขึ้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีเมตตาต่อ ครูและบุคลากรในสถานศึกษา ปฏิบัติต่อทุกคนด้วยความเท่าเทียมและควรส่งเสริมการยกย่องชมเชย หรือการให้ความช่วยเหลือในเวลาที่ยากลำบาก 4) ด้านการบริหารงานทั่วไปตามหลักสังคหวัตถุ 4 ผลวิจัยพบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งควรคงไว้ในระดับนี้ และมีการพัฒนาส่งเสริมให้ดีขึ้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้ผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติต่อทุกคนด้วยความเคารพ ให้โอกาสในการพัฒนาอย่างเท่าเทียมและให้ความสำคัญกับการพัฒนาสถานศึกษาอย่างยั่งยืน และมี **ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป** 1) ควรมีการศึกษาวิจัยในการบริหารงานสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา การวิจัยนี้จะช่วยให้เข้าใจถึงผลกระทบและการปรับปรุงการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น 2) ในบริบทของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาทั่วประเทศนั้น อาจมีความแตกต่างกันไปตามบริบท จึงควรทำการวิจัยเพื่อศึกษาการบริหารงานตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในเขตพื้นที่อื่น ๆ ด้วย 3) ควรทำการศึกษาวิจัยต่อไปเพื่อพัฒนาการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร

เอกสารอ้างอิง

- กมลทิพย์ ยิ่งบุรุษ, ทิพมาศ เสวตวรโชติ, สันติ อุณจะนา. (2566). การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็น ของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2. วารสารศึกษาศาสตร์ มมร, 12(2), 18.
- ชูศรี วงศ์รัตน. (2564). เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย (พิมพ์ครั้งที่ 15). กรุงเทพมหานคร: อมรการพิมพ์.
- นภา ขาลี, พระครูปลัดสมชัย นิสสโสม, พระมหาสุวิชัย ปภสสโร. (2565). การบริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2. วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์, 7(2), 2239-2250.
- บุญธรรม เมียนแก้ว. (2565). การบริหารงานสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในโรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช. ใน สารนิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- พระสุวรรณมหาพุทธาภิบาล (โฮ่ สุภโท). (2563). การบริหารจัดการโรงเรียนตามหลักศีล 5. วารสารบัณฑิตศาสตร์, 16(2), 212-216.
- ภัทรวรรณ ประโลม. (2565). การบริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มคุณภาพการศึกษานาอ้อศรีเมืองชัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1. ใน วรียนิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มนตรา ลิ่มสกุลวานิชและคณะ. (2567). รูปแบบภาวะผู้นำเฝ้าบริการตามหลักสังคหวัตถุ 4 สำหรับผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร. วารสารสหวิทยาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 7(2), 1231.
- วุฒิศักดิ์ ชำนาญเขียว. (2565). การบริหารตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1. ใน สารนิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- สิริวดี ชูเชิด. (2564). การพัฒนาสมรรถนะบุคลากรในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์), 12(1), 223-238.

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2561). บทบัญญัติด้านการศึกษาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560. เรียกใช้เมื่อ 30 กันยายน 2566 จาก<https://lamphuncity.go.th/wp>.

อภิชัย เฟื่องรุต. (2565). แนวทางการพัฒนาการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวแบบบูรณาการของจังหวัดสมุทรสาคร*

IMPLEMENTING THE INTEGRATED TOURISM STRATEGY OF SAMUT SAKHON PROVINCE

คชา สอทอง¹ วรเดช จันทรศร², เพ็ญศรี ฉิรินัง³ และ วิวัฒน์ หมั่นการ⁴
Kachar Sorthong¹ Voradej Chandarasorn² Pensri Chirinang³ and Wiphat ManKan⁴
¹⁻⁴มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

¹⁻⁴Rattanakosin College of Innovation Management, Rajamangala University of Technology, Thailand
Corresponding Author's Email: Kachar_sor99@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาประสิทธิผลของการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวแบบบูรณาการของจังหวัดสมุทรสาคร และ (2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวแบบบูรณาการของจังหวัดสมุทรสาคร การวิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว 4 ตำบล ในเขตอำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร ประกอบด้วย ตำบลมหาชัย ตำบลพันท้ายนรสิงห์ ตำบลท่าฉลอม และตำบลบางหญ้าแพรก กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของยามานะ ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 399 คน และทำการเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้การวิเคราะห์สหสัมพันธ์สัมพัทธ์ของเพียร์สัน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ เพื่อทดสอบสมมติฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ประสิทธิผลของการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวโดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยว ได้แก่ การบริหารจัดการและการวางแผน (X1) การมีส่วนร่วมของชุมชน (X2) และการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและโครงสร้างพื้นฐาน (X4) ปัจจัยเหล่านี้สามารถพยากรณ์ประสิทธิผลของการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวได้ร้อยละ 67.9 โดยมีสมการการพยากรณ์ประสิทธิผลของการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ (Y_p) เป็นดังนี้ คือ $Y_p = .293(X1) + .195(X2) + .451(X4)$

คำสำคัญ: การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์, ประสิทธิภาพ, การท่องเที่ยวแบบบูรณาการ

---

* Received 20 April 2025; Revised 2 May 2025; Accepted 20 May 2025

Abstract

This research aims (1) to examine the effectiveness of implementing an integrated tourism strategy in Samut Sakhon Province and (2) to identify factors influencing the effectiveness of this strategy. The research uses quantitative research methods. The sample group used in the study included people living in 4 tourist areas in Mueang Samut Sakhon District, Samut Sakhon Province, including Mahachai Sub-district, Pantai Norsingh Sub-district, Tha Chalom Sub-district, and Bang Ya Prak Sub-district. The sample size was determined using Yamane's table at the 95% confidence level; a sample of 399 people was obtained, and the sample was selected using stratified random sampling. The data were analyzed using descriptive arithmetic, including frequency, percentage, mean, standard deviation, Pearson's correlation analysis, and multiple regression analyses were used to test the hypothesis.

The results reveal that (1) the overall effectiveness of implementing the tourism strategy was high, and (2) factors affecting this effectiveness include management and planning (X1), community participation (X2), and infrastructure and facility development (X4). These factors account for 67.9% of the variance in the effectiveness of the tourism strategy, with the prediction equation for strategy effectiveness (Y_{β}) as follows: $Y_{\beta} = .293(X1) + .195(X2) + .451(X4)$.

Keywords: Strategy implementation, Effectiveness, Integrated Tourism

บทนำ

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวถือได้ว่าเป็นมีความสำคัญอย่างยิ่งในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศการท่องเที่ยวก่อให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจ โดยเกิดผลกระทบด้านบวกที่สำคัญ คือ รายได้จากเงินตราต่างประเทศ การส่งเสริมรายได้ของรัฐ การสร้างงาน การสร้างโอกาสทางธุรกิจ การนำเข้า รวมไปถึงการส่งออกสินค้าและบริการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวก่อให้เกิดรายได้ในระบบเศรษฐกิจของประเทศ และสามารถกระตุ้นการลงทุนส่งผลให้เกิดการเติบโตทางการเงินในระบบเศรษฐกิจต่างๆ (สมชาย วิริยะรัตน์, 2560)

ที่ผ่านมาประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยว โดยจัดทำแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติได้กำหนดเป้าหมายของการพัฒนาการท่องเที่ยวในระยะ 20 ปี ซึ่งมีแผนงานย่อย 6 แผนงาน ประกอบด้วย 1) การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม 2) การท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ 3) การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ความงาม และแพทย์แผนไทย 4) การท่องเที่ยวสำราญ

ทางน้ำ 5) การท่องเที่ยวเชื่อมโยงภูมิภาค และ 6) การพัฒนาระบบนิเวศการท่องเที่ยว โดยมีเป้าหมายของแผน 3 ประการ ดังนี้ คือ 1) ผลผลิตมวลรวมในประเทศด้านการท่องเที่ยวต่อผลผลิตมวลรวมในประเทศเพิ่มขึ้น 2) รายได้จากการท่องเที่ยวของเมืองรองเพิ่มขึ้น และ 3) ความสามารถทางการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทยดีขึ้น โดยในปี 2565 การท่องเที่ยวของไทยสามารถสร้างรายได้กว่า 2.75 ล้านล้านบาท และมีขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยว (Travel & Tourism Competitiveness Index) อยู่ในอันดับที่ 34 จาก 136 ประเทศ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ผ่านมาของไทยสามารถเพิ่มขีดความสามารถของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2566) อย่างไรก็ตาม สภาวะการณ์ของโลกและโลกาภิวัตน์ทำให้อุตสาหกรรมท่องเที่ยวของไทยต้องมีการปรับตัว และวางแผนการพัฒนาตามกระแสโลกที่เปลี่ยนแปลงไป เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด เพื่อรักษาและพัฒนาขีดความสามารถด้านการท่องเที่ยวของประเทศ

จังหวัดสมุทรสาครเป็นอีกหนึ่งเป้าหมายของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ในด้านการท่องเที่ยว ตามประเด็นยุทธศาสตร์การเพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยวของเมืองรอง ดังนั้นเพื่อให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติดังกล่าว จังหวัดสมุทรสาครจึงได้มีจัดทำยุทธศาสตร์จังหวัดที่มีการกำหนดยุทธศาสตร์เกี่ยวกับการท่องเที่ยวไว้ 3 ประเด็น คือ 1) การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ธรรมชาติและเชิงประวัติศาสตร์ให้สอดคล้องกับความสามารถและศักยภาพของจังหวัด 2) การส่งเสริมการลงทุนด้านสิ่งอำนวยความสะดวกการท่องเที่ยว และ 3) การพัฒนาขีดความสามารถของการท่องเที่ยวให้เป็นแหล่งรายได้หลักของจังหวัด โดยได้จัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อเป็นกรอบ ทิศทาง และเป้าหมายในการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยเป็นการกำหนดหน้าที่ของผู้เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดแนวทางในการนำยุทธศาสตร์ไปปฏิบัติโดยการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น (กลุ่มยุทธศาสตร์จังหวัดสมุทรสาคร, 2565)

อย่างไรก็ตาม การศึกษาที่ผ่านมา พบว่า ผู้บริหารในระดับท้องถิ่นยังขาดความรู้ความเข้าใจในด้านการท่องเที่ยว ประกอบกับระบบการบริหารจังหวัดแบบบูรณาการที่เน้นให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นศูนย์กลางการบริหาร แต่ความเป็นจริงมิได้มอบอำนาจและงบประมาณในการบริหารให้เพียงพอ จึงทำให้การพัฒนาด้านการท่องเที่ยวขาดประสิทธิภาพและไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร นอกจากนี้การขาดเครือข่ายของชุมชนในด้านการบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วม และการดำเนินการของภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวซึ่งเป็นไปแบบเชิงรับมากกว่ารุก ขาดความร่วมมือระหว่างภาครัฐ และภาคเอกชน รวมทั้งภาคประชาชน (สุนทร วัฒนาพร, 2555) จึงมีแนวโน้มว่าขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดสมุทรสาครจะลดต่ำลงในอนาคต

จากข้อมูลด้านเหตุผลและประเด็นปัญหาที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำเรื่องการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวแบบบูรณาการของจังหวัดสมุทรสาคร โดย

คาดหวังว่าผลการวิจัยหรือข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้จะสามารถนำไปใช้เป็นแนวทาง แก่หน่วยงานและภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวของจังหวัด สมุทรสาคร ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดสมุทรสาครเพื่อให้การท่องเที่ยวเป็นกลไกในการสร้างรายได้และพัฒนา ความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชนในพื้นที่ได้อย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวแบบบูรณาการ ของจังหวัดสมุทรสาคร
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยว แบบบูรณาการของจังหวัดสมุทรสาคร

สมมติฐานการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดตัวแปร ประกอบด้วย 1) ตัวแปรอิสระ ซึ่งเป็นปัจจัยที่ คาดว่าจะส่งผลต่อประสิทธิผลของการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยว (X) 4 ปัจจัย ได้แก่ การบริหารจัดการและการวางแผน (X1) การส่งเสริมการตลาดและการสื่อสาร (X2) การมีส่วนร่วมของชุมชน (X3) และการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและโครงสร้างพื้นฐาน (X4) และ 2) ตัวแปรตาม คือ ประสิทธิผลของการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวแบบบูรณาการของ จังหวัดสมุทรสาคร โดยกำหนดสมมติฐานแสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรไว้ 4 สมมติฐาน ดังนี้

H_1 : การบริหารจัดการและการวางแผนส่งผลเชิงบวกต่อประสิทธิผลของการขับเคลื่อน ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวแบบบูรณาการของจังหวัดสมุทรสาคร

H_2 : การส่งเสริมการตลาดและการสื่อสารส่งผลเชิงบวกต่อประสิทธิผลของการขับเคลื่อน ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวแบบบูรณาการของจังหวัดสมุทรสาคร

H_3 : การมีส่วนร่วมของชุมชนส่งผลเชิงบวกต่อประสิทธิผลของการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ การท่องเที่ยวแบบบูรณาการของจังหวัดสมุทรสาคร

H_4 : การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและโครงสร้างพื้นฐานส่งผลเชิงบวกต่อประสิทธิผล ของการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวแบบบูรณาการของจังหวัดสมุทรสาคร

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้การวิธีการเชิงปริมาณ (Quantitative methods) โดยใช้แบบสอบถามใน รวบรวมข้อมูล เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การ ท่องเที่ยวแบบบูรณาการของจังหวัดสมุทรสาคร โดยมีการดำเนินการวิจัยดังนี้

1.ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ท่องเที่ยว 4 ตำบล ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร รวมจำนวน 120,310 คน ประกอบด้วย ตำบลมหาชัย (45,513 คน) ตำบลพันท้ายนรสิงห์ (41,090 คน) ตำบลท่าฉลอม (7,765 คน) และตำบลบางหญ้าแพรก (25,942 คน) (กลุ่มยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด, 2565)

ขนาดกลุ่มตัวอย่างกำหนดโดยใช้ตารางของยามาเน่ (Yamane, 1973) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ร้อยละ 5 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 399 คน เลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) โดยจำแนกประชากรและกลุ่มตัวอย่างตามตำบลของแหล่งท่องเที่ยวและกำหนดตัวอย่างในแต่ละตำบลของแหล่งท่องเที่ยวตามสัดส่วน จากนั้นทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างในแต่ละตำบลด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) ตามจำนวนที่กำหนดสัดส่วนไว้ โดยจำนวนกลุ่มตัวอย่างของตำบลมหาชัย ตำบลพันท้ายนรสิงห์ ตำบลท่าฉลอม และตำบลบางหญ้าแพรก คือ 151, 136, 26, และ 86 คน ตามลำดับ

2.เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามวัตถุประสงค์ และกรอบแนวคิดการวิจัย แบ่งเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานะของผู้ตอบแบบสอบถาม และระดับการศึกษา

ส่วนที่ 2 ข้อคำถามความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวแบบบูรณาการ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการและการวางแผน ด้านการส่งเสริมการตลาดและการสื่อสาร ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน และด้านการพัฒนาสิ่งแวดล้อมและความสะอาดและโครงสร้างพื้นฐาน

ส่วนที่ 3 ข้อคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับและประสิทธิผลของการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยว 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการเติบโตของนักท่องเที่ยว ด้านรายได้จากการท่องเที่ยว ด้านความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว และด้านการพัฒนาชุมชนและสิ่งแวดล้อม

ข้อคำถามในส่วนที่ 1 เป็นแบบของเช็คลิสต์ ส่วนข้อคำถามในส่วนที่ 2 และส่วนที่ 3 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) โดยมีมาตรวัด 5 ระดับ (Five-point scale)

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

แบบสอบถาม ถูกตรวจสอบคุณภาพด้านความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ในการประเมินดัชนีความสอดคล้อง (Index of item objective congruence: IOC) (Hambleton, 1984) โดยมีเกณฑ์ค่า IOC มากกว่า 0.6 ($IOC > .60$) ถือว่าข้อคำถามในแบบสอบถามมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และผ่านเกณฑ์การประเมิน จากนั้น ตรวจสอบความเชื่อมั่นโดยการหาค่า Cronbach's Alpha Coefficient (Cronbach,

1951) ผลการทดสอบแสดงให้เห็นว่าค่าดัชนี IOC สำหรับข้อคำถามทั้งหมดในแบบสอบถามมากกว่า 0.80 และความเชื่อมั่นของแบบสอบถามอยู่ที่ 0.96

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามซึ่งผ่านการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัยในการสำรวจเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาชนที่อาศัยอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดสมุทรสาคร จำนวน 399 คน โดยทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-mail) ผ่าน Google Form และการเก็บรวบรวมด้วยตนเอง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อได้รับข้อมูลจากผู้ตอบแบบสอบถามครบถ้วนสำหรับการวิเคราะห์ (399 ราย) ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป โดยมีวิธีการ ขั้นตอน และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ซึ่งประกอบด้วย

1. สถิติเชิงพรรณนา ในการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และระดับของปัจจัยและประสิทธิผลของการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวแบบบูรณาการ สถิติที่ใช้ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ ใช้การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน เพื่อตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรปัจจัยและประสิทธิผลของการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวแบบบูรณาการ

3. การวิเคราะห์การถดถอย ใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) เพื่อตรวจสอบผลกระทบของปัจจัยต่อประสิทธิผลของการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวแบบบูรณาการของจังหวัดสมุทรสาคร

ผลการวิจัย

ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 399 คน จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา พบว่า เพศของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 53.9) อายุมากกว่า 50 ปี ขึ้นไป (ร้อยละ 36.3) และจบการศึกษาระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 55.4)

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาประสิทธิผลของการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวแบบบูรณาการของจังหวัดสมุทรสาคร พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับประสิทธิผลของการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์โดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.67, $S.D.$ = 0.92) ด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว ($\bar{X}$ = 3.74, $S.D.$ = 0.86) รองลงมาคือ ด้านการพัฒนาชุมชนและสิ่งแวดล้อม ($\bar{X}$ = 3.71, $S.D.$ = 0.96) ด้านการเติบโตของนักท่องเที่ยว ($\bar{X}$ = 3.65, $S.D.$ = 0.92) และด้านรายได้จากการท่องเที่ยว ($\bar{X}$ = 3.57, $S.D.$ = 0.87) ตามลำดับ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับประสิทธิผลของการขับเคลื่อน ยุทธศาสตร์โดยรวม

ประสิทธิผลของการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ (Y)	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
ด้านการเติบโตของนักท่องเที่ยว (Y1)	3.65	0.92	มาก
ด้านรายได้จากการท่องเที่ยว (Y2)	3.57	0.87	มาก
ด้านความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว (Y3)	3.74	0.86	มาก
ด้านการพัฒนาชุมชนและสิ่งแวดล้อม (Y4)	3.71	0.96	มาก
รวม	3.67	0.83	มาก

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการขับเคลื่อน ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวแบบบูรณาการของจังหวัดสมุทรสาคร พบว่า ตัวแปรปัจจัย ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการและการวางแผน ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ด้านการส่งเสริมการตลาดและการสื่อสาร และด้านการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและโครงสร้างพื้นฐาน มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 รายละเอียดของผลการวิเคราะห์แสดงได้ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรปัจจัยกับประสิทธิผลของการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์

ตัวแปร	$\bar{X}$	S.D.	X1	X2	X3	X4
การบริหารจัดการและการวางแผน (X1)	3.66	0.89				
การมีส่วนร่วมของชุมชน (X2)	3.97	0.88	.692*			
การส่งเสริมการตลาดและการสื่อสาร (X3)	4.01	0.91	.572*	.781*		
การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและโครงสร้างพื้นฐาน (X4)	3.95	0.89	.605*	.654*	.602*	
ประสิทธิผลของการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ (Y)	3.67	0.83	.701*	.693*	.576*	.756*

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

การวิเคราะห์ผลกระทบของตัวแปรปัจจัยต่อประสิทธิผลของการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ ในการศึกษาครั้งนี้ใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน เพื่อวิเคราะห์การส่งผลของ ตัวแปรปัจจัย ทั้ง 4 ด้าน (ตัวแปรอิสระ) ต่อประสิทธิผลของการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ (ตัวแปร ตาม) ซึ่งผลการวิเคราะห์ที่ได้แสดงดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณเพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัย

ตัวแปรปัจจัย	B	S.E.	β	t	VIF
การบริหารจัดการและการวางแผน (X1)	.274	.038	.293	7.159**	2.080
การมีส่วนร่วมของชุมชน (X2)	.184	.041	.195	4.518**	2.303
การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและโครงสร้างพื้นฐาน (X4)	.422	.037	.451	11.548**	1.896
$R^2 = .682$, Adj. $R^2 = .679$, $SE = .469$ (F-stat= 281.874, p-value= .000), N= 399					

ตัวแปรตาม คือ ประสิทธิภาพของการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ (Y) **มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ตัวแปรปัจจัย ประกอบด้วย การบริหารจัดการและการวางแผน (X1) การมีส่วนร่วมของชุมชน (X2) และการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและโครงสร้างพื้นฐาน (X4) สามารถร่วมกันพยากรณ์ประสิทธิผลของการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ (Y) ได้ร้อยละ 67.9 (Adj. $R^2 = .679$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (F-stat= 281.874, p-value= .000) สมการพยากรณ์ประสิทธิผลของการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ ($Y\beta$) เป็นดังนี้ คือ $Y\beta = .293(X1) + .195(X2) + .451(X4)$

ข้อมูลในตารางที่ 3 แสดงให้เห็นผลการทดสอบสมมติฐาน ($H_1 - H_4$) ซึ่งสรุปได้ว่า มีปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ (Y) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนี้ คือ

H_1 : ปัจจัยด้านการบริหารจัดการและการวางแผน (X1) ส่งผลเชิงบวกต่อประสิทธิผลของการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ (Y) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ .293 ($\beta = .293$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสนับสนุนสมมติฐานที่ตั้งไว้

H_2 : ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน (X2) ส่งผลเชิงบวกต่อประสิทธิผลของการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ (Y) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ .195 ($\beta = .195$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสนับสนุนสมมติฐานที่ตั้งไว้

H_4 : การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและโครงสร้างพื้นฐาน (X4) ส่งผลเชิงบวกต่อประสิทธิผลของการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ (Y) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ .451 ($\beta = .451$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสนับสนุนสมมติฐานที่ตั้งไว้

อภิปรายผล

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาประสิทธิผลของการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวแบบบูรณาการของจังหวัดสมุทรสาคร พบว่า การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวแบบบูรณาการของจังหวัดสมุทรสาครนั้นเกิดประสิทธิผลอยู่ในระดับสูงทั้งในภาพรวมและในแต่ละด้าน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การ

ท่องเที่ยวแบบบูรณาการของจังหวัดสมุทรสาครมีประสิทธิภาพและเกิดผลดี ปัจจัยเหล่านี้รวมถึงการขับเคลื่อนจากภาครัฐและภาคเอกชนที่ช่วยสนับสนุนและส่งเสริมการการท่องเที่ยวของจังหวัดสมุทรสาครในหลายด้านที่สำคัญ คือ (1) ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของทฤษฎีการบริการลูกค้าในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว (Tourism Service Quality Theory) ซึ่งชี้ให้เห็นว่าความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวขึ้นอยู่กับคุณภาพของบริการที่ได้รับและการมีส่วนร่วมของชุมชนในกระบวนการท่องเที่ยว (Parasuraman et al., 1988) (2) การพัฒนาชุมชนและสิ่งแวดล้อม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของทฤษฎีการพัฒนาอย่างยั่งยืนในด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Sustainability Theory) ที่ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการสร้างสมดุลระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ (Bramwell & Sharman, 1999) และ (3) การเติบโตของนักท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการบริหารการท่องเที่ยว (Tourism Management Theory) ที่ได้ให้แนวคิดไว้ว่า การจัดการและการวางแผนการท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้การเติบโตของนักท่องเที่ยวในพื้นที่เป็นไปอย่างยั่งยืน (Mazanec et al., 2007)

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวแบบบูรณาการของจังหวัดสมุทรสาคร การอภิปรายที่สนับสนุนปัจจัยเหล่านี้มีดังต่อไปนี้

1) การบริหารจัดการและการวางแผน การบริหารจัดการและการวางแผนส่งผลดีกับประสิทธิผลของการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวแบบบูรณาการของจังหวัดสมุทรสาคร เนื่องจากการบริหารจัดการและการวางแผน เช่น การวางแผนยุทธศาสตร์ การจัดการทรัพยากร การบริหารโครงการ มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวแบบบูรณาการของจังหวัดสมุทรสาคร สอดคล้องกับงานวิจัยของราชฤทธิ์ พูนผล (2560) ที่ศึกษาการวางแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยว พบว่า การบริหารจัดการ และการวางแผนเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานในภาคการท่องเที่ยว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคที่การแข่งขันในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวมีความซับซ้อน และเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา งานวิจัยหลายชิ้นได้ชี้ให้เห็นว่า การมีแผนยุทธศาสตร์ที่ชัดเจน และการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพช่วยเพิ่มโอกาสในการประสบความสำเร็จของโครงการท่องเที่ยว เช่น การวิจัยของบุญเลิศ สายคำ (2561) ที่ศึกษาการบริหารโครงการท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ พบว่า การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพเป็นกุญแจสำคัญในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยว การจัดสรรทรัพยากรที่เหมาะสม การจัดการเวลา และการปรับตัวตามสถานการณ์มีส่วนสำคัญต่อการดำเนินงานให้ประสบความสำเร็จ การวิจัยของสมจิตร จงเจริญสุข (2559) ที่ศึกษาการจัดการทรัพยากรในการท่องเที่ยว พบว่า การบริหารจัดการโครงการที่ดีสามารถช่วยลดปัญหาที่อาจเกิดขึ้นระหว่างการดำเนินงานและสามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างรวดเร็ว ตัวอย่างเช่น การพัฒนาท่าเรือ การปรับปรุงเส้นทางคมนาคมในจังหวัด

สมุทรสาคร เป็นการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวที่ช่วยให้การท่องเที่ยวสะดวกสบายและปลอดภัยมากยิ่งขึ้น ส่งผลให้ดึงดูดนักท่องเที่ยวได้มากขึ้นและเกิดการท่องเที่ยวซ้ำ นอกจากนี้งานวิจัยของ Morrison, J. (2009) ที่ศึกษาสภาพแวดล้อมทางธุรกิจระหว่างประเทศ: ตลาดโลกและท้องถิ่นในโลกที่เปลี่ยนแปลง พบว่า การวางแผนที่ดีต้องรวมถึงการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน และภายนอก การระบุโอกาสและอุปสรรคทางการตลาดรวมถึงการกำหนดกลยุทธ์ที่สามารถปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยเหล่านั้นได้ การจัดทำแผนยุทธศาสตร์ที่รอบคอบจึงสามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานและการพัฒนาภาคการท่องเที่ยวได้อย่างชัดเจน

2) การมีส่วนร่วมของชุมชน การมีส่วนร่วมของชุมชนส่งผลดีกับประสิทธิผลของการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวแบบบูรณาการของจังหวัดสมุทรสาคร เนื่องจากการมีส่วนร่วมของชุมชน เช่น การมีส่วนร่วมของประชาชน การสนับสนุนจากชุมชน ความร่วมมือกับองค์กรท้องถิ่น มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวแบบบูรณาการของจังหวัดสมุทรสาคร สอดคล้องกับงานวิจัยของ งานวิจัยของกิตติคุณ ธรรมมาศ (2561) ที่ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยว พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวได้รับการยอมรับว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างความยั่งยืนและประสิทธิผลของการดำเนินงานในภาคการท่องเที่ยว การที่ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจและวางแผนต่าง ๆ จะช่วยให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างราบรื่น และตอบสนองต่อความต้องการของท้องถิ่นได้อย่างแท้จริง เช่นเดียวกับการศึกษาโดยปริญา อุตสาหกิจ. (2562) ที่ศึกษาผลกระทบของการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการท่องเที่ยว พบว่า การที่ชุมชนท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการวางแผน และการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวแบบบูรณาการทำให้ยุทธศาสตร์ดังกล่าวสามารถพัฒนาตามศักยภาพ และข้อจำกัดของพื้นที่ได้อย่างเหมาะสม การมีส่วนร่วมนี้ทำให้เกิดความยั่งยืนในระยะยาว เนื่องจากชุมชนมีความรับผิดชอบในการดูแลรักษาทรัพยากรท้องถิ่นและเป็นตัวแปรสำคัญในการส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่นให้กับนักท่องเที่ยว อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ นอกจากนั้นงานวิจัยของกิตติคุณ ธรรมมาศ (2561) เรื่องที่ศึกษาที่ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยว พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนช่วยเพิ่มความสำเร็จของโครงการท่องเที่ยว เนื่องจากชุมชนเป็นผู้ที่เข้าใจทรัพยากรท้องถิ่น และวัฒนธรรมของพื้นที่ได้ดีที่สุด ดังนั้นการที่ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ จะช่วยให้การพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นไปในทิศทางที่เหมาะสม และตอบสนองต่อความต้องการของท้องถิ่น

3) การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและโครงสร้างพื้นฐาน การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและโครงสร้างพื้นฐานส่งผลดีกับประสิทธิผลของการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวแบบบูรณาการของจังหวัดสมุทรสาคร เนื่องจากการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและโครงสร้างพื้นฐาน เช่น การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับ

นักท่องเที่ยว การรักษาความสะอาด และปลอดภัย มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพของการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวแบบบูรณาการของจังหวัดสมุทรสาคร สอดคล้องกับงานวิจัยของสมชาย วิริยะรัตน์ (2560) ที่ศึกษาการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและโครงสร้างพื้นฐานในการท่องเที่ยว พบว่า การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและโครงสร้างพื้นฐาน เป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญที่มีผลกระทบโดยตรงต่อความสำเร็จของการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ต่าง ๆ การมีสิ่งอำนวยความสะดวกที่ดีและโครงสร้างพื้นฐานที่ครบครันช่วยสร้างประสบการณ์ที่ดีแก่นักท่องเที่ยว เพิ่มความสะดวกสบายและปลอดภัย ซึ่งมีผลเชิงบวกต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวในการเดินทาง การท่องเที่ยวที่สะดวก และมีความปลอดภัยย่อมเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดการท่องเที่ยวซ้ำ และสร้างความยั่งยืนต่อเศรษฐกิจของท้องถิ่น ซึ่งสนับสนุนโดยการศึกษาของศิริพร ชัยมงคล (2561) ที่ศึกษาเส้นทางการท่องเที่ยวและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว พบว่า สิ่งอำนวยความสะดวกและโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญในการท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ห้องน้ำสาธารณะ สถานที่พักผ่อน และบริการทางการแพทย์ ถือเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างประสบการณ์ที่ดีแก่นักท่องเที่ยว นอกจากนี้โครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนน การคมนาคมสาธารณะ สนามบิน และท่าเรือ ยังเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางไปยังสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ ได้สะดวกสบายและปลอดภัยยิ่งขึ้น

โดยสรุป ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าปัจจัยทั้งสี่ประการที่นำมาศึกษาต่างก็มีบทบาทสำคัญที่มีผลต่อประสิทธิภาพของการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวในจังหวัดสมุทรสาคร โดยเฉพาะปัจจัยด้านการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและโครงสร้างพื้นฐาน การบริหารจัดการและการวางแผน และการมีส่วนร่วมของชุมชน ส่วนการส่งเสริมการตลาดและการสื่อสารอาจจะส่งผลค่อนข้างน้อย เนื่องจากยังมีความท้าทายอีกบางส่วนที่ต้องได้รับการแก้ไข ดังนั้น การบริหารจัดการที่ดีและการวางแผนที่ชัดเจน การมีส่วนร่วมของชุมชน การส่งเสริมการตลาดที่มีประสิทธิภาพ และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่ตอบสนองทุกกลุ่มนักท่องเที่ยวจึงเป็นสิ่งสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพของยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวของจังหวัด

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยเรื่อง “การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวแบบบูรณาการของจังหวัดสมุทรสาคร” พบว่าปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพ ได้แก่ การบริหารจัดการและการวางแผน การมีส่วนร่วมของชุมชน และการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและโครงสร้างพื้นฐานเพื่อให้สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ชาติ ซึ่งมุ่งเน้นการเพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยวของเมืองรองและยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยว ข้อเสนอแนะต่อไปนี้จะถูกนำเสนอเพื่อบูรณาการแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดสมุทรสาครและเมืองรองอื่น ๆ เข้ากับเป้าหมายของชาติ ดังนี้

1. ข้อเสนอเชิงนโยบายระดับชาติ สำหรับหน่วยงานภาครัฐ

1.1 ส่งเสริมการบริหารจัดการและวางแผนการท่องเที่ยวแบบบูรณาการ

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาควรพัฒนาระบบบริหารจัดการการท่องเที่ยวระดับชาติที่เชื่อมโยงหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และชุมชน โดยจัดตั้ง “คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวเมืองรอง” เพื่อกำหนดแผนปฏิบัติการร่วมกันและติดตามผลอย่างเป็นระบบ รวมถึงสร้างแพลตฟอร์มข้อมูลกลางสำหรับการวางแผนและประสานงานระหว่างหน่วยงาน โดยมีหน่วยงานสนับสนุน: ได้แก่ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) กรมการปกครองท้องถิ่น และองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น (อปท.)

1.2 เสริมสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยว

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ควรสร้างนโยบายส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนผ่านการจัดตั้ง “กองทุนพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน” เพื่อสนับสนุนงบประมาณให้ชุมชนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และวัฒนธรรม รวมถึงจัดอบรมทักษะการบริหารจัดการการท่องเที่ยวให้กับเยาวชนและผู้นำชุมชน โดยมี ททท. กระทรวงวัฒนธรรม และ อปท. เป็นหน่วยงานสนับสนุน

1.3 พัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและโครงสร้างพื้นฐานที่ครอบคลุม

กระทรวงคมนาคมควรออกนโยบายและจัดสรรงบประมาณต่อเนื่องสำหรับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานการท่องเที่ยวในเมืองรอง เช่น การปรับปรุงถนน สถานีที่พักผ่อน และสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีความหลากหลาย (เช่น ผู้พิการ ผู้สูงอายุ) รวมถึงกำหนดมาตรฐานสากลสำหรับโครงสร้างพื้นฐานการท่องเที่ยว โดยมี กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ททท. และ อปท. เป็นหน่วยงานสนับสนุน

1.4 ยกระดับการส่งเสริมการตลาดและการสื่อสารด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ควรพัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัลระดับชาติสำหรับการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเมืองรอง โดยใช้เทคโนโลยี เช่น การท่องเที่ยวเสมือนจริง (Virtual Tourism) และปัญญาประดิษฐ์ (AI) เพื่อวิเคราะห์พฤติกรรมนักท่องเที่ยว รวมถึงส่งเสริมการตลาดที่เน้นนักท่องเที่ยวต่างชาติ โดยมีกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม และ อปท. เป็นหน่วยงานสนับสนุน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับภาคเอกชน

2.1 บริหารจัดการและวางแผน วางแผนกลยุทธ์ระยะยาวที่ยืดหยุ่น ปรับตัวตามตลาด ร่วมมือกับภาครัฐพัฒนาสินค้าท่องเที่ยว และนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริการ (เช่น ระบบจองออนไลน์)

2.2 พัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและโครงสร้างพื้นฐาน ลงทุนพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและกิจกรรมที่รองรับนักท่องเที่ยวทุกกลุ่ม (เช่น ห้องพักรับสำหรับผู้พิการ/ผู้สูงอายุ, เส้นทางท่องเที่ยวที่ไม่ซับซ้อน)

3. ข้อเสนอแนะสำหรับวิจัยครั้งต่อไป

- 3.1 ศึกษาผลกระทบของการใช้เทคโนโลยีในการส่งเสริมการท่องเที่ยว
- 3.2 ประเมินผลกระทบระยะยาวของการท่องเที่ยวต่อชุมชนและสิ่งแวดล้อม
- 3.3 ศึกษาแนวทางเพิ่มการมีส่วนร่วมของคนรุ่นใหม่ในการพัฒนาการท่องเที่ยว

เอกสารอ้างอิง

- กิตติคุณ ธรรมมาศ. (2561). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยว. วารสารการ พัฒนา, 9(1), 22-35.
- กลุ่มยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด. (2565). ยุทธศาสตร์จังหวัดสมุทรสาครระยะ 20 ปี. สำนักงานจังหวัดสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร.
- บุญเลิศ สายคำ. (2561). การบริหารโครงการท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ. วารสารการ จัดการการท่องเที่ยว, 9(1), 23-36.
- ปริญญา อุตสาหกิจ. (2562). ผลกระทบของการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการท่องเที่ยว. วารสาร การวิจัยการท่องเที่ยว 10(2), 47-58.
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2566). แผนยุทธศาสตร์พัฒนาการท่องเที่ยว ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2566–2570. <https://secretary.mots.go.th/category/60>
- ราชฤทธิ์ พูนผล. (2560). การวางแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยว. วารสารการบริหารจัดการ, 8(2), 45-56.
- ศิริพร ชัยมงคล. (2561). เส้นทางท่องเที่ยวและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว. วารสาร การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ, 7(2), 27-38.
- สมจิตร จงเจริญสุข. (2559). การจัดการทรัพยากรในการท่องเที่ยว. วารสารการท่องเที่ยว, 7(1), 32-44.
- สมชาย วิริยะรัตน์. (2560). การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและโครงสร้างพื้นฐานในการ ท่องเที่ยว. วารสารการท่องเที่ยวและโรงแรม, 8(1), 41-53.
- สุนทร วัฒนาพร. (2555). การบริหารจัดการยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวแบบบูรณาการในจังหวัด สมุทรสาคร. ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- Bramwell, B., & Sharman, A. (1999). Collaboration in local tourism policy making. Annals of Tourism Research. University of Michigan Press.
- Cronbach, L. J. (1951). Coefficient alpha and the internal structure of tests. Psychometrika, 16(3), 297-334.
- Hambleton, R. K. (1984). Validating the test scores. In R. A. Berk. (Ed). A guide to criterion-referenced test construction. (199–223). Baltimore and London: The Johns Hopkins University Press.

- Mazanec J. A., Wöber, K., & Zins A. H. (2007). Tourism Destination Competitiveness: From Definition to Explanation? *Journal of Travel Research*. 46(1). [https://doi.org/ 10.1177/0047287507302389](https://doi.org/10.1177/0047287507302389)
- Morrison, J. (2009). *International Business Environment: Global and Local Marketplaces in a Changing World* (2nd ed.). Palgrave Macmillan.
- Parasuraman, A., Zeithaml, V.A. and Berry, L.L. (1988) SERVQUAL A Multiple-Item Scale for Measuring Consumer Perceptions of Service Quality. *Journal of Retailing*, 64, 12-40.
- Yamane, Taro. (1973). *Statistics an introductory analysis*. New York: Harper & Row.

การพัฒนาบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลวังปลาป้อม
อำเภอนาวัง จังหวัดหนองบัวลำภู*
HUMAN RESOURCE DEVELOPMENT OF WANG PLA POM
SUBDISTRICT ADMINISTRATIVE ORGANIZATION, NA WANG DISTRICT,
NONG BUA LAMPHU PROVINCE

ประภัสสร สอนพรม¹ และ พิชัยรัฐ หมั่นด้วง²
Praphatsorn Sornphrom¹ and Pichairat Muenduang²

¹⁻²วิทยาลัยพิชญบัณฑิต วิทยาลัยพิชญบัณฑิต

¹⁻²Pitchayabundit College, Thailand.

Corresponding Author's Email: prapassornsornporm@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) การพัฒนาบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลวังปลาป้อม 2) เปรียบเทียบระดับการพัฒนาบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลวังปลาป้อม จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน และ 3) ให้ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลวังปลาป้อม ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลวังปลาป้อม จำนวน 77 คน ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกศึกษาจากประชากรทั้งหมด เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมเป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ สถิติพรรณนา ได้แก่ จำนวน ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติอนุมาน ได้แก่ สถิติตค่า และใช้สถิติเอฟ

ผลการวิจัยพบว่า

1. การพัฒนาบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลวังปลาป้อม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.93$) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการศึกษาต่อ ($\mu = 4.04$) รองลงมา คือ ด้านการฝึกอบรม ($\mu = 3.94$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการพัฒนา ($\mu = 3.80$)

2. ผลการเปรียบเทียบระดับการพัฒนาบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลวังปลาป้อม ที่จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน โดยภาพรวม พบว่าบุคลากรที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อทางการพัฒนาบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลวังปลาป้อม ไม่แตกต่างกัน

---

* Received 22 April 2025; Revised 4 May 2025; Accepted 20 May 2025

3. แนวทางการพัฒนาบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลวังปลาป้อม ได้แก่ จัดหลักสูตรฝึกอบรมที่เกี่ยวข้องกับงานที่บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลวังปลาป้อม อำเภอनावัง จังหวัดหนองบัวลำภู เช่น การบริหารจัดการงบประมาณ การจัดทำโครงการ และการบริการประชาชน

คำสำคัญ : การพัฒนา, บุคลากร, องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

ABSTRACT

This research aimed to study 1) the development of personnel of Wang Pla Pom Subdistrict Administrative Organization, 2) compare the level of personnel development of Wang Pla Pom Subdistrict Administrative Organization classified by gender, age, education level, work experience, and average monthly income, and 3) provide recommendations for personnel development of Wang Pla Pom Subdistrict Administrative Organization. The population used in this research was 77 personnel of Wang Pla Pom Subdistrict Administrative Organization, which the researcher selected from the total population. The instrument used for data collection was a questionnaire. The statistics used for analysis were descriptive statistics, including numbers, percentages, means, and standard deviations, and inferential statistics, including t-test and F-test.

The research results found that:

1. The overall personnel development of Wang Pla Subdistrict Administrative Organization is at a high level ($\mu = 3.93$). When considering each aspect, it was found that the aspect with the highest average value was further education ($\mu = 4.04$), followed by training ($\mu = 3.94$), and development ($\mu = 3.80$).

2. The results of the comparison of the personnel development level of Wang Pla Pom Subdistrict Administrative Organization classified by gender, age, education level, work experience, and average monthly income, overall, it was found that personnel with different genders, ages, education levels, work experience, and average monthly income had no different opinions on the personnel development of Wang Pla Pom Subdistrict Administrative Organization.

3. The personnel development guidelines of Wang Pla Pom Subdistrict Administrative Organization include organizing training courses related to the

work of Wang Pla Pom Subdistrict Administrative Organization personnel, Na Wang District, Nong Bua Lamphu Province, such as budget management, project development, and public services.

Keywords: development, personnel, local government organization

บทนำ

จากกระแสโลกาภิวัตน์ที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอกองค์กรนั้น จึงมีความจำเป็นที่ภาครัฐต้องปรับเปลี่ยนกระบวนการทำงานเพื่อตอบสนองความต้องการที่เปลี่ยนแปลงไป การนำหลักการบริหารงานภาครัฐแนวใหม่มาใช้ จึงเป็นการปฏิรูประบบราชการโดยเน้นการบริหารงานแบบมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ เน้นการปรับลดบทบาทภารกิจ มีควรปรับเปลี่ยนโครงสร้างการทำงานของภาครัฐ คำนึงถึงหลักความคุ้มค่า ปรับวิธีการจัดการกำลังคนให้สามารถเทียบเคียงได้กับภาคเอกชน และ มุ่งเน้นการให้บริการแก่ประชาชนโดยคำนึงถึงคุณภาพเป็นสำคัญ ซึ่งการพัฒนาการจัดการภาครัฐแนวใหม่นั้น เป็นการพัฒนามาจากการจัดการภาครัฐในยุคพาราโดมที่ 6 โดยเฉพาะการจัดการภาครัฐในแนวทางการจัดการเพื่อการปลดปล่อยและแนวทางการ จัดการที่มุ่งเน้นตลาด และการจัดการภาครัฐทั้งสองแนวทางนี้ ก็มีรากฐานมาจากทฤษฎีทางเลือกสาธารณะ และเศรษฐศาสตร์เชิงสถาบันใหม่ หรือ เศรษฐศาสตร์องค์กรโดยมีลักษณะเด่นคือ การพยายามแก้ปัญหาของระบบราชการแบบดั้งเดิม เป็นการสะท้อน ถึงการมุ่งเน้นการปฏิรูปการบริหารงานในภาครัฐ เพื่อแก้ไขปัญหาทางการบริหารที่ตัวแบบดั้งเดิมหรือระบบบริหารแบบเดิมไม่อาจ จัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปรับปรุงในด้านประสิทธิภาพและการให้บริการประชาชน (พิสิษฐ์ รัตนพลไชย, 2556)

สำหรับหน่วยงานการบริหารในระดับท้องถิ่นตามข้อกำหนดของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยปีพุทธศักราช 2550 รัฐบาลได้รับการจัดตั้งให้มีเสรีภาพและความคล่องตัวตามหลักการปกครองที่ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการบริหารตนเอง โดยหน่วยงานการบริหารในระดับท้องถิ่นทุกรูปแบบมีความเป็นเอกราชในการวางนโยบาย การบริหาร การจัดการบุคลากร เรื่องการเงิน และการคลัง รวมถึงมีอำนาจหน้าที่ของตนเอง โดยที่รัฐบาลทำหน้าที่ดูแลหน่วยงานระดับท้องถิ่นตามความจำเป็นภายใต้กรอบทางกฎหมาย เพื่อที่จะกระจายอำนาจให้กับท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง และเพื่อปกป้องผลประโยชน์ของประชาชนในพื้นที่หรือผลประโยชน์ของชาติในภาพรวม และในส่วนของโครงสร้างองค์กรการบริหารในระดับท้องถิ่นประกอบด้วย ผู้บริหารระดับท้องถิ่นทำหน้าที่ในด้านการบริหาร ซึ่งเป็นผลมาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชนในพื้นที่ และมีสภาท้องถิ่นทำหน้าที่ด้านการออกกฎหมาย ซึ่งประกอบด้วยสมาชิกที่ได้รับเลือกตั้งจากประชาชนในชุมชนนั้นๆ เช่นกัน (โกวิทย์ พวงงาม,

2550: 13) ดังนั้นการพัฒนาบุคลากร (Human Resource Development : HRD) เป็นหัวใจหลักของหลายองค์กร เนื่องจากทรัพยากรบุคคลเป็นเรื่องที่สำคัญ ที่ส่งผลต่อความสำเร็จขององค์กรซึ่งทุกองค์การมุ่งที่จะให้บุคลากรของตนมีความรู้ความสามารถและเต็มใจปฏิบัติงานอยู่ตลอดเวลา การดำเนินงานขององค์การต่างๆ จะประสบความสำเร็จ มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการกิจหน้าที่รับผิดชอบในระดับใด ก็ขึ้นอยู่กับระดับคุณภาพของคน เรียงลำดับความสำคัญตั้งแต่ผู้นำสูงสุดขององค์การ ผู้บริหาร หัวหน้าหน่วยงาน และผู้ปฏิบัติงานทุกคน ซึ่งจะส่งผลไปถึงการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ให้มีความเจริญเติบโตอย่างมั่นคง และด้วยเห็นว่ามนุษย์ เป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าสูงสุดเพราะคนเป็นกลไกทำให้เกิดงานที่มีคุณภาพต้องเกิดจากคนที่มีคุณภาพ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ 9 ทรงมีพระราชดำรัสว่า “จะต้องพัฒนาคนเพื่อพัฒนาประเทศ” แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540-2544) ถึง แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) จึงได้มุ่งเน้นในการพัฒนาบุคลากร เป็นสำคัญ (ปราโมทย์ อินสว่าง, 2557)

องค์การบริหารส่วนตำบลวังปลาป้อม อำเภอนาวัง จังหวัดหนองบัวลำภู ตั้งอยู่ในอำเภอนาวัง จังหวัดหนองบัวลำภู โดยมีหน้าที่หลักในการพัฒนาท้องถิ่นในด้านต่าง ๆ เช่น การศึกษา สาธารณสุข การสร้างโครงสร้างพื้นฐาน และการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ รวมถึงการส่งเสริมเศรษฐกิจและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีศักยภาพความพร้อมในด้านต่าง ๆ การปฏิบัติภารกิจหน้าที่ต่าง ๆ จึงมีความพร้อมเพื่อให้มีศักยภาพที่จะสามารถรองรับการถ่ายโอนภารกิจ หน้าที่และงบประมาณในอนาคต จากภารกิจต่าง ๆ มีหลายด้านจึงมีข้าราชการ ลูกจ้าง รับผิดชอบหน้าที่แตกต่างกันไปตามสายงาน และแต่ละหน่วยงานก็มีลักษณะการปฏิบัติหน้าที่ไม่เหมือนกัน ดังนั้นปริมาณงานย่อมไม่เท่ากัน สิ่งเหล่านี้ย่อมส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานทั้งสิ้น ทำให้การดำเนินงาน มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล คือ ผลสำเร็จ จึงขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการ และพนักงานต่าง ๆ (องค์การบริหารส่วนตำบลวังปลาป้อม, 2568)

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลวังปลาป้อม อำเภอนาวัง จังหวัดหนองบัวลำภู เพื่อให้ทราบถึงระดับการพัฒนาบุคลากร ซึ่งผลที่ได้จากการศึกษาวิจัยสามารถนำไปกำหนดแนวทางการพัฒนาและปรับปรุงการปฏิบัติงานของบุคลากร ในด้านต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเกิดประโยชน์ต่อการเนื่องในการบริหารงานต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการพัฒนาบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลวังปลาป้อม อำเภอนาวัง จังหวัดหนองบัวลำภู

2. เพื่อเปรียบเทียบระดับการพัฒนาบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลวังปลาป้อม อำเภอनावัง จังหวัดหนองบัวลำภู ที่จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลวังปลาป้อม อำเภอनावัง จังหวัดหนองบัวลำภู

สมมติฐานการวิจัย

1. บุคลากรที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อทางการพัฒนาบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลวังปลาป้อม อำเภอनावัง จังหวัดหนองบัวลำภู แตกต่างกัน

2. บุคลากรที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อทางการพัฒนาบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลวังปลาป้อม อำเภอनावัง จังหวัดหนองบัวลำภู แตกต่างกัน

3. บุคลากรที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อทางการพัฒนาบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลวังปลาป้อม อำเภอनावัง จังหวัดหนองบัวลำภู แตกต่างกัน

4. บุคลากรที่มีประสบการณ์ทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อทางการพัฒนาบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลวังปลาป้อม อำเภอनावัง จังหวัดหนองบัวลำภู แตกต่างกัน

5. บุคลากรที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อทางการพัฒนาบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลวังปลาป้อม อำเภอनावัง จังหวัดหนองบัวลำภู แตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ บุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลวังปลาป้อม อำเภอनावัง จังหวัดหนองบัวลำภู จำนวนทั้งหมด 77 คน ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกศึกษาจากประชากรทั้งหมด (องค์การบริหารส่วนตำบลวังปลาป้อม, 2568)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนาบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลวังปลาป้อม อำเภอनावัง จังหวัดหนองบัวลำภู โดยการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามประกอบด้วยคำถาม 5 ข้อ โดยสอบถาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน โดยเป็นแบบปลายปิด (Close ended question) ให้เลือกตอบในช่องที่กำหนด

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับการพัฒนาบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลวังปลาป้อม อำเภอनावัง จังหวัดหนองบัวลำภู ได้แก่ การฝึกอบรม (Training) การศึกษาต่อ (Education) และการพัฒนา (Development) ลักษณะของแบบสอบถาม จะมีคำตอบให้เลือกโดยใช้มาตรฐานวัดแบบลิเคิร์ต (Likert – type Scale) ซึ่งมี 5 ระดับ มากที่สุดไปหาน้อยที่สุด

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามข้อเสนอแนะแนวการพัฒนาบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลวังปลาป้อม อำเภอनावัง จังหวัดหนองบัวลำภู โดยเป็นแบบคำถามปลายเปิด

3. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือแบบสอบถาม

1. ศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในเรื่องการพัฒนาบุคลากร จากนั้นมากำหนดกรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย กำหนดนิยามและเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2. สร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนาบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลวังปลาป้อม อำเภอनावัง จังหวัดหนองบัวลำภู และตรวจสอบเนื้อหาแบบสอบถามว่า ครอบคลุมวัตถุประสงค์หรือไม่ จากนั้นนำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้องแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา

3. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงตามคำแนะนำให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ได้ตรวจสอบความถูกต้องแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ หลังจากนั้นนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงตามคำแนะนำ ให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ได้ทำการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) เพื่อหาค่า IOC (Index of item Objective Congruence) และให้ข้อเสนอแนะ ซึ่งต้องได้ค่า IOC (Index of item Objective Congruence) ตั้งแต่ 0.67 ขึ้นไป จึงถือว่าข้อคำถามแต่ละข้อใช้ได้

4. การทดลองใช้เครื่องมือ ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้ไปทดลองใช้ (Try out) กับบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลเทพศิรี อำเภอनावัง จังหวัดหนองบัวลำภู ซึ่งเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลใกล้เคียง จำนวน 30 คน เพื่อหาคุณภาพของเครื่องมือโดยการหาความเที่ยงตรงหรือความเชื่อถือได้ของแบบสอบถาม (Reliability) แบบ Cronbach's alpha ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.811

6. นำเครื่องมือที่ปรับปรุงแก้ไขสมบูรณ์แล้วไปเก็บรวบรวมกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากวิทยาลัยพณิชยบัณฑิต ถึงผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลวังปลาป้อม อำเภอनावัง จังหวัดหนองบัวลำภู เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากบุคลากรของ จำนวนทั้งหมด 77 คน

2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปให้บุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลวังปลาป้อม อำเภอนาวัง จังหวัดหนองบัวลำภู เพื่อพร้อมทั้งชี้แจงเกี่ยวกับการวิจัยประโยชน์ต่าง ๆ ตอบแบบสอบถามแล้วเก็บรวบรวมกลับคืนมาในวันเดียวกัน

3. นำแบบสอบถามที่ได้รับมาตรวจสอบความสมบูรณ์ ความถูกต้อง และลงรหัสเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยเลือกใช้สถิติในการวิเคราะห์เพื่อให้สอดคล้องกับลักษณะของข้อมูล และตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน สถิติที่ใช้คือ สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ จำนวน และค่าร้อยละ

2. วิเคราะห์ข้อมูลระดับการพัฒนามูลฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลวังปลาป้อม อำเภอนาวัง จังหวัดหนองบัวลำภู สถิติที่ใช้คือ สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3. ทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติเชิงอนุมานทดสอบความแตกต่างระหว่างตัวแปรอิสระ กับตัวแปรตาม โดยใช้สถิติ t-test สำหรับเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปรอิสระ 2 กลุ่ม สำหรับเปรียบเทียบระดับการพัฒนามูลฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลวังปลาป้อม อำเภอนาวัง จังหวัดหนองบัวลำภู ที่จำแนกตามเพศ และใช้สถิติ One-way ANOVA สำหรับเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปรอิสระที่มี 3 กลุ่มขึ้นไป สำหรับการเปรียบเทียบระดับการพัฒนามูลฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลวังปลาป้อม อำเภอนาวัง จังหวัดหนองบัวลำภู ที่จำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน หากพบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 จะทำการทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีการทดสอบของ ตามวิธีของเชฟเฟ (Scheffe's method)

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาระดับการพัฒนามูลฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลวังปลาป้อม อำเภอนาวัง จังหวัดหนองบัวลำภู

ตารางที่ 1 การพัฒนามูลฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลวังปลาป้อม อำเภอนาวัง จังหวัดหนองบัวลำภู โดยภาพรวม

การพัฒนาบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบล วังปลาป้อม อำเภอนาวัง จังหวัดหนองบัวลำภู	μ	σ	แปลผล
1. ด้านการฝึกอบรม	3.94	0.42	มาก
2. ด้านการศึกษาต่อ	4.04	0.37	มาก
3. ด้านการพัฒนา	3.80	0.42	มาก
รวม	3.93	0.32	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า การพัฒนาบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลวังปลาป้อม อำเภอนาวัง จังหวัดหนองบัวลำภู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.93$) และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการศึกษาต่อ ($\mu = 4.04$) รองลงมา คือ ด้านการฝึกอบรม ($\mu = 3.94$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการพัฒนา ($\mu = 3.80$) และวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็นแต่ละด้านได้ดังนี้

1.1 ด้านการฝึกอบรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.94$) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือข้อ 5. องค์การบริหารส่วนตำบลวังปลาป้อมมีการจัดหลักสูตรการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาสมรรถนะตามตำแหน่งงานบุคลากร ($\mu = 4.58$) รองลงมา คือ ข้อ 7. การจัดฝึกอบรมภายในและภายนอกองค์กร มีการฝึกอบรมจากหน่วยงานหรือสถาบันการศึกษาภายนอกที่มีความเชี่ยวชาญ ($\mu = 4.42$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อ 3. บุคลากรที่ผ่านการเข้ารับการฝึกอบรม สามารถปรับใช้ในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น ($\mu = 3.42$)

1.2 ด้านการศึกษาต่อ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.04$) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือข้อ 10. ผู้บังคับบัญชาให้ความสำคัญกับการศึกษาต่อบุคลากร ($\mu = 4.19$) รองลงมา คือ ข้อ 17. องค์การบริหารส่วนตำบลวังปลาป้อม มีการส่งเสริมการศึกษาร่วมกับองค์กรภายนอก เช่น การเข้าร่วมในโครงการหรือกิจกรรมที่เป็นพันธมิตรเพื่อพัฒนาทักษะทางด้านต่าง ๆ ที่จะช่วยเพิ่มศักยภาพของบุคลากรในงานที่ทำ ($\mu = 4.13$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อ 16. องค์การบริหารส่วนตำบลวังปลาป้อม มีการสร้างบรรยากาศที่เปิดโอกาสให้บุคลากรสามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และประสบการณ์การทำงานร่วมกัน ช่วยเสริมสร้างการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง รวมถึงการส่งเสริมให้มีการศึกษาและค้นคว้าด้วยตนเอง ($\mu = 3.98$)

1.3 ด้านการพัฒนา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.80$) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือข้อ 18. องค์การบริหารส่วนตำบลวังปลาป้อมมีการจัดระบบการสื่อการเรียนรู้ และการเป็นพี่เลี้ยงสำหรับการปฏิบัติงานงาน ($\mu = 4.26$) รองลงมา คือ ข้อ 19. องค์การบริหารส่วนตำบลวังปลาป้อมมีการจัดกิจกรรมการพัฒนาดตนเองที่เกี่ยวข้องกับการ

ปฏิบัติงาน ($\mu = 4.08$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อ 24. บุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลวังปลาบ้อม ได้รับการฝึกอบรมในด้านการสร้างภาวะผู้นำและการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นสิ่งสำคัญในการสร้างความร่วมมือระหว่างบุคลากรในองค์กร รวมทั้งการพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในท้องถิ่น ($\mu = 3.42$)

ตารางที่ 2 สรุปผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบการพัฒนาบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบล วังปลาบ้อม อำเภอनावัง จังหวัดหนองบัวลำภู ที่จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน โดยภาพรวม

ปัจจัยส่วนบุคคล		t / F	P-value	สรุปสมมติฐานการวิจัย
	เพศ	-1.417	0.161	ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้
	อายุ	1.334	0.270	ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้
	ระดับการศึกษา	1.878	0.141	ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้
	ประสบการณ์ทำงาน	0.787	0.537	ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้
	รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	0.574	0.683	ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการเปรียบเทียบระดับการพัฒนาบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลวังปลาบ้อม อำเภอनावัง จังหวัดหนองบัวลำภู ที่จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน โดยภาพรวม พบว่าบุคลากรที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อทางการพัฒนาบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลวังปลาบ้อม อำเภอनावัง จังหวัดหนองบัวลำภู ไม่แตกต่างกัน

3. แนวทางการพัฒนาบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลวังปลาบ้อม อำเภอनावัง จังหวัดหนองบัวลำภู ได้แก่ 1) จัดหลักสูตรฝึกอบรมที่เกี่ยวข้องกับงานที่บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลวังปลาบ้อม อำเภอनावัง จังหวัดหนองบัวลำภู เช่น การบริหารจัดการงบประมาณ การจัดทำโครงการ และการบริการประชาชน 2) วางแผนการพัฒนาอาชีพให้กับบุคลากร โดยมีการกำหนดเส้นทางการเติบโตในสายอาชีพที่ชัดเจน รวมถึงการส่งเสริมให้บุคลากรได้เข้าร่วมอบรมหรือหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานท้องถิ่น การพัฒนาชุมชน และทักษะที่เกี่ยวข้องกับงานราชการ และ 3) จัดกิจกรรมที่ช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ในองค์กร เช่น การทำงานกลุ่ม การประชุมภายใน และการทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อเพิ่มความสามัคคีในองค์กร

อภิปรายผลการวิจัย

1. การพัฒนาบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลวังปลาป้อม อำเภอนาวัง จังหวัดหนองบัวลำภู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการศึกษาต่อ รองลงมา คือ ด้านการฝึกอบรม และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการพัฒนา ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ทางองค์การบริหารส่วนตำบลวังปลาป้อม อำเภอนาวัง จังหวัดหนองบัวลำภูมีการจัดฝึกอบรมหรือพัฒนาทักษะต่างๆ ให้กับบุคลากรอย่างต่อเนื่อง เช่น การฝึกอบรมทางด้านการบริหาร การใช้เทคโนโลยีใหม่ๆ หรือการพัฒนาทักษะส่วนบุคคลเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน ผู้บริหารที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากร อาจมีการสนับสนุนทั้งด้านการเรียนรู้และสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเติบโตและพัฒนาตนเองของพนักงาน มีแผนพัฒนาบุคลากรที่ชัดเจนและเป็นระบบ ซึ่งช่วยให้พนักงานสามารถพัฒนาได้ตามเส้นทางอาชีพที่วางไว้ มีการประเมินผลการทำงานและการติดตามผลการพัฒนาของบุคลากรอาจช่วยให้สามารถปรับปรุงและพัฒนาทักษะของพนักงานได้ตามความจำเป็น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกรมกล ธาราพิตรกิจชัย และนฤมล อนุสนธิ์พัฒน์ (2566) วิจัยเรื่อง การพัฒนาศักยภาพของบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาศักยภาพของบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบล เขตอำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในภาพรวมมีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของดนัย ลามคำ,แสงอุษา ภู่มงคลสุริยา และ ปรีชา หอมประภัทร .(2562). ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี ผลการวิจัยพบว่าพนักงานส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอหนองวัวซอ มีความต้องการพัฒนาตนเองในภาพรวมทุกด้านในระดับมาก

2. ผลการเปรียบเทียบระดับการพัฒนาบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลวังปลาป้อม อำเภอนาวัง จังหวัดหนองบัวลำภู ที่จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน โดยภาพรวม พบว่าบุคลากรที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อทางการพัฒนาบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลวังปลาป้อม อำเภอนาวัง จังหวัดหนองบัวลำภู ไม่แตกต่างกัน ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะปัจจัยต่าง ๆ เช่น เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน อาจไม่ส่งผลกระทบโดยตรงต่อความคิดเห็นของบุคลากรต่อการพัฒนาบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลวังปลาป้อม อำเภอนาวัง จังหวัดหนองบัวลำภู เนื่องจากอาจมีปัจจัยอื่น ๆ ที่มีอิทธิพลมากกว่า เช่น วัฒนธรรมองค์กร สภาพแวดล้อมการทำงาน การสนับสนุนจากผู้บริหาร หรือทิศทางการพัฒนาองค์กรที่ส่งผลให้ความคิดเห็นของบุคลากรในทุกกลุ่มมีแนวโน้มคล้ายกัน นอกจากนี้ยังอาจเป็นได้ว่าองค์กรมีแนวทางการพัฒนาบุคลากรที่เหมาะสมและครอบคลุม จึงทำให้ไม่เกิดความแตกต่างในความคิดเห็นจากกลุ่มบุคลากรต่าง ๆ เท่าไรนัก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของของณัฐกุล ภูกลาง (2560)

ทำวิจัยเรื่องการพัฒนาศักยภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไปในมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม พบว่า ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการพัฒนาศักยภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไปในมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามจำแนกตาม เพศ อายุ และระยะเวลา ในการปฏิบัติงานโดยรวมไม่แตกต่างกัน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของสุขสันต์ แซ่จ้าว และโกศล สอดส่อง (2565) วิจัยเรื่องการพัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในสังกัดสำนักงานศาลยุติธรรมประจำภาค 4 ผลการวิจัยพบว่า ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการพัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในสังกัดสำนักงานศาลยุติธรรมประจำภาค 4 ที่จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และตำแหน่งงาน โดยภาพรวมบุคลากรศาลยุติธรรมในสังกัดสำนักงานศาลยุติธรรมประจำภาค 4 ที่มีอายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และตำแหน่งงาน แตกต่างกัน มีการพัฒนาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ไม่แตกต่างกัน

องค์ความรู้ใหม่

สรุป/ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยในครั้งนี้ไปใช้

จากผลการวิจัยการพัฒนาบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลวังปลาบ้อม อำเภอนาวัง จังหวัดหนองบัวลำภู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการพัฒนา ดังนั้นทางองค์การบริหารส่วนตำบลวังปลาบ้อม อำเภอนาวัง จังหวัดหนองบัวลำภู ควรมีการดำเนินการดังนี้

1.1 จัดกิจกรรมฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างทักษะในด้านต่าง ๆ เช่น ทักษะการบริหารจัดการ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ การติดต่อสื่อสาร การทำงานร่วมกัน และทักษะด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการทำงานในองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

1.2 ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาความสามารถของบุคลากรในแต่ละตำแหน่งงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการปรับปรุงระบบการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เช่น การพัฒนาระบบการทำงานภายใน การใช้ซอฟต์แวร์ต่าง ๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน

1.3 ให้โอกาสบุคลากรในองค์กรได้ศึกษาต่อหรือเข้าร่วมหลักสูตรการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับงานหรือความรู้ใหม่ ๆ ที่จะนำมาปรับใช้ในการทำงานขององค์การบริหารส่วนตำบล

1.4 จัดกิจกรรมหรืออบรมเพื่อให้บุคลากรมีความเข้าใจในภารกิจ วิสัยทัศน์ และพันธกิจขององค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งจะช่วยทำให้การทำงานมีทิศทางที่ชัดเจนและสอดคล้องกับนโยบายและเป้าหมายขององค์กร

1.5 สนับสนุนการเติบโตในอาชีพการงานของบุคลากร โดยการให้โอกาสในการเลื่อนตำแหน่งหรือเพิ่มความรับผิดชอบที่เหมาะสมกับทักษะและศักยภาพ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาเปรียบเทียบการพัฒนาบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลวังปลาป้อม อำเภอनावัง จังหวัดหนองบัวลำภู กับองค์การบริหารส่วนตำบลอื่น ๆ

2.2 ควรมีการศึกษาแนวทางในการเพิ่มศักยภาพการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลวังปลาป้อม อำเภอनावัง จังหวัดหนองบัวลำภู

2.3 ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมอื่น ให้มีความหลากหลายเพิ่มมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

ณัฐกุล ภูกลาง. (2560). การพัฒนาศักยภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไปในมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

พิสิษฐ์ รัตนพลไชย. (2556). ความคิดเห็นของประชาชนต่อผลการปฏิบัติงานของเทศบาลตำบลเกาะขวาง อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยบูรพา.

ดนัย ลามคำ,แสงอุษา ภู่มงคลสุริยา และ ปรีชา หอมประภัทร. (2562). การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี. วารสารราชภัฏสุนทรวิจิตร, 1(2), 1-14.

ปราโมทย์ อินสว่าง. (2557). การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์. เรียกใช้เมื่อ 11 ตุลาคม 2565, จาก <http://saving.egat.co.th/news/member-news/1049/1049-04.pdf>

สุขสันต์ แซ่จ้าว และโกศล สอดส่อง. (2565). การพัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศใน
สังกัดสำนักศาลยุติธรรมประจำภาค 4. วารสารวิจัยธรรมศึกษา, 6(1), 108–118.
องค์การบริหารส่วนตำบลวังปลาป้อม. (2568). ข้อมูลพื้นฐาน. องค์การบริหารส่วน
ตำบลวังปลาป้อมอำเภอนาวัง จังหวัดหนองบัวลำภู. เรียกใช้เมื่อ 15 ตุลาคม 2567
จาก <https://wungplapom.go.th/public/>

**ปัญหาทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญาของพระภิกษุ
ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช 2505***
**LEGAL PROBLEMS REGARDING CRIMINAL PROSECUTION OF MONKS
UNDER THE SANGHA ACT, B.E. 2505**

พระนิทัศน์ วงศ์วังเพิ่ม¹ และ บัณฑิต ขวโยธา²
Phranitat Wongwangphoem¹ and Bandit Khwayota²
มหาวิทยาลัยขอนแก่น วิทยาเขตหนองคาย
Khon kaen University, Nong khai Campus, Thailand.
Corresponding author E-mail: politice7114@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาหลักการแนวคิด ทฤษฎีกฎหมาย หลักสิทธิเสรีภาพการคุ้มครอง และมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญาของพระภิกษุ 2) เพื่อศึกษาปัญหาการดำเนินคดีอาญาของพระภิกษุตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 และ 3) เพื่อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาการดำเนินคดีอาญาของพระภิกษุตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 เป็นการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) การใช้เอกสารขั้นต้นได้แก่ เอกสารตำราหนังสือที่เกี่ยวข้องทางกฎหมาย และเอกสารชั้นรองได้แก่ รายงานวิจัย ฐานข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

การวิจัยพบว่า 1) พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช พ.ศ. 2505 มาตรา 29 และ 30 ถ้อยคำในฉบับทบทวน ไม่สอดคล้องตามหลักนิติรัฐ/นิติธรรม 2) ปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญาของพระภิกษุ ซึ่งบทบัญญัติของมาตราดังกล่าว มีความขัดแย้งขัดหลักสิทธิเสรีภาพของบุคคลในทางอาญาตามกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน และ 3) ข้อเสนอแนะแนวทางปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 29 เห็นควรมีการเพิ่มถ้อยคำเพิ่มในฉบับทบทวนบัญญัติ “ให้พระสังฆาธิการที่เป็นผู้บังคับบัญชาที่เหนือว่าของพระภิกษุ ที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอาญาได้มีส่วนร่วมให้ความเห็นกับเจ้าพนักงานกรณีที่จะพิจารณาการรับหรือควบคุมตัว ควรนำกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 89/1 มาพิจารณา” และ มาตรา 30 เห็นควรมีการเพิ่มเติมถ้อยคำในฉบับทบทวนบัญญัติ “ให้พระสังฆาธิการที่เป็นผู้บังคับบัญชาที่เหนือว่าของพระภิกษุที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอาญา ได้มีส่วนร่วมให้ความเห็น

---

* Received 22 April 2025; Revised 4 May 2025; Accepted 20 May 2025

กับเจ้าพนักงานกรณีที่จะพิจารณากรณีที่จะมีกักขัง ควรนำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 89/1 มาใช้บังคับในการกักขังในสถานที่อื่นนอกจากเรือนจำ และควรมีการจัดตั้งองค์กรตุลาการสงฆ์เบื้องต้นพิจารณากรณีพระภิกษุกระทำผิดกฎหมายอาญา เพื่อพิจารณากลับกรองก่อนว่ามีมูลความผิดหรือไม่ ก่อนเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม เพื่อให้เกิดความยุติธรรมและเสมอภาคตามรัฐธรรมนูญ

คำสำคัญ: พระราชบัญญัติคณะสงฆ์, อาญา, พระภิกษุ

Abstract

This thesis aims to 1) study the principles, concepts, legal theories, principles of rights, freedoms, protection, and legal measures related to criminal prosecution of monks, 2) study the problems of criminal prosecution of monks according to the Sangha Act, B.E. 2505, and 3) propose guidelines for solving the problems of criminal prosecution of monks according to the Sangha Act, B.E. 2505 that are appropriate and consistent with the Constitution of the Kingdom of Thailand B.E. 2560. This is a documentary research using primary documents, including textbooks and books related to law, and secondary documents, including research reports and internet databases, by content analysis.

The research found that 1) Sections 29 and 30 of the Sangha Act, B.E. 2505, the wording in the text are not consistent with the rule of law/rule of law. 2) Problems with criminal prosecution of monks, which the provisions of the said sections are conflicting and violate the principles of personal rights and freedoms in criminal cases according to the Constitution of the Kingdom of Thailand. The Universal Declaration of Human Rights and 3) Suggestions for additional amendments. Article 29 should add additional words to the provisions: “The Sangha superior who is the superior of a monk accused of committing a criminal offense should participate in providing opinions to officials in cases where the consideration of acceptance or detention is being made. The Criminal Procedure Code Section 89/1 should be considered.” Article 30 should add additional words to the provisions: “The Sangha superior who is the superior of a monk accused of committing a criminal offense should participate in providing opinions to officials in cases where the consideration of detention is being made. The Criminal Procedure Code Section 89/1 should be applied to detention in places other than prisons. A monastic judicial organization should be established to

initially consider cases where monks have committed criminal offenses in order to consider and screen whether there is any basis for the offense before entering the justice process in order to create fairness and equality in accordance with the Constitution.

Keywords: The sangha act, Criminal, Monks

บทนำ

พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช 2505 เป็นกฎหมายปกครองคณะสงฆ์ไทย ซึ่งปัจจุบัน (ฉบับที่ 4) พุทธศักราช 2561 และไม่ได้ให้นิยามของคำว่า “พระสงฆ์” แต่จะปรากฏในกฎหมายตราสามดวง ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2521) ข้อ 4 (คู่มือพระสังฆาธิการ, 2558) พระภิกษุที่มีตำแหน่งในการปกครองคณะสงฆ์ เรียกว่า “พระสังฆาธิการ” และเป็นเจ้าพนักงานตามความในประมวลกฎหมายอาญาด้วย (สมชาย เจริญกิจ, 2565) ในประเทศไทย ที่ประชาชนกว่า 94 เปอร์เซ็นต์ หรือราวๆ 58 ล้านคน นับถือพระพุทธศาสนาสืบทอดมกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษของเราเรื่อยมาจนถึงปัจจุบันเป็นช่วงระยะเวลาที่ยาวนาน (พระนิทัศน์ วงศ์วังเพิ่ม และกิตติพงษ์ พิพิธกุล, 2561) พระภิกษุเป็นศาสนทายาทที่เป็นกำลังหลักสำคัญในฐานะที่เป็นพุทธสาวกที่มีความใกล้ชิดโดยตรงของพุทธศาสนา ที่พุทธศาสนิกชนชาวไทย ควรให้ความเคารพนับถือและศรัทธาในสถานะทางสังคมที่นายกองและสูงกว่าบุคคลธรรมดาเป็นอย่างมาก การประพฤติปฏิบัติตนของพระภิกษุจึงมีระเบียบ กฎเกณฑ์ มากกว่าบุคคลธรรมดา ที่สำคัญคือการปฏิบัติตนตามพระธรรมวินัย โดยพระธรรมวินัยนั้นได้กำหนดข้อควรปฏิบัติ และข้อห้ามต่างๆ ว่าสิ่งใดที่สมควรปฏิบัติ หรือสิ่งใดไม่สมควรที่จะปฏิบัติ ซึ่งมีทั้งข้อห้ามที่เป็นข้อสำคัญ ถ้าละเมิดแล้วถ้าเป็นอาบัติอย่างหนักอันจะขาดจากความเป็นพระภิกษุได้ทันที

อย่างไรก็ดี นอกจากพระธรรมวินัยแล้วพระภิกษุยังจะต้องปฏิบัติตามกฎหมายคณะสงฆ์ ที่ฝ่ายบ้านเมืองได้ตราขึ้นและมีการบังคับใช้ในปัจจุบัน ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อมาตรวจสอบควบคุม บังคับ และถือปฏิบัติตาม เพื่อให้เกิดความเรียบร้อยของคณะสงฆ์ไทย โดยมีการตรากฎหมายคณะสงฆ์ เริ่มตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน จำนวนหลายฉบับ ตั้งแต่สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นอันได้แก่ กฎหมายตราสามดวง ซึ่งมีกฎหมายพระสงฆ์ 10 ข้อ เป็นกฎหมายหลักที่สำคัญในการควบคุมความประพฤติและการปฏิบัติตนของพระสงฆ์ให้อยู่ในกรอบของกฎหมายบ้านเมืองและตามพระธรรมวินัยอย่างเคร่งครัด ในยุคต่อมาก็มีกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 ที่ใช้บังคับพระภิกษุในขณะนั้น และปัจจุบันคณะสงฆ์ไทย อยู่ภายใต้การปกครองของพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช 2505 ที่เป็นฉบับที่มีการปรับปรุงแก้ไข (ฉบับที่ 4) พุทธศักราช 2561 ได้ประกาศใช้เมื่อวันที่ 17 กรกฎาคม พ.ศ.2561 โดยมีการปรับปรุงแก้ไข จำนวน 11 มาตรา ดังนั้น เมื่อพระภิกษุถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอาญาตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์

พุทธศักราช 2505 ก็จะมีการดำเนินการเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมเหมือนบุคคลทั่วไป เช่น ประเด็นการจับกุมพระภิกษุมหาเถระผู้ใหญ่ ที่มีตำแหน่งการปกครองคณะสงฆ์ระดับสูงในอดีตกรณี พระพิมลธรรม (อาจ อาสโภ) สมณศักดิ์ ณ ขณะนั้นที่ได้ถูกเจ้าหน้าที่หรือพนักงานสอบสวน แจ้งข้อกล่าวหาว่ากระทำความผิดกฎหมายอาญา และเหตุการณ์ปัจจุบันไม่นานมานี้วันที่ 24 พฤษภาคม 2561 ตำรวจกองปราบปราม ได้นำหมายจับศาลอาญารัชดา เข้าตรวจค้นและเชิญตัวพระเถระชั้นผู้ใหญ่คือ พระพรหมติลก (เจ้าอาวาสวัดสามพระยา) พระพรหมสิทธิธัชชัย (เจ้าอาวาสวัดสระเกศฯ) และพระเมธีสุทธินิกร (ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดสระเกศราชวรมหาวิหาร) มาทำการสอบสวนและดำเนินคดีเกี่ยวกับเงินทอนวัด จากกรณีที่ผู้ต้องหาทุจริตงบประมาณอุดหนุนโรงเรียนปริยัติธรรมและงบประมาณเผยแพร่ศาสนา ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2557 เป็นเงินรวมกันกว่า 150 ล้านบาท เป็นการบุกรุกจับตัวและถวายเป็นกุศลให้สึก (เจาะญา บัวบาล และ วรินทร์ สิงห์งาม, 2562) เจ้าหน้าที่พนักงานสอบสวน ได้เข้าทำการจับกุม ตามหมายจับที่ออกโดยศาล และแจ้งข้อกล่าวหาว่าพระภิกษุกระทำความผิดกฎหมายอาญา ตาม มาตรา 29 และมาตรา 30 ของพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช 2505 จึงอาจกล่าวได้ว่า มาตรา 29 และมาตรา 30 ที่เป็นสารตั้งต้น นำมาซึ่งหลักการของกระบวนการยุติธรรมที่ไม่เป็นไปตามหลักประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ที่จะต้องดำเนินการจากขั้นตอนเบาก่อนไปจนถึงขั้นตอนหนัก กล่าวคือ แทนที่เจ้าหน้าที่พนักงานหรือเจ้าหน้าที่ตำรวจ จะขออนุญาตศาลออกหมายเรียกก่อน ก็จะเป็นการเหมาะสมกับพระภิกษุมหาเถระผู้ใหญ่ที่มีตำแหน่งในทางการปกครองคณะสงฆ์ระดับสูง ซึ่งเป็นที่เคารพนับถือของคนไทยจำนวนมาก ซึ่งนำไปสู่การบังคับให้ท่านสละสมณเพศ และภายหลังต่อมาศาลสถิตยุติธรรมได้มีคำพิพากษายกฟ้องท่านไม่มีมูลความผิด ได้คืนความยุติธรรมให้แก่พระภิกษุมหาเถระผู้ใหญ่เหล่านั้นทุกรูปที่ถูกกล่าวหาว่าได้กระทำความผิดอาญา ถึงอย่างไรก็ตามทำให้ท่านเหล่านั้น ต้องเสียโอกาส เสียเวลา เสียความศรัทธาของพุทธศาสนิกชนที่นับถือท่าน โดยเป็นการเสื่อมคลายความศรัทธาของพระพุทธศาสนาโดยทางอ้อม และอาจทำให้พุทธศาสนาในประเทศไทยอ่อนแอลงได้ในอนาคต เพราะไม่มีมาตรการที่ปกป้องท่านที่เป็นรูปธรรม

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้มีความสนใจและต้องการศึกษาค้นคว้า เพื่อทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ปัญหาทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญาของพระภิกษุ ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช 2505” เพื่อศึกษาประเด็นเกี่ยวกับสิทธิการคุ้มครองสิทธิของพระภิกษุในกรณีถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอาญา และแนวทางแก้ไขปรับปรุงเพิ่มเติม มาตรา 29 และมาตรา 30 ของพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ฉบับนี้ ให้สอดคล้องกับหลักสิทธิเสรีภาพ และสิทธิทางอาญาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 เพื่อให้เกิดความเป็นยุติธรรม เสมอภาค ประกอบกับเพื่อสื่อไปถึงให้สังคมไทยชาวพุทธ ได้รับข้อเท็จจริงของปัญหาที่เกิดขึ้นจริงเพื่อจะได้หาวิธีการร่วมกันแก้ไขปรับปรุง และคุ้มครองพระภิกษุ และพุทธศาสนาสืบต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาหลักการแนวคิด ทฤษฎีกฎหมาย หลักสิทธิเสรีภาพการคุ้มครอง และมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีอาญาของพระภิกษุ
2. เพื่อศึกษาปัญหาการดำเนินคดีอาญาของพระภิกษุตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช 2505
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาการดำเนินคดีอาญาของพระภิกษุตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505 ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

สมมติฐานการวิจัย

พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช 2505 มาตรา 29 และมาตรา 30 เป็นมาตราที่ให้อำนาจเจ้าพนักงานสอบสวนและเจ้าพนักงานอัยการ ในการใช้ดุลยพินิจในการพิจารณาให้พระภิกษุต้องสละสมณเพศมากเกินขอบเขต เมื่อเปรียบเทียบการกับให้อำนาจเจ้าคณะปกครองพระสังฆาธิการร่วมเป็นผู้พิจารณาจับพระภิกษุที่กระทำความผิดอาญามาควบคุม และเมื่อมีคำสั่งศาล คุมขังหรือกักขัง จะต้องนำพระภิกษุไปยังสถานที่เรือนจำ และต้องให้บังคับสละสมณเพศด้วย ทั้งที่อยู่ในขั้นสอบสวนคดียังไม่สิ้นสุด และศาลยังไม่มีคำสั่งหรือคำพิพากษาถึงที่สุด ซึ่งยังถือว่าพระภิกษุท่านก็ยังบริสุทธิ์อยู่ซึ่งการกระทำดังกล่าวเห็นว่าไม่สอดคล้องกับหลักพระธรรมวินัย และอาจจะขัดแย้งกับหลักสิทธิและเสรีภาพของประชาชนตามที่รับรองไว้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

วิธีดำเนินการวิจัย

เป็นงานวิจัยเชิงกฎหมาย (Doctrinal Legal Research) ซึ่งเป็นการวิจัยหลักกฎหมาย โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) คือ การศึกษาแบบวิจัยเอกสาร (Documentary Research)

1. แหล่งข้อมูล หนังสือ วิทยานิพนธ์ วารสารวิชาการไทย ฐานข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต และห้องสมุดมหาวิทยาลัยขอนแก่น และแหล่งอื่นๆ
2. เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ผู้ทำวิจัยเองเป็นผู้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งหมดจากแหล่งต่างๆ
3. วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล การใช้เอกสารชั้นต้นได้แก่ ตำรา หนังสือ ทฤษฎีกฎหมาย รัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ส่วนเอกสารชั้นรองได้แก่ บทความวิชาการ วารสารวิชาการ เอกสารวิชาการ งานวิจัย ฐานข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต และแหล่งข้อมูลอื่น ๆ
4. การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

จากผลการศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัญหาทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญาของพระภิกษุ ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช 2505 ผู้วิจัยได้ค้นพบและได้ผลสรุปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ผลการวิจัยพบว่า แนวคิดหรือทฤษฎี หลักสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ พระภิกษุแม้จะเป็นผู้ทรงศีลในสถานะพิเศษทางศาสนา แต่ยังคงมีสถานะเป็น "บุคคล" ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มีสิทธิได้รับความคุ้มครองในฐานะประชาชนทั่วไป ทั้งในด้านสิทธิในการได้รับการพิจารณาอย่างเป็นธรรม สิทธิในกระบวนการยุติธรรม และสิทธิในฐานะจำเลยในคดีอาญา หลักนิติธรรม (Rule of Law) หลักนิติธรรมเน้นว่า ทุกคนย่อมเสมอภาคกันภายใต้กฎหมาย พระภิกษุจึงต้องอยู่ภายใต้การบังคับใช้กฎหมายเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป แต่ในขณะเดียวกันต้องพิจารณาถึงสถานะพิเศษและวัฒนธรรมทางศาสนาที่เกี่ยวข้องด้วย ทฤษฎีอาชญาวิทยาและการลงโทษในบางบทความได้วิเคราะห์ว่า การดำเนินคดีอาญากับพระภิกษุควรพิจารณา “หลักการเยียวยา” มากกว่าการลงโทษทางอาญา เนื่องจากมีผลกระทบต่อสถาบันสงฆ์และสังคมวงกว้าง และ 2. มาตรการทางกฎหมายที่สำคัญกับการดำเนินคดีอาญากับพระภิกษุ พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 พบว่า ไม่ได้บัญญัติไว้ชัดเจนว่า พระภิกษุที่ถูกดำเนินคดีอาญาจะต้องสละสมณเพศก่อนเข้าสู่กระบวนการพิจารณาคดี อย่างไรก็ตาม ตามแนวทางปฏิบัติของตำรวจและศาลไทย มักมีการตีความว่า ต้องให้พระภิกษุสละสมณเพศก่อนจึงจะสามารถจับกุม คမ်းขัง หรือพิจารณาคดีอาญาได้ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาไม่ได้ระบุสถานะพิเศษของพระภิกษุในการดำเนินคดี จึงมีความไม่แน่ชัดในทางปฏิบัติเมื่อมีการจับกุมหรือคุมขังพระภิกษุ และ คำวินิจฉัยของศาล และแนวทางของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติบางกรณี ศาลมีคำวินิจฉัยว่าสามารถดำเนินคดีต่อพระภิกษุได้โดยไม่ต้องให้สึกก่อน หากเป็นความผิดร้ายแรง เช่น การกระทำความผิดเกี่ยวกับเพศ หรือคดียาเสพติด อย่างไรก็ตาม หน่วยงานด้านคณะสงฆ์ยังมีความเห็นที่หลากหลาย ส่งผลให้ขาดแนวทางที่ชัดเจนในเรื่องนี้

2. ปัญหาการดำเนินคดีอาญาของพระภิกษุตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช 2505 ผลวิจัยพบว่า มาตรา 29 และมาตรา 30 นี้มีความขัดแย้งกับหลักปณิธานสมาธิของสงฆ์ สาขาลของสหประชาชาติ กล่าวคือ มาตรา 29 และมาตรา 30 นี้เป็นการตั้งข้อกล่าวหาพระภิกษุต้องคดีอาญาก่อนข้างมีความรุนแรง เพราะท่านเหล่านั้นล้วนแต่เป็นพระมหาเถระผู้ใหญ่ และมีตำแหน่งการบริหารปกครองคณะสงฆ์ระดับสูง ประกอบกับเป็นผู้ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบตามพระธรรมวินัยในตลอดชีวิตที่ท่านครองสมณเพศ ประกอบกับการใช้ช่องว่างของกฎหมาย บังคับให้พระภิกษุจะต้องให้สละสมณเพศก่อนเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม ซึ่งเป็นกระบวนการที่ไม่ยุติธรรมที่มีความเสมอภาค ถูกต้องตามหลักธรรมวินัย และหลักนิติธรรม และการควบคุมหรือการคุมขังผู้ต้องหาหรือจำเลยให้กระทำได้เพียงเท่าจำเป็น เพื่อป้องกันมิให้

มีการหลบหนี และในคดีอาญา จะบังคับให้บุคคลให้การเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองมิได้และคำขอประกันตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาต้องได้รับการพิจารณาและจะเรียกหลักประกันจนเกินควรแก่กรณีมิได้ การไม่ให้ประกันต้องเป็นไปตามกฎหมายบัญญัติ

พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช 2505 ได้ประกาศใช้บังคับกันมายาวนาน ตั้งแต่ปี พุทธศักราช 2506 เรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน 62 ปี ไม่สอดคล้องกับหลักสิทธิเสรีภาพ ตามกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช และไม่สอดคล้องกับบริบทสังคมไทยที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว พระภิกษุได้รับการศึกษามากขึ้นตามลำดับมีการเปิดหลักสูตรทั้งทางพุทธศาสนา รัฐศาสตร์ และนิติศาสตร์ เพิ่มมากขึ้นจนถึงระดับปริญญาเอก ดังนั้น ควรมีการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมกรณีการตั้งข้อกล่าวหาว่าพระภิกษุกระทำผิดอาญาให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 27 วรรคหนึ่ง ซึ่งบัญญัติว่า “บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมาย มีสิทธิและเสรีภาพและได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน” และในคดีอาญา “ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด และก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุด” แสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้

3. เสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาการดำเนินคดีอาญาของพระภิกษุตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505 ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

ผู้วิจัยได้มีข้อเสนอแนะ เห็นควรมีแนวทางการจัดตั้งองค์กรตุลาการสงฆ์เบื้องต้นพิจารณากรณีพระภิกษุกระทำผิดกฎหมายอาญา คล้ายๆกับหน่วยงานหรือองค์กรอิสระให้มีสำนักงานตั้งประจำอยู่ทุกจังหวัด และสำนักงานส่วนกลางเป็นระดับประเทศ (ศาลชั้นต้นสงฆ์) มีการคัดเลือกหรือการสรรหาบุคลากรทั้งบรรพชิตและคฤหัสถ์ ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิ ที่มีความรู้ความสามารถในสาขาวิชาต่างๆ เช่น ศาสนาปรัชญา รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ นิติศาสตร์ และพาณิชยศาสตร์ เป็นต้น เพื่อเป็นคณะกรรมการพิจารณากลับรอก่อนขึ้นต้น ก่อนจะชี้มูลว่ามีความผิดหรือไม่มีความผิด ก่อนยื่นฟ้องเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมของฝ่ายบ้านเมืองต่อไป จะเหมาะสมกับพระภิกษุในฐานะเป็นบุคคลที่มีความสำคัญที่ควรให้ความเคารพยกย่องในสังคมไทยชาวพุทธ ที่ประชาชนเกือบทั่วประเทศให้ความเคารพนับถือ เห็นควรที่จะต้องสร้างหรือให้มีมาตรการปฏิบัติเพื่อความรอบคอบเป็นธรรมตามหลักนิติธรรม/นิติรัฐ ให้เหมาะสมกับสมณะสาธูปก่อนที่ศาลยังไม่พิพากษาถึงที่สุด

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยครั้งนี้มีประเด็นที่น่าสนใจเพื่อนำมาอภิปรายผล ดังต่อไปนี้

1. หลักการแนวคิด ทฤษฎีกฎหมาย หลักสิทธิเสรีภาพการคุ้มครอง และมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญาของพระภิกษุ ผลการวิจัยพบว่าพระภิกษุยังคงมีสถานะเป็นบุคคลทั่วไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และตามรัฐธรรมนูญที่พึงได้รับการ

คุ้มครองสิทธิในกระบวนการยุติธรรมเช่นเดียวกับฆราวาส แต่ด้วยสถานะพิเศษทางศาสนา ทำให้เกิดความไม่แน่นอนในทางปฏิบัติของเจ้าหน้าที่รัฐ เช่น การจับกุมหรือควบคุมตัว จึงจำเป็นต้องมีแนวทางที่สมดุลระหว่างกฎหมายกับพระธรรมวินัยตาม และต้องปฏิบัติตามหลักนิติรัฐ/นิติธรรม พระราชบัญญัติฉบับนี้ และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ยังไม่มีบทบัญญัติที่ชัดเจนเกี่ยวกับสถานะของพระภิกษุในกระบวนการดำเนินคดีอาญา ส่งผลให้เกิดการตีความที่ไม่ชัดเจนแน่นอนในทางปฏิบัติ ในบางกรณีต้องให้พระภิกษุสึกหรือสละสมณเพศก่อนก่อนจึงจะดำเนินคดีได้ ในขณะที่บางกรณีไม่ต้องสึก ซึ่งสร้างปัญหาและละเมิดด้านสิทธิเสรีภาพและความยุติธรรม สอดคล้องกับ (วัน สุวรรณพงษ์ และคณะ ,2560) ทำการวิจัย เรื่อง “แนวทางการบัญญัติข้อกฎหมายเพื่อคุ้มครองพระพุทธศาสนา” พบว่า บทบัญญัติของกฎหมายขัดต่อหลักพระธรรมวินัย และขัดแย้งกับหลักการรัฐธรรมนูญไทย ไม่เป็นไปตามหลักนิติรัฐ/นิติธรรม และเมื่อมีการเปรียบเทียบกับพระภิกษุในพุทธศาสนาและนักบวชศาสนาอื่นของหลายประเทศที่กระทำความผิดอาญา จะไม่มาตรวจการหรือข้อกฎหมายที่ต้องดำเนินการบังคับให้พระภิกษุต้องสึกหรือสละสมณเพศก่อนเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม เช่น สหรัฐอเมริกา, อังกฤษ, ฝรั่งเศส, อินเดีย, พม่า และศรีลังกา พบว่า ประเทศต่างๆ เหล่านี้จะไม่ใช้แนวทางการปฏิบัติกับพระภิกษุหรือนักบวชอย่างประเทศไทย

2. ปัญหาการดำเนินคดีอาญาของพระภิกษุตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช 2505 มาตรา 29 และมาตรา 30 การตีความตามดุลยพินิจโดยผู้มีอำนาจหรือเจ้าพนักงานสอบสวนเกินขอบเขต เพราะตามหลักกฎหมายอาญา มีหลักว่าถ้าบทบัญญัติไม่ชัดเจนคลุมเครือ ศาลจำเป็นต้องยกผลประโยชน์ให้จำเลยหรือผู้ต้องหา เมื่อพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการไม่ให้ประกัน และเจ้าอาวาสแห่งวัดที่พระภิกษุ (ผู้ต้องหา) นั้นสังกัดอยู่ไม่รับตัวไว้ควบคุม ควรมีการพิจารณา “ให้พระสงฆ์มีการที่มีตำแหน่งระดับเจ้าคณะตำบล เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะจังหวัด และเจ้าคณะภาค ขึ้นไปมีอำนาจหน้าที่ในการรับเจ้าอาวาสไว้ควบคุมได้ และเพื่อเป็นการอุดช่องว่างของกฎหมายมาตรา และนำไปควบคุมที่ไม่ใช่เรือนจำ เพราะเป็นเพียงการตั้งข้อกล่าวหากระทำความผิดอาญา ยังไม่มีการสอบสวน สืบสวนจนสิ้นกระแสความ ประกอบกับศาลยังมิได้พิพากษาถึงที่สุด จึงเป็นการขัดแย้งกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่ไม่เป็นไปตามหลักการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ สอดคล้องกับ (ธมาตย์ คุณภัทรวรกิจ ,2557) ทำการวิจัยเรื่อง “การกำหนดความรับผิดชอบทางอาญาของพระภิกษุสามเณร” พบว่า การกำหนดโทษความรับผิดชอบทางอาญาต่อพระภิกษุสามเณร ขัดต่อหลักการทางกฎหมายตามหลักสากลหลายประการ ทั้งหลักความไม่เสมอภาคและการเลือกปฏิบัติไม่เป็นธรรม ซึ่งหลักการสำคัญในทางพระพุทธศาสนาจะมีพระวินัยเป็นมาตรฐานในการบัญญัติให้พระภิกษุและสามเณรประพฤติปฏิบัติกันทั่วโลกอยู่แล้ว และบทกำหนดความผิดทางอาญาของพระภิกษุจึงเป็นการขัดแย้งกับหลักสากล โดยเฉพาะเรื่องความเสมอภาค และสิทธิเสรีภาพ ตามหลักกฎหมายรัฐธรรมนูญของประเทศไทยเกือบทุกฉบับ และมาตรา 30 เมื่อพระภิกษุถูกแจ้งข้อ

กล่าวหาว่ากระทำความผิดอาญา สถานะความเป็นพระภิกษุจะเปลี่ยนเป็น “ผู้ต้องหา” ทันที และอยู่ในระยะเวลาระหว่างการสอบสวนไต่สวนยังไม่เสร็จสิ้น เจ้าพนักงานสอบสวนมีอำนาจขอศาลเพื่อออกหมายจับได้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 87 วรรคสาม วรรคสี่ วรรคห้า และวรรคหก ซึ่งผู้วิจัยคิดว่ามาตรานี้ขัดแย้งกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 หมวดที่ 3 สิทธิเสรีภาพของปวงชน หลายมาตรา ขอยกตัวอย่าง มาตรา 28 มาตรา 29 วรรคสอง วรรคสาม และวรรคสี่ สอดคล้องกับ (ธีรนิติ เทพสุเมธานนท์, 2566) ทำการวิจัยเรื่อง “ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่ไม่เป็นไปตาม หลักการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์” พบว่า พระภิกษุได้กระทำความผิดอาญา และไม่ได้รับการปล่อยชั่วคราวจาก การให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจดำเนินการให้พระภิกษุรูปนั้นสละสมณเพศได้ ทั้งที่ศาลยังไม่มีคำพิพากษาอันถึงที่สุด และพระภิกษุที่ต้องสละสมณเพศเนื่องจากถูกศาลออกหมายจับ ทั้งการขัดขวางสอบสวน หรือขัดขวางการพิจารณาของศาลชั้นต้น อุทธรณ์ และศาลฎีกา อาจจะขัดต่อหลักการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์ เนื่องจากศาลยังไม่มีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าพระภิกษุนั้นได้กระทำความผิด

อย่างไรก็ดี กรณีศาลได้ออกหมายจับพระภิกษุ (ผู้ต้องหา) ตามคำร้องที่พนักงานสอบสวนร้องขอและศาลได้มีคำสั่งออกหมายจับพระภิกษุ ผู้วิจัยคิดว่าควรมีการแก้ไขถ้อยคำในตัวบท เป็น “ให้ศาลมีคำสั่งซึ่ง ทำได้เฉพาะพระภิกษุที่กระทำความผิดซึ่งหน้าหรือต้องโทษอาญามาก่อน หรือควรมีการนำประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 24 มาปรับใช้กับพระภิกษุ เช่น ชัง หรือ กักขัง อันมิใช่เรือนจำ สถานีดำรง หรือสถานที่ควบคุมผู้ต้องหาของพนักงานสอบสวน ถ้าศาลเห็นเป็นการสมควร ควรหาสถานที่อื่นที่อาจกักขังได้ เพื่อให้เหมาะสมกับประเภทหรือสภาพของผู้ถูกกักขัง(พระภิกษุ) ประกอบกับมาตรา 25 ของประมวลกฎหมายอาญา เช่น พระภิกษุที่กักขังมีสิทธิที่ได้รับการเยี่ยม และพร้อมพบทนายได้ สามารถทำกิจวัตรของสงฆ์ได้ และไม่มีความจำเป็นจะต้องให้พระภิกษุต้องสละสมณเพศ เป็นต้น

3. เพื่อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาการดำเนินคดีอาญาของพระภิกษุตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ และแนวคิดที่ควรให้มีการจัดตั้งองค์กรตุลาการสงฆ์ (ศาลสงฆ์) ให้สังกัดเป็นหน่วยงานของรัฐ โดยออกเป็นกฎหมายเถรสมาคม มีฐานะเป็นนิติบุคคล ภายใต้พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 งบประมาณในการดำเนินงานส่วนหนึ่งจากเงินบริจาคของบุคคลทั่วไปและงบประมาณการสนับสนุนจากรัฐบาล หน้าหลักที่สำคัญ เพื่อพิจารณากลับกรองเบื้องต้นกรณีพระภิกษุได้ถูกกล่าวหาว่าได้กระทำความผิดอาญาจะเป็นโครงสร้างการออกแบบระบบการถ่วงดุลตรวจสอบกันทั้งสองฝ่าย ทั้งฝ่ายพุทธจักรและฝ่ายอาณาจักร (บรรพชิต/คฤหัสถ์) ดังนั้น ระบบการจัดตั้งองค์กรตุลาการสงฆ์นี้ (ศาลสงฆ์) จะใช้ระบบการไต่สวนโดยให้อำนาจของคณะกรรมการแสวงหาพยานหลักฐานต่างๆได้ คล้ายกับองค์กรอิสระของฝ่ายอาณาจักร แนวคิดนี้ ได้มีนักวิจัย นักวิชาการ ได้ให้แนวคิดไว้บ้าง ผู้วิจัยคิด

ว่ามีความเป็นไปได้ถ้าทุกคนชาวพุทธได้ตระหนักช่วยผลักดันให้เกิดขึ้นเพื่อแก้ปัญหาทางกฎหมายของคณะสงฆ์ไทย สอดคล้องกับ (ลัดดาวัลย์ ประเสริฐสาร, 2566) ทำการวิจัยเรื่อง “ปัญหาการสะสมณเพศของพระภิกษุในกรณีถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอาญา กับหลักการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์” พบว่า พระภิกษุที่กระทำความผิดกฎหมายอาญา จะไม่มีการไต่สวนลงโทษตามพระธรรมวินัยก่อน และเมื่อเปรียบเทียบกับประเด็นข้าราชการพลเรือนกระทำความผิดอาญา ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พุทธศักราช 2551 ก็จะมีกระบวนการถูกลงโทษทางวินัยก็ต่อเมื่อผลการพิจารณาคดีอาญาปรากฏว่าข้าราชการพลเรือนผู้นั้น ได้กระทำความผิดอาญา โดยศาลได้พิพากษาคดีถึงที่สุดแล้ว โดยโทษจำคุก แต่ประเด็นที่พระภิกษุกระทำความผิดอาญาบ้นเมือง กับไม่มีกระบวนการเหมือนบุคคลคนทั่วไป จะมีการบังคับให้ท่านสะสมณเพศทันที เริ่มตั้งแต่ขั้นก่อนการพิจารณาคดีของศาลที่ยังไม่ได้ตัดสินพิพากษาออกมา ซึ่งขัดต่อ “หลักการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์” และสอดคล้องกับ (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2568).” ตั้งวงเสวนาวิชาการ เสนอตั้งศาลสงฆ์ระบบไต่สวน แก้ปัญหาความไม่เป็นธรรมต่อพระสงฆ์ เน้นสิทธิมนุษยชนและพระธรรมวินัย ลดการใส่ร้าย-เสริมศรัทธา พร้อมพัฒนาบุคลากรที่มีสัมมาทิฐิ” จากประชุมเสวนา สรุปได้ว่า ในปัจจุบัน พระภิกษุที่ถูกกล่าวหาว่าประพฤติไม่เหมาะสมมักขาดโอกาสในการพิสูจน์ความบริสุทธิ์ แตกต่างจากบุคคลทั่วไปที่ได้รับสิทธิในกระบวนการยุติธรรม จึงมีการเสนอให้จัดตั้ง “ศาลสงฆ์” ซึ่งเป็นศาลชำนาญพิเศษ ใช้ระบบไต่สวนตามหลักพระธรรมวินัยควบคู่กับหลักสิทธิมนุษยชน เพื่อความเป็นธรรมและลดผลกระทบต่องิตใจพระสงฆ์ รวมถึงรักษาศรัทธาของประชาชนศาลสงฆ์จะมีบทบาทในการสอบสวนคดีพระสงฆ์อย่างโปร่งใส ลดการแทรกแซงจากภายนอก และเสริมความน่าเชื่อถือของคณะสงฆ์ ทั้งนี้ ต้องมีกฎหมายรองรับที่ชัดเจน ไม่ขัดรัฐธรรมนูญ และไม่เป็นเครื่องมือทางการเมือง โดยอาศัยความร่วมมือระหว่างฝ่ายสงฆ์และฝ่ายบ้านเมืองที่ประชุมยังเสนอให้มีบทลงโทษผู้ใส่ร้ายโดยเจตนา และส่งเสริมจรรยาบรรณสื่อ รวมถึงให้พระสงฆ์มีช่องทางในการปกป้องตนเองอย่างเหมาะสม โดยมีการเน้นย้ำว่า ศาลสงฆ์จะช่วยให้พระภิกษุตระหนักในพระธรรมวินัยมากขึ้น และส่งเสริมความมั่นคงของชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยศึกษาพบว่า ควรมีการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 29 และมาตรา 30 ของพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช 2505 ผู้วิจัยคิดว่าควรมีการเพิ่มเติมข้อความในมาตรา 29 เกี่ยวกับการความผิดในทางอาญา เช่น ถ้ากรณีพระภิกษุต้องคดีอาญา ซึ่งเป็นโทษอาญาที่มีความผิดเล็กน้อยหรือลหุโทษ ก็ควรมีมาตรการในลักษณะหนึ่ง เห็นควรมีการเพิ่มเติมข้อความระบุลักษณะความผิดอาญา ว่ากระทำความผิดอะไรให้ชัดเจน ไม่ใช่เขียนไว้กว้างๆ แล้วให้อำนาจพนักงานสอบสวนตีความและใช้ดุลยพินิจเอง และตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 102 ถึงแม้จะมีโทษทั้งจำทั้งปรับ และเป็นการระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน แต่ก็

ถือได้ว่าเป็นลหุโทษ ที่เบาที่สุดในกฎหมายอาญา ถ้าพระภิกษุต้องอาญาลหุโทษ ไม่จำเป็นต้อง ตัดสันติตุก หรือ ให้พระภิกษุต้องสละสมณเพศ ควรมีมาตรการป้องกันหรือวิธีการที่ เหมาะสมสมณสารูปในฐานะที่ท่านเหมือนเสาหลักในการดูแลพระพุทธศาสนา ควรให้การยก ย่องและยกไว้เป็นที่เคารพ มาตรา 30 “เมื่อคดีถึงที่สุดปรากฏว่าพระภิกษุไม่มีความผิด หรือ เป็นความผิดที่ไม่ต้องรับโทษทางจำคุก ให้คืนสถานะและสิทธิที่พึงมีพึงได้ของพระภิกษุก่อนถูก บังคับให้สละสมณเพศ ประกอบต้องให้สิทธิแก่พระภิกษุตามกฎหมายในมาตรา มาตรา 108/16 การสั่งไม่ให้ปล่อยชั่วคราว จะกระทำได้อีกเมื่อมีเหตุอันควรก่อนที่จะถูกพนักงาน สอบสวนให้สละสมณเพศนั้น เพื่อเป็นการใช้สิทธิ เสรีภาพ และรักษาไว้ซึ่งสถานะความเป็น พระภิกษุ ใช้สิทธิในการขอลปล่อยตัวชั่วคราวได้ หากว่าพนักงานสอบสวน ใช้ดุลยพินิจแล้วให้ ปล่อยตัวชั่วคราวได้ หรือมีการให้ประกันและพร้อมหาหลักทรัพย์หลักให้พระภิกษุ กรณีอย่างนี้ ถ้าพระภิกษุอนุญาตให้ปล่อยตัวชั่วคราวก็ไม่จำเป็นต้องสละสมณเพศ และแนวความคิดจัดตั้ง ตุลาการสงฆ์ (ศาลสงฆ์) เพื่อเป็นการแก้ปัญหาแนวทางหนึ่งที่ต้องดำเนินคดีอาญากับพระภิกษุ แยกส่วนออกจากกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาจากฝ่ายบ้านเมือง จะทำให้พระภิกษุไม่ จำเป็นจะต้องสละสมณเพศก่อนมีคำวินิจฉัยถึงที่สุดของศาล และเป็นการถ่วงดุลอำนาจของ ฝ่ายบรรพชิตและฝ่ายคฤหัสถ์ ประกอบกับผู้ทรงวุฒิในสาขาต่างๆมากมายที่มีความรู้ความ ชำนาญและเชี่ยวชาญ มาเป็นคณะกรรมการขององค์กรดังกล่าวข้างต้นนี้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ทำวิจัย “การปฏิรูปคณะกรรมการมหาเถรสมาคม ปรับปรุงโครงสร้างบริหารใหม่ให้ กระชับทันสมัยกับความเปลี่ยนแปลงของสังคมอย่างรวดเร็ว ประกอบกับการแก้ปัญหาได้อย่าง ท่วงทัน และการนำหลักการบริหารจัดการสมัยใหม่มาใช้ในการบริหารองค์กร”
- 2) ทำวิจัย “มาตรการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของพระภิกษุ เพื่อถูกกล่าวหาว่ากระทำ ความผิดอาญาบ้านเมือง ประกอบกับการแก้ไขปรับกฎหมายอาญาที่เกี่ยวกับพระภิกษุ ให้ ชัดเจนตามหลักนิติรัฐ/นิติธรรม และสอดคล้องกับหลักการของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย”
- 3) ทำวิจัย “ศึกษากระบวนการทางกฎหมายเพื่อจัดตั้งตุลาการสงฆ์ มีอำนาจและ หน้าที่พิจารณากลั่นกรองหรือชี้มูลความผิดเบื้องต้นกรณีพระภิกษุกระทำความผิดอาญา” แนวทางนี้ น่าจะเป็นการคุ้มครองพระพุทธศาสนาที่ยั่งยืนมากกว่าการนำเอากฎหมายฝ่ายบ้านเมืองมา บังคับหรือใช้ในการพิจารณาของพระภิกษุ ถ้ามีมูลว่าพระภิกษุได้กระทำความผิดอาญา ก็ให้ เข้าสู่กระบวนการยุติธรรม ซึ่งจะเป็นวิธีการที่ถ่วงดุลอำนาจของแต่ละฝ่ายและยุติธรรม ตาม หลักนิติรัฐ/และนิติธรรม และสอดคล้องกับพระธรรมวินัย ก็จะประโยชน์ต่อสังคม ต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์สืบต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- คู่มือพระสังฆาธิการ .(2558). สถาบันพระสังฆาธิการ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ
- เจษฎา บัวบาล และ วรินทร์ สิงห์งาม .(2562) กฎหมายไทยในการจับสึกพระ วารสารวิชาการ นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ,8 (10),11.
- ธมาตย์ คุณภัทรวรกิจ .(2557). การกำหนดความรับผิดชอบทางอาญาของพระภิกษุสามเณร. ใน วิทยานิพนธ์หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธีรนิติ เทพสุเมธานนท์.(2566). รายงานฉบับสมบูรณ์ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่ไม่ เป็นไปตามหลักการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ ที่เสนอ ต่อสถาบันพระปกเกล้า.
- พระนิทัศน์ วงศ์วังเพิ่ม และกิตติพงษ์ พิพิธกุล. พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 (แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 3 พ.ศ.2560 เกี่ยวเนื่องกับกฎหมายฝ่ายบ้านเมือง.วารสารวิชาการ และวิจัยมหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ,8(3),55.
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2568).ตั้งวงเสวนาวิชาการ เสนอตั้งศาลสงฆ์ ระบบไต่สวน แก้ปัญหาความไม่เป็นธรรมต่อพระสงฆ์ เน้นสิทธิมนุษยชนและพระธรรมวินัย ลดการใส่ร้าย-เสริมศรัทธา พร้อมพัฒนาบุคลากรที่มีสัมมาทิฐิ หลักสูตรสตินวัตกรรมและสันติศึกษา ระดับปริญญาโท. เรียกใช้เมื่อ 21 เมษายน 2568 จาก <https://www.banmuang.co.th/news/education>.
- ลัดดาวัลย์ ประเสริฐสาร.(2566). ปัญหาการสละสมณเพศของพระภิกษุ ในกรณีถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอาญากับหลักการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วัน สุวรรณพงษ์, พระโสภณพัฒนบัณฑิต, พระมหามิตร ฐิตปญโญ และสุวิน ทองปั้น. (2560). แนวทางการ บัญญัติข้อกฎหมาย เพื่อคุ้มครองพระพุทธศาสนา. วารสารวิชาการธรรมทัศน์, 17(3),17-24.
- สมชาย เจริญกิจ .(2565). สิทธิในคดีอาญาของพระสงฆ์ไทย. วารสารนิติศาสตร์และสังคมท้องถิ่น,6(2),100.

แนวทางการพัฒนาขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้าง
ความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวัน
ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา*

GUIDELINES FOR DEVELOPING LEARNING MANAGEMENT PROCESSES
TO ENHANCE MATHEMATICAL CONNECTION ABILITIES IN DAILY LIFE
FOR SECONDARY SCHOOL STUDENTS

พลากร ปานาสา¹ และ นวพล นนทภา²

Palakorn Panasa¹ and Navapon Nontapa²

¹⁻²คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

¹⁻²Faculty of Education, Rajabhat Mahasarakham University, Thailand

E-mail: poompalakorn2543@gmail.com¹, E-mail: Nawapoon@hotmail.com²

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวัน ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา 2) เพื่อประเมินความเหมาะสมของแนวทางการพัฒนาขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวัน ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา กลุ่มเป้าหมาย คือ อาจารย์สาขาหลักสูตรและการเรียนการสอน ศึกษานิเทศก์ ครูคณิตศาสตร์ จำนวน 33 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ 1) แบบสัมภาษณ์ (2) แบบประเมินขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ 3) แบบประเมินแนวทางการพัฒนาการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวัน 4) แบบประเมินแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และ 5) แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า

1. แนวทางการพัฒนาขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ 1) ส่งเสริมการเรียนรู้นอกห้องเรียน 2) ส่งเสริมการคิดรวบยอด 3) สร้างเสริมประสบการณ์การเรียนรู้ 4) บูรณาการความรู้ในวิชาคณิตศาสตร์ 5) บูรณาการกับศาสตร์อื่น ๆ 6) ใช้สถานการณ์ปัญหาในชีวิตจริง 7) การเรียนรู้สภาพจริงโดยผ่านการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ 8) ส่งเสริมทักษะการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ 9) ส่งเสริมความเข้าใจในการแปลความหมายและหาคำตอบอย่างสมเหตุสมผล 10) สร้างบรรยากาศในห้องเรียน 11) ส่งเสริมให้นักเรียนแก้ปัญหาาร่วมกัน 12) เก็บรวบรวม

---

* Received 25 April 2025; Revised 3 May 2025; Accepted 20 May 2025

ข้อมูลในสถานการณ์จริง 13) ส่งเสริมให้เข้าใจว่าความรู้พื้นฐาน มีความสัมพันธ์กับสิ่งรอบตัว 14) สร้างเสริมกิจกรรมการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ ประโยชน์และคุณค่าของคณิตศาสตร์ 15) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ STEM/STEAM และโครงงานเป็นฐาน

2. ผลการประเมินความเหมาะสมของแนวทางการพัฒนาขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวัน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.71 อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: แนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้, ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้เสริมสร้างคณิตศาสตร์, ความสามารถเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวัน

Abstract

The purposes of this research were (1) study the approach for developing instructional steps that enhance the ability of secondary school students to make mathematical connections in daily life, and (2) evaluate the appropriateness of such an instructional development approach. The target group consisted of 33 participants, including university lecturers in curriculum and instruction, educational supervisors, and mathematics teachers. The research instruments comprised five tools: an interview form, an instructional step evaluation form, an evaluation form for mathematical connection development in daily life, a lesson plan evaluation form, and a group discussion log. Data were analyzed using arithmetic mean, standard deviation, and descriptive analysis.

The results of the research were as follows:

1. promoting learning outside the classroom, (2) encouraging conceptual thinking, (3) enhancing experiential learning, (4) integrating knowledge within mathematics, (5) integrating mathematics with other disciplines, (6) using real-life problem situations, (7) facilitating authentic learning through mathematical connections, (8) promoting mathematical connection skills, (9) encouraging understanding of interpretation and logical problem-solving, (10) creating a supportive classroom environment, (11) fostering collaborative problem-solving among students, (12) collecting data from real-life situations, (13) reinforcing the understanding that foundational knowledge is connected to real-world contexts, (14) implementing activities that highlight the value and relevance of mathematics through connections, and (15) conducting instructional activities using STEM/STEAM and project-based learning.

2. Furthermore, the evaluation of the appropriateness of the instructional development approach for enhancing students' ability to make mathematical connections in everyday life yielded an average score of 4.71, which was interpreted as being at the highest level.

Keywords: Instructional Development Approach, Instructional Steps for Enhancing Mathematics, Mathematical Connection Ability in Daily Life

บทนำ

ความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ เป็นทักษะสำคัญที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ทางคณิตศาสตร์มาสัมพันธ์กับแนวคิด เนื้อหา และกระบวนการแก้ปัญหา ทั้งภายในวิชาคณิตศาสตร์และศาสตร์อื่น ๆ รวมถึงสถานการณ์ในชีวิตประจำวัน กระบวนการนี้ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจความสัมพันธ์ของแนวคิดทางคณิตศาสตร์ในมิติต่าง ๆ และสามารถนำไปใช้ในการแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ การเชื่อมโยงยังช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การบูรณาการองค์ความรู้ และเสริมสร้างความเข้าใจที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น ทำให้การเรียนรู้มีความหมาย สามารถประยุกต์ใช้ได้จริง และส่งเสริมการพัฒนาทางปัญญาอย่างต่อเนื่อง การดึงเอาความรู้ เนื้อหา และหลักการทางคณิตศาสตร์ที่เคยเรียนมาผูกโยงเข้าด้วยกันอย่างมีเหตุและผล ต่อยอดจากสิ่งที่มีอยู่เดิมไปสู่การคิดค้นแนวคิดใหม่ ๆ หรือค้นพบมุมมองเชิงลึกที่ไม่เคยเห็นมาก่อน กระบวนการนี้เป็นผลจากการสะสมและพัฒนาความรู้ ทักษะ รวมถึงกระบวนการเรียนรู้ที่ต่างก็มีความเกี่ยวเนื่องกัน เมื่อองค์ประกอบเหล่านี้เสริมกันอย่างเหมาะสม ก็จะทำให้ผู้เรียนสามารถแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งยังอาจนำไปสู่การสร้างสรรค์แนวคิดที่มีความซับซ้อนและสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น โดยลักษณะของการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ จะมีการเชื่อมโยงระหว่างแนวคิดภายในวิชาคณิตศาสตร์ ที่เป็นการนำแนวคิดหรือหลักการต่าง ๆ ในคณิตศาสตร์มาผูกโยงเข้าด้วยกันอย่างมีเหตุผล การเชื่อมโยงระหว่างคณิตศาสตร์กับศาสตร์อื่น ๆ เป็นการนำความรู้ทางคณิตศาสตร์ไปใช้ในการวิเคราะห์หรือแก้ปัญหาในวิชาหรือศาสตร์สาขาอื่น เพื่ออธิบายข้อเท็จจริงหรือสนับสนุนการตัดสินใจที่มีหลักการ และการเชื่อมโยงระหว่างคณิตศาสตร์กับสถานการณ์ในชีวิตประจำวัน เป็นการนำคณิตศาสตร์ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตจริง (บุญนิสา แซ่หล่อ, 2564) ซึ่งความสามารถในการเชื่อมโยงความรู้คณิตศาสตร์เป็นความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างมโนทัศน์ภายในวิชาคณิตศาสตร์เองและระหว่างมโนทัศน์ทางคณิตศาสตร์กับมโนทัศน์อื่นๆ นอกเหนือจากคณิตศาสตร์ยังเน้นว่าไม่สามารถแบ่งแยกคณิตศาสตร์ออกเป็นหัวข้อต่างๆ อย่างชัดเจนได้ เนื่องจากวิชาคณิตศาสตร์มีความเชื่อมโยงกันทั้งหมด อีกทั้งไม่สามารถแยกคณิตศาสตร์ออกจากวิชาอื่นและปัญหาในชีวิตประจำวันได้ (นวพล นนทภา, 2567)

แนวทางการพัฒนาความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์จำเป็นต้องให้ความสำคัญกับวิธีการเรียนรู้ที่กระตุ้นให้นักเรียนได้คิดวิเคราะห์อย่างลึกซึ้ง มีการบูรณาการองค์ความรู้จากหลากหลายสาขา และที่สำคัญคือการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรงหรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในชีวิตประจำวัน ครูมีบทบาทสำคัญในการสร้างสรรคกิจกรรมซึ่งจะช่วยกระตุ้นให้นักเรียนสามารถนำแนวคิด หลักการ หรือทฤษฎีทางคณิตศาสตร์มาเชื่อมโยงกับศาสตร์อื่น ๆ ได้อย่างเหมาะสม ตลอดจนช่วยให้นักเรียนเห็นความสัมพันธ์ระหว่างทฤษฎีที่เรียนกับการประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง ในการจัดสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ให้เอื้อต่อการลงมือปฏิบัติจริง การฝึกฝนการคิดเชิงตรรกะอย่างสม่ำเสมอ และการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีโอกาสดูแลเปลี่ยนแปลงความคิดเห็นหรือข้อสังเกตกับผู้อื่น ล้วนเป็นแนวทางที่จะช่วยให้นักเรียนสามารถพัฒนาทักษะการเชื่อมโยงความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมต่อยอดความรู้ที่มีสู่การใช้งานได้อย่างยั่งยืนในอนาคต ครูสามารถจัดกิจกรรมหรือใช้สถานการณ์ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการเชื่อมโยงคณิตศาสตร์สอดแทรกในการเรียนรู้อยู่เสมอ เพื่อให้นักเรียนได้เห็นการนำความรู้ เนื้อหาสาระ และกระบวนการทางคณิตศาสตร์มาใช้ในการเรียนรู้เนื้อหาใหม่ หรือนำความรู้ และกระบวนการทางคณิตศาสตร์มาแก้ปัญหาในสถานการณ์ที่ครูกำหนดขึ้น เพื่อให้นักเรียนเห็นความเชื่อมโยงของคณิตศาสตร์กับศาสตร์อื่น ๆ การเชื่อมโยงระหว่างคณิตศาสตร์กับวิชาอื่น ๆ การใช้ปัญหาในชีวิตจริงเป็นเนื้อหาในวิชาคณิตศาสตร์ การเชื่อมโยงภายในคณิตศาสตร์กับหัวข้อที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาและเรียนรู้คณิตศาสตร์ โดยใช้ปัญหาในชีวิตจริง ผ่านการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ (นพพล นนทภา, 2567) ในการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ นั้นผู้สอนอาจจัดกิจกรรมหรือสถานการณ์ปัญหาสอดแทรกในการเรียนรู้อยู่เสมอ เพื่อให้ผู้เรียนได้เห็นการนำความรู้ เนื้อหาสาระ และกระบวนการทางคณิตศาสตร์มาแก้ปัญหาในสถานการณ์ที่ผู้สอนกำหนดขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนเห็นความเชื่อมโยงคณิตศาสตร์กับศาสตร์อื่น ๆ หรือเห็นการนำคณิตศาสตร์ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อให้ผู้เรียนได้มีการปฏิบัติจริงและมีทักษะและกระบวนการเชื่อมโยงความรู้นี้ ผู้สอนอาจมอบหมายงานหรือกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ไปศึกษาค้นคว้าหาความรู้ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมนั้น ๆ แล้วนำเสนองานต่อผู้สอนและผู้เรียน ให้มีการอภิปรายและหาข้อมูลสรุปร่วมกัน (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2560)

จากการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูและการสังเกตนักเรียน พบว่า พบว่านักเรียนส่วนใหญ่ยังไม่ได้พัฒนาทักษะการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์อย่างเต็มที่ โดยทักษะหลักที่นักเรียนมีติดตัวมากกว่าคือความสามารถด้านการคิดคำนวณตามวิธีการที่ครูผู้สอนได้อธิบายไว้ หนึ่งในสาเหตุสำคัญที่ทำให้นักเรียนขาดทักษะในการเชื่อมโยงความรู้ทางคณิตศาสตร์ เป็นเพราะคุณครูส่วนมากยังให้ความสำคัญกับกระบวนการสอนแบบอธิบายหรือสาธิต มากกว่าที่จะมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือค้นหาและเชื่อมโยงเนื้อหาด้วยตนเอง ในชั้นเรียนส่วนใหญ่ของไทยบทบาทของครูจึงมักเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ หรือสอนวิธีแก้โจทย์แบบตรงไปตรงมา ส่งผลให้

ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาเฉพาะในระดับการท่องจำหรือการคำนวณตามรูปแบบที่ครูกำหนด โดยไม่ได้รับโอกาสให้ทดลองค้นคว้าหรือประยุกต์ใช้เนื้อหาในบริบทที่หลากหลาย จากมุมมองผลลัพธ์ในการเรียนรู้ของนักเรียนจะเห็นว่า แม้บางคนจะสามารถคำนวณหรือแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ขั้นพื้นฐานได้ แต่ก็ไม่ได้เข้าใจโครงสร้างแนวคิดหรือเหตุผลที่เชื่อมโยงกันอย่างลึกซึ้ง ส่งผลให้เมื่อพยายามนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง หรือในระดับการศึกษาที่สูงขึ้น ก็อาจขาดความยืดหยุ่นและสร้างสรรค์ในกระบวนการคิด ตลอดจนไม่สามารถเชื่อมโยงความรู้จากหลากหลายแหล่งเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ใหม่ ๆ ได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ ยิ่งไปกว่านั้น สภาพแวดล้อมการเรียนการสอนในห้องเรียนอาจไม่ตอบโจทย์ความสนใจหรือความต้องการของผู้เรียนในยุคปัจจุบัน ทำให้นักเรียนขาดแรงจูงใจและไม่สามารถมองเห็นประโยชน์ของคณิตศาสตร์ในมิติอื่น ๆ เมื่อการเรียนรู้ขาดการเชื่อมโยงอย่างเป็นระบบ ประสิทธิภาพในการเรียนย่อมลดลง

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวัน โดยมุ่งหวังให้การศึกษาครั้งนี้เป็นแนวทางสำหรับครูในการนำสถานการณ์ในชีวิตจริงมาผสานกับเนื้อหาวิชาคณิตศาสตร์ในห้องเรียนอย่างมีระบบและต่อเนื่อง แนวทางดังกล่าวจะช่วยให้นักเรียนไม่เพียงแต่เข้าใจเนื้อหาวิชาคณิตศาสตร์ในระดับที่ลึกซึ้งและครบถ้วนมากขึ้น แต่ยังสามารถรับรู้และเห็นความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดต่าง ๆ ในคณิตศาสตร์ได้อย่างชัดเจน รวมถึงตระหนักถึงคุณค่าและประโยชน์ของคณิตศาสตร์ในการแก้ปัญหาในชีวิตจริง ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะนำสถานการณ์จริงมาใช้เป็นสื่อการเรียนการสอน พร้อมกับการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่มุ่งส่งเสริมให้เกิดการคิดวิเคราะห์ การสืบค้นข้อมูล และการเชื่อมโยงแนวคิดทางคณิตศาสตร์อย่างเป็นระบบ กิจกรรมเหล่านี้จะช่วยเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติและทดลองแก้ไขปัญหาที่อิงจากสถานการณ์ในชีวิตจริง ซึ่งจะส่งผลให้เกิดความเข้าใจในเนื้อหาวิชาคณิตศาสตร์อย่างลึกซึ้ง พร้อมทั้งเห็นคุณค่าของคณิตศาสตร์ในฐานะเครื่องมือที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการแก้ไขปัญหาในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ แนวทางการสอนที่ผสมผสานสถานการณ์จริงกับเนื้อหาวิชาคณิตศาสตร์ในลักษณะนี้ นอกจากจะช่วยเพิ่มระดับความเข้าใจของนักเรียนในเนื้อหาวิชาคณิตศาสตร์แล้วยังส่งเสริมให้เกิดความคิดสร้างสรรค์และการแก้ปัญหาในแบบที่นักเรียนสามารถประยุกต์ใช้ได้จริงในชีวิตประจำวันอีกด้วย ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมุ่งเน้นที่จะศึกษาและพัฒนารูปแบบการสอนที่ใช้สถานการณ์ในชีวิตจริงเป็นพื้นฐาน พร้อมกับการออกแบบกิจกรรมที่เหมาะสมเพื่อยกระดับความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ ความเข้าใจเนื้อหา และการรับรู้คุณค่าของคณิตศาสตร์ในชีวิตจริงให้กับนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพและต่อเนื่อง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวัน ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา
2. เพื่อประเมินความเหมาะสมของแนวทางการพัฒนาขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวัน ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

กลุ่มเป้าหมายที่ 1 ใช้ในการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาและการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ เพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวัน จำนวน 8 คน

1. อาจารย์สาขาหลักสูตรและการเรียนการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จำนวน 1 คน

2. ศึกษาพิเศษ จำนวน 2 คน ตำแหน่ง ผู้อำนวยการกลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา วิทยฐานะศึกษาพิเศษชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจ.นครราชสีมา และ ตำแหน่ง ศึกษาพิเศษชำนาญการ กลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจ.นครพนม

3. ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ โรงเรียนสารคามพิทยาคม อำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม ตำแหน่งครู วิทยฐานะครูชำนาญการพิเศษ จำนวน 3 คน โรงเรียนโคกกลางโนนคูณโนนศิลา อำเภอหนองเรือ จังหวัดขอนแก่น ตำแหน่งครู วิทยฐานะชำนาญการ จำนวน 1 คน โรงเรียนเบ็ญจะมะมหาราช อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี ตำแหน่งครู วิทยฐานะครูเชี่ยวชาญ จำนวน 1 คน

กลุ่มเป้าหมายที่ 2 ใช้ในการประเมินความเหมาะสมของแนวทางการพัฒนาขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวัน จำนวน 25 คน วิธีการเลือกต้องเป็นบุคคลที่มีความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ตรงในด้านการศึกษาและการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ และสามารถให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการศึกษาแนวทางการพัฒนาขั้นตอนการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวันได้ วิทยฐานะครูชำนาญการ ชำนาญการพิเศษ เชี่ยวชาญ

ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ตำแหน่งครู วิทยฐานะครูชำนาญการ ครูชำนาญการพิเศษ และครูเชี่ยวชาญ โรงเรียนสารคามพิทยาคม อำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 13 คน โรงเรียนเทศบาลบูรพาพิทยาคาร อำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 5 คน โรงเรียนท่าขอนยางพิทยาคม อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม

จำนวน 5 คน โรงเรียนบ้านกุดแคน อำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 1 คน
โรงเรียนบ้านหนองซอน อำเภอเชียงยืน จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 1 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสัมภาษณ์แนวทางการพัฒนาขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 5 ข้อคำถาม หาค่าดัชนี สอดคล้อง (IOC) มีค่า IOC เท่ากับ 1 ทั้งหมดจำนวน 5 ข้อ

2. แบบประเมินขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 6 ข้อ มาตรฐานประมาณค่าตามวิธีของลิ เคิร์ทกำหนดเกณฑ์ระดับคุณภาพ (บุญชม ศรีสะอาด, 2541, น. 95-100) 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ผลการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.76 อยู่ใน ระดับเหมาะสมมากที่สุด หาค่าดัชนีสอดคล้อง (IOC) มีค่า IOC เท่ากับ 1 ทั้งหมดจำนวน 6 ข้อ

3. แบบประเมินแนวทางการพัฒนาการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวัน จำนวน 14 ข้อ มาตรฐานประมาณค่าตามวิธีของลิเคิร์ทกำหนดเกณฑ์ระดับคุณภาพ (บุญชม ศรีสะอาด, 2541, น. 95-100) 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ผลการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.71 อยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด หาค่าดัชนีสอดคล้อง (IOC) มีค่า IOC เท่ากับ 0.80 จำนวน 2 ข้อ และค่าดัชนีสอดคล้อง (IOC) ที่มีค่า IOC เท่ากับ 1 ทั้งหมดจำนวน 12 ข้อ

4. แบบประเมินแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จำนวน 24 ข้อ มาตรฐานประมาณค่าตามวิธีของลิเคิร์ทกำหนดเกณฑ์ระดับคุณภาพ (บุญชม ศรีสะอาด, 2541, น. 95-100) 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ผลการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.67 อยู่ใน ระดับเหมาะสมมากที่สุด หาค่าดัชนีสอดคล้อง (IOC) มีค่า IOC เท่ากับ 0.80 จำนวน 3 ข้อ และค่า ดัชนีสอดคล้อง (IOC) ที่มีค่า IOC เท่ากับ 1 ทั้งหมดจำนวน 21 ข้อ

5. แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม หาค่าดัชนีสอดคล้อง (IOC) มีค่า IOC เท่ากับ 1 จำนวน 5 ข้อ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. จัดทำหนังสือขอความอนุเคราะห์จากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม เพื่อ ขออนุมัติให้ดำเนินการเก็บข้อมูลกลุ่มเป้าหมายในการศึกษาวิจัยในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567

2. ดำเนินการทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อให้การพัฒนาแนวทางการจัดการ เรียนรู้เป็นไปอย่างมีคุณภาพและได้รับข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิโดยตรง

3. การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) กับผู้เชี่ยวชาญ และมีประเด็นในการสัมภาษณ์ เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ รวมถึงข้อเสนอแนะในการปรับปรุงให้สามารถ นำไปใช้ได้จริงในบริบทของการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ เครื่องมือที่ใช้ ประกอบด้วยแบบสัมภาษณ์ และแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม ระยะเวลาดำเนินการ วันที่ 31 มกราคม 2568 เวลา 13.00 น. – 15.00 น. ณ อาคาร 1 คณะครุศาสตร์ห้องประชุมชั้น 3 ห้องประชุมกันทรวิชัย มหาวิทยาลัยราชภัฏ มหาสารคาม

4. การนำผลจากการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญ แล้ว ดำเนินการทำการประเมินความเหมาะสมเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ เพื่อ

เสริมสร้างความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวัน จากผู้ทรงคุณวุฒิ ประกอบด้วยครูกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ จำนวน 25 คน ระยะเวลาดำเนินการ วันที่ 28 มีนาคม 2568 เวลา 13.00 น. – 16.30 น. ณ อาคาร 1 คณะครุศาสตร์ ห้องประชุมชั้น 3 ห้องประชุมกันทรวิชัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) วิเคราะห์เชิงพรรณนา (Analytic Description)

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการเชื่อมโยงคณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวัน ประกอบด้วย 15 แนวทาง 1) ส่งเสริมให้โอกาสในการเรียนรู้ นอกห้องเรียน 2) ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความคิดรวบยอด 3) สร้างเสริมประสบการณ์การเรียนรู้ กระตุ้นในการเรียนรู้ 4) ออกแบบกิจกรรมที่บูรณาการความรู้ต่าง ๆ ในวิชาคณิตศาสตร์ 5) ออกแบบกิจกรรมที่บูรณาการคณิตศาสตร์กับศาสตร์อื่น ๆ 6) การใช้สถานการณ์ปัญหาในชีวิตจริงเป็นสื่อการเรียนรู้ 7) การเรียนรู้สภาพจริงโดยผ่านการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ 8) ส่งเสริมทักษะการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ มีการนำความรู้และทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์มาใช้ในการจัดกิจกรรมในการเรียนรู้ 9) ส่งเสริมให้นักเรียนมีความเข้าใจในการแปลความหมายทางคณิตศาสตร์ และการหาคำตอบทางคณิตศาสตร์ที่สมเหตุสมผล 10) สร้างบรรยากาศในห้องเรียนให้เหมาะสมในการเรียนรู้ 11) ส่งเสริมให้นักเรียนแก้ปัญหาาร่วมกัน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทำงานเป็นกลุ่ม 12) การเก็บรวบรวมข้อมูลในสถานการณ์จริง จะช่วยพัฒนาความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ 13) ส่งเสริมให้นักเรียนจดจำและเข้าใจว่าความรู้พื้นฐาน มีความสัมพันธ์กับสิ่งรอบตัวผ่านการเก็บรวบรวมข้อมูลทางคณิตศาสตร์และทางสถิติ 14) สร้างเสริมกิจกรรมที่เน้นการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ และเห็นถึงประโยชน์และคุณค่าของคณิตศาสตร์ 15) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอน โดยใช้ STEM/STEAM และโครงการเป็นฐานในการเรียนการสอน

2. การประเมินความเหมาะสมของแนวทางการพัฒนาขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการเชื่อมโยงคณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวัน มีความเหมาะสม โดยรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.71 อยู่ในระดับมากที่สุด

ตารางที่ 1 ผลการประเมินความเหมาะสมของแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการเชื่อมโยงคณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวัน นำเสนอโดยใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

รายการประเมิน	ความเหมาะสม		
	n = 25		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ส่งเสริมให้โอกาสในการเรียนรู้นอกห้องเรียน	4.80	0.41	มากที่สุด
2. ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความคิดรวบยอด	4.64	0.49	มากที่สุด
3. สร้างเสริมประสบการณ์การเรียนรู้กระตุ้นในการเรียนรู้	4.72	0.46	มากที่สุด
4. ออกแบบกิจกรรมที่บูรณาการความรู้ต่าง ๆ ในวิชาคณิตศาสตร์	4.48	0.51	มาก
5. ออกแบบกิจกรรมที่บูรณาการคณิตศาสตร์กับศาสตร์อื่น ๆ	4.72	0.46	มากที่สุด
6. การใช้สถานการณ์ปัญหาในชีวิตจริงเป็นสื่อการเรียนรู้	4.68	0.48	มากที่สุด
7. การเรียนรู้สภาพจริงโดยผ่านการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์	4.76	0.44	มากที่สุด
8. ส่งเสริมทักษะการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ มีการนำความรู้และทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์มาใช้ในการจัดกิจกรรมในการเรียนรู้	4.76	0.44	มากที่สุด
9. ส่งเสริมให้นักเรียนมีความเข้าใจในการแปลความหมายทางคณิตศาสตร์และการหาคำตอบทางคณิตศาสตร์ที่สมเหตุสมผล	4.72	0.46	มากที่สุด
10. สร้างบรรยากาศในห้องเรียนให้เหมาะสมในการเรียนรู้	4.64	0.49	มากที่สุด
11. ส่งเสริมให้นักเรียนแก้ปัญหาพร้อมกัน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทำงานเป็นกลุ่ม	4.72	0.46	มากที่สุด
12. การเก็บรวบรวมข้อมูลในสถานการณ์จริง จะช่วยพัฒนาความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์	4.64	0.49	มากที่สุด
13. ส่งเสริมให้นักเรียนจดจำและเข้าใจว่าความรู้พื้นฐาน มีความสัมพันธ์กับสิ่งรอบตัวผ่านการเก็บรวบรวมข้อมูลทางคณิตศาสตร์และทางสถิติ	4.88	0.33	มากที่สุด
14. สร้างเสริมกิจกรรมที่เน้นการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ และเห็นถึงประโยชน์และคุณค่าของคณิตศาสตร์	4.72	0.46	มากที่สุด
15. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้ STEM/STEAM และโครงงานเป็นฐานในการเรียนการสอน	4.76	0.44	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม	4.71	0.46	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลการประเมินความเหมาะสมของแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการเชื่อมโยงคณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวัน ความเหมาะสมของแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.71 อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.71$, S.D. = 0.46) และมีการเพิ่มเติมภายหลังการประเมินผ่านผู้ทรงคุณวุฒิจากข้อเสนอแนะแนวทางที่ 15 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้ STEM/STEAM และโครงงานเป็นฐานในการเรียนการสอน

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย มีประเด็นสำคัญอภิปราย ดังนี้

1. ผลศึกษาแนวทางการพัฒนาขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวัน ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา พบว่า แนวทางการพัฒนาขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการเชื่อมโยงคณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวัน ประกอบด้วย 15 แนวทาง และขั้นตอนการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวัน ประกอบด้วย 6 ขั้นตอนสำคัญ ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ขั้นการเชื่อมโยงความรู้ ขั้นการนำเสนอและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ขั้นสะท้อนการเรียนรู้ ขั้นสรุปองค์ความรู้ ขั้นวัดและประเมินผล ทั้งนี้เนื่องมาจากแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ การออกแบบกิจกรรมที่บูรณาการความรู้ต่าง ๆ ในวิชาคณิตศาสตร์ การออกแบบกิจกรรมที่บูรณาการคณิตศาสตร์กับศาสตร์อื่น ๆ เป็นการออกแบบกิจกรรมเรียนรู้ที่จะช่วยให้นักเรียนมองเห็นภาพรวมในการเรียนรู้นั้นมากขึ้น เพื่อให้นักเรียนเห็นถึงการเชื่อมโยงในเนื้อหาวิชาคณิตศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกัน และเห็นการเชื่อมโยงระหว่างคณิตศาสตร์กับศาสตร์อื่น ๆ เพื่อที่นักเรียนจะได้เข้าใจด้วยว่าการที่เรียนในรายวิชาต่าง ๆ นั้นในเนื้อหาของรายวิชามีการเชื่อมโยงเข้าด้วยกันอยู่ ถึงแม้จะต่างรายวิชากัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ NCTM (2000) ที่ว่าทักษะและกระบวนการเชื่อมโยงความรู้คณิตศาสตร์นั้น ครูสามารถจัดกิจกรรมหรือใช้สถานการณ์ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการเชื่อมโยงคณิตศาสตร์สอดแทรกในการเรียนรู้อยู่เสมอ เพื่อให้ นักเรียนได้เห็นการนำความรู้ เนื้อหาสาระและกระบวนการทางคณิตศาสตร์มาแก้ปัญหาในสถานการณ์ที่ครูกำหนดขึ้น เพื่อให้นักเรียนเห็นความเชื่อมโยงของคณิตศาสตร์กับศาสตร์อื่น ๆ แนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ ในด้านการส่งเสริมให้โอกาสในการเรียนรู้นอกห้องเรียน การใช้สถานการณ์ปัญหาในชีวิตจริงเป็นสื่อการเรียนรู้ การเก็บรวบรวมข้อมูลในสถานการณ์จริง และสร้างเสริมประสบการณ์การเรียนรู้ กระตุ้นในการเรียนรู้ จะช่วยพัฒนาความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ ทำให้นักเรียนสามารถมองภาพในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ได้ชัดเจนและมองด้วยความเข้าใจบริบทต่าง ๆ ลักษณะ และการแก้ปัญหาได้ด้วยความเข้าใจและชัดเจนในเรื่องของกระบวนการแก้ปัญหามากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Basil (1999) ที่ว่าผู้สอนควรสนับสนุนให้นักเรียนมีโอกาสนำความรู้จากนอกห้องเรียน การค้นคว้า นอกห้องเรียนช่วยให้นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับมาประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริงได้ การเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นวิธีที่ช่วยให้นักเรียนพัฒนาความสามารถในการเชื่อมโยงแนวคิดรวบยอดทางคณิตศาสตร์กับศาสตร์สาขาอื่น ๆ ประสบการณ์จากการค้นคว้าข้อมูลจะเป็นแรงกระตุ้นในการเรียนรู้และสนับสนุนกระบวนการสอน นักเรียนจะได้จดจำและเข้าใจว่าความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับจำนวน ขนาด รูปร่าง และแบบรูปนั้นมีความสัมพันธ์กับสิ่งรอบตัวผ่านการเก็บรวบรวมข้อมูล ในส่วนแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ด้านการส่งเสริมให้นักเรียนจดจำและเข้าใจว่าความรู้พื้นฐาน มีความสัมพันธ์กับสิ่งรอบตัวผ่านการเก็บรวบรวมข้อมูลทางคณิตศาสตร์และทางสถิติการสร้างเสริมกิจกรรมที่เน้นการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ และเห็นถึงประโยชน์และคุณค่าของคณิตศาสตร์ จะยิ่งเสริมสร้างให้นักเรียนมีความตระหนักในการเรียนรู้ เนื่องจากเห็นคุณค่าและเข้าใจความสำคัญในรายวิชา ส่งผลให้นักเรียนจะมีความ

ตั้งใจในการเรียนรู้มากขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของ ปรีชา เนาว์เย็นผล (2554) ที่ว่าแนวทางการสร้างกิจกรรมการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมรอบตัว โดยเน้นการเชื่อมโยงความรู้ทางคณิตศาสตร์เพื่อช่วยให้นักเรียนเห็นถึงประโยชน์และคุณค่าของคณิตศาสตร์ในชีวิตจริง การนำเข้าสู่บทเรียน โดยการกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความตระหนักรู้เกี่ยวกับความสำคัญของความรู้ทางคณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวัน การเสริมสร้างความเข้าใจ การบูรณาการสิ่งแวดล้อมรอบตัวเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ การใช้สื่อหรือสิ่งแวดล้อมรอบตัวที่มีอยู่จริงมาช่วยลดเวลาในการทำความเข้าใจเนื้อหาและทำให้การเรียนรู้มีความหมายมากขึ้น การเสริมสร้างประสบการณ์เรียนรู้ผ่านการแก้ปัญหา การสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความสุขในการศึกษา การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับนักเรียน และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความคิดรวบยอด การเรียนรู้สภาพจริงโดยผ่านการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ ส่งเสริมให้นักเรียนมีความเข้าใจในการแปลความหมายทางคณิตศาสตร์ และการหาคำตอบทางคณิตศาสตร์ที่สมเหตุสมผล สร้างบรรยากาศในห้องเรียนให้เหมาะสมในการเรียนรู้ ส่งเสริมให้นักเรียนแก้ปัญหาาร่วมกัน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทำงานเป็นกลุ่ม เพื่อจะให้นักเรียนยังสนใจในการจัดการเรียนรู้อย่างมากขึ้น เมื่อได้ทำกิจกรรมร่วมกันกับเพื่อนในห้องเรียน หรือการทำงานเป็นกลุ่มจะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ช่วยเสริมสร้างการเรียนรู้ร่วมกันในกลุ่มการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ เวชฤทธิ์ อังกะนัทรขร (2554) ที่ว่าทักษะการเชื่อมโยงเป็นสิ่งที่พัฒนาได้ ซึ่งปัจจัยที่สำคัญสำหรับการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาทักษะการเชื่อมโยง คือ ผู้สอน โดยผู้สอนควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการเชื่อมโยงของผู้เรียน ผู้สอนควรเลือกปัญหาที่เป็นการเชื่อมโยงแนวคิดทางคณิตศาสตร์ ทั้งภายนอกและภายในวิชาคณิตศาสตร์รวมถึงการให้ผู้เรียนสร้างแนวคิดทางคณิตศาสตร์ในการพัฒนาแนวคิดใหม่ ผู้สอนต้องตระหนักและเข้าใจความคิดรวบยอดทางคณิตศาสตร์ที่ถูกพัฒนาขึ้น ไม่ควรสอน แบบรวบรัดหรือย่อ แต่ควรมีการร่วมกันคิดร่วมกันทำ ผู้สอนจำเป็นต้องกระตุ้นให้ผู้เรียนใช้คำหรือเครื่องหมายที่เหมาะสมในการสนับสนุนความเข้าใจในความคิดรวบยอดใหม่ของพวกเขา ผู้สอนควรให้ผู้เรียนปฏิบัติงานหรือกิจกรรมแล้วแปลงกิจกรรมเหล่านั้นออกมาเป็นรูปภาพ แผนภูมิ กราฟ หรือสัญลักษณ์ต่าง ๆ ผู้สอนควรกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเชื่อมโยงระหว่างความรู้ใหม่และความรู้ส่วนหนึ่งที่ เคยเรียนรู้มาแล้วเพื่อนำไปสู่การพัฒนาความเข้าใจแนวคิดทางคณิตศาสตร์ได้ด้วยตนเองโดยการใช้คำถามทำให้เกิดการอภิปราย ผู้สอนควรจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนร่วมกันแก้ปัญหาเป็นกลุ่มและแก้ปัญหาในสถานการณ์จริงที่พวกเขาสนใจ เนื่องจากการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ที่เชื่อมโยงเข้ากับความเป็นส่วนตัวของพวกเขา ผู้เรียนจะชอบแก้ปัญหาและสนุกกับการเรียนรู้ และผู้เรียนได้ทำงานอย่างมีความหมาย อีกทั้งกิจกรรมหรือปัญหาที่ให้เป็นปัญหาเปิดเพื่อให้ผู้เรียนได้คิด สามารถบอกแนวคิดและแสดงเหตุผลได้ ผู้สอนควรส่งเสริมให้ผู้เรียนหาข้อมูลนอกห้องเรียน เนื่องจากการให้นักเรียนได้มีโอกาสหาข้อมูลนอกห้องเรียนเป็นการช่วยให้พวกเขาเชื่อมโยงความรู้กับชีวิตจริง การเก็บรวบรวม ข้อมูลเหล่านั้นเป็นการเพิ่มความสามารถของนักเรียนให้สามารถเชื่อมโยงความคิดรวบยอดทาง คณิตศาสตร์กับศาสตร์สาขาอื่น ๆ และชีวิตจริง รวมทั้งนักเรียนจะมีความรู้กับสิ่งที่อยู่รอบตัว ผู้สอนควรส่งเสริมให้

ผู้เรียนมีการนำความรู้และทักษะทางคณิตศาสตร์มาแก้ปัญหในสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อฝึกให้ผู้เรียนเห็นความเชื่อมโยงของคณิตศาสตร์กับศาสตร์อื่น ๆ และชีวิตจริงโดยทาควบคู่กับการสอนเนื้อหาปกติ

2. ผลการศึกษาผลการศึกษาการประเมินความเหมาะสมของแนวทางการพัฒนาขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวัน ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา พบว่า การประเมินความเหมาะสมของแนวทางการพัฒนาขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวัน โดยรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.71 อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องมาจากการประเมินแนวทางการพัฒนาขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ แล้วมีประสิทธิภาพ เพราะว่าได้ผ่านกระบวนการการสังเคราะห์แนวทางการพัฒนาและขั้นตอนการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ และได้ทำการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ประกอบด้วย อาจารย์สาขาวิชาหลักสูตรและการเรียนการสอน ศึกษานิเทศก์และครูกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ จำนวน 8 คน โดยการศึกษาค้นคว้าหลักการแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำองค์ความรู้ที่ได้มา ยกร่างแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ แล้วดำเนินการนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ ประกอบด้วย ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ จำนวน 25 คน ร่วมกันพิจารณาความเหมาะสมและเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ จากการประเมินความเหมาะสมของแนวทางและขั้นตอนการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ โดยแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ทั้ง 15 แนวทาง และขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ ทั้ง 6 ขั้นตอน นั้นสอดคล้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้โมเดลการเรียนรู้ (Process-Oriented Guided Inquiry Learning : POGIL) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โมเดลการเรียนรู้ (Connecting, Organizing, Reflecting, Extending : CORE RME) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based Learning : PBL) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิด FEM โดยวิธีการที่หลากหลาย นั้น นักเรียนจะมีศึกษาเรียนรู้ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ทำให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันในเรื่องร่วมกันหาวิธีการและแนวทางในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ร่วมกันจนเกิดความเข้าใจ ทำให้เกิดการกระตุ้นการเรียนรู้ สนุกสนาน กระตือรือร้นในการเรียน นอกจากนี้ยังสามารถช่วยให้แก่นักเรียนมีการฝึกการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ โดยการนำโครงสร้างความรู้ที่มีอยู่มาจัดการแก้ปัญหาสถานการณ์หรือปัญหาที่พบ เพื่อหาคำตอบได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับ Adjie et al. (2021) ที่ว่า การเรียนคณิตศาสตร์ต้องมีกิจกรรมการโต้ตอบในรูปแบบของการเจรจา อธิบาย ให้เหตุผล การใช้คำถาม หรือการสะท้อนคิด Zakaria et al. (2010) การจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือ ช่วยพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์และทัศนคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียน ดังนั้น ครูผู้สอนวิชาคณิตศาสตร์จำเป็นต้องตระหนักถึงประโยชน์และความสำคัญของการเรียนรู้แบบร่วมมือ Syafriafdi et al. (2019) พบว่า เครื่องมือการเรียนรู้ทางคณิตศาสตร์ที่เสมือนของจริง ใช้งานได้ง่าย ใช้งานง่าย เข้าใจง่าย และมีประโยชน์มากในกระบวนการเรียนรู้ ช่วยเพิ่มแรงจูงใจในการเรียนรู้ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของผู้เรียน ผู้สอนอำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ให้ข้อเสนอแนะ และเสริมสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ทั้งนี้ซึ่งเป็นผลจากการพัฒนาที่อิงหลักการทางวิชาการควบคู่กับการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญและครูผู้สอน แนวทางนี้เน้นการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วม การคิด

วิเคราะห์ และการเชื่อมโยงความรู้กับสถานการณ์จริง ผ่านรูปแบบการเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น POGIL, CORE RME และ PBL ผลลัพธ์ที่ได้ คือ นักเรียนมีความสนใจและกระตือรือร้นในการเรียนมากขึ้น สามารถเชื่อมโยงความรู้ทางคณิตศาสตร์กับชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ และพัฒนาทักษะการคิดอย่างเป็นระบบ ซึ่งสะท้อนถึงศักยภาพของแนวทางในการส่งเสริมการเรียนรู้เชิงลึกอย่างแท้จริง

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาแนวทางการพัฒนาขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวัน ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ผู้วิจัยได้มีข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ และเพื่อทำการวิจัยครั้งต่อไป โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผู้สอนให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ตั้งแต่การทบทวนความรู้เดิม ก่อนเริ่มเนื้อหาใหม่ให้กับนักเรียน การเชื่อมโยงความรู้ต่าง ๆ การเชื่อมโยงกับศาสตร์อื่น ๆ รวมถึงการเชื่อมโยงในชีวิตประจำวัน เพื่อที่จะช่วยให้นักเรียนมีความพร้อมในการจัดการเรียนรู้ในแต่ละขั้น ในการเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เดิม และเชื่อมโยงความรู้คณิตศาสตร์ต่อยอดไปสู่เนื้อหาต่างๆ ในรายวิชาคณิตศาสตร์ ศาสตร์อื่น ๆ ชีวิตประจำวัน และเตรียมความพร้อมในการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวัน พร้อมทั้งพัฒนาความรู้ ความเข้าใจในการเรียนรู้ที่ดีที่สุด

1.2 การศึกษาในครั้งนี้ พบว่า แนวทางการพัฒนาขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ เช่น ส่งเสริมการเรียนรู้นอกห้องเรียน ส่งเสริมความคิดรวบยอด สร้างเสริมประสบการณ์ บูรณาการความรู้ในวิชาคณิตศาสตร์ บูรณาการกับศาสตร์อื่น ๆ ใช้สถานการณ์ปัญหาในชีวิตจริง การเรียนรู้สภาพจริง ส่งเสริมทักษะการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ ส่งเสริมความเข้าใจในการแปลความหมายและการหาคำตอบทางคณิตศาสตร์ สร้างบรรยากาศในห้องเรียนให้เหมาะสม ส่งเสริมให้นักเรียนแก้ปัญหาพร้อมกัน การเก็บรวบรวมข้อมูลในสถานการณ์จริง ส่งเสริมให้นักเรียนจดจำและเข้าใจความรู้พื้นฐาน สร้างเสริมกิจกรรมการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ ประโยชน์และคุณค่าของคณิตศาสตร์ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ STEM/STEAM และโครงงานเป็นฐาน เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ เสริมสร้างความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวัน ทั้งนี้ แนวทางดังกล่าวจะนำไปสู่การเสริมสร้างความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวันได้ในระยะยาวและมีประสิทธิภาพ

1.3 จากผลการวิจัย พบว่า แนวทางการพัฒนาขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ ทั้ง 15 แนวทาง เป็นแนวทางที่สามารถเสริมสร้างความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวัน ดังนั้น ครูผู้สอนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรมีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นการกระตุ้นให้นักเรียนเห็นถึงความสำคัญของวิชาคณิตศาสตร์ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวัน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การวิจัยนี้มุ่งเน้นศึกษาแนวทางการพัฒนาขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวัน กลุ่มเป้าหมายเป็นเพียงพื้นที่จังหวัดมหาสารคามและนวัตกรรมจากการสังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี การสนทนากลุ่มเพื่อหาข้อสรุปเพียงเท่านั้น ดังนั้น ควรมีการศึกษาแนวทางในการพัฒนาวิธีการ นวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อเสริมสร้างการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวัน เพื่อเพิ่มระดับการรู้เรื่องคณิตศาสตร์ของนักเรียน

2.2 จากผลการวิจัย พบว่า แนวทางการพัฒนาขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ ทั้ง 15 แนวทาง เป็นแนวทางที่สามารถเสริมสร้างความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวัน ดังนั้น สามารถนำผลการวิจัยไปศึกษาปัญหาที่เกิดขึ้นซ้ำซ้อน เพื่อพัฒนาระดับการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวันของนักเรียนให้อยู่ในระดับสูงขึ้น

2.3 ควรมีการขยายการศึกษาไปในระดับต่าง ๆ เช่น ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (สายอาชีพ) และระดับอุดมศึกษา เพื่อเสริมสร้างการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวัน

เอกสารอ้างอิง

- นพพล นนทภา. (2567). การคิดทางคณิตศาสตร์. (พิมพ์ครั้งที่ 2). โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม:มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2541). การพัฒนาการสอน. กรุงเทพมหานคร: สุริยวิทยาสาน.
- บุญนิสา แซ่หล่อ. (2564). คณิตศาสตร์ศึกษา : การเรียนรู้เพื่อชีวิต. กรุงเทพมหานคร: แดเน็กอินเตอร์คอร์ปอเรชั่น.
- ปรีชา เนาว์เย็นผล. (2554). การใช้สิ่งแวดล้อมเป็นในการเรียนรู้คณิตศาสตร์. ในประมวลสาระชุดวิชาสารัตถะและวิธีทางคณิตศาสตร์. นนทบุรี: สาขาวิชาศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- เวชฤทธิ์ อังกะภักทรขจร. (2554). เอกสารคำสอนรายวิชา 410541 ทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์. ชลบุรี: ภาควิชาการจัดการเรียนรู้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2560). คู่มือการใช้หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- Adjie, N., Putri, S. U., & Dewi, F. (2021). Improvement of Basic Math Skills Through Realistic Mathematics Education (RME) in Early Childhood. Jurnal Obsesi: Jurnal Pendidikan Anak Usia Dini, 6(3), 1647–1657.

- Basil, C. G. (1999). Collecting data outdoors : making connections to the real world. *Teaching Children Mathematics*, 6(1), 8-12.
- National Council of Teachers of Mathematics. (2000). Principles and standards for school mathematics. NCTM.
- Syafriafdi, N., Fauzan, A., Arnawa, I. M., Anwar, S., & Widada, W. (2019). The tools of mathematics learning based on realistic mathematics education approach in elementary school to improve math abilities. *Univers. J. Educ. Res.*, 7(7), 1532–1536.
- Zakaria, E., Chin, L. C., & Daud, M. Y. (2010). The effects of cooperative learning on students' mathematics achievement and attitude towards mathematics. *Journal of Social Sciences, Literature and Languages*, 6(2), 272–275.

การประยุกต์ใช้หลักกัลยาณมิตรธรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำ
ทางวิชาการของครู สังกัดเทศบาลนครนครศรีธรรมราช จังหวัด
นครศรีธรรมราช*

THE APPLICATION OF THE PRINCIPLES OF KALYANAMITTA DHARMA
BY ADMINISTRATORS THAT IMPACT THE ACADEMIC LEADERSHIP
OF TEACHERS UNDER THE NAKHON SI THAMMARAT MUNICIPALITY,
NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE

สโรชา สังขนิตย์¹ และ ทิพมาศ เสวตวรโชติ²

Sarocha Sangkhanit¹ and Tippamas Sawetvorachot²

¹⁻² มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

¹⁻² Mahamakut Buddhist University, Thailand

¹Corresponding Author's Email: sarocha.san@student.mbu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) เพื่อศึกษาระดับการประยุกต์ใช้หลักกัลยาณมิตรธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา 2) เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของครู 3) เพื่อศึกษาการประยุกต์ใช้หลักกัลยาณมิตรธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ส่งผลต่อระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของครู 4) เพื่อศึกษาตัวแปรพยากรณ์การประยุกต์ใช้หลักกัลยาณมิตรธรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของครู กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ พนักงานครู สังกัดเทศบาลนครนครศรีธรรมราช ปีการศึกษา 2567 จำนวน 186 คน ทำการสุ่มแบบแบ่งชั้น โดยจำแนกตามขนาดสถานศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน การวิเคราะห์สถิติสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน สถิติการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบปกติ และสถิติการถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับการประยุกต์ใช้หลักกัลยาณมิตรธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ระดับการมีภาวะผู้นำทางวิชาการของครู โดยรวมอยู่ในระดับมาก 3) ความสัมพันธ์ระหว่างการประยุกต์ใช้หลักกัลยาณมิตรธรรมของผู้บริหารกับภาวะผู้นำทางวิชาการของครู พบว่ามีความสัมพันธ์เชิงบวกอยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .001 และ 4) ตัวแปรการประยุกต์ใช้หลักกัลยาณมิตรธรรมของผู้บริหารพบว่าตัวแปรพยากรณ์ที่ดีที่สุด 3 ด้าน คือ ด้านภาวะผู้นำ ด้านโน้มน้าวใจ และด้าน ปี

---

* Received 1 May 2025; Revised 5 May 2025; Accepted 20 May 2025

โย สามารถร่วมกันทำนายภาวะผู้นำทางวิชาการของครู ได้ร้อยละ 66.74 เมื่อนำตัวแปรทั้งหมดไปสร้างสมการพยากรณ์ สามารถสร้างสมการพยากรณ์ในรูปของคะแนนดิบ มีดังนี้ $Y = 1.574 + .428(X_7) + .385(X_3) - .152(X_1)$ สมการพยากรณ์ที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของครู ในรูปคะแนนมาตรฐาน มีดังนี้ $Z = .528(X_3) + .499(X_7) - .185(X_1)$

คำสำคัญ: หลักกัลยาณมิตรธรรม, ภาวะผู้นำทางวิชาการครู, การประยุกต์ใช้หลักกัลยาณมิตรธรรม

Abstract

This research aims to 1) to study the level of application of the principle of friendship of school administrators, 2) to study the level of academic leadership of teachers, 3) to study the application of the principle of friendship of school administrators that affect the level of academic leadership of teachers, and 4) to study the predictive variables of the application of the principle of friendship of administrators that affect the academic leadership of teachers. The sample group used in the research was 186 teachers under the Nakhon Si Thammarat Secondary Educational Service Area Office, academic year 2024, using stratified random sampling. Classified by educational institution size. The research instrument was a questionnaire. The reliability of the entire questionnaire was .991. The statistical used to analyze the data were frequency, percentage, mean, standard deviation, Pearson's correlation coefficient and multiple regression analysis

The findings indicate that: 1) Level of application of the principles of Kalyanamitta Dharma by school administrators overall, is at a high level. 2) Level of academic leadership among teachers overall is at a high level. 3) Analysis of the relationship between the application of the principles of Kalyanamitta Dharma by school administrators and the academic leadership of teachers revealed a positive correlation with a high correlation, which is statistically significant at the .001 level. 4) Predictive variables used to forecast the application of the principles of Kalyanamittadharma by school administrators that impact the academic leadership of teachers, through stepwise multiple regression analysis, revealed that the aspects of Bhavaniyo, No Catthane Niyojaye and Piyo can jointly predict the academic leadership of teachers at 66.74 %. The

prediction equation in score as follows: The predicting equation of raw score $Y = 1.574 + .428(X_7) + .385(X_3) - .152(X_1)$ The predicting equation of standard score $Z = .528(X_3) + .499(X_7) - .185(X_1)$

Keywords: The Principles of Kalyanamitta Dharma, Academic Leadership of Teachers, The Application of The Principles of Kalyanamitta Dharma

บทนำ

การบริหารโรงเรียนนับว่ามีความสำคัญต่อการจัดการศึกษาเป็นอย่างมาก เนื่องจากโรงเรียน เป็นหน่วยงานที่รับเอานโยบายระดับสูงไปปฏิบัติให้เกิดผล ภารกิจหลักของโรงเรียน คือการจัดการ เรียนการสอน ให้นักเรียนบรรลุตามจุดหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตร การบริหารมีความสำคัญ เนื่องจากผู้บริหารโรงเรียน เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในฐานะที่ผู้บริหารเป็น ผู้นำของบุคลากรในโรงเรียน มีอำนาจและหน้าที่ในการที่จะพัฒนาการเรียนการสอนใน โรงเรียน ตลอดจนทำการควบคุมการจัด การศึกษาในโรงเรียน ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาใน ศตวรรษที่ 21 จำเป็นต้องมีคุณสมบัติที่โดดเด่น ทั้งในด้านความรู้ทางทฤษฎี ทักษะการปฏิบัติ บทบาทหน้าที่ คุณธรรม และประสบการณ์ในการบริหารการศึกษาแบบทันสมัย เพื่อขับเคลื่อน สถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จและสามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในยุคการแข่งขัน ที่ต้องมีการปรับตัวให้เหมาะสมกับการพัฒนาของโลกในปัจจุบัน ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษา สามารถพัฒนาสถานศึกษาให้ประสบผลสำเร็จได้ต้องอาศัย บุคลากรที่ทำหน้าที่บริหาร สถานศึกษาจะต้องมีวิสัยทัศน์ เป็นผู้นำ กล้าเปลี่ยนแปลง กล้าตัดสินใจ มีคุณธรรมจริยธรรม และมีจรรยาบรรณทางวิชาชีพ มีความสามารถในการติดต่อสื่อสารและมีความรู้ วิชาชีพ (ศศิตา เพลินจิต, 2558, หน้า 31)

ความเป็นกัลยาณมิตรนั้น พระพุทธศาสนาถือว่าเป็นเรื่องสำคัญมาก เพราะตั้งอยู่บน พื้นฐานแห่งความ มีเมตตากรุณาต่อกัน พึงพาอาศัยกันและกัน เป็นการอยู่ในเชิงสังคมที่มีความ สร้างสรรค์ฐานะของกัลยาณมิตร เป็นทั้งฝ่ายรับและฝ่ายให้ซึ่งเป็นธรรมชาติและเป็นธรรมชาติที่ ถูกต้องของมนุษย์ ที่มีฐานะเป็นผู้รับและผู้ให้ เพราะโดยธรรมชาติแล้วมนุษย์มีความแตกต่างกัน ตามเหตุตามปัจจัย การเป็นอยู่ให้มีความสุขหรือการทำสิ่งต่าง ๆ ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์นั้น บางคนสามารถจะทำให้สำเร็จได้ด้วยความสามารถที่จะทำเองได้บางคนที่มีความสามารถ น้อยลงมาอาจจะต้องอาศัยเพื่อน หรือรับการช่วยเหลือจากบุคคลรอบข้าง อันเป็นขั้นตอนของ การฝึกฝนความสามารถของตนเอง ให้สามารถทำได้ในภายหลัง ผู้นั้นต้องเป็นผู้ผ่านการอบรม หรือได้รับการ แนะนำจากบุคคลอื่นก่อน คือ ต้องอาศัยมิตรเป็นเบื้องต้นก่อน จึงสำคัญว่า มนุษย์นั้นต้องมีเพื่อนเป็น กัลยาณมิตร มีการช่วยเหลือกันและกัน ความเป็นกัลยาณมิตร จึงมี

ความสำคัญต่อการดำรงอยู่ของมนุษย์ นอกจากนั้นการเสวนากับสัตบุรุษ หรือความมีกัลยาณมิตร ก็ยังนำไปสู่การได้สัจธรรม คือ คำสอน คำแนะนำ ชี้แจงต่างๆ โดยตรงหรือโดยอ้อมเมื่อธรรม คือ หลักความจริงหรือหลักแห่งความดีงามที่แสดงนั้นเป็นจริง ดีงาม จริง หรือแสดงเหตุผล ผู้รับฟังก็เกิดศรัทธา อาจจะเขียนให้เข้าใจได้ดังนี้เสวนากับสัตบุรุษ (มีกัลยาณมิตร) สัจธรรม ศรัทธา โยนิโสมนสิการ (พระพรหมคุณาภรณ์(ป.อ.ปยุตฺโต), 2558, หน้า 565)

จากความสำคัญและปัญหาดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยได้มีความสนใจที่จะศึกษาการประยุกต์ใช้หลักกัลยาณมิตรธรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของครู สังกัดเทศบาลนครนครศรีธรรมราช เพื่อใช้เป็นแนวทางที่เป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมและสนับสนุน การบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ อันนำไปสู่ความร่มเย็น ความเสมอภาค การช่วยเหลือ เกื้อกูล สนับสนุนเพื่อร่วมองค์กร ส่งผลให้การบริหารงานวิชาการมีผลงานออกมามี คุณภาพ ครูมีความสุขในการทำงานส่งผลให้นักเรียนมีความสุขและเป็นคนคุณภาพของสังคม และเป็นต้นแบบที่ดีของสถานศึกษา

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการประยุกต์ใช้หลักกัลยาณมิตรธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดเทศบาลนครนครศรีธรรมราช
2. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของครู สังกัดเทศบาลนครนครศรีธรรมราช
3. เพื่อศึกษาการประยุกต์ใช้หลักกัลยาณมิตรธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ส่งผล ต่อระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของครู สังกัดเทศบาลนครนครศรีธรรมราช
4. เพื่อศึกษาตัวแปรพยากรณ์การประยุกต์ใช้หลักกัลยาณมิตรธรรมของผู้บริหารที่ ส่งผลต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของครู สังกัดเทศบาลนครนครศรีธรรมราช

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ พนักงานครู สังกัดเทศบาลนคร นครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช ปีการศึกษา 2567 จำนวน 9 โรงเรียน ได้แก่ 1) โรงเรียนเทศบาลวัดท่าโพธิ์ 2) โรงเรียนเทศบาลวัดท้าวโคตร 3) โรงเรียนเทศบาลวัดมเหยงคณ์ 4) โรงเรียนเทศบาลวัดศรีทวี 5) โรงเรียนเทศบาลศาลาไม้ชัย 6) โรงเรียนเทศบาลวัดเสมาเมือง 7) โรงเรียนเทศบาลวัดเสาธงทอง 8) โรงเรียนเทศบาลวัดใหญ่ 9) โรงเรียนนานาชาติเทศบาล นครศรีธรรมราช จำนวน 365 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูผู้สอน สังกัดเทศบาลนคร นครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช ปีการศึกษา 2567 ใน 9 โรงเรียน กำหนดขนาดของ กลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตาราง Krejcie and Morgan และทำการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified

Random Sampling) โดย จำแนกตามขนาดสถานศึกษา โดยวิธีการเทียบสัดส่วน บัญญัติไตรยางศ์ จากนั้นทำการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยวิธีการจับฉลากแบบไม่ใส่คืน ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 186 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถาม มี 3 ตอนดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา วิทยฐานะ และประสบการณ์ในการสอน ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับการประยุกต์ใช้หลักกัลยาณมิตรธรรมของผู้บริหาร สังกัดเทศบาลนครนครศรีธรรมราช โดยแบ่งเป็น 7 ด้าน จำนวน 50 ข้อ และ ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของครู สังกัดเทศบาลนครนครศรีธรรมราช โดยแบ่งเป็น 5 ด้าน จำนวน 30 ข้อ

2.2 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ มีขั้นตอนดังนี้ 1) ศึกษาเอกสาร ตำรา หลักการ แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประยุกต์ใช้หลักกัลยาณมิตรธรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของครู สังกัดเทศบาลนครนครศรีธรรมราช เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยและเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม 2) สร้างแบบสอบถามตามกรอบแนวคิดให้ครอบคลุมขอบข่ายนิยามศัพท์และนำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้วเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อขอคำแนะนำหรือข้อเสนอนแนะ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข และนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ส่งให้ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการศึกษ จำนวน 3 ท่าน พิจารณาความสมบูรณ์ถูกต้องตามหลักวิชา และตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content validity) แล้วนำผลการพิจารณาวิเคราะห์หาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ด้วยวิธีการหาดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อรายการกับประเด็นหลักของเนื้อหา (Index of item objective congruence : IOC) 3) ค่าดัชนีความสอดคล้องที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญ มีค่าได้ 1.00 ทุกข้อคำถาม 4) นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับครูที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 30 คน จากนั้นวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach, 1990, หน้า 202-204) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .992 และ 5) นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ผู้วิจัยทำการแจกแบบสอบถามให้กับครูและบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครนครศรีธรรมราช จนครบตามจำนวนที่กำหนดไว้โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple random sampling)

3.2 เมื่อได้แบบสอบถามที่ตอบข้อมูลเรียบร้อยแล้วกลับคืนมาจำนวน 186 ชุด คิดเป็น 100% จึงตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามจัดลำดับของข้อมูล ลงรหัส และบันทึกข้อมูล

3.3 นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์และประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป สถานภาพของกลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage)

4.2 แบบสอบถามตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักกัลยาณมิตรธรรมของผู้บริหาร โดยการหาค่าเฉลี่ย (Arithmetic Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

4.3 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของครู โดยการหาค่าเฉลี่ย (Arithmetic Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

4.4 วิเคราะห์หาค่าประสิทธิสัมพันธะระหว่างการประยุกต์ใช้หลักกัลยาณมิตรธรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของครู สังกัดเทศบาลนครนครศรีธรรมราช โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficients)

4.5 วิเคราะห์ตัวแปรพยากรณ์ของการประยุกต์ใช้หลักกัลยาณมิตรธรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของครู สังกัดเทศบาลนครนครศรีธรรมราช โดยวิธีสร้างสมการพยากรณ์ โดยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) แบบนำเข้าตัวแปรทั้งหมด (Enter Regression) และแบบขั้นตอน (Stepwise Method) ในรูปสมการพยากรณ์คะแนนดิบและรูปสมการพยากรณ์มาตรฐาน

4.6 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

ผลการวิจัย

1. ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 186 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 76.88 อายุส่วนใหญ่พบว่า อายุระหว่าง 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 39.25 ระดับการศึกษาส่วนใหญ่พบว่า เป็นระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 76.88 วิทยฐานะส่วนใหญ่พบว่า เป็นครูชำนาญการพิเศษหรือสูงกว่า คิดเป็นร้อยละ 48.92 ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานพบว่า ส่วนใหญ่อยู่ใน ระหว่าง 10-20 ปี คิดเป็นร้อยละ 34.95

2. ผลการวิเคราะห์ระดับการประยุกต์ใช้หลักกัลยาณมิตรธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดเทศบาลนครนครศรีธรรมราช โดยการหาค่าเฉลี่ยเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทั้งภาพรวมและรายด้าน ผลปรากฏดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของระดับการประยุกต์ใช้หลักกัลยาณมิตรธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดเทศบาลนครนครศรีธรรมราช

ระดับการประยุกต์ใช้หลักกัลยาณมิตรธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา	$\bar{X}$	S. D.	แปลผล
1. ปิโย (ผู้บริหารเป็นที่รัก)	4.24	0.57	มาก
2. ครู (ผู้บริหารเป็นที่เคารพ)	4.14	0.65	มาก
4. วัตตา (ผู้บริหารเป็นผู้ฉลาดพูดแนะนำตักเตือน)	4.11	0.70	มาก
5. วจนิกขโม (ผู้บริหารเป็นผู้อดทนต่อถ้อยคำ)	4.27	0.58	มาก
6. คัมภีรญจะ กะถัง กัตตา (ผู้บริหารเป็นผู้แถลงเรื่องที่ลึกซึ้งได้)	4.13	0.70	มาก
7. โน จัฏฐาเน นิโยชเย (ผู้บริหารเป็นผู้ไม่ชักนำไปในทางที่เสื่อม)	4.32	0.55	มาก
รวม	4.20	0.58	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการประยุกต์ใช้หลักกัลยาณมิตรธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.20$, S.D.= 0.58) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านโน จัฏฐาเน นิโยชเย (ผู้บริหารเป็นผู้ไม่ชักนำไปในทางที่เสื่อม) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.32$, S.D.= 0.55) รองลงมา คือ ด้านวจนิกขโม (ผู้บริหารเป็นผู้อดทนต่อถ้อยคำ) ($\bar{X} = 4.27$, S.D.= 0.58) และด้านที่ค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ด้านวัตตา (ผู้บริหารเป็นผู้ฉลาดพูดแนะนำตักเตือน) ($\bar{X} = 4.11$, S.D.= 0.70)

3. ผลการวิเคราะห์ระดับการมีภาวะผู้นำทางวิชาการของครู สังกัดเทศบาลนครนครศรีธรรมราช โดยการหาค่าเฉลี่ยเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทั้งภาพรวมและรายด้าน ผลปรากฏดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของระดับการมีภาวะผู้นำทางวิชาการของครู สังกัดเทศบาลนครนครศรีธรรมราช

ระดับการมีภาวะผู้นำทางวิชาการของครู สังกัดเทศบาลนครนครศรีธรรมราช	$\bar{X}$	S. D.	แปลผล
1. ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมาย	4.28	0.58	มาก
2. ด้านการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	4.42	0.47	มาก
3. ด้านการบริหารหลักสูตรการจัดการเรียนรู้	4.37	0.52	มาก
4. ด้านการสร้างทีมร่วมมือ	4.32	0.52	มาก
5. ด้านการมุ่งเน้นด้านวิชาการ	4.50	0.49	มาก
รวม	4.38	0.47	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการมีภาวะผู้นำทางวิชาการของครูโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.38$, S.D.= 0.47) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมุ่งเน้นด้านวิชาการ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.50$, S.D.= 0.49) รองลงมา คือ ด้านการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ($\bar{X} = 4.42$, S.D.= 0.47) และด้านที่ค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมาย ($\bar{X} = 4.28$, S.D.= 0.58)

4. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างระดับการประยุกต์ใช้หลักกัลยาณมิตรธรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของครู สังกัดเทศบาลนครนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's product moment correlation coefficient) รายละเอียดปรากฏดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างระดับการประยุกต์ใช้หลักกัลยาณมิตรธรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของครู สังกัดเทศบาลนครนครศรีธรรมราช

ตัวแปรที่ศึกษา	Y ₁	Y ₂	Y ₃	Y ₄	Y ₅	Y _{รวม}
X ₁	.693**	.573**	.587**	.677**	.532**	.612**
X ₂	.693**	.581**	.615**	.698**	.544**	.626**
X ₃	.765**	.665**	.708**	.776**	.606**	.704**
X ₄	.738**	.619**	.628**	.749**	.535**	.654**
X ₅	.728**	.632**	.624**	.696**	.623**	.661**
X ₆	.736**	.631**	.669**	.769**	.549**	.671**
X ₇	.782**	.732**	.714**	.679**	.651**	.712**
X _{รวม}	.734**	.633**	.649**	.721**	.577**	.663**

**มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 (P < 0.01)

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างระดับการประยุกต์ใช้หลักกัลยาณมิตรธรรมของผู้บริหาร (X) ส่งผลต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของครู (Y) สังกัดเทศบาลนครนครศรีธรรมราช โดยภาพรวม พบว่า การประยุกต์ใช้หลักกัลยาณมิตรธรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของครู สังกัดเทศบาลนครนครศรีธรรมราช มีความสัมพันธ์ทางบวก ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .663 **

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การประยุกต์ใช้หลักกัลยาณมิตรธรรมของผู้บริหาร มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านโน จัฏฐาณ นิโยชย (ผู้บริหารเป็นผู้ไม่ชักนำไปในทางที่เสื่อม) (X₇) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับภาวะผู้นำทางวิชาการของครู ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมาย (Y₁) อย่างมีนัยสำคัญ

ทางสถิติที่ระดับ 0.01 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ .782^{**} รองลงมา คือ ด้านภานีโย (ผู้บริหารเป็นที่น่า
ยกย่อง) (X₃) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับภาวะผู้นำทางวิชาการของครู ด้านการสร้างทีมร่วมมือ (Y₄) อย่าง
มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ .776^{*} และการประยุกต์ใช้หลักกัลยาณมิตร
ธรรมของผู้บริหาร มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านปิโย (ผู้บริหารเป็นที่รัก) (X₁) ความสัมพันธ์ทางบวกกับภาวะ
ผู้นำทางวิชาการของครู ด้านการมุ่งเน้นด้านวิชาการ (Y₅) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ค่า
สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ .532^{**}

5. ผลวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise multiple regression analysis) เพื่อ
เสนอการคัดเลือกตัวแปร ปัจจัยที่มีผลต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของครู เข้าสู่สมการพยากรณ์ที่ดีที่สุดใ
การทำนาย ระดับการประยุกต์ใช้หลักกัลยาณมิตรธรรมของผู้บริหาร สังกัดเทศบาลนครนครศรีธรรมราช
ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) การ
ประยุกต์ใช้หลักกัลยาณมิตรธรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของครู สังกัดเทศบาลนคร
นครศรีธรรมราช

ตัวแปรพยากรณ์	คะแนนดิบ		คะแนน มาตรฐาน	t	Sig
	b	S.E.	β		
ค่าคงที่ (Constant)	1.574	.164		9.570	.000
1.ด้านปิโย (X ₁)	-.152	.075	-.185	-2.046	.042
2.ด้านภานีโย (X ₃)	.385	.068	.528	5.665	.000
3. ด้านโน จัฏฐาเน นิโยชเย (X ₇)	.428	.066	.499	6.467	.000
R = .821	R ² = .674	Adjust R ² = .669	S.E. _{est} = .270	F = 125.567	

จากตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple
Regression Analysis) โดยใช้ตัวแปรทุกตัวร่วมกันพยากรณ์การประยุกต์ใช้หลักกัลยาณมิตรธรรมของ
ผู้บริหารที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของครู สังกัดเทศบาลนครนครศรีธรรมราช พบว่า เมื่อนำตัวแปร
การประยุกต์ใช้หลักกัลยาณมิตรธรรมของผู้บริหาร ด้านปิโย (ผู้บริหารเป็นที่รัก) (X₁) ด้านภานีโย
(ผู้บริหารเป็นที่น่ายกย่อง) (X₃) และโน จัฏฐาเน นิโยชเย (ผู้บริหารเป็นผู้ไม่ชักนำไปในทางที่เสื่อม) (X₇)
สามารถร่วมกันทำนายส่งผลต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของครู (Y) ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ
.001 ซึ่งตัวแปรทั้ง 3 ตัว สามารถอธิบายการแปรผันส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา ได้ ร้อยละ
66.74 (R² = .674) ค่าความคลาดเคลื่อนที่จะเกิดจากการพยากรณ์เท่ากับ .270 เมื่อนำตัวแปรทั้งหมดไป
สร้างสมการพยากรณ์ สามารถสร้างสมการพยากรณ์ในรูปของคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐาน ได้ดังนี้

$$\hat{Y} = 1.574 + .428(X_7) + .385(X_3) - .152(X_1)$$

สมการพยากรณ์ที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของครู สังกัดเทศบาลนครนครศรีธรรมราช ในรูปคะแนนมาตรฐาน มีดังนี้

$$Z = .528(x_3) + .499(x_7) - .185(x_1)$$

อภิปรายผลการวิจัย

1. ระดับการประยุกต์ใช้หลักกัลยาณมิตรธรรมของผู้บริหาร โดยภาพรวม ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านโน จักรฐาเน นิโยชเย (ผู้บริหารเป็นผู้ไม่ชักนำไปในทางที่เสื่อม) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ไม่แนะนำหรือชักจูงไปในทางที่เสื่อมเสีย มีการแนะนำข้อเสนอแนะแก่ผู้ร่วมงาน มีความรับผิดชอบต่อผู้ร่วมการกระทำ มีความเป็นผู้เที่ยงตรง เป็นกลาง โปร่งใส มีความยินดีในการช่วยเหลือผู้อื่น มีการส่งเสริมให้บุคลากรปฏิบัติตามระเบียบ ส่งเสริมให้บุคลากรพัฒนาตนในวิชาชีพ มีการประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดี มีการควบคุมวินัยของตนเองอยู่เสมอ ส่งผลให้ผู้ร่วมงานหรือผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดความเลื่อมใสศรัทธา ตั้งใจปฏิบัติงานให้บรรลุสำเร็จตาม เป้าหมาย สอดคล้องกับงานวิจัยของ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมบอง อัญชัยศรี (2561, หน้า 73) ได้ศึกษาคุณลักษณะผู้นำแบบกัลยาณมิตรของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนวัดเศวตฉัตร เขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า 1) ระดับความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนต่อคุณลักษณะกัลยาณมิตร ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 6 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้าน ไม่ชักนำไปในทางที่เสื่อม และด้านแถลงเรื่องที่กล้าได้ และยังสอดคล้องกับ ปิยะดา ก่อวุฒิกุล รัชชี (2560, หน้า 86-90) ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำผู้บริหารตามหลักกัลยาณมิตรธรรมโรงเรียนป้อมนาคราชสวาทยานนท์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6 ผลการศึกษาพบว่า ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นต่อการใช้หลักกัลยาณมิตรธรรมของผู้บริหารโรงเรียนป้อมนาคราชสวาทยานนท์ ภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด และรายข้อ มี 5 ข้อ อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ โน จักรฐาเน นิโยชเย ไม่ชักนำไปในทางที่เสื่อมเสีย ปิโย นารัก เขาถึงจิตใจ วัตถุประสงค์ รู้จักพูดให้ได้ผล รู้จักพูด ชี้แจงให้เข้าใจ และภาวนีโย น่าเจริญใจ มีความรู้จริง ตามลำดับ

2. ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของครู โดยภาพรวม ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมุ่งเน้นด้านวิชาการ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการมุ่งเน้นด้านวิชาการถือเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ สามารถบอกถึงมาตรฐานและคุณภาพการศึกษา เป็นเครื่องบ่งชี้ความเจริญก้าวหน้า ของสถานศึกษาซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรทุกฝ่ายทุกระดับต้องร่วมมือกันดำเนินการ และพัฒนาอย่างต่อเนื่องทางวิชาการที่จะทำให้ นักเรียนมีประสิทธิภาพผลตามที่ต้องการ สอดคล้องกับงานวิจัยของ

อารัตน์ ราชพัฒน์ (2554, หน้า จ) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำของครู ในสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบของการพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทางวิชาการของครู ประกอบด้วย การมุ่งเน้นวิชาการ เป็นแบบอย่างทางการสอน มีส่วนร่วมในการพัฒนา และเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน อยู่ในระดับมาก” เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียง ตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการมุ่งเน้นวิชาการ ด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนา การเป็นผู้นำการจัดการเรียนการสอน และด้านการเป็นผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลง

3. การประยุกต์ใช้หลักกัลยาณมิตรธรรมของผู้บริหารกับภาวะผู้นำทางวิชาการของครู สังกัดเทศบาลนครนครศรีธรรมราช โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์ทางบวก ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่ได้บริหารโรงเรียนตามหลักธรรมของพระพุทธเจ้า นำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารงาน คือ กัลยาณมิตรธรรมเป็นหลักธรรมคำสอน ที่พระพุทธเจ้าได้นำมายึดถือปฏิบัติเพื่อความเจริญก้าวหน้าของหน่วยงานและเป็นคุณสมบัติขั้นพื้นฐานของผู้บริหารและข้าราชการครูที่ดี และ เป็นหลักธรรมเพื่อพัฒนาองค์กรให้สู่ความสำเร็จ สอดคล้องกับแนวคิดของ บุหงา นามอน (2565, หน้า ฉ) ได้ศึกษาเรื่อง การใช้หลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ของผู้บริหารสถานศึกษากับภาวะผู้นำทางวิชาการของครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 พบว่าผลการวิเคราะห์การใช้หลักกัลยาณมิตรธรรม 7 โดยรวม (X) กับภาวะผู้นำทางวิชาการ (Y) ของครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 พบว่า มีความสัมพันธ์ในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

4. การประยุกต์ใช้หลักกัลยาณมิตรธรรมของผู้บริหารที่นำมาวิเคราะห์ จำนวน 7 ด้าน พบว่า 3 ด้านที่สามารถพยากรณ์ส่งผลต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของครู สังกัดเทศบาลนครนครศรีธรรมราช โดยรวมได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .001 เมื่อนำปัจจัย ดังกล่าวซึ่งเป็นตัวพยากรณ์ไปสร้างสมการพยากรณ์ สามารถสร้างในรูปคะแนนดิบ คือ $Y = 1.574 + .428(x7) + .385(x3) - .152(x1)$ และสร้างสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน คือ $Z = .528 (x3) + .499(x7) - .185(x1)$ ทั้งนี้แสดงให้เห็นว่าการประยุกต์ใช้หลักกัลยาณมิตรธรรมของผู้บริหาร ในด้านปิโย (ผู้บริหารเป็นที่รัก) ด้านภวานิโย (ผู้บริหารเป็นที่น่ายกย่อง) และด้านโน จัฏฐาเน นิโยชเย (ผู้บริหารเป็นผู้ไม่ชักนำไปในทางที่เสื่อม) นั้น ส่งผลต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของครู สังกัดเทศบาลนครนครศรีธรรมราช ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ เมื่อผู้บริหารแสดงออกถึงความเมตตา ความเห็นอกเห็นใจ และดูแลครูด้วยความจริงใจ ครูจะเกิดความผูกพันทางใจ รู้สึกได้รับการสนับสนุนและยอมรับ ส่งผลให้กล้าแสดงออกทางวิชาการ กล้าคิด กล้าทำ และพัฒนาบทบาทผู้นำทางวิชาการของตนเอง เพราะรู้ว่าผู้บริหารที่พร้อมยืนอยู่เบื้องหลังและสนับสนุนอย่างจริงจัง

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การประยุกต์ใช้หลักกัลยาณมิตรธรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของครูสังกัดเทศบาลนครนครศรีธรรมราช โดยภาพรวม พบว่า การประยุกต์ใช้หลักกัลยาณมิตรธรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของครู สังกัดเทศบาลนครนครศรีธรรมราช มีความสัมพันธ์ทางบวก ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .663 และตัวแปรการประยุกต์ใช้หลักกัลยาณมิตรธรรมของผู้บริหาร จำนวน 3 ด้าน เป็นตัวแปรพยากรณ์ดีที่สุด คือ ด้านปิโย (ผู้บริหารเป็นที่รัก) ด้านภาวนีโย (ผู้บริหารเป็นที่น่ายกย่อง) และโน จัฏฐาเน นิโยชเย (ผู้บริหารเป็นผู้ไม่ชักนำไปในทางที่เสื่อม) สามารถร่วมกันทำนายส่งผลต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของครู ได้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ซึ่งตัวแปรทั้ง 3 ตัว สามารถอธิบายการแปรผันส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา ได้ ร้อยละ 66.74 เมื่อนำตัวแปรทั้งหมดไปสร้างสมการพยากรณ์ สามารถสร้างสมการพยากรณ์ในรูปของคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐาน ได้ดังนี้

$$Y = 1.574 + 428(X_7) + .385(X_3) - .152(X_1)$$

สมการพยากรณ์ที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของครู สังกัดเทศบาลนครนครศรีธรรมราช ในรูปคะแนนมาตรฐาน มีดังนี้

$$Z = .528(X_3) + .499(X_7) - .185(X_1)$$

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) ด้านโน จัฏฐาเน นิโยชเย (ผู้บริหารเป็นผู้ไม่ชักนำไปในทางที่เสื่อม) มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ดังนั้นเทศบาลนครนครศรีธรรมราช หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาจึงควรมีการจัดกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการที่เน้นการส่งเสริมหรือพัฒนาพฤติกรรมและ คุณลักษณะข้างต้นและมีการกำหนดให้มีระบบการนิเทศ กำกับ ติดตาม ส่งเสริมและพัฒนาเกี่ยวกับการบริหารงาน ตามหลักกัลยาณมิตรของผู้บริหารสถานศึกษา

2) ด้านวัตตา (ผู้บริหารเป็นผู้ฉลาดพูดแนะนำตักเตือน) มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนั้นเทศบาลนครนครศรีธรรมราช หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาจึงควรมีการอบรมสัมมนาเรื่องการพัฒนาบุคลิกภาพสำหรับผู้บริหาร ที่เกี่ยวข้องกับด้านฉลาด พูดแนะนำตักเตือน การพูดอย่างมีวาทีศิลป์ เพื่อให้ผู้บริหารเป็นผู้ถึงพร้อมด้วยความรู้ความสามารถ ดุติ มีสง่า ราศี น่าเกรงขาม มีการประพฤติตนตามสมควรแก่สถานะ และมีจริยาที่น่าเป็นแบบอย่าง

3) ผู้บริหารสถานศึกษาควรจะมีการวางตัวให้เหมาะสมแก่สถานะของตนเองไม่เลือกปฏิบัติกับบุคคลใดบุคคลหนึ่ง เป็นกลางไม่ลำเอียง ให้มีความน่าเคารพ น่าเลื่อมใส น่าศรัทธาของ ผู้ร่วมงาน

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ควรศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารสถานศึกษาด้วยหลักกัลยาณมิตรธรรมของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครนครศรีธรรมราช
- 2) ควรศึกษาวิจัยเรื่อง การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อการบริหารงานวิชาการโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครนครศรีธรรมราช
- 3) ควรศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการตามหลักกัลยาณมิตรธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดเทศบาลนครนครศรีธรรมราช

เอกสารอ้างอิง

- บุหงา นานอน. (2565). การใช้หลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ของผู้บริหารสถานศึกษากับความผูกพันต่อ องค์กรของครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2. วិทยานิพนธ์. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย.
- ปิยะดา ก่ออุฏฐิภรณ์. (2561). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำผู้บริหารตามหลักกัลยาณมิตรธรรมโรงเรียนป้อมนาคราชสวทยานนท์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6. วิทยานิพนธ์. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย.
- บุหงา นานอน. (2565). การใช้หลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ของผู้บริหารสถานศึกษากับความผูกพันต่อองค์กรของครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2. ในวิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย.
- ปิยะดา ก่ออุฏฐิภรณ์. (2561). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำผู้บริหารตามหลักกัลยาณมิตรธรรม โรงเรียนป้อมนาคราชสวทยานนท์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6. ในวิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์. (2560). พจนานุกรมพุทธศาสน์ฉบับประมวลธรรม. (พิมพ์ครั้งที่ 16). บริษัท เอส.อาร์. พรินติ้ง แมสโปรดักส์ จำกัด.
- ศศิตา เพลินจิต. (2558). ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 1 .ในการค้นคว้าอิสระปริญญาโทบริหารศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.
- สมปอง อัญชัยศรี. (2560). คุณลักษณะผู้นำแบบกัลยาณมิตรของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนวัดเสด็จ นครศรีธรรมราช กรุงเทพมหานคร. ในวิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- อาภรณ์ ราชพัฒน์. (2554). การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. ในดุชนิพนธ์ศึกษาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- Cronbach, L. J. (1990). Essentials of psychological testing (5th ed., pp. 202–204). HarperCollins.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. Educational and Psychological Measurement, 30(3), 607–610.

แนวทางพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารจัดการชั้นเรียนของ
ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1*
THE GUIDELINES DEVELOPING DIGITAL TECHNOLOGY SKILLS CLASSROOM
MANAGEMENT OF TEACHER UNDER THE OFFICE OF PHRA NAKHON SI
AYUTTHAYA PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA 1

ทศพร บุญครุฑ¹ และ อีระวัฒน์ มอนไรสง²

Toshaporn Boonkrut¹ and Teerawat Montaisong²

¹⁻²มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

¹⁻²Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University, Thailand

¹Corresponding Author's Email: toshapornza@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารจัดการชั้นเรียนของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ 2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารจัดการชั้นเรียนของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ดำเนินการวิจัยเป็น 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพและปัญหาทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารจัดการชั้นเรียนของครู กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 จำนวน 322 คน โดยเปิดตารางเครซี่และมอร์แกน เครื่องมือ คือ แบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.996 สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาแนวทางการพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารจัดการชั้นเรียนของครู กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ในด้านเทคโนโลยี จำนวน 7 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เป็นแบบลักษณะคำถามปลายเปิด การวิเคราะห์ข้อมูลเป็นการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารจัดการชั้นเรียนของครู ภาพรวมอยู่ในระดับมาก และปัญหาทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารจัดการชั้นเรียนของครู ภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) แนวทางการพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารจัดการชั้นเรียนของครู ดังนี้ กำหนดเป็นนโยบายและแนวปฏิบัติที่ชัดเจนอบรมพัฒนาครู และประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

---

* Received 20 April 2025; Revised 5 May 2025; Accepted 20 May 2025

คำสำคัญ : แนวทางพัฒนา , ทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล , การบริหารจัดการชั้นเรียน

ABSTRACT

The objectives of this research are 1) to study the conditions and issues related to digital technology skills classroom management of teachers under the office of Phra Nakhon Si Ayutthaya Primary Educational Service Area 1. And 2) to study the guidelines developing digital technology skills classroom management of teacher under the office of Phra Nakhon Si Ayutthaya Primary Educational Service Area 1. The research was carried out in two steps: Step 1: The study of the conditions and issues related to digital technology skills in classroom management of teachers. The sample group consists of 322 teachers under the Office of Phra Nakhon Si Ayutthaya Primary Educational Service Area 1, determined using the Krejcie and Morgan table. The research instrument is a questionnaire with a reliability coefficient of 0.996. The statistical methods used for data analysis include the mean and standard deviation. Step 2: The study of guidelines developing digital technology skills classroom management of teacher. The informant group consists of seven experts with knowledge and expertise in technology, selected through purposive sampling. The research instrument is a structured interview with open-ended questions. Data analysis is conducted using content analysis.

The results of the research were as follows: 1) The overall state digital technology skills classroom management of teachers is at a high level and the overall issues regarding digital technology skills classroom management of teachers is at a high level. 2) The guidelines developing digital technology skills classroom management of teacher is as follows: Establish clear policies and guidelines, provide training and professional development for teachers, and coordinate collaboration with relevant agencies.

Keyword: Guidelines Developing, Digital Technology Skills, Classroom Management

บทนำ

การนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการชั้นเรียนมีความสำคัญในการเสริมสร้างประสิทธิภาพของการเรียนการสอน เพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการและประเมินผล

การเรียนรู้ การใช้เทคโนโลยีช่วยให้ครูสามารถติดตามความก้าวหน้าของนักเรียนได้อย่างแม่นยำและรวดเร็ว เช่น ระบบวิเคราะห์ข้อมูลการเรียนรู้ (Learning Analytics) ที่สามารถเก็บข้อมูลเพื่อวิเคราะห์และปรับแผนการสอนให้ตรงตามความต้องการของนักเรียนแต่ละคนได้ ทำให้การประเมินผลมีความน่าเชื่อถือมากขึ้น (สมาธิ ชมภูมิ่ง, 2562) การพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีของครูเป็นสิ่งสำคัญเพื่อให้ครูสามารถจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบันที่ผู้เรียนต้องการทักษะด้านการคิดวิเคราะห์ ความคิดสร้างสรรค์ และการแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยีจะช่วยให้ครูสามารถสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีความหมายและเหมาะสมกับผู้เรียน นอกจากนี้ยังส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้แบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลางมากขึ้น ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเองและการทำงานร่วมกัน (บุษบา กาวิล, 2562)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 มีเป้าประสงค์ (Goals) การจัดการศึกษาให้มีระบบการบริหารจัดการศึกษาและรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย บนพื้นฐานความปลอดภัย เน้นการพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ กลยุทธ์ในการดำเนินงาน ให้มีการรายงานผลอย่างเป็นระบบใช้งานวิจัย เทคโนโลยีดิจิทัลและนวัตกรรมในการขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษา ทั้งนี้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 มีนโยบายที่เน้นการใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาและการเรียนการสอน โดยเฉพาะการส่งเสริมการใช้สื่อการสอนทางไกลและเทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อให้ครูและนักเรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องแม้ในช่วงที่มีอุปสรรค เช่น การระบาดของโควิด-19 นโยบายเหล่านี้ยังครอบคลุมถึงการพัฒนาระบบบริหารจัดการและการประเมินผลด้วยเทคโนโลยี เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานและการให้บริการด้านการศึกษา อีกทั้งส่งเสริมการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับอาชีพและทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 เพื่อเตรียมพร้อมนักเรียนสู่โลกอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1, 2565)

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางการพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารจัดการชั้นเรียนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ทั้งนี้เพื่อเป็นการส่งเสริมให้ครูมีการสอนที่มีประสิทธิภาพ ครูสามารถสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เปิดกว้าง ส่งเสริมการมีส่วนร่วมและการเรียนรู้ของผู้เรียน การใช้เทคโนโลยีในการสอนช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้ทักษะที่จำเป็นสำหรับอนาคต เช่น การคิดวิเคราะห์ การทำงานร่วมกัน และการสื่อสาร ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารจัดการชั้นเรียนของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารจัดการชั้นเรียนของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพและปัญหาทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารจัดการชั้นเรียนของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 1 จำนวน 176 โรงเรียน รวมทั้งหมด 1,922 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1, 2567)

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 จำนวน 322 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยตารางเครซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) และเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ตามสัดส่วนของครูแต่ละอำเภอ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพและปัญหาทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารจัดการชั้นเรียนของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ตำแหน่ง วุฒิ การศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามสภาพและปัญหาทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารจัดการชั้นเรียนของครู ประกอบด้วย 1) ทักษะการใช้งานคอมพิวเตอร์ 2) ทักษะการใช้งานอินเทอร์เน็ต 3) ทักษะการใช้โปรแกรมสร้างสื่อดิจิทัล 4) ทักษะการใช้โปรแกรมประมวลผล 5) ทักษะการใช้งานเทคโนโลยีอย่างปลอดภัย 6) ทักษะการทำงานร่วมกันแบบออนไลน์ มีลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับของลิเคิร์ต (Likert's rating scale)

3. การสร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบสอบถาม จากแนวคิดทฤษฎีเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาเป็นกรอบแนวคิดในการสร้างแบบสอบถาม เป็นประเด็นคำถามในแบบสอบถามดังนี้

3.1 นำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องความชัดเจนของสำนวนภาษาและความเที่ยงตรงของเนื้อหา โดยพิจารณาคำดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะโดยผู้วิจัยคัดเลือกเฉพาะข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.60-1.00

3.2 นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำมาเสนอประธานคณาจารย์คณาจารย์ เพื่อให้ได้แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์

3.3 ผู้วิจัยได้ปรับปรุงแก้ไขและจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์แล้วนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.996

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

4.1 ติดต่อขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยาถึงผู้บริหารสถานศึกษาที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลจากครู

4.2 ส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์พร้อมแนบ QR Code ลิงค์แบบสอบถามออนไลน์ (Google form) เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลไปยังโรงเรียนและประสานขอความร่วมมือ จากผู้บริหารสถานศึกษาและครู ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ในการตอบแบบสอบถาม

4.3 ตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลที่ได้รับ ดำเนินการวิเคราะห์และสรุปผลตามขั้นตอนการวิจัย

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้คอมพิวเตอร์จัดกระทำข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จทางสถิติ ดังนี้

5.1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป โดยใช้สถิติ ความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

5.2 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพและปัญหาทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารจัดการชั้นเรียนของครู โดยใช้สถิติ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลผลโดยการเปรียบเทียบกับเกณฑ์การแปล

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาแนวทางการพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารจัดการชั้นเรียนของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ในด้านเทคโนโลยี จำนวน 7 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง ดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน

ศึกษานิเทศก์ จำนวน 1 คน นักวิชาการศึกษานักเรียนจำนวน 1 คน ครูผู้สอนด้านเทคโนโลยี จำนวน 2 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์แนวทางการพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารจัดการชั้นเรียนของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 มีลักษณะเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ มีลักษณะเป็นแบบเติมคำตอบ

ตอนที่ 2 แนวทางการพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารจัดการชั้นเรียนของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 มีลักษณะเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) จำนวน 6 ทักษะ ทักษะละ 1 ข้อ รวมทั้งสิ้น 6 ข้อ ประกอบด้วย 1) ทักษะการใช้งานคอมพิวเตอร์ 2) ทักษะการใช้งานอินเทอร์เน็ต 3) ทักษะการใช้โปรแกรมสร้างสื่อดิจิทัล 4) ทักษะการใช้โปรแกรมประมวลผล 5) ทักษะการใช้งานเทคโนโลยีอย่างปลอดภัย 6) ทักษะการทำงานร่วมกันแบบออนไลน์

3. การสร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยมีขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

3.1 ศึกษาเอกสาร หลักการสัมภาษณ์ การสร้างคำถาม เพื่อนำมาเป็นกรอบแนวคิดในการสร้างเครื่องมือให้ครอบคลุมขอบเขตด้านเนื้อหาตามที่กำหนด

3.2 สร้างคำถามในการสัมภาษณ์ โดยนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ในขั้นตอนที่ 1 จากแบบสอบถามสภาพและปัญหาทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารจัดการชั้นเรียนของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ในประเด็นที่ผลต่างของสภาพและปัญหามีค่าเฉลี่ยต่ำสุดของแต่ละด้านมาสร้างข้อคำถามในแบบสัมภาษณ์แล้วเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของการใช้ภาษาและพิจารณาให้ข้อเสนอแนะ

3.3 นำแบบสัมภาษณ์มาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา

3.4 จัดพิมพ์แบบสัมภาษณ์ที่สมบูรณ์ และเตรียมนำไปเก็บรวบรวมข้อมูล

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังต่อไปนี้

4.1 ติดต่อขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยาถึงผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์

4.2 ผู้วิจัยติดต่อนัดหมายกับผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้สัมภาษณ์เป็นรายบุคคล นัดวัน และเวลาในการสัมภาษณ์

4.3 ดำเนินการสัมภาษณ์ตามแนวประเด็นที่กำหนดไว้ในแบบสัมภาษณ์

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาจัดกระทำข้อมูลและสรุปข้อมูลด้วยการวิเคราะห์ เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

1. สภาพและปัญหาทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารจัดการชั้นเรียนของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1

1.1 ภาพรวมสภาพและปัญหาทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารจัดการชั้นเรียนของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 แสดงในตารางที่ 1 ดังนี้

รายการ		ระดับสภาพ			ระดับปัญหา			ผลต่าง
		$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$
1.	ด้านทักษะการใช้งานคอมพิวเตอร์	3.98	0.84	มาก	3.61	1.10	มาก	0.37
2.	ด้านทักษะการใช้งานอินเทอร์เน็ต	4.02	0.86	มาก	3.66	1.17	มาก	0.36
3.	ด้านทักษะการใช้โปรแกรมสร้างสื่อดิจิทัล	3.82	0.90	มาก	3.54	1.08	มาก	0.28
4.	ด้านทักษะการใช้โปรแกรมประมวลผล	3.76	0.87	มาก	3.49	1.09	ปานกลาง	0.27
5.	ด้านทักษะการใช้งานเทคโนโลยีอย่างปลอดภัย	4.08	0.93	มาก	3.66	1.26	มาก	0.42
6.	ด้านทักษะการทำงานร่วมกันแบบออนไลน์	3.94	0.91	มาก	3.57	1.17	มาก	0.37
รวม		3.93	0.88	มาก	3.59	1.14	มาก	0.35

จากตารางที่ 1 พบว่า ทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารจัดการชั้นเรียนของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับมากและมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน และเมื่อพิจารณาในแต่ละข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านทักษะการใช้งานเทคโนโลยีอย่างปลอดภัย รองลงมาคือด้านทักษะการใช้งานอินเทอร์เน็ต และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือด้านทักษะการใช้โปรแกรมประมวลผล

ปัญหาทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารจัดการชั้นเรียนของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 5 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง 1 ด้าน และเมื่อพิจารณาในแต่ละข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านทักษะการใช้งานอินเทอร์เน็ต ด้านทักษะการใช้งานเทคโนโลยีอย่างปลอดภัย รองลงมาคือด้านทักษะ การใช้งานคอมพิวเตอร์ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือด้านทักษะการใช้โปรแกรมประมวลผล

ผลต่างของสภาพและปัญหาทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารจัดการชั้นเรียนของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ด้านที่มีผลต่างของค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านทักษะการใช้งานเทคโนโลยีอย่างปลอดภัย รองลงมาคือด้านทักษะการใช้งานคอมพิวเตอร์ ด้านทักษะการทำงานร่วมกันแบบออนไลน์ และมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือด้านทักษะการใช้โปรแกรมประมวลผล

1.2 สภาพและปัญหาทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารจัดการชั้นเรียนของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ด้านทักษะการใช้งานคอมพิวเตอร์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาในแต่ละข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ครูใช้ระบบปฏิบัติการหลากหลายประเภทเพื่อช่วยการบริหารจัดการชั้นเรียนอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือครูใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์เคลื่อนที่ในการสนับสนุนการบริหารจัดการชั้นเรียนได้อย่างสะดวก มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือครูใช้งานฮาร์ดแวร์สนับสนุนการบริหารจัดการชั้นเรียนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

ปัญหาทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารจัดการชั้นเรียนของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ด้านทักษะการใช้งานคอมพิวเตอร์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณาในแต่ละข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ครูใช้ระบบปฏิบัติการหลากหลายประเภทเพื่อช่วยการบริหารจัดการชั้นเรียนอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือครูใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์เคลื่อนที่ในการสนับสนุนการบริหารจัดการชั้นเรียนได้อย่างสะดวก มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือครูใช้งานฮาร์ดแวร์สนับสนุนการบริหารจัดการชั้นเรียนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

ผลต่างของสภาพและปัญหาทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารจัดการชั้นเรียนของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ด้านทักษะการใช้งานคอมพิวเตอร์ ข้อที่มีผลต่างของค่าเฉลี่ยสูงสุดคือครูใช้ระบบปฏิบัติการในการจัดการข้อมูลภาพ เสียง และวิดีโอ สนับสนุนการบริหารจัดการชั้นเรียน ครูใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์เคลื่อนที่ในการสนับสนุนการบริหารจัดการชั้นเรียนได้อย่างสะดวก รองลงมาคือครูใช้ระบบปฏิบัติการหลากหลายประเภทเพื่อช่วยการบริหารจัดการชั้นเรียน และมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือครูสำรองข้อมูลสำคัญเพื่อป้องกันการสูญหายและสนับสนุนการจัดการชั้นเรียน

1.3 สภาพและปัญหาทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารจัดการชั้นเรียนของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ด้านทักษะการใช้งานอินเทอร์เน็ต ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาในแต่ละข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือครูใช้เว็บเบราว์เซอร์ในการสืบค้นข้อมูลผ่านสื่อดิจิทัลเพื่อสนับสนุนการจัดการชั้นเรียน อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือครูใช้ระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ในการสื่อสารและแลกเปลี่ยนข้อมูลเพื่อช่วยจัดการชั้นเรียน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

คือ ครูใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อสื่อสารและจัดการกิจกรรมต่างๆ ในการบริหารชั้นเรียนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

ปัญหาการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารจัดการชั้นเรียนของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ด้านทักษะการใช้งานอินเทอร์เน็ตในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาในแต่ละข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือครูใช้ระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ในการสื่อสารและแลกเปลี่ยนข้อมูลเพื่อช่วยจัดการชั้นเรียน ครูใช้เว็บเบราว์เซอร์ในการสืบค้นข้อมูลผ่านสื่อดิจิทัลเพื่อสนับสนุนการจัดการชั้นเรียนอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือครูใช้จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ในการสื่อสารและจัดการข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการบริหารชั้นเรียนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือครูใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อสื่อสารและจัดการกิจกรรมต่างๆ ในการบริหารชั้นเรียนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

ผลต่างของสภาพและปัญหาทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารจัดการชั้นเรียนของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ด้านทักษะการใช้งานอินเทอร์เน็ต ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือครูใช้เว็บเบราว์เซอร์ในการสืบค้นข้อมูลผ่านสื่อดิจิทัลเพื่อสนับสนุนการจัดการชั้นเรียน รองลงมาคือครูใช้ระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ในการสื่อสารและแลกเปลี่ยนข้อมูลเพื่อช่วยจัดการชั้นเรียนครูใช้จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ในการสื่อสารและจัดการข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการบริหารชั้นเรียน และมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือครูใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อสื่อสารและจัดการกิจกรรมต่างๆ ในการบริหารชั้นเรียน

1.4 สภาพและปัญหาทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารจัดการชั้นเรียนของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ด้านทักษะการใช้โปรแกรมสร้างสื่อดิจิทัล ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาในแต่ละข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ครูใช้เครื่องมือสร้างและแก้ไขภาพถ่ายเพื่อจัดทำสื่อการสอนและจัดการชั้นเรียน อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือครูใช้โปรแกรมออกแบบกราฟิกเพื่อสร้างสื่อการสอนและจัดการชั้นเรียนให้มีความน่าสนใจ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือครูใช้โปรแกรมสร้างแบบทดสอบและการประเมินผลออนไลน์เพื่อช่วยจัดการและติดตามผลการเรียนของนักเรียนในชั้นเรียน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

ปัญหาทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารจัดการชั้นเรียนของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ด้านทักษะการใช้โปรแกรมสร้างสื่อดิจิทัลในภาพรวมอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณาในแต่ละข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ครูใช้แอปพลิเคชันตัดต่อเบื้องต้นเพื่อสร้างและปรับแต่ง สื่อการสอนให้เหมาะสมกับการจัดการชั้นเรียน ครูใช้โปรแกรมสร้างแบบทดสอบและการประเมินผลออนไลน์เพื่อช่วยจัดการและติดตามผลการเรียนของนักเรียนในชั้นเรียน อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือครูใช้โปรแกรมออกแบบกราฟิกเพื่อสร้างสื่อการสอนและจัดการชั้นเรียนให้มีความน่าสนใจ ครูใช้โปรแกรมสร้างและแก้ไขวิดีโอเพื่อผลิตสื่อการสอนและจัดการชั้นเรียนได้อย่างสร้างสรรค์

มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือครูใช้เครื่องมือสร้างและแก้ไขภาพถ่ายเพื่อจัดทำสื่อการสอนและจัดการชั้นเรียนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

ผลต่างของสภาพและปัญหาทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารจัดการชั้นเรียนของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ด้านทักษะการใช้โปรแกรมสร้างสื่อดิจิทัล ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือครูใช้เครื่องมือสร้างและแก้ไขภาพถ่ายเพื่อจัดทำสื่อการสอนและจัดการชั้นเรียน รองลงมาคือครูใช้โปรแกรมออกแบบกราฟิกเพื่อสร้างสื่อการสอนและจัดการชั้นเรียนให้มีความน่าสนใจ และมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือครูใช้โปรแกรมสร้างแบบทดสอบและการประเมินผลออนไลน์เพื่อช่วยจัดการและติดตามผลการเรียนของนักเรียนในชั้นเรียน

1.5 สภาพและปัญหาทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารจัดการชั้นเรียนของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ด้านทักษะการใช้โปรแกรมประมวลผล ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาในแต่ละข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือครูใช้โปรแกรมนำเสนอเพื่อช่วยบริหารจัดการชั้นเรียน อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือครูใช้โปรแกรมตารางคำนวณเพื่อช่วยบริหารจัดการชั้นเรียน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือครูใช้โปรแกรมประมวลผลข้อมูลเพื่อช่วยบริหารจัดการชั้นเรียน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

ปัญหาทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารจัดการชั้นเรียนของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ด้านทักษะการใช้โปรแกรมประมวลผลในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาในแต่ละข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือครูใช้โปรแกรมนำเสนอเพื่อช่วยบริหารจัดการชั้นเรียน อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือครูใช้โปรแกรมวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อช่วยบริหารจัดการชั้นเรียนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือครูใช้โปรแกรมประมวลผลคำเพื่อช่วยบริหารจัดการชั้นเรียน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง

ผลต่างของสภาพและปัญหาทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารจัดการชั้นเรียนของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ด้านทักษะการใช้โปรแกรมประมวลผล ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือครูใช้โปรแกรมประมวลผลคำเพื่อช่วยบริหารจัดการชั้นเรียน รองลงมาคือครูใช้โปรแกรมตารางคำนวณเพื่อช่วยบริหารจัดการชั้นเรียน ครูใช้โปรแกรมประมวลผลข้อมูลเพื่อช่วยบริหารจัดการชั้นเรียน และมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือครูใช้โปรแกรมนำเสนอเพื่อช่วยบริหารจัดการชั้นเรียน

1.6 สภาพและปัญหาทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารจัดการชั้นเรียนของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ด้านทักษะการใช้งานเทคโนโลยีอย่างปลอดภัย ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อแยกพิจารณาในแต่ละข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือครูมีจริยธรรมและความรับผิดชอบในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล

เพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการชั้นเรียนอย่างเหมาะสม อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือครูมีความตระหนักถึงการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างปลอดภัยเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการชั้นเรียน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือครูป้องกันข้อมูลและจัดการกับภัยคุกคามทางเทคโนโลยีเพื่อความปลอดภัยในการบริหารชั้นเรียน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

ปัญหาทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารจัดการชั้นเรียนของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ด้านทักษะการใช้งานเทคโนโลยีอย่างปลอดภัย ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาในแต่ละข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือครูมีความตระหนักถึงการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างปลอดภัยเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการชั้นเรียน อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือครูมีจริยธรรมและความรับผิดชอบในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการชั้นเรียนอย่างเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือครูดูแลและรักษาอุปกรณ์เทคโนโลยีในการจัดการชั้นเรียนให้ปลอดภัย มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

ผลต่างของสภาพและปัญหาทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารจัดการชั้นเรียนของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ด้านทักษะการใช้งานเทคโนโลยีอย่างปลอดภัย ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือครูมีจริยธรรมและความรับผิดชอบในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการชั้นเรียนอย่างเหมาะสม รองลงมาคือครูสามารถปฏิบัติตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเข้าถึงการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อสนับสนุนการจัดการและบริหารชั้นเรียนได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม และมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือครูป้องกันข้อมูลและจัดการกับภัยคุกคามทางเทคโนโลยีเพื่อความปลอดภัยในการบริหารชั้นเรียน

1.7 สภาพและปัญหาทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารจัดการชั้นเรียนของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ด้านทักษะการทำงานร่วมกันแบบออนไลน์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อแยกพิจารณาในแต่ละข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือครูใช้เครื่องมือสื่อสารออนไลน์เพื่อช่วยบริหารจัดการชั้นเรียน อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือครูสร้างและแบ่งปันเอกสารหรือสื่อการสอนเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการชั้นเรียน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือครูจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์หรือสนทนาผ่านวิดีโอคอลเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการชั้นเรียน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

ปัญหาทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารจัดการชั้นเรียนของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ด้านทักษะการทำงานร่วมกันแบบออนไลน์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาในแต่ละข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือครูใช้เครื่องมือสื่อสารออนไลน์เพื่อช่วยบริหารจัดการชั้นเรียน อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือครูสร้างและแบ่งปันเอกสารหรือสื่อการสอนเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการชั้นเรียน

เรียน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือครูใช้แพลตฟอร์มสำหรับการเรียนแบบโต้ตอบในการบริหารจัดการชั้นเรียน ครูสร้างแบบทดสอบหรือแบบสำรวจออนไลน์เพื่อใช้ในการจัดการและติดตามผลการเรียนของนักเรียนในชั้นเรียน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

ผลต่างของสภาพและปัญหาทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารจัดการชั้นเรียนของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ด้านทักษะการทำงานร่วมกันแบบออนไลน์ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือครูสร้างและแบ่งปันเอกสารหรือสื่อการสอนเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการชั้นเรียน รองลงมาคือครูใช้เครื่องมือสื่อสารออนไลน์เพื่อช่วยบริหารจัดการชั้นเรียน ครูใช้แพลตฟอร์มสำหรับการเรียนแบบโต้ตอบในการบริหารจัดการชั้นเรียน และมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือครูจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์หรือสนทนา ผ่านวิดีโอคอลเพื่อสนับสนุนการจัดการชั้นเรียน

2. แนวทางการพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารจัดการชั้นเรียนของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ แสดงในตารางที่ 2 ดังนี้

ด้าน	แนวทางการพัฒนา
1. ด้านทักษะการใช้งานคอมพิวเตอร์	1. ใช้ระบบ Cloud เช่น Google Drive, OneDrive 2. สำรองข้อมูลแบบ Hybrid (ออนไลน์และออฟไลน์) 3. ตั้งค่าการสำรองอัตโนมัติ 4. ใช้เครื่องมือกู้คืนข้อมูล เช่น Google Takeout, Recuva 5. อบรมการจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ 6. ผู้อำนวยการโรงเรียนร่วมพัฒนาระบบเครือข่ายกับเขตพื้นที่การศึกษา
2. ด้านทักษะการใช้งานอินเทอร์เน็ต	1. สร้างกลุ่มสื่อสารบน Facebook, Line, ใช้ Google Classroom, Microsoft Teams, TikTok, YouTube, Padlet 2. อบรมการใช้สื่อออนไลน์อย่างสร้างสรรค์และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ 3. กำหนดกฎระเบียบด้านความปลอดภัยและป้องกัน Fake News
3. ด้านทักษะการใช้โปรแกรมสร้างสื่อดิจิทัล	1. ใช้ Google Forms, Kahoot, Quizizz, Microsoft Forms ในการประเมินผลแบบเรียลไทม์ 2. อบรมการสร้างแบบทดสอบหลายรูปแบบ และการใช้ AI ช่วยวิเคราะห์ข้อสอบ

4. ด้านทักษะการใช้โปรแกรมประมวลผล	1. ใช้ PowerPoint, Google Slides, Canva, Prezi สร้างสื่อการสอนที่น่าสนใจ 2. ส่งเสริมนักเรียนสร้างสื่อนำเสนอ 3. จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เทคนิคในกลุ่มครู
5. ด้านทักษะการใช้งานเทคโนโลยีอย่างปลอดภัย	1. ตั้งรหัสผ่าน อัปเดตซอฟต์แวร์ ติดตั้งโปรแกรมป้องกันไวรัสสำรองข้อมูล หลีกเลี่ยงลิงก์ต้องสงสัย 2. อบรมให้ครูตระหนักเรื่องความปลอดภัยของข้อมูล 3. กำหนดนโยบายความปลอดภัย และร่วมมือกับผู้เชี่ยวชาญไซเบอร์
6. ด้านทักษะการทำงานร่วมกันแบบออนไลน์	1. ใช้ Zoom, Google Meet, Microsoft Teams, WebEx พร้อมฟีเจอร์ เช่น แชร์หน้าจอ ไวท์บอร์ด Breakout Room 2. อบรมครูเกี่ยวกับการสอนออนไลน์ การสร้างสื่อและเกม

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารจัดการชั้นเรียนของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน และเมื่อพิจารณาในแต่ละข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านทักษะการใช้งานเทคโนโลยีอย่างปลอดภัย รองลงมาคือด้านทักษะการใช้งานอินเทอร์เน็ต และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือด้านทักษะการใช้โปรแกรมประมวลผล ทั้งนี้เนื่องจากครูมีจริยธรรมและความรับผิดชอบในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการชั้นเรียนอย่างเหมาะสม ครูใช้เว็บไซต์ในการสืบค้นข้อมูลผ่านสื่อดิจิทัลเพื่อสนับสนุนการจัดการชั้นเรียน ครูใช้ระบบปฏิบัติการหลากหลายประเภทเพื่อช่วยการบริหารจัดการชั้นเรียน ครูใช้เครื่องมือสื่อสารออนไลน์เพื่อช่วยบริหารจัดการชั้นเรียน ครูใช้เครื่องมือสร้างและแก้ไขภาพถ่ายเพื่อจัดทำสื่อการสอนและจัดการชั้นเรียน และครูใช้โปรแกรมนำเสนอเพื่อช่วยบริหารจัดการชั้นเรียน ส่วนปัญหาทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารจัดการชั้นเรียนของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 5 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง 1 ด้าน และเมื่อพิจารณาในแต่ละข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านทักษะการใช้งานอินเทอร์เน็ต ด้านทักษะการใช้งานเทคโนโลยีอย่างปลอดภัย รองลงมาคือด้านทักษะการใช้งานคอมพิวเตอร์ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือด้านทักษะการใช้โปรแกรมประมวลผล ทั้งนี้ปัญหาที่พบมากที่สุด

คือการใช้ระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ในการสื่อสารและแลกเปลี่ยนข้อมูลเพื่อช่วยจัดการชั้นเรียน การใช้เว็บเบราว์เซอร์ในการสืบค้นข้อมูลผ่านสื่อดิจิทัลเพื่อสนับสนุนการจัดการชั้นเรียน ความตระหนักถึงการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างปลอดภัยเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการชั้นเรียน การใช้ระบบปฏิบัติการหลากหลายประเภทเพื่อช่วยการบริหารจัดการชั้นเรียน การใช้เครื่องมือสื่อสารออนไลน์เพื่อช่วยบริหารจัดการชั้นเรียน การใช้แอปพลิเคชันตัดต่อเบื้องต้นเพื่อสร้างและปรับแต่งสื่อการสอนให้เหมาะสมกับการจัดการชั้นเรียน การใช้โปรแกรมสร้างแบบทดสอบและการประเมินผลออนไลน์เพื่อช่วยจัดการและติดตามผลการเรียนของนักเรียนในชั้นเรียน และใช้โปรแกรมนำเสนอเพื่อช่วยบริหารจัดการชั้นเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอำนาจ ไชยสงค์ (2564) เรื่องทักษะดิจิทัลของครูที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการชั้นเรียนในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครพนม พบว่าทักษะดิจิทัลของครูโดยรวม อยู่ในระดับมาก และชินวัตร เจริญนิตย์ (2565) เรื่องสภาพและปัญหาทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 พบว่า สภาพและปัญหาทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากและปานกลางตามลำดับ ทักษะที่มีสภาพและปัญหามากที่สุด คือ ทักษะการสืบค้นข้อมูลและทักษะการสร้างนวัตกรรมการดิจิทัล ตามลำดับ

2. แนวทางการพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารจัดการชั้นเรียน ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ด้านทักษะการใช้งานคอมพิวเตอร์ แนวทางให้ครูสำรองข้อมูลสำคัญในการบริหารจัดการชั้นเรียนโดยไม่ให้ข้อมูลเกิดการสูญหาย ดังนี้ จัดเก็บข้อมูลผ่าน Cloud เช่น Google Drive, OneDrive , Dropbox สำรองข้อมูลไว้ใน External Hard Drive, USB หรือไว้ในหลายอุปกรณ์ และตั้งค่าสำรองข้อมูลอัตโนมัติตั้งรหัสผ่านกำหนดสิทธิ์การเข้าถึงข้อมูล เพื่อลดความเสี่ยงของข้อมูลสูญหาย กำหนดนโยบายและแนวปฏิบัติที่ชัดเจนในการสำรองข้อมูลอบรมพัฒนาทักษะของครูและจัดทำคู่มือการปฏิบัติงาน ประสานความร่วมมือกับเขตพื้นที่การศึกษาในการพัฒนาระบบและเครือข่ายเพื่อป้องกันการสูญหายของข้อมูลสำคัญ ด้านทักษะการใช้งานอินเทอร์เน็ต แนวทางให้ครูใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการสื่อสารและจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อบริหารจัดการชั้นเรียน ดังนี้ สร้างกลุ่มปิดบน Facebook หรือ Line สำหรับสื่อสารกับนักเรียนและผู้ปกครอง ใช้ Google Classroom หรือ Microsoft Teams เพื่อจัดการเรียนการสอนและให้นักเรียนส่งงาน ใช้ Tik Tok หรือ YouTube สำหรับสร้างสื่อการสอน จัดกิจกรรมผ่าน Live , Polls หรือ Padlet เพื่อเพิ่มการมีส่วนร่วม อบรมพัฒนาทักษะการใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างสร้างสรรค์ มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และมีการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ด้านทักษะการใช้โปรแกรมสร้างสื่อดิจิทัล แนวทางให้ครูใช้โปรแกรมสร้างแบบทดสอบ และประเมินผลออนไลน์เพื่อติดตามผลการเรียนของนักเรียนในชั้นเรียน ดังนี้ สร้างแบบทดสอบออนไลน์ด้วย

Google Forms , Kahoot , Quizizz , Microsoft Forms ที่สามารถตรวจสอบผลได้อัตโนมัติ มีการวิเคราะห์ผลการทดสอบแบบเรียลไทม์ และมีระบบการแจ้งผลให้นักเรียนและผู้ปกครองทราบอย่างสม่ำเสมอ อบรมการสร้างแบบทดสอบออนไลน์ที่มีหลากหลายรูปแบบ และการใช้ AI ช่วยในการสร้างแบบทดสอบและวิเคราะห์ข้อสอบ ด้านทักษะการใช้โปรแกรมประมวลผลแนวทางให้ครูใช้โปรแกรมนำเสนอในการบริหารจัดการชั้นเรียน ดังนี้ ใช้โปรแกรมนำเสนอข้อมูล ได้แก่ Power Point, Google Slides, Canva , Prezi เพื่อสร้างสื่อการสอนที่น่าสนใจ เข้าใจง่าย และเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน และมีการบันทึกโลดเป็นวิดีโอ แชร์โลดให้นักเรียนและผู้ปกครองสามารถ เข้าถึงได้ ส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการสร้างสื่อนำเสนอเพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารและความคิดสร้างสรรค์ จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เทคนิคการใช้โปรแกรมนำเสนอระหว่างครูด้วยกัน ด้านทักษะการใช้งานเทคโนโลยีอย่างปลอดภัย แนวทางให้ครูป้องกันข้อมูลและจัดการกับภัยคุกคามทางเทคโนโลยีเพื่อความปลอดภัยในการบริหารชั้นเรียน ดังนี้ ใช้รหัสผ่านเปลี่ยนรหัสผ่านเป็นประจำ การจำกัดสิทธิ์การเข้าถึงข้อมูลสำรองข้อมูลบน Cloud และอุปกรณ์สำรอง อัปเดตซอฟต์แวร์และติดตั้งโปรแกรมป้องกันไวรัสและมัลแวร์ให้ทันสมัย หลีกเลี่ยงการคลิกลิงค์ต้องสงสัยและดาวน์โหลดไฟล์ที่ไม่ปลอดภัย จัดอบรมสร้างความตระหนัก ในการป้องกันข้อมูลและการใช้เทคโนโลยีอย่างปลอดภัย กำหนดนโยบายและแนวปฏิบัติด้านความปลอดภัยของข้อมูล และมีการประสานความร่วมมือกับผู้เชี่ยวชาญด้านความปลอดภัยไซเบอร์และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ด้านทักษะการทำงานร่วมกันแบบออนไลน์ แนวทางให้ครูจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์หรือสนทนาผ่านวิดีโอคอลเพื่อสนับสนุนการจัดการชั้นเรียน ดังนี้ ใช้แพลตฟอร์มในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ เช่น Zoom, Google Meet, Microsoft Teams , WebEx จัดกิจกรรมแบบอินเทอร์แอคทีฟ ใช้ฟีดแบ็กเสริม เช่น แชร์หน้าจอ กระดานไวท์บอร์ด ห้องเรียนย่อย(Breakout Rooms) เพื่อการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ของผู้เรียนมีการกำหนดระเบียบในการเรียนออนไลน์ให้กับผู้เรียน อบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ ตลอดจนการพัฒนาสื่อการเรียนการสอน และเกมต่าง ๆ ที่กระตุ้นความสนใจของผู้เรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของนริกันต์ ท่ามาน (2564) เรื่องสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และแนวทางพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีดิจิทัลสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนมเขต 1 พบว่า แนวทางการพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีดิจิทัล พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากและเป็นไปได้โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง แนวทางพัฒนาใช้ปัจจัยหลายอย่างควบคู่กับการพัฒนาทักษะและองค์ความรู้ในด้านเทคโนโลยีดิจิทัล และวราพินทร์ ชาววิวัฒน์ (2565) เรื่องแนวทางการส่งเสริมทักษะดิจิทัลของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 พบว่า แนวทางการส่งเสริมทักษะดิจิทัลของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 พบว่า ควรสนับสนุนการสร้างองค์ความรู้ใหม่ ๆ ให้กับครูส่งเสริมให้เกิดการทำงานใน

รูปแบบดิจิทัลในสถานศึกษา ให้ครุณาความรู้และทักษะดิจิทัลไปใช้ในการปฏิบัติงานและการจัดการเรียนการสอน รวมทั้งสนับสนุนงบประมาณและอุปกรณ์ให้สถานศึกษาอย่างทั่วถึง

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. สถานศึกษาส่งเสริมให้ครูได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเกี่ยวกับความรู้และทักษะในการใช้ระบบปฏิบัติการ ที่หลากหลายทั้ง Windows, macOS, Chrome OS และระบบปฏิบัติการบนอุปกรณ์พกพา เช่น Android และ iOS เพื่อให้สามารถเลือกใช้เครื่องมือที่เหมาะสมกับบริบทของห้องเรียนและความสามารถของผู้เรียนอย่างยืดหยุ่นและมีประสิทธิภาพ

2. สำนักงานเขตพื้นที่จัดการอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับเทคนิคการสืบค้นข้อมูลอย่างมีประสิทธิภาพและการประเมินความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูลดิจิทัล เพื่อให้ครูสามารถนำข้อมูลที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการบริหารจัดการชั้นเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

3. สถานศึกษาสนับสนุนการพัฒนาทักษะด้านการออกแบบสื่อการสอนด้วยเครื่องมือดิจิทัล เช่น Canva, Photoshop, PhotoScape หรือแอปพลิเคชันมือถือ เพื่อให้ครูสามารถสร้างสื่อที่น่าสนใจและสอดคล้องกับบริบทของผู้เรียน ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการชั้นเรียนและส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วม

4. สถานศึกษาจัดอบรมครูเพื่อเพิ่มทักษะในการใช้โปรแกรมนำเสนอ PowerPoint, Keynote การใช้ภาพเคลื่อนไหว การฝังวิดีโอ หรือการเชื่อมโยงกับแบบฝึกหัดออนไลน์ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการอธิบายเนื้อหาการวางแผนกิจกรรม และการประเมินผลในชั้นเรียน

5. สถานศึกษาประกาศนโยบายในการส่งเสริมจริยธรรมดิจิทัลแก่ครูและนักเรียน รวมทั้งจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับแนวปฏิบัติที่เหมาะสม เช่น การอ้างอิงแหล่งข้อมูลอย่างถูกต้อง การเคารพสิทธิส่วนบุคคลในโลกออนไลน์ และการใช้งานเทคโนโลยีด้วยความรับผิดชอบ เพื่อสร้างวัฒนธรรมการใช้งานดิจิทัลอย่างยั่งยืน

6. สถานศึกษาสนับสนุนให้ครูเลือกใช้แพลตฟอร์มสื่อสารออนไลน์ที่เหมาะสมกับกลุ่มผู้เรียน เช่น Line, Facebook Group, Google Classroom หรือ Microsoft Teams พร้อมจัดอบรมเพื่อให้ครูสามารถใช้ฟีเจอร์ต่าง ๆ ได้อย่างคล่องแคล่ว เพื่อติดตามงานนักเรียนได้ตอบแบบเรียลไทม์ ซึ่งจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการสื่อสารและการบริหารจัดการชั้นเรียน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารจัดการชั้นเรียนของครูเพื่อเป็นสารสนเทศในการกำหนดนโยบายหรือแนวทางในการพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารจัดการชั้นเรียนของครูให้มีประสิทธิภาพ

2. ควรมีการพัฒนารูปแบบการส่งเสริมทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารจัดการชั้นเรียนของครูเพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารจัดการชั้นเรียนของครูให้มีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- ชินวัตร เจริญนิตย์. (2565). สภาพและปัญหาทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- นริگانต์ ทำมาน. (2564). สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และแนวทางพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีดิจิทัลสำหรับครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนมเขต 1. วารสารรัชต์ภาคย์, 15(42), 189-203.
- บุษบา กาวิล. (2562). บทบาทของครูในยุคดิจิทัลและความจำเป็นในการพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยี. วารสารการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน, 7(2), 45-56.
- วรพินทร์ ชาววิวัฒน์. (2565). แนวทางการส่งเสริมทักษะดิจิทัลของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2. รายงานการค้นคว้าอิสระปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยนเรศวร.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1. (2565). แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน (พ.ศ.2566 – 2570). พระนครศรีอยุธยา: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 1.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1. (2567). แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567. พระนครศรีอยุธยา: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1.
- สุมาลี ชมภูมิ่ง. (2562). การวิเคราะห์ข้อมูลการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล. วารสารการศึกษาและการพัฒนามหาวิทยาลัยนเรศวร, 17(4), 78-85.
- อำนาจ ไชยสงค์. (2564). ทักษะดิจิทัลของครูที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการชั้นเรียนในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม. วิทยานิพนธ์ปริญญา ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยนครพนม.

Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607–610.

แนวทางการพัฒนาบรรยากาศการทำงานในยุคดิจิทัลของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2*

GUIDELINES FOR DEVELOPING THE WORK CLIMATE IN THE DIGITAL ERA FOR TEACHERS IN SCHOOLS UNDER AYUTTHAYA PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2

พรพิมล สุภาพันธุ์¹ และ ธีระวัฒน์ มอนโธสง²

Pornpimol Supapun¹ and Teerawat Montaisong²

¹⁻²มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

¹⁻²Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University, Thailand

¹Corresponding Author's Email: pornpimol5519@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาบรรยากาศการทำงานในยุคดิจิทัลของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 และ 2) นำเสนอแนวทางการพัฒนาบรรยากาศการทำงานในยุคดิจิทัลของครูในสถานศึกษา ดำเนินการวิจัยเป็น 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาบรรยากาศการทำงานในยุคดิจิทัลของครูในสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 จำนวน 306 คน โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นตามตารางเครจซี่และมอร์แกน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถามมาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่น 0.955 สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ขั้นตอนที่ 2 นำเสนอแนวทางการพัฒนาบรรยากาศการทำงาน กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารการศึกษา 7 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์คำถามปลายเปิด การวิเคราะห์ข้อมูลเป็นการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) บรรยากาศการทำงานในยุคดิจิทัลของครูโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.19$) และ ($S.D. = .731$) โดยด้านความสามัคคีมีค่าเฉลี่ยสูงสุด สะท้อนถึงการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ รองลงมาคือ ด้านโครงสร้างการทำงาน ซึ่งแสดงถึงความชัดเจนของบทบาทหน้าที่และกระบวนการทำงานที่สอดคล้องกับการใช้เทคโนโลยี ด้านการให้ขวัญกำลังใจมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด และ 2) แนวทางการพัฒนาบรรยากาศการทำงานในยุคดิจิทัลของครูประกอบด้วย 5 ด้าน รวม 45 แนวทาง ได้แก่ 1) การให้ขวัญกำลังใจดูแลสวัสดิการเพื่อสร้างแรงจูงใจ 2) การกำหนดบทบาทหน้าที่ให้ชัดเจน และนำเทคโนโลยีมาจัดระบบการทำงาน 3)

---

* Received 20 April 2025; Revised 5 May 2025; Accepted 22 May 2025

การสนับสนุนการอบรม 4) ส่งเสริมการทำงานร่วมกัน 5) เปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

คำสำคัญ : แนวทางการพัฒนา, บรรยากาศการทำงานของครู, ยุคดิจิทัล

ABSTRACT

The purposes of this research were: 1) To study the working environment in the digital era of teachers in schools under Ayutthaya Primary Educational Service Area Office 2. and 2) To propose guidelines for developing the working environment in the digital era for teachers in schools under Ayutthaya Primary Educational Service Area Office 2. The research was conducted in two phases. In the first phase, the study focused on the working environment in the digital era of teachers in schools. The sample consisted of 306 teachers under Ayutthaya Primary Educational Service Area Office 2, selected using stratified sampling based on the Krejci and Morgan table. The research instrument was a 5-point Likert scale questionnaire, with a reliability of 0.955. The data were analyzed using mean and standard deviation. In the second phase, strategies for improving the work environment were proposed. The data providers included seven education management experts, selected purposively. The research instrument used was a structured interview with open-ended questions, and the data was analyzed through content analysis.

The research findings indicate that 1) The overall work environment of teachers in the digital era was at a high level ($\bar{x} = 4.19$, S.D. = 0.731). The highest average was found in the area of teamwork, reflecting effective collaboration. The next highest was in the area of work structure, which indicated the clarity of roles and processes aligned with the use of technology. The lowest average was in the area of providing encouragement and motivation. and 2) The strategies for improving the digital work environment for teachers consist of five areas with a total of 45 strategies: 1) Providing encouragement and welfare to create motivation, 2) Clearly defining roles and responsibilities and integrating technology into work processes, 3) Supporting training programs, 4) Promoting teamwork, and 5) Providing opportunities for participation in decision-making.

Keyword: Development Guidelines; Teachers' Work Environment; Digital Era

บทนำ

บริบทของประเทศไทยในยุคดิจิทัลมีความเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีแบบก้าวกระโดด งานบางประเภทที่อาจต้องเปลี่ยนบทบาทไป เช่น ครูกลายเป็นผู้อำนวยความสะดวกมากกว่าผู้สอน (นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, 2562: 5-6) เทคโนโลยีดิจิทัลมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาและขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคม ส่งผลต่อ ฐานความรู้และขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ซึ่งหน่วยงานภาครัฐต้องการนำ ระบบเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการ พัฒนาศักยภาพ การพัฒนาดิจิทัลเป็นประโยชน์ต่อ เศรษฐกิจและสังคมของประเทศโดยรวม จึงมีความจำเป็นที่ รัฐต้องให้การส่งเสริมและ สนับสนุนการพัฒนากำลังคนให้เกิดความพร้อมและความรู้ด้านเทคโนโลยีดิจิทัล ส่งเสริมและ สนับสนุนให้หน่วยงานของรัฐใช้เทคโนโลยีดิจิทัลให้เกิดประโยชน์ รวมทั้งสร้างความตระหนัก และ รู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศ (พระราชบัญญัติการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, 2560: 1-23) ด้วยเหตุนี้กระทรวงศึกษาธิการ จึง กำหนดนโยบายที่จะปรับปรุงและเปลี่ยนแปลง ระบบการบริหารจัดการ โดยการนำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาช่วย ทั้งการบริหารงานและการจัด การศึกษา มีจุดเน้นที่สำคัญในการพัฒนาครู ทุกระดับให้มีทักษะ ความรู้ และความชำนาญใน การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล สามารถทำหน้าที่วิทยากรมืออาชีพ ใช้สื่อดิจิทัลเป็นเครื่องมือการ เรียนรู้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562, หน้า 1-4)

บรรยาการองค์กร หมายถึง ลักษณะทั่วไปของสภาพแวดล้อมในการทำงานของ บุคลากรภายในองค์กร ตามการรับรู้ทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งมีอิทธิพลต่อความพึงพอใจใน การทำงาน เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อพฤติกรรมต่างๆ ของสมาชิกในองค์กร ดังนั้นจึงควรให้ ความสำคัญกับบรรยาการในองค์กร เพราะบรรยาการนี้จะครอบคลุมถึงสภาพแวดล้อมที่มีผล ต่อสภาวะจิตใจของบุคลากรในการทำงาน หากบรรยาการที่เอื้ออำนวยให้บุคลากรทำงานได้ เต็มที่ จะส่งผลดีต่อประสิทธิภาพและผลผลิตขององค์กร แต่หากบรรยาการองค์กรไม่ดี ย่อม ลดทอนความสามารถของบุคลากร ไม่กระตุ้นให้มีความตั้งใจทำงาน ส่งผลให้งานล่าช้าหรือเกิด ความเสียหายได้ ดังนั้นบรรยาการองค์กรจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาบุคลากรให้ประสบ ความสำเร็จ ทำให้การทำงานมีประสิทธิภาพและผลลัพธ์ที่ดีต่อองค์กร (มะลิวรรณ อรรค เศรษฐัง, 2559) นอกจากนี้บรรยาการองค์กรมี ความสำคัญอย่างมากต่อความสำเร็จของ องค์กร เพราะบรรยาการองค์กรมีอิทธิพลต่อเจตคติ ทักษะ ค่านิยม ความเชื่อ และ พฤติกรรมการทำงานของบุคลากรในองค์กรทั้งในเชิงบวก และเชิงลบ รวมทั้งบรรยาการ องค์กรยังส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการปฏิบัติงานของบุคลากรใน องค์กรและยังมีความสำคัญต่อ การบริหารงานอีกด้วย ดังนั้นการจะพัฒนาองค์กรในเรื่องใดๆ จึงต้องให้ความสำคัญกับ บรรยาการองค์กร ซึ่งจะส่งผลทำให้งานประสบความสำเร็จและมีประสิทธิภาพตามความมุ่ง หมายขององค์กร (กมลกาญจน์ อรุณรัตน์, 2562, หน้า 11-12)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 กล่าวถึงพันธกิจด้านการพัฒนาระบบการบริหารจัดการของหน่วยงานในสังกัดโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลให้มีประสิทธิภาพ พบว่าครูมีปัญหาในการปรับตัวกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการทำงาน โดยเฉพาะในด้านการพัฒนาและจัดการบรรยากาศการทำงานในสถานศึกษาที่ต้องมีการใช้เทคโนโลยีอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจากการสำรวจพบว่า ครูหลายท่านขาดทักษะในการใช้เครื่องมือดิจิทัล หรือขาดการฝึกอบรมที่เพียงพอ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ไม่สามารถปรับปรุงบรรยากาศการทำงานในยุคดิจิทัลได้อย่างเต็มที่ นอกจากนี้ยังมีปัญหาในด้านโครงสร้างและความร่วมมือระหว่างครูในสถานศึกษาที่อาจส่งผลกระทบต่อการทำงานในสภาพแวดล้อมดิจิทัล (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2, 2567)

จากความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาบรรยากาศการทำงานในยุคดิจิทัลของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ซึ่งการพัฒนาบรรยากาศการทำงานในยุคดิจิทัลของครูในสถานศึกษาเป็นประเด็นที่สำคัญทั้งในระดับนโยบายและการปฏิบัติ เนื่องจากเทคโนโลยีดิจิทัลมีบทบาทสำคัญในการปรับปรุงการเรียนการสอนและการบริหารการศึกษา ในขณะเดียวกันปัญหาที่เกิดขึ้นจากการขาดทักษะและการสนับสนุนจากการบริหารในการพัฒนาเทคโนโลยีในการทำงาน ทำให้ครูในบางพื้นที่ไม่สามารถใช้เทคโนโลยีได้อย่างเต็มที่ โดยนำไปสู่การวิจัยเพื่อพัฒนาบรรยากาศการทำงานในยุคดิจิทัลของครูในสถานศึกษาอันจะก่อให้เกิดประโยชน์ในการวางแผนปรับปรุงพัฒนาผู้บริหาร ครู นักเรียนและสถานศึกษาในการบริหารงานโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบรรยากาศการทำงานในยุคดิจิทัลของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2
2. เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาบรรยากาศการทำงานในยุคดิจิทัลของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาบรรยากาศการทำงานในยุคดิจิทัลของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 จำนวน 1,416 คน จากจำนวนทั้งหมด 157 โรงเรียน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2, 2567)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 โดยได้มาด้วยวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วนขนาดโรงเรียน ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น จำนวน 306 คน

ตาราง 3.1 แสดงจำนวนขนาดโรงเรียนและกลุ่มตัวอย่าง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2

ขนาดสถานศึกษา	จำนวนสถานศึกษา	จำนวนประชากร	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
เล็ก	94	462	100
กลาง	60	847	183
ใหญ่	3	107	23
รวม	157	1,416	306

ที่มา : ข้อมูลแผนปฏิบัติการ พ.ศ. 2567 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 2

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับบรรยากาศการทำงานในยุคดิจิทัลของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 2 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

2.1 ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาบรรยากาศการทำงานในยุคดิจิทัลของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบสำรวจรายการ (Check list) จำนวน 5 ข้อ ประกอบด้วย เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดโรงเรียน และ ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับบรรยากาศการทำงานในยุคดิจิทัลของครูในสถานศึกษา ประกอบด้วย 1) ด้านขวัญกำลังใจ 2) ด้านโครงสร้างการทำงาน 3) ด้านการสนับสนุนให้บุคลากรมีการอบรมและพัฒนา 4) ด้านความสามัคคี และ 5) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับของลิเคอร์ท (Likert's rating scale)

2.2. ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบสอบถาม จากแนวคิดทฤษฎีเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาเป็นกรอบแนวคิดในการสร้างแบบสอบถาม เป็นประเด็นคำถามในแบบสอบถาม ดังนี้ 1) นำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องความชัดเจนของสำนวนภาษาและความเที่ยงตรงของเนื้อหา โดยพิจารณาคำดัชนีความ สอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะโดยผู้วิจัยคัดเลือกเฉพาะข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความ

สอดคล้อง ระหว่าง 0.60-1.00 2) นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำมาเสนอประธานควบคุมวิทยานิพนธ์ เพื่อให้ได้แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ และ 3) ผู้วิจัยได้ปรับปรุงแก้ไขและจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์แล้วนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.955

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

3.1 ติดต่อขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยาถึงผู้บริหาร สถานศึกษา ที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลจากครู

3.2 ส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์พร้อมแนบแบบสอบถามและ QR Code ลิงค์แบบสอบถามออนไลน์ (Google form) เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลไปยังโรงเรียนและประสานขอความร่วมมือ จากผู้บริหารสถานศึกษาและครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ในการตอบแบบสอบถาม

3.3 ตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลที่ได้รับ ดำเนินการวิเคราะห์และสรุปผลตามขั้นตอนการวิจัย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการโดยนำแบบสอบถามที่รวบรวมจากกลุ่มตัวอย่างมาวิเคราะห์ด้วยระบบคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

4.1 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ วุฒิทางการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดโรงเรียน โดยใช้ค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

4.2 วิเคราะห์ข้อมูลระดับการพัฒนาบรรยากาศการทำงานในยุคดิจิทัลของครูในสถานศึกษา โดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลผลโดยการเปรียบเทียบกับเกณฑ์การแปล

ขั้นตอนที่ 2 แนวทางการพัฒนาบรรยากาศการทำงานในยุคดิจิทัลของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2

1. ผู้ให้ข้อมูลหลัก

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญด้านการบริหารสถานศึกษาและการบริหารการศึกษา จำนวน 7 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง ดังนี้ รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 จำนวน 1 คน อาจารย์สาขาการบริหารการศึกษา จำนวน 1 คน และผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 5 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยได้มาจากการวิเคราะห์ข้อมูลขั้นตอนที่ 1 มาสร้างเครื่องมือในการสัมภาษณ์ เพื่อหาแนวทางการพัฒนาบรรยากาศการทำงาน ในยุคดิจิทัลของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 มีลักษณะเป็นแบบ

2.1 สัมภาษณ์ แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ มีลักษณะเป็นแบบเติมคำตอบ และ ตอนที่ 2 แนวทางการพัฒนาบรรยากาศการทำงานในยุคดิจิทัลของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 มีลักษณะเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) จำนวน 5 ด้าน ด้านละ 1 ข้อ รวมทั้งสิ้น 5 ข้อ ประกอบด้วย 1) ด้านการให้ขวัญกำลังใจในยุคดิจิทัล 2) ด้านโครงสร้างการทำงานในยุคดิจิทัล 3) ด้านการสนับสนุนให้บุคลากรมีการอบรมและพัฒนาในยุคดิจิทัล 4) ด้านความสามัคคีในยุคดิจิทัล และ 5) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในยุคดิจิทัล

2.2 การสร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยมีขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้ 1) ศึกษาเอกสาร หลักการสร้างแบบสัมภาษณ์ เพื่อนำมาเป็นกรอบแนวคิด ในการสร้างเครื่องมือให้ครอบคลุมขอบเขตด้านเนื้อหาตามที่กำหนด 2) สร้างคำถามในการสัมภาษณ์ โดยนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ในขั้นตอนที่ 1 จากแบบสอบถามระดับบรรยากาศการทำงานในยุคดิจิทัลของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 โดยนำผลที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดของแต่ละด้านมาสร้างคำถามในแบบสัมภาษณ์แล้วเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของการใช้ภาษาและพิจารณาให้ข้อเสนอแนะ 3) นำแบบสัมภาษณ์มาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา และ 4) จัดพิมพ์แบบสัมภาษณ์ที่สมบูรณ์ และเตรียมนำไปเก็บรวบรวมข้อมูล

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังต่อไปนี้ 1) ติดต่อขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยาถึงผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ 2) ผู้วิจัยติดต่อนัดหมายกับผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้สัมภาษณ์เป็นรายบุคคล นัดวัน และเวลาในการ สัมภาษณ์ และ 3)ดำเนินการสัมภาษณ์ตามแนวประเด็นที่กำหนดไว้ในแบบสัมภาษณ์

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาจัดกระทำข้อมูลและสรุปข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาบรรยากาศการทำงานในยุคดิจิทัลของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของบรรยากาศการทำงานในยุคดิจิทัลของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 2

รายการ		ระดับการปฏิบัติ		
		$\bar{x}$	S.D.	ระดับ ลำดับ
1.	ด้านการให้ขวัญกำลังใจ	4.11	.761	มาก 5
2.	ด้านโครงสร้างการทำงาน	4.24	.699	มาก 2
3.	ด้านการสนับสนุนให้บุคลากรมีการอบรมและพัฒนา	4.22	.751	มาก 3
4.	ความสามัคคี	4.25	.705	มาก 1
5.	ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	4.17	.740	มาก 4
รวม		4.19	.731	มาก -

จากตาราง 1. พบว่า บรรยากาศการทำงานในยุคดิจิทัลของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.19$) และ (S.D. = .731) และเมื่อพิจารณารายข้อพบว่าระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทุกข้อ ข้อที่มีระดับปฏิบัติมากที่สุด คือด้านความสามัคคี มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = 4.25$) และ (S.D. = .705) รองลงมา ได้แก่ ด้านโครงสร้างการทำงาน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x} = 4.24$) และ (S.D. = .699) ตามลำดับและด้านการให้ขวัญกำลังใจ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{x} = 4.11$) และ (S.D. = .761)

แนวทางการพัฒนาบรรยากาศการทำงานในยุคดิจิทัลของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2

2. จากการสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลักวิเคราะห์เนื้อหาทั้งหมดในแต่ละหัวข้อของการสัมภาษณ์ เพื่อแยกแยะแนวคิดที่ปรากฏในเนื้อหาการรายงานการสัมภาษณ์ พบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลักได้ให้แนวทางการพัฒนาบรรยากาศการทำงานในยุคดิจิทัลของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ดังนี้

2.1 ด้านการให้ขวัญกำลังใจ การพิจารณาความดีความชอบให้เป็นไปด้วยความยุติธรรม โดยมีแนวทาง ดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการแจ้งเกณฑ์การประเมินและตัวชี้วัดให้ครูทราบ พร้อมทั้งให้คำแนะนำในการเตรียมความพร้อมและสร้างข้อตกลงร่วมกัน การประเมินใช้ผลคะแนนจากหลากหลายแหล่ง เช่น การนิเทศก์และการนำเสนอผลงาน รวมทั้งพิจารณาความดีความชอบจากคุณธรรมและจริยธรรม การใช้เทคโนโลยีในการประเมินช่วยให้การตรวจสอบผลการประเมินมีความเที่ยงตรง โปร่งใส และสามารถตรวจสอบ

ได้ ผู้บริหารยังเปิดโอกาสให้ครูอุทธรณ์และปรับปรุงผลการประเมินหากไม่เป็นที่พอใจ เพื่อความยุติธรรมในกระบวนการประเมิน

2.2 ด้านโครงสร้างการทำงาน สถานศึกษามีการกำหนดภาระงานหรือมอบหมายงานให้ตรงตามความสามารถของครู โดยมีแนวทาง ดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการมอบหมายภาระงานอย่างชัดเจนและตรงกับความสามารถของครู โดยเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการเลือกงานที่สนใจ และใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการวิเคราะห์และกระจายงาน พร้อมทั้งให้คำปรึกษาผ่านการเป็น Coach การจัดกิจกรรมพัฒนาครูและการสำรวจความพึงพอใจในการทำงานช่วยส่งเสริมการทำงานที่มีประสิทธิภาพและการพัฒนาศักยภาพของครู

2.3 ด้านการสนับสนุนให้บุคลากรมีการอบรมและพัฒนา ส่งเสริมให้ครูนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการจัดทำเอกสารชั้นเรียนเพื่อลดภาระงานเอกสาร โดยมีแนวทาง ดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอนและการบริหารงาน โดยส่งเสริมการใช้ระบบ Paperless, เอกสารดิจิทัล, และการเก็บข้อมูลในคลาวด์เพื่อความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูล นอกจากนี้ยังจัดอบรมเพื่อพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีให้กับครูและสนับสนุนการใช้สื่อการเรียนรู้ DLTV เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนการสอน

2.4 ด้านความสามัคคี ส่งเสริมการสร้างสังคมออนไลน์ให้มีการสนทนาอย่างเคารพซึ่งกันและกัน โดยมีแนวทาง ดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูใช้สื่อออนไลน์เชิงบวกในการเผยแพร่ผลงานวิชาการ พร้อมทั้งแจ้งนโยบายและแนวทางการใช้สื่อออนไลน์อย่างปลอดภัย โดยจัดอบรมเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้สื่อออนไลน์อย่างมีมารยาทและเคารพสิทธิผู้อื่น รวมถึงตระหนักถึงปัญหาการกลั่นแกล้งออนไลน์และการรักษาความเป็นส่วนตัวในการเผยแพร่ข้อมูล

2.5 ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ส่งเสริมให้ครูใช้อำนาจในการตัดสินใจในงานที่ได้รับมอบหมายให้เหมาะสม โดยมีแนวทาง ดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาทำหน้าที่เป็นโค้ชให้คำปรึกษาและสนับสนุนการตัดสินใจของคุณครู โดยเปิดโอกาสให้ทดลองตัดสินใจและดำเนินการตามแผนที่วางไว้ พร้อมทั้งมอบหมายงานที่เหมาะสมกับทักษะของครู และส่งเสริมการอบรมพัฒนาทักษะการตัดสินใจ นอกจากนี้ยังสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีในการสืบค้นข้อมูลเพื่อช่วยในการตัดสินใจที่มีความแม่นยำและให้ความยืดหยุ่นในการทำงาน

อภิปรายผลการวิจัย

1. บรรยากาศการทำงานในยุคดิจิทัลของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายข้อพบว่าระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีระดับปฏิบัติมากที่สุด คือ ด้านความสามัคคี ทั้งนี้เนื่องจากครูมีความสัมพันธ์อันดีในการทำงานร่วมกันอย่างมีทีมเวิร์คและการสนับสนุนช่วยเหลือกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชนพล สุขแจ่ม (2565) เรื่องแนวทางการสร้างความสามัคคีของบุคลากรในสถานศึกษาตาม

หลักสารณียธรรม 6 ของผู้บริหารสถานศึกษา สหวิทยาเขตอัญชลาลัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาเขต 42 จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า 1) สภาพการความสามัคคีของบุคลากรในสถานศึกษาอยู่ในระดับมากโดย เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ สภาพความสามัคคีของบุคลากรบนพื้นฐานความดี สภาพความสามัคคีบนพื้นฐานความจริง และสภาพความสามัคคีบนพื้นฐานความงาม และ 2) แนวทางการสร้างความสามัคคีของบุคลากรในสถานศึกษา พบว่า ผู้บริหารควรให้ความเคารพซึ่งกันและกัน ให้โอกาสทุกคนได้รับการพัฒนาจัดทำงบประมาณบนหลักของประโยชน์ส่วนรวม มอบหมายงานตามความถนัดของบุคลากร รองลงมา คือ ด้านโครงสร้างการทำงานแสดงให้เห็นว่ามีการจัดระบบงานที่ชัดเจนและเหมาะสมกับการปฏิบัติงานในบริบทดิจิทัล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุภัทสร ชูประยูร (2563) พบว่า 1) บรรยากาศองค์การในสถานศึกษา โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับ ค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ โครงสร้างองค์การ ความอบอุ่นและการให้การสนับสนุน การยอมรับความขัดแย้ง การให้รางวัลตอบแทน การเป็นอิสระ และการเปลี่ยนแปลงในองค์การ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การให้ขวัญกำลังใจ สาเหตุที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด เนื่องจาก ในสภาพแวดล้อมการทำงานที่มีความเปลี่ยนแปลงรวดเร็ว โดยเฉพาะในยุคดิจิทัล ครูมักต้องเผชิญกับภาระงานที่มากขึ้น และต้องปรับตัวให้ทันกับเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว หากไม่มีการดูแลทางจิตใจและการให้ขวัญกำลังใจอย่างสม่ำเสมอ ครูอาจรู้สึกท้อแท้หรือหมดกำลังใจได้ง่าย การขาดการสนับสนุนจากผู้บริหารหรือจากองค์กรในเรื่องนี้ทำให้ครูรู้สึกว่าพวกเขากำลังทำงานหนักโดยไม่มีการรับรู้หรือการยกย่องจากสังคมภายในองค์กร ส่งผลให้ความพึงพอใจในการทำงานต่ำลง สะท้อนให้เห็นถึงการส่งเสริมในเรื่องของแรงจูงใจ การยกย่อง หรือการดูแลทางจิตใจของครู เพื่อเสริมสร้างพลังในการทำงานท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยี ซึ่งถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้การทำงานในยุคดิจิทัลดำเนินไปอย่างราบรื่นและเกิดประสิทธิผล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเกรส แก้วคง (2566) ผลการวิจัย พบว่า 1) ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูไม่มีวิद्यฐานะ ในโรงเรียน มัธยมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก ทั้ง 7 ด้าน ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ซึ่งด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน อยู่ในระดับมาก และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านสวัสดิการและ ค่าตอบแทน

ขั้นตอนที่ 2 แนวทางการพัฒนาบรรยากาศการทำงานในยุคดิจิทัลของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2

2.1 การพิจารณาความดีความชอบให้เป็นไปด้วยความยุติธรรม ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการแจ้งเกณฑ์และตัวชี้วัดการประเมินพิจารณาความดีความชอบให้คุณครูทราบ พร้อมให้คำแนะนำในการเตรียมความพร้อมและสร้างข้อตกลงร่วมกันให้ชัดเจน เพื่อให้การประเมินเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและยุติธรรม ใช้ผลคะแนนจากการประเมินที่หลากหลาย ผลการนิเทศ ผลการปฏิบัติงาน หรือการนำเสนอผลงาน รวมถึงพิจารณาคุณธรรมและจริยธรรมของบุคลากรในสถานศึกษา การใช้เทคโนโลยีในการประเมินช่วยเพิ่มความสะดวกและเที่ยงตรง รวมทั้งทำให้กระบวนการพิจารณาความดีความชอบโปร่งใสและตรวจสอบได้ คุณครูสามารถตรวจสอบและติดตามผลการประเมินของตนเองได้ และมีโอกาสสุทธรณ์หรือปรับปรุงในกรณีที่ผลการประเมินไม่เป็นที่พอใจ สอดคล้องกับ สารโจน์ สามารถ

(2546, หน้า 12) ได้กล่าวว่า การประเมินผลการปฏิบัติงานนั้นจำเป็น ต้องมีการวัดการปฏิบัติงานเสียก่อน การวัดนั้นกระทำโดยการนำเอาผลการปฏิบัติงานไปเปรียบเทียบกับมาตรฐาน การปฏิบัติงานที่กำหนดไว้เป็นเกณฑ์ในแต่ละชั้นงาน ว่าผู้นั้นปฏิบัติได้ผลตามที่กำหนดไว้ในมาตรฐานมากน้อยเพียงใด แล้วจึงประเมินค่าผลการปฏิบัติงานที่วัดได้นั้นว่าอยู่ในระดับใด

2.2 สถานศึกษามีแนวทางในการกำหนดภาระงานหรือมอบหมายงานให้ตรงตามความสามารถของครู การบริหารงานในสถานศึกษาควรมีความชัดเจนในการมอบหมายภาระงาน โดยพิจารณาความสามารถและความสนใจของครู รวมถึงการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการกระจายงานและติดตามผล การเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการเลื่องงานจะช่วยกระตุ้นความกระตือรือร้นในการทำงาน นอกจากนี้ ผู้บริหารหรือหัวหน้าฝ่ายเป็นโค้ชให้คำแนะนำและสนับสนุนการพัฒนาครู การใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ในการพัฒนาครู และการรับฟังความคิดเห็นจากครูจะช่วยปรับปรุงการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น สอดคล้องกับปิยนันท์ สวัสดิ์ศฤงฆาร (2562) ที่ได้กล่าวถึงการมอบหมายงานว่า การมอบหมายงานเป็นการกำหนดให้ทำงานแทนโดยมีอำนาจในการตัดสินใจและแก้ปัญหาในการปฏิบัติงานได้เช่นเดียวกับผู้บริหารที่มอบอำนาจนั้น ซึ่งกระบวนการมอบอำนาจมี 4 กระบวนการ ได้แก่ การกำหนดเป้าหมายหรือผลลัพธ์ที่จะได้รับจากการทำงาน การกำหนดงานส่วนใดส่วนหนึ่งให้ทำ การมอบอำนาจในการทำงานนั้นๆและให้บุคคลรับผิดชอบในความสำเร็จของการทำงานนั้น และยังได้กล่าวเพิ่มเติมอีกว่าผู้บริหารจะทำงานสำเร็จหรือไม่นั้น ผู้บริหารต้องมอบหมายงานให้เหมาะสมกับบุคคล มีศิลปะในการมอบหมายงานและต้องมีความเข้าใจในหลักการมอบหมายงานด้วย เห็นได้ว่า หลักการมอบหมายงานของผู้บริหารเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นสำหรับผู้บริหารอย่างยิ่ง

2.3 แนวทางส่งเสริมให้ครูนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการจัดทำเอกสารชั้นเรียน เพื่อลดภาระงานเอกสาร การใช้เทคโนโลยีในสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการพัฒนาและปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน ผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนอุปกรณ์ดิจิทัล การใช้เทคโนโลยีในการจัดเก็บเอกสารดิจิทัล และการใช้ระบบ Paperless รวมถึงการใช้ลายเซ็นอิเล็กทรอนิกส์และการจัดเก็บข้อมูลในคลาวด์มาใช้เพื่อเพิ่มความสะดวกในการทำงาน นอกจากนี้ยังมีการส่งเสริมการอบรมพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีให้กับครู ขณะเดียวกันครูใช้เทคโนโลยีในการบันทึกข้อมูลผลสัมฤทธิ์และติดตามข้อมูลนักเรียน รวมถึงการใช้สื่อการเรียนรู้อาจ DLTV เพื่อเสริมสร้างการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ สารทิ สหะวีริยะ (2562) ได้อธิบายถึงความหมายของเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic-document) ว่า “เอกสารอิเล็กทรอนิกส์” คือ เอกสารต่าง ๆ ที่อยู่ในรูปแบบของเอกสาร อิเล็กทรอนิกส์ เช่น ไฟล์เอกสาร ไฟล์รูปภาพ ซึ่งมีการใช้งานอย่างแพร่หลาย โดยปกติ เอกสารต่าง ๆ จะมีการเก็บรักษาไว้ในชั้นเอกสารขององค์กร ซึ่งจัดเรียงไว้เป็นหมวดหมู่เพื่อให้ค้นหาได้ง่ายและสะดวกในการนำไปใช้ เอกสารที่อยู่ในรูปแบบกระดาษ ทำให้ต้องเตรียมที่จัดเก็บเอกสารและเมื่อเอกสารมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ทำให้การเก็บรักษาลำบาก จะเห็นได้ว่า การเก็บเอกสารที่เป็นกระดาษนั้นทำให้สิ้นเปลืองกระดาษและพื้นที่ในการเก็บรักษาเป็นจำนวนมาก การจะนำไปใช้ค้นหาค่อนข้างลำบาก ทั้งยังต้องเสียเวลาในการค้นหาด้วยเหตุนี้ จึงได้มีการพัฒนาเทคโนโลยีเอกสาร อิเล็กทรอนิกส์ (e-Document) ขึ้นมาช่วยในการจัดเก็บ

เอกสาร เพื่อให้สามารถบริหารจัดการระบบ เอกสาร ให้สามารถสืบค้นเอกสารได้ง่ายและรวดเร็วขึ้น ซึ่งช่วยเพิ่มประสิทธิภาพกระบวนการทำงาน ให้ดีขึ้นอีกด้วย

2.4 แนวทางส่งเสริมการสร้างสังคมออนไลน์ ให้มีการสนทนาอย่างเคารพซึ่งกันและกัน การใช้สื่อออนไลน์ในสถานศึกษาควรมีการส่งเสริมให้คุณครูใช้สื่อในเชิงบวกและสร้างสรรค์ โดยผู้บริหารสถานศึกษาควรแจ้งนโยบายการใช้สื่อออนไลน์อย่างปลอดภัยและจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้สื่อออนไลน์อย่างปลอดภัย คุณครูควรรักษามารยาทในการสื่อสารออนไลน์ ใช้ภาษาที่สุภาพ เคารพความคิดเห็นที่แตกต่าง และระมัดระวังการกลั่นแกล้งออนไลน์ (Cyber Bullying) นอกจากนี้ยังต้องให้ความสำคัญในการรักษาความเป็นส่วนตัวและไม่ละเมิดจริยธรรม รวมถึงการสื่อสารกับผู้ปกครองอย่างเหมาะสมผ่านช่องทางออนไลน์ สอดคล้องกับสื่อสังคมออนไลน์เป็นสื่อที่แพร่กระจายด้วยปฏิสัมพันธ์เชิงสังคม การใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์อย่างเหมาะสม จำเป็นต้องอาศัยทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก โดยปัจจัยภายในหมายถึงการควบคุมตนเอง ซึ่งเป็นกระบวนการที่บุคคลพัฒนาหรือปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเอง ไม่ว่าจะเป็นการกำหนดเป้าหมายหรือเลือกวิธีการดำเนินการ เพื่อให้บรรลุผลตามที่ตั้งไว้นั้น งามสะอาด (2554) และวิธีการที่จะส่งเสริมให้บุคคลแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ได้นั้น คือการกำหนดเป้าหมาย พร้อมทั้งวางแผนและจัดเตรียมเงื่อนไขต่าง ๆ เพื่อเอื้อต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้เป็นไปในทิศทางที่ต้องการ สุจิตรา โนมะยา (2555)

2.5 แนวทางส่งเสริมให้ครูใช้อำนาจในการตัดสินใจในงานที่ได้รับมอบหมายให้เหมาะสม ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการพัฒนาทักษะการตัดสินใจของคุณครู โดยทำหน้าที่เป็นโค้ชที่ให้การคำปรึกษาและสนับสนุนการตัดสินใจ ตลอดจนติดตามผลการดำเนินงานอย่างใกล้ชิด นอกจากนี้ยังเปิดโอกาสให้คุณครูได้ทดลองตัดสินใจและดำเนินการตามแผนที่วางไว้ รวมถึงมอบหมายงานที่เหมาะสมกับทักษะและความรู้ความสามารถของคุณครู เพื่อเสริมสร้างความมั่นใจในการตัดสินใจ การอบรมและพัฒนาทักษะการตัดสินใจ รวมถึงการใช้เทคโนโลยีในการวิเคราะห์ข้อมูล ยังเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยให้คุณครูตัดสินใจได้แม่นยำและมีข้อมูลรองรับ ผู้บริหารควรสร้างสภาพแวดล้อมที่ให้คุณครูมีอิสระและยืดหยุ่นในการทำงานรวมถึงส่งเสริมการตัดสินใจร่วมกันในทีม เพื่อพัฒนาองค์กรการศึกษาที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืน สอดคล้องกับ พฤติกรรมมนุษย์ย่อมประกอบไปด้วย กิจกรรมการตัดสินใจอยู่ตลอดเวลา บางครั้งเป็นการตัดสินใจที่เกิดจากการพิจารณาไตร่ตรองไว้เป็นอย่างดี บางครั้งก็เป็นการตัดสินใจโดยปราศจากเหตุผลใดๆ และบางครั้งก็เป็นการตัดสินใจในเรื่องส่วนตัวขณะที่บางครั้งเป็นการตัดสินใจ เพื่อส่วนรวมหรือในฐานะที่ตนดำรงตำแหน่ง (บรรจบ เนียมมณี, 2523, หน้า 8) สำหรับการบริหารองค์กรก็เช่นกัน การตัดสินใจเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างหนึ่งของผู้บริหารทุกคนและจะเห็นว่า การบริหารงานใดก็ตามหากพิจารณาในเชิงกระบวนการบริหารจะเห็นว่าทุกขั้นตอนล้วนมีกิจกรรมการตัดสินใจแฝงอยู่ด้วย เช่น การวางแผน การมอบหมายงาน การคัดเลือกบุคลากร เป็นต้น นับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน พฤติกรรมการตัดสินใจกลายเป็นพฤติกรรมที่ผู้บริหารได้นำไปเป็นองค์ประกอบที่จะเป็นตัวบ่งชี้ถึงประสิทธิภาพของการบริหารอยู่เสมอ (วุฒิชัย จานง, 2523, หน้า 1) โดยเฉพาะถ้าเป็นผู้บริหารแล้ว ภาระหน้าที่การตัดสินใจจะเป็นกิจกรรมหลักที่ต้องกระทำอยู่เสมอ และมักเป็นการตัดสินใจในเรื่องราวหรือภารกิจที่มีความสำคัญ

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยครั้งนี้ มีประเด็นข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ และข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้ **ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย** นำผลการวิจัยไปใช้ในการกำหนดนโยบายและแนวทางการพัฒนาสถานศึกษาและครูได้ ดังนี้ 1) การดูแลสวัสดิการของครู พัฒนาระบบสวัสดิการที่ครอบคลุม เช่น โปรแกรมสุขภาพครู, สภาพแวดล้อมการทำงาน, การฝึกอบรม, สนับสนุนการศึกษาต่อ, สุขภาพจิต, จัดระบบเงินเดือนและสวัสดิการทางการเงินที่เหมาะสมเพื่อเพิ่มคุณภาพชีวิตและความมั่นคง 2) การกำหนดวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา ต้องมีการกำหนดวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต เช่น ด้านเทคโนโลยีและความต้องการของผู้เรียน และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครู นักเรียน และผู้ปกครองในการกำหนดวิสัยทัศน์ 3) การพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของครู ฝึกอบรมการใช้งานอินเทอร์เน็ตและเครื่องมือดิจิทัลเพื่อการสอนส่งเสริมการเข้าถึงแหล่งข้อมูลออนไลน์และการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ 4) การนิเทศ กำกับ ติดตาม และการสื่อสารในองค์กร จัดให้มีการนิเทศอย่างสม่ำเสมอ พร้อมทั้งติดตามผลการทำงานของครูและให้คำแนะนำที่ชัดเจน และสร้างการสื่อสารที่ดีระหว่างครูกับผู้บริหาร เพื่อความเข้าใจและประสิทธิภาพในการทำงาน 5) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เปิดโอกาสให้ครูแสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจเรื่องงาน ผู้บริหารควรรับฟังข้อเสนอแนะจากครูอย่างจริงจังเพื่อพัฒนาการบริหารจัดการภายในสถานศึกษา และมี **ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป** ดังนี้ 1) การศึกษาองค์ประกอบเพิ่มเติมที่มีผลต่อบรรยากาศการทำงานในยุคดิจิทัลของครู ขยายพื้นที่การศึกษาไปยังเขตอื่น ๆ เพื่อให้ผลวิจัยมีความครอบคลุมหลากหลายบริบท และ 2) การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบรรยากาศองค์การกับตัวแปรอื่น ๆ เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างบรรยากาศการทำงานในยุคดิจิทัลกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู เพื่อค้นหาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการทำงานในสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง นโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ปีงบประมาณ 2564. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- กมลกาญจน์ อรุณรัตน์. (2563). บรรยากาศองค์การในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 28. ในวิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ: มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ.
- เกสร แก้วคง. (2566). แนวทางการส่งเสริมขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูไม่มีวิทยฐานะในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก. ในวิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ชนพน สุขแจ่ม. (2565). แนวทางการสร้างความสามัคคีของบุคลากรในสถานศึกษาตามหลัก

- สารานุกรม 6 ของผู้บริหารสถานศึกษา สหวิทยาเขตอัญชลาลัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 42 จังหวัดนครสวรรค์. วารสาร มจร สังคมศาสตร์. บรรจบ เนียมมณี. (2523). หลักการบริหาร. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ปิยนันท์ สวัสดิ์ศฤงคาร. (2562). การพัฒนาตนเองเพื่อเป็นผู้นำที่แท้จริง. กรุงเทพมหานคร: วัฒนาพานิช.
- มะลิวรรณ อรรคเศรษฐ์. (2559). บรรยากาตองค์การที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากร สำนักงานสรรพากรพื้นที่กาฬสินธุ์ (ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์). วารสารวิทยาลัยนครราชสีมา, 4(1), 531–536.
- วุฒิชัย จำนงค์. (2523). พฤติกรรมการตัดสินใจ. กรุงเทพมหานคร: บารมีการพิมพ์.
- สารภี สหะวิริยะ. (2562). ปัญหาการใช้งานระบบเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ (E-document) ของบุคลากร คณะวิทยาศาสตร์และคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ใน วิทยาเขตหาดใหญ่. ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- สาโรจน์ สามารถ. (2546). การประเมินผลการปฏิบัติงานตามภารกิจขององค์การบริหารส่วนจังหวัดกรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนจังหวัดพัทลุง ใน ภาคนิพนธ์การศึกษา มหาบัณฑิต. สาขาวิชาการวิจัยและประเมิน. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- สุจิตรา โนมะยา. (2555). การใช้กิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการควบคุมตนเองของนักเรียน มัธยมศึกษาปีที่ 2. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาจิตวิทยาการศึกษา และการให้คำปรึกษา: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สุภัทสร ชูประยูร. (2563). การศึกษาบรรยากาตองค์การที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการสอนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี. วารสารนาคบุตรปริทรรศน์: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2. (2567). รายงานผลการดำเนินงานตัวชี้วัดตามแผนปฏิบัติการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567. พระนครศรีอยุธยา: ผู้แต่ง.
- อนันท์ งามสะอาด. (ม.ป.ป.). การพัฒนาตนเองโดยการควบคุมตนเอง (Self Control): ความหมาย ความสำคัญของการควบคุมตนเอง.

การบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อคุณภาพการจัดการเรียนการสอนที่เน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2*

ACADEMIC ADMINISTRATION AFFECTING THE QUALITY OF STUDENT-CENTERED INSTRUCTIONAL MANAGEMENT OF SCHOOLS UNDER THE AYUTTHAYA PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA

OFFICE 2

นาถราไพ หอยสังข์¹, ชัยยศ เดชสุระ² และ วีรภัทร ภัทรกุล³

Natrumpai Hoysang¹, Chaiyos Dechsura² and Weeraphat Phattharakul³

¹⁻³มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

¹⁻³Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University, Thailand

¹Corresponding Author's Email: natrumpai@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 2) เพื่อศึกษาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษา 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับคุณภาพการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษา และ 4) เพื่อศึกษาการบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อคุณภาพการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 จำนวน 310 คน โดยวิธีเลือกสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามประเภทมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.95 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการถดถอยพหุคูณแบบปกติ

ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 อยู่ในระดับมาก 2) คุณภาพการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 อยู่ในระดับมาก 3) ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับคุณภาพการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษา

* Received 20 April 2025; Revised 5 May 2025; Accepted 22 May 2025

มีความสัมพันธ์ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่านัยสำคัญที่ระดับ .05 และ 4) การบริหารงานวิชาการส่งผลต่อคุณภาพการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษา คือ ด้านการควบคุม พบว่า ร่วมกันพยากรณ์คุณภาพการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษาคิดเป็นร้อยละ 45.40

คำสำคัญ : การบริหารงานวิชาการ, คุณภาพการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ABSTRACT

The purposes of this research were: 1) To study the academic administration of the educational administrators in schools under Ayutthaya Primary Educational Service Area Office 2, 2) To study the quality of student-centered instructional management of schools, 3) To study the relationship between academic administration and the quality of student-centered instructional management of schools, and 4) To study the academic administration that affects the quality of student-centered instructional management of schools. The sample group consisted of 310 educational administrators and teachers in schools under Ayutthaya Primary Educational Service Area Office 2, obtained using stratified random sampling according to district proportions. The employed research instrument was 5 rating-scale questionnaires with a total reliability of 0.95. The statistics used to analyze descriptive statistical data were percentage, mean, standard deviation, Pearson's correlation coefficient, and multiple regression analysis.

The results of this study showed that 1) The academic administration of schools under Ayutthaya Primary Educational Service Area Office 2 was at a high level in overall aspects, 2) The quality of student-centered instructional management of schools under Ayutthaya Primary Educational Service Area Office 2 was at a high level in overall aspects, 3) The academic administration and the quality of student-centered instructional management of schools were positively related overall at a moderate level and statistically significant level of .05, and 4) The academic administration, particularly in terms of controlling, positively affects the quality of student-centered instructional management of schools. It could predict the quality of student-centered instructional management in schools, accounting for 45.40%

Keyword: Academic administration, Quality of student-centered instructional management of schools

บทนำ

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างคน สร้างสังคม และสร้างชาติ เป็นกลไกหลักในการพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุขในกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกศตวรรษที่ 21 เนื่องจากการศึกษามีบทบาทสำคัญในการสร้างความได้เปรียบของประเทศเพื่อการแข่งขันและยืนหยัดในเวทีโลกภายใต้ระบบเศรษฐกิจและสังคมที่เป็นพลวัต ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกจึงให้ความสำคัญและทุ่มเทกับการพัฒนาการศึกษาเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของตนให้สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ภูมิภาค และของโลก ควบคู่กับการดำรงรักษาอัตลักษณ์ของประเทศ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560, หน้า 1) ดังจะเห็นได้จากการพัฒนาผู้เรียนภายใต้บทบัญญัติของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พุทธศักราช 2545 มีความมุ่งหมายเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และมีคุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมการดำรงชีวิต และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545) ซึ่งสอดคล้องกับแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นที่ 12 ด้านพัฒนาการเรียนรู้ ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะการเรียนรู้ และมีใจใฝ่เรียนรู้ตลอดเวลา มีการออกแบบระบบการเรียนรู้ใหม่ การเปลี่ยนบทบาทครูการเพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการศึกษา และการพัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต การวางพื้นฐานระบบรองรับการเรียนรู้โดยใช้ดิจิทัลแพลตฟอร์ม และการสร้างระบบการศึกษาเพื่อเป็นเลิศทางวิชาการระดับนานาชาติ อีกทั้งยังให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการพัฒนาคนไทยตามพหุปัญญาให้เต็มตามศักยภาพ การสร้างเสริมศักยภาพผู้มีความสามารถพิเศษให้สามารถต่อยอดการประกอบอาชีพ และพัฒนาต่อยอดงานวิจัยในการสร้างสรรค์นวัตกรรม เพื่อตอบโจทย์การพัฒนาประเทศ และเสริมสร้างศักยภาพความเข้มแข็งของประเทศ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2567, หน้า 611)

งานวิชาการเป็นงานหลักและมีความสำคัญอย่างยิ่งในการกำหนดบทบาทและภารกิจของหน่วยงานหรือสถานศึกษาให้บรรลุวัตถุประสงค์ มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล บุคลากรสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีทิศทางไม่ก่อให้เกิดความสับสนในบทบาทหน้าที่และผู้บริหารสถานศึกษาต้องรู้ว่างานใดเป็นงานหลักหรืองานสนับสนุน (ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์, 2560, หน้า 4) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2561, หน้า 3) การจัดการศึกษาของสถานศึกษามีองค์ประกอบที่สำคัญ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารคุณภาพของสถานศึกษา ด้านการบริหารหลักสูตร และงานวิชาการของสถานศึกษา

ด้านการพัฒนาครูและบุคลากร และด้านการจัดสภาพแวดล้อมและการบริการ ด้านการบริหารคุณภาพของสถานศึกษา เน้นที่การบริหารจัดการคุณภาพโดยรวม โดยให้ความสำคัญกับการกำหนดเป้าหมายวิสัยทัศน์และพันธกิจของสถานศึกษา รวมทั้งระบบบริหารจัดการคุณภาพของสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลซึ่งจะสะท้อนว่าผู้เรียนมีความรู้ความสามารถ เจตคติ และพฤติกรรมตามมาตรฐานการศึกษาที่สถานศึกษากำหนดไว้ ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรตระหนักและเข้าใจในหลักการบริหารจัดการการศึกษา โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองตามความถนัด ความสนใจตามศักยภาพ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลด้วยวิธีการที่หลากหลาย เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ต้องการยกระดับคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 โดยมีเป้าประสงค์เชิงกลยุทธ์ ให้สถานศึกษาจัดการเรียนรู้เชิงรุก และมีระบบการวัดและประเมินผลเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน ด้วยวิธีการที่หลากหลายยืดหยุ่นตอบสนองต่อความถนัดและความสนใจของผู้เรียน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เป็นรายบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ที่กำหนดว่าสถานศึกษาต้องให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองอย่างเต็มศักยภาพ จากการศึกษาข้อมูลผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-net) ปีการศึกษา 2566 พบว่า ผลการทดสอบระดับเขตพื้นที่การศึกษาคิดเป็นค่าร้อยละในรายวิชาภาษาไทย ร้อยละ 54.73 รายวิชาคณิตศาสตร์ ร้อยละ 25.42 รายวิชาวิทยาศาสตร์ ร้อยละ 37.45 และภาษาอังกฤษ ร้อยละ 32.10 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2, 2567, หน้า 14) ซึ่งมีผลการทดสอบในแต่ละรายวิชาต่ำกว่าค่าเฉลี่ยระดับประเทศเป็นจำนวนมาก ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-net) เป็นตัวสะท้อนให้เห็นถึงคุณภาพการศึกษา ดังนั้นการบริหารงานวิชาการจึงเป็นหัวใจสำคัญในการขับเคลื่อนการศึกษาที่จะพัฒนาผู้เรียนอย่างเต็มศักยภาพ

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อคุณภาพการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 เพื่อที่จะได้ทราบว่ามีปัจจัยใดที่ส่งผลต่อคุณภาพการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษา และสร้างสมการพยากรณ์การบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อคุณภาพการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 อันจะมีประโยชน์ต่อผู้บริหารหรือผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นแนวทางในการวางแผน ปรับปรุงพัฒนาการบริหารงานวิชาการ และใช้เป็นแนวทางให้ผู้บริหารสถานศึกษานำไปพัฒนาตนเองด้วยการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการบริหารงานวิชาการเพื่อให้เกิดผลดีในการจัดการศึกษาและพัฒนาคุณภาพการศึกษา ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2
2. เพื่อศึกษาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับคุณภาพการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2
4. เพื่อศึกษาการบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อคุณภาพการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2

สมมติฐานการวิจัย

1. การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณภาพการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2
2. การบริหารงานวิชาการส่งผลต่อคุณภาพการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวิธีการดำเนินการวิจัยตามขั้นตอน ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรในการวิจัยได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 1,508 คน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 27 คน ครูผู้สอน 283 คน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2, 2567)

1.2 กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้เป็นผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ปีการศึกษา 2567 โดยใช้วิธีการกำหนดกลุ่มตัวอย่างจากตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie, R. V.&Morgan, D. W., 1970) รวมทั้งสิ้น 310 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามโดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ได้แก่ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ตำแหน่งหรือรักษาการในตำแหน่ง ประสบการณ์ในตำแหน่ง และโรงเรียนสังกัดอำเภอ ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณภาพการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษา โดยมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

2.2 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.2.1 ศึกษาเอกสาร แนวคิดหลักการ และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิชาการและคุณภาพการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาเครื่องมือ

2.2.2 กำหนดวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดในการสร้างเครื่องมือ

2.2.3 ศึกษาวิธีการสร้างเครื่องมือที่เป็นแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) และแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

2.2.4 พัฒนาแบบสอบถามเพื่อการวิจัยตามกรอบแนวคิดให้ครอบคลุมเนื้อหาสาระและขอบเขตของงานวิจัย และดำเนินการจัดทำแบบสอบถามเพื่อการวิจัยฉบับร่าง

2.2.5 นำเสนอแบบสอบถามต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง และให้ข้อเสนอแนะ

2.2.6 นำเสนอแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน คุณสมบัติของผู้เชี่ยวชาญคือนักวิชาการที่เชี่ยวชาญด้านการศึกษา เพื่อพิจารณาความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของเครื่องมือ โดยวิธีหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถาม (Index of Item Objective Congruence: IOC) แล้วเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป

2.2.7 นำแบบสอบถามที่แก้ไขตามที่ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) โดยใช้กับกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างในการทดลองคือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 จำนวน 30 คน ปีการศึกษา 2567

3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ทำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 310 คน รวบรวมข้อมูลในวันที่ 25 มีนาคม ถึงวันที่ 13 เมษายน พ.ศ.2568 จำนวน 20 วัน

3.2 นำแบบสอบถามไปเก็บรวบรวมข้อมูลโดยส่งแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างทาง Google Forms (แบบสอบถามผ่านระบบอินเทอร์เน็ต) ให้ผู้ตอบแบบสอบถามส่งแบบสอบถามกลับโดยกำหนดวัน เวลา ที่จะส่งแบบสอบถามคืน ตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถาม เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

4 การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient, r) และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis, MRA)

ผลการวิจัย

จากผลวิเคราะห์ข้อมูลสามารถสรุปผลได้ ดังนี้

1. ผลการศึกษาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา

พระนครศรีอยุธยา เขต 2 แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา โดยรวม และรายด้าน

ที่	การบริหารงานวิชาการ	$\bar{X}$	(S.D.)	ระดับ	ลำดับ
1	ด้านการวางแผน (X_1)	4.17	0.48	มาก	3
2	ด้านการจัดการองค์กร (X_2)	4.25	0.82	มาก	1
3	ด้านการบังคับบัญชา (X_3)	4.11	0.60	มาก	5
4	ด้านการประสานงาน (X_4)	4.16	0.55	มาก	4
5	ด้านการควบคุม (X_5)	4.18	0.63	มาก	2
	ภาพรวม	4.17	0.44	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.17$, S.D. = 0.44) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การจัดการองค์กร ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = 0.82) รองลงมา คือ การควบคุม ($\bar{X} = 4.18$, S.D. = 0.63) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การบังคับบัญชา ($\bar{X} = 4.11$, S.D. = 0.60)

2. ผลการศึกษาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 แสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลคุณภาพการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษา โดยรวมและรายด้าน

ที่	คุณภาพการจัดการเรียนการสอน ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	$\bar{X}$	(S.D.)	ระดับ	ลำดับ
1	การสนับสนุนให้ผู้เรียนปฏิบัติ และแก้ปัญหา เองโดยมีครูสนับสนุน (Y_1)	4.25	0.50	มาก	5
2	การใช้สื่อ เทคโนโลยีสารสนเทศ และแหล่ง เรียนรู้ที่หลากหลาย (Y_2)	4.33	0.51	มาก	4
3	การบริหารจัดการชั้นเรียนเชิงบวก (Y_3)	4.46	0.51	มาก	1
4	การตรวจสอบและประเมินผู้เรียน และนำ ผลมาพัฒนาผู้เรียน (Y_4)	4.34	0.55	มาก	3
5	การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และให้ข้อมูล สะท้อนกลับในการพัฒนา และปรับปรุง การจัดการเรียนรู้ (Y_5)	4.39	0.80	มาก	2
	ภาพรวม	4.35	0.47	มาก	

จากตารางที่ 2 พบว่า คุณภาพการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.35$, S.D. = 0.47) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การบริหารจัดการชั้นเรียนเชิงบวก ($\bar{X} = 4.46$, S.D. = 0.51) รองลงมา คือ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และให้ข้อมูลสะท้อนกลับในการพัฒนา และปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ (Y_5) ($\bar{X} = 4.39$, S.D. = 0.80) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การสนับสนุนให้ผู้เรียนปฏิบัติ และแก้ปัญหาเองโดยมีครูสนับสนุน ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = 0.50)

3. ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับคุณภาพการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 แสดงดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการที่ส่งผลกับคุณภาพการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษา

การบริหารงาน วิชาการ	คุณภาพการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ					
	Y ₁	Y ₂	Y ₃	Y ₄	Y ₅	ภาพรวม Y _{tot}
X ₁	.160*	.106	.141*	.172*	.147*	.177*
X ₂	.149*	.126*	.138*	.122*	.146*	.166*
X ₃	.387*	.317*	.258*	.359*	.238*	.370*
X ₄	.553*	.471*	.396*	.545*	.300*	.532*
X ₅	.667*	.606*	.536*	.667*	.372*	.668*
ภาพรวม X _{tot}	.529*	.450*	.407*	.511*	.335*	.529*

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการ (X_{tot}) กับคุณภาพการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษา (Y_{tot}) โดยในภาพรวมมีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับปานกลาง ($r = .529^*$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ คู่ที่มีความสัมพันธ์กัน สูงสุด 2 คู่ ได้แก่ ด้านการควบคุม (X₅) กับการสนับสนุนให้ผู้เรียนปฏิบัติ และแก้ปัญหาเองโดยมีครูสนับสนุน (Y₁) และด้านการควบคุม (X₅) กับการตรวจสอบและประเมินผู้เรียน และนำผลมาพัฒนาผู้เรียน (Y₄) มีค่าเท่ากัน คือ ($r = .667^*$) คู่ที่มีความสัมพันธ์รองลงมา ได้แก่ ด้านการควบคุม (X₅) กับด้านการใช้สื่อ เทคโนโลยีสารสนเทศ และแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ (Y₂) ($r = .606^*$) และคู่ที่มีความสัมพันธ์กันต่ำสุด คือ ด้านการวางแผน (X₁) กับด้านการใช้สื่อ เทคโนโลยีสารสนเทศ และแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ (Y₂) ($r = .106$)

4. ผลการศึกษาการบริหารงานวิชาการที่ส่งผลกับคุณภาพการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2

ตารางที่ 4 แสดงผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบปกติ (Enter Multiple Regression Analysis) การบริหารงานวิชาการที่ส่งผลกับคุณภาพการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยพหุคูณ

การบริหารงานวิชาการ (X)	คุณภาพการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (Y)				
	B	Std.Error	Beta	t	Sig.
ด้านการวางแผน (X ₁)	-.002	.055	-.002	-.040	.968
ด้านการจัดการองค์กร (X ₂)	.000	.031	.000	.009	.993
ด้านการบังคับบัญชา (X ₃)	.074	.040	.094	1.864	.063
ด้านการประสานงาน (X ₄)	-.090	.068	-.105	-1.334	.183
ด้านการควบคุม (X ₅)	.534	.058	.712	9.265	.000*
ค่าคงที่ (constant)	2.202	.211		10.448	.000
R = .674 ^a R ² = .454 SE _{est} = .353 Adjusted R ₂ = .445 a = 2.202 F = 50.640					

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4 พบว่า การบริหารงานวิชาการ ด้านการควบคุม (X₅) ส่งผลต่อคุณภาพการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษา มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยซึ่งแสดงถึงประสิทธิภาพในการพยากรณ์ (R²) ร้อยละ 45.40 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สร้างสมการพยากรณ์คุณภาพการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 (Y) มีดังนี้

ในรูปคะแนนดิบ คือ $\hat{Y} = 2.202 + 0.534X_3$

ในรูปคะแนนมาตรฐาน คือ $\hat{Z} = 0.712x_3$

อภิปรายผลการวิจัย

1. การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 พบว่า การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการจัดการองค์กร ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เสกสรรค์ รอดย้อย (2559, หน้า 95) ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 พบว่า การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก แต่ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการวางแผน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก การบริหารงานวิชาการถือว่าเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษาที่บ่งชี้ถึงมาตรฐานและคุณภาพการศึกษา เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือให้แก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของสถานศึกษา และเพื่อให้การจัดการศึกษานั้นเป็นไปตามเป้าหมายของสถานศึกษา จึงควรให้ความสำคัญต่อการจัดการองค์กร เพื่อกำหนดโครงสร้างการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาไว้อย่างเป็นระบบและชัดเจน มีการจัดสรรหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างเหมาะสม

ให้แก่ครู โดยสถานศึกษามีการประเมิน ปรับปรุง และพัฒนาการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอโดยคำนึงถึงผู้เรียนเป็นสำคัญ จะทำให้เกิดการใช้ทรัพยากรได้อย่างคุ้มค่า

2. คุณภาพการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 พบว่า คุณภาพการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการบริหารจัดการชั้นเรียนเชิงบวก ซึ่งมีความสอดคล้องกับการวิจัยของเทิดศักดิ์ ทองย้อย (2565) ศึกษาเรื่องการบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารกับกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 พบว่า โดยภาพรวมของกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการบริหารจัดการชั้นเรียนเชิงบวก และสอดคล้องกับแนวคิดของสำนักงานทดสอบทางการศึกษา (2561, หน้า 38-39) ให้ความเห็นว่า กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นกระบวนการจัดการเรียนการสอนตามมาตรฐานและตัวชี้วัดของหลักสูตรสถานศึกษา สร้างโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดและปฏิบัติจริง มีการบริหารจัดการชั้นเรียนเชิงบวกสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดี ครูรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล ดำเนินการตรวจสอบและประเมินผู้เรียนอย่างเป็นระบบและนำผลมาพัฒนาผู้เรียน รวมทั้งร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้และนำผลที่ได้มาให้ข้อมูลป้อนกลับ เพื่อพัฒนาและปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกระบวนการบริหารจัดการชั้นเรียนเชิงบวกของครูครูมีการปรับเปลี่ยนให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก จึงเป็นสิ่งสำคัญที่การจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญจะส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ตามความสนใจ และความถนัดโดยมีครูเป็นผู้ให้คำปรึกษาสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีในการทำงานร่วมกัน มีการสร้างบรรยากาศในชั้นเรียนให้เป็นพื้นที่ปลอดภัย และเอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ จะช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างเต็มศักยภาพ

3. ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับคุณภาพการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับคุณภาพการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษา ในภาพรวมมีความสัมพันธ์ทางบวก อยู่ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานการวิจัย สอดคล้องกับงานวิจัยของ อุมพร พิมพสุตะ (2564) เรื่อง การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการที่ส่งผลกับคุณภาพการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษา ในภาพรวมมีความสัมพันธ์ทางบวก อยู่ในระดับค่อนข้างสูง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก

การบริหารงานวิชาการเป็นหัวใจสำคัญของสถานศึกษา การดำเนินงานวิชาการของสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพจะเอื้อต่อการพัฒนาการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พรอมต่อการพัฒนาคุณภาพและผลของการจัดการศึกษา การบริหารงานวิชาการจึงสามารถทำให้การจัดการเรียนรูของสถานศึกษามีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนเป็นไปตามเป้าหมายสถานศึกษา รวมถึงการจัดกิจกรรมการแข่งขันวิชาการต่าง ๆ ที่จะทำให้ผู้เรียนได้แสดงศักยภาพอย่างเต็มความสามารถ และส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รู้จัก ความรู้ ความสามารถของตนเองมากขึ้น เพื่อต่อยอดความถนัดและความสนใจที่จะนำไปสู่การสร้างอาชีพในอนาคตได้

4. การบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อคุณภาพการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 พบว่า การบริหารงานวิชาการ ด้านการควบคุม ส่งผลต่อคุณภาพการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษา ทุกด้าน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุประวีณ์ ทิพย์โพธิ์ (2563) ศึกษาเรื่อง รูปแบบการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิเชษฐ ปิ่นเกิด (2564) ศึกษาเรื่อง รูปแบบการบริหารงานวิชาการโดยใช้กลยุทธ์ 3P-2R Model เพื่อพัฒนาคุณภาพ นักเรียนโรงเรียนประจันตราษฎร์บำรุง จังหวัดปราจีนบุรี พบว่า การควบคุม (Controlling) เป็นองค์ประกอบในการพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการ เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถและพัฒนาตนเองได้ ถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด และสามารถช่วยยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้น ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก การบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพจะเอื้อประโยชน์ต่อครูในการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้มีคุณภาพ การควบคุมการดำเนินงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ต้องมีการตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผลกิจกรรม และจัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานของครูผู้สอนจะทำให้ครูได้ทราบว่าเป็นอย่างไร ควรพัฒนา ปรับปรุงด้านใด ซึ่งจะทำให้ครูจัดการเรียนการสอนได้อย่างเป็นระบบและมีคุณภาพตามนโยบาย เป้าหมาย และมาตรฐานที่กำหนดไว้ และส่งผลต่อคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยตรง

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้สรุปได้ว่า การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษา คือ ด้านการควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานวิชาการ ด้านการบังคับบัญชาเป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาตนเอง ในเรื่องการบริหารงานวิชาการ ด้านการบังคับบัญชา ควรใช้หลักการ เหตุและผลในการวิเคราะห์แนวทางแก้ไขสภาพ

ปัญหาการบริหารงานวิชาการให้มีประสิทธิภาพ และให้คำแนะนำสร้างแรงจูงใจให้ครูร่วมกันขับเคลื่อนงานวิชาการของสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา

1.2 ผลการวิจัยพบว่า คุณภาพการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษา การสนับสนุนให้ผู้เรียนปฏิบัติ และแก้ปัญหาเองโดยมีครูสนับสนุน เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด ดังนั้น ครูผู้สอนควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดของหลักสูตรสถานศึกษาเน้นให้ผู้เรียนได้คิด และปฏิบัติจริง มีการจัดทำแผนการจัดการเรียนการสอนที่สามารถนำไปใช้ได้จริงกับผู้เรียน

1.3 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานวิชาการ ด้านการควบคุม ส่งผลต่อคุณภาพการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษา ในทุกด้าน ดังนั้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ควรมีนโยบายส่งเสริมและพัฒนาการบริหารงานวิชาการ โดยการจัดอบรมพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้มีความรู้ ทักษะ และเจตคติที่สอดคล้องกับแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษาเพื่อให้สามารถควบคุมคุณภาพการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ และเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สอดคล้องตามความถนัดและความสนใจของผู้เรียน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2

2.2 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2

2.3 ควรมีการศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อกระบวนการจัดการเรียนการสอนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 (ฉบับที่ 2) และที่แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2545. กรุงเทพมหานคร: บริษัทสยามสปอร์ตซินดิเค จำกัด.

ชุมศักดิ์ อินทร์รัชช. (2560). การบริหารงานวิชาการและการนิเทศภายในสถานศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 2). นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- เทิดศักดิ์ ทองย้อย. (2565). การบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารกับกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครปฐม เขต 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหาร สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น .(พิมพ์ครั้งที่10). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- พิเชษฐ์ ปิ่นเกิด. (2564). การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการโดยใช้กลยุทธ์ 3P-2R MODEL เพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียนโรงเรียนประจันตราษฎ์บำรุง จังหวัดปราจีนบุรี. วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมการบริหาร, 6(2), 36-49.
- เสกสรรค์ รอดย้อย. (2560). ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร สถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหาร สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2561). การกำหนดมาตรฐานการศึกษา ตามกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์แห่งประเทศไทย.
- สำนักงานทดสอบทางการศึกษา. (2561). แนวทางการประเมินคุณภาพตามมาตรฐาน การศึกษาระดับปฐมวัย ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ศูนย์การศึกษา พิเศษ. กรุงเทพมหานคร: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สุประวีณ์ ทิพย์โพธิ์. (2562). รูปแบบการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎี บัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2. (2567). รายงานผล การดำเนินงานตัวชี้วัดตามแผนปฏิบัติการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567. พระนครศรีอยุธยา: ผู้แต่ง.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560-2579. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2567). รายงานสรุปผลการดำเนินการ ตามยุทธศาสตร์ชาติประจำปี 2566. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานสภาพัฒนาการ เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- อุมาพร พิมพ์สุดะ. (2564). การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ที่ เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ, 15(2), 19-35.

Krejcie, R.V., & D.W. Morgan. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. Educational and Psychological Measurement.

การพัฒนาทักษะการอ่านสะกดคำมาตราตัวสะกดของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบของฮันเตอร์
ร่วมกับการใช้แบบฝึกทักษะการอ่านคำมาตราตัวสะกด*

THE DEVELOPMENT OF WORD - ENDING SPELLING READING
SKILLS OF GRADE 3 STUDENTS THROUGH HUNTER'S
INSTRUCTIONAL MODEL COMBINED WITH WORD SPELLING SKILL
EXERCISES

ปัญญาทิพย์ คำแสง¹ และ กฤตยากาญจน์ โตพิทักษ์²

Panyatip Kamsang¹ and Krittayakan Topithak²

¹⁻² มหาวิทยาลัยนเรศวร

¹⁻²Naresuan University, Thailand

¹Corresponding Author's Email: panyatipk66@nu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาค่าดัชนีประสิทธิผลของการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบของฮันเตอร์ร่วมกับการใช้แบบฝึกทักษะการอ่านคำมาตราตัวสะกด 2) เพื่อเปรียบเทียบทักษะการอ่านสะกดคำมาตราตัวสะกดก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบของฮันเตอร์ร่วมกับการใช้แบบฝึกทักษะการอ่านคำมาตราตัวสะกด โดยใช้การวิเคราะห์ด้วย Paired Samples T-Test 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบของฮันเตอร์ร่วมกับการใช้แบบฝึกทักษะการอ่านคำมาตราตัวสะกด กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนบ้านท่าไม้แดง จำนวน 13 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้ 2) แบบฝึกทักษะการอ่านคำมาตราตัวสะกด 3) แบบทดสอบวัดทักษะการอ่านสะกดคำมาตราตัวสะกด 4) แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบของฮันเตอร์ร่วมกับการใช้แบบฝึกทักษะการอ่านคำมาตราตัวสะกด

ผลการวิจัยพบว่า 1) ค่าดัชนีประสิทธิผล (E.I.) ของการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบของฮันเตอร์ร่วมกับการใช้แบบฝึกทักษะการอ่านคำมาตราตัวสะกด เท่ากับ 0.6742 ร้อยละ 67.42 2) ผลการเปรียบเทียบทักษะการอ่านสะกดคำมาตราตัวสะกดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีคะแนนทดสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบของฮันเตอร์

---

* Received 26 April 2025; Revised 6 May 2025; Accepted 22 May 2025

ร่วมกับการใช้แบบฝึกทักษะการอ่านคำมาตราตัวสะกด ในภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ : ทักษะการอ่านสะกดคำมาตราตัวสะกด, การจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบของฮันเตอร์, แบบฝึกทักษะการอ่านคำมาตรา

Abstract

This research aimed to: (1) examine the effectiveness index of instructional management based on Hunter's model combined with reading skill exercises on Thai spelling patterns; (2) compare students' Thai spelling skills before and after the instruction using a Paired Samples T-Test; and (3) study students' satisfaction with the instructional approach. The sample consisted of 13 Grade 3 students from Ban Tha Mai Daeng School, selected through purposive sampling. Research instruments included lesson plans, reading skill exercises, a spelling skill test, and a satisfaction questionnaire.

The findings revealed that: (1) the effectiveness index (E.I.) was 0.6742, or 67.42%; (2) post-test scores were significantly higher than pre-test scores at the .05 level; and (3) overall student satisfaction with the instructional management was at a high level.

Keywords: Skills in reading and spelling Thai words with final consonant patterns, Learning management based on Madeline Hunter's instructional model, Practice exercises for improving reading skills with Thai orthographic patterns.

บทนำ

ทักษะการอ่านช่วยส่งเสริมในการพัฒนาศักยภาพและเป็นทักษะพื้นฐานของการเรียนรู้ที่สามารถนำไปต่อยอดการเรียนรู้ในศาสตร์แขนงอื่น ๆ ได้นั้นคือทักษะการอ่าน เพราะการอ่านเป็นทักษะที่สำคัญต่อการพัฒนาการเรียนรู้ในชีวิตประจำวัน เป็นพื้นฐานที่สำคัญในการเรียนรู้สิ่งใหม่ในอนาคต การมีความรู้ที่หลากหลายจะทำให้เราเป็นคนที่มีความรู้ลึกซึ้งและกว้างขวาง สามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและเข้าถึงข้อมูลที่สำคัญได้อย่างง่ายดาย การอ่านยังสามารถพัฒนาการคิดวิเคราะห์อย่างมีประสิทธิภาพ ประเมินความถูกต้องของข้อมูลอย่างมีวิจารณญาณ และสร้างความคิดเห็นที่มีเหตุผลได้ดี การอ่านยังเป็นทักษะที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต การพัฒนาทักษะการอ่านจึงเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้เราสามารถปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงในสังคมและเทคโนโลยีได้

ปัจจุบันการอ่านถือเป็นทักษะที่พบว่ามีปัญหาและต้องการการแก้ไขอย่างเร่งด่วนในระบบการศึกษาไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาการอ่านไม่ออกของเด็กประถมในประเทศไทย ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าห่วงใยในกลุ่มเด็กที่อยู่ในช่วงวัยเริ่มต้นการศึกษา การใช้หนังสือที่มีเนื้อหาที่น่าสนใจและเหมาะสมกับวัยเด็กสามารถกระตุ้นความสนใจในการอ่านได้มากขึ้น น้ำลิน เทียมแก้ว (2558, น.26) ความรู้สึกชอบหรือพอใจที่มีต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งเป็นผลมาจากความสนใจส่งผลให้มีทัศนคติที่ดีเมื่อได้รับการตอบสนองตามความต้องการของตนเอง นอกจากนี้ การฝึกทักษะการอ่านในรูปแบบที่สนุกเป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพในการดึงดูดความสนใจของนักเรียน ครูผู้สอนควรได้รับการเตรียมความพร้อมในการใช้เทคนิคการสอนที่หลากหลายและเหมาะสมกับนักเรียนแต่ละคน เพื่อให้สามารถช่วยเหลือเด็กที่มีปัญหาการอ่านได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ปัญหาการอ่านไม่ออกเป็นปัญหาที่พบบ่อยในกลุ่มนักเรียนระดับประถมศึกษา ซึ่งจากการรายงานผลการทดสอบวัดความสามารถพื้นฐานในการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ระดับเขตพื้นที่การศึกษาพบว่าค่าเฉลี่ยของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนบ้านท่าไม้แดงในปีการศึกษา 2566 อยู่ที่ร้อยละ 68.29 ซึ่งไม่ถึงตามเกณฑ์มาตรฐานที่โรงเรียนกำหนดที่ร้อยละ 75 รายงานผลการคัดกรองการอ่านการเขียนของโรงเรียนบ้านท่าไม้แดง (2566, น.4) โดยเฉพาะทักษะการอ่านคำที่มีตัวสะกด ผู้วิจัยสังเกตพฤติกรรมกรรมการอ่านของนักเรียนพบว่า นักเรียนมีปัญหาในการอ่านสะกดคำที่มีตัวสะกดในมาตราต่าง ๆ ไม่ได้ สาเหตุของปัญหาดังกล่าวพบว่า นักเรียนเกิดความสับสนในการอ่านคำที่มีตัวสะกดในแต่ละมาตรา เนื่องจากจำตัวประกอบในแต่ละมาตราไม่ได้ ทำให้เวลาอ่านสะกดคำจะอ่านออกเสียงผิด ซึ่งปัญหาการอ่านสะกดคำมาตราตัวสะกดของนักเรียนนั้น ส่งผลกระทบต่อทักษะการเขียนคำพื้นฐานในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ตามมาด้วย ผู้วิจัยจึงได้ตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาดังกล่าว โดยได้ศึกษาค้นคว้าแนวคิด ทฤษฎี ตำรา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะการอ่านภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เพื่อนำมาออกแบบการจัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียนในการแก้ไขปัญหาการอ่านสะกดคำ

การเลือกสื่อและนวัตกรรมในการช่วยอ่านสำหรับเด็กประถมมีความสำคัญอย่างยิ่งเนื่องจากสามารถส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะการอ่านได้อย่างมีประสิทธิภาพ สื่อและนวัตกรรมที่เหมาะสมจะช่วยสร้างความสนใจและกระตุ้นความสามารถในการเรียนรู้ของเด็ก โดยต้องมีการคำนึงถึงสื่อที่สามารถกระตุ้นความสนใจของผู้เรียนได้ เพิ่มโอกาสในการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ซึ่งผู้วิจัยได้ให้ความสำคัญในการคัดสรรสื่อที่มีความเหมาะสมกับเนื้อหาและผู้เรียน ด้วยการนำแบบฝึกทักษะเข้ามาช่วยในการพัฒนาการอ่านของนักเรียน โดยเห็นถึงประโยชน์ของแบบฝึกหัดที่สามารถช่วยให้นักเรียนสามารถฝึกฝนและทบทวนสิ่งที่เรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้เกิดความเข้าใจที่ลึกซึ้งขึ้น กระตุ้นให้นักเรียนคิดวิเคราะห์ สร้างทักษะการคิดอย่างมีระบบ ช่วยสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ต่อไป

นอกจากการเลือกสื่อสำหรับการจัดการเรียนรู้เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวแล้วนั้น การหาเทคนิควิธีการสอนก็มีความสำคัญมากเช่นกัน การใช้เทคนิคการสอนที่เหมาะสมจะช่วยให้เด็กมีพื้นฐานการอ่านที่มั่นคง ดึงดูดความสนใจของเด็ก ทำให้พวกเขารู้สึกสนุกกับการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้า และพบการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบของฮันเตอร์ (Hunter's Teaching Model) เมื่อวิเคราะห์ความเหมาะสมแล้วจึงนำมาใช้ในการทดลองพัฒนาทักษะการอ่านของนักเรียน นิพพร จันทรดี (2557, น.37) มีทั้งหมด 7 ขั้นตอน ดังนี้ 1. ขั้นนำ (Anticipatory Set) 2. ขั้นแจ้งหรือบอกวัตถุประสงค์การเรียนรู้และเป้าหมายของการเรียนรู้ (Objectives and Purposes) 3. ขั้นการนำเสนอเนื้อหาสาระใหม่ ทักษะใหม่(Input) 4. ขั้นเสนอรูปแบบทำแบบพฤติกรรมต่าง ๆ ให้ดู (Modeling) 5. ขั้นตรวจสอบเพื่อความเข้าใจ (Checking for Understanding) 6. ขั้นการให้ฝึกปฏิบัติโดยครูคอยแนะนำ (Guided Practice) และ 7. ขั้นการให้ฝึกโดยอิสระ (Independent Practice) การสอนแบบฮันเตอร์ (Hunter's Teaching Model) เน้นการเรียนรู้ที่มุ่งหวังให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและมีปฏิสัมพันธ์กับกระบวนการเรียนรู้ เป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่มีความสำคัญระหว่างครูและนักเรียน โดยครูมีบทบาทในการวางแผนและจัดการการเรียนรู้ ในขณะที่นักเรียนมีบทบาทในการเข้าร่วมและฝึกฝนทักษะ การทำงานร่วมกันนี้ช่วยให้การเรียนรู้เกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

จากการวิเคราะห์ปัญหาและการศึกษาแนวทางในการจัดการเรียนรู้ สำหรับการแก้ไขปัญหการอ่านสะกดคำมาตราตัวสะกดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 แล้วนั้น ผู้วิจัยได้นำแนวทางการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบของฮันเตอร์มาบูรณาการร่วมกับการใช้แบบฝึกทักษะการอ่านคำมาตราตัวสะกด เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านสะกดคำมาตราตัวสะกด ส่งเสริมกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดความสนุกสนาน ได้รับความรู้ที่ถูกถ่ายทอดในรูปแบบที่สามารถจดจำได้ง่ายมากยิ่งขึ้นและสามารถจดจำเนื้อหาที่คงทนถาวร สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อหาค่าดัชนีประสิทธิผลของพัฒนาทักษะการอ่านสะกดคำมาตราตัวสะกดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบของฮันเตอร์ร่วมกับการใช้แบบฝึกทักษะการอ่านคำมาตราตัวสะกด ไม่น้อยกว่า .50

2. เพื่อเปรียบเทียบทักษะการอ่านสะกดคำมาตราตัวสะกดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบของฮันเตอร์ร่วมกับการใช้แบบฝึกทักษะการอ่านคำมาตราตัวสะกด

3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนโดยการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบของฮันเตอร์ร่วมกับการใช้แบบฝึกทักษะการอ่านคำมาตราตัวสะกด

สมมติฐานการวิจัย

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบของอินเทอร์เน็ตร่วมกับการใช้แบบฝึกทักษะการอ่านคำมาตราตัวสะกด มีทักษะการอ่านคำมาตราตัวสะกดหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนขนาดเล็ก เครือข่ายโรงเรียนกลุ่มเมืองตาก อำเภอเมือง จังหวัดตาก จำนวน 10 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนบ้านน้ำด้วน โรงเรียนบ้านเกาะอ้ายด้วน โรงเรียนบ้านท่าไม้แดง โรงเรียนบ้านหนองบัวใต้ โรงเรียนบ้านคลองห้วยทราย โรงเรียนบ้านท่าเล่ โรงเรียนบ้านลานสาง โรงเรียนบ้านมุเซอ โรงเรียนบ้านห้วยเหลื่อง และโรงเรียนบ้านวังหิน รวมจำนวนนักเรียนทั้งหมด 98 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1, 2567)

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนบ้านท่าไม้แดง อำเภอเมือง จังหวัดตาก จำนวน 13 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบของอินเทอร์เน็ตร่วมกับการใช้แบบฝึกทักษะการอ่านคำมาตราตัวสะกด จำนวน 12 แผนการจัดการเรียนรู้ แผนละ 1 ชั่วโมง รวม 12 ชั่วโมง
2. แบบฝึกทักษะการอ่านคำมาตราตัวสะกด
3. แบบทดสอบวัดทักษะการอ่านสะกดคำมาตราตัวสะกด
4. แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการพัฒนาทักษะการอ่านสะกดคำมาตราตัวสะกดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบของอินเทอร์เน็ตร่วมกับการใช้แบบฝึกทักษะการอ่านคำมาตราตัวสะกด

3. การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

3.1 แผนการจัดการเรียนรู้

1. ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
2. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบของอินเทอร์เน็ตร่วมกับการใช้แบบฝึกทักษะการอ่านคำมาตราตัวสะกด
3. สร้างแผนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบของอินเทอร์เน็ตร่วมกับการใช้แบบฝึกทักษะการอ่านคำมาตราตัวสะกด จำนวน 12 แผน แผนละ 1 ชั่วโมง รวม 12 ชั่วโมง
4. นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อพิจารณาความเหมาะสม ตรวจสอบความถูกต้อง

5. ปรับปรุงแก้ไขแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นให้มีเนื้อหาที่สอดคล้องกับนักเรียนและปรับปรุง

6. นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องและปรับปรุงแก้ไข

7. นำผลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญมาคำนวณหาค่าเฉลี่ย แล้วนำค่าเฉลี่ยมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์

8. นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่แก้ไขปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อแก้ไขปรับปรุงก่อนนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

3.2 แบบฝึกทักษะการอ่านสะกดคำมาตราตัวสะกด

1. ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบฝึกทักษะ

2. สร้างแบบฝึกทักษะการอ่านสะกดคำมาตราตัวสะกด ที่มีความครอบคลุมเนื้อหาสาระ และจุดประสงค์การเรียนรู้

3. นำแบบฝึกทักษะการอ่านสะกดคำมาตราตัวสะกดที่สร้างขึ้น เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบและทำการปรับปรุงแก้ไข

4. นำแบบฝึกทักษะการอ่านสะกดคำมาตราตัวสะกดที่ปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้ว เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสม

5. นำค่าเฉลี่ยที่คำนวณได้มาเปรียบเทียบกับเกณฑ์

6. นำแบบฝึกทักษะการอ่านสะกดคำมาตราตัวสะกด ไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อแก้ไขปรับปรุงก่อนนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

3.3 แบบทดสอบวัดทักษะการอ่านสะกดคำมาตราตัวสะกด

1. ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

2. สรแบบทดสอบวัดทักษะการอ่านสะกดคำมาตราตัวสะกด โดยตอนที่ 1 สร้างเป็นแบบทดสอบปรนัยมี 4 ตัวเลือก ให้ครอบคลุมเนื้อหาจำนวน 20 ข้อ และตอนที่ 2 สร้างเป็นแบบทดสอบการอ่านคำมาตราตัวสะกด จำนวน 30 ข้อ

3. นำแบบทดสอบวัดทักษะการอ่านสะกดคำมาตราตัวสะกดที่สร้างขึ้น เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบหาข้อบกพร่องและทำการปรับปรุงแก้ไข จากนั้นนำแบบทดสอบที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ประเมินความสอดคล้อง (Index of Item – Objective Congruence : IOC)

4. นำแบบทดสอบวัดทักษะการอ่านสะกดคำมาตราตัวสะกดที่ได้แก้ไขปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญไปทดลองใช้ (Tryout) กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อนำไปวิเคราะห์

คุณภาพของแบบทดสอบ หาค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) และค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับ โดยใช้สูตร $KR - 20$

5. ตรวจแบบทดสอบวัดทักษะการอ่านสะกด แล้วนำผลการตรวจคะแนนมาคำนวณหาค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) เป็นดัชนีประจำข้อสอบแต่ละข้อที่ใช้แสดงถึงคุณภาพของข้อสอบ เพื่อคัดเลือกแบบทดสอบ

6. นำแบบทดสอบวัดทักษะการอ่านสะกด ที่ใช้ได้จำนวน 30 ข้อ จัดทำเป็นแบบทดสอบก่อนเรียนจำนวน 1 ชุด และหลังเรียน จำนวน 1 ชุด

7. นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางทักษะการอ่านสะกดที่ผ่านเกณฑ์การตรวจสอบคุณภาพ ไปใช้กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง

3.3 แบบสอบถามความพึงพอใจ

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจ

2. สร้างคำถามหรือแนวคำถาม โดยให้ครอบคลุมตามจุดประสงค์และขอบข่ายของเนื้อหาที่จัดการเรียนการสอน ซึ่งผู้วิจัยแบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดการเรียนรู้ 5 ข้อ ด้านบรรยากาศการเรียนรู้ 3 ข้อ และด้านประโยชน์ที่ได้รับ 8 ข้อ รวมทั้งหมด 16 ข้อ

3. นำแบบสอบถามความพึงพอใจเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง หาข้อบกพร่องและทำการแก้ไขปรับปรุง

4. นำแบบสอบถามความพึงพอใจไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index Of Item Objective Congruence : IOC)

5. ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามความพึงพอใจให้มีความเหมาะสมตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

6. นำแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ชี้แจงให้นักเรียนทราบเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ เพื่อการเก็บข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ บทบาทของนักเรียน จุดประสงค์ของการเรียน และวิธีการประเมินผลการเรียน

2. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ทำแบบทดสอบก่อนการเรียนรู้ จำนวน 30 ข้อ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยใช้เวลา 1 ชั่วโมง

3. ดำเนินการทดลอง โดยให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่างได้เรียนรู้ ด้วยการใช้แผนการจัดการเรียนรู้การพัฒนาทักษะการอ่านสะกดคำมาตราตัวสะกดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบของอินเทอร์เน็ตร่วมกับการใช้แบบฝึกทักษะการอ่านคำมาตราตัวสะกด

4. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ทำแบบทดสอบหลังการเรียนรู้ จำนวน 30 ข้อที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยใช้เวลา 1 ชั่วโมง

5. ให้นักเรียนตอบแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการพัฒนาทักษะการอ่านสะกดคำมาตราตัวสะกดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบของอินเทอร์เน็ตร่วมกับการใช้แบบฝึกทักษะการอ่านคำมาตราตัวสะกด

6. นำข้อมูลที่ได้จากการทดลองวิจัยไปวิเคราะห์หาค่าทางสถิติและสรุปผล

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์หาค่าดัชนีประสิทธิผลของพัฒนาทักษะการอ่านสะกดคำมาตราตัวสะกดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบของอินเทอร์เน็ตร่วมกับการใช้แบบฝึกทักษะการอ่านคำมาตราตัวสะกด

2. วิเคราะห์การเปรียบเทียบทักษะการอ่านสะกดคำมาตราตัวสะกดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียนโดยการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบของอินเทอร์เน็ตร่วมกับการใช้แบบฝึกทักษะการอ่านคำมาตราตัวสะกด

3. วิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการเรียนโดยการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบของอินเทอร์เน็ตร่วมกับการใช้แบบฝึกทักษะการอ่านคำมาตราตัวสะกด

ผลการวิจัย

1. ผลค่าดัชนีประสิทธิผลของพัฒนาทักษะการอ่านสะกดคำมาตราตัวสะกดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบของอินเทอร์เน็ตร่วมกับการใช้แบบฝึกทักษะการอ่านคำมาตรา โดยการหาค่าดัชนีประสิทธิผล (Effectiveness Index : E.I.) ปรากฏผล ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงผลค่าดัชนีประสิทธิผลของพัฒนาทักษะการอ่านสะกดคำมาตราตัวสะกดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบของอินเทอร์เน็ตร่วมกับการใช้แบบฝึกทักษะการอ่านคำมาตราตัวสะกด

คะแนนการทดสอบ	n	คะแนนเต็ม	ผลรวมของคะแนน	E.I.
คะแนนสอบก่อนเรียน	13	30	169	0.6742
คะแนนสอบหลังเรียน	13	30	318	

จากตารางที่ 1 พบว่า ค่าดัชนีประสิทธิผล (E.I.) ของการพัฒนาทักษะการอ่านสะกดคำมาตราตัวสะกดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบของอินเทอร์เน็ตร่วมกับการใช้แบบฝึกทักษะการอ่านคำมาตราตัวสะกด เท่ากับ 0.6742 หรือนักเรียนมีความพัฒนาทักษะการอ่านสะกดคำมาตราตัวสะกดร้อยละ 67.42 ซึ่งมีค่าดัชนีประสิทธิผลตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้จริง

2. ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบทักษะการอ่านสะกดคำมาตราตัวสะกดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบของอินเทอร์เน็ต

ร่วมกับการใช้ แบบฝึกทักษะการอ่านคำมาตราตัวสะกด โดยการทดสอบค่าที (t-test Dependent) ปรากฏผลดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงการวิเคราะห์ผลการเปรียบเทียบทักษะการอ่านสะกดคำมาตราตัวสะกดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบของอินเทอร์เน็ตร่วมกับการใช้แบบฝึกทักษะการอ่านคำมาตราตัวสะกด

การทดสอบ	n	M	SD	t	df	p	Effect size
ก่อนเรียน	13	13.000	3.674	13.955	12	<.001	3.870
หลังเรียน	13	24.462	2.145				

Normality test (Shapiro-Wilk): $W = 0.947$, $p = 0.548$

จากตาราง 2 ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบทักษะการอ่านสะกดคำมาตราตัวสะกดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบของอินเทอร์เน็ตร่วมกับการใช้แบบฝึกทักษะการอ่านคำมาตราตัวสะกด โดยใช้การวิเคราะห์ด้วย Paired Samples T-Test ($W = 0.947$, $p = 0.548$) ทั้งนี้เพราะข้อมูลมีการแจกแจงแบบปกติ พบว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีคะแนนเฉลี่ยทดสอบหลังเรียนเท่ากับ 24.462 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.145 ($\bar{x} = 24.462$, S.D. = 2.145) ซึ่งสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 13.00 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.674 ($\bar{x} = 13.00$, S.D. = 3.674) ซึ่งสูงกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($P < 0.001$, Effect Size = 3.870)

3. ผลการวิเคราะห์ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนโดยการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบของอินเทอร์เน็ตร่วมกับการใช้แบบฝึกทักษะการอ่านคำมาตราตัวสะกดสรุปผลการวิเคราะห์ได้ ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนโดยการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบของอินเทอร์เน็ตร่วมกับการใช้แบบฝึกทักษะการอ่านคำมาตราตัวสะกด

รายด้าน	รายการประเมิน	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1	ด้านการจัดการเรียนรู้	4.29	0.60	มาก
2	ด้านบรรยากาศในการเรียนรู้	4.46	0.51	มาก
3	ด้านประโยชน์ที่ได้รับ	4.48	0.61	มาก
เฉลี่ยรวม 3 ด้าน		4.41	0.57	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนโดยการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบของอินเทอร์เน็ตร่วมกับการใช้แบบฝึกทักษะการอ่านคำมาตราตัวสะกดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการพัฒนาทักษะการอ่านสะกดคำมาตรา ในภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.41$, S.D. = 0.57)

อภิปรายผล

1. การพัฒนาทักษะการอ่านสะกดคำมาตราตัวสะกดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบของอินเทอร์เน็ตร่วมกับการใช้แบบฝึกทักษะการอ่านคำมาตราตัวสะกด พบว่า ค่าดัชนีประสิทธิผล (E.I.) ตัวสะกด เท่ากับ 0.6742 หรือนักเรียนมีความพัฒนาทักษะการอ่านสะกดคำมาตราตัวสะกดร้อยละ 67.42 ซึ่งมีค่าดัชนีประสิทธิผลสูงกว่า .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานของงานวิจัยที่ตั้งไว้ แสดงให้เห็นว่า การจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบของอินเทอร์เน็ตร่วมกับการใช้แบบฝึกทักษะการอ่านสะกดคำมาตราตัวสะกด เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เป็นสื่อและวิธีการจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพเหมาะสำหรับการนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ ซึ่งค่าดัชนีประสิทธิผลที่ได้มีค่าเป็นบวก สะท้อนให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบของอินเทอร์เน็ตร่วมกับการใช้แบบฝึกทักษะการอ่านสะกดคำมาตราตัวสะกดสามารถพัฒนาทักษะการอ่านสะกดคำมาตราตัวสะกดของนักเรียนเพิ่มขึ้นได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภูมินันท์ พงษ์สุภา (2562) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาการใช้แบบฝึกทักษะภาษาไทยเรื่องการอ่านและการเขียนสะกดชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า ค่าดัชนีประสิทธิผลของแบบฝึกทักษะภาษาไทย เรื่อง การอ่านและการเขียนสะกดคำด้วยกลุ่มร่วมมือแบบ NHT กลุ่มสาระการเรียนรู้ด้วยภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 สังกัดเทศบาลเมืองนครพนม มีค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.82 หรือคิดเป็นร้อยละ 82 และสุภาวดี หวังชาลาบวร (2559) ได้วิจัยเรื่อง การใช้แบบฝึกทักษะที่มีต่อทักษะการอ่านสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดบารุงริน เขตลาดกระบัง ผลการวิจัยพบว่า ค่าดัชนีประสิทธิผลของกระบวนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้แบบฝึกทักษะการอ่านสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดบารุงริน เขตลาดกระบัง มีค่าเท่ากับ 0.5674 หรือคิดเป็นร้อยละ 56.74

2. การพัฒนาทักษะการอ่านสะกดคำมาตราตัวสะกดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบของอินเทอร์เน็ตร่วมกับการใช้แบบฝึกทักษะการอ่านคำมาตราตัวสะกด นักเรียนมีคะแนนหลังการจัดการเรียนรู้ ($\bar{x} = 24.46$, S.D. = 2.15) และคะแนนก่อนการจัดการเรียนรู้ ($\bar{x} = 13.00$, S.D. =3.67) ซึ่งสูงกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งผลดังกล่าวเกิดขึ้นจากผู้วิจัยได้วิเคราะห์แนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน โดยการศึกษาเอกสารหลักสูตร คู่มือรูปแบบการจัดการเรียนรู้ วิเคราะห์เนื้อหา เขียนแผนการจัดการเรียนรู้ กำหนดความคิดรวบยอด กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ กำหนดกิจกรรมการเรียนรู้และวัดประเมินผลการเรียนรู้ โดยมีผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพทั้งด้านเนื้อหาและสื่อที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ จึงทำให้ได้ผลการจัดการเรียนรู้ที่แสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบของอินเทอร์เน็ตร่วมกับการใช้แบบฝึกทักษะการอ่านคำมาตราตัวสะกด สามารถพัฒนาทักษะการอ่านของนักเรียนได้ดีขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ เกวลิน นุชพวง, ญัฐกมล วงษ์ดี, ดลฤดี คำมูล และมุทิตา ตาปัวเครือ (2563) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะการอ่านสะกดคำโดย

ใช้แบบฝึกทักษะที่ใช้วิธีการสอนของฮันเตอร์ ผลการวิจัยพบว่า แบบฝึกหัดทักษะการสะกดคำ โดยใช้แบบฝึกทักษะที่ใช้วิธีการสอนของฮันเตอร์ ทำให้เกิดการอ่านสะกดคำไม่ตรงตัวพยัญชนะของมาตราแม่มีผลการเรียนที่ระดับดีมาก และสูงกว่านักเรียนกลุ่มตัวอย่างเดียวกัน แต่ถูกจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนของฮันเตอร์อย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติ .05 หรือในระดับความเชื่อมั่น 90% และอชิตพล พงษ์สุภา (2566) ได้วิจัยเรื่อง การแก้ไขปัญหาด้านการอ่านและการเขียนสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบของฮันเตอร์ร่วมกับแบบฝึกทักษะ ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถด้านการอ่านและการเขียนสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 หลังการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบของฮันเตอร์ร่วมกับแบบฝึกทักษะ สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3 ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการพัฒนาทักษะการอ่านสะกดคำมาตราตัวสะกดโดยการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบของฮันเตอร์ร่วมกับการใช้แบบฝึกทักษะการอ่านคำมาตราตัวสะกด ในภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.41$, S.D. = 0.57) ทั้งนี้อาจสืบเนื่องมาจากรูปแบบของการจัดกิจกรรม การออกแบบของเล่มแบบฝึกทักษะที่มีความน่าสนใจ สามารถดึงดูดนักเรียนให้เกิดการอยากเรียนรู้และมีความสุขขณะเรียนรู้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศรีมันตะ สิริวิมล ลิมตศิริและอรนุช (2564) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจต่อวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนโดยแบบฝึกเสริมทักษะ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อวิชาภาษาไทยที่เรียนโดยแบบฝึกเสริมทักษะ อยู่ในระดับมากที่สุด และทักษพร แจ่มศรี (2563) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทยเรื่องชนิดของคำ ตามรูปแบบการสอนแบบสร้างองค์ความรู้ร่วมกับสื่อบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ (E-Book) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการสอนแบบสร้างองค์ความรู้ร่วมกับสื่อบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ (E-Book) โดยภาพรวมมีความเหมาะสมระดับมาก

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การใช้การจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบของฮันเตอร์ร่วมกับแบบฝึกทักษะการอ่านคำมาตราตัวสะกด ส่งผลให้ทักษะการอ่านสะกดคำของนักเรียนมีการพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และค่าดัชนีประสิทธิผลที่แสดงถึงประสิทธิภาพของวิธีการนี้ นอกจากนี้ นักเรียนยังมีความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้ในระดับมาก ซึ่งส่งผลดีต่อการมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ จึงเป็นวิธีที่มีคุณภาพและเหมาะสมต่อการนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ควรศึกษากระบวนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบของฮันเตอร์ให้มีความเข้าใจ เพื่อให้ นักเรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้ไปตามขั้นตอนที่เหมาะสม

2. ควรคัดเลือกเนื้อหาและออกแบบการจัดการเรียนรู้ให้มีความสอดคล้องและเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน เพื่อให้นักเรียนสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาและนำกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบของอินเทอร์เน็ตร่วมกับแบบฝึกทักษะการอ่านรูปแบบอื่น ๆ เพื่อใช้ในการพัฒนาทักษะการอ่านรูปแบบต่าง ๆ เช่น อ่านจับใจความสำคัญ อ่านเชิงวิเคราะห์ อ่านอย่างมีวิจารณญาณ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- เกวลิน นุชพ่วง, ญัฐกมล วงษ์ดี, ดลฤดี คำมูล, และมุกิตา ตาปัวเครือ. (2563). การพัฒนาทักษะการอ่านสะกดคำโดยใช้แบบฝึกทักษะที่ใช้วิธีการสอนของอินเทอร์เน็ต .ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- กรมวิชาการ. (2546). รายงานการติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษา ระดับประถมศึกษา. กรุงเทพมหานคร: กองวิจัยทางการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- กรมวิชาการ. (2554). แนวทางการจัดกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามจุดเน้นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนด้านอ่านออก เขียนได้ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. กรุงเทพมหานคร: กรมวิชาการ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). แนวทางการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. การบริหารจัดการสิ่งแวดล้อม .ในการศึกษาค้นคว้าอิสระระดับปริญญาบริหารธุรกิจบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- จิราพร บุตติอ้วน. (2564). การพัฒนาแบบฝึกเสริมทักษะเรื่องมาตราตัวสะกด กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เพื่อส่งเสริมทักษะการเขียนประโยคของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านหนองบัวงาม .ในวิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- จุฑามาศ ศรีวิไล. (2550) การพัฒนาแบบฝึกทักษะการอ่านออกเสียงควบกล้ำ ร ล ว โดยใช้ภาพประกอบสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. ในวิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์.
- ชนากานต์ ขำดำรงเกียรติ, ชมพูนุท เมฆเมืองทอง, และสุรกันต์ จักร. (2564). การพัฒนาทักษะการอ่านตัวพินอินภาษาจีน โดยใช้รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ของอินเทอร์เน็ต ประกอบแบบฝึกทักษะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ.
- ณัฐชญา เอื้อมอ้ม. (2550). ความพึงพอใจต่อการใช้บริการห้องสมุดประชาชนของนักศึกษา

- โรงเรียนสายสามัญ วิธีเรียนทางไกล ศูนย์บริการศึกษานอกโรงเรียน อำเภอพิบูลรักษ์ .
ในวิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. วิทยาลัยมหาสารคาม.
- ถนิมนันท์ พงษ์สุภา. (2562). การพัฒนาการใช้แบบฝึกทักษะภาษาไทยเรื่องการอ่านและการเขียนสะกดขั้นประถมศึกษาปีที่ 2 .ในการค้นคว้าอิสระหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- ทักษพร แจ่มศรี. (2563). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทยเรื่องชนิดของคำตามรูปแบบการสอนแบบสร้างองค์ความรู้ร่วมกับสื่อบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ (E-Book) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วารสารวิชาการและวิจัยสังคมศาสตร์.
- น้ำลิน เทียมแก้ว. (2558) การศึกษาความพึงพอใจต่อคุณภาพการให้บริการสำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ประจำปีการศึกษา 2557. รายงานการวิจัยสำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- นิจพร จันทรดี, น. (2557). การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้การอ่านภาษาจีนเพื่อความเข้าใจด้วยรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของอินเทอร์เน็ต สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 .ในวิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2542). วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- ปกรณ์ ประจันบาน. (2552). การวิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- โรงเรียนบ้านท่าไม้แดง. (2566). รายงานผลการคัดกรองการอ่านการเขียนของโรงเรียนบ้านท่าไม้แดง. เรียกใช้เมื่อ 15 ตุลาคม 2567 จาก <https://sites.google.com/takesa1>.
- วิมลรัฐ สุนทรโรจน์. (2554). การพัฒนาการเรียนการสอน. มหาสารคาม: ภาควิชาหลักสูตรและการสอน, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ศรีมันตะ, สิริวิมล, ลิมตศิริ และอรนุช. (2564). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจต่อวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนโดยแบบฝึกเสริมทักษะ. วารสารมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และนวัตกรรม มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์.
- อชิตพล พงษ์สุภา. (2566). การแก้ไขปัญหาด้านการอ่านและการเขียนสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบของอินเทอร์เน็ตร่วมกับแบบฝึกทักษะ. วารสารชัยพฤกษ์ภิรมย์.

ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการ
บริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3*

ETHICAL LEADERSHIP OF SCHOOL ADMINISTRATORS THAT AFFECTS
PERSONNEL MANAGEMENT IN EDUCATIONAL INSTITUTION UNDER
SURATTHANI PRIMARY EDUCATION SERVICE AREA OFFICE 3

วัชรินทร์ นพแทน¹ และ บุญส่ง ทองเอียง²

Whatcharin Nobthaen¹ and Boonsong Thongiang²

¹⁻²มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาศกราช

¹⁻²Mahamakut Buddhist University Srithammasokkaraj Campus, Thailand.

Corresponding Author's Email: Watcharin.nob@student.mbu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) ศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทัศนะของครู และบุคลากรทางการศึกษา 2) ศึกษาระดับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา และ 4) ศึกษาตัวแปรภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ใช้ในการพยากรณ์การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง คือ ข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 จำนวน 302 คน โดยทำการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่มีความเชื่อมั่นร้อยละ 0.99 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์สถิติสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน สถิติการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบปกติ และสถิติการถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

ผลการวิจัยพบว่า

1. ระดับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด
2. ระดับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

---

* Received 20 April 2025; Revised 6 May 2025; Accepted 23 May 2025

3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา โดยรวมมีความสัมพันธ์กันในทิศทางบวก ($r = .796$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .01

4. ตัวแปรภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสามารถใช้ในการพยากรณ์การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา พบว่า ด้านความรับผิดชอบ, ด้านความเคารพ, ด้านความเป็นพลเมืองดี และด้านความเอาใจ สามารถร่วมกันทำนายการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .001

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม, ผู้บริหารสถานศึกษา, การบริหารงานบุคคล

Abstract

This research article aims to 1) To study the level of ethical leadership of school administrators as perceived by teachers and educational personnel. 2) To study the level of personnel management in schools. 3) To examine the relationship between the ethical leadership of school administrators and personnel management in schools. And 4) To investigate the ethical leadership variables of school administrators that can predict personnel management in schools. This is a quantitative research study. The sample group consisted of 302 government teachers and educational personnel under the jurisdiction of the Office of Surat Thani Primary Educational Service Area 3, selected through simple random sampling. The research instrument was a questionnaire with a reliability coefficient of 0.99. The statistics used for data analysis included frequency, percentage, mean, standard deviation, Pearson's correlation coefficient, standard multiple regression analysis, and stepwise multiple regression analysis.

The results of this research found that:

1. The level of ethical leadership of school administrators under the Suratthani Primary Education Service Area Office 3 is overall at the highest level.

2. The level of human resource management in schools under the Suratthani Primary Education Service Area Office 3 is overall at the highest level.

3. The relationship between the ethical leadership of school administrators and human resource management in schools is positively correlated ($r = .796$) with statistical significance at the .01 level.

4. The ethical leadership variables of school administrators were found to be significant predictors of personnel management in schools. Specifically, the

dimensions of responsibility, respect, citizenship, and caring were able to jointly predict personnel management with statistical significance at the .001 level.

Keywords: Ethical Leadership, School Administrators, Personnel Management.

บทนำ

การบริหารสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 หมวดที่ 5 หน้าที่ของรัฐ มาตรา 54 บัญญัติว่ารัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลาสิบสองปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียน จนจบการศึกษา ภาคบังคับอย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่ายต้องดำเนินการดูแลและพัฒนา ทางด้านร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ให้เป็นไปตามแผนการศึกษาแห่งชาติ ที่มุ่งพัฒนา ผู้เรียนให้เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติและมีความรับผิดชอบต่อครอบครัวชุมชน สังคม และ ประเทศชาติ (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560, 2560)

ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษานับเป็นคุณสมบัติส่วนบุคคลขั้นพื้นฐานที่พึงมี ทั้งนี้ การทำงานภายในสถานศึกษาจะประสบความสำเร็จได้มากหรือน้อยขึ้นอยู่กับทักษะการสื่อสาร และจิตใจให้ผู้อื่นปฏิบัติตามของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อให้งานสัมฤทธิ์ผลตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่ตั้งไว้ (เอกชัย ลวดคำ และ วีรภัทร ภัทรกุล, 2566) ดังนั้น “ภาวะผู้นำ” จึงมีความสำคัญอย่างมากต่อการพัฒนาองค์การและการจัดการ ผู้บริหารที่มีความเป็นผู้นำ หรือใช้ ภาวะผู้นำได้อย่างเหมาะสมและเป็นไปตามบทบาทหน้าที่ของผู้นำที่ดี จะส่งผลต่อความสำเร็จ ในการดำเนินงานได้อย่างชัดเจน เนื่องจาก มีความสามารถในการใช้อิทธิพลโน้มน้าวใจ บุคลากรในการปฏิบัติงาน และผู้นำคือผู้ที่ดำเนินการให้งานประสบผลสำเร็จ ผู้บริหารจะเป็น บุคคลสร้างบรรยากาศในองค์การให้เอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติงาน และผู้บริหารมีศิลปะในการ บริหารงาน เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย (พงศสวัสดิ์ ราชจันทร์, 2565)

การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา จึงเป็นภารกิจสำคัญที่มุ่งส่งเสริมให้สถานศึกษา สามารถปฏิบัติงานเพื่อตอบสนองภารกิจของสถานศึกษา เพื่อดำเนินการด้านการบริหารงาน บุคคลให้เกิดความคล่องตัวอิสระภายใต้กฎหมาย ระเบียบ เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาได้รับการพัฒนา มีความรู้ความสามารถ มีขวัญกำลังใจ ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ มีความมั่นคงและก้าวหน้าในวิชาชีพ ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนา คุณภาพการศึกษาของผู้เรียนเป็นสำคัญ และการประเมินผลการดำเนินงานบุคคล ที่จะช่วย สนับสนุนให้เกิดการใช้ทรัพยากรบุคคลที่มีอยู่อย่างชาญฉลาด เกิดการเรียนรู้เพื่อเป็นทรัพยากร ที่มีค่าของประเทศชาติในอนาคต (ณรงค์วิทย์ ศักดิ์ทิพย์รัตน์, 2566) การบริหารงานบุคคลใน สถานศึกษา จึงเป็นภารกิจสำคัญที่มุ่งส่งเสริมให้สถานศึกษาสามารถปฏิบัติงานเพื่อตอบสนอง ภารกิจของสถานศึกษาเพื่อดำเนินการด้านการบริหารงานบุคคลให้เกิดความคล่องตัว อิสระ

ภายใต้กฎหมาย ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาได้รับการพัฒนา มีความรู้ความสามารถ มีขวัญกำลังใจได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ มีความมั่นคงและก้าวหน้าในวิชาชีพ ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียน และสถานศึกษาต่อไป

ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมจึงเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งในองค์กรการศึกษา เพราะหน้าที่สำคัญที่สุดของผู้บริหารสถานศึกษา คือ การมีจริยธรรมในการบริหารสถานศึกษา ดังนั้น ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม จึงมีความสำคัญต่อทุกองค์กรและทุกแง่มุมของสังคม เพราะว่าพฤติกรรมภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมมีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมต่อความพึงพอใจในงานและความผูกพันต่อองค์กรโดยเฉพาะ หากผู้นำองค์กรมีภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม ย่อมส่งผลด้านบวกต่อสมาชิกขององค์กร ผลโดยทั่วไปคือเพิ่มความพึงพอใจในงานและความผูกพันต่อองค์กรที่มากขึ้น (พิชญา จินศิริคง, 2565) ในฐานะเป็นสถาบันหลักในสังคมผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งในและนอกสถานศึกษา โดยในสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นผู้นำทางวิชาการ กระตุ้นให้ครูสอนให้ดีที่สุด เพื่อให้นักเรียนบรรลุตามวิสัยทัศน์ วัตถุประสงค์ของสถานศึกษาให้ได้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 เพื่อนำผลที่ได้ไปใช้ในการวางแผนพัฒนาประสิทธิภาพของการบริหารงานบุคคลให้มีคุณภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทัศนะของครูและบุคลากรทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3
2. เพื่อศึกษาระดับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3
4. เพื่อศึกษาตัวแปรภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ใช้ในการพยากรณ์การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3

สมมติฐานการวิจัย

1. ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3

2. ตัวแปรภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาอย่างน้อย 1 ด้าน สามารถใช้ในการพยากรณ์การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 ทั้งหมด 151 โรงเรียน จำนวน 1,442 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3, 2567)

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 จำนวน 302 คน ได้จากการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตาราง เครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970)

2. เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งผ่านการตรวจสอบคุณภาพ โดยการหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) มีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.990 โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (ข้าราชการ และบุคลากรทางการศึกษา) มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการวัดระดับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 โดยแบ่งเป็น 7 ด้าน จำนวน 35 ข้อ

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการวัดระดับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 โดยแบ่งเป็น 7 ด้าน จำนวน 35 ข้อ

3. การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ทำการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้นผู้วิจัยมีวิธีการดำเนินการตามลำดับ ดังต่อไปนี้

3.1 ศึกษาเอกสาร ตำรา หลักการ แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน

เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย และเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

3.2 สร้างแบบสอบถามตามกรอบแนวคิดให้ครอบคลุมขอบข่ายนิยามศัพท์และนำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้วเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อขอคำแนะนำหรือข้อเสนอแนะ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

3.3 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน

3.4 ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content validity) แล้วนำผลการพิจารณามาวิเคราะห์หาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาด้วยวิธีการหาดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อรายการกับประเด็นหลักของเนื้อหา (Index of item Objective Congruence : IOC) จากผู้เชี่ยวชาญ ทั้ง 3 ท่าน เพื่อพิจารณาคัดเลือกเฉพาะข้อคำถามที่มีค่า IOC = 0.50 ขึ้นไป

3.5 นำคะแนนที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน มาหาค่าดัชนีความสอดคล้องผลปรากฏว่าด้านภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา มีข้อคำถามทั้งหมด 35 ข้อ ผ่านเกณฑ์ 35 ข้อ และด้านประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน มีข้อคำถามทั้งหมด 35 ข้อ ผ่านเกณฑ์ 35 ข้อโดยใช้เกณฑ์การพิจารณาคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่า (IOC: Index of Item Objective Congruence) ตั้งแต่ 0.50 - 1.00 ขึ้นไป และได้ค่าความเที่ยงตรง อยู่ระหว่าง 0.67 ถึง 1.00

3.6 นำแบบสอบถามที่ผ่านการเห็นชอบเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ เพื่อพิจารณาอีกครั้งหนึ่งเพื่อความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถาม

3.7 นำแบบสอบถามที่ได้รับนำกลับมาปรับปรุงแก้ไขจนมีความสมบูรณ์ จากนั้นนำไปทดลองใช้ (Try out) กับข้าราชการและบุคลากรทางการศึกษา ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 30 คน

3.8 นำแบบสอบถามฉบับที่สมบูรณ์ที่ผ่านการทดลองมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach, 1990) โดยพิจารณาเกณฑ์ที่มีค่าความเชื่อมั่นที่ 0.70 ขึ้นไป ผลปรากฏว่า ค่าความเชื่อมั่น ด้านภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาเท่ากับ 0.99 ค่าความเชื่อมั่นด้านการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา เท่ากับ 0.97 และความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.99

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ผู้วิจัยดำเนินการขอหนังสือจาก มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคตรราช ถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 เพื่อขอความอนุเคราะห์ใช้พื้นที่ในการส่งแบบสอบถามเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

4.2 ผู้วิจัยดำเนินการขอหนังสือจากผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 เพื่อขอความร่วมมือจากข้าราชการและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 ในการตอบแบบสอบถาม

4.3 ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามถึงข้าราชการและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 ด้วยระบบออนไลน์ (Google form) โดยทำเป็น QR Code แนบ ผ่านระบบ My Office ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3

4.4 ผู้วิจัยรวบรวมแบบสอบถาม เพื่อตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ แล้วดำเนินการวิเคราะห์ สรุปผลการวิเคราะห์ตามขั้นตอนการวิจัย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล วิจัยเรื่อง ศึกษาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 โดยนำข้อมูลที่ตรวจสอบความสมบูรณ์ แล้วไปบันทึกข้อมูล ในโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป ดังนี้

4.1 แบบสอบถาม ตอนที่ 1 เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยวิธีการหาค่าความถี่ (Frequency) และหาร้อยละ (Percentage)

4.2 แบบสอบถาม ตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา โดยการหาค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อทราบระดับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา โดยแปลความหมายค่าเฉลี่ยด้วยการกำหนดเกณฑ์สัมบูรณ์ในการประเมินความคิดเห็น 5 ระดับ

4.3 แบบสอบถาม ตอนที่ 3 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา โดยการหาค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อทราบระดับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา โดยแปลความหมายค่าเฉลี่ยด้วยการกำหนดเกณฑ์สัมบูรณ์ในการประเมินความคิดเห็น 5 ระดับ

4.4 วิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) และแปลความหมายของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ กำหนดไว้ 5 ระดับ

4.5 วิเคราะห์ตัวแปรพยากรณ์ของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 โดยวิธีสร้างสมการพยากรณ์ โดยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) แบบนำเข้าตัวแปรทั้งหมด (Enter Regression) และแบบขั้นตอน

(Stepwise Multiple Regression Analysis) ในรูปสมการพยากรณ์คะแนนดิบ และรูปสมการพยากรณ์มาตรฐาน

ผลการวิจัย

ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 มีผลการวิจัยดังนี้

1. ระดับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของระดับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3

ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา	<i>n</i> = 302		
	$\bar{x}$	<i>S. D.</i>	แปลผล
1. ด้านความยุติธรรม	4.71	0.62	มากที่สุด
2. ด้านความซื่อสัตย์	4.84	0.37	มากที่สุด
3. ด้านความรับผิดชอบ	4.84	0.41	มากที่สุด
4. ด้านความเคารพ	4.82	0.46	มากที่สุด
5. ด้านความไว้วางใจ	4.79	0.53	มากที่สุด
6. ด้านความเป็นพลเมืองดี	4.88	0.35	มากที่สุด
7. ด้านความเอาใจใส่	4.83	0.43	มากที่สุด
รวม	4.82	0.45	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.82$, *S. D.* = 0.45) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความเป็นพลเมืองดี มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = 4.88$, *S. D.* = 0.35) รองลงมา คือ ด้านความซื่อสัตย์ ($\bar{x} = 4.84$, *S. D.* = 0.37) และด้านความรับผิดชอบ ($\bar{x} = 4.84$, *S. D.* = 0.41) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านความยุติธรรม ($\bar{x} = 4.71$, *S. D.* = 0.62)

2. ระดับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของระดับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3

การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา	$n = 302$		
	$\bar{x}$	<i>S. D.</i>	แปลผล
1. ด้านการสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง	4.78	0.40	มากที่สุด
2. ด้านการพัฒนาบุคลากร	4.85	0.34	มากที่สุด
3. ด้านการวางแผน และอัตรากำลัง	4.84	0.39	มากที่สุด
4. ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน	4.82	0.46	มากที่สุด
5. ด้านการออกจากราชการ	4.89	0.36	มากที่สุด
6. ด้านวินัย และการรักษาวินัย	4.85	0.42	มากที่สุด
7. ด้านการดำรงรักษา	4.84	0.39	มากที่สุด
รวม	4.84	0.39	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า ระดับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.84$, $S. D. = 0.39$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการออกจากราชการ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = 4.89$, $S. D. = 0.36$) รองลงมา คือ ด้านการพัฒนาบุคลากร ($\bar{x} = 4.85$, $S. D. = 0.34$) และด้านวินัย และการรักษาวินัย ($\bar{x} = 4.85$, $S. D. = 0.42$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน ($\bar{x} = 4.82$, $S. D. = 0.46$)

3. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3

ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม ของผู้บริหารสถานศึกษา	การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา							ผลรวม $Y_{รวม}$
	Y_1	Y_2	Y_3	Y_4	Y_5	Y_6	Y_7	
X_1	.732**	.764**	.744**	.845**	.678**	.770**	.764**	.757**
X_2	.766**	.799**	.742**	.788**	.722**	.683**	.765**	.752**
X_3	.806**	.839**	.813**	.860**	.786**	.816**	.843**	.823**
X_4	.767**	.814**	.772**	1.000**	.750**	.784**	.822**	.816**
X_5	.761**	.801**	.783**	.919**	.738**	.824**	.832**	.808**
X_6	.767**	.802**	.793**	.848**	.801**	.792**	.846**	.846**
X_7	.763**	.784**	.797**	.882**	.742**	.842**	.853**	.809**
ผลรวม $X_{รวม}$	.766**	.800**	.778**	.877**	.745**	.787**	.818**	.796**

จากตารางที่ 3 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันในทางบวกอยู่ในระดับสูง โดยมีความสัมพันธ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .796 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01

4. ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) โดยใช้ตัวแปรทุกตัวร่วมกันพยากรณ์ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) เพื่อเสนอการคัดเลือกตัวแปร ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา เข้าสู่สมการพยากรณ์ที่ดีที่สุดในการทำนาย การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3

ตัวแปรพยากรณ์	คะแนนดิบ		คะแนนมาตรฐาน	<i>t</i>	<i>Sig.</i>
	<i>B</i>	<i>S.E.</i>	β		
ค่าคงที่ (Constant)	.662	.095		6.933	.000
ด้านความรับผิดชอบ (X_3)	.279	.039	.320	7.131	.000
ด้านความเคารพ (X_4)	.240	.035	.308	6.909	.000
ด้านความเป็นพลเมืองดี (X_6)	.204	.046	.200	4.468	.000
ด้านความเอาใจใส่ (X_7)	.141	.040	.167	3.486	.001
$R = .945^d$, $R^2 = .894$, Adjusted $R^2 = .893$, $S.E._{EST} = .118$, $F = 625.815$, $Sig. = .000$					

จากตารางที่ 4 พบว่า เมื่อนำตัวแปร ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านความรับผิดชอบ (X_3), ด้านความเคารพ (X_4), ด้านความเป็นพลเมืองดี (X_6) และด้านความเอาใจใส่ (X_7) สามารถร่วมกันทำนายการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .001 ซึ่งตัวแปรทั้ง 4 ด้าน สามารถอธิบายการแปรผันการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา ได้ร้อยละ 89.4 ($R^2 = .894$) ค่าความคลาดเคลื่อนที่จะเกิดจากการพยากรณ์เท่ากับ .118

อภิปรายผล

ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยด้านความเป็นพลเมืองดีมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ด้านความซื่อสัตย์ ด้านความรับผิดชอบ ด้านความเอาใจใส่ ด้านความเคารพ ด้านความไว้วางใจ และด้านความยุติธรรม ตามลำดับ จากข้อค้นพบนี้แสดงให้เห็นว่า ข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเป็นพลเมืองดีของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งการที่ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการสร้าง และส่งเสริมให้เกิดความรับผิดชอบต่อสังคม หรือในสถานศึกษารวมทั้งการสนับสนุน และพัฒนาให้นักเรียน และบุคลากรภายในสถานศึกษา ให้ความสำคัญของการเป็นพลเมืองดีในสังคม ผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรแสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การปฏิบัติตามกฎหมาย การเคารพสิทธิ และหน้าที่ การทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความเคารพ เพื่อเป็นแบบอย่างให้แก่ครู นักเรียน และบุคลากรในสถานศึกษา สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของพลเมืองที่ดี การให้ความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตนในสังคม การเคารพกฎหมาย การช่วยเหลือสังคม และการสร้างจิตสำนึกในการรับผิดชอบต่อสังคม ส่งเสริมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการบริการชุมชน เช่น การทำงานจิตอาสา การสร้างกิจกรรมที่ช่วยเสริมสร้างทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่น และการส่งเสริมจิตสำนึกในการช่วยเหลือสังคม การเป็นพลเมืองดีของผู้บริหารสถานศึกษาจึงไม่เพียงแต่การปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาท แต่ยังเกี่ยวข้องกับการพัฒนา และปลูกฝังค่านิยมด้านความรับผิดชอบต่อสังคม ปกป้องไว้ซึ่งสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ เพื่อสร้างความเชื่อมั่น และเป็นแบบอย่างให้แก่ผู้เรียน และบุคลากรในสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ (พิชญา จินศรีคง, 2565) ได้อธิบายว่า ด้านความเป็นพลเมืองดี หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่แสดงออกถึงการพัฒนานตนเองอย่างต่อเนื่อง ปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีต่อสังคม มีจิตสาธารณะในการให้บริการ ดำรงตนเป็นประโยชน์ต่อสังคม เป็นแบบอย่างที่ดีในการอนุรักษ์วัฒนธรรม รักษาสิ่งแวดล้อม ปกป้อง และเทิดทูนรักษาไว้ซึ่งสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ไม่ละเมิดล่วงล้ำสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่น รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เคารพในมติเสียงส่วนมาก มีความเป็นกลางทางการเมืองการปกครอง เคารพและปฏิบัติตามกฎหมาย กฎระเบียบข้อบังคับของสังคม และปฏิบัติตนเป็นเพื่อนที่ดีต่อผู้ร่วมงานในทุกโอกาส

2. การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการออกจากราชการ รองลงมา คือ ด้านการพัฒนาบุคลากร ด้านวินัย และการรักษาวินัย ด้านการวางแผนและอัตรากำลัง ด้านการดำรงรักษา และด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง

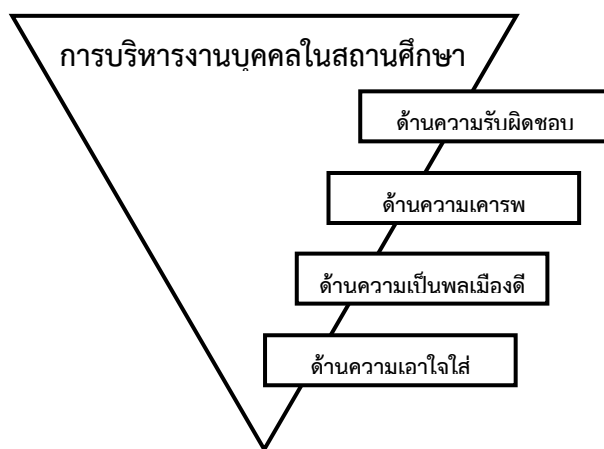
ซึ่งการออกจากราชการมีสาเหตุอยู่หลายประการ เช่น การลาออก การเกษียณอายุ การถูกลงโทษทางวินัย การตาย หรือการทุพพลภาพเป็นสาเหตุที่ทำให้บุคลากรต้องพ้นจากงาน ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษา และเจ้าหน้าที่เกี่ยวข้องจะต้องร่วมกันใช้ความรู้ความสามารถในการพิจารณาให้พ้นจากราชการด้วยความถูกต้อง และเป็นธรรม สอดคล้องกับแนวคิดของ (สุชาดา วงษ์สกุล, 2564) ได้ให้ความหมายของ การออกจากราชการ หมายถึง การที่สถานศึกษาตัดสินใจ และพิจารณาบุคคลให้ออกจากราชการโดยจะต้องมีการแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริง เพื่อให้การสอบวินัยกับบุคลากรเป็นไปด้วยความถูกต้องและยุติธรรม โดยมีการพูดถึงข้อกฎหมายและข้อบังคับต่างๆพร้อมทั้งให้การให้ความช่วยเหลืออำนวยความสะดวกด้านเอกสารและสวัสดิการแก่บุคลากรที่ออกจากราชการ มีการอำนวยความสะดวกเกี่ยวกับการขอโอนย้ายหรือลาออกโดยยึดตามระเบียบของทางราชการ และมีการจัดกิจกรรมบำรุงขวัญให้แก่บุคลากรที่ขอโอนย้าย หรือออกจากราชการ

3. ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันในทางบวกอยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ ($R = .796$) สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัย โดยทุกคู่มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูงถึงระดับสูงมาก โดยคู่ที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงสุด คือ ด้านความเคารพ กับ ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน รองลงมา คือ ด้านความไว้วางใจ กับ ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน และคู่ที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ต่ำที่สุด คือ ด้านความซื่อสัตย์ กับ ด้านการออกจากราชการ ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับสมมติฐาน ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญในการบริหารงานบุคคล เพราะการบริหารบุคคลในสถานศึกษาไม่เพียงแต่เกี่ยวข้องกับการจัดการ และพัฒนาองค์ความรู้หรือทักษะของบุคลากร แต่ยังเกี่ยวข้องกับการสร้างวัฒนธรรมการทำงานที่ดี มีคุณธรรมและจริยธรรมซึ่งจะส่งผลต่อคุณภาพของการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (พิชญา จินศรีคง, 2565) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำทางจริยธรรมตามแนวพุทธศาสตร์ของผู้บริหาร ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานบุคคลของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำทางจริยธรรมตามแนวพุทธศาสตร์ของผู้บริหารกับประสิทธิภาพการบริหารงานบุคคลของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 โดยรวมมีความสัมพันธ์กันสูงมาก และมีความสัมพันธ์ทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่นำมาวิเคราะห์ จำนวน 7 ด้าน พบว่าตัวแปร 3 ด้าน ที่สามารถพยากรณ์การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 โดยรวมได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .001 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา คุณธรรมเป็นรากฐานที่สำคัญที่ช่วยเสริมสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการทำงานและพัฒนาบุคลากรอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะคุณธรรมด้านความรับผิดชอบ ความเคารพ ความเป็นพลเมืองดี และความเอาใจใส่ ล้วนมีบทบาทสำคัญที่ส่งผลโดยตรงต่อความสำเร็จของการบริหารงานบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (พิชญา จินศรีคง, 2565) ได้อธิบายว่า ภาวะผู้นำทางจริยธรรมมีความสำคัญต่อครูและบุคลากรของสถานศึกษา เนื่องจากหลักธรรมเป็นพื้นฐานในการพัฒนาความเป็นผู้นำอย่างแท้จริง การบริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพนั้นขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายประการทั้งจากภายในและภายนอกองค์กร ซึ่งแสดงให้เห็นว่าภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในด้านความรับผิดชอบ ด้านความเคารพ ด้านความเป็นพลเมืองดี และด้านความเอาใจใส่นั้น ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา

องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 ผู้วิจัยได้นำผลการวิจัยเชิงปริมาณในประเด็นที่มีความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้น และตัวแปรตาม สรุปได้ดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย

จากภาพที่ 1 แสดงให้เห็นว่าภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในด้านความรับผิดชอบ ด้านความเคารพ ด้านความเป็นพลเมืองดี และด้านความเอาใจใส่ นั้น ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้สรุปได้ว่า ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันในทางบวกอยู่ในระดับสูง ส่วนข้อเสนอแนะในการวิจัย ประกอบด้วย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ ประกอบด้วย 1) ผู้บริหารสามารถส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสถานศึกษา ในการตัดสินใจ หรือการดำเนินกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้บุคลากรทุกคนรู้สึกมีส่วนร่วม ให้มีความสำคัญกับการทำงาน และความเป็นอยู่ของบุคลากรในสถานศึกษา 2) ผู้บริหารสถานศึกษาควรแสดงความเคารพต่อบุคลากรทุกคนโดยไม่แบ่งแยกสถานะหรือตำแหน่ง การปฏิบัติต่อทุกคนด้วยความเท่าเทียมจะช่วยสร้างบรรยากาศการทำงานที่ดี และเปิดโอกาสให้บุคลากรทุกระดับได้แสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ เพื่อสร้างความรู้สึกว่าคุณบริหารเคารพในความคิดเห็นของพวกเขา การฟัง และให้ความสำคัญกับความคิดเห็นจะช่วยสร้างสภาพแวดล้อมการทำงานที่ส่งเสริมการพัฒนาเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดี 3) ผู้บริหารสถานศึกษาควรแสดงบทบาทเป็นผู้นำในกิจกรรมที่มีผลต่อสังคม เช่น การจัดกิจกรรมจิตอาสา หรือการสนับสนุนการทำงานร่วมกับชุมชน การมีส่วนร่วมในกิจกรรมเหล่านี้จะช่วยสร้างแรงบันดาลใจให้บุคลากร และนักเรียนเห็นถึงความสำคัญของการเป็นพลเมืองที่ดี และ 4) ผู้บริหารสถานศึกษาควรเอาใจใส่ในการให้การสนับสนุนทางด้านวิชาการ หรือด้านการพัฒนาทักษะต่างๆ แก่บุคลากร เช่น การจัดฝึกอบรม การแนะนำวิธีการทำงาน หรือการให้คำปรึกษาเพื่อพัฒนาความรู้ ความสามารถ รวมถึงมีความเอาใจใส่ต่อทั้งบุคลากร นักเรียน และผู้ปกครอง โดยผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการติดต่อสื่อสาร และรับฟังความคิดเห็นจากบุคลากร นักเรียน และผู้ปกครองอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้การจัดการสถานศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และตอบสนองความต้องการของทุกฝ่าย

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ประกอบด้วย 1) ควรศึกษาวิจัยแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา 2) ควรศึกษาวิจัยการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของผู้เรียนในสถานศึกษา 3) ควรศึกษาวิจัยทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา กับ การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- ณรงค์วิทย์ ศักดิ์ทิพย์รัตน์. (2566). การบริหารงานบุคคลของโรงเรียนวัดห้วยจรเข้วิทยาคม. ใน สารนิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พงศ์สวัสดิ์ ราชจันทร์. (2565). ประเด็นคัดสรรว่าด้วยความหมายและความสำคัญสำหรับการศึกษาภาวะผู้นำ. *Journal of Roi Kaensarn Academi*, 7(2), 376.
- พิชญา จินศรีคง. (2565). ภาวะผู้นำทางจริยธรรมตามแนวพุทธศาสตร์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.*
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560. (2560). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก หน้า 14 – 15 (6 เมษายน 2560).
- สุชาดา วงษ์สกุล. (2564). การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความผูกพันของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.*
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3. (2567). แผนปฏิบัติการประจำปี งบประมาณ พ.ศ.2567. เรียกใช้เมื่อ 20 พฤศจิกายน 2567 จาก <https://www.surat3.go.th/wp-content/uploads/2024/06/แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ-พ.ศ.2567.pdf>.
- เอกชัย ลวดคำ และ วีรภัทร ภัทรกุล. (2566). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี. *Journal of Philosophical Vision*, 28(1), 13.
- Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of psychological testing*. (5th ed.). New York : Harper Collins Publishers.
- Krejcie, R.V. & Morgan, D.W. (1970). Determining Sample Size For Research Activities. *Educational And Psychological Measurement*, 30(3), 607 - 610.

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21
ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การ
ศึกษามัธยมศึกษาตราง กระบี่*

DESIRABLE CHARACTERISTICS OF EXECUTIVE EDUCATIONAL
ADMINISTRATORS IN THE 21ST CENTURY AFFECTING THE EFFECTIVENESS
IN SCHOOLS UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA
OFFICE TRANG KRABI

เกียรติศักดิ์ ป้องศรี¹ และ ทิพนาศ เศวตวรโชติ²

Kiadtisak Pongsri¹ And Tippamas Sawetvorachot²

¹⁻²มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาสคราก

¹⁻²Mahamakut Buddhist University Srithammasakkarat Campus, Thailand

¹Corresponding Author's Email: Hunterhnegsm@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 2) เพื่อศึกษาประสิทธิผลของสถานศึกษา 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับประสิทธิผลของสถานศึกษาและ 4) เพื่อศึกษาตัวแปรพยากรณ์คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตราง กระบี่ กลุ่มตัวอย่างคือข้าราชการและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 278 คน ทำการสุ่มแบบแบ่งชั้น จำแนกตามขนาดสถานศึกษาและทำการสุ่มอย่างง่ายโดยวิธีจับฉลาก เครื่องมือวิจัยเป็นแบบสอบถามมีความเชื่อมั่นร้อยละ 99 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สันและการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า 1) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 อยู่ในระดับมาก 2) ประสิทธิผลของสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก 3) การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับประสิทธิผลของสถานศึกษา มีความสัมพันธ์ทางบวกทุกด้านและมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกัน มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง ($r=.751$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 4) การพยากรณ์คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21

---

* Received 28 April 2025; Revised 6 May 2025; Accepted 23 May 2025

กับประสิทธิผลของสถานศึกษา สามารถร่วมกันทำนายประสิทธิผลของสถานศึกษา มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง ($R^2=.749$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

คำสำคัญ : คุณลักษณะอันพึงประสงค์, ผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21, ประสิทธิผลของสถานศึกษา

Abstract

This thesis has the following objectives: 1) To study the desirable characteristics of executive educational administrators in the 21st century 2) To study the effectiveness of educational institutions 3) To study the relationship between the desirable characteristics of educational administrators in the 21st century and the effectiveness of educational institutions 4) To study the predictive variables of desirable characteristics of educational administrators in the 21st century that affect the effectiveness of educational institutions under the secondary educational service office Trang Krabi. The sample consisted of 278 government officials and educational personnel stratified random sampling was used based on the size of the educational institutions, followed by simple random sampling using a lottery method. The research instrument was a questionnaire with a reliability of 99%. The statistical methods used for data analysis included percentage, mean, standard deviation, Pearson's correlation coefficient, and multiple regression analysis.

The research of the results found that: 1) The desirable characteristics of school administrators in the 21st century was found to be at a high level. 2) The effectiveness of educational institutions was also at a high level. 3) The analysis of the relationship between the desirable characteristics of school administrators in the 21st century and the effectiveness of educational institutions revealed a positive correlation in all aspects. The characteristics and institutional effectiveness were positively correlated in the same direction, with a high correlation coefficient ($r = .751$) which was statistically significant at the 0.01 level. 4) The prediction of the desirable characteristics of school administrators in the 21st century in relation to institutional effectiveness showed that these characteristics could collectively predict the effectiveness of educational institutions, with a high coefficient of determination ($R^2 = .749$) which was statistically significant at the .001 level.

Keywords: The desirable characteristics, The executive educational administrators in the 21st century, The effectiveness of educational institutions

บทนำ

ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนกิจกรรมภายในสถานศึกษา โดยทำหน้าที่เป็นผู้นำในการควบคุม กำกับ และสั่งการให้การดำเนินงานเป็นไปตามพันธกิจและเป้าหมายที่กำหนด พร้อมทั้งถ่ายทอดนโยบายจากกระทรวงศึกษาธิการสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อสร้างความเข้าใจและความร่วมมือในหมู่บุคลากรให้ไปในทิศทางเดียวกันการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพยังเป็นกลไกสำคัญในการยกระดับองค์ความรู้และพัฒนาศักยภาพของบุคลากรทางการศึกษาให้มีความเชี่ยวชาญในวิชาชีพ นำไปสู่ความยั่งยืนและการสร้างสมรรถนะในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ 1. ความสามารถในการสื่อสาร 2. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี 3. ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ 4. ความสามารถในการแก้ปัญหา 5. ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต สมรรถนะเหล่านี้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ที่มุ่งให้คนไทยได้รับการศึกษาและเรียนรู้อย่างมีคุณภาพตลอดชีวิต ดำรงชีวิตได้อย่างเป็นสุข ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 (แผนการศึกษาแห่งชาติ, 2560)

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะบุคลิกภาพที่ดี ความรู้ความสามารถในการบริหาร และภาวะความเป็นผู้นำ ทั้งนี้ การปฏิบัติตนของผู้บริหารยังส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างมีนัยสำคัญผู้บริหารควรวางแผนและดำเนินงานตามเป้าหมายของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม และหลักประชาธิปไตย หากมีคุณลักษณะและทักษะที่เหมาะสม ย่อมได้รับความร่วมมือจากคณะครู บุคลากร ชุมชน และท้องถิ่น ซึ่งนำไปสู่ความสำเร็จขององค์กร สิ่งสำคัญคือการมีทักษะในการแก้ปัญหาและสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดี อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันยังพบว่าผู้บริหารบางรายขาดคุณลักษณะดังกล่าว เช่น การใช้อำนาจในทางมิชอบ หรือมุ่งประโยชน์ส่วนตน ซึ่งเป็นประเด็นที่ถูกวิพากษ์วิจารณ์ผ่านสื่ออย่างต่อเนื่อง ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดอบรมพัฒนาผู้บริหารให้มีความรู้และทักษะด้านการบริหารในทุกมิติ ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม จัดโครงการพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งดำเนินการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการบริหารอย่างสม่ำเสมอ(วงศ์ะลิ ยั่งยืน, 2564)

จากปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่พึงประสงค์ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จในการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะความรู้ ความสามารถในการบริหาร ภาวะความเป็นผู้นำ และการวางแผนที่สอดคล้องกับเป้าหมาย และการเปลี่ยนแปลงของระบบการศึกษา ทั้งนี้ การปฏิบัติตนของผู้บริหารยังส่งผลโดยตรงต่อประสิทธิภาพของผู้ใต้บังคับบัญชา หากผู้บริหารมีคุณลักษณะที่เหมาะสม จะส่งผลให้การ

ดำเนินงานของสถานศึกษาประสบความสำเร็จผลการวิจัยในครั้งนี้จะสามารถนำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาผู้บริหารให้มีคุณภาพ เป็นมืออาชีพ และบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลสูงสุด

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมุ่งศึกษาว่าคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่พึงประสงค์ มีความสำคัญต่อการบริหารกิจกรรมต่างๆ ภายในสถานศึกษาในฐานะผู้นำและผู้บังคับบัญชาที่สามารถขับเคลื่อนพันธกิจให้บรรลุผลสำเร็จได้จริงหรือไม่

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่
2. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่
4. เพื่อศึกษาตัวแปรพยากรณ์คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่

สมมติฐานการวิจัย

1. ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับประสิทธิผลของสถานศึกษาในทิศทางบวก
2. คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 อย่างน้อยหนึ่งด้าน ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ข้าราชการและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่ ปีการศึกษา 2567 จำนวน 990 คน (สพม.ตรัง กระบี่ ณ วันที่ 12 มิถุนายน 2567)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ข้าราชการและบุคลากรทางการศึกษา (สพม.ตรัง กระบี่) ปีการศึกษา 2567 จำนวน 278 คน โดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan.1970, p.607-610) ดำเนินการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

- 1.1. ดำเนินการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิโดยใช้ขนาดสถานศึกษาเป็นชั้นในการสุ่ม

1.2. สุ่มกลุ่มตัวอย่างครูโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่ายโดยวิธีการจับฉลากชื่อครูของแต่ละโรงเรียน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ผู้วิจัยสร้างขึ้นแบ่งออกเป็น 3 ตอน

3. การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

3.1. มีประสบการณ์ด้านการบริหารการศึกษา 4 ปีขึ้นไป พิจารณาความสมบูรณ์ถูกต้องตามหลักวิชา และตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content validity) แล้วนำผลการพิจารณามาวิเคราะห์หาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาด้วยวิธีการหาดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อรายการกับประเด็นหลักของเนื้อหา (Index of item objective congruence: IOC) จากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 โดยผู้เชี่ยวชาญพิจารณาข้อคำถามแต่ละข้อดังนี้

+1 เมื่อเห็นว่าข้อคำถามตรงกับขอบข่ายเนื้อหาตามนิยามศัพท์ที่ระบุไว้

0 เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อคำถามตรงกับขอบข่ายเนื้อหาตามนิยามศัพท์ที่ระบุไว้

-1 เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นไม่ตรงกับขอบข่ายเนื้อหาตามนิยามศัพท์ที่ระบุไว้

3.2. คัดเลือกข้อคำถามที่มีดัชนีความสอดคล้อง ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ส่วนข้อคำถามที่ขาดความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา อาจจะถูกตัดทิ้งไปหรือต้องนำมาปรับปรุงแก้ไขใหม่ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ค่าดัชนีความสอดคล้องผลปรากฏว่า คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับประสิทธิผลของสถานศึกษา คำถามทั้งหมด 68 ข้อ ผ่านเกณฑ์ 68 ข้อ โดยใช้เกณฑ์การพิจารณาคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่า (IOC) เท่ากับ 0.66-1.00 ขึ้นไป

3.3. นำแบบสอบถามที่ผ่านการเห็นชอบของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อพิจารณาอีกครั้งหนึ่งเพื่อความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถาม

3.4. นำแบบสอบถามที่ผ่านการเห็นชอบของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ไปทดลองใช้ (Try out) กับครูที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 30 คน

3.5. นำแบบสอบถามฉบับที่สมบูรณ์ที่ผ่านการทดลองมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach, 1990) พิจารณาเกณฑ์ที่มีค่าความเชื่อมั่นที่ .70 ขึ้นไป ผลปรากฏว่า ค่าความเชื่อมั่นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับประสิทธิผลของสถานศึกษาและค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ 0.990

3.6. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1. ขอหนังสือแนะนำตัวผู้วิจัย และขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยจากมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาธรรมมาโคธราช ส่งถึงผู้อำนวยการโรงเรียนจำนวน 16 โรงเรียน เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

4.2. ผู้วิจัยดำเนินการส่งแบบสอบถามด้วยระบบออนไลน์ (Google form) ไปยังโรงเรียนจำนวน 16 โรงเรียน

4.3. ผู้วิจัยรวบรวมแบบสอบถามกลับคืนมาตรวจสอบ ความถูกต้อง สมบูรณ์ แล้วดำเนินการวิเคราะห์ สรุปผลการวิเคราะห์ตามขั้นตอนการวิจัยได้รับกลับคืนทั้งหมด 278 ชุด ได้ตรวจความสมบูรณ์และความถูกต้องของแบบสอบถามมีความสมบูรณ์ทั้ง 278 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์แบบตรวจสอบรายการ (Check list) ประกอบด้วย เพศ ระดับการศึกษาและประสบการณ์ในการทำงานโดยใช้การแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละ

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ตอนที่ 3 วิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลของสถานศึกษาโดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ตอนที่ 4 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาโดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

ตอนที่ 5 วิเคราะห์ตัวแปรพยากรณ์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาโดยใช้วิธีวิเคราะห์การหาค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัย

ผลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ระดับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21	$\bar{X}$	S. D.	แปลผล
1. ด้านความรู้ความสามารถ	4.44	0.45	มาก
2. ด้านมนุษยสัมพันธ์	4.43	0.48	มาก
3. ด้านบุคลิกภาพ	4.45	0.51	มาก
4. ด้านคุณธรรมจริยธรรม	4.46	0.49	มาก
รวม	4.45	0.48	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.45$, S.D.= 0.48) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านคุณธรรมจริยธรรม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.46$, S.D.= 0.49) รองลงมา คือ ด้านบุคลิกภาพ ($\bar{X} = 4.45$, S.D.=0.51) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ด้านมนุษยสัมพันธ์ ($\bar{X} = 4.43$, S.D.=0.48)

ผลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ระดับประสิทธิผลของสถานศึกษา

ประสิทธิผลของสถานศึกษา	$\bar{X}$	S. D.	แปลผล
1. ด้านความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น	4.39	0.46	มาก
2. ด้านความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก	4.39	0.47	มาก
3.ด้านความสามารถในการแก้ไขปัญหาภายในสถานศึกษา	4.40	0.48	มาก
4.ด้านความสามารถในการปรับเปลี่ยนพัฒนาสถานศึกษา	4.39	0.48	มาก
5.ด้านความสามารถในการปรับตัวต่อสภาพแวดล้อม	4.42	0.48	มาก
รวม	4.40	0.47	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลของสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.40$, S.D.= 0.47) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความสามารถในการปรับตัวต่อสภาพแวดล้อม ($\bar{X} = 4.42$, S.D.= 0.48) รองลงมา คือ ด้าน

ความสามารถในการแก้ไขปัญหาภายในสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.40$, S.D.=0.48) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ด้านความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ($\bar{X} = 4.39$, S.D.=0.46)

ผลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา

ตัวแปร	Y ₁	Y ₂	Y ₃	Y ₄	Y ₅	Y _{TTL}
X ₁	.695**	.688**	.667**	.668**	.669**	.677**
X ₂	.738**	.784**	.779**	.763**	.737**	.760**
X ₃	.787**	.798**	.783**	.767**	.786**	.784**
X ₄	.771**	.822**	.769**	.767**	.807**	.787**
X _{TTL}	.748**	.773**	.750**	.741**	.741**	.751**

**มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 ($P < 0.01$)

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21(x) ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา (y) โดยภาพรวม พบว่า มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .751

ผลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 4 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถาน

ตัวแปรพยากรณ์		คะแนนดิบ		คะแนนมาตรฐาน	t	Sig
		b	S.E.	β		
ค่าคงที่ (Constant)		.566	.138		4.087	.000
1.ด้านความรู้ความสามารถ (X ₁)		.149	.046	.149	3.244	.001
2.ด้านมนุษยสัมพันธ์ (X ₂)		.301	.051	.321	5.917	.000
3.ด้านบุคลิกภาพ (X ₃)		.149	.046	.149	3.244	.001
R = .866	R ² = .749	Adjust R ² = .747		S.E. _{est} = .226	F = 63.123	

จากตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) โดยใช้ตัวแปรทุกตัวร่วมกันพยากรณ์คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา พบว่า สามารถร่วมกันทำนายประสิทธิผลของสถานศึกษา (Y) ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ร่วมกัน

พยากรณ์ประสิทธิผลของสถานศึกษา ได้ร้อยละ 77.49 ($R^2 = .749$) ค่าความคลาดเคลื่อนที่จะเกิดจากการพยากรณ์เท่ากับ .226 เมื่อนำตัวแปรทั้งหมดไปสร้างสมการพยากรณ์ สามารถสร้างสมการพยากรณ์ในรูปของคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐาน ได้ดังนี้

$$Y = 0.566 + 0.301(x_2) + 0.149(x_1) + 0.149(x_3)$$

สมการพยากรณ์ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาในรูปคะแนนมาตรฐาน มีดังนี้

$$\hat{Z} = 0.321(x_2) + 0.149(x_1) + 0.149(x_3)$$

อภิปรายผล

1. ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากเช่นกัน โดยด้านคุณธรรมจริยธรรม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านบุคลิกภาพ และ ด้านความรู้ความสามารถ ส่วน ด้านมนุษยสัมพันธ์ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด อธิบายได้ว่า ผู้บริหารส่วนใหญ่ปฏิบัติตนตามจรรยาวิชาชีพ มีความยุติธรรม และรักษาระเบียบวินัย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2561) ที่ระบุว่า ผู้บริหารควรเป็นแบบอย่างแห่งคุณธรรม ส่งเสริมให้บุคลากรประพฤติตนอยู่ในกรอบจริยธรรมของสังคม โดยการแสดงออกทางกาย วาจา และจิตใจอย่างเหมาะสม ให้เกียรติผู้ใต้บังคับบัญชา และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในองค์กรผลการวิจัยยังสอดคล้องกับงานของ (ศรายุทธ เมืองคำ, 2563) ที่พบว่า คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารในยุคประเทศไทย 4.0 ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยในการพยากรณ์เท่ากับ 0.19 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิผลของสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากเช่นกัน โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงสุดไปต่ำสุด ดังนี้ 1. ความสามารถในการปรับตัวต่อสภาพแวดล้อม 2. ความสามารถในการแก้ไขปัญหาภายในสถานศึกษา 3. ความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษา 4. ความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก 5. ความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น (ต่ำที่สุด) อภิปรายได้ว่า การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อพฤติกรรมและพัฒนาการของผู้เรียน สภาพแวดล้อมที่ดีช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ โดยเฉพาะในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี การส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จึงควรเริ่มจากการจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ผลวิจัยนี้สอดคล้องกับงานของ อรอนงค์ เทียบอุดม (2565) ที่พบว่า คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารมีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลของการบริหารงานในโรงเรียนในระดับสูง ($r = 0.860$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงกับประสิทธิผลของสถานศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ

.01 ($r = .751$) โดยมีความสัมพันธ์ในทุกด้าน ได้แก่ ด้านคุณธรรมจริยธรรม บุคลิกภาพ มนุษย์สัมพันธ์ และความรู้ความสามารถ ตามลำดับ ผลวิจัยสะท้อนว่าผู้บริหารที่มีความรู้ ความสามารถในการบริหารงาน แก้ปัญหาได้อย่างสร้างสรรค์ บริหารทรัพยากรอย่างเหมาะสม และพัฒนาองค์กรอย่างสมดุล จะส่งผลให้สถานศึกษาบรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผลนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ (สุประวีณ์ ทิพย์โพธิ์ และคณะ, 2563) ที่ชี้ว่าการบริหารงานวิชาการให้มีประสิทธิภาพต้องอาศัยภาวะผู้นำ สมรรถนะครู เครือข่ายความร่วมมือ เทคโนโลยีสารสนเทศ ผู้ปกครอง และวัฒนธรรมองค์การ รวมถึงสอดคล้องกับงานวิจัยของ (ศรายุทธ เมืองคำ, 2563) ที่พบความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูงมากระหว่างคุณลักษณะของผู้บริหารกับประสิทธิผลของสถานศึกษาในยุคประเทศไทย 4.0

4. คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 จำนวน 4 ด้าน พบว่า 3 ด้านที่สามารถพยากรณ์ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตวัน กระบี่ โดยรวมได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ซึ่งตัวแปรทั้ง 3 ตัว สามารถอธิบายการแปรผันส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา ได้ร้อยละ 77.49 ($R^2 = .749$) ค่าความคลาดเคลื่อนที่จะเกิดจากการพยากรณ์เท่ากับ .226 เมื่อนำตัวแปรทั้งหมดไปสร้างสมการพยากรณ์ สามารถสร้างสมการพยากรณ์ในรูปของคะแนนดิบ ได้ดังนี้ $Y = 0.566 + 0.301(x_2) + 0.149(x_1) + 0.149(x_3)$ สมการพยากรณ์ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาตวัน กระบี่ ในรูปคะแนนมาตรฐาน มีดังนี้ $Z = 0.321(x_2) + 0.149(x_1) + 0.149(x_3)$ (ดังแสดงในตาราง 4.16) ทั้งนี้แสดงให้เห็นว่า คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ด้านความรู้ความสามารถ ด้านมนุษย์สัมพันธ์และด้านบุคลิกภาพ ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาตวัน กระบี่ ซึ่งผู้วิจัยได้ยึดแนวทางสำคัญที่ทำให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จในการเรียนรู้นั้น การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาถือเป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่ดีและไม่ดีของมนุษย์สิ่งแวดล้อมที่ดีก็จะส่งผลให้มนุษย์มีพัฒนาการที่ดีดังนั้นสถานศึกษาจึงควรให้ความสำคัญในการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในทุกๆด้านของผู้เรียน และสอดคล้องกับแนวคิดของ (สุนทรียา บุญตา และภาริดา ธาราศรีสุทธิ, 2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 พบว่า มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1 ซึ่งตัวแปรทั้ง 3 ด้านนี้สามารถร่วมกันพยากรณ์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ได้ร้อยละ 79 และมีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการพยากรณ์ ± 0.24

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้สรุปได้ว่าคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งมีความสัมพันธ์กันในทิศทางบวกในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1. ผู้บริหารสถานศึกษามีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ด้านความรู้ความสามารถ รายข้อระดับต่ำที่สุด คือ ผู้บริหารมีความสามารถในการแก้ไขปัญหาได้อย่างสร้างสรรค์ ดังนั้น ควรจัดกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการ

1.2. ผู้บริหารสถานศึกษามีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ด้านความรู้ความสัมพันธ์ รายข้อระดับต่ำที่สุด คือ ผู้บริหารแสดงความชื่นชมบุคคลอื่นด้วยความจริงใจ ดังนั้น ควรจัดกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการ

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1. ศึกษาวิจัยเรื่องคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อการพัฒนาหลักสูตรภายในสถานศึกษา

2.2. ศึกษาวิจัยเรื่อง คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อการพัฒนาเจตคติของผู้บริหารสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2561). คู่มือการปฏิบัติงานของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษารักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษา. กรุงเทพมหานคร:
- กระทรวงศึกษาธิการ.
- แผนการศึกษาแห่งชาติ. (2560). สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579, กระทรวงศึกษาธิการ.
- วงศ์ะลี ยิ่งยืน. (2564). คุณลักษณะผู้บริหารมีอาชีพของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 วารสารนวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย.
- ศรายุทธ เมืองคำ. (2563). คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคประเทศไทย 4.0 ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาเขต 18 จังหวัดระยอง. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- สุประวีณ์ ทิพย์โพธิ์และคณะ. (2563). รูปแบบการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1. วารสารศึกษาศาสตร์สาร. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สุนทรียา บุญตา และภาวิดา ธาราศรีสุทธ. (2564). ความคิดเห็นของครูที่มีต่อการจัดสภาพแวดล้อมผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียน ในกลุ่มอำเภอพระสมุทรเจดีย์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1. Journal of Roi Kaensarn Academi.

อรอนงค์ เทียบอุดม. (2565). คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาต่ง กระบี่ (ออนไลน์, 2567). เรียกใช้เมื่อ 12 มิถุนายน 2567 จาก <https://www.sesatrgkbi.go.th/site/e-report/>.

Cronbach, L. J. (1990). Essentials of psychological testing. (5th ed.). New York: Harper Collins Publishers.

Krejcie, R. V. and Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. Educational and Psychological Measurement. 30 (3): (pp.607 – 610).

ความสำเร็จในการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของกรมทรัพยากรน้ำ
กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม*

THE SUCCESS IN DIGITAL GOVERNMENT DEVELOPMENT
OF THE DEPARTMENT OF WATER RESOURCES, MINISTRY OF
NATURAL RESOURCES AND ENVIRONMENT

รัชฎาภรณ์ ไชยวัฒนาวุฒิกุล¹ และพรพรรณ เหมะพันธุ์²
Ratchadabhorn Chaiwattanawuttikul¹ and Pornphan Hemaphan²
¹⁻²คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
¹⁻²Faculty of Social Sciences, Kasetsart University, Thailand
¹Corresponding Author's Email: ratchadabhorn.c@ku.th

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้านี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับความสำเร็จในการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของกรมทรัพยากรน้ำ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 2) เพื่อเปรียบเทียบความสำเร็จในการพัฒนารัฐบาลดิจิทัล จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล สภาพแวดล้อมในการทำงาน และภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง และ 3) เพื่อค้นหาความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมในการทำงานและภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับความสำเร็จในการพัฒนารัฐบาลดิจิทัล กลุ่มตัวอย่าง คือ บุคลากรกรมทรัพยากรน้ำ จำนวน 327 คนโดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น ภูมิตามสัดส่วน และการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที่ การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว การเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธีเชฟเฟ้ และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับความสำเร็จในการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของกรมทรัพยากรน้ำอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะด้านข้อมูลเปิดภาครัฐที่ได้รับคะแนนเฉลี่ยสูงสุด 2) ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาการปฏิบัติงาน และรายได้ต่อเดือน ตลอดจนสภาพแวดล้อมในการทำงานและภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง มีผลต่อระดับความสำเร็จในการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) สภาพแวดล้อมในการทำงานและภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลในระดับต่ำไปในทิศทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้น การพัฒนารัฐบาลดิจิทัลอย่างยั่งยืนจำเป็นต้องเสริมสร้างทั้งด้านบุคลากร ภาวะผู้นำ และสภาพแวดล้อมในการทำงานควบคู่กันไป

* Received 1 May 2025; Revised 11 May 2025; Accepted 23 May 2025

คำสำคัญ: การพัฒนารัฐบาลดิจิทัล, กรมทรัพยากรน้ำ, ความสำเร็จในการพัฒนา

Abstract

This study aimed to: 1) examine the level of success in digital government development of the Department of Water Resources, Ministry of Natural Resources and Environment; 2) compare the success in digital government development based on personal factors, work environment, and transformational leadership; and 3) investigate the relationship between work environment and transformational leadership with the success in digital government development. The sample consisted of 327 personnel from the Department of Water Resources, selected through proportional stratified random sampling and simple random sampling without replacement. A questionnaire was used as the research instrument. The data were analyzed using descriptive statistics, including percentage, mean, and standard deviation, and inferential statistics, including t-test, one-way ANOVA, Scheffé's method, and Pearson's correlation coefficient.

The results revealed that. 1) The overall level of success in digital government development at the Department of Water Resources was high, with the aspect of open government data receiving the highest mean score. 2) Personal factors—including age, education level, work experience, and monthly income—along with work environment and transformational leadership, had a statistically significant effect on the success of digital government development at the 0.05 level. 3) Both work environment and transformational leadership showed a low positive correlation with digital government success, which was statistically significant.

Therefore, achieving sustainable digital government development requires a holistic approach that strengthens human resources, leadership, and the working environment concurrently.

Keywords: Digital Government Development, Department of Water Resources, Development Success

บทนำ

การพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (Digital Government) ได้กลายเป็นยุทธศาสตร์สำคัญในยุคเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัล เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริการสาธารณะและเสริมสร้างความโปร่งใสในการบริหารราชการแผ่นดิน (United Nations, 2020) หลายประเทศทั่วโลกให้ความสำคัญกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการยกระดับการดำเนินงานของภาครัฐ เพื่อให้ประชาชนได้รับบริการที่สะดวก รวดเร็ว และมีคุณภาพ (OECD, 2019) ประเทศไทยได้ตระหนักถึงความสำคัญของรัฐบาลดิจิทัล โดยกำหนดนโยบายและกฎหมายสำคัญ อาทิ พระราชบัญญัติการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม พ.ศ. 2560 เพื่อสนับสนุนการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศในทุกมิติ (สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล, 2564) นอกจากนี้ ยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561–2580) ยังได้กำหนดยุทธศาสตร์การสร้างโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลและรัฐบาลดิจิทัลเพื่อให้เกิดการบริหารราชการแผ่นดินที่ทันสมัย โปร่งใส และตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561)

อย่างไรก็ตาม แม้การดำเนินนโยบายรัฐบาลดิจิทัลของไทยจะมีความก้าวหน้า แต่ยังประสบปัญหาหลายประการ เช่น ความต้านทานต่อการเปลี่ยนแปลงของบุคลากรภาครัฐ ขาดความพร้อมทางเทคโนโลยี และข้อจำกัดด้านโครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศ (สุนทร ณ ราชสีมา, 2564) งานวิจัยในประเทศไทยพบว่า ความสำเร็จของการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลไม่ได้ขึ้นอยู่กับเทคโนโลยีเพียงอย่างเดียว แต่ยังขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมในการทำงานและภาวะผู้นำของผู้บริหารในการผลักดันการเปลี่ยนแปลง (สุพิชชา เพียรธรรม, 2563) สำหรับกรมทรัพยากรน้ำ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีบทบาทสำคัญในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศ ได้ดำเนินการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลอย่างต่อเนื่องผ่านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเก็บรวบรวม วิเคราะห์ และเผยแพร่ข้อมูลทรัพยากรน้ำ รวมถึงการให้บริการประชาชนผ่านระบบดิจิทัล (กรมทรัพยากรน้ำ, 2565) ซึ่งในปี พ.ศ. 2565 กรมทรัพยากรน้ำ ได้รับรางวัลรัฐบาลดิจิทัลสำหรับหน่วยงานภาครัฐระดับกรมที่ให้บริการเป็นหลัก เป็นรางวัลเชิดชูหน่วยงานที่มุ่งมั่นพัฒนาองค์กรไปสู่ความเป็นเลิศรัฐบาลดิจิทัล โดยพิจารณาจากคะแนนรวมสูงสุด 8 อันดับ จากผลสำรวจตามกรอบการสำรวจระดับความพร้อมรัฐบาลดิจิทัลหน่วยงานภาครัฐของประเทศไทย

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาความสำเร็จในการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของกรมทรัพยากรน้ำ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและเพื่อที่จะนำข้อมูลที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงการทำงานของภาครัฐไทยไปเป็นรัฐบาลดิจิทัล โดยเน้นการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการอย่างมีระบบและเป็นระเบียบ จนสามารถก้าวสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัลได้โดยสมบูรณ์

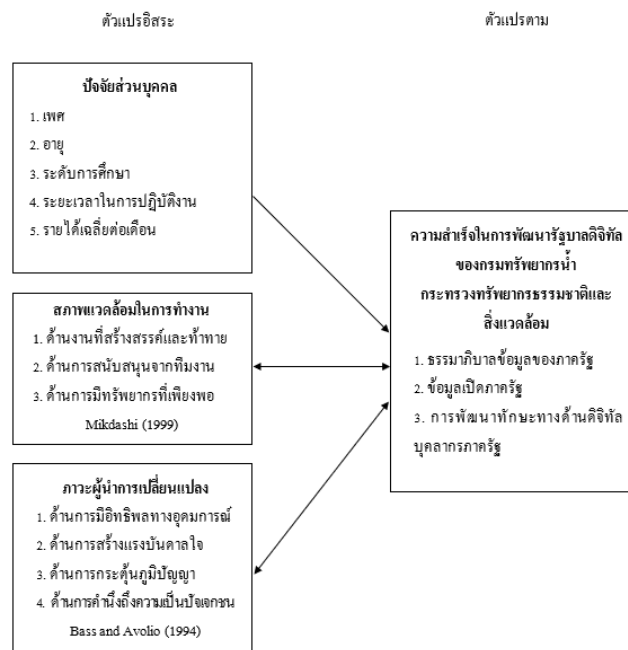
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความสำเร็จในการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของกรมทรัพยากรน้ำ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
2. เพื่อเปรียบเทียบความสำเร็จในการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของกรมทรัพยากรน้ำ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล สภาพแวดล้อมในการทำงาน และภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง
3. เพื่อค้นหาความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมในการทำงานและภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับความสำเร็จในการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของกรมทรัพยากรน้ำ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

สมมติฐานการวิจัย

1. ระดับความสำเร็จในการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของกรมทรัพยากรน้ำ อยู่ในระดับสูง
2. ความสำเร็จในการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของกรมทรัพยากรน้ำแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเมื่อจำแนกตาม
3. สภาพแวดล้อมในการทำงานและภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีความสัมพันธ์กับความความสำเร็จในการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของกรมทรัพยากรน้ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

กรอบแนวคิดในการศึกษา

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือหลักในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีวิธีดำเนินการวิจัยตามขั้นตอน ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ข้าราชการและเจ้าหน้าที่กรมทรัพยากรน้ำ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จำนวนทั้งสิ้น 1,776 คน (กรมทรัพยากรน้ำ, 2567) และคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยอาศัยสูตรของ Taro Yamane (1973) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ได้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เก็บข้อมูล จำนวน 327 คน และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน ขั้นตอนที่ 1 ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิตามสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) ขั้นตอนที่ 2 ทำการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างตามประเภทของบุคลากรกรมทรัพยากรน้ำ แล้วคิดสัดส่วนต่อจำนวนประชากรของแต่ละประเภทตำแหน่ง ได้จำนวนบุคลากรกรมทรัพยากรน้ำที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเท่าไรแล้วก็จับฉลากเลือกบุคลากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจากรายชื่อทั้งหมดของบุคลากรแต่ละประเภทตำแหน่งตามสัดส่วนที่ คำนวณได้ในข้างต้นโดยไม่มีการทดแทน (Without Replacement)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้ 1. แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน รายได้ต่อเดือน 2. แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมในการทำงาน 3. แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง และ 4. ความสำเร็จในการพัฒนารัฐบาลดิจิทัล และตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามโดยได้นำแบบสอบถามไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับประชากรที่จะศึกษาวิจัยในครั้งนี้ จำนวน 30 ชุด โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นรวมเท่ากับ 0.967

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บรวบรวมข้อมูลโดยศึกษาแนวคิดทฤษฎี เอกสารข้อมูล และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย กำหนดกลุ่มตัวอย่าง สร้างแบบสอบถามเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล แล้วจึงทำการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จนได้ข้อมูลครบ 327 ชุด และนำข้อมูลที่ได้มาตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลในแบบสอบถาม

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติโดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบความแตกต่างด้วย t-test และ ANOVA,

การเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธีเชฟเฟ (Scheffé's Test), การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's Correlation Coefficient) โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ผลการวิจัย

ลักษณะทางประชากรของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 181 คน คิดเป็นร้อยละ 55.4 มีอายุตั้งแต่ 35 - 45 ปี จำนวน 130 คน คิดเป็นร้อยละ 39.8 มีระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 227 คิดเป็นร้อยละ 69.4 มีระยะเวลาในการปฏิบัติงานน้อยกว่า 4 ปี จำนวน 125 คน คิดเป็นร้อยละ 38.2 และมีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 20,000 บาท จำนวน 125 คน คิดเป็นร้อยละ 38.2

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาระดับความสำเร็จในการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของกรมทรัพยากรน้ำ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็น ความสำเร็จในการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของกรมทรัพยากรน้ำ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ความสำเร็จในการพัฒนา รัฐบาลดิจิทัล	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ระดับความ คิดเห็น
1. ธรรมาภิบาลข้อมูลของภาครัฐ	4.09	.626	มาก
2. ข้อมูลเปิดภาครัฐ	4.26	.624	มาก
3. การพัฒนาทักษะทางด้านดิจิทัล บุคลากรภาครัฐ	4.15	.571	มาก
รวม	4.16	.530	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำเร็จในการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของกรมทรัพยากรน้ำ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.16$ และ S.D. = .530) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นในด้านข้อมูลเปิดภาครัฐต่อความสำเร็จในการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของกรมทรัพยากรน้ำ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{x} = 4.26$ และ S.D. = .624) รองลงมา คือ ด้านการพัฒนาทักษะทางด้านดิจิทัลบุคลากรภาครัฐ ($\bar{x} = 4.15$ และ S.D. = .571) สำหรับด้านธรรมาภิบาลข้อมูลของภาครัฐ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{x} = 4.09$ และ S.D. = .626) กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยระดับมาก

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อเปรียบเทียบความสำเร็จในการพัฒนารัฐบาลดิจิทัล จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล สภาพแวดล้อมในการทำงาน และภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ดังตารางที่ 2 -4

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความสำเร็จในการพัฒนารัฐบาลดิจิทัล จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ตัวแปร	t/F	Sig.
เพศ	0.50	.960
อายุ	11.020	.000*
ระดับการศึกษา	15.157	.000*
ระยะเวลาปฏิบัติงาน	8.907	.000*
รายได้ต่อเดือน	11.258	.000*

* มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 พบว่า อายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาปฏิบัติงาน และรายได้ต่อเดือน มีความแตกต่างด้านความสำเร็จในการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ขณะที่เพศไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบความสำเร็จในการพัฒนารัฐบาลดิจิทัล จำแนกตามสภาพแวดล้อมในการทำงาน

ความสำเร็จในการพัฒนารัฐบาลดิจิทัล		Df	SS	MS	F	Sig.
1. ด้านงานที่สร้างสรรค์และท้าทาย	ระหว่างกลุ่ม	9	6.618	.735	2.737	.004*
	ภายในกลุ่ม	317	85.153	.269		
	รวม	326	91.771			
2. ด้านการสนับสนุนจากทีมงาน	ระหว่างกลุ่ม	9	8.481	.942	3.587	.000*
	ภายในกลุ่ม	317	83.289	.263		
	รวม	326	91.771			
3. ด้านการมีทรัพยากรที่เพียงพอ	ระหว่างกลุ่ม	11	14.564	1.324	5.402	.000*
	ภายในกลุ่ม	315	77.207	.245		
	รวม	326	91.771			

* มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 พบว่า บุคลากรที่มีสภาพแวดล้อมในการทำงานด้านงานที่สร้างสรรค์และท้าทาย ด้านการสนับสนุนจากทีมงาน และด้านการมีทรัพยากรที่เพียงพอ แตกต่างกัน มีความสำเร็จในการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบความสำเร็จในการพัฒนารัฐบาลดิจิทัล จำแนกตามภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง

ความสำเร็จในการ พัฒนารัฐบาล ดิจิทัล		Df	SS	MS	F	Sig.
1. ด้านการมี อิทธิพลทาง อุดมการณ์	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	11 315 326	11.751 80.019 91.771	1.068 .254	4.205	.000*
2. ด้านการสร้าง แรงบันดาลใจ	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	14 312 326	13.815 77.956 91.771	.987 .250	3.949	.000*
3. ด้านการกระตุ้น ภูมิปัญญา	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	13 313 326	16.704 75.067 91.771	1.285 .240	5.358	.000*
4. ด้านการคำนึงถึง ความเป็นปัจเจกชน	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	13 313 326	16.704 75.067 91.771	1.285 .240	5.358	.000*

* มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4 พบว่า บุคลากรที่มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ด้านการมีอิทธิพลทางอุดมการณ์ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ด้านการกระตุ้นภูมิปัญญา และด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกชน แตกต่างกัน มีความสำเร็จในการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อค้นหาความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมในการทำงาน และภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง กับความสำเร็จในการพัฒนารัฐบาลดิจิทัล ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมในการทำงานและภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง กับความสำเร็จในการพัฒนารัฐบาลดิจิทัล

ตัวแปร	r	Sig.	ระดับความสัมพันธ์
สภาพแวดล้อมในการทำงาน กับความสำเร็จ	.344	.000*	ต่ำไปทางบวก
ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง กับความสำเร็จ	.345	.000*	ต่ำไปทางบวก

* มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

จากตารางที่ 5 พบว่า ทั้งสภาพแวดล้อมในการทำงานและภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลในระดับต่ำไปทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย มีประเด็นสำคัญอภิปราย ดังนี้

1. ความสำเร็จในการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของกรมทรัพยากรน้ำอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการศึกษาของ United Nations (2020) พบว่าการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลในหน่วยงานภาครัฐจำเป็นต้องเน้นการสร้างโครงสร้างพื้นฐานเทคโนโลยีที่มั่นคง รวมถึงการพัฒนาขีดความสามารถของบุคลากร ซึ่งกรมทรัพยากรน้ำได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับการวิจัยของ Wirtz, Daiser and Binkowska (2018) ที่ระบุว่าการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานและการพัฒนาทักษะบุคลากรมีผลโดยตรงต่อความสำเร็จของการพัฒนารัฐบาลดิจิทัล

2. ผลการเปรียบเทียบความสำเร็จในการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของกรมทรัพยากรน้ำ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลพบว่า อายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาปฏิบัติงาน และรายได้ต่อเดือน ส่งผลให้ความสำเร็จในการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ขณะที่เพศไม่มีผลแตกต่าง สอดคล้องกับการศึกษาของ สุพิชชา เพียรธรรม (2563) ที่พบว่าความสามารถในการใช้เทคโนโลยีและการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงมีความแตกต่างตามช่วงอายุและระดับการศึกษา ทั้งนี้ องค์ประกอบด้านประสบการณ์การทำงานและฐานะทางเศรษฐกิจก็มีอิทธิพลต่อการยอมรับเทคโนโลยีใหม่ตามแนวคิดของ Davis (1989) ใน Technology Acceptance Model (TAM)

3. ผลการค้นหาคำความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมในการทำงานและภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับความสำเร็จในการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของกรมทรัพยากรน้ำ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พบว่า สภาพแวดล้อมในการทำงานและภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลในระดับต่ำไปทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับแนวคิดของ OECD (2019) ที่เน้นว่าความสำเร็จของรัฐบาลดิจิทัลต้องอาศัยทั้งการพัฒนาภาวะผู้นำที่มีวิสัยทัศน์และสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเปลี่ยนแปลง ทั้งนี้ ผลการวิจัยยังสนับสนุนข้อเสนอของ United Nations (2020) ที่ระบุว่าการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์และการเสริมสร้างสภาพแวดล้อมภายในองค์กรเป็นปัจจัยหนุนการขับเคลื่อนรัฐบาลดิจิทัลอย่างยั่งยืน

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้สรุปได้ว่า ความสำเร็จในการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของกรมทรัพยากรน้ำอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะด้านข้อมูลเปิดภาครัฐที่ได้รับคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาปฏิบัติงาน รายได้ต่อเดือน สภาพแวดล้อมในการทำงาน และภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง แม้ความสัมพันธ์จะอยู่

ในระดับต่ำ แต่ยังเป็นไปในทิศทางบวก สะท้อนว่าการส่งเสริมศักยภาพของบุคลากร การจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม และภาวะผู้นำที่เข้มแข็ง ล้วนมีความสำคัญต่อความสำเร็จของการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลอย่างยั่งยืน

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ ประกอบด้วย

1.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ควรส่งเสริมการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐ (Open Government Data) โดยจัดให้มีช่องทางออนไลน์ที่ประชาชนสามารถเข้าถึงและนำข้อมูลไปใช้ต่อยอดได้อย่างเสรี พร้อมทั้งกำหนดแนวทางการจัดการข้อมูลและคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลอย่างเป็นระบบ เพื่อความปลอดภัย โปร่งใส และสร้างความเชื่อมั่นแก่สาธารณชน

1.2 ข้อเสนอแนะด้านการมีส่วนร่วม

ควรจัดให้มีระบบสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ประเมินคุณภาพบริการ และเสนอแนะแนวทางการพัฒนา ผ่านเว็บไซต์หรือระบบดิจิทัลของกรมทรัพยากรน้ำ เพื่อให้เกิดความร่วมมือระหว่างรัฐกับประชาชนในการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลอย่างแท้จริง

1.3 ข้อเสนอแนะด้านการเรียนรู้

ควรส่งเสริมการพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลให้แก่บุคลากรทุกระดับ เช่น การอบรมเชิงปฏิบัติการ การใช้ระบบ e-Learning หรือกิจกรรมเรียนรู้แบบผสมผสาน เพื่อให้บุคลากรมีความพร้อมต่อการทำงานในบริบทดิจิทัลที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

1.4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสังคมวัฒนธรรม

ควรส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กรที่เปิดกว้างต่อการเปลี่ยนแปลง สนับสนุนการทำงานร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ และปลูกฝังจิตสำนึกในการใช้เทคโนโลยีอย่างมีจริยธรรม ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของรัฐบาลดิจิทัลที่ดี

1.5 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง

ควรเสริมสร้างบทบาทของผู้บริหารในฐานะผู้นำการเปลี่ยนแปลง โดยเน้นการสร้างแรงบันดาลใจ สื่อสารวิสัยทัศน์อย่างชัดเจน และขับเคลื่อนการเปลี่ยนผ่านองค์กรสู่ระบบดิจิทัลด้วยความกล้าหาญ มีระบบติดตามผล และสร้างความร่วมมือกับทุกภาคส่วนในองค์กร

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

จากประเด็นที่ค้นพบในการวิจัยครั้งนี้ ควรศึกษาตัวแปรเพิ่มเติม เช่น ความผูกพันต่อองค์กร บรรยากาศการทำงาน หรือการยอมรับเทคโนโลยี รวมทั้งควรใช้การวิจัยเชิงคุณภาพร่วมด้วย เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อให้เข้าใจมุมมองและประสบการณ์ของบุคลากรได้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนานโยบายและแนวทางการบริหารจัดการในยุคดิจิทัลได้อย่างรอบด้าน

เอกสารอ้างอิง

- กรมทรัพยากรน้ำ. (2565). รายงานประจำปี 2565. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.
- สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล. (2564). แนวทางการพัฒนารัฐบาลดิจิทัล พ.ศ. 2564–2567. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน).
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561–2580). กรุงเทพมหานคร: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สุพิชชา เพียรธรรม. (2563). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลในหน่วยงานภาครัฐ. วารสารบริหารธุรกิจและการบัญชี มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 12(1), 12–24.
- สุนทร ณ ราชสีมา. (2564). การบริหารการเปลี่ยนแปลงเพื่อขับเคลื่อนรัฐบาลดิจิทัล. วารสารการบริหารรัฐกิจ, 18(2), 45–60.
- Davis, F. D. (1989). Perceived usefulness, perceived ease of use, and user acceptance of information technology. *MIS Quarterly*, 13(3), 319–340.
- OECD. (2019). Digital government review of Thailand: Towards a digital government. Paris: OECD Publishing.
- United Nations. (2020). E-Government survey 2020: Digital government in the decade of action for sustainable development. New York: United Nations.
- Wirtz, B. W., Daiser, P., & Binkowska, B. (2018). E-Government 4.0: Conceptualization and directions for future research. *International Journal of Public Administration in the Digital Age*, 5(3), 1–17.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory analysis* (3rd ed.). New York: Harper and Row.

แนวทางการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารตามหลักอิทธิบาท 4
ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
นครศรีธรรมราช เขต 1*

THE GUIDELINES FOR SCHOOL ADMINISTRATION BY
ADMINISTRATORS ACCORDING TO THE FOUR BASES OF POWER IN
SCHOOLS UNDER THE JURISDICTION OF THE NAKHON SI
THAMMARAT PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1

เพชรรัตน์ คุณชน¹ และ ทิพนาศ เสวตวรโชติ²

Petcharat Kunchon¹ and Tippamas Sawetworachot²

¹⁻²มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมราช

¹⁻²Mahamakut Buddhist University Srithammasokkaraj Campus.Thailand

¹Corresponding Author's Email: lookplar03@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารตามหลักอิทธิบาท 4 ตามทัศนะของครู 2) เพื่อร่างแนวทางการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารตามหลักอิทธิบาท 4 3) เพื่อประเมินแนวทางในการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารตามหลักอิทธิบาท 4 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 จำนวน 140 คน ผู้ให้ข้อมูลในการร่างแนวทางพัฒนาเป็นผู้บริหารสถานศึกษา ข้าราชการพิเศษ จำนวน 5 ท่าน และ ผู้ประเมินแนวทางพัฒนาทักษะผู้บริหารสถานศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ข้าราชการพิเศษและศึกษานิเทศก์ ข้าราชการพิเศษ จำนวน 5 ท่าน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ กึ่งโครงสร้าง และแบบประเมินความเหมาะสม ความถูกต้อง และความเป็นไปได้ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารตามหลักอิทธิบาท 4 ตามทัศนะของครูภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ปัญหาและอุปสรรคการบริหารงานของผู้บริหาร ส่วนใหญ่คือการวางแผน และการจัดองค์กร 2. แนวทางการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารตามหลักอิทธิบาท 4 พบว่า มี 5 ด้าน 21 ข้อ คือ แนวทางการวางแผน จำนวน 4 ข้อ

---

* Received 28 April 2025; Revised 10 May 2025; Accepted 25 May 2025

แนวทางการจัดองค์กร จำนวน 4 ข้อ แนวทางการนำ จำนวน 5 ข้อ แนวทางการควบคุม จำนวน 4 ข้อ และแนวทางการอำนวยความสะดวก/การสั่งการ จำนวน 4 ข้อ 3. ผลการประเมินความเหมาะสม ของแนวทางการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารตามหลักอิทธิบาท 4 ในสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด หากพิจารณารายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุดทุกข้อ

คำสำคัญ : แนวทางการบริหาร, หลักอิทธิบาท 4

Abstract

The objectives of this research are 1) to study the management conditions of educational institutions of administrators according to the principle of Itthipada 4 and 2) to draft guidelines for the management of educational institutions by administrators according to the principle of Itthipada and 3) To evaluate the approach to promote the management of educational institutions by administrators according to the principle of Itthipada 4 The sample group includes teachers affiliated with the Nakhon Si Thammarat Primary Education Area Office. District 1 is 140 people, 5 are administrators of special education institutions, and 5 evaluators of the skills development guidelines for school administrators, including administrators of special education institutions and special education and education of special professionals. The tools used in the research include questionnaires, semi-structured interviews, and assessments of suitability, accuracy, and feasibility. The statistics used in the data analysis include frequency values, percentages, averages, and standard deviations. Content Analytics.

The results showed that: 1. The management conditions of the educational institutions of the administrators according to the principle of Itthipada 4 by Overall is moderate. Management problems and obstacles of executives are mainly planning and organization. 2. Guidelines for the management of educational institutions by administrators according to the principle of Itthipada found that there are 5 aspects of 21 items, namely 4 planning guidelines, 4 organizational guidelines, 5 leadership guidelines, 4 control guidelines, and 4 directing/commanding guidelines. 3. Results of the Suitability Assessment of the Administrator's Guidelines for the Management of

Educational Institutions in Principle Itthipada 4 is the highest overall level. If you look at each side, it is found that the average is at the highest level in all questions.

Keywords: Management Guidelines, Principle of Itthipada 4

บทนำ

ปัจจุบันการศึกษาในประเทศไทยได้จัดการศึกษาตามบริบทของการจัดการศึกษาตามแผนการศึกษาของชาติคือพัฒนาคน พัฒนาคูรูอาจารย์พัฒนาสังคมในหลากหลายรูปแบบที่เน้นการมีส่วนร่วมขององค์กรภาครัฐและเอกชนเป็นการจัดการศึกษาที่เน้นด้านอาชีวศึกษามากขึ้น การมุ่งเน้น ให้มีการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับปริญญาตรีเพื่อเน้นการมีงานทำโดยอาศัยปัจจัยหลักใน องค์กรหลักจากภายนอก เช่นปัจจัยด้านเทคโนโลยี ด้านเศรษฐกิจในระบบราชการด้านการเมือง การปกครอง ด้านคุณธรรมจริยธรรมซึ่งทำให้จัดระบบบริหารจัดการกระทรวงศึกษาธิการรูปแบบใหม่โดยบูรณาการองค์กรหลักของกระทรวงทั้ง 5 องค์กร โดยมอบหมายหน้าที่แก่ปลัดกระทรวงศึกษาธิการกระจายอำนาจไปสู่ส่วนภูมิภาคไปยังศึกษาธิการภาค 1 - 18 โดยแต่ละภาคประกอบไปด้วยกลุ่มจังหวัดแต่ละจังหวัดมีศึกษาธิการจังหวัดเป็นฝ่ายกำกับดูแลหน่วยงานทางการศึกษาในจังหวัดเขตพื้นที่และสถานศึกษา ซึ่งเป็นการกระจายอำนาจโดยให้มีการกำกับควบคุมดูแลกันอย่างเป็นระบบมากขึ้น (Pimpa, 2018 p. 242)

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 มีโรงเรียนขนาดเล็กหลายโรงเรียน มีนักเรียน 120 คนลงมา ซึ่งจำนวนนักเรียนลดลงเรื่อย ๆ เนื่องจากอัตราการเกิดลดลงทุกปี และค่านิยมของผู้ปกครองบางส่วนได้นำบุตรหลานส่งไปโรงเรียนที่มีขนาดใหญ่ การที่มีโรงเรียนขนาดเล็กจำนวนมาก จึงทำให้ประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษาไม่ดีเท่าที่ควร เนื่องจากขาดแคลน งบประมาณ วัสดุ ครุภัณฑ์ ขาดแคลนครู ขาดการสนับสนุนจากชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนส่วนใหญ่อยู่ในระดับยังไม่น่าพึงพอใจ ในการพัฒนาและยกระดับคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็ก จึงเกิดสำคัญและเป็นหน้าที่สำคัญของผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารจึงควรนำเอาหลักพุทธธรรม คือ หลักอิทธิบาท 4 1) ฉันทะ 2) วิริยะ 3) จิตตะ 4) วิมังสา อันเป็นหลักธรรมสำคัญที่จะนำสู่ความสำเร็จแก่นักบริหารมาประยุกต์ใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารสถานศึกษาในขอบข่ายภาระงานทั้ง 4 ด้าน คือ งานวิชาการ งานงบประมาณ งานบุคคล และ งานทั่วไป เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด (พระโฆสิต โฆสิตธมโม. 2565 หน้า 39)

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการทำวิจัย เรื่องแนวทางการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารตามหลักอิทธิบาท 4 ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 ที่จะศึกษาการนำเอาหลักพุทธธรรมอันได้แก่หลักอิทธิบาท 4 มา

บูรณาการใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารสถานศึกษาเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด และในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เพื่อเป็นข้อมูลสารสนเทศใหม่ นำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาเกี่ยวกับการบริหารงานในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 ให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารตามหลักอิทธิบาท 4 ตามทัศนะของครู ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1
2. เพื่อร่างแนวทางการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารตามหลักอิทธิบาท 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1
3. เพื่อประเมินแนวทางในการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารตามหลักอิทธิบาท 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร จำนวนประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 จำนวน 108 โรงเรียน รวม 1,121 คน (2566, หน้า 1)

กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 ซึ่งกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 140 คน

ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 จำนวน 108 โรงเรียน จำนวน 108 คน (2566, หน้า 1)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 โดยใช้การสุ่มแบบเจาะจง (Purposive sampling) ซึ่งเกณฑ์ในการเลือกกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้อำนวยการสถานศึกษามีประสบการณ์ทำงานมากกว่า 5 ปี และได้รับการยกย่อง จำนวน 5 คน

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญประเมินแนวทาง ผู้ทรงคุณวุฒิมีคุณสมบัติเป็นผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 ที่มี

ประสบการณ์การบริหารอย่างน้อย 5 ปีขึ้นไป จำนวน 2 คน และศึกษานิเทศก์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช จำนวน 3 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัย มีจำนวน 3 ชุด

2.1 แบบสอบถามสร้างขึ้นเพื่อศึกษาศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารตามหลักอิทธิบาท 4 ตามทัศนะของครู ในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1

2.2 แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างจากกรอบแนวคิดการวิจัยมีคำถาม 2 ส่วนคือ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และเกี่ยวกับแนวทางการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท 4 ซึ่งคำถามของแบบสัมภาษณ์ได้มาจากทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.3 แบบสอบประเมินความเหมาะสม ทั้ง 4 ด้าน ดังนี้ 1. ด้านการวางแผน 2. ด้านการจัดองค์กร 3. ด้านการนำ 4. ด้านการควบคุม 5. ด้านการอำนวยการ /การสั่งการ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการศึกษาวิจัย มีลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. ขออนุญาตและแนะนำตัวผู้วิจัยและขอความร่วมมือในตอบแบบสอบถาม การสัมภาษณ์ และการประเมินแนวทาง

2. ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามผ่านระบบ Google form ถึงสถานศึกษาถึงผู้บริหารโรงเรียน โดยทำเป็น QR Code ผ่านระบบ E-office

3. ผู้วิจัยนัดหมายวันเวลาและสถานที่ในการสัมภาษณ์ พร้อมส่งแบบสัมภาษณ์ให้ผู้สัมภาษณ์ล่วงหน้าก่อนดำเนินการสัมภาษณ์ พร้อมทั้งขออนุญาตในการบันทึกเสียง จัดบันทึกและถ่ายภาพระหว่างการสัมภาษณ์

4. ผู้วิจัยส่งแบบตรวจสอบแนวทางการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารตามหลักอิทธิบาท 4 ไปยังผู้ทรงคุณวุฒิ และเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ตรวจสอบความสมบูรณ์ เพื่อดำเนินการตามขั้นตอน การวิจัยต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. แบบสอบถามทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการหาค่าความถี่ และร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ทำการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา และนำเสนอเชิงบรรยาย ประกอบการอภิปรายผล

3. แบบประเมินแนวทาง ทำการวิเคราะห์ข้อมูลหาค่าแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ (Percentage) โดยกำหนดเกณฑ์การประเมินความเหมาะสม ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 ขึ้นไป

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารตามหลักอิทธิบาท 4 ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1

ตารางที่ 1 ผลการศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารตามหลักอิทธิบาท 4 โดยภาพรวมและรายด้าน

สภาพการดำเนินงาน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
การวางแผน (อิทธิบาท 4)	3.30	0.88	ปานกลาง
การจัดองค์กร (อิทธิบาท 4)	3.31	0.89	ปานกลาง
การนำ (อิทธิบาท 4)	3.35	0.87	ปานกลาง
การควบคุม (อิทธิบาท 4)	3.34	0.86	ปานกลาง
การอำนวยการ/การสั่งการ (อิทธิบาท 4)	3.33	0.80	ปานกลาง
รวม	3.33	0.86	ปานกลาง

จากตารางที่ 1 พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด มีจำนวน 4 ด้าน ได้แก่ การนำ (อิทธิบาท 4) ($\bar{X} = 3.35$, S.D. = 0.87) ด้านการจัดองค์กร ($\bar{X} = 3.31$, S.D. = 0.89) ด้านการควบคุม (อิทธิบาท 4) ($\bar{X} = 3.34$, S.D. = 0.86) และ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการวางแผน (อิทธิบาท 4) ($\bar{X} = 3.30$, S.D. = 0.88)

ตอนที่ 2 ผลการศึกษานวการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารตามหลักอิทธิบาท 4 ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1

ผลการศึกษาพบว่า ได้แนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท 4 จำนวน 5 ด้าน 21 แนวทาง ดังนี้

1. การวางแผน (อิทธิบาท 4) แนวทางดำเนินการ ดังนี้ 1) ผู้บริหารต้องมีหลักการทำงาน โดยใช้หลักการเดิมมี P (การวางแผน) D (ลงมือทำ) C (การตรวจสอบ) A (การแก้ไข)” 2) ผู้บริหารต้องวางแผนและตัดสินใจอย่างมีเหตุผล 3) ผู้บริหารต้องเป็นคนทันสมัย เป็นนักคิดวางแผนในการบริหารจัดการ การพัฒนาสถานศึกษา 4) ผู้บริหารต้องใช้ปัญญาในการวางแผนอย่างรอบคอบ

2. การจัดองค์กร (อิทธิบาท 4) แนวทางดำเนินการ ดังนี้ 1) ผู้บริหารต้องมีเหตุผลในการปฏิบัติงานโรงเรียน 2) ผู้บริหารมีหลักการที่ดี มีแบบแผน ไม่ขัดต่อระเบียบปฏิบัติ 3) ส่งเสริมและพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักฉันทะ 4) การปฏิบัติงานจะประสบความสำเร็จได้ต้องอาศัยความเพียรพยายาม จัดลำดับความสำคัญของงาน ต้องไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคที่เกิดขึ้น

3. การนำ (อิทธิบาท 4) แนวทางดำเนินการ ดังนี้ 1) ผู้บริหารสร้างความตระหนักให้แก่ครูและบุคลากรในโรงเรียนเอาใจใส่ติดตามพฤติกรรมของนักเรียน 2) ผู้บริหารได้พูดคุยสื่อสาร สร้างความร่วมมือ ช่วยเสริมแรงให้ผู้ปฏิบัติงาน 3) ส่งเสริมการพัฒนาตนเอง มีการจัด

อบรมและสัมมนาเพื่อเสริมสร้างความรู้และทักษะใหม่ๆ ให้กับบุคลากรในสถานศึกษา 4) ผู้บริหารต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการบริหารจัดการ 5) ผู้บริหารต้องมีความตั้งใจเอาใจใส่ในทุกงานของโรงเรียน ต้องทุ่มเททั้งร่างกายแรงใจ ให้มีประสิทธิภาพในทุกด้าน

4. การควบคุม (อิทธิบาท 4) แนวทางดำเนินการ ดังนี้ 1) ผู้บริหารเอาใจใส่ติดตามการปฏิบัติงาน พฤติกรรมของนักเรียนและบุคลากรใน 2) ผู้บริหารติดตามงานการปฏิบัติงานของครู บุคลากรทางการศึกษา ตรวจสอบและหาแนวทางพัฒนาคุณภาพของนักเรียน ครู ผู้ปกครอง และ 3) ผู้บริหารต้องประเมินผลการดำเนินงานอย่าง 4) ผู้บริหารต้องมีความตั้งใจเอาใจใส่ในทุกงานของโรงเรียน ให้มีประสิทธิภาพในทุกด้าน ไม่ทอดทิ้งงาน

5. การอำนวยการ /การสั่งการ (อิทธิบาท 4) แนวทางดำเนินการ ดังนี้ 1) ผู้บริหารทำงานอย่างเป็นระบบ 2) ผู้บริหารให้กำลังใจคุณครู นักเรียน และผู้ร่วมงานในขณะที่คุณครู และนักเรียน 3) ผู้บริหารสร้างแรงบันดาลใจในการทำงาน และสร้างทีมงานในการทำงานให้ทุกคนมีความรักความสามัคคี 4) มีความพอใจรักใคร่ในงาน โดยมีใจรักในวิชาชีพผู้บริหาร รักในงานที่ทำ และเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ผู้ปฏิบัติงาน

ตอนที่ 3 ผลการประเมินแนวการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารตามหลักอิทธิบาท 4 ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1

ตารางที่ 3 ผลการประเมินแนวการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารตามหลักอิทธิบาท 4 ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 ภาพรวมและรายด้าน

การบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร 4	ความเหมาะสม
	ร้อยละ
การวางแผน	95
การจัดองค์กร	100
การนำ	100
การควบคุม	100
การอำนวยการ/การสั่งการ	100
ภาพรวม	99

จากตารางที่ 3 พบว่า ความเหมาะสมของแนวบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารตามหลักอิทธิบาท 4 พบว่า มีความเหมาะสม คิดเป็นร้อยละ 99 เมื่อพิจารณาความเหมาะสมรายด้าน พบว่า การจัดองค์กร (อิทธิบาท 4) การนำ (อิทธิบาท 4) การอำนวยการ /การสั่งการ

(อิทธิบาท 4) มีความเหมาะสม คิดเป็นร้อยละ 100 รองลงมา ด้านการวางแผน การควบคุม (อิทธิบาท 4) มีความเหมาะสม คิดเป็นร้อยละ 100

อภิปรายผล

1. ผลการวิเคราะห์สภาพแนวการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารตามหลักอิทธิบาท 4 ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1

ผลการวิเคราะห์ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยได้แก่ การนำ ด้านการจัดองค์กร ด้านการควบคุม ด้านการอำนวยความสะดวก/การสั่งการ ด้านการวางแผน ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลที่ได้รับมอบหมายในฐานะ ผู้นำการปฏิบัติงานเป็นแบบอย่างที่ดี สามารถเป็นตัวอย่างที่ดีด้านการปฏิบัติตนและปฏิบัติงาน จนเป็นที่ยอมรับจากผู้ร่วมงาน และปฏิบัติงานในด้านบริหารจัดการภายในสถานศึกษาตามบทบาทหน้าที่ในการเพื่อให้ผู้ร่วมงานในองค์กรปฏิบัติตามวัตถุประสงค์เป้าหมายขององค์กรที่วางไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของพินนา พัฒนาอุดม สีนคำ (2557, หน้า 126) ได้ศึกษารูปแบบกระบวนการบริหารที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สามารถอภิปรายผลรายด้านได้ดังนี้ การวางแผน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง หากพิจารณารายด้านพบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการวางแผนด้วยความรอบคอบ (จิตตะ) รองลงมา คือผู้บริหารสถานศึกษามีการวางแผนแบบแผนอย่างเป็นขั้นตอน (วิมังสา) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีกระบวนการวางแผนด้วยการคิดวิเคราะห์สม่ำเสมอ (วิมังสา) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการวางแผนที่สอดคล้องกับ วิสัยทัศน์ พันธกิจ แนวนโยบาย และตามเป้าหมายของสถานศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของพระภิกษุ กนต์สีโล (สิงมาตา), สุนทร สายคา และเจ้าอธิการบุญช่วย โชติวโส (2563, หน้า 68) ทำการศึกษาการบริหารสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอนาดูน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเพราะว่าการรู้จักวิเคราะห์งานและสังเคราะห์อย่างถูกต้อง การจัดองค์กร โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง หากพิจารณารายด้านพบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้บริหารสถานศึกษาให้คำแนะนำแสดงออกถึงการมีความรัก ความศรัทธาต่อบุคลากร (วิริยะ) รองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาวางแผนอัตรากำลังคนและบุคลากรในการทำงานเพื่อปรับปรุงการทำงานให้ดียิ่งขึ้น (วิมังสา) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ผู้บริหารสถานศึกษามีกระบวนการกำหนดหลักเกณฑ์ในการประเมินผลด้วยเหตุและผลที่ชัดเจน (วิริยะ) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาร่วมกับคณะกรรมการสถานศึกษามีการกำหนดโครงสร้างของงาน และส่งเสริมให้บุคลากรที่ทำงานมีการพัฒนาและดำเนินแผนการปรับปรุงให้ดีขึ้น โดยเน้นย้ำให้มีการกำหนดของเขตของ

งานในแต่ละฝ่ายอย่างชัดเจน โดยคำนึงถึงโครงสร้างงานกับอำนาจหน้าที่ต่าง ๆ ให้ดำเนินการไปในทิศทางเดียวกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของวรรณา เวียงแก้ว และ คณะ (2558, หน้า 93-94) ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ได้ศึกษากระบวนการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 ด้านการจัดการองค์การ ผลการวิจัยพบว่าอยู่ระดับมาก การนำ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง หากพิจารณารายด้านพบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้บริหารสถานศึกษามีความปรารถนาดีมีความจริงใจ (ฉันทะ) รองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีสติปัญญาในการบริหารงาน โดยการใช้ศาสตร์และศิลป์ในการบริหารงานอย่างมีสติ (วิมังสา) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ผู้บริหารสถานศึกษามีกลยุทธ์หรือแนวทางที่จะดำเนินการให้สำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ (ฉันทะ) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษามีความสามารถในกระบวนการที่ชักนำโน้มน้าวให้บุคคลเกิดความมานะพยายามซึ่งอาจเกิดจากสิ่งเร้าภายนอกหรือภายในเพียงอย่างเดียว หรือทั้งสองอย่างเพื่อนำไปสู่การดำรงไว้ซึ่งพฤติกรรมในการทำงานของบุคคล เพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์การอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของรัตนา เหลืองงาม (2562, หน้า 84) ได้ศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 การควบคุม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง หากพิจารณารายด้านพบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการวางแผนควบคุมการดำเนินงาน (วิมังสา) รองลงมา ผู้บริหารสถานศึกษาใส่ใจในการตรวจสอบงาน (วิมังสา) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการประเมินความคืบหน้าของการดำเนินงานขององค์กรเป็นครั้งคราว เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ (วิริยะ) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษามีความสามารถ ในการกำหนดมาตรฐานของการปฏิบัติงาน การประเมินผลการปฏิบัติงานโดยเปรียบเทียบผลการปฏิบัติงานจริงกับมาตรฐานที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของวรรณา เวียงแก้ว และ คณะ (2558, หน้า 96) ภาพรวมอยู่ในระดับมาก พบว่า กระบวนการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหาร สถานศึกษาและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 5 ด้านการควบคุมงานใน ภาพรวมอยู่ระดับมาก การอำนวยการ/การสั่งการ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง หากพิจารณารายด้านพบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน (ฉันทะ) รองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีวิธีการสั่งการด้วยความตั้งใจ (จิตตะ) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการมอบหมายให้ผู้ปฏิบัติงานดำเนินการตามที่ต้องการ (จิตตะ) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุน ส่งเสริมการปฏิบัติหน้าที่ของครูผู้สอนในสถานศึกษาอย่างเต็มกำลังเพื่อให้เกิดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของรัตนา เหลืองงาม (2562, หน้า 84) พบว่าอยู่ในระดับมาก

2. ร่างแนวการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารตามหลักอิทธิบาท 4 ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1

จากการสัมภาษณ์สรุปได้ว่าผู้บริหารควรมีการวางแผนพัฒนา ดังนี้

การวางแผน คือ ผู้บริหารต้องมีหลักการทำงาน โดยใช้หลักการเดิมมี P (การวางแผน) D (ลงมือทำ) C (การตรวจสอบ) A (การแก้ไข)

การจัดองค์กร คือ ผู้บริหารต้องมีเหตุผลในการปฏิบัติงานโรงเรียน มอบหมายงานตามความชอบ ความถนัดของบุคลากร มีการประสานงานกับผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานต่างๆ ผู้บริหารมีหลักการที่ดี มีแบบแผน ไม่ขัดต่อระเบียบปฏิบัติ

การนำ คือ ผู้บริหารสร้างความตระหนักให้แก่ครูและบุคลากรในโรงเรียน เอาใจใส่ติดตามพฤติกรรมของนักเรียน และบุคลากร รวมทั้งประสานผู้ปกครองและหน่วยงานต่างๆ ช่วยเสริมแรง จนกว่างานประสบความสำเร็จ

การควบคุม คือ ผู้บริหารเอาใจใส่ติดตามการปฏิบัติงาน พฤติกรรมของนักเรียนและบุคลากรในสถานศึกษา ความเป็นไปของชุมชน และควบคุมแนวทางระบบการทำงาน of สถานศึกษา

การอำนวยการ / การสั่งการ ผู้บริหารควรมีการวางแผนพัฒนา ผู้บริหารมีความขยันในการทำงานอย่างต่อเนื่อง และต้องทำงานอย่างเป็นระบบ พุดคุยให้คำแนะนำ และแนวทางในการปฏิบัติงานเพื่อให้งานประสบผลสำเร็จ

3. ผลการประเมินแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท 4 ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1

จากการวิเคราะห์แบบประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยได้แก่ การนำ ด้านการจัดองค์กร ด้านการควบคุม ด้านการอำนวยการ/การสั่งการ ด้านการวางแผน

สรุป/ข้อเสนอแนะ

พบว่าแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท 4 ทั้ง 5 ด้าน 21 แนวทางที่มีความเหมาะสมอยู่ร้อยละ 80 – 100 และมีข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผู้บริหารสถานศึกษา ควรพัฒนาด้านการวางแผนโดยการบูรณาการหลักธรรมให้ชัดเจนมากขึ้น

2. ผู้บริหารสถานศึกษา ควรส่งเสริมพัฒนาพฤติกรรมในการบริการงานด้วยการนำ ด้านการจัดองค์กร ด้านการอำนวยการ/การสั่งการ และกำกับติดตามอย่างต่อเนื่อง

3. ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนควรนำเอาหลักอิทธิบาท 4 มาบูรณาการใช้ในการบริหารจัดการภาระงานในสถานศึกษาโดยให้ครอบคลุมภาระงานทั้ง 4 ด้าน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. ควรศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารตามหลักทศพิธราชธรรมเพื่อการพัฒนาการศึกษาที่ยั่งยืน
3. ควรศึกษาวิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการพัฒนาที่มีคุณภาพของการบริหารสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- พระโฆสิต โฆสิตธมโม. (2565). การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 เพื่อการบริหารองค์กรสู่ความสำเร็จ. วารสารธรรมวัตร, 3(1), 39-47.
- พระอภินันท์ กนตสีโล (สิงมาตา), สุนทร สายคำ และเจ้าอธิการบุญช่วย โชติวิโส. (2563). การบริหารสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอนาดูน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- พັນนา พัฒนาอุดมสินคำ. (2557). รูปแบบกระบวนการบริหารที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา การบริหารเพื่อการพัฒนา การศึกษาสำนักบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.
- รัตนา เหลืองาม. (2562). ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1.
- วรรณ เวียงแก้ว. (2558). กระบวนการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี, ลพบุรี.
- Dr.Prayad PimPa (2561) (2018). Current Thai Studies. Academic Journal of Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus, 7(1), 242–249.

แนวทางการพัฒนาสถานศึกษาสู่การเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรม สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย*

THE GUIDELINES FOR DEVELOPING EDUCATIONAL
INSTITUTIONS TO BECOME INNOVATIVE ORGANIZATIONS
UNDER THE JURISDICTION OF THE NONG KHAI PROVINCIAL
PRIMARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA OFFICE

อัศรพนธ์ อุทิศพงษ์¹, พัชรินทร์ ชมภูวิเศษ² และ นวัตกรรม หอมสิน³
Akkharaphon Uthitiphong¹, Patcharin Chompuwiset² and Nawattakorn Homsin³
¹⁻² มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
¹⁻² Udon Thani Rajabhat University, Thailand
Corresponding Author's Email : 66120605229@udru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมของสถานศึกษา 2) หาแนวทางการพัฒนาสถานศึกษาสู่การเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรม 3) เพื่อประเมินแนวทางการพัฒนาสถานศึกษาสู่การเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็น ผู้บริหารสถานศึกษาและครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย จำนวน 335 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็น แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยสถิติพื้นฐาน ด้านสภาพปัจจุบันมีค่าอำนาจจำแนก อยู่ระหว่าง 0.72 - 0.95 มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.99 ด้านสภาพที่พึงประสงค์มีค่าอำนาจจำแนก อยู่ระหว่าง 0.40 - 0.92 มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.98 ระยะที่ 2 หาแนวทางการพัฒนาสถานศึกษาสู่การเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรม ใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง กลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ โรงเรียนที่ไปศึกษาแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ จำนวน 3 โรงเรียน ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง โดยพิจารณาจากเกณฑ์คุณสมบัติที่กำหนด ระยะที่ 3 การประเมินแนวทางการพัฒนาสถานศึกษาสู่การเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบประเมินแนวทาง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความเป็นประโยชน์ ด้านความเหมาะสม และด้านความเป็นไปได้

---

* Received 28 April 2025; Revised 10 May 2025; Accepted 25 May 2025

ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพปัจจุบันของความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมของสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก และสภาพที่พึงประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2) แนวทางการพัฒนาสถานศึกษาสู่การเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรม ที่มีความต้องการจำเป็นมากที่สุดคือ ด้านวิสัยทัศน์ กลยุทธ์ เป้าหมาย แนวทางที่สำคัญที่สุดมีดังนี้ สถานศึกษามีการกำหนดวิสัยทัศน์ กลยุทธ์ เป้าหมาย ร่วมกัน ผู้บริหารวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ความต้องการของสถานศึกษาและชุมชน กำหนดปฏิทินปฏิบัติงาน รวมไปถึงขอบเขตงานจะต้องดำเนินการในการพัฒนางานเพื่อให้สถานศึกษาเกิดผลสัมฤทธิ์ที่ดีขึ้น 3) ผลการประเมินแนวทางการพัฒนาสถานศึกษาสู่การเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรม โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: แนวทางการพัฒนา, องค์กรแห่งนวัตกรรม, สถานศึกษาสู่การเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรม

ABSTRACT

The objectives of this research were to: 1) to Study the current status, desired status, and necessity of being an innovative organization of educational institutions. 2) To find a way to develop educational institutions into innovative organizations. 3) To evaluate the way to develop educational institutions into innovative organizations. The sample group used in the study was 335 school administrators and teachers under the Office of the Primary Education Area of Nong Khai Province, selected by stratified random sampling. The research instrument was a 5-level rating scale questionnaire. Data were analyzed using basic statistics. The current status had a discrimination power of 0.72-0.95 and a reliability of 0.99. The desired status had a discrimination power of 0.40-0.92 and a reliability of 0.98. Phase 2: Find a way to develop educational institutions into innovative organizations using a semi-structured interview. The informants were 3 schools that studied excellent practices. A purposive selection method was used, considering the specified criteria. Phase 3: Evaluation of the development guidelines of educational institutions into innovative organizations. The research instrument was a three-dimensional assessment form: usefulness, appropriateness, and feasibility.

The research findings revealed that: 1) The current state of the innovation organization of the educational institution is at a high level, and the desired state is at the highest level. 2) The most important development guidelines for the

educational institution to become an innovation organization are vision, strategy, and goals. The most important guidelines are as follows: The educational institution has set a vision, strategy, and goals together. The administrators analyze the current state, the needs of the educational institution and the community, set a work calendar, and the scope of work to be carried out in developing the work so that the educational institution can achieve better results. 3) The evaluation results of the development guidelines for the educational institution to become an innovation organization are at the highest level.

KEYWORDS: The Development Guidelines, Innovative Organization, Educational Institutions Towards Becoming Innovation-Driven Organizations

บทนำ

ปัจจุบันสถานการณ์ของโลกในศตวรรษที่ 21 มีการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลกระทบต่อองค์กรต่าง ๆ ทัศนคติ ความเชื่อ ค่านิยม วัฒนธรรม และพฤติกรรมของประชากรที่ปรับเปลี่ยนไปตามกระแสโลกาภิวัตน์ การเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศที่ส่งผลให้อย่างรวดเร็ว รวมทั้งระบบการศึกษาที่ยังมีปัญหามากมายประการ นับตั้งแต่ปัญหาคุณภาพของคนไทยทุกช่วงวัย จึงมีความจำเป็นที่ประเทศไทยต้องปฏิรูปการศึกษาเพื่อให้ระบบการศึกษาเป็นกลไกหลักของการขับเคลื่อนประเทศ ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับใหม่กรอบยุทธศาสตร์ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 – 2579) (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560: 107)

สถานศึกษาจำเป็นที่จะต้องปรับตัวโดยการพัฒนานวัตกรรมหรือนำนวัตกรรมต่าง ๆ มาใช้ เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องและเกิดการบริหารเชิงนวัตกรรมที่มีประสิทธิภาพ การบริหารสถานศึกษาภายใต้สังคมแห่งการเรียนรู้และการแข่งขันมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหาร สถานศึกษาทุกระดับจะต้องรู้เท่าทันกระแสการเปลี่ยนแปลง เร่งพัฒนาสถานศึกษาให้มีศักยภาพใน ทุกด้านการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรม (สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ, 2563: 74)

การพัฒนาสู่การเป็นสถานศึกษาแห่งนวัตกรรม และองค์กรนวัตกรรมทางการศึกษาซึ่งมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงซึ่งกันและกัน การเปลี่ยนแปลงสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ การส่งเสริมการสร้างความรู้ใหม่และการสร้างนวัตกรรมเพื่อพัฒนาประสิทธิผลและพัฒนาประสิทธิภาพองค์กรทางการศึกษา และการเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรม ดังนั้น การพัฒนาสถานศึกษาสู่การเป็นองค์กรนวัตกรรมควรมีการเตรียมความพร้อมในระดับสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาต้องมีการบทบาทในการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา เพื่อให้สถานศึกษาเกิดคุณภาพที่แท้จริง

และนวัตกรรมจึงเป็นสิ่งสำคัญของการบริหารองค์กรในยุคปัจจุบัน ภาครัฐก็จำเป็นที่จะต้องมึนวัตกรรมไว้รองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วด้วย (บุญอนันต์ พินัยทรัพย์, 2555: 89)

การเปลี่ยนแปลงองค์กรสู่การเป็น “องค์กรแห่งนวัตกรรม” ต้องอาศัยบริบทหลาย ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านผู้นำหรือผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีทักษะ องค์ความรู้ ประสบการณ์ มีนวัตกรรมทางความคิด และมีกลยุทธ์ ตลอดจนความรู้ในการบริหารจัดการ องค์กร เพื่อนำพาองค์กรไปสู่เป้าหมาย การบริหารจัดการองค์กรเพื่อนำไปสู่องค์กรแห่งนวัตกรรมถือเป็นความท้าทายของผู้บริหารอย่างยิ่ง ผู้บริหารจะต้องสนับสนุน ส่งเสริมบุคลากร ให้มีความสามารถ และเข้าใจในนวัตกรรม บุคลากรจะต้องมีความต้องการที่จะปรับเปลี่ยน พัฒนาองค์กรด้วยความเต็มใจ จึงจะสามารถนำพาองค์กรไปสู่เป้าหมายเดียวกันได้ องค์กรจะต้องมีโครงสร้างที่ยืดหยุ่นเหมาะกับการส่งเสริมให้เกิดนวัตกรรมในองค์กร บุคลากรในองค์กรจะต้องมีการทำงานร่วมกันเป็นทีมมากกว่าปัจเจกบุคคล องค์กรที่มีลักษณะเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมจะต้องให้ความสำคัญกับการสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมให้เกิดวัฒนธรรมในองค์กร มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ของบุคลากรทั้งภายใน และภายนอกองค์กร จนเกิดเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ (จำเริญ จิตรหลัง, 2559: 59)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย มีสถานศึกษาในความรับผิดชอบ จำนวน 285 แห่ง ขับเคลื่อนการดำเนินงานเชื่อมโยงและสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติและนโยบาย ทุกระดับ ส่งเสริม สนับสนุน พัฒนาการศึกษาระดับพื้นฐานให้มีคุณภาพ โดยใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา บุคลากรในสังกัดได้รับการพัฒนาให้เป็นมืออาชีพ ส่งเสริมองค์ความรู้และส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมการศึกษาที่ทันสมัย เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาระดับพื้นฐานเป็นองค์กรชั้นนำที่มีคุณภาพ น้อมนำศาสตร์พระราชาสู่การจัดการศึกษา พัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้และทักษะในศตวรรษที่ 21 พัฒนาผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ ทันทต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี ที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย ได้มีการวิเคราะห์องค์กร (SWOT Analysis) พบว่า ในด้านการบริหารจัดการของสถานศึกษา มีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างบ้อยทำให้การจัดการไม่มีประสิทธิภาพ กระบวนการทำงาน ซับซ้อนไม่เป็นระบบ ขาดนวัตกรรมและแนวทางในการบริหารจัดการที่ชัดเจนและบุคลากรมีทิศทางการปฏิบัติงานไม่ชัดเจน การเปลี่ยนแปลงโครงสร้าง และนโยบายทำให้ขาดประสิทธิภาพและความต่อเนื่อง การขับเคลื่อนกลยุทธ์และจุดเน้นและยังไม่บรรลุผล บุคลากรในสถานศึกษาไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของการกำหนดทิศทางในการพัฒนาองค์กร ขาดความเข้าใจในการนำกลยุทธ์และจุดเน้นไป สู่การปฏิบัติ การปรับเปลี่ยนนโยบาย ส่งผลให้การขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษาดูเหมือนขาดความต่อเนื่อง และ ไม่มีประสิทธิภาพ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย, 2567: 44) ด้วยเหตุนี้ สถานศึกษาต้องให้ความสำคัญและมุ่งพัฒนาสู่ความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรม โดยมุ่งการปรับปรุง กระบวนการทำงานอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับหลักการจัดการศึกษา

ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ อีกทั้งมุ่งเน้นให้บุคลากรคิดสิ่งใหม่ ๆ อยู่เสมอ เน้นการเปลี่ยนแปลงด้วยกระบวนการ วิธีการ เครื่องมือใหม่ ๆ เพื่อการดำเนินงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และดำเนินงานสอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย การลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาโดยใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัล ส่งเสริม สนับสนุนสถานศึกษา นำนวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Technology) มาใช้ในการบริหารงานเพื่อให้สถานศึกษาสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากความเป็นมาและสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาสถานศึกษาสู่การเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมของสถานศึกษา เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลและนำไปสู่แนวทางการพัฒนาสถานศึกษาสู่การเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมให้เกิดขึ้น มีความเหมาะสมกับ สภาพความพร้อม บริบทสถานที่ และทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดของสถานศึกษานั้น ๆ มุ่งให้ความสำคัญไปที่แนวทางการพัฒนาสถานศึกษาสู่การเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรม กระตุ้นให้บุคลากรมุ่งพัฒนาคุณภาพของการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่อง มีการปรับปรุงและพัฒนาเพื่อบรรลุเป้าหมายขององค์กร เพื่อการพัฒนาและยกระดับการศึกษาของไทยให้เท่าเทียมกับนานาประเทศ ทำให้ผู้เรียนมีคุณภาพ และพร้อมต่อการเป็นพลเมืองโลกในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย
2. เพื่อหาแนวทางการพัฒนาสถานศึกษาสู่การเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย
3. เพื่อประเมินแนวทางการพัฒนาสถานศึกษาสู่การเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและ กลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย ปีการศึกษา 2567 ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 343 คน ครู จำนวน 2,398 คน รวมทั้งสิ้น 2,741 คน จาก 285 โรงเรียน (แผนปฏิบัติการประจำปี, 2567: 12)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู โดยผู้วิจัยกำหนดกลุ่มตัวอย่างด้วยการเปิดตารางของเครจซี่และมอร์แกน ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% (สมชาย วรภิเกษมสกุล 2554: 169) ทำให้ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 335 คนแบ่งเป็นผู้บริหาร 41 คน ครูผู้สอน 294 คน จากนั้นผู้วิจัยใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้างานวิชาการ และครูจากสถานศึกษาที่เป็นที่ยอมรับและมีแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) จำนวน 3 โรงเรียน โรงเรียนละ 3 คน รวมทั้งสิ้น 9 คน ที่มาจากการเลือกเฉพาะแบบเจาะจง (Purposive Selection)

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาระยะที่ 3 ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน เป็นผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย โดยมีคุณสมบัติ คือ เป็นผู้มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาอย่างน้อย 5 ปี

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยระยะที่ 1 คือ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็น แบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งประกอบด้วย ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับสภาพตำแหน่งวุฒิการศึกษาสูงสุด เพศ และประสบการณ์ในการทำงาน ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน มีค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม (IOC) อยู่ระหว่าง 0.60 – 1.00 มีค่าอำนาจจำแนก อยู่ระหว่าง 0.72 – 0.95 ด้านสภาพที่พึงประสงค์มีค่าอำนาจจำแนก อยู่ระหว่าง 0.40 – 0.92 ด้านสภาพปัจจุบันมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.99 และด้านสภาพที่พึงประสงค์มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.98

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยระยะที่ 2 คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาสถานศึกษาสู่การเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรม จากข้อคำถามจากแบบสอบถามในระยะที่ 1 ที่มีค่าสูงกว่าค่า $PNI_{modified}$ เฉลี่ยแต่ละด้าน มาใช้ในการสัมภาษณ์

2.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยระยะที่ 3 แบบประเมินแนวทางเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ประกอบด้วย ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ซึ่งได้จากการสรุปแนวทางการพัฒนาสถานศึกษาสู่การเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรม ของผู้เชี่ยวชาญ ทั้ง 5 คน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ในระยะที่ 1 ผู้วิจัยนำหนังสือขอความอนุเคราะห์ขอเก็บรวบรวมข้อมูลจากจากบัณฑิตวิทยาลัย นำไปให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 และเขต 2 เพื่อออกหนังสือขอความอนุเคราะห์ขอเก็บรวบรวมข้อมูลการโดยแนบบแบบสอบถามเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่สร้างผ่าน Google forms และจัดทำเป็นคิวอาร์โค้ด เพื่อให้กลุ่ม

ตัวอย่างเข้าไปดำเนินการตอบแบบสอบถาม ตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่กำหนด โดยผู้วิจัยส่งแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างได้ครบถ้วน และได้รับการตอบกลับทุกชุด คิดเป็น 100 %

3.2 ในระยะที่ 2 ผู้วิจัยดำเนินการประสานงานกับผู้ให้ข้อมูลและเดินทางไปสัมภาษณ์ด้วยตนเอง โดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ใช้วิธีการสัมภาษณ์และจัดเก็บข้อมูลด้วยการจดบันทึกและบันทึกเสียงการสัมภาษณ์

3.3 ในระยะที่ 3 ผู้วิจัยนำแนวทางฯ พร้อมส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ ไปถึงผู้เชี่ยวชาญเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการประเมินแนวทางการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ระยะที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) (บุญชม ศรีสะอาด, 2560: 121) และค่าความต้องการจำเป็น $PNI_{modified}$ (สุวิมล ว่องวานิช, 2550: 15-17) ในระยะที่ 2 การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) จากการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured interview) และในระยะที่ 3 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการวิจัย

1. การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการพัฒนาสถานศึกษาสู่การเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรม ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ลำดับความต้องการจำเป็นของการพัฒนาสถานศึกษาสู่การเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรม

องค์ประกอบความเป็นองค์กร แห่งนวัตกรรมของสถานศึกษา	สภาพปัจจุบัน		แปลผล	สภาพที่พึงประสงค์		แปลผล	ความต้องการจำเป็น $PNI_{modified}$	
	$\bar{X}$	S.D.		$\bar{X}$	S.D.			ลำดับที่
1. ด้านวิสัยทัศน์ กลยุทธ์ เป้าหมาย	3.70	0.72	มาก	4.54	0.35	มากที่สุด	0.227	1
2. ด้านภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม	3.74	0.61	มาก	4.54	0.41	มากที่สุด	0.213	2
3. ด้านโครงสร้างองค์กร	3.74	0.74	มาก	4.54	0.42	มากที่สุด	0.213	2
4. ด้านบรรยากาศองค์กร	3.78	0.65	มาก	4.58	0.41	มากที่สุด	0.211	3
5. ด้านองค์กรแห่งการเรียนรู้	3.80	0.64	มาก	4.57	0.41	มากที่สุด	0.202	4
โดยรวม	3.75	0.67	มาก	4.55	0.40	มากที่สุด	0.213	-

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันของความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมของสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.75$, S.D. = 0.67) เมื่อพิจารณารายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านองค์กรแห่งการเรียนรู้ ($\bar{x} = 3.80$, S.D. = 0.64) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านบรรยากาศองค์กร ($\bar{x} = 3.78$, S.D. = 0.65) ด้านภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมและด้านโครงสร้างองค์กร ($\bar{x} = 3.74$, S.D. = 0.61) และ ด้านวิสัยทัศน์ กลยุทธ์ เป้าหมาย ($\bar{x} = 3.70$, S.D. = 0.72) ตามลำดับ

สภาพที่พึงประสงค์ของความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมของสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.55$, S.D. = 0.40) เมื่อพิจารณารายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านบรรยากาศองค์กร ($\bar{x} = 4.58$, S.D. = 0.41) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือด้านองค์กรแห่งการเรียนรู้ ($\bar{x} = 4.57$, S.D. = 0.41) ด้านวิสัยทัศน์ กลยุทธ์ เป้าหมาย ด้านภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม ด้านโครงสร้างองค์กร ($\bar{x} = 4.54$, S.D. = 0.42) ตามลำดับ

ความต้องการจำเป็นในทางการพัฒนาสถานศึกษาสู่การเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรม ลำดับที่ 1 คือ ด้านวิสัยทัศน์ กลยุทธ์ เป้าหมาย ($PNI_{\text{modified}} = 0.227$) ลำดับที่ 2 คือ ด้านภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม และด้านโครงสร้างองค์กร ($PNI_{\text{modified}} = 0.213$) ลำดับที่ 3 คือ ด้านบรรยากาศองค์กร ($PNI_{\text{modified}} = 0.211$) และลำดับที่ 4 คือ ด้านองค์กรแห่งการเรียนรู้ ($PNI_{\text{modified}} = 0.202$) โดยที่วิสัยทัศน์ กลยุทธ์ เป้าหมาย มีค่า PNI_{modified} สูงกว่าค่าเฉลี่ย

2. ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาสถานศึกษาสู่การเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย ประกอบด้วยแนวทางต่าง ๆ ใน 5 ด้าน ดังต่อไปนี้

2.1 ด้านวิสัยทัศน์ กลยุทธ์ เป้าหมาย ได้แก่ 1) สถานศึกษามีการกำหนดวิสัยทัศน์ กลยุทธ์ เป้าหมาย ร่วมกันของคณะกรรมการสถานศึกษาสู่การเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรม 2) ผู้บริหารต้องวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการของสถานศึกษาและชุมชนสู่การเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรม 3) สถานศึกษาเปิดโอกาสให้บุคลากรทุกคนมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ กลยุทธ์ เป้าหมายสู่การเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรม 4) สถานศึกษากำหนดปฏิทินในการปฏิบัติงาน รวมไปถึงขอบเขตของงานด้านวิชาการว่าจะต้องดำเนินการในการพัฒนางานเพื่อให้สถานศึกษาเกิดผลสัมฤทธิ์ที่ดีขึ้น และ 5) สถานศึกษามีการปรับปรุงวิสัยทัศน์ กลยุทธ์ เป้าหมาย สู่การเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมให้ทันสมัยอยู่เสมอ

2.2 ด้านภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม ได้แก่ 1) สถานศึกษาส่งเสริม และสนับสนุนบุคลากรที่สามารถนำแนวคิดแบบเดิมมาพัฒนาต่อยอดให้เกิดการสร้างสรรคสิ่งใหม่ที่มีคุณค่า 2) สถานศึกษาส่งเสริม สนับสนุนการศึกษา ค้นคว้าของบุคลากรให้มีความกล้าในการแสดงความคิดเห็นๆ หรือการสร้างสรรคนวัตกรรม 3) สถานศึกษาส่งเสริมให้บุคลากรมีการคิดและแก้ปัญหา ทำงานอย่างเป็นระบบ รวดเร็วและทันสมัย 4) สถานศึกษามีกิจกรรมสร้างการเรียนรู้ร่วมกันเพื่อพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมของบุคลากร และเกิดประโยชน์ต่อ

สถานศึกษา และ 5) ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีวิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) เป็นนวัตกรรมทางการบริหารสถานศึกษา

2.3 ด้านโครงสร้างองค์กร ได้แก่ 1) สถานศึกษามีการกำหนดโครงสร้างขององค์กร กำหนดบุคลากร กำหนดขอบข่ายหน้าที่ในด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา คุณภาพ การศึกษาให้ชัดเจน 2) สถานศึกษาร่วมกัน ทำงานเป็น ทีม ร่วมกับผู้มีส่วนได้เสีย ทุกฝ่าย ครอบคลุมภารกิจการบริหารโรงเรียนทั้ง 4 ฝ่าย และ 3) สถานศึกษาจัดตั้งคณะกรรมการร่วมกัน ทำงานตามโครงการต่าง ๆ โดยยึดงาน ตามภาระงานตามโครงสร้างการบริหารงานของ โรงเรียน

2.4 ด้านบรรยากาศองค์กร ได้แก่ 1) สถานศึกษาสนับสนุนการทำงานเป็นทีม มีบรรยากาศในการทำงานที่สนับสนุนการให้เกิดความคิดสร้างสรรค์นำไปสู่การพัฒนา สถานศึกษาสู่การเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรม 2) สถานศึกษาให้ความสำคัญกับการปลูกฝังค่านิยม และการพัฒนาปรับปรุงงานอย่างต่อเนื่องเปิดโอกาสให้บุคลากรร่วมปรับปรุงพัฒนาและเสนอ แนวทางเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพของนวัตกรรม 3) สถานศึกษามีพื้นที่ให้บุคลากร แสดงความสามารถและศักยภาพของตนเองเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการทำงานยอมรับ และเห็นประโยชน์จากความแตกต่างของบุคลากรในสถานศึกษา และ 4) สถานศึกษาวางแผน ร่วมกันเพื่อปรับปรุงสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาให้มีสภาพบรรยากาศที่เหมาะสมต่อการ เรียนรู้สนับสนุนกระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เรียน

2.5 ด้านองค์กรแห่งการเรียนรู้ ได้แก่ 1) สถานศึกษาส่งเสริม และสนับสนุน บุคลากรที่สามารถนำแนวคิดแบบเดิมมาพัฒนาต่อยอดให้เกิดการสร้างสรรคสิ่งใหม่ที่มีคุณค่า 2) สถานศึกษาส่งเสริม สนับสนุนการศึกษา ค้นคว้าของบุคลากรให้มีความกล้าในการแสดง ความคิดใหม่ๆ หรือการสร้างสรรคนวัตกรรม 3) สถานศึกษาส่งเสริมให้บุคลากรมีการคิดและ แก้ปัญหา ทำงานอย่างเป็นระบบ รวดเร็วและทันสมัย 4) สถานศึกษามีกิจกรรมสร้างการเรียนรู้ ร่วมกันเพื่อพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมของบุคลากร และเกิดประโยชน์ต่อ สถานศึกษา และ 5) ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีวิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) เป็น นวัตกรรมทางการบริหารสถานศึกษา

3. ผลการประเมินแนวทางการพัฒนาสถานศึกษาสู่การเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรม สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย โดยใช้แบบประเมินแนวทางการ วิจัย ในด้านความเหมาะสมความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ในมุมมองของผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาผู้เป็นผู้ใช้แนวทางการพัฒนาสถานศึกษาสู่การ เป็นองค์กรแห่งนวัตกรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย พบว่า ผลการประเมินแนวทางการพัฒนาสถานศึกษาสู่การเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรม โดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า 1) ด้านความเหมาะสม อยู่ในระดับ

มากที่สุด 2) ด้านความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด และ 3) ด้านความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผล

แนวการบริหารโดยใช้การพัฒนาสถานศึกษาสู่การเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรม มีข้อค้นพบที่ควรนำมาอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการพัฒนาสถานศึกษาสู่การเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย ผู้วิจัยได้นำมาอภิปรายผลตามกรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้

1.1 สภาพปัจจุบันของความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมของสถานศึกษา พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 5 ด้าน ทั้งนี้แสดงให้เห็นว่าในแต่ละด้านอยู่ในเกณฑ์ที่เท่าเทียมกัน แต่ยังไม่อยู่ในเกณฑ์ที่มากที่สุดแสดงให้เห็นว่า ทุกด้านยังสามารถที่จะพัฒนาและสามารถที่จะเรียนรู้ให้เพิ่มมากยิ่งขึ้นได้ในอนาคต ทั้งนี้ สถานศึกษามีการเปลี่ยนแปลง สามารถปรับตัวสู่การเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรม มีการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงด้านกระบวนการทางความคิดเพื่อก่อให้เกิดสิ่งใหม่ที่แตกต่างกันและเป็นประโยชน์ขึ้นมา สอดคล้องกับแนวคิดของสำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (2563: 54) อธิบายว่าองค์กรที่มีความสามารถในการสร้างสรรค์นวัตกรรมที่มีคุณค่าสอดคล้องตามวิสัยทัศน์องค์กรตลอดทั้งแนวคิดของ นอร์ธ (Horth, 2014: 25) ได้สรุปไว้ว่า การที่ผู้นำคิดหาวิธีการใหม่ ๆ ที่แตกต่างจากเดิม เพื่อนำไปสู่การบริหารแบบใหม่และคิดหาวิธีการใหม่

1.2 สภาพที่พึงประสงค์ของความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมของสถานศึกษา พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษามีวิสัยทัศน์ด้านนวัตกรรมเพื่อนำไปสู่การจัดทำแผนกลยุทธ์ การกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนในการบริหารสถานศึกษา มีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม ซึ่งต้องใช้ประสบการณ์ในการทำงานตามความเหมาะสม มีการกำหนดโครงสร้างองค์กร และการสร้างบรรยากาศองค์กร เพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีความทันสมัยอยู่เสมอ การส่งเสริมนวัตกรรมที่เกี่ยวข้องกับวงจรการเรียนรู้ บุคลากรมีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จนทำให้เกิดองค์กรแห่งการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วุฒิพงษ์ รักดีเลลา (2554: 65) ผลการวิจัยพบว่า นวัตกรรมประกอบด้วยวิสัยทัศน์กลยุทธ์ และเป้าหมายโครงสร้างองค์การบริหารจัดการความคิด ผู้นำบุคลากร ถือว่าเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับองค์กรที่ต้องการมุ่งไปสู่การเป็นองค์กรนวัตกรรม และสอดคล้องกับงานวิจัยของ จักภัสร์ธัญ ไตรรัตน์ และสิริธร สินจินดาวงศ์ (2563: 69) วิจัยเรื่องการพัฒนา สถานศึกษาสู่องค์กรนวัตกรรมกรณีศึกษา โรงเรียนในสหวิทยาเขตวิภาวดี ผลการวิจัยพบว่า องค์กรของผู้ให้ข้อมูลมีแนวโน้มทิศทางการพัฒนาสถานศึกษาในสหวิทยาเขตวิภาวดีฯ สู่องค์กรนวัตกรรม ดังนี้ โดยผู้บริหารกำหนดวิสัยทัศน์ขององค์กรในด้าน

นวัตกรรมการสนับสนุน และแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ร่วมกันนำไปสู่การนำนวัตกรรมมาใช้ในการปรับปรุงจุดด้อย และพัฒนาจุดเด่นขององค์กร และผู้บริหารควรจูงใจให้บุคลากรดำเนินงานด้านนวัตกรรม โดยให้รางวัลหรือยกย่องผู้ที่ปฏิบัติสำเร็จ

1.3 ความต้องการจำเป็น ของการพัฒนาสถานศึกษาสู่การเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านวิสัยทัศน์ กลยุทธ์ เป้าหมาย ด้านภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม ด้านโครงสร้างองค์กร ด้านบรรยากาศองค์กร และด้านองค์กรแห่งการเรียนรู้ มีค่าลำดับความต้องการจำเป็น มากที่สุด ทั้งนี้ เป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษา มีวิสัยทัศน์ด้านนวัตกรรมเพื่อนำไปสู่การจัดทำแผนกลยุทธ์เพื่อให้เกิดวัฒนธรรมองค์กร เปิดโอกาสให้ครู และบุคลากรทางการศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา และแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันภายในองค์กร เพื่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลง ส่งเสริมบรรยากาศการทำงานเป็นทีม และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้กับบุคลากรที่มีความคิดสร้างสรรค์ นำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนรู้โดยใช้ระบบสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับผลวิจัยของ อนุพงษ์ ชุมแวงวาปี (2561: 77) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบองค์การแห่งนวัตกรรมของ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ทักษะบุคลากร การติดตาม และประเมินผลนวัตกรรม การจัดความรู้และข้อมูล ความคิดสร้างสรรค์ โครงสร้างองค์กร การมีวิสัยทัศน์และเป้าหมายร่วม การสร้างบรรยากาศ การมีส่วนร่วมในนวัตกรรม และการสื่อสาร และมีความสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วชิณ อ่อนอ้าย (2558: 64) ได้ศึกษารูปแบบการพัฒนาโรงเรียนเอกชนสู่ความเป็นองค์กรแห่ง นวัตกรรม ผลการศึกษาพบว่า ตัวแปรซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของการพัฒนาโรงเรียนเอกชนสู่ ความเป็น องค์กรแห่ง นวัตกรรม ตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้บริหาร และครูวิชาการของ โรงเรียนเอกชน ที่มีความดีเยี่ยม แบ่งออกเป็น 7 องค์ประกอบ ที่สัมพันธ์กัน ได้แก่ 1) การจัด โครงสร้างแบบยืดหยุ่น 2) การสร้างกลยุทธ์เชิงนวัตกรรม 3) การจัดระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อ การสื่อสารที่เอื้อต่อการ สร้างนวัตกรรม 4) การสร้างวัฒนธรรมองค์กรและบรรยากาศที่เอื้อต่อการ สร้างนวัตกรรม 5) ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา 6) การสร้างทีมงานเฉพาะกิจ และ 7) เครือข่ายความร่วมมือที่หลากหลาย และรูปแบบที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนาโรงเรียน เอกชนสู่ความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรม

2. ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาสถานศึกษาสู่การเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย โดยการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อนำมาวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ดังนี้ 1) ด้านวิสัยทัศน์ กลยุทธ์ เป้าหมาย 2) ด้านภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม 3) ด้านโครงสร้างองค์กร 4) ด้านบรรยากาศองค์กร และ 5) ด้านองค์กรแห่งการเรียนรู้ ตามลำดับโดยนำมาอภิปรายผล ดังนี้

2.1 แนวทางการพัฒนาสถานศึกษาสู่การเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมด้านวิสัยทัศน์ กลยุทธ์ เป้าหมาย ผลการศึกษาพบว่า สถานศึกษามีการกำหนดวิสัยทัศน์ กลยุทธ์ เป้าหมาย ร่วมกันของคณะกรรมการสถานศึกษาสู่การเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ จักรภัทรสรณ์ ไตรรัตน์ และสิริธร สินจินดาวงศ์ (2563: 81) ได้ทำการศึกษาเรื่อง เรื่อง การพัฒนาสถานศึกษาสู่องค์กรนวัตกรรม กรณีศึกษา:โรงเรียนในสหวิทยาเขตวิภาวดี พบว่า ผู้บริหารกำหนดวิสัยทัศน์ขององค์กรในด้านนวัตกรรม สนับสนุนในการสร้างนวัตกรรมอย่างจริงจัง แสวงหาความรู้ใหม่ ๆ อยู่เสมอ การปรับปรุงจุดด้อยและพัฒนาจุดเด่นขององค์กร และผู้บริหารควรจูงใจให้บุคลากรดำเนินงานด้านนวัตกรรม

2.2 แนวทางการพัฒนาสถานศึกษาสู่การเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมด้านภาวะผู้นำ เชิงนวัตกรรม ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมและสนับสนุนบุคลากรที่สามารถนำแนวคิด แบบเดิมมาพัฒนาต่อยอดให้เกิดการสร้างสรรคสิ่งใหม่ที่มีคุณค่า ให้มีความกล้าในการแสดง ความคิดใหม่ๆ หรือการสร้างสรรคนวัตกรรม มีการคิดและแก้ปัญหา ทำงานอย่างเป็นระบบ รวดเร็วและทันสมัย มีวิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ วิโรจน์ สารรัตน์ (2560: 79) ได้ให้แนวทางไว้ว่า ผู้นำในอนาคตจะต้องให้มีความริเริ่ม สร้างสรรค เป็นผู้ริเริ่มสร้างสรรค์ สิ่งแปลกใหม่ ความคิดนอกกรอบ ในทางสร้างสรรค์ภายใน องค์กร

2.3 แนวทางการพัฒนาสถานศึกษาสู่การเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมด้านโครงสร้าง องค์กร ได้แก่ สถานศึกษามีการกำหนดโครงสร้างขององค์กร กำหนดบุคลากร กำหนดขอบข่าย หน้าที่ ในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา คุณภาพการศึกษาให้ชัดเจน สถานศึกษาร่วมกัน ทำงานเป็น ทีม ร่วมกับผู้มีส่วนได้เสีย ทุกฝ่าย ครอบคลุมภารกิจการบริหารโรงเรียนทั้ง 4 ฝ่าย มีความสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อนุพงษ์ ชุมแวงวาปี และคณะ (2561: 77) ได้สรุปใน งานวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบองค์การแห่งนวัตกรรมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เกี่ยวกับโครงสร้างองค์กร พบว่า การทำงานด้าน นวัตกรรมและเอื้อต่อการสร้างนวัตกรรม แนวทางการพัฒนาที่สำคัญประการแรก ได้แก่ สถานศึกษามีการกำหนดโครงสร้างขององค์กร กำหนดบุคลากร กำหนดขอบข่ายหน้าที่ ในด้าน ต่าง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ จักรภัทรสรณ์ ไตรรัตน์ และสิริธร สินจินดาวงศ์ (2563: 81) ได้กล่าวในงานวิจัยว่า ผู้บริหารองค์กรใช้หลักการกระจายอำนาจให้บุคลากรมีอำนาจหรือมีส่วน ร่วมในการตัดสินใจ และจัดโครงสร้างองค์กรที่มีความยืดหยุ่นและแบนราบ ลดระดับชั้นการ บังคับบัญชาทำให้การ ประสานงานรวดเร็วคล่องตัว

2.4 แนวทางการพัฒนาสถานศึกษาสู่การเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมด้าน บรรยากาศองค์กร ได้แก่ สถานศึกษาสนับสนุนการทำงานเป็นทีม มีบรรยากาศในการทำงานที่ สนับสนุนการให้เกิดความคิดสร้างสรรค์นำไปสู่การพัฒนาสถานศึกษาสู่การเป็นองค์กรแห่ง นวัตกรรม เปิดโอกาสให้บุคลากรร่วมปรับปรุงพัฒนาและเสนอแนวทางเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ

ความสอดคล้องกับผลการวิจัยของ จักกัทธสรัณย์ ไตรรัตน์ และสิริธร สิ้นจินดาวงศ์ (2563: 70) ได้ทำการศึกษา เรื่อง รูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่องค์กรนวัตกรรม ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กล่าวในการวิจัยว่า การส่งเสริมบรรยากาศการทำงานเป็นทีมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้บุคลากรมีความคิด สร้างสรรค์ ร่วมกันแสดงความคิดเห็นและมีแรงบันดาลใจในการสร้างนวัตกรรม ให้การยกย่อง ชมเชย บุคลากรที่จะสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ สำเร็จ มีความสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ปานชนก ด่วงอุดม (2562: 69) เรื่อง สภาพการเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาลำปาง เขต 1 ได้กล่าวแนวทางการพัฒนาที่สำคัญในงานวิจัยว่า บรรยากาศสร้างสรรค์ หมายถึง การดำเนินงานของสถานศึกษาที่เปิดโอกาสให้มีการแสดงออก ริเริ่มทำสิ่งใหม่ ๆ ใช้นวัตกรรม ใหม่ ๆ ในการปฏิบัติงาน เปิดโอกาสให้ครูที่ทำงานผิดพลาดได้มีโอกาสปรับปรุงแก้ไข ในการทำงานและให้กำลังใจในการทำงาน รวมทั้งให้รางวัลบุคคลที่ปฏิบัติงาน

2.5 แนวทางการพัฒนาสถานศึกษาสู่การเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมด้านองค์กรแห่งการเรียนรู้ ได้แก่ สถานศึกษามีการพัฒนาเพื่อเป็นสถานศึกษาต้นแบบในด้านต่างๆ เช่น การสร้างแพลตฟอร์มทางการศึกษา สถานศึกษามีการเปิดโอกาสให้ครู และบุคลากรทางการศึกษา แสดงความสามารถ ความคิดสร้างสรรค์อย่างเต็มที่ ส่งเสริมครูและบุคลากรทำงานร่วมกัน และนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ ร่วมกันการสร้างเครือข่ายในการพัฒนาสถานศึกษาสู่การเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรม มีความสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ปานชนก ด่วงอุดม (2562: 70) เรื่อง สภาพการเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาลำปาง เขต 1 ได้ให้ความหมายของ องค์กรแห่งการเรียนรู้ หมายถึง องค์กรที่สร้างนวัตกรรมเกี่ยวข้องกับวงจรแห่งการเรียนรู้ ส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิด การเรียนรู้และช่องทางการแลกเปลี่ยนและแบ่งปันความรู้ของบุคลากรในองค์กร ความสอดคล้องกับผลการวิจัยของ จักกัทธสรัณย์ ไตรรัตน์ และสิริธร สิ้นจินดาวงศ์ (2563: 84) กล่าวแนวทางการพัฒนาที่สำคัญในงานวิจัยว่า องค์กรจะต้องมีระบบการจัดการความรู้ ข้อมูลข่าวสาร ที่ส่งเสริมการสร้างนวัตกรรม และมีวิธีการพัฒนาระบบดังกล่าวโดยการ แต่งตั้งบุคลากรที่มีความสามารถในการดำเนินการสนับสนุนให้บุคลากร มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน โดยใช้ช่องทางต่าง ๆ

สรุป/ข้อเสนอแนะ

สรุป สภาพปัจจุบันของความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย โดยรวมอยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และความต้องการจำเป็น ด้านวิสัยทัศน์ กลยุทธ์ เป้าหมาย มีค่าความต้องการจำเป็นมากที่สุด แนวทางการพัฒนาสถานศึกษาสู่การเป็นองค์กร

แห่งนวัตกรรม มีแนวทางที่สำคัญที่สุดดังนี้ ด้านวิสัยทัศน์ กลยุทธ์ เป้าหมาย ด้านภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม ด้านโครงสร้างองค์กร ด้านบรรยากาศองค์กร และด้านองค์กรแห่งการเรียนรู้ ผลการประเมินแนวทางการพัฒนาสถานศึกษาสู่การเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรม โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

จากการวิจัยแนวทางการพัฒนาสถานศึกษาสู่การเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสามารถนำแนวทางการพัฒนาสถานศึกษาสู่การเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมที่พัฒนาขึ้นนี้ไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาสถานศึกษาได้ โดยจะต้องได้รับการสนับสนุนการพัฒนาองค์กรแห่งนวัตกรรมของสถานศึกษาจากหน่วยงานต้นสังกัดและหน่วยงานระดับสูงในสังกัดที่เกี่ยวข้องกับองค์กรแห่งนวัตกรรม

1.2 การนำแนวทางการพัฒนาสถานศึกษาสู่องค์กรแห่งนวัตกรรมของสถานศึกษาไปใช้ผู้นำไปใช้ควรศึกษารายละเอียดของรูปแบบการพัฒนาสถานศึกษาสู่องค์กรแห่งนวัตกรรม เพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างละเอียดในทุกประเด็นก่อนนำไปใช้ในสถานการณ์จริง

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาการพัฒนาแนวทางการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมของโรงเรียนใน สังกัดอื่น ๆ เพื่อให้การพัฒนาเป็นไปอย่างสอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมาย และกลุ่มตัวอย่างที่มีสภาพ บริบทใกล้เคียงกัน

2.2 ควรศึกษาผลการนำแนวทางการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมไปใช้ใน สถานศึกษาและมีการประเมินอย่างต่อเนื่อง เพื่อปรับปรุง พัฒนาแนวทางให้สามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

2.3 ควรศึกษาเปรียบเทียบแนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานระหว่างโรงเรียนขนาดเล็กที่ประสบความสำเร็จกับโรงเรียนที่ยังมีปัญหาในการบริหารจัดการ เพื่อหาแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practices)

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.

จกภัทสรณ์ย์ ไตรรัตน์ และสิริธร สิ้นจินดาวงศ์ (ผู้บรรยาย). (13 สิงหาคม 2563). การพัฒนา

- สถานศึกษาสู่องค์กรนวัตกรรม กรณีศึกษา: โรงเรียนในสหวิทยาเขตวิภาวดี. ใน การประชุมนำเสนอผลงานวิจัยบัณฑิตศึกษาระดับชาติ ครั้งที่ 15 ปีการศึกษา 2563 (หน้า 1903–1914). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรังสิต.
- จำเริญ จิตรหลัง. (2559). การพัฒนาองค์การสู่องค์กรแห่งนวัตกรรม. วารสารนักบริหาร, 36(2), 59-68.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น (ฉบับปรับปรุงใหม่) .(พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร:
- สุวีริยาสาส์น.
- บุญอนันต์ พินัยทรัพย์. (2555). ระบบสารสนเทศเพื่องานทรัพยากรมนุษย์ยุคใหม่ที่มีประสิทธิภาพ (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: รัตนไตร.
- ปานชนก ดั่งอุดม. (2562). การศึกษาสภาพการเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษาตามวชิร อ่อนอ้าย. (2558). รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนเอกชนสู่ความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรม. คุชชินพันธ์ปรัชญาคุชชินบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- วิโรจน์ สารรัตน์. (2560). การบริหารการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: ทิพย์วิสุทธิ.
- วุฒิพงษ์ ภัคดีเลลา. (2554). การศึกษาคุณลักษณะขององค์กรนวัตกรรม: กรณีศึกษา องค์กรที่ได้รับรางวัลด้านนวัตกรรม. วิทยานิพนธ์ วท.ม., สถาบันบัณฑิตพัฒน บริหารศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.
- สมชาย วรภิเษมสกุล. (2554). ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. (พิมพ์ครั้งที่ 2). อุดรธานี: อักษรศิลป์การพิมพ์
- สุวิมล ว่องวาณิช. (2550). การประเมินผลการเรียนรู้แนวใหม่. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ. (2563). Innovative Organization Book of Knowledge การจัดการสู่องค์กรนวัตกรรม. กรุงเทพมหานคร: บริษัท ทริปเปิ้ลวาว์ คอร์ปอเรชั่น จำกัด.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานองคาย. (2566). แผนปฏิบัติการประจำปี 2567.เรียกใช้เมื่อ 15 ตุลาคม 2567 จาก <http://www.nkedu1.go.th/NEW2563/?id=9&ch=29&fi=88&ch3=EDITOR>
- อนุพงษ์ ชุมแวงวาปี, สุเมธ งามกนก และสมพงษ์ ปั่นหุ่น. (2561). การพัฒนารูปแบบองค์กรแห่งนวัตกรรมของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วารสารศึกษาศาสตร์, 12(3), 207-219.
- Horth, D. M. Becoming a Leader Who Fosters Innovation Greensborough NC: Center for Creative, 2014.

การพัฒนาภาวะผู้นำของนายกเทศมนตรีต่อการบริหารงานเทศบาลเมืองบ้านกรดตำบลบ้านกรด อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา*

THE DEVELOPMENT OF THE MAYOR'S LEADERSHIP IN THE ADMINISTRATION OF BAN KROT TOWN MUNICIPALITY, BAN KROT SUB-DISTRICT, BANG PA-IN DISTRICT, PHRA NAKHON SI AYUTTHAYA PROVINCE

ประเสริฐ จันทรโส¹ และ อภิชาติ พานสุวรรณ²

Prasert Janso¹ and Apichart Pansuwan²

¹⁻²มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

¹⁻²Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author's Email: Janos@ayutthayacitypark.com

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาภาวะผู้นำของนายกเทศมนตรีต่อการบริหารงานเทศบาลเมืองบ้านกรดตำบลบ้านกรด 2) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบภาวะผู้นำของนายกเทศมนตรีต่อการบริหารงานเทศบาลเมืองบ้านกรดตำบลบ้านกรด จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชน และ 3) แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของนายกเทศมนตรีต่อการบริหารงานเทศบาลเมืองบ้านกรดตำบลบ้านกรด วิธีการดำเนินการวิจัยมี 2 วิธี คือ 1) การวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนที่อาศัยในเขตเทศบาลเมืองบ้านกรด ตำบลบ้านกรด อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 388 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test และ F-test และ 2) การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ นักวิชาการเทศบาลอื่น ข้าราชการประจำ ปลัด รองปลัด คณะกรรมการชุมชนหรือผู้นำชุมชน สมาชิกสภาเทศบาลบ้านกรด จำนวน 11 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ ผลการวิจัยพบว่า

1. ภาวะผู้นำของนายกเทศมนตรีต่อการบริหารงานเทศบาลเมืองบ้านกรดตำบลบ้านกรด อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในภาพรวมมีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ ด้านความน่าเชื่อถือ ด้านการตัดสินใจ ด้านแรงบันดาลใจ และด้านบุคลิกภาพ

2. การเปรียบเทียบภาวะผู้นำของนายกเทศมนตรีต่อการบริหารงานเทศบาลเมืองบ้านกรดตำบลบ้านกรด อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลของ

---

* Received 2 May 2025; Revised 11 May 2025; Accepted 25 May 2025

ประชาชน พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกันมีภาวะผู้นำของนายกเทศมนตรีต่อการบริหารงานเทศบาลเมืองบ้านกรวดตำบลบ้านกรวด อำเภอ บางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยาไม่แตกต่างกัน

3. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของนายกเทศมนตรีต่อการบริหารงานเทศบาลเมืองบ้านกรวดตำบลบ้านกรวด อำเภอ บางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประกอบไปด้วย 2 แนวทาง แนวทางที่ 1 ด้านแรงบันดาลใจ เช่น นายกเทศมนตรีมีความคิด มีความตั้งใจในการบริหารงานและเปิดโอกาสสูงใจให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหาร และมองเห็นถึงความสำเร็จในการทำงาน มีความมุ่งมั่นกับงานทำงานจนสำเร็จจุลวงพร้อมให้ความช่วยเหลือประชาชนอย่างรวดเร็ว มุ่งมั่นในการพัฒนาท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพ.

คำสำคัญ : การพัฒนา, ภาวะผู้นำ, การบริหารงาน

ABSTRACT

This research study aimed to: 1) investigate the leadership of the mayor in relation to the administration of Ban Krot Town Municipality, Ban Krot Sub-district, 2) compare the leadership of the mayor in the administration of Ban Krot Town Municipality as perceived by citizens categorized by their personal factors; and 3) propose guidelines for developing the leadership of the mayor in the administration of Ban Krot Town Municipality. The research employed both quantitative and qualitative methods. The quantitative research involved a sample of 388 citizens residing in the area. A questionnaire was used as the research instrument, and statistical analyses included frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, and F-test. The qualitative research involved 11 key informants, including municipal scholars, permanent civil servants, deputy municipal clerks, community leaders, and members of the municipal council. Data were collected through interviews. The findings revealed that:

1. The leadership of the mayor was rated at the highest level. In overall, the dimensions with the highest mean scores were vision, credibility, decision-making, inspiration, and personality.

2. In comparing leadership perceptions across different personal factors such as gender, age, education level, occupation, and average monthly income, there was no statistically significant differences were found.

3. The guidelines for developing the mayor's leadership in the administration of Ban

Krot Town Municipality consisted of two main guidelines: 1) the inspirational aspect, the mayor has ideas, determination in administration, and creates opportunities to motivate public participation in governance. The mayor envisions success in work, is committed to completing tasks, and provides quick assistance to the public. The mayor is determined to develop the local area effectively.

Keyword: Development, Leadership, Management

บทนำ

ผู้นำในยุคปัจจุบันมีการเปลี่ยนทุกฝ่าย รวมถึงผู้นำทางการเมือง เพราะในทุกๆ สังคม จะต้องมีความขัดแย้งเพราะคนมีความหลากหลาย ทางความคิดความรู้สึกเชื้อชาติ ศาสนา และอาชีพ ดังนั้นการที่จะทำอะไรก็อาจจะไม่ถูกใจคนทุกคนในสังคม ดังนั้นการเมือง การปกครองจึงเป็นเรื่องที่สำคัญต่อประชาชน ในทุกๆ สังคมจำเป็นที่จะต้องมีการปกครอง เพื่อให้สังคมมีการพัฒนาและดำเนินการไปในทางเดียวกันสร้างความเสมอภาคทางสังคมให้กับ ประชาชนทุกคนบำบัดทุกข์บำรุงสุข และสร้างความมั่นคงในการดำเนินชีวิต นอกจากนี้ การเมืองการปกครองยังมีความเกี่ยวข้องกับสังคมในทุก ๆ ด้าน สังคมจะมีการพัฒนาหรือด้อย พัฒนาก็ขึ้นอยู่กับการบริหารงานของการเมืองการปกครอง ในการปกครองทางการเมืองใน สังคมจึงจำเป็นจะต้องมี ผู้นำทางการเมืองที่ดีจึงต้องเป็นผู้ที่สามารถจะรู้จักสานประโยชน์ของ กลุ่มต่าง ๆ ผู้นำที่มาด้วยการเป็นที่ยอมรับของประชาชนทุกฝ่าย อาจจะมาจากการเลือกตั้ง หรือแต่งตั้งจากผู้มีอำนาจสูงสุดและเป็นที่ไว้วางใจของประชาชน เช่น ผู้ใหญ่บ้านนายกเทศบาล หรือ นายกรัฐมนตรีผู้นำทางการเมืองในสังคมไทย เป็นบุคคลสำคัญทางสังคมการเมือง แทบทุก ประเภทตั้งแต่กลุ่มผลประโยชน์เล็กๆ ไปจนถึงองค์กรการเมืองขนาดใหญ่โดยผู้นำทางการเมือง ต้องเป็นบุคคลที่มีคุณลักษณะพิเศษ สามารถเข้าถึงประชาชนในพื้นที่ และได้รับการยอมรับจาก ประชาชนในพื้นที่ และสามารถแก้ปัญหาทั้งปัญหาที่เกิดขึ้นได้ในระยะยาวอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล มีความสามารถในการบริหารจัดการบุคลากรและทรัพยากรให้มีประสิทธิภาพ และเกิดผลประโยชน์มากที่สุด. (อุไรวรรณ ธนสฤติ, 2562)

เทศบาลถือว่าเป็นหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่น ที่จัดตั้งขึ้นในเขตชุมชนที่มีความ เจริญและใช้ในการบริหารเมืองเป็นหลัก ซึ่งหลายประเทศประสบความสำเร็จในการใช้ “เทศบาล” เป็นเครื่องมือที่สำคัญในการปกครองประเทศโดยเฉพาะประเทศที่พัฒนาแล้ว ทั้งหลายได้ใช้รูปแบบการปกครองท้องถิ่นในรูปแบบเทศบาล ซึ่งเป็นหลักของการกระจาย อำนาจให้แก่ท้องถิ่นดำเนินการปกครองตนเองตามระบอบประชาธิปไตยซึ่งเกิดขึ้นในรัชสมัย พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยเริ่มจากการจัดตั้งสุขาภิบาลกรุงเทพมหานคร ร.

ศ.116 (พ.ศ. 2440) โดยมีพระราชกำหนดสุขาภิบาลกรุงเทพมหานคร ร.ศ.116 ในส่วนภูมิภาค มีการตราพระราชบัญญัติจัดการสุขาภิบาลท่าฉลอม ร.ศ.124 (พ.ศ. 2448) ขึ้นมีวิวัฒนาการเรื่อยมาจนถึงปี พ.ศ. 2475 ได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ได้มีการกระจายอำนาจการปกครองที่สมบูรณ์แบบยิ่งขึ้น โดยมีการจัดตั้งเทศบาลขึ้นในปี พ.ศ. 2476 โดยมีการตราพระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พ.ศ. 2476 มีการยกฐานะสุขาภิบาลขึ้นเป็นเทศบาลหลายแห่ง ต่อมาได้มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงยกเลิกกฎหมายเกี่ยวกับเทศบาลหลายครั้ง จนในที่สุดได้มีการตราพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 ยกเลิกพระราชบัญญัติเดิมทั้งหมดขณะนี้มีผลบังคับใช้ ซึ่งมีการแก้ไขครั้งสุดท้ายโดยพระราชบัญญัติเทศบาล (ฉบับที่ 13) พ.ศ. 2552 จากวิวัฒนาการ รูปแบบการปกครองท้องถิ่นจนถึงปัจจุบัน มีรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ได้ยกเลิกการปกครองท้องถิ่นรูปสุขาภิบาลจนหมดสิ้น ในปัจจุบันเทศบาลมี 3 ประเภท ได้แก่ เทศบาลตำบล เทศบาลเมือง และเทศบาลนคร แต่การที่รัฐบาลจะยกฐานะท้องถิ่นใดขึ้นเป็นเทศบาลประเภทใดนั้นจะพิจารณาจากองค์ประกอบทางด้านจำนวนประชากรในท้องถิ่นนั้นๆ ความเจริญทางเศรษฐกิจหรือรายได้ของท้องถิ่นและการพัฒนาความเจริญภายในท้องถิ่นในการยกฐานะของท้องถิ่นเป็นเทศบาลนั้น. (นวล คตสุข, 2561)

ที่ผ่านมานายกเทศมนตรีมักจะมีที่มาของภูมิหลังที่หลากหลาย มีระดับความรู้ความสามารถที่แตกต่างกัน และมีพฤติกรรมหรือภาวะผู้นำอันส่งผลสำคัญต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของเทศบาล ทำให้เกิดช่องว่างของการพัฒนาที่ไม่เท่าเทียมกัน ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาถึงภาวะผู้นำของนายกเทศมนตรี ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษา การพัฒนาต่อภาวะผู้นำของนายกเทศมนตรีต่อการบริหารงานเทศบาลเมืองบ้านกรด ตำบลบ้านกรด อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ว่าอยู่ในระดับใด ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของผู้นำในการบริหารงานนายกเทศบาลเมืองบ้านกรด ตำบลบ้านกรด อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยศึกษาจากความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่ ทั้งนี้ผลจากการวิจัย ที่ได้จะเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงและพัฒนาการปฏิบัติหน้าที่ของผู้นำในการบริหารงานนายกเทศบาลเมืองบ้านกรด ตำบลบ้านกรด อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างได้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นอันจะก่อให้เกิดประสิทธิผลสูงสุดในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาของชุมชน และส่งผลต่อการพัฒนาประเทศ ใช้เป็นแนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำของนายกเทศมนตรีต่อการบริหารงานเทศบาลเมืองบ้านกรด ตำบลบ้านกรด อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบภาวะผู้นำของนายกเทศมนตรีต่อการบริหารงานเทศบาลเมืองบ้านกรดตำบลบ้านกรด อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชน

3. เสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของนายกเทศมนตรีต่อการบริหารงานเทศบาลเมืองบ้านกรดตำบลบ้านกรด อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

สมมุติฐานการวิจัย

ประชาชนที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำของนายกเทศมนตรีต่อการบริหารงานนายกเทศบาลเมืองบ้านกรด อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยาแตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากร คือ ประชาชนที่อาศัยในเขตเทศบาลเมือง บ้านกรด ตำบลบ้านกรด อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา รวมทั้งสิ้น 11 หมู่บ้าน จำนวน 12,138 คน. (สำนักทะเบียนเขตเทศบาลเมืองบ้านกรด, 2567)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้จากการคำนวณตามสูตรของทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane) คำนวณได้ 387.238 คน เพื่อให้ได้จำนวนเต็ม ผู้วิจัยจึงปัดเศษของกลุ่มตัวอย่างเป็น 388 คน

ตารางจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป (ตามฐานข้อมูลผู้มีสิทธิเลือกตั้งปี 2567) แยกตามหมู่บ้านในเขตเทศบาลเมืองบ้านกรด อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	ประชากร (คน)	กลุ่มตัวอย่าง
หมู่ที่ 1	บ้านหัวสะแก	142	6
หมู่ที่ 2	บ้านหลวง	3,105	100
หมู่ที่ 3	บ้านต้นสะตือ	2,110	60
หมู่ที่ 4	บ้านสามขาฝั่งตะวันตก	220	9
หมู่ที่ 5	บ้านสามขาฝั่งตะวันออก	2,214	68
หมู่ที่ 6	บ้านแขกฝั่งตะวันตก	903	30
หมู่ที่ 7	บ้านแขกฝั่งตะวันออก	2,013	65
หมู่ที่ 8	บ้านกรดฝั่งตะวันตก	498	17
หมู่ที่ 9	บ้านกรดฝั่งตะวันออก	287	10
หมู่ที่ 10	บ้านคลองควาย	193	8
หมู่ที่ 11	บ้านโคกวัด	453	15
รวม		12,138	388

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม ได้ดำเนินการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือดังนี้

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างข้อคำถามในแบบสอบถาม

2. สร้างแบบสอบถามการพัฒนาภาวะผู้นำของนายกเทศมนตรีต่อการบริหารงานเทศบาลเมืองบ้านกรด ตำบลบ้านกรด อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบสำรวจรายการ

ตอนที่ 2 ภาวะผู้นำของนายกเทศมนตรีต่อการบริหารงานเทศบาลเมืองบ้านกรด ตำบลบ้านกรด อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยาจำนวน 6 ด้าน แบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วน ประมาณ 5 ระดับได้แก่

ระดับ 5 คะแนน	หมายถึง ภาวะผู้นำของนายกเทศมนตรีต่อการบริหารงานเทศบาลเมืองบ้านกรดในระดับมากที่สุด
ระดับ 4 คะแนน	หมายถึง ภาวะผู้นำของนายกเทศมนตรีต่อการบริหารงานเทศบาลเมืองบ้านกรดในระดับมาก
ระดับ 3 คะแนน	หมายถึง ภาวะผู้นำของนายกเทศมนตรีต่อการบริหารงานเทศบาลเมืองบ้านกรดในระดับปานกลาง
ระดับ 2 คะแนน	หมายถึง ภาวะผู้นำของนายกเทศมนตรีต่อการบริหารงานเทศบาลเมืองบ้านกรดในระดับน้อย
ระดับ 1 คะแนน	หมายถึง ภาวะผู้นำของนายกเทศมนตรีต่อการบริหารงานเทศบาลเมืองบ้านกรดในระดับน้อยที่สุด

3. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะ

4. นำแบบสอบถามที่ผ่านความเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ตรวจสอบความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ พร้อมทั้งพิจารณาความถูกต้องชัดเจนของภาษาที่ใช้โดยวิธีการ IOC (Item -Objective Congruence Index) จากนั้นนำผลที่ได้มาปรับปรุงไขตามข้อเสนอแนะ ได้นำตรวจสอบผลการทดสอบคุณภาพเครื่องมือแบบสอบถาม ได้ผ่านคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ค่า IOC ของแบบสอบถามทั้งหมด เฉลี่ยเท่ากับ 0.9113 แสดงว่าเครื่องมือแบบสอบถามมีความเหมาะสม สามารถนำไปใช้ในการศึกษาได้

5. นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อขอความเป็นชอบ

6. นำแบบสอบถามที่แก้ไขและปรับปรุงตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประชาชนที่

อาศัยในเขตเทศบาลเมืองบ้านกรด ตำบลบ้านกรด อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 388 คน นำไปทดลองใช้ เพื่อหาคุณภาพกับกลุ่มที่ไม่ใช่ตัวอย่าง จำนวน 30 ชุด

7. นำแบบสอบถามที่ทดลองใช้มาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามโดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์อิงฟ้าของครอนบาช (Alpha Cronbach Coefficient) สำหรับงานวิจัยนี้ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .966ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.70

8. นำแบบสอบถามที่ตรวจสอบการแก้ไขสมบูรณ์แล้วไปจัดพิมพ์และนำไปใช้เก็บข้อมูล

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย มีขั้นตอนในการดำเนินการดังนี้

1. ขออนุญาตและขอความร่วมมือ จากสำนักงานคณะกรรมการ บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา เพื่อขอความร่วมมือในการจัดเก็บข้อมูล

2. การรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่เสร็จสมบูรณ์ไปรวบรวมข้อมูล ด้วยตนเอง

3. นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมา ตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้อง และดำเนินการบันทึกคะแนนแต่ละข้อของแต่ละคน และนำคะแนนไปประมวลผลข้อมูลโปรแกรม คอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ในการรวบรวม ประมวลผล ข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูล โดยดำเนินการ ดังนี้

1. นำแบบสอบถามที่รวบรวมได้ตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้อง

2. นำแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์มาจัดหมวดหมู่ บันทึกคะแนนแต่ละข้อของแต่ละคน และนำคะแนนไปประมวลผลข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป พร้อมทั้ง กำหนดเกณฑ์การให้ความหมายเฉลี่ย เพื่อการวิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำ ดังนี้

$$\begin{aligned}\text{ความกว้างอันตรภาคชั้น} &= \frac{\text{ข้อมูลที่มีค่าสูงสุด}-\text{ข้อมูลที่มีค่าต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\ &= \frac{5-1}{5} = 0.80\end{aligned}$$

แสดงเกณฑ์การแปลความหมายของคะแนนเฉลี่ยในแบบสอบถามได้ดังนี้

4.21 – 5.00 หมายถึง การพัฒนาภาวะผู้นำของนายกเทศมนตรีต่อการบริหารงาน เทศบาลเมืองบ้านกรดในระดับมากที่สุด

3.41 – 4.20 หมายถึง การพัฒนาภาวะผู้นำของนายกเทศมนตรีต่อการบริหารงาน เทศบาลเมืองบ้านกรดในระดับมาก

- 2.61 – 3.40 หมายถึง การพัฒนาภาวะผู้นำของนายกเทศมนตรีต่อการบริหารงานเทศบาลเมืองบ้านกรดในระดับปานกลาง
- 1.81 – 2.60 หมายถึง การพัฒนาภาวะผู้นำของนายกเทศมนตรีต่อการบริหารงานเทศบาลเมืองบ้านกรดในระดับน้อย
- 1.00 – 1.80 หมายถึง การพัฒนาภาวะผู้นำของนายกเทศมนตรีต่อการบริหารงานเทศบาลเมืองบ้านกรดในระดับน้อยที่สุด

5. สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test และ F-test ด้วยสถิติ ดังกล่าว

1. การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามใช้การแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละ

2. การวิเคราะห์ข้อมูลระดับความต้องการของประชาชนต่อภาวะผู้นำของนายกเทศมนตรีต่อการบริหารงานเทศบาลเมืองบ้านกรด ตำบลบ้านกรด อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ใช้ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3. การวิเคราะห์เปรียบเทียบความต้องการของประชาชนต่อภาวะผู้นำของนายกเทศมนตรีต่อการบริหารงานเทศบาลเมืองบ้านกรด ตำบลบ้านกรด อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยการใช้ค่า t-test และความแปรปรวนทางเดียว F-test ผู้วิจัยกำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และถ้าแตกต่างกันมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผู้วิจัยจะทำการเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธีการของ LSD

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เพื่อศึกษาภาวะผู้นำของนายกเทศมนตรีต่อการบริหารงานเทศบาลเมืองบ้านกรดตำบลบ้านกรด อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา การวิเคราะห์ภาวะผู้นำของนายกเทศมนตรีต่อการบริหารงานเทศบาลเมืองบ้านกรดตำบลบ้านกรด อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ภาวะผู้นำของนายกเทศมนตรีต่อการบริหารงานเทศบาลเมืองบ้านกรดตำบลบ้านกรด อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประกอบด้วย ด้านแรงบันดาลใจ ด้านการมีวิสัยทัศน์ ด้านบุคลิกภาพ ด้านความน่าเชื่อถือ และด้านการตัดสินใจ ตารางค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของภาวะผู้นำของนายกเทศมนตรีต่อการบริหารงานเทศบาลเมืองบ้านกรดตำบลบ้านกรด อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวม

ความคิดเห็น	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ด้านแรงบันดาลใจ	4.23	.340	มากที่สุด
2. ด้านการมีวิสัยทัศน์	4.60	.411	มากที่สุด
3. ด้านบุคลิกภาพ	4.10	.455	มาก
4. ด้านความน่าเชื่อถือ	4.37	.461	มากที่สุด
5. ด้านการตัดสินใจ	4.35	.387	มากที่สุด
ภาพรวม	4.33	.350	มากที่สุด

จากตารางพบว่า ภาวะผู้นำของนายกเทศมนตรีต่อการบริหารงานเทศบาลเมืองบ้านกรดตำบลบ้านกรด อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.33$, S.D. = .350) เมื่อพิจารณาในรายละเอียดเป็นรายด้าน พบว่า ภาวะผู้นำของนายกเทศมนตรีต่อการบริหารงานเทศบาลเมืองบ้านกรดตำบลบ้านกรด อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในระดับมากที่สุดเกือบทุกด้าน ยกเว้นด้านบุคลิกภาพ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

การเปรียบเทียบภาวะผู้นำของนายกเทศมนตรีต่อการบริหารงานเทศบาลเมืองบ้านกรดตำบลบ้านกรด อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชน โดยมี

ตาราง การทดสอบเพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำของนายกเทศมนตรีต่อการบริหารงานเทศบาล

เมืองบ้านกรดตำบลบ้านกรด อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามเพศ

ความคิดเห็น		SS	df	MS	F	Sig.
1. ด้านแรงบันดาลใจ	ระหว่างกลุ่ม	.351	2	.176	1.517	.221
	ภายในกลุ่ม	44.554	385	.116		
	รวม	44.906	387			
2. ด้านการมีวิสัยทัศน์	ระหว่างกลุ่ม	.373	2	.186	1.100	.334
	ภายในกลุ่ม	65.226	385	.169		
	รวม	65.598	387			
3. ด้านบุคลิกภาพ	ระหว่างกลุ่ม	.982	2	.491	2.381	.094
	ภายในกลุ่ม	79.341	385	.206		
	รวม	80.323	387			
4. ด้านความน่าเชื่อถือ	ระหว่างกลุ่ม	.441	2	.221	1.037	.356
	ภายในกลุ่ม	81.922	385	.213		

	รวม	82.363	387			
5. ด้านการตัดสินใจ	ระหว่างกลุ่ม	.592	2	.296	1.985	.139
	ภายในกลุ่ม	57.398	385	.149		
	รวม	57.990	387			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	.334	2	.167	1.362	.257
	ภายในกลุ่ม	47.242	385	.123		
	รวม	47.576	387			

จากตาราง 14 ผลการวิเคราะห์ด้วยสถิติ One-Way ANOVA ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ซึ่งค่า Sig. มากกว่าค่า = .05 ทั้ง 5 ด้าน แสดงว่า ประชาชนที่มีเพศแตกต่างกันมีภาวะผู้นำของนายกเทศมนตรีต่อการบริหารงานเทศบาลเมืองบ้านกรดตำบลบ้านกรด อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านแรงบันดาลใจ ด้านการมีวิสัยทัศน์ ด้านบุคลิกภาพ ด้านความน่าเชื่อถือ และด้านการตัดสินใจไม่แตกต่างกัน

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของนายกเทศมนตรีต่อการบริหารงานเทศบาลเมืองบ้านกรดตำบลบ้านกรด อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า แสดงความคิดเห็นด้านแรงบันดาลใจ ทั้งปัญหาและอุปสรรค แนวทางการพัฒนา

1. นายกเทศมนตรี มีความคิดและตั้งใจให้มีส่วนร่วม ในการบริหาร และมองเห็นถึงความสำเร็จในการทำงาน พบว่า นายกเทศมนตรีมีความคิด มีความตั้งใจในการบริหารงานและเปิดโอกาสสูงใจให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหาร และมองเห็นถึงความสำเร็จในการทำงาน

2. นายกเทศมนตรีสร้างให้มีความมุ่งมั่นที่จะทำงานให้สำเร็จลุล่วง พบว่า นายกเทศมนตรีมีความมุ่งมั่นกับงานทำงานจนสำเร็จลุล่วงพร้อมให้ความช่วยเหลือประชาชนอย่างรวดเร็ว

3. นายกเทศมนตรีสร้างแรงใจให้ผู้ใต้บังคับบัญชาทำงานกันเป็นทีมได้อย่างมีประสิทธิภาพ พบว่า นายกเทศมนตรี มุ่งมั่นในการพัฒนาท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้ใต้บังคับบัญชาให้ทำงานเป็นทีม

อภิปรายผล

การศึกษาเรื่อง การพัฒนาภาวะผู้นำของนายกเทศมนตรีต่อการบริหารงานเทศบาลเมือง บ้านกรดตำบลบ้านกรด อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา อภิปรายผลการวิจัยดังนี้

1. ภาวะผู้นำของนายกเทศมนตรีต่อการบริหารงานเทศบาลเมืองบ้านกรดตำบลบ้านกรด อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดเกือบทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย คือ ด้านการมีวิสัยทัศน์

ด้านความน่าเชื่อถือ ด้านการตัดสินใจ ด้านแรงบันดาลใจ และด้านบุคลิกภาพ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากนายกเทศมนตรีมีคุณลักษณะความเป็นผู้นำที่มีคุณภาพในการบริหารงานในเรื่องความกระตือรือร้นสนใจใฝ่เรียนรู้งานด้านต่าง ๆ มีการยอมรับในสิ่งใหม่ ๆ มีความเด็ดขาดความสามารถในการตัดสินใจ และรับผิดชอบ

การตัดสินใจ มีคุณลักษณะความเป็นผู้นำที่มีคุณประโยชน์ในการบริหารงาน เรื่องมีความเสียสละในการทำงาน ไม่มีการแสวงหาผลประโยชน์เพื่อตนเองและพวกพ้อง และเป็นผู้มีอุดมการณ์ชัดเจน มีคุณลักษณะความเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ในการบริหารงาน ในเรื่องความคิดที่กว้างไกล อย่างเป็นระบบ มีการจัดการเป็นขั้นตอน พิจารณาเนื้อหาประเด็นต่าง ๆ อย่างรอบคอบ ลึกซึ้ง ถี่ถ้วน และรอบด้าน มีความใจกว้างเปิดเผย ยอมรับฟังความคิดเห็นผู้อื่นมีความคิดที่ทันสมัย เป็นเหตุผล มีหลักการ สามารถวิเคราะห์แยกแยะประเด็นต่าง ๆ ได้อย่างชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระเศรษฐี วุฒิปัญญาอิสกุล (2563) ได้มีการศึกษาเรื่องการส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า ระดับภาวะผู้นำทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่นในองค์กรบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล กุดน้ำใส โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของสุวิมล ตั้งประเสริฐ (2563) ได้ศึกษาพฤติกรรมภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ของผู้บริหารสังกัดเทศบาลนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับพฤติกรรมภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสังกัดเทศบาลนครราชสีมา ตามการประเมินของผู้บริหารเทศบาล (ข้าราชการการเมือง) ผู้บริหารเทศบาล (ข้าราชการประจำ) และพนักงานเทศบาลโดยภาพ รวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านจะอยู่ในระดับมากเช่นกัน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ย สูงสุดคือด้านการกระตุ้นการใช้ปัญญาและด้านการมุ่งความสัมพันธ์เป็นรายคน รองลงมา คือ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ

1.1 ด้านแรงบันดาลใจ โดยรวมมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำของนายกเทศมนตรีต่อการบริหารงานเทศบาลเมืองบ้านกรดตำบลบ้านกรด อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากนายกเทศมนตรี มีความคิดและตั้งใจให้มีส่วนร่วม ในการบริหาร และมองเห็นถึงความสำเร็จในการทำงาน สร้างให้มีความมุ่งมั่นที่จะทำงานให้สำเร็จลุล่วง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุเทพ นิลมูล (2552) ได้ศึกษาภาวะผู้นำของนายกเทศมนตรีเทศบาลนครเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำของนายกเทศมนตรีเทศบาลนครเชียงใหม่ด้านคุณภาพการบริหารงาน มีความสามารถบริหารงานความกระตือรือร้นสนใจใฝ่เรียนรู้ ยอมรับในสิ่งใหม่ ความเด็ดขาด ความสามารถและรับผิดชอบในการตัดสินใจ ด้านการมุ่งสัมพันธ์ มีการปฏิบัติหรือดำเนินงานต่าง ๆ ด้วยตนเองบางเรื่อง การสร้างเสริมบรรยากาศการทำงาน การสรรเสริญ ยกย่อง และชมเชยผู้ปฏิบัติงาน การเอาใจใส่ดูแลสวัสดิการการประพฤติปฏิบัติตนด้วยความเสมอภาค การให้ความร่วมมือกับชุมชนและหน่วยงานต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ และการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน

1.2 ด้านการมีวิสัยทัศน์ โดยรวมมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำของนายกเทศมนตรีต่อการบริหารงานเทศบาลเมืองบ้านกรดตำบลบ้านกรด อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากนายกเทศมนตรีมองปัญหาที่เกิดขึ้นในที่ทำงานเป็นสิ่งที่ท้าทายและหาแนวทางแก้ไขปัญหาได้เป็นอย่างดี จัดกิจกรรมสัมมนา แลกเปลี่ยนความคิดเห็น หรือจัดประชุมเชิงปฏิบัติการที่ส่งเสริมการคิดริเริ่มสร้างสรรค์ที่เกี่ยวกับการคิดนอกกรอบในการทำงาน สามารถกำหนดนโยบายเป้าหมาย แผนงานโครงการ และกิจกรรมที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ ในการทำงาน ให้คำปรึกษาเป็นที่พึ่งพาและช่วยเหลือพัฒนาชุมชนและเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุเทพ นิลมูล (2552) ได้ศึกษาภาวะผู้นำของนายกเทศมนตรีเทศบาลนครเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำของนายกเทศมนตรีเทศบาลนครเชียงใหม่ด้านวิสัยทัศน์การบริหารงาน มีความคิดที่กว้างไกล ทันสมัย เป็นระบบ มีการจัดการเป็นขั้นตอน มีความรอบคอบ ลึกซึ้ง ถี่ถ้วน รอบด้าน ยอมรับฟังความคิดเห็นผู้อื่น เป็นเหตุผล มีหลักการ ด้านองค์ประกอบ มีความสัมพันธ์อันดีกับผู้ตาม รับผิดชอบการดำเนินงานใช้อำนาจควบคุมการดำเนินงานอย่างเหมาะสม สามารถดูแล กำกับ สั่งการและควบคุมการดำเนินงานต่าง ๆ ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลได้

1.3 ด้านบุคลิกภาพ โดยรวมมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำของนายกเทศมนตรีต่อการบริหารงานเทศบาลเมืองบ้านกรดตำบลบ้านกรด อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากนายกเทศมนตรี มีอัธยาศัยดียิ้มแย้ม แจ่มใส แต่งกายสุภาพเรียบร้อย ใช้ถ้อยคำที่เหมาะสมฟังแล้วเข้าใจง่าย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุเทพ นิลมูล (2552) ได้ศึกษาภาวะผู้นำของนายกเทศมนตรีเทศบาลนครเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำของนายกเทศมนตรีเทศบาลนครเชียงใหม่ด้านการดำเนินชีวิต มีความเมตตากรุณา เอื้อเฟื้อ เอาใจใส่ โดยเฉพาะผู้ด้อยโอกาสในสังคม มีความมุ่งมั่นช่วยเหลือสังคม ใช้ชีวิตเสมอต้นเสมอปลาย เป็นแบบอย่างที่ดี มีความกล้าหาญและมีความรับผิดชอบสูง มีมนุษยสัมพันธ์ความเป็นกันเอง ด้านพฤติกรรมการทำงาน มีภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ด้านพฤติกรรมการทำงานที่ส่งผลให้เกิดประสิทธิผลสูง โดยใช้การดำเนินงานด้วยกระบวนการต่าง ๆ เช่น การมอบหมายงานการมีส่วนร่วม การแนะนำ และการสั่งการ เป็นผู้มีภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพทั้งความสามารถในการชักนำให้ผู้อื่นคล้อยตาม

1.4 ด้านความน่าเชื่อถือ โดยรวมมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำของนายกเทศมนตรีต่อการบริหารงานเทศบาลเมืองบ้านกรดตำบลบ้านกรด อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากนายกเทศมนตรีประพฤติตัวและปฏิบัติงานเป็นแบบอย่างที่ดี เป็นผู้ที่พัฒนาและส่งเสริมให้ผู้ใต้บังคับบัญชาให้มีศักยภาพในการทำงานมากขึ้น สร้างความเป็นหนึ่งเดียว ร่วมมือร่วมใจให้กับการทำงานและชุมชน มีการแสดงวิสัยทัศน์ในการทำงานที่ชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุเทพ นิลมูล (2552) ได้

ศึกษาภาวะผู้นำของนายกเทศมนตรีเทศบาลนครเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำของนายกเทศมนตรีเทศบาลนครเชียงใหม่ ด้านคุณประโยชน์การบริหารงาน มีความเสียสละในการทำงาน ไม่ได้แสวงหาผลประโยชน์เพื่อตนเองและพวกพ้อง การสร้างความเชื่อถือและศรัทธา การสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้ตามการกระตุ้นให้ผู้ตามใช้กระบวนการทางความคิดเพื่อการแก้ปัญหาหรือการสร้างสรรค์ใหม่ ๆ และการรู้จักวิเคราะห์ มียุทธศาสตร์การคิดเพื่อการป้องกันมากกว่าการแก้ไขภายหลัง

1.5 ด้านการตัดสินใจ โดยรวมมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำของนายกเทศมนตรีต่อการบริหารงานเทศบาลเมืองบ้านกรวดตำบลบ้านกรวด อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากนายกเทศมนตรีเป็นบุคคลที่สามารถให้คำปรึกษาหารือกับประชาชนได้ มีการดำเนินงานที่เป็นรูปธรรมและเปิดเผยต่อสาธารณชน ให้คำปรึกษาเป็นที่พึ่งพาและช่วยเหลือให้บรรลุตามเป้าหมาย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุเทพ นิลมูล (2552) ได้ศึกษาภาวะผู้นำของนายกเทศมนตรีเทศบาลนครเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำของนายกเทศมนตรีเทศบาลนครเชียงใหม่ด้านการประกอบอาชีพ มีความซื่อสัตย์ ความสุจริต ไม่มีธุรกิจที่สร้างปัญหาให้กับสังคม และได้รับการยอมรับทั้งจากประชาชน ชุมชน และผู้ร่วมงาน ด้านการมุ่งงาน มีการกำหนดแนวทางการทำงานชัดเจน มีการนำเสนอแนวคิดใช้วิธีการหลากหลาย ส่งเสริมการมีบทบาทและมีส่วนร่วมของบุคคลหรือหน่วยงาน มีการมอบหมายและกระจายงาน การวางแผนการกำกับ ติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

2. การเปรียบเทียบภาวะผู้นำของนายกเทศมนตรีต่อการบริหารงานเทศบาลเมืองบ้านกรวดตำบลบ้านกรวด อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชน พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกันมีภาวะผู้นำของนายกเทศมนตรีต่อการบริหารงานเทศบาลเมืองบ้านกรวดตำบลบ้านกรวด อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยาไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเกตุแก้ว บริหาร (2555) ได้ศึกษาภาวะผู้นำและการบริหารของนายกเทศมนตรีในทัศนะของบุคลากรเทศบาลเมืองศรีราชา อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี ผลการศึกษาพบว่า ภาวะผู้นำและการบริหารของนายกเทศมนตรีในทัศนะของบุคลากรเทศบาลเมืองศรีราชา อำเภอศรีราชา ด้านบุคลิกภาพ ด้านแรงจูงใจ ด้านสติปัญญา โดยภาพรวมมีทัศนะอยู่ในระดับเห็นด้วย และปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารงานของนายกเทศมนตรีเมืองศรีราชาได้ให้ความสำคัญกับปัจจัยเกี่ยวกับประสบการณ์ในการทำงานท้องถิ่น เป็นอันดับหนึ่ง บุคลากรอาจมองว่าผู้ที่มีประสบการณ์ในการบริหารงานเทศบาลหรือมีความรู้เกี่ยวกับงานเทศบาล ลักษณะส่วนบุคคลของบุคลากรเทศบาลเมืองศรีราชา ที่มี เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา ตำแหน่งสายงาน หน่วยงานที่สังกัด ระยะเวลาปฏิบัติงานแตกต่างกัน มีทัศนะต่อภาวะผู้นำและการบริหารของนายกเทศมนตรีไม่แตกต่างกัน

3. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของนายกเทศมนตรีต่อการบริหารงานเทศบาลเมืองบ้านกรวดตำบลบ้านกรวด อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

3.1 แสดงความคิดเห็นด้านแรงบันดาลใจ ทั้งปัญหาและอุปสรรค แนวทางการพัฒนา

1. นายกเทศมนตรี มีความคิดและตั้งใจให้มีส่วนร่วม ในการบริหาร และมองเห็นถึงความสำเร็จในการทำงาน พบว่า นายกเทศมนตรีมีความคิด มีความตั้งใจในการบริหารงานและเปิดโอกาสสูงใจให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหาร และมองเห็นถึงความสำเร็จในการทำงาน

2. นายกเทศมนตรีสร้างให้มีความมุ่งมั่นที่จะทำงานให้สำเร็จลุล่วง พบว่า นายกเทศมนตรีมีความมุ่งมั่นกับงานทำงานจนสำเร็จลุล่วงพร้อมให้ความช่วยเหลือประชาชนอย่างรวดเร็ว

3. นายกเทศมนตรีสร้างแรงใจให้ผู้บังคับบัญชาทำงานกันเป็นทีมได้อย่างมีประสิทธิภาพ พบว่า นายกเทศมนตรี มุ่งมั่นในการพัฒนาท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้บังคับบัญชาให้ทำงานเป็นทีม

4. นายกเทศมนตรีให้กำลังใจยกย่องชมเชย เมื่อปฏิบัติงานบรรลุเป้าหมายอย่างเสมอภาค พบว่า นายกเทศมนตรีให้กำลังใจและยกย่องผู้ได้บังคับบัญชา มีการประเมินผลสำเร็จให้รางวัล ให้คำแนะนำติดตามผลการปฏิบัติงาน

5. นายกเทศมนตรีมีการวางแผนการพัฒนากการทำงานด้วยความเป็นหนึ่งเดียว พบว่า นายกเทศมนตรี มีวิสัยทัศน์ที่ดี มีการวางแผนการพัฒนากองค์กร เห็นภาพรวมและทำงานร่วมกับทีมได้

6. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ พบว่า นายกเทศมนตรีให้ความร่วมมือกับชุมชนอย่างดียิ่งไปสู่อุปกรณ์ปฏิบัติเพื่อบรรลุเป้าประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ

องค์ความรู้ใหม่

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงTransformational leadership เป็นกระบวนการที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงเจตคติและพฤติกรรมของสมาชิกในองค์การสร้างความผูกพันของสมาชิกต่อการเปลี่ยนแปลงวัตถุประสงค์และกลยุทธ์ที่สำคัญขององค์การ และภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีรายละเอียดดังนี้

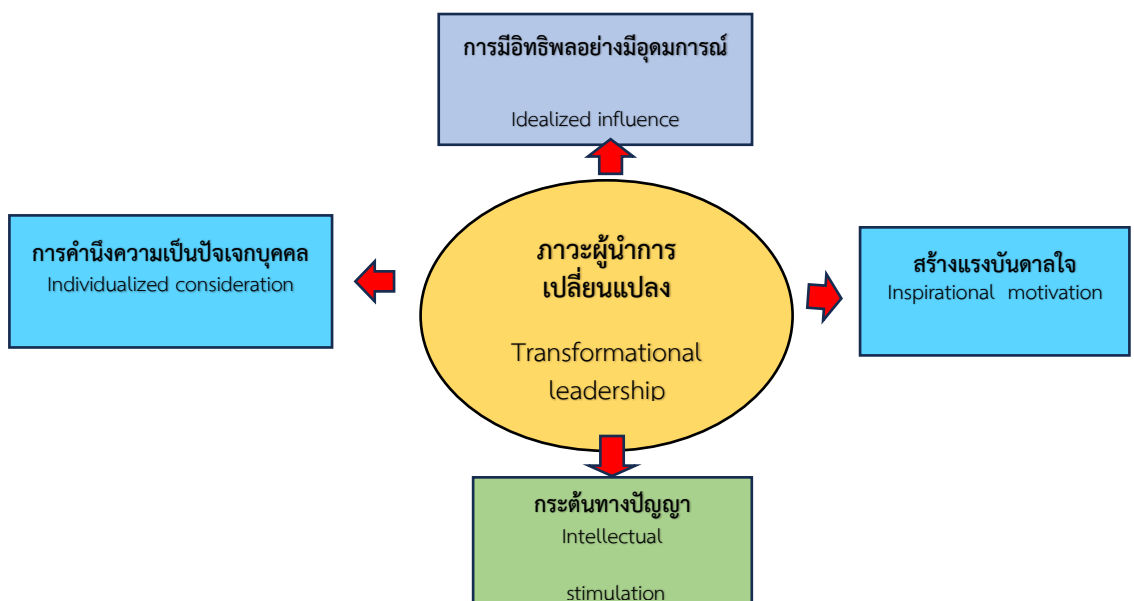
1) การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ (Idealized Influence : II) หมายถึง ระดับพฤติกรรมที่ผู้นำแสดงให้เห็นในการจัดการหรือการทำงานที่เป็นกระบวนการทำให้ผู้ร่วมงานหรือผู้ตามมีการยอมรับเชื่อมั่นศรัทธาภาคภูมิใจและไว้วางใจในความสามารถของผู้นำมีความยินดีที่จะทุ่มเทการปฏิบัติงานตามภาระกิจโดยผู้นำจะมีการประพฤติตนเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้อื่นมี

คุณธรรมและจริยธรรมเสียสละเพื่อประโยชน์ของกลุ่ม เน้นความสำคัญในเรื่องค่านิยมความเชื่อและการมีเป้าหมายที่ชัดเจน มีความมั่นใจที่จะเอาชนะอุปสรรค

2) การสร้างแรงบันดาลใจ (Inspirational amotivation : IM) หมายถึงระดับพฤติกรรมที่ผู้นำแสดงให้เห็นในการจัดการหรือการทำงานที่เป็นกระบวนการทำให้ผู้ร่วมงานหรือผู้ตาม มีแรงจูงใจภายในหรือมีแรงบันดาลใจทำงานเพื่องานด้วยความเพลิดเพลินด้วยใจรัก ด้วยความรู้สึกรักที่เห็นคุณค่าของงาน หรือเห็นว่งานนั้นมีความท้าทายไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนแต่อุทิศตนเพื่อกลุ่มมีการตั้งมาตรฐานในการทำงานสูงและเชื่อมั่นว่าจะสามารถบรรลุเป้าหมายมีความตั้งใจแน่วแน่ในการทำงานมีการให้กำลังใจและมีการกระตุ้นผู้ร่วมงานหรือผู้ตามให้ตระหนักถึงสิ่งที่สำคัญในการ

3) การกระตุ้นทางปัญญา (Intellectual Stimulation :IS)หมายถึง ระดับพฤติกรรมที่ผู้นำแสดงให้เห็นในการจัดการหรือการทำงานที่เป็นกระบวนการกระตุ้นผู้ร่วมงานหรือผู้ตามให้เห็นวิธีการหรือแนวทางใหม่ในการแก้ปัญหา มีการพิจารณาวิธีการทำงานแบบเก่าๆส่งเสริมให้ผู้ร่วมงานแสดงความคิดเห็นมองปัญหาในแง่มุมต่างๆ มีการวิเคราะห์ปัญหาโดยใช้เหตุผลและข้อมูลหลักฐานกระตุ้นให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

4) การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล (Individualized Consideratio :IC) หมายถึง ระดับพฤติกรรมที่ผู้นำแสดงให้เห็นในการจัดการหรือการทำงานโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลมีการเอาใจเขามาใส่ใจเรา มีการติดต่อสื่อสารแบบสองทางและเป็นรายบุคคลสนใจและเอาใจใส่ผู้ร่วมงานหรือผู้ตามเป็นรายบุคคลมีการวิเคราะห์ความต้องการและความสามารถของแต่ละบุคคลเป็นพี่เลี้ยงสอนและให้คำแนะนำและส่งเสริมพัฒนาผู้ร่วมงานให้พัฒนาตนเอง มีการกระจายอำนาจโดยการมอบหมายงานให้ผู้ร่วมงานหรือผู้ตาม

สรุป ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership) หมายถึงระดับพฤติกรรมที่ผู้นำแสดงให้เห็นในการจัดการหรือการทำงานเป็นกระบวนการที่ผู้นำมีอิทธิพลต่อผู้ร่วมงานหรือผู้ตาม โดยการเปลี่ยนสภาพหรือเปลี่ยนแปลงความพยายามของผู้ร่วมงานหรือผู้ตามให้สูงขึ้นกว่าความพยายามที่คาดหวังพัฒนาความสามารถของผู้ร่วมงานหรือผู้ตามไปสู่ระดับที่สูงขึ้นและมีศักยภาพมากขึ้นทำให้เกิดการตระหนักรู้ในภารกิจและวิสัยทัศน์ของกลุ่มจนใจให้ผู้ร่วมงานหรือผู้ตามมองไกลเกินกว่าความสนใจของพวกเขาไปสู่ประโยชน์ของกลุ่ม หรือสังคมซึ่งกระบวนการที่ผู้นำมีอิทธิพลต่อผู้ร่วมงานหรือผู้ตามจะกระทำโดยผ่านองค์ประกอบพฤติกรรมเฉพาะ 4 ประการ (4Is) คือการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์การสร้างแรงบันดาลใจการกระตุ้นทางปัญญาและการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

ผลการวิจัยในครั้งนี้สามารถนำไปปรับใช้กับการพัฒนาภาวะผู้นำของนายกเทศมนตรีต่อการบริหารงานเทศบาลเมืองบ้านกรวด ตำบลบ้านกรวด อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้เป็นอย่างดี ดังนี้

1. ด้านแรงบันดาลใจ นายกเทศมนตรีควรสร้างแรงใจให้ผู้ใต้บังคับบัญชาทำงานกันเป็นทีมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ให้กำลังใจยกย่องชมเชย เมื่อปฏิบัติงานบรรลุเป้าหมายอย่างเสมอภาค มีการวางแผนการพัฒนาการทำงานด้วยความเป็นหนึ่งเดียว

2. ด้านการมีวิสัยทัศน์ นายกเทศมนตรีควรเป็นแบบอย่างที่ดีด้านการยึดมั่นการปฏิบัติตนตามวิสัยทัศน์และค่านิยมที่ดีในการทำงาน มีการพัฒนาสมรรถนะหรือขีดความสามารถในการมีส่วนร่วมของประชาชนให้มากขึ้นจนอยู่ในระดับที่สามารถมีส่วนร่วมได้อย่างเต็มที่ และเกิดประโยชน์สูงสุด

3. ด้านบุคลิกภาพ นายกเทศมนตรีควรแต่งกายสุภาพเรียบร้อย ใช้ถ้อยคำที่เหมาะสมฟังแล้วเข้าใจง่าย อุทิศเวลาในการทำงานเพื่อชุมชน รับฟังปัญหาได้ด้วยความใจเย็น การสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับองค์กรและสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนซึ่งสามารถทำให้งานที่มีคุณภาพและก่อให้เกิดคุณค่าในหลาย ๆ ด้าน ทั้งต่อตัวเอง และประชาชนในพื้นที่ เมื่อมีการทำงานร่วมกันและประสบผลสำเร็จจึงก่อให้เกิดความภาคภูมิใจของทีมในการทำงานร่วมกันโดยยึดอุดมการณ์เป็นหลัก

4. ด้านความน่าเชื่อถือ นายกเทศมนตรีควรแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้ดี เป็นผู้ที่พัฒนาและส่งเสริมให้ผู้ใต้บังคับบัญชาให้มีศักยภาพในการทำงานมากขึ้น สร้างความเข้าใจให้กับประชาชน ตระหนักถึงความสำคัญและประโยชน์ที่จะได้รับจากการมีส่วนร่วมของประชาชน ควรมีการวางตัวให้เหมาะสมเช่น การมาทำงานตรงเวลา สม่ำเสมอ และมีการพบปะพูดคุยกับผู้ใต้บังคับบัญชาถึง ปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ในการทำงานเพื่อหาทางแก้ไขและเปลี่ยนแปลงวิธีการทำงานร่วมกัน การทำงานเป็นทีมมากยิ่งขึ้นด้วย เนื่องจากผู้นำเข้ามามีส่วนร่วมและอำนวยความสะดวกให้นั้น ๆ ผ่านลู่ทางไปได้ด้วยดี

5. ด้านการตัดสินใจ นายกเทศมนตรีควรคิดเร็วทำเร็ว มีความแก้ไขปัญหเฉพาะหน้าได้ดีและทันเวลา ควรเพิ่มขีดความสามารถในการตัดสินใจ เช่น การแข่งขันนโยบาย แผนวิสัยทัศน์พันธกิจ เป้าหมายอย่างชัดเจน และมีการประเมินผลการทำงาน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับประสิทธิภาพภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารเทศบาลโดยเน้นการศึกษาการดำเนินงานตามนโยบาย เพื่อนำผลการวิจัยมาประกอบการปรับปรุงการปฏิบัติงาน การใช้งบประมาณได้อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดประโยชน์สูงสุดและสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนมากที่สุด

2. ควรมีการศึกษาวิจัยในเชิงลึกโดยเน้นการศึกษาเพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารเทศบาลในการปฏิบัติงานของภาครัฐกับภาคเอกชน เพื่อนำผลการวิจัยมาประกอบการวางแผนในการประเมินผลการปฏิบัติงาน เพื่อให้การปฏิบัติงานเกิดประสิทธิภาพ และมีการนำผลการประเมินไปใช้มีคุณค่าสอดคล้องกับค่าตอบแทนที่ได้รับ

3. ควรมีการเปรียบเทียบภาวะผู้นำ ด้านอื่น ๆ ที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการภายใต้หลักธรรมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดับเดียวกันในพื้นที่อื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

- เกตุดแก้ว บริหาร (2555). ภาวะผู้นำและการบริหารของนายกเทศมนตรีในทัศนะของบุคลากรเทศบาลเมืองศรีราชา อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- นวล คตสุข. (2561). พฤติกรรมผู้บริโภคร. (พิมพ์ครั้งที่ 2). นนทบุรี: กรีนแอปเปิ้ล กราฟฟิค พรินติ้ง.
- พระเศรษฐี วุฒิปญฺญอิสกุล. (2563). การส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- สำนักเทศบาลเมืองบ้านกรด. (2567). สำนักทะเบียนเขตเทศบาลเมืองบ้านกรด ตำบลบ้านกรด อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา.
- สุวิมล ตั้งประเสริฐ (2563). ศึกษาพฤติกรรมภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ของผู้บริหารสังกัดเทศบาลนครราชสีมา. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สุเทพ นิลมูล (2552). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง. วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยสัมพันธ์และมนุษยศาสตร์, 28(1), 31-48.

อุไรวรรณ ธนสถิต. (2562). มุมมองภาวะผู้นำ : กรณีศึกษาของชุมชน หุ่งตำเสา มีวัตถุประสงค์
เพื่อศึกษาภาวะผู้นำของผู้นำในชุมชนหุ่งตำเสา อำเภอลำดวน จังหวัดสงขลา.
ใน วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.

การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการป้องกันปัญหา ยาเสพติด
ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลลุมพลี อำเภอพนครศรีอยุธยา
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา*

PROMOTING THE PARTICIPATION OF COMMUNITY LEADERS IN
PREVENTING DRUG PROMBLEMS IN LUMPLEE SUBDISTRICT
ADMINISTRATIVE ORGANIZATION, PHRANAKHON SI AYUTTHAYA
DISTRICT, PHRANAKHON SI AYUTTHAYA PROVINCE

ภาณุวิชญ์ สุรพงษ์พิทักษ์¹ และ อภิชาติ พานสุวรรณ²

Panuwich surapongqpituk¹ and Apichart Pansuwan²

¹⁻²มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

¹⁻²Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author's E-mail: totonunu136@gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการป้องกันปัญหา ยาเสพติดในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลลุมพลี 2) เพื่อนำเสนอแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการป้องกันปัญหา ยาเสพติดในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลลุมพลี วิธีการดำเนินการวิจัยมี 2 วิธี คือ 1) การวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้นำชุมชน ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วน ตำบลลุมพลี อำเภอพนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 78 คน เลือกวิธีการลงพื้นที่ เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ 2) การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ ประกอบด้วย 3 กลุ่ม 1. ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 2. ผู้นำชุมชน 3. เจ้าหน้าที่รัฐ จำนวน 9 คน แบบสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ที่มีประสบการณ์ในการป้องกันปัญหา ยาเสพติด เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ ผลการวิจัยพบว่า

1. การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการป้องกันปัญหา ยาเสพติดในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลลุมพลี อำเภอพนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.36$, S.D. = .58)

2. แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการป้องกันปัญหา ยาเสพติดในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลลุมพลี อำเภอพนครศรีอยุธยา จังหวัด

* Received 2 May 2025; Revised 11 May 2025; Accepted 25 May 2025

พระนครศรีอยุธยา แนวทางการส่งเสริม การมีส่วนร่วมใน 2 ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วมการตัดสินใจ และด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ ดังนี้ 1) ด้านการมีส่วนร่วมการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการตัดสินใจ การวางแผน การเสนอความคิด วิธีการ และความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ เพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ควรมีการทำให้เป็นระบบและต่อเนื่อง ทำความเข้าใจให้ตรงกันเพื่อเป้าหมายของชุมชนร่วมกัน 2) ด้านการมีส่วนร่วมการตัดสินใจ การมอบรางวัล ประกาศนียบัตรหรือประกาศเกียรติคุณ จากการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดให้ที่มากกว่านี้ เพื่อเป็นกำลังใจให้ผู้ทำหน้าที่ ผู้นำชุมชนควรไปอบรมความรู้เรื่องเกี่ยวกับการป้องกันปัญหายาเสพติด และนำมาปรับใช้ในชุมชน

คำสำคัญ : การมีส่วนร่วม, การป้องกัน, ปัญหายาเสพติด

Abstract

This research study aimed to: 1) examine the level of participation of community leaders in preventing drug problems in the area of Lum Plee Subdistrict Administrative Organization, 2) propose guidelines for promoting the participation of community leaders in preventing drug problems in the area of the Lum Plee Subdistrict Administrative Organization, Phra Nakhon Si Ayutthaya District, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province. The research employed both quantitative and qualitative methods. Community leaders in the area of the Lumpli Subdistrict Administrative Organization, Phra Nakhon Si Ayutthaya District, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province, totaling 78 people citizens residing in the area. A questionnaire was used as the research instrument, and statistical analyses included frequency, percentage, mean, standard deviation. The qualitative research involved 11 key informants, Consisting of 3 groups: 1. Local government executives 2. Community leaders 3. Government officials, 9 people, who have experience in preventing drug problems. Data were collected through interviews. The findings revealed that:

1. The participation of community leaders in preventing drug problems in the area of Lum Plee Subdistrict Administrative Organization, Phra Nakhon Si Ayutthaya District, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province found that Overall, it was at the highest level. ($\bar{x} = 4.36$, S.D. = .58)

2. Guidelines for promoting the participation of community leaders in preventing drug problems in the area of the Lum Plee Subdistrict Administrative

Organization, Phra Nakhon Si Ayutthaya District, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province. Guidelines for promoting participation in 2 areas. That is, the participation in decision-making and the participation in receiving benefits..

Keywords: Participation, Prevention, Drug Problems

บทนำ

ปัญหายาเสพติด นับว่าเป็นหนึ่งในปัญหาสังคมที่รุนแรงที่สุดในแต่ละประเทศทั่วโลก ถึงแม้ว่าจะมีมาตรการ รวมถึงนโยบายต่าง ๆ เพื่อป้องกันและแก้ไขมาอย่างต่อเนื่อง โดยจากข้อมูลรายงาน World Drug Report 2022 ของสำนักงานว่าด้วยยาเสพติดและอาชญากรรมแห่งสหประชาชาติ (UNODC : United Nations Office on Drugs and Crime) พบว่าในปี 2563 มีจำนวนประชากรกว่า 284 ล้านคนจากทั่วโลก ในช่วงอายุ 15-64 ปี ที่ติดยาเสพติด ซึ่งคิดเป็น 26% เพิ่มขึ้น เมื่อเทียบกับสิบปีที่ผ่านมา นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้ติดยาเสพติดมีแนวโน้มที่จะมีอายุน้อยลงเรื่อย ๆ เด็กและเยาวชนมีการใช้ยาเสพติดมากกว่าผู้ใหญ่รวมถึงใช้ในปริมาณที่มากกว่าเช่นเดียวกัน (World Drug Report, 2022) ปัญหายาเสพติดเป็นปัญหาสำคัญส่งผลกระทบต่ออย่างกว้างขวางทั้งต่อสุขภาพกายและสุขภาพจิตของ ผู้เสพเป็นวาระแห่งชาติที่ทุกภาคส่วนต้องมีส่วนร่วมทั้งด้านการป้องกันการปราบปรามบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดรวมถึงป้องกันการใช้สารเสพติดซึ่งจำเป็นที่จะต้องแก้ไขโดยเร่งด่วน (สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข, 2562)

โดยปัจจุบันพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลลุมพลี เป็นพื้นที่ที่ประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลามและมีสภาพประชากรที่หนาแน่นถ้าเทียบกับพื้นที่ และมีค่าเฉลี่ยผู้มีรายได้น้อยเป็นจำนวนมาก ปัญหายาเสพติดเป็นอีกหนึ่งปัญหาหลักของตำบลที่ยังมีผู้ที่ติดยาเสพติด ผู้ค้า และจากข้อมูลโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลลุมพลี พบว่ามีกลุ่มผู้เข้ารับการรักษาบำบัดยาเสพติด, กลุ่มผู้ป่วยจิตเวช และ ยาเสพติด ในปี พ.ศ. 2565 จำนวน 38 คน ในปี พ.ศ. 2566 จำนวน 40 คน ในปี พ.ศ. 2567 จำนวน 42 คน จะเห็นได้ว่ามีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี โดยทุกหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ก็มีการประสานงานร่วมมือกัน ไม่ว่าจะเป็น ตำรวจ โรงเรียน องค์การบริหารส่วนตำบล มัสยิด สถาบันครอบครัว มีส่วนสำคัญในการแก้ไขปัญหายาเสพติดที่เป็นปัญหามาเป็นระยะเวลาานาน ผู้นำในพื้นที่ได้มีบทบาทและเป็นส่วนสำคัญในการผลักดันนโยบาย กิจกรรม โครงการต่างๆ เพื่อลดปัญหาและบรรเทาความเสียหาย ที่เกิดจากยาเสพติด (โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลลุมพลี, 2567)

จากข้อมูลดังกล่าวเกี่ยวกับยาเสพติดข้างต้นนั้น จัดเป็นภัยทางสังคมใกล้ตัวและเกี่ยวกับ การป้องกันและการแก้ไขปัญหายาเสพติดดังกล่าว ผู้นำในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลลุมพลี อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ถือเป็นบุคลากรระดับท้องถิ่น ซึ่งมีหน้าที่และ ส่วนร่วมในการป้องกันปัญหายาเสพติดของประชาชน และแก้ไขปัญหายาเสพติดตามนโยบายของรัฐบาล โดยอาศัยผู้นำชุมชนซึ่งเป็นผู้ใกล้ชิดกับประชาชนในพื้นที่ และทราบถึงสถานการณ์ยาเสพติดได้เป็นอย่างดี จึงเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไข

ปัญหาเสพติด โดยใช้ผู้นำชุมชนเป็นสื่อกลางในการชี้แจงสร้างความเข้าใจและร่วมแรงร่วมใจจากประชาชนในชุมชนเพื่อต่อต้านและแก้ไขปัญหาเสพติดอย่างจริงจัง แต่เนื่องจากผู้นำชุมชนมีหลายระดับ ทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการ การดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด จึงอาจจะมีปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนที่มีระดับแตกต่างกัน จึงเป็นการสมควรที่จะทำการศึกษาวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการป้องกันปัญหายาเสพติดในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลลุมพลี อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อทราบถึงระดับการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในแต่ละระดับ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนา การป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติด ขององค์การบริหารส่วนตำบลลุมพลี อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และเขตพื้นที่อื่นๆต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการป้องกันปัญหายาเสพติดในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลลุมพลี อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
2. เพื่อนำเสนอแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการป้องกันปัญหายาเสพติดในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลลุมพลี อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

สมมติฐานการวิจัย

ประชาชนที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการป้องกันปัญหายาเสพติดในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลลุมพลี อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา แตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้นำชุมชน ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลลุมพลี อำเภอพระนครศรีอยุธยา

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 78 คน เลือกโดยวิธีการแจกแบบสอบถาม (องค์การบริหารส่วนตำบลลุมพลี, 2567)

กลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้นำชุมชน ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลลุมพลี อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 78 คน

ตารางจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือผู้นำชุมชน ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลลุมพลี

ลำดับ	ผู้นำชุมชนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลลุมพลี	จำนวน (คน)
1	นายกองค์การบริหารส่วนตำบล	1
2	รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล	2
3	เลขานุการนายกองค์การบริหารส่วนตำบล	1
4	สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล	6
5	กำนัน-ผู้ใหญ่บ้าน	6
6	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน	12
7	สารวัตรกำนัน	2
8	แพทย์ประจำตำบล	1
9	อิมมัม	2
10	คอเต็บ	2
11	บิหลั่น	2
12	อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน	41
รวม		78

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) แบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) แบ่งออกเป็น 2 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา รายได้ ตำแหน่งในชุมชน จำนวน 20 ข้อ

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการป้องกันปัญหาอาชญากรรมในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลลุมพลี อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ 1) ด้านการมีส่วนร่วมการตัดสินใจ 2) ด้านการมีส่วนร่วมการดำเนินงาน 3) ด้านการมีส่วนร่วมการรับผลประโยชน์ 4) ด้านการมีส่วนร่วมการติดตามและประเมินผล มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ตามวิธีของลิงเคิร์ท แบ่งเป็น 5 ระดับ โดยค่าแต่ละระดับมีความหมาย (Likert, 1932, p.140) ดังนี้

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย มีขั้นตอนในการดำเนินการดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ขออนุญาตจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏ

พระนครศรีอยุธยา นำส่งองค์การบริหารส่วนตำบลลุมพลี อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อขออนุญาตให้ผู้นำชุมชน ตอบแบบสอบถาม โดยแจ้งวัตถุประสงค์ในการเก็บข้อมูล

ขั้นตอนที่ 2 รับรหัสแบบสอบถาม โดยใส่หมายเลขกำกับแบบสอบถามตามลำดับ

ขั้นตอนที่ 3 นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เก็บข้อมูลจากผู้นำชุมชนในเขตพื้นที่จำนวน 78 ชุด เก็บได้ทั้งหมด 78 ชุด

ขั้นตอนที่ 4 เก็บแบบสอบถามกลับคืน เพื่อดำเนินการตรวจสอบความสมบูรณ์ก่อน จะนำไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีทางสถิติ

ขั้นตอนที่ 5 นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ประมวลผลตามขั้นตอนต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัย มีขั้นตอนในการดำเนินการดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามทั้งหมดมาวิเคราะห์ และประมวลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูป

ขั้นตอนที่ 2 ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามทุกฉบับ จำนวน 78 ชุด จัดหมวดหมู่ข้อมูลของแบบสอบถาม

ขั้นตอนที่ 3 นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามลงรหัส (Coding sheet) ตามที่กำหนดรหัสไว้ล่วงหน้า

ขั้นตอนที่ 4 ทำการกรอกข้อมูลตามรหัสลงในโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

ขั้นตอนที่ 5 ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล และแก้ไขขผิดพลาดที่เกิดจากการกรอกข้อมูล

ขั้นตอนที่ 6 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

5. สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้ใช้การวิเคราะห์ด้วยสถิติดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา รายได้ของครอบครัว ตำแหน่งในชุมชน โดยการหาค่าร้อยละ (Percentage)

ขั้นตอนที่ 2 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการป้องกันปัญหาเสพติดในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลลุมพลี อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

การวิจัยเชิงคุณภาพ

การวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการป้องกันปัญหายาเสพติดในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลลุมพลี อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา.

ประชากร ประชากรที่และกลุ่มตัวอย่าง ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ คือ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้มาวิธีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบด้วย 3 กลุ่ม 1) ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 2) ผู้นำชุมชน 3) เจ้าหน้าที่รัฐ จำนวน 9 คน ผู้ที่มีประสบการณ์ในการป้องกันปัญหายาเสพติด ดังนี้

1. ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลลุมพลี
  - นายกองค์การบริหารส่วนตำบลลุมพลี จำนวน 1 คน
  - นายกองค์การบริหารส่วนตำบลรางจระเข้ จำนวน 1 คน
  - ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลลุมพลี จำนวน 1 คน
2. ผู้นำชุมชนตำบลลุมพลี
  - ประธานอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านตำบลลุมพลี จำนวน 1 คน
  - อีหาม่าประจำมัสยิดนุรุลยะมาล จำนวน 1 คน
  - ผู้นำชุมชนในพื้นที่ในการแก้ไขปัญหายาเสพติด จำนวน 1 คน
3. เจ้าหน้าที่รัฐที่ปฏิบัติการป้องกันปัญหายาเสพติด
  - กำนันตำบลลุมพลี จำนวน 1 คน
  - ปลัดอำเภอที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับปัญหายาเสพติด จำนวน 1 คน
  - เจ้าหน้าที่ตำรวจในการแก้ไขปัญหายาเสพติด จำนวน 1 คน

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์ มีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

1. ศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากทฤษฎีและกรอบแนวคิด หนังสือหรือเอกสารทางวิชาการ วิทยานิพนธ์ ผลงานวิจัยต่าง ๆ และเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์ เพื่อให้ตรงกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย
2. กำหนดประเด็นคำถามในการสร้างแบบสัมภาษณ์ เพื่อการพัฒนากาเวผู้นำของนายกเทศมนตรีต่อการบริหารงานเทศบาลเมืองบ้านกรด อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งกำหนดลักษณะของข้อคำถามที่มีลักษณะปลายเปิดและมีความยืดหยุ่น โดยกำหนดขอบเขตและเนื้อหาให้ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์การวิจัย
3. นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นเสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความครบถ้วนของภาษา เนื้อหา ประเด็นคำถาม

4. ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา และจัดพิมพ์เป็นแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย มีขั้นตอนในการดำเนินการ ดังนี้

1. ขอนหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา นำส่งนายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองบ้านกรวด อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยาเพื่อขออนุญาตผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยแจ้งวัตถุประสงค์ ขั้นตอนในการสัมภาษณ์ และแจ้งกำหนดนัดหมายวันเวลาที่จะสัมภาษณ์

2. ส่งแบบสัมภาษณ์ให้กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ก่อนวันสัมภาษณ์ล่วงหน้า 3 วัน

3. ผู้วิจัยเข้าพบผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามวัน เวลาที่นัดหมาย และดำเนินการสัมภาษณ์ตามแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลครอบคลุมตามประเด็นคำถามและวัตถุประสงค์ของการวิจัย

4. นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ไปวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยโดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ขั้นตอนในการดำเนินการ ดังนี้

1. ดำเนินการจัดข้อมูลเป็นกลุ่มเพื่อตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนของข้อมูล

2. นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ให้กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญมาวิเคราะห์สังเคราะห์ ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และใช้กรอบที่ได้จากการศึกษาเอกสารเป็นกรอบการวิจัยได้จากการสัมภาษณ์ให้กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้งหมดมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ ความคิดที่เหมือนกันและแตกต่างกัน ด้วยการจัดระเบียบข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ที่อยู่ในประเภทเดียวกันเข้าด้วยกัน

ผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้นำ ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา รายได้ และ ตำแหน่งในชุมชน ผู้ศึกษาได้นำมาสรุปผลดังนี้

1. ผลการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการป้องกันปัญหาเสพติดในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลลุมพลี อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการป้องกันปัญหาเสพติดในเขตพื้นที่ องค์การบริหารส่วนตำบลลุมพลี อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวม

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ด้านการมีส่วนร่วมการตัดสินใจ	4.33	0.57	มาก
2. ด้านการมีส่วนร่วมการดำเนินงาน	4.41	0.57	มาก
3. ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์	4.30	0.65	มาก
4. ด้านการมีส่วนร่วมการติดตามและประเมินผล	4.40	0.54	มาก
ภาพรวม	4.36	0.58	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการป้องกันปัญหาหยาเสฟตติในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลลุมพลี อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.36$, S.D. = 0.58) เมื่อพิจารณาในรายละเอียดเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีระดับสูงสุดคือ การมีส่วนร่วมการดำเนินงาน อยู่ในระดับมาก รองลงมา ($\bar{X} = 4.41$, S.D. = 0.57) ด้านการมีส่วนร่วมการติดตามและประเมินผล ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = 0.54) และน้อยที่สุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ ($\bar{X} = 4.30$, S.D. = 0.65)

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการป้องกันปัญหาหยาเสฟตติในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลลุมพลี อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านการมีส่วนร่วมการติดตามและประเมินผล

ด้านการมีส่วนร่วมการติดตามและประเมินผล	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ท่านมีส่วนร่วมได้ติดตามการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาหยาเสฟตติในชุมชน	4.40	0.54	มากที่สุด
2. ท่านมีส่วนร่วมประเมินผลการใช้งบประมาณในการป้องกันและแก้ไขปัญหาหยาเสฟตติ	4.40	0.56	มากที่สุด
3. ท่านมีส่วนร่วมปรับปรุงพัฒนาดำเนินกิจกรรมการแก้ไขปัญหาหยาเสฟตติในชุมชน	4.45	0.59	มากที่สุด
4. ท่านได้ให้ข้อเสนอแนะการดำเนินงานการป้องกันและแก้ไขปัญหาหยาเสฟตติเพื่อนำไปปรับปรุงการดำเนินงานต่อไป	4.46	0.55	มากที่สุด
5. ท่านมีส่วนร่วมสรุปผลการดำเนินงานการป้องกันและแก้ไขปัญหาหยาเสฟตติในชุมชน	4.31	0.49	มากที่สุด
โดยรวม	4.40	0.54	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการป้องกันปัญหาหยาเสฟตติในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลลุมพลี อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านการมีส่วนร่วมการติดตามและประเมินผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = 0.54) และเมื่อวิเคราะห์ในรายละเอียดเป็นรายข้อ พบว่า ท่านได้ให้

ข้อเสนอแนะการดำเนินงานการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดเพื่อนำไปปรับปรุงการดำเนินงานต่อไป อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ท่านมีส่วนร่วมปรับปรุงพัฒนาดำเนินกิจกรรมการแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน และน้อยที่สุด คือ ท่านมีส่วนร่วมสรุปผลการดำเนินงานการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน

ตาราง ที่ 3 แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการป้องกันปัญหายาเสพติดในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลลุมพลี อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านการมีส่วนร่วมการดำเนินงาน

ด้านการมีส่วนร่วมการดำเนินงาน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ท่านได้ร่วมรณรงค์ ประชาสัมพันธ์ ให้ข้อมูลข่าวสาร ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดให้ประชาชน	4.45	0.55	มากที่สุด
2. ท่านได้ร่วมสำรวจ แจกเบาะแสผู้ค้า ผู้เสพยา เสพติด ผู้ที่มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้เจ้าหน้าที่เกี่ยวข้องทราบ	4.45	0.57	มากที่สุด
3. ท่านมีส่วนร่วมในการนำผู้เสพ/ผู้ติดยาเสพติดในชุมชน เข้าสู่กระบวนการบำบัดรักษาและฟื้นฟู	4.37	0.60	มากที่สุด
4. ท่านได้สนับสนุนการดำเนินกิจกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดอยู่เสมอ จัดทำ ป้ายประชาสัมพันธ์หรือจัดการแข่งขันกีฬาด้าน ยาเสพติด	4.44	0.57	มากที่สุด
5. ท่านได้ประสานกับหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการ การดำเนินงานการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด	4.36	0.58	มากที่สุด
โดยรวม	4.41	0.57	มากที่สุด

จากตาราง 3 พบว่า แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการป้องกันปัญหายาเสพติดในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลลุมพลี อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านการมีส่วนร่วมการดำเนินงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.41$, S.D. = 0.57) และเมื่อวิเคราะห์ในรายละเอียดเป็นรายข้อ

อภิปรายผล

การศึกษาเรื่อง การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการป้องกันปัญหายาเสพติดในเขตพื้นที่

องค์การบริหารส่วนตำบลลุมพลี อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา อภิปรายผลการวิจัยดังนี้

1. การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการป้องกันปัญหายาเสพติดในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลลุมพลี อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมอยู่ในระดับ ทั้งนี้การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย เกศินี วีรศิลป์ และคณะ (2566) เรื่องศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่ตำบลป่าไผ่ อำเภอสนทราย จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่ตำบลป่าไผ่ อำเภอสนทราย จังหวัดเชียงใหม่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากสอดคล้องกับงานวิจัยของ โอภาส ชาลู, และเฉลิมพร เย็นเยือก (2566) ผู้นำชุมชนกับการมีส่วนร่วมในการป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติด กรณีศึกษาเขตพื้นที่จังหวัดสระบุรี ผลการศึกษาพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมในการป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติดของผู้นำชุมชนในเขตจังหวัดสระบุรี อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับ ภรณ์วนา เมฆวานิชย์ (2560) ได้ศึกษา กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่เทศบาลเมืองพนัสนิคม อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี พบว่า ส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในระดับมาก การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ปานกลาง และความตระหนักในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ระดับมาก

2. แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการป้องกันปัญหายาเสพติดในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลลุมพลี อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มี 2 ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วมการตัดสินใจ และด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ ดังนี้

1) ด้านการมีส่วนร่วมการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการตัดสินใจ การวางแผน การเสนอความคิด วิธีการ และความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ เพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ควรมีการทำที่เป็นระบบและต่อเนื่อง ทำความเข้าใจให้ตรงกันเพื่อเป้าหมายของชุมชนร่วมกัน เสนอความคิดเห็นที่มาจากทุกภาคส่วนไม่ว่าจาก ผู้นำด้านปกครอง ผู้นำองค์กรปกครองท้องถิ่น ผู้นำด้านศาสนา ทางอำเภอ หรือจากจังหวัด ทำงานแบบบูรณาการจากทุกหน่วยงาน โดย มีแผนการที่เป็นระบบ ตั้งแต่ต้นน้ำ ถึงปลายน้ำ และมีต้องทำกฎระเบียบของชุมชน หรือกฎระเบียบที่มีผลบังคับใช้ภายในเขตพื้นที่ตำบล เพื่อจะได้มีอำนาจ มีขอบเขตในการดำเนินการเองในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ฐิติพนธ์ พัฒนาพร (2561, หน้า 60) ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดกรณีศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี พบว่าปัญหาคือ การแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการระบบ หรือหรือกำหนดและร่วมตัดสินใจทั้งในเรื่องของการหาวิธีการแก้ไขปัญหายา และการดำเนินกิจกรรมการแก้ไขปัญหายา

2) ด้านการมีส่วนร่วมการตัดสินใจ การมอบรางวัล ประกาศนียบัตรหรือประกาศเกียรติคุณ จากการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดให้ที่มากกว่านี้ เพื่อเป็นกำลังใจให้ผู้ที่ทำหน้าที่ ผู้นำชุมชนควรไปอบรมความรู้เรื่องเกี่ยวกับการป้องกันปัญหายาเสพติด และนำมาปรับใช้ในชุมชน การสนับสนุนเอกสาร สื่อ ประชาสัมพันธ์ ของหน่วยงานต่างๆ ยังมีน้อยและควรมีการส่งเสริมให้มากกว่าเดิม เพื่อให้ประชาชนรับรู้และเข้าใจในปัญหาและวิธีการแก้ปัญหา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเกศินี วีรศิลป์ และคณะ (2566) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องอาทิเช่น กระทรวงมหาดไทย ควรมีการจัดอบรม ประชาสัมพันธ์ จัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ที่น่าสนใจเกี่ยวกับบทลงโทษและภัยอันตรายยาเสพติดให้ประชาชนได้รับทราบ

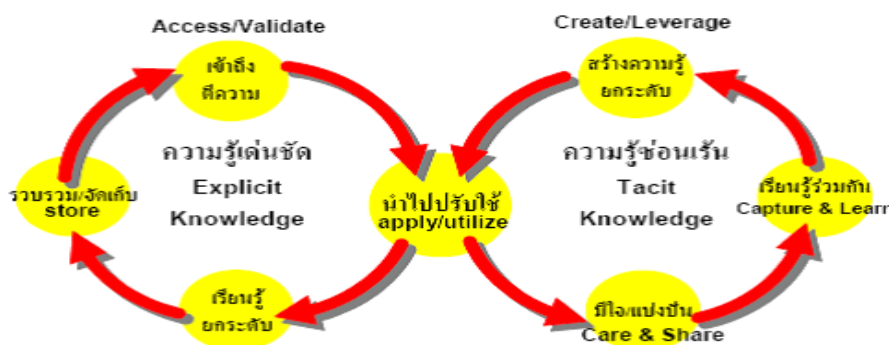
องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากงานวิจัยนี้พบว่า ขั้นตอนกระบวนการถอดบทเรียน 1) การสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการถอดบทเรียนระหว่างทีมงานผู้ดำเนินการและผู้ให้ข้อมูล โดยชี้แจงให้ทุกฝ่ายเข้าใจถึงจุดมุ่งหมาย หลักการและกระบวนการ การถอดบทเรียนโดยเน้นย้ำให้ทุกคนมีความเข้าใจถึงความสำคัญและคุณค่าของการถอดบทเรียนร่วมกัน จากการถอดบทเรียน พบว่า ความรู้เด่นชัด (Explicit Knowledge) เป็นองค์ความรู้ที่โครงการหลวงมีอยู่ ซึ่งในที่นี้เป็นองค์ความรู้ที่ได้ทำการจัดเก็บรวบรวมส่งสมไว้จนกลายเป็นคลังความรู้ขนาดใหญ่ ที่พร้อมสำหรับการนำไปปรับใช้ในชุมชนพื้นที่สูงเพื่อให้เกิดประโยชน์ ส่วนองค์ความรู้ที่ซ่อนเร้น (Tacit Knowledge) ซึ่งเป็นความรู้ที่แฝงอยู่ในตัวคน เป็นประสบการณ์ที่สั่งสมมายาวนาน เป็นภูมิปัญญา เป็นองค์ความรู้ที่ถูกซ่อนอยู่ทั้งในตัวคนในชุมชน หรือที่เรารู้จักกันว่าเป็นภูมิปัญญาชาวบ้าน และองค์ความรู้ของเจ้าหน้าที่โครงการหลวง ตลอดจนผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนในพื้นที่สูง

จากการประเภทของความรู้ตามแนวคิดของการจัดการความรู้ พบว่าความรู้จำแนกแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

1. ความรู้เด่นชัด (Explicit Knowledge) เป็นความรู้ที่อยู่ในรูปแบบที่เป็นเอกสาร หรือ วิชาการ อยู่ในตำรา คู่มือปฏิบัติงาน
2. ความรู้ซ่อนเร้น (Tacit Knowledge) เป็นความรู้ที่แฝงอยู่ในตัวคน เป็นประสบการณ์ที่สั่งสมมายาวนาน เป็นภูมิปัญญา

โดยที่ความรู้ทั้ง 2 ประเภทนี้มีวิธีการจัดการที่แตกต่างกัน การจัดการ “ความรู้เด่นชัด” จะเน้นไปที่การเข้าถึงแหล่งความรู้ ตรวจสอบ และตีความได้ เมื่อนำไปใช้แล้วเกิดความรู้ใหม่ ก็นำมาสรุปไว้ เพื่อใช้อ้างอิง หรือให้ผู้อื่นเข้าถึงได้ต่อไป (ดูวงจรทางซ้ายในรูป) ส่วนการจัดการ “ความรู้ซ่อนเร้น” นั้นจะเน้นไปที่การจัดเวทีเพื่อให้มีการแบ่งปันความรู้ที่อยู่ในตัวผู้ปฏิบัติ ทำให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน อันนำไปสู่การสร้างความรู้ใหม่ ที่แต่ละคนสามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติงานได้ต่อไป (ดูวงจรทางขวาในรูป)

ภาพ วงจรการจัดการความรู้เด่นชัดและความรู้ซ่อนเร้น
(แหล่งที่มา) <http://www.uniserv.cmu.ac.th/>

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

ผลการวิจัย ทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการป้องกันปัญหาหยาเสฟติดในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลลุมพลี อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการป้องกันปัญหาหยาเสฟติดในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลลุมพลี อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อวิเคราะห์ในรายละเอียดเป็นรายด้าน ด้านการมีส่วนร่วมการดำเนินงาน อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วมการติดตามและประเมินผล และน้อยที่สุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ โดยผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ด้านการมีส่วนร่วมการตัดสินใจ โดยภาพรวมอยู่ระดับมากที่สุด เมื่อวิเคราะห์ในรายละเอียดเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ท่านได้เสนอความคิด วิธีการกิจกรรมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาหยาเสฟติดในชุมชน ดังนั้น องค์การบริหารส่วนตำบลลุมพลี ต้องดำเนินการเปิดเวที เพื่อให้ผู้นำชุมชน และประชาชนได้เสนอความคิด วิธีการ กิจกรรมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาหยาเสฟติดในชุมชนมากขึ้น โดยอาจจะจัดเวที ทุก 3 เดือน เพื่อและเปลี่ยนความคิดเห็นของทุกๆ ฝ่าย

2. ด้านการมีส่วนร่วมการดำเนินงาน โดยภาพรวมอยู่ระดับมากที่สุดเมื่อวิเคราะห์ในรายละเอียดเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ท่านได้ประสานกับหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาหยาเสฟติด ดังนั้น องค์การบริหารส่วนตำบลลุมพลี ต้องเป็นศูนย์กลางของประสานกับหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาหยาเสฟติด เพื่อให้เข้าถึงและดำเนินการได้อย่างรวดเร็ว

3. ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ โดยภาพรวมอยู่ระดับมากที่สุด เมื่อวิเคราะห์ในรายละเอียดเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ท่านได้รับรางวัลหรือประโยชน์จากการจัดกิจกรรมรณรงค์ต่อต้านยาเสพติด ดังนั้น องค์การบริหารส่วนตำบลลุมพลี ต้องมีกิจกรรมการให้รางวัล หรือประโยชน์จากการจัดกิจกรรมรณรงค์ต่อต้านยาเสพติด ให้มากขึ้น และเป็นหน่วยงานติดต่อ หน่วยงานภายนอกเพื่อหารางวัล หรือประโยชน์อื่น เพื่อชุมชน และผู้นำชุมชนจะได้มีแรงบันดาลใจ และกำลังใจในการทำงานต่อไป

4. ด้านการมีส่วนร่วมการติดตามและประเมินผล โดยภาพรวมอยู่ระดับมากที่สุด เมื่อวิเคราะห์ในรายละเอียดเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ท่านมีส่วนร่วมสรุปผลการดำเนินงานการป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน ดังนั้น องค์การบริหารส่วนตำบลลุมพลี ควรมีการสรุปผลการดำเนินงานการป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน เป็น รายเดือน หรือรายปี เพื่อจะได้มีการติดตามความคืบหน้าของการแก้ปัญหา และทำให้เรานำข้อผิดพลาดหรือผลลัพธ์ มาประมวลผล เพื่อแก้ไขปรับปรุงต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องอื่นๆ ที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการป้องกันปัญหาเสพติดในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลลุมพลี อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

2. ศึกษาเพิ่มเติมด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ ของการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการป้องกันปัญหา ยาเสพติดในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลลุมพลี อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

เอกสารอ้างอิง

- เกศินี วีรศิลป์ และคณะ (2566) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำ หมู่บ้านในการดำเนินการหมู่บ้านจัดการสุขภาพตำบลร่องกวาง อำเภอ ร่องกวาง จังหวัดแพร่. วารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย,1(5), 1-10.
- ฐิติพันธ์ พัฒนพพร (2561). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดกรณีศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี. สาขาวิชาการบริหารงานยุติธรรมและสังคมงานนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
- กรรณวนาถ เมฆวานิชย (2560). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหาหมอกควันในเขตเทศบาลตำบลเวียงพางคำอำเภอแม่สายจังหวัดเชียงราย. การศึกษาค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิตเชียงราย, มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง.
- โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลลุมพลี. (2567). ข้อมูลประจำปีโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลลุมพลี ปี 2567.เรียกใช้เมื่อ 15 กันยายน 2567 จาก

<https://pcustandard.moph.go.th/pcu>.

สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข. (2562). คณะแพทยศาสตร์: โรงพยาบาลรามธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล.

องค์การบริหารส่วนตำบลลุมพลี. (2567). ข้อมูลประชากรตำบลลุมพลี เดือนกันยายน พ.ศ. 2567. เรียกใช้เมื่อ 15 ตุลาคม 2567 จาก <https://www.lumplee.go.th/project-rev2?hd=40>.

โอภาส ชาลู่, และเฉลิมพร เย็นเยือก (2566). ผู้นำชุมชน กับการมีส่วนร่วมในการป้องกันแก้ไข ปัญหายาเสพติด กรณีศึกษาเขตพื้นที่จังหวัดสระบุรี. วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ สถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย, 29(2), 36–45.

Likert, R., (1932). The method of constructing an attitude scale. Archives of Psychology, 140, 44-53.

World Drug Report. (2022). The relation between socioeconomic status and academic achievement. Psychological Bulletin, 91(3), 461–481.

แนวทางพัฒนาการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วน
ตำบลบ้านโพอำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา*

GUIDELINES FOR THE DEVELOPMENT OF THE ADMINISTRATION OF
THE ELDERLY SCHOOL OF BAN PHO SUBDISTRICT ADMINISTRATIVE
ORGANIZATION, BANG PA-IN DISTRICT, PHRA NAKHON SI
AYUTTHAYA PROVINCE.

ปานิสรา ไชยะเดชะ¹ และ อภิชาติ พานสุวรรณ²

panisara chaiyadecha¹ and Apichart Pansuwan²

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author's E-mail: yingg.yai28@gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโพ อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 2) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโพ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล 3) เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโพ วิธีการดำเนินการวิจัยมี 2 วิธี คือ 1) การวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนคือผู้สูงอายุที่เป็นนักเรียนโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโพ อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 137 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ การทำสอบค่า F-test และ 2) การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลหลักแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม จำนวน 13 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดย

ผลการวิจัยพบว่า

1) การบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโพ อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.22$, S.D. = .60)

2) ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโพ อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศ สถานภาพ ระดับการศึกษา และโรคประจำตัว ไม่มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ส่วนด้านอายุ อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน แตกต่างกัน

---

* Received 2 May 2025; Revised 11 May 2025; Accepted 25 May 2025

และ 3) แนวทางพัฒนาการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโพ อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า มีแนวทางการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุใน 2 ด้าน คือ ด้านการบริหารงบประมาณ และด้านการบริหารทั่วไป

คำสำคัญ : แนวทางพัฒนาการบริหาร, โรงเรียนผู้สูงอายุ, องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโพ

Abstract

This research aimed to: (1) investigate the administration of the elderly school of Ban Pho Subdistrict Administrative Organization, Bang Pa-in District, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province. (2) compare the administration of schools for the elderly in Ban Pho Subdistrict Administrative Organization, Bang Pa-in District, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province, classified by personal factors. (3) propose guidelines for developing for the administration of the elderly school of Ban Pho Subdistrict Administrative Organization, Bang Pa-in District, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province. The research employed both quantitative and qualitative methods. The quantitative research, the sample group is the elderly people who are students of the elderly school of Ban Pho Subdistrict Administrative Organization, Bang Pa-in District, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province, totaling 137 people. A questionnaire was used as the research instrument, and statistical analyses included frequency, percentage, mean, standard deviation, F-test, The qualitative research, key informants were divided into 4 groups, totaling 13 people. The research instrument used was an interview form. The research results found that:

1. Administration of the Elderly School of Ban Pho Subdistrict Administrative Organization, Bang Pa-in District, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province It was found that overall, it was at the highest level. When analyzed in detail by each aspect, personnel management was at the highest level, followed by academic management, and general management was at the lowest level.

2. Comparison of opinions on the administration of the elderly school of Ban Pho Subdistrict Administrative Organization, Bang Pa-in District, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province It was found that personal factors such as gender, status, education level, and chronic diseases were not different. As for age, occupation, and average monthly income, they were different.

3. The guidelines for developing the mayor's for the administration of the elderly school of Ban Pho Subdistrict Administrative Organization, Bang Pa-in District, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province. From interviewing key informants and conducting analysis, it was found that there are two approaches to managing

schools for the elderly: budget management and general management, as follows:

Keywords: Management Development Guidelines, Elderly School, Ban Pho Subdistrict Administrative Organization

บทนำ

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม นโยบายด้านผู้สูงอายุ การจัดสวัสดิการช่วยเหลือและพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการ ผู้สูงอายุ สตรี และเด็ก (ธัญวรัตน์ แจ่มใส, 2564 : 8) การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุตามนโยบายของรัฐบาลในการจัดสวัสดิการช่วยเหลือและพัฒนาคุณภาพชีวิตแก่ผู้สูงอายุ โดยผู้สูงอายุที่มีคุณภาพชีวิตที่ดีคือ มีสุขภาพร่างกายดี สุขภาพจิตดี ครอบครัว มีความสุข มีความอบอุ่น มีสังคมที่เอื้ออาทรซึ่งกันและกัน ความเป็นอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดีปลอดภัย และมีความมั่นคงในชีวิตได้รับสวัสดิการและการบริการทางสุขภาพอย่างเหมาะสมอยู่อย่างมีคุณค่า มีศักดิ์ศรีสามารถพึ่งพาตนเองได้ (นวรรตน์ ปัญจธนทรัพย์, 2563) ซึ่งผู้สูงอายุจะต้องมีการปรับตัวเพื่อการเป็นผู้สูงอายุที่มีคุณภาพหรือสมบูรณ์แบบเฉพาะของตนเองในการสร้างเสริมสุขภาพและการดำรงชีพ

โรงเรียนผู้สูงอายุเป็นรูปแบบหนึ่งในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต การจัดการศึกษา การพัฒนาทักษะเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ และกิจกรรมของโรงเรียนผู้สูงอายุจะเป็นเรื่องที่ผู้สูงอายุสนใจและมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตช่วยเพิ่มพูนความรู้ทักษะชีวิตที่จำเป็น โดยวิทยากรจิตอาสาหรือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องขณะเดียวกันก็เป็นพื้นที่ที่ผู้สูงอายุจะได้แสดงศักยภาพ โดยการถ่ายทอดภูมิความรู้ประสบการณ์ที่สั่งสมแก่บุคคลอื่นเพื่อสืบสานภูมิปัญญาให้คงคุณค่าคู่กับชุมชน โรงเรียนผู้สูงอายุหลายแห่งตั้งขึ้นโดยใช้อาคารเรียนเก่าของโรงเรียนที่เลิกกิจการหรือตั้งอยู่ในชมรมผู้สูงอายุ ภายในวัด บางแห่งใช้บ้านของผู้ริเริ่มก่อตั้งเป็นสถานที่ดำเนินการ การจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุในระยะแรก อาจเป็นเพียงการรวมกลุ่มพบปะพูดคุยกัน แล้วจึงค่อย ๆ มีรูปแบบชัดเจนขึ้น มีกิจกรรมที่หลากหลายตามความต้องการของผู้สูงอายุ หรืออาจเป็นการขยายกิจกรรมจากที่มีการดำเนินการอยู่แล้ว เช่น ศูนย์บริการทางสังคมแบบมีส่วนร่วม (ศาลาสว่างสุข) ศูนย์สามวัย ธนาครความดี เป็นต้น โรงเรียนผู้สูงอายุสามารถมีรูปแบบและกิจกรรมที่หลากหลายทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับบริบทของพื้นที่ความต้องการของผู้สูงอายุการจัดกิจกรรมของโรงเรียนผู้สูงอายุจะกำหนดตารางกิจกรรมในแต่ละสัปดาห์ไว้ชัดเจนระยะเวลาเปิดเรียนอาจเป็นตลอดปี หรือเปิดเป็นช่วงเวลาตามหลักสูตรที่จัดอบรม ส่วนใหญ่จะจัดกิจกรรมสัปดาห์ละ 1 วัน (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2559)

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโพ ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่งานพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม จึงมีความสนใจทำการศึกษาแนวทางพัฒนาการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโพ อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งผล การวิจัยจะเป็นสารสนเทศ นำไปเป็นข้อมูลในการกำหนดแนวทางพัฒนาการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุ องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโพ

อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และนำไปสู่การพัฒนา การบริหารโรงเรียน ผู้สูงอายุให้ประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดความยั่งยืนมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโพ อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโพ อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโพ อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

สมมุติฐานการวิจัย

ผู้สูงอายุที่มีปัจจัยส่วนบุคคลต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุของ องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโพ อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา แตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

1.ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้สูงอายุที่เป็นนักเรียนโรงเรียนผู้สูงอายุของ องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโพ อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 207 คน (องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโพ, 2567)

1.2 กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 207คน มีกลุ่มตัวอย่างจำนวน 137 คน โดยใช้สูตรคำนวณกรณีทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน ระดับความเชื่อมั่น 95% ค่าความคลาดเคลื่อน $\pm 5\%$ ตามแนวคิดของทาโร่ ยามาเน (Taro Yamane, 1973) ดังนี้

2.เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) แบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) แบ่งออกเป็น 2 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถาม เกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย อายุ เพศ สถานภาพ ระดับ

การศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และโรคประจำตัว

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุ องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโพ

อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ 1) การบริหารงานวิชาการ 2) การบริหารงบประมาณ 3) การบริหารงานบุคคล และ 4) การบริหารทั่วไป มีลักษณะเป็น มาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ตามวิธีของลิกเคิร์ต แบ่งเป็น 5 ระดับ โดยค่าแต่ละระดับ มีความหมาย (Likert, 1932, p.140) ดังนี้

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ซึ่งเป็นแบบสอบถาม มีขั้นตอน ดังนี้

1) ศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลจากแนวคิด ทฤษฎี หนังสือหรือเอกสารทางวิชาการสารนิพนธ์ ผลงานวิจัยต่าง ๆ และเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดขอบเขตในการวิจัย และเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามเพื่อให้ตรงกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

2) สร้างแบบสอบถามการวิจัย เรื่อง แนวทางพัฒนาการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุ องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโพ อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

3) นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นนำเสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนของภาษา เนื้อหา ประเด็นคำถาม และดำเนินการปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา

4) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาเสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา และหาค่าดัชนีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ (IOC) ของแบบสอบถาม ตามวิธีของโรวินเนลล์และเบลตัน (Rovinell & Hambleton, 1976) โดยเลือกข้อที่ค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป เป็นเกณฑ์ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และพิจารณาความเหมาะสมของสำนวนภาษา การใช้ถ้อยคำและนำแบบสอบถามไปปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

5) นำแบบสอบถามที่แก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มที่ไม่ใช่ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง แต่มีคุณลักษณะคล้ายคลึงกับประชากรและกลุ่มตัวอย่างจริง ได้แก่ ผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลลุมพลี อำเภพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 30 คน แล้วนำผลการทดลองมาหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach, 1990, 204)

6) นำผลการทดลองใช้ในหัวข้อที่มีความเชื่อมั่นมาปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้องและจัดพิมพ์เป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย มีขั้นตอนในการดำเนินการดังนี้

1. ขอนหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา นำส่งองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโพ อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อขออนุเคราะห์ให้ผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ ตอบแบบสอบถาม โดยแจ้งวัตถุประสงค์ในการเก็บข้อมูล

2. รับรหัสแบบสอบถาม โดยใส่หมายเลขกำกับแบบสอบถามตามลำดับ

3. นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เก็บข้อมูลจากประชากรผู้สูงอายุในองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโพ จำนวน 137 ชุด

4. เก็บแบบสอบถามกลับคืน เพื่อดำเนินการตรวจสอบความสมบูรณ์ ก่อนจะนำไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีทางสถิติ

5. นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ประมวลผลตามขั้นตอนต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยการวิเคราะห์หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (X) ค่าส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.) การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว F-Test (One – way ANOVA) และการ เปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ ด้วยวิธี LSD (Leas Significant Difference)

2.วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

2.1 ดำเนินการจัดข้อมูลเป็นกลุ่มเพื่อตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนของข้อมูล

2.2 นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ให้กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และใช้กรอบที่ได้จากการศึกษา เอกสารเป็นกรอบการวิจัยได้จากการสัมภาษณ์ให้กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้งหมดมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ ความคิดที่เหมือนกันและแตกต่างกัน ด้วยการจัดระเบียบข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ที่อยู่ในประเภทเดียวกันเข้าด้วยกัน

2.3. เรียบเรียงข้อมูลและจัดลำดับความสำคัญของเนื้อหา และนำเสนอข้อมูล เป็นข้อความเชิงบรรยาย

ผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้สูงอายุที่เป็นนักเรียนโรงเรียนผู้สูงอายุของ องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโพ อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ปัจจัยส่วน บุคคลของปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ เพศ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อ เดือน และโรคประจำตัว ผู้ศึกษาได้นำมาสรุปผลดังนี้

ตอนที่ 1 ผู้สูงอายุที่เป็นนักเรียนโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้าน โพ อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
	137	100.0
อายุ		
60 - 69 ปี	89	65.0
70 - 79 ปี	41	29.9
80 - 89 ปี	7	5.1
อายุ 90 ปีขึ้นไป	0	0
เพศ		
ชาย	28	20.4
หญิง	106	77.4
เพศทางเลือก	3	2.2
สถานภาพ		
โสด	12	8.8
สมรส	93	67.9
หย่าร้าง/หม้าย	22	16.1
แยกกันอยู่	10	7.3

ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	43	31.4
มัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า	40	29.2
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	24	17.5

ตาราง 4.1 (ต่อ)

ปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
	137	100.0
อนุปริญญา/ปวส.	13	9.5
ปริญญาตรี	14	10.2
สูงกว่าปริญญาตรี	3	2.2
อาชีพ		
ข้าราชการบำนาญ	21	15.3
ธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย	27	19.7
รับจ้าง	32	23.4
เกษตรกร	25	18.2
พนักงานเอกชน	8	5.8
อื่นๆ	24	17.5
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน		
ต่ำกว่า 10,000 บาท	43	31.4
10,001 - 20,000 บาท	52	38.0
20,001 - 30,000 บาท	27	19.7
30,001 - 40,000 บาท	9	6.6
40,001 - 50,000 บาท	3	2.2
มากกว่า 50,001 บาท	3	2.2
โรคประจำตัว		
โรคทางสมอง	1	0.7
โรคเกาต์	17	12.4
โรคเบาหวาน	25	18.2
โรคระบบทางเดินปัสสาวะ	8	5.8
โรคข้อเข่าเสื่อม	12	8.8
โรคกระดูกพรุน	1	0.7
โรคตา	4	2.9
โรคไต	7	5.1
โรคความดันโลหิตสูง	32	23.4
โรคหัวใจขาดเลือด	14	10.2
อื่น ๆ	4	2.9
ไม่มี	12	8.8

ตอบแบบสอบถาม มีทั้งหมด 137 คน ส่วนใหญ่ มีอายุ 60 – 69 ปี จำนวน 89 คน คิดเป็นร้อยละ 65.0 เป็นเพศหญิง จำนวน 106 คน คิดเป็นร้อยละ 77.4 มีสถานภาพ สมรส

จำนวน 93 คน คิดเป็นร้อยละ 67.9 มีระดับการศึกษา ประถมศึกษา จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 31.4 มีรับจ้าง จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 23.4 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001 – 20,000 บาท จำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 38.0 และโรคประจำตัว โรคความดันโลหิตสูง จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 23.4

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ความคิดเห็นการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโพ อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุ องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโพ อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประกอบด้วย การบริหารงานวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ตาราง 2 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุโดยภาพรวม

การบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. การบริหารงานวิชาการ	4.24	.67	มาก
2. การบริหารงบประมาณ	4.18	.56	มาก
3. การบริหารงานบุคคล	4.28	.58	มาก
4. การบริหารทั่วไป	4.17	.61	มาก
รวม	4.22	.60	มาก

ตารางที่ 2 พบว่า การบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุ องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโพ อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.22$, S.D. = .60) และเมื่อวิเคราะห์ในรายละเอียดเป็นรายด้าน การบริหารงานบุคคล อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ การบริหารงานวิชาการ ($\bar{X} = 4.24$, S.D. = .67) และน้อยที่สุด คือ การบริหารทั่วไป ($\bar{X} = 4.17$, S.D. = .61)

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโพ อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามอายุ

ความคิดเห็น		SS	df	MS	F	Sig.
1. ด้านการบริหารงานวิชาการ	ระหว่างกลุ่ม	2.945	2	1.476	5.448	.005*
	ภายในกลุ่ม	36.217	134	.270		
	รวม	39.163	136			
2. ด้านการบริหารงบประมาณ	ระหว่างกลุ่ม	.859	2	.429	2.593	.079
	ภายในกลุ่ม	22.186	134	.169		
	รวม	23.045	136			

3. ด้านการบริหารงานบุคคล	ระหว่างกลุ่ม	.232	2	.116	.607	.547
	ภายในกลุ่ม	25.573	134	.191		
	รวม	25.804	136			
4. ด้านการบริหารทั่วไป	ระหว่างกลุ่ม	.738	2	.369	1.87 2	.158
	ภายในกลุ่ม	26.427	134	.197		
	รวม	27.166	136			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	.933	2	.466	2.83 3	.062
	ภายในกลุ่ม	22.055	134	.165		
	รวม	22.988	136			

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโพ อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามอายุ พบว่า ผู้สูงอายุที่เป็นนักเรียนโรงเรียนผู้สูงอายุที่มีอายุแตกต่างกัน มีความคิดเห็นการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโพ อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป ไม่แตกต่างกัน ด้านการบริหารงานวิชาการ แตกต่างกัน

อภิปรายผล

1. การบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโพ อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวรัญญา แท้มดิม (2566) พบว่า สภาพการบริหารโรงเรียนคุณภาพของชุมชน สังกัดสำนักงานการศึกษาประถมศึกษา จังหวัดพะเยา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับการวิจัยของสุณิสา ระวังใจ (2567) พบว่า การศึกษาการบริหารโรงเรียนเรียนรวม ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโพ อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศ สถานภาพ ระดับการศึกษา และโรคประจำตัว ไม่มีความแตกต่างกัน ส่วนด้านอายุ อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

3. แนวทางพัฒนาการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโพ อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า มีแนวทางการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุใน 2 ด้าน คือ ด้านการบริหารงบประมาณ และด้านการบริหารทั่วไป ดังนี้

1) ด้านการบริหารงบประมาณ องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโพต้องวางแผนงบประมาณรายจ่ายประจำปีไว้อย่างต่อเนื่องทุกปีงบประมาณ จัดให้มีการประชุมและสอบถามความต้องการของนักเรียนโรงเรียนผู้สูงอายุก่อนดำเนินการจัดทำโครงการ มีการปรับงบประมาณให้สอดคล้องกับนโยบายของผู้บริหารและความต้องการของนักเรียนโรงเรียนผู้สูงอายุ เพื่อให้สามารถทำกิจกรรมได้หลากหลายต่อเนื่อง ของบสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง การจัดหาอาหารและเครื่องดื่ม ควรคำนึงถึงโภชนาการและอาหารเพื่อสุขภาพที่เหมาะสมกับวัยผู้สูงอายุ การเตรียมวัสดุและอุปกรณ์การฝึกอาชีพเหมาะสมสามารถนำไปเป็นอาชีพเสริม เป็นการเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัวและชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของทิชากร ใช้บางยาง (2566) ผลการศึกษาปัญหา และแนวทางการพัฒนาการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิเขต 2 พบว่า ปัญหาที่พบ คือ งบประมาณที่ภาครัฐจัดสรรให้ไม่เพียงพอต่อการบริหาร การจัดทำเอกสารด้านการเงินไม่เป็นปัจจุบัน บุคลากรขาดความรู้ในเรื่องของกฎระเบียบ ส่วนแนวทางการพัฒนาการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา คือ การระดมทุน จัดตั้งผ้าป่าเพื่อการศึกษา จัดอบรมเจ้าหน้าที่ในการจัดทำเอกสารมีการกำกับ ดูแลการปฏิบัติงาน และสอดคล้องกับศิริพร สิทธิวงศ์ (2566) การบริหารงานด้านงบประมาณของโรงเรียน ในกลุ่มโรงเรียนบูรพาศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 พบว่า การจัดทำ แผนงบประมาณ คำขอตั้งงบประมาณและจัดทำแผนปฏิบัติการใช้จ่ายเงินตามที่ได้รับจัดสรรควรมีการแจ้งประมาณการงบประมาณล่วงหน้าเพื่อจะได้จัดทำแผนได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ควรมีการตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผลและรายงานผลการใช้งบประมาณอย่างต่อเนื่อง ควรมีการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษาจากหน่วยงานภายนอกและการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่พัสดุ การเงิน บัญชีควรจัดอบรมให้แก่เจ้าหน้าที่เพื่อสร้างความมั่นใจและความถูกต้องแม่นยำในการปฏิบัติงาน

2) ด้านการบริหารทั่วไป การลงทะเบียน การจัดทำเอกสารประกอบการเรียนการสอน สามารถนำไปปฏิบัติที่บ้านได้ เจ้าหน้าที่รับผิดชอบรวบรวมตรวจสอบข้อมูลให้ถูกต้องครบถ้วน จัดทำบันทึกและรายงานเสนอให้ผู้บริหารทราบ และประชาสัมพันธ์ให้นักเรียนโรงเรียนผู้สูงอายุทุกรุ่นทราบ สามารถเป็นศูนย์กลางในการประสานงานกับทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ ควรมีการประสานงานทางไลน์ เฟสบุ๊ค ทางโทรศัพท์และเสียงตามสาย ทำให้รู้ทันข่าวสารและรายละเอียดเกี่ยวกับกิจกรรมโรงเรียนผู้สูงอายุ จัดเจ้าหน้าที่ในการให้บริการปฐมพยาบาลเมื่อเกิดเหตุฉุกเฉินหรืออุบัติเหตุ เช่น เจ้าหน้าที่สาธารณสุข อาสาสมัคร

สาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) เป็นต้น รวมทั้งอุปกรณ์การปฐมพยาบาลเบื้องต้นซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชมพูนุท คำธรา (2566) แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานบริหารทั่วไปของโรงเรียนท่ามะกาวิทยาคม ประกอบด้วย 10 แนวทางคือ (1) มีการประชุมหารือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนและองค์กร หน่วยงานต่างๆ อยู่เสมอ (2) เปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการโรงเรียน และร่วมแก้ไขปัญหา (3) มีการวางแผนการพัฒนาระบบและเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศและกำหนดจุดมุ่งหมายอย่างชัดเจน (4) มีการติดตามและประเมินผลการทำงานในด้านการพัฒนาระบบและเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ (5) ดำเนินการจัดระบบการบริหารให้เป็นไปตามโครงสร้างหรือขอบข่ายงานขององค์กร และพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ทักษะ และความสามารถ (6) นำวงจรเดมมิง (PDCA) เข้ามาใช้ในการดำเนินงานต่างๆ (7) สร้างกิจกรรมการประชาสัมพันธ์ข้อมูลและผลงานของสถานศึกษาในหลากหลายรูปแบบ (8) จัดหาเจ้าหน้าที่ธุรการให้เหมาะสมกับจำนวนงาน (9) จัดหาฮาร์ดแวร์และซอฟต์แวร์ให้สามารถรองรับการปฏิบัติงานด้านธุรการได้ตามระบบที่กำหนดไว้ (10) ปรับปรุงและพัฒนาการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาให้มีความทันสมัยอยู่ และสอดคล้องกับ อนุเดช บ้านสระ (2564) ได้ศึกษาเรื่องแนวทางการบริหารงานทั่วไปของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 พบว่า แนวทางการบริหารงานทั่วไปของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 ได้แก่ (1) การพัฒนาระบบและเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ มีการกำกับ ติดตาม ประเมินผล ระบบเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ (2) การดำเนินงานธุรการ มีการทำคู่มือการปฏิบัติงานธุรการและมีการดำเนินงานธุรการ โดยยึดหลักการถูกต้อง รวดเร็ว ประหยัดและคุ้มค่า (3) การดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม มีการศึกษา ดูแลควบคุมอาคารให้พร้อมใช้งานปลอดภัยและสะดวกสบาย และมีระบบแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาเอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ (4) งานกิจการนักเรียน มีการควบคุมดูแล แก้ไขความประพฤติและวินัยของนักเรียน และ (5) การประชาสัมพันธ์งานการศึกษา มีการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ที่หลากหลายเพื่อแจ้งข้อมูลข่าวสาร

องค์ความรู้ใหม่

การพัฒนาการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลองค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากงานวิจัยนี้พบว่า การบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุสู่การเป็นกิจการเพื่อสังคม ทางโครงการได้จัดกิจกรรมเพื่อให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุได้พัฒนาตนเองเพื่อการเป็นผู้ประกอบการทางสังคม สร้างองค์ความรู้เพื่อใช้ในการพัฒนาระบบการบริหารจัดการ โรงเรียนผู้สูงอายุสู่การเป็นกิจการเพื่อสังคม และมีการลงพื้นที่ติดตามผลการดำเนินงานในทุกโรงเรียนที่ ทำโครงการ ทำให้ผู้วิจัยได้ค้นพบสำหรับปัจจัยในการขับเคลื่อนโรงเรียนผู้สูงอายุด้วยกิจการเพื่อสังคมให้ ประสบความสำเร็จ มีดังนี้

- 1) ต้องพึ่งตนเองเป็นที่ตั้ง ทั้งด้านการพัฒนากิจการ บุคลากรมีความเข้มแข็งในการทำงานร่วมกัน
- 2) การสนับสนุนส่งเสริมจากชุมชนและภาคีเครือข่ายให้มีส่วนร่วม รู้วิธีสร้างเครือข่าย
- 3) ต้องขับเคลื่อนชุมชนความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม การคิดนอกกรอบเพื่อการสร้างรายได้
- 4) กำหนดเป้าหมายการทำธุรกิจให้ชัดเจน มีความรอบรู้ทางธุรกิจ ภูมิปัญญา ทักษะทางทรัพยากร การตลาด การสื่อสาร การสร้างเอกลักษณ์ (แบรนด์)
- 5) มีการบริหารจัดการเงินทุน สร้างรายได้ มีกำไรต่อเนื่อง มีเงินทุนเพื่อสร้างงาน
- 6) ศรัทธาและมีความเชื่อมั่นในองค์กร ผู้บริหารมีนโยบายชัดเจน
- 7) กิจกรรมตอบสนองความต้องการพื้นฐานของผู้สูงอายุ และพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุทุกเพศ ทุก กลุ่มต้นทุนชีวิต
- 8) มีการสื่อสารที่ชัดเจน การประชาสัมพันธ์ทั่วถึง และทุกฝ่ายเข้าใจตรงกัน

ประโยชน์ที่ได้รับจากการดำเนินโครงการ

- 1) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมสนับสนุนการขับเคลื่อนโรงเรียนผู้สูงอายุในพื้นที่ ในสังกัด กระทรวงแรงงานกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงมหาดไทยกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงศึกษาธิการ สามารถนำหลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุพึ่งตนเองไปพัฒนาผู้สูงอายุที่หน่วยงานรับผิดชอบต่อไปได้
- 2) ผู้สูงอายุ โรงเรียนผู้สูงอายุ ชมรมผู้สูงอายุในพื้นที่ สามารถพัฒนาตนเองให้เป็นผู้ประกอบการ ทางสังคมได้ และเกิดการพึ่งตนเองได้อย่างแท้จริง

สรุปการสร้างการมีส่วนร่วมและการคำนึงถึงความต้องการของผู้สูงอายุและความเหมาะสมในการทำกิจกรรม ควรมีการสำรวจความต้องการของผู้สูงอายุผ่านกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การสำรวจ ฐานข้อมูลประชากรประจำปีเพื่อให้เกิดการวางแผนที่ชัดเจนให้ความสำคัญกับคุณภาพของชีวิต และการดูแลสุขภาพแบบองค์รวม คือ กาย จิต สังคม และปัญญา ภายใต้การสนับสนุนและความร่วมมือจากภาคีเครือข่าย หนุนเสริมการดำเนินการผ่านการจัดการระบบการพัฒนาสุขภาวะผู้สูงอายุ ในชุมชนยิ่งไปกว่านั้นควรมีการเสริมศักยภาพให้กับชมรมผู้สูงอายุมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการบริหารจัดการให้มากขึ้น เพื่อให้เป็นกลไกในการสร้างการมีส่วนร่วมและสามารถระดมความคิดเห็นจากสมาชิกในลักษณะ “ร่วมคิดร่วมทำร่วมประเมินผล และร่วมรับผลประโยชน์” และร่วมกันออกแบบและดำเนินกิจกรรมพัฒนาสุขภาวะผู้สูงอายุให้มีความต่อเนื่อง เหมาะสม และสอดคล้องกับสถานการณ์ปัญหาผู้สูงอายุของแต่ละพื้นที่ (กุลวดี โรจน์ไพศาลกิจและวรารกร เกรียงไกรศักดิ์ดา, 2561) การสื่อสารกับผู้สูงอายุ การสื่อสารเป็นเรื่องสำคัญในการชักชวนผู้สูงอายุเข้าร่วมกิจกรรม การใช้ประเด็นที่อยู่ในความสนใจหลักของผู้สูงอายุ เช่น เรื่อง “สุขภาพ” จะช่วยให้ผู้สูงอายุในชนบท ให้ความสนใจเข้าร่วมกิจกรรม และเมื่อเห็นว่าเป็นประโยชน์ก็สามารถชักจูงเพื่อนเข้าร่วมกิจกรรมได้ด้วย

ภาพสภาวะแบบองค์รวม คือ กาย จิต สังคม และปัญญา

สรุป/ข้อเสนอแนะ

แนวทางการพัฒนาการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโพ อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโพ อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 2) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโพ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล 3) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโพ ผลการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโพ อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า การบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุ องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโพ อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อวิเคราะห์ในรายละเอียดเป็นรายด้าน การบริหารงานบุคคล อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงบประมาณ และน้อยที่สุด คือ การบริหารทั่วไป ดังนั้นควรแนวทางการพัฒนาการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโพ อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยาให้ทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านการบริหารงบประมาณ และการบริหารทั่วไป โดยผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้ 5.3.1.1 ด้านการบริหารงานวิชาการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อวิเคราะห์ในรายละเอียดเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญา

ท้องถิ่น ดังนั้น องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโพต้องสำรวจและรวบรวมข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นจัดทำฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นในแต่ละพื้นที่อย่างเป็นระบบ เพื่อให้สามารถนำไปใช้พัฒนาแหล่งเรียนรู้ได้อย่างตรงจุด ส่งเสริมให้มีศูนย์การเรียนรู้ชุมชนหรือพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นที่รวบรวมองค์ความรู้ ภูมิปัญญา และวัฒนธรรมพื้นถิ่น ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนเปิดโอกาสให้ประชาชนชาวบ้าน มีส่วนร่วมในการจัดการและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ นำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรการเรียนการสอน โรงเรียนผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโพ 5.3.1.2 ด้านการบริหารงบประมาณ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อวิเคราะห์ในรายละเอียดเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ มีการหาทุนจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน เพื่อมาใช้ในการเรียนการสอน ดังนั้น องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโพการวางแผนการขอทุนกำหนดวัตถุประสงค์โครงการให้ชัดเจน เช่น เพื่อพัฒนาหลักสูตรการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับผู้สูงอายุแสดงความคุ้มค่าและผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับผู้สูงอายุ กำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จ เช่น จำนวนผู้เข้าร่วมหลักสูตรการพัฒนาทักษะ ความพึงพอใจ การเลือกแหล่งทุนหน่วยงานภาครัฐ เช่น กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กองทุนผู้สูงอายุ องค์การเอกชน เช่น มูลนิธิ บริษัทใหญ่ที่มีโครงการ CSR (Corporate Social Responsibility) จัดทำข้อมูลสถิติ และเรื่องราวผู้สูงอายุที่น่าสนใจแสดงให้เห็นถึงผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้นกับสังคม เช่น การลดภาระดูแล, เพิ่มคุณภาพชีวิต เน้นโอกาสทางประชาสัมพันธ์ให้กับผู้ให้ทุน เช่น การติดโลโก้บนสื่อประชาสัมพันธ์ เสนอแนวทางสร้างโครงการอย่างต่อเนื่อง ไม่ใช่ทำเพียงครั้งเดียว ทำรายงานสรุปผล เพื่อส่งกลับให้ผู้สนับสนุนเห็นผลลัพธ์ 5.3.1.3 ด้านการบริหารงานบุคคล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อวิเคราะห์ในรายละเอียดเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ บุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโพ มีการพัฒนาความรู้และมีการให้ความช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนผู้สูงอายุ ดังนั้น องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโพจัดหลักสูตรฝึกอบรมเกี่ยวกับสุขภาพกาย จิตใจ และสังคมของผู้สูงอายุ เช่น การดูแลผู้สูงอายุที่มีโรคเรื้อรัง การป้องกันภาวะสมองเสื่อม การดูแลด้านโภชนาการ และกิจกรรมฟื้นฟูสมรรถภาพ เพิ่มการเรียนรู้เกี่ยวกับจิตวิทยาผู้สูงอายุ เพื่อให้บุคลากรเข้าใจพฤติกรรม ความต้องการ และความรู้สึกของผู้สูงอายุ เสริมสร้างความรู้ด้านการปฐมพยาบาลและการดูแลฉุกเฉิน อบรมการปฐมพยาบาลเบื้องต้นและการช่วยชีวิตในสถานการณ์ฉุกเฉินที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ เช่น การหกล้ม ภาวะหัวใจล้มเหลวเฉียบพลัน และพัฒนาความเข้าใจด้านกฎหมายและสิทธิของผู้สูงอายุ เช่น สิทธิในการเข้าถึงบริการสุขภาพ สิทธิในการปฏิเสธการรักษา สิทธิความเป็นส่วนตัว เพื่อป้องกันการละเมิดสิทธิ 5.3.1.4 ด้านการบริหารทั่วไป โดยภาพรวมอยู่ในระดับ เมื่อวิเคราะห์ในรายละเอียดเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การให้ข้อมูลการประสานงานภายในโรงเรียนผู้สูงอายุและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ได้ครบคลุมครบถ้วน ดังนั้น องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโพ แต่งตั้งเจ้าหน้าที่หรือคณะทำงานที่รับผิดชอบการเก็บรวบรวม ตรวจสอบ และส่งต่อข้อมูล เพื่อป้องกันความ

สับสนหรือข้อมูลตกหล่น พัฒนาระบบจัดเก็บข้อมูลที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน ใช้ระบบฐานข้อมูลกลาง เช่น แบบฟอร์มออนไลน์ Google Drive หรือระบบสารสนเทศเฉพาะ เพื่อให้ทุกฝ่ายสามารถเข้าถึงข้อมูลได้สะดวก รวดเร็ว และปลอดภัย กำหนดรูปแบบการรายงานและการส่งข้อมูลให้ชัดเจน ติดตามและประเมินผลการให้ข้อมูลเป็นระยะเพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และส่งเสริมความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน เพื่อสร้างความเข้าใจที่ตรงกันและทำงานร่วมกันได้มีประสิทธิภาพ **ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป** 1. ศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องอื่นๆ ส่งผลต่อการพัฒนาการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนตำบลบ้านโพ อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 2. ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ๆ เพื่อให้ได้ความแตกต่างทางความคิดและผลการวิจัยที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2559). คู่มือโรงเรียนผู้สูงอายุ. เรียกใช้เมื่อ 10 กันยายน 2567 จาก <http://www.dop.go.th/th/known/5/24>.
- ชมพูนุท คำธรา. (2566). รูปแบบการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครศรีธรรมราช. วิทยานิพนธ์ หลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหาร การศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ทิชากร ใช้บางยาง. (2566). การบริหารงบประมาณของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2. วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ธัญวรัตน์ แจ่มใส. (2564). นโยบายเกี่ยวกับสวัสดิการของผู้สูงอายุในประเทศไทย. วารสาร มจร การพัฒนาสังคม, 6(3), 1-16.
- นวรรตน์ ปัญจนทรพย์. (2563). การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่ ต้องพึ่งพาตนเองในเขตอำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี. ในการประชุมวิชาการ ระดับชาติ ครั้งที่ 8 และระดับนานาชาติ ครั้งที่ 4 มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี (หน้า 89). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี.
- วรัญญา แต้มเต็ม (2566). สภาพและแนวทางการบริหารโรงเรียนคุณภาพของชุมชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดพะเยา. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา.
- ศิริพร สิทธิวงศ์ (2566). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อบ้านเดี่ยวของโครงการบ้านจัดสรร ใน

พื้นที่เขตอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี. วิทยานิพนธ์บัณฑิตวิทยาลัย สาขาบริหารธุรกิจ
มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สุณิสา ระวังใจ (2567). การศึกษาสภาพการบริหารโรงเรียนเรียนรวมของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3. การศึกษาค้นคว้าด้วย
ตนเองหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยพะเยา.

อนุเดช บ้านสระ (2564). การพัฒนากระบวนการยกระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในโรงเรียน
ผู้สูงอายุเทศบาลตำบลสำโรงพลัน อำเภอไพรบึง จังหวัดศรีสะเกษ. หลักสูตรปริญญา
สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสาธารณสุขศาสตรมหา
บัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

Cronbach, L. J. (1990). Essentials of psychological testing. (5 th ed.). New York :
Harper & Row.

Rovinelli, R. J. and Hambleton, R. K. (1976). On the use of content specialists in
the assessment of criterion - referenced test item validity. Dutch Journal
of Educational Research, 2 : 49-60.

Likert, R., (1932). The method of constructing an attitude scale. Archives of
Psychology, 140, 44-53.

แนวทางการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู*
GUIDELINES FOR EDUCATIONAL RESOURCE MOBILIZATION FOR
SMALL SCHOOLS UNDER THE NONG BUA LAMPHU PRIMARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE

ฤทธิเดช วงศ์คร¹, พชรินทร์ ชมภูวิเศษ² และ นวัตกรรม หอมสิน³

Rittidech Wonglakorn¹, Patcharin Chompuwiset² and Nawattakorn Homsin³

¹⁻³มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

¹⁻³Udon Thani Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author's Email: rittidech.wonglakorn@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา 2) หาแนวทางการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา และ 3) ประเมินแนวทางการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็น ผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครู ในโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา หนองบัวลำภู จำนวน 283 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็น เป็นแบบสอบถาม ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยหาความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น ระยะที่ 2 หาแนวทางการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง วิเคราะห์ข้อมูลโดย หาความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และความต้องการจำเป็น (PNI_{modified}) ระยะที่ 3 การประเมินแนวทางการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบประเมินแนวทาง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความเป็นไปได้ ด้านความเหมาะสมและด้านความเป็นประโยชน์

ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพปัจจุบันของการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก และสภาพที่พึงประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2) แนวทางการระดมทรัพยากรเพื่อศึกษามีจำนวน 5 ด้าน 16 แนวทาง 3) ผลการประเมินแนวทางการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

---

* Received 2 May 2025; Revised 11 May 2025; Accepted 25 May 2025

คำสำคัญ: แนวทาง, การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา, โรงเรียนขนาดเล็ก

Abstract

The objectives of this research were: 1) to study the current conditions, desirable conditions, and needs assessment of resource mobilization for education; 2) to develop guidelines for resource mobilization for education; and 3) to evaluate the guidelines for resource mobilization for education. The sample consisted of 283 school administrators and teachers in small schools under the Nong Bua Lamphu Primary Educational Service Area Office, selected through stratified random sampling. The research instrument was a questionnaire. Data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, and the Modified Priority Needs Index (PNImodified). Phase 2 involved developing guidelines for resource mobilization through structured interviews with three experts, selected by purposive sampling. Data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, and needs assessment (PNImodified). Phase 3 involved evaluating the guidelines for resource mobilization for education using an evaluation form assessing three aspects: feasibility, appropriateness, and utility.

The findings revealed that: 1) The current condition of resource mobilization for education was at a high level overall, while the desirable condition was at the highest level overall; 2) The guidelines for resource mobilization for education consisted of 5 aspects with 16 guidelines; 3) The evaluation of the guidelines for resource mobilization for education was at the highest level overall.

Keywords: Guidelines, Educational Resource Mobilization, Small Schools

บทนำ

การศึกษาที่มีคุณภาพเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ พระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม 2562 ได้บัญญัติไว้ในหมวด 8 ทรัพยากรและ การลงทุนเพื่อการศึกษา มาตรา 58 ให้มีการระดมทรัพยากรและการลงทุนด้านงบประมาณ การเงิน และทรัพย์สินทั้งจากรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กร ชุมชนเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ สถาบันสังคมอื่น และ ต่างประเทศมาใช้จัดการศึกษา ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมจากทุกภาค ส่วนในการพัฒนาการศึกษาการศึกษาที่มีคุณภาพจะต้องพึ่งพาอาศัยการร่วมแรงร่วมใจจาก

หลาย ๆ ฝ่าย เช่น โรงเรียน ครู นักเรียน ผู้ปกครอง สังคม วัด ชุมชน ในการจัดการเรียนการสอนให้หลากหลาย เพราะการศึกษาเล่าเรียนไม่ใช่เพียงแค่เป็นหน้าที่ของนักเรียนเท่านั้น แต่เป็นการเรียนรู้เพื่อพัฒนานักเรียนให้เกิดความสามารถในการใช้ชีวิตประจำวัน แสวงหา และเพิ่มพูนความรู้ ค้นหาความถนัด ความสามารถ ความสนใจของตนเอง และพัฒนาให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ การบริหารการศึกษาให้มีคุณภาพนั้นจะต้องใช้การบริหารทางทรัพยากรให้มีความสมบูรณ์มากที่สุด เหมือนกับการบริหารงานด้านต่าง ๆ เช่น บุคลากร ทรัพยากร วัสดุอุปกรณ์ และการบริหารจัดการในการระดมกำลังจากทุกส่วนมาใช้ในการบริหารจัดการศึกษา (กนกอร ยศไพบูลย์, 2546; บุญส่ง จอมหงษ์, 2563: 306) การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาเป็นสิ่งสำคัญในการขับเคลื่อนการศึกษาเป็นนโยบายพื้นฐานทางด้านการศึกษาตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย โดยเป็นกฎหมายแม่บทเพื่อเป็นฐานหลักในการปฏิรูปการศึกษาของประเทศ การนำบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ไปสู่การปฏิบัติย่อมเป็นสิ่งสำคัญในการบริหารงานทางการศึกษา (ณรงค์ฤทธิ์ ประทุมชัย, 2565: 2) ทรัพยากรเพื่อการศึกษาเป็นปัจจัยพื้นฐานในการบริหารจัดการศึกษา ซึ่งการบริหารจัดการศึกษาต้องใช้ สิ่งสนับสนุน อำนวยความสะดวกต่าง ๆ โดยเฉพาะทรัพยากรมนุษย์ เงิน วัสดุ อุปกรณ์ ข้อมูลสารสนเทศ ถ้าปราศจากทรัพยากรพื้นฐานเหล่านี้การบริหารจัดการศึกษาก็จะเกิดขึ้นไม่ได้ การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาทำให้สถานศึกษามีระบบการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ เพราะมีการปรับปรุงการใช้ทรัพยากรเพื่อการศึกษาในงานของโรงเรียน ทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (สุทธิวรรณ ตันติรจนาวงศ์, 2546: 50-51) การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษายังเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การบริหารงาน 4 งานในปัจจุบัน ได้แก่ การบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารบุคคล และการบริหารทั่วไป ในสถานศึกษาประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ และสิ่งที่สำคัญก็คือถ้าปริมาณของทรัพยากรทางการศึกษามีอย่างเพียงพอและมีคุณภาพต่อการจัดการก็จะทำให้การดำเนินงานทุกอย่างเกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผลยิ่งขึ้น (วิจิตร ว่องวิการณ, 2557: 31)

โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานองบัวลำภู มีจำนวน 183 แห่ง จากโรงเรียนทั้งหมดในสังกัด จำนวน 299 แห่ง ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 61.20 ของโรงเรียนทั้งหมด (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2567: 50) และจากผลการตรวจสอบอัตราการเกิดของเด็กในทุกวันนี้ สามารถสรุปได้ว่า ประชากรในวัยเด็กลดลง และผู้ปกครองส่วนใหญ่นิยมส่งบุตรหลานตัวเองเข้าเรียนโรงเรียนชั้นนำ และโรงเรียนในเมืองเพิ่มขึ้น จึงส่งผลทำให้มีโรงเรียนขนาดเล็กเพิ่มขึ้นจำนวนมาก ส่งผลให้การศึกษาไม่สามารถสะท้อนประสิทธิภาพความสำเร็จได้เท่าที่ควร เพราะสาเหตุมาจากโรงเรียนขนาดเล็กมีข้อจำกัดในด้านทรัพยากรต่าง ๆ เช่น โรงเรียนขนาดเล็กบางแห่งไม่มีผู้บริหาร เนื่องจากการย้ายของผู้บริหาร และเด็กนักเรียนมีจำนวนไม่ถึงเกณฑ์ที่จะได้รับผู้บริหารใหม่ นอกจากนี้จำนวนครูยังไม่ครบชั้นเรียน และรวมไปถึงปัญหาการขาดแคลนในเรื่องอุปกรณ์ วัสดุ อุปกรณ์เทคโนโลยีต่าง

ๆ ที่จะนำมาสนับสนุนการศึกษา ทำให้ไม่สามารถจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ และสมบูรณ์เทียบเท่ากับโรงเรียนขนาดใหญ่ที่มีวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่พร้อมจะใช้งาน

โรงเรียนขนาดเล็กส่วนมากจะอยู่ในเขตชุมชน ชนบทที่ขาดความพร้อมในการลงทุน พร้อมด้วยงบประมาณอุดหนุนของนักเรียนรายหัวน้อย เนื่องจากจำนวนนักเรียนน้อย ทำให้มีขีดจำกัดในการบริหารจัดการด้านทรัพยากรทางการศึกษา จากผลดังกล่าวทำให้ไม่สามารถบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนให้ถึงขีดสุดได้ เพราะเนื่องจากรัฐบาลมีข้อจำกัดในด้านงบประมาณที่จัดสรรให้กับโรงเรียนขนาดเล็กซึ่งงบประมาณถูกจัดสรรไปในส่วนที่จำเป็น และต้องการสูงสุดก่อน เพื่อการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด งบการจัดสรรงบอุดหนุนในปัจจุบันไม่มีพลังขับเคลื่อนหรือจูงใจมากพอที่จะทำให้สถานศึกษาบริหารจัดการอย่างคุ้มค่า และเกิดประโยชน์สูงสุดได้ (จันทิมา อัคระสวัสดิ์, 2556: 6) อีกทั้งจังหวัดหนองบัวลำภูเป็นจังหวัดที่มีสัดส่วนคนจนหรือมีความยากจนหนาแน่นที่สุด เป็นอันดับที่ 6 ของประเทศ และเป็นอันดับที่ 1 ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2566: 7) ทำให้ผู้ปกครองและชุมชนส่วนใหญ่ไม่สามารถให้การสนับสนุนทางการศึกษาได้อย่างเต็มที่ โรงเรียนหลายแห่งได้มีการนำแนวทางการระดมทรัพยากรมาใช้ในการแก้ปัญหา แต่ยังคงมีอุปสรรคหลายอย่างร่วมด้วย เช่น ประชาชนขาดการมีส่วนร่วม ขาดศรัทธาในผู้นำ การไม่เห็นความสำคัญของการศึกษาของประชาชนบางส่วน การไม่มีแผนงานโครงการและวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน อีกทั้งยังขาดแรงจูงใจในการสนับสนุนทรัพยากรเนื่องมาจากสภาพเศรษฐกิจและฐานะความยากจนในชุมชน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562: 221)

จากความสำคัญ และปัญหาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาแนวทางการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เพื่อให้โรงเรียนขนาดเล็กมีแนวทางในการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา และนำไปสู่รูปแบบวิธีปฏิบัติที่ประสบผลสำเร็จ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา สำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู
2. เพื่อหาแนวทางการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา สำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู
3. เพื่อประเมินแนวทางการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา สำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองบัวลำภู ปีการศึกษา 2567 จำนวน 1,069 คน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2567: 50)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา และข้าราชการครูในโรงเรียนขนาดเล็ก โดยผู้วิจัยกำหนดกลุ่มตัวอย่างด้วยการเปิดตาราง (Krejcie, R.V.& Morgan, D.W. 1970: 607-610) ทำให้ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 283 คน จากนั้นผู้วิจัยใช้การสุ่มกลุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาระยะที่ 2 ประกอบไปด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาที่ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนคุณภาพประจำอำเภอ จำนวน 1 โรงเรียน และโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล จำนวน 2 โรงเรียน โรงเรียนละ 1 คน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น จำนวน 3 คน ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) โดยพิจารณาจากเกณฑ์คุณสมบัติที่กำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาระยะที่ 3 ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน เป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน นักวิชาการทางการบริหารการศึกษา จำนวน 3 คน ครู ในโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 3 คน โดยพิจารณาจากเกณฑ์คุณสมบัติที่กำหนด ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยระยะที่ 1 คือ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งประกอบด้วย ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน มีค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม (IOC) อยู่ระหว่าง 0.60 –1.00 มีค่าอำนาจจำแนก อยู่ระหว่าง 0.82 ถึง 0.96 ด้านสภาพที่พึงประสงค์มีค่าอำนาจจำแนก อยู่ระหว่าง ระหว่าง 0.83 ถึง 0.95 ด้านสภาพปัจจุบันและด้านสภาพที่พึงประสงค์มีความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.98

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยระยะที่ 2 คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากผลการศึกษาในระยะที่ 1 ที่มีค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น สูงกว่า ค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นโดยรวม มาใช้ในการสัมภาษณ์

2.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยระยะที่ 3 แบบประเมินแนวทางเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ประกอบด้วยด้านความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ซึ่งได้จากการสรุปแนวทางการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาในระยะที่ 2

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ในระยะที่ 1 ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี ถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากโรงเรียนขนาดเล็กในสังกัด

3.2 ในระยะที่ 2 ผู้วิจัยขอหนังสือจากสำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลถึงผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มผู้ให้ข้อมูล ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) และหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ไปทำการสัมภาษณ์แนวทางการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา ตามประเด็นที่ได้กำหนดไว้และดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสัมภาษณ์ด้วยการจดบันทึก และบันทึกเสียง

3.3 ในระยะที่ 3 ผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานีเพื่อทำหนังสือถึงผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน ในการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ ผู้วิจัยนำแนวทางการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา สำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู พร้อมส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ไปถึงผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 9 คนเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการประเมินแนวทาง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ระยะที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) (บุญชม ศรีสะอาด, 2560: 121) และค่าความต้องการจำเป็น (PNI modified) (สุวิมล ว่องวาณิช, 2562: 275-279) ในระยะที่ 2 การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) จากการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured interview) และในระยะที่ 3 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการวิจัย

1. การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ลำดับความต้องการจำเป็นของการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก

แนวทางการระดม ทรัพยากร เพื่อการศึกษา	สภาพ ปัจจุบัน			สภาพ ที่พึงประสงค์			ความ ต้องการ จำเป็น	ลำดับ ความสำคัญ
	$\bar{x}$	S.D.	แปล ผล	$\bar{x}$	S.D.	แปล ผล		
1.ความร่วมมือในการ กำหนดประเด็นการระดม ทรัพยากร	4.38	0.51	มาก	4.89	0.21	มากที่สุด	0.117	2
2.ภาวะผู้นำของผู้บริหารใน การระดมทรัพยากร	4.54	0.42	มากที่สุด	4.87	0.23	มากที่สุด	0.074	4
ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ลำดับความต้องการจำเป็นของการระดม ทรัพยากรเพื่อการศึกษาสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก (ต่อ)								
แนวทางการระดม ทรัพยากร เพื่อการศึกษา	สภาพ ปัจจุบัน			สภาพ ที่พึงประสงค์			ความ ต้องการ จำเป็น	ลำดับ ความสำคัญ
	$\bar{x}$	S.D.	แปล ผล	$\bar{x}$	S.D.	แปล ผล		
3.การจัดระบบการทำงาน ในการระดมทรัพยากร	4.33	0.55	มาก	4.89	0.20	มากที่สุด	0.129	1
4.การประชาสัมพันธ์ในการ ระดมทรัพยากร	4.52	0.42	มากที่สุด	4.89	0.20	มากที่สุด	0.080	3
5.ความมีประสิทธิภาพ และความโปร่งใสในการ ระดมทรัพยากร	4.65	0.29	มากที่สุด	4.88	0.21	มากที่สุด	0.049	5
รวม	4.50	0.34	มาก	4.88	0.16	มากที่สุด	-	-

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันของแนวทางการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา สำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก โดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.50, S.D. = 0.34) เมื่อพิจารณา รายข้อ พบว่า ด้านความมีประสิทธิภาพ และความโปร่งใสในการระดมทรัพยากร ($\bar{x}$ = 4.65, S.D. = 0.29) มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือด้านภาวะผู้นำของผู้บริหารในการระดม ทรัพยากร ($\bar{x}$ = 4.54, S.D. = 0.42) และด้านการจัดระบบการทำงานในการระดมทรัพยากร ($\bar{x}$ = 4.33, S.D. = 0.55) มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ตามลำดับ

สภาพที่พึงประสงค์ของแนวทางการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา สำหรับโรงเรียน ขนาดเล็ก โดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.88, S.D. = 0.16) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ด้านความร่วมมือในการกำหนดประเด็นการระดมทรัพยากร ($\bar{x}$ = 4.89, S.D. = 0.21) มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือด้านการจัดระบบการทำงานในการระดมทรัพยากร ($\bar{x}$ = 4.89,

S.D. = 0.20) และด้านการประชาสัมพันธ์ในการระดมทรัพยากร ($\bar{x}$ = 4.89, S.D. = 0.20) ด้านภาวะผู้นำของผู้บริหารในการระดมทรัพยากร ($\bar{x}$ = 4.87, S.D. = 0.23) มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของแนวทางการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา สำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก พบว่า ด้านการจัดระบบการทำงานในการระดมทรัพยากร (PNI_{modified} = 0.129) มีค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นมากที่สุด รองลงมาคือด้านความร่วมมือในการกำหนดประเด็นการระดมทรัพยากร (PNI_{modified} = 0.117) และด้านความมีประสิทธิภาพ และความโปร่งใสในการระดมทรัพยากร (PNI_{modified} = 0.049) มีค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นน้อยที่สุด ตามลำดับ

2. ผลการศึกษาแนวทางการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา สำหรับโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู ประกอบด้วยแนวทางจำนวน 5 ด้าน 16 แนวทาง

3. ผลการประเมินแนวการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา ในด้านความเหมาะสม ด้านความเป็นไปได้และด้านความเป็นประโยชน์ จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน พบว่า ผลการประเมินทั้ง 3 ด้าน โดยรวม อยู่ในระดับ มากที่สุด

อภิปรายผล

แนวการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา สำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก มีข้อค้นพบที่ควรนำมาอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัจจุบันและสภาพอันพึงประสงค์ของการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา สำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก เป็นดังนี้

1.1 สภาพปัจจุบันของการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก โดยรวม อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะแนวทางในการระดมทรัพยากร มีความใกล้เคียงกัน ซึ่งสอดคล้องกับ พัฒน์ ผดุงญาติ (2561: 45-46) ที่กล่าวว่าสภาพปัญหาการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา รายข้อโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยที่สุด คือ ด้านงบประมาณ สภาพปัญหา โดยรวม อยู่ในระดับ มาก และได้สอดคล้องกับ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2562: 220) ที่กล่าวว่า สำหรับระดับสถานศึกษามีการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาตามบริบทและความจำเป็นของสถานศึกษาที่สอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

1.2 สภาพที่พึงประสงค์ของแนวทางการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา สำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก โดยรวม อยู่ในระดับ มากที่สุด ซึ่งเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับ มากที่สุด ทั้ง 5 ด้าน ทั้งนี้แสดงให้เห็นว่าในแต่ละด้านอยู่ในเกณฑ์ที่เท่ากัน ซึ่งสอดคล้องกับ บุญส่ง จอมหงษ์ (2563: 128) กล่าวว่า สภาพที่พึงประสงค์ของการระดมทุนสำหรับสถานศึกษา โดยรวม ทุกด้านมีค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับ มากที่สุด และได้สอดคล้องกับ ณรงค์ฤทธิ์ ประทุมชัย (2564: 137) กล่าว

ว่า ผลการศึกษาสภาพที่พึงประสงค์การระดมทรัพยากรเพื่อการบริหารจัดการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

1.3 ความต้องการจำเป็นของแนวทางการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา สำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก ที่มีค่ามากที่สุดคือด้าน การจัดระบบการทำงานในการระดมทรัพยากร อาจเป็นเพราะการจัดระบบการทำงานในการระดมทรัพยากร คือ การวางแผนและจัดการทรัพยากรต่าง ๆ ขององค์กรให้มีประสิทธิภาพ มุ่งเน้นการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับ ณรงค์ฤทธิ์ ประทุมชัย (2564: 22-23) ที่กล่าวว่า การจัดระบบงานระดมทรัพยากรเป็นองค์ประกอบที่สร้างความสำเร็จในการทำงานระดมทรัพยากร และได้สอดคล้องกับแนวคิดของ เบิร์กสลีย์ (Brakeley, 1980: 135-141) กล่าวว่า ความพยายามในการระดมทุนที่ประสบความสำเร็จขึ้นอยู่กับทักษะ และการคิดอย่างละเอียดว่าจะต้องจัดระบบงานอะไรบ้าง การใช้เวลาในการวางแผน และการจัดระบบงาน ณ จุดเริ่มต้น จะก่อให้เกิดผลประโยชน์ในภายหลัง

2. ผลการหาแนวทางการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา สำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก พบว่า มีจำนวน 5 ด้าน 16 แนวทาง โดยนำมาอภิปรายผล ดังนี้

2.1 ด้านความร่วมมือในการกำหนดประเด็นการระดมทรัพยากร ได้แก่

1) สถานศึกษามีการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น เปรียบเทียบทรัพยากรที่มีอยู่กับความ ต้องการจริง มีการจัดการประชุมหารือกับคณะกรรมการสถานศึกษา ครู บุคลากร สำรวจความต้องการจากนักเรียน ผู้ปกครองและผู้มีส่วนได้เสียทุกภาคส่วน 2) สถานศึกษาต้องนำเสนอ ข้อมูลเชิงวิเคราะห์อย่างชัดเจน อธิบายเหตุผลและความจำเป็นเร่งด่วน ชี้แจงถึงการใช้ ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุดเพื่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลทางการศึกษา อธิบาย ผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้นจากการระดมทรัพยากร 3) สถานศึกษามีการจัดประชุมชี้แจงความสำคัญ ของการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา นำเสนอสถานการณ์ปัจจุบัน จุดแข็งและความท้าทาย และจัดเวทีประชาคมร่วมกับผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรท้องถิ่น 4) สถานศึกษารวบรวมความคิด ที่หลากหลายและมุมมองที่แตกต่างจากบุคลากรทั้งภายในและภายนอก ให้เป็นไปในทิศทาง เดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับ บุญส่ง จอมหงษ์ (2563: 121) กล่าวว่า ด้านการกำหนดประเด็นใน การระดมทุน มีการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ อยู่ในระดับ มาก และได้ สอดคล้องกับทฤษฎีของ เบิร์กสลีย์ (Brakeley, 1980: 135-141) กล่าวว่า การกำหนดประเด็น เพื่อขอรับการสนับสนุน (The Case for Support) หน่วยงานที่ไม่หวังผลกำไรทุกหน่วยงาน จะต้องกำหนดหรือระบุประเด็นเพื่อขอรับการสนับสนุนว่า เพราะเหตุใดจึงสมควรได้รับการ สนับสนุน

2.2 ด้านภาวะผู้นำของผู้บริหารในการระดมทรัพยากร ได้แก่ 1) ผู้บริหาร สถานศึกษาต้องยึดหลักธรรมาภิบาล แสดงความซื่อสัตย์สุจริต โปร่งใส และพอเพียง มีการ จัดทำและเผยแพร่ข้อมูลการระดมทรัพยากรอย่างเปิดเผย กำหนดนโยบายที่ชัดเจน เปิดโอกาส

ให้มีการตรวจสอบผ่านคณะกรรมการและรายงานผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง 2) ผู้บริหารสถานศึกษาต้องพัฒนาความสามารถในการจูงใจและสร้างการมีส่วนร่วมในการระดมทรัพยากรผ่านการปฏิบัติตนโดยเป็นแบบอย่างที่ดี มีการสร้างวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน และมีการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ ต้องนำเสนอประโยชน์ที่ได้จากการบริจาคและผลดีในระยะยาว 3) ผู้บริหารสถานศึกษาต้องพัฒนาความสัมพันธ์กับผู้บริจาคอย่างต่อเนื่องเพื่อสร้างความผูกพันที่ยั่งยืน โดยเชิญผู้สนับสนุนเข้าร่วมกิจกรรมสำคัญของโรงเรียน สร้างเวทีให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ และมีการติดต่อสื่อสารระหว่างกันอย่างสม่ำเสมอ แสดงความขอบคุณที่จริงใจ มีการยกย่องเชิดชู และมอบรางวัล ได้สอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2562: 227) กล่าวว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาส่วนหนึ่งคือ ด้านภาวะผู้นำผู้บริหาร และได้สอดคล้องกับ พิสิษฐ์ ภู่ออด (2559: 35-37) กล่าวว่า ภาวะผู้นำซึ่งมีหลายคุณลักษณะที่ส่งเสริม และสนับสนุนให้การระดมทรัพยากรประสบความสำเร็จ

2.3 ด้านการจัดระบบการทำงานในการระดมทรัพยากร ได้แก่ 1) สถานศึกษาต้องดำเนินการวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการในการระดมทรัพยากรอย่างเป็นระบบ โดยลงพื้นที่สำรวจสภาพจริง และสำรวจแหล่งทรัพยากรทั้งภายในและภายนอก โดยให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในกระบวนการวิเคราะห์ 2) สถานศึกษาต้องดำเนินการวิเคราะห์ทางเลือกที่หลากหลายในการระดมทรัพยากร โดยพิจารณาจากบริบทของโรงเรียนและชุมชน โดยให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในกระบวนการวิเคราะห์ 3) สถานศึกษาต้องดำเนินงานตามแผนการระดมทรัพยากรที่วางไว้ พร้อมจัดให้มีระบบการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลอย่างต่อเนื่อง โดยมีการรายงานความคืบหน้าและการเคลื่อนไหวของทรัพยากรอย่างทันที ซึ่งได้สอดคล้องกับแนวคิดของ นารินทร์ รักจิตรกุล, ชัยยุทธ์ ศิริสุทธิ และโกวิทย์ เทศบุตร (2548: 29) กล่าวว่า การดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ที่ระดมทุน เมื่อการระดมทุนได้ผลประการใดก็ตาม ผู้บริจาคมต้องการทราบผลการนำไปใช้ประโยชน์ตามวัตถุประสงค์ และได้สอดคล้องกับ ณรงค์ฤทธิ์ ประทุมชัย (2564: 22-23) กล่าวว่า การจัดระบบงานระดมทรัพยากรเป็นองค์ประกอบที่สร้างความสำเร็จในการทำงานระดมทรัพยากร

2.4 ด้านการประชาสัมพันธ์ในการระดมทรัพยากร ได้แก่ 1) สถานศึกษาต้องใช้ภาษาที่สร้างสรรค์ในการสื่อสาร อธิบายวัตถุประสงค์อย่างชัดเจน นำเสนอผลลัพธ์ในเชิงบวก และผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการระดมทรัพยากร แสดงให้เห็นถึงความสำเร็จที่เป็นรูปธรรม และอธิบายประโยชน์ที่ผู้บริจาคและผู้รับบริจาคจะได้รับ 2) สถานศึกษาต้องชี้แจงเหตุผลและความสำคัญของการระดมทรัพยากรอย่างชัดเจน มีการดำเนินการด้วยความโปร่งใส สร้างการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากทุกฝ่าย พร้อมทั้งพัฒนาวัฒนธรรมแห่งการตอบแทนและการแสดงความขอบคุณ 3) สถานศึกษาต้องพัฒนาช่องทางการประชาสัมพันธ์ที่หลากหลายครอบคลุมทั้งสื่อดิจิทัลและสื่อดั้งเดิม โดยใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ต่าง ๆ ควบคู่กับการสื่อสารผ่านทางชุมชนโดยผู้นำท้องถิ่น มีการสร้างเนื้อหาที่น่าสนใจและเข้าถึงง่าย ซึ่งได้สอดคล้องกับ

แนวคิดของ นาริรัตน์ รักจิตรกุล, ชัยยุทธ์ ศิริสุทธิ์ และโกวัฒน์ เทศบุตร (2548: 29) พบว่า นอกจากการกำหนดกลุ่มเป้าหมายผู้บริจาคแล้วจะต้องคำนึงถึงการเลือกเครื่องมือสื่อสารและวิธีการสื่อสารในลำดับต่อมา และได้สอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2562: 202-207) ได้ศึกษารูปแบบการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา พบว่า การประชาสัมพันธ์ที่ดีจะช่วยสร้างความเข้าใจอันดีกับผู้สนับสนุนทรัพยากรเพื่อการศึกษา

2.5 ด้านความมีประสิทธิภาพและความโปร่งใสในการระดมทรัพยากร ได้แก่

1) สถานศึกษาต้องดำเนินการเปิดเผยข้อมูลที่ถูกต้อง เป็นปัจจุบัน และน่าเชื่อถือ เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายสามารถเข้าถึงข้อมูล ตรวจสอบและเสนอแนะได้ 2) สถานศึกษามีการวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทน โดยต้องดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลอย่างรอบคอบ คำนึงถึงประโยชน์และความคุ้มค่า 3) สถานศึกษามีการจัดลำดับความสำคัญและการบริหารทรัพยากรอย่างยืดหยุ่น โดยคำนึงถึงเป้าหมายในการระดมทรัพยากรเป็นหลัก มีการบริหารจัดการงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ ใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า และมีการปรับแผนเพื่อให้เกิดความยืดหยุ่นในการดำเนินงาน ซึ่งสอดคล้องกับ ณรงค์ฤทธิ์ ประทุมชัย (2564: 23) กล่าวว่า หัวใจของการระดมทรัพยากร คือ ความมีประสิทธิภาพ (Effectiveness) และมีความโปร่งใส (Accountability) เพราะถือเป็นการสร้างความศรัทธาเชื่อมั่นต่อผู้สนับสนุน และจะยิ่งผลต่อเนื่องให้เกิดการสนับสนุนที่ยั่งยืนต่อไป และได้สอดคล้องกับ วันทนา ฤทธิงู และเอกราช โฆษิตพิมานเวช (2565: 143) กล่าวว่า แนวทางในการระดมทรัพยากรของผู้บริหาร ควรใช้หลักความโปร่งใส มีการเปิดเผยข้อมูลที่เป็นประโยชน์อย่างตรงไปตรงมา

3. ผลการประเมินแนวทางการวิจัย ในด้านความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความ เป็นประโยชน์ โดยรวม ทั้ง 3 ด้าน อยู่ในระดับ มากที่สุด ซึ่งได้สอดคล้องกับ ณรงค์ฤทธิ์ ประทุมชัย (2564: 132-133) พบว่า ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับ มากที่สุด และได้สอดคล้องกับ ปกัสร่า โยกราช, โสภณ เพ็ชรพวง และ ญาณิศา บุญจิตร (2565: 202) พบว่า ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบ โดยรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด และความเป็นไปได้ของรูปแบบ โดยรวม อยู่ในระดับ มาก

สรุป/ข้อเสนอแนะ

สรุป สภาพปัจจุบัน โดยรวมอยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และความต้องการจำเป็น ด้านการจัดระบบการทำงานในการระดมทรัพยากร มีค่าความต้องการจำเป็นมากที่สุด มีแนวทาง ดังนี้ 1) สถานศึกษามีกระบวนการจัดการอย่างเป็นระบบ โดยลงพื้นที่สำรวจสภาพจริง นำปัญหามาวิเคราะห์ สังเคราะห์ ร่วมกับทุกภาคส่วน เพื่อระบุปัญหา ความต้องการและสิ่งที่ขาดแคลนอย่างแท้จริง 2) สถานศึกษาวิเคราะห์ทางเลือกที่หลากหลาย โดยคำนึงถึงบริบทของโรงเรียนและชุมชน พิจารณาข้อดี ข้อเสีย ความเหมาะสม ผลกระทบ ต้นทุนและผลตอบแทนของแต่ละทางเลือก 3) สถานศึกษาดำเนินงานตามแผน

ติดตาม ตรวจสอบและประเมินผล อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง พร้อมทั้งรายงานความคืบหน้า ในทุกระยะ

จากการวิจัยแนวทางการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา สำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้ ผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนขนาดเล็ก ควรให้ความร่วมมือในการกำหนดประเด็นการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา เพื่อการศึกษา มีการจัดระบบการทำงาน มีการประชาสัมพันธ์ มีการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพและมีความโปร่งใส ตามแนวทางในการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก และผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนขนาดเล็ก ควรมีภาวะผู้นำของผู้บริหารในการระดมทรัพยากรตามแนวทางในการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา สำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก

เอกสารอ้างอิง

- กนกอร ยศไพบุลย์. (2546). ภาวะผู้นำทางการศึกษา. ขอนแก่น: ภาควิชาการบริหารการศึกษา และคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- จันทิมา อัสชะสวัสดิ. (2556). การระดมทรัพยากรเพื่อการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ณรงค์ฤทธิ์ ประทุมชัย. (2564). แนวทางการพัฒนาการระดมทรัพยากรเพื่อการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารจัดการการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- นาริรัตน์ รักวิจิตรกุล, ชัยยุทธ ศิริสุทธิ และโกวัฒน์ เทศบุตร. (2548). การระดมทุนเพื่อการศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- บุญส่ง จอมหงส์. (2563). การพัฒนาแนวทางการระดมทุนสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 27. ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ปภัสรา โยงราช, โสภณ เพ็ชรพวง และ ญาณิศา บุญจิตร. (2565). การพัฒนารูปแบบการระดมทรัพยากรทางการศึกษาในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

- การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2. วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณ์,
9(1). 198-199
- พัฒน์ ผดุงญาติ. (2561). แนวทางการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาของสำนักงานส่งเสริม
การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดอ่างทอง. กรุงเทพมหานคร:
สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- พิสิษฐ์ ภูรอด. (2559). รูปแบบการระดมทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนดีเด่นขนาดเล็ก
ของรัฐ. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยบูรพา.
- วันทนา ฤทธิง และ เอกราช ไชยจิตพิมานเวช. (2565). การระดมทรัพยากรทางการศึกษา.
วารสารมติเชษฐาราม วัดจอมมณี, 5(2), 136-137.
- วิจิตร ว่องวิการณ. (2557). แนวทางการระดมทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก
ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 1. วิทยานิพนธ์
ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2567). ระบบบริหารทรัพยากรบุคคล
(HRMS.OBEC). เรียกใช้เมื่อ 24 กันยายน 2567 จาก https://hrms.obec.go.th/info/report/report_workload/1039010000?areaName=สพป.หนองบัวลำภู
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). รูปแบบการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา.
กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 2566. (2567). รายงานการวิเคราะห์
สถานการณ์ความยากจนและความเหลื่อมล้ำในประเทศไทย ปี 2566.
กรุงเทพมหานคร: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สุทธิวรรณ ตันติรจนาวงศ์. (2546). การระดมทรัพยากรเพื่อการจัดการศึกษาในสถานศึกษา.
ในประมวลสาระชุดวิชาการจัดการสถานศึกษา หน่วยที่ 1. นนทบุรี:มหาวิทยาลัย
สุโขทัยธรรมาธิราช.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2562). การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น. (พิมพ์ครั้งที่ 4).
กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Brakeley, A. G. (1980). Tested ways to successful fund raising. New York:
AMACOM.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research
Activities. Educational and Psychological Measurement, 30(3), 607-610.

แนวทางการจัดการศึกษาเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษา
ตอนปลาย (ทวิศึกษา) ของโรงเรียนขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี*

GUIDELINES FOR THE MANAGEMENT OF EDUCATIONAL FOR
VOCATIONAL EDUCATION AND UPPER SECONDARY EDUCATION
(DUAL EDUCATION) IN SMALL SCHOOLS UNDER UDON THANI
SECONDARY EDUCATION AREA OFFICE

ปภินวิทย์ โง่นแก้ว¹, พัชรินทร์ ชมภูวิเศษ² และ นวัตรกร หอมสิน³

Papinwit Ngonkaew¹, Patcharin Chompuwiset² and Nawattakorn Homsin³

¹⁻³ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

¹⁻³ Udon Thani Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author's Email : papinwit.ngonkaew2499@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการจัดการศึกษาเรียนร่วมฯ 2) เพื่อหาแนวทางการจัดการศึกษาเรียนร่วมฯ และ 3) เพื่อประเมินแนวทางการจัดการศึกษาเรียนร่วมฯ การวิจัยแบ่งเป็น 3 ระยะ ระยะที่ 1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหาร และครู ในโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 254 คน โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีลำดับความต้องการจำเป็น (PNI_{modified}) ระยะที่ 2 หาแนวทางการจัดการศึกษาเรียนร่วมฯ ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ระยะที่ 3 ประเมินแนวทางการจัดการศึกษาเรียนร่วมฯ ใช้แบบประเมินแนวทาง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความเหมาะสม ด้านความเป็นไปได้ และด้านความเป็นประโยชน์

ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการศึกษาเรียนร่วมฯ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.10$, S.D. = 0.71) และอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.69$, S.D. = 0.46) ตามลำดับ และมีค่าดัชนีลำดับความต้องการจำเป็น ระดับมากที่สุด คือ การจัดการเรียนการสอน (PNI_{modified} = 0.147) 2) แนวทางการจัดการศึกษาเรียนร่วมฯ ประกอบด้วย 6 ด้าน พบว่า การบริหารหลักสูตร 15 แนวทาง การจัดการเรียนการสอน 15 แนวทาง การจัดเวลาเรียน 15 แนวทาง การวัดและประเมินผลการเรียน 15 แนวทาง การ

---

* Received 4 May 2025; Revised 12 May 2025; Accepted 25 May 2025

เทียบโอนผลการเรียน 15 แนวทาง การใช้ทรัพยากรร่วมกัน 14 แนวทาง รวมทั้งสิ้น 89 แนวทาง 3) ผลการประเมินแนวทางการจัดการศึกษาเรียนร่วมฯ ในด้านความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: แนวทางการจัดการศึกษาเรียนร่วม, การเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย, การจัดการศึกษาเรียนร่วมทวิศึกษา

ABSTRACT

The objectives of this research were: 1) to study the current conditions, desirable conditions, and needs assessment in the dual education management of vocational and upper secondary education curricula in small schools; 2) to develop guidelines for dual education management; and 3) to evaluate these guidelines. The research was conducted in three phases. In Phase 1, the sample consisted of 254 administrators and teachers from small schools, selected through stratified random sampling. The research instrument was a questionnaire, and data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, and Modified Priority Needs Index (PNI_{modified}). In Phase 2, guidelines for dual education management were developed using structured interviews. In Phase 3, the guidelines were evaluated in three aspects: appropriateness, feasibility, and utility.

The findings revealed that: 1) The current condition of dual education management in small schools was at a high level ($\bar{X} = 4.10$, S.D. = 0.71), while the desirable condition was at the highest level ($\bar{X} = 4.69$, S.D. = 0.46). The highest priority need was teaching and learning management (PNI_{modified} = 0.147). 2) The guidelines for dual education management consisted of 89 approaches across six dimensions: curriculum management (15 guidelines), teaching and learning management (15 guidelines), scheduling (15 guidelines), learning assessment and evaluation (15 guidelines), credit transfer (15 guidelines), and resource sharing (14 guidelines). 3) The evaluation of these guidelines indicated the highest level of appropriateness, feasibility, and utility overall.

Keywords: Guidelines for Dual Education Management, Integrated Vocational and Upper Secondary Education Curriculum, Dual Education Management System

บทนำ

การพัฒนาประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้าและเท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว และรุนแรงของโลกาภิวัตน์เป็นความต้องการจำเป็นสำคัญ โดยมีเครื่องมือสำคัญคือการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพ มีคุณลักษณะที่เหมาะสม และสามารถเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศได้ ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 บัญญัติไว้ใน มาตรา 258 ว่า รัฐบาลต้องกำหนดให้มีการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษาควบคู่กับเศรษฐกิจให้เกิดผล คือ ด้านการศึกษาต้องปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนทุกระดับ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนได้ตามความถนัด การปรับปรุงโครงสร้างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าวโดยสอดคล้องกันทั้งระดับชาติและระดับพื้นที่ (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560: 79-80)

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษามีนโยบายให้สถานศึกษาจัดการศึกษาเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) เพื่อเพิ่มโอกาสทางการศึกษาด้านอาชีวศึกษาแก่ประชาชนวัยเรียนและวัยทำงานตามความถนัดและความสนใจ เพื่อขยายกลุ่มเป้าหมายไปสู่นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในการเข้าสู่หลักสูตรอาชีวศึกษาและเป็นทางเลือกสำหรับผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีความประสงค์จะเรียนควบคู่ไปกับหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาได้รับนโยบายจากกระทรวงศึกษาธิการในการผลิตผู้เรียนด้านอาชีวศึกษาให้มากขึ้น เพื่อรองรับการจ้างงาน ทั้งภาคธุรกิจบริการ ภาคอุตสาหกรรม และภาคการเกษตร โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มอาชีพที่เป็นความต้องการของตลาดแรงงานที่กำลังขยายตัวในทุกภาคส่วน (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2559: 18)

ที่สำคัญคือในปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ได้กำหนดเป้าหมายและแนวทางในการขับเคลื่อนการอาชีวศึกษาอย่างเป็นระบบ โดยการสังเคราะห์ วิเคราะห์ เชื่อมโยง และบูรณาการยุทธศาสตร์ชาติ แผนและนโยบายในทุกระดับเพื่อกำหนดนโยบายและจุดเน้นการปฏิบัติราชการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ได้กำหนดวิสัยทัศน์ไว้ว่า “ผลิตและพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษาสมรรถนะสูง เพื่อการพัฒนาประเทศ” พร้อมทั้งกำหนดแนวทางในการดำเนินงานด้วยการกำหนด “5 นโยบายหลัก” และ “9 นโยบายเร่งด่วน” และนโยบายเร่งด่วนที่ส่งผลต่อการตอบโจทย์การอาชีวศึกษาที่สำคัญประการหนึ่ง คือ “การขับเคลื่อนโครงการทวิศึกษาแนวใหม่” (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562: 2)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี มีโรงเรียนในสังกัดจำนวนมากที่เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก ซึ่งประสบปัญหาหลายประการ ทั้งด้านงบประมาณ บุคลากร และทรัพยากรการเรียนการสอนที่มีอยู่อย่างจำกัด ทำให้การจัดการศึกษามีข้อจำกัด นักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กจำนวนมากมาจากครอบครัวที่มีฐานะยากจน มีความจำเป็นต้องออกไปประกอบอาชีพเพื่อ

หารายได้ช่วยเหลือครอบครัวหลังจบการศึกษาภาคบังคับ การจัดการศึกษาในรูปแบบทวิศึกษา จึงเป็นทางเลือกสำคัญที่จะช่วยให้นักเรียนได้รับการพัฒนาทักษะวิชาชีพควบคู่ไปกับการรู้วิชาสามัญ อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานจัดการศึกษารูปแบบทวิศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็กยังประสบกับปัญหาและอุปสรรคหลายประการ อาทิ ข้อจำกัดด้านบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญในการสอนวิชาชีพ ข้อจำกัดด้านงบประมาณในการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นสำหรับการเรียนการสอนวิชาชีพ ความไม่สอดคล้องของตารางเรียนระหว่างโรงเรียนมัธยมศึกษาและสถาบันอาชีวศึกษา ปัญหาการเดินทางของนักเรียนไปเรียนที่สถาบันอาชีวศึกษา รวมถึงปัญหาในการบริหารจัดการหลักสูตร การวัดและประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี, 2567: 11)

การอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรธานี ได้เปิดสอนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ทั้งระบบปกติ และระบบทวิภาคี หลักสูตรวิชาชีพพระยาสัน และการจัดการศึกษาเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) (วิทยาลัยสารพัดช่างอุดรธานี, 2565: 11) จากการดำเนินงานที่ผ่านมา พบว่าการจัดการเรียนการสอนเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี ยังไม่เข้าใจโครงสร้างหลักสูตร การวัดและการประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียนของหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และการจัดการศึกษาไม่สามารถที่จะดำเนินการจัดการเรียนการสอนได้อย่างเต็มที่ เนื่องจากบางโรงเรียนอยู่ห่างไกลจากวิทยาลัย และการจัดการเรียนการสอนเพียง 2 วัน คือ วันพฤหัสบดี และวันศุกร์ การถ่ายทอดความรู้ให้แก่ นักเรียนจึงมีความจำกัดด้วยระยะเวลาของการจัดการเรียนการสอน

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาแนวทางการจัดการศึกษาเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) ของโรงเรียนขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี เพื่อหาแนวทางและพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนการสอน ให้ตรงกับความต้องการของโรงเรียน ซึ่งจะส่งผลให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ ทำให้ผู้เรียนสามารถที่จะดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการจัดการศึกษาเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) ของโรงเรียนขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี
2. เพื่อหาแนวทางการจัดการศึกษาเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) ของโรงเรียนขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี

3. เพื่อประเมินแนวทางการจัดการศึกษาเรียนรู้หลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) ของโรงเรียนขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยแบ่งเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการจัดการศึกษาเรียนรู้หลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) ของโรงเรียนขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู ในโรงเรียนขนาดเล็ก และโรงเรียนที่จัดการศึกษาเรียนรู้ร่วมๆ (ทวิศึกษา) รวมทั้งสิ้นจำนวน 750 คน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี ที่ปฏิบัติงานในปีการศึกษา 2567 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี, 2567)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู โดยกำหนดขนาดด้วยตารางของเครจซีและมอร์แกน (Krejcie, R.V. & Morgan, D.W. 1970: 607-610) จำนวน 254 คน จำแนกเป็นผู้บริหาร 28 คน และครู 226 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified sampling)

ระยะที่ 2 ศึกษาแนวทางการจัดการศึกษาเรียนรู้หลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) ของโรงเรียนขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี กลุ่มผู้ให้ข้อมูล เป็นผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ (กลุ่มบริหารงานวิชาการ) และครู ของโรงเรียนที่มีแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) จำนวน 12 คน โดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive selection)

ระยะที่ 3 ศึกษาผลการประเมินแนวทางการจัดการศึกษาเรียนรู้หลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) ของโรงเรียนขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้ทรงคุณวุฒิทางการบริหารการศึกษา จำนวน 9 คน โดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยระยะที่ 1 คือ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็น แบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งประกอบด้วย ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน มีค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม (IOC) อยู่ระหว่าง 0.60 – 1.00 มีค่าอำนาจจำแนก อยู่ระหว่าง 0.95 – 0.99 ด้านสภาพที่พึงประสงค์มีค่าอำนาจจำแนก อยู่ระหว่าง 0.92 – 0.97 ด้านสภาพปัจจุบันมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.99 และด้านสภาพที่พึงประสงค์มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.97

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยระยะที่ 2 คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากผลการศึกษาแนวทางการจัดการศึกษาเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) ของโรงเรียนขนาดเล็ก จากข้อคำถามจากแบบสอบถามใน ระยะที่ 1 ที่มีค่าสูงกว่าค่า $PNI_{modified}$ เฉลี่ยแต่ละด้าน มาใช้ในการสัมภาษณ์

2.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยระยะที่ 3 แบบประเมินแนวทางเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ประกอบด้วย ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ซึ่งได้จากการสรุปแนวทางการจัดการศึกษาเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) ของโรงเรียนขนาดเล็ก ของผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้ง 9 คน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ระยะที่ 1 นำหนังสือขอความอนุเคราะห์ขอเก็บรวบรวมข้อมูลจากจากบัณฑิตวิทยาลัย ไปให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี เพื่อออกหนังสือขอความอนุเคราะห์ขอเก็บรวบรวมข้อมูล ปีการศึกษา 2567 โดยแนบบแบบสอบถามเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่สร้างผ่าน Google forms และจัดทำเป็นคิวอาร์โค้ด เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างเข้าปาดำเนินการตอบแบบสอบถาม ตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่กำหนด โดยผู้วิจัยส่งแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างได้ครบถ้วน และได้รับการตอบกลับทุกชุด คิดเป็น 100 %

3.2 ระยะที่ 2 ดำเนินการประสานงานกับผู้ให้ข้อมูลและเดินทางไปสัมภาษณ์ด้วยตนเอง โดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ใช้วิธีการสัมภาษณ์และจัดเก็บข้อมูลด้วยการจดบันทึกและบันทึกเสียงการสัมภาษณ์

3.3 ระยะที่ 3 นำแนวทางฯ พร้อมส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ ไปถึงผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการประเมินแนวทางการจัดการศึกษาเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษา ตอนปลาย (ทวิศึกษา)

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยการวิเคราะห์หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

2. วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการจัดการศึกษาเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) ของโรงเรียนขนาดเล็ก ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับ สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการ

จำเป็นของการจัดการศึกษาเรียนร่วมฯ ของโรงเรียนขนาดเล็ก โดยรวมและรายด้าน

การจัดการศึกษา		สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI _{modified}	ลำดับความสำคัญ
		$\bar{x}$	S.D.	แปลผล	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล		
1.	ด้านการบริหารหลักสูตร	4.09	0.66	มาก	4.66	0.52	มากที่สุด	0.142	4
2.	ด้านการจัดการเรียนการสอน	4.10	0.76	มาก	4.70	0.47	มากที่สุด	0.147	1
3.	ด้านการจัดเวลาเรียน	4.12	0.72	มาก	4.72	0.47	มากที่สุด	0.146	2
4.	ด้านการวัดและประเมินผลการเรียน	4.14	0.79	มาก	4.73	0.44	มากที่สุด	0.143	3
5.	ด้านการเทียบโอนผลการเรียน	4.12	0.73	มาก	4.67	0.52	มากที่สุด	0.141	5
6.	ด้านการใช้ทรัพยากรร่วมกัน	4.04	0.79	มาก	4.64	0.55	มากที่สุด	0.139	6
รวม		4.10	0.71	มาก	4.69	0.46	มากที่สุด	-	-

จากตารางที่ 1 พบว่า การจัดการศึกษาเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) ของโรงเรียนขนาดเล็ก ดังนี้

สภาพปัจจุบัน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.10$, S.D. = 0.71) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีระดับค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การวัดและประเมินผลการเรียน ($\bar{x} = 4.14$, S.D. = 0.79) รองลงมาคือ ด้านการเทียบโอนผลการเรียน ($\bar{x} = 4.12$, S.D. = 10.73) ด้านการจัดเวลาเรียน ($\bar{x} = 4.12$, S.D. = 0.72) ด้านการจัดการเรียนการสอน ($\bar{x} = 4.10$, S.D. = 0.76) ด้านการบริหารหลักสูตร ($\bar{x} = 4.09$, S.D. = 0.66) และด้านการใช้ทรัพยากรร่วมกัน ($\bar{x} = 4.04$, S.D. = 0.79) ตามลำดับ

สภาพที่พึงประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.69$, S.D. = 0.46) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีระดับค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การวัดและประเมินผลการเรียน ($\bar{x} = 4.73$, S.D. = 0.44) รองลงมาคือ ด้านการจัดเวลาเรียน ($\bar{x} = 4.72$, S.D. = 0.47) ด้านการจัดการเรียนการสอน ($\bar{x} = 4.70$, S.D. = 0.47) ด้านการเทียบโอนผลการเรียน ($\bar{x} = 4.67$, S.D.

= 0.52) ด้านการบริหารหลักสูตร ($\bar{x}$ = 4.66, S.D. = 0.52) และด้านการใช้ทรัพยากรร่วมกัน ($\bar{x}$ = 4.64, S.D. = 0.55) ตามลำดับ

ความต้องการจำเป็นโดยรวมอยู่ระหว่าง 0.13 – 0.15 เรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ ลำดับที่ 1 คือ การจัดการเรียนการสอน (PNI_{modified} = 0.147) ลำดับที่ 2 คือ การจัดเวลาเรียน (PNI_{modified} = 0.146) ลำดับที่ 3 คือ การวัดและประเมินผลการเรียน (PNI_{modified} = 0.143) ลำดับที่ 4 คือ การบริหารหลักสูตร (PNI_{modified} = 0.142) ลำดับที่ 5 คือ การเทียบโอนผลการเรียน (PNI_{modified} = 0.141) และลำดับที่ 6 คือ การใช้ทรัพยากรร่วมกัน (PNI_{modified} = 0.139) ตามลำดับ

2. ผลการหาแนวทางการจัดการศึกษาเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) ของโรงเรียนขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี ซึ่งประกอบด้วยแนวทางต่างๆ จำนวน 6 ด้าน ดังนี้

2.1 แนวทางด้านการบริหารหลักสูตร ประกอบไปด้วย สถานศึกษาต้องมีครูที่มีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ตรงกับสาขาวิชาที่เปิดสอน พร้อมทั้งพัฒนาบุคลากรให้มีทักษะวิชาชีพเพิ่มเติม สถานศึกษาควรมีการจัดทำความร่วมมือกันทั้งสองสถาบัน สถานศึกษาควรสนับสนุนด้านงบประมาณและวัสดุการจัดการเรียนการสอน สถานศึกษาควรมีระบบการนิเทศติดตามครูผู้สอนทั้งวิชาสามัญและวิชาชีพ และสถานศึกษาควรจัดตั้งคณะกรรมการบริหารหลักสูตรทวิศึกษาโดยเฉพาะ และพัฒนาระบบการจัดสรรทรัพยากรอย่างเป็นระบบ

2.2 แนวทางด้านการจัดการเรียนการสอน ประกอบไปด้วย สถานศึกษาควรจัดการเรียนการสอนที่ผสมผสานทั้งสองหลักสูตรอย่างสมดุล โดยคำนึงถึงมาตรฐานการเรียนรู้ของทั้งสองหลักสูตร สถานศึกษาควรจัดการเรียนการสอนแบบ Active Learning ที่เน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง ฝึกประสบการณ์ในสถานประกอบการและชุมชน สถานศึกษาควรมีการสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียนมัธยมศึกษาและวิทยาลัยอาชีวศึกษาในการจัดการเรียนการสอน แลกเปลี่ยนความเชี่ยวชาญของครูผู้สอน และใช้ทรัพยากรร่วมกัน สถานศึกษาควรส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายในการจัดการเรียนการสอน ทั้งในและนอกห้องเรียน และสถานศึกษาควรจัดให้มีโครงการบูรณาการที่ผู้เรียนสามารถนำความรู้จากทั้งสองหลักสูตรมาประยุกต์ใช้ร่วมกัน เชื่อมโยงรายวิชาสามัญกับวิชาชีพเข้าด้วยกันอย่างเป็นองค์รวม

2.3 แนวทางด้านการจัดเวลาเรียน ประกอบไปด้วย สถานศึกษาควรจัดตารางเรียนแบบยืดหยุ่น สถานศึกษาควรบูรณาการเนื้อหาระหว่างหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายและอาชีวศึกษา โดยเฉพาะรายวิชาที่มีความซ้ำซ้อน เพื่อเชื่อมโยงทฤษฎีกับการปฏิบัติ สถานศึกษาควรจัดชั่วโมงโครงการหรือกิจกรรมบูรณาการที่มีครูจากทั้งสองหลักสูตรร่วมกัน

สอน สถานศึกษาควรจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรในช่วงปิดภาคเรียนหรือวันหยุด และสถานศึกษาควรคำนึงถึงปัจจัยสนับสนุน เช่น การเดินทางระหว่างสถานศึกษา

2.4 แนวทางด้านการวัดและประเมินผลการเรียน ประกอบไปด้วย สถานศึกษาควรใช้เครื่องมือวัดและประเมินผลที่หลากหลาย เช่น แฟ้มสะสมงาน การประเมินตามสภาพจริง สมุดบันทึกการเรียนรู้แบบสะท้อนคิด และการประเมินแบบ 360 องศา สถานศึกษาควรนำข้อมูลจากการวัดและประเมินผลมาวิเคราะห์เพื่อทำความเข้าใจจุดแข็ง จุดอ่อน และความสนใจในการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละคน สถานศึกษาควรมีระบบการประเมินควรมีความยืดหยุ่น สามารถปรับให้เหมาะสมกับศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคน และเน้นการติดตามพัฒนาการรายบุคคลอย่างต่อเนื่อง สถานศึกษาควรบูรณาการการประเมินทั้งด้านวิชาการและทักษะอาชีพ โดยมีการออกแบบร่วมกันระหว่างครูมัธยมและครูอาชีวศึกษา และสถานศึกษาควรส่งเสริมการประเมินตามสภาพจริงในสถานประกอบการ เพื่อให้เข้าใจความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้ของผู้เรียนในสถานการณ์จริง

2.5 แนวทางด้านการเทียบโอนผลการเรียน ประกอบไปด้วย สถานศึกษาควรจัดตั้งคณะกรรมการเทียบโอนที่มีตัวแทนจากทั้งมัธยมศึกษาและอาชีวศึกษา เพื่อพิจารณาการเทียบโอนรายวิชาอย่างเป็นระบบและมีมาตรฐาน สถานศึกษาควรพัฒนาระบบฐานข้อมูลและสารสนเทศที่ทันสมัย เชื่อมโยงระหว่างสถานศึกษาทั้งสองประเภท เพื่อติดตามผลการเรียนและลดความซ้ำซ้อน สถานศึกษาควรกำหนดเกณฑ์และจัดทำแผนการเทียบโอนที่ชัดเจน โดยวิเคราะห์ความสอดคล้องของเนื้อหา มาตรฐานการเรียนรู้ และสมรรถนะวิชาชีพ สถานศึกษาควรจัดทำคู่มือการเทียบโอนที่เข้าใจง่ายและพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการเทียบโอนผลการเรียน และสถานศึกษาควรจัดระบบให้คำปรึกษาแนะแนวเกี่ยวกับการเทียบโอนและประเมินปรับปรุงระบบอย่างต่อเนื่อง โดยรับฟังความคิดเห็นจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

2.6 แนวทางด้านการใช้ทรัพยากรร่วมกัน ประกอบไปด้วย สถานศึกษาควรจัดทำบันทึกข้อตกลง (MOU) ที่ชัดเจนเกี่ยวกับการแบ่งปันทรัพยากรทั้งด้านบุคลากร อาคาร สถานที่ วัสดุอุปกรณ์ และสื่อการเรียนการสอน สถานศึกษาควรมีการจัดตั้งคณะทำงานหรือคณะกรรมการร่วมระหว่างสถานศึกษาทั้งสองฝ่ายเพื่อวางแผนและบริหารการใช้ทรัพยากรร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ สถานศึกษาควรมีการแลกเปลี่ยนครูผู้สอนที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านและจัดตารางการใช้ห้องปฏิบัติการและครุภัณฑ์ราคาสูงร่วมกัน สถานศึกษาควรขยายความร่วมมือไปยังสถานประกอบการในพื้นที่และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ ฝึกประสบการณ์ และได้รับการสนับสนุนทรัพยากรเพิ่มเติม และสถานศึกษาควรสร้างเครือข่ายระหว่างโรงเรียนมัธยมขนาดเล็กหลายแห่งและชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อแลกเปลี่ยนทรัพยากรร่วมกัน

3. ผลการประเมินแนวทางการจัดการศึกษาเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) ของโรงเรียนขนาดเล็ก โดยใช้แบบประเมินแนวทางเพื่อการวิจัย ในด้านความเหมาะสม ด้านความเป็นไปได้ และด้านความเป็นประโยชน์ ของแนวทางการจัดการศึกษาเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) ของโรงเรียนขนาดเล็ก ในมุมมองของผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา ผู้เป็นผู้ใช้แนวทางการจัดการศึกษาเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) พบว่า ผลการประเมินแนวทางการจัดการศึกษาเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) ของโรงเรียนขนาดเล็ก โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า 1) ด้านความเหมาะสม อยู่ในระดับ มากที่สุด 2) ด้านความเป็นไปได้ อยู่ในระดับ มากที่สุด และ 3) ด้านความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับ มากที่สุด

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย มีประเด็นสำคัญ อภิปรายดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการจัดการศึกษาเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) ของโรงเรียนขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี ดังนี้

1.1 สภาพปัจจุบันของการจัดการศึกษาเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) ของโรงเรียนขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก และรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน ทั้งนี้ อาจเกิดจากการที่ผู้บริหารสถานศึกษาและครูบางท่านอาจยังขาดความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษาเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) อย่างถ่องแท้ มีรายละเอียดและสาเหตุของปัญหาหลายประการ ได้แก่ ปัญหาด้านการบริหารจัดการ ด้านงบประมาณ รวมทั้งด้านความรู้และทักษะพื้นฐานที่จำเป็นของผู้เรียน ด้านความร่วมมือกันอย่างจริงจัง อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธิติมาวดี สกุลศิลป์ศิริ (2564: 182) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการศึกษาเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) ในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก พบว่า การจัดการศึกษาเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) ไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร อาจเนื่องมาจากสาเหตุสำคัญหลายประการ ได้แก่ การสื่อสารและทำความเข้าใจร่วมกันยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ ขาดการประสานงานและความร่วมมือที่เหมาะสม ขาดการสนับสนุนทรัพยากรต่างๆ อย่างเพียงพอ นักเรียนขาดทักษะพื้นฐานที่สำคัญด้านวิชาชีพ และมีภาระการเรียนเพิ่มมากขึ้น

1.2 สภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการศึกษาเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) ของโรงเรียนขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

มัธยมศึกษาอุดรธานี พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ทั้งนี้อาจเกิดจากการที่ผู้บริหารสถานศึกษาและครู มีความต้องการให้การจัดการศึกษาเรียนรู้ร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างแท้จริง จำเป็นต้องคำนึงถึงองค์ประกอบหลายประการ ต้องอาศัยการบริหารจัดการที่เป็นระบบ มีการวางแผนอย่างรอบคอบ และได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นางลักขณ์ ใจฉลาด และคณะ (2563: 167) ที่ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาความร่วมมือในการจัดการศึกษาระบบทวิศึกษาของสถานศึกษาในจังหวัดพิษณุโลก พบว่า ความสำเร็จของการจัดการศึกษาทวิศึกษาขึ้นอยู่กับความร่วมมืออย่างจริงจังระหว่างสถานศึกษาทั้งสองฝ่าย โดยเฉพาะการวางแผนร่วมกัน การประสานงาน และการติดตามประเมินผลอย่างเป็นระบบ

1.3 ความต้องการจำเป็นในการจัดการศึกษาเรียนรู้ร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) ของโรงเรียนขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี โดยด้านการจัดการเรียนการสอน มีค่าความต้องการจำเป็นมากที่สุด ทั้งนี้ อาจเกิดจากผู้บริหารสถานศึกษาและครูเห็นถึงความสำคัญของการจัดการเรียนการสอนของการจัดการศึกษาเรียนรู้ร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) ที่จะส่งผลให้มีคุณภาพ ประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ เพราะการจัดการเรียนการสอนถือได้ว่าเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการศึกษา เป็นกระบวนการพัฒนาผู้เรียนอย่างเป็นระบบ ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนาผล (2562: 45) ที่ให้ความเห็นว่า การจัดการเรียนการสอนเป็นกลไกสำคัญที่สุดในการขับเคลื่อนหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติ โดยเฉพาะหลักสูตรบูรณาการที่ต้องอาศัยความเชี่ยวชาญเฉพาะทางและเทคนิควิธีการสอนที่หลากหลาย และสอดคล้องกับแนวคิดของ ชีระ รุญเจริญ (2561: 78) ที่ให้ความเห็นว่า การจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรทวิศึกษาจำเป็นต้องมีการบริหารจัดการเวลาที่มีประสิทธิภาพ มีการบูรณาการเนื้อหาสาระ และมีความยืดหยุ่นในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่น

2. ผลของการหาแนวทางการจัดการศึกษาเรียนรู้ร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) ของโรงเรียนขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี โดยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างของผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้ง 6 ด้าน ประกอบด้วย 1) การบริหารหลักสูตร 2) การจัดการเรียนการสอน 3) การจัดเวลาเรียน 4) การวัดและประเมินผลการเรียน 5) การเทียบโอนผลการเรียน และ 6) การใช้ทรัพยากรร่วมกัน ดังนี้

2.1 แนวทางการจัดการศึกษาเรียนรู้ร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) ด้านการบริหารหลักสูตร มีแนวทางดังนี้ สถานศึกษาต้องมีการวางแผนและเตรียมความพร้อมในการบริหารจัดการหลักสูตรอย่างเป็นระบบ มีการบูรณาการและเชื่อมโยง

เนื้อหาระหว่างหลักสูตรวิชาสามัญและวิชาชีพได้อย่างสอดคล้อง มีการจัดสรรทรัพยากรและบุคลากรที่เหมาะสมในการสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนทั้งวิชาสามัญและวิชาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เชี่ยวชาญ ดวงใจดี (2561: 304) ที่ศึกษาเรื่อง แนวปฏิบัติในการบริหารจัดการหลักสูตรทวิศึกษาการเรียนร่วมอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า องค์ประกอบแนวปฏิบัติในการบริหารจัดการหลักสูตร มีจุดมุ่งหมายหลักเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบในทุกๆ ด้าน จึงมีการพัฒนาหลักสูตร ทั้งในด้านการวางจุดมุ่งหมาย การดำเนินการเรียนการสอนให้เหมาะสม และสอดคล้องกับหลักการของ กระทรวงศึกษาธิการ (2553: 18) ที่ว่า การบริหารจัดการหลักสูตร (Curriculum Administration) เป็นการบริหารงานที่มีขอบข่ายกว้างขวางครอบคลุมหลายมิติ เกี่ยวข้องกับบุคคลหลายฝ่าย และต้องอาศัยองค์ประกอบปัจจัยเกื้อหนุนต่างๆ มากมาย เปรียบเสมือนการบริหารกิจกรรมทุกชนิดในโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพสูงสุด

2.2 แนวทางการจัดการศึกษาเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) ด้านการจัดการเรียนการสอน มีแนวทางดังนี้ สถานศึกษาต้องมีการบูรณาการการจัดการเรียนการสอนที่ผสมผสานระหว่างหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย มีการส่งเสริมการเรียนรู้เชิงลึกของผู้เรียนผ่านกิจกรรมที่ท้าทายและกระตุ้นการคิดวิเคราะห์ มีการสร้างความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์การเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนการสอน และการประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เชี่ยวชาญ ดวงใจดี (2561: 313) ที่ศึกษาเรื่อง แนวปฏิบัติในการบริหารจัดการหลักสูตรทวิศึกษาการเรียนร่วมอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า การจัดการเรียนการสอน เป็นการจัดการเรียนรู้ในสองสถานศึกษา โดยเรียนรายวิชาหมวดวิชาทักษะชีวิต ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และเรียนรายวิชาหมวดวิชาทักษะวิชาชีพในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามแผนการเรียนที่บูรณาการ ตามตัวอย่างแผนการเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โครงการจัดการศึกษาเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) และได้รับการบริการด้านการศึกษาจากรัฐอย่างมีคุณภาพ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล เน้นการฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง ให้มีการจัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ต่างๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งให้มีการปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา และสอดคล้องกับแนวคิดของ นิคม ชมภูหลง (2564: 89) ที่ให้ความเห็นว่า การจัดการเรียนการสอนในรูปแบบทวิศึกษาควรมีการวางแผนการใช้ทรัพยากรร่วมกันระหว่างสถานศึกษาทั้งสองแห่งอย่างมีประสิทธิภาพ

โดยเฉพาะการใช้ประโยชน์จากห้องปฏิบัติการ เครื่องมือ และอุปกรณ์ที่ทันสมัย เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงและเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง

2.3 แนวทางการจัดการศึกษาเรียนรู้ร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) ด้านการจัดเวลาเรียน มีแนวทางดังนี้ สถานศึกษาต้องมีการจัดสรรเวลาเรียนที่เอื้อต่อการบูรณาการความรู้ระหว่างหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย จัดเวลาให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะวิชาชีพอย่างเพียงพอและต่อเนื่อง การจัดตารางเรียนที่คำนึงถึงความสะดวกระหว่างการพัฒนาทักษะวิชาการและทักษะวิชาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สมพงษ์ จิตระดับ (2562: 78) ที่ให้ความเห็นว่า การจัดการเวลาเรียนแบบยืดหยุ่น โดยมุ่งเน้นการปรับเวลาเรียนให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของผู้เรียนและบริบทของท้องถิ่น เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ การจัดตารางเรียนไม่ควรยึดติดกับรูปแบบตายตัว แต่ควรมีความยืดหยุ่นและปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม การจัดการเวลาเรียนที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของผู้เรียนและชุมชน จะช่วยให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เช่น การปรับเวลาเรียนให้เหมาะสมกับฤดูกาลทำการเกษตรในชนบท หรือการจัดตารางเรียนที่เอื้อต่อการทำกิจกรรม มีการบูรณาการการเรียนรู้นอกห้องเรียนเข้ากับตารางเรียนปกติ เพื่อเพิ่มโอกาสในการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง และสอดคล้องกับแนวคิดของ วิชัย วงษ์ใหญ่ (2560: 87) ที่ให้ความเห็นว่า การจัดการเวลาเรียนในระบบทวิศึกษาควรมีความยืดหยุ่นและสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามบริบทของสถานศึกษา โดยอาจใช้รูปแบบการจัดการเวลาเรียนแบบบล็อก (Block Scheduling) ซึ่งเอื้อต่อการฝึกทักษะวิชาชีพที่ต้องการความต่อเนื่องและมีระยะเวลาเพียงพอ

2.4 แนวทางการจัดการศึกษาเรียนรู้ร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) ด้านการวัดและประเมินผลการเรียน มีแนวทางดังนี้ สถานศึกษาต้องมีการสร้างความเข้าใจเชิงลึกเกี่ยวกับการเรียนรู้ของผู้เรียนผ่านการวัดและประเมินผล มีการวิเคราะห์และแปลความหมายผลการประเมินโดยเทียบกับเกณฑ์หรือมาตรฐานที่กำหนดไว้ มีการใช้เครื่องมือวัดและประเมินผลที่มีคุณภาพและความน่าเชื่อถือ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อาริรัตน์ ชูรวง (2560: 96) ที่ศึกษาเรื่อง การประเมินการจัดการศึกษาเรียนรู้ร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) ของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 23 จังหวัดพิษณุโลก พบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยคำนึงถึงศักยภาพความสามารถของนักเรียน และจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความสนใจความต้องการของนักเรียน มีการวัดและประเมินผลหลากหลาย มีความต่อเนื่องควบคู่ไปกับการจัดการเรียน จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยลงมือปฏิบัติจริง สร้างทักษะให้นักเรียน และจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยฝึกทักษะกระบวนการคิดวิเคราะห์ให้นักเรียน และสอดคล้องกับแนวคิดของ วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนา (2562: 75) ที่ว่า การวัดและประเมินผลในการจัดการศึกษาที่บูรณาการระหว่างสายสามัญและสายอาชีพควรมีลักษณะเป็นการประเมินตาม

สภาพจริง (authentic assessment) ที่มุ่งวัดทั้งความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยเน้นการประเมินกระบวนการ (process) ควบคู่ไปกับผลลัพธ์ (product) ของการเรียนรู้

2.5 แนวทางการจัดการศึกษาเรียนรู้ร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) ด้านการเทียบโอนผลการเรียน มีแนวทางดังนี้ สถานศึกษาต้องมีระบบการเทียบโอนผลการเรียนที่ช่วยส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนในระบบทวิศึกษา มีการยอมรับคุณค่าของการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่หลากหลายในระบบการเทียบโอนผลการเรียน มีระบบการเทียบโอนผลการเรียนในปัจจุบันที่มีความเป็นมาตรฐานและน่าเชื่อถือ ซึ่งสอดคล้องกับหลักการของ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2558: 45) ที่ว่า ระบบทวิศึกษาให้ความสำคัญกับการเทียบโอนผลการเรียนที่มีประสิทธิภาพ โดยสถานศึกษาต้องพัฒนาระบบที่ส่งเสริมศักยภาพผู้เรียนอย่างแท้จริง การเทียบโอนที่มีประสิทธิภาพจะช่วยให้แก่นักเรียนไม่ต้องเรียนซ้ำซ้อนในเนื้อหาที่คล้ายคลึงกัน และสามารถใช้เวลาในการพัฒนาทักษะอื่นๆ ที่จำเป็นได้มากขึ้น และสอดคล้องกับหลักการของ กระทรวงศึกษาธิการ (2559: 68) ที่ว่า การเรียนรู้ตลอดชีวิตที่ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ทั้งในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย การเทียบโอนจึงไม่จำกัดเฉพาะความรู้ทางวิชาการ แต่รวมถึงทักษะปฏิบัติและประสบการณ์จริงในสถานประกอบการด้วย

2.6 แนวทางการจัดการศึกษาเรียนรู้ร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) ด้านการใช้ทรัพยากรร่วมกัน มีแนวทางดังนี้ สถานศึกษาต้องมีการใช้ทรัพยากรร่วมกันช่วยลดความซ้ำซ้อนและเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาแบบทวิศึกษา มีการแลกเปลี่ยนและใช้ทรัพยากรบุคคล (เช่น ครูผู้สอน ผู้เชี่ยวชาญ) ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างเหมาะสม มีการใช้ทรัพยากรดิจิทัล (เช่น ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ สื่อการเรียนการสอนออนไลน์) ร่วมกันระหว่างสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ วิโรจน์ สารรัตน์ (2556: 45) ที่ว่า การบริหารทรัพยากรทางการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างหน่วยงานทางการศึกษา เพื่อให้เกิดการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด และสอดคล้องกับแนวคิดของ ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2558: 78) ที่ว่า การพัฒนาระบบทวิศึกษาให้มีประสิทธิภาพต้องอาศัยการแลกเปลี่ยนบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เพื่อถ่ายทอดความรู้และทักษะที่จำเป็นให้แก่ผู้เรียน

3. ผลการประเมินแนวทางการจัดการศึกษาเรียนรู้ร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) ของโรงเรียนขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี โดยใช้แบบประเมินแนวทางเพื่อการวิจัย ในด้านความเหมาะสม ด้านความเป็นไปได้ และด้านความเป็นประโยชน์ ในมุมมองผู้ใช้แนวทางการจัดการศึกษาเรียนรู้ร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) พบว่า ผลการประเมินแนวทางโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า 1) ด้านความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด 2) ด้านความเป็นไปได้ อยู่ในระดับ มากที่สุด และ 3) ด้านความเป็นประโยชน์ อยู่ใน

ระดับ มากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ เชี่ยวชาญ ดวงใจดี (2561: 302) ที่ศึกษาเรื่อง แนวปฏิบัติในการบริหารจัดการหลักสูตรทวิศึกษาการเรียนร่วมอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า ผลการยืนยันองค์ประกอบแนวปฏิบัติในการบริหารจัดการหลักสูตรทวิศึกษาการเรียนร่วมอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยผู้เชี่ยวชาญ มีความเห็นด้วยกับองค์ประกอบแนวปฏิบัติในการบริหารจัดการหลักสูตรทวิศึกษาการเรียนร่วมอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย ว่ามีความถูกต้อง เหมาะสม เป็นไปได้ และเป็นประโยชน์

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้สรุปได้ว่า แนวทางการจัดการศึกษาเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) ของโรงเรียนขนาดเล็ก ประกอบด้วย 6 ด้าน ได้แก่ การบริหารหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การจัดเวลาเรียน การวัดและประเมินผลการเรียน การเทียบโอนผลการเรียน และการใช้ทรัพยากรร่วมกัน จะนำมาซึ่งการจัดการศึกษาเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) ที่จะประสบความสำเร็จ เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผล บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ส่วนข้อเสนอแนะในการวิจัย ประกอบด้วย 1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้ ประกอบด้วย 1.1 ผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ด้านการบริหารหลักสูตร พบว่า สถานศึกษามีการจัดสรรทรัพยากรและบุคลากรที่เหมาะสมในการสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนทั้งวิชาสามัญและวิชาชีพ มีความต้องการจำเป็นลำดับแรก ดังนั้น สถานศึกษาต้องพัฒนาการจัดสรรทรัพยากรและบุคลากรที่เหมาะสมในการสนับสนุนการจัดการเรียนการสอน 1.2 ผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ด้านการจัดการเรียนการสอน พบว่า สถานศึกษามีการ บูรณาการการจัดการเรียนการสอนที่ผสมผสานระหว่างหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย มีความต้องการจำเป็นลำดับแรก ดังนั้น สถานศึกษาต้องพัฒนาการบูรณาการการจัดการเรียนการสอน 1.3 ผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ด้านการจัดเวลาเรียน พบว่า การจัดสรรเวลาเรียนเอื้อต่อการบูรณาการความรู้ระหว่างหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย มีความต้องการจำเป็นลำดับแรก ดังนั้น สถานศึกษาต้องพัฒนาการจัดสรรเวลาเรียนที่เอื้อต่อการบูรณาการความรู้ 1.4 ผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ด้านการวัดและประเมินผลการเรียน พบว่า สถานศึกษามีการสร้าง ความเข้าใจเชิงลึกเกี่ยวกับการเรียนรู้ของผู้เรียนผ่านการวัดและประเมินผล มีความต้องการจำเป็นลำดับแรก ดังนั้น สถานศึกษาต้องพัฒนาการสร้าง ความเข้าใจเชิงลึกเกี่ยวกับการเรียนรู้ของผู้เรียน 1.5 ผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ด้านการเทียบโอนผลการเรียน พบว่า ระบบการเทียบโอนผลการเรียนช่วยส่งเสริมการพัฒนา ศักยภาพของผู้เรียนในระบบทวิศึกษา มีความต้องการจำเป็น ลำดับแรก ดังนั้น สถานศึกษาต้องพัฒนาระบบการเทียบโอนผลการเรียนที่จะช่วยส่งเสริมการพัฒนา ศักยภาพของผู้เรียน 1.6 ผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ด้านการใช้ทรัพยากรร่วมกัน พบว่า สถานศึกษามีการใช้ทรัพยากร ร่วมกันช่วยลดความซ้ำซ้อนและเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาแบบทวิศึกษา มีความ

ต้องการจำเป็นลำดับแรก ดังนั้น สถานศึกษาต้องพัฒนาการใช้ทรัพยากรร่วมกันที่ช่วยลดความซ้ำซ้อนและเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการศึกษา 2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ประกอบด้วย 2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยและพัฒนา (Research and Development) เพื่อให้ได้รูปแบบในการจัดการศึกษาเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) เพื่อคุณภาพทางการบริหารการศึกษาต่อไป 2.2 ควรมีการวิจัยเชิงประเมิณ การจัดการศึกษาเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) ทั้งในระดับสถานศึกษาและระดับพื้นที่

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษา.
- ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2559). คู่มือการดำเนินงานการจัดการศึกษาเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา.
- เชี่ยวชาญ ดวงใจดี. (2562). แนวปฏิบัติในการบริหารจัดการหลักสูตรทวิศึกษาการเรียนร่วมอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย. ใน ปริญญา นิพนธ์การศึกษาดุฎิบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- จิตินาวดี สกุกคิลปศิริ. (2564). การบริหารจัดการศึกษาเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) ในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก. ใน ปริญญา นิพนธ์การศึกษาดุฎิบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ธีระ รุญเจริญ. (2561). การบริหารทรัพยากรทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิคม ชมภูหลง. (2564). การพัฒนาระบบการบริหารจัดการหลักสูตรทวิศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. วารสารการบริหารการศึกษา, 17 (2), 85-96.
- นงลักษณ์ ใจฉลาด, สุพัตรา พรหมเมืองดี, และพัชราพร ศรีจันทร์อินทร์. (2563). แนวทางการพัฒนาความร่วมมือในการจัดการศึกษาระบบทวิศึกษาของสถานศึกษาในจังหวัดพิษณุโลก. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 22 (4), 158-178.
- ไพฑูรย์ ลินลารัตน์. (2558). การพัฒนาระบบการศึกษาไทยในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. (2560). ราชกิจจานุเบกษา. (เล่มที่ 134 ตอนที่ 40).

- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2560). การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาทวิศึกษาที่มีประสิทธิภาพ. วารสารศึกษาศาสตร์. 28 (3), 78-92.
- วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนา. (2562). การบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ใน ศตวรรษที่ 21. กรุงเทพมหานคร: จรัสสินทวงศ์การพิมพ์.
- วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนา. (2562). การประเมินหลักสูตรและการเรียนการสอน: แนวคิดสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร: จรัสสินทวงศ์การพิมพ์.
- วิโรจน์ สารรัตนะ. (2556). การบริหารการศึกษา: หลักการ ทฤษฎี หน้าที่ ประเด็น และบท วิเคราะห์. กรุงเทพมหานคร: ทิพย์วิสุทธิ.
- วิทยาลัยสารพัดช่างอุดรธานี. (2565). แนวทางการจัดการศึกษาเรียนรู้ร่วมหลักสูตรทวิศึกษา. อุดรธานี: การอาชีวศึกษาอุดรธานี.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี. (2567). รายงานผลการดำเนินงานประจำปี บพประมาณ พ.ศ. 2566. อุดรธานี: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี.
- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2558). แนวทางการจัดการศึกษาแบบทวิศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักมาตรฐานการอาชีวศึกษาและวิชาชีพ.
- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2559). แนวทางการจัดการศึกษาเรียนรู้ร่วม หลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา). กรุงเทพมหานคร: ส.ศรีวิไล.
- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). คู่มือประกอบการปฏิบัติงานการจัดการศึกษาร่วมหลักสูตรประกาศนียบัตร วิชาชีพ พุทธศักราช 2562 และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ปรับปรุง 2560) ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษาแนวใหม่). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกระทรวงศึกษาธิการ.
- สมพงษ์ จิตระดับ. (2562). การปฏิรูปการศึกษาไทยในยุคดิจิทัล. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อารีรัตน์ ชูรวง. (2560). การประเมินการจัดการศึกษาเรียนรู้ร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและ มัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) ของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 23 จังหวัด พิษณุโลก. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 19 (2), 86-99.
- Krejcie, R.V. and Morgan, D.W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. Educational and Psychological Measurement, Vol. 30.

การพัฒนาความสามารถการอ่านจับใจความสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ ด้วยเทคนิคTAI ร่วมกับผังกราฟิก*

THE DEVELOPMENT OF READING COMPREHENSION ABILITY FOR MATHAYOMSUKSA 4 STUDENTS THROUGH COOPERATIVE LEARNING USING THE TAI TECHNIQUE COMBINED WITH GRAPHIC ORGANIZERS

อิสราตน์ อินทพงษ์¹ และ กฤตยากาญจน์ โตพิทักษ์²

Tisarat Inthapong¹ and Krittayakan Topithak²

¹⁻² มหาวิทยาลัยนเรศวร

¹⁻²Naresuan University, Thailand

¹Corresponding Author's Email: Tisarati66@nu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมาย 1) เพื่อศึกษาความแตกต่างของความสามารถการอ่านจับใจความของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยใช้เทคนิค TAI ควบคู่กับการใช้ผังกราฟิก 2) เพื่อวิเคราะห์ความสามารถการอ่านจับใจความของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยใช้เทคนิค TAI ควบคู่กับผังกราฟิก เปรียบเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 70 3) เพื่อสำรวจความพึงพอใจของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยใช้เทคนิค TAI ควบคู่กับผังกราฟิก กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/1 โรงเรียนเรืองวิทย์พิทยาคม ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 26 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้การอ่านจับใจความที่ใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ ด้วยเทคนิค TAI ควบคู่กับผังกราฟิก รวมทั้งสิ้น 6 แผน 2) แบบทดสอบวัดความสามารถการอ่านจับใจความ แบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ 3) แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยใช้เทคนิค TAI ควบคู่กับผังกราฟิก จำนวน 3 ด้าน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าทีแบบไม่เป็นอิสระต่อกันและแบบกลุ่มเดียว

ผลการวิจัยพบว่า 1) ความสามารถในการอ่านจับใจความของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 หลังการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยใช้เทคนิค TAI ควบคู่กับผังกราฟิกสูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ความสามารถในการอ่านจับใจความของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยใช้เทคนิค

---

* Received 7 May 2025; Revised 15 May 2025; Accepted 25 May 2025

TAI ควบคู่กับผังกราฟิก สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3) ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยใช้เทคนิค TAI ควบคู่กับผังกราฟิก ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.62$, S.D. = 0.34)

คำสำคัญ: ความสามารถในการอ่านจับใจความ, การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค TAI, ผังกราฟิก

Abstract

This research aimed to: 1) examine the differences in reading comprehension ability of Mathayomsuksa 4 students before and after participating in cooperative learning activities using the TAI technique combined with graphic organizers, 2) analyze the Mathayomsuksa 4 students reading comprehension ability after the learning activities compared with the 70% criterion, and 3) investigate the Mathayomsuksa 4 students satisfaction with the cooperative learning process using the TAI technique and graphic organizers. The sample group consisted of Mathayomsuksa 4/1 students from Ruangwit Pittayakom School in the second semester of the 2024 academic year, selected through cluster random sampling. The research instruments included: 1) six instructional plans for teaching reading comprehension based on the TAI technique combined with graphic organizers, 2) a 30-item multiple choice reading comprehension ability test, and 3) a student satisfaction questionnaire covering three aspects. The statistical methods used for data analysis included mean ($\bar{X}$), standard deviation (S.D.), t-test dependent, and one sample t-test.

The research findings revealed that: 1) the Mathayomsuksa 4 students reading comprehension ability after the cooperative learning using the TAI technique and graphic organizers was significantly higher than before at the .05 level, 2) the Mathayomsuksa 4 students post-instruction reading comprehension scores were significantly higher than the 70% criterion at the .05 level, and 3) the Mathayomsuksa 4 students overall satisfaction with the instructional approach was at the highest level ($\bar{X} = 4.62$, S.D. = 0.34).

Keywords: Reading comprehension abilities, Cooperative learning using TAI technique, Graphic Organizers

บทนำ

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ให้มีความรู้ความสามารถในการคิดวิเคราะห์และสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ อันจะนำไปสู่ความเจริญก้าวหน้าทั้งในระดับบุคคล สังคม และประเทศชาติ การวางรากฐานทางการศึกษาอย่างเหมาะสมกับศักยภาพของผู้เรียนจึงเป็นสิ่งจำเป็น โดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้ระบุว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการจัดการศึกษา ทั้งยังส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพของตนเอง (กรมสามัญศึกษา, 2542)

หนึ่งในทักษะพื้นฐานที่ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ คือ “ทักษะการอ่าน” ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญในการเข้าถึงความรู้จากแหล่งต่าง ๆ โดยเฉพาะ “การอ่านจับใจความ” นับว่าเป็นทักษะที่มีความจำเป็นกับชีวิตประจำวัน การศึกษา และการประกอบอาชีพ ซึ่งมีบทบาทในชีวิตเป็นอย่างมาก เพราะเป็นการช่วยพัฒนาสติปัญญาให้รู้จักคิดวิเคราะห์ และช่วยให้สามารถเข้าใจเรื่องราวที่อ่านได้ถูกต้อง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) และการอ่านจับใจความยังเป็นทักษะที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการเรียน ถ้าผู้อ่านมีความสามารถในการอ่านจับใจความ ก็จะสามารถเข้าใจความหมายของเรื่องราวต่าง ๆ ที่อ่านได้อย่างถูกต้องและรวดเร็ว (ปญญญา โกมลกิตติสกุล, 2565)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ดำเนินนโยบายเดินหน้าและพัฒนาการอ่านออกเขียนได้ ปีการศึกษา 2565 ซึ่งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร ได้กำหนดให้มีการวัดความสามารถด้านการอ่านการเขียนภาษาไทยสำหรับนักเรียนปกติ เพื่อตรวจสอบและคัดกรองนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 ที่อ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ อ่านไม่คล่องเขียนไม่คล่อง และนำผลการวัดความสามารถด้านการอ่านการเขียนภาษาไทยมาพัฒนาศักยภาพของนักเรียน ซึ่งทางโรงเรียนเรืองวิทย์พิทยาคม ได้ทำการคัดกรองการอ่านเขียนภาษาไทยในทุกระดับชั้น แล้วพบว่าด้านการอ่านคล่องของนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ปีการศึกษา 2565-2566 มีผลการสอบคัดกรองอ่านเขียนภาษาไทย อยู่ในระดับต่ำกว่ามาตรฐานที่กำหนด

เพื่อแก้ปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพหลายรูปแบบ โดยเฉพาะรูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือ ซึ่งเป็นกระบวนการที่เน้นการทำงานเป็นทีม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยเทคนิคที่ผู้วิจัยนำมาใช้ในงานวิจัยนี้ คือ เทคนิค Team-Assisted Individualization (TAI) เนื่องจากเป็นเทคนิคที่มีการบูรณาการการเรียนรู้แบบรายบุคคลและแบบกลุ่ม โดยนักเรียนที่มีความสามารถแตกต่างกันจะได้ทำงานร่วมกัน เพื่อพัฒนาและสนับสนุนซึ่งกันและกัน ในส่วนบริบทของการอ่านจับใจความ การใช้เทคนิคนี้ช่วยให้ผู้เรียนสามารถร่วมมือกันสรุปเนื้อหา แบ่งปันความคิดเห็น และพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ร่วมด้วย อีกทั้งการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ

ด้วยเทคนิค TAI ยังเป็นวิธีการที่ช่วยพัฒนาแก้ปัญหาให้ผู้เรียนและเป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่ผสมผสานระหว่างการสอนรายบุคคลที่เป็นกลุ่มอยู่ด้วยกัน ซึ่งเป็นการส่งเสริมความร่วมมือในการทำงานภายในกลุ่มและตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล (ทิตนา แหมมณี, 2560) นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้ประยุกต์ใช้ผังกราฟิก เป็นเครื่องมือเสริมในกระบวนการเรียนรู้ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถจัดระเบียบความคิดและสรุปสาระสำคัญจากเนื้อหาที่อ่านได้อย่างชัดเจน การใช้ผังกราฟิกช่วยให้การนำเสนอข้อมูลมีโครงสร้าง กระชับ เข้าใจง่าย เห็นภาพรวมของเนื้อหาได้อย่างชัดเจน และสามารถจดจำข้อมูลได้ง่ายและแม่นยำ (กุลิสรา จิตรชญาวนิช, 2563)

จากเหตุผลข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะนำการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค TAI ร่วมกับผังกราฟิก มาใช้ในการพัฒนาความสามารถในการอ่านจับใจความของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้จากการอ่านไปปรับใช้ในการเรียนรู้และการดำเนินชีวิต อีกทั้งยังเป็นแนวทางสำหรับครูผู้สอนในการส่งเสริมทักษะการอ่านจับใจความให้กับผู้เรียนได้อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความแตกต่างของความสามารถการอ่านจับใจความของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยใช้เทคนิค TAI ควบคู่กับการใช้ผังกราฟิก
2. เพื่อวิเคราะห์ความสามารถการอ่านจับใจความของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยใช้เทคนิค TAI ควบคู่กับผังกราฟิก เปรียบเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 70
3. เพื่อสำรวจความพึงพอใจของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยใช้เทคนิค TAI ควบคู่กับผังกราฟิก

สมมติฐานการวิจัย

1. ผลการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยใช้เทคนิค TAI ควบคู่กับผังกราฟิก ส่งผลให้นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีความสามารถในการอ่านจับใจความหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน
2. นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีความสามารถในการอ่านจับใจความผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยใช้เทคนิค TAI ควบคู่กับผังกราฟิก
3. นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยใช้เทคนิค TAI ควบคู่กับผังกราฟิก ในระดับมากที่สุด

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนเรืองวิทย์พิทยาคม อำเภอพรานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 4 ห้องเรียน มีนักเรียนทั้งสิ้นจำนวน 100 คน (โรงเรียนเรืองวิทย์พิทยาคม, 2567)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/1 ของโรงเรียนเรืองวิทย์พิทยาคม อำเภอพรานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 26 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Random Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการจัดการเรียนรู้ที่ใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยใช้เทคนิค TAI ร่วมกับผังกราฟิก สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 6 แผน รวม 12 คาบเรียน หากคุณภาพ โดยนำแบบทดสอบวัดความสามารถการอ่านจับใจความที่สร้างเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยพิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)

2. แบบทดสอบวัดความสามารถการอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 แบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ หากคุณภาพเครื่องมือ โดยเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยพิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ซึ่งมีค่าดัชนีความสอดคล้อง ระหว่าง 0.60 – 1.00 แล้วนำไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง

3. แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ ด้วยเทคนิค TAI ร่วมกับผังกราฟิก สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 3 ด้าน รวม 12 ข้อ หากคุณภาพเครื่องมือ โดยนำแบบสอบถามความพึงพอใจเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจให้คะแนนคุณภาพด้านความตรงเชิงเนื้อหาและตรวจสอบหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ซึ่งมีค่าดัชนีความสอดคล้อง ระหว่าง 0.60 - 1.00

3. การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

3.1 แผนการจัดการเรียนรู้

1. สํารวจและวิเคราะห์สภาพปัญหาในการจัดการเรียนการสอนรายวิชาภาษาไทย
2. ศึกษาหลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย โรงเรียนเรืองวิทย์พิทยาคม ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
3. ศึกษาข้อมูล เอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค TAI ผังกราฟิก และการอ่านจับใจความ
4. สร้างแผนการจัดการเรียนรู้ การอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ ด้วยเทคนิค TAI ร่วมกับผังกราฟิก จำนวน 6 แผน

5. นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่จัดทำขึ้น เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ความเหมาะสมของเนื้อหา ความชัดเจนของภาษา และแนวทางการจัดการเรียนรู้ พร้อมทั้งปรับปรุงตามข้อเสนอแนะที่ได้รับ

6. นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ปรับปรุงแล้ว เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อประเมินความถูกต้องของเนื้อหาสาระ ความเหมาะสมระหว่างเนื้อหาสาระกับจุดประสงค์การเรียนรู้ โดยใช้มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ผลรวมเฉลี่ยของแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1-6 มีความเหมาะสมระดับภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.61$, $S.D. = 0.51$)

7. นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งแก้ไขในส่วน ของขั้นตอนการจัดกิจกรรมและการวัดประเมินผล ให้มีความชัดเจน ครอบคลุมจุดประสงค์ การเรียนรู้มากยิ่งขึ้น แล้วนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อ ประเมินประสิทธิภาพและหาข้อบกพร่องเพิ่มเติม

8. นำแผนการจัดการเรียนรู้ฉบับสมบูรณ์ที่ผ่านการปรับปรุงแล้ว ไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

3.2 แบบวัดความสามารถอ่านจับใจความ ก่อนเรียน – หลังเรียน

1. ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สาระการเรียนรู้ ภาษาไทย เพื่อกำหนดกรอบเนื้อหา

2. ศึกษาค้นคว้าเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิธีการสร้าง แบบทดสอบวัดความสามารถอ่านจับใจความ

3. สร้างแบบทดสอบวัดความสามารถอ่านจับใจความ โดยใช้รูปแบบปรนัย แบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ พร้อมทั้งจัดทำตารางวิเคราะห์ข้อสอบ

4. นำแบบทดสอบวัดความสามารถอ่านจับใจความที่สร้างขึ้น เสนอต่ออาจารย์ ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ จากนั้น นำแบบทดสอบที่ปรับปรุงแล้ว เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เพื่อประเมินความตรงเชิง เนื้อหา โดยพิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)

5. นำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแต่ละข้อคำถาม พบว่า มีค่าดัชนีความสอดคล้อง ระหว่าง 0.60 – 1.00

6. ปรับปรุงแบบทดสอบวัดความสามารถอ่านจับใจความตามข้อเสนอแนะของ ผู้เชี่ยวชาญ และนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อวิเคราะห์ คุณภาพของแบบทดสอบ หาค่าความยากง่าย (p) ได้ผลระหว่าง 0.20 - 0.77 หาค่าอำนาจ จำแนก (r) ได้ผลระหว่าง -0.43 - 0.63 และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับ KR-20 ซึ่งได้ผลเท่ากับ 0.804

7. คัดเลือกข้อคำถามที่ผ่านเกณฑ์คุณภาพจำนวน 30 ข้อ มาจัดทำเป็นแบบทดสอบ ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยแบบทดสอบหลังเรียนจะสลับลำดับข้อคำถามและสลับตัวเลือกให้ ต่างกับแบบทดสอบก่อนเรียน

8. นำแบบทดสอบวัดความสามารถการอ่านจับใจความที่ผ่านเกณฑ์การตรวจสอบคุณภาพไปใช้กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง

3.3 แบบสอบถามความพึงพอใจ

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจ
2. สร้างแบบสอบถามความพึงพอใจ จำนวน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านบรรยากาศในการเรียน ด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านการนำไปใช้ประโยชน์ รวมทั้งหมด 12 ข้อ ซึ่งรูปแบบการวัดเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale)
3. นำแบบสอบถามความพึงพอใจเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง หาข้อบกพร่อง และทำการแก้ไขปรับปรุงตามคำแนะนำ
4. นำแบบสอบถามความพึงพอใจ เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาและประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแต่ละข้อคำถาม ซึ่งค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.60 - 1.00
5. นำแบบสอบถามความพึงพอใจที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปใช้กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ปฐมนิเทศนักเรียน เพื่อชี้แจงจุดประสงค์ ขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรม และวิธีการวัดและประเมินผล
2. นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน ด้วยแบบทดสอบวัดความสามารถการอ่านจับใจความ จำนวน 30 ข้อ จากนั้นตรวจให้คะแนนและบันทึกไว้
3. ผู้วิจัยดำเนินการทดลอง ซึ่งทำการทดลองตามแผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาความสามารถการอ่านจับใจความ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ ด้วยเทคนิค TAI ร่วมกับผังกราฟิก จำนวน 6 แผน แผนละ 2 คาบเรียน รวมทั้งสิ้น 12 คาบเรียน
4. นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียน ด้วยแบบทดสอบวัดความสามารถการอ่านจับใจความ จำนวน 30 ข้อ จากนั้นตรวจให้คะแนนและบันทึกไว้
5. นักเรียนทำแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการจัดกิจกรรมการแบบร่วมมือ ด้วยเทคนิค TAI ร่วมกับผังกราฟิก สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
6. นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐาน สรุป และอภิปรายผล

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์เปรียบเทียบความสามารถการอ่านจับใจความ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ ด้วยเทคนิค TAI ร่วมกับผังกราฟิก แล้วนำคะแนนของนักเรียนมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และสถิติการทดสอบค่าที่แบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test Dependent)

2. วิเคราะห์เปรียบเทียบความสามารถการอ่านจับใจความ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ ด้วยเทคนิค TAI ร่วมกับผังกราฟิกกับเกณฑ์ร้อยละ 70 โดยนำคะแนนสอบหลังเรียนมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และสถิติการทดสอบค่าที่แบบกลุ่มเดียว (one sample t-test)

3. ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ ด้วยเทคนิค TAI ร่วมกับผังกราฟิก โดยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ซึ่งใช้เกณฑ์การให้คะแนนเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ผลการวิจัย

1. ผลการเปรียบเทียบความสามารถการอ่านจับใจความของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยใช้เทคนิค TAI ควบคู่กับผังกราฟิก ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านจับใจความ ก่อนและหลังเรียน

การทดสอบ	n	$\bar{X}$	S.D.	t	df	p	Effect size
ก่อนเรียน	26	16.89	3.42	11.64	25	<.001	2.28
หลังเรียน	26	22.04	2.44				

หมายเหตุ Normality test (Shapiro-Wilk): W = 0.97, p = 0.67

จากตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบคะแนนสอบก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยใช้เทคนิค TAI ควบคู่กับผังกราฟิก ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่า คะแนนหลังเรียน เท่ากับ ($\bar{X}$ = 22.04, S.D. = 2.44) สูงกว่าคะแนนก่อนเรียน ($\bar{X}$ = 16.89, S.D. = 3.42) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ผลการเปรียบเทียบความสามารถการอ่านจับใจความของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยใช้เทคนิค TAI ควบคู่กับผังกราฟิกกับเกณฑ์ร้อยละ 70 ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความสามารถการอ่านจับใจความ กับเกณฑ์ร้อยละ 70

การทดสอบ	n	คะแนนเต็ม	เกณฑ์คะแนนร้อยละ 70	$\bar{X}$	S.D.	% of Mean	t	df	p	Effect size
หลังเรียน	26	30	21	22.04	2.44	73.47	2.17	25	<.001	0.43

หมายเหตุ Normality test (Shapiro-Wilk): $W = 0.98$, $p = 0.89$

จากตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความสามารถการอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยใช้เทคนิค TAI ควบคู่กับผังกราฟิกกับเกณฑ์ร้อยละ 70 พบว่า คะแนนสอบวัดความสามารถการอ่านจับใจความหลังเรียน เท่ากับ ($\bar{X} = 22.04$, S.D. = 2.44) คิดเป็นร้อยละ 73.47 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ ด้วยเทคนิค TAI ร่วมกับผังกราฟิก

ตารางที่ 3 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียน

รายด้าน	รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1	ด้านบรรยากาศในการเรียน	4.68	0.43	มากที่สุด
2	ด้านการจัดการเรียนการสอน	4.52	0.51	มากที่สุด
3	ด้านการนำไปใช้ประโยชน์	4.65	0.49	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม		4.62	0.34	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยใช้เทคนิค TAI ควบคู่กับผังกราฟิก ในภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.62$, S.D. = 0.34) และเมื่อพิจารณารายด้าน โดยเรียงลำดับจากระดับความพึงพอใจมากที่สุดไปน้อยที่สุด พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจด้านบรรยากาศในการเรียน ด้านการนำไปใช้ประโยชน์ และด้านการจัดการเรียนการสอนตามลำดับ

อภิปรายผล

1. การเปรียบเทียบความสามารถการอ่านจับใจความ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยใช้เทคนิค TAI ควบคู่กับผังกราฟิก พบว่าความสามารถการอ่านจับใจความของนักเรียนหลังได้รับการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัย แสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค TAI ร่วมกับผังกราฟิกมีประสิทธิภาพในการพัฒนาความสามารถการอ่านจับใจความของนักเรียน เนื่องจากผู้วิจัยได้ศึกษารูปแบบและแนวคิดของการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวอย่างรอบคอบ และนำมาพัฒนาเป็นแผนการจัดการเรียนรู้ที่มีขั้นตอนชัดเจน 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 การจัดนักเรียนเป็นกลุ่มละความสามารถขั้นที่ 2 การศึกษาเนื้อหาสาระร่วมกัน โดยใช้ผังกราฟิกเข้ามาช่วยในการสรุปความรู้ ซึ่งทำให้นักเรียนสามารถจัดองค์ประกอบของเนื้อหา ลำดับเรื่องราว และจดจำเนื้อหาได้ดี ขั้นที่ 3 การจับคู่กันทำแบบฝึกหัดและช่วยกันตรวจความถูกต้อง ขั้นที่ 4 การทำแบบทดสอบ พร้อมคิดคะแนนแบบทดสอบรวบยอด ขั้นที่ 5 ประกาศผลคะแนนและรับรางวัล โดยใช้การเสริมแรงบวก เพื่อให้นักเรียนช่วยเหลือเพื่อนร่วมทีม และตั้งใจทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุกัญญา ไวกิต (2566) ได้พัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทยเรื่องคำราชาศัพท์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้แบบฝึกทักษะร่วมกับเทคนิค TAI โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนและหลังเรียน ผลการวิจัยพบว่า คะแนนสอบหลังเรียนของนักเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของโยธิน ไกรสร (2563) ได้พัฒนาหนังสือนิทานอิเล็กทรอนิกส์เรื่อง “การให้ทาน” เพื่อส่งเสริมการอ่านตีความโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค TAI สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน ผลการวิจัยพบว่า คะแนนสอบหลังเรียนของนักเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. การเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยใช้เทคนิค TAI ควบคู่กับผังกราฟิก กับเกณฑ์ร้อยละ 70 พบว่า คะแนนความสามารถในการอ่านจับใจความหลังการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 22.04 คิดเป็นร้อยละ 73.47 และเมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 70 กับคะแนนการทดสอบหลังการจัดการเรียนรู้ พบว่า คะแนนการทดสอบหลังการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 สูงกว่าเกณฑ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับสมมติฐานของงานวิจัยที่ตั้งไว้ สะท้อนให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค TAI ร่วมกับผังกราฟิก สามารถยกระดับความสามารถด้านการอ่านจับใจความได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูล แนวคิด และรูปแบบการจัดการเรียนรู้ต่าง ๆ ซึ่งนำไปสู่การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้

ลงมือปฏิบัติ ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง มีกิจกรรมที่ดึงดูดความสนใจ และมีการเสริมแรงบวก รวมถึงใช้ผังกราฟิกในการช่วยให้นักเรียนสามารถสรุปความคิดรวบยอด วิเคราะห์เนื้อหา จัดระเบียบข้อมูล และนำเสนอข้อมูลอย่างเป็นรูปธรรมผ่านผังกราฟิกรูปแบบต่าง ๆ เช่น ผังมโนทัศน์ ผังความคิด ผังเวนน์ไดอะแกรม เป็นต้น ส่งผลให้นักเรียนสามารถอ่านจับใจความ ได้ดีขึ้น และมีผลสอบหลังการจัดการเรียนรู้ที่สูงกว่าเกณฑ์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรนภา บุญสุริวงษ์ (2566) ได้พัฒนาความสามารถด้านการเขียนเรื่องตามจินตนาการของ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยจัดการเรียนรู้แบบซินเนคติกส์ร่วมกับผังกราฟิก การวิจัย ในครั้งนี้มีจุดมุ่งหมาย เพื่อเปรียบเทียบความสามารถด้านการเขียนเรื่องตามจินตนาการของ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยการจัดการเรียนรู้แบบซินเนคติกส์ร่วมกับผังกราฟิกระหว่าง หลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 70 ซึ่งผลการวิจัย ความสามารถในการเขียนเรื่องตามจินตนาการ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 คะแนนหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05 และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของมงคล พลเยี่ยม (2560) ที่ศึกษาเกี่ยวกับ ความสามารถในการอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนโดยใช้ผังกราฟิก ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ วัดดูประสงค์เพื่อเปรียบเทียบความสามารถการอ่านจับใจความ ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้และเพื่อศึกษาเจตคติต่อการเรียนโดยใช้ผังกราฟิกร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถในการอ่านจับใจความของนักเรียน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเจตคติต่อการเรียน โดยรวมอยู่ในระดับดีมาก

3. ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบ ร่วมมือ โดยใช้เทคนิค TAI ควบคู่กับผังกราฟิก ในภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ด้านบรรยากาศ ในการเรียน รองลงมา คือ ด้านการนำไปใช้ประโยชน์ และสุดท้าย คือ ด้านการจัดการเรียน การสอน ความพึงพอใจดังกล่าวเกิดจากการที่ผู้วิจัยจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างมีระบบ ช่วยให้นักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจมากยิ่งขึ้น กิจกรรมการเรียนรู้มีความแปลกใหม่ ส่งเสริม การทำงานเป็นทีม สร้างความท้าทายในการทำงาน ทำให้นักเรียนเกิดแรงผลักดันและ มีความมุ่งมั่น ซึ่งครูจัดบรรยากาศในชั้นเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง โดย ครูมีหน้าที่ให้คำปรึกษา ช่วยกระตุ้นให้นักเรียนมีความกระตือรือร้น สร้างแรงจูงใจให้กับ นักเรียน กล่าวชมเชยและให้รางวัล เมื่อนักเรียนแต่ละกลุ่มมีพัฒนาการไปในทางที่ดีขึ้น ส่งผล ให้นักเรียนมีความพึงพอใจและมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ อีกทั้งยังสามารถนำความรู้หรือข้อคิด ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันและการเรียนในรายวิชาอื่น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ของนันทิชา ลิ้มทอง (2564) ได้ศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค TAI ร่วมกับ บทเรียนการ์ตูน เพื่อพัฒนาทักษะการเขียนเพื่อการสื่อสารของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจต่อวิชาภาษาไทยที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ

เทคนิค TAI ร่วมกับบทเรียนการ์ตูน เพื่อพัฒนาทักษะการเขียนเพื่อการสื่อสารของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ในภาพรวมนักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของเสาวนีย์ เสาร์แดน (2566) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่ออินโฟกราฟิกร่วมกับวิธีการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ TAI เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง ภาษาต่างประเทศในภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ TAI ร่วมกับสื่ออินโฟกราฟิกเรื่อง ภาษาต่างประเทศในภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ TAI ร่วมกับสื่ออินโฟกราฟิก เรื่อง ภาษาต่างประเทศในภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 1 การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ ด้วยเทคนิค TAI ร่วมกับผังกราฟิก

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่อง การพัฒนาความสามารถอ่านจับใจความ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้องค์ความรู้แบบร่วมมือ ด้วยเทคนิค TAI ร่วมกับผังกราฟิกพบว่า 1) ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้องค์ความรู้แบบร่วมมือ ด้วยเทคนิค TAI ร่วมกับผังกราฟิก พบว่า นักเรียนมีคะแนนหลังการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านจับใจความของ

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ ด้วยเทคนิค TAI ร่วมกับผังกราฟิก กับเกณฑ์ร้อยละ 70 พบว่า คะแนนความสามารถในการอ่านจับใจความหลังการจัดการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 22.04 คิดเป็นร้อยละ 73.47 และเมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 70 พบว่า คะแนนความสามารถในการอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 สูงกว่าเกณฑ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ ด้วยเทคนิค TAI ร่วมกับผังกราฟิก โดยภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.62$, S.D. = 0.34) **มีข้อเสนอแนะทั่วไป** ดังนี้ 1) การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ ด้วยเทคนิค TAI ร่วมกับผังกราฟิก ครูผู้สอนควรสังเกตพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของนักเรียนในแต่ละกลุ่ม ติดตามกำกับดูแลนักเรียนอย่างใกล้ชิด เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้อย่างทั่วถึง เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน และช่วยพัฒนาความสามารถในการอ่านจับใจความได้อย่างมีประสิทธิภาพและ 2) ครูผู้สอนควรศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค TAI และผังกราฟิก อย่างละเอียดก่อนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อที่จะสามารถช่วยเหลือและให้คำปรึกษากับนักเรียน เมื่อนักเรียนเกิดปัญหา เกิดข้อสงสัย หรือไม่เข้าใจในขั้นตอนต่าง ๆ และ**มีข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป** ดังนี้ 1) ควรนำการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ ด้วยเทคนิค TAI ร่วมกับผังกราฟิก ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยในสาระอื่น ๆ 2) ควรมีการศึกษาแนวความคิดการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค TAI ร่วมกับเทคนิค วิธีการสอน หรือสื่ออื่น ๆ ที่หลากหลายยิ่งขึ้น และ 3) ควรมีการศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค TAI ร่วมกับผังกราฟิก กับนักเรียนในระดับชั้นอื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

- กรมสามัญศึกษา. (2542). การประกันคุณภาพการศึกษากกรมสามัญศึกษา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์พัฒนาหนังสือกรมวิชาการ.
- กุลิสรา จิตรชญาวนิช. (2563). การจัดการเรียนรู้. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิตนา แคมมณี. (2560). รูปแบบการเรียนการสอนที่หลากหลาย. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นัทธิดา ลิ้มทอง. (2564). การจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค TAI ร่วมกับบทเรียน การ์ตูน เพื่อพัฒนาทักษะการเขียนเพื่อการสื่อสารของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. ใน ปริญญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย. มหาวิทยาลัยนเรศวร.

- ปริญญญา โกลลิติสกุล. (2565). การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบ OK5R ร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด. ใน ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- พรนภา บุญสุริวงษ์. (2566). การพัฒนาความสามารถด้านการเขียนเรื่องตามจินตนาการของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยจัดการเรียนรู้แบบซินเนคติกส์ร่วมกับผังกราฟิก. ใน ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- มงคล พลเยี่ยม. (2560). ความสามารถในการอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนโดยใช้ผังกราฟิกร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย. ใน ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- โยธิน ไกรสร. (2563). หนังสือนิทานอิเล็กทรอนิกส์ เรื่อง “การให้ทาน” เพื่อส่งเสริมการอ่านตีความโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค TAI สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. ใน ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- โรงเรียนเรืองวิทย์พิทยาคม. (2567). สารสนเทศโรงเรียน. เรียกใช้เมื่อ 15 ตุลาคม 2568 จาก <https://www.rwps.ac.th/main>.
- สุกัญญา ไวกเกิด. (2566). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทย เรื่อง คำราชาศัพท์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้แบบฝึกทักษะร่วมกับเทคนิค TAI. ใน ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- เสาวนีย์ เสาร์แดน. (2566). การจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่ออินโฟกราฟิกร่วมกับวิธีการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ TAI เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง ภาษาต่างประเทศในภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. ใน ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย. มหาวิทยาลัยนเรศวร.

แนวทางการพัฒนาการจัดกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1*
GUIDELINES FOR THE DEVELOPMENT OF SOCIAL AND PUBLIC
BENEFIT ACTIVITIES UNDER THE JURISDICTION OF PHITSANULOK
PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1

พัชรี สุวรรณชาติ¹ และ วรินทร์ บุญยั้ง²

Patcharee Suwannachai ¹ and Varinthorn Boonying ²

¹⁻²คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

¹⁻²Education Naresuan University, Thailand

Corresponding Author's Email: Patcharees66@nu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการจัดกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 88 คน และครูผู้สอน จำนวน 291 รวม 379 คน เครื่องมือเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.89 2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน ได้มาโดยการคัดเลือกแบบเจาะจง เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า 1) ผลการศึกษาสภาพการจัดกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผน (Plan) ด้านการปฏิบัติ (Do) ด้านการตรวจสอบ (Check) ด้านการปรับปรุง (Action) ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการปฏิบัติ (Doing) อยู่ในระดับมาก และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการตรวจสอบ (Checking) อยู่ในระดับมาก 2) ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 พบว่า 1) ด้านการวางแผน (Planning) สถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับการวางแผนงานที่ โดยกำหนดเป้าหมายให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ และยุทธศาสตร์ของสถานศึกษา 2) ด้านการปฏิบัติ (Doing) สถานศึกษาควรพัฒนาความร่วมมือกับองค์กรภายนอกอย่างเป็นรูปธรรม ผ่านการจัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) หรือการสร้างเครือข่ายภาคี 3)

---

* Received 1 May 2025; Revised 13 May 2025; Accepted 25 May 2025

ด้านการตรวจสอบ (Checking) สถานศึกษาควรมีแนวทางในการติดตาม ประเมินผลและพัฒนากิจกรรมอย่างเป็นระบบ 4)ด้านการปรับปรุง (Action) สถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับกระบวนการสะท้อนผลหลังการดำเนินกิจกรรม เพื่อพัฒนาตนเองได้จากประสบการณ์จริงอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: แนวทางการพัฒนา, กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1

Abstract

This research aimed to: (1) Study the current conditions of organizing social and public benefit activities. The sample group consisted of 88 school administrators and 291 teachers, totaling 379 participants. The research instrument was a five-point Likert scale questionnaire. Data were analyzed using mean and standard deviation. The reliability coefficient of the instrument was 0.89. (2) Explore guidelines for developing the organization of social and public benefit activities. Key informants consisted of five experts selected through purposive sampling. Data were collected using a structured interview form and analyzed using content analysis.

The findings were as follows: 1) The study of the current conditions of organizing social and public benefit activities under the Office of Phitsanulok Primary Educational Service Area 1 revealed that the overall performance in all four aspects—Planning (Plan), Implementation (Do), Evaluation (Check), and Improvement (Action)—was at a high level. Among these, the aspect with the highest mean score was Implementation (Doing), while the aspect with the lowest mean score was Evaluation (Checking). Both were still rated at a high level. 2) The study of the development guidelines for organizing social and public benefit activities under the Office of Phitsanulok Primary Educational Service Area 1 suggested the following: Planning: Schools should emphasize strategic planning by setting goals aligned with the school's vision, mission, and strategic plan. Implementation: Schools should strengthen collaboration with external organizations in a concrete manner, such as through Memoranda of Understanding (MOUs) or partnership networks. Evaluation: Schools should implement systematic processes for monitoring, evaluating, and improving

activities. Improvement: Schools should focus on reflection after activity implementation to foster sustainable self-development based on real experience.

Keywords: Development Guidelines, Social and Public Benefit Activities, Office of Phitsanulok Primary Educational Service Area 1

บทนำ

ในยุคปัจจุบัน ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารได้เปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของผู้คนทั่วโลกอย่างรวดเร็ว ประเทศไทยเองก็ไม่อาจหลีกเลี่ยงกระแสการเปลี่ยนแปลงนี้ จึงได้เร่งพัฒนาประเทศให้ทันต่อยุคสมัย เพื่อให้ประชาชนสามารถปรับตัวและดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเหมาะสม (ธารารักษ์ กล้ากาสิการ, 2553) หนึ่งในแนวทางสำคัญที่หลายประเทศรวมถึงไทยนำมาใช้เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้แก่สังคม คือ การจัดกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ ซึ่งเป็นการสะท้อนถึง "จิตสำนึกต่อส่วนรวม" (Social Responsibility) อันถือเป็นรากฐานของความมีน้ำใจและการช่วยเหลือเกื้อกูลกันในสังคมไทย ปัญหาสำคัญที่สังคมไทยเผชิญในปัจจุบันคือ การขาดจิตอาสา โดยเฉพาะในกลุ่มเยาวชน ซึ่งส่งผลกระทบต่อความเสียหายทางสังคม ทั้งในแง่ทรัพย์สินส่วนรวมและความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในชุมชน (สุริยเทพ ตรีปาติ, 2552) สถานการณ์นี้สามารถสังเกตได้จากพฤติกรรมของคนในสังคมที่มักละเลยหน้าที่ต่อส่วนรวม เช่น การไม่เคารพสิทธิของผู้อื่น การเพิกเฉยต่อกฎระเบียบพื้นฐาน หรือแม้แต่การต้องมีป้ายเตือนในพื้นที่สาธารณะเพื่อเรียกร้องความรับผิดชอบจากประชาชนบางกลุ่ม ปัญหาดังกล่าวมีความเชื่อมโยงกับค่านิยมในสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป โดยเน้นวัตถุนิยมและการแข่งขันมากกว่าความมีคุณธรรมจริยธรรม (กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม, 2551) ส่งผลให้ผู้คนในสังคมมุ่งแสวงหาผลประโยชน์เพื่อตนเองและกลุ่มพวกพ้อง มากกว่าคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวม ทำให้สังคมเกิดความเหลื่อมล้ำ แยกแยะ และเสื่อมถอยทางคุณธรรมอย่างชัดเจน

ระบบการศึกษาเป็นกลไกหลักในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งถือเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าอย่างยั่งยืน โดยมุ่งหวังให้ผู้เรียนเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ มีความรู้ ความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรม และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553) ด้วยเหตุนี้ กระทรวงศึกษาธิการจึงได้บรรจุแนวคิด "จิตสาธารณะ" ไว้ใน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีจิตอาสา มีความเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม รักษาสิ่งแวดล้อม และมีส่วนร่วมในสังคม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2551) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ยังเน้นว่าการจัดการศึกษาควรมุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และ

วัฒนธรรม โดยให้สามารถดำรงชีวิตอย่างมีความสุขในสังคม และมีคุณลักษณะตามบรรทัดฐานที่ดีของสังคมไทย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553) สอดคล้องกับแนวทางในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566–2570) ที่เน้นการพัฒนาคนไทยให้มีคุณภาพ พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคใหม่ ทั้งในด้านความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมที่เหมาะสม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560)

แม้ว่าการจัดกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์จะได้รับการส่งเสริมอย่างกว้างขวางในทุกระดับการศึกษา เพื่อพัฒนาจิตสาธารณะและส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน แต่ในทางปฏิบัติกลับพบว่า ยังคงมีอุปสรรคและข้อจำกัดหลายประการที่ทำให้กิจกรรมเหล่านี้ไม่สามารถบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่แท้จริงได้ หนึ่งในปัญหาหลักคือการวางแผนกิจกรรมที่ไม่สอดคล้องกับบริบทของชุมชน รวมถึงการขาดการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง ส่งผลให้กิจกรรมกลายเป็นเพียงสัญลักษณ์เชิงพิธีกรรม มากกว่าจะเป็นการเรียนรู้เชิงลึกที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมหรือความตระหนักรู้ของผู้เรียน (บุญทัน ดอกไธสง, 2556)

จากความสำคัญที่กล่าวมาข้างต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ได้กำหนดนโยบายด้านคุณภาพตามกลยุทธ์ที่ 3 ว่าด้วยการยกระดับคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา โดยมีเป้าหมายเชิงกลยุทธ์เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนในทุกช่วงวัยมีความรักในสถาบันหลักของชาติ มีจิตสำนึกในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และเป็นพลเมืองที่รู้จักสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบ เพื่อตอบสนองต่อนโยบายดังกล่าว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ได้ดำเนิน “โครงการน้อมนำพระบรมราโชบายด้านการศึกษาในหลวงรัชกาลที่ 10 สู่การบูรณาการเพื่อจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา” โดยมุ่งหวังให้นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงงามในทุกมิติ ไม่ว่าจะเป็นทัศนคติที่ดีต่อบ้านเมือง คุณธรรม จริยธรรม วินัย และจิตอาสา ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการปลูกฝังพลเมืองดีในระดับรากฐาน ผลจากการดำเนินโครงการในปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 แสดงให้เห็นว่านักเรียนร้อยละ 82.68 บรรลุผลลัพท์ในด้านต่าง ๆ ได้แก่ วิถีคนดี คุณธรรมนำชีวิต หนึ่งนักเรียนหนึ่งอาชีพ และจิตอาสาด้วยหัวใจ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1, 2566) แนวทางการดำเนินงานดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของ ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2552) ที่กล่าวว่า การจัดกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์เป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้แบบบูรณาการ ทั้งด้านความรู้ ทักษะชีวิต และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยเฉพาะการสร้างจิตสำนึกด้านความรับผิดชอบต่อสังคมและการอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีคุณภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการจัดกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1
2. เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาการจัดกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ปีการศึกษา 2567 เป็นผู้บริหารในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 จำนวน 88 คน และครูผู้สอนจำนวน 1135 คน รวมประชากรจำนวน 1223 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ปีการศึกษา 2567 เป็นผู้บริหารในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 จำนวน 88 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) และครูผู้สอน จำนวน 291 คน โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างด้วยตารางเครซีและมอร์แกน (Kerjcie & Morgan) รวมกลุ่มตัวอย่างจำนวน 379 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามสภาพการจัดกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 โดยนำแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างนิยามศัพท์เฉพาะกับข้อคำถามและหาค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถาม (Index of Item Objective Congruence : IOC) โดยคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.67 ขึ้นไป (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) ได้ค่า IOC เท่ากับ 1.00 ทุกข้อและนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปทดลองใช้ (try-out) กับครูและผู้บริหารสถานศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คนเพื่อหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามด้วยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-coefficient) ของครอนบัค (Cronbach) ผลปรากฏว่า ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ มีค่าเท่ากับ 0.89

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ขอความอนุเคราะห์จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร ถึงผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 เพื่อขอ

อนุญาตทำการศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลจากครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1

2. นำหนังสือราชการจากมหาวิทยาลัยนเรศวรไปติดต่อขออนุญาต และประสานขอความร่วมมือจากผู้อำนวยการโรงเรียน คณะครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ในการตอบแบบสอบถามในระบบออนไลน์ Google Forms

3. ผู้วิจัยตรวจสอบจำนวนและความถูกต้องของแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืน เพื่อดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลตามขั้นตอนการวิจัยต่อไป โดยผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด จำนวน 379 ฉบับ ได้ฉบับที่สมบูรณ์กลับคืน จำนวน 379 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามและนำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์มาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จ โดยดำเนินการ ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) นำเสนอเป็นตารางประกอบคำบรรยาย

2. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) เพื่อวัดระดับและประเมินผล โดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์ (บุญชม ศรีสะอาด, 2554)

ผลการวิจัย

1) ผลการศึกษาสภาพการจัดกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1

ตาราง 1 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับของการจัดกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ ในภาพรวม

การจัดกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์	(n=379)		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ด้านการวางแผน (Planning)	4.38	0.22	มาก
2. ด้านการปฏิบัติ (Doing)	4.45	0.15	มาก
3. ด้านการตรวจสอบ (Checking)	4.36	0.19	มาก
4. ด้านการปรับปรุง (Action)	4.37	0.24	มาก
รวม	4.39	0.15	มาก

จากตาราง 1 พบว่า การจัดกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.39$, S.D.=0.15) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด คือ ด้านการปฏิบัติ (Doing) อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.45$, S.D.=0.15) รองลงมาคือ ด้านการวางแผน (Planning) อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.38$, S.D.=0.22) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการตรวจสอบ (Checking) อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.36$, S.D.=0.19) ตามลำดับ

2) ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ประสบการณ์ในการบริหารการศึกษาและบริหารสถานศึกษา จำนวน 5 คน มีแนวทางการพัฒนาการจัดกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1

2.1 ด้านการวางแผน (Planning) พบว่า สถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับการวางแผนกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์อย่างเป็นระบบ โดยกำหนดเป้าหมายให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ และยุทธศาสตร์ของสถานศึกษา พร้อมบูรณาการกิจกรรมไว้ในแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพื่อให้สามารถติดตามและพัฒนาได้อย่างต่อเนื่อง กิจกรรมควรได้รับการออกแบบโดยมีจุดมุ่งหมายในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์และทักษะชีวิตของผู้เรียน เช่น จริยธรรม ความรับผิดชอบ และการทำงานเป็นทีม รวมถึงเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ที่ยั่งยืนและการเติบโตเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพในศตวรรษที่ 21

2.2 ด้านการปฏิบัติ (Doing) พบว่า สถานศึกษาควรส่งเสริมความร่วมมือกับองค์กรภายนอกอย่างเป็นรูปธรรม เช่น การจัดทำ MOU และสร้างเครือข่ายทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ เพื่อสนับสนุนทรัพยากรและเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้จากบริบทที่หลากหลาย ควบคู่ไปกับการจัดกิจกรรมภายในที่มุ่งเน้นการปลูกฝังคุณธรรม จิตอาสา และความรับผิดชอบต่อตนเอง กิจกรรมควรเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในทุกขั้นตอน เพื่อกระตุ้นการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง และพัฒนาทักษะสำคัญในศตวรรษที่ 21 เช่น การคิดวิเคราะห์ การทำงานเป็นทีม และความเป็นพลเมืองดี ทั้งนี้ การกำหนดเป้าหมายของกิจกรรมอย่างชัดเจนและเชื่อมโยงกับผลลัพธ์การเรียนรู้ จะช่วยให้การจัดกิจกรรมมีทิศทางและสามารถประเมินผลได้อย่างมีประสิทธิภาพในมิติที่ครอบคลุม

2.3 ด้านการตรวจสอบ (Checking) พบว่า สถานศึกษาควรมีระบบติดตามและประเมินผลกิจกรรมอย่างเป็นระบบ ครอบคลุมตั้งแต่การวางแผนจนถึงการประเมินผล เพื่อสะท้อนจุดแข็ง จุดอ่อน และผลกระทบต่อนักเรียนและชุมชนได้อย่างรอบด้าน โดยควรออกแบบเกณฑ์การประเมินพฤติกรรม จิตสาธารณะ และความรับผิดชอบต่อตนเองให้นักเรียนให้ชัดเจนและใช้ร่วมกันได้ในทุกภาคส่วน ทั้งครู ผู้ปกครอง และภาคีเครือข่าย ควรใช้เครื่องมือประเมินที่

หลากหลาย เช่น แบบประเมิน สมุดสะสมผลงาน และเวทีสะท้อนผลจากชุมชน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ลึกซึ้งและครอบคลุม พร้อมเปิดโอกาสให้ภาคีภายนอกมีส่วนร่วมในการสังเกตและเสนอความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์ และเมื่อกิจกรรมสิ้นสุด ควรจัดเวทีสรุปผลร่วมกัน เพื่อนำข้อมูลไปปรับปรุงกิจกรรมในอนาคตให้เหมาะสมกับนักเรียนและบริบทของชุมชน

2.4 ด้านการปรับปรุง (Action) พบว่า สถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับการสะท้อนผลหลังการดำเนินกิจกรรม โดยจัดเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกับครู นักเรียน และภาคีเครือข่าย เพื่อประเมินและพัฒนากิจกรรมอย่างมีระบบ พร้อมทั้งใช้เครื่องมืออย่าง SWOT Analysis วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของกิจกรรม เพื่อนำข้อมูลไปปรับปรุงอย่างตรงจุด ควรปรับโครงสร้างกิจกรรมให้ยืดหยุ่น ทันสมัย และตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนและบริบทของชุมชน โดยเน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมจริงในทุกขั้นตอน เพื่อพัฒนาทักษะชีวิต คุณธรรม และจิตสาธารณะ ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของการเป็นพลเมืองที่ดีในศตวรรษที่ 21

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาศาภาพการจัดกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ในภาพรวม พบว่า ด้านการปฏิบัติ (Doing) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการตรวจสอบ (Checking)

1.1 ด้านการปฏิบัติ (Doing) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด เนื่องจากสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ได้มีการประสานความร่วมมือ การวางแผนการอบรม การจัดกิจกรรมที่หลากหลาย และการติดตามความก้าวหน้า ซึ่งสะท้อนถึงการบริหารงานที่มีคุณภาพและมีแบบแผนที่ชัดเจน สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) แนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2553) และทฤษฎีวงจรคุณภาพ PDCA ของเดมมิง (Deming, 1986) ผู้บริหาร ครูผู้สอน ผู้ปกครอง และนักเรียน เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในแนวทางการดำเนินกิจกรรม รูปแบบการจัดกิจกรรมต้องมีการเตรียมความพร้อมทั้งด้านเนื้อหาและกระบวนการ (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2553) มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบกิจกรรมให้เหมาะสมกับความสนใจ ความสามารถของผู้เรียน และสภาพสังคมของชุมชน สอดคล้องกับแนวทางการจัดกิจกรรมที่เน้นความเหมาะสมกับพัฒนาการของผู้เรียนและส่งเสริมการมีจิตอาสา (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2553)

1.2 ด้านการตรวจสอบ (Checking) มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด เนื่องจากการจัดกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 มีการดำเนินงานด้านการตรวจสอบและติดตามผลในหลายประเด็น แต่การดำเนินการยังไม่เด่นชัดเท่าที่ควร อย่างไรก็ตาม สถานศึกษาได้มีการกำหนด

บทบาทหน้าที่ของครูผู้สอนและผู้รับผิดชอบกิจกรรมไว้อย่างชัดเจน เช่น การให้คำปรึกษา การติดตามประเมินผลการดำเนินกิจกรรมของผู้เรียน การจัดทำและดูแลแฟ้มบันทึกผลกิจกรรม ตลอดจนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สะท้อนความรู้สึกละและบันทึกผลการเข้าร่วมกิจกรรมด้วยตนเอง การดำเนินกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ที่มีประสิทธิภาพ ต้องครอบคลุมทั้ง กระบวนการวางแผน การดำเนินการ และการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง (สำนักวิชาการ และมาตรฐานการศึกษา, 2553) รวมทั้งสนับสนุนแนวทางตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ที่เน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียนในกระบวนการเรียนรู้ และส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถประเมินตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) กระบวนการตรวจสอบ สถานศึกษาได้มีการแต่งตั้งครูผู้รับผิดชอบกิจกรรม เพื่อทำหน้าที่ให้คำปรึกษาแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินกิจกรรม ทั้งในด้านการวางแผน การปฏิบัติ และการติดตามผล รวมทั้งมีครูผู้สอนที่คอยตรวจสอบการดำเนินกิจกรรมของผู้เรียนอย่างเป็น และจัดทำบันทึกการดำเนินงานในรูปแบบแฟ้มสะสมงาน (Portfolio) ยังสะท้อนถึงการส่งเสริมทักษะการสะท้อนคิด (Reflective Thinking) ซึ่งเป็นหนึ่งในทักษะสำคัญของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ตามแนวทางการพัฒนาผู้เรียนในหลักสูตรแกนกลางฯ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

2. จากการศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ทั้ง 4 ด้าน ผู้ทรงคุณวุฒิเสนอแนวทาง ดังนี้

2.1 ด้านการวางแผน (PLAN) พบว่า สถานศึกษาควรดำเนินการอย่างเป็นระบบ โดยต้องกำหนดเป้าหมายให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ และยุทธศาสตร์มีการวางแผนอย่างเป็นระบบและสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ และยุทธศาสตร์ของสถานศึกษา เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมความต่อเนื่องและประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ แนวทางนี้สอดคล้องกับทฤษฎีการบริหารเชิงกลยุทธ์ (Bryson, 2018) และวงจรคุณภาพ PDCA (Deming, 1986) ที่เน้นการวางแผนเป็นขั้นตอนเริ่มต้นที่มีผลต่อความสำเร็จในภาพรวม อีกทั้งยังตอบโจทย์หลักสูตรแกนกลางฯ และแนวคิดทักษะในศตวรรษที่ 21 ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีจิตสาธารณะ ความรับผิดชอบ และสามารถทำงานเป็นทีมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ ผลการวิจัยของสุวรรณา จิตประไพศรี (2561) ยังยืนยันว่า การเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผน ส่งผลต่อพัฒนาการด้านความรับผิดชอบและการทำงานเป็นทีมอย่างมีนัยสำคัญ

2.2 ด้านการปฏิบัติ (Doing) พบว่า สถานศึกษาควรพัฒนาความร่วมมือกับองค์กรภายนอกอย่างเป็นรูปธรรม โดยการจัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) หรือสร้างเครือข่ายภาคี เพื่อสนับสนุนทรัพยากร บุคลากร และองค์ความรู้ที่จำเป็นต่อการจัดกิจกรรม รวมทั้งเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้ในบริบทที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551

(กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) และแนวคิดวงจรคุณภาพ PDCA ของ Deming (1986) ด้านการจัดกิจกรรมภายในควรเน้นการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง (Kolb, 1984) และการปลูกฝังคุณธรรม จิตอาสา และทักษะชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดทักษะในศตวรรษที่ 21 (Trilling & Fadel, 2009) การกำหนดเป้าหมายกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับผลลัพธ์การเรียนรู้จึงมีส่วนช่วยในการติดตาม ประเมินผล และพัฒนาผู้เรียนได้อย่างรอบด้าน ทั้งในด้านจิตใจ สังคม และสติปัญญา

2.3 ด้านการตรวจสอบ (Checking) พบว่า สถานศึกษาควรมีระบบติดตามและประเมินผลกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์อย่างเป็นระบบ โดยครอบคลุมตั้งแต่การวางแผน การดำเนินงาน และการประเมินผล ซึ่งจะช่วยวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน และผลกระทบที่เกิดขึ้นได้รอบด้าน สอดคล้องกับแนวคิด CIPP Model ของ Stufflebeam (2003) และวงจร PDCA ของ Deming (1986) ที่เน้นการประเมินอย่างต่อเนื่องเพื่อการปรับปรุงพัฒนา การใช้เกณฑ์ประเมินที่ชัดเจนและสอดคล้องกับเป้าหมายร่วมกับภาคีเครือข่ายภายนอกยังสะท้อนแนวทางการประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment) และการมีส่วนร่วมของชุมชน (UNESCO, 2015) ซึ่งล้วนช่วยเสริมคุณภาพการจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับบริบทของผู้เรียนและสังคมอย่างแท้จริง

2.4 ด้านการปรับปรุง (Action) พบว่า สถานศึกษาควรส่งเสริมกระบวนการสะท้อนผลหลังการดำเนินกิจกรรม โดยเปิดโอกาสให้ครู นักเรียน และภาคีเครือข่ายร่วมแลกเปลี่ยนข้อเสนอแนะ เพื่อใช้ในการวางแผนปรับปรุงกิจกรรมในรอบถัดไป สอดคล้องกับแนวคิด PDCA ของ Deming (1986) ที่เน้นการพัฒนาจากข้อมูลจริง การประเมินด้วย SWOT และการเรียนรู้ตามบริบทของชุมชน (Smith, 2002) จะช่วยให้การออกแบบกิจกรรมมีความเหมาะสม ทันสมัย และตอบโจทย์เป้าหมายการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ทั้งยังเชื่อมโยงกับหลักสูตรแกนกลาง พ.ศ. 2551 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) และแนวคิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ของ Kolb (1984) ซึ่งล้วนสนับสนุนให้ผู้เรียนมีจิตสาธารณะ ความรับผิดชอบ และสามารถเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงได้อย่างมีความหมาย

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การศึกษาแนวทางการพัฒนากิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พิษณุโลก เขต 1 สถานศึกษาจะมีประสิทธิภาพมากขึ้น หากดำเนินการตามวงจรคุณภาพ PDCA โดย 1)การวางแผน (Plan) ให้สอดคล้องกับเป้าหมายและทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 2)การปฏิบัติ (Do) ควรสร้างความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายและเน้นการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง 3)การตรวจสอบ (Check) ต้องมีระบบประเมินผลที่ชัดเจนและหลากหลาย พร้อมเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วม และ 4)การปรับปรุง

(Act) ควรใช้ข้อมูลสะท้อนผลมาพัฒนากิจกรรมให้เหมาะสมกับบริบทของผู้เรียนอันจะนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้านทั้งด้านจิตใจ สังคม และสติปัญญาอย่างยั่งยืน.

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ควรใช้แนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ที่ได้จากผลการวิจัยเป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตและความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้เรียนอย่างเป็นรูปธรรม

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ควรนำแนวทางการพัฒนาการจัดกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ไปประยุกต์ใช้เพื่อส่งเสริมการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์และตระหนักในบทบาทหน้าที่ต่อสังคม

1.3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ควรนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริม สนับสนุน และกำหนดนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการจัดกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่และพัฒนาวิชาชีพครูให้มีความก้าวหน้า

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการจัดกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ในสถานศึกษา เพื่อให้ได้แนวทางในการพัฒนากิจกรรมอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2.2 ควรมีการศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะด้านการจัดกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ของครูและผู้บริหาร เพื่อจัดทำหลักสูตรหรือโครงการฝึกอบรมที่ตอบสนองต่อความต้องการจริงในบริบทของสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

กรมวิชาการ. (2544).หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน.กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551).หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล.

กรุงเทพมหานคร:องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).

กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2 และ 3). กรุงเทพมหานคร: สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

ธาราภรณ์ กล้ากาสิการ. (2553). จิตสาธารณะหายจากสังคมปัจจุบัน. เติลนิวิสัย

- บุญทัน ดอกไธสง. (2556). กิจกรรมจิตอาสากับการเรียนรู้ของเยาวชน. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งหนึ่ง.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- ไพฑูรย์ สีนลรัตน์. (2552). การเรียนรู้ผ่านการบริการชุมชน: แนวคิดและการประยุกต์ใช้. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุวรรณา จิตประไพศรี. (2561). การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, สุริยเทพ ตรีปาติ. (2552). นักวิจัยพบว่าเด็กไทยขาดจิตสำนึกสาธารณะ. ข่าวคมชัดลึก.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566–2570). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานฯ.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2553). แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรตาม หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- Bryson, J. M. (2018). Strategic planning for public and nonprofit organizations: A guide to strengthening and sustaining organizational achievement (5th ed.). Jossey-Bass.
- Deming, W. E. (1986). Out of the crisis. MIT Center for Advanced Engineering Study.
- Kolb, D. A. (1984). Experiential learning: Experience as the source of learning and development. Prentice-Hall.
- Smith, Craig Warren. (2002). Digital Divide : What It Is and Why It Matters. Retrieved September 8, 2006 from <http://digitaldivide.org/dd/digitaldivide.html>
- Stufflebem and Daniel, (2003). The CIPP model for Evaluation. International Handbook of Educational Evaluation
- Trilling, B., & Fadel, C. (2009). 21st century skills: Learning for life in our times. Jossey-Bass.
- UNESCO. (2015). Education 2030: Incheon Declaration and Framework for Action.

การศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารสถานศึกษาแบบเชิงชุมชน
ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก*
THE STUDY OF THE CURRENT SITUATION AND GUIDELINES FOR
INVITATIONAL SCHOOL ADMINISTRATION BASED ON LOCAL WISDOM
UNDER THE SECONDRY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE TAK

พิศาล นูชจันทร¹ และ วรินทร์ บุญยั้ง²

Pisan Noochjan¹ and Varinthorn Boonying²

¹⁻³คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

¹⁻³Education Naresuan University, Thailand

Corresponding Author's Email: Pisann66@nu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษาแบบเชิงชุมชนด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก และ 2) เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารสถานศึกษาแบบเชิงชุมชนด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา 48 คน และข้าราชการครูผู้สอน 260 คน รวม 308 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารสถานศึกษาแบบเชิงชุมชนด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.34, S.D. = 0.40) โดยด้านกระบวนการมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}$ = 4.36, S.D. = 0.41) และด้านสถานที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X}$ = 4.33, S.D. = 0.40) แนวทางการบริหารที่สำคัญประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านนโยบาย ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการออกแบบหลักสูตร 2) ด้านโปรแกรม บูรณาการแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นและสื่อดิจิทัล 3) ด้านกระบวนการเปิดพื้นที่ให้ชุมชนมีบทบาทขับเคลื่อนการเรียนรู้ 4) ด้านบุคคล ส่งเสริมเครือข่ายครู ชุมชนและปราชญ์ท้องถิ่น และ 5) ด้านสถานที่ พัฒนาโรงเรียนให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ร่วมกับชุมชน แนวทางดังกล่าวสะท้อนรูปแบบการบริหารที่เน้นการมีส่วนร่วม บูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นกับเทคโนโลยี สืบสานอัตลักษณ์ท้องถิ่น และส่งเสริมผู้เรียนให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพในสังคมพหุวัฒนธรรม

คำสำคัญ: การบริหารสถานศึกษา, การศึกษาแบบเชิงชุมชน, ภูมิปัญญาท้องถิ่น

---

* Received 1 May 2025; Revised 13 May 2025; Accepted 25 May 2025

Abstract

This research aimed to 1) examine the current state of invitational school administration in promoting local wisdom under the Tak Secondary Educational Service Area Office, and 2) explore guidelines for such administration. The sample consisted of 48 school administrators and 260 teachers, totaling 308 participants. The research instrument was a five-point Likert scale questionnaire, and data were analyzed using mean and standard deviation.

The results revealed that the overall state of invitational school administration in promoting local wisdom was at a high level ($\bar{X}$ = 4.34, S.D. = 0.40). Among the five aspects, the process dimension had the highest mean score ($\bar{X}$ = 4.36, S.D. = 0.41), while the place dimension had the lowest ($\bar{X}$ = 4.33, S.D. = 0.40), but remained at a high level. The key guidelines for invitational school administration included five dimensions: 1) Policy: shifting from top-down management to facilitating community participation in curriculum design; 2) Program: integrating community-based learning resources and digital media to connect learning with local contexts; 3) Process: providing space for community involvement in driving learning activities; 4) People: fostering networks among teachers, communities, and local wisdom experts as learning resources; and 5) Place: developing schools as community learning centers with experiential learning spaces to preserve local identity and culture. These guidelines reflect an administrative model emphasizing participation, integration of local wisdom with technology, fostering cultural pride, and developing students as quality citizens in a multicultural society.

Keywords: School Administration, Invitational Education, Local Wisdom

บทนำ

ในยุคปัจจุบัน ระบบการศึกษาต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจากกระแสโลกาภิวัตน์และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งส่งผลต่อรูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียน และแนวทางการจัดการศึกษาทั้งในระดับชาติและนานาชาติ การปรับตัวของสถานศึกษาในบริบทดังกล่าวจึงไม่ใช่เพียงการพัฒนาทักษะด้านวิชาการเท่านั้น หากแต่ต้องมุ่งเน้นการพัฒนา “ทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21” ให้แก่ผู้เรียน เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องได้อย่างมีคุณค่า มีจิตสาธารณะ และสามารถสร้างนวัตกรรม

หรือองค์ความรู้ที่เหมาะสมกับบริบทของตนเองได้อย่างสร้างสรรค์ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2566)

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579 ได้กำหนดยุทธศาสตร์สำคัญในการปฏิรูปการศึกษา โดยเน้นให้ทุกภาคส่วนในสังคมมีส่วนร่วมในการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ และพัฒนาคนไทยให้มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา มีคุณธรรม จริยธรรม และดำรงชีวิตอย่างสมดุลบนพื้นฐานของวัฒนธรรมไทย รวมถึงส่งเสริมทุนทางสังคมและทุนวัฒนธรรมในแต่ละพื้นที่ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2566) ภูมิปัญญาท้องถิ่นถือเป็นองค์ความรู้ที่เกิดจากการสั่งสมและถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่นของชุมชนในแต่ละท้องถิ่น มีคุณค่าทางวัฒนธรรม เศรษฐกิจ สังคม และการดำรงชีวิต การส่งเสริมให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมีบทบาทในการจัดการศึกษาจึงเป็นแนวทางสำคัญที่ช่วยเชื่อมโยงโรงเรียนกับชุมชน ทำให้การศึกษามีความหมายต่อชีวิตของผู้เรียนและชุมชนอย่างแท้จริง และยังเป็นการยกระดับคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทท้องถิ่นได้อย่างเป็นรูปธรรม (ชลธิชา วัฒนกุล, 2565) ในกระบวนการทัศน์ใหม่ของการบริหารการศึกษา แนวคิด “การบริหารสถานศึกษาแบบเชิญชวน” (Invitational Education) ได้รับความสนใจมากขึ้น โดยเน้นความเป็นมนุษย์เป็นศูนย์กลาง มุ่งสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมความไว้วางใจ ความเคารพ ความตั้งใจ และการมองเห็นคุณค่าในตนเองของผู้เรียน ครู บุคลากร ผู้ปกครอง และชุมชน แนวคิดนี้ยังช่วยให้สถานศึกษาสามารถออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เปิดกว้างต่อการมีส่วนร่วมของชุมชน และบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสมกับบริบทของแต่ละพื้นที่จังหวัดตาก เป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์และวัฒนธรรม ประกอบด้วยชาวไทยพื้นราบ ชาวไทยภูเขา และกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ ซึ่งล้วนมีภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์ เช่น ภาษา วัฒนธรรม การแพทย์แผนไทย หัตถกรรม และวิถีชีวิตที่เชื่อมโยงกับทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ โรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดตากจึงมีศักยภาพในการเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของชุมชน และเป็นเวทีเชื่อมโยงองค์ความรู้ท้องถิ่นเข้าสู่ห้องเรียน

อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาพบว่า การบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นในหลายแห่งยังขาดระบบที่ชัดเจน ขาดกรอบแนวคิดที่ยึดโยงกับการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นรูปธรรม และขาดความต่อเนื่องในการดำเนินการ ทำให้บทบาทของโรงเรียนในการเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ตามบริบทพื้นที่ยังไม่เกิดผลในเชิงประจักษ์เท่าที่ควร การนำแนวคิด “การจัดการศึกษาแบบเชิญชวน” มาประยุกต์ใช้กับบริบทของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดตาก เพื่อพัฒนาแนวทางการบริหารที่ส่งเสริมการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน งานวิจัยนี้ไม่ได้เพียงศึกษาความคิดเห็นหรือพฤติกรรมของผู้บริหารและครูเท่านั้น แต่ยังมุ่งสร้างแบบจำลองหรือแนวทางการบริหารที่สามารถประยุกต์ใช้ได้จริงในระดับพื้นที่ โดยมีความสอดคล้องกับลักษณะเฉพาะของชุมชนและทุนทางวัฒนธรรมที่มีอยู่ จากบริบทและปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษารูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบเชิญชวนเพื่อส่งเสริม

ภูมิปัญญาท้องถิ่นในจังหวัดตาก โดยมุ่งเน้นการสำรวจสภาพจริงของการบริหารในปัจจุบัน วิเคราะห์องค์ประกอบที่สำคัญ และนำไปสู่การพัฒนาแนวทางที่เหมาะสมกับบริบทของ โรงเรียนมัธยมศึกษาในพื้นที่ ซึ่งจะเป็ประโยชน์ต่อการพัฒนาการศึกษาเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืนในระยะยาว

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษาแบบเชิงชุมชน ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก
2. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารสถานศึกษาแบบเชิงชุมชน ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก ประจำปี พ.ศ. 2567 จำนวน 21 โรงเรียน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา 48 คน ข้าราชการครูผู้สอน 785 คนรวมทั้งสิ้น 833 คน (สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด ตาก, 2567)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก ประจำปี พ.ศ. 2567 โดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) อ้างอิงใน สติรพร เขวณชัย, 2561) เพื่อให้ได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 308 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา 48 คน โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) และข้าราชการครูผู้สอน จำนวน 260 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่ แบบสอบถามสภาพและแนวทางการบริหารสถานศึกษาแบบเชิงชุมชน ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 สภาพการบริหารสถานศึกษาแบบเชิงชุมชน ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ประกอบด้วย 5 ด้าน รวมทั้งสิ้นจำนวน 42 ข้อ

ตอนที่ 3 แนวทางการบริหารสถานศึกษาแบบเชิงชุมชน ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก มีลักษณะเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) จำนวน 5 ด้าน ด้านละ 1 ข้อ รวมทั้งสิ้น 5 ข้อ

3. การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

3.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาแบบเชิงชุมชน ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น

3.2 สังเคราะห์ การจัดการศึกษาแบบเชิงชุมชน แบ่งออกเป็น 5 องค์ประกอบ ได้แก่ นโยบาย (policies) โปรแกรม (programs) กระบวนการ (processes) บุคคล (people) สถานที่ (places)

3.3 กำหนดนิยามศัพท์เฉพาะ เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

3.4 สร้างแบบสอบถามฉบับร่างตามนิยามศัพท์เฉพาะ แล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อพิจารณาความถูกต้องเหมาะสม ความสอดคล้อง ความครอบคลุมเนื้อหา ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม จากนั้นนำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา

3.5 ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) เพื่อตรวจสอบความสอดคล้อง ระหว่างนิยามศัพท์เฉพาะกับข้อคำถามและหาค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถาม (Index of Item Objective Congruence: IOC) และความเหมาะสม ของภาษาของแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 42 ข้อ ได้ค่า IOC ตั้งแต่ 0.67-1.00 โดยนำแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ซึ่งได้มาด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling)

3.6 ปรับปรุงแบบสอบถามให้มีความเหมาะสมตามค่า IOC และข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ โดยผ่านความเห็นชอบของอาจารย์ที่ปรึกษา

3.7 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปทดลองใช้ (Try-out) กับผู้บริหารสถานศึกษา และข้าราชการครูผู้สอน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร ที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมายจำนวน 30 คน เพื่อหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามด้วยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบัค ผลปรากฏว่า ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับมีค่าเท่ากับ 0.939

3.8 นำผลการวิเคราะห์พิจารณาการปรับปรุงแก้ไขแล้วเสร็จ แล้วจัดพิมพ์แบบสอบถาม การศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษาแบบเชิงชุมชน ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก ฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ผู้วิจัยยื่นขอหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร ถึงผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำแนกเป็นผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 21 คน รองผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 27 คน และข้าราชการครูผู้สอน จำนวน 260 คน รวมทั้งหมด 308 คนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

4.2 ผู้วิจัยส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์และแบบสอบถาม ซึ่งมีการระบุวันรับแบบสอบถาม คืนทั้งหมดจำนวน 308 ฉบับ ถึงสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก โดยผู้วิจัยส่งแบบสอบถามไปยังโรงเรียน จำนวน 308 ชุด ในรูปแบบ Google Form โดยกำหนดเวลาในการตอบแบบสอบถามและกลับคืนให้ผู้วิจัย ภายในระยะเวลา 7-21 วัน

4.3 ผู้วิจัยตรวจสอบจำนวนและความถูกต้องของแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืน เพื่อดำเนินการการวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลตามขั้นตอนการวิจัยต่อไป โดยผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถาม ให้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด จำนวน 308 ฉบับ ได้ฉบับที่สมบูรณ์กลับคืน จำนวน 308 ฉบับ คิดเป็น ร้อยละ 100

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ความถี่ และร้อยละ

5.2 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับแบบสอบถาม การศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษาแบบเชิงชวน ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยแปลความหมายค่าเฉลี่ยช่วงคะแนน 5 ระดับ กำหนดเกณฑ์ ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ผลการวิจัย

1) ผลการศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษาแบบเชิงชวน ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก

ตาราง 1 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับและอันดับสภาพการบริหารสถานศึกษาแบบเชิงชวน ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นในภาพรวม

ที่	สภาพการบริหารสถานศึกษาแบบเชิงชุมชน ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก	(n = 308)		แปลผล	อันดับที่
		($\bar{X}$)	(S.D)		
1	ด้านนโยบาย (policies)	4.35	0.38	มาก	2
2	ด้านโปรแกรม (programs)	4.35	0.40	มาก	3
3	ด้านกระบวนการ (processes)	4.36	0.41	มาก	1
4	ด้านบุคคล (People)	4.34	0.41	มาก	4
5	ด้านสถานที่ (Places)	4.33	0.40	มาก	5
รวม		4.34	0.40	มาก	

จากตาราง 1 พบว่า สภาพการบริหารสถานศึกษาแบบเชิงชุมชน ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =4.34, S.D.=0.40) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านกระบวนการ (processes) อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =4.36, S.D.=0.41) รองลงมา คือ ด้านนโยบาย (policies) อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.35, S.D.=0.38) ด้านโปรแกรม (programs) อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =4.35, S.D.=0.40) ด้านบุคคล (People) อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =4.34, S.D.=0.41) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านสถานที่ (Places) อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.33 , S.D.=0.40) ตามลำดับ

2. ผลการศึกษาแนวทางการบริหารสถานศึกษาแบบเชิงชุมชน ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ประสบการณ์ในการบริหารการศึกษาและบริหารสถานศึกษา จำนวน 5 คน มีแนวทางการบริหารสถานศึกษาแบบเชิงชุมชน ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก ดังนี้

2.1. ด้านนโยบาย (Policies) ผู้บริหารต้องมีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทชุมชน โดยบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างเป็นระบบ มิใช่เพียงการแทรกเนื้อหาท้องถิ่นในแผนการสอน แต่ควรเป็นกระบวนการเปิดพื้นที่ให้ทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นครู นักเรียน ผู้ปกครอง ราษฎรชาวบ้าน หรือผู้นำชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ด้วยแนวทางที่เน้นความร่วมมือ โรงเรียนจะสามารถเปลี่ยนบทบาทตนเองเป็น “ศูนย์กลางการเรียนรู้ของชุมชน” ที่เชื่อมโยงการเรียนรู้กับชีวิตจริง โดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์และวัฒนธรรม ผู้บริหารควรจัดเวทีนโยบายการศึกษาท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วม เพื่อเปลี่ยนจากบทบาท “ผู้สั่งการ” สู่ “ผู้ประสานงาน” ที่เปิดรับความคิดเห็นในการ

กำหนดทิศทางของโรงเรียนร่วมกัน ทำให้หลักสูตรเป็นภาพสะท้อนวิถีชีวิตของชุมชน และส่งเสริมความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

2.2. ด้านโปรแกรม (Programs) บทบาทสำคัญของผู้บริหารคือการเป็น “ผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงวัฒนธรรม” โดยส่งเสริมการสร้างสื่อการเรียนรู้ที่มีชีวิต ซึ่งพัฒนาขึ้นจากฐานชุมชน และสะท้อนวิถีชีวิตท้องถิ่นอย่างแท้จริง กระบวนการนี้ต้องอาศัยความร่วมมือจากเครือข่ายผู้รู้ท้องถิ่น ครู และผู้เรียน พร้อมทั้งใช้ทำที่อ่อนนุ่มและเคารพในการเรียนรู้ร่วมกับชุมชน การจัดการเรียนรู้ควรเน้นการผสมผสานระหว่างการบริหารแบบเชิญชวน (Invitational Leadership) และการเรียนรู้แบบบูรณาการ (Integrated Learning) โดยเฉพาะการเชิญปราชญ์ชาวบ้านเข้ามาร่วมพัฒนาสื่อที่มีความหมายและสามารถถ่ายทอดอัตลักษณ์ของท้องถิ่นได้อย่างแท้จริง การอบรมครูควรจัดในรูปแบบการมีส่วนร่วมกับชุมชน เพื่อให้ครูมีทักษะและมุมมองที่สามารถออกแบบกิจกรรมที่สอดคล้องกับทุนวัฒนธรรมในท้องถิ่นได้อย่างลึกซึ้ง

2.3. ด้านกระบวนการ (Processes) ผู้บริหารควรส่งเสริมให้เกิดพื้นที่การ “เล่าเรื่อง” ภูมิปัญญาและประวัติศาสตร์ของชุมชนในโรงเรียน ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นในการฟื้นฟู “เสียงของท้องถิ่น” และปลูกฝังทักษะสำคัญ เช่น การฟังอย่างลึกซึ้ง และการเห็นคุณค่าในวัฒนธรรมรอบตัว นอกจากนี้ ผู้บริหารยังควรสนับสนุนให้มีการนำเรื่องเล่าเหล่านี้เข้าสู่สื่อสมัยใหม่ เช่น TikTok, YouTube, Podcast หรือเพจโรงเรียน เพื่อเป็นเวทีการมีส่วนร่วมระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในยุคดิจิทัล อีกทั้งควรสร้างเครือข่ายพันธมิตรทางภูมิปัญญา ที่ทำให้ชุมชนมีบทบาทมากกว่าการเป็นแหล่งข้อมูล แต่เป็นเจ้าขององค์ความรู้ร่วมกับโรงเรียนอย่างแท้จริง

2.4. ด้านบุคคล (People) การบริหารสถานศึกษาที่เน้นภูมิปัญญาท้องถิ่นต้องเริ่มจากการยอมรับและให้คุณค่ากับ “ปราชญ์ชาวบ้าน” โดยเชิญเข้ามาเป็น “ผู้สอนร่วม” (Co-teacher) อย่างต่อเนื่อง ไม่ใช่เพียงวิทยากรชั่วคราว ต้องมีส่วนร่วมตั้งแต่การออกแบบเนื้อหาการพัฒนาหลักสูตร ไปจนถึงการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ความร่วมมือระหว่างผู้บริหาร ครู ปราชญ์ และชุมชน ต้องมีข้อตกลงร่วมที่ชัดเจน มีระบบประเมินผล และกลไกสนับสนุนอย่างโปร่งใส นอกจากนี้ ควรนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาสร้าง “เครือข่ายภูมิปัญญาออนไลน์” เพื่อเป็นพื้นที่แลกเปลี่ยน เรียนรู้ และเผยแพร่องค์ความรู้จากทุกภาคส่วนในชุมชนได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

2.5. ด้านสถานที่ (Places) ผู้บริหารควรเป็น “ผู้ประสาน” ที่เชื่อมโยงโรงเรียนกับแหล่งเรียนรู้ทางภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยโรงเรียนต้องทำหน้าที่ร่วมใช้ ร่วมรักษา และสร้างคุณค่าจากพื้นที่จริงในชุมชน เช่น วัด ตลาด บ้านเรือน ป่า หรือท้องนา ซึ่งล้วนเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีชีวิต ผู้บริหารต้องลงพื้นที่ด้วยตนเอง เพื่อเข้าใจบริบทและวิถีของชุมชนอย่างลึกซึ้ง พร้อมเปิดโอกาสให้ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ร่วมกันจัดกิจกรรมอนุรักษ์ภูมิปัญญาในรูปแบบที่จับต้องได้ การบริหารสถานศึกษาในลักษณะนี้ คือการสร้างโรงเรียนให้เป็น “ศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ร่วมกัน” ที่เน้นความสัมพันธ์ ความต่อเนื่อง และการเติบโตไปพร้อมกับชุมชน

อภิปรายผล

1. ผลของการศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารสถานศึกษาแบบเชิงชุมชน ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก ในภาพรวมทุกข้อ อยู่ในระดับมาก พบว่า ด้านกระบวนการ (processes) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ด้านสถานที่ (Places)

1.1 ด้านกระบวนการ (Processes) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด สะท้อนถึงการบริหารที่เน้นการมีส่วนร่วมอย่างเป็นระบบจากทุกภาคส่วน เชื่อมโยงกับบริบทชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับแนวคิดของอรนุช ลิมตศิริ (2549), Fullan (2007), วิจิต กิตติวงศ์ (2562) และพนมพร พรหมสุวรรณ (2559) ที่เน้นกระบวนการบริหารต้องยืดหยุ่น ต่อเนื่อง และสนับสนุนการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ

1.2 ด้านสถานที่ (Places) มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด สะท้อนข้อจำกัดด้านสภาพแวดล้อมที่ยังไม่เอื้อต่อการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ทั้งด้านความสะอาด ความปลอดภัย และบรรยากาศการเรียนรู้ สอดคล้องกับแนวคิดของกานต์ กาญจนภรณ์ (2563), อรนุช ลิมตศิริ (2549), นิรมล ศตวุฒิ (2551), Casey (1997) และ Urry & Larsen (2011) ที่ชี้ว่าสถานที่คือพื้นที่แห่งประสบการณ์และอารมณ์ ผู้บริหารจึงควรให้ความสำคัญกับการปรับปรุงสถานที่ทั้งกายภาพ เทคโนโลยี และบรรยากาศทางสังคมวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้

2. จากการศึกษาแนวทางการบริหารสถานศึกษาแบบเชิงชุมชน ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก พบว่า สำนักงานเขตพื้นที่ และผู้บริหารสถานศึกษา ควรได้รับการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาแบบเชิงชุมชน ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น ดังนี้

2.1 ด้านกระบวนการ (Processes) สถานศึกษาบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน เน้นการเรียนรู้จากบริบทจริง สอดคล้องกับแนวคิดของ Hoy & Miskel (2008) และแนวทาง Lifelong Learning

2.2 ด้านนโยบาย (Policies) ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์เปิดกว้าง สนับสนุนการจัดทำแผนและหลักสูตรที่เชื่อมโยงภูมิปัญญาท้องถิ่น มุ่งสร้างคุณค่าให้ชุมชน ตามแนวคิดผู้นำเชิงเปลี่ยนแปลงของ Fullan (2001)

2.3 ด้านโปรแกรม (Programs) โรงเรียนออกแบบกิจกรรมเชื่อมโยงกับชุมชน เช่น โครงการวิถีชาติพันธุ์ งานบุญประเพณี สอดคล้องกับแนวคิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ของ Kolb (1984)

2.4 ด้านบุคคล (People) ครู นักเรียน และปราชญ์ชาวบ้านร่วมสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ ผู้บริหารเป็นผู้นำเครือข่ายเชื่อมโยงคน แหล่งข้อมูล และเทคโนโลยี ตามแนวคิด Connectivism (Siemens, 2005) และ Giddens (2006)

2.5 ด้านสถานที่ (Places) โรงเรียนเปิดพื้นที่เรียนรู้และพื้นที่ทางสังคมร่วมกับชุมชน สอดคล้องกับแนวคิดของ Casey (1997), Urry & Larsen (2011) และนักวิชาการไทย ที่มองว่าสถานที่เป็นพื้นที่แห่งประสบการณ์ ความภาคภูมิใจ และแรงบันดาลใจในการเรียนรู้.

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ระดับสถานศึกษา

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก ควรนำนโยบายและแนวทางการบริหารสถานศึกษาแบบเชิงชุมชนด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นไปปรับใช้ โดยส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครู ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน และปราชญ์ท้องถิ่นในการออกแบบกิจกรรมและพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นร่วมกัน เพื่อเสริมสร้างคุณภาพการศึกษาอย่างยั่งยืนบนฐานวัฒนธรรมและอัตลักษณ์ท้องถิ่น

1.2 ครูผู้สอนควรประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ เช่น การจัดกิจกรรมเรียนรู้จากชุมชน (community-based learning) การเชิญวิทยากรท้องถิ่น หรือการบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ากับสาระการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาทักษะชีวิต ทักษะทางสังคม และเสริมสร้างความภาคภูมิใจในชุมชนของผู้เรียน

2. ระดับหน่วยงานต้นสังกัด

2.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก ควรกำหนดให้แนวทางการบริหารแบบเชิงชุมชนด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นหนึ่งในแนวนโยบายและแนวทางส่งเสริมการจัดการศึกษาในพื้นที่ พร้อมทั้งสนับสนุนโรงเรียนให้จัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นร่วมกับชุมชน

2.2 จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระดับเขตพื้นที่เป็นประจำ เพื่อเปิดโอกาสให้โรงเรียนที่ประสบความสำเร็จในการบริหารแบบเชิงชุมชนด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นได้ถ่ายทอดประสบการณ์ และเพื่อสร้างเครือข่ายโรงเรียนที่ใช้แนวทางเดียวกันในระดับเขตและจังหวัด

3. ระดับชุมชนและนโยบายสาธารณะ

3.1 หน่วยงานท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) และภาคประชาสังคมในจังหวัดตาก ควรใช้ผลการวิจัยนี้เป็นข้อมูลอ้างอิงในการจัดทำแผนพัฒนาเชิงพื้นที่และร่วมมือกับสถานศึกษาในโครงการที่เชื่อมโยงภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการศึกษา เช่น โครงการฝึกอาชีพ งานวิจัยในชุมชน หรือหลักสูตรท้องถิ่น

3.2 สถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาในพื้นที่ควรนำผลการวิจัยนี้ไปใช้ในการจัดหลักสูตรฝึกอบรมหรือพัฒนาวิชาชีพสำหรับครูและผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับการบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นและการบริหารแบบเชิงชุมชน เพื่อขยายผลในระดับจังหวัดและภาคเหนือ

3.3 เสนอให้หน่วยงานระดับชาติ เช่น สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา หรือ กระทรวงศึกษาธิการ นำข้อค้นพบไปใช้ในการจัดทำแนวนโยบายส่งเสริมการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการศึกษาในพื้นที่ชายขอบ หรือพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม เพื่อยกระดับความเสมอภาคและคุณภาพการศึกษาอย่างทั่วถึง

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษา ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารสถานศึกษาแบบเชิงชุมชน ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมและการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการศึกษา

2.2 ควรมีการศึกษา ความต้องการจำเป็นของผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครูผู้สอนในการพัฒนาทักษะที่เกี่ยวข้องกับการบริหารแบบเชิงชุมชน เพื่อส่งเสริมศักยภาพในการประสานความร่วมมือกับชุมชน และขับเคลื่อนการจัดการศึกษาโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นฐานอย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- กานต์ กาญจนารณ. (2563). สิ่งแวดล้อมทางกายภาพกับการเรียนรู้ของผู้เรียน. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชลธิชา วัฒนกุล. (2565). ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์การศึกษาเพื่อการพัฒนา.
- ชัยวัฒน์ วงศ์มาลี. (2561). การจัดสภาพแวดล้อมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน. กรุงเทพมหานคร.
- นิรมล ศตวุฒิ. (2551). นโยบายและการวางแผนการศึกษา: แนวคิดและการประยุกต์ใช้. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พนมพร พรหมสุวรรณ. (2559). การนิเทศแบบเชิงชุมชน. วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี, 15(2), 1–15.
- วิจิต กิตยวงศ์. (2562). การบริหารสถานศึกษาในยุคการเปลี่ยนแปลง. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วีระวัฒน์ อนวัชพงศ์. (2565). การพัฒนาคุณลักษณะบุคลากรในโรงเรียนสู่ความเป็นมืออาชีพ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์การศึกษาไทย.
- สธิพร เขานันชัย. (2561). การวิจัยทางการศึกษา: แนวทางการเลือกกลุ่มตัวอย่างและการใช้ตารางของ Krejcie & Morgan. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิชาการ.
- สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดตาก. (2567). รายงานข้อมูลบุคลากรทางการศึกษา จังหวัด ตาก ประจำปี พ.ศ. 2567. ตาก: สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดตาก. เรียกใช้เมื่อ เมษายน 3, 2568 จาก <https://www.takpeo.go.th/>
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2566). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2566–2580. กระทรวงศึกษาธิการ. เรียกใช้เมื่อ เมษายน 3, 2568 <https://www.onec.go.th/>

- สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดตาก. (2565). รายงานภูมิปัญญาท้องถิ่นจังหวัดตาก. ตาก: กระทรวงวัฒนธรรม. เรียกใช้เมื่อ เมษายน 9 2568 จาก <https://tak.m-culture.go.th/th/>
- อรนุช ลิ้มตศิริ. (2549). นโยบายและการวางแผนการศึกษา. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- Casey, E. S. (1997). *The fate of place: A philosophical history*. University of California Press.
- Fullan, M. (2001). *The new meaning of educational change* (3rd ed.). Teachers College Press.
- Fullan, M. (2007). *The new meaning of educational change* (4th ed.). New York, NY: Teachers College Press.
- Giddens, A. (2006). *Sociology* (5th ed.). Polity Press.
- Hoy, W. K., & Miskel, C. G. (2008). *Educational administration: Theory, research, and practice* (8th ed.). McGraw-Hill.
- Kolb, D. A. (1984). *Experiential learning: Experience as the source of learning and development*. Prentice-Hall.
- Satiraporn Chaowchai. (2018). *Research methodology in behavioral and social sciences*. Bangkok: Chulalongkorn University Press. (In Thai)
- Krejcie & Morgan, (1970). as cited in Satiraporn Chaowchai, 2018
- Siemens, G. (2005). *Connectivism: A learning theory for the digital age*. *International Journal of Instructional Technology and Distance Learning*, 2(1), 3–10.
- Urry, J., & Larsen, J. (2011). *The Tourist Gaze 3.0*. Sage Publications.

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลทับ
กุง อำเภอนongแสง จังหวัดอุดรธานี*

PUBLIC PARTICIPATION IN THE DEVELOPMENT OF THAP KUNG
SUBDISTRICT ADMINISTRATIVE ORGANIZATION,
NONG SAENG DISTRICT, UDON THANI PROVINCE

รวมพร ทาปลัด¹ และ โกศล สอดส่อง²

Ruamporn Taplad¹ And Koson Sodsong²

¹⁻²วิทยาลัยพิจญ์บัณฑิต

¹⁻²Pitchayabundit College. Thailand.

Corresponding Author's Email: pompamtackey@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลทับกุง 2) เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลทับกุง ที่จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน และ 3) เสนอแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในวิจัยครั้งนี้ คือประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ตำบลทับกุง จำนวน 370 คน ด้วยการใช้สูตรของ Yamane เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมเป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ จำนวน ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ข้อมูล ทดสอบสมมติฐาน โดยใช้สถิติค่าที (t-test) และใช้สถิติเอฟ (f-test)

ผลการวิจัยพบว่า

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลทับกุง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลรองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์

2. ผลการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลทับกุง ที่จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน โดยภาพรวมประชาชนที่มีอายุ และระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลทับกุง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนประชาชนที่มีเพศ อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลทับกุง ไม่แตกต่างกัน

---

* Received 1 May 2025; Revised 13 May 2025; Accepted 25 May 2025

3. ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลทับกุง ได้แก่ จัดเวทีหรือประชุมให้ประชาชนได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็น และเสนอความคิดเห็นต่อโครงการหรือแผนพัฒนา เช่น การจัดประชุมประชาชนในระดับตำบล การประชุมสาธารณะ

คำสำคัญ : การมีส่วนร่วม, บุคลากร, องค์การบริหารส่วนตำบล

ABSTRACT

This research aimed to study 1) public participation in the development of Thap Kung Subdistrict Administrative Organization, 2) compare public participation in the development of Thap Kung Subdistrict Administrative Organization classified by gender, age, education level, occupation and average monthly income, and 3) propose guidelines for developing public participation. The sample group used in this research was 370 people living in Thap Kung Subdistrict using Yamane's formula. The instrument used for collecting data was a questionnaire. The statistics used for analysis were number, percentage, mean, standard deviation, and data analysis. Hypothesis testing was done using t-test and f-test. The research results found that:

1. Public participation in the development of Thap Kung Subdistrict Administrative Organization was at a high level overall. The aspect with the highest average value was participation in evaluation, followed by participation in operations, and the aspect with the lowest average value was participation in receiving benefits.

2. The results of the comparison of the level of public participation in the development of Thap Kung Subdistrict Administrative Organization classified by gender, age, education level, occupation and average monthly income. Overall, people of different ages and education levels participated in the development of Thap Kung Subdistrict Administrative Organization. There is a statistically significant difference at the 0.05 level. People with different genders, occupations, and average monthly incomes have no difference in their participation in the development of Thap Kung Subdistrict Administrative Organization.

3. Suggestions for developing public participation in the development of Thap Kung Subdistrict Administrative Organization include organizing a forum or meeting for people to have the opportunity to express their opinions and provide feedback on projects or development plans, such as organizing a public meeting at the subdistrict level, a public meeting.

Keywords: Participation, personnel, subdistrict administrative organization

บทนำ

รัฐธรรมนูญของประเทศไทย ปี พ.ศ. 2560 ได้รับการพัฒนาขึ้นโดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยมีกรอบการจัดทำตามข้อกำหนดในมาตรา 35 ของรัฐธรรมนูญชั่วคราว ปี พ.ศ. 2557 รวมถึงเป้าหมายที่คณะรักษาความสงบแห่งชาติตั้งใจให้รัฐธรรมนูญนี้ได้รับการยอมรับในระดับสากล และสอดคล้องกับวัฒนธรรม ประเพณีและวิถีชีวิตของคนไทย รวมถึงการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในประเทศ ทั้งนี้เพื่อสร้างกลไกที่มีประสิทธิภาพในการปฏิรูปและส่งเสริมการปรองดอง พร้อมทั้งวางแนวทางในการขจัดปัญหาทุจริตและการประพฤตินิคมอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ การจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับนี้ยังได้อาศัยความคิดเห็นจากประชาชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในหลายประเด็นรัฐธรรมนูญของประเทศไทยยังได้กำหนดบทบาทของประชาชนในเวทีการเมือง ซึ่งสะท้อนเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันอย่างชัดเจน เช่น มาตรา 44 กล่าวว่าบุคคลมีสิทธิในการชุมนุมอย่างสงบและไม่มีอาวุธ ส่วนมาตรา 45 กล่าวถึงเสรีภาพในการรวมกลุ่มและจัดตั้งพรรคการเมืองตามระบบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขตามกฎหมาย ทั้งนี้ มาตรา 78 ให้รัฐมีหน้าที่ส่งเสริมให้ประชาชนและชุมชนเข้าใจเกี่ยวกับการปกครองในระบบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข พร้อมทั้งมีส่วนร่วมในทุกด้านของการพัฒนาประเทศ การให้บริการสาธารณะทั้งในระดับชาติและท้องถิ่น การตรวจสอบการใช้อำนาจของรัฐ การต่อต้านการทุจริตและการประพฤตินิคม รวมทั้งการตัดสินใจทางการเมืองและเรื่องอื่น ๆ ที่อาจมีผลกระทบต่อประชาชนและชุมชน (สถาบันพระปกเกล้า, 2560)

การมีส่วนร่วมของประชาชนมีความหมายสำคัญต่อระบบการเมืองในรูปแบบประชาธิปไตยสมัยใหม่ เน้นที่การมีส่วนร่วมอย่างจริงจังในระบบที่เรียกว่าประชาธิปไตยที่มีการมีส่วนร่วม ซึ่งถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการให้โอกาสประชาชนเข้าถึงการบริหารตนเองอย่างอิสระ โดยผู้คนสามารถร่วมกันบริหาร ควบคุม และตรวจสอบการทำงานของผู้นำอำนาจ ตลอดจนความสำเร็จในด้านการบริหารขององค์กรปกครองในระดับท้องถิ่นนั้น ขึ้นอยู่กับความรู้ความสามารถและความร่วมมือจากประชาชนให้สอดคล้องกับแนวทางการบริหารที่ยึดมั่นในหลักประชาธิปไตย ซึ่งจะส่งผลดีต่อการมีส่วนร่วมทั้งในองค์กรและชุมชน ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนคือปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้การทำงานขององค์กรบริหาร

ส่วนตำบลเกิดผลสำเร็จ และสามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้ตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ (ชัยฤทธิ์ เบญญาภา, 2556)

จากการศึกษาข้อมูลการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลทับกุง อำเภอนองแสง จังหวัดอุดรธานี ในการดำเนินงานด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา มีกระบวนการตามหลักธรรมาภิบาลแต่ปัญหาหรือข้อสังเกตในเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา ในเขตพื้นที่ตำบลทับกุง อำเภอนองแสง จังหวัดอุดรธานี นั้นส่วนใหญ่ประชาชนไม่ค่อยมีส่วนร่วมมากนัก เนื่องจากมีปัญหาและปัจจัยหลายอย่างทำให้ขาดการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่น เช่น การมีส่วนร่วมสนใจทางการเมือง การมีส่วนร่วมในการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองท้องถิ่น การมีส่วนร่วมในการต่อสู้ทางการเมือง และการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบติดตามการทำงาน เนื่องจากประชาชนบางส่วนอาจไม่เข้าใจระบบการเมืองท้องถิ่น หรือไม่รู้ว่าควรมีส่วนร่วมอย่างไร การขาดการศึกษาและข้อมูลที่เกี่ยวข้องทำให้หลายคนไม่สนใจเข้ามามีบทบาทในกระบวนการตัดสินใจ การเข้าถึงข้อมูลและช่องทางการมีส่วนร่วมที่จำกัด เช่น การประชุมหรือการลงคะแนนเลือกตั้งไม่ได้เข้าถึงประชาชนในทุกกลุ่ม หรือข้อมูลไม่ถูกเผยแพร่ให้ชัดเจน ทำให้ประชาชนรู้สึกว่าจะไม่สามารถมีส่วนร่วมได้ ดังนั้น องค์การบริหารส่วนตำบลทับกุง อำเภอนองแสง จังหวัดอุดรธานี ควรหาแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเองให้ดียิ่งขึ้นตามหลักประชาธิปไตย (องค์การบริหารส่วนตำบลทับกุง, 2568)

ดังนั้น ผู้วิจัยในฐานะบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลทับกุง อำเภอนองแสง จังหวัดอุดรธานี จึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลทับกุง อำเภอนองแสง จังหวัดอุดรธานี เพื่อให้เข้าใจว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลทับกุงอยู่ในระดับใด และมีการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลทับกุงแตกต่างกันอย่างไร และนอกจากนี้ ยังสนใจในแนวทางที่เหมาะสมและสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน เพื่อพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในให้เกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสม โดยการนำผลการวิจัยนำเสนอต่อองค์การบริหารส่วนตำบลทับกุง อำเภอนองแสง จังหวัดอุดรธานี และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สามารถปรับใช้ในการพัฒนากระบวนการทำงานขององค์กรให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น และตอบสนองต่อความต้องการในการพัฒนาท้องถิ่นอย่างเหมาะสมที่สุด และยังเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมพัฒนากระบวนการปกครองในระบบประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่นอย่างมาก

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลทับกุง อำเภอนองแสง จังหวัดอุดรธานี

2. เพื่อเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลทับกุง อำเภอนองแสง จังหวัดอุดรธานี ที่จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลทับกุง อำเภอนองแสง จังหวัดอุดรธานี

สมมติฐานการวิจัย

1. ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลทับกุง อำเภอนองแสง จังหวัดอุดรธานี แตกต่างกัน
2. ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลทับกุง อำเภอนองแสง จังหวัดอุดรธานี แตกต่างกัน
3. ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลทับกุง อำเภอนองแสง จังหวัดอุดรธานี แตกต่างกัน
4. ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลทับกุง อำเภอนองแสง จังหวัดอุดรธานี แตกต่างกัน
5. ประชาชนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลทับกุง อำเภอนองแสง จังหวัดอุดรธานี แตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งอายุตั้งแต่ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลทับกุง อำเภอนองแสง จังหวัดอุดรธานี จำนวน 5,427 คน (องค์การบริหารส่วนตำบลทับกุง, 2568)

กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งอายุตั้งแต่ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลทับกุง อำเภอนองแสง จังหวัดอุดรธานี ซึ่งทราบจำนวนประชากรที่แท้จริง (Actual population) โดยคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างแบบทราบค่าประชากรจากสูตรของ Taro Yamane (Yamane, 1967) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 หรือระดับค่าความเชื่อมั่น 95% และค่าความคลาดเคลื่อน 0.05 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง (n) เท่ากับ 370 ตัวอย่าง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

แบบสอบถามที่สร้างขึ้นแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ซึ่งเป็นแบบตรวจสอบรายการ(Check list)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลทับกุง อำเภอหนองแสง จังหวัดอุดรธานี ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ 1) ด้านการดำเนินการเลือกตั้ง 2) ด้านการร่วมรณรงค์การเมืองท้องถิ่น 3) ด้านการตัดสินใจทางการเมือง และ 4) ด้านหลักการบริหารยุทธศาสตร์ส่งเสริมการมีส่วนร่วม ข้อคำถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด โดยมีลักษณะคำถามเชิงบวก เป็นคำถามที่มีระดับคะแนนตามลำดับ

ตอนที่ 3 เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้ให้ข้อเสนอแนะ แนวทางเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลทับกุง อำเภอหนองแสง จังหวัดอุดรธานี ซึ่งสามารถตอบได้อย่างอิสระ เป็นลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบปลายเปิด (Open-ended)

3. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือแบบสอบถาม

1. ศึกษาค้นคว้าเอกสารวิชาการ ตำรางานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลทับกุง อำเภอหนองแสง จังหวัดอุดรธานี เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างแบบสอบถาม

2. สร้างแบบสอบถามฉบับร่าง โดยสร้างข้อคำถามตามกรอบแนวคิดที่กำหนดขึ้น

3. นำแบบสอบถามฉบับร่าง เสนออาจารย์ที่ปรึกษา และผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไขในด้านความเที่ยงตรง (Validity) ทั้งด้านความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) ด้านรูปแบบ (Format) และภาษา (Wording) ที่ใช้ โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง ระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (Index of item Objective Congruence : IOC) 0.67 - 1.00

4. นำแบบสอบถามกลับไปปรับปรุงตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา และผู้เชี่ยวชาญ

5. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้ (Try out) กับประชาชนในเขตขององค์การบริหารส่วนตำบลแสงสว่าง อำเภอหนองแสง จังหวัดอุดรธานี ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจริง จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สัมประสิทธิ์อัลฟา (Coefficient of Alpha) ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.815

6. จัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ขอนหนังสือจากวิทยาลัยพิชญบัณฑิต ถึงผู้นำในแต่ละชุมชนในเขตพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลทับกุง เพื่อขออนุญาตในการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยจากประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งอายุตั้งแต่ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลทับกุง อำเภอหนองแสง จังหวัดอุดรธานี

2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามซึ่งได้จัดเตรียมไว้แล้วนำไปส่งให้กับกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเองตามที่ได้นัดหมายไว้แล้ว เพื่อแนะนำตัวพร้อมชี้แจงวัตถุประสงค์และประโยชน์ของการวิจัย ขออนุญาตเก็บข้อมูล แจกแบบสอบถามการวิจัยและขอรับกลับในวันเดียวกันด้วยตนเอง

3. นำแบบสอบถามที่ได้รับมาตรวจสอบความสมบูรณ์ ความถูกต้อง และลงรหัสเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป โดยเลือกเฉพาะวิธีวิเคราะห์ข้อมูล ที่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายในการศึกษาค้นคว้าและทดสอบสมมติฐานดังต่อไปนี้

1. สถิติพรรณนา ได้แก่ จำนวน (n) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน และระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลทับกุง อำเภอนองแสง จังหวัดอุดรธานี

2. สถิติเชิงอนุมาน ได้แก่

2.1 สถิติ t-test ใช้ทดสอบความแตกต่างหรือเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของตัวแปร 2 ตัวแปร สำหรับการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลทับกุง อำเภอนองแสง จังหวัดอุดรธานี ที่จำแนกตามเพศ

2.2 สถิติ F-test โดยการทดสอบความแตกต่างหรือเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของตัวแปรตั้งแต่ 3 ตัวแปรขึ้นไป และหากพบว่ามีค่าแตกต่างรายคู่เกิดขึ้น ผู้ศึกษาต้องทำการทดสอบต่อไปว่าค่าเฉลี่ยคู่ใดบ้างที่แตกต่างกัน และแตกต่างกันอย่างไร ตามวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe's method) สำหรับเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลทับกุง อำเภอนองแสง จังหวัดอุดรธานี ที่จำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลทับกุง
อำเภอนองแสง จังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวม

ส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลทับกุง อำเภอหนองแสง จังหวัดอุดรธานี	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	3.61	0.65	มาก
2. ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	3.65	0.69	มาก
3. ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	3.37	0.80	ปานกลาง
4. ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล	3.67	0.46	มาก
รวม	3.58	0.43	มาก

1. จากตารางที่ 1 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลทับกุง อำเภอหนองแสง จังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.58$, S.D = 0.43) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ($\bar{X} = 3.67$, S.D = 0.46) รองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ($\bar{X} = 3.65$, S.D = 0.69) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ($\bar{X} = 3.37$, S.D = 0.80) และวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็นแต่ละด้านได้ดังนี้

2.1 ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.61$, S.D = 0.65) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 7. ท่านมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลและแผนประจำปี ($\bar{X} = 4.05$, S.D = 0.83) รองลงมา คือ ข้อ 9. ท่านมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนโครงการแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน ($\bar{X} = 3.96$, S.D = 0.80) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อ 1. ท่านมีส่วนร่วมประชุมเพื่อนนำเสนอเรื่องต่าง ๆ ที่มีความจำเป็นในการพัฒนาชุมชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลทับกุง ($\bar{X} = 3.19$, S.D = 1.01)

2.2 ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.65$, S.D = 0.69) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 20. ท่านมีส่วนร่วมในโครงการก่อสร้างที่องค์การบริหารส่วนตำบลทับกุงได้ดำเนินการ ($\bar{X} = 3.96$, S.D = 0.90) รองลงมา คือ ข้อ 15. ท่านร่วมกำหนดแนวทางพัฒนา เพื่อลดปัญหาของหมู่บ้าน ($\bar{X} = 3.72$, S.D = 1.11) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อ 12. ท่านมีส่วนร่วมสนับสนุนทรัพยากรเงินทองเพื่อใช้ในการทำกิจกรรมพัฒนาชุมชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลทับกุง ($\bar{X} = 3.46$, S.D = 1.01)

2.3 ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.37$, S.D = 0.80) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 24. องค์การบริหารส่วนตำบลทับกุง ได้ร่วมกับประชาชนจัดทำโครงการหรือกิจกรรมที่เกี่ยวกับงาน ด้านการแก้ไขปัญหาคาความยากจนเช่น การส่งเสริมอาชีพและการฝึกอบรมอาชีพให้กับประชาชน ($\bar{X} = 3.48$, S.D = 0.98) รองลงมา คือ ข้อ 26. องค์การบริหารส่วนตำบลทับกุง ได้

ร่วมกับประชาชนจัดทำโครงการที่เกี่ยวกับงานด้านโครงสร้างพื้นฐานเช่น ถนน ไฟฟ้าประปา ให้กับประชาชนในท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.44$, $S.D = 1.13$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อ 28. ท่านได้ประโยชน์จากการดำเนินโครงการเกี่ยวกับการสร้างถนน ระบบไฟฟ้า ศาลา อเนกประสงค์ เป็นต้น ($\bar{X} = 3.23$, $S.D = 1.02$)

2.4 ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.67$, $S.D = 0.46$) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 35. ประชาชนมีส่วนร่วมในการสำรวจความพึงพอใจของการปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบลทับกุง ($\bar{X} = 4.30$, $S.D = 0.77$) รองลงมา คือ ข้อ 37. องค์การบริหารส่วนตำบลทับกุง มีการใช้ระบบสารสนเทศเพื่อการวางแผนและประเมินผลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (e-plan) ($\bar{X} = 4.09$, $S.D = 0.89$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อ 40. ท่านมีโอกาสแสดงความคิดเห็นหรือคัดค้านในกรณีที่เห็นว่าองค์การบริหารส่วนตำบลทับกุง ได้ดำเนินโครงการหรือกิจกรรมที่มีผลกระทบและเกิดปัญหา ($\bar{X} = 2.88$, $S.D = 0.70$)

ตารางที่ 2 สรุปผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลทับกุง อำเภอหนองแสง จังหวัดอุดรธานี ที่จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน โดยภาพรวม

ปัจจัยส่วนบุคคล	t / F	P-value	สรุปสมมติฐานการวิจัย
เพศ	-0.209	0.835	ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้
อายุ	10.435	0.000*	เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้
ระดับการศึกษา	4.735	0.000*	เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้
อาชีพ	3.873	0.232	ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	2.120	0.062	ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

2. จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลทับกุง อำเภอหนองแสง จังหวัดอุดรธานี ที่จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน โดยภาพรวมประชาชนที่มีอายุ และระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลทับกุง อำเภอหนองแสง จังหวัดอุดรธานี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนประชาชนที่มีเพศ อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลทับกุง อำเภอหนองแสง จังหวัดอุดรธานี ไม่แตกต่างกัน

3. ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลทับกุง อำเภอหนองแสง จังหวัดอุดรธานี ได้แก่

1. จัดเวทีหรือประชุมให้ประชาชนได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นและเสนอความคิดเห็นต่อโครงการหรือแผนพัฒนา เช่น การจัดประชุมประชาชนในระดับตำบล การประชุมสาธารณะ
2. จัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้รับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับโครงการหรือกิจกรรมที่มีการดำเนินงานในท้องถิ่น เช่น การใช้สื่อท้องถิ่น วิทูร ชุมชน หนังสือพิมพ์
3. จัดทำโปรแกรมหรือกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ประชาชนได้รู้ถึงวิธีการที่ประชาชนสามารถเข้าถึงผลประโยชน์จากการพัฒนา เช่น การจัดอบรมสัมมนาหรือการเผยแพร่ข้อมูลในรูปแบบที่เข้าใจง่ายผ่านสื่อท้องถิ่น
4. ให้ข้อมูลที่ชัดเจนเกี่ยวกับการพัฒนาโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ภายในตำบลทุก ๆ ผ่านช่องทางต่าง ๆ เช่น การประชุมสาธารณะ การเผยแพร่ข้อมูลในสื่อท้องถิ่น หรือการใช้แพลตฟอร์มออนไลน์เพื่อให้ประชาชนเข้าใจในวัตถุประสงค์และกระบวนการของโครงการต่าง ๆ

อภิปรายผลการวิจัย

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลทับกุง อำเภอหนองแสง จังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล รองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า องค์การบริหารส่วนตำบลทับกุง อาจมีการทำงานด้านการประชาสัมพันธ์หรือการจัดกิจกรรมให้ความรู้แก่ประชาชนในตำบลเกี่ยวกับสิทธิและบทบาทในการมีส่วนร่วมในการพัฒนา อาจมีการจัดเวทีประชาคมหรือกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ประชาชนเข้าใจถึงประโยชน์ของการมีส่วนร่วมในกระบวนการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา เมื่อประชาชนเห็นว่าการทำงานขององค์การบริหารส่วนตำบลทับกุง มีความโปร่งใสและมีการเปิดเผยข้อมูลที่ชัดเจนเกี่ยวกับโครงการต่าง ๆ รวมถึงการใช้งบประมาณ ก็จะช่วยเพิ่มความเชื่อมั่นและกระตุ้นให้ประชาชนมีส่วนร่วมมากขึ้น รวมถึงมีการส่งเสริมจากหน่วยงานต่างๆ ที่กระตุ้นให้มีการร่วมมือจากภาคประชาชนในระดับท้องถิ่น ซึ่งช่วยให้การพัฒนามีความรวดเร็วและตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของรัชชานนท์ ลือนาม และบุญเหลือ บุปผามาลา (2567) วิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองหัวคู อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี ผลการวิจัยพบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองหัวคู อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลรองลงมาคือด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือด้านการมีส่วนร่วมดำเนินการ ดำเนินการ

ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะประชาชนบางส่วนยังขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองหัวคู อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี ดังนั้นควรส่งเสริมสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นในด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล เพิ่มมากขึ้น เพื่อให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น และยังคงตรงกับการศึกษาโดยฟางสวย แก้วเกิดเคน และบุญเหลือ บุปผามาลา (2567) ที่สำรวจการมีส่วนร่วมของประชาชนในการสร้างสรรค์ชุมชนที่เทศบาลตำบลหนองเม็ก อำเภอนองหาน จังหวัดอุดรธานี ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าการเข้าร่วมของประชาชนในพัฒนาการของชุมชนที่เทศบาลตำบลหนองเม็ก อำเภอนองหาน จังหวัดอุดรธานี โดยรวมอยู่ในระดับสูง และถ้าตรวจสอบข้อมูลเชิงลึกจะพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือการเข้าร่วมในการดำเนินงาน ก่อนที่จะมีการตัดสินใจ และด้านที่ต่ำสุดคือการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ การมีส่วนร่วมนี้อาจเกิดจากการที่ประชาชนตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาชุมชน และเข้าใจว่าการมีส่วนร่วมของตนส่งผลต่อการพัฒนาสังคมโดยรวมจึงทำให้มีระดับการเข้าร่วมสูงมาก

2. การเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลทับกุง อำเภอนองหาน จังหวัดอุดรธานี ที่จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน สามารถนำมาอภิปรายผลการวิจัย ได้ดังนี้

2.1 ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลทับกุง อำเภอนองหาน จังหวัดอุดรธานี ไม่แตกต่างกัน ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าองค์กรท้องถิ่นอาจมีการส่งเสริมให้ทุกคนไม่ว่าจะเป็นเพศใดก็ตามมีโอกาสในการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ อย่างเท่าเทียมกัน โดยไม่เกิดการเลือกปฏิบัติ ตำบลทับกุงมีวัฒนธรรมการร่วมมือและสนับสนุนกันในทุกด้าน การมีส่วนร่วมในการพัฒนาก็อาจเกิดขึ้นได้จากการมีแนวคิดร่วมกันของทุกคน ไม่ว่าจะเป็นเพศใดก็ตาม และในปัจจุบันอาจมีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมที่ส่งเสริมบทบาทของผู้หญิงในการพัฒนาและกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งอาจทำให้เกิดความสมดุลในการมีส่วนร่วมทั้งในกลุ่มผู้ชายและผู้หญิง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสงบสีเลา และสุปัน สมสาร (2567) วิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลกุดบากอำเภอกุดบาก จังหวัดสกลนคร ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลกุดบากอำเภอกุดบาก จังหวัดสกลนคร ไม่แตกต่างกัน

2.2 ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลทับกุง อำเภอนองหาน จังหวัดอุดรธานี แตกต่างกัน ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้ที่มีอายุมากอาจมีประสบการณ์และความเข้าใจในเรื่องการจัดการและการพัฒนาชุมชนมากกว่า ขณะที่คนรุ่นใหม่อาจมีมุมมองที่เปิดกว้างและสนใจเทคโนโลยีหรือการพัฒนาแบบใหม่ที่

ทันสมัยมากกว่า คนในแต่ละวัยอาจมีทัศนคติที่แตกต่างกันต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ โดยเฉพาะในการพัฒนาชุมชน คนรุ่นก่อนอาจมองว่าเป็นหน้าที่ในการดูแลและพัฒนาชุมชน ขณะที่คนรุ่นใหม่อาจสนใจในเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองหรือการพัฒนาในด้านที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีหรือการศึกษา คนในวัยทำงานหรือวัยรุ่นมักจะเข้าถึงข้อมูลผ่านช่องทางออนไลน์ ซึ่งอาจทำให้พวกเขามีความรู้และการมีส่วนร่วมที่สูงขึ้นในบางกิจกรรม ในขณะที่คนในวัยผู้ใหญ่หรือผู้สูงอายุอาจไม่ได้เข้าถึงข้อมูลในลักษณะนี้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิไลลักษณ์ มนัสปัญญาสกุล และ สุกิจ ชัยมุสิก (2566) วิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นองค์การบริหารส่วนตำบลดอนกระเบื้อง อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นองค์การบริหารส่วนตำบลดอนกระเบื้อง แตกต่างกัน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของศุภาวดี กรมทอง (2563) วิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาท้องถิ่นกรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยแก้วอำเภอบึงนาราง จังหวัดพิจิตร ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยแก้ว อำเภอบึงนาราง จังหวัดพิจิตร พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นกรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยแก้วอำเภอบึงนาราง จังหวัดพิจิตร แตกต่างกัน

2.3 ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลทับกุง อำเภอนองแสง จังหวัดอุดรธานี แตกต่างกัน ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษาสูงอาจมีความสามารถในการเข้าถึงข้อมูลหรือทำความเข้าใจกับกระบวนการพัฒนาได้ดีกว่า เช่น การเข้าใจนโยบายสาธารณะหรือการวางแผนโครงการต่าง ๆ ซึ่งอาจทำให้พวกเขามีส่วนร่วมในกระบวนการต่าง ๆ ได้มากขึ้น ประชาชนที่มีระดับการศึกษาสูงอาจมีโอกาเข้าถึงข้อมูลหรือทรัพยากรที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา เช่น การอบรมหรือการประชุมในรูปแบบต่าง ๆ มากกว่าประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่ำ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิไลลักษณ์ มนัสปัญญาสกุล และ สุกิจ ชัยมุสิก (2566) วิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นองค์การบริหารส่วนตำบลดอนกระเบื้อง อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นองค์การบริหารส่วนตำบลดอนกระเบื้อง แตกต่างกัน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของศุภาวดี กรมทอง (2563) วิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาท้องถิ่นกรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยแก้วอำเภอบึงนาราง จังหวัดพิจิตร ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยแก้ว อำเภอบึงนาราง จังหวัดพิจิตร พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นกรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยแก้วอำเภอบึงนาราง จังหวัดพิจิตร แตกต่างกัน

2.4 ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลทับกุง อำเภอนองแสง จังหวัดอุดรธานี ไม่แตกต่างกัน ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า องค์การบริหารส่วนตำบลอาจมีการส่งเสริมให้ประชาชนทุกกลุ่มได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และพัฒนา ไม่ว่าจะเป็นการสร้างงาน การปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานหรือกิจกรรมสาธารณะอื่นๆ ที่ไม่จำกัดแค่กลุ่มอาชีพใดอาชีพหนึ่ง เนื่องจากชุมชนมีความต้องการในการพัฒนาที่คล้ายคลึงกัน เช่น การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน, การสร้างงาน หรือการพัฒนาสังคม จึงทำให้ประชาชนทุกอาชีพมีความสนใจและมีบทบาทในการพัฒนาชุมชนร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสงปสีเลา และสุปัน สมสาร (2567) วิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลกุดบากอำเภอกุดบาก จังหวัดสกลนคร ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลกุดบากอำเภอกุดบาก จังหวัดสกลนคร ไม่แตกต่างกัน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของภูวนัฐ ประถมพานิชย์ และพิชัยรัฐ หมื่นด้วง (2565) วิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วน ตำบลบ้านหัน อำเภอกะษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วน ตำบลบ้านหัน อำเภอกะษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ โดยภาพรวม พบว่าประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน การมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านหัน อำเภอกะษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ ไม่แตกต่างกัน

2.5 ประชาชนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลทับกุง อำเภอนองแสง จังหวัดอุดรธานี ไม่แตกต่างกัน ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า แม้ว่ารายได้อาจแตกต่างกัน แต่ถ้าประชาชนมีการศึกษาหรือความรู้ที่สามารถนำไปใช้ในการมีส่วนร่วม เช่น ความเข้าใจในกระบวนการทางการเมือง หรือการพัฒนาชุมชน พวกเขาอาจจะยังคงมีส่วนร่วมในการพัฒนาองค์กร แม้จะมีรายได้ต่างกัน ในบางชุมชนอาจมีค่านิยมหรือความเชื่อที่ว่าทุกคนควรมีส่วนร่วมในการพัฒนาและช่วยกันปรับปรุงชุมชนอย่างเท่าเทียมกัน แม้ว่าในทางปฏิบัติจะมีความแตกต่างในระดับรายได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสงปสีเลา และสุปัน สมสาร (2567) วิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลกุดบากอำเภอกุดบาก จังหวัดสกลนคร ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกัน มีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลกุดบากอำเภอกุดบาก จังหวัดสกลนคร ไม่แตกต่างกัน

องค์ความรู้ใหม่

สรุป/ข้อเสนอแนะ

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลทุก ๆ อำเภอหนองแสง จังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. การเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลทุก ๆ พบว่าประชาชนที่มีอายุ และระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนประชาชนที่มีเพศ อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกัน มีส่วนร่วม ไม่แตกต่างกัน

3. ข้อเสนอแนะทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลทุก ๆ ได้แก่ จัดเวทีหรือประชุมให้ประชาชนได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็น และเสนอความคิดเห็นต่อโครงการหรือแผนพัฒนา เช่น การจัดประชุมประชาชนในระดับตำบล การประชุมสาธารณะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยในครั้งนี้ไปใช้

จากผลการวิจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลทุก ๆ อำเภอหนองแสง จังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาทางด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ดังนั้นทาง องค์การบริหารส่วนตำบลทุก ๆ อำเภอหนองแสง จังหวัดอุดรธานี ควรมีการดำเนินการดังนี้

1.1 จัดกิจกรรมหรือประชุมเพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับโครงการพัฒนาหรือแผนงานต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นในตำบล เช่น การจัดสัมมนา การประชุมชุมชน เพื่อให้ประชาชนเข้าใจถึงสิทธิและผลประโยชน์ที่ตนจะได้รับจากโครงการต่าง ๆ ส่งเสริมให้ประชาชนรับรู้ข้อมูลทำให้พวกเขามีความพร้อมในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมหรือการตัดสินใจ

1.2 ใช้ช่องทางต่าง ๆ เช่น สื่อออนไลน์ การประชุมหมู่บ้าน หรือการตั้งคณะกรรมการที่ประกอบด้วยตัวแทนจากประชาชน เพื่อให้ประชาชนสามารถเสนอความคิดเห็นหรือข้อกังวลเกี่ยวกับการรับผลประโยชน์จากการพัฒนา และสามารถสื่อสารกับผู้นำท้องถิ่นได้อย่างสะดวกและโปร่งใส

1.3 ออกแบบโครงการที่ประชาชนสามารถเข้าร่วมได้ทั้งในส่วนของการตัดสินใจและการดำเนินการ เช่น การมีส่วนร่วมในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะช่วยส่งเสริมเศรษฐกิจในท้องถิ่น หรือการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการจัดสรรงบประมาณ

1.4 จัดสรรผลประโยชน์ที่เป็นธรรมและโปร่งใส โดยการตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนได้รับผลประโยชน์ที่เหมาะสมและไม่เกิดความเหลื่อมล้ำในชุมชน การจัดทำรายงานผลการดำเนินงานที่สามารถเข้าถึงได้และเข้าใจง่าย

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลทับกุง อำเภอนองแสง จังหวัดอุดรธานี

2.2 ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัจจัยทางด้านการต่าง ๆ ที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลทับกุง อำเภอนองแสง จังหวัดอุดรธานี

เอกสารอ้างอิง

- ชัยฤทธิ์ เบญญากาศ. (2556). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาตำบลบางตาวาอำเภอนอง จิกจังหวัดปัตตานี. ภาคนิพนธ์บริหารการศึกษามหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). ปัตตานี : สถาบันบัณฑิตพัฒน บริหารศาสตร์.
- วิไลลักษณ์ มนัสปัญญาสกุล และ สุกิจ ชัยมุสิก. (2566). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นองค์การบริหารส่วนตำบลดอนกระเบื้อง อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- รัชชานนท์ ลือนาม และบุญเหลือ บุปผามาลา. (2567). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองหัวคู อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี. คณะรัฐศาสตร์ วิทยาลัยพิษณุพนธ์.
- ศุภาวดี กรมทอง. (2563). การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาท้องถิ่นกรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยแก้วอำเภอบึงนาราง จังหวัดพิจิตร. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สถาบันพระปกเกล้า. (2560). บันทึกเรื่องเด่นรางวัลพระปกเกล้า : ท้องถิ่นกับการบริการ

สาธารณะ. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพระปกเกล้า.

สงปสีเลา และสุป็น สมสาร. (2567). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา
เทศบาลตำบลกุดบากอำเภอกุดบาก จังหวัดสกลนคร.คณะรัฐศาสตร์ วิทยาลัยพิษณุ
บัณฑิต.

องค์การบริหารส่วนตำบลทับกุง. (2568).ข้อมูลพื้นฐาน. องค์การบริหารส่วนตำบลทับกุง
อำเภอหนองแสง จังหวัดอุดรธานี.

Yamane, Taro. (1967). statistic and Introductory Analysis. 3.rd ed. New York :
Harper & Row.

การสนับสนุนทางสังคมที่ให้กับครอบครัวผู้ป่วยจิตเภท
เพื่อป้องกันการถูกทอดทิ้งในหอผู้ป่วยในโรงพยาบาลปากช่องนานา*
SOCIAL SUPPORT FOR FAMILIES OF PATIENTS WITH
SCHIZOPHRENIA TO PREVENT ABANDONMENT
IN THE INPATIENT WARD AT PAK CHONG NANA HOSPITAL

ญาณิศา กวีกิจรัตน¹, ปรินดา ตาสี² และ นุชนาถ ยูฮันเงาะ³
Yanisa Kaweekitrattana¹, Parinda Tasee² and Nutchanat Yuhannogh³
¹⁻² มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
¹⁻² Thammasat University, Thailand
¹Corresponding Author's Email: Yanisa.sw99@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงคุณภาพครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการสนับสนุนทางสังคมให้กับครอบครัวของผู้ป่วยจิตเภท ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ คือ กลุ่มผู้ดูแลที่มีประสบการณ์ การดูแลผู้ป่วยจิตเภท 2) แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่ กลุ่มทีมสหวิชาชีพ รวมจำนวน 12 คน ผู้วิจัยผู้วิจัยใช้การเลือกกลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการศึกษาพบว่า การสนับสนุนทางสังคมทั้ง 5 ด้าน มีผลต่อครอบครัวผู้ป่วยจิตเภท ได้แก่ 1) การสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสาร การได้รับข้อมูลที่ถูกต้องจากทีมสหวิชาชีพในการดูแลผู้ป่วยจิตเภท จะช่วยให้ผู้ดูแลมีแนวทางการดูแลผู้ป่วยจิตเภทได้อย่างเหมาะสม 2) การสนับสนุนการยอมรับ การที่ครอบครัวยอมรับให้การช่วยเหลือผู้ดูแลมีความรักความห่วงใย จะทำให้ผู้ดูแลรู้สึกว่ามีคุณค่า มีกำลังใจในการดูแลผู้ป่วยจิตเภท ทีมสหวิชาชีพมีส่วนช่วยให้คำปรึกษาเพื่อสร้างความเข้าใจแก่ผู้ดูแลและครอบครัว เพื่อนำผู้ป่วยจิตเภทกลับมาดูแลต่อที่บ้าน 3) การสนับสนุนด้านจิตใจ เมื่อผู้ดูแลได้รับกำลังใจจากบุคคลรอบข้างและทีมสหวิชาชีพ ทำให้ผู้ดูแลมีความมั่นใจในการดูแลผู้ป่วย ลดความเครียด ทำให้ผู้ป่วยได้รับการรักษาต่อเนื่อง 4) การสนับสนุนด้านการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม การเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน ส่งผลให้ผู้ดูแลได้รับการยอมรับและไม่ถูกผลักดันออกจากชุมชน 5) การสนับสนุนทางสังคมด้านสิ่งของ พบว่า ผู้ดูแลได้รับการช่วยเหลือจากทีมสหวิชาชีพหรือหน่วยงานในพื้นที่ มีการช่วยเหลือจัดสวัสดิการและการสนับสนุนด้านอาชีพ

ดังนั้น การสนับสนุนทางสังคมจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้ผู้ดูแลและผู้ป่วยจิตเภทสามารถผ่านพ้นสถานการณ์ที่ยากลำบากไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

---

* Received 23 April 2025; Revised 16 May 2025; Accepted 25 May 2025

คำสำคัญ: การสนับสนุนทางสังคม, ครอบครัวผู้ป่วย, ผู้ป่วยจิตเภท, การถูกทอดทิ้ง

Abstract

This qualitative research aimed to study social support for families of schizophrenia patients. Key informants were divided into 2 groups: 1) primary source of information, namely, a group of caregivers with experience in caring for schizophrenia patients; 2) secondary source of information, namely, a multidisciplinary team of 12 people. The researcher used purposive sampling to select the key informant target group and analyzed the data using content analysis.

The results of the study found that social support in all 5 aspects had an effect on the families of schizophrenic patients, namely: 1) Information support. Receiving correct information from the multidisciplinary team in caring for schizophrenic patients will help the caregiver have appropriate guidelines for caring for the schizophrenic patient. 2) Acceptance support. When the family accepts and helps the caregiver, with love and concern, the caregiver will feel valuable and have the encouragement to care for the schizophrenic patient. The multidisciplinary team helps provide advice to create understanding for the caregiver and family in order to bring the schizophrenic patient back to be continuously cared for at home. 3) Psychological support. When the caregiver receives encouragement from people around them and the multidisciplinary team Makes caregivers feel confident in caring for patients, reduces stress, and allows patients to receive continuous treatment. 4) Support for being part of society, participating in community activities, results in patients being accepted and not being pushed out of the community. 5) Social support in terms of materials, found that caregivers received assistance from a multidisciplinary team or local agencies, and there was assistance in arranging welfare and career support. Therefore, social support is an important factor that helps caregivers and schizophrenic patients to effectively overcome difficult situations.

Keywords: Social Support, Family of Patients, Schizophrenia Patients, Abandonment

บทนำ

ในสังคมไทยพบว่าปัญหาการรับรู้ เรื่องโรคและอาการป่วยของโรคจิตเภทนั้นยังมีความไม่เข้าใจในตัวโรคจิตเภทอยู่มาก เป็นสาเหตุที่ทำให้ครอบครัวและชุมชนไม่ยอมรับผู้ป่วยเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ จากการศึกษาของ Perlick et. al. (2001) ได้มีการทบทวนวรรณกรรมแล้วพบว่า สาเหตุที่สำคัญที่ทำให้ผู้ป่วยจิตเภทเกิดการถูกแบ่งแยกผู้ป่วยจิตเภทไม่ได้เป็นที่ยอมรับในครอบครัวและชุมชนเป็นผลมาจากการที่บุคคลรอบข้างและผู้ป่วยจิตเภทขาดการได้รับการสนับสนุนทางสังคมสอดคล้องกับการศึกษาของ ชูติมา เทียนทอง และคณะ (2564) พบว่า ผู้ป่วยที่กลับมารักษาซ้ำในโรงพยาบาลมีสาเหตุมาจากปัญหาด้านครอบครัวร่วมด้วย เกิดจากการไม่มีผู้ดูแลหลัก ผู้ดูแลเกิดความเหนื่อยล้าในการดูแลผู้ป่วย อีกทั้งยังมีความขัดแย้งเกิดขึ้นในครอบครัว มีผู้ดูแลผู้ป่วยคนเดียว ส่งผลให้ไม่สามารถจัดการกับอาการได้ และผู้ป่วยยังมีประวัติรักษากับจิตแพทย์ส่งผลให้เกิดความยากลำบากต่อการดูแล พบว่า ปัญหาในแต่ละด้านทั้งตัว ผู้ป่วย ครอบครัว การวางแผนการดูแลมีความสำคัญเพื่อช่วยลดการกลับมารักษาซ้ำในโรงพยาบาล ช่วยให้ผู้ป่วยและครอบครัว สามารถเผชิญกับปัญหาได้ดีขึ้น ซึ่งถ้าสามารถลดจำนวนการกลับเข้ามารักษาซ้ำในโรงพยาบาลได้

ปัจจุบันแนวคิดเรื่องของการสนับสนุนทางสังคมถือเป็นประเด็นที่สำคัญที่ได้รับความสนใจอย่างมากโดยเฉพาะในการดูแลผู้ป่วยจิตเภท ครอบครัวมีความสามารถในการสนับสนุนทางสังคมแก่ผู้ป่วยจิตเภท ได้แก่ การสนับสนุนทางด้านอารมณ์จิตใจ การให้ความรัก ความเอาใจใส่การสนับสนุนด้านการยอมรับและการรู้สึกมีคุณค่า การสนับสนุนด้านการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ชุมชน การสนับสนุนด้านสิ่งของ การให้วัตถุสิ่งของ การสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสาร ความรู้คำแนะนำด้านต่างๆ Thoits (1986 อ้างถึงใน ชุมพร รุ่งเรือง, 2542: 17) จากการศึกษาของ เอมิกา กลยณี และคณะ (2558) พบว่า การสนับสนุนทางสังคม มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับคุณภาพชีวิตของผู้ดูแลผู้ป่วยจิตเภท หากผู้ดูแลได้รับการสนับสนุนทางสังคมได้รับกำลังใจจากครอบครัวและคนรอบข้าง จะทำให้ผู้ดูแลได้มีโอกาสนับรายความรู้สึกของตนเองได้รับการปลอบใจหรือได้รับความช่วยเหลือจากคนรอบข้าง สังคม ชุมชน รวมถึงทีมสหวิชาชีพทำให้ผู้ดูแลเกิดความรู้สึกผ่อนคลายเกิดภาวะความเครียดลดลง และการได้รับคำแนะนำ รวมทั้งได้รับการช่วยเหลือด้านการเงินและการสนับสนุนสิ่งของเครื่องใช้ เครื่องอำนวยความสะดวกในชีวิตประจำวัน จะทำให้ผู้ดูแลสามารถเผชิญกับความไม่สบายใจและสามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับการศึกษาของ ฐิตวันต์ หงส์กิตติยานนท์ และ อารยา ทิพย์วงศ์ (2561) ได้มีการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแรงสนับสนุนทางสังคมกับคุณภาพชีวิตในผู้ป่วยจิตเภท พบว่า การสนับสนุนทางสังคมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณภาพชีวิตของผู้ป่วยจิตเภท โดยกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการสนับสนุนด้านอารมณ์ด้านข้อมูล การมีส่วนร่วม ได้รับการยอมรับในฐานะส่วนหนึ่งของสังคมกลุ่มตัวอย่างจะรับรู้ว่าคุณค่าของตัวเองมีคุณค่า ทำให้รู้สึกดีและเห็นคุณค่าในตนเอง การสนับสนุนทาง ด้านอารมณ์ ความช่วยเหลือด้านข้อมูลข่าวสาร การยอมรับให้เป็นส่วนหนึ่งของสังคมส่งผลให้ผู้ป่วยจิตเภทมีคุณภาพชีวิตที่ดี

โรงพยาบาลปากช่องนานาได้มีคลินิกสุขภาพจิต เพื่อให้บริการแก่ผู้รับบริการทั่วไปที่มีปัญหาเรื่องสุขภาพจิต โดยให้บริการอย่างครบวงจรในด้านการตรวจประเมินวินิจฉัยอาการทางโรคของผู้ป่วยจากจิตแพทย์ ประเมินความเสี่ยงด้านจิตใจ การคัดกรองเบื้องต้น โดยนักจิตวิทยา การบำบัดฟื้นฟูผู้ป่วยยาเสพติด ผู้ป่วยจิตเวชที่มีปัญหาโดยทีมสหวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง และการดูแลประเมินความเสี่ยงด้านสังคมและสภาพแวดล้อมโดยนักสังคมสงเคราะห์ จากการประเมินและวิเคราะห์สาเหตุของการเข้ารับบริการซ้ำ พบว่า ผู้ป่วยจิตเภทที่เข้ามารักษาซ้ำเนื่องจากผู้ป่วยมีอาการขาดยาไม่รับประทานยาอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้มีพฤติกรรมซ้ำ มีปัญหาเรื่องการควบคุมพฤติกรรมตนเอง ผู้ป่วยส่วนใหญ่คิดว่าตนเองหายจากโรคแล้ว สามารถใช้ชีวิตได้อย่างปกติ ประกอบอาชีพได้ ดูแลตนเองได้ ประกอบกับสมาชิกในครอบครัว และญาติไม่ได้ตระหนักถึงการรับประทานยาของผู้ป่วยส่งผลให้ละเลยหรือมองข้ามการรับประทานยาอย่างต่อเนื่องตามที่แพทย์สั่ง โดยอาจจะส่งผลให้ผู้ป่วยมีอาการต่อต้านฤทธิ์ของยา ต้องใช้ปริมาณยาเพิ่มขึ้นและต้องรับประทานอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ในบางกรณีครอบครัวหรือญาติผู้ป่วยจะไม่เข้ามาติดต่องานผู้ป่วยที่ติดผู้ป่วยใน จากการสอบถามถึงเจตจำนงของนักสังคมสงเคราะห์จากการติดตามญาติผู้ป่วย เห็นว่าการอยู่ภายในโรงพยาบาลทำให้ผู้ป่วย อาการดีขึ้น ไม่มีพฤติกรรมก้าวร้าว หรือเป็นอันตรายกับผู้อื่นจึงอยากให้ผู้ป่วยอยู่ในโรงพยาบาลต่อไปและไม่พร้อมที่จะมารับผู้ป่วย ส่งผลให้มีผู้ป่วยค้างอยู่ที่ติดผู้ป่วยในค่อนข้างมาก (โรงพยาบาลปากช่องนานา, 2567)

ในฐานะผู้วิจัยเป็นนักสังคมสงเคราะห์ทางการแพทย์ ปฏิบัติงานให้บริการแก่ผู้ป่วยในด้านต่าง ๆ รวมทั้งผู้ป่วยจิตเภท ได้มีการสอบถามถึงเจตจำนงจากผู้ป่วยจิตเภท ครอบครัวหรือผู้ดูแลผู้ป่วย พบว่าปัญหาที่ทำให้ผู้ป่วยกลับมามีอาการกำเริบซ้ำ เข้ามารักษาต่อในโรงพยาบาลปากช่องนานาบ่อยครั้ง มาจากการที่ผู้ป่วยไม่ตระหนักต่อการรับประทานยา มองว่าตนเองหายแล้ว จึงเลิกกินยาตามที่แพทย์สั่ง นอกจากนี้ปัญหาวงครอบครัวหรือผู้ดูแลก็จะเป็นตัวช่วยสำคัญในการดูแลผู้ป่วยจิตเภทนั้น บางรายมีมุมมองด้านลบต่อผู้ป่วย คิดว่าผู้ป่วยไม่สามารถหายขาดจากโรคได้ ผู้ป่วยจะมีพฤติกรรมซ้ำส่งผลให้ครอบครัวหรือผู้ดูแลไม่ประสงค์ที่จะดูแลผู้ป่วยบางรายเลือกที่จะปล่อยให้ผู้ป่วยรักษาที่โรงพยาบาลต่อเพราะเห็นว่าผู้ป่วยมีอาการที่ดีขึ้น ซึ่งผู้ศึกษาได้ตระหนักว่าการที่ครอบครัวผู้ป่วยได้รับการสนับสนุนทางสังคมทางด้านอารมณ์จิตใจ การสนับสนุนทางด้านการยอมรับและการรู้ สักมีคุณค่า การสนับสนุนด้านข้อมูล ทั้งนี้ เพื่อทำความเข้าใจการได้รับการสนับสนุนทางสังคมที่ผู้ดูแลต้องการได้จากการดูแลผู้ป่วยจิตเภท จะช่วยให้ครอบครัวหรือผู้ดูแลสามารถดูแลผู้ป่วยจิตเภทได้อย่างเหมาะสม ลดความวิตกกังวลในกับครอบครัวหรือผู้ดูแล ส่งผลต่อสัมพันธภาพที่ดีระหว่างผู้ป่วยจิตเภทและครอบครัว และยังช่วยลดการทอดทิ้งผู้ป่วยจิตเภทที่เข้ามารักษาที่โรงพยาบาลได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการสนับสนุนทางสังคมให้กับครอบครัวของผู้ป่วยจิตเภท

การทบทวนวรรณกรรม

Cobb Sidney (1976 อ้างถึงในอัจฉรา ศักรางกูร, 2550: 24-26) ได้มีการแบ่งการสนับสนุนทางสังคมออกเป็น 3 ประเภท คือ 1. การสนับสนุนด้านอารมณ์ (Emotional support) 2. การสนับสนุนทางด้านการยอมรับ (Esteem support) และ 3. การสนับสนุนด้านการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม (Socially support or network support)

สอดคล้องกับ สุภาภรณ์ ดั่งแพง (2531: 30) ได้มีการกล่าวถึงประเภทของการสนับสนุนทางสังคม ไว้ 8 ประเภท คือ 1. ความผูกพันใกล้ชิดสนิทสนม (Attachment) 2. การเป็นส่วนหนึ่งของสังคม (Social integration) 3. การส่งเสริมให้รู้คุณค่าแห่งตน (Reassurance of worth) 4. โอกาสจะได้โอ้อุ้มเลี้ยงดูผู้น้อย (Opportunity for nurturance) 5. ความเป็นมิตรที่ดี (Reliable alliance) 6. การได้รับคำแนะนำชี้แจง (Guidance) 7. การสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสาร (Information support) 8. การสนับสนุนด้านสิ่งของ (Tangible support)

สรุปได้ว่า การสนับสนุนทางสังคมต้องประกอบด้วย การติดต่อสื่อสารระหว่างกันและกันของผู้ให้และผู้รับ แล้วในการสนับสนุนก็มีหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นด้านข่าวสาร ด้านวัตถุประสงค์ของ ด้านอารมณ์ จิตใจ เป็นต้น ซึ่งการสนับสนุนทางสังคมช่วยให้ผู้รับสามารถบรรลุในจุดหมายที่ต้องการได้ โดยสามารถแบ่งเป็น 5 ประเภท คือ 1) การสนับสนุนด้านอารมณ์จิตใจ เช่น การให้กำลังใจการยอมรับ การให้เกียรติ การไม่ตำหนิตีติเตียนเพื่อเสริมสร้างกำลังใจในการดำรงชีวิต 2) การสนับสนุนด้านการยอมรับและการรู้สึกมีคุณค่า เช่น การยอมรับ ไม่ตัดสินตีตรา มองเห็นคุณค่าในตัวของผู้ป่วย 3) การสนับสนุนด้านการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม เช่น การได้ทำกิจกรรมในชุมชน สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างปกติ สังคม ชุมชน ให้การสนับสนุนช่วยเหลือดูแลผู้ป่วย 4) การสนับสนุนในด้านวัตถุประสงค์ของ เช่น การช่วยเหลือค่ารักษาพยาบาล การตรวจร่างกาย การสนับสนุนเงินสงเคราะห์ เงินช่วยเหลือต่าง ๆ จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 5) การสนับสนุนในด้านข้อมูลความรู้ เช่น การให้ความรู้เรื่องการดูแลตัวเอง ความรู้เรื่องโรคจิตเภท เป็นต้น

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) ในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth interview) รวมทั้งสิ้นจำนวน 12 คน แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ คือ กลุ่มผู้ดูแลที่มีประสบการณ์การดูแลผู้ป่วยจิตเภทตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป สามารถถ่ายทอดประสบการณ์การดูแลผู้ป่วยจิตเภท รวมถึงยินดีและเต็มใจให้ข้อมูลแก่ผู้วิจัย จำนวน 5 ราย 2) แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่ กลุ่มทีมสหวิชาชีพ ได้แก่ จิตแพทย์ จำนวน 1 ราย นักจิตวิทยา จำนวน 1 ราย พยาบาล จำนวน 1 ราย นักสังคมสงเคราะห์ จำนวน 1 ราย

เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จำนวน 1 ราย เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ทำงานให้ความช่วยเหลือผู้ป่วยจิตเภท มีความรู้ ความเข้าใจรูปแบบบริการ สามารถถ่ายทอดประสบการณ์ทำงานที่ให้ความช่วยเหลือผู้ป่วยจิตเภท ไม่น้อยกว่า 3 ปี มีความรู้ ความสามารถในการถ่ายทอดประสบการณ์การทำงาน และมีความใกล้ชิด กับผู้ป่วยจิตเภท รวมถึงยินดีและเต็มใจให้ข้อมูลแก่ผู้วิจัย และกลุ่มเครือข่ายชุมชน ได้แก่ ผู้นำชุมชน จำนวน 1 ราย อาสาสมัครหมู่บ้าน จำนวน 1 ราย เป็นผู้ที่มีผู้ป่วยจิตเภท อยู่ในชุมชนของตนเอง และมีประสบการณ์ในการช่วยเหลือและสามารถถ่ายทอดประสบการณ์ในการช่วยเหลือผู้ป่วยจิตเภท รวมถึงยินดีและเต็มใจให้ข้อมูลแก่ จำนวน 7 ราย ผู้วิจัยผู้วิจัยใช้การเลือกกลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ประกอบด้วย 2 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ส่วนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับการสนับสนุนทางสังคมที่ให้กับผู้ดูแลผู้ป่วยจิตเภท

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 12 คน ในช่วงเดือนเมษายน 2566 ถึง พฤษภาคม 2566 เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ต้องการและสามารถตอบวัตถุประสงค์ในการวิจัยได้ สำหรับการจัดการข้อมูลได้นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ มาถอดคำสัมภาษณ์ เรียบเรียงข้อมูลเพื่อจะได้นำไปวิเคราะห์ต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) โดยการตีความจากข้อมูลเบื้องต้นให้เป็นข้อมูลที่สื่อความหมายของผู้ให้ข้อมูล ด้วยการแยกประเภทและการลดทอนข้อมูลเพื่อจัดเป็นหมวดหมู่เพื่อนำมาตีความและสร้างข้อสรุปโดยนำผล การสรุปต่างๆ มาเชื่อมโยงจนเกิดเป็นโครงสร้างของข้อสรุป ที่สามารถตอบปัญหาได้ตามวัตถุประสงค์ในการวิจัย

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาการสนับสนุนทางสังคมให้กับครอบครัวของผู้ป่วยจิตเภท พบว่า ผู้ดูแลหลักเมื่อต้องดูแลผู้ป่วยจิตเภท จำนวน 5 ราย พบว่า ผู้ดูแลหลักได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากแหล่งสนับสนุนทางสังคมปฐมภูมิ คือ สมาชิกในครอบครัว ญาติ พี่น้อง และรองลงมา ผู้ป่วยได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากแหล่งสนับสนุนทางสังคมทุติยภูมิ คือ แพทย์ พยาบาล นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ โรงพยาบาล โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลและทีมเครือข่ายชุมชน ผลจากการที่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมทั้ง 5 ด้าน แบ่งเป็นลำดับได้แก่ การสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสาร การสนับสนุนทางสังคมด้านการยอมรับ การสนับสนุนทางสังคมด้านอารมณ์จิตใจ การสนับสนุนทางสังคมด้านการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม การสนับสนุนด้าน

สิ่งของเป็นผลในเชิงบวกต่อการมีความพร้อมในการดูแลผู้ป่วยจิตเภทของผู้ดูแล โดยสรุปได้ดังนี้

- 1) การสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสาร พบว่า ผู้ดูแลหลักได้รับข้อมูลเกี่ยวกับอาการและการดูแลผู้ป่วยจิตเภท การขาดความรู้ทำให้เกิดความกังวล แต่การได้รับข้อมูลจากทีมสหวิชาชีพช่วยให้เข้าใจโรคได้ดีขึ้น
- 2) การสนับสนุนด้านการยอมรับ พบว่า สมาชิกในครอบครัวมีความสำคัญในการยอมรับผู้ป่วย เมื่อผู้ป่วยมีอาการสงบ สมาชิกในครอบครัวเริ่มเห็นความเปลี่ยนแปลงและยอมรับผู้ป่วย
- 3) การสนับสนุนด้านอารมณ์จิตใจ พบว่า การให้กำลังใจจากสมาชิกในครอบครัวช่วยลดความเครียดของผู้ดูแล ทีมสหวิชาชีพให้คำปรึกษาเมื่อเกิดความวิตกกังวล
- 4) การสนับสนุนด้านการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม พบว่า ผู้ดูแลสามารถนำผู้ป่วยเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชนได้เมื่อผู้ป่วยมีอาการสงบ การยอมรับจากชุมชนทำให้ผู้ป่วยสามารถมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ
- 5) การสนับสนุนทางสังคมด้านสิ่งของ พบว่า การช่วยเหลือทางเศรษฐกิจจากสมาชิกในครอบครัวช่วยให้ผู้ดูแลสามารถดูแลผู้ป่วยได้ การสนับสนุนด้านการขนส่งและสิ่งของบริโภคทำให้การดูแลผู้ป่วยเป็นไปได้

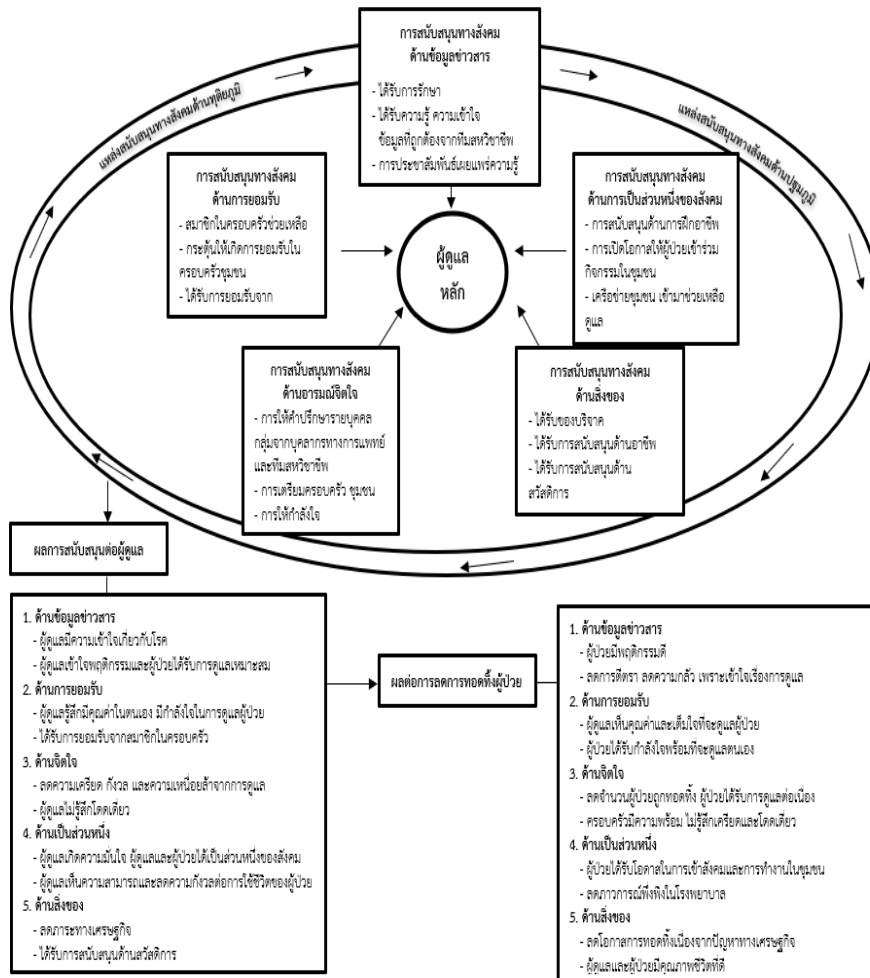
อภิปรายผล

การสนับสนุนทางสังคมทั้ง 5 ด้าน มีผลต่อครอบครัวผู้ป่วยจิตเภท ได้แก่ 1) การสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสาร การได้รับข้อมูลที่ถูกต้องจากทีมสหวิชาชีพในการดูแลผู้ป่วยจิตเภท จะช่วยให้ผู้ดูแลมีแนวทางการดูแลผู้ป่วยจิตเภทได้อย่างเหมาะสม 2) การสนับสนุนการยอมรับ การที่ครอบครัวยอมรับให้การช่วยเหลือผู้ดูแลมีความรักความห่วงใย จะทำให้ผู้ดูแลรู้สึกว่าคุณค่า มีกำลังใจในการดูแลผู้ป่วยจิตเภท ทีมสหวิชาชีพมีส่วนช่วยให้คำปรึกษาเพื่อสร้างความเข้าใจแก่ผู้ดูแลและครอบครัว เพื่อนำผู้ป่วยจิตเภทกลับมาดูแลต่อเองที่บ้าน 3) การสนับสนุนด้านจิตใจ เมื่อผู้ดูแลได้รับกำลังใจจากบุคคลรอบข้างและทีมสหวิชาชีพ ทำให้ผู้ดูแลมีความมั่นใจในการดูแลผู้ป่วย ลดความเครียด ทำให้ผู้ป่วยได้รับการรักษาต่อเนื่อง 4) การสนับสนุนด้านการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม การเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน ส่งผลให้ผู้ดูแลได้รับการยอมรับและไม่ถูกผลักดันออกจากชุมชน 5) การสนับสนุนทางสังคมด้านสิ่งของ พบว่า ผู้ดูแลได้รับการช่วยเหลือจากทีมสหวิชาชีพหรือหน่วยงานในพื้นที่ มีการช่วยเหลือจัดสวัสดิการและการสนับสนุนด้านอาชีพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ เมธิ์ สุทธิศิลป์ และสุดา ภูน้อย (2566) ได้มีการศึกษาเรื่อง การสนับสนุนทางสังคมของครอบครัวต่อผู้ป่วยจิตเวชที่มารับการรักษาในโรงพยาบาลวังเจ้า ผลการศึกษาพบว่า มีการสนับสนุนทางสังคมทั้ง 4 ด้าน การสนับสนุนด้านอารมณ์ พบว่า สมาชิกในครอบครัวมีการให้ความรักความห่วงใย มีความเข้าใจ ความรู้สึกของผู้ป่วยช่วยปลอบโยนผู้ป่วยให้มีจิตใจที่เข้มแข็งไม่ย่อท้อต่อปัญหา ส่วนการสนับสนุนด้านการประเมิน พบว่าสมาชิกในครอบครัวส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับผู้ป่วยในฐานะสมาชิกคนหนึ่งของครอบครัว ส่งเสริมให้ผู้ผู้ป่วยทำกิจวัตรร่วมกัน มีการยกย่อง ชมเชยผู้ป่วยเมื่อทำได้ดี การสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสาร พบว่า สมาชิกในครอบครัวส่วนใหญ่ให้คำแนะนำหรือช่วยแก้ไขเมื่อผู้ป่วยกระทำในสิ่งที่ไม่ถูกต้อง ให้คำชมเชยเมื่อไปพบแพทย์ ผู้ป่วยสามารถสอบถามความการเจ็บป่วยของตนเอง การ

สนับสนุนด้านสิ่งของและบริการ พบว่า สมาชิกในครอบครัวส่วนใหญ่ให้ความช่วยเหลือโดยการพาไปพบแพทย์เมื่อผู้ป่วยมีอาการกำเริบ มีจัดการให้ผู้ป่วยรับประทานยาอย่างต่อเนื่อง และปฏิบัติตัวตามคำแนะนำของแพทย์กระตุ้นให้ผู้ป่วยช่วยเหลือตนเองในกิจกรรมต่าง ๆ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิถีวันต์ หงส์กิตติยานนท์ และ อารยา ทิพย์วงศ์ (2561) ได้มีการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแรงสนับสนุนทางสังคมกับคุณภาพชีวิตในผู้ป่วยจิตเภท จากการศึกษาพบว่า การที่ผู้ป่วยจิตเภทได้รับการสนับสนุนทางสังคมส่งผลทำให้คุณภาพชีวิตของผู้ป่วยดีขึ้น ทำให้ผู้ป่วยจิตเภทได้รับการตอบสนองความต้องการทางด้านอารมณ์ ด้านข้อมูล ข่าวสาร การสร้างสัมพันธภาพและการใช้ทักษะเทคนิคการสื่อสารจะทำให้ผู้ป่วยรู้สึกดี ทำให้รู้สึกว่าคุณค่า มีอาการกำเริบน้อยลง นอกจากนั้นยังเสนอให้มีนโยบายสนับสนุนด้านงบประมาณในการสนับสนุนทางด้านอารมณ์ ด้านการให้ข้อมูลแก่ผู้ป่วยจิตเภท

องค์ความรู้ใหม่

การสนับสนุนทางสังคมในแต่ละด้านนั้น ซึ่งมาจากการสนับสนุนทางสังคม จากแหล่งสนับสนุนปฐมภูมิและแหล่งการสนับสนุนทางสังคมทุติยภูมิ ล้วนมีความเกี่ยวข้องกันอย่างน้อยสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมให้ผู้ดูแลมีความรู้ความเข้าใจ เกิดการยอมรับ มีความรักความอบอุ่น สนับสนุนให้ผู้ป่วยได้มีส่วนร่วมในชุมชนและสังคม พฤติกรรมที่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมดังกล่าวมีผลให้ผู้ดูแลหลักมีตระหนักต่อการดูแลผู้ป่วยจิตเภทโดยเฉพาะการดูแลเรื่องรับประทานยาต่อเนื่อง การนำผู้ป่วยไปพบแพทย์ การส่งต่อข้อมูลให้กับผู้อื่นที่ไม่มีความเข้าใจเรื่องโรคจิตเภท เมื่อผู้ดูแลหลักดูแลผู้ป่วยให้มีอาการสงบสามารถ ใช้ชีวิตได้อย่างปกติ ผู้ดูแลจะเห็นความสำคัญเห็นคุณค่าของตนเองและสามารถช่วยให้ผู้ป่วยจิตเภทเข้าถึง การรักษาได้อย่างรวดเร็ว ไม่เกิดอาการกำเริบซ้ำ ผู้ดูแลไม่เกิดผลกระทบด้านสุขภาพจิต ส่งผลให้เมื่อเข้าสู่กระบวนการรักษา ผู้ดูแลจะเข้ามารับผู้ป่วยกลับไปดูแลเองที่บ้านลดอัตราการทอดทิ้งผู้ป่วยในหอผู้ป่วยในเมื่อผู้ดูแลและผู้ป่วยได้รับการสนับสนุนทางสังคม ดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 การสนับสนุนทางสังคมให้กับครอบครัวของผู้ป่วยจิตเภท

สรุป/ข้อเสนอแนะ

สรุป การสนับสนุนทางสังคมทั้ง 5 ด้าน มีผลต่อครอบครัวผู้ป่วยจิตเภท ได้แก่ 1) การสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสาร การได้รับข้อมูลที่ถูกต้องจากทีมสหวิชาชีพในการดูแลผู้ป่วยจิตเภท จะช่วยให้ผู้ดูแลมีแนวทางการดูแลผู้ป่วยจิตเภทได้อย่างเหมาะสม 2) การสนับสนุนการยอมรับ การที่ครอบครัวยอมรับให้การช่วยเหลือผู้ดูแลมีความรักความห่วงใย จะทำให้ผู้ดูแลรู้สึกว่ามีคุณค่า มีกำลังใจในการดูแลผู้ป่วยจิตเภท ทีมสหวิชาชีพมีส่วนช่วยให้คำปรึกษาเพื่อสร้างความเข้าใจแก่ผู้ดูแลและครอบครัว เพื่อนำผู้ป่วยจิตเภทกลับมาดูแลต่อเนื่องที่บ้าน 3) การสนับสนุนด้านจิตใจ เมื่อผู้ดูแลได้รับกำลังใจจากบุคคลรอบข้างและทีมสหวิชาชีพ ทำให้ผู้ดูแลมีความมั่นใจในการดูแลผู้ป่วย ลดความเครียด ทำให้ผู้ป่วยได้รับการรักษาต่อเนื่อง 4) การสนับสนุนด้านการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม การเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน ส่งผลให้ผู้ดูแลได้รับการยอมรับและไม่ถูกผลักดันออกจาก

ชุมชน 5) การสนับสนุนทางสังคมด้านสิ่งของ พบว่า ผู้ดูแลได้รับการช่วยเหลือจากทีมสหวิชาชีพหรือหน่วยงานในพื้นที่ มีการช่วยเหลือจัดสวัสดิการและการสนับสนุนด้านอาชีพ

ผลการวิจัยได้ข้อค้นพบจากการวิจัยนำมาสู่การวิเคราะห์เพื่อสร้างข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการทำงานร่วมกับผู้ป่วย

1.1 ด้านการส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับโรคจิตเภท ควรให้มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมความรู้เรื่องโรคทางจิตเภท ลักษณะอาการของโรคจิตเภท การสังเกตระยะเริ่มต้นของการมีอาการของโรคจิตเภทให้กับประชาชนที่เข้ารับบริการในโรงพยาบาล หรือส่งเสริมความรู้ให้กับบุคลากรภายในโรงพยาบาล ได้มีความรู้ความเข้าใจ พร้อมส่งต่อข้อมูลที่ถูกต้องให้กับบุคคลอื่น

1.2 ด้านการลงพื้นที่ให้ความรู้แก่ชุมชน ควรสนับสนุนให้มีการลงพื้นที่เข้าไปให้ความรู้แก่ชุมชนในเขตความรับผิดชอบของโรงพยาบาลเดือนละ 1 ครั้ง ร่วมกับทีมสหวิชาชีพที่เกี่ยวข้องเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้ครอบครัวหรือชุมชน รวมถึงเครือข่ายชุมชนที่มีผู้ป่วยจิตเภทได้เรียนรู้และเข้าใจเรื่องโรคจิตเภท

1.3 ด้านการประชาสัมพันธ์สิทธิประโยชน์และสวัสดิการ ควรประชาสัมพันธ์ทรัพยากรด้านเงินสนับสนุนช่วยเหลือแก่ผู้ประสบปัญหาทางสังคมให้ได้รับข้อมูลสิทธิประโยชน์ขั้นพื้นฐานเพื่อใช้ผู้ดูแล ผู้ป่วย ประชาชน สามารถเข้าถึงรับบริการได้

2. ข้อเสนอแนะต่อผู้ดูแลผู้ป่วยและทีมสหวิชาชีพ

2.1 ความสำคัญในการตระหนักของผู้ดูแลผู้ป่วยจิตเภท ผู้ดูแลผู้ป่วยจิตเภทควรเห็นความสำคัญของอาการป่วยที่มีความผิดปกติ เพื่อให้ผู้ป่วยสามารถเข้ารับการรักษาได้อย่างรวดเร็ว

2.2 ความสำคัญของการใช้ยาอย่างถูกต้อง ผู้ดูแลตระหนักและเห็นความสำคัญของการกินยาต่อเนื่องของผู้ป่วย การเฝ้าระวังเพื่อไม่ให้ผู้ป่วยหยุดยาเอง การนำผู้ป่วยมาติดตามนัดต่อเนื่องเพื่อลดการเจ็บป่วยซ้ำและผู้ดูแลไม่เกิดปัญหาทางสุขภาพจิตตามมา

2.3 การทำงานเชิงรุกของทีมสหวิชาชีพ 1) ทีมสหวิชาชีพต้องทำงานเชิงรุกมากขึ้น ในการลงพื้นที่ให้ความรู้ข้อมูลข่าวสาร หรือประชาสัมพันธ์ที่จำเป็นต่อประชาชน ผู้รับบริการ ผู้ดูแล หรือชุมชน 2) ทีมสหวิชาชีพควรมีการส่งเสริมหรือสนับสนุนการให้กำลังใจแก่ผู้ดูแลที่ต้องดูแลผู้ป่วยจิตเภทอยู่ยากลำบาก เข้าไปทำงานร่วมกับผู้ดูแล ครอบครัว และชุมชน

3. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในครั้งต่อไป

3.1 การศึกษาเรื่องผลกระทบจากการมีพฤติกรรมกำเริบซ้ำของผู้ป่วยในระหว่างกลับไปดูแลต่อเนื่องที่บ้าน ซึ่งการศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยจะศึกษาเฉพาะข้อมูลการสนับสนุนทางสังคมที่ให้กับผู้ดูแลที่ดูแลผู้ป่วยจิตเภท

3.2 การศึกษาการการสนับสนุนทางสังคมผู้ป่วยจิตเภทในรายที่อาการสงบ เพื่อศึกษาถึงความต้องการของผู้ป่วยจิตเภท โดยการศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยสอบถามเฉพาะข้อมูลของผู้ดูแลหลักและทีมสหวิชาชีพเท่านั้น ไม่ได้ลงสอบถามข้อมูลกับผู้ป่วยจิตเภท

เอกสารอ้างอิง

- ชุติมา เทียนทอง และคณะ. (2564). การกลับมารักษาซ้ำในโรงพยาบาล ของผู้ป่วยที่ได้รับการดูแลแบบประคับประคอง ศูนย์การุณรักษ์ โรงพยาบาลศรีนครินทร์. ศรีนครินทร์เวชสาร, 36(4), 469-473.
- ชุมพร รุ่งเรือง. (2542). การสนับสนุนทางสังคมของผู้ป่วยภาวะเจ็บป่วยเรื้อรังที่เข้ารับการรักษาในแผนกอายุรกรรม โรงพยาบาลหนองคาย. วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- จิตวันต์ หงส์กิตติยานนท์ และอารยา ทิพย์วงศ์. (2561). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแรงสนับสนุนทางสังคมกับคุณภาพชีวิตในผู้ป่วยจิตเภท. วารสารพยาบาลทหารบก, 19(พิเศษ), 487-494.
- เมธี สุทธิศิลป์ และ สุดา ภูน้อย. (2566). การสนับสนุนทางสังคมของครอบครัวต่อผู้ป่วยจิตเวชที่มารับการรักษาในโรงพยาบาลวังเจ้า. วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี นอร์ทเทิร์น, 4(2), 102-119.
- โรงพยาบาลปากช่องนานา. (2567). ข้อมูลคลินิกสุขภาพจิต. นครราชสีมา: คลินิกสุขภาพจิต โรงพยาบาลปากช่องนานา.
- สุภาภรณ์ ดั่งแพง. (2531). ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้การสนับสนุนจากคู่สมรสกับการดูแลตนเองในผู้ป่วยที่ได้รับการรักษาด้วยวิธีจัดของเสียทางเยื่อช่องท้องด้วยตนเอง. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล.
- อัจฉรา ศักกรากูร (2550). การปรับตัวของผู้ป่วยจิตเภทที่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัว กรณีศึกษาโรงพยาบาลศรีธัญญา. วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เอมิกา กลยน์ และคณะ. (2558). ปัจจัยคัดสรรที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของผู้ดูแลผู้ป่วยจิตเภทที่ให้การดูแลผู้ป่วยที่บ้าน. วารสารพยาบาลตำรวจและวิทยาศาสตร์สุขภาพ, 7(1), 128-140.
- Cobb, S. (1976). Social support as moderator of life stress. Psychosomatic Medicine, 34, 300-314.
- Perlick, D. A., et al. (2001). Adverse effects of perceived stigma on social adaptation of person diagnosed with bipolar affective disorder. Psychiatric Services, 52(12), 1627-1632.
- Thoits, P. A. S. (1986). Social support as coping assistance. Journal of Consulting and Clinical Psychological, 54(4), 416-423.

คุณภาพบริการด้านงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนสูง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี*

QUALITY OF DISASTER PREVENTION AND RELIEF SERVICES OF NON
SUNG SUBDISTRICT ADMINISTRATIVE ORGANIZATION, MUEANG
DISTRICT, UDON THANI PROVINCE

จกพันธ์ ทองขันธ¹ และ โกศล สอดส่อง²

Jakkapun Thongkun And Asst. Prof. Dr. Koson Sodsong²

¹⁻²วิทยาลัยพินธุบัณฑิต วิทยาลัยพินธุบัณฑิต

¹⁻²Pitchayabundit College, Thailand.

Corresponding Author's Email: jomarmy1453@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) คุณภาพบริการด้านงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย 2) เปรียบเทียบคุณภาพบริการด้านงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ที่จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ และ 3) แนวทางการพัฒนาคุณภาพบริการด้านงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กลุ่มตัวอย่าง คือประชาชน ที่อาศัยอยู่องค์การบริหารส่วนตำบลโนนสูง จำนวน 386 คน ด้วยการใช้สูตรของ Yamane เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมเป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ จำนวน ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ข้อมูล ทดสอบสมมติฐาน โดยใช้สถิติค่าที (t-test) และใช้สถิติเอฟ (f-test)

ผลการวิจัยพบว่า

1. คุณภาพบริการด้านงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนสูง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.55$) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านบุคลากร ($\bar{X} = 3.60$) รองลงมา คือ ด้านอุปกรณ์อำนวยความสะดวก ($\bar{X} = 3.55$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านบริหารจัดการ ($\bar{X} = 3.46$)

2. การเปรียบเทียบระดับคุณภาพบริการด้านงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย โดยภาพรวมประชาชนที่มีเพศ อายุ และระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณภาพบริการด้านงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

---

* Received 30 April 2025; Revised 17 May 2025; Accepted 25 May 2025

ส่วนประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณภาพบริการด้านงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ไม่แตกต่างกัน

3. แนวทางการพัฒนาคุณภาพบริการด้านงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ได้แก่ จัดฝึกอบรมและสัมมนาเกี่ยวกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เช่น การฝึกอบรมการปฏิบัติการในสถานการณ์ฉุกเฉิน การจัดการภัยพิบัติ และการช่วยชีวิตในภาวะฉุกเฉิน ให้แก่บุคลากรผู้ปฏิบัติงาน

คำสำคัญ : คุณภาพบริการ, งานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย, องค์การบริหารส่วนตำบล

ABSTRACT

This research aimed to study 1) the quality of disaster prevention and mitigation services, 2) compare the quality of disaster prevention and mitigation services classified by gender, age, education level, and occupation, and 3) guidelines for developing the quality of disaster prevention and mitigation services. The sample group consisted of 386 people living in Non Sung Subdistrict Administrative Organization using Yamane's formula. The instrument used for data collection was a questionnaire. The statistics used for analysis were number, percentage, mean, and standard deviation. The data were analyzed and hypotheses were tested using t-test and f-test. The results of the research found that:

1. The quality of disaster prevention and mitigation services of Non Sung Subdistrict Administrative Organization was at a high level overall ($\bar{X} = 3.55$). When considering each aspect, the aspect with the highest average value was personnel ($\bar{X} = 3.60$), followed by facilities ($\bar{X} = 3.55$), and management ($\bar{X} = 3.46$).

2. Comparison of disaster prevention and mitigation service quality levels Overall, people with different genders, ages, and education levels have different opinions on the quality of disaster prevention and mitigation services with statistical significance at the 0.05 level. People with different occupations have similar opinions on the quality of disaster prevention and mitigation services.

3. Guidelines for developing the quality of disaster prevention and mitigation services include organizing training and seminars on disaster prevention

and mitigation, such as training on emergency operations, disaster management, and emergency life-saving for personnel.

Keywords: Service quality, disaster prevention and relief work, Subdistrict Administrative Organization

บทนำ

ในสถานการณ์ปัจจุบัน ภัยพิบัติซึ่งเป็นมิติของสาธารณภัยนั้นมีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและมีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น การทำงานในด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยถือเป็นบทบาทที่สำคัญและจำเป็น ซึ่งทุกหน่วยงานจำเป็นต้องร่วมมือกันเพื่อเตรียมความพร้อมในการรับมือกับสถานการณ์ที่อาจเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ช่วยให้สามารถบรรเทาทุกข์ได้ทันเวลาและสร้างผลให้เกิดความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนและภาครัฐ ส่งผลให้ความมั่นคงปลอดภัยของประเทศมีความแข็งแกร่งขึ้น โดยสาธารณภัยเกิดจากความแปรปรวนทางภูมิอากาศที่โลกเผชิญ การเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ และการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างสังคมไทยที่กำลังเคลื่อนจากชนบทสู่เมืองอย่างรวดเร็ว ทำให้ประชาชนอยู่ในพื้นที่ที่มีความเสี่ยงสูงมากขึ้น ส่งผลให้ความเสียหายจากภัยพิบัติรุนแรงยิ่งขึ้น ทั้งจากภัยธรรมชาติ เช่น พายุ น้ำท่วม สภาพอากาศหนาว หรือภัยแล้ง และภัยที่เกิดจากกิจกรรมของมนุษย์ เช่น ไฟไหม้ อุบัติเหตุทางขนส่ง และภัยจากสารเคมีหรือวัสดุอันตราย มิติการทำไม้ทำลายป่าและการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างเกินความจำเป็น รวมถึงการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในปริมาณมาก ล้วนส่งผลให้ภัยพิบัติรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ สหประชาชาติ (UN) ได้วางวาระการพัฒนาหลังปี 2558 ตามแนวคิด “การพัฒนาที่ยั่งยืน” โดยประเด็นสำคัญคือการสร้างเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยเฉพาะเป้าหมายที่ 13 ซึ่งเกี่ยวข้องกับการรับมือการเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศ นำไปสู่การประชุมสหประชาชาติว่าด้วยการลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติครั้งที่ 3 ที่เมืองเซนได ประเทศญี่ปุ่น ซึ่งประเทศไทยได้เข้าร่วมรับรองกรอบการดำเนินงานเซนไดเพื่อลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติในช่วงปี 2558 ถึง 2573 โดยมีมุ่งหวังในการป้องกันความเสี่ยงใหม่และลดความเสี่ยงที่มีอยู่ เพื่อทำให้ความเปราะบางต่อภัยพิบัติลดน้อยลง และช่วยเตรียมความพร้อมในการเผชิญเหตุและการฟื้นฟูอย่างมีประสิทธิภาพหลังจากเกิดเหตุการณ์นั้นๆ (DDPM, 2015)

การเมืองการปกครองส่วนท้องถิ่นไทยเริ่มเป็นที่รู้จักกันครั้งแรกในรัชสมัยพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 พระองค์ได้ปฏิรูปการปกครองใน พ.ศ. 2435 เพื่อแก้ไขปัญหาที่สำคัญของชาติไทยในขณะนั้นซึ่งมีอยู่ด้วยกัน 2 ประการ คือ ประการที่ 1 คือปัญหาที่เกี่ยวข้องกับเอกภาพของชาติบ้านเมือง ซึ่งเกี่ยวข้องกับเอกราชและความมั่นคงของชาติไทย เพราะการปกครองของไทยในสมัยก่อนยังคงยึดแนวความคิดและระบบการปกครองในสมัย

อยุธยาที่แบ่งการปกครองออกเป็นราชธานี ประกอบไปด้วยหัวเมืองชั้นในและหัวเมืองชั้นนอก ซึ่งจะเป็นการปกครองของไทยอย่างแท้จริงในสมัยนั้น ประการที่ 2 จะเกี่ยวข้องกับผลลัพท์ของการปกครองของประเทศและความเป็นอยู่ของราษฎรที่มีความลำบาก ซึ่งมีวิธีการดำรงชีวิตที่มีความลำบากอันเนื่องมาจากรัฐบาลยังขาดความรู้สมัยใหม่มาพัฒนาประเทศทำให้การบริหารงานส่วนราชการด้อยประสิทธิภาพ ฉะนั้นด้วยปัญหาทั้ง 2 ประการ รัฐกาลที่ 5 จึงได้จัดการปกครองใหม่ โดยทรงแบ่งการปกครองและการบริหารประเทศออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ การปกครองส่วนกลาง การปกครองส่วนภูมิภาค และการปกครองส่วนท้องถิ่น ตามที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน (เฉลิมพงศ์ มีสมนัย, 2562)

ซึ่งในการปฏิบัติงานของป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ยังคงพบและประสบปัญหาของท้องถิ่นและประชาชนในชุมชน โดยมีการแก้ปัญหาแล้วก็ยังเกิดขึ้นอีกซ้ำ ๆ ในทุกปี อาทิ 1) ปัญหาด้าน อุทกภัย น้ำท่วมในฤดูฝน 2) ปัญหาด้านवादภัย ไฟไหม้ในฤดูร้อน (ในช่วงเก็บเกี่ยวผลผลิตสวนอ้อยและไร่นา) 3) ปัญหาการตัดต้นไม้ในเขตชุมชน ต้นไม้ล้มทับบ้านเรือนในช่วงฤดูฝน 4) ปัญหาด้านการจราจร ถนนพัง ซ่อมแซมถนนเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ประชาชน 5) ปัญหาด้านความปลอดภัย งูและสัตว์เลื้อยคลานเข้าที่พักอาศัย 6) ปัญหาหอบายน้ำอุทกภัย อันเกิดจากขยะและสิ่งปฏิกูลต่างๆ และ 6) ปัญหาเสาเสพติด โดยนำส่งไปบำบัดตามสถานพยาบาลและดูแลพฤติกรรมอย่างใกล้ชิด การให้บริการประชาชนในพื้นที่นั้นเป็นภารกิจสำคัญอย่างหนึ่งขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนสูง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี โดยงานที่ให้บริการหลัก ๆ ได้แก่ งานโครงสร้างพื้นฐาน งานอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม งานพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน งานส่งเสริมผู้สูงอายุ เด็ก สตรี งานกีฬานันทนาการ และการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ซึ่งเป็นงานบริการอย่างหนึ่งที่ต้องติดต่อสื่อสารและทำความเข้าใจกับประชาชน และเป็นงานที่ต้องติดต่อประสานงานกับหน่วยอื่นจึงทำให้การบริการและการให้ความช่วยเหลือล่าช้า แต่เนื่องจากประชาชนยังไม่เข้าใจเกี่ยวกับระเบียบการให้บริการและการให้ความช่วยเหลือด้านภัยต่าง ๆ เท่าที่ควร ประชาชนในพื้นที่จึงเกิดความรู้สึกไม่พึงพอใจในการให้บริการด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (องค์การบริหารส่วนตำบลโนนสูง, 2567)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาในข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาวิจัยเรื่อง คุณภาพบริการด้านงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนสูง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ผลจากการวิจัยในครั้งนี้จะสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการพิจารณาฝึกอบรมให้ความรู้ แนะนำในลักษณะพี่เลี้ยง ในด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในการจัดทำแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย การเตรียมตัวก่อนเกิดเหตุระหว่างเกิดเหตุ และภายหลังเกิดเหตุ และจัดทำเป็นองค์ความรู้ของชุมชนเพื่อใช้ประโยชน์ในภายภาคหน้าต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับคุณภาพบริการด้านงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนสูง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับคุณภาพบริการด้านงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนสูง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ที่จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาคุณภาพบริการด้านงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนสูง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี

สมมติฐานการวิจัย

1. ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณภาพบริการด้านงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนสูง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี แตกต่าง
2. ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณภาพบริการด้านงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนสูง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี แตกต่าง
3. ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณภาพบริการด้านงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนสูง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี แตกต่าง
4. ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณภาพบริการด้านงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนสูง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี แตกต่าง

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ประชาชนที่มีสิทธิ์เลือกตั้ง ที่อาศัยอยู่ในเขตขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนสูง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี จำนวน 10,744 คน (องค์การบริหารส่วนตำบลโนนสูง, 2568)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากการใช้ Taro Yamane. (1973). ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% จากประชากร 10,744 คน จะได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 386 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับคุณภาพบริการด้านป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย องค์การบริหารส่วนตำบลโนนสูง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 คุณลักษณะของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นข้อมูลส่วนตัว ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check - List)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับระดับคุณภาพบริการด้านงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนสูง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ 1) ด้านบุคลากร 2) ด้านอุปกรณ์อำนวยความสะดวก 3) ด้านขบวนการ และ 4) ด้านบริหารจัดการ ที่ผู้วิจัยสร้างลักษณะของแบบสอบถามตอนนี้เป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะ เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาคุณภาพบริการด้านงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนสูง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี เป็นแบบปลายเปิด (Open-Ended)

3. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือแบบสอบถาม

1. ศึกษาค้นคว้าทฤษฎี เอกสารวิชาการ ตำรางานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพบริการด้านงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างแบบสอบถาม

2. สร้างแบบสอบถามฉบับร่าง โดยสร้างข้อคำถามตามกรอบแนวคิดที่กำหนดขึ้น

3. นำแบบสอบถามฉบับร่าง เสนออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไขในด้านความเที่ยงตรง (Validity) ทั้งด้านความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) ด้านรูปแบบ (Format) และภาษา (Wording) ที่ใช้ โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง ระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (Index of item Objective Congruence: IOC) 0.67 - 1.00

4. นำแบบสอบถามกลับไปปรับปรุงตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา และผู้เชี่ยวชาญ

5. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้ (Try out) กับประชาชนที่มีสิทธิ์เลือกตั้ง ที่อาศัยอยู่ในเขต องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านขาว อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจริง จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สัมประสิทธิ์อัลฟา (Coefficient of Alpha) ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.848

6. จัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

11. ขอนหนังสือจากคณะรัฐศาสตร์ วิทยาลัยพินิจบัณฑิต ถึงคณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลโนนสูง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี เพื่อขออนุญาตในการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยจากประชาชนที่มีสิทธิ์เลือกตั้ง ที่อาศัยอยู่ในเขตขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนสูง

2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามซึ่งได้จัดเตรียมไว้แล้วนำไปส่งให้กับกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเองตามที่ได้นัดหมายไว้แล้ว เพื่อแนะนำตัวพร้อมชี้แจงวัตถุประสงค์และประโยชน์ของการวิจัย ขออนุญาตเก็บข้อมูล แจกแบบสอบถามการวิจัยและขอรับกลับในวันเดียวกันด้วยตนเอง

3. นำแบบสอบถามที่ได้รับมาตรวจสอบความสมบูรณ์ ความถูกต้อง และลงรหัสเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ ได้แก่ 1) ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาในแบบสอบถาม โดยหาค่า ดัชนีความสอดคล้อง ระหว่างข้อคำถามแต่ละข้อกับวัตถุประสงค์ (IOC: Index of Item Objective Congruence) และ 2) หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาตามวิธี ของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient)

2. สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ 1) สถิติทดสอบ t-test แบบ Independent Samples และ 2) สถิติทดสอบ F-test แบบ One-way ANOVA กรณีพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติ ทดสอบรายคู่โดยใช้วิธีทดสอบตามวิธีของเชฟเฟ (Scheffe) เนื่องจากสามารถใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่เท่ากันหรือต่างกันได้

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาระดับคุณภาพบริการด้านงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนสูง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี

ตารางที่ 1 คุณภาพบริการด้านงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์การบริหารส่วน ตำบลโนนสูง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวม

คุณภาพบริการด้านงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของ องค์การบริหารส่วนตำบลโนนสูง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านบุคลากร	3.60	0.65	มาก
2. ด้านอุปกรณ์อำนวยความสะดวก	3.55	0.70	มาก
3. ด้านขบวนการ	3.51	0.64	มาก
4. ด้านบริหารจัดการ	3.46	0.81	ปานกลาง
รวม	3.55	0.52	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า คุณภาพบริการด้านงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนสูง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.55$, S.D = 0.52) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านบุคลากร ($\bar{X} = 3.60$, S.D = 0.65) รองลงมา คือ ด้านอุปกรณ์อำนวยความสะดวก ($\bar{X} = 3.55$, S.D = 0.70) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านบริหารจัดการ ($\bar{X} = 3.46$, S.D = 0.81)

2. ผลเปรียบเทียบระดับคุณภาพบริการด้านงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนสูง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ที่จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ

ตารางที่ 2 สรุปผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบระดับคุณภาพบริการด้านงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนสูง อำเภอเมือง จังหวัด อุดรธานี ที่จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ โดยภาพรวม

ปัจจัยส่วนบุคคล		t / F	P-value	สรุปสมมติฐานการวิจัย
	เพศ	-2.144	0.033*	เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้
	อายุ	19.034	0.000*	เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้
	ระดับการศึกษา	5.949	0.000*	เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้
	อาชีพ	0.337	0.126	ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

จากตารางที่ 2 พบว่า การเปรียบเทียบระดับคุณภาพบริการด้านงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนสูง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ที่จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ โดยภาพรวมประชาชนที่มีเพศ อายุ และระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณภาพบริการด้านงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนสูง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณภาพบริการด้านงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนสูง ไม่แตกต่างกัน

3. แนวทางการพัฒนาคุณภาพบริการด้านงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนสูง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ได้แก่ 1) จัดฝึกอบรมและสัมมนาเกี่ยวกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เช่น การฝึกอบรมการปฏิบัติการในสถานการณ์ฉุกเฉิน การจัดการภัยพิบัติ และการช่วยชีวิตในภาวะฉุกเฉิน ให้แก่บุคลากรผู้ปฏิบัติงาน 2) ใช้เทคโนโลยีใหม่ๆ เช่น โดรนในการตรวจสอบพื้นที่ประสบภัย หรือใช้ระบบข้อมูลทางภูมิศาสตร์ (GIS) เพื่อการวางแผนและตัดสินใจที่รวดเร็วและแม่นยำ 3) ฝึกซ้อมร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ฝึกซ้อมการอพยพและการช่วยเหลือผู้ประสบภัยในพื้นที่ต่าง ๆ และ 4) จัดฝึกซ้อมต่าง ๆ เช่น ฝึกซ้อมการดับเพลิงหรือฝึกซ้อมรับมือภัยพิบัติ โดยมีการทบทวนและปรับปรุงแผนทุกปี

อภิปรายผลการวิจัย

1. คุณภาพบริการด้านงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนสูง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านบุคลากร รองลงมา คือ ด้านอุปกรณ์อำนวยความสะดวก และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านบริหารจัดการ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ทางองค์การบริหารส่วนตำบลโนนสูง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี มีบทบาทสำคัญในการดูแลความปลอดภัยของประชาชนในพื้นที่ โดยการเตรียมความพร้อมในกรณีเกิดภัยพิบัติ เช่น การให้การช่วยเหลือผู้ประสบภัย การจัดการและบรรเทาผลกระทบจากภัยธรรมชาติ การจัดตั้งระบบเตือนภัย และการฝึกอบรมประชาชนให้มีความรู้ในการป้องกันตัวเองในสถานการณ์ฉุกเฉิน อีกทั้งยังมีการจัดตั้งหน่วยงานหรือทีมงานที่พร้อมเข้าช่วยเหลือในเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในชุมชน การมีการประสานงานกับหน่วยงานภายนอกและคุณภาพบริการที่สามารถเข้าถึงประชาชนได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพจึงทำให้ระดับคุณภาพบริการอยู่ในระดับที่มาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาวิจัยของเหรียญชัย บุญธรรม และอลงกรณ์ อรรถแสง (2564) ได้ศึกษาเรื่องความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ ผลการวิจัยพบว่าความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.95$) และเมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 7 ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านโครงสร้าง ($\bar{X}=4.09$) รองลงมาด้านความสามารถ ($\bar{X}=4.03$) ด้านระบบ ($\bar{X}=3.98$) ด้านแบบของการบริหาร ($\bar{X}=3.96$) ด้านค่านิยมร่วมของคนในองค์กร ($\bar{X}=3.92$) ด้านกลยุทธ์ ($\bar{X}=3.91$) และด้านบุคลากร ($\bar{X}=3.77$) ที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้เพราะองค์การบริหารส่วนตำบลได้มีการกระตุ้นและผลักดันให้บุคลากรปฏิบัติงานด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยอย่างมีประสิทธิภาพ และมีงบประมาณสนับสนุนให้เพียงพอทำให้การปฏิบัติงานเกิดความต่อเนื่องตามนโยบายขององค์กร สอดคล้องกับงานวิจัยของพงศ์วุฒิ อุประและทับทิม สุขพิน (2561) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอยาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนในภาพรวม 4 ด้าน พบว่า ส่งผลในระดับมาก

2. ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบระดับคุณภาพบริการด้านงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนสูง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ที่จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ สามารถนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

2.1 การเปรียบเทียบคุณภาพบริการด้านงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนสูง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ที่จำแนกตามเพศ โดยภาพรวมประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณภาพบริการด้านงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนสูง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 อาจเป็นเพราะว่าผู้ชายและผู้หญิงอาจมีประสบการณ์และมุมมองที่ต่างกันในการเผชิญกับเหตุการณ์ภัยพิบัติต่าง ๆ เช่น ผู้ชายอาจมีบทบาทในด้านการช่วยเหลือและการจัดการสถานการณ์ฉุกเฉินมากกว่า ขณะที่ผู้หญิงอาจมองถึงความสำคัญของการดูแลสุขภาพและความปลอดภัยในมุมที่ต่างออกไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของโกศล สอดส่อง (2565) วิจัยเรื่อง การปฏิบัติงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของเทศบาลตำบลนาคำไฮอำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู ผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของเทศบาลตำบลนาคำไฮ อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู โดยภาพรวม พบว่าประชาชนที่มีเพศต่างกัน เห็นว่าการปฏิบัติงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของเทศบาลตำบลนาคำไฮ อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภูด้านอาชีพ ทำให้ความคิดเห็นของประชาชนแตกต่างกันอย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของโกวิท กระจ่าง (2565) วิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตเทศบาลตำบลชุมพลบุรี อำเภอชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์ ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ในเขตเทศบาลตำบลชุมพลบุรี อำเภอชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์ โดยจำแนกตามคุณลักษณะส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ในเขตเทศบาลตำบลชุมพลบุรี อำเภอชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2.2 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวคุณภาพบริการด้านงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนสูง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ที่จำแนกตามอายุ โดยภาพรวมประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณภาพบริการด้านงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนสูง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ที่เป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะว่าคนที่มีอายุมากกว่าจะมีประสบการณ์หรือความเข้าใจในสถานการณ์ภัยพิบัติมากกว่า อาจทำให้มีความคิดเห็นที่แตกต่างจากคนรุ่นใหม่ที่ไม่ค่อยประสบกับเหตุการณ์ภัยพิบัติมากนัก หรือมองเห็นจากมุมมองที่ต่างออกไป คนรุ่นใหม่มักจะมีการเข้าถึงข้อมูลที่รวดเร็วและทันสมัยผ่านเทคโนโลยีดิจิทัล ซึ่งอาจทำให้พวกเขามีความคุ้นเคยกับการใช้บริการและเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและบรรเทาภัยพิบัติมากขึ้น ในขณะที่คนสูงอายุมักมีการเข้าถึงข้อมูลที่ช้ากว่าและอาจไม่คุ้นเคยกับเทคโนโลยีใหม่ๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของเจษฎาวัตร โพธิ์ชัยศรี และโกศล สอดส่อง (2564) วิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสา

ธารณภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลโพนสูง อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลโพนสูง อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี ที่จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล โดยภาพรวมพบว่า อายุแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของโกศล สอดส่อง (2565) วิจัยเรื่อง การปฏิบัติงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของเทศบาลตำบลนาคำไฮอำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู ผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของเทศบาลตำบลนาคำไฮ อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู โดยภาพรวมพบว่าประชาชนที่มีอายุต่างกัน เห็นว่าการปฏิบัติงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของเทศบาลตำบลนาคำไฮ อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภูด้านอาชีพ ทำให้ความคิดเห็นของประชาชนแตกต่างกันอย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2.3 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวคุณภาพบริการด้านงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลโพนสูง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ที่จำแนกตามระดับการศึกษา โดยภาพรวมประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณภาพบริการด้านงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลโพนสูง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้ที่มีการศึกษาสูงมักมีโอกาสในการเข้าถึงข้อมูลจากสื่อต่าง ๆ หรือช่องทางออนไลน์ได้ง่ายขึ้น ซึ่งทำให้พวกเขามีการรับรู้ข้อมูลที่ถูกต้องและทันสมัยเกี่ยวกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยมากกว่าผู้ที่มีการศึกษาต่ำกว่า คนที่มีการศึกษาสูงอาจมีความคาดหวังในมาตรฐานการบริการที่สูงกว่า เนื่องจากพวกเขามีความรู้ในกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ซึ่งอาจทำให้เกิดความแตกต่างในความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลสอดคล้องกับงานวิจัยของเจษฎาวรรต โพธิ์ชัยศรี และโกศล สอดส่อง (2564) วิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลโพนสูง อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลโพนสูง อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี ที่จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล โดยภาพรวมพบว่าระดับการศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของโกศล สอดส่อง (2565) วิจัยเรื่อง การปฏิบัติงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของเทศบาลตำบลนาคำไฮอำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู ผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของเทศบาลตำบลนาคำไฮ อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู โดยภาพรวมพบว่าประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน เห็นว่าการปฏิบัติงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของเทศบาลตำบลนาคำไฮ อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภูด้านอาชีพ ทำให้ความคิดเห็นของประชาชนแตกต่างกันอย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2.4 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวคุณภาพบริการด้านงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนสูง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ที่จำแนกตามอาชีพ โดยภาพรวมประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณภาพบริการด้านงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนสูง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ไม่แตกต่างกัน ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า คุณภาพบริการด้านงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเป็นบริการพื้นฐานที่มีผลกระทบต่อทุกคนไม่ว่าจะมีอาชีพอะไร การจัดการและการดูแลความปลอดภัยในพื้นที่ เช่น การเตรียมพร้อมในกรณีเกิดภัยพิบัติ การให้ข้อมูลและคำแนะนำในสถานการณ์ต่าง ๆ เป็นสิ่งที่สำคัญสำหรับทุกคนในชุมชน การได้รับข้อมูลหรือคุณภาพบริการเหล่านี้มีประโยชน์โดยตรงกับชีวิตความเป็นอยู่ของทุกคน และทุกคนต้องการความปลอดภัยไม่ว่าจะทำอาชีพอะไร คุณภาพบริการนี้จึงมีความสำคัญร่วมกัน และการรับรู้หรือการประเมินผลบริการนี้จึงไม่แตกต่างกันตามอาชีพของแต่ละบุคคล สอดคล้องกับงานวิจัยของเจษฎาวุฒิ โพธิ์ชัยศรี และโกศล สอดส่อง (2564) วิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนสูง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ผลการวิจัย พบว่า การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนสูง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ที่จำแนกตามอาชีพ พบว่าโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านก็ไม่แตกต่างกัน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของเจษฎาวุฒิ โพธิ์ชัยศรี และโกศล สอดส่อง (2564) วิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนสูง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ผลการวิจัย พบว่า การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยตำบลหนองหลวงโดยจำแนกตามอาชีพ พบว่าโดยภาพรวมด้าน ไม่มีความแตกต่างกัน

องค์ความรู้ใหม่

สรุป/ข้อเสนอแนะ

คุณภาพบริการด้านงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนสูง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก การเปรียบเทียบระดับคุณภาพบริการด้านงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนสูง ที่จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ โดยภาพรวมประชาชนที่มีเพศ อายุ และระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณภาพบริการด้านงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนสูง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณภาพบริการด้านงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนสูง ไม่แตกต่างกัน และแนวทางการพัฒนาคุณภาพบริการด้านงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนสูง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ได้แก่ จัดฝึกอบรมและสัมมนาเกี่ยวกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เช่น การฝึกอบรมการปฏิบัติการในสถานการณ์ฉุกเฉิน การจัดการภัยพิบัติ และการช่วยชีวิตในภาวะฉุกเฉิน ให้แก่บุคลากรผู้ปฏิบัติงานมีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยในครั้งนี้ไปใช้ ดังนั้นองค์การบริหารส่วนตำบลโนนสูง ควรมีการดำเนินการดังนี้ 1) พัฒนาแผนการป้องกันและบรรเทาสา

ธารณภัยในระดับตำบล ซึ่งรวมถึงการระบุประเภทภัยพิบัติที่อาจเกิดขึ้น (เช่น น้ำท่วม, ไฟไหม้, ภัยแล้ง ฯลฯ) และกำหนดวิธีการรับมือ การป้องกัน และการฟื้นฟู 2) จัดฝึกซ้อมให้กับเจ้าหน้าที่และชุมชนในด้านการรับมือภัยพิบัติ เช่น การอพยพ การใช้เครื่องมือป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และการแจ้งเตือนภัย 3) จัดเตรียมเครื่องมือและอุปกรณ์สำหรับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เช่น ถังดับเพลิง เรือท้องแบน เครื่องมือแพทย์ หรือรถยนต์สำหรับใช้ในการกักฉุกเฉิน 4) สร้างคลังสำรองอุปกรณ์และวัสดุที่จำเป็น เช่น อาหาร น้ำดื่ม ยารักษาโรค เสื้อผ้า ชุดปฐมพยาบาล เพื่อให้สามารถใช้ในกรณีฉุกเฉินได้ทันที และ 5X จัดอบรมให้กับเจ้าหน้าที่ท้องถิ่น เพื่อเสริมสร้างความรู้และทักษะในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เช่น การให้ความรู้เกี่ยวกับการประเมินความเสี่ยง การใช้เทคโนโลยีในการติดตามและแจ้งเตือนภัย และ มีข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป 1) ควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนสูง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี เพื่อนำผลการวิจัยนำไปพัฒนาการปฏิบัติงานของพนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และ 2) คุณภาพบริการด้านงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนสูง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี เปรียบเทียบกับท้องถิ่นในตำบลอื่น ๆ เพื่อหาข้อแตกต่างและหาแนวทางการพัฒนา

เอกสารอ้างอิง

- โกศล สอดส่อง. (2565). การปฏิบัติงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของเทศบาลตำบลนาคำไฮ อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู. *Journal of Modern Learning Development*, 7(3), 100-113.
- โกวิทย์ กระแสโท. (2565). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขต เทศบาลตำบลชุมพลบุรี อำเภอชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์. มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- เจษฎาวัตร โพธิ์ชัยศรี และโกศล สอดส่อง. (2564). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลโพนสูง อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี. *วารสารวิจัยธรรมศึกษา*, 4(2), 39-50.
- เฉลิมพงศ์ มีสมนัย. (2562). การวางแผนกลยุทธ์องค์กรภาครัฐ. ใน เอกสารการสอนชุดวิชาการจัดการเชิงกลยุทธ์ในภาครัฐ. สาขาวิชาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- พงศ์วุฒิ อุประ และ ทับทิม สุขพิน. (2561). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอบาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย*, 11(3), 65-84.

เหรียญชัย บุญธรรม และอลงกรณ์ อรรคแสง. (2564). ความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ.วารสารสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม,5(4),85-94.

องค์การบริหารส่วนตำบลโนนสูง. (2567). ข้อมูลพื้นฐาน. องค์การบริหารส่วนตำบลโนนสูง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี. เรียกใช้เมื่อ 15 ตุลาคม 2567 จาก <https://www.noonsung.go.th/>

DDPM. (2015). National Disaster Risk Management Pland. Bangkok: Department of Disaster Prevention and Mitigation.

Yamane, T. (1973). Statistics: An introductory statistic, (Second Edition).New York: Harper & Row.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี*

FACTORS AFFECTING THE OPERATION EFFECTIVENESS OF STUDENT
ASSISTANCE SYSTEM IN SCHOOLS UNDER UDONTHANI SECONDARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE

ธีระเดช จิราธนัท¹ และ ฐิติพร จิราธนัท²

¹Thiradet Jirathanathat and Thitiporn Jirathanathat ²

¹วิทยาลัยสันตพล และ ²โรงเรียนกุดจับประชาสรรค์

¹Santapol College and ²Kut Chap Prachasan School, Thailand

Corresponding Author's Email: Thiradet1955@live.com

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ปัจจัยและประสิทธิผลการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียน และ 2) ความสัมพันธ์และผลกระทบของปัจจัยต่อประสิทธิผลการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้วิธีการสอบถามความคิดเห็นของผู้อำนวยการกับครูจำนวน 331 คน แล้วนำไปการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพื้นฐานและสถิติทดสอบสมมติฐานได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ผลการวิจัย

พบว่า 1) ปัจจัยและประสิทธิผลการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก และ 2) ปัจจัยมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงและมีผลกระทบต่อประสิทธิผลการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียน ร้อยละ 76.10

คำสำคัญ: ปัจจัยการดำเนินงาน, ประสิทธิผลการดำเนินงาน, ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

Abstract

This research aimed to study 1) factors and operational effectiveness of student assistance, and 2) relationships and effects of factors on operational effectiveness of student assistance. The research used a questionnaire to collect opinions of 331 directors and teachers. The data were analyzed using basic and

---

* Received 4 May 2025; Revised 17 May 2025; Accepted 26 May 2025

hypothesis testing statistics, including percentage, mean, standard deviation, Pearson's product-moment correlation coefficient, and stepwise multiple regression analysis.

The research results found that 1) overall, factors and operational effectiveness of student assistance were at a high level, and 2) the factors had a high positive relationship and had an impact on the operational effectiveness of student assistance by 76.10 %

Keywords: Operational factors, Operational effectiveness, Student assistance system

บทนำ

นักเรียนหรือเด็กที่อยู่ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นกลุ่มที่มีพลังสำคัญในการร่วมกันส่งเสริมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศในอนาคต ดังนั้น เด็กทุกคนควรได้รับการดูแลเพื่อให้มีพัฒนาการที่เหมาะสมกับวัย และต้องมีหลักประกันในเรื่องความปลอดภัย รวมถึงการได้รับการคุ้มครองจากกฎหมายและผู้ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นไปตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 หมวด 2 มาตรา 22 ที่ระบุว่า การปฏิบัติต่อเด็กไม่ว่ากรณีใดให้คำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสำคัญ และไม่ให้มีการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา, 2546) รวมทั้งต้องยึดหลักการและวิธีการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 หมวด 1 มาตรา 6 ที่ระบุว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และหมวด 4 มาตรา 22 การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ (กลุ่มงานราชกิจจานุเบกษา, 2553)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักและรับผิดชอบเรื่องนี้โดยตรง ได้กำหนดนโยบายสำคัญให้สถานศึกษาในสังกัดทุกแห่ง จัดให้มีระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียน และดำเนินการอย่างจริงจังต่อเนื่อง ดังนี้ ปี พ.ศ. 2557 – 2558 ปีแห่งการดูแลช่วยเหลือ และคุ้มครองนักเรียน ปี พ.ศ. 2559 – 2561 ปีแห่งการรักและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น ปี พ.ศ. 2562 ปีแห่งการรู้จัก รัก เข้าใจ ห่วงใย ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง ปี พ.ศ. 2563 ปีแห่งการห่วงใย ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง ดูแลช่วยเหลือนักเรียนและความปลอดภัยในโรงเรียน ปี พ.ศ. 2564 ปีแห่งการรัก เข้าใจ ห่วงใย ปลอดภัย และให้โอกาส ปี พ.ศ. 2565 ปีแห่งการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองนักเรียน ให้ได้รับโอกาสอย่างเท่าเทียม และ ปี พ.ศ. 2566 ปีแห่งการดูแลช่วยเหลือ คุ้มครอง ห่วงใย เพื่อความปลอดภัยของนักเรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2566)

การดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นกระบวนการหนึ่งในการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มีขั้นตอน วิธีการและเครื่องมือการทำงานที่ชัดเจน มีผู้บริหาร มีครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษา เป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงาน โดยการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาเพื่อให้เด็กได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีภูมิคุ้มกันทางจิตใจ ที่เข้มแข็ง คุณภาพชีวิตที่ดี มีทักษะการดำรงชีวิต และรอดพ้นจากวิกฤติทั้งปวง (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2559)

จากการศึกษารายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้หลายฉบับและหลายพื้นที่ต่างสรุปผลการวิจัยสอดคล้องกันว่าปัจจัยการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีความสัมพันธ์กันเชิงบวกยังส่งผลต่อประสิทธิผลการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนอีกด้วย เช่น รายงานการวิจัยของ จุฑารัตน์ มั่นรักคงและบรรจบ บุญจันทร์ (2567) ที่ระบุว่าปัจจัยการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนใน สพป. ชัยภูมิ เขต 3 มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงและส่งผลต่อประสิทธิผลการดำเนินงาน ร้อยละ 62.60 อรรถพล สุนทรพงศ์ (2565) ที่ระบุว่า ปัจจัยการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนใน สพม. สกลนคร มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงและส่งผลต่อประสิทธิผลการดำเนินงาน 61.70 และอัญทิรา วาติ (2561) ที่ระบุว่า ปัจจัยที่การดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนใน สพม. เขต 2 กรุงเทพมหานคร มีความสัมพันธ์เชิงบวกและส่งผลต่อประสิทธิผลการดำเนินงาน ร้อยละ 73 เป็นต้น

จากข้อมูลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาว่าสถานศึกษาในสังกัด สพม.อุดรธานี ใช้ปัจจัยในการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนมากน้อยเพียงใด ประสิทธิภาพที่เกิดขึ้นมีมากน้อยเพียงใด รวมทั้งปัจจัยดังกล่าวมีความสัมพันธ์และส่งผลต่อประสิทธิผลการดำเนินงานอย่างไร เพื่อเป็นข้อมูลสารสนเทศสำหรับสถานศึกษาและ สพม.อุดรธานี ที่จะนำไปใช้ในการพัฒนางานดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาให้มีประสิทธิผลมากยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยและประสิทธิผลการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียน และ 2) ความสัมพันธ์และผลกระทบของปัจจัยต่อประสิทธิผลการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียน

สมมติฐานของการวิจัย

1. ปัจจัยกับประสิทธิผลการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีความสัมพันธ์กันเชิงบวก
2. ปัจจัยอย่างน้อย 1 ด้านมีผลกระทบต่อประสิทธิผลการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

1.ประชากร/กลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร เป็นบุคลากร สังกัด สพม. อุตรธานี ปีการศึกษา 2567 รวม 2,351 คนจำแนกเป็น ผู้บริหาร 63 คนและครู 2,288 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุตรธานี, 2567)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง เป็นบุคลากร สังกัด สพม. อุตรธานี ปีการศึกษา 2567 รวม 331 คน จำแนกเป็น ผู้อำนวยการ 18 คน และครู 313 คน การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างรวมใช้วิธีการเปิดตารางของ เครจซี และมอร์แกน (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) และขนาดของกลุ่มตัวอย่างย่อยใช้วิธีการเทียบสัดส่วน ส่วนการเลือกกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น(บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม มี 3 ตอน 1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบเป็นแบบ Check list มี 1 ข้อ 2) ปัจจัยการดำเนินงาน เป็นแบบ Rating Scale 5 ระดับ มี 5 ด้าน 41 ข้อ ได้แก่ 1) ด้านผู้บริหารโรงเรียน 7 ข้อ 2) ด้านกระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 15 ข้อ 3) ด้านความร่วมมือจากครูและทุกภาคส่วน 8 ข้อ 4) ด้านงบประมาณ 5 ข้อ และ 5) ด้านสื่อและเครื่องมือดำเนินงาน 6 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.90 และ 3) ประสิทธิภาพการดำเนินงานเป็นแบบ Rating Scale 5 ระดับ มี 4 ด้าน 30 ข้อ ได้แก่ 1) ด้านสุขภาพกาย สุขภาพจิต และสุขนิสัยที่ดีของนักเรียน 5 ข้อ 2) ด้านทักษะและพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียน 7 ข้อ 3) ด้านการรักและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่นของนักเรียน 12 ข้อ และ 4) ด้านการเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว โรงเรียน ชุมชน และสังคมของนักเรียน 6 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.92 ส่วนแบบสอบถามทั้งฉบับมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.94

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ส่งหนังสือถึง สพม. อุตรธานีและสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอเก็บข้อมูลพร้อมกับแนบ Link แบบสอบถามในรูปแบบ google form จำนวน 331 ชุด แล้วเก็บรวบรวมนำมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบพบว่าใช้ได้ทั้ง 331 ชุด

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปดังนี้

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยการดำเนินงานฯ ใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำค่าเฉลี่ยมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ ดังนี้ ช่วงค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00, 3.51 – 4.50, 2.51 – 3.50, 1.51–2.50, และ 1.00–1.50 หมายถึง มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ตามลำดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับประสิทธิภาพการดำเนินงานฯ ใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.) แล้วนำค่าเฉลี่ยมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ในข้อ 1

4.3 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยกับประสิทธิภาพการดำเนินงานฯ ใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน แล้วนำไปเทียบกับเกณฑ์ ดังนี้ 0.90 ขึ้นไป, 0.70 - 0.89,

0.30 - 0.69, 0.01 - 0.29 และ 0.00 หมายถึง มีความสัมพันธ์กันสูงมาก, สูง, ปานกลาง, ต่ำ และ ไม่มีความสัมพันธ์กัน ตามลำดับ (ชูศรี วงศ์รัตน์, 2562)

4.4 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลกระทบต่อประสิทธิผลการดำเนินงานฯ ใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (วรณีย์ แกมเกตุ, 2551)

ผลการวิจัย

1. ปัจจัยการดำเนินงานฯ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.38$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านกระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ($\bar{X}=4.50$) รองลงมา คือ ด้านผู้บริหารโรงเรียน ($\bar{X}=4.49$) และต่ำสุด คือ ด้านงบประมาณ ($\bar{X}=4.23$) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าสถิติที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยการดำเนินงานฯ

ปัจจัยการดำเนินงานฯ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
1. ด้านผู้บริหารโรงเรียน	4.49	0.49	มาก	2
2. ด้านความร่วมมือจากครูและทุกภาคส่วน	4.40	0.54	มาก	3
3. ด้านกระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	4.50	0.50	มาก	1
4. ด้านงบประมาณ	4.23	0.74	มาก	5
5. ด้านสื่อและเครื่องมือดำเนินงาน	4.30	0.64	มาก	4
โดยรวม	4.38	0.62	มาก	-

2. ประสิทธิภาพการดำเนินงานฯ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.28$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านสุขภาพกาย สุขภาพจิต และสุขนิสัยที่ดีของนักเรียน ($\bar{X}=4.30$) รองลงมา คือ ด้านการรักและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่นของนักเรียน ($\bar{X}=4.29$) และต่ำสุด คือ ด้านทักษะและพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียน ($\bar{X}=4.26$) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าสถิติที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพการดำเนินงานฯ

ประสิทธิภาพการดำเนินงานฯ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
1. ด้านสุขภาพกาย สุขภาพจิต และสุขนิสัยที่ดีของนักเรียน	4.30	0.64	มาก	1
2. ด้านทักษะและพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียน	4.26	0.72	มาก	4
3. ด้านการรักและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่นของนักเรียน	4.29	0.71	มาก	2
4. ด้านการเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว โรงเรียน ชุมชนและสังคมของนักเรียน	4.28	0.74	มาก	3
โดยรวม	4.28	0.69	มาก	-

3. ปัจจัยกับประสิทธิผลการดำเนินงาน โดยรวม มีความสัมพันธ์กันเชิงบวกในระดับสูง($r_{xy} = .839$) ที่ระดับนัยสำคัญ .01 เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์เป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีความสัมพันธ์กันสูงสุด คือ ด้านกระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียนกับประสิทธิผลการดำเนินงานมีความสัมพันธ์กันเชิงบวกในระดับสูง ($r = .769$) ที่ระดับนัยสำคัญ .01 รองลงมา ด้านผู้บริหารโรงเรียนกับประสิทธิผลการดำเนินงาน มีความสัมพันธ์กันเชิงบวกในระดับสูง ที่ระดับนัยสำคัญ .01 ส่วนด้านที่มีความสัมพันธ์กันต่ำที่สุด คือ ด้านงบประมาณ กับประสิทธิผลการดำเนินงานมีความสัมพันธ์กันเชิงบวกในระดับปานกลาง($r = .595$) ที่ระดับนัยสำคัญ .01 ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าสถิติที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยกับประสิทธิผลการดำเนินงาน

ตัวแปร	Y_1	Y_2	Y_3	Y_4	Y_{tot}
X_1	.658**	.666**	.670**	.688**	.752**
X_2	.653**	.683**	.693**	.720**	.732**
X_3	.684**	.686**	.717**	.729**	.769**
X_4	.554**	.525**	.521**	.583**	.595**
X_5	.645**	.653**	.663**	.667**	.717**
X_{tot}	.750**	.757**	.769**	.798**	.839**

4. ปัจจัยการดำเนินงานฯ จำนวน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านผู้บริหารโรงเรียน (X_1) ด้านความร่วมมือจากครูและทุกภาคส่วน (X_2) ด้านกระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียน (X_3) ด้านงบประมาณ (X_4) และด้านสื่อและเครื่องมือดำเนินงาน (X_5) ร่วมกันอธิบายความแปรปรวนประสิทธิผลการดำเนินงานฯ (Y_{tot}) ได้ร้อยละ 76.10 ที่ระดับนัยสำคัญ .05 มีความคลาดเคลื่อนที่เกิดจากการพยากรณ์เท่ากับ .30342 เขียนเป็นสมการพยากรณ์ ในรูปแบบคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐาน คือ $Y = .409 + .243X_3 + .204X_1 + .190X_2 + .180X_5 + .111X_4 + .30354$ และ $Z = .286X_3 + .275X_1 + .230X_2 + .204X_5 + .144X_4 + .30354$ ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ค่าสถิติที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีผลกระทบต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานฯ

[illegible]

อภิปรายผล

ผู้วิจัยพบประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้

1. ปัจจัยการดำเนินงานฯ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากผู้บริหารและครูให้ความสำคัญและมีการดำเนินดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างต่อเนื่องจนเป็นที่ประจักษ์แก่ผู้เกี่ยวข้อง เช่น ผู้บริหารให้ความสำคัญกับงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ครูเอาใจใส่ดูแลนักเรียนที่รับผิดชอบ ครูมีการวิเคราะห์ข้อมูลนักเรียน คัดกรองนักเรียน จัดกิจกรรมโฮมรูม จัดกิจกรรมประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน การป้องกันและแก้ไขปัญหา การให้คำแนะนำปรึกษาเบื้องต้น การจัดกิจกรรมในห้องเรียน การจัดกิจกรรมซ่อมเสริม การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร การจัดกิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน โรงเรียนมีการวางแผนและจัดทำแผนงบประมาณในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยให้ครูและบุคลากรมีส่วนร่วม และ โรงเรียนมีระบบสื่อ อุปกรณ์และเทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานที่เพียงพอ เป็นต้น สอดคล้องกับผลการวิจัยของ อัญทิรา วาดี (2561) ที่ระบุว่า ปัจจัยการดำเนินงานฯ โดยรวม อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ จุฑารัตน์ มั่นรักคงและบรรจบ บุญจันทร์ (2567) ที่ระบุว่า ปัจจัยการดำเนินงานฯ โดยรวมอยู่ในระดับมาก

2. ประสิทธิภาพการดำเนินงานฯ โดยรวม อยู่ในระดับมาก เนื่องจากผู้บริหารให้ความสำคัญกับการพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง จนเป็นที่ประจักษ์แก่ผู้เกี่ยวข้องผู้เกี่ยวข้อง เช่น นักเรียนมี สุขภาพกาย สุขภาพจิต และสุขนิสัยที่ดี มีทักษะและพฤติกรรมที่พึงประสงค์ รักและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น เป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัวโรงเรียน ชุมชน และสังคม เป็นต้น สอดคล้องกับผลการวิจัยของ จุฑารัตน์ มั่นรักคงและ บรรจบ บุญจันทร์ (2567) ที่ระบุว่า ประสิทธิภาพการดำเนินงานฯ โดยรวมอยู่ในระดับมาก

3. ปัจจัยกับประสิทธิผลการดำเนินงานฯ โดยรวมมีความสัมพันธ์กันเชิงบวกในระดับสูง ที่ระดับนัยสำคัญ .01 สอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัยข้อที่1 ที่ระบุว่าปัจจัยกับประสิทธิผลการดำเนินงานมีความสัมพันธ์เชิงบวก และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ จุฑารัตน์ มั่นรักคง และบรรจบ บุญจันทร์ (2567) ที่ระบุว่า ปัจจัยกับประสิทธิผลการดำเนินงานฯ มีความสัมพันธ์ในทางบวกในระดับสูง ที่ระดับนัยสำคัญ .01

4. ปัจจัยมีผลกระทบต่อประสิทธิผลการดำเนินงานฯ ร้อยละ 76.10 ที่ระดับนัยสำคัญ .05 สอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัยข้อที่ 2 ที่ระบุว่า ปัจจัยการดำเนินงานฯ อย่างน้อย 1 ด้านส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลการดำเนินงานฯ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ จุฑารัตน์ มั่นรักคงและบรรจบ บุญจันทร์ (2567) ที่ระบุว่า ปัจจัยส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลการดำเนินงานฯ ร้อยละ 62.60 ที่ระดับนัยสำคัญ .01

สรุป/ข้อเสนอแนะ

1. สรุปผลการวิจัย

- 1.1 ปัจจัยและประสิทธิผลการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก
- 1.2 ปัจจัยมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงและมีผลกระทบต่อประสิทธิผลการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ร้อยละ 76.10

2. ข้อเสนอแนะ

2.1 ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1) จากการศึกษาพบว่าปัจจัยการดำเนินงานฯ ด้านงบประมาณมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าด้านอื่นๆ ดังนั้น ผู้บริหารโรงเรียนควรจัดสรรงบประมาณให้เหมาะสม รวมทั้งมีการตรวจสอบติดตามประเมินผลการใช้งบประมาณในการดำเนินงานฯ เป็นต้น

2) จากการศึกษา พบว่า ประสิทธิผลการดำเนินงานฯ ด้านทักษะและพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียน มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าด้านอื่นๆ ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียนควรให้ความสำคัญด้านนี้ โดยพัฒนานักเรียนให้กล้าที่จะปฏิเสธสิ่งที่เป็นพิษภัยอันตรายและพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ รวมทั้งสามารถป้องกันตนเองจากสิ่งเสพติดให้โทษให้มากขึ้น เป็นต้น

3) จากการศึกษา พบว่า ปัจจัยการดำเนินงานฯ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านผู้บริหารโรงเรียน ด้านความร่วมมือจากครูและทุกภาคส่วน ด้านกระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านงบประมาณ และด้านสื่อและเครื่องมือดำเนินงาน มีความสัมพันธ์เชิงบวกและมีผลกระทบต่อประสิทธิผลการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียน ดังนั้น ผู้บริหารส่งเสริมและพัฒนาปัจจัยการดำเนินงานฯ ทั้ง 5 ด้าน ให้คงอยู่และมีประสิทธิภาพกว่าเดิม อันจะส่งผลดีต่อประสิทธิผลการดำเนินงานฯ เช่น ผู้เรียนมีสุขภาพกาย สุขภาพจิต และสุขนิสัยที่ดี มีทักษะและพฤติกรรมที่พึงประสงค์ รักและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น รวมทั้งการเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว โรงเรียน ชุมชน และสังคม เป็นต้น

2.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1) เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยเพิ่มองค์ประกอบที่ยังไม่ได้ศึกษาในครั้งนี้ เช่น ด้านการพัฒนาบุคลากรและผู้เกี่ยวข้อง ด้านการบริหารจัดการ เป็นต้น

2) เรื่อง แนวทางพัฒนาการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา

3) เรื่องการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

เอกสารอ้างอิง

กลุ่มงานราชกิจจานุเบกษา. (2553). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553. เรียกใช้ถึงเมื่อ 30 มีนาคม 2567. จาก <https://www.ratchakitcha.soc.go.th>

- จุฑารัตน์ มั่นรักคง และบรรจบ บุญจันทร์. (2567). ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อประสิทธิผลการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3. วารสารวิชาการศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ, 11(1), 68-80.
- ชูศรี วงศ์รัตน์. (2562). เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย. กรุงเทพมหานคร: เทพเนรมิตการพิมพ์.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น จำกัด.
- วรรณิ แกมเกตุ. (2551). เอกสารคำสอนวิชา 2702621 วิธีวิทยาการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี. (2567). แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567. อุดรธานี: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี.
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2546). พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546. เรียกใช้เมื่อ 30 มีนาคม 2567. จาก [blob:https://www.ocs.go.th/](https://www.ocs.go.th/)
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2566). คู่มือการคัดเลือกสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาเพื่อรับรางวัลระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนประจำปี 2566 . เข้าถึงเมื่อ 30 มีนาคม 2567. จาก [https://web2.chaiyaphum 2. go.th/](https://web2.chaiyaphum2.go.th/)
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2559). แนวทางการดำเนินระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนในสถานศึกษา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- อรรถพล สุนทรพงศ์. (2565). ปัจจัยคัดสรรที่มีผลกระทบต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร. ปริญญาคฤศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- อัญทิรา วาดี. (2561). ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 กรุงเทพมหานคร. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.

คุณภาพการบริการด้านโครงสร้างพื้นฐานขององค์การบริหารส่วน
ตำบลตูมใต้ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี*
QUALITY OF INFRASTRUCTURE SERVICES OF TUM TAI SUBDISTRICT
ADMINISTRATIVE ORGANIZATION, KUMPHAWAPI DISTRICT,
UDON THANI PROVINCE

ภูธิป แก้วเกิดเคน¹ และ สุปัน สมสาร²
Phuthip Kaewkertken¹ and Supan Somsarn²
¹⁻²วิทยาลัยพิชญบัณฑิต
¹⁻²Pitchayabundit College, Thailand.
Corresponding Author's Email: Phuthip1990@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) คุณภาพการบริการด้านโครงสร้างพื้นฐาน 2) เปรียบเทียบคุณภาพการบริการด้านโครงสร้างพื้นฐาน ที่จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน และ 3) ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาคุณภาพการบริการด้านโครงสร้างพื้นฐาน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือประชาชนผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลตูมใต้ จำนวน 369 คน จากสูตร ทาโรยามาเน่ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมเป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ สถิติพรรณนา ได้แก่ จำนวน ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติอนุมาน ได้แก่ สถิติค่า และใช้สถิติเอฟ

ผลการวิจัยพบว่า

1. คุณภาพการบริการด้านโครงสร้างพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลตูมใต้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านไฟฟ้าส่องสว่าง รองลงมา คือ ด้านประปา และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านถนน
2. การเปรียบเทียบคุณภาพการบริการด้านโครงสร้างพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลตูมใต้ พบว่า โดยภาพรวมประชาชนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณภาพการบริการด้านโครงสร้างพื้นฐาน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณภาพการบริการด้านโครงสร้างพื้นฐาน ไม่แตกต่างกัน

---

* Received 28 April 2025; Revised 18 May 2025; Accepted 26 May 2025

3. ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาคุณภาพการบริการด้านโครงสร้างพื้นฐาน ได้แก่ จัดลำดับความสำคัญในการปรับปรุงซ่อมแซม

คำสำคัญ : คุณภาพการบริการ, โครงสร้างพื้นฐาน, องค์การบริหารส่วนตำบล

ABSTRACT

This research aimed to study 1) the quality of infrastructure services, 2) compare the quality of infrastructure services classified by gender, age, education level, occupation, and average monthly income, and 3) provide recommendations for improving the quality of infrastructure services. The sample group used in this research was 369 people living in the area of the Tum Tai Subdistrict Administrative Organization using the Taroyamane formula. The instrument used for collecting data was a questionnaire. The statistics used for analysis were descriptive statistics, including numbers, percentages, means, and standard deviations, and inferential statistics, including the T-Test and F-Test.

The research results found that:

1. The overall quality of infrastructure services of the Tum Tai Subdistrict Administrative Organization was at a high level. When considering each aspect, it was found that the aspect with the highest average value was lighting, followed by water supply, and the aspect with the lowest average value was roads.

2. The comparison of the quality of infrastructure services of the Tum Tai Subdistrict Administrative Organization found that overall, people with different average monthly incomes had different opinions on the quality of infrastructure services. There is a statistically significant difference at the 0.05 level. People with different genders, ages, education levels, and occupations have no different opinions on the quality of infrastructure services. 3. Suggestions for developing the quality of infrastructure services include prioritizing improvements and repairs.

Keywords: Service quality, infrastructure, subdistrict administrative organization

บทนำ

การปกครองท้องถิ่นเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารราชการแผ่นดินซึ่งเป็นไปตามหลักการกระจายอำนาจ รัฐบาลมอบอำนาจในการบริหารงานตามภารกิจต่าง ๆ และให้อิสระแก่ท้องถิ่นเพื่อปกครองตนเอง โดยเน้นให้ท้องถิ่นมีสิทธิในการปกครองตนเอง มีอิสระในการกำหนดทิศทางในการบริหารท้องถิ่นของตนเอง ทั้งทางด้านการบริหารกำลังคน และงบประมาณ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหน้าที่การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานจะต้องมีการกระจายอำนาจให้ประชาชนเข้ามาดำเนินการแก้ไขและตอบสนองความต้องการของชุมชน (อารยา โกวิทย์, 2565)

องค์การบริหารส่วนตำบลถูกจัดแบ่งเป็นสามหน่วยงานหลัก ได้แก่ 1) สำนักงานปลัด 2) ส่วนการเงิน และ 3) ส่วนโยธา (สถาบันพระปกเกล้า, 2566) การจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลได้ดำเนินการตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล ปี พ.ศ.2537 ซึ่งเป็นกฎหมายที่มีไว้เพื่อจัดระเบียบการบริหารงานในตำแหน่งแทนการประกาศคณะปฏิวัติที่ 326 ลงวันที่ 13 ธันวาคม 2515 ในปี พ.ศ.2542 รัฐบาลได้ยื่นคำร้องเพื่อปรับปรุงพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล ปี พ.ศ.2537 ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) ปี พ.ศ.2542 เพื่อให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ปี พ.ศ.2540 ในหลายประเด็น เช่น โครงสร้างที่มาของสมาชิกในองค์การบริหารส่วนตำบลและอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานดังกล่าว ในเอกสารนี้จะเสนอทั้งโครงสร้างขององค์การบริหารส่วนตำบลตามกฎหมายเดิมและองค์การบริหารที่ได้รับการแก้ไขใหม่ บทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ปี พ.ศ.2540 ให้ความสำคัญกับการบริหารราชการท้องถิ่น โดยมีเนื้อหาที่เกี่ยวกับการบริหารส่วนท้องถิ่นอยู่ในหมวด 9 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ปี พ.ศ.2550 เน้นความสำคัญของการบริหารราชการท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น โดยบทบัญญัติเกี่ยวข้องกับการบริหารส่วนท้องถิ่นอยู่ในหมวด 14 การรับรู้ถึงความสำคัญในเรื่องนี้สะท้อนศักยภาพในการบริหารประเทศ เนื่องจากการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นถือเป็นการมอบอำนาจให้ประชาชนประกอบไปด้วยการเน้นการบริหารโดยผู้คนในชุมชนของตนเอง ซึ่งส่งผลให้การบริหารและการแก้ไขปัญหาสามารถดำเนินการได้อย่างรวดเร็วและตรงตามความต้องการของประชาชนในพื้นที่นั้นๆ (สถาบันพระปกเกล้า, 2561)

การบริหารจัดการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลตูมใต้ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาชุมชนของตนให้เข้มแข็งทั้งด้านศักยภาพ เศรษฐกิจ การเมือง สังคม และประวัติศาสตร์ โดยเน้นการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ได้แก่ ถนน ประปา ไฟฟ้า เป็นต้น ให้มีใช้อย่างทั่วถึงและเพียงพอ องค์การบริหารส่วนตำบลตูมใต้ ได้มีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้การพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานโดยรวมสามารถตอบสนองความต้องการได้ในระดับหนึ่งแต่ยังไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่ ถนนภายในตำบลตูมใต้ เป็นถนนคอนกรีตยังไม่ครอบคลุมทั้งตำบล ส่วนที่เหลือเป็นถนนหินคลุก ถนนลูกรัง และ

ถนนดิน มีไฟฟ้าและน้ำประปาใช้ครบทุกหมู่บ้าน แต่ระบบการผลิตน้ำประปามีความแตกต่างกันตามสภาพพื้นที่ของหมู่บ้าน ส่งผลให้เกิดความไม่เท่าเทียมและไม่เสมอภาคเกิดความเหลื่อมล้ำในสังคม บางพื้นที่ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ แต่บางพื้นที่ไม่ได้รับการพัฒนา ซึ่งส่งผลกระทบกับการดำเนินชีวิตของประชาชน (องค์การบริหารส่วนตำบลตูมใต้, 2568)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาคุณภาพการบริการด้านโครงสร้างพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลตูมใต้ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี เพื่อประเมินผลคุณภาพการบริการและเป็นการรับทราบปัญหาของคุณภาพการบริการที่มีต่อการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ซึ่งจะแสดงให้เห็นว่ามีความจำเป็นต้องพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานอย่างต่อเนื่องต่อไปอย่างไร เพื่อให้้องค์การบริหารส่วนตำบลตูมใต้ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี สามารถให้บริการประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลสูงสุด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณภาพการบริการด้านโครงสร้างพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลตูมใต้ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี
2. เพื่อเปรียบเทียบคุณภาพการบริการด้านโครงสร้างพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลตูมใต้ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี ที่จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาคุณภาพการบริการด้านโครงสร้างพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลตูมใต้ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี

สมมติฐานการวิจัย

1. ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณภาพการบริการด้านโครงสร้างพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลตูมใต้ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี แตกต่างกัน
2. ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณภาพการบริการด้านโครงสร้างพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลตูมใต้ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี แตกต่างกัน
3. ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณภาพการบริการด้านโครงสร้างพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลตูมใต้ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี แตกต่างกัน
4. ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณภาพการบริการด้านโครงสร้างพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลตูมใต้ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี แตกต่างกัน
5. ประชาชนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณภาพการบริการด้านโครงสร้างพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลตูมใต้ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี แตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ประชากรที่เป็นหน่วยในการศึกษา (Unit of Analysis) คือ ประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งอายุตั้งแต่ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลตูมใต้ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี รวมทั้งสิ้น 4,691 คน (องค์การบริหารส่วนตำบลตูมใต้, 2568)

ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งอายุตั้งแต่ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลตูมใต้ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี ซึ่งทราบจำนวนประชากรที่แท้จริง (Actual population) โดยคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างแบบทราบค่าประชากรจากสูตรของ Taro Yamane (Yamane, 1973) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 หรือระดับค่าความเชื่อมั่น 95% และค่าความคลาดเคลื่อน 0.05 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง (n) เท่ากับ 369 ตัวอย่าง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

โดยแบบสอบถามที่สร้างขึ้นแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ซึ่งเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับคุณภาพการบริการด้านโครงสร้างพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลตูมใต้ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านถนน 2) ด้านไฟฟ้าส่องสว่าง 3) ด้านประปา และ 4) ทางระบายน้ำ ข้อคำถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ

ตอนที่ 3 เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้ให้ข้อเสนอแนะ แนวทางเกี่ยวกับคุณภาพการบริการด้านโครงสร้างพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลตูมใต้ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี ซึ่งสามารถตอบได้อย่างอิสระ เป็นลักษณะแบบสอบถามแบบปลายเปิด (Open-ended)

3. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือแบบสอบถาม

1. ศึกษาค้นคว้าเอกสารวิชาการ ตำรางานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพการบริการด้านโครงสร้างพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลตูมใต้ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างแบบสอบถาม

2. สร้างแบบสอบถามฉบับร่าง โดยสร้างข้อคำถามตามกรอบแนวคิดที่กำหนดขึ้น

3. นำแบบสอบถามฉบับร่าง เสนออาจารย์ที่ปรึกษา และผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไขในด้านความเที่ยงตรง (Validity) ทั้งด้านความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) ด้านรูปแบบ (Format) และภาษา (Wording) ที่ใช้

4. นำแบบสอบถามกลับไปปรับปรุงตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา และผู้เชี่ยวชาญ

5. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้ (Try out) ประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งอายุตั้งแต่ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลผาสุก อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจริง จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สัมประสิทธิ์อัลฟา (Coefficient of Alpha) ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.882

6. จัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ขอนหนังสือจากวิทยาลัยพิชญบัณฑิต ถึงผู้นำในแต่ละชุมชนในเขตพื้นที่ของตำบลตูมใต้ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี เพื่อขออนุญาตในการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยจากประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งอายุตั้งแต่ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป

2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามซึ่งได้จัดเตรียมไว้แล้วนำไปส่งให้กับกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเองตามที่ได้นัดหมายไว้แล้ว เพื่อแนะนำตัวพร้อมชี้แจงวัตถุประสงค์และประโยชน์ของการวิจัย ขออนุญาตเก็บข้อมูล แจกแบบสอบถามการวิจัยและขอรับกลับในวันเดียวกันด้วยตนเอง

3. นำแบบสอบถามที่ได้รับมาตรวจสอบความสมบูรณ์ ความถูกต้อง และลงรหัสเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป โดยเลือกเฉพาะวิธีวิเคราะห์ข้อมูล ที่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายในการศึกษาค้นคว้าและทดสอบสมมติฐานดังต่อไปนี้

1. สถิติพรรณนา ได้แก่ จำนวน (n) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน และระดับคุณภาพการบริการด้านโครงสร้างพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลตูมใต้ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี

2. สถิติเชิงอนุมาน ได้แก่

2.1 สถิติ t-test ใช้ทดสอบความแตกต่างหรือเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของตัวแปร 2 ตัวแปร สำหรับการเปรียบเทียบคุณภาพการบริการด้านโครงสร้างพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลตูมใต้ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี ที่จำแนกตามเพศ

2.2 สถิติ F-test โดยการทดสอบความแตกต่างหรือเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของตัวแปรตั้งแต่ 3 ตัวแปรขึ้นไป และหากพบว่ามีค่าความแตกต่างรายคู่เกิดขึ้น ผู้ศึกษาต้องทำการทดสอบต่อไปว่าค่าเฉลี่ยคู่ใดบ้างที่แตกต่างกัน และแตกต่างกันอย่างไร ตามวิธีการของเชฟเฟ

(Scheffe's method) สำหรับเปรียบเทียบคุณภาพการบริการด้านโครงสร้างพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลตูมใต้ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี ที่จำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาคุณภาพการบริการด้านโครงสร้างพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลตูมใต้ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี

ตารางที่ 1 คุณภาพการบริการด้านโครงสร้างพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลตูมใต้ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวม

คุณภาพการบริการด้านโครงสร้างพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลตูมใต้ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านถนน	3.36	0.82	ปานกลาง
2. ด้านไฟฟ้าส่องสว่าง	3.84	0.61	มาก
3. ด้านประปา	3.55	0.79	มาก
4. ด้านทางระบายน้ำ	3.54	0.61	มาก
รวม	3.57	0.58	มาก

1. จากตารางที่ 1 พบว่าคุณภาพการบริการด้านโครงสร้างพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลตูมใต้ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.57$, S.D = 0.58) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านไฟฟ้าส่องสว่าง ($\bar{X} = 3.84$, S.D = 0.61) รองลงมา คือ ด้านประปา ($\bar{X} = 3.55$, S.D = 0.79) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านถนน ($\bar{X} = 3.36$, S.D = 0.82) และวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็นแต่ละด้านได้ดังนี้

1.1 ด้านถนน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.36$, S.D = 0.82) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 3. ท่านมีความพึงพอใจต่อสภาพการใช้งานของถนนในเขตพื้นที่ความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลตูมใต้ ($\bar{X} = 3.66$, S.D = 0.93) รองลงมา คือ ข้อ 4. ท่านมีความพึงพอใจในการซ่อมแซมถนนหลังได้รับความเสียหาย ($\bar{X} = 3.40$, S.D = 1.11) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อ 1. ท่านได้รับความสะดวกในการใช้ถนนเพื่อสัญจรภายในเขตพื้นที่ความรับผิดชอบของ องค์การบริหารส่วนตำบลตูมใต้ ($\bar{X} = 3.20$, S.D = 1.01)

1.2 ด้านไฟฟ้าส่องสว่าง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.84$, S.D = 0.61) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 7. การติดตั้งไฟฟ้าสาธารณะในหมู่บ้านของท่านมีความเหมาะสมเพียงใด ($\bar{X} = 4.05$, S.D = 0.84) รองลงมา คือ ข้อ 9.

เจ้าหน้าที่มีการดูแลซ่อมแซมไฟฟ้าที่ชำรุดในหมู่บ้านของท่านเพียงใด ($\bar{X} = 3.97$, S.D = 0.81) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อ 6. ไฟฟ้าสาธารณะหมู่บ้านของท่านมีความสว่างเพียงพอ ($\bar{X} = 3.60$, S.D = 0.96)

1.3 ด้านประปา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.55$, S.D = 0.79) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 11. ความเพียงพอของการบริการจ่ายน้ำประปาภายในหมู่บ้านของท่านดีเพียงใด ($\bar{X} = 3.67$, S.D = 1.19) รองลงมา คือ ข้อ 13. ราคาค่าบริการน้ำประปาภายในหมู่บ้านของท่านเหมาะสมเพียงใด ($\bar{X} = 3.65$, S.D = 0.85) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อ 14. เจ้าหน้าที่จัดหน่วยมิเตอร์น้ำประปาภายในหมู่บ้านของท่านมีความเที่ยงตรงเพียงใด ($\bar{X} = 3.41$, S.D = 1.16)

1.4 ด้านทางระบายน้ำ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.54$, S.D = 0.61) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 20. ทางระบายที่มีอยู่มีการครอบคลุมพื้นที่อย่างเหมาะสม ($\bar{X} = 3.93$, S.D = 0.87) รองลงมา คือ ข้อ 18. ขนาดของทางระบายน้ำมีความเหมาะสม ($\bar{X} = 3.59$, S.D = 0.78) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อ 22. ความรวดเร็วในการซ่อมแซมเมื่อทางระบายน้ำได้รับความเสียหาย ($\bar{X} = 3.36$, S.D = 1.00)

2. ผลเปรียบเทียบคุณภาพการบริการด้านโครงสร้างพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลตูมใต้ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี ที่จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

ตารางที่ 25 สรุปผลการเปรียบเทียบคุณภาพการบริการด้านโครงสร้างพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลตูมใต้ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี ที่จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน โดยภาพรวม

ปัจจัยส่วนบุคคล		t / F	P-value	สรุปสมมติฐานการวิจัย
1	เพศ	0.520	0.603	ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้
2	อายุ	0.445	0.610	ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้
3	ระดับการศึกษา	0.162	0.531	ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้
4	อาชีพ	0.206	0.228	ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้
5	รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	3.206	0.023*	เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ผลการเปรียบเทียบคุณภาพการบริการด้านโครงสร้างพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลตูมใต้ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี ที่จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่าโดยภาพรวมประชาชนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกัน มีความ

คิดเห็นต่อคุณภาพการบริการด้านโครงสร้างพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลตูมใต้ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนประชาชนที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณภาพการบริการด้าน โครงสร้างพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลตูมใต้ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี ไม่ แตกต่างกัน

3. ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาคุณภาพการบริการด้านโครงสร้างพื้นฐานของ องค์การบริหารส่วนตำบลตูมใต้ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี ได้แก่ 1) จัดลำดับความสำคัญ ในการปรับปรุงซ่อมแซม 2) ติดตั้งไฟฟ้าส่องสว่างตามถนนสายหลัก หมู่บ้าน ซอยย่อย และ บริเวณจุดเสี่ยง เช่น วัด โรงเรียน ศูนย์เด็กเล็ก และทางแยก 3) ติดตั้งมิเตอร์น้ำดิจิทัลเพื่อลด ปัญหาการเรียกเก็บค่าบริการผิดพลาด และ 4) บูรณาการร่วมกับหน่วยงานอื่น เช่น แขวงทาง หลวง, สำนักงานโยธาธิการและผังเมือง

อภิปรายผลการวิจัย

1. คุณภาพการบริการด้านโครงสร้างพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลตูมใต้ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านไฟฟ้าส่องสว่าง รองลงมา คือ ด้านประปา และด้านที่มีค่าเฉลี่ย น้อยที่สุด คือ ด้านถนน ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า องค์การบริหารส่วนตำบลตูมใต้ อาจมี การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นอย่างเป็นระบบ มีเป้าหมายและยุทธศาสตร์ที่ชัดเจนในการพัฒนา โครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนน ไฟฟ้า น้ำประปา และระบบระบายน้ำ ชุมชนในพื้นที่อาจให้ความสำคัญ ร่วมมือกับหน่วยงานท้องถิ่นในการเสนอความคิดเห็น ตรวจสอบ และติดตามผลโครงการต่างๆ ซึ่งส่งผลให้โครงการพัฒนาเป็นไปตามความต้องการที่แท้จริงของประชาชน องค์การบริหาร ส่วนตำบลตูมใต้ อาจได้รับงบประมาณสนับสนุนจากรัฐบาลกลาง จังหวัด หรือหน่วยงานพัฒนา อื่น ๆ อย่างเพียงพอ ทำให้สามารถดำเนินโครงการก่อสร้างหรือบำรุงรักษาโครงสร้างพื้นฐานได้ อย่างต่อเนื่อง และผู้บริหารท้องถิ่นอาจมีความมุ่งมั่นในการพัฒนาท้องถิ่นอย่างแท้จริง ทำให้ การดำเนินงานต่าง ๆ เป็นไปอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของภูว สิษฐ์ ทองสง และพระมหาเอกวิน ปิยวีโร (2567) ได้ศึกษาเรื่องคุณภาพการบริการด้าน โครงสร้างพื้นฐานแก่ประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านลำนาว อำเภอบางชัน จังหวัด นครศรีธรรมราชผลการศึกษา พบว่า คุณภาพการบริการด้านโครงสร้างพื้นฐานแก่ประชาชน ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านลำนาว อำเภอบางชัน จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการวิจัย พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า คุณภาพการบริการ ด้านโครงสร้าง พื้นฐานแก่ประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านลำนาว อำเภอบางชัน จังหวัด นครศรีธรรมราช ด้านถนน ประชาชนมีความพึงพอใจมากที่สุด ดังเช่นในเรื่องของ ความสะดวก ในการใช้ถนนเพื่อสัญจร ภายในเขต พื้นที่ความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านลำ

นาว ความพึงพอใจในการซ่อมแซมถนนหลังได้รับความเสียหาย ความพึงพอใจหลังการซ่อมแซมถนน ความพึงพอใจในการช่วยเหลือเมื่อได้รับความเดือดร้อนในการใช้เส้นทาง ความพึงพอใจต่อสภาพการใช้งานของถนนในเขตพื้นที่ความรับผิดชอบ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ มณตรี ปทุมวัฒน์ชัย และโกศล สอดส่อง ทำการวิจัยเรื่อง คุณภาพการบริการด้านโครงสร้างพื้นฐานต่อประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลศรีชมภู อำเภอโซ่พิสัย จังหวัดบึงกาฬ พบว่า คุณภาพการบริการด้านโครงสร้างพื้นฐานต่อประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลศรีชมภู อำเภอโซ่พิสัย จังหวัดบึงกาฬ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านถนน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ จักรพันธ์ สมบูรณ์ธรรม และบุญเหลือ บุษปมาลา (2564) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของเทศบาลตำบลโนนทอง อำเภอนาเยีย จังหวัดอุตรธานี ผลการศึกษา พบว่า การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของเทศบาลตำบลโนนทอง อำเภอนาเยีย จังหวัดอุตรธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือคุณภาพการบริการด้านไฟฟ้าแสงสว่าง รองลงมาคือคุณภาพการบริการด้านทางระบายน้ำ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือคุณภาพการบริการด้านถนน ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ทางเทศบาลตำบลโนนทอง อำเภอนาเยีย จังหวัดอุตรธานี มีการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบโครงการก่อสร้างถนน และให้ได้ แสดงความคิดเห็นในการเสนอโครงการก่อสร้างถนนได้ อีกทั้ง การบำรุงรักษา และปรับปรุง ซ่อมแซมระบบประปาหมู่บ้านทั่วถึงพร้อมใช้งาน และการดำเนินการติดตั้งไฟฟ้าส่องสว่างตามจุดเสี่ยงอย่างเพียงพอและเหมาะสม

2. การเปรียบเทียบคุณภาพการบริการด้านโครงสร้างพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลตูมใต้ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี ที่จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน สามารถนำมาอภิปรายผลการวิจัย ได้ดังนี้

2.1 ประชาชนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณภาพการบริการด้านโครงสร้างพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลตูมใต้ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้ที่มีรายได้สูงอาจมีมาตรฐานหรือความคาดหวังต่อบริการสาธารณะในระดับที่สูงกว่า เช่น ต้องการถนนที่ได้มาตรฐาน การจัดการน้ำประปาที่มีคุณภาพ หรือระบบไฟฟ้าที่มีประสิทธิภาพมากกว่า ขณะที่ผู้มีรายได้น้อยอาจให้ความสำคัญกับการเข้าถึงบริการพื้นฐานในเบื้องต้นมากกว่า ประชาชนที่มีรายได้สูงอาจเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของภาครัฐได้มากกว่า และมีโอกาสในการแสดงความคิดเห็นหรือมีส่วนร่วมในการจัดการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของท้องถิ่น ขณะที่ผู้มีรายได้น้อยอาจไม่สามารถเข้าร่วมในกิจกรรมเหล่านั้นได้เท่าที่ควร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อิทธิพัทธ์ พันธุ์แก้ว และ มนฤตย์พล อรุณบุญลวชาติ (2561) วิจัยเรื่องความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการบริการด้านโครงสร้างพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลตาหาร อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี ผลการวิจัย พบว่าประชาชนที่มีรายได้ต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริการด้าน

โครงสร้างพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลตาหาร อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อาจเป็นเพราะ รายได้ของแต่ละคนที่มีความแตกต่างกันนี้ทำให้เกิดปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคม ความต้องการบริการด้านโครงสร้างพื้นฐาน ของแต่ละคนจึงแตกต่างกันไป ผู้ที่มีรายได้สูงกว่าจะยอมรับการบริการที่เปลี่ยนแปลงได้กว่าผู้ที่มีรายได้น้อยซึ่งกลัวว่าตนเองจะไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับการบริการที่เปลี่ยนแปลงไป ยังมีความต้องการอยู่กับสิ่งเดิม ๆ โดยที่การบริการนั้นต้องปรับเปลี่ยนไปตามยุคโลกาภิวัตน์ บริการแบบเดิมจึงอาจไม่สามารถตอบสนองประชาชนบางกลุ่มได้ และยังสามารถคล้องกับงานวิจัยของธวัชชัย กายะโป๊ะ (2565) วิจัยเรื่องการดำเนินงานด้านโครงสร้างพื้นฐานของเทศบาลตำบลโนนท่อน อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่นตามความคิดเห็นของประชาชน ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานด้านโครงสร้างพื้นฐานโดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณภาพการบริการด้านโครงสร้างพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลตูมใต้ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี ไม่แตกต่างกัน ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า องค์การบริหารส่วนตำบลตูมใต้ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี อาจดำเนินงานด้านโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนน ไฟฟ้า น้ำประปา หรือการจัดการขยะ อย่างมีมาตรฐานเดียวกันทุกพื้นที่ ไม่เลือกปฏิบัติ ทำให้ประชาชนทุกกลุ่มได้รับประโยชน์ใกล้เคียงกัน จึงไม่มีความแตกต่างของความคิดเห็นอย่างมีนัยสำคัญ ไม่ว่าจะเป็นเพศใด อายุเท่าไร หรือมีพื้นฐานการศึกษาหรืออาชีพแบบไหน ต่างก็มองเห็นภาพรวมของบริการในระดับที่ใกล้เคียงกัน อาจเกิดจากความเคยชิน หรือประสบการณ์ร่วมในพื้นที่เดียวกันที่หล่อหลอมมุมมองคล้ายกัน การสื่อสารและประชาสัมพันธ์ขององค์การบริหารส่วนตำบลมีประสิทธิภาพ ทำให้ประชาชนเข้าใจตรงกันถึงขอบเขตและข้อจำกัดในคุณภาพการบริการ และตระหนักถึงความพยายามของภาครัฐท้องถิ่นในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวันเฉลิม วรรณไชย และ โกศล สอดส่อง (2565) วิจัยเรื่องการบริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐานต่อประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลนาทับไย อำเภอรัตนวาปี จังหวัดหนองคาย ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการบริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐานต่อประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลนาทับไย ที่จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ พบว่า โดยภาพรวมประชาชนที่มีเพศ อายุ และระดับการศึกษา แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐานไม่แตกต่างกัน และยังสามารถคล้องกับงานวิจัยของวันเฉลิม วรรณไชย และ โกศล สอดส่อง (2565) ได้ศึกษา เรื่อง ความคิดเห็นของประชาชนต่อคุณภาพการบริการ สาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลพรมสวรรค์อำเภอโพธารอง จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการศึกษาพบว่า ผลเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อคุณภาพการบริการ สาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลพรมสวรรค์ อำเภอโพธารอง จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตาม เพศ ระดับการศึกษา และขนาดหมู่บ้าน พบว่า ประชาชนที่มีเพศ ระดับการศึกษาและ

ขนาดหมู่บ้าน ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณภาพการบริการสาธารณะของ องค์การบริหารส่วนตำบลพรมสวรรค์ไม่แตกต่างกัน

องค์ความรู้ใหม่

สรุป/ข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัยคุณภาพการบริการด้านโครงสร้างพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลตูมใต้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ผลการเปรียบเทียบคุณภาพการบริการด้านโครงสร้างพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลตูมใต้ พบว่า โดยภาพรวมประชาชนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณภาพการบริการด้านโครงสร้างพื้นฐาน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณภาพการบริการด้านโครงสร้างพื้นฐาน ไม่แตกต่างกัน และข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาคุณภาพการบริการด้านโครงสร้างพื้นฐาน ได้แก่ จัดลำดับความสำคัญในการปรับปรุงซ่อมแซม

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยในครั้งนี้ไปใช้

จากผลการวิจัยคุณภาพการบริการด้านโครงสร้างพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลตูมใต้ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาทางด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านถนน ดังนั้นทางองค์การบริหารส่วนตำบลตูมใต้ ควรมีการดำเนินการดังนี้

1.1 การสำรวจและประเมินสภาพถนนในพื้นที่ ได้แก่ จัดทำฐานข้อมูลถนนในเขตพื้นที่อย่างครบถ้วน เช่น ถนนลูกรัง ถนนคอนกรีต ถนนชำรุด สำรวจความต้องการของประชาชนในแต่ละหมู่บ้าน และจัดลำดับความสำคัญในการซ่อมแซมหรือพัฒนา

1.2 การซ่อมแซมและปรับปรุงถนนเดิม ได้แก่ ปรับปรุงถนนลูกรังให้มีสภาพดีขึ้น ใช้งานได้ตลอดปี ซ่อมแซมถนนคอนกรีตที่ชำรุดเพื่อความปลอดภัยในการสัญจร ก่อสร้างระบบระบายน้ำควบคู่กับถนนเพื่อลดปัญหาน้ำท่วมขัง

1.3 การก่อสร้างถนนสายใหม่ ได้แก่ ก่อสร้างถนนที่จำเป็นในพื้นที่ที่ยังไม่มีทางสัญจรอย่างทั่วถึง เชื่อมต่อหมู่บ้านหรือพื้นที่เกษตรกรรมกับถนนสายหลัก เพื่ออำนวยความสะดวกในการขนส่งสินค้าและเดินทาง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการศึกษางานวิจัยที่ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการให้สัมฤทธิ์ประสิทธิผลด้านโครงสร้างพื้นฐาน

2.2 ควรมีการศึกษาเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับคุณภาพการบริการด้านโครงสร้างพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลตูมใต้ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี เป็นข้อมูลเชิงประจักษ์มากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- จักรพันธ์ สมบูรณ์ธรรม และบุญเหลือ บุปผามาลา. (2564). การให้บริการด้านโครงสร้างพื้นฐานของเทศบาลตำบลโนนทอง อำเภอนายูง จังหวัดอุดรธานี. *Journal of Roi Kaensarn Academi*, 7(5), 223–236.
- ธวัชชัย กายจะโป๊ะ. (2555). การดำเนินงานด้านโครงสร้างพื้นฐานของเทศบาลตำบลโนนท่อน อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่นตามความคิดเห็นของประชาชน. ใน *วิทยานิพนธ์. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม* วิทยานิพนธ์.
- ภูวสิทธิ์ ทองสง และพระมหาเอกวิน ปิยวีโร. (2567). การให้บริการด้านโครงสร้างพื้นฐานแก่ประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านลำนาว อำเภอบางขัน จังหวัดนครศรีธรรมราช. *มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์*.
- วันเฉลิม วรรณไชย และโกศล สอดส่อง. (2565). การบริหารจัดการด้านโครงสร้างพื้นฐานต่อประชาชน ขององค์การบริหารส่วนตำบลนาทับไฮ อำเภอรัตนวาปี จังหวัดหนองคาย. *วารสารวิจัยธรรมศึกษา*, 6(1), 97–107.
- สถาบันพระปกเกล้า. (2561). *บันทึกเรื่องเด่นรางวัลพระปกเกล้า : ท้องถิ่น ทบพวน ทำทนาย เพื่อการ จัดบริการสาธารณะ*. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพระปกเกล้า.
- อารยา โกวิทย์, ศักดา ศิลปาสันทน, และ พิมพัญญา ฤทธิบุตร. (2565). แนวทางการพัฒนาการบริการโครงสร้างพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองหญ้าไทร จังหวัดพิจิตร. *วารสารสหวิทยาการพัฒนา*, 1(1), 20-30.
- อิทธิพัทธ์ พันธุ์แก้ว และ มนฤตย์พล อรุณบุญลลชาติ. (2561). ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการบริการด้านโครงสร้างพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลตาหาร อำเภอบ้าน

ลาด จังหวัดเพชรบุรี. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
อุดรธานี.

องค์การบริหารส่วนตำบลตูมใต้. (2568). ข้อมูลทั่วไปด้านจำนวนประชากร ตำบลตูมใต้ อำเภอ
กุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี. เรียกใช้เมื่อ 15 ตุลาคม 2567 จาก
<https://toomtai.go.th/public/>

Taro Yamane. (1973). Statistics : An Introductory Analysis. 3rd Ed. New York.
Harper and Row Publications.

ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อการเป็นโรงเรียนคุณภาพ ตามนโยบาย 1 อำเภอ 1
โรงเรียนคุณภาพ ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง*

ADMINISTRATIVE FACTORS AFFECTING QUALITY SCHOOL UNDER THE ONE
DISTRICT ONE QUALITY SCHOOL POLICY OF EDUCATIONAL INSTITUTIONS
IN THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE SINGBURI
ANGTHONG

นันทนา เรืองพานิช¹ และ จันทรศม์ ภูติอริยวัฒน์²

Nantana Ruengphanich¹ and Jantarat Phutiar²

¹⁻²มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

¹⁻²Srinakharinwirot University, Thailand.

¹Corresponding Author's Email: nantanajan04@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับปัจจัยภาวะผู้นำของผู้บริหาร ปัจจัยสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ปัจจัยการพัฒนาวิชาชีพครู และการเป็นโรงเรียนคุณภาพ ตามนโยบาย 1 อำเภอ 1 โรงเรียนคุณภาพ 2) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภาวะผู้นำของผู้บริหาร ปัจจัยสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และปัจจัยการพัฒนาวิชาชีพครูกับการเป็นโรงเรียนคุณภาพ ตามนโยบาย 1 อำเภอ 1 โรงเรียนคุณภาพ และ 3) ศึกษาปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อการเป็นโรงเรียนคุณภาพ ตามนโยบาย 1 อำเภอ 1 โรงเรียนคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างคือ ครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนคุณภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง จำนวน 234 คน เทียบกับตารางของเครจซี่และมอร์แกน ใช้ขนาดโรงเรียนเป็นชั้น และทำการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือวิจัยเป็นแบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.975 สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัจจัยภาวะผู้นำของผู้บริหาร ปัจจัยสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และปัจจัยการพัฒนาวิชาชีพครู อยู่ในระดับมาก และการเป็นโรงเรียนคุณภาพ ตามนโยบาย 1 อำเภอ 1 โรงเรียนคุณภาพ อยู่ในระดับมากเช่นกัน 2) ปัจจัยภาวะผู้นำของผู้บริหาร ปัจจัยสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และปัจจัยการพัฒนาวิชาชีพครูกับการเป็นโรงเรียน

---

* Received 26 April 2025; Revised 18 May 2025; Accepted 26 May 2025

คุณภาพ ตามนโยบาย 1 อำเภอ 1 โรงเรียนคุณภาพ มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับมาก และ 3) ปัจจัยภาวะผู้นำของผู้บริหาร ปัจจัยสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และปัจจัยการพัฒนาวิชาชีพครูสามารถร่วมกันพยากรณ์การเป็นโรงเรียนคุณภาพ ตามนโยบาย 1 อำเภอ 1 โรงเรียนคุณภาพ ได้ร้อยละ 80.20 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: ปัจจัยภาวะผู้นำของผู้บริหาร, ปัจจัยสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้, ปัจจัยการพัฒนาวิชาชีพครู, การเป็นโรงเรียนคุณภาพ

Abstract

The objectives of this research were: 1) to study the levels of school administrators' leadership, learning-conducive environment, teacher professional development, and quality school status under the "One District, One Quality School" policy; 2) to examine the relationships among school administrators' leadership, learning-conducive environment, teacher professional development, and quality school status; and 3) to investigate the administrative factors influencing quality school status under the "One District, One Quality School" policy. The sample consisted of 234 teachers working in quality schools under the Sing Buri - Ang Thong Secondary Educational Service Area Office, selected according to Krejcie and Morgan's table using stratified random sampling based on school size and simple random sampling within strata. The research instrument was a questionnaire with a reliability coefficient of 0.975. Data were analyzed using percentage, mean, standard deviation, Pearson's correlation coefficient, and multiple regression analysis.

The findings revealed that: 1) the levels of administrators' leadership, learning-conducive environment, teacher professional development, and quality school status were all at a high level; 2) the leadership of administrators, learning-conducive environment, and teacher professional development had strong positive correlations with quality school status; and 3) these three administrative factors together significantly predicted quality school status under the "One District, One Quality School" policy, accounting for 80.20% of the variance at the .01 level of significance.

Keywords: Administrative Leadership, Learning-Conducive Environment, Teacher Professional Development, Quality School

บทนำ

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) ได้กำหนดเป้าหมายการพัฒนาคนให้เป็น คนดี คนเก่ง และมีคุณภาพ สร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม โดยมีแนวทางการปฏิรูป การเรียนรู้ ปรับบทบาทครูยุคใหม่ เพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการศึกษา และพัฒนาการ เรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่อง ควบคู่กับการพัฒนาคนไทย ตามพหุปัญญา สามารถประกอบอาชีพได้อย่างมั่นคง และมีความเป็นเลิศทางวิชาการระดับ นานาชาติ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2567) แผนการศึกษา แห่งชาติ (พ.ศ. 2560 - 2579) มีกรอบทิศทางการจัดการศึกษาให้คนไทยทุกคนสามารถ เข้าถึงโอกาสและความเสมอภาคในการศึกษาที่มีคุณภาพสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 - 2570) มีเป้าหมายการพัฒนากำลังคนสมรรถนะ สูง มุ่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ดังนั้นกระทรวงศึกษาธิการจึงมีนโยบายในการพัฒนาการศึกษาขึ้น พื้นฐาน “วิถีใหม่ วิถีคุณภาพ” (ประภัศรา อนุสุริยา และคณะ, 2567) กระทรวงศึกษาธิการ นำ โดยรัฐมนตรีพลตำรวจเอกเพิ่มพูน ชิดชอบ เสนอนโยบายการยกระดับคุณภาพประเทศด้วย การศึกษาเป็นนโยบาย 1 อำเภอ 1 โรงเรียนคุณภาพ เพื่อให้การจัดการศึกษามีคุณภาพ ทั้งถึง และเท่าเทียม มุ่งลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา โดยมีเป้าหมายพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มี คุณภาพ ด้วยเหตุนี้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดให้เป็นนโยบาย ระยะเร่งด่วน (Quick Win) ภายใต้หลักการสำคัญพัฒนาโรงเรียนให้มีการบริหารจัดการที่มี ประสิทธิภาพ มีความเข้มแข็งทางวิชาการ ให้บริการการศึกษาแก่นักเรียนและชุมชน พร้อมทั้ง ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเอกชน บ้าน วัด รัฐ และโรงเรียน เพื่อพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2567)

การเป็นโรงเรียนคุณภาพ มีจุดมุ่งหมายในการพัฒนาการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ มีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน มีหลักสูตรการสอนสอดคล้องกับมาตรฐาน มีการติดตามการจัดการ เรียนการสอน ประเมินผลการเรียนรู้ พัฒนานักเรียนทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา และจิตใจควบคู่ กับการมีคุณธรรมและจริยธรรม (ขวัญจิรา จำปา และ สุวดี อุปสินใจ, 2566) สอดคล้องกับ แนวคิดของ เบดี และคณะ (Bedi, I. K., et al., 2024) ที่กล่าวว่า โรงเรียนคุณภาพ เป็น โรงเรียนที่มีผลการเรียนที่ดี คุณครูมีคุณภาพ มีทรัพยากรอย่างเพียงพอ มีการประสานงานอย่าง เป็นระบบ และมีการจัดระเบียบที่ดี ดังนั้น การพัฒนาโรงเรียนให้มีคุณภาพจึงเป็นสิ่งสำคัญต่อ การพัฒนาการจัดการศึกษา และเป็นนโยบายเร่งด่วนที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทุกแห่ง ต้องดำเนินการพัฒนาโรงเรียนให้เป็นโรงเรียนคุณภาพ จากการศึกษาแนวคิดและผลการวิจัยที่ เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของ การเป็นโรงเรียนคุณภาพ คือ โรงเรียนที่มีการบริหารจัดการ

อย่างเป็นระบบ มีวัตถุประสงค์ชัดเจน มีการวางแผน มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคลากร หลักสูตร สอดคล้องกับมาตรฐาน มีการติดตามประเมินผลการเรียนรู้ และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

ปัจจัยการบริหารเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยส่งเสริมการพัฒนาโรงเรียนคุณภาพให้มีประสิทธิภาพ และสามารถให้ผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ดีแก่นักเรียน (Barth, R. S., 1991; Hanushek, E. A., 2002; ทิวัตต์ ศรีดำรงค์ และคณะ, 2556) จากทบทวนวรรณกรรมและสังเคราะห์ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อการเป็นโรงเรียนคุณภาพ ประกอบด้วย 3 ปัจจัยที่สำคัญ ได้แก่ 1) ภาวะผู้นำของผู้บริหารมีความสำคัญในการบริหารโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ โดยเน้นการพัฒนาบุคลากรและการทำงานร่วมกันเพื่อบรรลุเป้าหมาย ผู้บริหารต้องมีทักษะการสื่อสารที่ดี ยอมรับการเปลี่ยนแปลง และสามารถแก้ปัญหาด้วยคุณภาพ (ปรมพร ทิพย์พรม, 2563; สมศักดิ์ ยางเปือก, 2566). ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารโรงเรียนคุณภาพ (เต็มดวง จานงค์, 2553), และผู้นำควรมีทักษะการบริหารจัดการ บุคลิกภาพดี และคุณธรรมจริยธรรม (บุญส่ง งามอาจ, 2565) 2) สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มที่ ผู้บริหารต้องสร้างบรรยากาศที่ปลอดภัยและเหมาะสมสำหรับการเรียนรู้ที่เหมาะสมและการใช้สื่อการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ (Barth, R. S., 1991) การมีสภาพแวดล้อมที่ดีและมีสิ่งอำนวยความสะดวก (ศราวุธ บุญปลอด, 2562) ซึ่งการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนและห้องเรียนมีผลต่อการเป็นโรงเรียนคุณภาพ (บุญส่ง งามอาจ, 2565) และ 3) การพัฒนาวิชาชีพครูเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างโรงเรียนคุณภาพ โดยการฝึกอบรมและพัฒนาครูอย่างต่อเนื่องช่วยเพิ่มทักษะการสอนที่ทันสมัยและเหมาะสมกับนักเรียน การสนับสนุนให้ครูทำงานร่วมกันและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ยกระดับการเรียนการสอนและผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน (Hanushek, E. A., 2002; ทิวัตต์ ศรีดำรงค์ และคณะ, 2556; พรหมอร อุซุภาพ, 2561) ครูที่มีคุณภาพและทักษะจะช่วยส่งเสริมการบริหารโรงเรียนและการสร้างโรงเรียนคุณภาพ (Barth, R. S., 1991; Lezotte, L. W., 1992; ปรมพร ทิพย์พรม, 2563)

จากการวิเคราะห์ปัญหาภายในโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง พบว่า โรงเรียนขนาดเล็กประสบปัญหาด้านงบประมาณ ขาดสื่อ เทคโนโลยี ครูผู้สอนไม่ครบชั้นเรียนและจำนวนนักเรียนลดลง ซึ่งส่งผลกระทบต่อคุณภาพ การศึกษาและการบริหารจัดการโรงเรียน ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและลดโอกาส การศึกษาที่เท่าเทียม เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวจึงมีการดำเนินนโยบายพัฒนาโรงเรียนคุณภาพ นำร่อง โดยสนับสนุนโครงสร้างพื้นฐาน การจัดซื้ออุปกรณ์ และการพัฒนาสภาพแวดล้อม โรงเรียนให้ทันสมัย เน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน รวมทั้งการจัดสรรงบประมาณอย่าง ต่อเนื่องเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา และยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ผู้วิจัย จึงสนใจศึกษาปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อการเป็นโรงเรียนคุณภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง เพื่อแสวงหาการบริหารจัดการสถานศึกษาสู่การเป็น โรงเรียนคุณภาพ ตอบสนองนโยบายการศึกษา ยกระดับโรงเรียนสู่ความเป็นเลิศตามเป้าหมาย

เพื่อให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างเสมอภาค ทั้งถึง และเท่าเทียม มุ่งพัฒนาการศึกษาอันเป็นรากฐานสำคัญของความยั่งยืนของประเทศสืบไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับปัจจัยภาวะผู้นำของผู้บริหาร ระดับปัจจัยสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ระดับปัจจัยการพัฒนาวิชาชีพครู และระดับการเป็นโรงเรียนคุณภาพ ตามนโยบาย 1 อำเภอ 1 โรงเรียนคุณภาพ ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยภาวะผู้นำของผู้บริหาร ปัจจัยสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และปัจจัยการพัฒนาวิชาชีพครูกับการเป็นโรงเรียนคุณภาพ ตามนโยบาย 1 อำเภอ 1 โรงเรียนคุณภาพ ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง
3. เพื่อศึกษาปัจจัยภาวะผู้นำของผู้บริหาร ปัจจัยสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และปัจจัยการพัฒนาวิชาชีพครูที่ส่งผลต่อการเป็นโรงเรียนคุณภาพ ตามนโยบาย 1 อำเภอ 1 โรงเรียนคุณภาพ ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) มุ่งศึกษาปัจจัยภาวะผู้นำของผู้บริหาร ปัจจัยสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และปัจจัยการพัฒนาวิชาชีพครูที่ส่งผลต่อการเป็นโรงเรียนคุณภาพ ตามนโยบาย 1 อำเภอ 1 โรงเรียนคุณภาพ ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร คือ ครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนคุณภาพ ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง จำนวน 13 โรงเรียน รวมจำนวนทั้งสิ้น 586 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง ข้อมูล ณ วันที่ 16 ธันวาคม 2567)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนคุณภาพ ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง จำนวน 234 คน โดยใช้วิธีการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างด้วยการเทียบตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie, R. V. & Morgan, D. W., 1970) ด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยใช้ขนาดโรงเรียนเป็นชั้น (Strata) จากนั้นทำการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยจับสลากจำนวนครูตามสัดส่วนของขนาดโรงเรียน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม 2) แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยภาวะผู้นำของผู้บริหาร ปัจจัยสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และปัจจัยการพัฒนาวิชาชีพครู และ 3) แบบสอบถามเกี่ยวกับการเป็นโรงเรียนคุณภาพ ตามนโยบาย 1 อำเภอ 1 โรงเรียนคุณภาพ

2.2 การสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

2.2.1 การสร้างเครื่องมือ มีขั้นตอนดังนี้ 1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) สร้างแบบสอบถามฉบับร่างเกี่ยวกับปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อการเป็นโรงเรียนคุณภาพ 3) นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้วเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโท 4) ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน และ 5) ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

2.2.2 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ มีขั้นตอนดังนี้ 1) นำเครื่องมือไปทดลองใช้ (Try - out) กับกลุ่มที่มีลักษณะคล้ายกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน 2) วิเคราะห์ค่าความเที่ยง (Reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) และ 3) วิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับมีค่าเท่ากับ 0.975 พบว่า ปัจจัยภาวะผู้นำของผู้บริหาร มีค่าเท่ากับ 0.941 ปัจจัยสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มีค่าเท่ากับ 0.942 ปัจจัยการพัฒนาวิชาชีพครู มีค่าเท่ากับ 0.894 และ การเป็นโรงเรียนคุณภาพ มีค่าเท่ากับ 0.944

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ผู้วิจัยขอหนังสือรับรอง และส่งหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารและครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง

3.2 ผู้วิจัยนำส่งแบบสอบถามทั้งทางไปรษณีย์ แบบฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์ (Google Form) และส่งแบบสอบถามกลับคืนทางแบบฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์ (Google Form) โดยผู้วิจัยได้กำหนดการตั้งค่าแบบฟอร์ม ลดความคลาดเคลื่อนจากการตอบแบบสอบถามหากกรอกข้อมูลไม่ครบตามจำนวนข้อ

3.3 นำแบบสอบถามที่รวบรวมได้ มาตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลในการตอบ แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไป ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งวิทยฐานะ ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดโรงเรียน โดยการหาค่าความถี่และร้อยละ

4.2 วิเคราะห์ระดับปัจจัยภาวะผู้นำของผู้บริหาร ระดับปัจจัยสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และระดับปัจจัยการพัฒนาวิชาชีพครู โดยหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยภาพรวมรายด้านและรายข้อ

4.3 วิเคราะห์ระดับการเป็นโรงเรียนคุณภาพ ตามนโยบาย 1 อำเภอ 1 โรงเรียนคุณภาพ โดยหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยภาพรวม รายด้านและรายข้อ

4.4 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภาวะผู้นำของผู้บริหาร ปัจจัยสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และปัจจัยการพัฒนาวิชาชีพครู กับการเป็นโรงเรียนคุณภาพ ตามนโยบาย 1 อำเภอ 1 โรงเรียนคุณภาพ โดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient)

4.5 วิเคราะห์ปัจจัยภาวะผู้นำของผู้บริหาร ปัจจัยสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และปัจจัยการพัฒนาวิชาชีพครูที่ส่งผลต่อการเป็นโรงเรียนคุณภาพ ตามนโยบาย 1 อำเภอ 1 โรงเรียนคุณภาพ โดยใช้สถิติวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบการคัดเลือกเข้า (Multiple Regression Analysis - Enter Method)

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาระดับปัจจัยภาวะผู้นำของผู้บริหาร ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง ปรางค์ดงตารางที่ 1
- 2.

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ระดับปัจจัยภาวะผู้นำของผู้บริหาร

ด้านที่	ปัจจัยภาวะผู้นำของผู้บริหาร	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1	การมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน (LEA1)	4.428	0.511	มาก
2	การสร้างแรงจูงใจในการทำงาน (LEA2)	4.204	0.502	มาก
3	การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล (LEA3)	4.111	0.588	มาก
	รวม	4.248	0.445	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ปัจจัยภาวะผู้นำของผู้บริหาร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.248 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 0.445 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.428 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 0.511 รองลงมา คือ การสร้างแรงจูงใจในการทำงาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.204 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 0.502 และการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.111 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 0.588 ตามลำดับ

2. ผลการศึกษาระดับปัจจัยสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง ปรางค์ดงตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ระดับปัจจัยสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้

ด้านที่	ปัจจัยสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1	สภาพแวดล้อมทางกายภาพ (ENV1)	4.374	0.523	มาก
2	สภาพแวดล้อมในการจัดการเรียนการสอน (ENV2)	4.137	0.545	มาก
3	สภาพแวดล้อมทางสังคมและจิตวิทยา (ENV3)	4.105	0.599	มาก
	รวม	4.198	0.475	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ปัจจัยสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.198 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 0.475 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สภาพแวดล้อมทางกายภาพ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.374 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 0.523 รองลงมา คือ สภาพแวดล้อมในการจัดการเรียนการสอนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.137 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 0.545 และสภาพแวดล้อมทางสังคมและจิตวิทยา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.105 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 0.599 ตามลำดับ

3. ผลการศึกษาระดับปัจจัยการพัฒนาวิชาชีพครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง ปากมูนดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ระดับปัจจัยการพัฒนาวิชาชีพครู

ด้านที่	ปัจจัยการพัฒนาวิชาชีพครู	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1	การพัฒนาตนเองตามมาตรฐานวิชาชีพ (TEA1)	4.344	0.550	มาก
2	การพัฒนาทักษะการสอน (TEA2)	4.145	0.576	มาก
3	การปฏิบัติงานร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ (TEA3)	4.091	0.630	มาก
	รวม	4.194	0.512	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่า ระดับปัจจัยการพัฒนาวิชาชีพครู โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.194 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 0.512 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การพัฒนาตนเองตามมาตรฐานวิชาชีพ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.344 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 0.550 รองลงมา คือ การพัฒนาทักษะการสอน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.145 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 0.576 และการปฏิบัติงานร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.091 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 0.630 ตามลำดับ

4. ผลการศึกษาระดับการเป็นโรงเรียนคุณภาพ ตามนโยบาย 1 อำเภอ 1 โรงเรียนคุณภาพ ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง ปากมูนดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ระดับการเป็นโรงเรียนคุณภาพ ตามนโยบาย 1 อำเภอ 1 โรงเรียนคุณภาพ

ด้านที่	ตัวแปร/องค์ประกอบ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1	โครงสร้างพื้นฐาน และระบบสนับสนุนการศึกษา (QUA1)	4.259	0.460	มาก
2	คุณภาพครู (QUA2)	4.252	0.533	มาก
3	การจัดการเรียนรู้ (QUA3)	4.219	0.500	มาก
4	คุณภาพนักเรียน (QUA4)	4.173	0.452	มาก
	รวม	4.221	0.439	มาก

จากตารางที่ 4 พบว่า ระดับการเป็นโรงเรียนคุณภาพ ตามนโยบาย 1 อำเภอ 1 โรงเรียนคุณภาพ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.221 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 0.439 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ โครงสร้างพื้นฐาน และระบบสนับสนุนการศึกษา ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.259 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 0.460 รองลงมา คือ คุณภาพครู มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.252 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 0.533 รองลงมา คือ การจัดการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.219 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 0.500 และคุณภาพนักเรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.173 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 0.452 ตามลำดับ

5. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภาวะผู้นำของผู้บริหาร ปัจจัยสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และปัจจัยการพัฒนาวิชาชีพครู กับการเป็นโรงเรียนคุณภาพ ตามนโยบาย 1 อำเภอ 1 โรงเรียนคุณภาพ ปรากฏดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรพยากรณ์ และตัวแปรเกณฑ์

ตัวแปร	ปัจจัยภาวะ ผู้นำของ ผู้บริหาร (X_1)	ปัจจัย สภาพแวดล้อม ที่เอื้อต่อการ เรียนรู้ (X_2)	ปัจจัยการ พัฒนา วิชาชีพครู (X_3)	การเป็นโรงเรียน คุณภาพ ตาม นโยบาย 1 อำเภอ 1 โรงเรียนคุณภาพ (Y)
ปัจจัยภาวะผู้นำของผู้บริหาร (X_1)	1			
ปัจจัยสภาพแวดล้อม ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ (X_2)	.849**	1		
ปัจจัยการพัฒนาวิชาชีพครู (X_3)	.738**	.890**	1	
การเป็นโรงเรียนคุณภาพตาม นโยบาย 1 อำเภอ 1 โรงเรียน คุณภาพ (Y)	.752**	.859**	.878**	1

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภาวะผู้นำของผู้บริหาร ปัจจัยสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และปัจจัยการพัฒนาวิชาชีพครู กับการเป็นโรงเรียนคุณภาพ ตามนโยบาย 1 อำเภอ 1 โรงเรียนคุณภาพ โดยใช้การทดสอบค่าสถิติสัมประสิทธิ์

สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) พบว่า ปัจจัยภาวะผู้นำของผู้บริหาร ปัจจัยสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ปัจจัยการพัฒนาวิชาชีพครู กับการเป็นโรงเรียนคุณภาพ ตามนโยบาย 1 อำเภอ 1 โรงเรียนคุณภาพ โดยรวมมีค่าเท่ากับ .897 ซึ่งมีความสัมพันธ์ในเชิงบวก หรือในทิศทางเดียวกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาค่าความสัมพันธ์พบว่า ทุกตัวแปรมีความสัมพันธ์กันระดับสูง

6. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยภาวะผู้นำของผู้บริหาร ปัจจัยสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และปัจจัยการพัฒนาวิชาชีพครูที่ส่งผลต่อการเป็นโรงเรียนคุณภาพ ตามนโยบาย 1 อำเภอ 1 โรงเรียนคุณภาพ ปรากฏดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 แสดงผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบการคัดเลือกเข้า

ตัวแปรพยากรณ์	การเป็นโรงเรียนคุณภาพ ตามนโยบาย 1 อำเภอ 1 โรงเรียนคุณภาพ				
	b	SE _b	β	t	p
ปัจจัยภาวะผู้นำของผู้บริหาร (X_1)	.112	.055	.114	2.060*	.041
ปัจจัยสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ (X_2)	.249	.076	.270	3.298**	.001
ปัจจัยการพัฒนาวิชาชีพครู (X_3)	.474	.055	.554	8.649**	.000
R = .897	$R^2 = .804$		F = 314.723**		
SE _{Est} = .195	$R^2_{adj} = .802$				

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .01

จากตารางที่ 6 พบว่า ตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือกเข้าสมการ เรียงลำดับความสำคัญ ได้แก่ ปัจจัยการพัฒนาวิชาชีพครู (X_3) ปัจจัยสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ (X_2) และปัจจัยภาวะผู้นำของผู้บริหาร (X_1) สามารถอธิบายความแปรปรวนของการเป็นโรงเรียนคุณภาพ ตามนโยบาย 1 อำเภอ 1 โรงเรียนคุณภาพ ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .897 ($R = .897$) ร่วมกันอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 80.20 ($R^2_{adj} = 0.802$) ทั้งนี้ จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลข้างต้นพบว่า ปัจจัยภาวะผู้นำของผู้บริหาร ปัจจัยสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และปัจจัยการพัฒนาวิชาชีพครู ส่งผลต่อการเป็นโรงเรียนคุณภาพ ตามนโยบาย 1 อำเภอ 1 โรงเรียนคุณภาพ ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง

อภิปรายผล

1. ระดับปัจจัยภาวะผู้นำของผู้บริหาร ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากเช่นกัน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน รองลงมา คือ การสร้างแรงจูงใจในการทำงาน และการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากวิสัยทัศน์และพันธกิจของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง

(2565) มุ่งพัฒนาองค์กรที่เป็นเลิศด้านคุณภาพผู้เรียนด้วยนวัตกรรมการศึกษา ส่งเสริมโอกาสทางการศึกษาอย่างเสมอภาคและทั่วถึง โดยอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน พัฒนาศักยภาพผู้เรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการและทักษะในศตวรรษที่ 21 รวมทั้งพัฒนาครูและบุคลากรให้เป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต มีสมรรถนะ จรรยาบรรณ และมาตรฐานวิชาชีพ สอดคล้องกับแนวคิดของ บาร์ธ (Barth, R. S., 1991); ดริสคอล (Driscoll, M., 2017) ให้เห็นว่า ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์สามารถกำหนดกลยุทธ์และสร้างแรงบันดาลใจให้บุคลากรดำเนินงานสู่เป้าหมายร่วมกัน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ทิวต์ธ์ ศรีดำรงค์ และคณะ (2556); นิตยา ชันเดช (2565); เต็มดวง จำนงค์ (2553); สุเทพ สุริโยรัตน์โนภาส และคณะ (2558) และ กฤษฎา บุญญะสิทธิ์ และคณะ (2561) พบว่า ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำ กล้าคิด กล้าทำ และกล้าตัดสินใจ ช่วยให้การดำเนินงานบรรลุตามวิสัยทัศน์ที่วางไว้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ปรมพร ทิพย์พรม (2563); บุญส่ง ่องอาจ (2565); กนกวรรณ ปาระคะ (2566); วาสนา ทองทวียิ่งยศ (2560); เนาวรัตน์ ศิริเมธางกูร (2562) และบุญยะลิต ยดทิวงสา (2562) พบว่า ภาวะผู้นำด้านวิสัยทัศน์มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนองค์กร พัฒนาครู และนักเรียน แสดงให้เห็นว่าวิสัยทัศน์เป็นหัวใจสำคัญของภาวะผู้นำในการพัฒนาโรงเรียนให้มีคุณภาพอย่างยั่งยืน

2. ระดับปัจจัยสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากเช่นกัน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สภาพแวดล้อมทางกายภาพ รองลงมา คือ สภาพแวดล้อมในการจัดการเรียนการสอน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ สภาพแวดล้อมทางสังคมและจิตวิทยา เนื่องจากสถานศึกษาให้ความสำคัญกับการดูแลอาคารสถานที่ให้มีความสะอาด เป็นระเบียบ ปลอดภัย และเอื้อต่อการเรียนรู้ สอดคล้องกับแนวคิดของ บาร์ธ (Barth, R. S., 1991) ที่ระบุว่าผู้บริหารควรส่งเสริมบรรยากาศที่เปิดกว้างและจัดสรรทรัพยากรที่จำเป็น เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ เต็มดวง จำนงค์ (2553) และ นิกุล ประทีปพิชัย และ ศันสนีย์ จะสุวรรณ์ (2556) พบว่า ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมมีผลต่อความสำเร็จในการบริหารโรงเรียนคุณภาพ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ บุญส่ง ่องอาจ (2565) พบว่า ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมส่งผลต่อการเป็นโรงเรียนคุณภาพ จึงควรจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพและภายในห้องเรียนให้เหมาะสม เพื่อพัฒนาโรงเรียนให้เป็นโรงเรียนคุณภาพ

3. ระดับปัจจัยการพัฒนาวิชาชีพครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากเช่นกัน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การพัฒนาตนเองตามมาตรฐานวิชาชีพ รองลงมา คือ การพัฒนาทักษะการสอน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การปฏิบัติงานร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ ทั้งนี้เป็นเพราะครูมีความตระหนักในบทบาทหน้าที่ และให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพตามมาตรฐานวิชาชีพ เพื่อเตรียมความพร้อมในการจัดการเรียนรู้ที่มี

คุณภาพ และการศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยเน้นการแสวงหาความรู้ใหม่ การเข้าร่วมอบรม สัมมนา การศึกษาต่อ และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนร่วมวิชาชีพ สอดคล้องกับแนวคิดของ บาร์ธ (Barth, R. S., 1991); เลซอตต์ (Lezotte, L. W., 1992); ฮานูเชก (Hanushek, E. A., 2002); เบดี และคณะ (Bedi, I. K., et al., 2024) พบว่า การพัฒนาครูทั้งในด้านทักษะการสอน การจัดการห้องเรียน และการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ การจัดฝึกอบรมและโอกาสในการพัฒนาตนเอง สำหรับครูส่งเสริมการพัฒนาโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ อัญชลี รัตน์พร (2560); กฤติพงศ์ โภคาพานิช (2563); ธนาพล บัวคำโคตร (2563); กฤษฎา บุญญะสิทธิ์ และคณะ (2561); ประมพร ทิพย์พรม (2563); และ นิตยา ชันเดช (2565) พบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ปัจจัยครูมีความสัมพันธ์กับการจัดการโรงเรียนคุณภาพของโรงเรียนและปัจจัย ครูส่งผลต่อการบริหารโรงเรียนคุณภาพ

4. ระดับการเป็นโรงเรียนคุณภาพ ตามนโยบาย 1 อำเภอ 1 โรงเรียนคุณภาพ ของ สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง โดยรวมอยู่ใน ระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากเช่นกัน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ โครงสร้างพื้นฐาน และระบบสนับสนุนการศึกษา รองลงมา คือ คุณภาพครู รองลงมา คือ การจัดการเรียนรู้ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ คุณภาพนักเรียน เนื่องจากโรงเรียน คุณภาพเป็นโรงเรียนที่มีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบจัดเตรียมอาคารเรียน สิ่งอำนวยความสะดวก ระบบสาธารณูปโภค เทคโนโลยีสารสนเทศ และแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ของนักเรียน รวมถึงระบบความปลอดภัยและบริการสนับสนุนต่าง ๆ ที่ช่วยให้การจัดการเรียน การสอนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของ ฟูลเลอร์ (Fuller, B., 1986) ให้ ความสำคัญกับบทบาทของครู วัสดุอุปกรณ์ และสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ สอดคล้องกับแนวคิด ของ แชนนอน และ ไบลส์มา (Shannon, G. S. & Bylsma, P., 2007); ฮานูเชก (Hanushek, E. A., 2002) และ เบดี และคณะ (Bedi, I. K., et al., 2024) กล่าวว่าโรงเรียนคุณภาพควรมี การจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ การจัดการสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ การใช้ ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า และโครงสร้างพื้นฐานที่ดี สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทิวัทธ์ ศรีดำรงค์ และคณะ (2556), บุญส่ง งามอาจ (2565) และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2567) พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ระบบสนับสนุนนักเรียน และระบบความปลอดภัย เพื่อยกระดับ คุณภาพโรงเรียนในโครงการ 1 อำเภอ 1 โรงเรียนคุณภาพ

5. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันระหว่างตัวแปรที่ศึกษาแต่ละตัว พบว่า มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกตัวแปร โดยปัจจัยการพัฒนาวิชาชีพ ครู กับการเป็นโรงเรียนคุณภาพ ตามนโยบาย 1 อำเภอ 1 โรงเรียนคุณภาพ มีค่าเท่ากับ .878 ถัดมาคือ ปัจจัยสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ กับการเป็นโรงเรียนคุณภาพ ตามนโยบาย 1 อำเภอ 1 โรงเรียนคุณภาพ มีค่าเท่ากับ .859 และปัจจัยภาวะผู้นำของผู้บริหาร และการเป็น โรงเรียนคุณภาพ ตามนโยบาย 1 อำเภอ 1 โรงเรียนคุณภาพ มีค่าเท่ากับ .752 เมื่อพิจารณาค่า

ความสัมพันธ์พบว่า ทุกตัวแปรมีความสัมพันธ์กันระดับสูง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ กฤษฎา บุญญะสิทธิ์ และคณะ (2561) พบว่า ปัจจัยครูมีความสัมพันธ์กับการจัดการโรงเรียน คุณภาพของโรงเรียนเอกชน และปัจจัยครูส่งผลต่อการจัดการโรงเรียนคุณภาพของโรงเรียน เอกชน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ปรมพร ทิพย์พรม (2563) พบว่า ปัจจัยครู อยู่ในระดับ มาก และปัจจัยครูส่งผลต่อการบริหารโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล และสอดคล้องกับ ผลการวิจัยของ นิตยา ชันเดช (2565) พบว่า ปัจจัยครูและบุคลากรทางการศึกษาส่งผลต่อ ความสำเร็จในการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียน

6. ปัจจัยภาวะผู้นำของผู้บริหาร ปัจจัยสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และปัจจัย การพัฒนาวิชาชีพครูส่งผลต่อการเป็นโรงเรียนคุณภาพ ตามนโยบาย 1 อำเภอ 1 โรงเรียน คุณภาพ ของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยสามารถพยากรณ์ได้ร้อยละ 80.20 สอดคล้องกับ ผลการวิจัยของ เต็มดวง จ्ञานงค์ (2553) พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารมีผลต่อความสำเร็จใน การบริหารโรงเรียนคุณภาพในกรุงเทพมหานคร สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุเทพ สุริโยรัตน์ โนนาส และคณะ (2558) พบว่า ภาวะผู้นำมีความสัมพันธ์ในระดับสูงมากกับโรงเรียนคุณภาพ ในฉะเชิงเทรา และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ กฤษฎา บุญญะสิทธิ์ และคณะ (2561); ปรม พร ทิพย์พรม (2563); นิตยา ชันเดช (2565) และ บุญส่ง ่องอาจ (2565) พบว่า ผู้บริหารมีผล สูงสุดต่อการบริหารโรงเรียนคุณภาพ และเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหาร โรงเรียนคุณภาพ

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากการสรุปผลและอภิปรายผลการวิจัยเรื่อง ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อการเป็น โรงเรียนคุณภาพ ตามนโยบาย 1 อำเภอ 1 โรงเรียนคุณภาพ ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง มีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัยพบว่า ระดับการเป็นโรงเรียนคุณภาพตามนโยบาย 1 อำเภอ 1 โรงเรียนคุณภาพ ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ โครงสร้างพื้นฐาน และระบบ สนับสนุนการศึกษา รองลงมา คือ คุณภาพครู รองลงมา คือ การจัดการเรียนรู้ และด้านที่มี ค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ คุณภาพนักเรียน จึงควรให้ความสำคัญกับการส่งเสริมทักษะในศตวรรษที่ 21 การเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) และการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนรายบุคคล รวมทั้ง การกำหนดวิสัยทัศน์ของโรงเรียนในการยกระดับคุณภาพผลการทดสอบ O-NET และ PISA พร้อมกับการจัดชั้นเรียนให้เหมาะสมกับจำนวนครูและบุคลากรในโรงเรียน เน้นการสอนในวิชา หลัก ร่วมใช้ทรัพยากรกับโรงเรียนเครือข่าย และจัดทำโครงการสอนเสริม หรือการติวเข้ม

ข้อสอบ O-NET และ PISA ให้กับนักเรียนอย่างต่อเนื่อง เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้และทักษะอันพึงประสงค์ สอดคล้องกับเป้าหมายของโรงเรียนคุณภาพ

1.2 จากผลการวิจัยพบว่า ระดับปัจจัยภาวะผู้นำของผู้บริหาร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน รองลงมา คือ การสร้างแรงจูงใจในการทำงาน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล จึงควรให้ความสำคัญกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ความโปร่งใส ตรวจสอบได้ มีส่วนร่วม และยึดหลักคุณธรรม เพื่อสร้างศรัทธาและความร่วมมือในองค์กร

1.3 จากผลการวิจัยพบว่า ระดับสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สภาพแวดล้อมทางกายภาพ รองลงมา คือ สภาพแวดล้อมในการจัดการเรียนการสอน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ สภาพแวดล้อมทางสังคมและจิตวิทยา จึงควรส่งเสริมบรรยากาศที่อบอุ่น ปลอดภัยทางจิตใจ สนับสนุนการแสดงความคิดเห็น และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูและนักเรียน

1.4 จากผลการวิจัยพบว่า ระดับปัจจัยการพัฒนาวิชาชีพครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การพัฒนาตนเองตามมาตรฐานวิชาชีพ รองลงมา คือ การพัฒนาทักษะการสอน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การปฏิบัติงานร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ จึงควรสนับสนุนการทำงานเป็นทีม จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อความร่วมมือระหว่างครู

1.5 จากผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อการเป็นโรงเรียนคุณภาพ ตามนโยบาย 1 อำเภอ 1 โรงเรียนคุณภาพ ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ปัจจัยการพัฒนาวิชาชีพครู ดังนั้นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง ควรส่งเสริม การพัฒนาวิชาชีพครูอย่างต่อเนื่อง เน้นการพัฒนาสมรรถนะครู การจัดการเรียนรู้ การใช้เทคโนโลยี และการสร้างแรงจูงใจและโอกาสในการก้าวหน้าทางวิชาชีพ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นโรงเรียนคุณภาพ ตามนโยบาย 1 อำเภอ 1 โรงเรียนคุณภาพ ในเขตพื้นที่การศึกษาอื่น ๆ เพื่อยืนยันและสนับสนุนผลการวิจัย

2.2 ควรดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) หรือการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการเป็นโรงเรียนคุณภาพ

2.3 ควรศึกษาปัจจัยเพิ่มเติมที่มีความสำคัญ อาทิ วัฒนธรรมองค์กร การมีส่วนร่วมของชุมชน และการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ เป็นต้น เพื่อยกระดับการพยากรณ์ความสำเร็จของโรงเรียนคุณภาพ

2.4 ควรศึกษาปัจจัยด้านนโยบายการศึกษา การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ และการมีส่วนร่วมของชุมชนที่มีผลต่อการเป็นโรงเรียนคุณภาพ เพื่อให้ได้มุมมองที่ครอบคลุมและครบถ้วน

2.5 ควรใช้การวิเคราะห์เชิงโครงสร้าง (SEM) หรือการวิเคราะห์แบบเส้นทาง (Path Analysis) เพื่อทำความเข้าใจความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นโรงเรียนคุณภาพอย่างชัดเจน

เอกสารอ้างอิง

- กนกวรรณ ปาระคะ. (2566). ภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1. ใน ปริญญา มหำบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- กฤติพงศ์ โภคาพานิช, สวัสดิ์ โพธิ์วัฒน์, และ ยาวลักษณ์ สุตะโคตร. (2564). สภาพปัจจุบัน ปัญหาและแนวทางการพัฒนาครูของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพวง. ใน ปริญญา มหำบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- กฤษฎา บุญญะสิทธิ์, ทศนา แสงศักดิ์, และ สมชาย เทพแสง. (2561). ปัจจัยผู้บริหารและปัจจัยครูที่ส่งผลต่อการจัดการโรงเรียนคุณภาพ ของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยปทุมธานี, 10(1), 139-147.
- ขวัญจิรา จำปา, และ สุวดี อุปินใจ. (2566). การบริหารจัดการโรงเรียนคุณภาพของชุมชน. วารสารรัชต์ภาคย์, 17(51), 205-216.
- เต็มดวง จานงค์. (2553). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารโรงเรียนคุณภาพของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร. ใน ครุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- ทิวดี ศรีดำรง, เน่งน้อย ยานวารี, และ สมคิด สร้อยน้ำ. (2556). การบริหารสถานศึกษาสู่การเป็นโรงเรียนคุณภาพ: การศึกษาทฤษฎีฐานราก. วารสารบริหารการศึกษา มศว, 10(18), 52-60.
- ธนาพล บัวคำโคตร. (2563). แนวทางพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญา มหำบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- นิกุล ประทีปพิชัย, และ ศันสนีย์ จะสุวรรณ์. (2556). ภาวะผู้นำด้านการสอนของผู้บริหารโรงเรียนพหุกิจกรรมการบริหารทักษะด้านวิชาการของครูและสภาพแวดล้อมในโรงเรียนที่มีผลต่อ

- คุณภาพของโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรีเขต 2. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 10(2), 216-228.
- นิตยา ชันเดช. (2565). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3. ใน ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยพะเยา.
- เนาวรัตน์ ศิริเมธางกูร. (2562). โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของประสิทธิผลโรงเรียน ประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. ใน ปริญญา ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- บุญส่ง ่องอาจ. (2565). โมเดลสมการโครงสร้างของปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นโรงเรียนคุณภาพ และแนวทางการพัฒนาสถานศึกษาขนาดเล็กของรัฐ ให้เป็นโรงเรียนคุณภาพ. ใน ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด.
- บุญยะสิต ยดทิวสา. (2562). ภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อผลสำเร็จในการประกันคุณภาพ การศึกษาของวิทยาลัยครูสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว [มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร].
- ปรมพร ทิพย์พรม. (2563). ปัจจัยความสำเร็จในการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนคุณภาพ ประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรดิษฐ์ เขต 1. ใน ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิษฐ์.
- ประภัสรา อนุสุริยา, กุหลาบ บุริสาร, และ อาทิตย์ ฉัตรชัยพลรัตน์. (2567). การบริหารโรงเรียน คุณภาพสู่ความเป็นเลิศ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4: กรณีศึกษา. วารสารสถาบันวิจัยพินลธรรม, 11(1), 77-92.
- พรทิพา สีหาคุณ, จินดา ลาโพธิ์, และ สุรัตน์ ดวงชาทม. (2565). ภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงาน ของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา ประถมศึกษาสกลนคร เขต 1. ใน ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- พรรณอร อุซุภาพ. (2561). การศึกษาและวิชาชีพครู. (พิมพ์ครั้งที่ 1). โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- ภัทรสุดา ธีรชาญวิทย์, วสันต์ชัย กากแก้ว, และ ศุภธนฤช ยอดสละ. (2565). แนวทางการ พัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3. ใน ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.
- วาสนา ทองทวียังยศ. (2560). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครู ในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา. ใน ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

- ศรารุช บุญปลอด. (2562). การพัฒนาแนวทางการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 จังหวัดนครพนม. ใน ปริญญาหม่าบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยนครพนม.
- สัสมุณญจน์ เรืองโรจน์ธนากุล, ชัยวัฒน์ ประสงค์สร้าง, และ ทนง ทองภูเบศร์. (2567). พัฒนากระบวนการคิดของครูด้วยการจัดสภาพแวดล้อมการทำงาน. วารสารมณีเชษฐาราม วัดจอมมณี, 7(4), 1062-1077.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2567). โครงการ 1 อำเภอ 1 โรงเรียนคุณภาพ. เรียกใช้เมื่อ 14 ตุลาคม 2567 จาก <http://www.bopp.go.th/wp-content/uploads/2023/11/สนก.-นำเสนอ-สพท.-1.pdf>
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง. (2567). แผนพัฒนาศึกษา ระยะเวลา 5 ปี. เรียกใช้เมื่อ 14 ตุลาคม 2567 จาก <https://www.sesasingthong.go.th/?p=2881>
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579. (พิมพ์ครั้งที่ 9). บริษัท พรินทวาทกราฟฟิค จำกัด.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2567). แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2566 - 2580 (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม): การพัฒนาการเรียนรู้. เรียกใช้เมื่อ 14 พฤศจิกายน 2567 จาก <https://www.nesdc.go.th/main.php?filename=intro>
- สุภาพรรณ จีสอน, และ จิตติมา วรธรรมศรี. (2565). ภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย. ใน ปริญญาหม่าบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยนครสวรรค์.
- สุเทพ สุริโยรัตน์โนภาส, กัญญา เอี่ยมพญา, และ นิวัฒน์ น้อยมณี. (2558). ความสัมพันธ์ระหว่างแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับโรงเรียนคุณภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2. วารสารวิจัยราชภัฏพระนคร, 10(1), 178-187.
- อัญชลี รัตนพร. (2560). แนวทางการจัดสภาพแวดล้อมตามหลักสัปปายะ ๗ ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1. ใน ปริญญาหม่าบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- Barth, R. S. (1991). Improving Schools from Within: Teachers, Parents, and Principals Can Make the Difference (1st ed.). Wiley.
- Bedi, I. K., Kukemelk, H., & Bardone, E. (2024). Developing quality schools: A content analysis of principals' practices, stressors, and support factors. South African Journal of Education, 44(2), 1-13.

- Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of psychological testing* (5th ed.). Harper & Row.
- Driscoll, M. (2017). *Leadership for the 21st Century*.
https://thinkstrategicforschools.com/course/leadership-for-the-21st-century/?utm_source=chatgpt.com
- Fuller, B. (1986). *Raising school quality in developing countries : what investments boost learning (English)* (1st ed.). World Bank discussion papers.
- Hanushek, E. A. (2002). The Importance of School Quality. Hoover Institution Press, 141-173.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.
- Lezotte, L. W. (1992). *Creating the Total Quality Effective School* (1st ed.). Effective Schools Products.
- Shannon, G. S., & Bylsma, P. (2007). *Nine Characteristics of High-Performing Schools: A Research-Based Resource for Schools and Districts to Assist with Improving Student Learning* (2nd ed.). Office of Superintendent of Public Instruction.

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารและสมรรถนะครูที่ส่งผลต่อ
คุณภาพผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง*

THE TRANSFORMATIONAL LEADERSHIP OF ADMINISTRATORS AND
TEACHERS COMPETENCIES AFFECTING THE STUDENT QUALITY IN
THE 21ST CENTURY IN SCHOOLS UNDER THE SECONDARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE SINGBURI ANGTONG

จิรภัทร แต่งงาม¹ และ จันทรศม์ ภูติอริยวัฒน์²

Jirapat Taeng-ngam¹ and Jantarat Phutiar²

¹⁻²มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

¹⁻²Srinakharinwirot University, Thailand.

¹Corresponding Author's Email: opor-aut@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารระดับสมรรถนะครู และระดับคุณภาพผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารและสมรรถนะครูกับคุณภาพผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 และ 3) เพื่อศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารและสมรรถนะครูที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง จำนวน 265 คน โดยใช้ตารางการกำหนดกลุ่มตัวอย่างของเครจซีและมอร์แกน ใช้ขนาดโรงเรียนเป็นชั้น และทำการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือวิจัยเป็นแบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.977 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร อยู่ในระดับมาก ระดับสมรรถนะครู อยู่ในระดับมากที่สุด และระดับคุณภาพผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 อยู่ในระดับมาก 2) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารและสมรรถนะครูกับคุณภาพผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลางถึงค่อนข้างสูง และ 3) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารและสมรรถนะครูส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

---

* Received 26 April 2025; Revised 18 May 2025; Accepted 26 May 2025

โดยสามารถร่วมกันพยากรณ์คุณภาพผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ได้ร้อยละ 49.60 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร, สมรรถนะครู, คุณภาพผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

Abstract

This research aimed to: 1) Examine the levels of transformational leadership of administrators, teacher competency, and student quality in the 21st century; 2) Investigate the relationships between transformational leadership of administrators and teacher competency with student quality in the 21st century; and 3) Study the influence of transformational leadership of administrators and teacher competency affecting the student quality in the 21st century. The sample consisted of 265 teachers from schools under the Secondary Educational Service Area Office Singburi Angthong. The sample size was determined using the Krejcie and Morgan table. Schools were stratified by size, and simple random sampling was applied. The research instrument was a questionnaire with a reliability coefficient of 0.977. Data were analyzed using percentage, mean, standard deviation, Pearson's correlation coefficient, and multiple regression analysis.

The findings revealed that: 1) The overall level of transformational leadership of administrators was high, teacher competency was at the highest level, and student quality in the 21st century was high; 2) Both transformational leadership of administrators and teacher competency were positively correlated with student quality in the 21st century at a moderate to high level; and 3) Transformational leadership of administrators and teacher competency significantly influenced student quality in the 21st century, jointly predicting 49.60% of the variance, with statistical significance at the .01 level.

Keywords: Transformational leadership of administrators, Teacher competency, Student quality in the 21st century

บทนำ

ประเทศไทยมีความจำเป็นต้องปฏิรูปการศึกษาเพื่อให้ระบบการศึกษาเป็นกลไกหลักของการขับเคลื่อนประเทศภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 กรอบยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580) และให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เพื่อให้สามารถนำพาประเทศไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนในอีก 20 ปี โดยเฉพาะ “คุณภาพผู้เรียน” ที่จะต้องเตรียมความพร้อมให้กับผู้เรียนเพื่อรับการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

การที่จะทำให้มีคุณภาพผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ได้นั้น ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารและสมรรถนะครู ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 (จุฑาทิพ พรหมณะ และคณะ, 2567) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูงกับคุณภาพผู้เรียน และการพยากรณ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับคุณภาพผู้เรียนมีความถดถอยไปในทิศทางเดียวกัน (ยุวดี แก้วสอน, 2558; พงศ์ติลล จินตมโนญธธรรม, 2566; Kitur K., et al., 2020) อีกทั้งจากการศึกษางานวิจัยของ นเรศ ปุบุตรชา (2561) พบว่า รูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของสมรรถนะครูที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมต่อคุณภาพผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 และสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของคุณภาพผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ได้ร้อยละ 79.00 และจากงานวิจัยของ วัชร กล่อมเสียง (2565) พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะประจำสายงานครูกับคุณภาพผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ในภาพรวมมีความสัมพันธ์ทางบวก

จากการสำรวจคุณภาพผู้เรียนในแผนพัฒนาการศึกษา ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 - 2570) ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง เกี่ยวกับการเปรียบเทียบผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 6 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง ปีการศึกษา 2564 – 2563 พบว่า ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยลดลง รวมทั้งจากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT Analysis) พบว่า 1) ผู้เรียนยังขาดสมรรถนะด้านการคิดขั้นสูง ด้านนวัตกรรม และด้านภาษาต่างประเทศ 2) ผู้เรียนบางส่วนขาดความมั่นใจ และขาดการกล้าแสดงออกเชิงสร้างสรรค์ และ 3) ผู้เรียนยังใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อความบันเทิงและการสื่อสารมากกว่าการเรียนรู้ และผู้เรียนบางส่วนยังขาดวินัยและความรับผิดชอบในการเรียน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง, 2567)

จากสภาพความเป็นมาที่กล่าวมาข้างต้น แสดงให้เห็นว่า คุณภาพผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ยังอยู่ในระดับที่ต้องการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และมีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศในทุกด้าน การเสริมสร้างความรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนจึงเป็นการวางรากฐานที่สำคัญในการพัฒนา

ประเทศอย่างยั่งยืน ดังนั้นสถานศึกษาทุกแห่งจึงต้องผลิตผู้เรียนให้มีคุณภาพ เพื่อให้เป็นไปตามที่คาดหวัง ทั้งนี้ผู้เรียนจะมีคุณภาพได้นั้นย่อมอาศัยภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารและสมรรถนะครูในการส่งเสริมและพัฒนาการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน และเพื่อให้สอดคล้องกับกลยุทธ์ ข้อที่ 3 คือ ยกระดับคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง ผู้วิจัยได้เล็งเห็นถึงความสำคัญดังกล่าวจึงมีความสนใจที่จะศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารและสมรรถนะครูที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร ระดับสมรรถนะครู และระดับคุณภาพผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารและสมรรถนะครูกับคุณภาพผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง
3. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารและสมรรถนะครูที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง

สมมติฐานการวิจัย

1. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับคุณภาพผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง มีความสัมพันธ์กัน
2. สมรรถนะครูกับคุณภาพผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง มีความสัมพันธ์กัน
3. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารและสมรรถนะครูส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) มุ่งศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารและสมรรถนะครูที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร คือ ครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง จำนวนทั้งสิ้น 26 โรงเรียน รวมจำนวนทั้งสิ้น 842 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง, 2567)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง จำนวน 265 คน โดยใช้ตารางการกำหนดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie, R. V., & Morgan, D. W., 1970) ด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น โดยใช้ขนาดโรงเรียนเป็นชั้น และใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย โดยจับสลากจำนวนครูตามสัดส่วนของขนาดโรงเรียน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพ โดยทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม 2) แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารและสมรรถนะครู และ 3) แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณภาพผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

2.2. การสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

2.2.1 การสร้างเครื่องมือ มีขั้นตอนดังนี้ 1) ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) สร้างแบบสอบถามฉบับร่างเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารและสมรรถนะครูที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 3) นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้วเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา 4) ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน และ 5) ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

2.2.2 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ มีขั้นตอนดังนี้ 1) นำเครื่องมือไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มที่มีลักษณะคล้ายกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน 2) วิเคราะห์ค่าความเที่ยง (Reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) และ 3) วิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับมีค่าเท่ากับ 0.977 พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร มีค่าเท่ากับ 0.971 สมรรถนะครู มีค่าเท่ากับ 0.943 และคุณภาพผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 มีค่าเท่ากับ 0.928

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอนดังนี้ 1) ผู้วิจัยขอหนังสือรับรอง และส่งหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารและครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง 2) ผู้วิจัยนำส่งแบบสอบถามด้วยตนเอง และทางแบบฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์ (Google Form) ไปยังโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความอนุเคราะห์ให้ตอบแบบสอบถามและติดตามการส่งกลับคืน และ 3) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่รวบรวมได้ มาตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลในการตอบแล้วดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูล มีขั้นตอนดังนี้ 1) วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพ โดยทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งวิทยฐานะ ประสบการณ์การทำงาน และขนาดโรงเรียน โดยการหาค่าความถี่และค่าร้อยละ 2) วิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารและระดับสมรรถนะครู โดยหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยภาพรวม รายด้านและรายข้อ 3) วิเคราะห์ระดับคุณภาพผู้เรียน ในศตวรรษที่ 21 โดยหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยภาพรวม รายด้านและรายข้อ 4) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารและสมรรถนะครูกับคุณภาพผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 โดยการวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) และ 5) วิเคราะห์ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารและสมรรถนะครูที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 โดยใช้สถิติวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร ระดับสมรรถนะครู และระดับคุณภาพผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร

ข้อที่	ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1	การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ (LEA1)	4.379	0.574	มาก
2	การสร้างแรงบันดาลใจ (LEA2)	4.382	0.577	มาก
3	การกระตุ้นทางปัญญา (LEA3)	4.386	0.578	มาก
4	การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล (LEA4)	4.382	0.609	มาก
รวม		4.382	0.560	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.382 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 0.560 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ การกระตุ้นทางปัญญา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.386 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 0.578 รองลงมา คือ การสร้างแรงบันดาลใจ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.382 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 0.577 การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.382 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 0.609 และการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.379 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 0.574 ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ระดับสมรรถนะครู

ข้อที่	สมรรถนะครู	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1	ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (COM1)	4.544	0.510	มากที่สุด
2	ความสามารถในการวัดและการประเมินผลเพื่อพัฒนาผู้เรียน (COM2)	4.501	0.542	มาก
3	ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีและสารสนเทศ (COM3)	4.482	0.572	มาก
4	การมีคุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพครู (COM4)	4.587	0.531	มากที่สุด
5	ความสามารถในการทำงานเป็นทีม และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน (COM5)	4.541	0.540	มากที่สุด
รวม		4.532	0.500	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า ระดับสมรรถนะครู โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.532 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 0.500 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 3 ด้าน และอยู่ในระดับมาก จำนวน 2 ด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ การมีคุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพครู มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.587 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 0.531 รองลงมา คือ ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.544 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 0.510 ความสามารถในการทำงานเป็นทีม และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.541 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 0.540 ความสามารถในการวัดและการประเมินผลเพื่อพัฒนาผู้เรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.501 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 0.542 และความสามารถในการใช้เทคโนโลยีและสารสนเทศ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.482 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 0.572 ตามลำดับ

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ระดับคุณภาพผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

ข้อที่	คุณภาพผู้เรียนในศตวรรษที่ 21	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1	ด้านการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ (QUA1)	4.306	0.559	มาก
2	ด้านคุณธรรม จริยธรรม (QUA2)	4.340	0.550	มาก
3	ด้านการเรียนรู้ด้วยตนเอง (QUA3)	4.298	0.585	มาก
4	ด้านการใช้เทคโนโลยีและการรู้เท่าทันสื่อ (QUA4)	4.309	0.543	มาก
5	ด้านการสื่อสารสารสนเทศ (QUA5)	4.292	0.575	มาก
6	ด้านการมีทักษะชีวิต (QUA6)	4.365	0.570	มาก
รวม		4.316	0.501	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่า ระดับคุณภาพผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.316 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 0.501 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการ

มีทักษะชีวิต มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.365 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 0.570 รองลงมา คือ ด้านคุณธรรม จริยธรรม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.340 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 0.550 ด้านการใช้เทคโนโลยีและการรู้เท่าทันสื่อ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.309 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 0.543 ด้านการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.306 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 0.559 ด้านการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.298 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 0.585 และด้านการสื่อสารสารสนเทศ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.292 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 0.575 ตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารและสมรรถนะครูกับคุณภาพผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของ Pearson ระหว่างตัวแปรที่ศึกษาแต่ละตัว

ตัวแปร	ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ของผู้บริหาร (X1)	สมรรถนะครู (X2)	คุณภาพผู้เรียน ในศตวรรษที่ 21 (Y)
ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ของผู้บริหาร (X1)	1		
สมรรถนะครู (X2)	.567**	1	
คุณภาพผู้เรียน ในศตวรรษที่ 21 (Y)	.518**	.690**	1

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 4 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของ Pearson ระหว่างตัวแปรที่ศึกษาแต่ละตัวพบว่า ความสัมพันธ์ของตัวแปรมีความสัมพันธ์กันอย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกตัวแปร โดยตัวแปรคู่ที่มีความสัมพันธ์กันมากที่สุด คือ สมรรถนะครู (X2) กับคุณภาพผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 (Y) มีค่าเท่ากับ .690 รองลงมา คือ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร (X1) กับสมรรถนะครู (X2) มีค่าเท่ากับ .567 และตัวแปรคู่ที่มีความสัมพันธ์กันน้อยที่สุด คือ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร (X1) กับคุณภาพผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 (Y) มีค่าเท่ากับ .518 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาค่าความสัมพันธ์ พบว่า ทุกตัวแปรมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลางถึงค่อนข้างสูง คือ มีความสัมพันธ์อยู่ระหว่าง 0.518 – 0.690

3. ผลการวิเคราะห์ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารและสมรรถนะครูที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง โดยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

ตารางที่ 5 แสดงผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

ตัวแปรพยากรณ์	คุณภาพผู้เรียนในศตวรรษที่ 21				
	b	SE _b	β	t	p-value
สมรรถนะครู (X2)	.585	.053	.584	11.001**	.000
ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร (X1)	.167	.047	.187	3.520**	.001
R = .707 SE _{est} = .356 R ² = .499 R ² _{adj} = .496 F = 12.389**					

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 5 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณของตัวแปรพยากรณ์ ทั้ง 2 ตัวแปร กับตัวแปรคุณภาพผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 มีค่าเท่ากับ .707 ($R = .707$) ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการพยากรณ์มีค่าเท่ากับ .356 ($SE_{est} = .356$) ซึ่งตัวแปรพยากรณ์ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ที่ดีที่สุด คือ สมรรถนะครู (X2) มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวแปรพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐานเท่ากับ .584 และพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารและสมรรถนะครูส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง โดยสามารถร่วมกันพยากรณ์คุณภาพผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ได้ร้อยละ 49.60 ($R^2_{adj} = .496$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

1. ระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ การกระตุ้นทางปัญญา รองลงมา คือ การสร้างแรงบันดาลใจ การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล และการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารจะช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของโรงเรียนในด้านต่าง ๆ สอดคล้องกับแนวคิดของ แบส และ อวอลิโอ (Bass, B. M., & Avolio, B. J., 1994) กล่าวว่า ผู้นำมีการกระตุ้นผู้ตามให้ตระหนักถึงปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในหน่วยงาน ทำให้ผู้ตามมีการคิดและการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อาร์กซ์ แดงน้อย (2566); จุฑาทิพ พรหมณะ และคณะ (2567); ทักษพร นวลบุญ (2567); พงศ์ดิลก จินตมณูธรรม (2566) และ จิระเดช สวัสดิ์ภักดิ์ (2562) ผลการวิจัยมีความสอดคล้องกันโดยพบว่าภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก

2. ระดับสมรรถนะครู โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 3 ด้าน และอยู่ในระดับมาก จำนวน 2 ด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ การมีคุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพครู รองลงมา คือ ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ความสามารถในการทำงานเป็นทีม และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ความสามารถในการวัดและการประเมินผล

เพื่อพัฒนาผู้เรียน และความสามารถในการใช้เทคโนโลยีและสารสนเทศ ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูยึดมั่นในคุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพครู เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียนและสังคม สอดคล้องกับแนวคิดของ บาบู และ เมนโดร (Babu, S., & Mendro, R., 2003) ได้กล่าวว่า ครูเป็นปัจจัยที่ทรงพลังที่สุดในการช่วยให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ วัชร กล่อมเสียง (2565) ผลการวิจัยพบว่า ระดับสมรรถนะประจำสายงานครู ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณภัฏ ยติกุลเกียร (2564) และอารักษ์ แตงน้อย (2566) ผลการวิจัยมีความสอดคล้องกันโดยพบว่าสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 โดยรวมอยู่ในระดับมาก

3. ระดับคุณภาพผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการมีทักษะชีวิต รองลงมา คือ ด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านการใช้เทคโนโลยีและการรู้เท่าทันสื่อ ด้านการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ ด้านการเรียนรู้ด้วยตนเอง และด้านการสื่อสารสารสนเทศ ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้เรียนสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพในสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว สอดคล้องกับ สำนักทดสอบทางการศึกษา (2553) ได้กล่าวถึงคุณภาพผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ว่า ในการจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วัชร กล่อมเสียง (2565) และนพวรรณ พรหมศิริ และคณะ (2564) ผลการวิจัยมีความสอดคล้องกันโดยพบว่าระดับคุณภาพผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

4. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของ Pearson ระหว่างตัวแปรที่ศึกษาแต่ละตัว พบว่าความสัมพันธ์ของตัวแปรมีความสัมพันธ์กันอย่างน้อยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกตัวแปรโดยตัวแปรคู่ที่มีความสัมพันธ์กันมากที่สุด คือ สมรรถนะครูและคุณภาพผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 รองลงมา คือ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารและสมรรถนะครู และตัวแปรคู่ที่มีความสัมพันธ์กันน้อยที่สุด คือ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารและคุณภาพผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหาร ครู และบุคลากร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง มีความรู้และสมรรถนะในการปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพ ยึดมั่นในหลักคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพ ทำให้ผู้เรียนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง, 2567) สอดคล้องกับงานวิจัยของ วัชร กล่อมเสียง (2565) ผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะประจำสายงานครูกับคุณภาพผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ในภาพรวมมีความสัมพันธ์ทางบวก อีกทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อารักษ์ แตงน้อย (2566) ผลการวิจัยพบว่าความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 ในภาพรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวก รวมทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พงศ์ดิลก

จินตมณูธรรม (2566) ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูงกับคุณภาพผู้เรียน

5. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารและสมรรถนะครูส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 โดยสามารถร่วมกันพยากรณ์คุณภาพผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ได้ร้อยละ 49.60 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง และควรให้ความสำคัญกับการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ในเรื่องของผู้บริหารให้มีความสำคัญกับผู้ใต้บังคับบัญชาทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน โดยในยุคปัจจุบันรูปแบบการเป็นผู้นำที่โดดเด่นอย่างหนึ่งคือ การเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง ซึ่งจะช่วยยกระดับคุณภาพการศึกษาและสามารถนำองค์กรไปในทิศทางที่ดีขึ้น โดยไม่ละเลยผลประโยชน์ของผู้ใต้บังคับบัญชา (Noviyanti, R., 2024) สอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฑาทิพ พรหมณะ และคณะ (2567) ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 อีกทั้งอาจเป็นเพราะในการสร้างคุณภาพผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 จะต้องให้ครูมีสมรรถนะ และควรให้ความสำคัญกับความสามารถในการใช้เทคโนโลยีและสารสนเทศในเรื่องของครูสามารถสร้างสรรค์และพัฒนาผลงานใหม่ ๆ โดยใช้เทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และการเติบโตเต็มศักยภาพของผู้เรียน สอดคล้องกับแนวคิดของ บาบู และ เมนโดรา (Babu, S., & Mendro, R., 2003) ได้กล่าวว่า ครูเป็นปัจจัยที่ทรงพลังที่สุดในการช่วยให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ นเรศ ปุบุตรชา (2561) ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของสมรรถนะครูที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมต่อคุณภาพผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 และสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของคุณภาพผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ได้ร้อยละ 79.00

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารและสมรรถนะครูที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง สามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ ดังนี้ 1) ระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร โดยรวมอยู่ในระดับมาก ระดับสมรรถนะครู โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และระดับคุณภาพผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารและสมรรถนะครูกับคุณภาพผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลางถึงค่อนข้างสูง และ 3) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารและสมรรถนะครูส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 โดยสามารถร่วมกันพยากรณ์คุณภาพผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ได้ร้อยละ 49.60 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัยพบว่า ระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ดังนั้นผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ในเรื่องของผู้บริหารให้ความสำคัญกับผู้ใต้บังคับบัญชาทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน

1.2 จากผลการวิจัยพบว่า ระดับสมรรถนะครู โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีและสารสนเทศ ดังนั้นควรส่งเสริมและมีการกระตุ้นให้ครูพัฒนาตนเองในด้านการใช้เทคโนโลยีและสารสนเทศอย่างต่อเนื่องในเรื่องของครูสามารถสร้างสรรค์และพัฒนาผลงานใหม่ ๆ โดยใช้เทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และการเติบโตเต็มศักยภาพของผู้เรียน

1.3 จากผลการวิจัยพบว่า ระดับคุณภาพผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการสื่อสารสารสนเทศ ดังนั้นควรร่วมกันส่งเสริมและพัฒนาด้านการสื่อสารสารสนเทศให้กับผู้เรียน โดยเน้นให้ผู้เรียนสามารถนำข้อมูลที่ผ่านการประมวลผลไปใช้ประโยชน์ได้ทั้งในด้านส่วนบุคคลและสังคม

1.4 จากผลการวิจัยพบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของ Pearson ระหว่างตัวแปรที่ศึกษาแต่ละตัว พบว่า ความสัมพันธ์ของตัวแปรมีความสัมพันธ์กันทุกตัวแปร ตัวแปรคู่ที่มีความสัมพันธ์กันน้อยที่สุด คือ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารและคุณภาพผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ดังนั้นควรตระหนักและให้ความสำคัญกับการพัฒนาและการใช้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการบริหารงานโรงเรียน และพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในบริบทด้านต่าง ๆ ของสังคมอย่างต่อเนื่อง

1.5 จากผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารและสมรรถนะครู ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 โดยสามารถร่วมกันพยากรณ์คุณภาพผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ได้ ดังนั้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง ผู้บริหารครู และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรร่วมกันพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารและสมรรถนะครูในสังกัดให้มีมากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะครู เนื่องจากสมรรถนะครูส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 มากที่สุด โดยควรให้ครูพัฒนาสมรรถนะด้านความสามารถในการใช้เทคโนโลยีและสารสนเทศเพิ่มมากขึ้น

2.2 ควรทำการศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

2.3 ควรศึกษาปัจจัยอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด อื่น ๆ เพื่อยืนยันและสนับสนุนผลการวิจัยกับสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง

2.4 จากผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร สามารถพยากรณ์คุณภาพผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ได้น้อย ดังนั้น ในการวิจัยครั้งต่อไปจึงควรหาปัจจัยอื่น ๆ เช่น ภาวะผู้นำครู, วัฒนธรรมการเรียนรู้ขององค์กร, พฤติกรรมการสอนของครู, การบริหารเชิงกลยุทธ์ และสภาพองค์การ เป็นต้น เพื่อยกระดับการพยากรณ์ให้เพิ่มขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- จิระเดช สวัสดิ์ภักดิ์. (2562). การศึกษาบทบาทภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- จุฑาทิพ พรหมณะ และคณะ. (2567). รูปแบบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3. *Journal of Roi Kaensarn Academi*, 9(5), 18-31.
- ณภัค ยติกุลเกียร. (2564). ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการศึกษา. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- ทักษพร นวลบุญ. (2567). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2. ใน สารนิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- นพวรรณ พรหมศิริ และคณะ. (2564). ภาวะผู้นำครูที่ส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1. *วารสารบัณฑิตวิทยาลัย พิษณุพรรณ*, 16(3), 163-176.
- นเรศ ปุบุตรชา. (2561). รูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของสมรรถนะครูที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- พงศ์ดิลก จินตมณูธรรม. (2566). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1. ใน การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยพะเยา.

- ยุวดี แก้วสอน. (2558). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 17. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- วัชร กล่อมเสียง. (2565). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะประจำสายงานครูกับคุณภาพผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กำแพงเพชร. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง. (2567). แผนพัฒนาการศึกษา ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570). เรียกใช้เมื่อ 10 ตุลาคม 2567 จาก <https://www.sesasingthong.go.th/?p=2881>
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง. (2567). ระบบบริการข้อมูลภาครัฐ BIG DATA ปีการศึกษา 2567. เรียกใช้เมื่อ 10 ตุลาคม 2567 จาก <http://159.192.129.250/info/>
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2560). การศึกษาคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียนในสถานศึกษาสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักทดสอบทางการศึกษา. (2553). การพัฒนาดัชนีวัดสัมฤทธิ์ผลทางวิชาการของสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- อาร์ักษ์ แดงน้อย. (2566). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาลพบุรี เขต 1. ใน การค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- Babu, S., & Mendro, R. (2003). Teacher accountability: HLM-based teacher effectiveness indices in the investigation of teacher effects on student achievement in a state assessment program. Presented at the annual meeting of the American Educational Research Association (AERA), 1-104.
- Bass, B. M., & Avolio, B. J. (1994). Improving Organizational Effectiveness Through Transformational Leadership. (1st ed.). Sage Publications.
- Kitur, K., et al. (2020). Relationship between Principals' Transformational Leadership Style and Secondary School Students' Academic

- Performance in Kenya Certificate of Secondary Education in Bomet County, Kenya. *Universal Journal of Educational Research*, 8(2), 402-409.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970).
Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.
- Noviyanti, R. (2024). Analysis of Transformational Leadership Indicators of School Principals As Leaders of 21st Century Technology Implementation. *Majority Science Journal (MSJ)*, 2(3), 1-6.

ภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาประถมศึกษา อุบลราชธานี เขต 5*

LEARNING LEADERSHIP OF SCHOOL ADMINISTRATORS AFFECTING PROFESSIONAL LEARNING COMMUNITY OF SCHOOLS UNDER UBON RATCHATHANI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 5

ภรภัทร พวงพิมพ์¹, เจริญวิทย์ สมพงษ์ธรรม² และ ชารี มณีศรี³

Pornphat Phuangpim¹, Charoenwit Sompongdam² And Chari Manisri³

¹⁻³มหาวิทยาลัยราชธานี

¹⁻³Ratchathani University, Thailand.

¹Corresponding Author's Email: pporphat7104@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา 2) ศึกษาความเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา และ 3) ศึกษาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูผู้สอนที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 จำนวน 332 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างด้วยตารางสำเร็จรูปของเครจซีและมอร์แกน สุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ ตามอำเภอที่ตั้งของสถานศึกษา และขนาดสถานศึกษา และสุ่มอย่างง่ายจากโรงเรียนแต่ละขนาด เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อระหว่าง 0.54 – 0.89 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.98 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์สหสัมพันธ์อย่างง่าย และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบมีขั้นตอน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) ความเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และ 3) ภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับมากอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา ส่งผลต่อความเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

---

* Received 15 May 2025; Revised 19 May 2025; Accepted 26 May 2025

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา ความเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

Abstract

The purposes of This research were 1) to study the learning leadership of school administrators under Ubon Ratchathani Primary Educational Service Area Office 5, 2) to study examine the level of professional learning community in schools under the same educational office, and 3) investigate the influence of learning leadership on the professional learning community in schools. The sample group consisted of 332 teachers working in schools under Ubon Ratchathani Primary Educational Service Area Office 5. The sample size was determined using Krejcie and Morgan's table. A stratified random sampling method was applied based on the districts where the schools were located and the school sizes. Then, a simple random sampling technique was used to select schools from each stratum. The research instrument was a five-rating scale questionnaire with item discrimination values (r) between .54-.89 and .98 of reliability. The statistics used in this research consisted of mean, standard deviation, Pearson's correlation coefficient, and stepwise multiple regression analysis.

The research results were as followings: 1) the Learning Leadership of School Administrators was at a high level, 2) the Professional Learning Community of Schools, as perceived by teachers, was at a high level, and 3) The correlation between leadership of school administrators and professional learning community had a high positive correlation with the statistics significantly of .001. and learning leadership significantly predicted the level of professional learning community in schools under Ubon Ratchathani Primary Educational Service Area Office 5. at the .001 level,

Keywords: Learning Leadership of School Administrators, Professional Learning Community

บทนำ

การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนและพัฒนาประเทศ อีกทั้งยังใช้เป็นเครื่องมือหลักในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพ และสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมี

ความสุขการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เป็นผู้ค้นคว้าด้วยตนเอง โดยกิจกรรมการเรียนรู้ควรจะถูกออกแบบโดยครูพร้อมทั้งการแนะนำที่เหมาะสมเพื่อให้ นักเรียนสามารถประเมินพัฒนาการของตนเองได้การจัดการเรียนรู้แบบ สหวิทยาการ (Interdisciplinary) โดยการบูรณาการความเข้าใจในเนื้อหาวิชาแกนหลักควบคู่ไปกับการ พัฒนาทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ได้ถูกเน้นให้มีอยู่ในทุกสาขาวิชา (วิจารณ์ พานิช, 2555)

ในยุคของการปฏิรูปการศึกษา ความสำเร็จของสถานศึกษาได้ถูกกำหนดโดยการมี ผู้บริหารการศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษาที่ได้รับการพัฒนาให้มีภาวะผู้นำที่เหมาะสมและ มีความเป็นมืออาชีพโรงเรียนสามารถถูกขับเคลื่อนไปสู่การบรรลุภารกิจและบทบาทตามที่ กำหนดไว้ได้ หากได้รับการบริหารโดยผู้บริหารที่มีคุณภาพ ซึ่งต้องมีทั้งความรู้ ความสามารถ และลักษณะผู้นำที่ถูกเลือกให้สอดคล้องกับสถานการณ์ นอกจากนี้แนวทางการบริหารที่ใช้ โรงเรียนเป็นฐาน (SBM: School-Based Management) ยังถูกนำมาปรับใช้ควบคู่กับ การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้อีกด้วย คุณลักษณะของผู้นำที่สามารถผลักดัน การเปลี่ยนแปลงด้านคุณภาพการศึกษา และสามารถบริหารสถานศึกษาให้เป็นองค์กรหรือชุมชน แห่งการเรียนรู้ เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับผู้บริหารแห่งอนาคต (กนกอร สมปราชญ์, 2560) ภาวะ ผู้นำการเรียนรู้ได้ถูกให้นิยามว่าเป็นกระบวนการที่เน้นการกำหนดทิศทาง และการสร้างความ รับผิดชอบต่อการเรียนรู้ภายในองค์กร

ความเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) เป็นกระบวนการที่การเปลี่ยนแปลงได้ถูกมุ่งเน้นผ่านการเรียนรู้ จากการปฏิบัติของกลุ่ม บุคคลที่การทำงานร่วมกันอย่างมีเป้าหมายเดียวกันได้รับการดำเนินการ พร้อมทั้งการสนับสนุน ซึ่งกันและกัน ลดความรู้สึกลดโดดเดี่ยวในการทำงานของครู ความรู้สึกผูกพันต่อเป้าหมายและ พันธกิจของโรงเรียนได้ถูกเสริมสร้างขึ้น ความกระตือรือร้นและแรงจูงใจในการพัฒนาการสอน ได้ถูกกระตุ้นเพื่อให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน ครูมีความมุ่งมั่นที่จะเรียนรู้ร่วมกัน และความ รับผิดชอบต่อการพัฒนาการโดยรวมของผู้เรียนได้ถูกยึดถือไว้ ซึ่งสิ่งนี้ได้ถูกมองว่าเป็นพลังสำคัญใน การขับเคลื่อนคุณภาพของการจัดการเรียนการสอน (วาสนา ทองยิ่งยศ, 2560)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 มีภารกิจหลักคือ จัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพและคุณภาพผู้เรียนให้มีสมรรถนะตามหลักสูตรกำหนด แต่ จากรายงานผลสอบระดับชาติ O-NET ปีการศึกษา 2566 ของสถาบันทดสอบทางการศึกษา แห่งชาติ (องค์การมหาชน) (2566) พบว่า ผลการทดสอบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และ มัธยมศึกษาปีที่ 3 ต่ำกว่าระดับประเทศ ผู้ที่รับผิดชอบสูงสุดต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ดังกล่าวคือ ผู้บริหารโรงเรียน ที่จะต้องหาวิธีการเพื่อพัฒนาและยกระดับการเรียนรู้ให้สูงขึ้น ดังที่สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา (2557) ได้กล่าวว่า การจัดการศึกษาที่มุ่งสู่คุณภาพใน ศตวรรษที่ 21 จำเป็นต้องอาศัยการบูรณาการองค์ประกอบหลายอย่าง จากสภาพปัญหา ดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลต่อความเป็น

ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 เพื่อนำผลจากการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศในการวางแผนพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาที่จำเป็นและเหมาะสม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5
2. เพื่อศึกษาความเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5
3. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5

สมมติฐานการวิจัย

ภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลต่อความเป็นชุมชนการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ ครูผู้สอนที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 จำนวน 2,436 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5, 2567)

1.2 กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ ครูผู้สอนที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 กำหนดกลุ่มตัวอย่างด้วยตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน สุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ ตามอำเภอที่ตั้งของสถานศึกษา และขนาดสถานศึกษา และสุ่มอย่างง่ายจากโรงเรียนแต่ละขนาด ได้กลุ่มตัวอย่างครูผู้สอน จำนวนทั้งสิ้น 332 คน

2. เครื่องมือและการตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามความคิดเห็น จำนวน 1 ฉบับ แบ่งออกเป็น 3 ตอน โดยมีรายละเอียดดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน ขนาดสถานศึกษา และอำเภอที่ตั้งของสถานศึกษา ตอนที่ 2 จำนวน 24 ข้อ สอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา ตอนที่ 3 จำนวน 31 ข้อ สอบถามเกี่ยวกับความเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของ

สถานศึกษา โดยตอนที่ 2 และตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับตามแนวคิดของลิเคอร์ท (Likert) (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

2.2 นำแบบสอบถามเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) เท่ากับ 0.67-1.00 และนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) จำนวน 30 คน แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยวิธีคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อระหว่าง 0.54 – 0.89 มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.98

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ขอนหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มหาวิทยาลัยราชธานี โดยนำส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผ่านทางระบบออนไลน์ให้โรงเรียน พร้อมแนบคิวอาร์โค้ด (QR Code) แบบสอบถามเพื่อให้ครูผู้สอนตอบแบบสอบถามออนไลน์จาก Google form

2. ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล เมื่อครบถ้วนแล้วนำไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงานขนาดสถานศึกษา และอำเภอที่ตั้งของสถานศึกษา) ด้วยสถิติความถี่ (f) และร้อยละ (%)

4.2 วิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 โดยใช้ค่าเฉลี่ย (M) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)

4.3 วิเคราะห์ระดับความเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา เพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 โดยใช้ค่าเฉลี่ย (M) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)

4.4 วิเคราะห์ภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา และวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน เพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 3

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับ และอันดับภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยภาพรวม

ภาวะผู้นำการเรียนรู้ ของผู้บริหารสถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
1. ด้านการเรียนรู้เป็นทีม	3.99	0.75	มาก	1
2. ด้านการสื่อสาร	3.88	0.77	มาก	3
3. ด้านเทคโนโลยี	3.86	0.80	มาก	4
4. ด้านนวัตกรรมการเรียนรู้	3.84	0.72	มาก	5
5. ด้านความยืดหยุ่น	3.98	0.77	มาก	2
รวม	3.91	0.66	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า ภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการเรียนรู้เป็นทีม ด้านความยืดหยุ่น ด้านการสื่อสาร ด้านเทคโนโลยี และด้านนวัตกรรมการเรียนรู้ ตามลำดับ

2. ผลการศึกษา ความเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับ และอันดับความเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยภาพรวม

ความเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ของสถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
1. ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วม	4.16	0.69	มาก	4
2. ด้านทีมร่วมแรงร่วมใจ	4.12	0.76	มาก	5
3. ด้านภาวะผู้นำร่วม	4.17	0.69	มาก	3
4. ด้านการเรียนรู้และการพัฒนา วิชาชีพ	4.20	0.65	มาก	2
5. ด้านชุมชนกัลยาณมิตร	4.24	0.69	มาก	1
6. ด้านโครงสร้างสนับสนุนชุมชน	4.11	0.66	มาก	6
รวม	4.17	0.63	มาก	

จากตารางที่ 2 พบว่า ความเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านชุมชนกัลยาณมิตร ด้านการเรียนรู้และการพัฒนา ด้านภาวะผู้นำร่วม ด้านการมีส่วนร่วมด้านทรัพยากร ด้านทีมร่วมแรงร่วมใจ และด้านโครงสร้างสนับสนุนชุมชน ตามลำดับ

3. ภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลต่อความเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 เรียงตามลำดับความสำคัญ ประกอบด้วย ด้านความยืดหยุ่น ด้านการสื่อสาร ด้านการเรียนรู้เป็นทีม ด้านเทคโนโลยี และด้านนวัตกรรมการเรียนรู้ ตามลำดับ เมื่อพิจารณาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ทั้ง 5 รูปแบบ พบว่า รูปแบบที่ 5 มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย หรืออำนาจพยากรณ์เท่ากับ 0.73 ซึ่งเป็นค่าอำนาจพยากรณ์ที่สูงที่สุด จึงเลือกรูปแบบที่ 5 เป็นรูปแบบภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) ของภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยแยกเป็นรายด้าน

ภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหาร	b	SE _b	β	t	p
ด้านความยืดหยุ่น (X ₅)	0.50	0.04	0.61	12.65**	<0.001*
ด้านการสื่อสาร(X ₂)	0.31	0.04	0.37	7.01**	<0.001*
ด้านการเรียนรู้เป็นทีม(X ₁)	0.18	0.03	0.21	5.83**	<0.001*
ด้านนวัตกรรมการเรียนรู้(X ₄)	-0.34	0.06	-0.39	-5.15**	<0.001*
ด้านเทคโนโลยี(X ₃)	0.13	0.04	0.17	2.90*	0.004*
R = 0.85 R ² = 0.73 SE = 0.32 a = 1.03 Adjusted R ² = 0.73 F = 180.56					

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01   ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .85 สามารถร่วมกันพยากรณ์ความเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ได้ร้อยละ 73 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และได้ผลการพยากรณ์ ดังนี้

สมการพยากรณ์ความเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ในรูปคะแนนดิบ ดังนี้

$$\hat{Y} = 1.03 + 0.50x_5 + 0.31x_2 + 0.18x_1 - 0.34x_4 + 0.13x_3$$

สมการพยากรณ์ความเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ในรูปคะแนนมาตรฐาน ดังนี้

$$\hat{Z}_y = 0.61Z_{x5} + 0.37Z_{x2} + 0.21Z_{x1} - 0.39Z_{x4} + 0.17Z_{x3}$$

อภิปรายผล

1. ผลการศึกษาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านการเรียนรู้เป็นทีม ถัดมาคือ ด้านความยืดหยุ่น ด้านการสื่อสาร ด้านเทคโนโลยี และด้านนวัตกรรมการเรียนรู้ ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการทำงานร่วมกันของบุคลากรทางการศึกษา สนับสนุนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และร่วมกันพัฒนาแนวทางในการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ผลการศึกษานี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทิพวรรณ หล่อสุวรรณศิริ (2559) ที่พบว่า การเรียนรู้เป็นทีมมีความสำคัญต่อการพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ โดยเฉพาะในสถานศึกษาที่ต้องการสร้างวัฒนธรรมแห่งความร่วมมือและการพัฒนาอย่างยั่งยืน เช่นเดียวกับ การศึกษาของ สุภาวดี ศรีสุข (2562) ซึ่งชี้ให้เห็นว่าผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำแบบส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันจะสามารถสร้างแรงจูงใจให้ครูพัฒนานตนเองอย่างต่อเนื่อง ส่งผลต่อการยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียน

2. จากผลการศึกษาความเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยรายด้านจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านชุมชนกัลยาณมิตร ด้านการเรียนรู้และการพัฒนา ด้านภาวะผู้นำร่วม ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วม ด้านทีมร่วมแรงร่วมใจ และด้านโครงสร้างสนับสนุนชุมชนตามลำดับ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าสถานศึกษามีการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคลากรในองค์กรอย่างเข้มแข็ง ซึ่งถือเป็นรากฐานของการพัฒนาให้เกิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) อย่างแท้จริง สถานศึกษาที่มีลักษณะของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่เข้มแข็ง มักมีความสัมพันธ์เชิงกัลยาณมิตรที่แน่นแฟ้น มีระบบการเรียนรู้ร่วมกันที่ชัดเจน และมีภาวะผู้นำที่เปิดกว้าง ซึ่งทั้งหมดนี้สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาโรงเรียนในยุคใหม่ ที่เน้นการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในการพัฒนาวิชาชีพครู ระดับความเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่อยู่ในระดับมากนั้น เป็นผลมาจากหลายปัจจัย อาทิ ภาวะผู้นำของผู้บริหารที่เปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและตัดสินใจ การมีวัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อการเรียนรู้

ร่วมกัน การมีโครงสร้างพื้นฐานสนับสนุน ตลอดจนการจัดอบรมหรือพัฒนาวิชาชีพอย่างสม่ำเสมอ ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ รัชนิกร กัณหา (2561) ที่ชี้ให้เห็นว่าครูมีความคิดเห็นว่าการดำเนินการตามแนวทางชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกัน และก่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีในองค์กร อีกทั้งยังเป็นไปในทิศทางเดียวกับ พรธณี บัวทอง (2562) ที่ระบุว่าชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่มีความเข้มแข็งสามารถส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงวิชาชีพ และเสริมสร้างศักยภาพครูได้อย่างต่อเนื่อง

3. ภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลต่อความเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 5 ด้วยสมการพหุคูณเพื่อหาตัวพยากรณ์ที่ดีที่สุด พบว่า ภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารมีผลต่อความเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (r) เท่ากับ .85 และสามารถอธิบายความแปรปรวนของความเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพได้ถึงร้อยละ 73 แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำการเรียนรู้อย่างเด่นชัด มีบทบาทสำคัญในการกระตุ้นให้ครูมีส่วนร่วมในการสร้างวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ภายในสถานศึกษาอย่างแท้จริง ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับแนวคิดของ DuFour และ Eaker (1998) ที่กล่าวว่า ความสำเร็จของความเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาจำเป็นต้องมีภาวะผู้นำที่สามารถสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกำหนดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และกระตุ้นให้เกิดการสื่อสารภายในองค์กรอย่างสม่ำเสมอ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชูเกียรติ น้อยฉิม (2562) และพวงเพ็ญ สุขสำราญ (2563) ซึ่งชี้ว่าภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารมีอิทธิพลสำคัญต่อความเข้มแข็งของความเป็นชุมชนการเรียนรู้ ดังนั้น จึงสามารถสรุปได้ว่า หากผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำการเรียนรู้ชัดเจนและมีคุณภาพ จะสามารถผลักดันให้เกิดพลังแห่งการเรียนรู้ร่วมกัน และนำไปสู่การพัฒนาโรงเรียนให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ได้อย่างยั่งยืนได้ในระยะยาว

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้สรุปได้ว่า ภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลต่อความเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับมาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนอบรม/ออกแบบหลักสูตรการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา หรือใช้เป็นเกณฑ์ประเมินศักยภาพภาวะผู้นำ ให้มีภาวะผู้นำการเรียนรู้ที่เข้มแข็ง ทั้งในด้านการใช้เทคโนโลยี การสร้าง

นวัตกรรม และการสื่อสารเพื่อขับเคลื่อนความเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษา ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ โดยเฉพาะในด้านความยืดหยุ่น การสื่อสาร และการส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของครูและการพัฒนาโรงเรียนในภาพรวมอย่างยั่งยืน รวมถึงการสร้างโครงสร้างสนับสนุนอย่างเป็นระบบ เช่น การจัดสรรเวลา แหล่งเรียนรู้ และทรัพยากร สำหรับการขับเคลื่อนความเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครูทุกคนให้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและมีคุณภาพ

1.3 ครูและบุคลากรทางการศึกษา ควรได้รับการสนับสนุนให้มีส่วนร่วมในการสร้าง ความเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาอย่างแท้จริง ผ่านการจัดประชุม แลกเปลี่ยนเรียนรู้ การสร้างวัฒนธรรมการทำงานเป็นทีม และการร่วมกันพัฒนาหลักสูตรหรือ แนวปฏิบัติที่ตอบโจทย์ผู้เรียน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยอื่นเพิ่มเติม ที่อาจส่งผลต่อความเป็นชุมชนการเรียนรู้ทาง วิชาชีพของสถานศึกษา เช่น วัฒนธรรมองค์กร ภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วม ความพร้อมของ บุคลากร หรือการสนับสนุนจากผู้บริหารและชุมชน เพื่อให้เข้าใจภาพรวมของการพัฒนา ความเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาได้อย่างครอบคลุมยิ่งขึ้น

2.2 ควรใช้วิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) โดยเพิ่มเติมการ สัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) หรือการสังเกตพฤติกรรม เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก เกี่ยวกับกระบวนการสร้าง ความเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา และลักษณะ ภาวะผู้นำในบริบทที่หลากหลาย

เอกสารอ้างอิง

กนกอร สมปราษฎ์. (2560). ภาวะผู้นำและภาวะผู้นำการเรียนรู้สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา.

(พิมพ์ครั้งที่ 2). ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ชูเกียรติ น้อยฉิม. (2562). ภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความเป็น ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 42(3), 112–125.

ทิพวรรณ หล่อสุวรรณศิริ. (2559). ภาวะผู้นำเพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหาร สถานศึกษา. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร, 7(2), 45–54.

บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.

- พรณิ บัวทอง. (2562). ความเข้มแข็งของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูระดับมัธยมศึกษา. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พวงเพ็ญ สุขสำราญ. (2563). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษากับการจัดการเรียนรู้แบบชุมชนวิชาชีพ (PLC) ของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 1. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม, 9(1), 59–70.
- รัชนิกร กัณหา. (2561). การดำเนินงานชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา. วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา, 13(2), 67–76.
- วาสนา ทองทวีชัย. (2560). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล
- วิจารณ์ พานิช. (2555). สถานศึกษากับการจัดการความรู้เพื่อสังคม. กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ดีสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ. (2566). รายงานผลการทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (O-NET) ปีการศึกษา 2565. เรียกใช้เมื่อ 20 กรกฎาคม 2567
<http://www.newonetresult.niets.or.th/AnnouncementWeb/Login.aspx>
- สุภาวดี ศรีสุข. (2562). ภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษากับพัฒนาวิชาชีพของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5. (2567). งานข้อมูลสารสนเทศกลุ่มงานนโยบายและแผน. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2557). ร่างสภาวะการณ์การศึกษาไทยในเวทีโลก พ.ศ. 2557. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- DuFour, R., & Eaker, R. (1998). Professional learning communities at work: Best practices for enhancing student achievement. Solution Tree Press.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1977). Determining sample size for research activities. Educational and Psychological Measurement, 30(3), 607-610.

การพัฒนาทักษะการถ่ายภาพด้วยสมาร์ทโฟนเพื่อการสื่อสาร
การตลาดออนไลน์ ของวิสาหกิจชุมชนจังหวัดลำปาง*
THE DEVELOPMENT OF SMARTPHONE PHOTOGRAPHY SKILLS FOR
ONLINE MARKETING COMMUNICATION OF COMMUNITY
ENTERPRISES IN LAMPANG PROVINCE

นิธมล หิรัญวิจิตรภรณ์¹

Nirumol Hiranwijitporn¹

ภาควิชานิเทศศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี¹

Department of Communication Arts, Faculty of Management Science,

Phetchaburi Rajabhat University¹

Corresponding Author's Email: Nirumol.hir@mail.pbru.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาในการสื่อสารการตลาดของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดลำปาง และ 2) เพื่อพัฒนาทักษะการถ่ายภาพด้วยสมาร์ทโฟนเพื่อใช้ในการส่งเสริมการตลาดออนไลน์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน บทความนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพในรูปแบบวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R&D) โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนประเภทแปรรูปและผลิตภัณฑ์จำนวน 6 กลุ่ม จากทั้งหมด 26 กลุ่มในจังหวัดลำปาง โดยใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบสอบถามและการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) รวมถึงการจัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ (Workshop Training) เพื่อพัฒนาทักษะของกลุ่มเป้าหมาย และนำข้อมูลที่ได้นำวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยคำนึงถึงบริบทและสภาพแวดล้อมของแต่ละกลุ่ม

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีปัญหาด้านการสื่อสารการตลาด ทั้งด้านผลิตภัณฑ์และราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย การส่งเสริมการตลาด และการใช้เครื่องมือในการสื่อสารทางการตลาด โดยเฉพาะอย่างยิ่งการขาดทักษะและความรู้ในการเข้าถึงตลาดออนไลน์ ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 จากการจัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการพบว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่ยังใช้สมาร์ทโฟนในการถ่ายภาพผลิตภัณฑ์ได้อย่างไม่เต็มประสิทธิภาพ ขาดความเข้าใจในการนำภาพไปใช้ในการประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางออนไลน์ การฝึกอบรมจึงมีส่วนช่วยในการเสริมสร้างความรู้และทักษะการถ่ายภาพผลิตภัณฑ์ด้วยสมาร์

---

* Received 1 May 2025; Revised 17 May 2025; Accepted 26 May 2025

โฟน เพื่อนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการสื่อสารการตลาดออนไลน์อย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนสามารถแข่งขันและขยายตลาดได้ด้วยตนเอง

คำสำคัญ การพัฒนาการถ่ายภาพ, การสื่อสารการตลาดออนไลน์,เกษตรกร

Abstract

This research article aims to 1) examine the problems in marketing communication faced by community enterprise groups in Lampang Province, and 2) develop smartphone photography skills for online marketing promotion among these groups. The study employed a qualitative research methodology in the form of Research and Development (R&D). Data were collected from six selected community enterprise groups, out of a total of twenty-six, involved in agricultural product processing in Lampang Province, using purposive sampling. The research tools included questionnaires, focus group discussions, and participatory workshop training sessions designed to enhance the target groups' skills. Data were analyzed using content analysis, taking into account the contextual environment of each group.

The findings for the first objective revealed that the community enterprise groups encountered significant challenges in marketing communication, particularly in product development and pricing, distribution channels, promotional strategies, and the use of marketing communication tools—especially those related to online platforms. Regarding the second objective, the results of the workshop training indicated that most participants, primarily housewives, lacked effective smartphone usage and had limited understanding of how to apply product photography for online marketing. The training sessions successfully enhanced their knowledge and skills in smartphone photography, enabling them to create appealing product visuals for digital marketing. As a result, the groups became more capable of promoting and expanding their market reach independently in the online environment.

Keywords: DevelopmentPhotography, Online marketing communication, Farmers

บทนำ

การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศเป็นพื้นฐานสำคัญของการสร้างสังคมให้เกิดความมั่นคงและยั่งยืนและรากฐานของเศรษฐกิจที่สำคัญที่สุดของประเทศก็คือ กลุ่มเกษตรกรและเศรษฐกิจชุมชน การขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศจึงต้องสร้างรากฐานให้มีความเข้มแข็งด้วยการนำความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์ด้วยการสนับสนุนจากภาครัฐให้เกิดการรวมกลุ่มกันของเกษตรกรในชุมชนเพื่อเป็นพลังขับเคลื่อนการผลิตและการบริโภคผลิตภัณฑ์จากทรัพยากรท้องถิ่นแบบการพึ่งพาตนเองโดยชุมชนเพื่อชุมชนผสมผสานกับแนวคิดสมัยใหม่ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของโลกาภิวัตน์ที่เข้าสู่ยุคของเทคโนโลยีและสื่อสังคมออนไลน์ การขับเคลื่อนเศรษฐกิจที่ยั่งยืนของชุมชนนั้นต้องอาศัยฐานความคิดทางความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ก่อให้เกิดกระบวนการสร้างสรรค์รูปแบบในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน โดยให้มีการร่วมมือกันในการจัดสรรทรัพยากร การจัดการทุน การสร้างหลักเกณฑ์แห่งการช่วยเหลือกัน พึ่งพาอาศัยกันจากระดับรากฐานปฐมภูมิสู่ระดับฐานทุติยภูมิจนกลายเป็นแนวคิดเกี่ยวกับการรวมกลุ่มของเกษตรกรเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพื่อประสานกับเศรษฐกิจชุมชน และพัฒนาร่วมกับการใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงนำมาประยุกต์ใช้เพื่อให้เกิดความสมดุลและความยั่งยืนทางเศรษฐกิจของชุมชนและก่อให้เกิดความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนในระยะยาวสามารถแข่งขันทางการตลาดได้ต่อไป (วชิรา ไผเจริญมงคลและจิราพร เชียงชนะนา, 2565) ในปัจจุบันเกษตรกรหลายชุมชนจึงได้มีการรวมกลุ่มกันเพื่อหารายได้เสริมจากการแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร โดยนำผลผลิตหรือพืชผักในท้องถิ่นมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์เพื่อจำหน่ายภายในชุมชนหรือแก่นักท่องเที่ยวทั่วไปซึ่งกรมส่งเสริมการเกษตรมีนโยบายแผนพัฒนาเพื่อยกระดับกลุ่มเกษตรกรโดยในแผนการพัฒนายาระยะ ๑๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๕ - ๒๕๖๙) ส่งเสริมการรวมกลุ่มและการสร้างเครือข่ายเกษตรกรให้เป็นไปตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงและส่งเสริมการผลิตสินค้าของชุมชนโดยการนำเทคโนโลยีการสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ เพื่อผลิตสินค้าที่มีคุณภาพและได้มาตรฐาน ตามความต้องการของตลาดปัจจุบันนอกจากนี้ยังยกระดับคุณภาพชีวิตและพัฒนาองค์ความรู้ของเกษตรกรไทยให้เป็น Smart Farmer ผู้ประกอบการที่มีความพร้อมด้านการผลิต การตลาด การบริการจัดการในส่วนต่างๆ เพื่อให้สามารถแข่งขันและอยู่รอดในตลาดได้ อย่างยั่งยืน(กรมส่งเสริมการเกษตร, 2560)

จากสถิติการขึ้นทะเบียนกลุ่มวิสาหกิจชุมชนของจังหวัดลำปางในปัจจุบันโดยเฉพาะกลุ่มแปรรูปและผลิตภัณฑ์นั้นมีจำนวนถึง 251 กลุ่มกระจายอยู่ทั่วทั้งจังหวัดตามชุมชนต่าง ๆ (กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน, 2564) ทั้งนี้การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรในระดับชุมชนของกลุ่มวิสาหกิจนั้นได้มีผลิตภัณฑ์ออกจำหน่ายหลากหลายและมีจำนวนมาก แต่กลุ่มที่สามารถประสบความสำเร็จได้นั้นกลับมีจำนวนน้อยซึ่งอาจมีสาเหตุมาจาก ปัจจัยด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ซึ่งยังขาดการนำเทคโนโลยีมาช่วยในการพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและพัฒนาปรับปรุงผลิตภัณฑ์เพื่อทำให้สินค้ามีคุณภาพมาตรฐานมากยิ่งขึ้น และอีกปัจจัยคือ ปัจจัยด้านการพัฒนา

องค์ความรู้ ซึ่งพบว่ากลุ่มวิสาหกิจชุมชนยังขาดองค์ความรู้ในการบริหารจัดการทุกด้าน โดยเฉพาะด้านการสื่อสารการตลาดจึงทำให้การดำเนินงานขาดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2560) จากปัจจัยที่กล่าวมานี้ได้เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนให้ประสบความสำเร็จได้ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพัฒนกุล อ่อนสำลี (2563) ที่ได้ศึกษาเรื่องวิสาหกิจชุมชนกับการตลาดยุคใหม่และสังคมดิจิทัล พบว่า วิสาหกิจชุมชนในการรวมกลุ่มกันยังสามารถประกอบกิจการได้อย่างต่อเนื่องในระดับปานกลางเพื่อยกระดับรากฐานให้เกิดความเข้มแข็ง การสร้างงาน งานอาชีพเพื่อเพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย และการกระจายรายได้ภายในชุมชน ชุมชนยังคงสามารถพึ่งพาตัวเองได้แต่ปัญหาที่เจอในปัจจุบัน วิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่ เป็นปัญหาด้านการตลาด การเงิน และการบริหารจัดการ กลยุทธ์การตลาด ยังเข้าไม่ถึงความต้องการของผู้บริโภค การพัฒนาต่อยอดสินค้า การตั้งราคาสินค้าให้เหมาะสม ช่องทางในการสื่อสารรวมถึงวิธีการสื่อสารที่เข้าถึงกลุ่มลูกค้าในปัจจุบัน และการปรับตัวให้เข้ากับยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไป

โดยพบปัญหาของ ซึ่งทำให้เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนให้เข้มแข็ง และอยู่รอดต่อสภาพเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลง ดังนั้น จึงควรเร่งพัฒนาและยกระดับวิสาหกิจชุมชนให้มีความศักยภาพเพิ่มขึ้น โดยปัจจุบันเราอยู่ในยุคการตลาดยุคใหม่ ซึ่งวิสาหกิจชุมชนต้องปรับกลยุทธ์การตลาดให้เข้ากับโลกยุคใหม่ รวมถึงพฤติกรรมผู้บริโภคในยุคสังคมดิจิทัลที่ส่งผลต่อการดำเนินชีวิต และการตัดสินใจของผู้บริโภค ดังนั้นวิสาหกิจชุมชนควรปรับตัวโดยใช้แนวคิดการตลาดยุคใหม่ คือ ความต้องการของผู้บริโภค ความเหมาะสมในราคา ช่องทางและความสะดวกในการซื้อ และการสื่อสารและนำเสนอ ที่เป็นการเปลี่ยนมุมมองทางการตลาดไปให้ความสำคัญและขับเคลื่อนโดยลูกค้า และกลุ่มเป้าหมายซึ่งจะสามารถทำให้วิสาหกิจชุมชนมีการพัฒนาขึ้นอย่างรวดเร็ว และหากผู้ประกอบการไม่ปรับตัวให้เข้ากับสังคมดิจิทัลก็อาจทำให้วิสาหกิจชุมชนล้าหลังจนสูญเสียศักยภาพการแข่งขันทางธุรกิจในที่สุด ซึ่งจากผลการวิจัยดังกล่าวก็ได้สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่จะต้องได้รับการแก้ไขและส่งเสริมทักษะเพื่อแก้ปัญหาให้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพื่อจะให้เกิดความมั่นคงทางเศรษฐกิจรากฐานโดยชุมชนเพื่อชุมชนต่อไป ดังนั้นสิ่งสำคัญในการสนับสนุนและส่งเสริมการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนนี้คือ การให้ความรู้และการพัฒนาทักษะในด้านต่าง ๆ แก่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนรวมถึงทักษะด้านเทคโนโลยีซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นในการสื่อสารการตลาดในยุคของสื่อสังคมออนไลน์

ดังนั้นผู้วิจัยจึงตระหนักถึงปัญหาและเห็นถึงความสำคัญในการศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาทักษะการถ่ายภาพด้วยสมาร์ทโฟนเพื่อการสื่อสารการตลาดออนไลน์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดลำปางนี้โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาทักษะการถ่ายภาพเพื่อให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้เกิดทักษะและนำไปใช้ในการส่งเสริมการตลาดออนไลน์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเองซึ่งจะเป็น

ประโยชน์ต่อการพัฒนาเครื่องมือสื่อสารการตลาดเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันทางการตลาดเชิงกลยุทธ์ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและการพัฒนาทักษะการถ่ายภาพเพื่อส่งเสริมการตลาดออนไลน์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดลำปาง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ปัจจุบัน กรมส่งเสริมการเกษตร (2560) ได้มีแผนพัฒนาระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2565-2569) เพื่อยกระดับกลุ่มเกษตรกร โดยส่งเสริมการรวมกลุ่ม สร้างเครือข่ายตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง สนับสนุนการผลิตสินค้าชุมชนด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อให้ได้สินค้าที่มีคุณภาพและมาตรฐานตรงตามความต้องการของตลาด ตลอดจนพัฒนาเกษตรกรให้เป็น Smart Farmer ที่มีความพร้อมด้านการผลิต การตลาด และการจัดการ เพื่อสามารถแข่งขันได้อย่างยั่งยืน

พัฒนกุล อ่อนสำลี (2563) ที่ศึกษาเรื่องวิสาหกิจชุมชนกับการตลาดยุคใหม่และสังคมดิจิทัล ซึ่งพบว่าวิสาหกิจชุมชนยังคงดำเนินกิจการได้ในระดับปานกลาง สามารถสร้างงาน สร้างอาชีพ และกระจายรายได้ในชุมชนได้ แต่ประสบปัญหาด้านการตลาด การเงิน และการบริหารจัดการ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กลยุทธ์การตลาด ที่ยังไม่ตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค การพัฒนาต่อยอดสินค้า การตั้งราคา ช่องทางการสื่อสาร และวิธีการสื่อสารที่เข้าถึงกลุ่มลูกค้าในยุคดิจิทัล

นโยบายส่งเสริมและโอกาสจากการพัฒนาเทคโนโลยี แต่การขับเคลื่อนกลุ่มเกษตรกรและวิสาหกิจชุมชนให้เติบโตอย่างยั่งยืนยังคงต้องเผชิญกับความท้าทายในการปรับตัวให้ทันต่อบริบทเศรษฐกิจและสังคมยุคใหม่ โดยเฉพาะด้านการตลาดดิจิทัลและการบริหารจัดการเชิงธุรกิจ

จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทำให้การวิจัยครั้งนี้ได้นำ แนวคิดการตลาดยุคดิจิทัล (Digital Marketing Communication) มาใช้เป็นกรอบแนวคิดในการพัฒนาทักษะของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน โดยเฉพาะการใช้สมาร์ทโฟนเป็นเครื่องมือในการถ่ายภาพสินค้าเพื่อสื่อสารการตลาดออนไลน์ ทั้งนี้ยังสอดคล้องกับ แนวคิด Smart Farmer ตามกรอบยุทธศาสตร์ของกรมส่งเสริมการเกษตร (2560) ที่เน้นการเสริมสร้างศักยภาพของเกษตรกรให้มีความรู้ด้านเทคโนโลยี การตลาด และการจัดการ เพื่อการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืนในโลกดิจิทัล

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพในรูปแบบของการวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R&D) เพื่อพัฒนาทักษะการถ่ายภาพด้วยสมาร์ตโฟนเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการสื่อสารการตลาดออนไลน์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดลำปาง

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดลำปางที่ประกอบกิจการประเภทแปรรูปและผลิตภัณฑ์การเกษตร จำนวนทั้งสิ้น 26 กลุ่ม โดยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากกลุ่มที่มีความพร้อมและมีความสนใจเข้าร่วมกิจกรรมฝึกอบรม จำนวน 6 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มลิ้มปั่นขลิบและผลไม้แช่อิ่ม กลุ่มข้าวแต่นั่นบ้านเกาะหัวช้าง กลุ่มแปรรูปผลผลิตการเกษตรตำบลผาปิง กลุ่มกล้วยบาบิคว กลุ่มแปรรูปสับปะรดกวนบ้านห้วยเตี๋ยพัฒนา และกลุ่มเลี้ยงจิ้งหรีดแปรรูป จากการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจำนวน 6 กลุ่มซึ่งมีลักษณะการดำเนินงานที่หลากหลาย สามารถสรุปได้ตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 รายชื่อกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่เข้าร่วมโครงการวิจัย

ลำดับ	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	ผลิตภัณฑ์กลุ่ม
1	กลุ่มลิ้มปั่นขลิบและผลไม้แช่อิ่ม	มะขามแช่อิ่ม / ขนมนั่นขลิบ
2	กลุ่มข้าวแต่นั่นบ้านเกาะหัวช้าง	ข้าวแต่นั่น / กล้วยตาก / น้ำส้มเกลี้ยง
3	กลุ่มแปรรูปผลผลิตการเกษตรตำบลผาปิง	กล้วยตาก
4	กลุ่มกล้วยบาบิคว	ถั่วเคลือบ
5	กลุ่มแปรรูปสับปะรดกวนบ้านห้วยเตี๋ยพัฒนา	สับปะรดกวน
6	กลุ่มเลี้ยงจิ้งหรีดแปรรูป	จิ้งหรีด / ข้าวเกรียบ / น้ำพริก

2. เครื่องมือและการตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย (1) แบบสอบถามถึงโครงสร้าง เพื่อเก็บข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัญหาและความต้องการด้านการตลาดและการใช้เครื่องมือสื่อสารของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และ (2) แนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อศึกษาประสบการณ์ แนวคิด และปัญหาที่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเผชิญ นอกจากนี้ ยังมี (3) แผนการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ (Workshop Plan) เพื่อใช้ในการฝึกทักษะการถ่ายภาพด้วยสมาร์ตโฟน เครื่องมือทั้งหมดได้รับการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่านในด้านการวิจัย การตลาด และการสื่อสาร ก่อนนำไปใช้จริง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการใน 2 ระยะ ได้แก่

ระยะที่ 1: การจัดกิจกรรมสนทนากลุ่มกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทั้ง 6 กลุ่ม เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัญหา ความต้องการ และแนวทางการพัฒนาด้านการตลาด

ระยะที่ 2: การจัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อเพิ่มทักษะการถ่ายภาพผลิตภัณฑ์ด้วยสมาร์ทโฟน โดยผู้วิจัยได้ติดตาม สังเกต และเก็บข้อมูลภาคสนามจากการมีส่วนร่วมของผู้เข้าร่วมกิจกรรม

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามและการสนทนากลุ่มจะถูกวิเคราะห์ด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยเน้นการตีความ หมวดหมู่ และสรุปสาระสำคัญของข้อมูลเชิงคุณภาพ ทั้งนี้ ผู้วิจัยพิจารณาบริบทเฉพาะของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแต่ละกลุ่ม เพื่อให้สามารถจัดทำข้อเสนอแนะเชิงพัฒนาได้อย่างเหมาะสม

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้จำแนกและสรุปผลการวิจัยออกเป็น 2 ตอนซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 การจัดสนทนากลุ่มเพื่อศึกษาสภาพปัญหาด้านการสื่อสารการตลาดของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จากการจัดกิจกรรมสนทนากลุ่มกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแยกออกทีละกลุ่มเพื่อศึกษาสภาพปัญหาในด้านของการสื่อสารการตลาดซึ่งสามารถสรุปผลที่สำคัญได้ดังนี้ ด้านผลิตภัณฑ์และราคา กลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีความต้องการพัฒนาคุณภาพของผลิตภัณฑ์และยังมีความต้องการความรู้ในด้านกระบวนการการผลิตด้วย รวมถึงยังมีความต้องการในการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ให้มีความน่าสนใจและดึงดูดใจลูกค้ามากขึ้น และสำหรับในส่วนของราคาผลิตภัณฑ์นั้น ปัญหาส่วนใหญ่ก็จะเป็นปัญหาที่เกี่ยวกับราคาของวัตถุดิบที่ไม่คงที่ และการกำหนดราคาจัดจำหน่ายของผลิตภัณฑ์ที่ยังไม่เหมาะสมโดยมักจะมีการกำหนดราคาตามผลิตภัณฑ์ประเภทเดียวกันในตลาดทั่วไป โดยไม่ได้มีการพิจารณาต้นทุนการผลิตที่แท้จริง ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย กลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีความต้องการเพิ่มช่องทางการตลาดทั้งการขายส่งและขายปลีก และยังต้องการขยายตลาดไปยังพื้นที่ต่างจังหวัดตลอดจนแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ของจังหวัดด้วย ด้านการส่งเสริมการตลาด กลุ่มวิสาหกิจชุมชนยังไม่รู้วิธีการดำเนินกิจกรรมส่งเสริมการตลาดที่เหมาะสมกับผลิตภัณฑ์ รวมทั้งมีความต้องการในการเพิ่มกิจกรรมในการส่งเสริมการตลาด เช่น การออกบูธแสดงสินค้าตามหน่วยงานราชการหรือห้างสรรพสินค้าภายในจังหวัด เป็นต้น ด้านการสื่อสารทางการตลาด กลุ่มวิสาหกิจชุมชนยังไม่มีการสร้างและการใช้เครื่องมือสื่อสารการตลาดที่เหมาะสมและเอื้อต่อการเปิดโอกาสเข้าสู่ช่องทางการตลาดใหม่ ๆ รวมทั้งการเข้าสู่ช่องทางการตลาดออนไลน์ซึ่งเป็นการสร้างโอกาสทางการตลาดสู่กลุ่มลูกค้าในวงกว้างได้มากขึ้น

ดังนั้นแล้วจากข้อมูลที่ได้ถึงสภาพปัญหาในการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนนี้ เมื่อพิจารณาในด้านของการสื่อสารการตลาดจะเห็นได้ว่า ส่วนที่สำคัญเร่งด่วนคือการขยายตลาดไปสู่ตลาดออนไลน์ซึ่งเป็นตลาดที่ใหญ่และสามารถเข้าถึงกลุ่มลูกค้าได้จำนวนมาก และตลาดออนไลน์ยังเป็นการเพิ่มช่องทางในการจัดจำหน่ายที่สำคัญที่จะช่วยสร้างรายได้ให้แก่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้มากขึ้นอีกด้วย และส่วนที่สำคัญอย่างยิ่งสำหรับการทำการตลาดออนไลน์ก็คือ ภาพลักษณ์และการนำเสนอของผลิตภัณฑ์ ดังนั้นเพื่อเป็นการส่งเสริมการดำเนินงานและพัฒนาทักษะในด้านการสื่อสารการตลาดโดยเฉพาะด้านการถ่ายภาพให้แก่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนให้สามารถถ่ายภาพผลิตภัณฑ์ของตนเองได้ซึ่งจะช่วยให้สามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการสื่อสารการตลาดออนไลน์ให้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนนี้ คณะผู้วิจัยจึงได้วิเคราะห์ข้อมูลและจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อเป็นการเพิ่มเติมความรู้และพัฒนาทักษะการถ่ายภาพโดยการใช้เครื่องมือสื่อสารโทรศัพท์มือถือที่อยู่กับตัวและมีกันแทบทุกคน ตลอดจนยังมีค่าใช้จ่ายในการถ่ายภาพที่ไม่สูงนัก ซึ่งจะทำให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้นำความรู้และทักษะที่ได้ไปใช้ในการส่งเสริมกิจกรรมทางการตลาดออนไลน์ต่อไป

ตอนที่ 2 การจัดฝึกอบรมปฏิบัติการเพิ่มทักษะการถ่ายภาพด้วยสมาร์ทโฟนเพื่อการส่งเสริมการตลาดออนไลน์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จากการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการได้ผลการดำเนินพบว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มแม่บ้านและใช้สมาร์ทโฟนยังไม่ค่อยเต็มประสิทธิภาพมากนัก และส่วนใหญ่จะยังขาดความเข้าใจในด้านการใช้เครื่องมือสื่อสารการตลาดเพื่อช่วยในการส่งเสริมการขายและการเข้าถึงกลุ่มลูกค้า การดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจึงเป็นการดำเนินงานตามสภาพทั่วไป เช่น การจัดจำหน่ายสินค้าตามชุมชนหรือแหล่งท่องเที่ยวทั่วไปเท่านั้น และยังขาดทักษะด้านเทคโนโลยีที่สามารถช่วยขยายตลาดในสื่อสังคมออนไลน์อีกด้วย ดังนั้นการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการจึงเป็นการเพิ่มทักษะการถ่ายภาพเพื่อนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการสื่อสารการตลาดออนไลน์และช่วยให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนสามารถแข่งขันและขยายตลาดไปสู่ตลาดออนไลน์ได้ด้วยตัวเองโดยใช้ทักษะการถ่ายภาพผลิตภัณฑ์ด้วยสมาร์ทโฟนซึ่งเป็นเทคโนโลยีที่อยู่กับตัวและมีค่าใช้จ่ายที่ไม่สูงมากนักในการเข้าถึงตลาดออนไลน์ตามความต้องการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนซึ่งก็ยังขาดการสื่อสารโดยตรงกับลูกค้าในช่องทางการตลาดออนไลน์นี้อยู่

อภิปรายผล

ตอนที่ 1 การจัดสนทนากลุ่มเพื่อศึกษาสภาพปัญหาด้านการสื่อสารการตลาดของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ซึ่งผลการศึกษาสภาพปัญหาข้อมูลทั่วไปของการดำเนินกิจกรรมทางการตลาดของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดลำปาง พบว่า ด้านผลิตภัณฑ์และราคา กลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีความต้องการพัฒนาคุณภาพของผลิตภัณฑ์และยังมีความต้องการความรู้ในด้านกระบวนการการผลิตด้วย รวมถึงยังมีความต้องการในการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ให้มีความน่าสนใจและดึงดูดใจ

ลูกค้ายากขึ้น ซึ่งก็สอดคล้องกับแนวคิดส่วนประสมการตลาดของ Phillip Kotler (2011) ซึ่งได้ให้ความสำคัญกับผลิตภัณฑ์แม้ว่าตัวผลิตภัณฑ์เองจะเป็นเพียงองค์ประกอบตัวเดียวในส่วนประสมการตลาดก็ตาม แต่เป็นตัวสำคัญซึ่งมีรายละเอียดที่จะต้องใส่ใจพิจารณาอีกมากมายทั้งความหลากหลายของผลิตภัณฑ์ คุณภาพของผลิตภัณฑ์ ลักษณะของผลิตภัณฑ์ รวมไปถึงบรรจุภัณฑ์หรือการหีบห่อของผลิตภัณฑ์ เป็นต้น และสำหรับในส่วนของการราคาผลิตภัณฑ์ ปัญหาส่วนใหญ่ก็จะเป็นปัญหาที่เกี่ยวกับราคาของวัตถุดิบที่ไม่คงที่ และการกำหนดราคาจัดจำหน่ายของผลิตภัณฑ์ที่ยังไม่เหมาะสมโดยมักจะมีการกำหนดราคาตามผลิตภัณฑ์ประเภทเดียวกันในตลาดทั่วไป โดยไม่ได้มีการพิจารณาต้นทุนการผลิตที่แท้จริง ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย กลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีความต้องการเพิ่มช่องทางการตลาดทั้งการขายส่งและขายปลีก และยังต้องการขยายตลาดไปยังพื้นที่ต่างจังหวัดตลอดจนแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ของจังหวัดด้วย ด้านการส่งเสริมการตลาด กลุ่มวิสาหกิจชุมชนยังไม่รู้วิธีการดำเนินกิจกรรมส่งเสริมการตลาดที่เหมาะสมกับผลิตภัณฑ์ รวมทั้งมีความต้องการในการเพิ่มกิจกรรมในการส่งเสริมการตลาด เช่น การออกบูธแสดงสินค้าตามหน่วยงานราชการหรือห้างสรรพสินค้าภายในจังหวัด เป็นต้น ซึ่ง Phillip Kotler (2011) ก็ได้กล่าวว่า การส่งเสริมการตลาดจะทำหน้าที่คอยชี้ชวนให้ลูกค้าเป้าหมายสนใจและซื้อผลิตภัณฑ์ ซึ่งควรคำนึงถึงองค์ประกอบที่สำคัญด้วย เช่น การส่งเสริมการขาย การโฆษณา การขายโดยบุคคล หรือหน่วยงานขาย การประชาสัมพันธ์ และการตลาดทางตรงอีกด้วย ด้านการสื่อสารทางการตลาด กลุ่มวิสาหกิจชุมชนยังไม่มีการสร้างและการใช้เครื่องมือสื่อสารการตลาดที่เหมาะสมและเอื้อต่อการเปิดโอกาสเข้าสู่ช่องทางการตลาดใหม่ ๆ รวมทั้งการเข้าสู่ช่องทางการตลาดออนไลน์ซึ่งเป็นการสร้างโอกาสทางการตลาดสู่กลุ่มลูกค้าในวงกว้างได้มากขึ้นซึ่งก็สอดคล้องกับภูมิ ศรีสุข (2563) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษาสินค้าเกษตรแปรรูปของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสับปะรดบ้านห้วยเสือพัฒนาเพื่อประเมินโอกาสในตลาดท่องเที่ยวจังหวัดลำปาง พบว่า กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประกอบอาชีพหลักด้านเกษตรกรรมและแปรรูปสับปะรดเป็นอาชีพเสริมยังขาดความรู้ ความชำนาญในกระบวนการผลิตและไม่เคยมองแผนองค์ความรู้เกี่ยวกับความต้องการของลูกค้า มีการใช้เครื่องมือสื่อสารการตลาดที่น้อยมาก ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้เสนอให้เพื่อช่องทางการจัดจำหน่ายในด้านสื่อออนไลน์ให้มากขึ้น

ตอนที่ 2 การจัดฝึกอบรมปฏิบัติการเพิ่มทักษะการถ่ายภาพด้วยสมาร์ตโฟนเพื่อการส่งเสริมการตลาดออนไลน์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน โดยเป็นการต่อยอดจากการศึกษาสภาพปัญหาเพื่อมุ่งพัฒนาทักษะกลุ่มวิสาหกิจชุมชนให้สามารถแข่งขันและขยายตลาดไปสู่ตลาดออนไลน์ได้ด้วยตัวเองโดยใช้ทักษะการถ่ายภาพผลิตภัณฑ์ด้วยสมาร์ตโฟน คณะผู้วิจัยได้มีการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อให้ความรู้ ความเข้าใจและการฝึกปฏิบัติเกี่ยวกับการนำเอาเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการส่งเสริมการตลาดผ่านช่องทางการสื่อออนไลน์ตามความต้องการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนซึ่งก็ยังขาดการสื่อสารโดยตรงกับลูกค้าใน

ช่องทางการตลาดออนไลน์นี้อยู่ ซึ่งก็สอดคล้องกับนิรันดร์เกียรติ ลีคุณูปการ (2565) ได้ศึกษาเรื่อง ศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการจัดการห่วงโซ่คุณค่ากลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์เกษตรแปรรูปเพื่อลดปัญหาความเหลื่อมล้ำในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ พบว่า ปัญหาหลักในส่วนของต้นน้ำ คือ วัตถุดิบมีปริมาณจำกัดไม่สามารถขยายไปสู่ธุรกิจเชิงพาณิชย์ และขาดความรู้ในการบริหารจัดการ ปัญหากลางน้ำ กลุ่มเป้าหมายขาดองค์ความรู้ในกระบวนการผลิตที่มีประสิทธิภาพมากพอ และส่วนปลายน้ำ ขาดความรู้ด้านการตลาด ช่องทางการจัดจำหน่าย และการส่งเสริมการตลาด ดังนั้นจำเป็นต้องส่งเสริมให้กลุ่มเป้าหมายมีองค์ความรู้รอบด้าน ส่งเสริมการทำการตลาดออนไลน์ควบคู่ไปกับวิธีดั้งเดิมเพื่อให้ปรับตัวเข้ากับบริบทในปัจจุบันเพื่อจะทำให้กลุ่มเป้าหมายมีความมั่นใจและมีความสามารถในการขับเคลื่อนห่วงโซ่คุณค่าได้อย่างมั่นคงยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Michael E. Porter (1998) ที่มุ่งสร้างความสามารถในการแข่งขันทางธุรกิจด้วยการวิเคราะห์มูลค่าเพิ่มที่เกิดขึ้นในแต่ละกิจกรรม จึงเป็นการเชื่อมโยงกิจกรรมต่าง ๆ ที่สร้างมูลค่าเพิ่ม และเกิดการเชื่อมโยงกับคู่ค้าในโซ่อุปทานด้วยกัน ซึ่งจะส่งผลโดยตรงต่อศักยภาพในการแข่งขันทางการตลาดอีกด้วย

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยพบว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดลำปางมีข้อจำกัดด้านการสื่อสารการตลาด โดยเฉพาะการใช้สื่อออนไลน์ในการส่งเสริมการขาย ซึ่งส่วนใหญ่มาจากการขาดทักษะในการถ่ายภาพผลิตภัณฑ์และการใช้เทคโนโลยีเพื่อการประชาสัมพันธ์ การจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาทักษะการถ่ายภาพด้วยสมาร์ตโฟนจึงมีส่วนสำคัญในการส่งเสริมความสามารถในการสื่อสารการตลาดของกลุ่มเป้าหมาย ช่วยให้สามารถถ่ายทอดจุดเด่นของผลิตภัณฑ์และขยายตลาดผ่านช่องทางออนไลน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ภาพถ่ายผลิตภัณฑ์มีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการทำการตลาดออนไลน์ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนจะต้องหมั่นฝึกฝนเพิ่มความรู้และทักษะการถ่ายภาพนี้เพื่อจะได้นำภาพไปต่อยอดและใช้ประโยชน์ในการสร้างเครื่องมือการสื่อสารการตลาดออนไลน์ต่อไป

1.2 กลุ่มวิสาหกิจชุมชนควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพในด้านเทคโนโลยี โดยเฉพาะสื่อสังคมออนไลน์ซึ่งเป็นสังคมที่กว้างและมีความหลากหลาย โดยกลุ่มวิสาหกิจชุมชนควรเน้นการขยายตลาดผ่านสื่อสังคมออนไลน์ให้มากขึ้น เพราะจะทำให้สามารถเข้าถึงกลุ่มลูกค้าได้ในวงกว้าง เพิ่มยอดขาย และยังมีต้นทุนในการประชาสัมพันธ์ที่น้อยอีกด้วยและ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) เพื่อเพิ่มทักษะให้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในด้านอื่น ๆ ด้วย ทั้งนี้ก็เพื่อให้กลุ่ม

วิสาหกิจชุมชนมีความสามารถที่ครบทุกด้านครอบคลุมการสื่อสารการตลาดมากขึ้น เช่น การวางแผนการตลาด การจัดโปรโมชั่น การออกแบบผลิตภัณฑ์ การถ่ายภาพโฆษณาผลิตภัณฑ์ทั้งภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหว เป็นต้น

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) ในการแก้ปัญหาในแต่ละด้าน อย่างเช่น การลดต้นทุนการผลิต การแก้ปัญหาด้านขนส่ง เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อช่วยให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนสามารถแข่งขันได้ในตลาดโดยเฉพาะตลาดออนไลน์

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการเกษตร กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน. (2564). แผนยุทธศาสตร์ส่งเสริมการเกษตร 20 ปี. สืบค้น 24 กุมภาพันธ์ 2568, จาก <https://www.doae.go.th/>
- กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน. (2564). รายงานสรุปประเภทกิจการของวิสาหกิจชุมชนที่อนุมัติการจดทะเบียนแล้วจำแนกตามพื้นที่. เรียกใช้เมื่อ 13 มกราคม 2568, จาก http://smce.doae.go.th/smce1/report/report_smce_type.php?type_smce=1&levelSearch=3&region=&province=52&amphur=&typeDate=1&date_start=&date_end=
- นิรันดร์เกียรติ ลีวุฒูปการ. (2565). ศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหการจัดการห่วงโซ่คุณค่ากลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์เกษตรแปรรูปเพื่อลดปัญหาความเหลื่อมล้ำในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- ภูมิ ศรีสุข. (2563). การศึกษาสินค้าเกษตรแปรรูปของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสับปะรดบ้านห้วยเตี๋ยพัฒนาเพื่อประเมินโอกาสในตลาดท่องเที่ยวจังหวัดลำปาง. วารสารวิชาการนอร์ทเทิร์น.
- Kotler, P., & Armstrong, G. (2011). Principles of marketing (14th ed.). Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall.
- Porter, M. E. (1998). Competitive Strategy: Techniques for analyzing industries and competitions: with a new introduction. New York: Free Press.

ทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต 1*
INNOVATIVE THINKING SKILLS OF SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER
NONTHABURI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE
AREA OFFICE 1

นิชนันท์ เทพบาล¹ และ ดร.ณิ ปัญจรัตน์กร²

Nichanan Tepban¹ and Darunee Panjarattanakorn²

¹⁻²มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์

¹⁻²Rajapruk University, Thailand

¹Corresponding Author's Email: Nidchanoi1993@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต 1 และ 2) เปรียบเทียบทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต 1 จำแนกตาม อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และขนาดสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ คือ ครูผู้สอน จำนวน 295 คน โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามขนาดสถานศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามที่มีค่าความตรงเชิงเนื้อหาเท่ากับ .67-1.00 ค่าความเที่ยงเท่ากับ .93 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว การทดสอบความแตกต่างรายคู่แบบ LSD

ผลการวิจัยพบว่า 1) ทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาของครูผู้สอนในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการคิดแบบร่วมมือ รองลงมา ด้านการคิดสร้างสรรค์ ด้านการคิดแบบเชื่อมโยง และด้านการคิดเชิงวิพากษ์ และ 2) ผลการเปรียบเทียบทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต 1 ที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน ส่วนครูผู้สอนที่มีอายุ ประสบการณ์ทำงาน และขนาดสถานศึกษาแตกต่างกันมีความเห็นต่อทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในด้านการคิดสร้างสรรค์ การคิดเชิงวิพากษ์ การคิดแบบเชื่อมโยง และการคิดแบบร่วมมือ

---

* Received 30 April 2025; Revised 21 May 2025; Accepted 26 May 2025

คำสำคัญ : ผู้บริหารสถานศึกษา, ทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม, สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1

Abstract

This research aimed to 1) study the innovative thinking skills of school administrators under Nonthaburi Primary Educational Service Area Office 1 and 2) compare the innovative thinking skills of school administrators under Nonthaburi Primary Educational Service Area Office 1 classified by age, educational level, work experience, and school size. The sample consisted of 295 teachers using stratified random sampling according to the school size. The research instrument was a questionnaire with content validity ranging from .67 - 1.00 and a reliability coefficient of 0.93. The statistics used for data analysis included frequency distribution, percentage, mean, standard deviation, t-test, One-way ANOVA, and LSD post hoc test.

The research findings revealed that: 1) the innovative thinking skills of school administrators, as perceived by teachers, were at a high level overall and across all dimensions, ranked from highest to lowest as collaborative thinking, creative thinking, associative thinking, and critical thinking; and 2) the comparison results showed that teachers with different levels of education did not differ significantly in their opinions regarding the innovative thinking skills of school administrators. However, teachers with different ages, work experiences, and school sizes had significantly different opinions at the .01 level in the areas of creative thinking, critical thinking, associative thinking, and collaborative thinking.

Keywords: school administrators, innovative thinking skills, Nonthaburi Primary Educational Service Area Office 1

บทนำ

ประเทศไทยได้เห็นความสำคัญของการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม โดยได้ส่งเสริมเป็นเชิงนโยบายในด้านการศึกษา อาทิเช่น แผนการศึกษาชาติ พ.ศ. 2560 -2579 ได้กำหนดยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัยและการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ส่งเสริมสนับสนุนให้คนทุกช่วงวัยมีทักษะความรู้ ความสามารถ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างเหมาะสมโดยได้ชี้แนะแนวทางการพัฒนาว่าควรพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่จำเป็น

สำหรับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ส่งเสริมการเรียนรู้ที่พัฒนาทักษะการคิดของผู้เรียนมุ่งเน้นให้เกิดเป็นนวัตกรรม (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 ได้มุ่งปฏิรูปการเรียนรู้พัฒนาการศึกษาทั้งระบบ ให้สามารถผลิตนวัตกรรมได้ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2558) จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่สถานศึกษาต่าง ๆ จะต้องพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมตามการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วโดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี ดังนั้น “ผู้บริหารสถานศึกษา” เป็นปัจจัยสำคัญที่สุดที่จะนำพาสถานศึกษาไปสู่ความสำเร็จได้ ซึ่งในยุคดิจิทัลผู้บริหารสถานศึกษาต้องรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเทคโนโลยีการสื่อสารและเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์มีทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมและเป็นผู้ดำเนินการสร้างหรือนำนวัตกรรมมาใช้ให้คุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด (วันชัย ราชวงศ์, 2562) หากขาดทักษะส่งผลให้การบริหารงานอาจประสบปัญหาต่าง ๆ ได้ ซึ่งสาเหตุอาจมาจากการขาดทักษะในการบริหารงาน ขาดประสบการณ์ ความรู้ความเข้าใจในการบริหารสถานศึกษา (ไกรสร เจียมทอง, 2561)

หนึ่งในปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษา คือ บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้นำทางวิชาการและการบริหารการที่สถานศึกษาสามารถดำเนินงานให้สอดคล้องกับเป้าหมายทางการศึกษาของชาติได้นั้น จำเป็นต้องมีผู้บริหารที่สามารถคิดเชิงนวัตกรรม (Innovative Thinking) เพื่อนำแนวคิดใหม่ ๆ ใช้ทักษะที่หลากหลายเพื่อที่จะพัฒนาความสามารถของตนเอง ตอบสนองต่อความต้องการของเศรษฐกิจ เทคโนโลยี การศึกษาที่เปลี่ยนแปลง เช่น การคิดแบบร่วมมือ โดยมองว่าเป็นแนวทางที่ช่วยให้ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว จำเป็นต้องอาศัยการเชื่อมโยงของบุคคล ความรู้ หน่วยงานต่าง ๆ แหล่งข้อมูล เช่นเดียวกันกับการคิดเชิงวิพากษ์ที่ได้รับการยอมรับมานานแล้ว ถือว่าเป็นการคิดที่ได้รับการยอมรับอีกรูปแบบในทางการศึกษาที่สำคัญ (Garrison, 2016) ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ความคิดสร้างสรรค์ การคิดแก้ปัญหาและความสามารถในการมองภาพปัญหาต่าง ๆ จากมุมมองที่กว้างและการปรับให้เข้ากับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอน การบริหารจัดการ และการแก้ปัญหาในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Hoidn and Kakkaninen, 2014)

ดังนั้น การส่งเสริมศักยภาพของผู้บริหารสถานศึกษาควรดำเนินการควบคู่กับการพัฒนากลยุทธ์ที่เน้นความเป็นระบบและต่อเนื่อง เพื่อให้ผู้บริหารสามารถเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมและนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 เพื่อให้นำผลการวิจัยไปใช้ในการกำหนดแนวทางพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้ตอบสนองต่อความท้าทายของโลกยุคใหม่และยกระดับคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ของเขตพื้นที่ได้อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1
2. เพื่อเปรียบเทียบทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 จำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และขนาดสถานศึกษา

สมมติฐานการวิจัย

ครูที่มีอายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และขนาดสถานศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 แตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 1,095 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1, 2567)

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตาราง Krejcie & Morgan (1970, p. 607-610) โดยทำการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) ตามขนาดของสถานศึกษา จำนวน 295 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและคุณภาพของเครื่องมือ

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) เกี่ยวกับทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) แบ่งเป็น 2 ส่วน ได้แก่ สถานภาพทั่วไป ประกอบด้วย อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และขนาดสถานศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตามแบบของลิเคิร์ต (Likert)

2.2 การพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้สร้างและตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถาม มีรายละเอียด ดังนี้

1) ศึกษาค้นคว้ารวบรวมข้อมูล เอกสาร แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต 1

2) นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาประมวล กำหนดขอบเขตของเนื้อหาเพื่อดำเนินการสร้างเครื่องมือ

3) ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) นำแบบสอบถามที่ได้เสนอผู้เชี่ยวชาญทางด้านบริหาร จำนวน 3 คน แล้วหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างแบบสอบถามกับวัตถุประสงค์ (IOC) มีค่าความตรงเชิงเนื้อหาเท่ากับ .67- 1.00

4) ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้ววิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แอลฟาของครอนบาค (α -Cronbach's Alpha Coefficient) ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .93

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1) ผู้วิจัยทำหนังสือถึงบัณฑิตวิทยาลัย ขอความอนุเคราะห์ให้ออกหนังสือ ไปยังสถานศึกษาเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

2) ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามพร้อมหนังสือขอความร่วมมือด้วยตนเองไปยังสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 295 ฉบับ โดยผ่าน Google Forms / Email และด้วยตัวของผู้วิจัยเอง โดยได้รับกลับคืนร้อยละ 100

3) นำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์ และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และคำนวณค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงมาตรฐาน (S.D.)

4.2 การทดสอบสมมติฐาน โดยใช้สถิติทดสอบทีแบบเป็นอิสระต่อกัน (Independent t-test) และวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way Analysis of Variance) และการทดสอบรายคู่ด้วยวิธี LSD (Least Significant Difference)

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยสามารถแสดงผลการวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. ผลการศึกษาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวรี เขต 1 ในภาพรวม

ลำดับที่	รายการข้อคำถาม	$\bar{X}$	S.D.	การแปลความหมาย	อันดับ
1	ด้านการคิดสร้างสรรค์	4.21	.49	มาก	2
2	ด้านการคิดเชิงวิพากษ์	4.20	.50	มาก	4
3	ด้านการคิดแบบเชื่อมโยง	4.20	.52	มาก	3
4	ด้านการคิดแบบร่วมมือ	4.23	.51	มาก	1
	ภาพรวม	4.21	.47	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวรี เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.21$, S.D. = .47) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้านการคิดแบบร่วมมือ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการคิดแบบร่วมมือ ($\bar{X} = 4.23$ S.D. = .51) ด้านการคิดสร้างสรรค์ ด้านการคิดแบบเชื่อมโยง และด้านการคิดเชิงวิพากษ์

2. ผลการเปรียบเทียบทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวรี เขต 1 จำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และขนาดสถานศึกษา

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวรี เขต 1 จำแนกตามระดับการศึกษา

ทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของ ผู้บริหารสถานศึกษา	ระดับการศึกษา				t	P- value
	ปริญญาตรี		สูงกว่า ปริญญาตรี			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านการคิดสร้างสรรค์	4.22	.49	4.07	.52	1.37	.17
2. ด้านการคิดเชิงวิพากษ์	4.21	.48	3.96	.66	1.66	.11
3. ด้านการคิดแบบเชื่อมโยง	4.22	.50	3.94	.73	1.69	.11
4. ด้านการคิดแบบร่วมมือ	4.24	.50	3.98	.69	1.64	.12
รวม	4.23	.46	3.99	.61	1.72	.10

จากตารางที่ 2 พบว่า ครูที่มีระดับการศึกษาที่ต่างกัน โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 จำแนกตามอายุ

ทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของ ผู้บริหารสถานศึกษา	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F- ratio	P- value
1. ด้านการคิดสร้างสรรค์	ระหว่างกลุ่ม	8.44	3	2.81	13.15**	.00
	ภายในกลุ่ม	62.24	291	.21		
	รวม	70.68	294			
2. ด้านการคิดเชิงวิพากษ์	ระหว่างกลุ่ม	6.87	3	2.29	10.11**	.00
	ภายในกลุ่ม	65.92	291	.23		
	รวม	72.79	294			
3. ด้านการคิดแบบเชื่อมโยง	ระหว่างกลุ่ม	8.25	3	2.75	11.37**	.00
	ภายในกลุ่ม	70.44	291			
	รวม	77.13	294	.23		
4. ด้านการคิดแบบร่วมมือ	ระหว่างกลุ่ม	77.13	3	2.31	9.57**	.00
	ภายในกลุ่ม	6.93	291	.24		
	รวม	70.21	294			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	7.56	3	2.52	12.57**	.00
	ภายในกลุ่ม	58.38	291	.20		
	รวม	65.94	294			

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 3 พบว่า ครูที่มีอายุแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อ ทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ทุกด้าน

ตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน

ทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของ ผู้บริหารสถานศึกษา	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F- ratio	P- value
1. ด้านการคิดสร้างสรรค์	ระหว่างกลุ่ม	6.07	3	2.02	9.11**	.00
	ภายในกลุ่ม	64.61	291	.22		
	รวม	70.68	294			
2. ด้านการคิดเชิงวิพากษ์	ระหว่างกลุ่ม	4.15	3	1.38	5.87**	.00
	ภายในกลุ่ม	68.64	291	.24		
	รวม	72.79	294			
3. ด้านการคิดแบบเชื่อมโยง	ระหว่างกลุ่ม	5.44	3	1.81	7.20**	.00
	ภายในกลุ่ม	72.26	291	.25		
	รวม	78.69	294			
4. ด้านการคิดแบบร่วมมือ	ระหว่างกลุ่ม	4.10	3	1.37	5.45**	.00
	ภายในกลุ่ม	73.03	291	.25		
	รวม	77.13	294			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	2.49	2	1.24	6.43**	.00
	ภายในกลุ่ม	57.65	298	.19		
	รวม	60.13	300			

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 4 พบว่า ครูที่มีประสบการณ์การทำงานแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ทุกด้าน

ตารางที่ 5 ผลการเปรียบเทียบทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา

ทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของ ผู้บริหารสถานศึกษา	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F- ratio	P- value
1. ด้านการคิดสร้างสรรค์	ระหว่างกลุ่ม	6.05	2	3.03	13.67* *	.00
	ภายในกลุ่ม	64.63	292	.22		
	รวม	70.68	294			

2. ด้านการคิดเชิงวิพากษ์	ระหว่างกลุ่ม	4.93	2	2.47	10.62* *	.00
	ภายในกลุ่ม	67.85	292	.23		
	รวม	72.79	294			
3. ด้านการคิดแบบเชื่อมโยง	ระหว่างกลุ่ม	4.75	2	2.38	9.38**	.00
	ภายในกลุ่ม	73.94	292	.25		
	รวม	78.69	294			
4. ด้านการคิดแบบร่วมมือ	ระหว่างกลุ่ม	6.14	2	3.07	12.62* *	.00
	ภายในกลุ่ม	71.00	292	.24		
	รวม	77.13	294			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	5.43	2	2.72	13.1 1**	.00
	ภายในกลุ่ม	60.51	292	.21		
	รวม	65.94	294			

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 5 พบว่า ครูที่ทำงานในขนาดสถานศึกษาแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ทุกด้าน

อภิปรายผล

1. ผลการศึกษาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารตระหนักถึงบทบาทของตนในการเป็นผู้นำเชิงนวัตกรรม ที่ต้องสามารถคิดริเริ่มสิ่งใหม่ คิดเชิงวิเคราะห์ และทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้เติบโตอย่างยั่งยืนและทันต่อยุคสมัย ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ Amelink (2013) ที่ระบุว่าทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม เป็นความสามารถในการริเริ่มและประยุกต์แนวคิดใหม่ รวมถึงการเปิดใจรับฟังและปรับปรุงผลงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนานวัตกรรมในองค์กร นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Horth and Buchner (2014) ที่เน้นว่าผู้นำเชิงนวัตกรรมต้องสามารถคิดนอกกรอบ ผสมผสานความคิดจากหลายแหล่ง และสร้างบรรยากาศแห่งความร่วมมือ เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างสร้างสรรค์ ด้วยเหตุนี้จึงเป็นเหตุผลให้ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

นนทบุรี เขต 1 ให้ความสำคัญต่อทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก

2. ผลการเปรียบเทียบทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต 1

จำแนกตามระดับอายุ โดยภาพรวมแตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูที่มีอายุมากมีประสบการณ์ทำงานยาวนาน ได้เห็นพัฒนาการของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาในหลากหลายยุค และมีโอกาสสังเกตพฤติกรรมการบริหารภายใต้สถานการณ์ที่หลากหลาย จึงสามารถมองเห็นพัฒนาการและความเปลี่ยนแปลงเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารได้ชัดเจนมากกว่า ในขณะที่ครูที่มีอายุน้อยกว่า สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทิพย์ภรณ์ สุนา และรัตนากาญจนพันธ์ (2565) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามการรับรู้ของครูกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส เขตลาดกระบัง สังกัดกรุงเทพมหานคร ที่พบว่าครูในแต่ละช่วงวัยมีระดับการรับรู้ทักษะของผู้บริหารแตกต่างกัน โดยเฉพาะด้านการคิดสร้างสรรค์ การใช้เทคโนโลยี และทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ สะท้อนให้เห็นว่าปัจจัยด้านอายุและประสบการณ์ของครูมีอิทธิพลต่อมุมมองในการประเมินภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารอย่างมีนัยสำคัญ

จำแนกตามระดับการศึกษา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูทุกระดับวุฒิการศึกษามีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานร่วมกับผู้บริหารอย่างใกล้ชิด ทำให้สามารถรับรู้พฤติกรรมและลักษณะการบริหารได้ในทิศทางที่คล้ายคลึงกัน อีกทั้งผู้บริหารในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 ส่วนใหญ่มีกำหนดเป้าหมายภายใต้นโยบายและแนวทางการบริหารที่มีมาตรฐานเดียวกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ อริสา คงกะพัน และ คณะ (2567) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การศึกษาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 พบว่า ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และผลการเปรียบเทียบจำแนกตามระดับการศึกษา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

จำแนกตามประสบการณ์ โดยภาพรวมแตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ครูที่มีประสบการณ์การทำงานสูงกว่ามักมีโอกาสในการทำงานร่วมกับผู้บริหารในหลายบริบท ได้สังเกตพฤติกรรมของผู้บริหารภายใต้สถานการณ์ที่หลากหลาย ครูที่มีประสบการณ์น้อยยังขาดแนวทางที่ชัดเจนในการประเมินลักษณะของทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของผู้บริหาร โดยเฉพาะในด้านที่ต้องใช้วิจารณญาณขั้นสูง เช่น ทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ หรือการคิดแบบเชื่อมโยง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัย อริสา คงกะพัน และคณะ (2567) ทำการวิจัย เรื่อง การศึกษาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาานครสวรรค์ เขต 3 ประสิทธิภาพทำงานในตำแหน่งมีผลต่อของทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยภาพรวมแตกต่างกัน

จำแนกตามขนาดสถานศึกษา โดยภาพรวมแตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูในโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกันมีการรับรู้ทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาแตกต่างกันอย่างชัดเจน โดยเฉพาะในสถานศึกษาขนาดใหญ่ที่มีทรัพยากรพร้อมกว่าสถานศึกษาขนาดกลางและขนาดเล็ก และมักได้รับเลือกให้เข้าร่วมโครงการนวัตกรรมต่างๆ ทำให้ผู้บริหารต้องเผชิญกับภาระงานที่ซับซ้อนและจำเป็นต้องใช้ทักษะการคิดวิเคราะห์ การเชื่อมโยงข้อมูล และการบริหารทีมงานในระดับสูง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นุจรี แก้วบริบัติ และอุไร สุทธิแย้ม (2565) ได้ทำวิจัย เรื่อง ทักษะการบริหารงานในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูกลุ่มโรงเรียนรัตนโกสินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร พบว่า จำแนกตามขนาดสถานศึกษา พบว่า ทักษะด้านการสื่อสาร ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ และทักษะด้านการคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์แตกต่างกันอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยเรื่อง ทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 มีดังนี้

1. การวิเคราะห์ทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก
2. การเปรียบเทียบทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 จำแนกตามอายุ ประสิทธิภาพทำงาน และขนาดสถานศึกษา ในภาพรวมและรายด้านมีความแตกต่างกันอยู่ที่ระดับ .01 ส่วนระดับการศึกษา ในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

- 1.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรจัดให้มีการอบรมพัฒนาผู้บริหารในด้านการสร้างวิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรม
- 1.2 ควรจัดให้มีการอบรมหรือกิจกรรมเชิงปฏิบัติการที่เน้นการฝึกทักษะการตั้งคำถามเชิงวิพากษ์ เพื่อให้ผู้บริหารได้ฝึกฝนการตั้งคำถามต่อแนวคิด วิธีการ และผลลัพธ์ของการดำเนินงาน
- 1.3 ควรส่งเสริมให้ผู้บริหารพัฒนาทักษะการคิดแบบเชื่อมโยง โดยเน้นการบูรณาการความรู้จากหลากหลายศาสตร์
- 1.4 ควรส่งเสริมการทำงานเป็นทีมของบุคลากรในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ โดยเริ่มจากการกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาที่เน้นการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ศึกษาผลลัพธ์ของการมีทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารต่อผลสัมฤทธิ์ของสถานศึกษา เช่น การพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน การบริหารจัดการองค์กร หรือความพึงพอใจของครูและนักเรียน เพื่อเชื่อมโยงทักษะของผู้บริหารเข้ากับผลการดำเนินงานของสถานศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม

เอกสารอ้างอิง

- ไกรสร เจียมทอง. (2561). ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32. วารสารนวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย, 4(2), 121-135.
- ทิพยาภรณ์ สุนา และรัตนากาญจน์พันธุ์. (2565). ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามการรับรู้ของครูกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส เขตลาดกระบัง สังกัดกรุงเทพมหานคร. Journal of Roi Kaensarn Academi, 7(10), 145-157.
- นุจรี แก้วบริบัติ และ อุไร สุทธิแย้ม. (2565). ทักษะการบริหารงานในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูกลุ่มโรงเรียนรัตนโกสินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 7(2), 127-146
- วันชัย ราชวงศ์. (2562). ภาวะผู้นำสถานศึกษายุคดิจิทัล. วารสารสมาคมพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย, 1(3), 25-31.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวรี เขต 1. (2567). รายงานผลการดำเนินงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567. นนทบุรี: กลุ่มนโยบายและแผน
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2558). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564. กรุงเทพมหานคร: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาชาติ พ.ศ. 2560-2579. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค. เรียกใช้เมื่อ 1 พฤศจิกายน 2567, จาก <https://nbi1.go.th/>
- อริสา คงกะพัน และคณะ. (2567). การศึกษาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3. วารสารการบริหารการศึกษาและนวัตกรรมการศึกษา, 4(1), 134-146.
- Amelink, C., Fowlin, J., & Scales, G. (2013). Defining and measuring innovative thinking among engineering undergraduates. In Proceedings of the

- 120th ASEE Annual Conference and Exposition (Vol. 120, No. 1, pp. 1–10). American Society for Engineering Education.
- Garrison, D. R. (2016). Thinking collaboratively: Learning in a community of inquiry. New York: Routledge.
- Hoidn, S., & Kärkkäinen, K. (2014). Promoting skills for innovation in higher education: A literature review on the effectiveness of problem-based learning and of teaching behaviours (OECD Education Working Papers No. 100). OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/5k3tsj67l226-en>
- Horth, D., & Buchner, D. (2014). Innovation leadership: How to use innovation to lead effectively, work collaboratively, and drive results. San Diego: The Center for Creative Leadership.
- Krejcie, R.V., & D.W. Morgan. (1970). Determining Sample Size for research activities. Educational and Psychological Measurement. 30(3), 607–610.

การศึกษาสภาพและแนวทางการพัฒนาความคิดแบบเติบโต
(Growth Mindset) ของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1*
THE GUIDELINES TO DEVELOP THE GROWTH MINDSET OF SCHOOL
ADMINISTRATORS, UNDER THE PHITSANULOK PRIMARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1

ภัทรา คำโค¹ และ วรินทร์ บญยั้ง²
Pattra Kako¹ and Warinthorn Bonying²
¹⁻²มหาวิทยาลัยนเรศวร

¹⁻²Naresuan University, Thailand

¹Corresponding Author's Email: pattrak66@nu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพความคิดแบบเติบโต (Growth Mindset) ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 และ 2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาความคิดแบบเติบโต (Growth Mindset) ของผู้บริหารสถานศึกษา การดำเนินการวิจัย แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพความคิดแบบเติบโต (Growth Mindset) ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลกเขต 1 จำนวน 297 คน แบ่งออกเป็น ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 88 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง และครูจำนวน 209 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วนของครูแต่ละอำเภอ เครื่องมือเป็นแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูล ด้วยค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาแนวทางการพัฒนาความคิดแบบเติบโต (Growth Mindset) ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) เครื่องมือเป็นแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า

1) การศึกษาสภาพความคิดแบบเติบโต (Growth Mindset) ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ในภาพรวม ($\bar{X}$ =4.41, S.D.=0.48)

---

* Received 4 May 2025; Revised 21 May 2025; Accepted 26 May 2025

2) การศึกษาแนวทางการพัฒนาความคิดแบบเติบโต (Growth Mindset) ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 พบว่าผู้บริหารสถานศึกษาควรกล้าคิดและกล้าทำ ยอมรับความผิดพลาด และมองว่าเป็นประสบการณ์ในการพัฒนา และมีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ ผ่านการอบรม การศึกษาดูงาน การศึกษาต่อ หรือการเรียนรู้จากการ PLC ร่วมกับผู้บริหารท่านอื่น เพื่อให้สามารถบริหารจัดการสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

คำสำคัญ: แนวทางการพัฒนา, ความคิดแบบเติบโต, ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

The purpose of this research is 1) to study the Growth Mindset of school administrators under the Phitsanulok Primary Education Service Area Office 1 And 2) to explore ways to develop Growth Mindset among school administrators. The research was conducted in two stages: the first stage involved studying the Growth Mindset of school administrators under the Phitsanulok Primary Education Service Area Office 1, with a sample group consisting of school administrators and teachers from the Phitsanulok Primary Education Service Area Office 1, totaling 297 individuals. This included 88 school administrators selected through purposive sampling and 209 teachers selected through stratified random sampling. Analyzed by using mean and standard deviation. The second stage involved studying ways to Growth Mindset among school administrators, with informants including 5 experts selected through purposive sampling. Data was collected through interviews and analyzed by using content analysis.

The research findings indicated that

1) The study results on Growth Mindset of school administrators under the Phitsanulok Primary Educational Service Area Office 1 indicate an overall high level ($\bar{X}=4.41$, $S.D.=0.48$).

2) The proposed guidelines for developing a growth mindset suggest that school administrators under the Phitsanulok Primary Education Service Area Office 1 should be courageous in thinking and taking action, accept mistakes as opportunities for learning and development, and continuously engage in self-improvement. This can be achieved through training, educational visits, further studies, or learning within professional learning communities alongside other

administrators to enhance the effectiveness and efficiency of school management.

Keywords: The guidelines to develop, Growth mindset, School administrators

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตราที่ 6 ได้ระบุไว้ว่า “การจัดการศึกษาต้องมุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข” ผู้บริหารสถานศึกษาถือเป็นผู้นำทางการศึกษาในระดับหน่วยปฏิบัติที่มีบทบาทสำคัญในการบริหารจัดการและขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติ โดยมีหน้าที่หลักในการพัฒนาผู้เรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษาอย่างรอบด้าน ทั้งในด้านการบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป รวมถึงการสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การพัฒนาวัฒนธรรมองค์กร และการมีส่วนร่วมของชุมชน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542)

ซึ่งในบริบทของ การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและสังคมยุคใหม่ ผู้บริหารจำเป็นต้องเป็นแบบอย่างที่ดี ในการปรับตัวและพัฒนาตนเองและองค์กรอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับ Growth Mindset หรือ “ความคิดแบบเติบโต” ที่เน้นว่าความสามารถของบุคคลสามารถพัฒนาได้ด้วยความพยายาม การเรียนรู้จากข้อผิดพลาด และการไม่ย่อท้อต่อความล้มเหลว (Dweck, 2006)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 มีเป้าหมายในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้เป็นผู้มีน้ำจูงใจ ใช้นวัตกรรมขับเคลื่อนการบริหารจัดการ ซึ่งการจะเป็นผู้มีน้ำจูงใจและนวัตกรรมที่ดีได้นั้น ผู้บริหารควรออกนอกกรอบแนวคิดแบบเดิม ๆ (Fixed Mindset) โดยการพัฒนาความคิดในเชิงสร้างสรรค์และแปลกใหม่ พัฒนาการอบแนวคิดเติบโต (Growth Mindset) ซึ่งเป็นแนวคิดที่ใช้ในการพัฒนาความรู้ ความสามารถ ทักษะต่าง ๆ ของตนเองอยู่เสมอ และเป็นผู้มีน้ำจูงใจที่พร้อมจะผิดพลาด และเรียนรู้จากข้อผิดพลาด เพื่อหาแนวทางในการแก้ไข หรือพัฒนาให้ดีขึ้น มองว่าสิ่งที่เกิดขึ้น เป็นโอกาสที่จะได้พัฒนาองค์กรหรือสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ (ศศิมา สุขสว่าง, 2564)

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาสภาพและแนวทางการพัฒนาความคิดเติบโตของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนาความคิดแบบเติบโต (Growth Mindset) ให้กับผู้บริหารสถานศึกษารุ่นใหม่ ในการบริหารจัดการและพัฒนาสถานศึกษาให้ประสบผลสำเร็จตามที่ตั้งเป้าหมายไว้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพความคิดแบบเติบโต (Growth Mindset) ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาความคิดแบบเติบโต (Growth Mindset) ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 88 คน ครู จำนวน 1,116 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 1,204 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1, 2566)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 กำหนดขนาดด้วยตาราง เครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970 อ้างถึง สิริพร เชาวนชัย, 2561) จำนวน 297 คน ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 88 คน เลือกแบบเจาะจง และครู จำนวน 209 คน โดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ตามสัดส่วนของครูแต่ละอำเภอ

1.3 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษาหรือผู้มีความรู้ในการบริหารการศึกษา จำนวน 5 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling)

2. เครื่องมือวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม เรื่อง ความคิดแบบเติบโต (Growth Mindset) ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ ตำแหน่ง ประสบการณ์ในการทำงาน และวุฒิการศึกษา มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดแบบเติบโต (Growth Mindset) ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 มีจำนวน 4 ด้าน ข้อคำถามจำนวน 32 ข้อ

ตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่าง 0.67 – 1.00 จากนั้น นำไปทดลองใช้ (try-out) กับครูที่ไม่ได้เป็นกลุ่มตัวอย่างสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 จำนวน 30 คน เพื่อหาความเชื่อมั่น ของ

แบบสอบถามด้วยการวิเคราะห์ค่า สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-Coefficient) ของครอนบัค ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับมีค่าเท่ากับ 0.97

2.2 แบบสัมภาษณ์ เรื่อง แนวทางการพัฒนาความคิดแบบเติบโต (Growth Mindset) ของผู้บริหารสถานศึกษา มีลักษณะเป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ มีลักษณะเป็นแบบเติมคำ

ตอนที่ 2 แนวทางการพัฒนาความคิดแบบเติบโต (Growth Mindset) ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 จำนวน 4 ด้าน ด้านละ 1 ข้อ รวมทั้งสิ้น 4 ข้อ

เครื่องมือเป็นแบบสัมภาษณ์ แนวทางการพัฒนาความคิดแบบเติบโต (Growth Mindset) ของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) โดยเลือกจากข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดของแต่ละด้าน จำนวน 4 ด้าน ด้านละ 1 ข้อ รวมทั้งสิ้น 4 ข้อ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

3.1 ยื่นขอหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากบัณฑิต วิทยาลัยมหาวิทยาลัยนเรศวร ถึงผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความ อนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.2 ส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์และแบบสอบถาม ผ่านระบบสารบัญอิเล็กทรอนิกส์ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ไปยัง สถานศึกษาในสังกัด และเก็บข้อมูลด้วยวิธีการออกแบบสอบถามอิเล็กทรอนิกส์ (Google Form)

3.3 ตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถามจากแบบสอบถามอิเล็กทรอนิกส์ (Google Form) พบว่าได้รับการตอบแบบสอบถามจำนวน 297 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยการวิเคราะห์หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

4.2 วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาความคิดแบบเติบโต (Growth Mindset) ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความคิดแบบเติบโต (Growth Mindset) ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมและรายด้าน

ที่	ความคิดแบบเติบโต (Growth Mindset) ของผู้บริหารสถานศึกษา	n = 297		ระดับ	อันดับ
		$\bar{X}$	S.D.		
1	ด้านการคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม	4.42	0.43	มาก	2
2	ด้านการคิดเชิงกลยุทธ์และแก้ไขปัญหา	4.41	0.46	มาก	3
3	ด้านการคิดวิเคราะห์อย่างมีวิจารณญาณและแยกแยะข้อเท็จจริง	4.43	0.46	มาก	1
4	ด้านการวางแผนความก้าวหน้าในชีวิต	4.38	0.55	มาก	4
	รวม	4.41	0.48	มาก	-

จากตารางที่ 1 พบว่า การศึกษาความคิดแบบเติบโต (Growth Mindset) ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.41$, S.D.=0.48) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีระดับเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการคิดวิเคราะห์อย่างมีวิจารณญาณและแยกแยะข้อเท็จจริง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.43$, S.D.=0.46) รองลงมา คือ ด้านการคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.42$, S.D.=0.43) และด้านการคิดเชิงกลยุทธ์และแก้ไขปัญหา อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.41$, S.D.=0.46) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีระดับเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการวางแผนความก้าวหน้าในชีวิต อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.38$, S.D.=0.55)

2. ผลการศึกษาแนวทางทางการพัฒนาความคิดแบบเติบโต (Growth Mindset) ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1

2.1 ด้านการคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรสร้างการเรียนรู้และพัฒนาผู้บริหารให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ผ่านการอบรมและศึกษาดูงาน และพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม และออกแบบนวัตกรรมที่สามารถแก้ไขปัญหาในสถานศึกษา

2.2 ด้านการคิดเชิงกลยุทธ์และแก้ไขปัญหา พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการเข้าอบรมเกี่ยวกับการวางแผนกลยุทธ์ มีการ SWOT Analysis สถานศึกษา และมีการจัดตั้งทีมงานในการวางแผนกลยุทธ์ภายในสถานศึกษา โดยมีการตั้งเป้าหมายร่วมกันระหว่างผู้บริหารและครู เพื่อสร้างความเข้าใจและแรงจูงใจในการพัฒนาสถานศึกษา

2.3 ด้านการคิดวิเคราะห์อย่างมีวิจารณญาณและแยกแยะข้อเท็จจริง พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการพัฒนาทักษะการฟังอย่างลึกซึ้ง (Active Listening) และการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์ โดยผ่านการอบรมการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และเทคนิคการจัดการความขัดแย้งอย่างสร้างสรรค์ ตลอดจนสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เปิดกว้างและเคารพความคิดเห็นที่แตกต่าง

เลือกแนวทางดำเนินงานจากความคิดเห็นของส่วนรวม และตั้งอยู่บนพื้นฐานของเหตุผลและความถูกต้องมากกว่าความรู้สึกส่วนตัว

2.4 ด้านการวางแผนความก้าวหน้าในชีวิต พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการจัดทำแผนพัฒนาตนเองรายบุคคล (IDP) ควบคู่กับการพัฒนาทักษะที่หลากหลายและต่อเนื่อง และควรมีระบบพี่เลี้ยงและเครือข่ายวิชาชีพเพื่อสนับสนุนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันผ่านกิจกรรมวิชาชีพ เช่น ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อสร้างบรรยากาศของการพัฒนาอย่างต่อเนื่องในการวางแผนความก้าวหน้าในชีวิต

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย เรื่องศึกษาสภาพและแนวทางการพัฒนาความคิดแบบเติบโต (Growth Mindset) ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 สามารถอภิปรายผลการวิจัย ได้ดังนี้

1. จากการศึกษาสภาพความคิดแบบเติบโต (Growth Mindset) ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ทั้ง 4 ด้าน ในภาพรวม พบว่า ความคิดแบบเติบโต (Growth Mindset) ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือด้านการคิดวิเคราะห์อย่างมีวิจารณญาณและแยกแยะข้อเท็จจริง และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือด้านการวางแผนความก้าวหน้าในชีวิต

1.1 ด้านการคิดวิเคราะห์อย่างมีวิจารณญาณและแยกแยะข้อเท็จจริง มีค่าเฉลี่ยสูงสุดทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการบริหารจัดการและพัฒนาสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ โดยยึดหลักการตัดสินใจอย่างมีเหตุผลและเป็นระบบ โดยจะต้องมีการตรวจสอบแหล่งที่มาของข้อมูล ความน่าเชื่อถือ และมีการวิเคราะห์ข้อมูลก่อนนำไปใช้ และมีการประเมินผลข้อมูลหรือหลักฐานที่ได้รับ โดยอิงจากข้อเท็จจริงและความถูกต้องเป็นหลัก ก่อนจะมีการนำข้อมูลไปใช้ในการแก้ไขหรือพัฒนาสถานศึกษาให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับวิจัยของ สุนันทนา กุศลประเสริฐ (2565) ศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์องค์ประกอบสมรรถนะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก พบว่า ผู้บริหารควรมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ แยกแยะข้อเท็จจริงของข้อมูลที่หลากหลาย โดยการพิจารณาแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ศึกษาความเหมาะสมของเนื้อหา ระยะเวลา ความถูกต้อง และประเมินความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล และคัดเลือกข้อมูลมาใช้ ในการปฏิบัติงานอย่างถูกต้องและเหมาะสม อีกทั้งผู้บริหารสถานศึกษาควรวางตัวเป็นกลาง ไม่ใช้อารมณ์หรืออคติในการตัดสินใจ โดยยึดหลักทศพิธราชธรรม และเปิดรับความคิดเห็นที่แตกต่างจากบุคลากรภายในสถานศึกษาอย่างเป็นธรรม เพื่อสร้างบรรยากาศของความร่วมมือและการมีส่วนร่วมในการบริหารงานอย่างแท้จริง สอดคล้องกับงานวิจัยของ จันทรพิรุณ มหาหิงค์ (2566) ศึกษา

เรื่อง ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีความเป็นยุติธรรม ไม่ลำเอียง มีเหตุผล และไม่มีอคติ ตัดสินใจโดยใช้กระบวนการความถูกต้อง เป็นกลางและเป็นธรรม โดยต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความถูกต้อง คุณธรรม และจริยธรรม และปฏิบัติหน้าที่ต่อผู้ใต้บังคับบัญชา และผู้ร่วมงานด้วยความเสมอภาคไม่เอาเปรียบผู้อื่น และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พัชรา เดชโฮม และ ศุภิสรา ทดลา (2561) ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร พบว่า ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Thinking) เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ในการศึกษาสภาพทักษะการคิดขั้นสูงของผู้บริหารสถานศึกษา

1.2 ด้านการวางแผนความก้าวหน้าในชีวิต มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษา ขาดการวางแผนเส้นทางความก้าวหน้าในอาชีพในระยะยาว หรือขาดการตั้งเป้าหมายในตำแหน่งที่สูงขึ้นในสายการบริหารการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Herzberg (1959) ที่ว่า ความสำเร็จ ลักษณะของงาน ความรับผิดชอบ ความก้าวหน้า หรือความเติบโต ย่อมเป็นปัจจัยจูงใจที่มีอิทธิพลต่อการทำงาน โดยหากขาดปัจจัยจูงใจในการทำงานก็จะส่งผลความก้าวหน้าหรือการเติบโตในตำแหน่งหน้าที่การงานด้วย และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยภัทร์ จิรบุณญโชติ (2567) ศึกษาเรื่อง ความก้าวหน้าในเส้นทางพัฒนาวิทยฐานะวิชาชีพของครูและผู้บริหารสถานศึกษากับคุณภาพการจัดการศึกษา : พหุกรณีศึกษา พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีบุคลิกภาพเป็นคนใจเย็น ชอบทำอะไรทีละอย่าง ขาดความต้องการ ความอยากได้ อยากมี และอยากเป็น และขาดการทุ่มเทที่มากพอ และขาดปัจจัยด้านแรงจูงใจ เพราะอายุราชการเหลือน้อย เป็นปัจจัยสำคัญในการขาดความก้าวหน้าในเส้นทางพัฒนาความก้าวหน้าในอาชีพในด้านการทำวิทยฐานะ หรือการตั้งเป้าหมายตำแหน่งที่สูงกว่า

2. แนวทางการพัฒนาความคิดแบบเติบโต (Growth Mindset) ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 พบว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และผู้บริหารสถานศึกษา ควรพัฒนาความคิดแบบเติบโต (Growth Mindset) ของผู้บริหารสถานศึกษา ดังนี้

2.1 ด้านการคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม พบว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรสร้างการรับรู้และพัฒนาผู้บริหาร โดยการส่งเสริมให้ผู้บริหารมีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ผ่านการอบรม การศึกษาดูงาน และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับบุคลากรจากหน่วยงานหรือองค์กรที่มีแนวปฏิบัติที่ดี ซึ่งจะช่วยเปิดโลกทัศน์และกระตุ้นให้ผู้บริหารมีมุมมองหรือแนวทางในการพัฒนาสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Henschke (2002) ที่ว่า ผู้บริหารควรเป็นผู้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อให้พัฒนาความรู้ ความสามารถตนเองอยู่เสมอ ไม่หยุดนิ่งในการเรียนรู้ และสอดคล้องกับวิจัยของ พัชรา เดชโฮม และ ศุภิสรา ทดลา (2561) ศึกษาเรื่อง

แนวทางการพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร พบว่า ควรมีการกระตุ้นให้ผู้บริหารเกิดการเรียนรู้ให้เกิดความอยากรู้เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ โดยการมอบหมายงานที่มีความท้าทายความสามารถ และควรเปิดโอกาสให้ผู้บริหารได้ค้นคว้าความรู้ด้วยตนเองมากขึ้น โดยการจัดบรรยากาศภายในสถานศึกษาแบบเสรี ให้เกิดการสร้างหรือผลิตงานบางอย่างเพื่อเป็นประโยชน์สถานศึกษา

2.2 ด้านการคิดเชิงกลยุทธ์และแก้ไขปัญหา พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ควรมีการศึกษาและวิเคราะห์ SWOT Analysis (จุดเด่น จุดด้อย อุปสรรค และโอกาส) ของสถานศึกษาเพื่อสามารถกำหนดกลยุทธ์ที่เหมาะสมตรงกับบริบทและทรัพยากรที่มีอยู่ในสถานศึกษาและสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นภายในสถานศึกษาได้อย่างตรงจุด โดยมีการจัดตั้งทีมงานแผนกลยุทธ์ในสถานศึกษา ส่งเสริมการทำงานเป็นทีม และพัฒนาครูควบคู่ไปกับการวางแผนของผู้บริหาร ส่งเสริมการตั้งเป้าหมายร่วมกันระหว่างผู้บริหารและครู เพื่อสร้างความเข้าใจและแรงจูงใจในทิศทางเดียวกัน สอดคล้องกับวิจัยของ สมชาย แก้วเจริญ (2562) ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในการบริหารสถานศึกษา สามารถวิเคราะห์ปัจจัยภายในและภายนอก จุดแข็ง จุดอ่อนของโรงเรียนนำมาวางแผนกลยุทธ์ เพื่อพัฒนาโรงเรียนให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ จะมีการใช้ความคิดเชิงกลยุทธ์ คิดค้นนวัตกรรมและเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ในการพัฒนาโรงเรียนสามารถปรับตัวให้เข้ากับบุคลากรได้เป็นอย่างดีมีมนุษยสัมพันธ์ สามารถสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ สร้างวัฒนธรรมองค์การที่มีคุณภาพ และผู้บริหารที่มีประสิทธิภาพจะต้องมีวิธีการที่จะทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ รู้ถึงการเปลี่ยนแปลงที่จะมีขึ้นในอนาคตส่งผลให้ผู้บริหารปรับเปลี่ยนวิธีการบริหารงานให้ทันต่อสถานการณ์ สามารถกำหนดทิศทางขององค์การในอนาคตได้อย่างชัดเจน เพื่อให้องค์การได้บรรลุผลตามเป้าหมายที่กำหนด และสอดคล้องกับวิจัยของ พัทธรา เดชโฮมและศุณิสรา ทดลา (2561) ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีทักษะการคิดแก้ปัญหาจะมีลักษณะที่เป็น คนที่รู้จักคิดอย่างมีเหตุผล มีคุณลักษณะความเป็นผู้นำ กล้าหาญ กล้าเผชิญความจริง มีความกระตือรือร้น ใฝ่รู้ใฝ่เรียน สนใจสิ่งรอบด้าน มีวิธีการเลือกโดยการประเมินวิธีการเพื่อทำให้เกิดประโยชน์สูงสุด มีการวิเคราะห์ปัญหา เพื่อพิจารณาหาสาเหตุสำคัญของปัญหา

2.3 ด้านการคิดวิเคราะห์อย่างมีวิจารณญาณและแยกแยะข้อเท็จจริง พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการพัฒนาทักษะการฟังอย่างลึกซึ้ง (Active Listening) และการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์ โดยผ่านการอบรมการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และเทคนิคการจัดการความขัดแย้งอย่างสร้างสรรค์ ตลอดจนสร้างวัฒนธรรมองค์การที่เปิดกว้างและเคารพความ

คิดเห็นที่แตกต่าง เลือกแนวทางดำเนินงานจากความคิดเห็นของส่วนรวม และตั้งอยู่บนพื้นฐานของเหตุผลและความถูกต้องมากกว่าความรู้สึกล้วนตัว สอดคล้องกับแนวคิดของ ศศิมา สุขสว่าง (2560) ที่ว่า ทักษะการฟังเชิงรุกเป็นทักษะที่ผู้บริหารหรือผู้นำต้องมี เพื่อเป็นการรับรู้ข้อมูลและความต้องการอย่างแท้จริงของบุคลากร และผู้บริหารที่มีทักษะนี้จะสามารถวิเคราะห์ข้อมูลอย่างมีวิจารณญาณ ไม่ตัดสินจากอคติหรืออารมณ์ส่วนตัว แต่พิจารณาจากเหตุผล หลักฐาน และบริบทรอบด้าน พร้อมทั้งนำไปสู่การวางแผนกลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับวิสัยของ ธรรมนูญ กวินโชติวิช และคณะ (2567) ศึกษาเรื่อง การบริหารความขัดแย้งในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อ ความผูกพันในองค์กรของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีความสามารถในการจัดการความขัดแย้งได้อย่างสร้างสรรค์และเป็นธรรม มีการสื่อสารที่ชัดเจนและ ตรงไปตรงมา ลดความเข้าใจผิดที่อาจเป็นต้นเหตุของความขัดแย้งภายในสถานศึกษา

2.4 ด้านการวางแผนความก้าวหน้าในชีวิต พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการจัดทำแผนพัฒนาตนเองรายบุคคล (IDP) ควบคู่กับการพัฒนาทักษะที่หลากหลายและต่อเนื่อง และควรมีระบบพี่เลี้ยงและเครือข่ายวิชาชีพเพื่อสนับสนุนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันผ่านกิจกรรมวิชาชีพ เช่น ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อสร้างบรรยากาศของการพัฒนาอย่างต่อเนื่องในการวางแผนความก้าวหน้าในชีวิต สอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562) ที่ระบุว่า ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องการจัดทำแผนพัฒนาตนเองรายบุคคล (IDP) ทุกปี เพื่อให้รู้จุดเด่น จุดด้อยของความสามารถในการปฏิบัติงานของตนเอง และสามารถพัฒนาตนเองให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของหน่วยงาน และของตนเองอย่างแท้จริง และสอดคล้องกับแนวคิดของ Richard Dufour และ Robert Eaker (1998) ที่ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ปัญหา และวิธีการต่าง ๆ ภายในสถานศึกษา และพัฒนาและปรับปรุงผลจากการปฏิบัติงาน เพื่อผู้บริหารจะเกิดการเรียนรู้และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้สรุปได้ว่า แนวทางการพัฒนาความคิดแบบเติบโต (Growth Mindset) ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ทั้ง 4 ด้านนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรกล้าคิดกล้าทำ ยอมรับความผิดพลาด และมองว่าเป็นประสบการณ์ในการพัฒนา และมีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ ผ่านการอบรม การศึกษาดูงาน การศึกษาต่อ หรือการเรียนรู้จากการ PLC ร่วมกับผู้บริหารท่านอื่น เพื่อให้สามารถบริหารจัดการสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ส่วนข้อเสนอแนะในการวิจัย

ประกอบด้วย 1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัย ไปใช้ 1.1 ด้านการคิดวิเคราะห์อย่างมี วิจารณ์ญาณและแยกแยะข้อเท็จจริง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรจัดให้การอบรมทักษะ การฟังอย่างลึกซึ้ง (Active Listening) ทักษะการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์ ทักษะการคิด วิเคราะห์อย่างมีวิจารณ์ญาณ และเทคนิคการจัดการความขัดแย้ง (Conflict Management) อย่างสร้างสรรค์ ให้กับผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อเป็นการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เปิดกว้างและ เคารพความคิดเห็นที่แตกต่าง 1.2 ด้านการวางแผนความก้าวหน้าในชีวิต สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาควรส่งเสริมให้มีการอบรมและพัฒนาทักษะต่าง ๆ ที่จำเป็นในการบริหาร สถานศึกษา และให้มีการส่งแผนพัฒนาตนเองรายบุคคล (Individual Development Plan : IDP) เป็นประจำ เพื่อกระตุ้นให้ผู้บริหารเกิดการพัฒนาตนเอง และสร้างแรงจูงใจในการ วางแผนความก้าวหน้าในเรื่องการทำวิทยฐานะหรือการตั้งเป้าหมายตำแหน่งงานที่สูงขึ้น 1.3 แนวทางการพัฒนาความคิดแบบเติบโต (Growth Mindset) ของผู้บริหารนั้น ผู้บริหาร จะต้องกล้าคิดและกล้าทำ ยอมรับความผิดพลาด และมองว่าเป็นประสบการณ์ในการพัฒนา และมีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ ผ่านการอบรม การศึกษาดูงาน การศึกษาต่อ หรือการเรียนรู้ จากการ PLC ร่วมกับผู้บริหารท่านอื่น เพื่อให้สามารถบริหารจัดการสถานศึกษาได้อย่างมี ประสิทธิภาพและประสิทธิผล 2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผล ต่อการพัฒนาความคิดแบบเติบโต (Growth Mindset) ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไข เพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. หน้าที่ 5 (14 สิงหาคม 2542)
- จันทร์พิรุณ มหาหิงค์ (2566). ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3. ใน วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. วิทยานิพนธ์.
- ธณัฏฐ์ กวินโชติวิชย์, พณกฤษ บุญพบ และนพรัตน์ ชัยเรือง (2567). การบริหารความ ขัดแย้งในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อ ความผูกพันในองค์กรของ ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2. *Journal of Social Science Development*, 8(3), 72-84.
- ปิยภัทร์ จิรบุญโชติ (2567). ความก้าวหน้าในเส้นทางพัฒนาวิทยฐานะวิชาชีพของครูและ ผู้บริหารสถานศึกษากับ คุณภาพการจัดการศึกษา : พหุกรณีศึกษา. ใน วิทยานิพนธ์ ปรัชญาดุสิตบัณฑิต. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- พัชรา เดชโฮม และ ศุภิสรา ทดลา (2561). แนวทางการพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร.

- วารสารสังคมศาสตร์บูรณาการ, 5(1) , 158–182.
- ศศิมา สุขสว่าง (2560). ทักษะการฟังเชิงรุกสำหรับผู้ผู้นำในบทบาทโค้ช (Active Listening Skill for leader). เรียกใช้เมื่อ 18 เมษายน 2568 จาก <https://www.sasimasuk.com>
- ศศิมา สุขสว่าง (2564). Fixed Mindset กับ Growth Mindset กับการเติบโตขององค์กร. เรียกใช้เมื่อ 21 พฤศจิกายน 2567 จาก <https://www.sasimasuk.com/16655109/fixed-Mindset-growth-Mindset>.
- สกริพร เขาวนชัย. (2561). เอกสารประกอบการสอนวิชา 354517 การวิจัยทางการบริหาร การศึกษา. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- สุนันทนา กุศลประเสริฐ (2565). การวิเคราะห์องค์ประกอบสมรรถนะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก. ใน วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- สมชาย แก้วเจริญ (2562). การพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. วารสารบริหารการศึกษา มศว., 16(31), 1-12.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 (2566). ระบบข้อมูลสารสนเทศ. เรียกใช้เมื่อ 11 ตุลาคม 2567 จาก <https://info.phitsanulok1.go.th/home>.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562). แนวทางการจัดทำแผนพัฒนารายบุคคล (IDP) สำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพัฒนาระบบบริหารงานบุคคลและนิติการ.
- Dweck, C. S. (2006). Mindset: The New Psychology of Success. New York : Random House.
- Herzberg (1959). Motivation-Hygiene Theory. Organizational Behavior 1.
- Henschke, A. (2006). Common elements for re-orienting higher education institutions in various countries toward lifelong learning. University of Missouri.
- Richard Dufour and Robert Eaker (1998). Professional Learning Communities at Work: Best Practices for Enhancing Student Achievement. Solution Tree Press.

ความต้องการจำเป็นและแนวทางการพัฒนาด้านนวัตกรรมของครูผู้สอน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1*
NEEDS AND GUIDELINES DEVELOPMENT FOR TEACHER INNOVATION,
UNDER THE PHITSANULOK PRIMARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA OFFICE 1

สุธิดา เทียนขาว¹ และ วรินทร์ บุญยิ่ง²

Sutida Teankhaow¹ and Varinthorn Boonying²

¹⁻²คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

¹⁻²Education Naresuan University, Thailand

Corresponding Author's Email: sutidat66@nu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) ศึกษาความต้องการจำเป็นด้านนวัตกรรมของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลกเขต 1 และ 2) ศึกษาแนวทางการพัฒนาด้านนวัตกรรมของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลกเขต 1 ดำเนินการวิจัย 2 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาความต้องการจำเป็นด้านนวัตกรรมของครูผู้สอน ประชากรที่ใช้ในงานวิจัย ได้แก่ ครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลกเขต 1 จำนวน 1,135 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้จำนวน 287 คน จากการเทียบสัดส่วนตารางเครจซี่และมอร์แกน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบน และจัดลำดับความต้องการจำเป็น ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาแนวทางการพัฒนาด้านนวัตกรรมของครูผู้สอน จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า

1. ความต้องการจำเป็นด้านนวัตกรรมของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลกเขต 1 ประเด็นที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุด ได้แก่ การปฏิบัติการ การคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และการมุ่งสู่นาคต ตามลำดับ

2. แนวทางการพัฒนาด้านนวัตกรรมของครูผู้สอน พบว่า การมุ่งสู่นาคตควรจัดการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ศึกษาบริบทต่าง ๆ และนำเทคโนโลยีมาเพิ่มประสิทธิภาพในการสอน การคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ควรจัดการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับสถานการณ์จริง เน้นการคิดเชิงวิเคราะห์และสะท้อนผลอย่างต่อเนื่อง การตั้งคำถามควรศึกษาความรู้ใหม่ตลอดเวลา และพัฒนาวิธีการสอนตามบริบทของผู้เรียนอย่างเป็นระบบ การปฏิบัติการควรใช้วิธีการเรียนรู้แบบ

---

* Received 4 May 2025; Revised 20 May 2025; Accepted 26 May 2025

Active Learning และควรได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหาร และการสร้างเครือข่ายควรเข้าร่วม
ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ(PLC) อย่างสม่ำเสมอและต่อยอดองค์ความรู้อย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ: ความต้องการจำเป็น, แนวทางการพัฒนา, ด้านนวัตกรรม

Abstract

This research aimed to: (1) investigate the innovation-related needs of teachers under the jurisdiction of the Phitsanulok Primary Educational Service Area Offices 1 and 2; and (2) explore approaches for developing teacher innovation competencies under the Phitsanulok Primary Educational Service Area Office 1. The study was conducted in two phases. In Phase 1, the needs assessment focused on innovation-related competencies among teachers. The population consisted of 1,135 teachers under the Phitsanulok Primary Educational Service Area Office 1, with a sample size of 287 selected using Krejcie and Morgan's sample size table. Data were collected using a questionnaire and analyzed using mean, standard deviation, and priority needs ranking. In Phase 2, development approaches were identified through in-depth interviews with five experts. The data were analyzed using content analysis.

The research results indicated that

1. The needs for innovation-related competencies among teachers under the Office of Phitsanulok Primary Educational Service Area 1 were identified in three main areas, ranked by priority as follows: operational practice, creative thinking, and future orientation.

2. The proposed approaches for developing teachers' innovation competencies revealed the following: For future orientation, instruction should be student-centered, contextualized, and enhanced through the integration of technology. For creative thinking, learning should be connected to real-life situations, with an emphasis on analytical thinking and continuous reflection. For questioning, teachers should constantly seek new knowledge and systematically develop teaching methods based on student context. For operational practice, active learning methods should be employed, along with strong support from school administrators. Lastly, for building professional networks, teachers should

regularly participate in Professional Learning Communities (PLC) and continuously expand their knowledge base.

Keywords: Needs, Guidelines for Development, Innovation.

บทนำ

ปัจจุบันโลกเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในทุกมิติ ส่งผลให้แต่ละประเทศต้องพัฒนาประชากรให้มีความรู้และทักษะเพื่อรับมือกับความท้าทาย โดยเฉพาะบทบาทของครูซึ่งกำลังสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ผ่านการปลูกฝังความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 (UNESCO, 2015) ครูยังมีบทบาทในการส่งเสริมค่านิยมพื้นฐานเพื่อสร้างพลเมืองที่มีคุณภาพและสนับสนุนการพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน (OECD, 2019) ซึ่งการลงทุนในการพัฒนาครูถือเป็นการลงทุนที่ให้ผลตอบแทนทางสังคมสูงที่สุด (UNESCO, 2016) ทั้งนี้ หลักสูตรแกนกลางฯ พุทธศักราช 2551 ยังเน้นย้ำสมรรถนะด้านการคิดของผู้เรียน ซึ่งครูมีบทบาทสำคัญในการพัฒนา เพื่อรองรับการสร้างนวัตกรรมในอนาคต ซึ่งการสร้างนวัตกรรมที่มีประสิทธิภาพมักเกิดจากความร่วมมือของบุคคลหลากหลายศาสตร์ โดยอาศัยทักษะทั้งด้านความคิดและพฤติกรรม เช่น การตั้งคำถาม การสังเกต และการทดลอง ซึ่งเป็นพื้นฐานของการคิดสร้างสรรค์และยอมรับการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัล องค์กรจึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนแนวคิดและรูปแบบการดำเนินงาน โดยบูรณาการเทคโนโลยีใหม่ ๆ เช่น Virtual Collaboration, Big Data, AI และ Crowdsourcing เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการและตัดสินใจ ทั้งนี้ ความสำเร็จของการนำนวัตกรรมมาใช้ขึ้นอยู่กับการพัฒนาทักษะดิจิทัลของบุคลากรอย่างเป็นระบบ (สุกัญญา แซ่มซ้อย, 2565)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ได้ดำเนินกลยุทธ์ยกระดับคุณภาพการศึกษาด้วยนวัตกรรม โดยเน้นการจัดการเรียนรู้แบบ Active learning และ Blended learning เพื่อพัฒนาครูให้สามารถออกแบบการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสมรรถนะของผู้เรียน พร้อมทั้งมีระบบวัดและประเมินผลที่เป็นรูปธรรม (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1, 2566) แนวทางนี้สอดคล้องกับแนวคิดของสุกัญญา แซ่มซ้อย (2561) ที่เน้นบทบาทของผู้บริหาร ครู และผู้เรียนในการพัฒนานวัตกรรมที่มีความคิดสร้างสรรค์ และการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษาในยุคใหม่

จากความสำคัญที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยตระหนักถึงความจำเป็นเร่งด่วนที่สถานศึกษาต้องพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา เพื่อเตรียมผู้เรียนให้มีทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิตในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยมุ่งเน้นการส่งเสริมคุณลักษณะด้านนวัตกรรมของครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ให้สามารถพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม ความคิดริเริ่ม และความสามารถในการสร้างสรรค์

สิ่งใหม่ อันจะนำไปสู่การสร้างผู้เรียนที่ “คิดดี คิดได้ ทำเป็น” และเป็นแนวทางในการพัฒนา
นวัตกรรมใหม่อย่างมีคุณภาพในอนาคต ทั้งนี้ ครูและบุคลากรทางการศึกษาถือเป็นผู้ถ่ายทอด
องค์ความรู้สำคัญในการหล่อหลอมให้นักเรียนมีความสามารถในการสร้างสรรค์นวัตกรรม และ
พร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นด้านนวัตกรรมของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาด้านนวัตกรรมของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นรูปแบบการวิจัยแบบผสมผสาน ผู้วิจัยมีวิธีการดำเนินการ 2
ขั้นตอน ดังนี้

**ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาความต้องการจำเป็นด้านนวัตกรรมของครูผู้สอน สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1**

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ได้แก่ ครูผู้สอน สังกัดสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
พิษณุโลก เขต 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 1,135 คน จากโรงเรียนทั้งหมด 110 โรงเรียน
(สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1, 2567)
2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอน สังกัดสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
พิษณุโลก เขต 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 287 คน ได้มาโดยการกำหนดขนาดของกลุ่ม
ตัวอย่าง จากตารางจี้และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) จากนั้นเลือกกลุ่มตัวอย่าง
ด้วยการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน (Stratified random sampling) ของครูผู้สอนในเขต
อำเภอเมือง และเขตอำเภอ บางระกำ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาความต้องการจำเป็นและแนวทางการพัฒนาด้านนวัตกรรมของครูผู้สอน สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามความต้องการ
จำเป็นด้านนวัตกรรมของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต
1 จำนวน 1 ฉบับ แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ
(Check list) ประกอบด้วย ตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงาน และที่ตั้งของโรงเรียน

ตอนที่ 2 สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ด้านนวัตกรรมของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ แบ่งออกเป็น 5 ประเด็น จำนวนทั้งสิ้น 30 ข้อ

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

1. ศึกษารวบรวมข้อมูลต่าง ๆ จากงานวิจัย แนวคิด หนังสือ วารสาร เอกสาร บทความ ที่เกี่ยวข้อง และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับด้านนวัตกรรมของครูผู้สอน
2. สังเคราะห์ความต้องการจำเป็นด้านนวัตกรรมของครูผู้สอน 5 ประเด็น ได้แก่ 1) การมุ่งสู่นาคต 2) การคิดริเริ่มสร้างสรรค์ 3) การตั้งคำถาม 4) การปฏิบัติการ และ 5) การสร้างเครือข่าย
3. กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย และกำหนดนิยามศัพท์เฉพาะเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม แล้วนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อรับคำแนะนำและปรับปรุงแก้ไข
4. ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยนำแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างนิยามศัพท์เฉพาะกับข้อคำถามและหาค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถาม (Index of item objective congruence : IOC) และความเหมาะสมของภาษาของแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น
5. ปรับปรุงแบบสอบถามให้มีความเหมาะสมตามค่า IOC โดยถือว่า ข้อที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.67 – 1.00 มีความเที่ยงตรงและใช้ได้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) มีจำนวน 30 ข้อ และข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ โดยผ่านความเห็นชอบของอาจารย์ที่ปรึกษา
6. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปทดลองใช้ (Try-out) กับครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน จากนั้นนำผลที่ได้จากการไปทดลองใช้มาหาคุณภาพของเครื่องมือ โดยการวิเคราะห์เพื่อหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามด้วยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-coefficient) ของครอนบาคได้ค่าความเชื่อมั่น(Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.98
7. นำผลการวิเคราะห์พิจารณาการปรับปรุงแก้ไขแล้วเสร็จไปจัดพิมพ์แบบสอบถามความต้องการจำเป็นของด้านนวัตกรรมของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลพร้อมแบบสอบถาม ซึ่งมีการระบุวันรับแบบสอบถามคืนทั้งหมด จำนวน 287 ฉบับ ถึงครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 โดยดำเนินการส่งแบบสอบถามใน Google

Form ผ่านช่องทาง Smart Area ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 และได้รับการตอบแบบสอบถามที่สมบูรณ์ จำนวน 287 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ เพื่อหาค่าการแจกแจงความถี่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบน และดัชนีความต้องการจำเป็นด้านนวัตกรรมของครูผู้สอน โดยใช้สูตร Modified Priority Needs Index (PNI_{modified}) (สุวิมล ว่องวานิช, 2562)

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาแนวทางการพัฒนาด้านนวัตกรรมของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาแนวทางการพัฒนาด้านนวัตกรรมของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ ที่มีประสบการณ์ด้านนวัตกรรมหรือนวัตกรรมทางการศึกษา จำนวน 5 ท่าน ด้วยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling)

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์แนวทางการพัฒนาด้านนวัตกรรมของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ มีลักษณะเป็นแบบเติมคำ

ตอนที่ 2 ประเด็นการสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาด้านนวัตกรรมของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 มีลักษณะเป็นการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ประกอบด้วย 5 ประเด็น ซึ่งได้มาจากการวิเคราะห์ และจัดลำดับความต้องการจำเป็นด้านนวัตกรรมของครูผู้สอน ในขั้นตอนที่ 1 ได้แก่ 1) การมุ่งสู่อนาคต 2) การคิดริเริ่มสร้างสรรค์ 3) การตั้งคำถาม 4) การปฏิบัติการ และ 5) การสร้างเครือข่าย

2. นำผลที่ได้จากการวิจัยในขั้นตอนที่ 1 และเลือกด้านที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นด้านนวัตกรรมของครูผู้สอน ทั้ง 5 ประเด็น มาจัดทำเป็นข้อคำถามในการสัมภาษณ์แนวทางการพัฒนาด้านนวัตกรรมของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ได้ข้อคำถามรวมทั้งสิ้น 5 ข้อ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการติดต่อนัดหมายกลุ่มผู้ให้ข้อมูล และแจ้งประเด็นการสัมภาษณ์ ให้กลุ่มผู้ให้ข้อมูลทราบล่วงหน้า และกำหนดการสัมภาษณ์ ด้วยวิธีการบันทึก (Note) การบันทึกเสียง ด้วยเครื่องบันทึกเสียง และดำเนินการสัมภาษณ์ตามประเด็นที่กำหนดไว้ในแบบสัมภาษณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้จากวิธีการจดบันทึก การบันทึกเสียงด้วยเครื่องบันทึกเสียง มาจัดพิมพ์เป็นข้อมูลเป็นความเรียงแบบพรรณนา แล้วสรุปประเด็นเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

ผลการวิจัย

1. ผลศึกษาความต้องการจำเป็นด้านนวัตกรรมของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1

ตาราง 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับ สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ด้านนวัตกรรมของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1

ที่	ด้านนวัตกรรมของครูผู้สอน	สภาพปัจจุบัน				สภาพที่พึงประสงค์			
		n = 287		ระดับ	ลำดับที่	n = 287		ระดับ	ลำดับที่
		$\bar{X}$	S.D.			$\bar{X}$	S.D.		
1.	การมุ่งสู่นาคต	2.80	1.32	ปานกลาง	2	4.58	0.68	มากที่สุด	5
2.	การคิดริเริ่มสร้างสรรค์	2.69	1.32	ปานกลาง	4	4.59	0.66	มากที่สุด	4
3.	การตั้งคำถาม	2.81	1.35	ปานกลาง	1	4.60	0.68	มากที่สุด	3
4.	การปฏิบัติการ	2.68	1.33	ปานกลาง	5	4.61	0.67	มากที่สุด	2
5.	การสร้างเครือข่าย	2.73	1.35	ปานกลาง	3	4.65	0.64	มากที่สุด	1
รวม		2.74	1.33	ปานกลาง	-	4.61	0.67	มากที่สุด	-

จากตาราง 1 พบว่า ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับ สภาพปัจจุบันด้านนวัตกรรมของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.74$, S.D. = 1.33) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การตั้งคำถาม ($\bar{X} = 2.81$, S.D. = 1.35) รองลงมา คือ การมุ่งสู่นาคต ($\bar{X} = 2.80$, S.D. = 1.32) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การปฏิบัติการ ($\bar{X} = 2.68$, S.D. = 1.33) และมีสภาพที่พึงประสงค์ด้านนวัตกรรมของครูผู้สอน โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.61$, S.D. = 0.67) พิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การสร้างเครือข่าย ($\bar{X} = 4.65$, S.D. = 1.64) รองลงมา คือ การปฏิบัติการ ($\bar{X} = 4.61$, S.D. = 0.67) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การมุ่งสู่นาคต ($\bar{X} = 4.58$, S.D. = 0.68)

ตาราง 2 แสดงผลการศึกษาความต้องการจำเป็นด้านนวัตกรรมของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 รายด้านย่อย

ที่	ด้านนวัตกรรมของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา พิษณุโลก เขต 1	ผลการศึกษาความต้องการจำเป็น					
		D	I	I - D	(I - D)/D	ค่าร้อยละ	อันดับ
1.	การมุ่งสู่นาคต	2.80	4.58	1.78	0.636	63.58	5
2.	การคิดริเริ่มสร้างสรรค์	2.69	4.59	1.90	0.707	70.67	2
3.	การตั้งคำถาม	2.81	4.60	1.79	0.639	63.85	4
4.	การปฏิบัติการ	2.68	4.61	1.93	0.720	72.04	1
5.	การสร้างเครือข่าย	2.73	4.65	1.92	0.702	70.23	3

จากตาราง 2 พบว่า ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นด้านนวัตกรรมของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 รายด้านย่อย โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า การปฏิบัติการ เป็นอันดับที่ 1 ($PNI_{modified} = 0.720$) คิดเป็นร้อยละ 72.04 การคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เป็นอันดับที่ 2 ($PNI_{modified} = 0.707$) คิดเป็นร้อยละ 70.67 การสร้างเครือข่าย เป็นอันดับที่ 3 ($PNI_{modified} = 0.702$) คิดเป็นร้อยละ 70.23 การตั้งคำถาม เป็นอันดับที่ 4 ($PNI_{modified} = 0.639$) คิดเป็นร้อยละ 63.85 และการมุ่งสู่นาคต เป็นอันดับที่ 5 ($PNI_{modified} = 0.636$) คิดเป็นร้อยละ 63.58 ตามลำดับ

2. ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาด้านนวัตกรรมของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 พบว่า

2.1 การมุ่งสู่นาคตของครูผู้สอน พบว่า ครูผู้สอนควรจัดการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง พิจารณาความต้องการ ความสนใจ และศักยภาพของแต่ละบุคคล เพื่อวางแผนการสอน และส่งเสริมให้ผู้เรียนมีบทบาทในกระบวนการเรียนรู้มากขึ้น ศึกษาบริบทของโรงเรียน ชุมชน และผู้เรียนรายบุคคล เพื่อออกแบบนวัตกรรมการเรียนรู้ที่ตอบโจทย์ปัญหาในบริบทจริง นำ Active Learning มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงได้ และควรจัดทำวิจัยในชั้นเรียนอย่างต่อเนื่อง เพื่อวิเคราะห์สภาพปัญหาในกระบวนการเรียนการสอน และปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ

2.2 การคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของครูผู้สอน พบว่า ครูผู้สอนควรสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เป็นมิตร และปลอดภัย กล้าแสดงความคิดเห็น และยอมรับความผิดพลาด เชื่อมโยงกับสถานการณ์จริง กระตุ้นให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ส่งเสริมการใช้โครงงาน และจัดการเรียนรู้จากการทำกิจกรรมที่ใช้เทคโนโลยี และบูรณาการทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ การคิดเชิงระบบในกระบวนการเรียนรู้ ใช้คำถามปลายเปิด การให้โอกาสทดลองและล้มเหลว และการสะท้อนผลเพื่อการพัฒนาแนวคิดอย่างต่อเนื่อง

2.3 การตั้งคำถามของครูผู้สอน พบว่า ครูผู้สอนควรศึกษาค้นคว้าความรู้ใหม่ ๆ ควรเข้าร่วมชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อแลกเปลี่ยนแนวปฏิบัติที่ดี รับฟังความคิดเห็น

และเรียนรู้จากประสบการณ์ของเพื่อนครูทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ผูกตั้งคำถาม เรียนรู้จากประสบการณ์การสอนจริง วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน และหาแนวทางพัฒนาอย่างเป็นระบบ ด้วยการทบทวนในชั้นเรียนและการประเมินตนเองอย่างสม่ำเสมอ

2.4 การปฏิบัติการของครูผู้สอน พบว่า ครูผู้สอนควรออกแบบการจัดการเรียนรู้ให้มีระบบ เริ่มตั้งแต่วางแผนการเรียนรู้ กำหนดวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน เลือกวิธีการสอนและการวัดผลที่สอดคล้องกับเป้าหมาย และควรได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารสถานศึกษา ในการจัดอบรมพัฒนาวิชาชีพ การส่งเสริมการนำนวัตกรรมมาใช้ และการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่สนับสนุนการเปลี่ยนแปลงเชิงบวก

2.5 การสร้างเครือข่ายของครูผู้สอน พบว่า ครูผู้สอนควรเข้าร่วมชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) อย่างสม่ำเสมอทั้งภายในโรงเรียนและระหว่างโรงเรียน เพื่อแลกเปลี่ยนแนวปฏิบัติที่ดี และพัฒนาศักยภาพครูร่วมกัน สร้างและพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาการเรียนการสอน และเผยแพร่ผลงานนวัตกรรมหรือบทเรียนที่ประสบความสำเร็จผ่านเวทีวิชาการต่าง ๆ เพื่อต่อยอดองค์ความรู้ร่วมกัน

อภิปรายผล

1. ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นด้านนวัตกรรมของครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ในภาพรวมพบว่า ครูมีความต้องการในการพัฒนาประเด็นการปฏิบัติการสูงที่สุด ซึ่งสะท้อนถึงความจำเป็นในการพัฒนาทักษะเชิงลึกด้านการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้สามารถถ่ายทอดความรู้ได้เข้าใจง่าย สอดคล้องกับแนวทางการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (กนกพร อ่อนแก้ว, 2562) ในทางกลับกัน ประเด็นการมุ่งสู่อนาคตของครูผู้สอน กลับเป็นประเด็นที่มีความต้องการต่ำสุด อาจเนื่องจากครูส่วนใหญ่มีแนวโน้มที่จะพัฒนาตนในรูปแบบเดิมมากกว่าการเตรียมพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกอนาคต แม้ว่าทักษะด้านนี้จะมีผลสำคัญต่อการเป็นผู้นำด้านการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (World Economic Forum, 2020) จึงสะท้อนถึงช่องว่างของทักษะเชิงอนาคตที่ควรได้รับการส่งเสริมเพื่อการพัฒนาครูอย่างยั่งยืนในบริบทการศึกษาไทยปัจจุบัน

2. ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาด้านนวัตกรรมของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 จากการศึกษาพบว่า ครูผู้สอนควรมีการพัฒนาด้านนวัตกรรมในประเด็นต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

2.1 การมุ่งสู่อนาคตของครูผู้สอน พบว่า ควรจัดการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง พิจารณาความต้องการ ความสนใจ และศักยภาพของแต่ละบุคคล เพื่อวางแผนการสอน และส่งเสริมให้ผู้เรียนมีบทบาทในกระบวนการเรียนรู้มากขึ้น ศึกษาบริบทของโรงเรียน ชุมชน และผู้เรียนรายบุคคล เพื่อออกแบบนวัตกรรมการเรียนรู้ที่ตอบโจทย์ปัญหาในบริบทจริง นำ

Active Learning มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงได้ และควรจัดทำวิจัยในชั้นเรียนอย่างต่อเนื่อง เพื่อวิเคราะห์สภาพปัญหาในกระบวนการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2560) ที่ระบุในกรอบคุณลักษณะสำคัญของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ว่า ผู้เรียนควรเป็นผู้มีบทบาทหลักในกระบวนการเรียนรู้ ผ่านการเรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติจริง (Learning by doing) และการแก้ปัญหา โดยครูต้องทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกมากกว่าผู้บรรยายเนื้อหา และการนำ Active Learning มาประยุกต์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Redecker (2017) ในเรื่อง European Framework for the Digital Competence of Educators กล่าวว่า ครูที่สามารถผสมผสานเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ากับการจัดการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสมจะช่วยยกระดับการมีส่วนร่วมของผู้เรียน เพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้และพัฒนาทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.2 การคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของครูผู้สอน พบว่า ครูผู้สอนควรสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เป็นมิตร และปลอดภัย กล้าแสดงความคิดเห็น และยอมรับความผิดพลาด เชื่อมโยงกับสถานการณ์จริง กระตุ้นให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ส่งเสริมการใช้โครงงาน และจัดการเรียนรู้จากการทำกิจกรรมที่ใช้เทคโนโลยี และบูรณาการทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ การคิดเชิงระบบ การให้โอกาสทดลอง และการสะท้อนผลเพื่อการพัฒนาแนวคิดอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้อง นิภาพร สุทธิสว่าง (2562) ที่ได้ศึกษาการใช้กระบวนการเรียนรู้แบบโครงงานในโรงเรียนมัธยมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า การเรียนรู้ผ่านโครงงานที่เชื่อมโยงกับปัญหาจริง ช่วยส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ ให้กับผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และยังสอดคล้องกับ ปาริชาติ เทียนทอง (2561) ที่วิจัยเกี่ยวกับการใช้คำถามปลายเปิดในห้องเรียน พบว่า คำถามปลายเปิด เป็นเครื่องมือสำคัญในการกระตุ้นการคิดเชิงสร้างสรรค์ของผู้เรียน เพราะเปิดโอกาสให้เกิดการวิเคราะห์ วิพากษ์ และการนำเสนอแนวทางที่หลากหลายต่อปัญหาต่าง ๆ ได้

2.3 การตั้งคำถามของครูผู้สอน พบว่า ครูผู้สอนควรศึกษาค้นคว้าความรู้ใหม่ ๆ ควรเข้าร่วมชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อแลกเปลี่ยนแนวปฏิบัติที่ดี รับฟังความคิดเห็น และเรียนรู้จากประสบการณ์ของเพื่อนครูทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ฝึกตั้งคำถาม เรียนรู้จากประสบการณ์การสอนจริง วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน และหาแนวทางพัฒนาอย่างเป็นระบบด้วยการทำวิจัยในชั้นเรียนและประเมินตนเองอย่างสม่ำเสมอ สอดคล้องกับวิไลลักษณ์ ไกรเดช (2564) ที่ได้ศึกษารูปแบบการพัฒนาครูเพื่อสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ พบว่า การตั้งคำถามวิจัยจากประสบการณ์การสอนจริง และการวิเคราะห์ข้อมูลการจัดการเรียนรู้ นำไปสู่การพัฒนานวัตกรรมที่ตอบโจทย์ปัญหาในบริบทเฉพาะของแต่ละโรงเรียน ในส่วนของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) สอดคล้องกับ พรทิพย์ อุทัยเลิศ (2561) ที่ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาครูโดยใช้กระบวนการ PLC ผลการวิจัยพบว่า การสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพมีผลต่อการพัฒนา

ทักษะการตั้งคำถามสะท้อนคิด และการพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอนที่ตรงกับปัญหาของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.4 การปฏิบัติการของครูผู้สอน พบว่า ครูผู้สอนควรออกแบบการจัดการเรียนรู้อย่างมีระบบ เริ่มตั้งแต่วางแผนการเรียนรู้ กำหนดวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน เลือกวิธีการสอนและการวัดผลที่สอดคล้องกับเป้าหมาย และควรได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารสถานศึกษา ในการจัดอบรมพัฒนาวิชาชีพ การส่งเสริมการนำนวัตกรรมมาใช้ และการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่สนับสนุนการเปลี่ยนแปลงเชิงบวก สอดคล้องกับ กาญจนา ตั้งชลทิพย์ (2561) ที่ศึกษาการพัฒนา รูปแบบการสอนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ผลการวิจัยพบว่า การวางแผนการเรียนรู้ที่มีโครงสร้างชัดเจนตั้งแต่วัตถุประสงค์ วิธีการจัดการเรียนรู้ และการประเมินผล มีความสำคัญอย่างยิ่งในการสร้างบทเรียนที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมอย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับ สุภาพร สิงห์ไชย (2564) ที่ศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการพัฒนาวิชาชีพครู ผลการวิจัยพบว่า การสนับสนุนครูผ่านการจัดอบรม พัฒนาวิชาชีพ และสร้างวัฒนธรรมการเปลี่ยนแปลงเชิงบวกในโรงเรียน เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้ครูสามารถนำนวัตกรรมการสอนใหม่ ๆ มาปรับใช้ในชั้นเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.5 การสร้างเครือข่ายของครูผู้สอน พบว่า ครูผู้สอนควรเข้าร่วมชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) อย่างสม่ำเสมอ เพื่อแลกเปลี่ยนแนวปฏิบัติที่ดี และพัฒนาศักยภาพครูร่วมกัน สร้างและพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาการเรียนการสอน และเผยแพร่ผลงานนวัตกรรมหรือบทเรียนที่ประสบความสำเร็จผ่านเวทีวิชาการต่าง ๆ เพื่อต่อยอดองค์ความรู้ร่วมกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุพัตรา ศรีสุข (2562) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียนขนาดเล็ก ผลการวิจัยพบว่า การส่งเสริมให้ครูเข้าร่วม PLC อย่างต่อเนื่อง ช่วยเพิ่มศักยภาพด้านการวางแผนการจัดการเรียนรู้ การแก้ไขปัญหาในชั้นเรียน และการพัฒนานวัตกรรมการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเน้นการเรียนรู้ร่วมกันและการสะท้อนคิดจากประสบการณ์จริง ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) (2564) ก็ได้กำหนดแนวทางการขับเคลื่อนชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ในสถานศึกษาว่า การสนับสนุนให้ครูเผยแพร่ผลงานการพัฒนานวัตกรรมหรือบทเรียนที่ประสบความสำเร็จผ่านเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในโรงเรียน เป็นการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ร่วมกัน และช่วยต่อยอดองค์ความรู้ทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ควรจัดทำแผนพัฒนาศักยภาพครูด้านนวัตกรรมอย่างเป็นระบบ โดยเน้นการอบรมเชิงปฏิบัติการ มุ่งพัฒนาทักษะ

การคิดสร้างสรรค์ การปฏิบัติการ และสนับสนุนการจัดตั้งและดำเนินการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) อย่างต่อเนื่อง

2. ผู้บริหารสถานศึกษา ควรสนับสนุนและส่งเสริมให้ครูดำเนินการวิจัยในชั้นเรียน โดยมอบหมายเวลาและทรัพยากรที่เหมาะสม จัดเวทีนำเสนอผลงานนวัตกรรมของครู เสริมสร้างวัฒนธรรมของสถานศึกษาที่เปิดรับการเปลี่ยนแปลง ส่งเสริมให้ครูกล้าคิด กล้าทดลอง และกล้าเสนอแนวคิดใหม่ ๆ ได้อย่างเสรีภาพ

3. ครูผู้สอน ควรพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องในด้านการคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การตั้งคำถามเชิงนวัตกรรม และการใช้เทคโนโลยีเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ หมั่นเข้าร่วมอบรมหรือเข้าร่วมกิจกรรม PLC อย่างสม่ำเสมอ และฝึกทักษะการทำวิจัยในชั้นเรียนอย่างเป็นระบบ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาด้านนวัตกรรมของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1

2. ควรมีการศึกษาแนวทางการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการพัฒนาด้านนวัตกรรมของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1

เอกสารอ้างอิง

- กนกพร อ่อนแก้ว. (2562). สมรรถนะสำคัญของครูในศตวรรษที่ 21. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและการจัดการการศึกษา . มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- กาญจนา ตั้งชลทิพย์. (2561). การพัฒนารูปแบบการสอนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning). ใน วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- นิภาพร สุทธิสว่าง. (2562). การใช้กระบวนการเรียนรู้แบบโครงงานในโรงเรียนมัธยมศึกษา. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 10). สุวีริยาสาส์น.
- ปาริชาติ เทียนทอง. (2561). การใช้คำถามปลายเปิดในห้องเรียนเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน. ในวิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พรทิพย์ อุทัยเลิศ. (2561). การพัฒนาครูโดยใช้กระบวนการ PLC เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาศักยภาพมนุษย์. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.

- วิไลลักษณ์ ไกรเดช. (2564). รูปแบบการพัฒนาครูเพื่อสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สุกัญญา แซ่ม้อย. (2561). การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล. (พิมพ์ครั้งที่ 1/2561). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุกัญญา แซ่ม้อย. (2565). *การบริหารสถานศึกษาเพื่อสร้างนวัตกรรมครูรุ่นใหม่*. (พิมพ์ครั้งที่ 1/2565). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุภาพร สิงห์ไชย. (2564). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการพัฒนาวิชาชีพครู. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สุพัตรา ศรีสุข. (2562). การพัฒนาชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียนขนาดเล็ก. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- สุวิมล ว่องวาณิช. (2562). การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. สุวีริยาสาสน์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2564). แนวทางการขับเคลื่อนชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC). สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลกเขต 1. (2566). แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2566. พิษณุโลก. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลกเขต 1.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลกเขต 1. (2567). แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2567. พิษณุโลก. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลกเขต 1.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560 – 2579. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). *Determining sample size for research activities*. Educational and Psychological Measurement, 30(3), 607–610. <https://doi.org/10.1177/001316447003000308>
- OECD. (2019). *Policy coherence for sustainable development 2019*. OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/9789264301061-en>
- Redecker, C., & Punie, Y. (2017). *European framework for the digital competence of educators: DigCompEdu*. Publications Office of the European Union. <https://doi.org/10.2760/159770>

- UNESCO. (2015). *Learning for all: Guidelines on the inclusion of learners with disabilities in open and distance learning*. UNESCO. from <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000232555>
- UNESCO. (2016). *Teacher policy development guide: Summary*. UNESCO. from <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000245656>
- World Economic Forum. (2020). *The future of jobs report 2020*. from <https://www.weforum.org/reports/the-future-of-jobs-report-2020>

ผลการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านร่วมกับชุดฝึกทักษะรายวิชานาฏศิลป์
พื้นเมืองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนในสหวิทยาเขตเมืองดอแก้ว
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา อุบลราชธานี อำนาจเจริญ*

RESULTS OF USING FLIPPED CLASSROOM LEARNING MANAGEMENT WITH SKILL
PACKAGES OF NATIVE DANCE SUBJECT OF GRADE 10 STUDENTS IN
MUANGDOKBUA NETWORK UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE
AREA OFFICE UBON RATCHATHANI AMNAT CHAROEN

นำฝน ชมภูพันธ์¹, เจริญวิชัย สมพงษ์ธรรม² และ รุจิรา ศรียงค์³
Namfon Chompupuen¹, Charoenwit Sompongtham² and Rujira Sriyan³

¹⁻³คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชธานี

¹⁻³Faculty of Education, Ratchathani University, Thailand

Corresponding Author's Email: 2889namfon@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาทักษะนาฏศิลป์และภาษาทำนาฏศิลป์ในการประดิษฐ์ท่ารำของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ตามเกณฑ์ 80/80 2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนาฏศิลป์และภาษาทำนาฏศิลป์ในการประดิษฐ์ท่ารำ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน 3) เพื่อศึกษาทักษะนาฏศิลป์และภาษาทำนาฏศิลป์ในการประดิษฐ์ท่ารำ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านร่วมกับชุดฝึกทักษะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 และ 4) เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/4 ที่เรียนรายวิชานาฏศิลป์พื้นเมือง โรงเรียนปทุมพิทยาคม จำนวน 28 คน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 8 แผน 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 50 ข้อ 3) ชุดฝึกทักษะนาฏศิลป์และภาษาท่า จำนวน 12 ชุด และ 4) แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนรู้ จำนวน 10 ข้อ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าทีแบบไม่อิสระต่อกัน

ผลการวิจัย พบว่า 1) ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับ

---

* Received 23 April 2025; Revised 22 May 2025; Accepted 26 May 2025

ด้านร่วมกับชุดฝึกทักษะ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เท่ากับ 80.25/82.75 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3) ทักษะนาฏยศัพท์และภาษาทำนานาฏศิลป์ในการประดิษฐ์ท่ารำ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยรวมอยู่ในระดับมาก และ 4) ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยรวมอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: การพัฒนาทักษะ, การเรียนรู้ห้องเรียนกลับด้าน, การเรียนรู้ชุดฝึกทักษะ, นาฏยศัพท์และภาษาทำนานาฏศิลป์

Abstract

This research aimed to 1) study the effectiveness of the learning management plan to develop dance terminology and language skills in creating dance moves compose the performance in creating dance postures of grade 10 students according to the 80/80 criteria, 2) compare the learning achievement of dance terminology and language skill in creating dance moves by using the flipped classroom learning management combined with skill packaged of grade 10 students before and after learning, 3) study dance terminology and language skills in creating dance moves compose the performance by using a flipped classroom learning management combined with skill package of grade 10 students, and 4) study the satisfaction towards the learning management of grade 10 students The sample were grade 10 room 4 students who studied the local dance course at Pathum Pittayakhom School, totaling 28 by cluster random sampling. The instruments were 1) 8 learning management plans, 2) a 50-item learning achievement test in the form of 4-choice multiple choice, 3) 12 skill packages, and 4) a 10-item questionnaire on student satisfaction with learning management. The statistics used for data analysis were percentage, mean, standard deviation, and t-test Dependent sample.

The research results found that: 1) The efficiency of flipped classroom learning management combined skill package for grade 10 students was 80.25/82.75, according to the criteria. 2) grade 10 students' academic achievement after learning was higher than before learning statistically significantly at .01. Level. 3) Dance terminology and language skills in creating dance moves compose the performance of grade 10 students; overall, it was at a high level. 4) Overall, The students' satisfaction with the learning management was at a high level.

Keywords: Development skill, Flipped classroom learning, Skill package learning, Dance terminology and language skills

บทนำ

ประเทศไทยในปัจจุบันกำลังก้าวเข้าสู่ยุค “ประเทศไทย 4.0” ตามนโยบายการขับเคลื่อนเศรษฐกิจด้วยนวัตกรรม เป็นการใช้วิทยาการในด้านความคิดสร้างสรรค์ นวัตกรรม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การวิจัยและพัฒนา ในปัจจุบันจากการศึกษารายละเอียดของนักเรียนจบการศึกษาออกมาแล้ว พบว่าไม่มีทักษะในการทำงานหรือความรู้พื้นฐานที่สามารถนำมาใช้กับการทำงานได้จริงส่งผลให้เป็นแรงงานที่ขาดทักษะและประสบการณ์ในการทำงานจึงกลายเป็นผลพวงสะสมที่ทำให้เราได้แรงงานที่ไม่มีคุณภาพ รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรในอีก 30 ปีข้างหน้า ประเทศไทยจะมีประชากรผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้นถึงหนึ่งในสามของประชากรทั้งหมดมีผลให้แรงงานของไทยลดลง การจัดการศึกษาจึงต้องมีการปฏิรูประบบการเรียนการสอน เพื่อให้นักเรียนจบออกมาแล้วสามารถทำงานได้การออกแบบการเรียนการสอนจึงต้องเน้นให้นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีทักษะที่สำคัญและจำเป็นในการทำงานและสามารถนำความรู้ที่ได้รับมาบูรณาการเพื่อพัฒนาตนเองในปัจจุบัน วัฒนธรรมและศิลปะเป็นศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับสุนทรียศาสตร์ที่มีการพัฒนามาพร้อมกับชีวิตของมนุษย์มาตั้งแต่กำเนิดได้อย่างชัดเจนเพราะชีวิตมนุษย์ในแต่ละวันนั้นต้องเผชิญด้วยศาสตร์และศิลป์ต่างมากมายที่อยู่รอบตัวเราที่สามารถช่วยพัฒนาและส่งเสริมคุณภาพชีวิตของมนุษย์ให้สามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข ศาสตร์ทางด้านศิลปะเป็นการแสดงออกถึงความเป็นวัฒนธรรมและความเป็นเอกลักษณ์ของชาติที่มีการสืบทอดและมีการพัฒนาขึ้นมาในรูปแบบต่างๆอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน, 2560) จึงมีการปรับปรุงและพัฒนาให้มีแบบแผนวิจิตรงดงามที่มีเอกลักษณ์เฉพาะและเป็นมรดกทางศิลปวัฒนธรรมการอนุรักษ์ สืบทอด สร้างสรรค์และเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม ในรูปแบบของการแสดงการสร้างสรรค์

นอกจากนี้การสอนโดยให้ผู้เรียนปฏิบัติตามครูผู้สอนอย่างเคร่งครัด ทำให้ผู้เรียนไม่สามารถค้นพบความสามารถและศักยภาพของตนเอง โดยความคิดสร้างสรรค์เป็นความสามารถทางสมองของมนุษย์การคิดค้น สิ่งแปลกใหม่ที่มีความเป็นไปได้และมีคุณค่าโดยมีนักจิตวิทยาและนักการศึกษาหลายท่านได้มองเห็นคุณค่าของความคิดสร้างสรรค์และกล่าวถึงความคิดสร้างสรรค์ไว้อย่างหลากหลายแง่มุมโดยสรุปออกมาได้ว่าการคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking) คือความแปลกใหม่จากเดิม การคิดการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่เป็นต้นแบบหรือต้นฉบับไม่ซ้ำใครรวมทั้งนำสิ่งที่มีอยู่เดิมมาสร้างเป็นสิ่งของใหม่ที่ใช้ได้เกิดประโยชน์มากขึ้นกว่าเดิมและความคิดสร้างสรรค์เป็นลักษณะที่ซับซ้อนของมนุษย์เป็นความสามารถทางสมองที่ไม่สามารถมองเห็นได้อย่างชัดเจน ดังนั้นการเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ในการออกแบบทำร่ำทางนาฏศิลป์โดยใช้นาฏยศัพท์ภาษาท่าในการออกแบบทำร่ำจึงเป็นสิ่งที่พื้นฐานที่จำเป็นจะต้องเรียนรู้และฝึกฝนเป็นลำดับแรก

การจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้าน (Flipped Classroom) เป็นแนวคิดของ Bergman and Sams (2012) เป็นการเรียนแบบกลับด้าน โดยเปลี่ยนรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบเดิมที่ผู้สอนบรรยายเนื้อหาในห้องเรียนแล้วให้ผู้เรียนกลับไปทำการบ้านส่งผู้สอน เปลี่ยนเป็นผู้เรียนเป็นผู้ค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองผ่านระบบเทคโนโลยีวีดีโอหรือบทเรียนออนไลน์ที่ผู้สอนจัดทำให้ก่อนเข้าชั้นเรียนและมาทำกิจกรรมในห้องเรียน โดยผู้สอนมีหน้าที่คอยแนะนำหัวใจสำคัญของการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้าน เป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่นักเรียนได้รับเนื้อหาก่อนที่จะมีการเรียนในชั้นเรียน วิธีการที่คล้ายกันที่เรียกว่า Inverted classroom เพื่อให้นักเรียนได้เรียนกับสื่อการเรียนต่างๆ เช่น การเรียนนอกห้อง การอ่านหนังสือ วีดีโอและ PowerPoint ที่มีเสียงก่อนการเข้าชั้นเรียน เพื่อให้แน่ใจว่านักเรียนได้เตรียมความพร้อมโดยการดูสื่อต่างๆเมื่อเข้าห้องเรียนกิจกรรมในเวลาเรียน นักเรียนจะอภิปรายกลุ่มเป็นกลุ่มย่อยๆเกี่ยวกับปัญหาต่างๆ ทั้งนักเรียนและครูผู้สอนที่จะตอบสนองต่อวิธีการนี้อย่างดีและสังเกตว่านักเรียน มีแรงจูงใจมากขึ้นกว่าการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบดั้งเดิม ซึ่งสอดคล้องกับสุรศักดิ์ ปาเฮ (2556) ให้ความเห็นว่า“ห้องเรียนกลับด้าน” จึงกลายเป็นนวัตกรรมและมุมมองหนึ่งของตัวอย่างจากประสบการณ์จริงที่เกิดขึ้นในวงการศึกษาเป็นวิธีการใช้ห้องเรียนให้เกิดคุณค่าแก่เด็กโดยใช้ฝึกประยุกต์ความรู้ในสถานการณ์ต่างๆ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้แบบ “รู้จริง (Mastery Learning)” และเป็นวิธีจัดการเรียนรู้เพื่อยกระดับและคุณค่าแห่งวิชาชีพครูที่ปรับเปลี่ยนวิธีการเรียนรู้อีกรูปแบบหนึ่งให้เกิดขึ้นผ่านสื่อเทคโนโลยี

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการพัฒนาทักษะนาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ในการประดิษฐ์ท่ารำ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านร่วมกับชุดฝึกทักษะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนในสหวิทยาเขตเมืองดอกบัว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ เพื่อมุ่งเน้นให้นักเรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจในทักษะและพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในการประดิษฐ์ท่ารำและฝึกสอนให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อรายวิชานาฏศิลป์ รวมทั้งเกิดความภาคภูมิใจในกิจกรรมนาฏศิลป์ที่นักเรียนร่วมกันปฏิบัติกิจกรรมจากการเรียนรู้ด้วยตนเองสามารถนำความรู้ไปเชื่อมโยงให้เข้ากับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ และยังสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์กระบวนการท่ารำที่ถูกต้องตามแบบแผนของนาฏศิลป์ไทย สามารถนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับมาเป็นแนวทางในการปรับปรุง แก้ไขซึ่งเป็นการส่งเสริมและพัฒนาด้านจิตพิสัยไปพร้อมๆ กับการพัฒนาด้านพุทธิพิสัย ทักษะพิสัยและพัฒนาการเรียนการสอนของกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะในสาระนาฏศิลป์ให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะนาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ในการประดิษฐ์ท่ารำของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ตามเกณฑ์

80/80

2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ในการประดิษฐ์ท่ารำ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน

3. เพื่อศึกษาทักษะนาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ในการประดิษฐ์ท่ารำ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านร่วมกับชุดฝึกทักษะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนในสหวิทยาเขตเมืองดอกบัว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ

4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านร่วมกับชุดฝึกทักษะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนในสหวิทยาเขตเมืองดอกบัว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ

สมมติฐานการวิจัย

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ในการประดิษฐ์ท่ารำ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวิธีดำเนินการวิจัยตามขั้นตอน ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนในสหวิทยาเขตเมืองดอกบัว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 13 โรงเรียน

2. กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนในสหวิทยาเขตเมืองดอกบัว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 โดยเลือกแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/4 โรงเรียนปทุมพิทยาคม ที่เรียนรายวิชานาฏศิลป์พื้นเมือง จำนวน 28 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีดังนี้

1. แผนการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้าน เพื่อพัฒนาทักษะนาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ในการประดิษฐ์ท่ารำ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยมีประสิทธิภาพ ตามเกณฑ์ 80.25/82.75

2. ชุดฝึกทักษะนาฏยศัพท์ภาษาท่า รายวิชานาฏศิลป์พื้นเมือง โดยรวมมีทักษะอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 7.66$, S.D. = 0.59) เมื่อพิจารณาเป็นรายทักษะ มี 7 ทักษะอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีทักษะอยู่ในระดับสูงที่ได้ได้แก่ ทักษะถัดเท้า รองลงมาได้แก่ ทักษะเหลื่อมเท้า และมีทักษะอยู่ในระดับมาก 5 ทักษะ โดยทักษะที่ที่อยู่ในระดับต่ำสุดได้แก่ ทักษะจีบล่อแก้ว

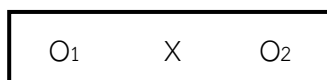
3. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนาฏยศัพท์และภาษาท่านาฏศิลป์ในการประดิษฐ์ท่ารำ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้ชุดฝึกทักษะนาฏยศัพท์และภาษาท่า หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. แบบสอบถามความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ พบว่าระดับความพึงพอใจภาพรวมอยู่ในระดับมากโดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.49$, S.D. = 0.57)

3. เก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการศึกษาวิจัย มีลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. ดำเนินการศึกษา โดยใช้แบบแผน One - Group Pretest - Posttest Design

2. ดำเนินการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน(Pre-test) โดยใช้ชุดฝึกทักษะนาฏยศัพท์และภาษาท่า รายวิชานาฏศิลป์พื้นเมือง กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ เป็นแบบปรนัย จำนวน 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ โดยใช้กับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/4

3. ทดลองสอนกับกลุ่มตัวอย่าง ตามแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดฝึกทักษะนาฏยศัพท์และภาษาท่า รายวิชานาฏศิลป์พื้นเมือง กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ดำเนินการวัดผลระหว่างเรียน โดยประเมินจากการทำชุดฝึกทักษะนาฏยศัพท์และภาษาท่า รวมคะแนนในชุดฝึกทักษะ จำนวน 12 ชุด รวม 180 คะแนน

4. ดำเนินการทดสอบหลังเรียน(Pot-Test) ในชั่วโมงที่ 12 เมื่อดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้จบ โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 20 ข้อ ซึ่งเป็นชุดเดียวกับก่อนเรียน

5. นำคะแนนจากแบบประเมินทักษะนาฏยศัพท์และภาษาท่าและคะแนนผลสัมฤทธิ์จากการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน นำมาวิเคราะห์เพื่อทดสอบสมมุติฐาน

6. ประเมินความพึงพอใจในการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ชุดฝึกทักษะนาฏยศัพท์และภาษาท่า รายวิชานาฏศิลป์พื้นเมือง กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ด้วยการให้นักเรียนตอบแบบสอบถาม

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาทักษะนาฏยศัพท์และภาษาท่านาฏศิลป์ในการประดิษฐ์ท่ารำ โดยใช้สูตรหาค่า $E1/E2$

2. วิเคราะห์หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย $\bar{X}$ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการทดสอบค่า (t-test dependent Samples)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านร่วมกับชุดฝึกทักษะรายวิชานาฏศิลป์พื้นเมืองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนในสหวิทยาเขตเมืองดอกบัว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านร่วมกับชุดฝึกทักษะ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ตาม เกณฑ์ 80/80 โดยการหาค่า $E1/E2$ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการใช้การจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้าน ร่วมกับชุดฝึกทักษะเพื่อพัฒนาทักษะนาฏยศัพท์และภาษาท่านาฏศิลป์ในการประดิษฐ์ท่ารำ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ตามประสิทธิภาพ 80/80

คะแนน	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	ร้อยละ
ประสิทธิภาพของกระบวนการจัดการเรียนรู้ (E_1)	80	63.92	0.45	79.91
คะแนนเฉลี่ยจากแบบทดสอบวัด	30	24.61	1.81	82.75
ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ทางการเรียน (E_2)				
ประสิทธิภาพของแผนจัดการเรียนรู้ ($E_1 E_2$) เท่ากับ 79.91/82.75				

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลการใช้การจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านร่วมกับชุดฝึกทักษะ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีประสิทธิภาพ ตามเกณฑ์ 80.25/82.75

ตอนที่ 2 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านร่วมกับชุดฝึกทักษะ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้การทดสอบค่าที่แบบไม่อิสระต่อกัน (t - test Dependent Sammples) ดังตารางที่ 2

การทดสอบ	n	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	t	p
ก่อนเรียน	28	30	7.80	2.50	17.71**	.000
หลังเรียน	28	30	24.25	2.24		
**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01						

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและ หลังเรียนหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาท่านาฏศิลป์ กลุ่มสาระการเรียนรู้

ศิลปะ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้ชุดฝึกทักษะนาฏศิลป์และภาษาท่า หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตอนที่ 3 ผลการศึกษาทักษะนาฏศิลป์และภาษาทำนานาฏศิลป์ในการประดิษฐ์ท่ารำ โดยใช้ การจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านร่วมกับชุดฝึกทักษะ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ดังตาราง ที่ 3

ข้อ	ทักษะนาฏศิลป์และภาษาท่า	คะแนนเต็ม (10)	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1	จีบหางาย	7	7.89	0.42	มาก
2	จีบคว่ำ	7	7.78	0.50	มาก
3	จีบล่อแก้ว	7	7.75	0.52	มาก
4	ก้าวหน้า	7	7.82	0.67	มาก
5	ก้าวข้าง	8	8.07	0.58	มากที่สุด
6	กระทุ้งเท้า	8	8.00	0.72	มากที่สุด
7	เหลื่อมเท้า	8	8.28	0.58	มากที่สุด
8	วางส้น	8	8.00	0.72	มากที่สุด
9	สะดุดเท้า	8	8.07	0.58	มากที่สุด
10	จรดเท้า	8	8.10	0.60	มากที่สุด
11	ถัดเท้า	9	8.82	0.48	มากที่สุด
12	ลีลาอ่อนช้อย	7	7.79	0.69	มาก
	รวม	7	7.66	0.59	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลการศึกษาทักษะนาฏศิลป์และภาษาทำนานาฏศิลป์ในการประดิษฐ์ท่ารำ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านร่วมกับชุดฝึกทักษะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยรวมมีทักษะอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 7.66, S.D. = 0.59) เมื่อพิจารณาเป็นรายทักษะ มี 7 ทักษะอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีทักษะอยู่ในระดับสูงที่ได้ได้แก่ ทักษะถัดเท้า รองลงมาได้แก่ ทักษะเหลื่อมเท้า และมีทักษะอยู่ในระดับมาก 5 ทักษะ โดยทักษะที่ที่อยู่ในระดับต่ำสุดได้แก่ ทักษะจีบล่อแก้ว

ตอนที่ 4 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านร่วมกับชุดฝึกทักษะ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังตารางที่ 4

ข้อ	รายการ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	การเรียนรู้หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ แบบห้องเรียนกลับด้าน ทำให้ข้าพเจ้าได้เรียนรู้อย่างสนุกสนาน	4.64	0.49	มากที่สุด
2	ข้าพเจ้ามีความพอใจที่จะวางแผนในการฝึกทำรำ ร่วมกับเพื่อนด้วยความเต็มใจทุกครั้ง	4.76	0.43	มากที่สุด
3	การช่วยเหลือเพื่อนๆ เกี่ยวกับท่ารำทำให้มีความเข้าใจ ที่ดีต่อกัน	4.56	0.58	มากที่สุด
4	กิจกรรมชุดฝึกทักษะทำให้ข้าพเจ้ารู้จักวิธีทำรำ ได้ดีขึ้น	4.44	0.71	มาก
5	ข้าพเจ้ามีความรู้ ความเข้าใจมากยิ่งขึ้น เมื่อมีชุดฝึกทักษะ	4.52	0.65	มากที่สุด
6	ข้าพเจ้ามีความเต็มใจที่ได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรม ร่วมกับเพื่อนๆ ในภายในห้องเรียน	4.48	0.51	มาก
7	การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นภายในห้องเรียน ทำให้ข้าพเจ้าได้รับทราบข้อบกพร่องภายในห้องเรียน	4.33	0.55	มาก
8	การนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียนทำให้ข้าพเจ้า กล้าแสดงออก	4.24	0.59	มาก
9	ข้าพเจ้าพอใจที่คุณครูชมเชยและให้กำลังใจ ในการเรียน	4.60	0.57	มากที่สุด
10	ความรู้ที่ได้จากการเรียน เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ แบบห้องเรียนกลับด้าน สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้	4.40	0.64	มาก
	รวม	4.49	0.57	มาก

จากตารางที่ 4 ผลการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านร่วมกับชุดฝึกทักษะ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่าระดับความพึงพอใจภาพรวมอยู่ในระดับมากโดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.49 ,S.D.= 0.57) โดยลำดับที่ 1 ข้าพเจ้ามีความพอใจที่จะวางแผนในการฝึกทำรำ ร่วมกับเพื่อนด้วยความเต็มใจทุกครั้ง มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.76 ,S.D.=0.43) อยู่ในระดับพึงพอใจมากที่สุด ลำดับที่ 2 การเรียนรู้หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ แบบห้องเรียนกลับด้าน ทำให้ข้าพเจ้าได้เรียนรู้อย่างสนุกสนาน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 7.66, และ S.D.=0.59) อยู่ในระดับพึงพอใจมากที่สุด และลำดับที่ 3 ข้าพเจ้าพอใจที่คุณครูชมเชยและให้กำลังใจ ในการเรียน ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.60,S.D.=0.57) อยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด

อภิปรายผล

1. ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านร่วมกับชุดฝึกทักษะ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพเท่ากับ 80.25/82.75 ตามเกณฑ์ 80/80 ซึ่งเป็นไปตามวัตถุประสงค์การวิจัย กำหนดไว้ โดยการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านมีส่วนช่วยในการพัฒนากิจกรรมในห้องเรียน โดยผู้สอนมีหน้าที่คอยแนะนำโดย Bergman, J. and Sams, A. (2014) ได้กล่าวว่า กิจกรรมการเรียนรู้แบบ “Flipped Classroom” หมายถึง กระบวนการเรียนการสอนซึ่งเปลี่ยนจากการเน้นการบรรยายเนื้อหาในห้องเรียนเพียงอย่างเดียวเป็นการทำกิจกรรมต่าง ๆ ในห้องเรียน และจะบรรยายเนื้อหาในช่องทางอื่น ๆ แทน เช่น วิดีโอ หรือสื่อการสอนอื่น ๆ ซึ่งจะสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยในการพัฒนาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้

2. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนาฏยศัพท์และภาษาทำนนาฏศิลป์ในการประดิษฐ์ท่ารำ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านร่วมกับชุดฝึกทักษะของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน โดยพบว่าหลังเรียนมีคะแนน สูงกว่าก่อนเรียน คะแนนรวมก่อนเรียน เท่ากับ 195 ค่าเฉลี่ยคะแนน เท่ากับ 7.80 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.50 คิดเป็นร้อยละ 39.00 และคะแนนรวมหลังเรียนเท่ากับ 609 ค่าเฉลี่ยคะแนน เท่ากับ 24.25 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 2.24 คิดเป็นร้อยละ 121.80 คะแนน โดยพบว่าหลังเรียนมีผลสัมฤทธิ์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญ .01 ซึ่ง ยอมรับสมมติฐานในการวิจัยได้กำหนดไว้และการทดสอบค่า t-test แบบ Dependent Sammples เท่ากับ 17.71 โดยพบว่าหลังเรียนมีผลสัมฤทธิ์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญ .01 ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังคำกล่าวของ (สุรศักดิ์ ปาเฮ, 2556) ที่ว่าวิธีการเรียนแบบนี้เป็นการเรียนแบบกลับทางแนวคิดจากแบบเดิมที่ต้องเรียนเนื้อหาที่โรงเรียนและนำกลับไปทำต่อที่บ้าน โดยให้เรียนเนื้อหาที่บ้านด้วยตนเองแล้ว นำงานหรือประสบการณ์ที่ได้รับมาทำการเรียนรู้เพิ่มเติมที่โรงเรียนร่วมกันกับเพื่อนต่อไปโดยครูจะเป็นผู้ให้คำแนะนำชี้แจงในประเด็นคำตอบที่เกิดขึ้น ซึ่งรูปแบบดังกล่าวนี้ภายหลังได้พัฒนาและขยายขอบข่ายไปกว้างขวางโดยเฉพาะการปรับใช้กับสื่อ ICT หลากหลายประเภทที่มีศักยภาพค่อนข้างสูงในปัจจุบัน

3. ผลการศึกษาทักษะนาฏยศัพท์และภาษาทำนนาฏศิลป์ในการประดิษฐ์ท่า โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านร่วมกับชุดฝึกทักษะของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน โดยพบว่าหลังเรียนมีทักษะนาฏยศัพท์และภาษาทำนนาฏศิลป์ในการประดิษฐ์ท่า ดีขึ้นสูงกว่าก่อนเรียน คะแนนรวมก่อนเรียน เท่ากับ 195 ค่าเฉลี่ยคะแนน เท่ากับ 7.80 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.50 คิดเป็นร้อยละ 39.00 และคะแนนรวมหลังเรียนเท่ากับ 609 ค่าเฉลี่ยคะแนน เท่ากับ 24.25 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 2.24 คิดเป็นร้อยละ 121.80 คะแนน โดยพบว่าหลังเรียนมีทักษะนาฏยศัพท์และภาษาท่า

นาฏศิลป์ในการประดิษฐ์ท่าหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญ .01 ซึ่ง ยอมรับสมมติฐานในการวิจัยได้กำหนดไว้และการทดสอบค่าที่แบบDependent Sammples เท่ากับ 17.71 โดยพบว่าหลังเรียนมีทักษะนาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ในการประดิษฐ์ท่าหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญ .01 โดยสอดคล้องกับงานวิจัยของรสสุคนธ์ เพ็ญเนตร (2561) ที่ศึกษาเรื่อง การพัฒนาทักษะปฏิบัตินาฏยศัพท์และภาษาท่า โดยใช้การเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค TAI ร่วมกับแนวทางการสอนปฏิบัติของแฮร์โรว์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่าค่าดัชนีประสิทธิผลการจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะปฏิบัตินาฏยศัพท์และภาษาท่า โดยใช้การเรียนรู้แบบกลุ่ม ร่วมมือเทคนิค TAI ร่วมกับแนวทางการสอนปฏิบัติของแฮร์โรว์ มีค่าเท่ากับ 0.5138 หรือคิดเป็นร้อยละ 51.38

4. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านร่วมกับชุดฝึกทักษะ พบว่าระดับความพึงพอใจภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.49 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.57

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านร่วมกับชุดฝึกทักษะรายวิชานาฏศิลป์พื้นเมืองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนในสหวิทยาเขตเมืองดอกบัว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรนำรูปแบบและวิธีการสอนต่าง ๆ ขึ้นตอนของการเรียนรู้อย่างละเอียด เพื่อให้การจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์แก่ผู้เรียนสูงสุดไปศึกษากับเนื้อหาหรือหน่วยการเรียนรู้อื่นๆ หรือศึกษาในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ เพื่อศึกษาว่าการเรียนการสอนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านร่วมกับชุดฝึกทักษะ จะมีความเหมาะสมกับกลุ่มสาระใดมากที่สุด

2. ควรศึกษาผลการพัฒนาทักษะนาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ในการประดิษฐ์ท่ารำทางการเรียนนาฏศิลป์พื้นเมืองของนักเรียนกลุ่มที่มีความสนใจกับกลุ่มนักเรียนทั่วไป และทดลองนำวิธีการนี้กับวิชาที่มานเนื้อหาที่ยากและ นักเรียนขาดความสนใจ

3. ทำการศึกษาผลการพัฒนาทักษะนาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ในการประดิษฐ์ท่ารำ ทางการเรียนนาฏศิลป์พื้นเมืองในรูปแบบอื่นที่ นอกเหนือจากการใช้การจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านร่วมกับชุดฝึกทักษะ

เอกสารอ้างอิง

- กิตติศักดิ์ สุทธิ. (2566). การพัฒนาชุดการสอนนาฏการเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรม ด้านนาฏศิลป์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. ใน วิทยานิพนธ์ ศึกษา ศาสตรมหาบัณฑิตมหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ชลธิชา วิมลจันทร์. (2563). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยใช้แนวคิดห้องเรียน กลับด้าน เรื่อง อัตราส่วน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 . ใน วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏกลนคร.
- ประทีป สุวรรณโร. (2566). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านเพื่อ พัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์ในงานทัศนศิลป์สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาศิลปศึกษา ชั้นปีที่ 1.วิจัยในชั้นเรียน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ฐานิตา ลิ้มวงศ์ และยุพารณ แสงฤทธิ์. (2562). ห้องเรียนกลับด้าน: การเรียนรู้แนวใหม่ สำหรับศตวรรษที่ 21. วารสาร Mahidol R2R e-Journal, 6(2), 9-17.
- ยศวดี พงษ์สวัสดิ์และสังธรรม พรทวีกุล. (2566). การพัฒนาทักษะปฏิบัตินาฏยศัพท์ โดยใช้ รูปแบบการเรียนการสอนของเดวิส สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วารสาร สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 12(1), 19-26.
- รสสุคนธ์ เพ็ญเนตร. (2561). การพัฒนาทักษะปฏิบัตินาฏยศัพท์และภาษาท่า โดยใช้การเรียนรู้ แบบกลุ่มร่วมมือ เทคนิค TAI ร่วมกับแนวคิดการสอนปฏิบัติของแฮร์โรว์ สำหรับ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. ในวิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราช ภัฏมหาสารคาม.
- วิสุตา เต้าทอง. (2565). การพัฒนาชุดฝึกทักษะนาฏยศัพท์ วิชาศิลปะ กลุ่มสาระการเรียนรู้ ศิลปะสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 .ใน สารนิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชธานี.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง) พุทธศักราช 2560. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- ศุภาชิตา ลุงหม่อง. (2563). การพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ วิชานาฏศิลป์ เรื่องระบำฤๅษ ดาณินหารสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านเปียงหลวง จังหวัด เชียงใหม่. ใน การศึกษาค้นคว้าอิสระ ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตแขนงวิชา เทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ศิริเสนห์ หอมนาน. (2564). การพัฒนาชุดการเรียนรู้เรื่องนาฏยศัพท์และภาษาท่านาฏศิลป์ ไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่. วิจัยในชั้นเรียน ครูโรงเรียนเทศบาล 1 บ้าน ชะอำ ชะอำวิทยาคาร กองการศึกษา เทศบาลเมืองชะอำ.ในวิจัยในชั้นเรียน.โรงเรียน เทศบาล 1 บ้านชะอำ ชะอำวิทยาคาร.

- ศศิณา นิยมสุข. (2565). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ทักษะปฏิบัตินาฏศิลป์ เรื่องรำวงมาตรฐาน โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิสร่วมกับ แอปพลิเคชัน TikTok สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. ในวิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน. (2560) การเรียนรู้เพื่อทักษะแห่งอนาคต. เรียกใช้เมื่อ 15 ตุลาคม 2567 จาก <https://bpcd.vec.go.th/Portals>.
- สุนิศา ศรีนุญเพ็ง. (2562). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาท่า กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. ในวิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- สุรศักดิ์ ปาเฮ. (2556). ห้องเรียนกลับทาง: ห้องเรียนมิติใหม่ในศตวรรษที่ 21, เรียกใช้เมื่อ 9 พฤษภาคม 2562. จาก <http://phd.mbuisc.ac.th/academic>.
- ห้องสมุดไอเดีย. (2560). พื้นที่รวบรวมไอเดีย กิจกรรม สื่อ เทคนิคการสอน. เรียกใช้เมื่อ 15 มีนาคม 2568 จาก <https://insku.com/idea-library>.
- Bergmann, J., & Sams, A. (2012). Flip your classroom: Reach every student in every class every day. Eugene, OR: International Society for Technology in Education.
- Bergman, J. and Sams, A. (2014). Flipped Learning : Gateway to Student Engagement. Washington: International Society for Technology in Education.
- Blogger.com (2560). สี่เสาหลักของ The Flipped Classroom [บทความบล็อกเกอร์. เรียกใช้เมื่อ 15 มีนาคม 2568 จาก <https://4theflippedclassroom.blogspot.com>
- Chularee, Amornrit (2021). The Effects of Flipped Classroom with Jeopardy Game-based Learning on Nursing Students' Learning and In-Class Behaviors in a Fundamental Nursing Course, Suranaree University of Technology.
- Marlowe, C. A. (2012). The Effect of The Flipped Classroom on Student Achievement and Stress. (Master Degree in Science Education), Montana State University.
- Oungthong, Pupat and Mangkhalakun (2018). A Development of Flipped Classroom Instruction Model to Enhance Learning Achievement in The Principles of Teaching Profession course. Journal of Humanities and Social Sciences ThonburiUniversity,12(29),82–92.

Panyajirawut Pongladda and Panyajirawut Wanwisa (2023). Study of Effect of Flipped Classroom Approach on Learning Achievement in Contemporary Physics Course. Journal of Education Silapakorn university.

การบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียน สหวิทยาเขตหอไตร
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี
อำนาจเจริญ*

THE STUDENT AFFAIRS ADMINISTRATION OF SCHOOLS IN HOR TRAI
NETWORK UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA
OFFICE UBON RATCHATHANI AMNAT CHAROEN

สัทธิ ผางพันธ์¹, สุรางคนา มัณยานนท์² และ สมหมาย สร้อยนาคพงษ์³

Sakkhee Phangphan¹, Surangkana Manyanon² and Sommai Soinakpong³

¹⁻²มหาวิทยาลัยราชธานี

¹⁻²Ratchathani University, Thailand

¹Corresponding Author's Email: sakkhee@mtk.ac.th

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นการบริหารงานกิจการนักเรียน และ 2. ศึกษาข้อเสนอการพัฒนากิจการนักเรียน กิจการนักเรียน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ หัวหน้ากลุ่มบริหารงานกิจการนักเรียน จำนวน 6 คน ด้วยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง และครู กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครจซ์และมอร์แกน ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 165 คน และผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 6 คน เป็นการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เครื่องมือวิจัย คือ แบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่น .98 และ .97 และแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความต้องการจำเป็น และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันการบริหารงานกิจการนักเรียน โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานกิจการนักเรียน โดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด และความต้องการจำเป็นของการบริหารงานกิจการนักเรียน สูงที่สุด คือ ด้านการวางแผนงานกิจการนักเรียน และ 2) ข้อเสนอการพัฒนากิจการนักเรียน ได้แก่ (1) ผู้บริหารสถานศึกษา และครู ควรมีการประชุมเพื่อร่วมกันวิเคราะห์ และระดมความคิดเกี่ยวกับการวางแผนเชิงกลยุทธ์ของงาน (2) ผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบให้บุคลากรอย่างชัดเจน (3) ผู้บริหารสถานศึกษา และครู ควรเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับนักเรียนทุกด้าน (4) ผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดกระบวนการดำเนินงานดูแลและ

---

* Received 16 April 2025; Revised 22 May 2025; Accepted 27 May 2025

ช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีขั้นตอน รวมถึงกลยุทธ์และแนวทางปฏิบัติการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน (5) ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักรับผิดชอบหน้าที่ของตนเอง และหน้าที่ในฐานะพลเมืองที่ดีของสังคมประเทศชาติ และ (6) ผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน

คำสำคัญ: การบริหารงานกิจการนักเรียน, การพัฒนาการบริหารงานกิจการนักเรียน, โรงเรียนสหวิทยาเขตหอยไทร, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ

Abstract

This Article aimed 1. to study current states, desirable states, and the needs of student affairs administration, and 2. to study guidelines for developing student affairs administration. The sample student affairs department heads 6 people, purposive sampling, and sample was defined using Krejcie and Morgan's table. The suggested numbers were 165 teachers. The 6 informants were selected from school administrators. It is quantitative and qualitative. The instrument was a questionnaire with a reliability value of .98 and .97, respectively and a semi-structured interview form. The statistics included frequency, percentage, mean, standard deviation, ranking findings according to priority, and content analysis.

The research findings were as follows: 1) The states of student affairs administration as a whole were at moderate levels, the desirable states of student affairs administration as a whole were at high levels, and the needs of student affairs administration as a whole were at the highest levels, ranking from the highest as the student affairs planning. and 2) Guidelines for the development of student affairs administration; (1) Administrators and teachers should meeting was held to jointly analyze and brainstorming ideas about strategic planning, (2) Administrators should Clearly define duties and responsibilities for personnel, (3) Administrators and teachers should be a good role model for students in every aspect such as speaking, dressing, daily life, etc., (4) Administrators should establish a step-by-step process for caring for and helping students. Including strategies and guidelines for administration of the student support system, (5) Administrators should encourage students to know how to take responsibility for their duties and know your duties as a good citizen of the nation's society, and (6) Administrators should clearly define the objectives of performance evaluation.

Keywords: Student affairs administration, Guidelines for the development of student affairs administration, Schools in Hor Trai Network, The Secondary Educational Service Area Office Ubon Ratchathani Amnat Charoen

บทนำ

การบริหารงานกิจการนักเรียน เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนโดยตรง นอกเหนือจากการเรียนการสอนตามปกติ ที่มุ่งส่งเสริมการเรียนการสอนของนักเรียนทุกคนให้เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ มีความประพฤติที่ดีงาม มีระเบียบวินัยในตนเอง อันจะส่งผลให้นักเรียนก้าวหน้า และประสบผลสำเร็จในการเรียน และการทำงานเมื่อสำเร็จการศึกษาออกไป สอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ (2562) ที่ได้ระบุไว้ว่า การบริหารงานกิจการนักเรียน เป็นอีกหนึ่งภารกิจที่สำคัญของสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนเป็นผู้ที่มีบทบาทหน้าที่จัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างชัดเจน และมีประสิทธิภาพ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล มีข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับผู้เรียนที่ครบถ้วน และเป็นปัจจุบัน เพื่อช่วยให้ครูเข้าใจ เข้าถึงการพัฒนาเด็กนักเรียน โดยผ่านกระบวนการวางแผนและการบริหารจัดการ เพื่อสร้างคุณลักษณะพึงประสงค์ของผู้เรียนให้สอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจ สังคม การเมือง สิ่งแวดล้อม และเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

การดำเนินงานกิจกรรมนักเรียนนั้น เป็นการจัดการบริหารในรูปแบบการให้บริการด้านต่าง ๆ ให้แก่ผู้เรียน เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนงานทางวิชาการในชั้นเรียนให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น (Campbell, 1977) เช่นเดียวกับ เปรมวิทย์ ทองเชื้อ (2564) ที่ได้เสนอไว้ว่า งานบริหารกิจการนักเรียน เป็นงานที่มีความสำคัญในการดำเนินการของสถานศึกษา เนื่องจากนักเรียนมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ โดยเฉพาะสถานศึกษาที่จัดการศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษา เป็นเด็กที่มีอยู่ในช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อที่สำคัญยิ่งเป็นวัยที่เปลี่ยนแปลง และอ่อนไหวต่อภาวะสังคมได้ง่าย นักเรียนประพฤติตนไม่เหมาะสมกับสภาพและวัยเป็นจำนวนมาก ลักษณะความประพฤติที่ไม่เหมาะสม ได้แก่ หนีสถานศึกษา ดื่มสุรา เที่ยวเตร่ในสถานที่ที่ไม่เหมาะสม แต่งกายไม่เรียบร้อย ทะเลาะวิวาท ดิตยาเสพติด แสดงกิริยาก้าวร้าว พกพาอาวุธ เป็นต้น นอกจากนี้ สุรพัชร เกตุรัตน์ (2561) พบว่า การบริหารงานกิจการนักเรียน มีปัญหาในเรื่องของการดำเนินงานต่าง ๆ เช่น ขาดการวางแผนงานกิจการนักเรียน การส่งเสริมงานกิจการนักเรียน ส่งเสริมพัฒนานวินัย คุณธรรม จริยธรรม ยังมีไม่เพียงพอ ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนยังไม่เป็นไปตามขั้นตอน การส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนที่ยังด้อยประสิทธิภาพ ส่งผลให้นักเรียนยังคงมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์เกี่ยวกับการใช้ยาเสพติด การไม่สนใจการเรียนการสอนของครู พฤติกรรมไม่เข้าเรียน พฤติกรรมก้าวร้าว พฤติกรรมซู้สาว การแต่งกายไม่ถูกระเบียบ และขาดการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ เป็นต้น

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาเฉพาะบริบทของโรงเรียนในสหวิทยาเขตหอไตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ จากการศึกษาสภาพปัญหาของ

โรงเรียน ในปีการศึกษา 2565 พบปัญหาในลักษณะเดียวกัน คือ ผู้เรียนมีความสามารถด้านการคิด คำนวณโดยรวมต่ำกว่าเกณฑ์ ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับดี โดยรวมต่ำกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ (O-NET) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 คะแนนค่าเฉลี่ยต่ำในทุกรายวิชา เมื่อเทียบกับคะแนนค่าเฉลี่ยระดับประเทศ ส่วนปัญหาการดำเนินงานด้านงานกิจการนักเรียนของโรงเรียน ภาพรวมพบปัญหา เช่น การปลูกฝังให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่านทุกที่ทุกเวลา และสื่อบรรยาย ทั่ว ต้องส่งเสริมให้เป็นนิสัย จัดกิจกรรมสอดแทรกความรู้เรื่องคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมอันพึงประสงค์ในการจัดการเรียนการสอนเพิ่มมากขึ้น การสนับสนุนส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมโครงการจิตอาสาสู่สังคมเพิ่มมากขึ้น การจัดกิจกรรมแนะแนวอาชีพโดยวิทยากรภายนอกหรือรุ่นพี่ศิษย์เก่าที่ประกอบอาชีพนั้น ๆ เพื่อสร้างแรงบันดาลใจ และวางเป้าหมายในการเลือกประกอบอาชีพของนักเรียนในอนาคต กิจกรรมดังกล่าวโรงเรียนยังไม่ให้ความสำคัญและผลการดำเนินงานไม่บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ (โรงเรียนชุมคำวิทยาคาร, 2566; โรงเรียนเกษมสิมาวิทยาคาร, 2566; โรงเรียนสะพือวิทยาคาร, 2566; โรงเรียนโนนสูงวิทยาคม, 2566; โรงเรียนกุดข้าวปุ้นวิทยา, 2566; และ โรงเรียนมัธยมตระการพืชผล, 2566)

จากสภาพปัญหาดังกล่าว จึงสนใจศึกษาเรื่อง การบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียน สหวิทยาเขตหอไตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ เพื่อเป็นแนวทางการให้พัฒนาระบบการบริหารกิจการนักเรียนให้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น อีกทั้งเป็นแนวทางในการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา เพื่อให้เกิดผลดีต่อผู้เรียนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เป็นพลเมืองที่ดีต่อสังคมประเทศชาติ และเป็นแนวทางให้ผู้บริหารสถานศึกษาได้นำข้อมูลไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียน เพื่อให้ประโยชน์ต่อผู้เรียนและองค์กรต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียน สหวิทยาเขตหอไตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ
2. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะการพัฒนาการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียน สหวิทยาเขตหอไตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ โดยใช้กรอบแนวคิดตาม ขอบข่ายการบริหารงานกิจการนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา พ.ศ. 2552 (ปรับปรุง พ.ศ. 2562) (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562) ประกอบด้วย 1) การวางแผนงานกิจการ

นักเรียน 2) การบริหารงานกิจการนักเรียน 3) การส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม 4) การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 5) การดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน และ 6) การประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียน

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ประชากร ได้แก่ หัวหน้ากลุ่มบริหารงานกิจการนักเรียน และครู ที่ปฏิบัติงาน โรงเรียน สหวิทยาเขตหอไตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ปีการศึกษา 2566 มีจำนวน 6 โรงเรียน รวมมีประชากรทั้งสิ้น จำนวน 299 คน จำแนกเป็นหัวหน้ากลุ่มบริหารงานกิจการนักเรียน จำนวน 6 คน และครู จำนวน 293 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ, 2567)

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ หัวหน้ากลุ่มบริหารงานกิจการนักเรียน และครู กำหนดกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้ หัวหน้ากลุ่มบริหารงานกิจการนักเรียน จำนวน 6 คน การเลือกสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) และครู กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan (1970) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 165 คน ใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ตามสัดส่วนโรงเรียน และการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

2.3 ผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาสถานศึกษา จำนวน 6 คน ที่มีผลงานดีเด่นด้านงานกิจการนักเรียน ที่ปฏิบัติงานโรงเรียน สหวิทยาเขตหอไตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และการสร้างและหาค่าคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 2 ชนิด คือ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ ดังนี้

3.1 แบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ และแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามวิธีของ Likert โดยนำแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญ เพื่อพิจารณาความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และนำมาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างนิยามศัพท์กับข้อคำถาม (Index of Item Objective Congruence: IOC) พบว่ามีค่า IOC เท่ากับ .67-1.00 สามารถนำไปใช้ได้ ทุกข้อ นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ด้วยการหาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (r) โดยใช้เทคนิค Item-Total Correlation และหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของ Cronbach พบว่า ข้อคำถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียน มีค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (r) อยู่ระหว่าง .53 - .80 และหาความเชื่อมั่น .98 ข้อคำถามเกี่ยวกับสภาพที่พึงประสงค์การบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียน มีค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (r) อยู่ระหว่าง .47 - .86 และหาความเชื่อมั่น .97

3.2 แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์ชนิดกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) โดยนำผลการศึกษาจากระยะแรก ที่ได้จัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการ

จำเป็น (Modified Priority Needs Index: $PNI_{modified}$) นำเรื่องที่มีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น ลำดับที่ 1-2 ในแต่ละด้าน มาเป็นข้อสัมภาษณ์ ซึ่งลักษณะแบบสัมภาษณ์ เป็นแบบชนิดกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้น ปรับปรุงแก้ไขภายใต้คำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อนำไปสัมภาษณ์กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 แบบสอบถาม ดำเนินการขอหนังสือขอความอนุเคราะห์จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชธานี โดยนำส่งหนังสือ พร้อมแบบสอบถาม เสนอต่อผู้อำนวยการโรงเรียน ในสหวิทยาเขตหอไตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ทั้ง 6 โรงเรียน รวมแบบสอบถาม จำนวน 171 ฉบับ ด้วยตนเอง และขอรับกลับคืนด้วยตนเอง ซึ่งแบบสอบถามได้รับคืนมา จำนวน 171 ฉบับ พบว่า แบบสอบถาม มีความสมบูรณ์ จำนวน 158 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 92.40 และทำการบันทึกคะแนน แล้วนำไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ด้วยโปรแกรมสำเร็จทางคอมพิวเตอร์ ระยะเวลาที่ศึกษา คือ ปีการศึกษา 2566-2567

4.2 แบบสัมภาษณ์ ดำเนินการติดต่อนัดหมายกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลเป็นรายบุคคล แล้วดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง ระหว่างวันที่ 4-7 มกราคม 2568 ตามประเด็นที่กำหนดไว้ เมื่อทำการสัมภาษณ์ครบทุกคนแล้ว ทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 แบบสอบถาม ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้ 1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ตำแหน่งงาน และโรงเรียนที่ปฏิบัติงาน เป็นแบบเลือกตอบ ด้วยการหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) 2. วิเคราะห์สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียน สหวิทยาเขตหอไตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ด้วยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (Modified Priority Needs Index: $PNI_{modified}$)

5.2 แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อเสนอแนะการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียน สหวิทยาเขตหอไตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และหาค่าความถี่ (Frequency)

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์การบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียน สหวิทยาเขตหอไตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับ และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$) ของสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียน สหวิทยาเขตหอยไทร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ โดยรวมและรายด้าน

การบริหารงานกิจการนักเรียน ของโรงเรียน	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			$PNI_{modified}$	ลำดับ ความ ต้องการ จำเป็น
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ		
1. การวางแผนงานกิจการนักเรียน	2.83	.43	ปานกลาง	4.61	.29	มากที่สุด	.386	1
2. การบริหารงานกิจการนักเรียน	2.72	.30	ปานกลาง	4.71	.23	มากที่สุด	.368	2
3. การส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม	3.71	.40	มาก	4.54	.39	มากที่สุด	.183	5
4. การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	3.78	.41	มาก	4.48	.30	มาก	.156	6
5. การดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน	3.66	.43	มาก	4.56	.29	มากที่สุด	.197	4
6. การประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียน	3.21	.37	ปานกลาง	4.60	.26	มากที่สุด	.302	3
รวม	3.32	.17	ปานกลาง	4.59	.13	มากที่สุด	.278	

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียน สหวิทยาเขตหอยไทร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ โดยรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.32$, S.D. = .17) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ($\bar{X} = 3.78$, S.D. = .41) รองลงมาคือ ด้านการส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม ($\bar{X} = 3.71$, S.D. = .40) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการบริหารงานกิจการนักเรียน ($\bar{X} = 2.72$, S.D. = .30)

สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียน สหวิทยาเขตหอยไทร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ โดยรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.59$, S.D. = .13) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการบริหารงานกิจการนักเรียน ($\bar{X} = 4.71$, S.D. = .23) รองลงมาคือ ด้านการวางแผนงาน

กิจกรรมนักเรียน ($\bar{X} = 4.61$, S.D. = .29) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก คือ ด้านการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ($\bar{X} = 4.48$, S.D. = .30)

ความต้องการจำเป็นของการบริหารงานกิจกรรมนักเรียนของโรงเรียน สหวิทยาเขตหอไตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ โดยรวม มีค่าความต้องการจำเป็น $PNI_{modified} = .278$ ด้านที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ด้านการวางแผนงานกิจกรรมนักเรียน ($PNI_{modified} = .386$) รองลงมาคือ ด้านการบริหารงานกิจกรรมนักเรียน ($PNI_{modified} = .368$) และด้านที่มีความต้องการจำเป็นต่ำที่สุด คือ ด้านการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ($PNI_{modified} = .156$)

2. ผลการศึกษาข้อเสนอการพัฒนากิจกรรมนักเรียนของโรงเรียน สหวิทยาเขตหอไตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ข้อเสนอการพัฒนากิจกรรมนักเรียนของโรงเรียน สหวิทยาเขตหอไตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ

ข้อเสนอการพัฒนากิจกรรมนักเรียนของโรงเรียน		ความถี่
1. ด้านการวางแผนงานกิจกรรมนักเรียน		
1.1	ผู้บริหารสถานศึกษา และคณะครู ควรมีการจัดการประชุมเพื่อร่วมกันวิเคราะห์ และระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับวางแผนเชิงกลยุทธ์ของงาน	6
1.2	ผู้บริหารสถานศึกษาควรเน้นการจัดกิจกรรมที่ป้องกัน ปัญหาทางเพศ ปัญหายาเสพติด	5
2. ด้านการบริหารงานกิจกรรมนักเรียน		
2.1	ผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบให้บุคลากรอย่างชัดเจน	6
2.2	ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความรัก เชิดชู และยกย่องโรงเรียนของตน และสร้างชื่อเสียงโรงเรียนให้เป็นที่ยอมรับของบุคคลทั่วไป	5
3. ด้านการส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม		
3.1	ผู้บริหารสถานศึกษา และคณะครู ควรเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับนักเรียนทุกด้าน	6
3.2	ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามข้อตกลง กฎเกณฑ์ ระเบียบข้อบังคับของครอบครัว โรงเรียน และสังคม โดยไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น	5
4. ด้านการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน		
4.1	ผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดกระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีขั้นตอน รวมถึงกลยุทธ์และแนวทางปฏิบัติการบริหารงานด้านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	6
4.2	ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีส่วนร่วมดำเนินการวิเคราะห์ จุดเด่น -จุดด้อย เพื่อกำหนดแนวทางในการพัฒนาปรับปรุงการบริหารงานด้านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	5

5. ด้านการดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน		
5.1	ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักรับผิดชอบหน้าที่ของตน และรู้จักหน้าที่ในฐานะพลเมืองที่ดีของสังคมประเทศชาติ	6
5.2	ผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดนโยบายและแนวทางการแก้ไขปัญหาข้อขัดแย้งที่เกิดขึ้นของนักเรียน รวมถึงออกคำสั่งโรงเรียนระบุครูผู้รับผิดชอบดูแลปัญหาให้ชัดเจน	5
6. ด้านการประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียน		
6.1	ผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน	6
6.2	ผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาระบบเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศของงานกิจการนักเรียน เพื่อเปรียบเทียบการปฏิบัติงานกับเป้าหมายที่กำหนดของสถานศึกษา	5

จากตารางที่ 2 พบว่า ข้อเสนอการพัฒนากิจการนักเรียนของโรงเรียนสหวิทยาเขตห่อไตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ สรุปประเด็นที่สำคัญ ดังต่อไปนี้ **1. ด้านการวางแผนงานกิจการนักเรียน** มีข้อเสนอการพัฒนา คือ 1) ผู้บริหารสถานศึกษา และคณะครู ควรมีการจัดการประชุมเพื่อร่วมกันวิเคราะห์ และระดมความคิดเกี่ยวกับวางแผนเชิงกลยุทธ์ของงาน (ความถี่ 6) และ 2) ผู้บริหารสถานศึกษาควรเน้นการจัดกิจกรรมที่ป้องกัน ปัญหาทางเพศ ปัญหายาเสพติด (ความถี่ 5) **2. ด้านการบริหารงานกิจการนักเรียน** มีข้อเสนอการพัฒนา คือ 1) ผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบให้บุคลากรอย่างชัดเจน (ความถี่ 6) 2) ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความรัก เชิดชู และยกย่องโรงเรียนของตน และสร้างชื่อเสียงโรงเรียนให้เป็นที่ยอมรับของบุคคลทั่วไป (ความถี่ 5) **3. ด้านการส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม** มีข้อเสนอการพัฒนา คือ 1) ผู้บริหารสถานศึกษา และคณะครู ควรเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับนักเรียนทุกด้าน (ความถี่ 6) และ 2) ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามข้อตกลง กฎเกณฑ์ ระเบียบ ข้อบังคับของครอบครัว โรงเรียน และสังคม โดยไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น (ความถี่ 5) **4. ด้านการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน** มีข้อเสนอการพัฒนา คือ 1) ผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดกระบวนการดำเนินงานดูแลและช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีขั้นตอน รวมถึงกลยุทธ์และแนวทางปฏิบัติการบริหารงานด้านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน (ความถี่ 6) และ 2) ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีส่วนร่วมดำเนินการวิเคราะห์ จุดเด่น -จุดด้อย เพื่อกำหนดแนวทางในการพัฒนาปรับปรุงการบริหารงานด้านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน (ความถี่ 5) **5. ด้านการดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน** มีข้อเสนอการพัฒนา คือ 1) ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักรับผิดชอบหน้าที่ของตน และรู้จักหน้าที่ในฐานะพลเมืองที่ดีของสังคมประเทศชาติ (ความถี่ 6) และ 2) ผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดนโยบายและแนวทางการแก้ไขปัญหาข้อขัดแย้งที่เกิดขึ้นของนักเรียน รวมถึงออกคำสั่ง

โรงเรียนระบุครูผู้รับผิดชอบดูแลปัญหาให้ชัดเจน (ความถี่ 5) และ 6. **ด้านการประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียน** มีข้อเสนอการพัฒนา คือ 1) ผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน (ความถี่ 6) และ 2) ผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาระบบเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศของงานกิจการนักเรียนเพื่อเปรียบเทียบการปฏิบัติงานกับเป้าหมายที่กำหนดของสถานศึกษา (ความถี่ 5)

อภิปรายผล

จากการวิจัยครั้งนี้ มีประเด็นที่สมควรนำมาอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียน สหวิทยาเขตหอไตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ โดยรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง อาจเป็นเพราะว่า ในภาวะปัจจุบันองค์การต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงทั้งจากสภาพแวดล้อมภายนอกและภายในองค์กร ซึ่งส่งผลกระทบต่ออำนาจหน้าที่ของผู้นำและผู้ใต้บังคับบัญชาต่อความรับผิดชอบของผู้บริหารสถานศึกษาสถานศึกษา ภายใต้บริบทของสิ่งแวดล้อมที่มีลักษณะพลวัตและพลิกผันอยู่ตลอดเวลา ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาสถานศึกษาบางส่วนปรับตัวไม่ทันต่อเหตุการณ์ เพราะมักเจอปัญหามากมายเมื่อริเริ่มผลักดันการเปลี่ยนแปลงเข้าสู่องค์กร อาจด้วยเหตุผลนี้จึงทำให้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษาสถานศึกษา ยังบริหารงานกิจการนักเรียนในโรงเรียนไม่มีประสิทธิภาพหรืออาจดำเนินงานในบางกิจกรรม/โครงการ ยังไม่เป็นระบบเท่าที่ควร ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ญฐพร หลากสุขถม (2560) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการดำเนินงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนในจังหวัดอ่างทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 พบว่า สภาพการดำเนินงานกิจการนักเรียน โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง

2. สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียน สหวิทยาเขตหอไตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษายังแสดงบทบาทการบริหารงานกิจการนักเรียนต่อครูน้อย ทำให้ครูคาดหวังที่จะได้เห็นการบริหารงานกิจการนักเรียนอย่างมีระบบ และครูมีความประสงค์ที่จะดำเนินงานตามกลยุทธ์วัตถุประสงค์ ตัวชี้วัด เกณฑ์มาตรฐานและเครื่องมือที่ชัดเจนในการประเมินผลและแนวทางปฏิบัติการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพและได้มาตรฐาน พัฒนาครูและบุคลากรให้มีความเป็นมืออาชีพในการจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เสริมสร้างนักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์บนพื้นฐานของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากผู้ปกครอง และชุมชน และส่งเสริม ป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในสถานศึกษา รวมถึงการปรับปรุง กฎ ระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ ให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพสูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ กมลศิษฐ์ ชลมนัสสรณ์ (2562) ได้วิจัยเรื่อง

สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานกิจการนักเรียน โรงเรียนจักรคำคณาทร จังหวัดลำพูน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35 พบว่า สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานกิจการนักเรียน โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด

3. ความต้องการจำเป็นของการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียน สหวิทยาเขต หอไตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ด้านการวางแผนงานกิจการนักเรียน รองลงมาคือ ด้านการบริหารงานกิจการนักเรียน และความต้องการจำเป็นต่ำที่สุด คือ ด้านการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีการดำเนินการจัดทำแผนงานเชิงกลยุทธ์ของงานยังไม่ชัดเจน ขาดรูปธรรม การดำเนินการแก้ปัญหาข้อร้องเรียนของนักเรียนล่าช้า และช่องทางการรับฟังเสียงของนักเรียนน้อย หรือเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษายังไม่แสดงให้เห็นถึงความกระตือรือร้นในการวางแผนงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วรียา สายสว่าง (2566) ที่ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาแนวทางการบริหารกิจการนักเรียนตามวงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA) สู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพสินธุ์ พบว่า ความต้องการจำเป็นปรับปรุง สูงสุดคือ การบริหารจัดการงานกิจการนักเรียน รองลงมาคือ การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และต่ำสุดคือ การประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียน

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย นำเสนอองค์ความรู้ใหม่ ดังภาพที่ 1

การบริหารงานกิจการนักเรียน	ข้อเสนอการพัฒนาการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียน
การวางแผนงานกิจการนักเรียน	จัดการประชุมเพื่อร่วมกันวิเคราะห์ และระดมความคิดเกี่ยวกับวางแผนเชิงกลยุทธ์ของงาน
การบริหารงานกิจการนักเรียน	กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบให้บุคลากรอย่างชัดเจน
การส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม	เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับนักเรียนทุกด้าน
การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	กำหนดกระบวนการดำเนินงานดูแลและช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีขั้นตอน รวมถึงกลยุทธ์และแนวทางปฏิบัติการบริหารงานด้านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
การดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตย ในโรงเรียน	ส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักรับผิดชอบหน้าที่ของตน และรู้จักหน้าที่ในฐานะพลเมืองที่ดีของสังคมประเทศชาติ
การประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียน	กำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่การพัฒนาการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียน

จากภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่การพัฒนาการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียน มีประเด็นที่ผู้บริหารสถานศึกษาสถานศึกษา ควรให้ความสำคัญ ดังนี้ 1. ด้านการวางแผนงาน กิจการนักเรียน ผู้บริหารสถานศึกษา และคณะครู ควรมีการจัดการประชุมเพื่อร่วมกันวิเคราะห์ และระดมความคิดเกี่ยวกับวางแผนเชิงกลยุทธ์ของงานกิจการนักเรียน 2. ด้านการบริหารงาน กิจการนักเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบให้บุคลากรอย่างชัดเจน เพื่อให้การบริหารงานกิจการนักเรียนเป็นรูปธรรม 3. ด้านการส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม ผู้บริหารสถานศึกษา และคณะครู ควรเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับนักเรียนทุก ด้าน เช่น การพูด การแต่งกาย การใช้ชีวิตประจำวัน เป็นต้น 4. ด้านการดำเนินงานระบบดูแล ช่วยเหลือนักเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดกระบวนการดำเนินงานดูแลและช่วยเหลือ นักเรียนอย่างมีขั้นตอน รวมถึงกลยุทธ์และแนวทางปฏิบัติการบริหารงานด้านระบบดูแล ช่วยเหลือนักเรียน 5. ด้านการดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน ผู้บริหารสถานศึกษา ส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักรับผิดชอบหน้าที่ของตน และรู้จักหน้าที่ในฐานะพลเมืองที่ดีของสังคม ประเทศชาติ และ 6. ด้านการประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียน ผู้บริหารสถานศึกษา ควรกำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้สรุปได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาสถานศึกษา จำเป็นต้องพัฒนาการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียน โดยมีการจัดการประชุมเพื่อร่วมกันวิเคราะห์ และระดมความคิดเกี่ยวกับวางแผนเชิงกลยุทธ์ของงานกิจการนักเรียน กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบให้บุคลากรอย่างชัดเจน การเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับนักเรียนทุกด้าน กำหนดกระบวนการดำเนินงานดูแลและช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีขั้นตอน รวมถึงกลยุทธ์และแนวทางปฏิบัติการบริหารงานด้านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักรับผิดชอบหน้าที่ของตน รู้จักหน้าที่ในฐานะพลเมืองที่ดีของสังคมประเทศชาติ และกำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน ส่วนข้อเสนอแนะในการวิจัย มีดังต่อไปนี้ 1. **ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย** ประกอบด้วย 1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ควรกำหนดขอบข่ายงานกิจการนักเรียนให้ชัดเจน ควรมีระบบการให้ความรู้ในบทบาทหน้าที่และกระบวนการบริหารงานกิจการนักเรียนแก่คณะกรรมการที่ปรึกษางานกิจการนักเรียนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม และ 2. โรงเรียน ควรนำผลการวิจัยไปใช้ในการวางแผนในการพัฒนาการบริหารงานกิจการนักเรียนของสถานศึกษา กำหนดนโยบายการหน้าที่ความรับผิดชอบ และกำหนดพันธกิจงานกิจการนักเรียน เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษาในสังกัด 2. **ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้** ประกอบด้วย 1. ผู้บริหารสถานศึกษาต้องตระหนักและให้ความสำคัญในเรื่องการประสานงานทำงานร่วมกับหน่วยงานที่รับผิดชอบงานเกี่ยวกับเยาวชน และประสานงานและทำงานร่วมกันอย่างต่อเนื่อง 2. ผู้บริหาร

สถานศึกษาต้องตระหนักและให้ความสำคัญในเรื่องการกำหนดขอบข่ายงานกิจการนักเรียนและจัดทำแผนปฏิบัติงานกิจการนักเรียน และวางแผนกำหนดแนวทางการส่งเสริมการจัดกิจกรรมนักเรียน โดยสนับสนุนให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผน และ 3. ผู้บริหารสถานศึกษาควรตระหนักและให้ความสำคัญในการดำเนินการจัดทำแผนงานเชิงกลยุทธ์ของงานกิจการนักเรียนเป็นลายลักษณ์อักษร และ 3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ประกอบด้วย 1. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียน สหวิทยาเขตหอไตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ และ 2. ควรศึกษาความสัมพันธ์การบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียน สหวิทยาเขตหอไตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ กับตัวแปรอื่น ๆ เช่น ประสิทธิภาพของโรงเรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน การส่งเสริมทักษะชีวิตของสถานศึกษา เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กมลศิษฐ์ ชลมนัสสรณ์. (2562). สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานกิจการนักเรียน โรงเรียนจักรคำคณาทร จังหวัดลำพูน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35. ใน การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (16 มาตรฐาน 70 ตัวบ่งชี้) เพื่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- ณัฐพร หลากสุทนต์. (2560). แนวทางการดำเนินงานกิจการนักเรียนของโรงเรียน ในจังหวัดอ่างทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- เปรมวิทย์ ทองเชื้อ. (2564). การศึกษาปัญหาการบริหารกิจการนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดนครสวรรค์. ใน การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- โรงเรียนกุดข้าวปุ้นวิทยา. (2566). รายงานผลการประเมินตนเอง (Self-Assessment Report: SAR) ปีการศึกษา 2565. อุบลราชธานี: โรงเรียนกุดข้าวปุ้นวิทยา.
- โรงเรียนเกษมสีมาวิทยาการ. (2566). รายงานผลการประเมินตนเอง (Self-Assessment Report: SAR) ปีการศึกษา 2565. อุบลราชธานี: โรงเรียนเกษมสีมาวิทยาการ.
- โรงเรียนชุมคำวิทยาการ. (2566). รายงานผลการประเมินตนเอง (Self-Assessment Report: SAR) ปีการศึกษา 2565. อุบลราชธานี: โรงเรียนชุมคำวิทยาการ.

- โรงเรียนโนนสูงวิทยาคม. (2566). รายงานผลการประเมินตนเอง (Self-Assessment Report: SAR) ปีการศึกษา 2565. อุบลราชธานี: โรงเรียนโนนสูงวิทยาคม.
- โรงเรียนมัธยมตระการพืชผล. (2566). รายงานผลการประเมินตนเอง (Self-Assessment Report: SAR) ปีการศึกษา 2565. อุบลราชธานี: โรงเรียนมัธยมตระการพืชผล.
- โรงเรียนสละ피อวิทยาการ. (2566). รายงานผลการประเมินตนเอง (Self-Assessment Report: SAR) ปีการศึกษา 2565. อุบลราชธานี: โรงเรียนสละพิอวิทยาการ.
- วริยา สายสว่าง. (2566). การพัฒนาแนวทางการบริหารกิจการนักเรียนตามวงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA) สู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคสนธิ์. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ. (2567). ข้อมูลสารสนเทศ ปีการศึกษา 2567. อุบลราชธานี: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). มาตรฐานการปฏิบัติงานโรงเรียนมัธยมศึกษา พ.ศ. 2560 (ปรับปรุง พ.ศ. 2562). กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สุรพัชร เกตุรัตน์. (2561). การบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ ราชบุรี. ใน การค้นคว้าอิสระปริญญาโทบริหารการศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- Campbell, R. F. (1977). On the nature of organizational effectiveness. San Francisco: Jassay Bass.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. Educational and Psychological Measurement, 30(3), 607-610.

สมรรถนะผู้บริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษากลุ่มเครือข่าย
สถานศึกษาที่ 17 สิรินคร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3*

COMPETENCY OF ADMINISTRATORS TO DEVELOPING THE QUALITY
OF SCHOOLS IN SIRINTHORN NETWORK 17 UNDER THE UBON
RATCHATHANI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 3

ปฏิกิรณ โปธาราม¹ และ เจริญวิษณุ สมพงษ์ธรรม²

Patikorn Potaram¹ and Charoenwit Sompongtham²

¹⁻²มหาวิทยาลัยราชธานี

¹⁻²Ratchathani University, Thailand

Corresponding Author's Email: pigpotaram@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อวิเคราะห์ความสามารถของผู้บริหารในการยกระดับคุณภาพสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายที่ 17 สิรินคร และ 2) เพื่อสำรวจการเพิ่มพูนทักษะของผู้บริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายที่ 17 สิรินคร เป็นการวิจัยแบบสำรวจประชากรใช้ในงานวิจัยประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน รองผู้อำนวยการ และครูรวมจำนวน 163 คน โดยมีผู้เข้าร่วมตอบแบบสอบถาม 157 คน คิดเป็นร้อยละ 90.13 เครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ แบบสอบถามที่มีระดับการตอบ 5 ระดับ ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นอยู่ที่ 0.964 สถิติที่นำมาช่วยในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) ความสามารถของผู้บริหารในการสนับสนุนคุณภาพของสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายที่ 17 สิรินคร โดยรวมอยู่ในระดับสูง 2) การเพิ่มพูนทักษะของผู้บริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายที่ 17 สิรินคร มีหลายด้านในการพัฒนา ได้แก่ 1) ด้านการบริหารหลักสูตรและการศึกษาที่มีมุ่งพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา จำเป็นต้องมีการปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับนโยบายการศึกษาที่เป็นอยู่ 2) ด้านการพัฒนาผู้เรียนเพื่อยกระดับคุณภาพสถานศึกษา ควรให้ความสำคัญกับการจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอต่อโครงการการศึกษา 3) ด้านการบริหารจัดการชั้นเรียนเพื่อยกระดับคุณภาพสถานศึกษา ควรมีการตรวจสอบและติดตามผลการดำเนินงานในชั้นเรียนอย่างสม่ำเสมอ 4) ด้านการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้สอดคล้องกับ

---

* Received 16 April 2025; Revised 23 May 2025; Accepted 27 May 2025

คุณภาพสถานศึกษา ควรสนับสนุนให้ครูทำการวิเคราะห์ผู้เรียนแต่ละบุคคล เพื่อให้เข้าใจถึงผู้เรียนและจุดอ่อนในการเรียนรู้ 5) ด้านภาวะผู้นำของครูเพื่อเพิ่มคุณภาพสถานศึกษา ควรมีทักษะด้านความสัมพันธ์ที่ดี มีความสามารถในการเป็นผู้นำในการดำเนินการ 6) ด้านการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ

คำสำคัญ: สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา, การพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา

Abstract

The purposes of this descriptive research were as follows:: 1) To analyze the ability of administrators to improve the quality of the institutions in the 17 Sirindhorn network group, and 2) To explore the enhancement of executive skills to develop the quality of education in the 17 Sirindhorn network group is a survey research. The population used in the research consisted of school administrators, deputy directors, and teachers, totaling 163 people, of whom 157 people, or 90.13 percent, responded to the questionnaire. The instrument used for data analysis was a questionnaire with 5 levels of response, which had a reliability value of 0.964. Statistics used to help in data analysis included frequency, percentage, mean, standard deviation, and content analysis.

The following results were found: 1) The ability of administrators to support the quality of educational institutions in the 17 Sirindhorn network group, is at a high level overall. 2) Enhancing the skills of administrators to develop the quality of learning in the 17th Sirindhorn Network Group has many aspects of development, including: 1) In terms of curriculum management and education that aims to develop the quality of educational institutions, it is necessary to adjust the curriculum to be consistent with the current educational policies. 2) In terms of learner development to improve the quality of educational institutions, importance should be given to allocating a budget sufficient for educational projects. 3) In terms of classroom management to improve the quality of the educational institution, there should be regular inspection and monitoring of classroom performance. 4) In terms of analysis, synthesis and research to develop learners in line with the quality of educational institutions, teachers should be supported in analyzing each learner in order to understand the learner and their weaknesses in learning. 5) In terms of leadership of teachers to improve the quality of educational institutions, they should have good relationship skills and be able to lead in implementation. 6) In terms of building relationships with the community for quality learning management.

Keywords: Competency of Administrators, Developing the Quality of Schools

บทนำ

สถานศึกษาเป็นสถาบันทางสังคมที่มีบทบาทสำคัญในการสร้างและพัฒนาบุคคลให้มีคุณสมบัติที่ดีสามารถมีชีวิตที่มีความสุขและพึ่งตนเองได้ ซึ่งเป็นสิ่งที่สังคมคาดหวังจากสถานศึกษาดังนั้นสถานศึกษาจึงต้องมีการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพเพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพสูงตามมาตรฐานการศึกษา โดยอิงตามหลักการประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาเช่นเดียวกับสถาบันการศึกษาของรัฐซึ่งต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวดที่ 5 ส่วน 3 มาตรา 432 โดยมีผู้บริหารสถานศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในการจัดการศึกษาและเป็นสิ่งจำเป็นต่อระบบการศึกษาของประเทศ ผู้บริหารจำเป็นต้องใช้วิธีการที่หลากหลายในการบริหารจัดการภายในสถานศึกษาเพื่อตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ข่าวสารที่มีมากมายและการแข่งขันที่ไร้พรมแดน รวมถึงวิกฤตเศรษฐกิจและทรัพยากรที่มีอยู่จำกัด ดังนั้นการบริหารต้องอาศัยสมรรถนะที่หลากหลายเพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด ในการนี้ผู้บริหารต้องมีความมองการณ์ไกล มีคุณลักษณะเป็นผู้นำ และสามารถสื่อสารที่ช่วยกระตุ้นให้บุคลากรภายในองค์กรใช้ศักยภาพอย่างเต็มที่ในงานที่ทำ เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่ดีที่สุด โดยมีทักษะด้านการบริหารเชิงกลยุทธ์ที่เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์ (พิชามญชุ์ ลาวชัย, 2562)

สมรรถนะของผู้บริหารเป็นปัจจัยสำคัญที่ชี้ให้เห็นถึงความสำเร็จในการบริหาร โดยความเข้าใจในบทบาทและหน้าที่ของผู้บริหารในสถาบันการศึกษาจะช่วยให้การจัดการศึกษาบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารจึงถือเป็นฐานที่มั่นคงสำหรับองค์กร บทบาทของผู้บริหารนั้นสัมพันธ์อย่างลึกซึ้งกับคุณภาพของสถาบันการศึกษา พร้อมทั้งมีผลกระทบต่อผลงานและวิธีการดำเนินงานของสถานศึกษาแต่ละแห่งอย่างมาก ในขณะเดียวกัน การบริหารสถานศึกษาถือเป็นภารกิจหลักที่ผู้บริหารต้องรับผิดชอบในการกำหนดวิธีการและขั้นตอนต่างๆ ในการปฏิบัติงานอย่างมีระบบ เพราะหากระบบการบริหารนี้ไม่ดี จะส่งผลกระทบต่อส่วนอื่นๆ ขององค์กร สมรรถนะของผู้บริหารเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญกลยุทธ์หนึ่งที่จะทำให้การบริหารสถานศึกษาประสบความสำเร็จ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2553) สมรรถนะหลักประจำสายงานของผู้บริหารสถานศึกษาตามกรอบแนวคิดตามแนวทางการทาง การประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553) ได้แก่ (1) การบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ (2) การพัฒนา (3) การบริหารจัดการชั้นเรียน (4) การวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน (5) ภาวะผู้นำครู (6) การสร้างความสัมพันธ์ความร่วมมือกับชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้ และแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา ตามแนวทาง

องค์ประกอบและวิธีการประเมินสถานศึกษาคุณภาพ ประกอบด้วย 3 ด้าน ดังนี้ (1) ด้านกายภาพ (2) ด้านความปลอดภัยในสถานศึกษา (3) ด้านมาตรฐานการศึกษา

จากรายงานผลการดำเนินงานของสถานศึกษาประจำปีกลุ่มเครือข่ายที่ 17 สิรินคร ซึ่งอยู่ภายใต้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 พบปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน ดังนี้ 1) คุณภาพของผู้เรียนในด้านการอ่านออกเขียนได้ยังไม่ถึง ร้อยละ 80 2) ปัญหาการสอบ RT O-NET ของนักเรียนยังไม่ผ่านเกณฑ์ตามมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ 3) ระบบการนิเทศติดตามการประเมินภายในสถานศึกษาขาดความต่อเนื่อง 4) บุคลากรยังขาดความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา 5) สถานศึกษายังไม่มีความพร้อมในการจัดมาตรฐานการศึกษาและการประกันคุณภาพสถานศึกษา (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3, 2567)

จากสภาพปัญหาดังกล่าวจึงศึกษาสมรรถนะผู้บริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาที่ 17 สิรินคร ซึ่งอยู่ภายใต้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 เป็นงานที่สอดคล้องกับบทบาทภาระหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้บริหารสถานศึกษาและเป็นข้อมูลที่ผู้บริหารต้องดำเนินการวางแผนอย่างเป็นระบบเพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่จะเป็นประโยชน์ต่อคุณภาพของผู้บริหารในการพัฒนาสมรรถนะตนเอง และเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่จะส่งเสริม และพัฒนาผู้บริหารให้มีสมรรถนะที่จะส่งผลต่อคุณภาพและมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ความสามารถของผู้บริหารในการยกระดับคุณภาพสถานศึกษาเครือข่ายที่ 17 สิรินคร ซึ่งอยู่ภายใต้สำนักงานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3
2. เพื่อสำรวจการเพิ่มพูนทักษะของผู้บริหารเพื่อยกระดับคุณภาพสถานที่เรียนเครือข่ายที่ 17 สิรินคร ซึ่งอยู่ภายใต้สำนักงานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 3

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรการวิจัยครั้งนี้ศึกษาประชากรทั้งหมด ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษาที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายที่ 17 สิรินคร ซึ่งอยู่ภายใต้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 มีจำนวน 15 โรงเรียน รวมมีประชากรทั้งสิ้น จำนวน 163 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3, 2567)

1.2 แหล่งข้อมูลที่ใช้ในสำรวจการเพิ่มพูนทักษะของผู้บริหาร ได้แก่ ผู้บริหาร

สถานศึกษา และครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายที่ 17 สิรินคร ซึ่งอยู่ภายใต้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 ที่เป็นหัวหน้ากลุ่มงานบริหารงาน 4 ฝ่าย มีจำนวน 10 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ตอน ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ประสบการณ์ทำงาน ระดับการศึกษา และขนาดของโรงเรียนที่ปฏิบัติงาน

ตอนที่ 2 สอบถามสมรรถนะของผู้บริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายที่ 17 สิรินคร เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ ระดับมากที่สุด ระดับมาก ระดับปานกลาง ระดับน้อย และระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 สอบถามการเพิ่มพูนทักษะของผู้บริหารเพื่อยกระดับคุณภาพสถานที่เรียนในเครือข่ายที่ 17 สิรินคร ซึ่งอยู่ภายใต้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 3 เป็นข้อคำถามปลายเปิด

3. การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 ศึกษาเอกสารวิเคราะห์เกี่ยวกับแนวคิดสมรรถนะของผู้บริหาร แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามแนวทางการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน แล้วรวบรวมรายละเอียดเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามเพื่อการวิจัย

3.2 กำหนดรูปแบบและโครงสร้างของเนื้อหาของแบบสอบถามในแต่ละขั้นตอน โดยในแต่ละขั้นตอนครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับสมรรถนะของผู้บริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา

3.3 สร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับสมรรถนะผู้บริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายที่ 17 สิรินคร ประกอบด้วย 6 ด้าน ได้แก่ 1) การบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา 2) การพัฒนาผู้เรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา 3) การบริหารบริหารจัดการชั้นเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา 4) การวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียนตามคุณภาพของสถานศึกษา 5) ภาวะผู้นำครูเพื่อพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา 6) การสร้างความสัมพันธ์ความร่วมมือกับชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้ตามคุณภาพของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษา รวมข้อคำถามทั้งหมด 50 ข้อ แบบสอบถามมีลักษณะแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) 5 ระดับ กำหนดค่าของระดับปฏิบัติงาน ของ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

3.4 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อพิจารณาตรวจแก้ไขเนื้อหาและสำนวนภาษาที่ใช้ความถูกต้องและความเหมาะสมของแบบสอบถามแล้วนำไปปรับปรุงแก้ไข

3.5 นำแบบสอบถามที่ผ่านอาจารย์ที่ปรึกษาแก้ไขแล้ว เสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา จำนวนผู้เชี่ยวชาญ 3 โดยให้ผู้เชี่ยวชาญวิเคราะห์หาความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างนิยามศัพท์กับข้อคำถาม (Index of Item Objective Congruence: IOC) มีค่าตั้งแต่ .67-1.00

2.3 นำแบบสอบถามที่แก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้ที่ไม่ใช่ประชากรที่ศึกษา จำนวน 30 คน แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ด้วยการหาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (r) โดยการหาค่าความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Item-Total Correlation) โดยใช้สูตรของ Pearson มีค่าตั้งแต่ 0.397-0.83 และหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของ Cronbach มีค่าเท่ากับ .964

2.4 ปรับปรุงแบบสอบถามให้มีความสมบูรณ์ แล้วนำไปเก็บข้อมูล

3.การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ขอนหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากมหาวิทยาลัยราชธานี โดยนำส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เสนอต่อผู้อำนวยการสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายที่ 17 สิรินคร เพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามจำนวน 163 ฉบับ

3.2 ตรวจสอบแบบสอบถามที่ได้รับคืนมา จำนวน 157 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 90.13 และทำการบันทึกคะแนน แล้วนำไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

3.3 ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ ปีการศึกษา 2567

4.การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

4.2 วิเคราะห์สมรรถนะผู้บริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายที่ 17 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าเฉลี่ย μ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน σ นำไปแปลผลโดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์ค่าเฉลี่ย 5 ระดับ ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

ค่าเฉลี่ย

ความหมาย

4.51–5.00 สมรรถนะผู้บริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด

3.51–4.50 สมรรถนะผู้บริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก

2.51–3.50 สมรรถนะผู้บริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง

1.51–2.50 สมรรถนะผู้บริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา อยู่ในระดับน้อย

1.00–1.50 สมรรถนะผู้บริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา อยู่ในระดับน้อยที่สุด

5.ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ประสบการณ์ทำงาน ระดับการศึกษา และขนาดของโรงเรียนที่ปฏิบัติงาน มีผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 157 คน คิดเป็น 90.13% วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย ตามตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ความถี่และร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
ประสบการณ์ทำงาน		
ต่ำกว่า 5 ปี	65	41.40
5-10 ปี	46	29.30
10-15 ปี	38	24.20
20 ปีขึ้นไป	8	5.10
รวม	157	100.00
ระดับการศึกษา		
ปริญญาตรี	119	75.80
สูงกว่าปริญญาตรี	38	24.20
รวม	157	100.00
ขนาดโรงเรียน		
ขนาดเล็ก	35	22.30
ขนาดกลาง	82	52.23
ขนาดใหญ่	40	25.47
รวม	157	100.00

จากตารางที่ 1 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 157 คน คิดเป็นร้อยละ 90.13 จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน ได้แก่ (1) ต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 41.40 (2) 5-10 ปี จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 29.30 (3) 10-15 ปี จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 24.20 (4) 20 ปีขึ้นไป จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 5.10 จำแนกตามระดับการศึกษา ได้แก่ ระดับปริญญาตรี จำนวน 119 คน คิดเป็นร้อยละ 75.80 และระดับสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 38 คน

คิดเป็นร้อยละ 24.20 และจำแนกตามขนาดโรงเรียน ได้แก่ ขนาดเล็กจำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 22.30 ขนาดกลางจำนวน 82 คน คิดเป็นร้อยละ 52.23 ขนาดใหญ่จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 25.47

2. ผลการศึกษาตอนที่ 2 สมรรถนะของผู้บริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาที่ 17 สิรินครซึ่งอยู่ภายใต้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ย μ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน σ จำแนกโดยรวมและรายด้าน ตามตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับสมรรถนะผู้บริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา

สมรรถนะผู้บริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา	μ	σ	ระดับสมรรถนะ
1. การบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา	4.50	0.50	มาก
2. การพัฒนาผู้เรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา	4.46	0.58	มาก
3. การบริหารจัดการชั้นเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา	4.51	0.50	มากที่สุด
4. การวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา	4.47	0.55	มาก
5. ภาวะผู้นำครูเพื่อพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา	4.51	0.50	มากที่สุด
6. การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้ตามคุณภาพสถานศึกษา	4.54	0.50	มากที่สุด
รวม	4.50	0.52	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า สมรรถนะของผู้บริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาที่ 17 สิรินคร ซึ่งอยู่ภายใต้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.50$, $\sigma = 0.52$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ (1) ด้านการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้ตามคุณภาพสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด (2) ด้านภาวะผู้นำครูเพื่อพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด และ (3) ด้านการบริหารจัดการชั้นเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด (4) ด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก (5) ด้านการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก (6) ด้านการพัฒนาผู้เรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

2. ผลสำรวจการเพิ่มพูนทักษะของผู้บริหารเพื่อยกระดับคุณภาพสถานที่เรียนในเครือข่ายที่ 17 สิรินคร ซึ่งอยู่ภายใต้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 ดังนี้

2.1 การบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา ผู้บริหารควรปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนตามนโยบายการศึกษาในปัจจุบัน และผู้บริหาร ควรนิเทศ ติดตามและประเมินผลพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง

2.2 การพัฒนาผู้เรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา ผู้บริหารควรจัดสรรงบประมาณต่อโครงการในการจัดการเรียนการสอนให้เพียงพอ และผู้บริหารต้องกำหนดนโยบายการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ ส่งเสริมความเป็นเลิศและให้กำลังใจแก่ครูผู้สอน

2.3 การบริหารจัดการชั้นเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา ผู้บริหารมีการนิเทศ ติดตามประเมินผลของการจัดชั้นเรียนสม่ำเสมอ และผู้บริหารมีการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีใหม่ๆในการบริหารชั้นเรียนอย่างเป็นระบบ

2.4 การวิเคราะห์ สังเคราะห์และวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียนตามคุณภาพสถานศึกษา ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล เพื่อให้รู้จักผู้เรียนและข้อบกพร่องในการเรียนรู้แล้วนำมากำหนดการวิจัยผู้เรียน และผู้บริหารมีการอบรมพัฒนาแนวทางการวิจัยของผู้เรียนตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในการพัฒนาการเรียนการสอน

2.5 ภาวะผู้นำครูเพื่อพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา ผู้บริหารต้องมีความสามารถในการพิจารณาตัดสินใจได้รวดเร็ว ถูกต้องแน่นอน กล้าได้กล้าเสีย และผู้บริหารมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีเป็นผู้นำในการปฏิบัติงาน มีน้ำใจ ให้คำแนะนำครูได้เสมอ

2.6 การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้ตามคุณภาพสถานศึกษา ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนสม่ำเสมอ และเพื่อให้ครูได้นำความรู้ที่ได้มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน

อภิปรายผล

ขออภิปรายผลในประเด็นสำคัญ ดังนี้

1. สมรรถนะของผู้บริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายที่ 17 สิรินคร ซึ่งอยู่ภายใต้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจาก ผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาที่ 17 สิรินคร เป็นผู้ที่มีสมรรถนะในด้านการบริหารจัดการที่รอบรู้ มีความรู้ความสามารถ ทักษะ และคุณลักษณะที่เป็นตามองค์ประกอบของสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ รัชนิกร แสงสว่าง (2564) ได้ศึกษาสมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานีเขต 2 พบว่า สมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีเขต 2 ด้านการทำงาน

เป็นทีมโดยรวมอยู่ในระดับมาก

2 การเพิ่มพูนทักษะของผู้บริหารเพื่อยกระดับคุณภาพสถานที่เรียนในเครือข่ายที่ 17 สิรินคร ซึ่งอยู่ภายใต้สำนักงานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 พบว่ามีแนวทางการเพิ่มพูนทักษะ ดังนี้ 1) ผู้บริหารควรปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนตามนโยบายการศึกษาในปัจจุบัน ให้สอดคล้องกับบริบทสถานศึกษาตามความสนใจของผู้เรียน สอดคล้องกับ สักกัญญา จัตตุรงค์ และอภิชาติ เสนะนันท์ (2559) ได้กล่าวว่า การดำเนินการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา และด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาตามลำดับ 2) ผู้บริหารควรจัดสรรงบประมาณต่อโครงการในการจัดการเรียนการสอนให้เพียงพอ และกำหนดนโยบายการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับ สมบัติ อารังธัญวงศ์ (2558) กล่าวว่าโรงเรียนขนาดเล็กงบประมาณไม่พอเพียงสำหรับการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ เพราะโรงเรียนจะได้งบประมาณตามจำนวนหัวของนักเรียน เมื่อจำนวนนักเรียนน้อยงบประมาณที่ได้รับก็น้อยตามไปด้วย 3) ผู้บริหารมีการ นิเทศ ติดตาม ประเมินผลของการจัดชั้นเรียนสม่ำเสมอ มีการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีใหม่ๆในการบริหารชั้นเรียนอย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับ วิชุดา จุ้ยนุ่ม (2564) การบริหารจัดการชั้นเรียนแบบบูรณาการเชิงสร้างสรรค์ในศตวรรษที่ 21 สรุปผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่เอื้ออำนวยให้การบริหารจัดการชั้นเรียนของแต่ละโรงเรียนประสบความสำเร็จได้นั้น คือ นับตั้งแต่คุณภาพของครูที่เป็นสิ่งสำคัญในการออกแบบการจัดการเรียนการสอนการนำเทคนิคการสอนที่หลากหลาย 4) ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล เพื่อให้รู้จักผู้เรียนและข้อบกพร่องในการเรียนรู้ แล้วนำมากำหนดการวิจัยผู้เรียน สอดคล้องกับ ดารณี เอื้อชนะจิต (2561) การวิเคราะห์ผู้เรียนและการทบทวนบทเรียนที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สรุปผลการวิจัย พบว่า ความพร้อมด้านความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ของผู้เรียนมีความสัมพันธ์กับผลการวิเคราะห์ผู้เรียนและการทบทวนบทเรียนที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 5) ผู้บริหารมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี เป็นผู้นำในการปฏิบัติงาน มีน้ำใจ ให้คำแนะนำครูได้เสมอมีความสามารถในการพิจารณาตัดสินใจได้รวดเร็ว ถูกต้องแน่นอน กล้าได้กล้าเสีย สอดคล้องกับ ปณิณีน จันภักดี (2565) ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 ผลการวิจัย พบว่า พฤติกรรมที่ส่งเสริมให้บุคลากรตั้งเป้าหมายด้วยตนเองมีการแสดงออกถึงการพัฒนาในตนเองของบุคลากรด้วยการให้รางวัล ยกย่อง ชมเชย สนับสนุนบุคลากรให้รางวัลตนเอง 6) ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนสม่ำเสมอ และเพื่อให้ครูได้นำความรู้ที่ได้มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน สอดคล้องกับ ชีวรัตน์ ไชยสิทธิ์ (2560) การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนพระแสงวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนเปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วม ในการกำหนด

นโยบายแผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียน ซึ่งทำให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนและปฏิบัติกิจกรรมที่สำคัญต่าง ๆ ที่โรงเรียน

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง สมรรถนะผู้บริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายที่ 17 สิริรินธร ซึ่งอยู่ภายใต้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 ผู้วิจัยสรุปดังนี้

1. สมรรถนะผู้บริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายที่ 17 สิริรินธร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. การเพิ่มพูนทักษะของผู้บริหารเพื่อยกระดับคุณภาพสถานศึกษาที่เรียนในเครือข่ายที่ 17 สิริรินธร มีดังนี้ การบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา ควรปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนตามนโยบายการศึกษาในปัจจุบัน การพัฒนาผู้เรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา ควรจัดสรรงบประมาณต่อโครงการในการจัดการเรียนการสอนให้เพียงพอ การบริหารจัดการชั้นเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา ต้องมีการนิเทศติดตามประเมินผลของการจัดชั้นเรียนสม่ำเสมอ และมีการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ ในการบริหารชั้นเรียนอย่างเป็นระบบ การวิเคราะห์ สังเคราะห์และวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียนตามคุณภาพสถานศึกษา ควรส่งเสริมให้ครูวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล เพื่อให้รู้จักผู้เรียนและข้อบกพร่องในการเรียนรู้แล้วนำมากำหนดการวิจัยผู้เรียน ภาวะผู้นำครูเพื่อพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา ต้องมีความสามารถในการพิจารณาตัดสินใจได้รวดเร็ว ถูกต้องแน่นอน กล้าได้กล้าเสีย และผู้บริหารมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี เป็นผู้นำในการปฏิบัติงาน มีน้ำใจ ให้คำแนะนำครูได้เสมอ การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้ตามคุณภาพสถานศึกษา ควรส่งเสริมให้ครูเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนสม่ำเสมอ และเพื่อให้ครูได้นำความรู้ที่ได้มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 นำผลการวิจัยไปพัฒนาอบรมปฏิบัติการให้กับผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัด เพื่อให้เป็นผู้บริหารที่มีสมรรถนะในตนเองเพื่อพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบัน

1.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 นำผลการวิจัยที่เกี่ยวกับสมรรถนะของผู้บริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา ไปเป็นข้อมูลสารสนเทศในการพัฒนาให้เป็นแนวทางการกำหนดนโยบายและการวางแผนกลยุทธ์ในการปฏิบัติงาน เสริมสร้างการพัฒนาสมรรถนะในการอบรมผู้บริหาร รวมถึงสร้างความตระหนักให้ผู้บริหารนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทและสถานศึกษาของตนเองให้มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติของผู้บริหารสถานศึกษา

2.1 ด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา ผู้บริหารควรจัดหาวัสดุอุปกรณ์สื่อการเรียนการสอนให้เพียงพอและเหมาะสมกับการจัดการเรียนรู้

2.2 ด้านการพัฒนาผู้เรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา ผู้บริหารควรส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (3R 8C) ให้เพิ่มมากขึ้น

2.3 ด้านการบริหารจัดการชั้นเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา ผู้บริหารควรส่งเสริมและปรับปรุงการจัดชั้นเรียนที่มีบรรยากาศเอื้อต่อการเรียนรู้และมีความปลอดภัย

2.4 ด้านการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการวิจัยผู้เรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา ผู้บริหารควรส่งเสริมแนะนำให้ครูวิเคราะห์ผู้เรียนรายบุคคลด้วยการจัดกิจกรรมต่างๆตามหน่วยการเรียนรู้เพื่อให้รู้จักผู้เรียน

2.5 ด้านภาวะผู้นำครูเพื่อพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะการเป็นนักรบวิตรกร

2.6 ด้านการสร้างความสัมพันธ์ความร่วมมือกับชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้ตามคุณภาพสถานศึกษา ผู้บริหารให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนและการจัดการเรียนรู้ที่เป็นนวัตกรรมใหม่ๆเพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะการเป็นนักรบวิตรกร

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากการศึกษาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายที่ 17 สิรินคร ซึ่งอยู่ภายใต้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 ผู้วิจัยได้พบปัญหาในแต่ละด้านซึ่งเป็นข้อมูลแนวทางในการทำการศึกษาค้างต่อไป ดังนี้

3.1 ควรศึกษาสมรรถนะผู้บริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาที่ 17 สิรินคร ด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อให้ผลการวิจัยเป็นเชิงประจักษ์และสามารถนำไปพัฒนาการวิจัยในครั้งต่อไป

3.2 ควรศึกษาปัญหาการเพิ่มพูนทักษะของผู้บริหารเพื่อยกระดับคุณภาพสถานที่เรียนในเครือข่ายที่ 17 สิรินคร ด้วยการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพควบคู่กันไปเพื่อให้ทราบถึงปัญหาและแนวทางในการแก้ปัญหาที่แท้จริงพร้อมที่จะสามารถนำไปกำหนดเป็นแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหาร และวิธีการบริหารงานให้ถูกต้องพร้อมให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- ดารณี เอื้อชนะจิต. (2557). การวิเคราะห์ผู้เรียนและการทบทวนบทเรียนที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- ธีรรัตน์ ไชยสิทธิ์. (2560). การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนพระ

- แสงวิทยาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11. ใน งานนิพนธ์
ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 10). สุวีริยาสาส์น.
- ปณิณ จันภักดี. (2565). ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารกับประสิทธิผลของสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2. ใน วิทยานิพนธ์
ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พิชามญช์ ลาวชัย. (2562). สมรรถนะของผู้บริหารกับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา
สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม. ใน วิทยานิพนธ์
ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- รัชนิกร แสงสว่าง. (2564). สมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษา ปทุมธานี เขต 2. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัย
เทคโนโลยีราชมงคล ธัญบุรี.
- วิชุดา จั๋นอุ่น. (2564). การบริหารจัดการชั้นเรียนแบบบูรณาการเชิงสร้างสรรค์ในศตวรรษที่
21. วารสารสมาคมพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย (สพบท.), 3(4),
57–66.
- สมบัติ อารังธัญวงศ์. (2555). นโยบายสาธารณะแนวความคิดการวิเคราะห์ และกระบวนการ
(พิมพ์ครั้งที่ 25). สำนักพิมพ์สมาธรรม.
- สุกัญญา จัตุรงค์ และอภิชาติ เลนะนันท์. (2559). การบริหารหลักสูตรที่ส่งผลต่อคุณภาพของ
ผู้เรียนโรงเรียนสังกัดสำนักบริหารงาน การศึกษาพิเศษภาคใต้ กลุ่ม 7.วารสารวิชาการ
มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ, 2(1),1473-1487.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2553). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ
พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553. สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ
พ.ศ.2542 และที่แก้ไข. เพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553. สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3. (2566). รายงานผลการ
ดำเนินงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2566. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3. เรียกใช้เมื่อ 15 ตุลาคม 2567 จาก
<https://www.ubon3.go.th/pages/index.php>

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหาร
ส่วนตำบลโนนทัน อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู*
PUBLIC PARTICIPATION IN LOCAL DEVELOPMENT OF NONTHAN
SUBDISTRICT ADMINISTRATIVE ORGANIZATION, MUEANG
NONG BUA LAMPHU DISTRICT, NONG BUA LAMPHU PROVINCE

พิชัยรัฐ หมื่นด้วง¹ และ นัสพงษ์ กลิ่นจำปา²

Pichairath Meunduang And Natsaphong Klnchampa ²

¹⁻²วิทยาลัยพิจญ์บัณฑิต

¹⁻²Pitchayabundit College. Thailand.

Corresponding Author's Email: nuspong.ggg@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วน 2) เพื่อเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นที่จำแนกตามเพศ และระดับการศึกษา และ 3) เสนอแนะแนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้คือ ประชาชนในตำบลโนน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาโร ยามาเน ได้จำนวน 372 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถาม ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.815 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือสถิติพรรณนาได้แก่ จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสำหรับข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง สถิติเชิงอนุมานได้แก่ T-test และ F-test

ผลการวิจัยพบว่า

1) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล รองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ 2) ผลการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น จำแนกตามเพศ และระดับการศึกษา โดยภาพรวมประชาชนที่มีเพศ และระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น ไม่แตกต่างกัน และ 3) ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชน ได้แก่ จัดเวทีหรือประชุมให้ประชาชนได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นและเสนอความคิดเห็นต่อโครงการหรือแผนพัฒนา เช่น การจัดประชุมประชาชนในระดับตำบล การประชุมสาธารณะ

---

* Received 2 May 2025; Revised 23 May 2025; Accepted 27 May 2025

คำสำคัญ : การมีส่วนร่วมของประชาชน, การพัฒนาท้องถิ่น, องค์การบริหารส่วนตำบล

ABSTRACT

This research aimed to study 1) the participation of the people in the local development of the local administrative organization, 2) to compare the level of public participation in local development classified by gender and education level, and 3) to suggest guidelines for developing public participation in local development. The sample group in this research was the people in Non Sub-district. The sample size was determined using Taro Yamane's formula, resulting in 372 people. The instrument used for data collection was a questionnaire. The reliability of the questionnaire was 0.815. The statistics used for data analysis were descriptive statistics, including numbers, percentages, means, and standard deviations for general data of the sample group. Inferential statistics were T-test and F-test.

The research results found that:

1) The public participation in local development is at a high level overall. When considering each aspect, it was found that the aspect with the highest average value is participation in evaluation, followed by participation in operations, and the aspect with the lowest average value is participation in receiving benefits. 2) The results of the comparison of the level of public participation in local development classified by gender and education level show that overall, people of different genders and education levels have no different participation in local development. 3) Suggestions for developing public participation include organizing forums or meetings to give people the opportunity to express their opinions and provide feedback on projects or development plans, such as organizing public meetings at the sub-district level, public meetings.

Keywords: Public participation, local development, subdistrict administrative organization

บทนำ

การเข้าร่วมของประชาชนได้รับการยอมรับในระดับสากลว่าเป็นหลักการที่มีความสำคัญ ในขณะเดียวกันก็เป็นประเด็นสำคัญที่คนในสังคมไทยสนใจเพื่อที่จะผลักดันการเมืองไปสู่ระบบประชาธิปไตยที่มีการมีส่วนร่วมตามแนวทางธรรมาภิบาล ดังนั้นหน่วยงานภาครัฐจะต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนและกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกประเภทร่วมรับรู้ ระดมความคิดเห็น และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเพื่อสร้างความโปร่งใส พร้อมทั้งยกระดับคุณภาพในการตัดสินใจของภาครัฐให้ดียิ่งขึ้น และทุกฝ่ายในภาคราชการจะรับรองว่าดีต่อกัน การผลักดันการบริหารราชการในรูปแบบที่มีส่วนร่วมถือว่าเป็นอีกหนึ่งเงื่อนไข และเป็นกุญแจสำคัญที่ช่วยให้ระบบราชการประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพในการตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนและเพื่อความสุขของประชาชนเนื่องจากกระบวนการที่มีส่วนร่วมถือเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้ระบบราชการมีพลังในการพัฒนาประเทศอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายหลักของการพัฒนาราชการในยุคปัจจุบัน ที่มีลักษณะเป็นราชการแบบเปิด การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของภาคราชการที่มาจากหลายภาคส่วนในสังคม ซึ่งโดยเฉพาะจะมีประชาชนที่เป็นผู้มีส่วนได้เสียและชุมชนท้องถิ่นจะทำให้เจ้าหน้าที่รัฐมีโอกาสใกล้ชิดกับประชาชน รับรู้ถึงความต้องการและปัญหาที่แท้จริง และลดความตึงเครียดหรือความขัดแย้ง ยังเป็นการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ที่กระตุ้นให้ประชาชนร่วมคิดและร่วมตัดสินใจในหัวข้อที่เกี่ยวข้องกับสาธารณะ ซึ่งเป็นหน้าที่ที่หน่วยงานภาคราชการจำเป็นต้องทำให้เกิดขึ้น หลักการที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนเริ่มต้นขึ้นจากการเรียนรู้จากความสำเร็จในการพัฒนาชุมชนชนบท ที่ไม่ให้ความสำคัญกับการเข้าร่วมของประชาชนและการพัฒนาที่ยั่งยืนร่วมกับความคิดของนักวิชาการทั้งในชาติและระดับนานาชาติว่าด้วยการมีส่วนร่วมของประชาชน ทำให้การพัฒนาในทศวรรษที่ผ่านมาเน้นประชาชนในชุมชนเป็นจุดเน้นที่สำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนา และการมีส่วนร่วมของประชาชนจึงถือเป็นหัวข้อหลักในการพัฒนาชุมชน ตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 6 เป็นต้นมา ได้มีการกำหนดหลักการที่ชัดเจนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้แล้ว (อรพินท์ สฟโชคชัย, 2550)

การพัฒนาชุมชนจะมีประสิทธิภาพและผลลัพธ์มากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับกระบวนการที่ประชาชนมีส่วนร่วม ประชาชนจะมีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมมากน้อยเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับบทบาทขององค์กรที่ดูแลท้องถิ่นรวมถึงความรู้ ความสามารถ และความรับผิดชอบของประชาชน เมื่อการพัฒนาชุมชนมีการมีส่วนร่วมจากประชาชน จะนำไปสู่การบริหารจัดการที่มีธรรมาภิบาล หากประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารตนเองมาก โครงการและกิจกรรมในการพัฒนาชุมชนก็จะสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ดียิ่งขึ้น ส่งผลให้เกิดพลังและความสำเร็จตามที่ตั้งใจไว้ การพัฒนาชุมชนจะดำเนินไปอย่างรวดเร็ว นำพาความเจริญรุ่งเรืองมาสู่ประเทศชาติ (สุนตลีลักษณ์ ยกเทพ, 2560)

องค์การบริหารส่วนตำบลโนนทัน ตั้งอยู่ในเขตการปกครองของ อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู ประกอบไปด้วย 10 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 1 บ้านโนนทัน, หมู่ที่ 2 บ้านโนนทอง, หมู่ที่ 3 บ้านโคกสวรรค์, หมู่ที่ 4 บ้านถ้ำกลองเพล, หมู่ที่ 5 บ้านอ่างบุรพา, หมู่ที่ 6 บ้านห้วยเตือ, หมู่ที่ 7 บ้านภูพานคำ, หมู่ที่ 8 บ้านหนองบัวเหนือ หมู่ที่ 9 บ้านห้วยเตือเหนือ หมู่ที่ 10 บ้านห้วยเตือพัฒนาจำนวนประชากรในเขต องค์การบริหารส่วนตำบลโนนทัน 6,179 คน และจำนวนหลังคาเรือน 1,260 หลังคาเรือน ตามแผนพัฒนาของ องค์การบริหารส่วนตำบลโนนทัน (พศ.2556 -2560) มียุทธศาสตร์ที่จะดำเนินการ 9 ยุทธศาสตร์ จำนวนโครงการ 26 โครงการ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามแผนพัฒนาดังกล่าวองค์การบริหารส่วนตำบลโนนทัน มีความจำเป็นที่จะต้องแสวงหาความร่วมมือจากประชาชนทุกภาคส่วน (องค์การบริหารส่วนตำบลโนนทัน, 2567)

จากความสำคัญดังกล่าวนำไปสู่ความสนใจในการศึกษาวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนทัน อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู ผลการวิจัยที่ได้จะเป็นข้อมูลในการพัฒนาการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของตน และเป็นข้อมูลของฝ่ายบริหารในการกำหนดนโยบายให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนเพื่อพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลโนนทันให้เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้นไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนทัน อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนทัน อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู จำแนกตามเพศ และระดับการศึกษา
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนทัน อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู

สมมติฐานการวิจัย

1. ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนทัน อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู แตกต่างกัน
2. ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนทัน อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู แตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ขอบเขตด้านประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไปอาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโนนทัน อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู จำนวน 5,334 คน (องค์การบริหารส่วนตำบลโนนทัน, 2567)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ประชาชนอายุ 18 ปีขึ้นไปในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโนนทัน อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Taro Yamane (1973) และการกำหนดความคลาดเคลื่อน 5% ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 372 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่สร้างขึ้นจากกรอบแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนทัน อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู โดยแบบสอบถามที่สร้างขึ้นแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ และระดับการศึกษา ซึ่งเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนทัน อำเภอเมืองหนองบัวลำภู ประกอบด้วย 4 ด้าน ของ Cohen and Uphoff (1980) สำหรับตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ข้อคำถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ

ตอนที่ 3 เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้ให้ข้อเสนอแนะ แนวทางเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนทัน อำเภอเมืองหนองบัวลำภู ซึ่งสามารถตอบได้อย่างอิสระ เป็นลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบปลายเปิด (Open-ended)

3. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือแบบสอบถาม

1. ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนทัน อำเภอเมืองหนองบัวลำภู เพื่อกำหนดกรอบเนื้อหาในการสร้างแบบสอบถาม

2. จัดทำแบบสอบถามที่ประกอบด้วยคำถามที่ต้องการเพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย ให้ครบถ้วนและครอบคลุมเนื้อหา

3. ผู้วิจัยทำการตรวจสอบเครื่องมืออีกครั้งหนึ่งในขั้นตอนนี้ตรวจสอบความครอบคลุมของเนื้อหา ความเข้าใจของภาษา ความเข้าใจตรงกันของคำถาม

4. นำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบ และนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญประเมินความสอดคล้องของข้อคำถาม (IOC) โดยผู้เชี่ยวชาญมีจำนวน 3 ท่าน และนำเครื่องมือที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญมาหาค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม (Content Validity) โดยคำนวณหาค่า IOC โดยคัดเลือกข้อที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.67 เป็นต้นไป เป็นข้อที่นำไปใช้ได้

5. นำแบบสอบถามที่ได้จากการปรับปรุงแก้ไขของผู้เชี่ยวชาญ ไปทดลองใช้ (Try out) กับประชาชนอายุ 18 ปีขึ้นไปในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองภัยศูนย์ อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู จำนวน 30 คน

6. วิเคราะห์แบบสอบถาม โดยวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ ด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัค (Cronbach's Alpha Coefficient)

7. นำเครื่องมือที่ปรับปรุงแก้ไขสมบูรณ์แล้วไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ขออนุญาตจากวิทยาลัยพณิชยบัณฑิต ถึงผู้นำในแต่ละชุมชนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลโนนทัน อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู เพื่อขออนุญาตในการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยจากประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งอายุตั้งแต่ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป

2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามซึ่งได้จัดเตรียมไว้แล้วนำไปส่งให้กับกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเองตามที่ได้นัดหมายไว้แล้ว เพื่อแนะนำตัวพร้อมชี้แจงวัตถุประสงค์และประโยชน์ของการวิจัย ขออนุญาตเก็บข้อมูล แจกแบบสอบถามการวิจัยและขอรับกลับในวันเดียวกันด้วยตนเอง

3. นำแบบสอบถามที่ได้รับมาตรวจสอบความสมบูรณ์ ความถูกต้อง และลงรหัสเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้สถิติความถี่ (Frequency) และร้อยละ (percentage)

2. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนทัน อำเภอเมืองหนองบัวลำภู โดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) นำค่าเฉลี่ยไปเทียบกับเกณฑ์ตามแนวคิดของ Best, J. W. (1997)

3. วิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนทัน อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู จำแนกตามเพศ โดยใช้สถิติ t-test สำหรับเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปรอิสระ 2 กลุ่ม และวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การ

บริหารส่วนตำบลโนนทัน อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู จำแนกตามระดับการศึกษา โดยใช้สถิติ One-way ANOVA สำหรับเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปรอิสระที่มี 3 กลุ่มขึ้นไป หากพบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 จะทำการทดสอบ ความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีการทดสอบของ ตามวิธีของเชฟเฟ (Scheffe's method)

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 207 คน คิดเป็นร้อยละ 55.65 และผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 120 คน คิดเป็นร้อยละ 32.26

ตารางที่ 1 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนทัน อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู โดยภาพรวม

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของ องค์การบริหารส่วนตำบลโนนทัน อำเภอเมือง หนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	3.60	0.65	มาก
2. ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	3.65	0.69	มาก
3. ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	3.38	0.8	ปานกลาง
4. ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล	3.68	0.46	มาก
รวม	3.58	0.43	มาก

2. จากตารางที่ 1 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนทัน อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.58$) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ($\bar{X} = 3.68$) รองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ($\bar{X} = 3.65$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ($\bar{X} = 3.38$) และวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็นแต่ละด้านได้ดังนี้

2.1 ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.60$) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 7. ท่านมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลและแผนประจำปี ($\bar{X} = 4.05$) รองลงมา คือ ข้อ 9. ท่านมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนโครงการแก้ไขปัญหาเสพติดในชุมชน ($\bar{X} = 3.96$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อย

ที่สุด คือ ข้อ 1. ท่านมีส่วนร่วมประชุมเพื่อนนำเสนอเรื่องต่าง ๆ ที่มีความจำเป็นในการพัฒนาชุมชน ($\bar{X} = 3.19$)

2.2 ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.65$) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 20. ท่านมีส่วนร่วมในโครงการก่อสร้างที่องค์การบริหารส่วนตำบลโนนทัน ได้ดำเนินการ ($\bar{X} = 3.95$) รองลงมา คือ ข้อ 15. ท่านร่วมกำหนดแนวทางพัฒนา เพื่อลดปัญหาของหมู่บ้าน ($\bar{X} = 3.72$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อ 12. ท่านมีส่วนร่วมสนับสนุนทรัพยากรเงินทองเพื่อใช้ในการทำกิจกรรมพัฒนาชุมชน ($\bar{X} = 3.46$)

2.3 ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.38$) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 24. องค์การบริหารส่วนตำบลโนนทัน ได้ร่วมกับประชาชนจัดทำโครงการหรือกิจกรรมที่เกี่ยวกับงาน ด้านการแก้ไขปัญหาความยากจนเช่น การส่งเสริมอาชีพและการฝึกอบรมอาชีพให้กับประชาชน ($\bar{X} = 3.49$) รองลงมา คือ ข้อ 26. องค์การบริหารส่วนตำบลโนนทัน ได้ร่วมกับประชาชนจัดทำโครงการที่เกี่ยวกับงานด้านโครงสร้างพื้นฐานเช่น ถนน ไฟฟ้าประปาให้กับประชาชนในท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.44$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อ 28. ท่านได้ประโยชน์จากการดำเนินโครงการเกี่ยวกับการสร้างถนน ระบบไฟฟ้า ศาลาอเนกประสงค์ เป็นต้น ($\bar{X} = 3.23$)

2.4 ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.68$) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 35. ประชาชนมีส่วนร่วมในการสำรวจความพึงพอใจของการปฏิบัติงาน ($\bar{X} = 4.30$) รองลงมา คือ ข้อ 37. องค์การบริหารส่วนตำบลโนนทัน มีการใช้ระบบสารสนเทศเพื่อการวางแผนและประเมินผลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (e-plan) ($\bar{X} = 4.09$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อ 40. ท่านมีโอกาสแสดงความคิดเห็นหรือคัดค้านในกรณีที่เห็นว่าองค์การบริหารส่วนตำบลโนนทัน ได้ดำเนินโครงการหรือกิจกรรมที่มีผลกระทบและเกิดปัญหา ($\bar{X} = 2.87$)

3. ผลการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนทัน อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู จำแนกตามเพศ และระดับการศึกษา โดยภาพรวม พบว่า โดยภาพรวมประชาชนที่มีเพศ และระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนทัน อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู ไม่แตกต่างกัน

4. ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนทัน อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู

จากข้อคำถามปลายเปิดในแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนทัน อำเภอ

เมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู มีผู้ให้ข้อเสนอแนะ จำนวน 24 คน ซึ่งผู้วิจัยได้สรุปและแบ่งออกเป็นประเด็นข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. จัดเวทีหรือประชุมให้ประชาชนได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นและเสนอความคิดเห็นต่อโครงการหรือแผนพัฒนา เช่น การจัดประชุมประชาชนในระดับตำบล การประชุมสาธารณะ

2. ใช้เทคโนโลยีในการสร้างแพลตฟอร์มที่สามารถให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

3. สร้างเว็บไซต์หรือแอปพลิเคชันที่ให้ประชาชนสามารถเข้าร่วมโหวตหรือเสนอความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาท้องถิ่น

4. กำหนดแผนพัฒนาตำบล หรือแผนการใช้จ่ายงบประมาณ โดยให้ประชาชนสามารถร่วมเสนอแนะและปรับปรุงแผนตามความต้องการของชุมชน

5. สร้างกลไกที่ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน เช่น การมีตัวแทนจากประชาชนเข้าร่วมในคณะกรรมการพิจารณาโครงการต่าง ๆ หรือการจัดตั้งคณะกรรมการร่วมกับผู้นำชุมชนในการประเมินผลโครงการ

6. การจัดประชุมชุมชนเพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าใจในวัตถุประสงค์และผลประโยชน์ของโครงการต่างๆ

7. เผยแพร่ข้อมูลผ่านช่องทางออนไลน์ เช่น Facebook หรือเว็บไซต์ของ อบต. เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลได้สะดวกและรวดเร็ว

8. ตั้งคณะกรรมการหรือกลุ่มงานที่ประกอบด้วยตัวแทนจากประชาชนในแต่ละหมู่บ้านหรือพื้นที่ เพื่อร่วมกันคิดและวางแผนในการดำเนินงานในพื้นที่

9. จัดทำโปรแกรมหรือกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ประชาชนได้รู้ถึงวิธีการที่ประชาชนสามารถเข้าถึงผลประโยชน์จากการพัฒนา เช่น การจัดอบรมสัมมนาหรือการเผยแพร่ข้อมูลในรูปแบบที่เข้าใจง่ายผ่านสื่อท้องถิ่น

10. ควรมีช่องทางที่ให้ประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะเกี่ยวกับโครงการต่างๆ เช่น การประชุมสาธารณะ การใช้แบบสอบถาม

11. จัดตั้งคณะกรรมการที่มีประชาชนเข้าร่วม เพื่อสะท้อนความคิดเห็นของชุมชนในการพัฒนา

12. ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการดำเนินโครงการพัฒนาต่างๆ เช่น การตั้งคณะกรรมการติดตามผลจากตัวแทนของประชาชน เพื่อให้เห็นถึงการใช้จ่ายทรัพยากรอย่างโปร่งใสและมีประสิทธิภาพ

13. ใช้ระบบออนไลน์หรือแอปพลิเคชันเพื่อให้ประชาชนสามารถให้ความคิดเห็นหรือร่วมประเมินผลได้สะดวกและรวดเร็ว โดยเฉพาะในยุคดิจิทัล เช่น การสำรวจความ

คิดเห็นออนไลน์ (Survey) หรือการใช้ Social Media เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการประเมินผลในรูปแบบที่ง่าย

14. จัดอบรมหรือเวิร์กช็อปให้กับประชาชนเพื่อเสริมสร้างความรู้ในการประเมินผลโครงการ เช่น การสอนวิธีการประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ โดยมีการใช้เครื่องมือหรือวิธีการที่เหมาะสมกับลักษณะโครงการที่ดำเนินการ

อภิปรายผลการวิจัย

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนทัน อำเภอมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลรองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า องค์การบริหารส่วนตำบลโนนทัน มีการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง เช่น การจัดเวทีประชาคม การรับฟังความคิดเห็น หรือการเปิดรับข้อเสนอแนะเกี่ยวกับโครงการต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนโดยตรง ประชาชนในพื้นที่ที่มีความตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ของตนในการพัฒนาท้องถิ่น และเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วม เช่น การเข้าร่วมประชุมสภาท้องถิ่น หรือร่วมเป็นกรรมการในกิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนทัน รวมถึงการพัฒนาในพื้นที่ที่มีความโปร่งใสและตรวจสอบได้ ทำให้ประชาชนรู้สึกว่าการมีส่วนร่วมของตนสามารถส่งผลต่อการตัดสินใจและการพัฒนาในพื้นที่ได้จริง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของรัชานนท์ ลือนาม และบุญเหลือ บุปผามาลา (2567) วิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองหัวคู อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี ผลการวิจัยพบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองหัวคู อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลรองลงมาคือด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือด้านการมีส่วนร่วมดำเนินการ ดำเนินการ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะประชาชนบางส่วนยังขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองหัวคู อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี ดังนั้นควรส่งเสริมสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น ในด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล เพิ่มมากขึ้น เพื่อให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของฟางสวย แก้วเกิดเคน และบุญเหลือ บุปผามาลา (2567) วิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนของเทศบาลตำบลหนองเม็ก อำเภอนองหาน จังหวัดอุดรธานี ผลการวิจัยพบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนของ

เทศบาลตำบลหนองเม็ก อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี ในภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน รองลงมาคือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ประชาชนมีความตระหนักรู้เกี่ยวกับความสำคัญของการพัฒนาชุมชน และเข้าใจว่าการมีส่วนร่วมของตนเองมีผลต่อการพัฒนาสังคมโดยรวมจึงทำให้ผลการมีส่วนร่วมออกมาในระดับมาก และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของวนิดา รุ่งโยธิน (2561) วิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนของเทศบาลตำบลบ้านบึง อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่าระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนของเทศบาลตำบลบ้านบึง อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนของเทศบาลตำบลบ้านบึง อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านประเมินผล รองลงมาคือ ด้านการตัดสินใจ ด้านรับผลประโยชน์ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการปฏิบัติการ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของเมธิกา พ่วงแสง (2564) วิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน ตำบลบ้านบึง อำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี ผลการวิจัยพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนตำบลบ้านบึงอำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี พบว่า ประชาชนมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล และการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและการวางแผน ตามลำดับ

2. ผลการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนทัน อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู จำแนกตามเพศ และระดับการศึกษา โดยภาพรวม พบว่า โดยภาพรวมประชาชนที่มีเพศ และระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนทัน อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู ไม่แตกต่างกัน ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า องค์การบริหารส่วนตำบลโนนทัน มีนโยบายหรือแนวทางที่เปิดโอกาสให้ประชาชนทุกกลุ่มสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา ไม่จำกัดเพศหรือระดับการศึกษา ชุมชนมีความเข้มแข็งในด้านความสามัคคี และส่งเสริมให้ทุกคนมีบทบาทโดยไม่จำกัดสถานะทางสังคมหรือการศึกษารวมถึงผู้นำท้องถิ่นมีบทบาทในการประสานความร่วมมือระหว่างกลุ่มคนต่าง ๆ ทำให้ทุกคนมีโอกาสเข้ามาแสดงความคิดเห็นหรือเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสบ สีเลา และสุปัน สมสาร (2567) วิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลกุดบากอำเภอกุดบาก จังหวัดสกลนคร ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนที่มีเพศ และระดับการศึกษาต่างกันต่างกัน มีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลกุดบากอำเภอกุดบาก จังหวัดสกลนคร ไม่แตกต่างกัน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของศุ

ภาวดี กรมทอง (2563) วิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาท้องถิ่นกรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยแก้วอำเภอปงนาราง จังหวัดพิจิตร ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยแก้ว อำเภอปงนาราง จังหวัดพิจิตร พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีเพศ และระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นกรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยแก้วอำเภอปงนาราง จังหวัดพิจิตร ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของประภาศ ปานเจี้ยง และคณะ (2564) วิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง :กรณีศึกษา ชุมชนบ้านพรุ เขต 2 ตำบลบ้านพรุ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่เพศ และสถานภาพสมรส ต่างกันมีส่วนร่วมในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนไม่แตกต่างกัน

องค์ความรู้ใหม่

สรุป/ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยในครั้งนี้ไปใช้

จากผลการวิจัย การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนทัน อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ดังนั้นทางคณะผู้บริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนทัน ควรมีการดำเนินการดังนี้

1.1 ส่งเสริมการรับรู้และการเข้าถึงข้อมูลผลประโยชน์ โดยจัดเวทีประชาคม/ประชุมชี้แจงแผนงาน โครงการ และผลประโยชน์ที่ประชาชนจะได้รับ เผยแพร่ข้อมูลผ่านช่องทางหลากหลาย เช่น ป้ายประชาสัมพันธ์ วิทยุชุมชน เฟซบุ๊ก หรือไลน์กลุ่ม

1.2 สร้างแรงจูงใจในการมีส่วนร่วม โดยสนับสนุนหรือให้รางวัลกับชุมชนที่มีการมีส่วนร่วมสูง ส่งเสริมกิจกรรมเพื่อสาธารณประโยชน์ที่ให้ผลตอบแทนกลับสู่ชุมชน เช่น การจัดสวัสดิการชุมชน

1.3 จัดตั้งกองทุนหรือโครงการเพื่อผลประโยชน์ร่วม เช่น กองทุนพัฒนาชุมชน หรือกองทุนอาชีพที่มาจากรายได้ของกิจการในพื้นที่ ใช้จ่ายจากทรัพยากรในพื้นที่มาจัดสรรกลับไปสู่ประชาชนอย่างเป็นธรรม

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาปัญหา อุปสรรค ทศนคติ และแรงจูงใจในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนทัน อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู

2.2 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนทัน อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู

เอกสารอ้างอิง

ฟางสวย แก้วเกิดเคน และบุญเหลือ บุปผามาลา. (2567). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา ชุมชนของเทศบาลตำบลหนองเม็ก อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี. คณะรัฐศาสตร์ วิทยาลัยพิษณุพนธ์ิต.

เมธิกา พ่วงแสง และ คณะ .(2564). แนวทางการสื่อสารการตลาดเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนในพื้นที่ตำบลโคกมน อำเภอน้ำหนาว จังหวัดเพชรบูรณ์.วารสารวิจัยและนวัตกรรม สถาบันการอาชีวศึกษากรุงเทพมหานคร, 7(2), 286–298.

รัชชานนท์ ลีอนาม และ บุญเหลือ บุปผามาลา .(2567). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองหัวคู อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี. วารสารมณีเชษฐาราม วัดจอมมณี, 7(6), 153-167.

วนิดา รุ่งโยธิน. (2561). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนของ. เทศบาลตำบลบ้านบึง อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี. ใน วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยบูรพา.

ศุภาวดี กรมทอง. (2567). การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาท้องถิ่นกรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยแก้วอำเภอบึงนาราง จังหวัดพิจิตร.ใน วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

- สุนติลักษณ์ ยกเทพ และ ยุภาพร ยูภาศ. (2560). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลบ้านเตื่อ อำเภอมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร, 5(1), 182-191.
- สงบ สีเลา และสุปัน สมสาร. (2565). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลกุดบากอำเภอกุดบาก จังหวัดสกลนคร. Journal of Roi Kaensarn Academi, 7(6), 352-368.
- อรพินท์ สฟโชคชัย. (2551). หลักสำคัญในการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม Participatory Governance Principle. กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยและพัฒนาคุณภาพสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน).
- องค์การบริหารส่วนตำบลโนนทัน. (2567). แผนอัตรากำลัง 3 ปี ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 – 2569. เรียกใช้เมื่อ 15 เมษายน 2568 จาก <https://www.nonthan.go.th/select>.
- Best, John W. & James V. Kahn. (1997). Research in Education. 7th ed. Boston : Allyn and. Bacon.
- Yamane, Taro. (1973). Statistics : An Introductory Analysis. 2nd ed. New York : Harper. and Row.

การวิจัยปฏิบัติการเพื่อพัฒนาความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ด้วยการ
จัดการเรียนรู้โดยใช้แนวปฏิบัติการสอน 5 ขั้น เรื่องรูปสี่เหลี่ยม
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5*

AN ACTION RESEARCH TO DEVELOP MATHEMATICAL
UNDERSTANDING THROUGH THE 5 PRACTICES IN QUADRILATERALS
FOR STUDENTS IN GRADE 5

ชนิกานต์ เต็มศิริรักษ์¹ และ วนินทร พูนไพบูลย์พิพัฒน์²

Chanikarn Temsiriruk¹ and Wanintorn Poonpaiboonpipat²

¹⁻²มหาวิทยาลัยนเรศวร

¹⁻²Naresuan University, Thailand

Corresponding Author's Email: Chanikarntemsiriruk@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 35 คน โรงเรียนสาธิตฯ อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 โดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวปฏิบัติการสอน 5 ขั้น ใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน 4 วงจร รวมเวลา 10 ชั่วโมง เครื่องมือวิจัยประกอบด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ 4 แผน (ค่าเฉลี่ยความเหมาะสม 4.77) ใบกิจกรรม และแบบวัดความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ (ค่า IOC ระหว่าง 0.67–1.00) วิเคราะห์ข้อมูลตามกรอบแนวคิดของ Pirie & Kieren (1994) พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ในชั้นที่ 1–3 ได้แก่ ความรู้พื้นฐาน (Primitive Knowing) การสร้างมโนภาพ (Image Making) และการมีมโนภาพ (Image Having) ในระดับสมบูรณ์ สำหรับชั้นที่ 4 การมองเห็นสมบัติ (Property Noticing) และชั้นที่ 5 การสร้างข้อสรุป (Formalizing) นักเรียนมีความเข้าใจในระดับสมบูรณ์และไม่สมบูรณ์ใกล้เคียงกัน (4:3) ซึ่งสอดคล้องกับผลจากแบบวัดความเข้าใจ อย่างไรก็ตาม พบว่านักเรียนหลายคนยังขาดความเข้าใจที่ถูกต้องในชั้นที่ 4 และ 5 ซึ่งส่งผลให้ความเข้าใจในชั้นที่ 6 การตั้งข้อสังเกต (Observing) ส่วนใหญ่ยังไม่ถูกต้อง การเรียนรู้โดยใช้แนวปฏิบัติการสอน 5 ขั้นจึงสามารถส่งเสริมความเข้าใจในระดับต้นได้อย่างชัดเจน แต่ยังคงควรพัฒนาวิธีการเพื่อเสริมสร้างความเข้าใจในระดับสูงต่อไป

คำสำคัญ: แนวปฏิบัติการสอน 5 ขั้น, ความเข้าใจทางคณิตศาสตร์, รูปสี่เหลี่ยม

---

* Received 15 May 2025; Revised 22 May 2025; Accepted 27 May 2025

Abstract

This study aimed to investigate the mathematical understanding of 35 Grade 5 students at a demonstration school in Mueang District, Kamphaeng Phet Province during the second semester of the 2024 academic year. The research was conducted through classroom action research over four cycles, totaling 10 hours, with learning activities designed based on the Five Practices for Orchestrating Productive Mathematics Discussions. The research instruments included four lesson plans (with an average appropriateness score of 4.77), activity worksheets, and a mathematical understanding assessment (IOC ranging from 0.67 to 1.00). Data were analyzed using the theoretical framework of Pirie and Kieren (1994). The results showed that most students demonstrated complete mathematical understanding at levels 1–3: Primitive Knowing, Image Making, and Image Having. At levels 4 (Property Noticing) and 5 (Formalizing), students exhibited both complete and incomplete understanding in a nearly equal ratio (4:3), which was consistent with the assessment results. However, many students still lacked accurate understanding at levels 4 and 5, which impacted their ability to demonstrate correct understanding at level 6 (Observing). The findings indicate that while the Five Practices effectively promoted foundational mathematical understanding, further instructional development is needed to support students in achieving higher levels of understanding.

Keywords: 5 Practices, Mathematical Understanding, Quadrilaterals

บทนำ

คณิตศาสตร์เป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจโลกและสามารถใช้เหตุผลในการตัดสินใจได้อย่างมีประสิทธิภาพ (National Council of Teachers of Mathematics, 2000) การเรียนรู้คณิตศาสตร์จึงควรมุ่งเน้นให้นักเรียนสามารถนำแนวคิดทางคณิตศาสตร์ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น การวางแผน การแก้ปัญหา และการตัดสินใจที่ต้องใช้ข้อมูลและเหตุผล ทั้งนี้ กระทรวงศึกษาธิการ (2560) ได้ระบุไว้ในสาระการเรียนรู้แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานว่าคณิตศาสตร์มีบทบาทสำคัญต่อความสำเร็จในการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพราะช่วยเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีเหตุผลเป็นระบบ และสามารถวิเคราะห์

สถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างรอบคอบ นอกจากนี้ อัมพร ม้าคนอง (2554) ยังเน้นย้ำถึงความสำคัญของพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริงในทุกสาขาอาชีพ

สภาพปัญหาปัจจุบันสะท้อนผ่านผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินัยพื้นฐาน (O-NET) ปีการศึกษา 2566 พบว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีต่ำกว่าร้อยละ 50 และเป็นคะแนนเฉลี่ยที่ต่ำที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับรายวิชาอื่น (สถาบันทดสอบการศึกษาแห่งชาติ, 2566) การวิเคราะห์ผลการทดสอบยังอธิบายเพิ่มเติมถึงสาเหตุของการที่นักเรียนมีคะแนนในรายวิชาคณิตศาสตร์ต่ำว่า เกิดจากนักเรียนขาดความรู้ความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ ซึ่งเป็นพื้นฐานในการนำความรู้มาประยุกต์ใช้และหาคำตอบ เป็นผลอันเกิดจากการสอนวิชาคณิตศาสตร์ในระดับชั้นประถมศึกษาของไทยที่มักเน้นการฝึกหัดให้นักเรียนมีความชำนาญในการคิดคำนวณมากกว่าการสร้างความรู้ความเข้าใจและการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน สอดคล้องกับงานวิจัยของสมชาย โพธิ์งาม (2564) ที่กล่าวว่านักเรียนขาดความรู้ความเข้าใจทางคณิตศาสตร์อย่างลึกซึ้ง เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนที่เน้นการคำนวณมากกว่าการสร้างความรู้ความเข้าใจ

ความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ (Mathematical Understanding) หมายถึงความสามารถในการเชื่อมโยงแนวคิด ความรู้ และกระบวนการทางคณิตศาสตร์เข้าด้วยกันอย่างมีเหตุผล (Hiebert & Carpenter, 1992) โดยเป็นพื้นฐานสำคัญในการนำความรู้ไปใช้แก้ปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ (สุธิดา นานข้า, 2545) ซึ่งการส่งเสริมให้นักเรียนเรียนรู้ด้วยความเข้าใจจะทำให้สามารถประยุกต์ใช้ความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (NCTM, 2002) การจัดการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ที่สามารถช่วยให้นักเรียนเกิดความเข้าใจได้นั้น ครูจะต้องจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้นักเรียนรู้จักคิด แก้ปัญหา ด้วยตนเอง และเปิดพื้นที่ให้นักเรียนสามารถอธิบายแนวคิดทางคณิตศาสตร์ของตนเองโดยแลกเปลี่ยนแนวคิดกับเพื่อนในชั้นเรียน (สายไหม โพธิ์ศิริ, 2555) การจัดกิจกรรมดังกล่าวจะส่งเสริมให้นักเรียนพัฒนาความเข้าใจทางคณิตศาสตร์อย่างลึกซึ้งผ่านการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น การอภิปราย การตั้งคำถาม และการเชื่อมโยงแนวคิดเดิมกับแนวคิดใหม่ ซึ่งเป็นกระบวนการสำคัญที่ส่งผลต่อการสร้างองค์ความรู้ของผู้เรียน โดยวิธีการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับแนวคิดดังกล่าว คือ แนวปฏิบัติการสอน 5 ขั้น ได้แก่ ขั้นการปฏิบัติที่ 1 การคาดการณ์การเรียนรู้และการทำงานทางคณิตศาสตร์ (Anticipating) ขั้นการปฏิบัติที่ 2 การนำเข้าสู่งานทางคณิตศาสตร์ (Launching) ขั้นการปฏิบัติที่ 3 การกำกับและติดตามการทำงานทางคณิตศาสตร์ของนักเรียน (Monitoring) ขั้นการปฏิบัติที่ 4 การคัดเลือกและจัดลำดับแนวคิดหรือวิธีการของนักเรียน (Selecting and Sequencing) และขั้นการปฏิบัติที่ 5 การเชื่อมโยงข้อสรุปจากแนวคิดหรือวิธีการไปสู่ความรู้ใหม่ (Connecting) (Larsson, 2015) ซึ่งเปิดโอกาสให้นักเรียนมีบทบาทในการเรียนรู้ โดยครูมีหน้าที่กระตุ้นให้เกิดการคิด วิเคราะห์ และอภิปรายผ่านคำถามหรือการชี้แนะที่เหมาะสม (Stein et al., 2000)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมุ่งเน้นที่จะศึกษาความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แนวปฏิบัติการสอน 5 ขั้น เรื่องรูป

สี่เหลี่ยม โดยคาดหวังว่ากระบวนการดังกล่าวจะส่งเสริมให้นักเรียนสร้างความเข้าใจทางคณิตศาสตร์อย่างลึกซึ้งและสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แนวปฏิบัติการสอน 5 ขั้น

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ดำเนินการตามรูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน (Action Research) ตามกรอบแนวคิดของ Kemmis & McTaggart 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 วางแผน (Plan: P) คือออกแบบการจัดการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้หลังจากได้วิเคราะห์จุดประสงค์หรือกำหนดประเด็นปัญหาที่ชัดเจนแล้ว ขั้นที่ 2 ปฏิบัติการ (Act: A) คือปฏิบัติการตามแผนที่วางไว้ ขั้นที่ 3 สังเกต (Observe: O) และขั้นที่ 4 สะท้อนผล (Reflect: R)

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ณ โรงเรียนสาธิตาอำเภอมือง จังหวัดกำแพงเพชร ปีการศึกษา 2567 จำนวนนักเรียนทั้งหมด 70 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 35 คน โดยเลือกสุ่มแบบเจาะจง

2. เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้สร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือวิจัยโดยผ่านการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนคณิตศาสตร์หรือคณิตศาสตร์ศึกษา 2 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนคณิตศาสตร์ในโรงเรียน 1 ท่าน มีรายละเอียด ดังนี้

2.1. แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 4 แผน รวมทั้งหมด 10 ชั่วโมง ผู้วิจัยใช้แบบประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามแบบของลิเคิร์ท (Likert) ผลการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสม เท่ากับ 4.77 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.11 ซึ่งถือว่าแผนการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวมีความเหมาะสม และสามารถนำไปใช้ได้

2.2. ใบกิจกรรม เป็นส่วนหนึ่งของแผนการจัดการเรียนรู้โดยมีข้อคำถามย่อยตามลำดับขั้นความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ ตามกรอบความคิดของ Pirie & Kieren (1994) 5 ขั้น ซึ่งประกอบด้วย 4 สถานการณ์ ได้แก่ ใบกิจกรรมที่ 1 ของใช้ครัวเรือน ใบกิจกรรมที่ 2 สถาปนิก ใบกิจกรรมที่ 3 สวนหย่อม และใบกิจกรรมที่ 4 บ้านของฉัน

2.3. แบบวัดความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ เรื่อง รูปสี่เหลี่ยม เป็นแบบอัตนัย จำนวน 6 ข้อ ซึ่งข้อคำถามสอดคล้องกับลำดับชั้นความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ ตามกรอบความคิดของ Pirie & Kieren (1994) 6 ชั้น โดยผู้วิจัยใช้แบบประเมินความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับชั้นความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ ผลการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 ซึ่งสามารถนำไปใช้ได้

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมโดยเริ่มจากการปฐมนิเทศชี้แจงบทบาทครู บทบาทนักเรียนในการเรียน วิธีการวัดและประเมินผลและเกณฑ์การให้คะแนนให้กับนักเรียนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายจำนวน 35 คน จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวปฏิบัติการสอน 5 ชั้น เรื่อง รูปสี่เหลี่ยม กับนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้เวลาในการจัดการเรียนรู้ ทั้งหมด 10 ชั่วโมง ในระหว่างที่ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ผู้วิจัยให้นักเรียนทำกิจกรรมเป็นกลุ่ม เมื่อดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ครบทั้ง 10 ชั่วโมง ผู้วิจัยให้นักเรียนทำแบบวัดความเข้าใจทางคณิตศาสตร์เป็นรายบุคคล และนำผลที่ได้จากการเก็บรวบรวมทั้งหมดไปทำการวิเคราะห์ข้อมูล

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยเริ่มจากการจัดกลุ่มคำตอบที่มีลักษณะหรือแนวคิดที่คล้ายคลึงกันไว้ร่วมกัน แล้วจึงดำเนินการจัดระเบียบข้อมูล โดยย่อหรือสกัดเฉพาะสาระสำคัญที่สอดคล้องกับประเด็นที่ต้องการศึกษา (Theme) จากนั้นจึงกำหนดรหัสข้อมูล (Code) ด้วยตัวอักษรที่สะท้อนเนื้อหานั้น ดังตัวอย่างในตารางที่ 1 จากนั้นผู้วิจัยนับจำนวนนักเรียนในแต่ละระดับ คิดเป็นร้อยละ แล้วรายงานผลในรูปแบบความถี่และร้อยละ สุดท้ายนำผลการวิเคราะห์ที่ได้มาเปรียบเทียบกับเพื่อพิจารณาความสอดคล้องของข้อมูล

ตารางที่ 1 ตัวอย่าง รหัสข้อมูล (Code) และ ระดับ/ค่านิยามความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ตามกรอบความคิดของ Pirie & Kieren (1994)

ความเข้าใจทางคณิตศาสตร์	รหัส (Code)	ระดับ/ค่านิยาม
ขั้นที่ 1 ความรู้พื้นฐาน (Primitive Knowing)	CK	สามารถแสดงความรู้ได้อย่างถูกต้อง ครบถ้วน สมบูรณ์ และสอดคล้องกับแนวคิดสำคัญ
	PPK	สามารถแสดงความรู้ได้ถูกต้องในบางส่วน แต่ยังมีข้อผิดพลาดหรือไม่ครอบคลุมแนวคิดที่สำคัญทั้งหมด
	NPK	ไม่สามารถแสดงความรู้ได้อย่างถูกต้อง หรือมีความเข้าใจคลาดเคลื่อนอย่างชัดเจน

*ตารางที่แสดงเป็นเพียงส่วนหนึ่งจากทั้งหมด 6 ชั้นความเข้าใจ

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยวิเคราะห์ความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จากใบกิจกรรมเป็นรายกลุ่ม ซึ่งมีจำนวนทั้งหมด 12 กลุ่ม และหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จากแบบวัดความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ ซึ่งเป็นรายบุคคล จำนวน 35 คน ผลการวิจัยแสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ระดับความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนระหว่างและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ตามกรอบความคิดของ Pirie and Kieren (1994)		จำนวนนักเรียน (ร้อยละ)				
		กลุ่ม				รายบุคคล
		แผน 1	แผน 2	แผน 3	แผน 4	แบบวัด
ขั้นที่ 1 ความรู้พื้นฐาน (Primitive Knowing)	CPK	12	10	11	11	19
		100.00	83.33	91.67	91.67	54.29
	PPK	0	2	1	1	15
		0.00	16.67	8.33	8.33	42.86
	NPK	0	0	0	0	1
		0.00	0.00	0.00	0.00	2.86
ขั้นที่ 2 การสร้างมโนภาพ (Image Making)	CIM	8	11	10	10	18
		66.67	91.67	83.33	83.33	51.43
	PIM	4	1	0	2	13
		33.33	8.33	0.00	16.67	37.14
	NIM	0	0	2	0	4
		0.00	0.00	16.67	0.00	11.43
ขั้นที่ 3 การมีมโนภาพ (Image Having)	CIH	7	11	7	11	16
		58.33	91.67	58.33	91.67	45.71
	PIH	5	1	5	1	15
		41.67	8.33	41.67	8.33	42.86
	NIH	0	0	0	0	4
		0.00	0.00	0.00	0.00	11.43
ขั้นที่ 4 การมองเห็นสมบัติ (Property Noticing)	CPN	6	7	7	8	15
		50.00	58.33	58.33	66.67	42.86
	PPN	6	5	5	4	14
		50.00	41.67	41.67	33.33	40.00

ความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ตามกรอบความคิดของ Pirie and Kieren (1994)		จำนวนนักเรียน (ร้อยละ)				
		กลุ่ม				รายบุคคล
		แผน 1	แผน 2	แผน 3	แผน 4	แบบวัด
	NPN	0	0	0	0	6
		0.00	0.00	0.00	0.00	17.14
ขั้นที่ 5 การสร้างข้อสรุป (Formalizing)	CF	6	6	7	7	10
		50.00	50.00	58.33	58.33	28.57
	PF	6	6	5	5	20
		50.00	50.00	41.67	41.67	57.14
	NF	0	0	0	0	5
		0.00	0.00	0.00	0.00	14.29
ขั้นที่ 6 การตั้งข้อสังเกต (Observing)	CO	-	-	-	-	6
						17.14
	PO	-	-	-	-	19
						54.29
	NO	-	-	-	-	10
						28.57

จากตารางที่ 2 ความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แนวปฏิบัติการสอน 5 ขั้นจากใบกิจกรรมและแบบวัดความเข้าใจทางคณิตศาสตร์พบว่า นักเรียนจะมีความเข้าใจทางคณิตศาสตร์อยู่ในระดับสมบูรณ์ส่วนใหญ่ในขั้นที่ 1-3 ได้แก่ ขั้นที่ 1 ความรู้พื้นฐาน (Primitive Knowing) ขั้นที่ 2 การสร้างมโนภาพ (Image Making) ขั้นที่ 3 การมีมโนภาพ (Image Having) แต่ขั้นที่ 4 การมองเห็นสมบัติ (Property Noticing) และขั้นที่ 5 การสร้างข้อสรุป (Formalizing) ความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนอยู่ในระดับสมบูรณ์และไม่สมบูรณ์จำนวนใกล้เคียง (4:3) ซึ่งมีความสอดคล้องกับผลของแบบวัดความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ที่นักเรียนมีของนักเรียนอยู่ในระดับสมบูรณ์และไม่สมบูรณ์จำนวนใกล้เคียง (4:3) ที่ขั้น 1-4 หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้พบว่าความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนในขั้นที่ 4 การมองเห็นสมบัติ (Property Noticing) และขั้นที่ 5 การสร้างข้อสรุป (Formalizing) อยู่ระดับไม่ถูกต้องเป็นจำนวนมากส่งผลทำให้ความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนส่วนใหญ่ในขั้นที่ 6 การตั้งข้อสังเกต (Observing) อยู่ในระดับไม่ถูกต้อง

อภิปรายผล

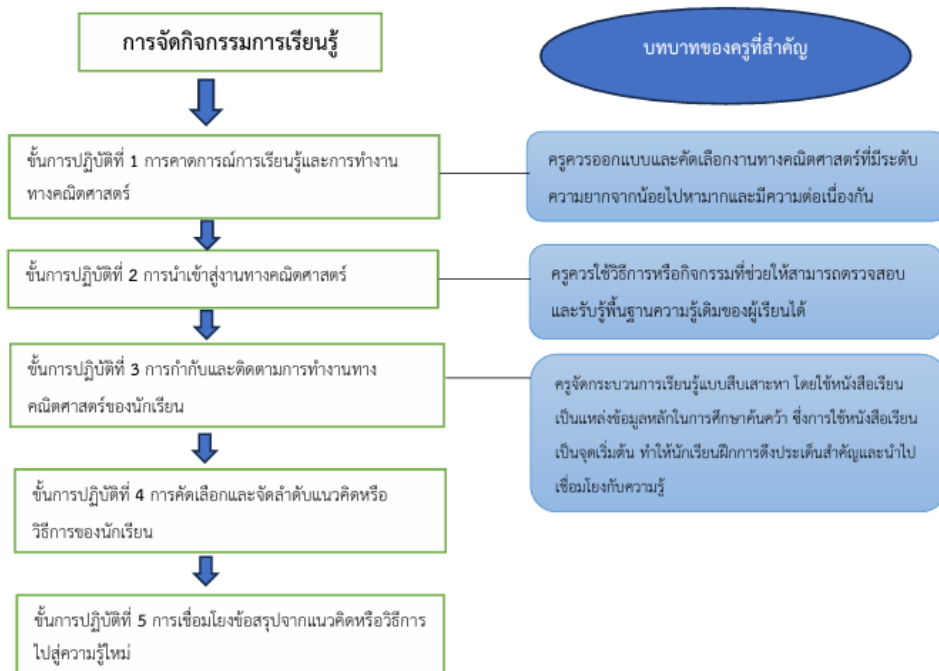
ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า นักเรียนจะมีความเข้าใจทางคณิตศาสตร์อยู่ในระดับสมบูรณ์ ส่วนใหญ่ในชั้นที่ 1-3 โดยนักเรียนสามารถใช้ประสบการณ์และความรู้เดิมเกี่ยวกับรูปสี่เหลี่ยม ในการจำแนกประเภทของรูปได้ ซึ่งช่วยให้เข้าใจสถานการณ์เบื้องต้นของโจทย์ปัญหาและ สามารถมีส่วนร่วมในการอภิปรายในชั้นเรียนได้ จากนั้น นักเรียนสามารถสร้างภาพในใจจาก ความรู้ที่มีอยู่ เช่น การวาดภาพจำลองรูปสี่เหลี่ยม เพื่อช่วยให้เข้าใจแนวคิดทางเรขาคณิตได้ ชัดเจนยิ่งขึ้น ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการพัฒนามโนภาพภายในตนเอง แม้มโนภาพดังกล่าวอาจยังไม่ สมบูรณ์ทั้งหมด แต่ก็สามารถนำมโนภาพที่เคยสร้างมาใช้ในการแก้ปัญหาใหม่ ๆ ได้ เช่น การ ตอบคำถามจากใบกิจกรรมหรือการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนในชั้นเรียน ก็แสดงให้เห็น ว่านักเรียนเริ่มมีความสามารถในการเชื่อมโยงความรู้เพื่อใช้ในการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหาได้ อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้จากการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวปฏิบัติการสอน 5 ขั้นผู้วิจัยได้ใช้งาน ทางคณิตศาสตร์ที่มีความต่อเนื่องกันจากชั้นความเข้าใจน้อยไปมาก ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ออกแบบงาน ทางคณิตศาสตร์ให้มีความต่อเนื่องกันเช่นใบกิจกรรมที่ 3 สวนหย่อม นักเรียนจะเริ่มจากบอก ลักษณะของรูป ความยาวรอบรูป และการคำนวณพื้นที่ โดยสามารถใช้การบวกและคูณได้ อย่างเหมาะสม วาดภาพสี่เหลี่ยมคร่าวๆได้จากนั้นนักเรียนอธิบายความยาวรอบรูปและพื้นที่ ของสี่เหลี่ยมได้ โดยไม่ต้องอาศัยเครื่องมือวาดหรือการเห็นรูปจริงแล้ว เชื่อมโยงข้อมูลเพื่อ สังเกตความสัมพันธ์ สุดท้ายสามารถใช้สูตรหาความยาวรอบรูปและพื้นที่ของรูปสี่เหลี่ยมแต่ละ ประเภทได้อย่างเป็นระบบและชัดเจน จึงส่งผลทำให้ความเข้าใจในชั้นที่ 1-3 ของนักเรียนอยู่ใน ระดับสมบูรณ์ สอดคล้องกับ Sullivan, Clarke, & Clarke (2013) ที่พบว่า ระดับความยาก ของงานที่เหมาะสมจะกระตุ้นให้นักเรียนได้ใช้ทักษะทางคณิตศาสตร์ในระดับสูงขึ้น โดยเฉพาะ อย่างยิ่งเมื่อครูใช้คำถามชี้แนะและจัดกิจกรรมที่ต่อเนื่องที่มีชื่อว่า The Weather Project นักเรียนเริ่มจากการอ่านค่าปริมาณน้ำฝน การเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นตาราง นำไปสร้างแผนภูมิ ลักษณะต่างๆ และสุดท้ายการเปรียบเทียบค่ากลางของข้อมูล ความต่อเนื่องของเนื้อหาหรือ กิจกรรมจะให้นักเรียนสามารถพัฒนาทั้งในด้านการคิดวิเคราะห์และการสร้างความเข้าใจ ของนักเรียนได้ แต่นักเรียนในชั้นที่ 4 และ 5 มีความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนอยู่ใน ระดับสมบูรณ์และไม่สมบูรณ์จำนวนใกล้เคียง (4:3) และระดับไม่ถูกต้องเป็นจำนวนมากส่งผล ทำให้ความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนส่วนใหญ่ในชั้นที่ 6 อยู่ในระดับไม่ถูกต้อง โดย นักเรียนสามารถสังเกตและอธิบายคุณสมบัติบางประการของรูปสี่เหลี่ยมได้ เช่น ความสัมพันธ์ ระหว่างรูปต่าง ๆ แม้ยังมีความเข้าใจไม่สมบูรณ์ แต่สามารถสรุปคุณลักษณะร่วมบางส่วนจาก การอภิปรายร่วมกันได้ ในระดับที่สูงขึ้น นักเรียนพยายามใช้ภาษาคณิตศาสตร์ในการสรุป แนวคิด แต่ยังไม่สามารถทำได้อย่างสมบูรณ์ ซึ่งสะท้อนถึงข้อจำกัดจากพื้นฐานที่ยังไม่เพียงพอ ของนักเรียน อันเกิดจากความเข้าใจในชั้นก่อนหน้าที่ยังไม่ชัดเจน มโนภาพยังไม่สมบูรณ์ ขาด ทักษะในการใช้ภาษาคณิตศาสตร์ และมีประสบการณ์ในการแก้ปัญหาเชิงวิเคราะห์ไม่มากพอ

จึงส่งผลให้ไม่สามารถตั้งข้อสังเกตได้อย่างถูกต้อง เหตุผลหนึ่งที่นักเรียนไม่สามารถมีความเข้าใจในขั้นที่ 6 ได้ ส่วนหนึ่งมาจากความจำกัดของขอบเขตเนื้อหาบางเนื้อหาอยู่เป็นการอธิบายสมบัติและชนิดของรูปสี่เหลี่ยม ซึ่งยังไม่ต้องประยุกต์ใช้ความเข้าใจในระดับสูง ในทำนองเดียวกับงานวิจัยของ Zhao (2019) ที่ใช้เนื้อหาเรื่อง เศษส่วนก็มีข้อจำกัดของเนื้อหาเช่นเดียวกัน พบว่านักเรียนมีพัฒนาการความเข้าใจสูงสุดอยู่ในขั้น 5 การสร้างข้อสรุป (Formalising)

องค์ความรู้ใหม่

การพัฒนาความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แนวปฏิบัติการสอน 5 ขั้น เรื่อง รูปสี่เหลี่ยม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ทำให้ผู้วิจัยได้รับองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับบทบาทของครูที่ส่งเสริมความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ของนักเรียน ดังแสดงแผนภาพต่อไปนี้

สรุป/ข้อเสนอแนะ

สรุป

ผลการวิจัยระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ นักเรียนในระดับชั้นที่ 1-3 ส่วนใหญ่มีความเข้าใจทางคณิตศาสตร์อยู่ในระดับสมบูรณ์ ในขณะที่นักเรียนในระดับชั้นที่ 4 และชั้นที่ 5 มีสัดส่วนของผู้ที่มีความเข้าใจในระดับสมบูรณ์และไม่สมบูรณ์ในจำนวนที่ใกล้เคียงกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยการวัดความเข้าใจทางคณิตศาสตร์หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่พบว่า นักเรียนในชั้นที่ 4 และชั้นที่ 5 จำนวนมากมีความเข้าใจทางคณิตศาสตร์อยู่ในระดับไม่ถูกต้อง ส่งผลให้นักเรียนส่วนใหญ่ในชั้นที่ 6 มีความเข้าใจทางคณิตศาสตร์อยู่ในระดับไม่ถูกต้องด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำข้อมูลวิจัยไปใช้

1.1 ครูควรออกแบบและคัดเลือกงานทางคณิตศาสตร์ที่มีระดับความยากจากน้อยไปหามากและมีความต่อเนื่องกัน ทั้งนี้เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนสามารถพัฒนาความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ได้อย่างเป็นลำดับขั้น เริ่มจากการเรียนรู้แนวคิดพื้นฐานไปสู่แนวคิดที่ซับซ้อนมากขึ้น

1.2 ครูควรส่งเสริมให้นักเรียนสืบเสาะหาความรู้ด้วยตนเองจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย เช่น หนังสือเรียน อินเทอร์เน็ต หรือสื่อมัลติมีเดีย เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และสร้างองค์ความรู้ใหม่ที่มีความหมายต่อตนเอง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งถัดไป

การวิจัยนี้เป็นเนื้อหา เรื่อง รูปสี่เหลี่ยมโดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวปฏิบัติการสอน 5 ขั้น เพื่อพัฒนาความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ พบว่า ข้อจำกัดของเนื้อหาส่งผลต่อการพัฒนาความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ในชั้นที่สูงขึ้น ในการวิจัยครั้งต่อไปควรเลือกใช้เนื้อหาที่สามารถส่งเสริมความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ที่สูงขึ้นหรือระดับสูงสุด คือ ระดับชั้นความเข้าใจที่ 8 เช่น เนื้อหาในสาระจำนวนและพีชคณิต เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- อัมพร ม้าคอง. (2554). การจัดกิจกรรมคณิตศาสตร์เพื่อพัฒนาทักษะ. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์เอกสารวิชาการ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- สมชาย โพธิ์จาม. (2564). การศึกษาความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์เรื่องปริมาณ ปริภูมิและรูปทรงของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามกระบวนการคิดให้เป็นคณิตศาสตร์. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สายไหม โพธิ์ศิริ. (2555). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและพฤติกรรมการทำงานกลุ่มโดยใช้ชุดการเรียนรู้ร่วมกับวิธีการเรียนแบบร่วมมือ วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง เศษส่วน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเทศบาล 3 ประชาชื่นดี. Veridian E-Journal, 5(1), 505–522.
- สถาบันทดสอบทางการศึกษา. (2566). สรุปผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้ขั้นพื้นฐาน (O-NET) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2566. เรียกใช้เมื่อ 10 พฤศจิกายน 2567, จาก <https://www.niets.or.th/th/catalog/view/497/60>
- สุธิดา นานเข้า. (2545). ผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ที่มีต่อมโนทัศน์และความคงทนในการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จังหวัดตรัง. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Hiebert & Carpenter (1992). Learning and teaching with understanding. In D. A. Grouws (Ed.), Handbook of research on Mathematical teaching and learning (pp. 65–97). New York: Macmillan.
- Larsson (2015). Orchestrating mathematical whole-class discussions in the problem solving classroom: Theorizing challenges and support for teachers. Mälardalen University.
- National Council of Teachers of Mathematical. (2000). Principles and standards for school Mathematical. Reston, VA: National Council of Teachers of Mathematical.
- Pirie, S. E. B., & Kieren, T. E. (1994). Growth in mathematical understanding: How can we characterize it and how can we represent it? Educational Studies in Mathematical, 26(2–3), 165–190.
- Sullivan, P., Clarke, D., & Clarke, B. (2013). Teaching with tasks for effective mathematics learning. Dordrecht: Springer.
- Stein, Smith, Henningsen & Silver (2000). Implementing standards-based mathematics instruction: A casebook for professional development. Teachers College Press.

Zhao, J. (2019). *Understanding of fraction magnitude and addition through game -based learning using Pizza Planet card game* (Master's thesis, MahidolUniversity). Faculty of Graduate Studies, Mahidol University.

การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาเศรษฐศาสตร์ เรื่อง การผลิตสินค้าและบริการโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 กลุ่มเครือข่าย
ศรีเมืองอุบล 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี
เขต 1*

DEVELOPING LEARNING ACTIVITIES FOR GRADE 8 STUDENTS IN THE
ECONOMICS SUBJECT, ON PRODUCTION AND SERVICES USING THE
PROBLEM BASED APPROACH SIMUANG NETWORK GROUP UNDER UBON
RATCHATHANI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1

รัตติยากร พิมัทย์¹ และ สมร ทวีบุญ²

Rattiyakorn Pimathai¹ and Samorn taweebun²

¹⁻²มหาวิทยาลัยราชธานี

¹⁻²Ratchathani University, Thailand

Corresponding Author's Email: info@rtu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อ 1) พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาเศรษฐศาสตร์ เรื่อง การผลิตสินค้าและบริการโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาเศรษฐศาสตร์ เรื่อง การผลิตสินค้าและบริการโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน 3) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเมืองอุบล อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 20 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster random Sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 3 ชนิด ได้แก่ 1) แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 12 แผน 2) แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 30 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกใช้เกณฑ์ตั้งแต่ 0.20-1.00 มีค่าเท่ากับ 0.65 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.92 และ 3) แบบสอบถามความพึงพอใจในการเรียนรู้ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนี ประสิทธิภาพและการทดสอบค่าที่ (t-test dependent samples)

---

* Received 16 May 2025; Revised 25 May 2025; Accepted 27 May 2025

ผลการวิจัย พบว่า

1. ประสิทธิภาพของเครื่องมือแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาเศรษฐศาสตร์ เรื่อง การผลิตสินค้าและบริการโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้รายวิชาเศรษฐศาสตร์ เรื่อง การผลิตสินค้าและบริการ โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5
3. ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ : พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาเศรษฐศาสตร์, การผลิตสินค้าและบริการโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

ABSTRACT

The objectives of this research were to 1) Develop Learning Activities in the Economics Subject, on Production and Services using The Problem Base Approach of grade 8 students to reach a required efficiency of 80/80, 2) to compare learning achievements in the Economics Subject, on Production and Services, using The Problem Base Approach before and after using, and 3) to study satisfaction towards learning management. The sample used in this research consisted of 20 Cluster random Sampling grade 8 students at Muangubon School under Ubon Ratchathani Primary Educational Service Area, semester 2, academic year 2023. Research tools included 1 The instruments were 12 lesson plans 2) A learning achievement test of 20 items, which were difficulty values ranged between 0.20- 1.00 and 0.65 and reliability values were 0.92, and 3) A student satisfaction questionnaire. Statistics for data analysis were mean, standard deviation, effectiveness index and t-test dependents were employed to analyze the collected data.

The results of the research were as follows :

1. The efficiency of the learning activity planning tools for The EconomicsThe subject of production and services using the problem-based approach is higher than the standard.
2. Students achievement on activities for grade 8 students in the Economics Subject, on Productionand Services using The Problem Base Approach after learning higher than before learning statistical significance at the .05.

3. Students' satisfaction with learning management at was a high level.

Keywords : Developing Learning Activities in the Economics Subject, on Production and Services using The Problem Base Approach.

บทนำ

ช่วงศตวรรษที่ผ่านมาการพัฒนาคุณภาพชีวิตของสังคมโลกที่มุ่งเน้นพัฒนาประชากร โดยการศึกษาจะช่วยเสริมสร้างให้เป็นคนที่สมบูรณ์ ซึ่งเป็นเป้าหมายที่สำคัญในการจัดการศึกษา ซึ่งมุ่งให้ผู้เรียนได้คิดและแสวงหาความรู้มากขึ้น กระทรวงศึกษาธิการ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช (ฉบับที่ 3) ปี พ.ศ.2553 มีความมุ่งมั่นให้จัดการศึกษาพัฒนาคนไทยให้มีคุณภาพได้รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องจะส่งผลต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศ การพัฒนาคนไทยให้สามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้นั้น กระบวนการสำคัญกระบวนการหนึ่งคือกระบวนการวิจัยโดยมุ่งให้ผู้เรียนใช้กระบวนการวิจัยเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้และใช้เป็นส่วนหนึ่งในการเรียนรู้ตลอดชีวิต ดังที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช (ฉบับที่ 3) ปี พ.ศ. 2553 ได้กำหนดแนวทางในการส่งเสริมสนับสนุนให้มีการใช้วิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ไว้ในหมวด 4 ว่าด้วยแนวทางการจัดการศึกษา มาตรา 24 (5) ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียนและอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้

การพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน) เน้นการพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะที่จำเป็นสำหรับศตวรรษที่ 21 เช่น การจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น การเรียนรู้แบบโครงงาน (Project-based Learning) การเรียนรู้ผ่านกิจกรรม (Active Learning) และการเรียนรู้แบบบูรณาการ ด้านหลักสูตรได้เน้นการบูรณาการความรู้ระหว่างวิชา และการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตมีการสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ เช่น การใช้สื่อการเรียนรู้ดิจิทัล การใช้ระบบการจัดการเรียนรู้ทางออนไลน์ และการใช้โซเชียลมีเดียในการสื่อสารและการเรียนรู้มีการเชื่อมโยงการจัดการเรียนรู้กับท้องถิ่น ชุมชน และโลก เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง และมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ด้านการพัฒนาครูได้เสริมสร้างความเชี่ยวชาญในการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เช่น การอบรมเชิงปฏิบัติการ การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการสอน และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับครูที่มีประสบการณ์ ประกอบกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ได้กำหนดแนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้ คือ ผู้เรียนได้ฝึกทักษะกระบวนการคิด และการแก้ปัญหา ดังนั้น เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้น

พื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560) ได้กำหนดจุดหมายของหลักสูตรไว้ว่านักเรียนที่จบการศึกษาตามหลักสูตรจะต้องมีความรู้ อันเป็นสากลและมีสมรรถนะตามหลักสูตรในด้านการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา มีทักษะชีวิตและการใช้เทคโนโลยีรวมทั้งมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตร เพื่อใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นในการแสวงหาความรู้แล้วนำความรู้ ที่ได้มาปรับประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันที่เกิดขึ้นได้อย่างถูกต้องบนพื้นฐานของหลักเหตุและผลข้อมูลสารสนเทศและหลักของคุณธรรมโดยคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อตนเองสังคมและสิ่งแวดล้อม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

การแก้ปัญหาเป็นความสามารถในการเข้าใจปัญหาโดยใช้ทักษะการแก้ปัญหา ซึ่งทักษะที่ใช้ในการแก้ปัญหานั้นมีหลายประเภท ได้แก่ ทักษะการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์การคาดคะเนเหตุผลและการเข้าใจในปัญหามีการทบทวนวิธีการแก้ปัญหาและประเมินผลการแก้ปัญหา ซึ่งในการแก้ปัญหานั้นอาจใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ก็ได้ (วัชรรา เล่าเรียนดี, 2560) องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการแก้ปัญหานั้น มี 4 ประการ คือตัวผู้เรียน ซึ่งได้แก่ ระดับ เชี่ยวชาญ ลักษณะอารมณ์อายุแรงใจ และประสบการณ์ของผู้เรียนสถานการณ์ที่จะเป็นปัญหา ถ้าปัญหานั้นเป็นปัญหาที่ทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจจะทำให้เกิดแรงจูงใจที่จะเรียนและแก้ปัญหานั้นหรือมีผู้ชี้แนะแนวทางแก้ไขสำหรับปัญหาที่มีความยากจะทำให้มองเห็นแนวทางในการแก้ปัญหากถ้าหากปัญหานั้นเป็นปัญหาที่ต่อเนื่องหรือมีความคล้ายกับปัญหาที่เคยเรียนรูมาแล้วจะทำให้การแก้ปัญหานั้นง่ายขึ้นการแก้ปัญหานั้นเป็นกลุ่ม คือ การที่ผู้เรียนมีโอกาสร่วมกันในการแก้ปัญหามีการอภิปรายถกเถียงกันทำให้เกิดแนวทางในการแก้ไขปัญหา ซึ่งการแก้ปัญหานั้นจะได้ผลดีก็ต่อเมื่อสมาชิกของกลุ่มมีจุดมุ่งหมายเดียวกันที่จะแก้ไขปัญหานั้นให้สำเร็จ (ชูชีพ อ่อนโคกสูง, 2554) ขั้นตอนการแก้ปัญหานั้นมีขั้นตอนสำคัญดังต่อไปนี้คือระบุปัญหาวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหาแสวงหาแนวทางการแก้ไขปัญหามีประสิทธิภาพที่สุดเลือกทางแก้ปัญหานั้นที่ดีที่สุดลงมือแก้ไขตามวิธีที่เลือกไว้รวบรวมข้อมูลและประเมินผลการแก้ไขปัญหานั้น (ทีศนา แคมมณี, 2544)

จากสภาพการจัดการศึกษาที่ผ่านมา พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปีการศึกษา 2565 ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและ วัฒนธรรม สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์ นักเรียนส่วนใหญ่ยังมีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ ร้อยละ 70 ผลการประเมินสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนปีการศึกษา 2565 ด้านความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนยังอยู่ในระดับพอใช้ เนื่องจากพื้นฐานทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ส่วนใหญ่มีทักษะทางการคิดการแก้ปัญหาค่อนข้างต่ำขาดความมั่นใจในการนำเสนอผลงานในการจัดการเรียนรู้สาระเศรษฐศาสตร์ ต้องเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเพื่อที่จะสามารถพัฒนาตนเองได้เต็มศักยภาพของผู้เรียนต้องการเรียนรู้รูปแบบวิธีการสอนและเทคนิควิธีการสอนที่หลากหลาย อีกทั้งต้องให้ผู้เรียนได้คิดและได้ปฏิบัติจริงเพื่อให้เกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้หรือแก้ปัญหานั้นในชีวิตประจำวันเนื่องด้วยเนื้อหาสาระของเศรษฐศาสตร์ค่อนข้างยาก

ซึ่งผู้เรียนจำเป็นต้องมีพื้นฐานชอบที่จะคิดเพื่อตัดสินใจอย่างรอบคอบในทุกเรื่องจึงทำให้นักเรียนบางคนรู้สึกเบื่อหน่ายและไม่ค่อยสนใจหรือกระตือรือร้นที่จะเรียนเศรษฐศาสตร์ ส่งผลให้ผู้เรียนมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อการเรียนรู้สาระเศรษฐศาสตร์ การเลือกวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จึงเป็นสิ่งสำคัญคุณภาพของการจัดการเรียนรู้สาระเศรษฐศาสตร์ กิจกรรมให้นักเรียนเกิดการพัฒนาทั้งความคิด ความถนัด ความสนใจของแต่ละคน ครูต้องสอนวิธีแสวงหาความรู้มากกว่าสอนความรู้ สอนการคิดมากกว่าสอนให้ท่องจำเน้นผู้เรียนมากกว่าเน้นเนื้อหาวิชา เพื่อนำไปสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิตอันเป็นทักษะสำคัญของบุคคลในยุคศตวรรษที่ 21

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ที่เน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงมีการวิเคราะห์ สังเคราะห์ การสืบค้นข้อมูลมาใช้ในการแก้ปัญหาเน้นปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนในกลุ่มการปฏิบัติและการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน (Collaborative Learning) โดยครูผู้สอนจัดให้ผู้เรียนได้เผชิญสถานการณ์ปัญหาจริงกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความใฝ่รู้เกิดทักษะกระบวนการคิด และกระบวนการแก้ปัญหาและยังช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต (ทศนา แหมมณี, 2556) ดังนั้น การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานจึงเป็นการจัดสภาพการเรียนรู้ที่นำปัญหามาใช้เป็นเครื่องมือที่จะช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ตามเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และสร้างองค์ความรู้ใหม่ได้ด้วยตนเอง อีกทั้งยังสามารถพัฒนานักเรียนให้เป็นผู้สังเกตปรากฏการณ์กำหนดโจทย์ปัญหาร่วมกันวางแผนและแก้ปัญหาเพื่อให้เกิดองค์ความรู้หรือทักษะกระบวนการคิดต่าง ๆ และทัศนคติที่ดีในการมองปัญหาแล้วเกิดความใฝ่รู้ที่จะแก้ปัญหาอย่างไม่ย่อท้อ เพื่อทำงานให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างดีและตรงต่อเวลาและเป็นพลเมืองที่ดีของสังคมยุคศตวรรษที่ 21

จากสภาพการจัดการศึกษาที่ผ่านมา พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปีการศึกษา 2565 ในรายวิชาเศรษฐศาสตร์นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ ร้อยละ 70 ผลการ เนื่องจากพื้นฐานทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ส่วนใหญ่มีทักษะทางการคิดการแก้ปัญหาค่อนข้างต่ำขาดความมั่นใจในการนำเสนอผลงานในการจัดการเรียนรู้สาระเศรษฐศาสตร์ ต้องเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเพื่อที่จะสามารถพัฒนาตนเองได้เต็มศักยภาพของผู้เรียนต้องการเรียนรู้รูปแบบวิธีการสอนและเทคนิควิธีการสอนที่หลากหลาย อีกทั้งต้องให้ผู้เรียนได้คิดและได้ปฏิบัติจริงเพื่อให้เกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้หรือแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้

ด้วยเหตุผลและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนจึงได้พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ในรายวิชาเศรษฐศาสตร์โดยใช้ปัญหาเป็นฐานมาประยุกต์ใช้ในกิจกรรมการเรียนรู้ซึ่งผู้วิจัยหวังว่าการจัดจะส่งผลให้นักเรียนรู้จักการแก้ปัญหา การคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีทักษะการสืบค้นข้อมูล และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มสูงขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้รายวิชาเศรษฐศาสตร์ เรื่อง การผลิตสินค้าและบริการโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 (E_1/E_2)
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาเศรษฐศาสตร์ เรื่อง การผลิตสินค้าและบริการโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจ ของนักเรียนต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

สมมติฐานของการวิจัย

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาเศรษฐศาสตร์ เรื่อง การผลิตสินค้าและบริการโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 กลุ่มเครือข่ายศรีเมืองอุบล 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวนนักเรียน 196 คน 6 ห้องเรียน (สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1, 2566)

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเมืองอุบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 20 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster random Sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 3 ชนิดได้แก่

1. แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาเศรษฐศาสตร์ เรื่อง การผลิตสินค้าและบริการโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 12 แผน ได้แก่

- 1.1 ขั้นตอนการผลิตสินค้า
- 1.2 ปัจจัยการผลิต
- 1.3 หลักการผลิตสินค้าและบริการ

- 1.4 การผลิตสินค้าและบริการในท้องถิ่น
- 1.5 หลักการและเป้าหมายของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
- 1.6 การผลิตสินค้าและบริการในท้องถิ่น
- 1.7 ปัญหาของการผลิตสินค้าและบริการในท้องถิ่นและแนวทางแก้ไข
- 1.8 เศรษฐกิจพอเพียงกับการผลิตสินค้าและบริการในท้องถิ่น
- 1.9 สิทธิผู้บริโภค
- 1.10 กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค
- 1.11 หน่วยงานคุ้มครองผู้บริโภค
- 1.12 แนวทางการปกป้องคุ้มครองผู้บริโภค
2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาเศรษฐศาสตร์ เรื่อง การผลิตสินค้าและบริการโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
3. แบบสอบถามความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

3.การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ดำเนินการ ดังนี้

1. แบบแผนการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง ได้ใช้แบบแผนการทดลองแบบ One - Group Pre-test Post-test Design

ตารางที่ 3 แบบแผนการทดลอง One – Group Pretest – Posttest Design

กลุ่ม	Pre – test	Treatment	Post -test
ทดลอง	T ₁	X	T ₂

T₁ หมายถึง การทดสอบก่อนการเรียนรู้ (Pre – test)

X หมายถึง การจัดการเรียนรู้ เรื่อง การผลิตสินค้าและบริการ โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

T₂ หมายถึง การทดสอบหลังการเรียนรู้ (Post – test)

2. การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้ได้ดำเนินการเก็บรวบรวม มีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

2.1 ก่อนการทดลอง ได้ติดต่อขออนุญาตทำการวิจัย โดยนำหนังสือจากมหาวิทยาลัยราชธานี ไปยังฝ่ายวิชาการของโรงเรียนเมืองอุบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาประณศศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งเป็นโรงเรียนที่ใช้นักเรียนเป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้

2.2 ก่อนการจัดการเรียนรู้ (Pre test) กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาเศรษฐศาสตร์ เรื่อง การผลิตสินค้าและบริการโดยใช้ปัญหาเป็นฐานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 แล้วเก็บรวบรวมผลการทดสอบก่อนการจัดการเรียนรู้ เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลและเปรียบเทียบต่อไป

2.3 ดำเนินการจัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาเศรษฐศาสตร์ เรื่อง การผลิตสินค้าและบริการโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สัปดาห์ละ 1 ชั่วโมง รวมเวลาทั้งหมด 12 ชั่วโมง โดยระหว่างการจัดการเรียนรู้ให้ผู้วิจัยหรือครูผู้สอนสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน โดยใช้แบบประเมินรวมทั้งเก็บข้อมูลจากการสังเกตการเรียนรู้ของนักเรียน

2.4 เมื่อสิ้นสุดการจัดการเรียนรู้ตามกำหนด ทำการทดสอบหลังการเรียนรู้ (Post-test) กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างอีกครั้ง โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาเศรษฐศาสตร์ เรื่อง การผลิตและบริการโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน และให้นักเรียนทำแบบวัดความพึงพอใจต่อการเรียนรู้แล้วเก็บรวบรวมผลการทดสอบไว้

2.5 หลังจากการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูลแล้ว นำผลที่ได้จากการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ และการวัดความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ นำข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้มาประมวลผลและเรียบเรียงนำเสนอในรูปแบบความเรียง ดังตารางที่ 7

4.การวิเคราะห์ข้อมูล

ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ตามขั้นตอนดังนี้

1. วิเคราะห์หาประสิทธิภาพของเครื่องมือแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาเศรษฐศาสตร์ เรื่อง การผลิตสินค้าและบริการโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 โดยหาค่า E_1/E_2

2. วิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียนและหลังเรียน ของนักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาเศรษฐศาสตร์ เรื่อง การผลิตสินค้าและบริการโดยใช้ปัญหาเป็นฐานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ใช้การทดสอบค่าทีกลุ่มตัวอย่างไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test Dependent Samples)

3. วิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาเศรษฐศาสตร์ เรื่อง การผลิตสินค้าและบริการโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 วิเคราะห์หาประสิทธิภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาเศรษฐศาสตร์ เรื่อง การผลิตสินค้าและบริการโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นเก็บคะแนนของแต่ละหน่วยของหน่วยการเรียนรู้ (E_1) และวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาเศรษฐศาสตร์ เรื่อง การผลิตสินค้าและบริการ (E_2) เมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 ปรากฏผลดังนี้

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของเครื่องมือแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาเศรษฐศาสตร์ เรื่อง การผลิตสินค้าและบริการโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

แผนกา ร จัดการ เรียนรู้	คะแนนเต็ม (n=20)			คะแนนที่ได้			คะแนน รวม	$\bar{X}$	S.D.
	ใบ งาน	พฤติกรรม การทำงาน กลุ่ม	คุณลักษณะ อันพึง ประสงค์	ใบ งาน	พฤติกรรม การทำงาน กลุ่ม	คุณลักษณะ อันพึง ประสงค์			
1	10	8	4	190	109	70	369	18.4 5	2.6 4
2	10	8	4	167	121	74	362	18.1 0	2.1 1
3	10	8	4	174	108	69	351	17.5 5	2.3 6
4	10	8	4	174	120	76	370	18.5 0	2.1 4
5	10	8	4	168	108	75	351	17.5 5	2.1 0
6	10	8	4	171	121	70	362	18.1 0	2.2 4
7	10	8	4	173	108	76	357	17.8 5	2.1 5
8	10	8	4	173	120	70	363	18.1 5	2.2 4
9	10	8	4	158	108	75	341	17.0 5	1.8 9

10	10	8	4	163	118	76	357	17.8 5	1.9 3
11	10	8	4	163	109	70	342	17.1 0	2.0 9
12	10	8	4	166	118	76	360	18.0 0	1.9 9
รวม	12 0	96	48	204 0	1368	877	4285	214. 25	2.1 5

ร้อยละของค่าเฉลี่ย 81.15 ($\frac{214.25}{264} \times 100$)

ประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1) 81.15

จากตารางที่ 4 พบว่า ประสิทธิภาพของกระบวนการ E_1 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ รายวิชาเศรษฐศาสตร์ เรื่อง การผลิตสินค้าและบริการโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีคะแนนเฉลี่ย จากการประเมินด้วยใบงาน หรือคุณลักษณะระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ E_1 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 81.15

ตารางที่ 5 ประสิทธิภาพของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาเศรษฐศาสตร์ เรื่อง การผลิตสินค้า

และบริการโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

ประสิทธิภาพ	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	ร้อยละ
ประสิทธิภาพกระบวนการ (E_1)	264	214.25	2.15	81.15
ประสิทธิภาพผลลัพธ์ (E_2)	30	24.35	1.95	81.17

จากตารางที่ 5 พบว่า ชุดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาเศรษฐศาสตร์ เรื่อง การผลิตสินค้าและบริการโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีประสิทธิภาพ 81.15/81.17 เป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้

ตอนที่ 2 วิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ รายวิชาเศรษฐศาสตร์ เรื่อง การผลิตสินค้าและบริการโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยการทดสอบก่อนเรียน และหลังเรียน

ตารางที่ 6 วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ รายวิชาเศรษฐศาสตร์ เรื่อง การผลิตสินค้าและบริการ โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน

เลขที่	ก่อนเรียน (30)	ร้อยละ (ก่อนเรียน)	หลังเรียน (30)	ร้อยละ (หลังเรียน)
1	17	56.67	27	90.00
2	20	66.67	26	86.67
3	18	60.00	27	90.00
4	21	70.00	26	86.67
5	21	70.00	27	90.00
6	22	73.33	25	83.33
7	17	56.67	25	83.33
8	20	66.67	25	83.33
9	21	70.00	26	86.67
10	22	73.33	23	76.67
11	19	63.33	24	80.00
12	19	63.33	24	80.00
13	21	70.00	23	76.67
14	19	63.33	24	80.00
15	20	66.67	26	86.67

ตารางที่ 6 (ต่อ)

เลขที่	ก่อนเรียน (30)	ร้อยละ (ก่อนเรียน)	หลังเรียน (30)	ร้อยละ (หลังเรียน)
16	18	60.00	22	73.33
17	15	50.00	23	77.67
18	15	50.00	22	73.33
19	13	43.33	21	70.00
20	12	40.00	21	70.00
$\bar{x}$	18.50	61.67	24.35	81.17
S.D.	2.89		1.95	

จากตารางที่ 6 พบว่าการจัดการเรียนรู้รายวิชาเศรษฐศาสตร์ เรื่อง การผลิตสินค้าและบริการโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียน คิดเป็นร้อยละ 61.67 ค่าเฉลี่ย $\bar{x} = 18.50$ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D. = 2.89 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียน คิดเป็นร้อยละ 81.17 ค่าเฉลี่ย $\bar{x} = 24.35$ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D. = 1.95

ตารางที่ 7 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้รายวิชาเศรษฐศาสตร์ เรื่อง การผลิตสินค้าและบริการ

โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

การทดสอบ	คะแนนเต็ม	n	$\bar{x}$	S.D.	t
p					
ก่อนเรียน	30	20	18.50	11.05*	.00
หลังเรียน	30	20	24.35		
2.89					
1.95					

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 7 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้รายวิชาเศรษฐศาสตร์ เรื่อง การผลิตสินค้าและบริการโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีค่าเฉลี่ยของคะแนนหลังเรียน (24.35) สูงกว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนก่อนเรียน (18.50) อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานที่วางไว้

ตอนที่ 3 วิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้รายวิชาเศรษฐศาสตร์เรื่อง การผลิตสินค้าและบริการโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ดังตารางที่ 8

ตารางที่ 8 วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับของความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้รายวิชาเศรษฐศาสตร์ เรื่อง การผลิตสินค้าและบริการโดยใช้ปัญหาเป็นฐานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

ที่	รายการประเมิน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
1	มีการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวัตถุประสงค์และเป้าหมายของกิจกรรม	4.15	0.59	มาก
2	เนื้อหากิจกรรมการเรียนรู้ได้ฝึกให้นักเรียนรู้จักการระบุปัญหา วิเคราะห์สาเหตุ หาวิธีการแก้ปัญหา วางแผน และปฏิบัติจริงในการแก้ปัญหา	4.15	0.59	มาก
3	กิจกรรมเน้นทักษะการปฏิบัติด้วยกระบวนการกลุ่ม ส่งเสริมให้นักเรียนแลกเปลี่ยนความรู้ความคิดร่วมกัน	4.25	0.85	มาก
4	เนื้อหากิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้นักเรียนได้ร่วมกันอภิปรายหน้าชั้นเรียน	4.25	0.85	มาก

5	เนื้อหากิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนได้พัฒนาการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง	4.00	0.32	มาก
6	มีการใช้สื่อและเทคโนโลยีหรือนวัตกรรมในการสอนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้แก่นักเรียนอย่างเหมาะสม	4.00	0.32	มาก
7	นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งความรู้ต่าง ๆ	4.00	0.32	มาก
8	นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน	4.20	0.83	มาก
9	บรรยากาศในห้องเรียน น่าอยู่น่าเรียน มีความพร้อมด้านสื่อการสอน	4.20	0.83	มาก
10	นักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียน	4.15	0.59	มาก
	รวม	4.14	0.23	มาก

จากตารางที่ 8 พบว่าความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้รายวิชาเศรษฐศาสตร์ เรื่อง การผลิตสินค้าและบริการโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน โดยรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย อันดับแรกได้แก่ 1) กิจกรรมเน้นทักษะการปฏิบัติด้วยกระบวนการกลุ่มส่งเสริมให้นักเรียนแลกเปลี่ยนความรู้ความคิดร่วมกัน และเนื้อหากิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้นักเรียนได้ร่วมกันอภิปรายหน้าชั้นเรียน รองลงมาได้แก่ 2) นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน และบรรยากาศในห้องเรียน น่าอยู่น่าเรียน มีความพร้อมด้านสื่อการสอน 3) มีการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวัตถุประสงค์และเป้าหมายของกิจกรรม เนื้อหา กิจกรรมการเรียนรู้ได้ฝึกให้นักเรียนรู้จักการระบุปัญหา วิเคราะห์สาเหตุ หาวิธีการแก้ปัญหา วางแผน และปฏิบัติจริงในการแก้ปัญหา และนักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียน 4) เนื้อหา กิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนได้พัฒนาการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง มีการใช้สื่อและเทคโนโลยีหรือนวัตกรรมในการสอนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้แก่นักเรียนอย่างเหมาะสม และนักเรียนได้ศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งความรู้ต่าง ๆ ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยครั้งนี้ สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาเศรษฐศาสตร์ เรื่อง การผลิตสินค้าและบริการ โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 81.15/81.17 เป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ คือ 80/80 ทั้งนี้ เนื่องจากแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นได้กำหนดเนื้อหาที่สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษา โดยกำหนดออกแบบจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานประกอบด้วย 6 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 กำหนดปัญหา ขั้นที่ 2 ทำความเข้าใจปัญหา ขั้นที่ 3 ดำเนินการศึกษาค้นคว้า ขั้นที่ 4 วิเคราะห์ความรู้ ขั้นที่ 5 สรุปและประเมินของคำตอบ

ขั้นที่ 6 นำเสนอและประเมินผลงาน พร้อมทั้งผ่านขั้นตอนการตรวจคุณภาพอย่างเป็นระบบ และประเมินคุณภาพจาก ผู้เชี่ยวชาญ ผ่านการทดลอง (try-out) เพื่อหาประสิทธิภาพ แล้วปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ก่อนนำไปใช้จริง จึงทำให้แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องกับเนื้อหา มาตรฐาน ตัวชี้วัด ทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น สอดคล้องกับการวิจัย ของณัฏฐพร คุ่มครอง (2561) เรื่อง การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน รายวิชาเศรษฐศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 พบว่า กิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้ ปัญหาเป็นฐาน รายวิชาเศรษฐศาสตร์มีค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 81.85/83.41 สอดคล้องกับการ วิจัยของมลิวัลย์ เทียบจันทิก (2562) เรื่องการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน สารเศรษฐศาสตร์ เรื่อง การผลิตสินค้าและบริการ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานสารเศรษฐศาสตร์ เรื่อง การผลิตสินค้า และบริการของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีประสิทธิภาพ (E1/E2) เท่ากับ 76.41/76.07 ซึ่ง สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียนและหลังเรียน ของนักเรียนที่ได้รับการจัด กิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาเศรษฐศาสตร์ เรื่อง การผลิตสินค้าและบริการโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียน คิดเป็นร้อยละ 61.67 ค่าเฉลี่ย $\bar{x} = 18.50$ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D. = 2.89 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลัง เรียน คิดเป็นร้อยละ 24.35 ค่าเฉลี่ย $\bar{x} = 81.17$ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D. = 2.89 และ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้ เนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาเศรษฐศาสตร์ เรื่อง การผลิตสินค้าและบริการโดย ใช้ปัญหาเป็นฐาน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ทั้งนี้เนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ รายวิชาเศรษฐศาสตร์ เรื่อง การผลิตสินค้าและบริการโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นนั้น ได้วิเคราะห์มาตรฐาน ตัวชี้วัดตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560)กระทรวงศึกษาธิการ, 2560 ซึ่ง ขั้นตอนกิจกรรมของการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน ประกอบด้วย 1) การกำหนดปัญหา ครู กำหนดปัญหาหรือคำถาม โดยยึดหลักเกณฑ์ที่ว่า ปัญหาที่ครูตั้งมานั้นจะต้องไม่มีคำตอบตายตัว หรือมีหลายคำตอบ 2) ทำความเข้าใจปัญหา ครูให้ผู้เรียนพิจารณาปัญหาและระดมสมองหา คำตอบภายในกลุ่ม 3) ดำเนินการค้นคว้า ครูให้นักเรียนเรียนช่วยกันค้นคว้าหาคำตอบ โดยที่ไม่ จำกัวิธีในการหาแต่นักเรียนจะต้องสามารถอธิบายได้ว่าแหล่งที่มาของข้อมูลมีความน่าเชื่อถือ มากน้อยเพียงใด 4) วิเคราะห์ความรู้ที่ได้มา ผู้เรียนร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันในกลุ่ม โดยผลิต กันเสนอคำตอบที่ตนได้มา เมื่อพิจารณาครบทุกคนแล้ว สมาชิกภายในกลุ่มจะลงข้อสรุปว่าข้อมูล ครบถ้วนพร้อมที่จะนำเสนอหรือไม่ ครูคอยเป็นผู้แนะนำหากคำตอบยังไม่ครบถ้วน 5) สรุปและ ประเมินคำตอบ เป็นการนำเสนอคำตอบของกลุ่มนักเรียนเรียนแต่ละกลุ่ม เสร็จแล้วครูและ นักเรียนเรียนจะร่วมกันสรุปคำตอบเพื่อความเข้าใจตรงกันอีกครั้ง และ6) การนำเสนอและ

ประเมินผลงานผู้เรียนนำข้อมูลที่ได้มาจัดระดับองค์ความรู้และนำเสนอเป็นผลงานในรูปแบบที่หลากหลายผู้เรียนทุกกลุ่มรวมทั้งผู้ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาร่วมกันประเมินผลงานความรู้ สอดคล้องกับการวิจัยของชวลกร วิทยาพานิช (2560) เรื่องการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหา โดยวิธีการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานวิชาเศรษฐศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอุบลวิทยาคมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 ที่พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยทักษะการแก้ปัญหาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับการวิจัยของสอดคล้องกับงานวิจัยของธีร ภัทร์ นิตยกุลเศรษฐ์ (2563) ได้ศึกษาผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน เรื่อง ประเด็นสำคัญทางประวัติศาสตร์ไทย นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาเศรษฐศาสตร์ เรื่อง การผลิตสินค้าและบริการ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.41$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย อันดับแรกได้แก่ กิจกรรมเน้น ทักษะการปฏิบัติด้วยกระบวนการกลุ่ม ส่งเสริมให้นักเรียนแลกเปลี่ยนความรู้ความคิดร่วมกัน และเนื้อหากิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้นักเรียนได้ร่วมกันอภิปรายหน้าชั้นเรียน ($\bar{x} = 4.25$) อันดับสองได้แก่ นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน และบรรยากาศในห้องเรียนน่าอยู่น่าเรียนมีความพร้อมด้านสื่อการสอน ($\bar{x} = 4.20$) อันดับสามได้แก่ มีการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวัตถุประสงค์และเป้าหมายของกิจกรรม เนื้อหา กิจกรรมการเรียนรู้ได้ฝึกให้นักเรียนรู้จักการระบุปัญหา วิเคราะห์สาเหตุ หาวิธีการแก้ปัญหา วางแผน และปฏิบัติจริงในการแก้ปัญหา และนักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียน ($\bar{x} = 4.15$) และอันดับสี่ได้แก่ มีการใช้สื่อและเทคโนโลยีหรือนวัตกรรมในการสอนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้แก่นักเรียนอย่างเหมาะสม และนักเรียนได้ศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งความรู้ต่าง ๆ ($\bar{x} = 4.00$) ทั้งนี้ เนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการสืบค้นหาข้อมูล การประเมินตนเอง ฝึกฝนการสร้างองค์ความรู้ กระบวนการทำงานเป็นกลุ่ม โดยผ่านกระบวนการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์สอดคล้องกับงานวิจัยของธีรวัฒน์ จันทโมคา (2562) ได้ศึกษาการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถด้านกระบวนการแก้ปัญหา คณิตศาสตร์ ระหว่างการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานและโครงการเป็นฐานผลวิจัย พบว่า ค่าความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานมีค่าระดับความพึงพอใจอยู่ที่ 4.41 ซึ่งอยู่ในระดับมาก

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัย การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาเศรษฐศาสตร์ เรื่อง การผลิตสินค้าและบริการ โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ดังนี้ 1) ระดับผลการศึกษา ประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้รายวิชาเศรษฐศาสตร์ เรื่อง การผลิตสินค้าและบริการโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้รายวิชาเศรษฐศาสตร์ เรื่อง การผลิตสินค้าและบริการโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานที่วางไว้ 3) ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาเศรษฐศาสตร์ เรื่อง การผลิตสินค้าและบริการโดยใช้ปัญหาเป็นฐานโดยรวมอยู่ในระดับมาก

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ครูผู้สอนควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานไปใช้สอนควรวางแผนและเตรียมตัวให้พร้อมก่อนทำการสอน เช่น การศึกษาทำความเข้าใจผู้เรียน การจัดสภาพแวดล้อม วัสดุอุปกรณ์และสื่อการเรียนรู้ ที่เหมาะสมกับผู้เรียนมีกิจกรรมที่ความหลากหลายมีการเสริมแรงเพื่อให้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1.2 ครูผู้สอนสามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาแผนการจัดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น เพื่อเป็นการเสริมสร้างให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติมากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาค้นคว้าครั้งต่อไป

2.1 ควรนำรูปแบบการวิจัยนี้ไปวิจัยกับกับกลุ่มสาระอื่น ๆ เช่น กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี เป็นต้น

2.2 ควรนำการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานไปใช้ในการพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนเพื่อเป็นการพัฒนานักเรียนอย่างต่อเนื่อง

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553.

(2553, 22 กรกฎาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 129 ตอนที่ 45. หน้า 1-3.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

(ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560). โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

ชวัลกร วิทยพานิช. (2560). การพัฒนาทักษะการแก้ปัญหา โดยวิธีการจัดการเรียนรู้แบบใช้

ปัญหา เป็นฐาน วิชาเศรษฐศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอุบลวิทยาคม. สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 ในวิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

- ชูชีพ อ่อนโคกสูง. (2554). จิตวิทยาการศึกษา .(พิมพ์ครั้งที่ 2). ไทยวัฒนาพานิช.
- ณัฐพร คุ่มครอง. (2561). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน รายวิชาเศรษฐศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ทศนา แหมมณี. (2544). วิทยาการด้านการคิด. เดอะมาสเตอร์กรุ๊ปแมเนจเม้นท์.
- ทศนา แหมมณี. (2556). ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. (พิมพ์ครั้งที่ 6). สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธีรภัทร์ นิตยกุลเศรษฐ์. (2563). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน เรื่อง ประเด็นสำคัญทางประวัติศาสตร์ไทย กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ธีรวัฒน์ จันทะโมคา. (2562). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถด้านกระบวนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ระหว่างการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานและใช้โครงงานเป็นฐาน .ในวิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- มลิวัลย์ เทียบจันทิก. (2562). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน สาระเศรษฐศาสตร์เรื่อง การผลิตสินค้าและบริการ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- วัชร เล่าเรียนดี. (2560). กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อพัฒนาการคิดและยกระดับคุณภาพ การศึกษาสำหรับศตวรรษที่ 21. เพชรเกษมพรินติ้ง กรุ๊ป.
- สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1. (2566). ข้อมูลพื้นฐาน. เรียกใช้เมื่อ 15 ตุลาคม 2568 จาก <https://www.ubn1.go.th/site/index>.

การพัฒนาพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนด้วยหลักสัปปริสธรรม*

DEVELOPMENT OF MORAL TEACHINGS MONKS IN SCHOOLS WITH THE PRINCIPLE OF SAPPURISADHAMMA PRINCIPLE.

พระอภิสิทธิ์ อภิชาโต (แช่จ้อง)¹ และ พระครูบวรชัยวัฒน์²

Phra Apisit Apicharto (Seajong)¹ and Phrakhrubowonchaiwat²

¹⁻²มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

¹⁻²Mahamakut Buddhist University, Thailand

Corresponding Author's Email: Apisitapicharto@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาแนวคิดทฤษฎีการพัฒนาพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน 2) เพื่อศึกษาหลักสัปปริสธรรม และ 3) เพื่อวิเคราะห์การพัฒนาพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนด้วยหลักสัปปริสธรรมในบริบทของจังหวัดสงขลา การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพจากการเก็บรวบรวมเอกสารและจากเครื่องมือสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างจากผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจงจำนวน 15 รูป/คน และวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบโดยเชื่อมโยงและสังเคราะห์ข้อมูลแนวคิดทฤษฎีการพัฒนาพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนร่วมกับหลักสัปปริสธรรมรวมถึงวิเคราะห์ข้อมูลและหาความสอดคล้องจากผู้ให้สัมภาษณ์เพื่อค้นพบการพัฒนาพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนด้วยหลักสัปปริสธรรม

ผลการวิจัยพบว่า

1. แนวคิดทฤษฎีการพัฒนาพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนของจังหวัดสงขลาจำเป็นต้องครอบคลุมสามด้านหลัก ได้แก่ ด้านความรู้ ด้านเทคนิคการสอน และด้านมนุษยสัมพันธ์ เพื่อให้การสอนศีลธรรมมีประสิทธิภาพในบริบทสังคมพหุวัฒนธรรม ด้านความรู้เน้นความเข้าใจหลักธรรมเชิงลึกควบคู่กับบริบทผู้เรียนและสังคม ด้านเทคนิคการสอนมุ่งปรับสู่แนวทางเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและยืดหยุ่น และด้านมนุษยสัมพันธ์เน้นการสร้างความสัมพันธ์เชิงบวกกับทุกภาคส่วน

2. หลักสัปปริสธรรม 7 ประการ ซึ่งเป็นคุณธรรมสำคัญที่ช่วยหล่อหลอมบุคคลให้เป็นสัตบุรุษ มีความสมบูรณ์ทั้งปัญญา ศีล และสมาธิ อันได้แก่ อัมมัญญตา อัตถัญญตา อดัตถัญญตา มัตถัญญตา กาลัญญตา ปริสสัญญตา และปุคคลปโรปรัญญตา มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน

---

* Received 26 April 2025; Revised 25 May 2025; Accepted 27 May 2025

3. หลักสัปปริสธรรมเป็นแกนกลางและกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนได้อย่างเป็นระบบในทุกมิติ ทั้งด้านความรู้ ด้านเทคนิคการสอน และด้านมนุษยสัมพันธ์ โดยแต่ละหลักธรรมทำหน้าที่สร้างความตระหนัก กำกับดูแลกระบวนการแสวงหา ประมวลผล เลือกใช้ และประยุกต์ความรู้ เทคนิคการสอน และทักษะมนุษยสัมพันธ์ให้เหมาะสมกับผู้เรียนและสถานการณ์อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: การพัฒนาพระสอนศีลธรรม, หลักสัปปริสธรรม, การส่งเสริมศักยภาพ

Abstract

This research aimed 1) to study the concepts and theories of monk teacher development in schools, 2) to study the Sapurisadhamma principle, and 3) to analyze the development of monk teachers in schools using the Sapurisadhamma principle in the context of Songkhla province. This qualitative research collected data from documents and structured in-depth interviews with 15 purposively selected key informants. Data analysis was conducted systematically by linking and synthesizing the concepts and theories of monk teacher development in schools with the Sapurisadhamma principle, including analyzing and identifying consistency from the interview data to discover the development of monk teachers in schools using the Sapurisadhamma principle.

The research found that.

1. The concepts and theories of monk teacher development in schools in Songkhla province necessarily encompass three main areas: knowledge development, teaching technique development, and human relations development. This is crucial for effective moral teaching in a multicultural societal context. Knowledge development emphasizes a deep understanding of Buddhist principles combined with the context of learners and society. Teaching technique development aims to adapt towards learner-centered and flexible approaches. Human relations development focuses on building positive relationships with all stakeholders.

2. The seven Sapurisadhamma principles—Dhammanyuta (knowing the Dhamma), Atthanyuta (knowing the meaning/purpose), Attanyuta (knowing oneself), Mattanyuta (knowing moderation), Kalanyuta (knowing the proper time), Parisanyuta (knowing the assembly/community), and

Puggalaparoparanyuta (knowing the individual differences)—are crucial virtues that shape an individual into a virtuous person, complete with wisdom, morality, and concentration. These principles are highly significant for the development of monk teachers in schools.

3. The Sapurisadhamma principle serves as a central and vital mechanism for systematically driving the development of monk teachers in schools across all dimensions: knowledge, teaching techniques, and human relations. Each principle functions to foster awareness, regulate the process of acquiring, processing, selecting, and applying knowledge, teaching techniques, and human relations skills effectively to suit learners and situations.

Keywords Monk Teacher Development, Sapurisadhamma Principle, Enhancement of Potential.

บทนำ

ศาสนามีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการสร้างเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในสังคมมนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศไทยที่พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติและเป็นรากฐานสำคัญในการหล่อหลอมวิถีชีวิตและจิตใจของประชาชน (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2564) อย่างไรก็ตาม สังคมไทยในปัจจุบันกำลังเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในหลากหลายมิติ ทั้งด้านเศรษฐกิจ วัฒนธรรม และเทคโนโลยี ซึ่งส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิต การปฏิบัติศาสนกิจ และการรักษาศีลธรรมในชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มเยาวชนที่เติบโตท่ามกลางความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและการเข้าถึงข้อมูลที่หลากหลาย (Pharcharuen, Winit, 2020) ปัญหาการละเมิดสิทธิผู้อื่น การขาดความเคารพในกฎระเบียบ และการขาดความเข้าใจในคุณธรรมพื้นฐาน เป็นสัญญาณที่บ่งชี้ถึงความเสื่อมถอยของศีลธรรมในสังคม ซึ่งส่วนหนึ่งอาจเป็นผลมาจากการที่สถาบันครอบครัวและชุมชนไม่สามารถสอดแทรกและถ่ายทอดคำสอนทางศาสนาได้อย่างมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

การสร้างเสริมคุณธรรมในกลุ่มเยาวชนจึงเป็นประเด็นสำคัญที่ไม่สามารถละเลยได้ การศึกษาพระพุทธศาสนาและการนำหลักธรรมคำสอนมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาจิตใจของเยาวชนจึงเป็นแนวทางที่มีศักยภาพในการบรรเทาปัญหาดังกล่าว พระสงฆ์ในบทบาทของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจึงมีบทบาทสำคัญในการเป็นผู้ชี้แนะและเป็นแบบอย่างที่ดีงามแก่เยาวชน (อานนท์ เมธีวรฉัตร, 2562) พระสอนศีลธรรมไม่เพียงแต่ทำหน้าที่สอนวิชาศีลธรรมแต่ยังเป็นผู้ที่มีความรู้ทางธรรมที่สามารถถ่ายทอดหลักการและความเข้าใจในการดำเนินชีวิตที่ดีและมีความสุข โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของจังหวัดสงขลา ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีความ

หลากหลายทางวัฒนธรรมและศาสนาอย่างชัดเจน โดยมีชุมชนไทยพุทธ มุสลิม และจีน อาศัยอยู่ร่วมกัน ความหลากหลายนี้เป็นเอกลักษณ์ที่สำคัญของจังหวัด บทบาทของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจึงไม่ได้จำกัดอยู่เพียงการถ่ายทอดหลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนาเท่านั้น แต่ยังครอบคลุมถึงการสร้างความเข้าใจและความสมานฉันท์ระหว่างชุมชนต่างศาสนาในพื้นที่ การใช้หลักธรรมที่เป็นสากล เช่น พรหมวิหาร 4 อริยสัจ 4 และมรรค 8 ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีความเข้าใจในคุณค่าของความเมตตา ความอดทน และการดำเนินชีวิตที่เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน (สุจิตรา พรหมเกษม, 2563) อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานของพระสอนศีลธรรมในจังหวัดสงขลายังคงเผชิญกับความท้าทายหลายด้าน เช่น การขาดทรัพยากรสนับสนุนที่เพียงพอ โดยเฉพาะในพื้นที่ชนบทที่มีงบประมาณในการเข้าถึงงบประมาณและสื่อการเรียนการสอน ความล่าช้าในการเบิกจ่ายค่าตอบแทนส่งผลให้พระบางรูปขาดกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่ อีกทั้งการขาดการอบรมและพัฒนาศักยภาพอย่างต่อเนื่องยังเป็นอุปสรรคที่ทำให้พระไม่สามารถพัฒนาวิธีการสอนให้สอดคล้องกับยุคสมัยและความต้องการของนักเรียนในพื้นที่หลากหลายวัฒนธรรม ความหลากหลายทางวัฒนธรรมในจังหวัดสงขลาจึงส่งผลต่อวิธีการสื่อสารและสร้างความสัมพันธ์ในชุมชน การสอนศีลธรรมในโรงเรียนจึงต้องพิจารณาถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรมและศาสนา เพื่อให้การถ่ายทอดหลักธรรมสามารถเข้าถึงและสร้างผลกระทบเชิงบวกได้อย่างแท้จริง การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของนักเรียนและชุมชน เช่น การจัดกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนาที่เชิญชวนชุมชนทุกศาสนาเข้าร่วม หรือการบรรยายธรรมที่เชื่อมโยงกับค่านิยมร่วมในสังคม เช่น ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ และการเคารพซึ่งกันและกัน จะช่วยส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีในชุมชน (สุจิตรา พรหมเกษม, 2563) ดังนั้นการพัฒนาโครงการพระสอนศีลธรรมในจังหวัดสงขลาจึงควรให้ความสำคัญกับการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงวัฒนธรรม และองค์กรทางศาสนาในพื้นที่ การจัดการอบรมพิเศษเพื่อพัฒนาทักษะการสอนและการสร้างความเข้าใจในบริบทของพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมจะช่วยให้พระสอนศีลธรรมสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ การสนับสนุนด้านงบประมาณและสื่อการเรียนการสอนที่เพียงพอจะช่วยลดความเหลื่อมล้ำในพื้นที่ห่างไกล และเพิ่มความมั่นใจให้กับพระในการดำเนินงาน บทบาทของพระสอนศีลธรรมในจังหวัดสงขลาไม่ได้จำกัดอยู่เพียงในห้องเรียนเท่านั้น แต่ยังเป็นผู้นำในการสร้างความสมานฉันท์ในระดับชุมชน การใช้หลักธรรมเป็นเครื่องมือในการสอนและสร้างความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนต่างศาสนาเป็นแนวทางสำคัญที่ช่วยสร้างความเข้าใจและลดความขัดแย้งในสังคม ความร่วมมือระหว่างพระสอนศีลธรรมและชุมชนจะช่วยเสริมสร้างความมั่นคงและความยั่งยืนให้กับสังคมในพื้นที่หลากหลายวัฒนธรรมเช่นนี้ (ธนชัย รัตนกุล, 2562)

จากการศึกษาผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประยุกต์ใช้หลักธรรมในสถานศึกษา พบว่าการนำหลักสัปปุริสธรรมมาใช้สามารถช่วยเสริมสร้างคุณลักษณะเชิงบวกในนักเรียน เช่น ความ

รับผิดชอบ ความเคารพ และความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดียิ่งขึ้น (Nilkote, R., & Singsorn, N., 2024) ในบริบทของจังหวัดสงขลา การเสริมสร้างบทบาทของพระสอนศีลธรรมให้มีความเหมาะสมกับบริบทท้องถิ่นจึงมีความสำคัญในการพัฒนาคุณธรรมในเยาวชนและชุมชนที่มีความหลากหลายทางศาสนาและวัฒนธรรม ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงเห็นว่าการศึกษาร่องการพัฒนาพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนด้วยหลักสัปปุริสธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของจังหวัดสงขลา เป็นประเด็นที่มีความสำคัญและน่าสนใจที่จะศึกษาเพิ่มเติม งานวิจัยนี้มุ่งนำเสนอแนวทางที่สามารถประยุกต์ใช้ได้จริงในเชิงปฏิบัติ โดยมีเป้าหมายที่จะพัฒนาและเสริมสร้างบทบาทของพระสอนศีลธรรมให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของสังคมที่เปลี่ยนแปลงและมีความหลากหลายได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตามจากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวข้างต้น งานวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการพัฒนาพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนด้วยหลักสัปปุริสธรรม ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิดทฤษฎีการพัฒนาพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน
2. เพื่อศึกษาหลักสัปปุริสธรรม
3. เพื่อวิเคราะห์การพัฒนาพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนด้วยหลักสัปปุริสธรรม ในบริบทจังหวัดสงขลา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ที่มุ่งเน้นการศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนด้วยหลักสัปปุริสธรรมเป็นพื้นฐานในการวิจัย การวิจัยเชิงคุณภาพเป็นการรวบรวมข้อมูลเชิงลึกจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อสร้างความเข้าใจที่ครอบคลุมเกี่ยวกับแนวคิดและแนวทางในการพัฒนาพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนอย่างถูกต้องต่อไป

1. การศึกษาทบทวนเอกสาร

ในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาและทบทวนวรรณกรรมอย่างรอบด้าน เพื่อสร้างความเข้าใจในแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน โดยได้รวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิอันเป็นหัวใจสำคัญ คือ พระไตรปิฎก (ฉบับภาษาไทย) ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) ซึ่งเป็นพื้นฐานในการทำความเข้าใจหลักสัปปุริสธรรมและแนวทางการพัฒนาสำหรับแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ ประกอบด้วย หนังสือ เอกสาร งานวิทยานิพนธ์ และบทความวิชาการที่มีเนื้อหาสอดคล้องกับหัวข้องานวิจัย โดยผู้วิจัยได้คัดเลือกเอกสารเหล่านั้นอย่างพิถีพิถันตามเกณฑ์ของ Scott (1990) ได้แก่ ความถูกต้อง (Authenticity) ความน่าเชื่อถือ

(Credibility) ความเป็นตัวแทน (Representativeness) และความหมายชัดเจน (Meaning) เพื่อให้มั่นใจว่าข้อมูลที่นำมาใช้มีความเหมาะสม ครบถ้วน และตรงประเด็นกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญและการสัมภาษณ์เชิงลึก

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัยนี้ได้มาจากการสัมภาษณ์เชิงลึกจำนวนทั้งสิ้น 15 รูป/คน ในจังหวัดสงขลา ซึ่งผู้วิจัยได้คัดเลือกแบบเจาะจงจากผู้ที่มีประสบการณ์และมีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับประเด็นการวิจัย โดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มหลัก กลุ่มละ 5 รูป/คน ประกอบด้วย กลุ่มนักวิชาการผู้เชี่ยวชาญทางพุทธศาสนา เช่น เจ้าอาวาสและพระสังฆาธิการที่เกี่ยวข้อง กลุ่มผู้บริหารโครงการพระสอนศีลธรรม เช่น บุคลากรในโครงการและพระสอนศีลธรรม และกลุ่มบุคลากรทางการศึกษา เช่น ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้อำนวยการโรงเรียน เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกที่หลากหลายและครอบคลุมจากมุมมองของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในแต่ละระดับ

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือหลักที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นจากการศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารปฐมภูมิและทุติยภูมิ โดยแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างฉบับสมบูรณ์ได้แบ่งออกเป็น 3 ตอน ครอบคลุมปัจจัยส่วนบุคคลและประเด็นเกี่ยวกับการส่งเสริมการพัฒนาพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนด้วยหลักสัปปุริสธรรม ทั้งนี้ การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือได้ดำเนินการตามขั้นตอนอย่างเป็นระบบจำนวน 9 ขั้นตอน รวมถึงการตรวจสอบความสอดคล้องของเนื้อหา (Content Validity Index: CVI) โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน (Lawshe, 1975) ซึ่งผลการประเมินเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด ($CVI \geq 0.80$) และเครื่องมือยังได้รับการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคนประจำสถาบันอีกด้วย เพื่อให้มั่นใจว่าเครื่องมือมีความถูกต้องเหมาะสมสำหรับการเก็บข้อมูล

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามดำเนินการโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามที่ได้คัดเลือกไว้ โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ เริ่มจากการสำรวจพื้นที่เบื้องต้นในจังหวัดสงขลาเพื่อกำหนดขอบเขตและพื้นที่ในการวิจัยที่ชัดเจน ซึ่งมุ่งเน้นกลุ่มพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนสังกัดมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมโศกราช จากนั้นจึงดำเนินการขอหนังสืออนุญาตจากบัณฑิตวิทยาลัยเพื่อรับรองการเก็บข้อมูล ทำการออกหนังสือนัดหมายและประสานงานกับกลุ่มเป้าหมาย พร้อมทั้งเตรียมความพร้อมของเครื่องมือและอุปกรณ์ที่จำเป็น เช่น แบบบันทึกเสียง ก่อนจะเดินทางไปยังพื้นที่เพื่อดำเนินการสัมภาษณ์ตามวัน เวลา และสถานที่ที่กำหนด กระบวนการทั้งหมดนี้มุ่งเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ครบถ้วนและละเอียดตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลในงานวิจัยเชิงคุณภาพนี้ ได้เชื่อมโยงและสังเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบโดยใช้กรอบแนวคิดจากทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Collaborative Learning Theory) ของ Lev Vygotsky (1986) และหลักสัปปุริสธรรม ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญในการตีความและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกที่ได้จากการสัมภาษณ์ภาคสนาม โดยเริ่มจากการวิเคราะห์แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพระสอนศีลธรรมและหลักสัปปุริสธรรมในเชิงลึก จากนั้นจึงนำกรอบแนวคิดทั้งสองมาใช้ร่วมกันในการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนทั้ง 3 ด้านหลัก ได้แก่ ด้านความรู้ ด้านเทคนิคการสอน และด้านมนุษยสัมพันธ์ ก่อนจะดำเนินการตีความผลการวิเคราะห์เพื่อสร้างธีมและข้อค้นพบที่เชื่อมโยงระหว่างหลักสัปปุริสธรรมกับการพัฒนาพระสอนศีลธรรม สรุปผลข้อมูลโดยเชื่อมโยงกลับไปยังวัตถุประสงค์ของการวิจัย และนำเสนอผลการศึกษาทั้งหมดในรูปแบบการเขียนพรรณนาเชิงวิชาการ

ผลการวิจัย

ส่วนนี้เป็นการนำเสนอผลการวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับการพัฒนาพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนด้วยหลักสัปปุริสธรรม ในบริบทของจังหวัดสงขลา ซึ่งได้จากการศึกษาทบทวนเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผลการวิจัยที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย สรุปได้ดังนี้

1. จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน พบว่า กระบวนการพัฒนาพระสอนศีลธรรมในจังหวัดสงขลาเป็นกระบวนการที่มีเป้าหมายเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมแก่นักเรียน โดยอาศัยกรอบแนวคิดทางวิชาการ อาทิ ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ ซึ่งเน้นการเรียนรู้ผ่านปฏิสัมพันธ์และการทำงานร่วมกัน ผลการวิจัยบ่งชี้ว่าการพัฒนาพระสอนศีลธรรมมุ่งเน้นใน 3 ด้านหลัก คือ การพัฒนาความรู้ การพัฒนาเทคนิคการสอน และการพัฒนามนุษยสัมพันธ์ เพื่อให้พระสอนศีลธรรมสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับบริบทปัจจุบัน

2. จากการศึกษาผล พบว่า หลักสัปปุริสธรรมทั้ง 7 ประการ ได้แก่ 1) อัมมัญญตา ความรู้จักธรรม 2) อัตถัญญตา ความรู้จักอรรถ 3) อุตตัญญตา ความรู้จักตน 4) มัตตัญญตา ความรู้จักประมาณ 5) กาลัญญตา ความรู้จักกาล 6) ปริสสัญญตา ความรู้จักบริษัท และ 7) ปุคคลปโรปรัญญตา ความรู้จักบุคคล มีความสำคัญอย่างยิ่งและเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาทักษะ การวิเคราะห์ การตัดสินใจ และการปฏิบัติของพระสอนศีลธรรมในยุคปัจจุบัน โดยเฉพาะในบริบทโรงเรียนที่เยาวชนต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว หลักธรรมเหล่านี้เป็นมากกว่ากรอบแนวทางศีลธรรม แต่เป็นรากฐานที่ช่วยให้พระสอนศีลธรรมสามารถปรับตัวและปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสม

3. จากการวิเคราะห์การพัฒนาพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนด้วยหลักสัปปุริสธรรมพบว่า หลักธรรมดังกล่าวได้ถูกนำมาประยุกต์ใช้ใน 3 ด้านสำคัญของการพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรม

(1) การพัฒนาความรู้ หลักสัปปุริสธรรมเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาความรู้ของพระสอนศีลธรรมอย่างรอบด้าน 1) อัมมัญญตา ความรู้จักธรรม ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจหลักธรรมอย่างลึกซึ้งและเชื่อมโยงกับชีวิตเยาวชน ขณะที่ 2) อตถัญญตา ความรู้จักอรรถส่งเสริมการเรียนรู้จากการประเมินผลการสอนเพื่อปรับปรุงวิธีการถ่ายทอด 3) อตตัญญตา ความรู้จักตน กระตุ้นการตระหนักถึงความสามารถและข้อจำกัดตนเองเพื่อวางแผนพัฒนา 4) มัตตัญญตา ความรู้จักประมาณ ช่วยจัดสรรเวลาและทรัพยากรศึกษาธรรมอย่างเหมาะสม 5) กาลัญญตา ความรู้จักกาล สนับสนุนการเลือกเวลาศึกษาที่มีประสิทธิภาพ 6) ปริสสญญตา ความรู้จักบริษัท ช่วยปรับความรู้ให้เข้ากับบริบทโรงเรียนและนักเรียน และ 7) ปุคคลปโรปรัญญตา ความรู้จักบุคคล ส่งเสริมความเข้าใจความแตกต่างของผู้เรียนและครูเพื่อปรับเนื้อหาและวิธีสอนให้เหมาะสม นอกจากนี้ การพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องผ่านการศึกษาพระธรรมอย่างลึกซึ้ง การเรียนรู้ด้านจิตวิทยาพัฒนาการ เทคนิคการสอน การสื่อสาร การให้คำปรึกษา การติดตามข่าวสาร การอบรม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การประเมินตนเอง การสร้างเครือข่าย และการใช้เทคโนโลยี เป็นแนวทางเสริมสร้างความรู้และความสามารถของพระสอนศีลธรรมให้มีความรอบด้าน ทันสมัย และสามารถถ่ายทอดธรรมะได้อย่างมีประสิทธิภาพในบริบทการศึกษาปัจจุบัน

(2) การพัฒนาเทคนิคการสอน หลักสัปปุริสธรรมเป็นกรอบแนวคิดที่สำคัญในการพัฒนาเทคนิคการสอนของพระสอนศีลธรรม 1) อัมมัญญตา ความรู้จักธรรม ช่วยให้เข้าใจรากฐานของปัญหาการเรียนรู้เพื่อออกแบบเทคนิคที่ตรงจุด 2) อตถัญญตา ความรู้จักอรรถสนับสนุนการประเมินผลของเทคนิคต่างๆ เพื่อปรับปรุงให้สอดคล้องกับยุคสมัยและความต้องการของผู้เรียน 3) อตตัญญตา ความรู้จักตน ช่วยให้พระสอนศีลธรรมเลือกใช้เทคนิคที่สอดคล้องกับจุดแข็งและข้อจำกัดของตนเอง 4) มัตตัญญตา ความรู้จักประมาณ ส่งเสริมการใช้เทคนิคอย่างพอดีและเหมาะสมกับเวลาและสถานการณ์ 5) กาลัญญตา ความรู้จักกาล สนับสนุนการเลือกเวลาในการใช้เทคนิคที่เหมาะสม 6) ปริสสญญตา ความรู้จักบริษัท ช่วยปรับเทคนิคให้เข้ากับลักษณะเฉพาะของโรงเรียนและนักเรียน และ 7) ปุคคลปโรปรัญญตา ความรู้จักบุคคล เน้นการแยกแยะลักษณะเฉพาะของผู้เรียนเพื่อเลือกใช้เทคนิคที่หลากหลายและตอบสนองความต้องการรายบุคคล การบูรณาการหลักสัปปุริสธรรมเหล่านี้ในการออกแบบและปรับใช้เทคนิคการสอน ช่วยให้พระสอนศีลธรรมมีเครื่องมือที่หลากหลาย ทันสมัย และมีประสิทธิภาพในการถ่ายทอดหลักธรรมสู่เยาวชนได้อย่างเหมาะสมและเข้าถึงจิตใจ

(3) การพัฒนามนุษย์สัมพันธ์ หลักสัปปุริสธรรมเป็นรากฐานสำคัญในการเสริมสร้างมนุษย์สัมพันธ์ที่ระหว่างพระสอนศีลธรรมกับนักเรียน ครู และผู้ปกครอง 1)

ธัมมัญญตา ความรู้จักธรรม ช่วยให้เข้าใจปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสัมพันธ์ หลัก 2) อตถัญญตา ความรู้จักอรรถ สนับสนุนการตระหนักถึงผลลัพธ์เชิงบวกของความสัมพันธ์ที่ดี 3) อัตตัญญตา ความรู้จักตน ส่งเสริมการรู้เท่าทันตนเองเพื่อสร้างความไว้วางใจและความน่าเชื่อถือ 4) มัตตัญญตา ความรู้จักประมาณ ช่วยรักษาสมดุลในการปฏิสัมพันธ์อย่างเหมาะสม 5) กาลัญญตา ความรู้จักกาล สนับสนุนการเลือกเวลาที่เหมาะสมในการปฏิสัมพันธ์ 6) ปริสสัญญตา ความรู้จักบริษัท ช่วยให้เข้าใจบริบทและวัฒนธรรมของโรงเรียนเพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่สอดคล้อง และ 7) ปุคคัลโปปรัญญตา ความรู้จักบุคคล เน้นการเข้าใจความแตกต่างของแต่ละบุคคลเพื่อปรับการสื่อสาร การนำหลักสัปปริสธรรมเหล่านี้มาปฏิบัติจริง ช่วยให้พระสอนศีลธรรมสร้างความสัมพันธ์ที่ตบตันพื้นฐานของความเข้าใจ การยอมรับ และความเคารพ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนและการสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่อบอุ่นและเอื้อต่อการพัฒนา

ตารางสรุปการประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรมในการพัฒนาพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน

ด้านการพัฒนา พระสอน ศีลธรรม	หลักสัปปริสธรรม 7 ประการ	สิ่งที่ค้นพบ การประยุกต์ใช้
1. การพัฒนา ความรู้	1) ธัมมัญญตา ความรู้จักธรรม 2) อตถัญญตา ความรู้จักอรรถ 3) อัตตัญญตา ความรู้จักตน 4) มัตตัญญตา ความรู้จักประมาณ 5) กาลัญญตา ความรู้จักกาล 6) ปริสสัญญตา ความรู้จักบริษัท 7) ปุคคัลโปปรัญญตา ความรู้จักบุคคล	1. ส่งเสริมความเข้าใจหลักธรรมอย่างลึกซึ้งและเชื่อมโยงกับชีวิตเยาวชน 2. ส่งเสริมการเรียนรู้จากการประเมินผลการสอนเพื่อปรับปรุงเนื้อหา 3. กระตุ้นการตระหนักถึงความสามารถและข้อจำกัดตนเองเพื่อวางแผนพัฒนา 4. ช่วยจัดสรรเวลาและทรัพยากรศึกษาธรรมอย่างเหมาะสม 5. สนับสนุนการเลือกเวลาศึกษาที่มีประสิทธิภาพ 6. ช่วยปรับความรู้ให้เข้ากับบริบทโรงเรียนและนักเรียน 7. ส่งเสริมความเข้าใจความแตกต่างของผู้เรียนและครูเพื่อปรับเนื้อหาและวิธีสอน

2. การพัฒนา เทคนิคการ สอน	1) ธัมมัญญตา ความรู้จักธรรม 2) อตฺถัญญตา ความรู้จักอรรถ 3) อตฺตัญญตา ความรู้จักตน 4) มัตตัญญตา ความรู้จักประมาณ 5) กาลัญญตา ความรู้จักกาล 6) ปริสสัญญตา ความรู้จักบริษัท 7) ปุ ค ค ล ป โร ป ร ัญ ญ ต า ความรู้จักบุคคล	1. ช่วยให้เข้าใจรากฐานของปัญหาการเรียนรู้ เพื่อออกแบบเทคนิคที่ตรงจุด 2. สนับสนุนการประเมินผลของเทคนิคต่างๆ เพื่อปรับปรุง 3. ช่วยให้เลือกใช้เทคนิคที่สอดคล้องกับจุดแข็ง และข้อจำกัดของตนเอง 4. ส่งเสริมการใช้เทคนิคอย่างพอดีและเหมาะสม กับเวลากับสถานการณ์ 5. สนับสนุนการเลือกเวลาในการใช้เทคนิคที่ เหมาะสม 6. ช่วยปรับเทคนิคให้เข้ากับลักษณะเฉพาะของ โรงเรียนและนักเรียน 7. เน้นการแยกแยะลักษณะเฉพาะของผู้เรียน เพื่อเลือกใช้เทคนิคที่หลากหลาย
3. การพัฒนา มนุษย์สัมพันธ์	1) ธัมมัญญตา ความรู้จักธรรม 2) อตฺถัญญตา ความรู้จักอรรถ 3) อตฺตัญญตา ความรู้จักตน 4) มัตตัญญตา ความรู้จักประมาณ 5) กาลัญญตา ความรู้จักกาล 6) ปริสสัญญตา ความรู้จักบริษัท 7) ปุ ค ค ล ป โร ป ร ัญ ญ ต า ความรู้จักบุคคล	1. ช่วยให้เข้าใจปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อ ความสัมพันธ์และแก้ไขปัญหา 2. สนับสนุนการตระหนักถึงผลลัพธ์เชิงบวกของ ความสัมพันธ์ที่ดี 3. ส่งเสริมการรู้เท่าทันตนเองเพื่อสร้างความ ไว้วางใจและความน่าเชื่อถือ 4. ช่วยรักษาสมดุลในการปฏิสัมพันธ์อย่าง เหมาะสม 5. สนับสนุนการเลือกเวลาที่เหมาะสมในการ ปฏิสัมพันธ์ 6. ช่วยให้เข้าใจบริบทและวัฒนธรรมของ โรงเรียนเพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่สอดคล้อง 7. เน้นการเข้าใจความแตกต่างของแต่ละบุคคล เพื่อปรับการสื่อสารและการปฏิบัติตน

ตารางที่ 1 สรุปการประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรมในการพัฒนาพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ผลการวิจัยยืนยันว่าหลักสัปปริสธรรมมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาความรู้ เทคนิคการสอน และมนุษยสัมพันธ์ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน โดยสามารถนำมาเป็นกรอบแนวคิดและแนวทางปฏิบัติในการยกระดับศักยภาพของท่านให้สามารถปฏิบัติศาสนกิจ และส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนในบริบทสังคมปัจจุบันที่มีความหลากหลายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

อภิปรายผล

การอภิปรายผลการวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อตีความและทำความเข้าใจข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนด้วยหลักสัปปริสธรรมในบริบทของจังหวัดสงขลา โดยเชื่อมโยงผลการวิจัยเข้ากับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ กรอบแนวคิดทางทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ได้ทบทวนมา เพื่อให้เห็นภาพรวมและความสำคัญของผลการศึกษาในเชิงลึก

1. ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า การพัฒนาพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน มุ่งเน้น 3 ด้านหลัก ได้แก่ การพัฒนาความรู้ การพัฒนาเทคนิคการสอน และการพัฒนามนุษย์สัมพันธ์ ทั้งนี้เป็นเพราะบทบาทของพระสอนศีลธรรมในปัจจุบันไม่ได้จำกัดอยู่เพียงการถ่ายทอดความรู้ทางศาสนาเท่านั้น แต่ยังสามารถปรับวิธีการสอนให้เข้ากับบริบทของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้เรียนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อให้การสอนศีลธรรมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสามารถเข้าถึงเยาวชนได้ ผลการวิจัยนี้มีความสอดคล้องโดยตรงกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ซึ่งต้องการศึกษาแนวคิดทฤษฎีการพัฒนาพระสอนศีลธรรม และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วรวิทย์ นิเทศศิลป์ (2567), พระมหาสุรศักดิ์ สุรญาโน (2564), และ สุนทรี สุริยะรังสี (2565) ที่เน้นย้ำถึงความสำคัญของการพัฒนาความรู้ ทักษะการสอน และมนุษยสัมพันธ์ของพระสอนศีลธรรมให้ทันสมัยและสอดคล้องกับบริบททางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป

2. ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า หลักสัปปริสธรรมทั้ง 7 ประการมีความสำคัญอย่างยิ่งและเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาทักษะ การวิเคราะห์ การตัดสินใจ และการปฏิบัติของพระสอนศีลธรรมในยุคปัจจุบัน ทั้งนี้เป็นเพราะหลักสัปปริสธรรมเป็นคุณสมบัติที่จำเป็นสำหรับผู้ที่ทำหน้าที่เป็นแบบอย่างและผู้ให้คำแนะนำ การที่พระสอนศีลธรรมมี 1) อัมมัญญตา (ความรู้จักรธรรม) และ 2) อตถัญญตา (ความรู้จักอรรถ) ช่วยให้ท่านสามารถเข้าใจหลักธรรมอย่างลึกซึ้งและนำมาประยุกต์ใช้ในบริบทชีวิตจริงของเยาวชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ การมี 3) อัตตัญญตา (ความรู้จักตน) ทำให้ตระหนักถึงศักยภาพและข้อจำกัดของตนเอง นำไปสู่การพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง การมี 4) มัตตัญญตา (ความรู้จักประมาณ) ช่วยในการบริหารจัดการเวลาและทรัพยากร และการมี 5) กาลัญญตา (ความรู้จักกาล) 6)

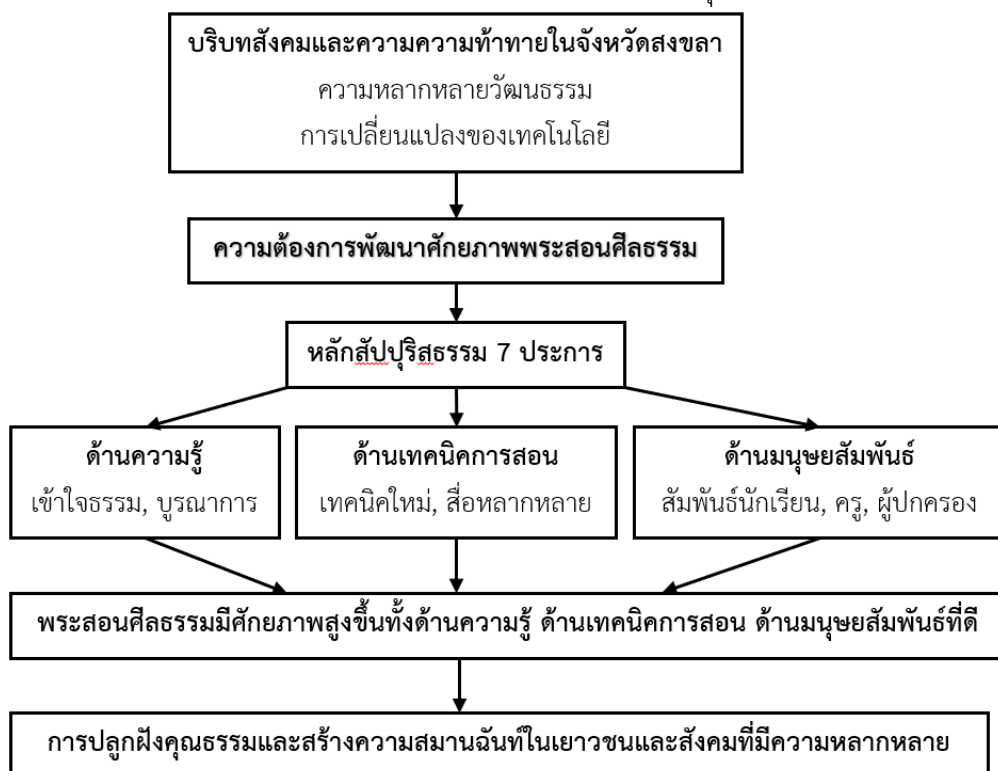
ปรีสัณญตา (ความรู้จักบริษัท) 7) ปุคคัลโปปรีสัณญตา (ความรู้จักบุคคล) ช่วยให้สามารถปรับวิธีการสอนและการสื่อสารให้เหมาะสมกับผู้เรียนและบริบทที่หลากหลาย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระสามารถ จตตมโล (โพธิ์แก้ว) และคณะ. (2565) ที่พบว่าหลักสัปปริสธรรมสามารถนำมาใช้ในการเสริมสร้างคุณลักษณะเชิงบวกได้

3. ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พบว่า หลักสัปปริสธรรมได้ถูกนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนใน 3 ด้านหลักอย่างเป็นรูปธรรม คือ ด้านความรู้ ด้านเทคนิคการสอน และด้านมนุษยสัมพันธ์ ทั้งนี้เป็นเพราะหลักสัปปริสธรรมเป็นกรอบแนวคิดที่ยืดหยุ่นและครอบคลุม ซึ่งสามารถนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณสมบัติที่จำเป็นสำหรับพระสอนศีลธรรมในแต่ละด้านได้อย่างชัดเจน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของจังหวัดสงขลาที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม หลักสัปปริสธรรมช่วยให้พระสอนศีลธรรมมีความละเอียดอ่อนและเข้าใจความแตกต่างของผู้เรียนและชุมชน ทำให้การสอนศีลธรรมสามารถเข้าถึงและสร้างความสมานฉันท์ในสังคมหลากหลายได้ การค้นพบนี้สอดคล้องกับ "ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ" (Collaborative Learning Theory) ของ Lev Vygotsky (1986) ซึ่งเน้นว่าการเรียนรู้และการพัฒนาเกิดขึ้นได้ดีผ่านการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและการได้รับการสนับสนุนใน "โซนพัฒนาที่ใกล้เคียง" (ZPD) การที่พระสอนศีลธรรมได้รับการส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การทำงานร่วมกับบุคลากรทางการศึกษา และการสร้างกิจกรรมที่เน้นการมีส่วนร่วม ล้วนเป็นการประยุกต์ใช้แนวคิดของทฤษฎีนี้ ซึ่งจะช่วยยกระดับศักยภาพของพระสอนศีลธรรมในการถ่ายทอดความรู้และสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณธรรมของเยาวชน

ประการสำคัญ ผลการวิจัยนี้ไม่เพียงแต่ยืนยันถึงความสำคัญของการพัฒนาแบบองค์รวมสำหรับพระสอนศีลธรรมเท่านั้น แต่ยังชี้ให้เห็นว่าหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะหลักสัปปริสธรรม สามารถนำมาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางที่เป็นระบบในการพัฒนาบุคลากรทางศาสนาในบริบทการศึกษาสมัยใหม่ได้ งานวิจัยนี้ได้เสริมความเข้าใจให้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น โดยแสดงให้เห็นถึงกลไกและแนวทางการประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรมอย่างเป็นรูปธรรมในการพัฒนาพระสอนศีลธรรมในสามด้านหลัก และมีความสำคัญอย่างยิ่งในบริบทเฉพาะของจังหวัดสงขลา

องค์ความรู้ใหม่

โมเดลการพัฒนาพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนด้วยหลักสัปปุริสธรรม

รูปภาพที่ 1 การพัฒนาพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนด้วยหลักสัปปุริสธรรม

การวิจัยนี้ได้สังเคราะห์องค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับการพัฒนาพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน โดยนำเสนอ "โมเดลการพัฒนาพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนด้วยหลักสัปปุริสธรรม" ซึ่งเป็นผลมาจากการศึกษาและวิเคราะห์เชิงลึกในบริบทของจังหวัดสงขลา โมเดลนี้ชี้ให้เห็นถึงบทบาทสำคัญของหลักสัปปุริสธรรมในฐานะกรอบแนวคิดและกลไกหลักในการขับเคลื่อนการพัฒนาพระสอนศีลธรรมในสามมิติสำคัญ ได้แก่ ด้านความรู้ ด้านเทคนิคการสอน และด้านมนุษยสัมพันธ์ สะท้อนให้เห็นว่า ภายใต้บริบทสังคมที่เปลี่ยนแปลงและความหลากหลายทางวัฒนธรรม โดยเฉพาะในพื้นที่อย่างจังหวัดสงขลา ความต้องการในการพัฒนาพระสอนศีลธรรมให้มีศักยภาพสูงขึ้นเป็นสิ่งจำเป็น หลักสัปปุริสธรรมทั้ง 7 ประการ ทำหน้าที่เป็นแกนกลางและเครื่องมือสำคัญในการขึ้นนำกระบวนการพัฒนานี้ โดยหลักธรรมแต่ละข้อมีส่วนช่วยเสริมสร้างความสามารถเฉพาะในแต่ละด้านของการพัฒนา ตัวอย่างเช่น การมี 1) ธัมมัญญตา ความรู้จักรักรธรรม และ 2) อตถัญญตา ความรู้จักรอรรถ ช่วยให้พระสอนศีลธรรมสามารถเข้าใจและวิเคราะห์ปัญหาทางการศึกษาและสังคมได้อย่างลึกซึ้ง ซึ่งเป็นพื้นฐานของการพัฒนาความรู้และเทคนิคการสอนที่ตรงจุด ขณะที่ 6) ปริสัญญุตตา ความรู้จักบริษัท และ 7) ปุคคัลโปปปริญญุตตา ความรู้

จักบุคคล มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนามนุษย์สัมพันธ์และการปรับวิธีการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียนและชุมชนที่มีความหลากหลาย

การแสดงให้เห็นอย่างเป็นระบบว่า หลักสัปปุริสธรรมไม่ได้เป็นเพียงหลักธรรมทั่วไป แต่สามารถนำมาใช้เป็น "คู่มือ" หรือ "แนวทางปฏิบัติ" ในการพัฒนาพระสอนศีลธรรมในแต่ละด้านได้อย่างไร ซึ่งโมเดลนี้เป็นภาพสังเคราะห์ที่เชื่อมโยงหลักธรรมเข้ากับกระบวนการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาทางพระพุทธศาสนา และเน้นย้ำถึงความสำคัญของบริบททางสังคมและวัฒนธรรม โดยมีเป้าหมายสูงสุดคือการเสริมสร้างประสิทธิภาพของพระสอนศีลธรรมในการปลูกฝังคุณธรรมและส่งเสริมความสมานฉันท์ในหมู่เยาวชนและสังคมอย่างยั่งยืน

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยและข้ออภิปรายที่ผ่านมา สามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้ 1) การศึกษาแนวคิดทฤษฎีการพัฒนาพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ชี้ให้เห็นว่าการพัฒนาพระสอนศีลธรรมมุ่งเน้นใน 3 ด้านหลัก ได้แก่ การพัฒนาความรู้ เทคนิคการสอน และมนุษยสัมพันธ์ 2) การศึกษาหลักสัปปุริสธรรม พบว่าหลักสัปปุริสธรรมทั้ง 7 ประการ เป็นหลักธรรมที่มีความสำคัญและสามารถนำมาใช้เป็นกรอบแนวคิดในการพัฒนาพระสอนศีลธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ และ 3) การวิเคราะห์การพัฒนาพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนด้วยหลักสัปปุริสธรรมในบริบทจังหวัดสงขลา พบว่า หลักสัปปุริสธรรมสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาพระสอนศีลธรรมในทั้ง 3 ด้านหลัก ได้อย่างเป็นรูปธรรมและมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการปฏิบัติหน้าที่ในบริบทสังคมที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม มี **ข้อเสนอแนะ** ในการพัฒนาพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมุ่งเน้น 3 ด้านหลัก ได้แก่ การพัฒนาความรู้ เทคนิคการสอน และมนุษยสัมพันธ์ โดยหลักสัปปุริสธรรมทั้ง 7 ประการเป็นกรอบแนวคิดสำคัญที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาทั้งสามด้านนี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นรูปธรรมในบริบทของจังหวัดสงขลา ซึ่งมีความหลากหลายทางวัฒนธรรมและเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งต่อการปฏิบัติหน้าที่ ด้วยเหตุนี้ จึงมีข้อเสนอแนะว่า หน่วยงานที่รับผิดชอบควรรวมหลักสัปปุริสธรรมเข้าเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรและกิจกรรมการอบรมพัฒนาพระสอนศีลธรรมอย่างเป็นรูปธรรม สนับสนุนการเรียนรู้ต่อเนื่อง การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และการพัฒนาทักษะการสอน รวมถึงการใช้สื่อที่ทันสมัยและการสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ในเชิงนโยบาย ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเพิ่มและจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรให้เพียงพอ ปรับปรุงกระบวนการบริหารจัดการโครงการให้รวดเร็ว พัฒนาระบบการอบรมอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องที่ตอบสนองบริบทพื้นที่ที่หลากหลายวัฒนธรรม และเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือที่เข้มแข็งระหว่างทุกภาคส่วน สำหรับการวิจัยในอนาคต ควรมีการศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับผลกระทบระยะยาวของการนำหลักสัปปุริสธรรมไปใช้ ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับนักเรียน ตลอดจนการศึกษา

เปรียบเทียบประสิทธิภาพกับแนวทางอื่น ๆ และการศึกษาในบริบทพื้นที่อื่น ๆ เพื่อทำความเข้าใจความต้องการและความท้าทายที่เฉพาะเจาะจง

เอกสารอ้างอิง

- ธนชัย รัตนกุล. (2562). การพัฒนาคุณธรรมในบริบทโรงเรียนหลากหลายวัฒนธรรม. วารสารพุทธศาสนาเพื่อสังคม, 15(1), 102–117.
- พระมหาสุรศักดิ์ สุรญาโน. (2564). การพัฒนาศักยภาพด้านการจัดการเรียนการสอนของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนกรุงเทพมหานคร. วารสารการศึกษาพุทธศาสตร์, 10(3), 45–58.
- พระสามารถ จตตมโล (โพธิ์แก้ว) และคณะ. (2565). การพัฒนาคู่มือการจัดการเรียนรู้ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 เพื่อผลสัมฤทธิ์ของนิสิตระดับปริญญาตรี วิทยาลัยสงฆ์สุพรรณบุรีศรีสุวรรณภูมิ. วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมการท้องถิ่น, 8(6), 361–372.
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วรวิทย์ นิเทศศิลป์. (2567). แนวทางการเสริมสร้างทักษะและเทคนิคการสอนสำหรับพระสอนศีลธรรมในยุคปัญญาประดิษฐ์. วารสารวิจัยนวัตกรรมการศึกษาและเทคโนโลยี, 2(1), 1–14.
- สุจิตรา พรหมเกษม. (2563). บทบาทของพระสอนศีลธรรมในพื้นที่ชายแดนใต้. วารสารพัฒนาสังคม, 19(1), 37–50.
- สุนทรี สุริยะรังสี. (2565). การพัฒนาเทคนิคการสอนครูพระสอนศีลธรรมในยุคปัจจุบัน. วารสารวิจัยศึกษา, 15(2), 12–24.
- สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2564). สภาพทั่วไปของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน. วารสารสังคมพุทธศาสตร์, 22(3), 45–52.
- อานนท์ เมธีวรฉัตร. (2562). รูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะด้านการสอนของพระสอนศีลธรรม ในโรงเรียนในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 4. วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์, 7(2), 165–180.
- Lawshe, C. H. (1975). A quantitative approach to content validity. *Personnel Psychology*, 28(4), 563–575.
- Nilkote, R., & Singsorn, N. (2024). Knowledge Management and Empowering Professional Learning Communities based on Buddhist Principles: The Dimension of Sappurisa Dhamma. *ASEAN Journal of Religious and Cultural Research*, 7(2), 13–19.

- Pharcharuen, Winit. (2020). Morality ethics and youth problems in Thai society. *Journal of Rattana Paññā*, 5(2), 246–255.
- Scott. (1990). *A Matter of Record: Documentary Sources in Social Research*. Polity Press.
- Vygotsky, L. S. (1986). *Thought and language*. (A. Kozulin, Trans.). MIT Press. (Original work published 1934).

การส่งเสริมกิจกรรมแก่นักเรียนด้วยหลักสูตรคลินิกคุณธรรมตามแนวพุทธ
ศาสตร์ : กรณีศึกษาโรงเรียนเทศบาล 1 บ้านสะเดา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา*
PROMOTING STUDENT ACTIVITIES THROUGH BUDDHIST-BASED MORAL
CLINIC CURRICULUM: A CASE STUDY OF TESSABAN 1 BAN SADA
SCHOOL, SADAO DISTRICT, SONGKHLA PROVINCE

วิชิต ศิริ¹ และ พระครูบวรชัยวัฒน์²

Wichit Siri¹ and Phrakhrubowonchaiwat²

^{1,2}มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

^{1,2}Mahamakut Buddhist University, Thailand

Corresponding Author's Email: arsom Siri@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการส่งเสริมกิจกรรมแก่นักเรียนในโรงเรียนเทศบาล 1 บ้านสะเดา จังหวัดสงขลา 2) ศึกษาหลักสูตรคลินิกคุณธรรมตามแนวพุทธศาสตร์ และ 3) วิเคราะห์การส่งเสริมกิจกรรมโดยใช้หลักสูตรดังกล่าวในบริบทของโรงเรียนดังกล่าว โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลจากเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 16 ราย ซึ่งคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ครอบคลุม 4 กลุ่ม ได้แก่ นักวิชาการ ผู้บริหาร นักเรียน และผู้ปกครอง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลายและลึกซึ้ง เครื่องมือที่ใช้คือแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงธีม (Thematic Analysis) โดยสร้างรหัสข้อมูล (Coding) และจัดกลุ่มเป็นธีมเพื่อตีความเชิงลึก

ผลการวิจัยพบว่า 1. ด้านศีล การพูดจาสุภาพขึ้นเคารพกฎระเบียบมากขึ้นมีความรับผิดชอบในหน้าที่มีวินัยและความอ่อนน้อมเพิ่มขึ้น 2. ด้านสมาธิ ตั้งใจเรียนมากขึ้นควบคุมอารมณ์ได้ดีขึ้นใช้เทคนิคผ่านลมหายใจเพื่อควบคุมสติได้ดีขึ้นมีสมาธิและความมั่นคงทางอารมณ์มากขึ้น 3. ด้านปัญญา ใคร่ครวญก่อนตัดสินใจมีเป้าหมายชีวิตที่ดีขึ้นสะท้อนตนเองได้รอบด้านมีวิจารณ์ญาณและความเข้าใจชีวิตเพิ่มขึ้น

คำสำคัญ: การส่งเสริมกิจกรรม, นักเรียน, หลักสูตรคลินิกคุณธรรม, พุทธศาสตร์

---

* Received 26 April 2025; Revised 27 May 2025; Accepted 30 May 2025

Abstract

This research aimed to 1) study the concepts and theories related to promoting student activities at Tessaban 1 Ban Sadao School in Songkhla Province, 2) examine the Buddhist-based Moral Clinic Curriculum, and 3) analyze the promotion of student activities through this curriculum within the school's context. The study employed a qualitative research methodology, with data collected from documents and in-depth interviews with 16 key informants, selected through purposive sampling. The informants comprised four groups: Buddhist scholars, school administrators, students, and parents, ensuring a diversity of perspectives and in-depth insights. The primary research instrument was a semi-structured interview form. Data were analyzed using content analysis and thematic analysis, involving the processes of coding and theme development for deep interpretation.

The research findings revealed that: 1) In the dimension of morality (sila), students became more polite in their speech, increasingly respected rules and regulations, demonstrated greater responsibility, discipline, and humility. 2) In the dimension of concentration (samadhi), students showed improved attention in class, better emotional regulation, and enhanced mindfulness through breathing techniques, resulting in greater mental stability and focus. 3) In the dimension of wisdom (panya), students reflected more carefully before making decisions, developed clearer life goals, became more self-aware, and demonstrated improved critical thinking and understanding of life.

Keywords: Activity Promotion, Students, Moral Clinic Curriculum, Buddhist Principles

บทนำ

การพัฒนาของสังคมโลกทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ อย่างมากมาย โดยเฉพาะโลกในศตวรรษที่ 21 เป็นโลกแห่งโลกาภิวัตน์วิวัฒนาการความเจริญก้าวหน้าในทุกๆ มิติเป็นไปอย่างรวดเร็วและรุนแรง ด้านเศรษฐกิจอุตสาหกรรมในอดีตได้ถูกแทนที่ด้วยเศรษฐกิจและบริการที่ขับเคลื่อนด้วยข้อมูลความรู้และนวัตกรรมและไม่ว่าจะหันไปทางใดก็จะเห็นการนำเทคโนโลยีไปใช้ในการเพิ่มผลผลิตแทนการใช้แรงงานแบบเดิมจากสถานการณ์ที่สะท้อนให้เห็นว่าคนที่ประสบความสำเร็จได้จะต้องมีทักษะในการเผชิญกับโลกที่ซับซ้อนมากขึ้น (วสันต์ สว่างศรีงาม, 2556)

จากการศึกษาพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนในภาพรวมของประเทศ สามารถจำแนกได้เป็น 2 กลุ่มตามพัฒนาการตามวัย กล่าวคือ พฤติกรรมกลุ่มแรกจะเป็นพฤติกรรมที่ “ยิ่งโต ยิ่งเพิ่ม” พฤติกรรมในกลุ่มนี้ ได้แก่ เทียวกลางคืน พุดโทรศัพท์ โตเรียน ยอมรับการมีเพศสัมพันธ์ สารเสพติดและเล่นอินเทอร์เน็ตจนขาดการควบคุมตนเอง ส่วนพฤติกรรมกลุ่มที่สอง จะเป็นพฤติกรรมที่ “ยิ่งโต ยิ่งลด” พฤติกรรมในกลุ่มนี้ ได้แก่ ไปวัด ไปเที่ยวกับพ่อแม่ พี่น้อง เล่นกีฬา และช่วยงานบ้าน ทำกิจกรรมที่สร้างสรรค์ เป็นต้น (สมพงษ์ จิตระดับ และ อัญญมณี บุญเชื้อ, 2556) เด็กและเยาวชนช่วงวัยรุ่น ถือเป็นช่วงที่สำคัญที่สุด เป็นช่วง “หัวเลี้ยวหัวต่อ” ของชีวิต มีการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านร่างกาย จิตใจและสังคมจากวัยเด็กเพื่อก้าวเข้าสู่วัยรุ่น เด็กในวัยนี้มักค้นหาและทำความเข้าใจกับตนเอง ติดเพื่อน ขณะเดียวกันก็ชอบความท้าทาย หาประสบการณ์ใหม่ ๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งศักดิ์ศรีและการยอมรับจากเพื่อนในวัยเดียวกัน อ้างถึงใน (คัมภีร์ วชิรเชื่อนันท์, 2556)

สถานการณ์และปัญหาของเด็กและเยาวชนข้างต้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญในการพัฒนานักเรียนให้หนีห่างจากปัญหาดังกล่าว โดยการสร้างภูมิคุ้มกันให้นักเรียนในสถานศึกษาของตนเองมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 นั่นคือ 1) รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ 2) ซื่อสัตย์สุจริต 3) มีวินัย 4) ใฝ่เรียนรู้ 5) อยู่อย่างพอเพียง 6) มุ่งมั่นในการทำงาน 7) รักความเป็นไทย และ 8) มีจิตสาธารณะ ซึ่งความสำเร็จหรือความล้มเหลวในการบริหารจัดการสถานศึกษาย่อมขึ้นอยู่กับวิสัยทัศน์ ความสามารถ ทักษะและประสบการณ์ในการทำงานของผู้บริหารสถานศึกษาทั้งสิ้น เนื่องจากการบริหารเป็นกลไกในการขับเคลื่อนองค์กรให้ดำเนินงานได้บรรลุตามเป้าหมาย ซึ่งจะบริหารงานอย่างไรให้เกิดประสิทธิภาพนั้น ผู้บริหารสถานศึกษานับว่าเป็นตัวจักรสำคัญที่สุด เพราะเป็นผู้กำหนดทิศทางในการทำงานทั้งระบบ ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพต้องเป็นผู้ที่มีความเป็นผู้นำ มีความคิดริเริ่ม มีวิสัยทัศน์รอบรู้ เป็นที่พึ่งทางวิชาการให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชาได้ เช่น ส่งเสริมให้มีการจัดหลักสูตรสถานศึกษาที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น ส่งเสริมการพัฒนานวัตกรรม การพัฒนาบุคลากรควรมีอย่างต่อเนื่อง การพัฒนาผู้เรียน เช่น การส่งเสริมกิจกรรมเสริมหลักสูตรอย่างสม่ำเสมอเพื่อสร้างให้ผู้เรียนมีความพร้อมทั้งใน

ด้านวิชาการ ความเข้มแข็งทางร่างกาย ความฉลาดทางอารมณ์ ความพร้อมของสติปัญญา ความมีคุณธรรมจริยธรรมไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน และความพร้อมด้านทักษะชีวิตเพื่ออยู่ในสังคมได้อย่างปลอดภัย เหล่านี้ล้วนเป็นบทบาทที่สำคัญยิ่งของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน (พงษศิครา ประหยัดทรัพย์, 2557)

ดังนั้น สรุปปัญหาได้ว่าพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนโดยเฉพาะในกลุ่มนักเรียนข้างต้น ซึ่งมีความสอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายของผู้วิจัย คือ กลุ่ม ” ยิ่งโต ยิ่งเพิ่ม ” ของเยาวชน นักเรียนประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนเทศบาล 1 บ้านสะเดา ที่กำลังเกิดขึ้นโดยไม่มีแนวโน้มจะลดลง ซึ่งส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศในระยะยาว พฤติกรรมเหล่านี้รวมถึงการขาดความรับผิดชอบ การไม่เคารพกฎระเบียบ การใช้ความรุนแรง และการขาดจิตสำนึกต่อสังคมส่วนรวม ปัญหาเหล่านี้มีสาเหตุมาจากหลายปัจจัย เช่น สภาพแวดล้อมทางสังคม อิทธิพลของสื่อ และการขาดการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมอย่างเป็นระบบ เพราะเหตุนี้จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนานวัตกรรมในการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมควบคู่ไปกับการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ทางวิชาการ จึงเห็นได้ว่าโครงการฝึกอบรมรวมไปถึงหลักสูตรฝึกอบรมมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งที่จะสามารถทำให้ผู้เข้ารับการอบรมเกิดความรู้ความเข้าใจและ เกิดเจตคติที่ดีเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งจนกระทั่งทำให้ผู้เข้ารับการอบรมเกิดการเรียนรู้หรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรมอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และยังช่วยเสริมสร้างพฤติกรรมที่ดี และการแสดงออกในทางที่ดี สามารถพัฒนาคนให้เกิดปัญญาคิดทำในสิ่งที่ถูกต้องดีงามเพื่อส่งเสริมให้คนอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสงบสุข การฝึกอบรมเป็นกระบวนการพัฒนาศักยภาพบุคลากรอย่างเป็นระบบ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาองค์ประกอบสำคัญ 4 ประการ ได้แก่ องค์ความรู้ (Knowledge) ความเข้าใจเชิงลึก (Understanding) ทักษะความชำนาญ (Skill) และเจตคติ (Attitude) ในประเด็นเฉพาะ ทั้งนี้ เพื่อก่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้และการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เข้ารับการฝึกอบรมให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยได้ตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาจึงมีความสนใจที่จะทำการวิจัย เรื่อง การส่งเสริมกิจกรรมแก่นักเรียนด้วยหลักสูตรคลินิกคุณธรรมตามแนวพุทธศาสตร์ : กรณีศึกษา โรงเรียนเทศบาล 1 บ้านสะเดา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา ด้านการส่งเสริมกิจกรรมหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของนักเรียนและเยาวชน ผ่านการเข้ารับการฝึกอบรมหลักสูตรคลินิกคุณธรรมตามแนวพุทธศาสตร์ซึ่งกลุ่มคลินิกคุณธรรมพร้อมที่จะรักษาเยียวยาโดยต้องมองที่ตัวเองให้มีความสมบูรณ์พร้อม มีความคิดมีความกล้าหาญและต้องมีหลักการแห่งความดี คัดย่อนกลับไปแก้ไขสิ่งผิดเพื่อเป็นผู้ต้นรู้ที่ความคิดและการปฏิบัติในการดำเนินชีวิตให้ถูกต้อง มุ่งเน้นในการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมผ่านการฝึกฝนหรือการเรียนรู้ในบริบทที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม โดยเน้นไปที่การ

พัฒนาปัจเจกบุคคลแต่ละคนตามหลักไตรสิกขาเพื่อส่งเสริมการสร้างสติ สมาธิ ปัญญา โดยกลุ่มคลินิกคุณธรรมนั้นเกิดขึ้นจากการรวมตัวกันของพระวิทยากรกลุ่มเล็ก ๆ ที่ก่อนหน้านี้ได้ทำหน้าที่ในการเผยแผ่ธรรมะอยู่ในหลาย ๆ พื้นที่กระจายกระจายกันไป จนต่อมาทางสำนักงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และความมั่นคง แห่งสถาบันชาติ พระศาสนา พระมหากษัตริย์ ได้จัดโครงการอบรมพัฒนาพระวิทยากรขึ้นในโครงการพระวิทยากรกระบวนธรรมขึ้นจนเกิดเป็นหลักสูตรการสอนที่นำไปปฏิบัติจนได้ผลเป็นที่ยอมรับขององค์กรทั่วไป จึงเปรียบเสมือนการนำนักมวยที่เคยขึ้นชกแต่ในเวทีภูธร ได้มารู้จักและฝึกหัดกับเทรนเนอร์ในเวทีที่ได้มาตรฐานขึ้น (กลุ่มคลินิกคุณธรรม, 2563) ผู้วิจัยจึงได้นำหลักสูตรนี้มาใช้ในการฝึกปฏิบัติ เพื่อให้ผู้ที่เข้ารับการฝึกอบรมนักเรียนสามารถนำความรู้มาประยุกต์ใช้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมด้านการเรียน และการดำเนินชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถประยุกต์ใช้หลักธรรมได้อย่างถูกต้องในชีวิตประจำวันยิ่งขึ้น รวมทั้งได้แนวทางในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของเยาวชนได้เป็นอย่างดีเป็นรูปธรรมและเป็นที่ยอมรับของสังคมโดยทั่วไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิดทฤษฎีการส่งเสริมกิจกรรมแก่นักเรียนโรงเรียนเทศบาล 1 บ้านสะเดา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา
2. เพื่อศึกษาหลักสูตรคลินิกคุณธรรมตามแนวพุทธศาสตร์
3. เพื่อวิเคราะห์การส่งเสริมกิจกรรมแก่นักเรียนด้วยหลักสูตรคลินิกคุณธรรมตามแนวพุทธศาสตร์ : กรณีศึกษาโรงเรียนเทศบาล 1 บ้านสะเดา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย ในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการศึกษาข้อมูลจากพระไตรปิฎก หนังสือคู่มือพระวิทยากรกลุ่มคลินิกคุณธรรม ได้อยู่ส่วนมาจาก หนังสือคัมภีร์วิทยากร หลักสูตรพระวิทยากรกระบวนธรรม โดยสถาบันพัฒนาพระวิทยากร สำนักงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมและความมั่นคงแห่งสถาบันชาติ พระศาสนา พระมหากษัตริย์ พุทธศักราช 2560 และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ได้รวบรวมข้อมูลและนำข้อมูลทั้งหมดมาสังเคราะห์เนื้อหาและการศึกษาข้อมูลเชิงประจักษ์ (Empirical investigation) โดยการฝึกอบรมนักเรียน โรงเรียนเทศบาล 1 บ้านสะเดา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักมีขั้นตอนดังนี้

1.การศึกษาเอกสาร

รวบรวมที่เป็นเอกสารข้อมูลที่ได้จากเอกสารชั้นปฐมภูมิ (Primary Sources) ได้แก่ หนังสือคู่มือพระวิทยากรกลุ่มคลินิกคุณธรรม และหนังสือคัมภีร์วิทยากร หลักสูตรพระวิทยากร กระบวนธรรม โดยสถาบันพัฒนาพระวิทยากร สำนักงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมและความมั่นคงแห่งสถาบันชาติ พระศาสนา พระมหากษัตริย์ พุทธศักราช 2560 รวมถึงการรวบรวมข้อมูลชั้นทุติยภูมิจากหนังสือ ตำรา บทความวิจัย บทความวิชาการ และงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง จากแหล่งข้อมูลในอินเทอร์เน็ต และห้องสมุดมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการให้สัมภาษณ์เชิงลึก

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์เชิงลึกได้แก่ กลุ่มนักวิชาการเชี่ยวชาญทางพระพุทธศาสนา กลุ่มผู้บริหาร กลุ่มนักเรียน กลุ่มผู้ปกครอง มีทั้งหมด 4 กลุ่ม แต่ละกลุ่มมีจำนวน 4 รูป/คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 16 คน โดยคัดเลือกแบบเจาะจง ประกอบด้วยกลุ่ม กลุ่มนักวิชาการเชี่ยวชาญทางพระพุทธศาสนา กลุ่มผู้บริหาร กลุ่มนักเรียน กลุ่มผู้ปกครอง ซึ่งประกอบด้วยกลุ่มที่มีบทบาทสำคัญเกี่ยวข้องกับการฝึกอบรมครั้งนี้ โดยเกณฑ์การคัดเลือกเฉพาะบุคคลที่มีประสบการณ์และความเกี่ยวข้องกับนักเรียน โรงเรียนเทศบาล 1 บ้านสะเดา เพื่อที่จะได้ข้อมูลที่หลากหลายและตรงประเด็นรวมถึงการปฏิบัติหน้าที่ให้การอบรมนักเรียน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือคือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง โดยเครื่องมือการวิจัยนี้ มีการแบ่งแบบสัมภาษณ์ออกเป็น 4 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลผู้ให้สัมภาษณ์ ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎีการส่งเสริมกิจกรรมแก่นักเรียนโรงเรียนเทศบาล 1 บ้านสะเดา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับส่งเสริมกิจกรรมด้วยหลักสูตรคลินิกคุณธรรมตามแนวพุทธศาสตร์และตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะซึ่งผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อประเมินตรวจสอบหาความดัชนีสอดคล้องของเนื้อหา (Content Validity Index: CVI)

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้เป็นกระบวนการสำคัญที่ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมและตรงประเด็นในการส่งเสริมกิจกรรมแก่นักเรียนด้วยหลักสูตรคลินิกคุณธรรมตามแนวพุทธศาสตร์ โดยมีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1) ผู้วิจัยดำเนินการขอเอกสารอนุญาตการเก็บข้อมูลสัมภาษณ์เชิงลึกจากเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องในหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยเพื่อให้ได้รับการตรวจสอบข้อมูลว่าถูกต้องหรือไม่ หากเมื่อได้รับการตรวจสอบผ่านแล้วก็จะดำเนินการในส่วนถัดไป ผู้วิจัยได้ทำการเตรียมความพร้อมทั้งในด้านเครื่องมือที่ใช้ในการสัมภาษณ์ ประกอบด้วย แนวคำถามสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก

รวมถึงการขออนุญาตจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้ให้ข้อมูล เพื่อสร้างความเชื่อมั่นในการสัมภาษณ์ครั้งนี้

2) ผู้วิจัยได้ทำการนัดหมายและกำหนดเวลาสัมภาษณ์กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้ง 16 รูป/คน ซึ่งประกอบด้วย นักวิชาการทางด้านพระพุทธศาสนา, กลุ่มผู้บริหาร, กลุ่มนักเรียนและกลุ่มผู้ปกครอง โดยกำหนดให้การสัมภาษณ์เกิดขึ้นในช่วงเวลาที่เหมาะสมและสะดวกสำหรับผู้ให้ข้อมูล และจะไม่มีการเปิดเผยใบหน้าและชื่อ-นามสกุลที่แท้จริงและใช้เวลาในการสัมภาษณ์ต่อคน ประมาณ 45 นาที

3) ผู้วิจัยทำการสร้างสัมพันธภาพ แนะนำตัว ชี้แจงวัตถุประสงค์ อธิบายวิธีการเก็บข้อมูล และขอความร่วมมือในการให้สัมภาษณ์ โดยการชี้แจงถึงสิทธิและอิสระของกลุ่มตัวอย่างที่จะเข้าร่วมการวิจัยโดยไม่บังคับ และข้อมูลจะถูกรักษาไว้เป็นความลับ และนำเสนอในภาพรวมต่อไป

4) ผู้วิจัยขออนุญาตกลุ่มตัวอย่างในการบันทึกเสียงการให้สัมภาษณ์ และจดบันทึกข้อมูลสำคัญและหลังจากเก็บรวบรวมข้อมูลแล้วเสร็จ ผู้วิจัยจัดระบบข้อมูลทั้งหมดเพื่อนำมาใช้ในการวิเคราะห์ อภิปรายผล และสรุปผลนำไปสู่ข้อเสนอแนะต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ (Qualitative Data Analysis) เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับการส่งเสริมกิจกรรมแก่นักเรียนด้วยหลักสูตรคลินิกคุณธรรมตามแนวพุทธศาสตร์ โดยการสร้างหมวดหมู่และธีม (Coding and Thematic Analysis) ซึ่งผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการสร้างหมวดหมู่ (Coding) เพื่อแยกแยะประเด็นสำคัญจากข้อมูลที่ได้ เช่น การส่งเสริมกิจกรรมแก่นักเรียนและ การส่งเสริมกิจกรรมด้วยหลักสูตรคลินิกคุณธรรมตามแนวพุทธศาสตร์ จากนั้นทำการจัดกลุ่มข้อมูลเป็นธีม (Themes) ที่สะท้อนถึงประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยประกอบกับการตีความผลการวิเคราะห์ ผู้วิจัยทำการตีความข้อมูลที่ได้จากธีมที่สร้างขึ้น เพื่อหาความเชื่อมโยงระหว่างการส่งเสริมกิจกรรมด้วยหลักสูตรคลินิกคุณธรรมตามแนวพุทธศาสตร์ จากนั้นผู้วิจัยสรุปผลข้อมูลในการวิจัย ซึ่งการสรุปผลนี้จะถูกเชื่อมโยงกลับไปยังวัตถุประสงค์และคำถามวิจัย

ผลการวิจัย

1. แนวคิดทฤษฎีการส่งเสริมกิจกรรมแก่นักเรียนโรงเรียนเทศบาล 1 บ้านสะเดา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา

กิจกรรมด้านศีล หมายถึง กิจกรรมสัญญาใจและ กิจกรรมมารยาทชาวพุทธ ถือเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมอันลึกซึ้งให้แก่ นักเรียน อันสะท้อนถึงการน้อมนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันอย่างเป็นรูปธรรม โดยกิจกรรมสัญญาใจมีลักษณะเป็นกระบวนการฝึกฝนวินัยในตนเองผ่านการรักษาคำมั่นสัญญา ซึ่งเป็นการสร้าง

ความรับผิดชอบอันมั่นคง และสอดคล้องกับหลักการรักษาศีลเบื้องต้นที่เน้นการควบคุมกาย วาจา และใจ เพื่อให้เกิดความสงบภายในและการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ส่วนกิจกรรมมารยาทชาวพุทธมุ่งเน้นการส่งเสริมความอ่อนน้อมถ่อมตนความเคารพต่อผู้ใหญ่ ซึ่งศีล 5 ถือเป็นรากฐานอันเป็นเครื่องล่อเมลาจิตใจให้มีเมตตาและสัมมาวาจา กิจกรรมทั้งสองล้วนเป็นแนวทางที่เกื้อหนุนให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนา “ภายใน” ทั้งด้านจิตใจ พฤติกรรม และโลกทัศน์ อันจะส่งผลให้เป็นผู้มีจริยวัตรตรงตามแบบพุทธศาสนิกชนที่แท้จริง

กิจกรรมด้านสมาธิ กิจกรรมสวดมนต์และการเจริญจิตภาวนานับเป็นกระบวนการสำคัญที่หล่อรวมหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเข้าสู่การพัฒนาภายในของผู้เรียนอย่างลึกซึ้ง โดยกิจกรรมสวดมนต์มิได้เป็นเพียงพิธีกรรมทางศาสนาหากแต่เป็นการฝึกฝนสมาธิผ่านการระลึกในพุทธคุณ ธรรมคุณ และสังฆคุณ ซึ่งส่งเสริมให้เกิดความสงบแห่งจิตใจ มีสติจดจ่อและนำไปสู่ภาวะจิตที่พร้อมต่อการเรียนรู้และดำรงชีวิตอย่างมีสติและสมาธิ ส่วนการเจริญจิตภาวนา อันถือเป็นการภาวนาในรูปแบบของสมถะและวิปัสสนา เป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นการรู้เท่าทันตนเอง การฝึกควบคุมอารมณ์และการเข้าใจความจริงของชีวิตโดยผ่านกระบวนการสังเกต ลมหายใจ พิจารณากาย เวทนา จิต และธรรม ซึ่งช่วยให้นักเรียนสามารถรับมือกับความเครียด ความกดดันและสถานการณ์อันท้าทายได้ด้วยจิตที่มั่นคงและเยือกเย็น นำไปสู่ความเจริญทางปัญญาและความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์อีกด้วย

กิจกรรมด้านปัญญา กิจกรรม “แสงเทียนแห่งปัญญา” และ “ชีวิตและจิตใจ” นับเป็นกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาที่มุ่งเน้นการพัฒนาปัญญาและการรู้เท่าทันตนเองในระดับลึกซึ้ง โดยกิจกรรมแสงเทียนแห่งปัญญาเป็นสัญลักษณ์ของการจุดประกายแสงแห่งสติและปัญญาเพื่อขจัดความมืดแห่งอวิชชา ผ่านกระบวนการอธิฐานจิตการคิดวิเคราะห์และการใช้หลักธรรมเป็นเครื่องชี้นำในการตัดสินใจ ซึ่งสอดคล้องกับหลักไตรสิกขาในส่วนของ “ปัญญา” อันเป็นเครื่องมือในการพิจารณาเหตุและผลอย่างมีสติ ส่วนกิจกรรมชีวิตและจิตใจนั้น เป็นกระบวนการสะท้อนคิดที่สอดคล้องกับแนวทางแห่งวิปัสสนาภาวนา ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้พิจารณาชีวิตอย่างถี่ถ้วนทบทวนทั้งเหตุการณ์ที่ก่อให้เกิดความสุขและความทุกข์ เพื่อเรียนรู้จากประสบการณ์อย่างมีสติและ การพัฒนาตนอย่างต่อเนื่องอันสอดคล้องกับเป้าหมายของการศึกษาที่แท้ในพระพุทธศาสนา

2. หลักสูตรคลินิกคุณธรรมตามแนวพุทธศาสตร์

กิจกรรมสัญญาใจเป็นการฝึกฝนให้นักเรียนได้ตระหนักถึงความสำคัญของการรักษาศีล และมีความรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเอง โดยการยึดมั่นในสัญญาที่ได้ให้ไว้ไม่เพียงแต่สะท้อนถึงการฝึกความรับผิดชอบในชีวิตประจำวันแต่ยังเป็นการสร้างจิตสำนึกที่ดีในการเคารพกฎระเบียบและการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขจากการปฏิบัติตามสัญญาที่ได้ตกลงกันไว้ ซึ่งสอดคล้องกับหลักธรรมพุทธศาสนาที่สอนให้รักษาความประพฤติที่ดีในการดำเนินชีวิตการส่งเสริมกิจกรรมแก่นักเรียนด้วยหลักสูตรคลินิกคุณธรรม กิจกรรมมารยาทชาวพุทธช่วย

เสริมสร้างความเคารพในตัวเองและผู้อื่นซึ่งเป็นคุณสมบัติสำคัญในการดำเนินชีวิตโดยการฝึกปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพุทธศาสนา นักเรียนเรียนรู้ที่จะเคารพผู้อื่นด้วยความอ่อนน้อม ถ่อมตนและปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมในทุกสถานการณ์ กิจกรรมนี้ช่วยเสริมสร้างการดำเนินชีวิตที่เต็มไปด้วยความสงบสุขซึ่งนำไปสู่การสร้างสังคมที่มีความร่วมมือและความเข้าใจกัน กิจกรรมสวดมนต์เป็นการฝึกจิตที่ช่วยให้นักเรียนมีสมาธิและสามารถกำหนดจิตให้สงบจากความฟุ้งซ่าน ซึ่งเป็นพื้นฐานของการสร้างพฤติกรรมที่ดีและการปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา ด้วยการฝึกการมีสติและสมาธิในการทำกิจกรรมต่างๆ และส่งเสริมจิตใจที่สงบเพื่อสร้างความสมดุลในชีวิตทั้งในด้านการเรียนและการดำเนินชีวิตประจำวัน กิจกรรมเจริญภาวนาเป็นการฝึกสมาธิเพื่อพัฒนาจิตให้มีความตั้งมั่นและไม่ฟุ้งซ่านซึ่งเป็นพื้นฐานของการดำเนินชีวิตที่สงบสุขและมีสติ การฝึกภาวนาในกิจกรรมนี้ช่วยให้นักเรียนสามารถฝึกจิตใจให้มีความตั้งมั่นต่อการกำหนดจิตและมีสติในการตัดสินใจและดำเนินชีวิต นักเรียนสามารถนำการฝึกนี้ไปใช้ในการแก้ไขปัญหาในชีวิตได้อย่างมีสติไม่ประมาท กิจกรรมแสงเทียนแห่งปัญญาเป็นกิจกรรมที่สื่อถึงการไขปัญญาในการแก้ไขปัญหาชีวิตโดยการนำแสงสว่างแห่งปัญญามาแทนที่ความมืดของอวิชชา (ความไม่รู้) โดยการอธิษฐานจิตและตั้งใจสร้างพลังทางปัญญา เป็นการฝึกฝนให้รู้จักการนำหลักธรรมมาปรับใช้ในการดำเนินชีวิต การใช้ปัญญาในการแก้ปัญหาเป็นแนวทางที่สำคัญในการพัฒนาตนเองและการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขในสังคม กิจกรรมชีวิตและจิตใจเน้นการสะท้อนความคิดและประสบการณ์ในชีวิตที่มีคุณค่าและส่งเสริมการพัฒนาจิตใจ โดยการทบทวนเหตุการณ์ต่างๆ ที่ทำให้ผู้เข้ารับการอบรมรู้สึกภูมิใจและมีความสุขกับชีวิตในช่วงเวลานั้น กิจกรรมนี้ช่วยเสริมสร้างความตระหนักถึงคุณค่าในชีวิตของตนเองและของผู้อื่น ซึ่งเป็นการสะท้อนชีวิตช่วยให้ผู้เข้ารับการอบรมสามารถพัฒนาจิตใจและสร้างเสริมคุณค่าของชีวิตที่ยั่งยืน

3.การส่งเสริมกิจกรรมแก่นักเรียนด้วยหลักสูตรคลินิกคุณธรรมตามแนวพุทธศาสตร์ : กรณีศึกษาโรงเรียนเทศบาล 1 บ้านสะเดา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา

การส่งเสริมกิจกรรมแก่นักเรียนด้วยหลักสูตรคลินิกคุณธรรมตามแนวพุทธศาสตร์ โรงเรียนเทศบาล 1 บ้านสะเดา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา จำนวน 6 กิจกรรม ประกอบด้วย 1. กิจกรรมสัญญาใจ 2.กิจกรรมมารยาทชาวพุทธ 3.กิจกรรมสวดมนต์ 4.กิจกรรมเจริญจิตภาวนา 5.กิจกรรมเสียงเทียนแห่งปัญญา 6. กิจกรรมชีวิตและจิตใจ ซึ่งมีความสอดคล้องกับหลักพุทธธรรม 3 ด้าน คือ ด้านศีล ด้านสมาธิ และด้านปัญญา การส่งเสริม กิจกรรมหลักสูตรคลินิกคุณธรรมตามแนวพุทธศาสตร์ในโรงเรียนเทศบาล 1 บ้านสะเดา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา ผ่านกิจกรรมทั้ง 6 ประการ ได้แก่ กิจกรรมสัญญาใจ, มารยาทชาวพุทธ, สวดมนต์, เจริญจิตภาวนา, เสียงเทียนแห่งปัญญา และชีวิตและจิตใจ ได้รับการพัฒนาใน 3 ด้านหลัก คือ ศีล สมาธิ และปัญญา ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการเสริมสร้างคุณธรรมและพัฒนาทักษะชีวิตใน

นักเรียน ในด้านศีล กิจกรรมสัญญาใจได้เน้นการปลูกฝังวินัยและความรับผิดชอบให้กับนักเรียน ผ่านการรักษาศีลและการปฏิบัติตามคำสัญญาที่ให้ไว้ซึ่งช่วยเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม การฝึกในกิจกรรมนี้ทำให้นักเรียนตระหนักถึงความสำคัญของการรักษาสัญญาในชีวิตประจำวันทั้งในเรื่องการพูดและการกระทำ ซึ่งรวมไปถึงกิจกรรมมารยาทชาวพุทธทำให้นักเรียนฝึกความอ่อนน้อมถ่อมตนมีจิตใจที่ยอมรับผู้อื่นส่งผลให้ใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างสงบสุขทำให้เกิดความรับผิดชอบต่อตนเอง ในมุมมองของผู้ปกครองการทำกิจกรรมเหล่านี้ช่วยให้เด็กๆ ได้ฝึกฝนและเข้าใจการพัฒนาคุณธรรมให้เกิดขึ้นในตนเองเพื่อประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ในด้านสมาธิ กิจกรรมสวดมนต์และเจริญจิตภาวนาเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการเสริมสร้างสมาธิและการควบคุมอารมณ์ ผ่านการฝึกฝนให้เด็กๆ ได้มีสติในการเผชิญกับสถานการณ์ต่างๆ และสามารถสงบจิตใจได้เมื่อเกิดความเครียดหรือความท้าทายในชีวิต นักเรียนจะได้ฝึกสมาธิในการทำกิจกรรมต่างๆ โดยการเรียนรู้การจัดการอารมณ์และความคิด ผ่านการฝึกฝนสมาธิจากกิจกรรมเหล่านี้ สามารถจดจ่อกับการทำการบ้านหรือการเรียนได้ดีขึ้น ในด้านปัญญา กิจกรรมแสงเทียนแห่งปัญญาช่วยเสริมสร้างทักษะในการคิดวิเคราะห์และการใช้เหตุผลในการตัดสินใจ โดยการพิจารณาเหตุผลและผลกระทบในแต่ละการกระทำ ช่วยให้เด็กๆ สามารถใช้หลักธรรมในพุทธศาสนาในการตัดสินใจและแก้ปัญหาต่างๆ อย่างมีสติและเหตุผล นอกจากนี้กิจกรรมชีวิตและจิตใจช่วยเสริมสร้างทักษะในการสะท้อนตนเองทำให้เด็กๆ ได้เรียนรู้จากประสบการณ์และสามารถปรับปรุงตัวเองในการดำเนินชีวิตอย่างมีสติและเป็นระเบียบ การส่งเสริมกิจกรรมเหล่านี้ไม่เพียงแต่ช่วยให้เด็กๆ พัฒนาคุณธรรมในด้านต่างๆ แต่ยังช่วยให้เติบโตเป็นบุคคลที่มีสติปัญญาในการจัดการกับอารมณ์การตัดสินใจที่มีเหตุผลและการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณธรรมในสังคม ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการดำเนินชีวิตในสังคมอย่างมีความสุขและสันติ ดังนั้น การ ส่งเสริมกิจกรรมแก่นักเรียนด้วยหลักสูตรคลินิกคุณธรรมตามแนวพุทธศาสตร์ สรุปลงได้ดังนี้

ตารางที่ 1 การส่งเสริมกิจกรรมแก่นักเรียนด้วยหลักสูตรคลินิกคุณธรรมตามแนวพุทธศาสตร์

หลักสูตรคลินิก คุณธรรม	ศีล	สมาธิ	ปัญญา
1.กิจกรรม สัญญาใจ	การรับผิดชอบต่อ การกระทำของ ตนเองและเคารพ กฎระเบียบ	มีสมาธิในการทำ การบ้านและการเรียน รวมถึงกิจกรรมอื่นๆได้ ดีขึ้น	ใช้ปัญญาปรับปรุง พฤติกรรมตลอดจนใน การเผชิญกับปัญหาใน ชีวิตประจำวัน

หลักสูตรคลินิก คุณธรรม	ศีล	สมาธิ	ปัญญา
2.กิจกรรม มารยาทชาว พุทธ	มีพฤติกรรมที่ เหมาะสมและเคารพ กฎระเบียบของสังคม มีพฤติกรรมที่ดีกับ ตัวเอง	ช่วยเสริมสร้างสมาธิ และการควบคุม อารมณ์ในตัวนักเรียน	มีความสามารถในการ คิดวิเคราะห์และ ตัดสินใจอย่างมีเหตุผล
3.กิจกรรมสวด มนต์	ตระหนักถึง ความสำคัญของการ รักษาศีล	ลดความฟุ้งซ่านและ เพิ่มความสงบในจิตใจ	ช่วยเสริมสร้างความ เข้าใจในหลักธรรมและ ประยุกต์ใช้คำสอน
4.กิจกรรมเจริญ จิตภาวนา	ตระหนักถึงการ ควบคุมอารมณ์และ การปฏิบัติตน	เสริมสร้างความมั่นคง ทางจิตใจ	สะท้อนตนเองทำ ให้นักเรียนนำความรู้ที่ได้ ไปใช้
5.กิจกรรมแสง เทียนแห่งปัญญา	เสริมสร้างจิตสำนึก ชีวิตประจำวัน	เพิ่มประสิทธิภาพใน การทำงานและการ เรียน	นำหลักธรรมมา ประยุกต์ใช้ได้อย่างมี สติ
6.กิจกรรมชีวิต และจิตใจ	ควบคุมพฤติกรรม และมีความ รับผิดชอบ	ลดความฟุ้งซ่านใน ชีวิตประจำวันมีจิตใจที่ สงบ	การจัดการกับอารมณ์

อภิปรายผล

1. ด้านศีล ประกอบด้วย กิจกรรมสัญญาใจ, กิจกรรมมารยาทชาวพุทธ กิจกรรมเหล่านี้ช่วยให้นักเรียนเข้าใจและปฏิบัติตามหลักศีลธรรมการไม่เบียดเบียนผู้อื่น โดยมีผลต่อพฤติกรรมที่เหมาะสมและการดำเนินชีวิตที่มีคุณธรรม ทั้งนี้เป็นเพราะ การปลูกฝังวินัยและความรับผิดชอบในตัวนักเรียน โดยการทำกิจกรรมสัญญาใจ ช่วยเสริมสร้างการรักษาคำพูดและความรับผิดชอบในตัวเอง รวมทั้งการฝึกมารยาทชาวพุทธที่สอนนักเรียนเคารพผู้อื่นและปฏิบัติตนอย่างสุภาพกับการรักษาศีลในชีวิตประจำวันผ่านการปฏิบัติที่มีจิตสำนึกและการสะท้อนตนเองในกิจกรรมชีวิตและจิตใจ ทำให้เข้าใจและมีความรับผิดชอบตลอดถึงความสำคัญในการรักษาศีลมากขึ้นในชีวิตประจำวัน สอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยของพระปลัดสุรเชษฐ์ สุรเชฐโร (2561) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษากับการพัฒนาความเป็นมนุษย์ กล่าวเกี่ยวกับผลจากการศึกษาวิจัยว่า การพัฒนาความเป็นมนุษย์ด้วยการศึกษาตามแนวพุทธ เป็นการศึกษาที่ต้องพัฒนามนุษย์อย่างเป็นองค์รวมทั้งการพัฒนากาย จิต ความคิด และปัญญา

เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่เข้าใจ เข้าถึง เป็นความลึกซึ้งสู่การปฏิบัติได้ กระทั่งส่งผลเป็นแนวทางที่จะพึงปฏิบัติ และส่งผลต่อชีวิต เป็นการเปลี่ยนแปลงตามกระบวนการหลักไตรสิกขา 3 คือ ศีล สมาธิ และปัญญา ตามวิธีการหรือกลไกที่นำมาประยุกต์ใช้ได้ คือ การสร้างความรู้เชิงประจักษ์ให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน (ปริยัติ) พัฒนาสู่ต่อจนกระทั่งนำไปลงมือปฏิบัติได้จริง (ปฏิบัติ) จนกระทั่งพัฒนาไปเป็นประสบการณ์ตรงมุ่งไปสู่ผลของการปฏิบัติแบบลึกซึ้ง (ปฏิเวธ) ในรูปแบบต่างๆ เช่น การเรียนรู้ผ่านการฝึกฝนทางกาย (กายพัฒนา-ภาวิตกาโย) การเคลื่อนไหวร่างกายแบบต่างๆ อย่างมีสติ (จิตตพัฒนา-ภาวิตจิตโต) การเรียนรู้ผ่านการทำงานศิลปะรูปแบบต่างๆ การใคร่ครวญทางความคิดโดยอาศัยประสบการณ์ที่ผ่านมาเป็นบทเรียน (ศีลพัฒนา-ภาวิตศีโล) จนกระทั่งกลายเป็นผู้ที่ได้รับการพัฒนาปัญญา (ภาวิตปัญโญ) ตามกระบวนการของการศึกษาความเป็นมนุษย์ตามแนวพุทธในที่สุด

2. ด้านสมาธิ ประกอบด้วย กิจกรรมสวดมนต์, กิจกรรมเจริญจิตภาวนา กิจกรรมเหล่านี้ช่วยฝึกให้นักเรียน มีสมาธิในการทำกิจกรรมและลดความเครียด ซึ่งส่งผลให้มีจิตใจที่สงบและมีความสามารถในการจัดการกับสถานการณ์ต่างๆ ได้ ทั้งนี้เป็นเพราะ กิจกรรมการสวดมนต์และกิจกรรมเจริญจิตภาวนาช่วยฝึกสมาธิและความสงบในจิตใจผ่านการใช้เสียงและการตั้งใจซึ่งช่วยให้นักเรียนสามารถจดจ่อกับกิจกรรมต่างๆ และลดความฟุ้งซ่านได้ดีขึ้น โดยกิจกรรมเจริญจิตภาวนาส่งเสริมการฝึกสมาธิการพิจารณาอย่างละเอียดแยกกาย ทำให้นักเรียนพัฒนาความสามารถในการควบคุมอารมณ์และจิตใจในสถานการณ์ต่างๆ สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยของ พระอรรถพล ทองสง (2563) ที่ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่นโดยการฝึกอบรมหลักสูตรกลุ่มคลินิกคุณธรรม” กล่าวเกี่ยวกับผลจากการศึกษาวิจัยว่า 1. คุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่นที่เข้ารับการฝึกอบรมหลักสูตรกลุ่มคลินิกคุณธรรม ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับปานกลาง เช่นกัน สามารถเรียงลำดับ ค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านความกตัญญู ด้านวินัย ด้านการรู้จักตนเอง และด้านความสามัคคี ตามลำดับ 2. นักเรียนวัยรุ่นที่เข้ารับการฝึกอบรมหลักสูตรกลุ่มคลินิกคุณธรรมก่อนและหลังการเข้ารับการฝึกอบรมเมื่อทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยค่าที มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยคะแนนค่าเฉลี่ยของระยะหลังการฝึกอบรม สูงกว่าคะแนนค่าเฉลี่ยของนักเรียนวัยรุ่นก่อนเข้ารับการฝึกอบรม 3. นักเรียนวัยรุ่นหลังจากผ่านการเข้ารับการฝึกในหลักสูตรกลุ่มคลินิกคุณธรรม พบว่า มีพฤติกรรมดีขึ้นโดยเฉพาะในด้าน การมีวินัย ความสามัคคี ความกตัญญู การรู้จักตนเองได้เข้าใจตัวเอง การตรงต่อเวลา มีความอดทนและมีระเบียบมากขึ้น สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้มากขึ้น ไม่เอาตนเองไปเปรียบเทียบกับคนอื่น สามารถนำหลักธรรมต่าง ๆ ไปแก้ปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ในชีวิต และอยากให้มีการฝึกอบรมหลักสูตรกลุ่มคลินิกคุณธรรม ทุก ๆ ปี ควรเพิ่มเนื้อหาและใช้ระยะเวลาฝึกอบรมให้ยาวนานขึ้น

3. ด้านปัญญา ประกอบด้วย กิจกรรมแสวงหาปัญหา, กิจกรรมชีวิตและจิตใจ ปัญญา กิจกรรมเหล่านี้เสริมสร้างทักษะในการใช้เหตุผลและวิจารณ์ญาณในการตัดสินใจ และ การใช้หลักธรรมในการแก้ไขปัญหาชีวิต ได้ผลดีในการพัฒนาทักษะชีวิตทั้งด้านศีล สมาธิ และ ปัญญา ของนักเรียน กิจกรรมเหล่านี้ช่วยเสริมสร้างคุณธรรมในตัวนักเรียนและพัฒนาให้มีความ รับผิดชอบและวินัยในการดำเนินชีวิตตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา ทั้งนี้เป็นเพราะ กิจกรรมเสียงเทียนแห่งปัญญาและกิจกรรมชีวิตและจิตใจช่วยเสริมสร้างการใช้ปัญญาในการ ตัดสินใจและการแก้ปัญหาชีวิตประจำวัน โดยการใช้หลักธรรมพุทธศาสนาในการพิจารณา เหตุผลและผลที่ตามมา กิจกรรมเหล่านี้ช่วยให้เด็กๆ ฝึกการคิดวิเคราะห์ และการตัดสินใจอย่าง มีเหตุผล รวมทั้งส่งเสริมให้พวกเขามีวิจารณ์ญาณในการแก้ไขปัญหาชีวิตด้วยความมีสติและมี ปัญญา สอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยของ พระมหาวีโรจน์ คุณตวิโร และ ปชาบดี แยมสุนทร (2563) ที่ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “กระบวนการเรียนรู้ตามแนวพุทธธรรม” กล่าว เกี่ยวกับผลจากการศึกษาวิจัยว่า การศึกษาตามหลักพระพุทธศาสนามีได้สอนให้แยก วิทยาศาสตร์ออกจากชีวิต “ศาสตร์” ที่เป็นวิทยาศาสตร์สามารถวัดหรือประเมินค่าได้อย่าง แม่นยำตามหลักการทางวิทยาศาสตร์ แต่ชีวิตหรือการดำเนินชีวิตเป็นนามธรรมประกอบด้วย รูปธรรมคือ กายหรือรูป สามารถจับต้องได้มองเห็นได้ วัดได้ด้วยหลักทางวิทยาศาสตร์และอีก ส่วนหนึ่งคือจิต ซึ่งเป็นนามธรรม การดำเนินชีวิตจะเกิดสันติสุขหรือไม่ ขึ้นอยู่กับการศึกษาหรือ การเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ตามหลักของพระพุทธศาสนามีเหตุปัจจัยจากภายในและ ภายนอกมาประกอบกัน ตาเห็นรูปเกิดการรับรู้แล้วส่งต่อไปเป็นความรู้สีกว่าชอบหรือไม่ชอบ รูป แล้วเอาไปบันทึกไว้เป็นความจำ เรียก สัญญา แล้วเกิดการปรุงแต่งจิต เรียก สังขาร มี เจตจำนงทำอะไรกับรูป เสียง กลิ่น นั้นเช่นชอบหรือไม่ชอบ เข้าไปหาหรือเดินหนี หรือ เข้าไป สัมผัส ชีวิตของมนุษย์จะดำเนินไปได้ด้วยดีต้องเรียนรู้ทั้งกายภาพหรือวิทยาศาสตร์และจิต โดย ผ่านกระบวนการพัฒนาในทุกมิติโดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาทางด้านสติปัญญาเพื่อให้เกิด การเรียนรู้ รวมถึงการจัดสภาวะที่ดี ฉะนั้น กระบวนการเรียนรู้ถือเป็นสิ่งสำคัญที่เกี่ยวข้องกับ ชีวิตมนุษย์ เราควรนำหลักพุทธธรรมมาบูรณาการเพื่อให้เกิดการดำเนินชีวิตอย่างสมดุลและ เพื่อให้เกิดความเจริญก้าวหน้ารวมถึงการอยู่ร่วมกันให้ได้อย่างสันติสุขต่อไป

องค์ความรู้ใหม่

การส่งเสริมกิจกรรมด้วยหลักสูตรคลินิกคุณธรรมตามแนวพุทธศาสตร์เป็น “พื้นที่ ปลอดภัยทางจิตใจ” สำหรับนักเรียนการมีกิจกรรมที่ให้ฝึกสติ สมาธิ และพิจารณาธรรมะด้วย ปัญญา ช่วยให้นักเรียนมีโอกาสได้หยุดคิด ทบทวน และสำรวจตนเองอย่างไม่ถูกตัดสิน ก่อให้เกิดการพัฒนาทางอารมณ์และจิตใจที่ยั่งยืน เป็นการเรียนรู้ที่ลึกซึ้งกว่าทักษะทางวิชาการ ทั่วไป หลักสูตรคลินิกคุณธรรม ไม่ใช่เพียงแนวทางอบรมคุณธรรมจริยธรรมแต่เป็นกระบวนการ ฝึกจิตเพื่อสร้างจิตสำนึกเชิงพุทธในเด็กและเยาวชนโดยใช้ไตรสิกขาเป็นแกนกลาง เป็นแนวทาง

การเรียนรู้ที่สอดคล้องกับพัฒนาการทางพฤติกรรมในศตวรรษที่ 21 การส่งเสริมกิจกรรมเชิงคุณธรรมในโรงเรียน สามารถเกิดผลอย่างแท้จริงได้เมื่อมีการบูรณาการกับวัฒนธรรมขององค์กรการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง และภาวะผู้นำทางจิตวิญญาณของครู

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การส่งเสริมกิจกรรมตามหลักสูตรคลินิกคุณธรรมในโรงเรียนเทศบาล 1 บ้านสะเดา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา ได้จัดกิจกรรม 6 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมสัญญาใจ, กิจกรรมมารยาทชาวพุทธ, กิจกรรมสวดมนต์, กิจกรรมเจริญจิตภาวนา, กิจกรรมเสี่ยงเทียนแห่งปัญญา และกิจกรรมชีวิตและจิตใจ ที่มีการบูรณาการแนวคิดและทฤษฎีการส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ในมิติทั้งสามด้าน คือ ด้านศีล ด้านสมาธิ และด้านปัญญา เพื่อตอบสนองการพัฒนานักเรียนให้เติบโตอย่างมีคุณธรรมตามหลักพุทธศาสนาและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในยุคศตวรรษที่ 21 ในด้านศีล กิจกรรมต่างๆ เน้นการปลูกฝังวินัยและความรับผิดชอบในตัวเอง โดยการทำการสัญญาใจ ช่วยเสริมสร้างการรักษาคำพูดและความรับผิดชอบในตัวเอง รวมทั้งการฝึกมารยาทชาวพุทธที่สอนนักเรียนเคารพผู้อื่นและปฏิบัติตนอย่างสุภาพ ในด้านสมาธิ กิจกรรมการสวดมนต์และกิจกรรมเจริญจิตภาวนาช่วยฝึกสมาธิและความสงบในจิตใจผ่านการใช้เสียงและการตั้งใจซึ่งช่วยให้นักเรียนสามารถจดจ่อกับกิจกรรมต่างๆ และลดความฟุ้งซ่านได้ดีขึ้น โดยกิจกรรมเจริญจิตภาวนาส่งเสริมการฝึกสมาธิการพิจารณาอย่างละเอียดแยกกาย ทำให้นักเรียนพัฒนาความสามารถในการควบคุมอารมณ์และจิตใจในสถานการณ์ต่างๆ ในด้านปัญญา กิจกรรมเสี่ยงเทียนแห่งปัญญาและกิจกรรมชีวิตและจิตใจช่วยเสริมสร้างการใช้ปัญญาในการตัดสินใจและการแก้ปัญหาชีวิตประจำวัน โดยการใช้หลักธรรมพุทธศาสนาในการพิจารณาเหตุผลและผลที่ตามมา กิจกรรมเหล่านี้ช่วยให้เด็กๆ ฝึกการคิดวิเคราะห์ และการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล รวมทั้งส่งเสริมให้พวกเขามีวิจาร์ณญาณในการแก้ไขปัญหาชีวิตด้วยความมีสติและมีปัญญา

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ควรส่งเสริมกิจกรรมแก่ผู้เรียนโดยภาครัฐควรส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาคการศึกษาและภาคประชาสังคม โดยเฉพาะในด้านการพัฒนาเยาวชนและการฝึกทักษะชีวิต เช่น การจัดโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ที่ช่วยเสริมสร้างจิตสำนึกด้านคุณธรรม จริยธรรม และสติปัญญา เพื่อให้สังคมไทยมีความมั่นคงทั้งในด้านกายและจิตใจ เพื่อให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์นโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ว่า หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลเมืองโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขมีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพ

และการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

ควรมีการวิจัยศึกษาข้อมูลนักเรียนแต่ละช่วงชั้นเพื่อให้การออกแบบกิจกรรมให้เหมาะสมกับวัยและระดับชั้นการศึกษาของผู้เรียน ท้ายนี้การจัดกิจกรรมด้วยหลักสูตรคลินิกคุณธรรมตามแนวพุทธศาสตร์ควรมีการออกแบบกิจกรรมเสริมหลักสูตรในทุกวิชาเรียนเพื่อให้เกิดพัฒนาการอย่างต่อเนื่อง

เอกสารอ้างอิง

- กลุ่มคลินิกคุณธรรม. (2563). คู่มือพระวิทยากรกลุ่มคลินิกคุณธรรม. สงขลา: โรงพิมพ์เอสปรีน (2004) จำกัด.
- คัมภีร์ วชิรเชื่อนพันธ์. (2556). เด็กไทยในวังวนความรุนแรง. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พงษ์อิศรา ประหยัดทรัพย์. (2557). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียนสู่การเป็นโรงเรียนมาตรฐานสากล ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 จังหวัดปทุมธานี. ใน รายงานการวิจัย. สถาบันมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรีปทุมธานี.
- พระมหาวิโรจน์ คุตตวีโร และ ปชาบดี แยมสุนทร. (2563). กระบวนการเรียนรู้ตามแนวพุทธธรรม. รวมบทความ การประชุมวิชาการระดับชาติ. 2(1), 415-425.
- พระปลัดสุรเชษฐ์ สุรเชษฐ. (2561). การศึกษากับพัฒนาความเป็นมนุษย์. วารสารวิชาการสถาบันพัฒนาพระวิทยากร, 1(2), 81-92.
- พระอรรถพล ทองสง. (2563). การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่นโดยการฝึกอบรมหลักสูตรกลุ่มคลินิกคุณธรรม. ใน รายงานการวิจัย. สถาบันมหาวิทยาลัยหาดใหญ่สงขลา.
- วสันต์ สว่างศรีงาม. (2556). สร้างทักษะให้ผู้เรียนพร้อมสู่ศตวรรษที่ 21. วารสาร School In Focus, 4(11), 4-7.

การบริหารงานการนิเทศภายในสถานศึกษา สหวิทยาเขตลุ่มน้ำเมย
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก*

INTERNAL SUPERVISION MANAGEMENT OF SCHOOLS OF
INTERDISCIPLINARY STUDIES OF MOEI RIVER BASIN UNDER TAK
SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE

นิตยา แสงท้าว¹ และ จารุวรรณ แก่นทรัพย์²

Nittaya Sangtaow¹ and Jaruwon Gansub²

¹⁻² วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

¹⁻² Northern College, Thailand

Corresponding Author's Email: nittaya.s@sappha.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน และ 2) หาแนวทางพัฒนาการบริหารงานการนิเทศภายในสถานศึกษา สหวิทยาเขตลุ่มน้ำเมย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก การวิจัยเป็น 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันการบริหารงานการนิเทศภายในสถานศึกษา สหวิทยาเขตลุ่มน้ำเมย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 13 คน ใช้การเลือกแบบเจาะจง และครูผู้สอน จำนวน 149 คน ใช้การสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.97 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ขั้นตอนที่ 2 หาแนวทางพัฒนาการบริหารงานการนิเทศภายในสถานศึกษา สหวิทยาเขตลุ่มน้ำเมย กลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารงานการนิเทศภายในสถานศึกษา สหวิทยาเขตลุ่มน้ำเมย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกชั้น เรียงจากสูงไปต่ำคือ การประเมินผลการนิเทศ การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ และการวางแผนการนิเทศ ตามลำดับ ส่วนการปฏิบัติการนิเทศ ต่ำที่สุด และ 2) แนวทางการพัฒนาการบริหารงานการนิเทศภายในสถานศึกษา ควรมีการประชุมเชิงปฏิบัติการร่วมกัน เพื่อสร้างโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และแนวทางการนิเทศการศึกษาให้ตรงกันของทุกฝ่าย จัดให้มี

---

* Received 17 May 2025; Revised 28 May 2025; Accepted 30 May 2025

การวิเคราะห์บริบทของสถานศึกษาโดยกระตุ้นให้ผู้บริหารและครูทุกคนมีส่วนร่วมเสนอความคิดในการวิเคราะห์บริบท มีการประชุมสะท้อนผลหลังจากการปฏิบัติการนิเทศอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ และพัฒนากระบวนการวิเคราะห์ผลการนิเทศโดยเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้อย่างชัดเจน

คำสำคัญ : การบริหาร, งานนิเทศภายใน, สถานศึกษา

Abstract

This research aimed to 1) study the current situation and 2) find ways to develop the internal supervision administration in educational institutions in the Mae Sai River Basin Subdistrict, Tak Secondary Educational Service Area Office. The research consisted of 2 steps: Step 1 studied the current situation of the internal supervision administration in educational institutions in the Mae Sai River Basin Subdistrict. The sample group consisted of 13 school administrators using purposive sampling and 149 teachers using simple random sampling. The research instrument was a 5-level rating scale questionnaire with a reliability of 0.97. The statistics used for data analysis were mean and standard deviation. Step 2 found ways to develop the internal supervision administration in educational institutions in the Mae Sai River Basin Subdistrict. The informants were 9 qualified persons who were selected by purposive sampling. The research instrument was a semi-structured interview. The data analysis was done using content analysis.

The results of the research found that 1) The overall internal supervision administration in educational institutions in the Mae Sai River Basin Subdistrict, Tak Secondary Educational Service Area Office was at a high level. The average value was at a high level at every level, from high to low as follows: Evaluation of supervision, study of current conditions, problems and needs, and planning of supervision, respectively. As for supervision operations, the lowest, and 2) guidelines for developing supervision administration within the educational institution, there should be a joint workshop to create an opportunity to exchange opinions on visions, goals, and guidelines for educational supervision for all parties to be consistent. There should be an analysis of the context of the educational institution by encouraging all administrators and teachers to

participate in presenting ideas in the analysis of the context. There should be a meeting to reflect on the results after the supervision operation continuously and regularly, and the process of analyzing the results of supervision should be developed by comparing it with the objectives and goals that have been clearly defined.

Keywords: Administration, Internal supervision, Schools

บทนำ

การนิเทศการศึกษาภายในสถานศึกษามีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาและปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น ช่วยประสานงานและสร้างความร่วมมือให้มีความเข้าใจอันดีระหว่างงานทุกงานที่เกี่ยวข้องกัน อีกทั้งยังสร้างความมั่นคงในวิชาชีพครูหรือเป็นการส่งเสริมสนับสนุนช่วยเหลือให้ครูมีโอกาสดำเนินงานพัฒนาให้มีความรู้ ประสบการณ์ด้านการจัดการเรียนการสอนที่ครูรับผิดชอบให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (ชลชรัส นุกอง, 2564) สถานศึกษาจึงมีความจำเป็นต้องดำเนินงานตามกระบวนการนิเทศภายใน เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงในทุกด้านของยุคปัจจุบัน การขาดแคลนอัตราากำลังของศึกษานิเทศก์ที่ไม่สัมพันธ์กับจำนวนสถานศึกษา การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาที่ต้องอาศัยผู้มีความเชี่ยวชาญเพื่อให้เกิดมาตรฐานใกล้เคียงกัน การประสานและสร้างความสัมพันธ์อันดีในการปฏิบัติงานร่วมกันของบุคลากรในสถานศึกษา เพื่อให้บรรลุเป้าหมายเดียวกันคือการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถ เกิดทักษะตรงตามหลักสูตรกำหนดไว้ (อานิตา โส๊ะแห, 2565) โดยมีการดำเนินงานตามกระบวนการเป็นขั้นตอนตั้งแต่การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ การวางแผนการนิเทศ การสร้างสื่อและเครื่องมือในการนิเทศ การดำเนินการนิเทศ และการประเมินผลการนิเทศ มีการแต่งตั้งผู้รับผิดชอบการดำเนินงานที่ชัดเจน มีการศึกษาข้อมูลเพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการกำหนดเป้าหมาย กำหนดแนวทางและกรอบของการดำเนินงานโครงการ ทำให้สามารถทราบความต้องการความจำเป็นเพื่อใช้ประโยชน์ในการวางแผนร่วมกันให้เกิดการพัฒนาของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบต่อเนื่อง (สุดคณิง นาสา, 2564)

จากการศึกษาเกี่ยวกับการการบริหารงานการนิเทศภายในสถานศึกษาพื้นที่การจัดการศึกษาจังหวัดตาก พบว่า การบริหารงานยังมีปัญหา อาทิเช่น สุกัญญา ผดุงเทศ (2565) ระบุว่า การนิเทศภายในสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียนแม่กุ-มทาววัน อำเภอแม่สอด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 พบว่า มีปัญหาการกำหนดวัตถุประสงค์เป้าหมายและแนวทางการนิเทศภายใน ร้อยละ 45.80 การจัดทำแผนปฏิบัติการนิเทศภายใน ร้อยละ 31.20 การประชุมชี้แจงแนวทางการสร้างสื่อและเครื่องมือการนิเทศ ร้อยละ 44.80 การประชุมชี้แจงก่อนปฏิบัติการนิเทศภายใน ร้อยละ 51.70 และการวางแผนกำหนดแนว

ทางการประเมินผลการดำเนินการนิเทศ ร้อยละ 59.70 แสดงให้เห็นถึงการให้ความสำคัญต่อการบริหารงานการนิเทศภายในสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษายังมีปัญหาค่อนข้างมาก และอาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้คุณภาพของผู้เรียนยังอยู่ในระดับที่ไม่น่าพอใจ

สถานศึกษาในสหวิทยาเขตลุ่มน้ำเมย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา มัธยมศึกษาตาก เป็นสถานศึกษาที่เปิดทำการสอนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานในระดับ มัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย มีเขตบริการทางการศึกษาในเขตปกครองของอำเภอแม่ สอด อำเภอท่าสองยางและอำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก ประกอบด้วยโรงเรียนมัธยมศึกษา ขนาดกลาง ขนาดใหญ่และขนาดใหญ่พิเศษ จำนวน 5 โรงเรียน ปีการศึกษา 2566 มีผลการ ทดสอบแห่งชาติ (O-net) ทั้ง 2 ระดับ ในภาพรวมคือ ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีผลเฉลี่ยร้อยละ 33.07 ต่ำกว่าระดับเขตพื้นที่การศึกษาที่มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 33.99 และระดับสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 34.69 ส่วนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 พบว่า มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 29.91 ต่ำกว่าระดับเขตพื้นที่การศึกษาที่มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 30.39 และระดับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 30.55 (สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก, 2566) แสดงให้เห็นว่า การบริหารสถานศึกษา ในสหวิทยาเขตลุ่มน้ำเมย ยังไม่สามารถบริหารจัดการศึกษาให้บรรลุผลตามเป้าหมายที่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก กำหนดให้มีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล ตามเจตนารมณ์ของการจัดการศึกษา

จากสภาพการบริหารงานการนิเทศภายในสถานศึกษาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการการบริหารงานการนิเทศภายในสถานศึกษา สหวิทยาเขตลุ่มน้ำเมย สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตากทั้ง 5 แห่งว่า ปัจจุบันสภาพการบริหารงานตาม กระบวนการนิเทศภายในอยู่ในระดับใด และการประยุกต์ใช้ประโยชน์ให้เกิดการพัฒนาการ การบริหารงานการนิเทศภายในสถานศึกษาให้มีคุณภาพตรงตามความต้องการของชุมชน สอนนโยบายและเจตนารมณ์ของการจัดการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานการนิเทศภายในสถานศึกษา สหวิทยาเขตลุ่มน้ำเมย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก
2. เพื่อหาแนวทางพัฒนาการบริหารงานการนิเทศภายในสถานศึกษา สหวิทยาเขตลุ่มน้ำเมย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพการบริหารงานการนิเทศภายในสถานศึกษา สหวิทยาเขตลุ่มน้ำเมย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก มีวิธีการดำเนินการดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษา สหวิทยาเขตกลุ่มน้ำเมย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก ปีการศึกษา 2567 จำนวน 273 คน 55 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก, 2566)

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษา สหวิทยาเขตกลุ่มน้ำเมย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก ปีการศึกษา 2567 ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยการเทียบตารางของเครซีและมอร์แกนได้จำนวน 162 คน จำแนกเป็นผู้บริหาร 13 คน ใช้การเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) และครูผู้สอน 149 คน ใช้การสุ่มอย่างง่าย (simple randomization)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ ตอนที่ 2 แบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานการนิเทศภายในสถานศึกษา สหวิทยาเขตกลุ่มน้ำเมย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก

3. การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ ผู้วิจัยนำแบบสอบถามมาจัดพิมพ์สำหรับใช้ในการประเมินความตรงเชิงเนื้อหา เสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อประเมินความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) ของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ โดยใช้การหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC : Index of item-Objective Congruence) กำหนดระดับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเป็น 3 ระดับ คือ เห็นว่าสอดคล้อง ให้ +1, ไม่แน่ใจให้ 0, ไม่สอดคล้องให้ -1 พบว่า ข้อคำถามมีค่า IOC ตั้งแต่ 0.67 – 1.00 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขครั้งสุดท้ายนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ จำนวน 30 คน จากนั้นนำมาหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา ตามวิธีของครอนบาค (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.974

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ถึงผู้อำนวยการสถานศึกษาในสหวิทยาเขตกลุ่มน้ำเมย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก ทั้ง 5 โรงเรียน เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล

5. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ : 1) การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้ความถี่และร้อยละ 2) วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานการนิเทศภายในสถานศึกษา สหวิทยาเขตกลุ่มน้ำเมย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก ใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำค่าเฉลี่ยไปเทียบกับเกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ย ดังนี้ ช่วงค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00, 3.50 – 4.50, 2.51 – 3.50,

1.51 – 2.50, และ 1.00 -1.50 หมายถึง มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ตามลำดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

ขั้นตอนที่ 2 การหาแนวทางพัฒนาการบริหารงานการนิเทศภายในสถานศึกษา สหวิทยาเขตลุ่มน้ำเมย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก มีวิธีการดำเนินการดังนี้

1. กลุ่มแหล่งข้อมูล คือ ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 9 คน โดยการเลือกแบบเจาะจงตามคุณสมบัติที่กำหนด มีดังนี้ 1) กลุ่มนักวิชาการ เป็นอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา มีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าวุฒิปริญญาโททางการศึกษาและบริหารการศึกษา จำนวน 2 คน 2) กลุ่มผู้บริหารการศึกษา ปฏิบัติงานในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศการศึกษา มีคุณวุฒิปริญญาโททางการศึกษา และวิทยฐานะชำนาญการพิเศษขึ้นไป จำนวน 3 คน 3) กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา เป็นผู้อำนวยการสถานศึกษาในสหวิทยาเขตลุ่มน้ำเมย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก จากสถานศึกษาขนาดกลาง ขนาดใหญ่ และขนาดใหญ่พิเศษ ที่มีผลงานเชิงประจักษ์เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิชาการ เป็นที่ยอมรับ มีคุณวุฒิปริญญาโททางการศึกษา และวิทยฐานะชำนาญการพิเศษขึ้นไป ขนาดโรงเรียนละหนึ่งคนรวม 4 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง และเครื่องบันทึกเสียง

3. การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ ผู้วิจัยนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพการบริหารงานการนิเทศการศึกษาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดรายชั้น ๆ ละ 3 ข้อ มาสรุปอุปนัยเพื่อหาความเชื่อมโยงของคำสำคัญ แล้วสร้างเป็นแบบสัมภาษณ์รายชั้น ๆ ละ 1 ข้อรวม 4 ข้อ นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความถูกต้องในการใช้ภาษา และความครอบคลุมตามขอบเขตเนื้อหาที่จะศึกษา พร้อมให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไข ให้ได้ประเด็นการสัมภาษณ์ที่สอดคล้องและมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น และนำแบบสัมภาษณ์กลับมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ แล้วพิมพ์เป็นแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยนำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ถึงผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน เพื่อขอความอนุเคราะห์เข้าสัมภาษณ์ตามประเด็นในการสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง จากนั้นนัดหมาย วัน เวลา และสถานที่ล่วงหน้า แล้วดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามวัน เวลา ที่กำหนด โดยการจดบันทึกลงในแบบสัมภาษณ์ และบันทึกเสียง จนครบทั้ง 9 คน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหาแล้วสรุปเป็นแนวทางการบริหารงานการนิเทศภายในสถานศึกษา สหวิทยาเขตลุ่มน้ำเมย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก

ผลการวิจัย

1. การศึกษาการบริหารงานการนิเทศภายในสถานศึกษา สหวิทยาเขตลุ่มน้ำเมย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก โดยรวมและรายด้าน

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพการบริหารงานการนิเทศภายในสถานศึกษาสหวิทยาเขตลุ่มน้ำเมย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก โดยรวมรายด้าน

ชั้นที่	รายการ	ระดับการปฏิบัติ		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ	4.05	0.45	มาก
2	การวางแผนการนิเทศ	4.02	0.49	มาก
3	การปฏิบัติการนิเทศ	4.02	0.51	มาก
4	การประเมินผลการนิเทศ	4.06	0.51	มาก
	รวมเฉลี่ย	4.04	0.45	มาก

จากตารางที่ 1 สภาพการบริหารงานการนิเทศภายในสถานศึกษาสหวิทยาเขตลุ่มน้ำเมย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก โดยรวมเฉลี่ยมีสภาพการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงค่าเฉลี่ยรายชั้นจากสูงไปหาต่ำคือ การประเมินผลการนิเทศ สูงที่สุด รองลงมาคือ การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ และการวางแผนการนิเทศ ตามลำดับ ส่วนการปฏิบัติการนิเทศ ต่ำที่สุด ตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์การหาแนวทางการบริหารงานการนิเทศภายในสถานศึกษาสหวิทยาเขตลุ่มน้ำเมย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก มีแนวทาง ดังนี้

2.1 ขั้นการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ สถานศึกษาควรมีการประชุมเชิงปฏิบัติการร่วมกัน (Workshop) เพื่อสร้างโอกาสการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และแนวทางการนิเทศการศึกษาให้ตรงกันของทุกฝ่าย, ปรับปรุงกระบวนการนิเทศให้ครูมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายและวิธีการดำเนินการนิเทศอย่างเป็นระบบ และส่งเสริมการพัฒนาตนเองของครู โดยการสำรวจความสนใจและความต้องการพัฒนาตนเองของครู

2.2 ขั้นการวางแผนการนิเทศ สถานศึกษาควรจัดให้มีการวิเคราะห์บริบทของสถานศึกษาโดยกระตุ้นให้ครูและผู้บริหารทุกคนมีส่วนร่วมเสนอความคิดอย่างทั่วถึง, เปิดโอกาสให้ครูทุกคนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เสนอความคิดเห็นและแต่งตั้งผู้ทำหน้าที่การนิเทศภายใน และตรวจสอบแผนการนิเทศให้เชื่อมโยงกับวิสัยทัศน์และเป้าหมายของสถานศึกษาให้ทุกฝ่ายเข้าใจทิศทางของการพัฒนาและการนิเทศการศึกษาภายในตรงกัน

2.3 ขั้นการปฏิบัติการนิเทศ สถานศึกษาควรมีการประชุมสะท้อนผลหลังการปฏิบัติการนิเทศอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ, มีตารางการนิเทศที่ชัดเจนและโปร่งใสกำหนดเป็นปฏิทินการปฏิบัติงานที่สามารถเข้าถึงได้ง่าย และมีการสร้างบรรยากาศการทำงานที่ส่งเสริมให้ครูทุกคนเกิดความร่วมมือกันเป็นทีมได้อย่างสร้างสรรค์

2.4 ขั้นการประเมินผลการนิเทศ สถานศึกษาควรพัฒนากระบวนการวิเคราะห์ผลการนิเทศโดยเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้อย่างชัดเจน, กำหนดวิธีการเผยแพร่รายงานผลการนิเทศให้เหมาะสม หลากหลายและครอบคลุม และส่งเสริมการมีส่วนร่วมให้ครูและผู้บริหารได้ทำงานร่วมกันในการปรับปรุงแผนการนิเทศการศึกษาภายในให้มีประสิทธิภาพ

อภิปรายผล

1. สภาพการบริหารงานการนิเทศภายในสถานศึกษา สหวิทยาเขตลุ่มน้ำเมย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยในระดับมากทุกชั้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาได้ใช้ความรู้ ทักษะและประสบการณ์จากหลักการ แนวคิดการบริหารจัดการองค์รวมประยุกต์ใช้ในการจัดระบบการบริหารงานวิชาการให้เป็นระบบ มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกันเป็นขั้นตอน โดยเริ่มจากการจัดเตรียมข้อมูลศึกษาวิเคราะห์บริบทของงานและสถานศึกษา เตรียมทรัพยากรการบริหาร แล้วจึงร่วมกันวางแผนการดำเนินงานด้วยการกำหนดเป็นนโยบาย เป้าหมาย กำหนดกิจกรรมตามขอบข่ายวิธีการและระยะเวลาที่ชัดเจน จัดโครงสร้างการบริหารเพื่อแบ่งบทบาทหน้าที่งาน นำแผนสู่การปฏิบัติ ใช้กระบวนการนิเทศเพื่อเสริมแรงให้เกิดการปฏิบัติงานและสะท้อนปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งมีการประยุกต์ใช้การบริหารตามวงจรคุณภาพ PDCA มาใช้ในการกำกับตรวจสอบ อำนวยความสะดวกและประเมินผลเป็นระยะ มีการนำผลกลับไปใช้ปรับปรุงพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับแนวคิดของหน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2564) กล่าวว่า การนิเทศการศึกษายึดหลักการให้ความสำคัญต่อสถานศึกษา โดยให้มุ่งพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้ได้มาตรฐาน สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของสถานศึกษา มีการใช้วงจรคุณภาพในการนิเทศอย่างเป็นระบบ มีการวางแผนร่วมกันระหว่างผู้รับการนิเทศกับผู้นิเทศ เพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ ตลอดจนให้มีการประเมินผลการนิเทศเพื่อนำมาปรับปรุงและพัฒนาระบบการ

นิเทศให้มีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับการวิจัยของศศิธร รกไพร (2567) ศึกษาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานนิเทศภายในของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา กลุ่มโรงเรียนทุ่งวังน้ำแดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 พบว่า กระบวนการนิเทศภายในมี 4 ขั้นตอนได้แก่ การศึกษาความต้องการจำเป็นในการนิเทศภายใน การวางแผน การนิเทศภายใน การปฏิบัติการนิเทศภายใน และการติดตามและประเมินผลการนิเทศภายใน สภาพการดำเนินงานนิเทศภายในของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และการวิจัยของ สุภัสสร เทียนสุข (2567) ศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารกระบวนการนิเทศการศึกษาภายในสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียนพญาลิไท สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 พบว่า กระบวนการนิเทศภายในมี 4 ขั้นตอน คือ การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ การวางแผนการนิเทศภายใน การปฏิบัติการนิเทศภายใน การติดตามและประเมินผล สภาพการบริหาร กระบวนการนิเทศการศึกษาภายในสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากเช่นกัน

2. แนวทางการพัฒนาการบริหารงานการนิเทศภายในสถานศึกษา สหวิทยาเขตลุ่มน้ำเมย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก มีผลการวิจัยที่ควรนำมาอภิปรายดังนี้

2.1 ขั้นการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ สถานศึกษาควรมีการประชุมเชิงปฏิบัติการร่วมกัน (Workshop) เพื่อสร้างโอกาสการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และแนวทางการนิเทศการศึกษาให้ตรงกันของทุกฝ่าย, ปรับปรุงกระบวนการนิเทศให้ครูมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายและวิธีการดำเนินการนิเทศอย่างเป็นระบบ และส่งเสริมการพัฒนาตนเองของครู โดยการสำรวจความสนใจและความต้องการพัฒนาตนเองของครู ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การจัดกิจกรรมประชุมปฏิบัติการจะเน้นการนำองค์ความรู้ที่เป็นทฤษฎีไปลงมือปฏิบัติจริง โดยสัดส่วนเวลาสำหรับการฝึกปฏิบัติมากกว่าการอบรมทั่วไป ครูจึงมีโอกาสดำเนินการปฏิสัมพันธ์ในการแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับครูอื่นมากขึ้น ทำให้มีการแบ่งปันความรู้และทักษะอย่างเป็นรูปธรรมสามารถนำกลับมาประยุกต์ใช้ปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษาได้มากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับผลการศึกษาของ อิดารัตน์ หัตถมา (2566) ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในสถานศึกษาโดยใช้แนวคิดชุมชน การเรียนรู้วิชาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2. พบว่า สภาพปัจจุบันการนิเทศภายในโดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปน้อยคือ ด้านการติดตาม ด้านการวางแผนการนิเทศอย่างมียุทธศาสตร์ การจัดการที่เน้นการพัฒนาครูและนักเรียน ด้านข้อมูลและสารสนเทศ และด้านการเผยแพร่และขยายผล ตามลำดับ สภาพที่พึงประสงค์การนิเทศภายในโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงจากมากไปน้อยคือ ด้านการเผยแพร่และขยายผล ด้านข้อมูลและสารสนเทศ ด้านการจัดการที่เน้นการพัฒนาครูและนักเรียน ด้านการวางแผนการนิเทศอย่างมียุทธศาสตร์ และด้านการติดตาม ตามลำดับ ข้อเสนอแนะแนวทางการนำผลการวิจัย

ไปใช้ ผู้บริหารควรมีการพัฒนาศักยภาพครูผ่านการใช้กระบวนการนิเทศภายใน มีการตั้งทีมเพื่อให้ความช่วยเหลือพัฒนาการจัดการเรียนการสอน ควรมีการส่งเสริมการเผยแพร่นวัตกรรมและความสำเร็จของสถานศึกษาให้มากยิ่งขึ้น

2.2 ขั้นการวางแผนการนิเทศ สถานศึกษาควรจัดให้มีการวิเคราะห์บริบทของสถานศึกษาโดยกระตุ้นให้ครูและผู้บริหารทุกคนมีส่วนร่วมเสนอความคิดอย่างทั่วถึง, เปิดโอกาสให้ครูทุกคนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เสนอความคิดเห็นและแต่งตั้งผู้ทำหน้าที่การนิเทศภายใน และตรวจสอบแผนการนิเทศให้เชื่อมโยงกับวิสัยทัศน์และเป้าหมายของสถานศึกษาให้ทุกฝ่ายเข้าใจทิศทางการพัฒนาและการนิเทศการศึกษาภายในตรงกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของสถานศึกษาเป็นวิธีการค้นหาสภาพที่แท้จริงของผลการดำเนินงาน ปัญหา อุปสรรครวมทั้งการหาวิธีการแก้ไขปัญหาเพื่อให้การกำหนดเป้าหมายของแผนมีความถูกต้องสมบูรณ์ สอดคล้องกับแนวทางและสภาพความต้องการของสถานศึกษาที่คาดหวังจะให้เกิดขึ้น ดังนั้น การเปิดโอกาสให้มีการระดมความคิดร่วมกันของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายจึงเป็นวิธีการหาคำตอบที่มีความน่าเชื่อถือมากกว่าการตัดสินใจเพียงลำพังของกลุ่มหรือบุคคลใดบุคคลหนึ่ง สอดคล้องกับการศึกษาของ ธัญนันท์ ภาควิชาสังคมศาสตร์ (2566) ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในด้านการจัดการเรียนรู้แนวสะเต็มศึกษาในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร. พบว่า สภาพการนิเทศภายในโรงเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการระบุปัญหา ด้านการรวบรวมข้อมูลและแนวคิดเกี่ยวกับปัญหา ด้านการทดสอบ ประเมินผลและการแก้ไข ส่วนด้านการวางแผนแก้ไขปัญหาลำดับสุดท้าย รูปแบบการนิเทศภายใน มี 2 องค์ประกอบคือ การจัดการเรียนรู้แนวสะเต็มศึกษา มี 6 องค์ประกอบย่อยได้แก่ 1) การระบุปัญหา 2) การรวบรวมข้อมูลและแนวคิดเกี่ยวกับปัญหา 3) การออกแบบวิธีการแก้ปัญหา 4) การวางแผนและดำเนินการแก้ปัญหา 5) การทดสอบ ประเมินผลและการแก้ไขวิธีการแก้ปัญหา และ 6) การนำเสนอเผยแพร่วิธีการแก้ปัญหา และกระบวนการนิเทศภายใน มี 4 ขั้นตอนคือ 1) การศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการของครู 2) การวางแผนการนิเทศ 3) การปฏิบัติการนิเทศ และ 4) การประเมินผลการนิเทศ

2.3 ขั้นการปฏิบัติการนิเทศ สถานศึกษาควรมีการประชุมสะท้อนผลหลังการปฏิบัติการนิเทศอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ, มีตารางการนิเทศที่ชัดเจนและโปร่งใสกำหนดเป็นปฏิทินการปฏิบัติงานที่สามารถเข้าถึงได้ง่าย และมีการสร้างบรรยากาศการทำงานที่ส่งเสริมให้ครูทุกคนเกิดความร่วมมือกันเป็นทีมได้อย่างสร้างสรรค์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในการปฏิบัติงานจะต้องมีการกำกับ ติดตาม ตรวจสอบเป็นระยะเพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ทันการณ์ ดังนั้น ความต่อเนื่องของการเก็บข้อมูล ความชัดเจนของระยะเวลาการปฏิบัติงาน รวมทั้งบรรยากาศที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานร่วมกันจึงมีความสำคัญและจำเป็นที่จะส่งผลต่อความสำเร็จในการนำแผนการนิเทศมาสู่การปฏิบัติ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ศศิธร รุกไพร (2567) ศึกษาเรื่อง แนวทางพัฒนาการดำเนินงานนิเทศภายในของโรงเรียน

ขยายโอกาสทางการศึกษา กลุ่มโรงเรียนทุ่งวังน้ำแดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาตาก เขต 1 พบว่า โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปหาน้อย คือ การปฏิบัติการนิเทศภายใน การติดตามและประเมินผลการนิเทศภายใน การวางแผนการนิเทศภายใน และการศึกษาความต้องการจำเป็นในการนิเทศภายใน ตามลำดับ และแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานนิเทศภายในของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โรงเรียนควรมีการแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการในการนิเทศภายใน กำหนดประเด็นปัญหา ความคาดหวัง จัดลำดับความสำคัญปัญหาให้สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน ควรมีการกำหนดเป้าหมาย ผู้รับผิดชอบจัดทำแผนงาน/โครงการและกำหนดขอบข่ายการจัดกิจกรรมการนิเทศภายในอย่างชัดเจนเป็นรูปธรรม ควรมีการวางแผนปฏิบัติการนิเทศภายในอย่างเป็นระบบ มีผู้รับผิดชอบในการติดตามและช่วยเหลือระหว่างปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ และควรมีคณะกรรมการจัดทำสรุปและรายงานผลเพื่อใช้เป็นข้อมูลการประชุมสะท้อนผลการนิเทศภายใน รวมทั้งการกำหนดเป้าหมายการใช้ข้อมูลสารสนเทศไปใช้ปรับปรุงพัฒนาให้เกิดประสิทธิภาพ

2.4 ขั้นการประเมินผลการนิเทศ สถานศึกษาควรพัฒนากระบวนการวิเคราะห์ผลการนิเทศโดยเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้อย่างชัดเจน, กำหนดวิธีการเผยแพร่รายงานผลการนิเทศให้เหมาะสม หลากหลายและครอบคลุม และส่งเสริมการมีส่วนร่วมให้ครูและผู้บริหารได้ทำงานร่วมกันในการปรับปรุงแผนการนิเทศการศึกษาภายในให้มีประสิทธิภาพ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในการดำเนินการนิเทศเมื่อสิ้นสุดกระบวนการจำเป็นต้องมีการประเมินผลว่าเป็นไปตามที่กำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายของแผนที่วางไว้มากน้อยเพียงใด มีปัญหาอุปสรรคใดที่ต้องแก้ไข ผลการดำเนินงานที่ไม่บรรลุเป้าหมายคืออะไร มีวิธีปรับปรุงให้ดีขึ้นได้หรือไม่ รวมถึงมีการวิเคราะห์ผลที่ประสบความสำเร็จในการนำไปเผยแพร่ด้วย ดังนั้น การมีกระบวนการวิเคราะห์เปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่ชัดเจนจึงเป็นส่วนสำคัญที่จะช่วยให้การดำเนินงานครั้งต่อ ๆ ไปประสบผลสำเร็จมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ญัฎฐกิตต์ วงษ์สามารดี (2566) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในโรงเรียนโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้วิชาชีพสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 พบว่าสภาพปัจจุบันการนิเทศภายในโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เรียงจากมากไปน้อยคือ การศึกษาสภาพปัจจุบัน การวางแผนการนิเทศ การดำเนินการนิเทศ และการประเมินผลติดตามผลตามลำดับ และข้อเสนอแนะแนวทางการนำผลการวิจัยไปใช้ ผู้บริหารควรส่งเสริมสนับสนุนการวางแผนการนิเทศ การดำเนินการนิเทศและการประเมินผลติดตามผลการนิเทศให้สอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการนิเทศภายในของสถานศึกษา ผู้ให้การนิเทศได้มีโอกาสร่วมสะท้อนผลการดำเนินการกับผู้รับการนิเทศอย่างเป็นกัลยาณมิตร เพื่อเพิ่มโอกาสพัฒนาศักยภาพของกันและกันในการปฏิบัติหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้น และควรให้

ความสำคัญในการดำเนินงานตามกระบวนการนิเทศภายในเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งในการพัฒนาศักยภาพการจัดการสอนของครู คุณภาพของนักเรียนและประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

สรุป/ข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า สภาพการบริหารงานนิเทศภายในสถานศึกษา สหวิทยาเขตลุ่มน้ำเมย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และแนวทางการบริหารงานนิเทศภายในสถานศึกษา สหวิทยาเขตลุ่มน้ำเมย พบว่า ควรมีการประชุมเชิงปฏิบัติการร่วมกัน เพื่อสร้างโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และแนวทางการนิเทศให้ตรงกันของทุกฝ่าย จัดให้มีการวิเคราะห์บริบทของสถานศึกษาโดยกระตุ้นให้ครูและผู้บริหารทุกคนมีส่วนร่วมเสนอความคิดเห็นในการวิเคราะห์บริบท มีการประชุมสะท้อนผลหลังจากการปฏิบัติการนิเทศอย่างต่อเนื่อง สม่่าเสมอ และพัฒนาระบบการวิเคราะห์ผลการนิเทศโดยเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้อย่างชัดเจน การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการศึกษาไปใช้ประโยชน์ในการบริหารงานการนิเทศภายในสถานศึกษา ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะ ระดับนโยบาย

1.1 จากผลการศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรมีโครงการพัฒนา เพื่อการทบทวนความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานตามกระบวนการนิเทศการศึกษา ภายในให้แก่ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัด โดยใช้รูปแบบการฝึกปฏิบัติการให้เกิดการพัฒนาทักษะการนิเทศตามขั้นตอนในกระบวนการ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 กลุ่มงานนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา ควรมีการจัดทำแผนการนิเทศ กำกับ ติดตามการศึกษาที่ชัดเจน จัดทำคู่มือการดำเนินงานที่มีเป้าหมาย ขั้นตอน รายละเอียดและแนวทางการปฏิบัติสำหรับสถานศึกษา เพื่อให้การบริหารงานตามกระบวนการนิเทศในสถานศึกษามีความชัดเจน ต่อเนื่องและดำเนินงานไปในทิศทางเดียวกัน

2. ข้อเสนอแนะระดับกลุ่มสถานศึกษา

2.1 ควรมีการสร้างเครือข่ายการนิเทศภายในของกลุ่ม โดยให้ผู้บริหารสถานศึกษาและครูวิชาการที่มีผลการดำเนินงานนิเทศการศึกษาประสบความสำเร็จเป็นแกนนำในการให้ความช่วยเหลือ แลกเปลี่ยนประสบการณ์กับสถานศึกษาในสังกัดแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ เพื่อให้เกิดการแบ่งปันองค์ความรู้และสร้างแนวทางที่เหมาะสมในการแก้ไขปัญหา รวมทั้งพัฒนาระบบการนิเทศการศึกษาให้มีความเข้มแข็งยิ่งขึ้น

2.2 สถานศึกษาควรมีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการจัดการ การนิเทศการศึกษาภายในสถานศึกษา เพื่อพัฒนาระบบสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน การพัฒนาสมรรถนะการปฏิบัติงานของครูให้สอดคล้องกับ ความสนใจและความต้องการ รวมทั้งใช้ในการสื่อสาร เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ สร้างเครือข่าย การนิเทศที่มีประสิทธิภาพกับหน่วยงานทางการศึกษาอื่น

3. ข้อเสนอแนะระดับผู้ปฏิบัติการ

3.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีความตระหนักและให้ความสำคัญต่อการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความเข้าใจในการพัฒนาตนเองและการจัดการเรียนการสอน โดยมีการนำ ข้อมูลพื้นฐานที่เป็นความรู้ ความสนใจ ความถนัดและความต้องการของบุคลากรมาจัดเป็น ระบบสารสนเทศเพื่อการนำไปใช้ประโยชน์ในการวางแผนส่งเสริมสนับสนุนบุคลากรให้เกิดการ พัฒนาตนเองอย่างเหมาะสม

3.2 ครูผู้สอนและบุคลากรอื่นในสถานศึกษาควรให้ความร่วมมือเสนอแนวคิด ให้ข้อมูลอย่างรอบด้านเพื่อให้การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของสถานศึกษามีความถูกต้อง ครบคลุม รวมทั้งมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย เป้าหมาย แนวปฏิบัติ วางแผน ดำเนินการ ตามแผน ประเมินผลและร่วมสะท้อนผลการดำเนินงานนิเทศการศึกษาภายในสถานศึกษา อย่างจริงจังมีประสิทธิภาพสูงสุด

4. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

4.1 จากผลการศึกษา สภาพการบริหารงานการนิเทศภายในสถานศึกษา สหวิทยาเขต กลุ่มน้ำเมย พบว่า ด้านการปฏิบัติการนิเทศ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนั้นจึงควรมีการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้ 1) การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อพัฒนาระบบการนิเทศภายในยุคดิจิทัลของ สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหรือหน่วยงานทางการศึกษา และ 2) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหาร การนิเทศการศึกษาภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหรือหน่วยงานทาง การศึกษา

4.2 จากผลการหาแนวทางการบริหารงานนิเทศภายในสถานศึกษา สหวิทยาเขตกลุ่ม น้ำเมย ควรมีการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้ 1) แนวทางพัฒนาระบบการนิเทศการศึกษาภายในโดย ใช้กิจกรรมชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หรือหน่วยงานทางการศึกษา และ 2) รูปแบบการบริหารงานนิเทศการศึกษาภายในของ สถานศึกษาระดับพื้นที่สูงที่มีนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหรือ หน่วยงานทางการศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- ชลขันธ์ นุกอง. (2564). ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพการสอนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 สหวิทยาเขตบางมูลนาก. พิษณุโลก. ใน การค้นคว้าอิสระปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ณัฐกิตติ วงศ์สามารถ. (2566). การพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในโรงเรียนโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้วิชาชีพสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยองศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2. มหาสารคาม. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต การบริหารและพัฒนาการศึกษา, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- จิตรรัตน์ หัตถมา. (2566). แนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในสถานศึกษาโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้วิชาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยองศึกษาสุรินทร์ เขต 2. มหาสารคาม. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต การบริหารและพัฒนาการศึกษา, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ธัญนันท์ ภาคย์รัชพงศ์. (2566). การพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในด้านการจัดการเรียนรู้แนวสะเต็มศึกษาในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพมหานคร. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต การบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). วิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- ศศิธร รกไพร. (2567, พฤษภาคม). แนวทางพัฒนาการดำเนินงานนิเทศภายในของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา กลุ่มโรงเรียนทุ่งวังน้ำแดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยองศึกษาตาก เขต 1.วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์, 11(5),107-117.
- สุกัญญา ผดุงเทศ. (2565). แนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในกลุ่มโรงเรียนแม่ภูมิ-มหาวัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยองศึกษาตาก เขต 2. กำแพงเพชร. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- สุดคณิง นาสา. (2564). สภาพการดำเนินการนิเทศภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษาในสหวิทยาเขตสุตถิ์นไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36. พะเยา. ใน การค้นคว้าด้วยตนเองปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยพะเยา.
- สุกัสนสร เทียนสุข. (2567). แนวทางพัฒนาการบริหารกระบวนการนิเทศการศึกษาภายในสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียนพญาลิไท สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2. ตาก. ใน การค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา, วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก. (2566). แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.

2566-2570. ตาก : กลุ่มงานนโยบายและแผน.

หน่วยศึกษานิเทศก์. (2564). ศาสตร์และศิลป์ในการนิเทศการศึกษา.กรุงเทพมหานคร:

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.

อานีตา โส๊ะแห. (2565). การนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มพญาหนองจิก

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 1. สงขลา. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษา

ศาสตรมหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาเทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ) เรื่อง
การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างปลอดภัย โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ 5E
ร่วมกับสื่อการสอน online ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2*

THE DEVELOPMENT OF LEARNING ACHIEVEMENT IN THE SUBJECT OF
TECHNOLOGY (COMPUTER SCIENCE) ON THE TOPIC OF SAFE USE OF
INFORMATION TECHNOLOGY USING THE 5E INSTRUCTIONAL MODEL
COMBINED WITH ONLINE LEARNING MEDIA FOR GRADE 2 STUDENTS.

ภราดร รัชยพิชิตกุล¹ และ หทัยรัตน์ เครือผั่งปง²

Pharadorn Reechaipichitkul¹ and Hathairat Krueaphakpang²

¹⁻² มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

¹⁻² Loei Rajabhat University

Corresponding Author's Email: Pharadorn.r@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบ 5E ร่วมกับสื่อการสอน online เรื่อง การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างปลอดภัย รายวิชา เทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียน และหลังเรียน ของนักเรียนที่เรียนระบบจัดการเรียนรู้แบบ 5E ร่วมกับสื่อการสอน online เรื่อง การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างปลอดภัย รายวิชาเทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 และ 3) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อระบบจัดการเรียนรู้แบบ 5E ร่วมกับสื่อการสอน online เรื่อง การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างปลอดภัย รายวิชาเทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2/6 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนอนุบาลเลย จำนวน 29 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาเทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 2) การจัดการเรียนรู้แบบ 5E ร่วมกับสื่อการสอน online เรื่อง การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างปลอดภัย รายวิชา เทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 3) แบบทดสอบก่อนเรียน และหลังเรียน รายวิชาเทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ) จำนวน 10 ข้อ เป็นแบบปรนัย 3 ตัวเลือก 4) แบบฝึกหัดระหว่างเรียนจำนวน 2 ใบงาน 5) แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียน ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบ 5E ร่วมกับสื่อการสอน

* Received 16 May 2025; Revised 2 June 2025; Accepted 6 June 2025

online เรื่อง การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างปลอดภัย รายวิชาเทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ การหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ t-test dependent ผลการวิจัยพบว่า

1. การจัดการเรียนรู้แบบ 5E ร่วมกับสื่อการสอน online เรื่อง การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างปลอดภัย รายวิชาเทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 พบว่ามีประสิทธิภาพเท่ากับ 95.86/86.90 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาเทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ) ก่อนเรียนและหลังเรียน เรื่อง การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างปลอดภัย เรียนโดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน พบว่าหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบ 5E ร่วมกับสื่อการสอน online เรื่อง การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างปลอดภัย รายวิชาเทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($X=2.49$, $S.D.=0.47$)

คำสำคัญ: เทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ), การจัดการเรียนรู้แบบ 5E

Abstract

This research aimed to: 1) Develop a 5E instructional model integrated with online instructional media on the topic "Safe Use of Information Technology" in the subject Technology (Computational Science) for Grade 2 students, ensuring it meets the standard efficiency criteria of 80/80. 2) Compare the learning achievement of students before and after learning through the 5E instructional model integrated with online instructional media on "Safe Use of Information Technology" in the subject Technology (Computational Science) for Grade 2 students. 3) Investigate the satisfaction of Grade 2 students toward the 5E instructional model integrated with online instructional media on "Safe Use of Information Technology" in the subject Technology (Computational Science). The sample group consisted of 29 students from Grade 2/6 at Anuban Loei School in the 2024 academic year, selected through cluster sampling.

The research instruments included: A lesson plan for the subject Technology (Computational Science) for Grade 2 students; A 5E instructional model integrated with online instructional media on "Safe Use of Information Technology"; A pre-test and post-test consisting of 10 multiple-choice questions

(3 choices each); Two in-class worksheets; and A student satisfaction questionnaire regarding the 5E instructional model integrated with online instructional media on "Safe Use of Information Technology". The statistical methods used to analyze the data were mean, standard deviation, and dependent t-test.

The results of the study revealed that:

1. The 5E instructional model integrated with online instructional media on "Safe Use of Information Technology" for Grade 2 students had an efficiency score of 95.86/86.90, which exceeds the standard criteria of 80/80.

2. Students' learning achievement in Technology (Computational Science) after the lesson was significantly higher than before the lesson at the .01 level, based on computer-assisted instruction.

3. Grade 2 students expressed a high level of satisfaction with the 5E instructional model integrated with online instructional media on "Safe Use of Information Technology", with an overall satisfaction level rated as high ($X=2.49$, $S.D.=0.47$).

Keywords: Technology (Computational Science), 5E Instructional Model

บทนำ

ความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีนี้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นอย่างมาก การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ ได้เปลี่ยนจากครูเป็นศูนย์กลาง มาสู่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ผู้เรียนไม่จำเป็นต้องได้รับความรู้จากครูในห้องเรียนเท่านั้น แหล่งความรู้รอบตัวไม่ว่าจะเป็นพ่อแม่ ชุมชน เพื่อน และธรรมชาติสิ่งแวดล้อมหรือการเรียนรู้จากเทคโนโลยีสมัยใหม่ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการทำงานหรือการทำกิจกรรมนั้น ๆ (พินิจ มีคำทอง, 2561)

สิ่งสำคัญคือการพัฒนาสื่อการสอนที่ทันสมัย และจำเป็นสำหรับสังคมยุคใหม่ เพื่อให้สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาประเทศ กระบวนการเรียนการสอนในปัจจุบันจึงมีความจำเป็นอย่างสูงที่ต้องนำเอาสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน ด้วยเหตุว่าสื่อการสอนจะมีเนื้อหาประเด็นและใจความสำคัญของเนื้อหา ส่วนรูปแบบการสอนนั้นจะมีส่วนช่วยกระตุ้นทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ ไม่ว่าจะเป็นสื่อการสอน ในการนำเสนอแบบไฟล์อิเล็กทรอนิกส์ สื่อการสอนแบบวิดีโอ สื่อการ

สอนในรูปแบบออนไลน์ต่าง ๆ ทำให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงเนื้อหา บทเรียนและทำความเข้าใจได้ง่ายยิ่งขึ้น (พรณชเชษฐ ญ ลำพูน, 2560)

การจัดการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ เป็นการจัดการเรียนการสอนวิธีหนึ่งที่จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้และค้นพบความจริงต่าง ๆ ด้วยตนเองได้เนื่องจากการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้เป็นการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง โดยใช้วิธีการและทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ผ่านการที่ผู้สอนกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดคำถาม เกิดความคิด และลงมือแสวงหาความรู้ เพื่อนำมาประมวลหาคำตอบหรือข้อสรุปด้วยตนเอง โดยที่ผู้สอนอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ในด้านต่าง ๆ ให้แก่ผู้เรียน (ทิตนา แคมมณี, 2564)

การสืบเสาะหาความรู้จึงเป็นการค้นหาคำตอบที่สนใจผ่านการทำงานอย่างเป็นระบบรอบคอบแต่มีอิสระ และไม่เป็นลำดับขั้นที่ตายตัว เนื่องจากอาจมีการสืบเสาะซ้ำแล้วซ้ำเล่าเพื่อตอบคำถาม และอาจเกิดคำถามใหม่ที่ต้องสืบเสาะหาคำตอบต่อไป หมุนวนเป็นวัฏจักร 5 ขั้นตอน ประกอบไปด้วย 1) ขั้นสร้างความสนใจ(Engagement) 2) ขั้นสำรวจและค้นหา (Exploration) 3) ขั้นอธิบายและลงข้อสรุป (Explanation) 4) ขั้นขยายความรู้ (Elaboration) 5) ขั้นประเมินความรู้ (Evaluation) แต่รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้เพียงอย่างเดียว ยังไม่เพียงพอให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาได้ เนื่องจากการจัดการศึกษาในยุคไทยแลนด์ 4.0 ต้องมีการนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ เข้ามามีประยุตใช้ในการปฏิบัติงาน เพื่อปรับเปลี่ยนเป็นการศึกษา 4.0 ให้สอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ที่มีการนำเทคโนโลยีทางการศึกษาเข้ามาใช้ในห้องเรียนรวมถึงการจัดการเรียนการสอน (दनัยศักดิ์ กาโร, 2562)

จากที่มา และความสำคัญข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจจะพัฒนาสื่อการเรียนรู้ Online ที่ใช้ประกอบการเรียนรู้ในรายวิชา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) เนื่องจากการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้เป็นการเรียนการสอนที่ให้ความสำคัญกับผู้เรียนเป็นสำคัญ คือการฝึกผู้เรียนให้รู้จักค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองโดยใช้กระบวนการทางความคิดหาเหตุผลเพื่อเป็นแนวทางแก้ปัญหาที่ถูกต้องด้วยตนเอง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1) เพื่อพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้แบบ 5E ร่วมกับสื่อการสอน online เรื่อง การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างปลอดภัย รายวิชา เทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80

2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนและหลังเรียนของผู้เรียน ที่เรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ 5E ร่วมกับสื่อการสอน online เรื่อง การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างปลอดภัย รายวิชาเทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบ 5E ร่วมกับสื่อการสอน online เรื่อง การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างปลอดภัย รายวิชาเทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ)

สมมติฐานการวิจัย

1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ด้วยระบบจัดการเรียนรู้แบบ 5E ร่วมกับสื่อการสอน online เรื่อง การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างปลอดภัย รายวิชาเทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีค่าสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2) ความพึงพอใจของนักเรียนที่เรียนรู้ด้วยระบบจัดการเรียนรู้แบบ 5E ร่วมกับสื่อการสอน online เรื่อง การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างปลอดภัย รายวิชาเทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 อยู่ในระดับ มาก

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) ซึ่งดำเนินการวิจัยตามแผนการทดลองแบบ one group pretest posttest design โดยการทดสอบก่อนเรียน และหลังเรียนเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนอนุบาลเลย จำนวน 215 คน (โรงเรียนอนุบาลเลย, 2024)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนที่เรียนรายวิชาเทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ) เรื่อง การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างปลอดภัย ปีการศึกษาที่ 2/2567 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2/6 โรงเรียนอนุบาลเลย จำนวน 1 ห้องเรียน รวมทั้งสิ้น 29 คน จากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Sampling) ซึ่งใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม เพื่อใช้เป็นห้องทดลองจำนวน 1 ห้อง

3. เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ 1) ระบบจัดการเรียนรู้แบบ 5E ร่วมกับสื่อการสอน online เรื่อง การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างปลอดภัย รายวิชาเทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 2) แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างปลอดภัย รายวิชา วิทยาการคำนวณ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 1 หน่วยการเรียนรู้ 3) แบบทดสอบเพื่อวัดผลสัมฤทธิ์

ทางการเรียน เรื่อง การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างปลอดภัย รายวิชา วิทยาการคำนวณ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม (IOC) อยู่ที่ 0.67-1.00จากนั้นนำแบบทดสอบที่ผ่านการตรวจจากผู้เชี่ยวชาญไปทดลองใช้ และวิเคราะห์หาคุณภาพเครื่องมือพบว่า ค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.37-0.75 ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.34-0.78 และค่าความเชื่อมั่นของข้อสอบทั้งฉบับอยู่ที่ 0.82 4) แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้โดยใช้ระบบจัดการเรียนรู้แบบ 5E ร่วมกับสื่อการสอน online เรื่อง การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างปลอดภัย รายวิชาเทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

4. การพัฒนาระบบจัดการเรียนรู้แบบการจัดการเรียนรู้แบบ 5E ร่วมกับสื่อการสอน online เรื่อง การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างปลอดภัย

การจัดการเรียนรู้แบบ 5E ร่วมกับสื่อการสอน online เรื่อง การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างปลอดภัย ใช้วิธีการพัฒนาตามรูปแบบ ADDIE model (Muruganatham, G. , 2015) โดยมีขั้นตอนการพัฒนา ดังนี้

4.1 ขั้นที่ 1 ขั้นการวิเคราะห์ (Analysis) ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

1. การวิเคราะห์แผนการเรียนรู้แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างปลอดภัย รายวิชา เทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ) กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

2. วิเคราะห์แบบทดสอบเพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างปลอดภัย รายวิชาเทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ) กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ชนิดเลือกตอบ 3 ตัวเลือก จำนวน 10 ข้อ 29 ฉบับ

3. วิเคราะห์เทคโนโลยีที่ใช้ในการพัฒนาเรียนรู้แบบ 5E ร่วมกับสื่อการสอน online เรื่อง การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างปลอดภัย ได้แก่ Google Forms, Canva

4.2 ขั้นที่ 2 ขั้นการออกแบบ (Design) ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

1) ออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบ 5E ร่วมกับสื่อการสอน online รูปแบบการประเมินเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยมีองค์ประกอบของแผนในด้านต่าง ๆ คือ จุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหาสาระ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้และการวัดประเมินผล ซึ่งครอบคลุมเนื้อหาวิชาเทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ) เรื่องการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างปลอดภัย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

2) ออกแบบสื่อการสอนออนไลน์ จัดทำต้นฉบับของสื่อประกอบการสอน เนื้อหาที่นำมาใช้สร้างสื่อ เรื่อง การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างปลอดภัย รายวิชา

เทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 คือ 1) รู้จักข้อมูลส่วนตัว 2) การใช้งานอุปกรณ์เทคโนโลยี

3) ออกแบบใบประเมินคุณภาพการจัดการเรียนรู้แบบ 5E ร่วมกับสื่อการสอน online ด้านเนื้อหาและการนำเสนอ ด้านการสร้างปฏิสัมพันธ์ในสื่อ และด้านมัลติมีเดีย

5. แบบทดสอบเพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างปลอดภัย รายวิชาเทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ) กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ชนิดเลือกตอบ 3 ตัวเลือก จำนวน 10 ข้อ 29 ชุด

4.3 ขั้นตอนที่ 3 ขั้นการพัฒนา (Development) ผู้วิจัยได้ ดำเนินการดังนี้

1. นำเสนอแผนการเรียนรู้ต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อประเมินคุณภาพของแผนการเรียนรู้ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ โดยผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก ($X=4.87$, $S.D.=0.66$)

2. นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 3 คน ซึ่งผลประเมินพบว่าแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 20 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 0.67-1.00 ผู้วิจัยจึงพิจารณาเลือกข้อสอบที่อยู่ในเกณฑ์ จำนวน 10 ข้อ เป็นแบบทดสอบ

3. ผู้วิจัยพัฒนาสื่อการเรียนรู้ตามที่ได้ออกแบบไว้ ดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 สื่อการสอนออนไลน์

4.4 ขั้นตอนที่ 4 การนำไปทดลองใช้ (Implementation) ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้ ผู้วิจัยนำสื่อต้นแบบที่พัฒนาแล้ว ไปลองให้ผู้เรียนที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมายใช้งานจริง โดยขั้นตอนนี้ จะเริ่มตั้งแต่การสอนใช้งานเบื้องต้น การให้ลองใช้งานจริง และสุดท้ายจะมีการประเมินสื่อ เพื่อพัฒนาชิ้นงานให้ดียิ่งขึ้น ก่อนนำไปใช้จริง

4.5 ขั้นตอนที่ 5 ขั้นการประเมินผล (Evaluation) ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

ผู้วิจัยได้นำระบบจัดการเรียนรู้แบบ 5E ร่วมกับการสอน online เรื่อง การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างปลอดภัย รายวิชาเทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ) กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญตรวจประเมินด้านเนื้อหาและการนำเสนอ ด้านการดำเนินเรื่อง และด้านมัลติมีเดีย ด้านละ 3 ท่าน เพื่อตรวจประเมินคุณภาพของระบบจัดการเรียนรู้แบบ 5E ร่วมกับการสอน online เรื่อง การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างปลอดภัย รายวิชาเทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ) กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 และนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น

5. การดำเนินการทดลองด้วยระบบจัดการเรียนรู้แบบ 5E ร่วมกับการสอน online เรื่อง การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างปลอดภัย รายวิชาเทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ) กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

5.1 ชี้แจงวัตถุประสงค์ในการวิจัยให้ผู้เรียนกลุ่มตัวอย่างให้เข้าใจ

5.2 ผู้เรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน โดยใช้ Google Form แบบทดสอบจำนวน 10 ข้อ

5.3 ผู้สอนให้ผู้เรียนดูคลิปวิดีโอ การใช้เทคโนโลยีอย่างปลอดภัย แล้วสอบถามผู้เรียน เช่น เด็ก ๆ เคยใช้อินเทอร์เน็ตบ้างหรือไม่ / ใช้อย่างไร เป็นต้น

5.4 ให้ผู้เรียน เล่นเกมชวนคิดว่า ข้อมูลไหนเป็นข้อมูลสำคัญ ไม่สามารถเผยแพร่ในที่สาธารณะได้ ข้อมูลไหนสามารถเปิดเผยในที่สาธารณะได้

5.5 ผู้สอนอธิบายหลักการใช้เทคโนโลยีอย่างปลอดภัย เช่น ไม่บอกข้อมูลส่วนตัวแก่ผู้ใหญ่เมื่อเจอสิ่งแปลกที่ไม่เข้าใจ และไม่แชร์กับคนที่รู้จัก เป็นต้น และให้ผู้เรียนศึกษาเพิ่มเติมในสื่อการสอน online ที่ได้พัฒนาขึ้น โดยในระหว่างเรียนจะมีแบบทดสอบระหว่างเรียน จำนวน 2 ในงาน ให้ผู้เรียนได้ตอบคำถาม

5.6 ผู้สอน ให้ผู้เรียนทำกิจกรรม ฉันทคือผู้ใช้งานอย่างปลอดภัย ลงในใบงานที่ผู้สอนได้เตรียมไว้

5.5 ทำแบบทดสอบหลังเรียน 10 ข้อ

5.6 นักเรียนตอบแบบสอบถามความพึงพอใจ (smiley face หรือ คะแนน 1–3)

6. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นระยะเวลา 2 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 ชั่วโมง ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567

7. การวิเคราะห์ข้อมูล

7.1 วิเคราะห์ผลการประเมินคุณภาพของระบบจัดการเรียนรู้แบบ 5E ร่วมกับการสอน online เรื่อง การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างปลอดภัย รายวิชา วิทยาการคำนวณ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ด้านเนื้อหาและการ

นำเสนอ ด้านการสร้างปฏิสัมพันธ์ในสื่อ และด้านมัลติมีเดีย โดยการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แปลผลตามระดับคุณภาพกับเกณฑ์ที่กำหนดได้ตามแบบประเมินมาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับ

7.2 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนของผู้เรียนที่ใช้ระบบจัดการเรียนรู้แบบ 5E ร่วมกับสื่อการสอน online เรื่อง การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างปลอดภัย รายวิชาเทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ) กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้สถิติการทดสอบค่าที (t-test) แบบไม่เป็นอิสระ (t-test dependent)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาเทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ) เรื่อง การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างปลอดภัย โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ 5E ร่วมกับสื่อการสอน online ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 สามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนที่เรียนด้วยระบบจัดการเรียนรู้แบบ 5E ร่วมกับสื่อการสอน online เรื่อง การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างปลอดภัย รายวิชาเทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน

การทดสอบ	N	คะแนนเต็ม	X	SD	t	p
ก่อนเรียน	29	10	4.14	1.77	14.37	<.001
หลังเรียน	29	10	8.86	1.84		

* $p < .01$

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้เรียนที่เรียนด้วยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนที่เรียนด้วยระบบจัดการเรียนรู้แบบ 5E ร่วมกับสื่อการสอน online เรื่อง การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างปลอดภัย รายวิชาเทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2) ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อระบบจัดการเรียนรู้แบบ 5E ร่วมกับสื่อการสอน online เรื่อง การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างปลอดภัย รายวิชาเทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 แสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการประเมินความพึงพอใจของนักเรียน ที่มีต่อระบบจัดการเรียนรู้แบบ 5E ร่วมกับสื่อการสอน online

รายการประเมิน	X	S.D.	ระดับคุณภาพ
ด้านการใช้งานเครื่องคอมพิวเตอร์			
1. จำนวนคอมพิวเตอร์มีเพียงพอต่อการใช้งาน	2.48	0.47	มาก
2. อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ส่วนสามารถใช้งานได้ดี	2.34	0.44	มาก
3. จำนวนชั่วโมงที่ใช้มีความเหมาะสมเพียงพอต่อการใช้งาน	2.28	0.43	ปานกลาง
รวมค่าเฉลี่ยด้านการใช้งานเครื่องคอมพิวเตอร์	2.37	0.45	มาก
ด้านสื่อการสอนของบทเรียน			
4. บทเรียนเข้าใจง่าย	2.52	0.48	มาก
5. แบบฝึกหัด แบบทดสอบ เหมาะสม	2.34	0.44	มาก
6. สื่อการสอนมีสีสัน สวยงาม	2.31	0.44	ปานกลาง
7. ขนาดตัวอักษร ภาพ ชัดเจน	2.62	0.49	มาก
รวมค่าเฉลี่ยด้านสื่อการสอนของบทเรียน	2.45	0.46	มาก
ด้านเจตคติต่อบทเรียน			
8. นักเรียนชอบใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนในการเรียน	2.69	0.51	มาก
9. บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนมีประโยชน์สำหรับนักเรียน	2.72	0.51	มาก
รวมด้านเจตคติต่อบทเรียน	2.71	0.51	มาก
ด้านพัฒนาการเรียน			
10. บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนมีประโยชน์สำหรับนักเรียน	2.72	0.51	มาก
รวมด้านพัฒนาการเรียน	2.72	0.51	มาก
รวมทั้งหมด	2.49	0.47	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ค่าความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อระบบการจัดการเรียนรู้แบบ 5E ร่วมกับสื่อการสอน online รวมทั้งหมดอยู่ในระดับมาก ($X=2.49$, $S.D.=0.47$) ซึ่งถ้าพิจารณารายด้านจะพบว่า ด้านการใช้งานอยู่ในระดับมาก ($X=2.37$, $S.D.=0.45$) ด้านสื่อการสอนของบทเรียนอยู่ในระดับมาก ($X=2.45$, $S.D.=0.46$) ด้านเจตคติต่อบทเรียนอยู่ในระดับดี ($X=2.71$, $S.D.=0.51$) และด้านพัฒนาการเรียนอยู่ในระดับดี ($X=2.72$, $S.D.=0.51$)

อภิปรายผล

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาเทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ) เรื่อง การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างปลอดภัย โดยการจัดการเรียนรู้แบบ 5E ร่วมกับสื่อการสอน online ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 สามารถอภิปรายได้ดังนี้

1. คะแนนการทำกิจกรรมระหว่างเรียน (E1) มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 95.86 และคะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบหลังเรียน (E2) มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 86.90 ซึ่งพบว่า ประสิทธิภาพของการพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ online เรื่อง การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างปลอดภัย โดยการจัดการเรียนรู้แบบ 5E ร่วมกับสื่อการสอน Online มีค่าเป็น 95.86/86.90 ที่เป็นเช่นนี้เป็นเพราะว่า ระบบการจัดการเรียนรู้แบบ 5E ร่วมกับสื่อการสอน Online เน้นให้ผู้เรียนมีบทบาท

สำคัญในการเรียนรู้ ซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งที่จะช่วยกระตุ้นให้นักเรียนได้พัฒนาการคิดวิเคราะห์ มีส่วนร่วม และใช้กระบวนการเรียนรู้ต่าง ๆ ผู้เรียนได้ศึกษาด้วยตนเอง ผู้สอนจะเป็นผู้กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดคำถาม เกิดความคิด และลงมือแสวงหาความรู้ เพื่อนำมาประมวลผลหาคำตอบ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัยข้อ 1 ที่ระบุว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ด้วยระบบจัดการเรียนรู้แบบ 5E ร่วมกับสื่อการสอน online เรื่อง การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างปลอดภัย รายวิชาเทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนอนุบาลเลย มีค่าสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อนรรฆพร สุทธิสาร และอัมพร วัจนะ (2564) ที่ศึกษาการพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ วิชาวิทยาศาสตร์ เรื่อง เซลล์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5E พบว่า 1) หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ วิชา วิทยาศาสตร์ เรื่อง เซลล์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5E ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ 81.33/82.11 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 2) คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนมากกว่าก่อนเรียนซึ่งได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ วิชา วิทยาศาสตร์ เรื่อง เซลล์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5E อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ วิชา วิทยาศาสตร์ เรื่อง เซลล์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5E อยู่ในระดับมากที่สุด ($X=4.58$, $S.D.=0.69$)

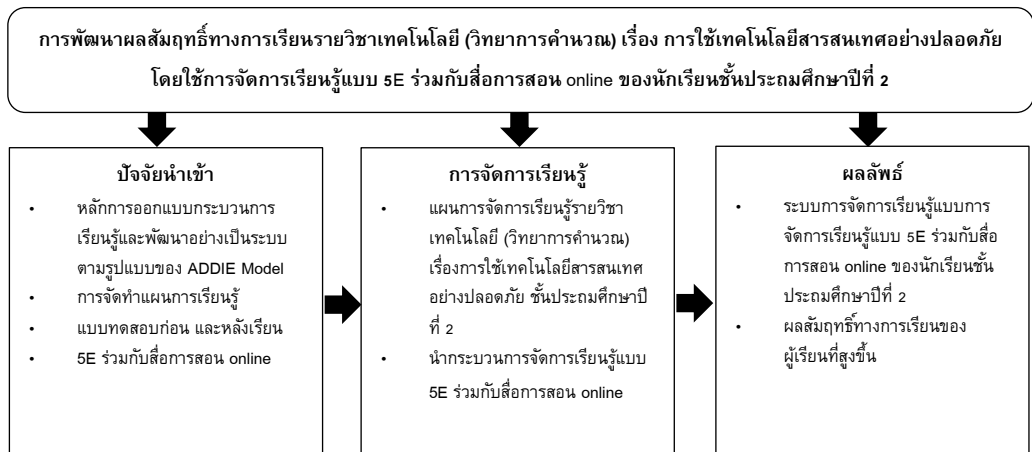
2. ผลการวิจัยพบว่า คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนมากกว่าก่อนเรียน โดยระบบจัดการเรียนรู้แบบ 5E ร่วมกับสื่อการสอน online เรื่อง การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างปลอดภัย รายวิชาเทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เนื่องจากการใช้วิธีการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ 5E สามารถช่วยพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ เพราะการเรียนการสอนรูปแบบนี้มีกิจกรรมสถานการณ์จำลองให้ผู้เรียนได้สังเกตผลที่เกิดขึ้นในกิจกรรม ผู้เรียนช่วยกันสืบค้นทำงานร่วมกันระหว่างสมาชิก มีคลิปวิดีโอ และใบคำถามที่คอยกระตุ้นความสนใจของผู้เรียนเป็นระยะ สอดคล้องกับสมมติฐานงานวิจัยข้อที่ 2 ที่ระบุว่า ความพึงพอใจของนักเรียนที่เรียนรู้ด้วยระบบจัดการเรียนรู้แบบ 5E ร่วมกับสื่อการสอน online เรื่อง การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างปลอดภัย รายวิชาเทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 อยู่ในระดับ มาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนารักษ์ สารเถื่อนแก้ว สุพจน์ อิงอาจ และ ศยามน อินสะอาด (2563) เรื่อง การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์บนระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ร่วมกับรูปแบบการเรียนการสอนแบบ 5E ในรายวิชาวิทยาศาสตร์ (วิทยาการคำนวณ) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พบว่าผลการพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์บนระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ร่วมกับรูปแบบการเรียนการสอนแบบ 5E ในรายวิชาวิทยาศาสตร์ (วิทยาการคำนวณ) จำนวน 3 เรื่องผลการ

ประเมินจากผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาความคิดเห็นต่อบทเรียนที่พัฒนาขึ้นอยู่ในระดับดีมาก และผลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อการสอนมีความคิดเห็นต่อบทเรียนที่พัฒนาขึ้นอยู่ในระดับดีมาก ประสิทธิภาพบทเรียนคอมพิวเตอร์บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตร่วมกับรูปแบบการเรียนการสอนแบบ 5E ในรายวิชาวิทยาศาสตร์ (วิทยาการคำนวณ) ที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ E1/E2 เท่ากับ 80.22/82.83 และนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาวิทยาศาสตร์ (วิทยาการคำนวณ) หลังเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตร่วมกับรูปแบบการเรียนการสอนแบบ 5E สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีความพึงพอใจต่อระบบจัดการเรียนรู้แบบ 5E ร่วมกับสื่อการสอน online เรื่อง การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างปลอดภัย รายวิชา เทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($X=2.49$, $S.D.=0.47$) แสดงว่านักเรียนมีความรู้สึกที่ดีต่อการเรียนรู้ เนื่องจากสื่อการสอนออนไลน์ มีเนื้อหาที่ความน่าสนใจ มีการจัดลำดับขั้นการนำเสนอเนื้อหาได้ดี บทเรียนมีการโต้ตอบระหว่างนักเรียนกับคอมพิวเตอร์ และนักเรียนสามารถนำไปทบทวนหรือเรียนซ้ำได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุพัตรา ศิริเมืองราช และ ฐานิณี สีเฉลียว (2565) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลการจัดการเรียนการสอนด้วยเว็บไซต์ตามวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น เพื่อพัฒนาการคิดเชิงระบบ วิชาวิทยาการคำนวณ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($X=3.68$, $S.D.=0.44$)

องค์ความรู้ใหม่

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาเทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ) เรื่อง การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างปลอดภัย โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ 5E ร่วมกับสื่อการสอน online ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ผู้วิจัยได้รับองค์ความรู้จากหลักการออกแบบกระบวนการเรียนรู้ และพัฒนาอย่างเป็นระบบตามรูปแบบของ ADDIE Model การจัดทำแผนการเรียนรู้ แบบทดสอบก่อนเรียน และหลังเรียน มีการประเมินการจัดการเรียนรู้แบบ 5E ร่วมกับสื่อการสอน Online ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 สูงขึ้นและนักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนมาก ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ที่ได้รับ

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้สรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้แบบ 5E ร่วมกับสื่อการสอน online ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ผู้เรียนมีแรงจูงใจในการเรียนสืบเสาะหาความรู้ รวมไปถึงสื่อการเรียนรู้ Online เน้นเนื้อหาที่กระชับและตรงประเด็น ได้ช่วยพัฒนาความรู้และทักษะในเรื่องหนึ่ง ๆ โดยเฉพาะ ทำให้ผู้เรียนสามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตหรือการทำงานจริงได้ ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนหลังเรียนดีขึ้น ดังนั้น ผลจากการวิจัยนี้จึงเหมาะที่จะเป็นแนวทางสำหรับผู้สนใจที่จะนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนในรายวิชา อื่น ๆ ต่อไป

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

ก่อนนำระบบจัดการเรียนรู้แบบ 5E ร่วมกับสื่อการสอน online เรื่อง การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างปลอดภัย รายวิชาเทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ไปใช้ทั้งครูและนักเรียนต้องทำความเข้าใจวิธีการใช้ และต้องปฏิบัติตามคำแนะนำ เพื่อง่ายต่อการจัดการเรียนรู้

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ระบบจัดการเรียนรู้แบบ 5E ร่วมกับสื่อการสอน online เรื่อง การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างปลอดภัย รายวิชาเทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ควรหาสื่อให้หลากหลายเพื่อนำมาประกอบเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาบทเรียนบนเครือข่ายวิชา วิทยาการคำนวณต่อไปในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- ทิตนา แคมมณี. (2564). ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. (พิมพ์ครั้งที่ 25). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- दनัยศักดิ์ กาโร .(2562). การปฏิบัติการสอนสู่ห้องเรียน 4.0 ด้วย Google for Education. สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- ธนารักษ์ สารเถื่อนแก้ว, สุพจน์ อิงอาจ, และสยามน อินสะอาด. (2563). การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์บนระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตร่วมกับรูปแบบการเรียนการสอนแบบ 5E ในรายวิชาวิทยาศาสตร์ (วิทยาการคำนวณ) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. วารสาร มจร.ทริภุญชัยปริทรรศน์, 4(1), 16-19.
- พรณเชษฐ ญ ลำพูน. (2560). การประยุกต์ใช้เกมพีเคชั่นในวิชาการจัดการโครงการเทคโนโลยีสารสนเทศ. วารสารเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา, 12(12), 4-14.
- พินิจ มีคำทอง .(2561). กูเกิ้ลแอปพลิเคชัน : นวัตกรรมทางการศึกษาสำหรับครูยุคศตวรรษที่ 21. วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. 8(3). 72–80.
- โรงเรียนเลออนูบาลเลย์. (2024). จำนวนนักเรียน 2567-2. เรียกใช้เมื่อ 31 มีนาคม 2568. จาก <https://anubanloei.loei1.go.th>.
- สุพัตรา ศิริเมืองราช และธำปณี สีเนลิยว. (2565). ผลการจัดการเรียนการสอนด้วยเว็บไซต์ตามวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น เพื่อพัฒนาการคิดเชิงระบบ วิชาวิทยาการคำนวณ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. วารสารเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 5(14), 129-139.
- อนรรฆพร สุทธิสาร และอัมพร วัจนะ. (2564). การพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ วิชาวิทยาศาสตร์ เรื่อง เซลล์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5E. วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, 11(1), 244–259.
- Muruganantham, G. (2015). Developing of E-content package by using ADDIE model. International Journal of Applied Research, 1(3), 52-54.

ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะของผู้บริหารสถานศึกษากับความสุข
ในการทำงานของครูโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล*

THE RELATIONSHIP BETWEEN EDUCATIONAL INSTITUTION
ADMINISTRATORS' SKILLS AND TEACHER WORK HAPPINESS IN
SMALL SCHOOLS UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE
AREA OFFICE SONGKHLA-SATUN

ชุกรี ลำโป¹ และ นวรัตน์ ไวมภู²

Chugkree Lumpo¹ and Navarat Waichompu²

¹⁻²มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

¹⁻²Hatyai University, Thailand

Corresponding Author's Email: Chugkree.lum101@hu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาระดับทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล 2) เพื่อศึกษาระดับความสุขของครูในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา กับความสุขในการทำงานของครูในโรงเรียนขนาดเล็ก กลุ่มตัวอย่างคือข้าราชการครูโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้โปรแกรม G*Power Analysis ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 115 คน โดยใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ ตามสัดส่วนของครูแต่ละโรงเรียน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 60 ข้อ ได้ค่าความตรงเชิงเนื้อหา 1.00 ทุกข้อ และได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทักษะของผู้บริหารสถานศึกษา เท่ากับ .975 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามความสุขในการทำงานของครูโรงเรียนขนาดเล็ก เท่ากับ .977 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านความคิดรวบยอด ด้านเทคนิค ด้านการวินิจฉัย ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านการสื่อสาร และด้านมโนภาพ ตามลำดับ 2) ระดับความสุขในการทำงานของครูโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้าน

---

* Received 25 May 2025; Revised 1 June 2025; Accepted 6 June 2025

ความสำเร็จ ด้านมีความสุขรักในงาน ด้านการเป็นที่ยอมรับ ด้านความพึงพอใจ ด้านความสัมพันธ์ และด้านบรรยากาศสิ่งแวดล้อม ตามลำดับ 3) ทักษะการบริหารของผู้บริหารมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูงกับความสุขในการทำงานของครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1 ($r = .718$)

คำสำคัญ: ทักษะของผู้บริหาร, ความสุขในการทำงานของครู, โรงเรียนขนาดเล็ก

Abstract

This research aimed to: 1) study the level of management skills of educational institution administrators under the Secondary Educational Service Area Office Songkhla-Satun, 2) study the level of teacher happiness in small schools under the Secondary Educational Service Area Office Songkhla-Satun, and 3) examine the relationship between educational institution administrators' management skills and teacher work happiness in small schools. The sample consisted of civil servant teachers from small schools under the Secondary Educational Service Area Office Songkhla-Satun. The sample size was determined using G*Power Analysis, yielding 115 participants selected through stratified random sampling proportional to the number of teachers in each school. The research instrument was a 5-point Likert scale questionnaire of 60 items was used. with content validity of 1.00 for all items. The reliability coefficient for the school administrators' skills questionnaire was .975, and for the teacher work happiness questionnaire was .977. Statistical analyses included mean, standard deviation, and Pearson's correlation coefficient.

The research findings were as follows: 1. The overall level of educational institution administrators' management skills was at a high level, ranked from highest to lowest as follows: conceptual skills, technical skills, diagnostic skills, human relations skills, communication skills, and visionary skills, respectively. 2. The overall level of teacher work happiness was at the highest level, ranked from highest to lowest as follows: achievement, happiness and love for work, recognition, satisfaction, relationships, and environmental atmosphere, respectively. 3. Educational institution administrators' management skills had a significantly positive high-level correlation with teacher work happiness at the .01 statistical significance level ($r = .718$).

Keywords: Administration Skills, Work Happiness in Teachers, Small-sized schools

บทนำ

ในยุคของการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยีและข้อมูลข่าวสาร สังคมมีการตื่นตัวและมีส่วนร่วมในระบบการศึกษามากขึ้น ขณะที่โครงสร้างการบริหารจัดการศึกษายังคงยึดติดกับรูปแบบเดิม ส่งผลให้เกิดข้อจำกัดในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยเฉพาะในมิติของการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา ซึ่งต้องเผชิญกับปัญหาการขาดแคลนครู ครูไม่ครบชั้น และอัตราส่วนครูต่อนักเรียนไม่เหมาะสม นอกจากนี้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช. 2560) และแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2560) ต่างให้ความสำคัญกับการพัฒนาองค์กรแห่งความสุข และการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของครู เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาอย่างยั่งยืน

จากการศึกษาวิจัยในระดับนานาชาติและภายในประเทศพบว่า ความสุขในการทำงานของครูมีความเชื่อมโยงกับปัจจัยหลายด้าน โดยเฉพาะทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งมีผลต่อบรรยากาศการทำงาน แรงจูงใจ และความผูกพันในองค์กร หากผู้บริหารสามารถสื่อสาร สนับสนุน และส่งเสริมครูได้อย่างมีประสิทธิภาพ จะช่วยให้ครูมีความสุขในการทำงานและส่งผลดีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ทั้งนี้แนวคิดของ Greenberg et al. (2016), Fullan (2007) และ Leithwood et al. (2004) ต่างสนับสนุนว่าผู้บริหารที่มีทักษะดีจะสามารถสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมความผูกพันและความพึงพอใจในการทำงานของครูได้อย่างยั่งยืน

ในบริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล โดยเฉพาะโรงเรียนขนาดเล็ก จากการสำรวจข้อมูลของข้าราชการครูจำนวน 2,687 คน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล ที่ยื่นคำร้องขอย้าย ภายในเขตพื้นที่ประจำปีการศึกษา 2567 รอบที่ 2 ระหว่างวันที่ 5 กรกฎาคม–26 กรกฎาคม 2567 ที่ ศร. 04338/4806 ลงวันที่ 12 กันยายน 2567 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล. 2567) ทำให้ทราบว่ามียื่นคำร้องขอย้ายทั้งหมด 105 คน จากจำนวนครู จำนวน 2,687 คน โดยเป็นครูที่อยู่ในโรงเรียนขนาดกลาง ขนาดใหญ่ และขนาดใหญ่พิเศษ ยื่นคำร้องขอย้ายจำนวน 80 คน จากจำนวนครูในโรงเรียนขนาดกลาง ขนาดใหญ่ และขนาดใหญ่พิเศษ จำนวน 2,350 คน คิดเป็น 3.40% และครูที่อยู่ในโรงเรียนขนาดเล็ก ยื่นคำร้องขอย้ายจำนวน 25 คน จากจำนวนครูในโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 337 คน คิดเป็น 7.42% โดยในการยื่นคำร้องขอย้ายมีครูในโรงเรียนขนาดเล็กยื่นคำร้องขอย้ายถึง 21 คน ที่ต้องการยื่นคำร้องขอย้ายไปยังโรงเรียนที่มีขนาดใหญ่กว่า

จากเหตุผลและสภาพปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น การศึกษาวิจัยเรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะของผู้บริหารสถานศึกษากับความสุขในการทำงานของครูโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล” จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพื่อให้ได้ข้อค้นพบที่สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษา ส่งเสริมบรรยากาศการทำงานที่เอื้อต่อความสุขของครู และยกระดับคุณภาพการศึกษาในภาพรวม รวมทั้งเป็นแนวทางที่สามารถปรับใช้ในบริบทอื่น ๆ ขององค์กรการศึกษาได้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล
2. เพื่อศึกษาระดับความสุขของครูในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษากับความสุขในการทำงานของครูในโรงเรียนขนาดเล็ก

สมมติฐานการวิจัย

ทักษะการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความสุขในการทำงานของครูโรงเรียนขนาดเล็ก

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ข้าราชการครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล โรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 337 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล, 2567) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ข้าราชการครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล ปีการศึกษา 2567 โดยใช้วิธีการกำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้โปรแกรม G*power ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 115 คน โดยใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ ตามสัดส่วนของครูแต่ละโรงเรียน และสุ่มอย่างง่าย โดยการจับสลากแบบไม่ใส่คืน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามทักษะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล จำนวน 30 ข้อ แบ่งเป็น 6 ด้าน

ตอนที่ 3 แบบสอบถามความสุขในการทำงานของครูโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล จำนวน 30 ข้อ แบ่งเป็น 6 ด้าน

3. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. ศึกษาค้นคว้าเอกสารตำรา แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. สร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย และตัวแปรทุกตัวตามกรอบแนวคิดและขอบเขตของการวิจัยตามแนวคิดของลิเคิร์ท (Likert's Five Rating Scale) (บุญชม ศรีสะอาด, 2560, น.121)

3. เสนอแบบสอบถามเป็นข้อต่ออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความครอบคลุมด้านเนื้อหาที่ต้องการวัด

4. ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์แล้วจึงนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบพิจารณาความเหมาะสมในประเด็นของความเที่ยงตรง เชิงเนื้อหา (Content Validity) ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน ได้ค่าความตรงเชิงเนื้อหา ระหว่าง 1.00 ไปทุกข้อในการนำไปใช้

5. นำเครื่องมือที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try out) ครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล (ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง) จำนวน 30 คน แล้วนำมาสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) โดยค่าสัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น เท่ากับ .70 ขึ้นไป (บุญชม ศรีสะอาด, 2560, น.121) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทักษะของผู้บริหารสถานศึกษา เท่ากับ .975 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามความสุขในการทำงานของครูโรงเรียนขนาดเล็ก เท่ากับ .977 และมีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามรวมทั้งฉบับเท่ากับ .979

6. นำแบบสอบถามที่ทดลองใช้แล้วมาปรับปรุง แก้ไขให้สมบูรณ์

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างโดยมีขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยนำหนังสือจากผู้อำนวยการหลักสูตร คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ ถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ติดต่อขอหนังสือจากผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล ถึงผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อขออนุญาตในการรวบรวมข้อมูล

3. ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามที่เป็นรูปแบบออนไลน์โดยผ่าน Google form

4. นำแบบสอบถามที่ได้ตอบกลับมาในรูปแบบออนไลน์ มาตรวจสอบความสมบูรณ์ จากนั้นจึงนำแบบสอบถามที่มีความถูกต้องครบถ้วนมาจัดเรียงข้อมูลแยกข้อมูลและตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. นำข้อมูลจากแบบสอบถาม แปลงค่าแล้วทำการบันทึกในตารางบันทึกข้อมูล

2. นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ดังนี้

2.1 การวิเคราะห์ข้อมูล ตอนที่ 1 โดยหาความถี่ และหาค่าร้อยละ

2.2 การวิเคราะห์ข้อมูล ตอนที่ 2 และ ตอนที่ 3 มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยการหา ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะของผู้บริหารสถานศึกษา กับความสุขในการทำงานของครูในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล ด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product-Moment Correlation Coefficient) โดยมีเกณฑ์ในการแปลความหมาย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560, น.121)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะของผู้บริหารสถานศึกษา กับความสุขในการทำงานของครูในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล มีดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์แบบสอบถามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล

สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม		จำนวน(คน)	ร้อยละ
เพศ	เพศชาย	37	32.17
	เพศหญิง	78	67.83
	รวม	115	100.00
ประสบการณ์ในการทำงาน ในสถานศึกษาปัจจุบัน	ต่ำกว่า 5 ปี	27	23.48
	ตั้งแต่ 5 – 10 ปี	40	34.78
	ตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป	48	41.74
	รวม	115	100.00
ตำแหน่ง	ครูผู้ช่วย	11	9.57
	ครู	39	33.91
	ครู วิทยฐานะชำนาญการ	45	39.13
	ครู วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ	20	17.39
	รวม	115	100.00
กลุ่มงานที่รับผิดชอบ	งานวิชาการ	31	26.96
	งานงบประมาณ	34	29.56

	งานบริหารงานบุคคล	11	9.57
	งานบริหารงานทั่วไป	39	33.91
	รวม	115	100.00

จากตารางที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลเพศของผู้ตอบแบบสอบถาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล พบว่า จากการวิเคราะห์ข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 78 คน (67.83%) และเพศชาย 37 คน (32.19%) ด้านประสบการณ์ทำงาน ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป จำนวน 48 คน (41.74%) รองลงมาคือ 5-10 ปี จำนวน 40 คน (34.78%) และต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 27 คน (23.48%) ในด้านตำแหน่ง พบว่า ส่วนใหญ่เป็นครูวิทยฐานะชำนาญการ จำนวน 45 คน (39.13%) รองลงมาคือครูทั่วไป 39 คน (33.91%) ครูชำนาญการพิเศษ 20 คน (17.39%) และครูผู้ช่วย 11 คน (9.57%) สำหรับกลุ่มงานที่รับผิดชอบ ส่วนใหญ่ทำงานด้านบริหารงานทั่วไป 39 คน (33.91%) รองลงมาคืองานงบประมาณ 34 คน (29.57%) งานวิชาการ 31 คน (26.96%) และงานบริหารงานบุคคล 11 คน (9.57%)

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ระดับทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล

ที่	ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษา	$\bar{X}$	SD	ระดับ
1	ด้านมนุษยสัมพันธ์	4.45	.66	มาก
2	ด้านเทคนิค	4.49	.61	มาก
3	ด้านการวินิจัย	4.47	.64	มาก
4	ด้านความคิดรวบยอด	4.56	.61	มากที่สุด
5	ด้านมโนภาพ	4.42	.64	มาก
6	ด้านการสื่อสาร	4.43	.68	มาก
	เฉลี่ยรวม	4.47	.64	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด 1 ด้าน และ ระดับมาก 5 ด้าน ค่าเฉลี่ยรวมระดับมาก ($\bar{X} = 4.47$, $SD = .64$) พิจารณาค่าเฉลี่ยรายด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านความคิดรวบยอด ($\bar{X} = 4.56$, $SD =$

.61) รองลงมา คือ ด้านเทคนิค ($\bar{X} = 4.49$, $SD = .61$) ด้านการวินิจฉัย ($\bar{X} = 4.47$, $SD = .64$) ด้านมนุษยสัมพันธ์ ($\bar{X} = 4.45$, $SD = .66$) ด้านการสื่อสาร ($\bar{X} = 4.43$, $SD = .68$) และด้านมโนภาพ ($\bar{X} = 4.42$, $SD = .64$) ตามลำดับ

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ระดับความสุขในการทำงานของครูโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของความสุขในการทำงานของครูโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล

ที่	ความสุขในการทำงานของครู	$\bar{X}$	SD	ระดับ
1	ด้านความสัมพันธ์	4.51	.60	มากที่สุด
2	ด้านบรรยากาศสิ่งแวดล้อม	4.50	.60	มาก
3	ด้านความพึงพอใจ	4.52	.64	มากที่สุด
4	ด้านการเป็นที่ยอมรับ	4.53	.60	มากที่สุด
5	ด้านมีความสุขรักในงาน	4.59	.59	มากที่สุด
6	ด้านความสำเร็จ	4.62	.53	มากที่สุด
	เฉลี่ยรวม	4.54	.59	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 พบว่า ความสุขในการทำงานของครูโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด 5 ด้าน และ ระดับมาก 1 ด้าน ค่าเฉลี่ยรวมรายด้านระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.54$, $SD = .59$) พิจารณา ค่าเฉลี่ยรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านความสำเร็จ ($\bar{X} = 4.62$, $SD = .53$) รองลงมา คือ ด้านมีความสุขรักในงาน ($\bar{X} = 4.59$, $SD = .59$) ด้านการเป็นที่ยอมรับ ($\bar{X} = 4.53$, $SD = .60$) ด้านความพึงพอใจ ($\bar{X} = 4.52$, $SD = .64$) ด้านความสัมพันธ์ ($\bar{X} = 4.51$, $SD = .60$) และด้านบรรยากาศสิ่งแวดล้อม ($\bar{X} = 4.50$, $SD = .60$) ตามลำดับ

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะของผู้บริหารสถานศึกษากับความสุขในการทำงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล
ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันของตัวแปรทักษะของผู้บริหารสถานศึกษากับความสุขในการทำงานของครู

ตารางที่ 4 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันของตัวแปรทักษะของผู้บริหารสถานศึกษา กับความสุขในการทำงานของครูโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล

ทักษะของผู้บริหาร สถานศึกษา (X)	ความสุขในการทำงานของครู (Y)						
	Y ₁	Y ₂	Y ₃	Y ₄	Y ₅	Y ₆	Y
X ₁	.573**	.509**	.511**	.534**	.471**	.411**	.876**
X ₂	.602**	.641**	.683**	.624**	.588**	.563**	.910**
X ₃	.607**	.639**	.663**	.613**	.583**	.672**	.926**
X ₄	.544**	.572**	.593**	.618**	.574**	.534**	.927**
X ₅	.567**	.600**	.563**	.596**	.509**	.495**	.914**
X ₆	.607**	.596**	.545**	.662**	.580**	.531**	.916**
X	.573**	.704**	.699**	.652**	.634**	.669**	.718**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 4 พบว่า ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษากับความสุขในการทำงานของครูโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล โดยรวมและรายด้านมีความ สัมพันธ์ทางบวกอยู่ใน ระดับสูง เท่ากับ $r = .718$ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยสามารถ เรียงลำดับความสัมพันธ์ของแต่ละคู่ที่มีค่าสูงสุด 3 ลำดับ ดังนี้ 1. ลำดับความสัมพันธ์ที่มีค่าสูงสุด X4 ความคิดรวบยอด กับ Y6 ความสำเร็จ $r = .727$ แสดงว่าผู้บริหารที่มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์เชิงนโยบาย มีผลต่อความรู้สึกสำเร็จในงานของครูอย่างมาก 2. X3 การวินิจฉัย กับ Y2 บรรยากาศสิ่งแวดล้อม $r = .683$ แสดงถึงความสามารถในการเข้าใจและวิเคราะห์ปัญหาของผู้บริหาร ส่งผลต่อการสร้างสภาพแวดล้อมการทำงานที่ดีให้กับครู 3. X3 การวินิจฉัย กับ Y6 ความสำเร็จ $r = .672$ แสดงถึงความสัมพันธ์ในระดับสูงระหว่างความสามารถในการวินิจฉัยของผู้บริหารกับความรู้สึกประสบความสำเร็จของครู

อภิปรายผล

ผลการวิจัยครั้งนี้ มีประเด็นสำคัญที่สมควรนำมาอภิปราย ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ผลดังกล่าวสะท้อนให้เห็น ผู้บริหารสถานศึกษามีทักษะการบริหารในภาพรวมอยู่ในระดับ สูง ครอบคลุมทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านเทคนิค ด้านการวินิจฉัย ด้านความคิดรวบยอด ด้านมโนภาพ และด้านการสื่อสารโดยเฉพาะด้าน การวินิจฉัย และ ความคิดรวบยอด มีระดับเฉลี่ยสูงสุดเมื่อเทียบกับด้านอื่น ๆ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้บริหารมีความสามารถในการวิเคราะห์สถานการณ์และปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนสามารถมองเห็นภาพรวมของระบบการบริหารและวางแผนพัฒนาโรงเรียนได้อย่างรอบด้านทักษะด้านมนุษย

สัมพันธ์และการสื่อสารก็อยู่ในระดับสูงเช่นกัน ซึ่งมีความสำคัญในโรงเรียนขนาดเล็กที่ผู้บริหารต้องปฏิสัมพันธ์โดยตรงกับครูและบุคลากรอย่างใกล้ชิด บทบาทในการสร้างบรรยากาศการทำงานที่เป็นมิตร มีความเข้าใจ และพร้อมให้ความร่วมมือกันนั้นจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของสุภาวดี อินผล, ลินดา นาคโปย, และสายฝน เสกขุนทด (2565, น. 56-70) ได้ศึกษาวิจัย ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดฉะเชิงเทรา ผลการวิจัยพบว่า ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมและรายด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน และสอดคล้องกับงานวิจัยของอิทธิพล บุตรดี ศักดิ์ และพระครูปลัดจักรพล สิริธโร (2566, น.508-519) ได้ศึกษาวิจัย ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

2. ความสุขในการทำงานของครูโรงเรียนขนาดเล็ก ผลการวิจัยพบว่า ความสุขในการทำงานของครูโรงเรียนขนาดเล็กในเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล อยู่ในระดับมากที่สุดทั้งในภาพรวมและรายด้าน โดยเฉพาะด้านความสัมพันธ์ในที่ทำงาน และความรักในงาน ซึ่งมีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด สะท้อนถึงความผูกพันและความสุขในการทำงานร่วมกับเพื่อนร่วมงาน และผู้บริหารบริบทของโรงเรียนขนาดเล็กที่มีบุคลากรน้อย ส่งเสริมให้เกิดความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิด การสื่อสารที่เปิดเผย และการมีบทบาทที่หลากหลายของครู ทำให้ครูรู้สึกมีคุณค่า ได้รับการยอมรับ และเป็นส่วนสำคัญขององค์กร อีกทั้งบรรยากาศที่อบอุ่น ยืดหยุ่น และไม่ถูกกดดันจากระบบราชการมากนัก ส่งเสริมให้ครูสามารถแสดงศักยภาพและใช้ความคิดสร้างสรรค์ได้อย่างเต็มที่ นอกจากนี้ การรู้สึกถึง “ความสำเร็จในวิชาชีพ” ยังแสดงถึงความภาคภูมิใจจากผล การสอน การได้รับการยอมรับจากนักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน รวมถึงการได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งล้วนส่งเสริมความสุขในการทำงานอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับงานวิจัยของกรรณิการ์ บุญมาก (2560, น.67) ได้ศึกษาวิจัยความ สัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับความสุขในการทำงานของครูผู้สอน ในกลุ่มโรงเรียนบางละมุง 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า ความสุขในการทำงานของครูผู้สอนในกลุ่มโรงเรียนบางละมุง 1 สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 โดยรวม และรายด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย สอดคล้องกับงานวิจัยของอิศปัตย์ ทั่นแสง และมัทนา วังนอมศักดิ์ (2562, น.412-424) ได้ศึกษาวิจัย เรื่องคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา กับความสุขในการทำงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 ผลการวิจัยพบว่า ความสุขในการทำงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของภัทริณญา

แพทย์อุดม, ทรงยศ แก้วมงคล และกุลจิรา รักชนกร (2567, น.293) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขในการทำงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด ผลการวิจัยพบว่า ความสุขในการทำงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด

3. ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะของผู้บริหารกับความสุขในการทำงานของครู ผลการวิเคราะห์พบว่า ทักษะการบริหารของผู้บริหารมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูงกับความสุขในการทำงานของครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยเฉพาะทักษะด้านความคิดรวบยอด ($r = .927$) และด้านการวินิจฉัย ($r = .926$) ซึ่งแสดงให้เห็นว่า เมื่อผู้บริหารมีความสามารถในการวางแผน วิเคราะห์ และกำหนดทิศทางองค์กรอย่างชัดเจน จะช่วยให้ครูทำงานด้วยความมั่นใจและรู้สึกมีความสุขมากขึ้น นอกจากนี้ ยังพบว่าทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์และการสื่อสารของผู้บริหารมีความสัมพันธ์ในระดับสูงกับความสุขของครูเช่นกัน โดยครูมีความพึงพอใจเมื่อได้รับการปฏิบัติด้วยความเข้าใจ ได้รับข้อมูลที่ชัดเจน ส่งผลให้มีความมั่นคงทางจิตใจและลดความเครียดในสภาพแวดล้อมการทำงาน โดยเฉพาะในบริบทของโรงเรียนขนาดเล็กที่ผู้บริหารมีบทบาทสำคัญในการตัดสินใจ สอดคล้องกับงานวิจัยของจันทร์จิรา พรหมเมตตา และคณะ (2562, น.167-188) ได้ศึกษาทักษะของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการสร้างองค์กรแห่งความสุขในสถานศึกษาภายใต้สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูงกับองค์กรแห่งความสุขในสถานศึกษา โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับงานวิจัยของอัญธิกา บุญเลิศ (2562, น.441-454) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องทักษะการบริหารของผู้บริหารกับคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 มี ผลการวิจัยพบว่า ทักษะการบริหารของผู้บริหารมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตการทำงานของครู ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 ทั้งโดยภาพรวมและรายด้านใน ระดับปานกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับงานวิจัยของกิตติมา ใจปลื้ม. (2565, น.86). ได้ศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับความสุขในการทำงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจันทบุรี ตราด ผลการวิจัยพบว่า ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 มีความสัมพันธ์กันในทางบวกอยู่ในระดับสูงกับความสุขในการทำงานของครู โดยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ตำแหน่งครูชำนาญการ กลุ่มงานบริหารงานทั่วไป และมีประสบการณ์ทำงานในสถานศึกษาปัจจุบันเกิน 10 ปี ทักษะของ

ผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านความคิดรวบยอดมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านเทคนิค การวินิจฉัย มนุษย์สัมพันธ์ การสื่อสาร และมโนภาพ ตามลำดับ ความสุขในการทำงานของครู โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านความสำเร็จมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านรักในงาน การเป็นที่ยอมรับ ความพึงพอใจ ความสัมพันธ์ และบรรยากาศ สิ่งแวดล้อม ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะของผู้บริหารกับความสุขในการทำงานของครู พบว่ามีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = .718$) แสดงว่าเมื่อผู้บริหารมีทักษะสูงขึ้น ความสุขในการทำงานของครูก็มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเช่นกัน 1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ 1.1 ผู้บริหารสถานควรพัฒนาทักษะด้านการบริหารอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะด้านความคิดรวบยอดและการวินิจฉัย ซึ่งมีความสัมพันธ์สูงกับความสุขของครู ทั้งนี้การวางแผนและกำหนดวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน จะช่วยให้ครูมีเป้าหมายและความมั่นใจในการทำงานมากขึ้น 1.2 ครูควรมีบทบาทในการสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงานด้วยการสื่อสารที่เปิดเผยมิปฏิสัมพันธ์ที่ดี และสนับสนุนซึ่งกันและกัน โดยเฉพาะการมีทัศนคติเชิงบวกและมุ่งพัฒนาตนเอง จะช่วยเพิ่มความสุขในการทำงาน 1.3 ผู้บริหารและครูควรร่วมสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ภายในโรงเรียน เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์และสะท้อนผลการสอน โดยผู้บริหารควรใช้ทักษะด้านความคิดรวบยอดในการกำหนดทิศทาง และใช้ทักษะด้านการวินิจฉัยในการวิเคราะห์ความต้องการของครู ซึ่งจะส่งผลให้ครูมีความสุขในการทำงานและพัฒนาศักยภาพผู้เรียน 2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต 2.1 ควรศึกษาเปรียบเทียบโรงเรียนต่างขนาด เพื่อดูผลของบริบทต่อความสัมพันธ์ระหว่างทักษะผู้บริหารและความสุขของครู และใช้พัฒนาแนวทางบริหารที่เหมาะสม 2.2 ควรวิจัยเชิงลึกแบบผสมผสาน เพื่อเข้าใจมิติทางอารมณ์และประสบการณ์ของครูในเรื่องความสุขในการทำงาน 2.3 ควรศึกษาตัวแปรอื่นที่อาจมีผลต่อความสุขของครู เช่น ภาวะผู้นำ วัฒนธรรมองค์กร หรือภาระงาน เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกในการพัฒนาโรงเรียนอย่างรอบด้าน

เอกสารอ้างอิง

- กิตติมา ใจปลื้ม. (2565). ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับความสุขในการทำงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จันทบุรี ตราด. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, จันทบุรี.
- จันทร์จิรา พรหมเมตตา, และคณะ. (2562). ทักษะของผู้บริหารที่ส่งผลต่อองค์กรแห่งความสุข ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2. พิษณุเวชสาร, 15 (1), 168-188.
- ธิปไตย ทั่นแสง และมัทนา วังนอมศักดิ์. (2562). คุณลักษณะผู้นำของการศึกษาผู้บริหารสถานศึกษากับความสุขในการทำงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษาเขต 8.

- วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร, 10 (2), 415-416.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 10), กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- ภัทรินญา แพทย์อุดม, ทรงยศ แก้วมงคล, และกุลจิรา รักษนคร (2567). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขในการทำงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาตราด. วารสาร มจร การพัฒนาสังคม. 9 (3), 293-304.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. (2560). ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก, หน้า 1-94. ราชกิจจานุเบกษา. (2560). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล. (2567). การส่งข้อมูลพื้นฐานของข้าราชการครูที่ยื่นขอย้ายประจำปี พ.ศ. 2567 รอบที่ 2 ไปยังสถานศึกษาในสังกัด (ที่ ศธ 04338/4806, 12 กันยายน 2567). สงขลา: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล. (2567). แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ 2567. สงขลา: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- สุภาวดี อินผล, ลินดา นาคโปย, และสายฝน เสกขุนทด. (2565). ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดฉะเชิงเทรา. วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 19 (87), 56-70.
- อัญธิกา บุญเลิศ. (2562). ทักษะการบริหารของผู้บริหารกับคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1. วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์, 4 (3), 441-454.
- อิทธิพล บุตรดีศักดิ์ และพระครูปลัดจักรพล สิริธโร (2566). ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเลย เขต 2. วารสารวิชาการรัตนบุศย์, 5 (1), 508-519.
- Fullan, M. (2007). The New Meaning of Educational Change (4th ed.). New York: Teachers College Press.
- Greenberg, M. T., Brown, J. L., & Abenavoli, R. M. (2016). University Park, PA: Edna Bennett Pierce Prevention Research Center. The Pennsylvania State University, USA.

Leithwood, K., Seashore Louis, K., Anderson, S., & Wahlstrom, K. (2004). How Leadership influences student learning. A review of research for the learning from leadership project. New York: The Wallace Foundation.

**ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสถาบันอาชีวศึกษาจังหวัดบึงกาฬ***
**BEHAVIORAL LEADERSHIP OF SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER
THE VOCATIONAL EDUCATION INSTITUTE, BUENG KAN
VOCATIONAL INSTITUTE**

สมฤทัย โพธิ์พนัสน้อย¹ และ กฤษฎา วัฒนาศักดิ์²

Somruethai Popunmai¹ and Kritsada Wattanasak²

¹⁻²คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา

¹⁻²Faculty of Education, Nakhon Ratchasima College, Thailand

Corresponding Author's Email: spopunmai026@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสถาบันอาชีวศึกษาจังหวัดบึงกาฬ 2) เปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสถาบันอาชีวศึกษาจังหวัดบึงกาฬ จำแนกตามระดับการศึกษาและประสบการณ์ในการทำงาน 3) ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสถาบันอาชีวศึกษาจังหวัดบึงกาฬกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน จำนวน 157 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครจซี่และมอร์แกนและเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.60 - 1.00 และมีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.92 และแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการทดสอบค่าที

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการวิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสถาบันอาชีวศึกษาจังหวัดบึงกาฬ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก
2. ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสถาบันอาชีวศึกษาจังหวัดบึงกาฬ จำแนกตามระดับของการศึกษาและประสบการณ์ในการทำงาน โดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

---

* Received 30 March 2025; Revised 1 June 2025; Accepted 6 June 2025

3. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพนั้น ผู้บริหารจะต้องมีการพัฒนาตนเองให้ทันต่อสภาพบ้านเมือง เทคโนโลยีและยุคสมัย เป็นที่ยอมรับ และสามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีแก่ภาคเครือข่ายของสถานศึกษาซึ่งจะทำให้การบริหารงาน การดำเนินโครงการต่าง ๆ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารจะต้องมีการกำหนดภารกิจ ทิศทางและเป้าหมายที่ชัดเจน โดยผู้บริหารจะต้องร่วมกับครูและบุคลากรทางการศึกษาในการขับเคลื่อนภารกิจให้บรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ มีการกำกับ นิเทศ ติดตาม ประเมินการสอนของครูอย่างมีระบบ เพื่อเป็นการกระตุ้นให้ครูพัฒนาและปรับปรุงการสอนให้ดีขึ้น ผู้บริหารและครูต้องร่วมกันพัฒนาหลักสูตรและนำไปสู่การใช้หลักสูตร ซึ่งจะส่งผลให้คุณภาพการศึกษาเป็นไปตามเป้าหมายตามหลักสูตรที่กำหนด ตลอดจนควรมีการวัดผล ประเมินผลนักเรียนอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำผลไปพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้กับนักเรียน จนสามารถนำไปสู่การคิดค้นนวัตกรรมการสอนและเป็นผู้นำทางด้านวิชาการ อีกทั้งควรส่งเสริมให้บุคลากรได้มีโอกาสได้พัฒนาวิชาชีพ ให้มีทักษะที่ทันสมัย และสามารถนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาปรับใช้ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และดำเนินการให้มีการจัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมต่อการจัดการเรียนรู้ ซึ่งส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนที่เป็นไปอย่างมีคุณภาพ และประสิทธิผลที่ดีของสถานศึกษาต่อไป

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรม, ผู้บริหารสถานศึกษา, สถาบันอาชีวศึกษาจังหวัดบึงกาฬ

Abstract

This research aimed to 1) study the behavioral leadership of school administrators under the Bueng Kan Provincial Vocational Institute, 2) compare the behavioral leadership of school administrators under the Bueng Kan Provincial Vocational Institute classified by education level and work experience, and 3) study the development of behavioral leadership of school administrators under the Bueng Kan Provincial Vocational Institute. The sample group used in the research was 157 school administrators and teachers. The sample size was determined according to the Krejci and Morgan table. The research instrument was a 5-point rating scale questionnaire with a consistency index between 0.60 - 1.00 and a reliability value of 0.92 for the entire questionnaire and an interview form. The statistics used for data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation, and t-test.

The research results found that

1. The results of the analysis of the behavioral leadership level of educational administrators under the Vocational Education Institute of Bueng Kan Province are overall at a high level.

2. The results of the comparison of the behavioral leadership of school administrators under the Vocational Education Institute of Bueng Kan Province classified by level of education and work experience, overall and in each aspect, were not different.

3. Guidelines for cultivating effective behavioral leadership among educational administrators: administrators must engage in continuous self-development to align with the evolving landscape of the nation, technology, and contemporary trends. They should foster acceptance and establish strong relationships within the educational institution network, thereby enhancing the efficacy of administration and project implementation. Clear missions, directions, and goals are essential for administrators. Collaboration with teachers and educational personnel is crucial to drive the mission toward achieving established objectives. Systematic supervision, guidance, monitoring, and evaluation of teaching practices are necessary to encourage teachers' professional growth and improvement. Administrators and teachers should collaboratively develop and implement the curriculum, ensuring that educational quality aligns with the curriculum's goals. Furthermore, ongoing assessment and evaluation of students are vital for utilizing results to enhance teaching management, fostering innovation in pedagogy and establishing academic leadership. Additionally, personnel should be encouraged to pursue professional development opportunities, acquire contemporary skills, and effectively integrate new technologies into the learning process. A conducive learning environment should also be established to ensure high-quality and effective management within the educational institution.

Keywords: Behavioral leadership, School administrators, Bueng Kan Vocational Institute

บทนำ

ในสภาพที่สังคมมีความเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว การจัดการบริหารองค์การต่าง ๆ จะต้องตามความเปลี่ยนแปลงให้ทัน มิเช่นนั้นจะถูกทิ้งให้ล้าหลัง และจะประสบความล้มเหลวในการบริหารองค์การนั้น ๆ เพราะความสำเร็จหรือความล้มเหลวขององค์การขึ้นอยู่กับศักยภาพของผู้บริหาร องค์การทุกองค์การไม่ว่าจะเป็นองค์การภาครัฐ หรือเอกชน ต่างก็ต้องการที่จะให้องค์การของตนมีนักบริหารมืออาชีพมาบริหารในส่วนของการบริหารจัดการ การศึกษาก็เช่นเดียวกัน ผู้บริหารนับเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อความสำเร็จ ซึ่งถือได้ว่าเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาอย่างแท้จริง นอกจากจะบริหารบุคลากรครูผู้สอนแล้ว ต้องเป็นผู้นำทางวิชาการ เป็นผู้นำการปฏิรูปการเรียนรู้ ตลอดจนจัดให้มีกระบวนการประกันคุณภาพเพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ในทุกด้านเพื่อเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติต่อไป (ธีรศักดิ์ อุปรมย์ อุปไมยอริชัย และสุชาติ บางวิเศษ, 2563)

การศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรม จึงจำเป็นจะต้องศึกษาทำความเข้าใจแนวคิดทฤษฎีขององค์การให้ถ่องแท้ เพื่อที่จะชี้ให้เห็นธรรมชาติขององค์การ ทั้งการเกิดขององค์การ องค์ประกอบ และการเปลี่ยนแปลงขององค์การ เชื่อว่าองค์การมีการเปลี่ยนแปลงในลักษณะวงจรชีวิตอย่างไม่หยุดนิ่ง ดังนั้นการทำความเข้าใจเกี่ยวกับองค์การจึงจะช่วยให้สมาชิกในองค์การนั้น ๆ โดยเฉพาะผู้นำ (Leader) ขององค์การสามารถทำความเข้าใจ ในความเป็นไปขององค์การ ทั้งกำเนิดขององค์การ การพัฒนาตลอดจนการเสื่อมสลาย ทั้งนี้เพื่อให้้องค์การสามารถปรับเปลี่ยน พัฒนาตนเองให้สอดคล้องกับความต้องการของสภาพแวดล้อมได้อย่างเหมาะสม (สมุทร ชำนาญ, 2556) โดยผู้บริหารในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงจำเป็นจะต้องแสดงพฤติกรรมผู้นำให้เหมาะสม มีความสามารถบริหารงาน โดยให้บุคลากรและชุมชนร่วมลงมือปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจ เต็มความสามารถ สร้างขวัญกำลังใจให้ผู้ปฏิบัติงาน พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารจึงเป็นสิ่งสำคัญเพราะผู้บริหารเป็นผู้ทำหน้าที่บริหารงานตามภารกิจขององค์การให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ ทั้งนี้การบริหารและการจัดการของสถานศึกษาเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียน ครูและสถานศึกษาจึงขึ้นอยู่กับภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่จะนำพาสถานศึกษาสู่คุณภาพตามเป้าหมายที่วางไว้ ดังนั้น ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา จึงเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการบริหารงานในสถานศึกษา และบางครั้งพฤติกรรมการแสดงออกของผู้บริหาร อาจก่อให้เกิดความไม่พอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างผู้บริหารกับผู้ใต้บังคับบัญชาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้ เกิดเป็นข้อพิพาทและส่งผลให้เกิดการร้องเรียนร้องทุกข์ หรือส่งผลทำให้ครูในสถานศึกษาย้าย ไปยังสถานศึกษาอื่นเพราะความขัดแย้งระหว่างผู้บริหารกับผู้ใต้บังคับบัญชา

จากความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสถาบันอาชีวศึกษาจังหวัดบึงกาฬ เพื่อ

จะได้นำผลการวิจัยในครั้งนี้ใช้เป็นข้อมูลสนเทศและเป็นแนวทางในการปรับปรุง พัฒนาภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาและหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการบริหารการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสถาบันอาชีวศึกษาจังหวัดบึงกาฬ
2. เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสถาบันอาชีวศึกษาจังหวัดบึงกาฬ จำแนกตาม ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสถาบันอาชีวศึกษาจังหวัดบึงกาฬ

สมมติฐานการวิจัย

1. บุคลากรที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาแตกต่างกัน
2. บุคลากรที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาแตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษากับประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร และครู สังกัดสถาบันอาชีวศึกษาจังหวัดบึงกาฬ ปีการศึกษา 2567 จำนวน 263 คน (สถาบันอาชีวศึกษาจังหวัดบึงกาฬ, 2567)

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร และครู สังกัดสถาบันอาชีวศึกษาจังหวัดบึงกาฬ ปีการศึกษา 2567 จำนวน 157 คน จากการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน (Kerjcie and Morgan, 1970) และสุ่มแบบแบ่งชั้น

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ มีดังนี้

2.1 แบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสถาบันอาชีวศึกษาจังหวัดบึงกาฬ จำนวน 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Check List) จำนวน 2 ข้อ ได้แก่ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแบบของลิเคิร์ต (Likert, 1976) ดังนี้

- 5 หมายถึง ผู้บริหารมีภาวะผู้นำมากที่สุด
- 4 หมายถึง ผู้บริหารมีภาวะผู้นำมาก
- 3 หมายถึง ผู้บริหารมีภาวะผู้นำปานกลาง
- 2 หมายถึง ผู้บริหารมีภาวะผู้นำน้อย
- 1 หมายถึง ผู้บริหารมีภาวะผู้นำน้อยที่สุด

2.2 แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา เป็นแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. กรณีแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1.1 ผู้วิจัยนำหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมาถึงผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสถาบันอาชีวศึกษาจังหวัดบึงกาฬ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากสถานศึกษาสังกัดสถาบันอาชีวศึกษาจังหวัดบึงกาฬ

1.2 ผู้วิจัยกำหนดวันในการเก็บรวบรวมแบบสอบถาม และดำเนินการเก็บรวบรวมแบบสอบถามกลับคืน

1.3 ได้รับแบบสอบถามคืน

2. กรณีแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

2.1 ผู้วิจัยได้โทรศัพท์ประสานกับผู้เชี่ยวชาญที่เป็นผู้ให้ข้อมูล จากนั้นนัดวันเวลา และสถานที่ เพื่อเตรียมดำเนินการสัมภาษณ์ตามที่คุณเชี่ยวชาญสะดวก

2.2 ผู้วิจัยนำหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมาถึงผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสถาบันอาชีวศึกษาจังหวัดบึงกาฬ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสถาบันอาชีวศึกษาจังหวัดบึงกาฬ

2.3 ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ตามประเด็นที่กำหนดไว้ โดยขออนุญาตบันทึกข้อมูลการสัมภาษณ์ด้วยเครื่องบันทึกเสียง เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ในภายหลัง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลได้ดำเนินการดังนี้

4.1 ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม

4.2 ดำเนินการวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป ดังนี้

4.2.1 วิเคราะห์ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เป็นรายด้านและรายข้อ โดยใช้เกณฑ์ในการแปลความหมาย เป็นช่วงคะแนนดังนี้ (บุญชุม ศรีสะอาด, 2556)

ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหาร อยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหาร อยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหาร อยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหาร อยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหาร อยู่ในระดับน้อยที่สุด

4.3 แบบสัมภาษณ์ ข้อมูลเกี่ยวข้องกับแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา โดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย

ในการวิจัยในครั้งนี้ เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสถาบันอาชีวศึกษาจังหวัดบึงกาฬ สามารถสรุปผลได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสถาบันอาชีวศึกษาจังหวัดบึงกาฬ

ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหาร สถานศึกษา	N=157		อันดับที่
	$\bar{x}$	S.D.	
1) ด้านพฤติกรรมผู้นำแบบเน้นงาน	3.82	.47	3
2) ด้านพฤติกรรมผู้นำแบบเน้นคน	3.53	.38	4
3) ด้านพฤติกรรมผู้นำแบบตามสบาย	2.53	.86	5
4) ด้านพฤติกรรมผู้นำแบบประนีประนอม	3.89	.60	1
5) ด้านพฤติกรรมผู้นำแบบทื้มงาน	3.88	.54	2
รวม	3.53	0.57	

พบว่า ระดับของภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสถาบันอาชีวศึกษาจังหวัดบึงกาฬ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.53$, S.D.=0.57) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านพฤติกรรมผู้นำแบบประนีประนอม ($\bar{X}=3.89$, S.D.=0.60) รองลงมา ได้แก่ ด้านพฤติกรรมผู้นำแบบทื้มงาน ($\bar{X}=3.89$, S.D.=0.60) ด้านพฤติกรรมผู้นำแบบเน้นงาน ($\bar{X}=3.82$, S.D.=0.47) ด้านพฤติกรรมผู้นำแบบเน้นคน ($\bar{X}=3.53$, S.D.=0.38) และ ด้านพฤติกรรมผู้นำแบบตามสบาย ($\bar{X}=2.53$, S.D.=0.86)

2. ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสถาบันอาชีวศึกษาจังหวัดบึงกาฬ จำแนกตามระดับของการศึกษา

ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของ ผู้บริหารสถานศึกษา	ระดับของการศึกษา				t	Sig.
	ปริญญาตรี 108 คน		สูงกว่าปริญญา ตรี 49 คน			
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
1) ด้านพฤติกรรมผู้นำแบบเน้นงาน	3.82	.47	3.82	.47	.09	.92
2) ด้านพฤติกรรมผู้นำแบบเน้นคน	3.53	.38	3.53	.38	.05	.96
3) ด้านพฤติกรรมผู้นำแบบตาม สบาย	2.55	.87	2.49	.85	.41	.68
4) ด้านพฤติกรรมผู้นำแบบ ประนีประนอม	3.89	.60	3.88	.60	.15	.88
5) ด้านพฤติกรรมผู้นำแบบทีมงาน	3.88	.54	3.88	.55	.01	.99
รวม	3.54	.35	3.52	.35	.29	.77

พบว่า ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสถาบันอาชีวศึกษาจังหวัดบึงกาฬ จำแนกตามระดับของการศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

3. ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสถาบันอาชีวศึกษาจังหวัดบึงกาฬ จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน

ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของ ผู้บริหารสถานศึกษา	ประสบการณ์ในการทำงาน				t	Sig.
	ต่ำกว่า 10 ปี 95 คน		10 ขึ้นไป 62 คน			
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
1) ด้านพฤติกรรมผู้นำแบบเน้นงาน	3.83	.48	3.81	.46	.24	.81
2) ด้านพฤติกรรมผู้นำแบบเน้นคน	3.53	.38	3.54	.38	-.20	.84
3) ด้านพฤติกรรมผู้นำแบบตามสบาย	2.53	.85	2.54	.88	-.12	.90
4) ด้านพฤติกรรมผู้นำแบบ ประนีประนอม	3.91	.62	3.86	.57	.43	.67
5) ด้านพฤติกรรมผู้นำแบบทีมงาน	3.88	.54	3.87	.54	.98	.95
รวม	3.53	.35	3.53	.35	.82	.90

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสถาบันอาชีวศึกษาจังหวัดบึงกาฬ ผู้วิจัยได้แยกอภิปรายผลการศึกษาดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสถาบันอาชีวศึกษาจังหวัดบึงกาฬ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านพฤติกรรมผู้นำแบบประนีประนอม ด้านพฤติกรรมผู้นำแบบทีมงาน ด้านพฤติกรรมผู้นำแบบเน้นงาน ด้านพฤติกรรมผู้นำแบบเน้นคน และด้านพฤติกรรมผู้นำแบบตามสบาย ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารปฏิบัติงานในหน้าที่ความรับผิดชอบเต็มตามศักยภาพของตนเองให้ความสำคัญกับงานวิชาการ รวมถึงมีสภาพแวดล้อม บรรยากาศ และวัฒนธรรมของสถานศึกษา ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน เป็นแบบอย่างที่ดีและมีการกระตุ้นให้ครูดำรงไว้ซึ่งคุณธรรมจริยธรรมและการปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู มีวิสัยทัศน์ในการกระตุ้นให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน และการบริหารงานของผู้บริหารมุ่งสร้างความสัมพันธ์กับพนักงานทุกระดับในองค์กร โดยสร้างผลงานที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งน้อยที่สุดเพื่อให้ความสัมพันธ์อันดีกับผู้ใต้บังคับบัญชา จะให้ผู้ใต้บังคับบัญชาร่วมแสดงความคิดเห็นในการทำงานและร่วมแก้ปัญหา ซึ่งพฤติกรรมของผู้บริหารที่สนใจความต้องการขององค์กรและคนในระดับปานกลาง ใช้การประนีประนอม เพื่อให้ได้ความพึงพอใจทั้งในเรื่องงานและคน พยายามรักษาสอดคล้องระหว่างการดำเนินงานขององค์กรและความรู้สึกของผู้ปฏิบัติ งาน จึงนิยมใช้เพื่อนร่วมงานสร้างความกดดันกันเองมากกว่าใช้อำนาจบังคับโดยตรง เชื่อว่าระเบียบปฏิบัติขององค์กรเป็นสิ่งที่ถูกต้อง จึงมักตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ ตามกฎเกณฑ์และสิ่งที่เคยปฏิบัติมา แรงจูงใจหลักของผู้บริหารแบบนี้เป็นคือการได้รับการยอมรับ ต้องการให้กลุ่มมองว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มและมีศักดิ์ศรี จะหลีกเลี่ยงความอับอายที่ต้องสูญเสียศักดิ์ศรีหรือตกอยู่ในภาวะต่ำต้อย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรพรรณ เทียนคันฉัตร (2560) ได้วิจัยเรื่องภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก และแสงสุริยา ศรีพูน (2563) ได้วิจัยเรื่องการศึกษาภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก

2. ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสถาบันอาชีวศึกษาจังหวัดบึงกาฬ จำแนกตามระดับของการศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าบุคลากรที่ตอบแบบสอบถามที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีและระดับสูงกว่าปริญญาตรี มีภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหาร

สถานศึกษา ด้านพฤติกรรมผู้นำแบบเน้นงาน ด้านพฤติกรรมผู้นำแบบเน้นคน ด้านพฤติกรรมผู้นำแบบตามสบาย ด้านพฤติกรรมผู้นำแบบประนีประนอม และด้านพฤติกรรมผู้นำแบบทีมงานไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เพราะผู้บริหารล้วนมีภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมแบบประนีประนอมแบบทีมงาน แบบเน้นงาน แบบเน้นคน และแบบตามสบายทั้งสิ้น ผู้ใต้บังคับบัญชาเป็นผู้ทำให้องค์การบรรลุเป้าหมายต่าง ๆ เชื่อว่าความต้องการขององค์การและคนไม่ขัดแย้งกันอีกทั้งประสานเข้าด้วยกันได้ เน้นสร้างการทำงานเป็นทีมเพื่อส่งเสริมสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดผลงาน ความคิดสร้างสรรค์ตลอดจนขวัญกำลังใจในการทำงานของผู้ใต้บังคับบัญชา แรงจูงใจหลักของการบริหารแบบนี้คือ การอุทิศตนให้กับการทำงานและมีความสัมพันธ์กับผู้อื่นบนพื้นฐานของความเคารพและไว้วางใจ โดยผู้บริหารพร้อมช่วยเหลือในเรื่องงานให้แก่ทุกคน หลีกเลี่ยงที่จะเป็นคนเห็นแก่ตัว ซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้ใต้บังคับบัญชามีความต้องการผู้นำในลักษณะนี้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพิชยา สุทธิแสน (2563) ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำนาจ เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า 2) จากผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำนาจ เขต 1 พบว่าความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำนาจ เขต 1 ที่มีต่อภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาจำแนกตามอายุและระดับการศึกษา พบว่า โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน พบว่า โดยรวมไม่แตกต่างกัน

3. ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสถาบันอาชีวศึกษาจังหวัดบึงกาฬ จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าบุคลากรที่ตอบแบบสอบถามที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่ำกว่า 10 ปี และ 10 ปีขึ้นไป มีภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านพฤติกรรมผู้นำแบบเน้นงาน ด้านพฤติกรรมผู้นำแบบเน้นคน ด้านพฤติกรรมผู้นำแบบตามสบาย ด้านพฤติกรรมผู้นำแบบประนีประนอม และด้านพฤติกรรมผู้นำแบบทีมงานไม่แตกต่างกันที่นัยสำคัญทางสถิติ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารมีหน้าที่บริหารงานตามภารกิจขององค์การให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ การบริหารและการจัดการของสถานศึกษา เพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียน ครูและสถานศึกษา การแสดงออกของผู้บริหาร อาจก่อให้เกิดความไม่พอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างผู้บริหารกับผู้ใต้บังคับบัญชาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จึงทำให้ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการทำงานมีความต้องการผู้บริหารที่ดีโดยไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ของ สุธิกานต์ บริเอก (2564) ได้วิจัยเรื่องภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 ผลการวิจัยพบว่า 3. ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำแนก

ตามสภาพการดำรงตำแหน่ง จังหวัดที่ตั้งสถานศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของสถานศึกษา โดยรวมไม่แตกต่างกัน และสมศักดิ์ ยางเปือก (2566) ได้วิจัยเรื่องภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า 3. ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำแนกตามสภาพการดำรงตำแหน่งและขนาดของโรงเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงานไม่แตกต่างกัน

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยในครั้งนี้ เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสถาบันอาชีวศึกษาจังหวัดบึงกาฬ สามารถสรุปผลได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสถาบันอาชีวศึกษาจังหวัดบึงกาฬ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสถาบันอาชีวศึกษาจังหวัดบึงกาฬ จำแนกตามระดับของการศึกษาและประสบการณ์ในการทำงาน โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

3. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพนั้น ผู้บริหารจะต้องมีการพัฒนาตนเองให้ทันต่อสภาพบ้านเมือง เทคโนโลยีและยุคสมัย เป็นที่ยอมรับ และสามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีแก่ภาคเครือข่ายของสถานศึกษาซึ่งจะทำให้การบริหารงาน การดำเนินโครงการต่าง ๆ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารจะต้องมีการกำหนดภารกิจ ทิศทางและเป้าหมายที่ชัดเจน โดยผู้บริหารจะต้องร่วมกับครูและบุคลากรทางการศึกษาในการขับเคลื่อนภารกิจให้บรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ มีการกำกับ นิเทศ ติดตาม ประเมินการสอนของครูอย่างมีระบบ เพื่อเป็นการกระตุ้นให้ครูพัฒนาและปรับปรุงการสอนให้ดีขึ้น ผู้บริหารและครูต้องร่วมกันพัฒนาหลักสูตรและนำไปสู่การใช้หลักสูตร ซึ่งจะส่งผลให้คุณภาพการศึกษาเป็นไปตามเป้าหมายตามหลักสูตรที่กำหนด ตลอดจนควรมีการวัดผล ประเมินผลนักเรียนอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำผลไปพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้กับนักเรียน จนสามารถนำไปสู่การคิดค้นนวัตกรรมการสอนและเป็นผู้นำทางด้านวิชาการ อีกทั้งควรส่งเสริมให้บุคลากรได้มีโอกาสได้พัฒนาวิชาชีพ ให้มีทักษะที่ทันสมัย และสามารถนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาปรับใช้ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และดำเนินการให้มีการจัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมต่อการจัดการเรียนรู้ ซึ่งส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนที่เป็นไปอย่างมีคุณภาพ และประสิทธิผลที่ดีของสถานศึกษาต่อไป

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากการศึกษาภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสถาบันอาชีวศึกษาจังหวัดบึงกาฬ ผู้วิจัยขอเสนอแนะ ดังนี้

1. ด้านพฤติกรรมผู้นำแบบเน้นงาน ผู้บริหารควรกระตุ้นให้ครูมีความมุ่งมั่นในการทำงาน บอกวิธีการทำงานให้เป็นระเบียบแบบแผนและกำหนดระยะเวลาในการทำงานที่มอบหมายอย่างชัดเจน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

2. ด้านพฤติกรรมผู้นำแบบเน้นคน ผู้บริหารต้องการความรักและการยอมรับจากผู้อื่น หลีกเลี่ยงที่จะควบคุมการทำงานและหลีกเลี่ยงที่จะสร้างความกดดันให้ลูกน้องทำงานมากเกินไปที่จะทำได้ และเป็นผู้ให้การสนับสนุนช่วยเหลือและตอบสนองความต้องการของผู้ใต้บังคับบัญชา

3. ด้านพฤติกรรมผู้นำแบบตามสบาย ผู้บริหารควรปล่อยให้ครูปฏิบัติงานแบบอิสระ โดยผู้บริหารเป็นผู้ให้คำปรึกษาและข้อเสนอแนะต่าง ๆ ในการทำงาน กระตุ้นให้ครูมีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานและกำกับติดตามงานบ้างเป็นบางครั้ง

4. ด้านพฤติกรรมผู้นำแบบประนีประนอม ผู้บริหารควรใช้การประนีประนอมเพื่อให้ได้ความพึงพอใจทั้งในเรื่องงานและคน พยายามรักษาสอดคล้องระหว่างการดำเนินงานขององค์กรและความรู้สึกของผู้ปฏิบัติงาน ผู้บริหารควรปฏิบัติตนให้มีความเสมอภาคกับครูทุกคน ผู้บริหารควรมีการประสานงานกับผู้ปฏิบัติงานอย่างสร้างสรรค์ และเน้นด้านมนุษยสัมพันธ์เป็นหลักในการทำงาน

5. ด้านพฤติกรรมผู้นำแบบทีมงาน ผู้บริหารที่สนใจความต้องการขององค์กรและคนในระดับสูง มองว่า ผู้ใต้บังคับบัญชาเป็นผู้ทำให้องค์กรบรรลุเป้าหมายต่าง ๆ เชื่อว่าความต้องการขององค์กรและคนไม่ขัดแย้งกันอีกทั้งประสานเข้าด้วยกันได้ เน้นสร้างการทำงานเป็นทีมเพื่อส่งเสริมสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดผลงาน ความคิดสร้างสรรค์ตลอดจนขวัญกำลังใจในการทำงานของผู้ใต้บังคับบัญชา การอุทิศตนให้กับการทำงานและมีความสัมพันธ์กับผู้อื่นบนพื้นฐานของความเคารพและไว้วางใจ โดยผู้บริหารพร้อมช่วยเหลือในเรื่องงานให้แก่ทุกคน หลีกเลี่ยงที่จะเป็นคนเห็นแก่ตัว

ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานคน บริหารงานในสถานศึกษา

2. ควรศึกษารูปแบบภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิ ภาพและประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- ธีรศักดิ์ อุปรมัย อุปโมยอริชัย และสุชาติ บางวิเศษ. (2563). การบริหารและการจัดการศึกษาสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน. พิษณุโลก: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: สุวิธารม.
- พิชยา สุทธิแสน. (2563). ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในโรงเรียนระดับประถม ศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง กศ.ม., มหาวิทยาลัยพะเยา, พะเยา.
- สมศักดิ์ ยางเปือก. (2566). ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2. ใน วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา).สกลนคร:มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- สมุทรา ชำนาญ. (2556). ภาวะผู้นำทางการศึกษา ทฤษฎี และปฏิบัติ. (พิมพ์ครั้งที่ 2).ระยอง: พี.เอส. การพิมพ์.
- สุธิกานต์ บริเอก. (2564).ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 22. ใน วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา).สกลนคร:มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
- แสงสุริยา ศรีพูน. (2563) .การศึกษาภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1. ใน วิทยานิพนธ์ กศ.ม.(บริหารการศึกษา).อุดรธานี: วิทยาลัยสันตพล.
- อรพรรณ เทียนคันฉัตร .(2560).ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, จันทบุรี.
- Blake, R., & Mouton, J. (1964). The Managerial Grid: The Key to Leadership Excellence. Houston: Gulf Publishing Co.
- Krejcie, R.V., & D.W. Morgan. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. Educational and Psychological Measurement, 30(3), 607- 610.
- Likert, R. (1976). New way and Managing Conflict. New York : McGraw-Hill.

ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารสถานศึกษา สหวิทยาเขตลุ่ม
น้ำเมยสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก*

INFORMATION TECHNOLOGY LEADERSHIP OF SCHOOL ADMINISTRATORS
OF INTERDISCIPLINARY STUDIES OF MOEI RIVER BASIN UNDER TAK
SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE

สันดี แสงท้าว¹ และ จารุวรรณ แก่นทรัพย์²

San Sangtaow¹ and Jaruwon Gansub²

¹⁻² วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น,

¹⁻² Northern College, Thailand

Corresponding Author's Email: san.s@sappa.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารสถานศึกษา สหวิทยาเขตลุ่มน้ำเมย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก และ 2) เพื่อหาแนวทางส่งเสริมภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารสถานศึกษา สหวิทยาเขตลุ่มน้ำเมย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก การวิจัยมี 2 ขั้นตอน กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษา สหวิทยาเขตลุ่มน้ำเมย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก ปีการศึกษา 2567 จำนวน 155 คน และกลุ่มแหล่งผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า

1. ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารสถานศึกษา สหวิทยาเขตลุ่มน้ำเมย โดยรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เรียงจากสูงไปหาต่ำ คือ การมีวิสัยทัศน์ทางเทคโนโลยี การมีจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยี การใช้เทคโนโลยีวัดผลและประเมินผล การใช้เทคโนโลยีในการบริหาร และการใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอน ตามลำดับ

2. แนวทางส่งเสริมภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารสถานศึกษา สหวิทยาเขตลุ่มน้ำเมย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้เทคโนโลยีเพื่อเปิดใจยอมรับการเรียนรู้และการใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ ในการบริหารและการจัดการเรียนการสอน มีการใช้ระบบบัญชีและงบประมาณดิจิทัลเพื่อการบริหารงานงบประมาณในสถานศึกษา ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนและความต้องการของผู้เรียน สนับสนุนการใช้

---

* Received 17 May 2025; Revised 3 June 2025; Accepted 10 June 2025

โปรแกรมสำเร็จรูปที่เหมาะสมในงานวัดและประเมินผล และส่งเสริมการเรียนรู้โดยการบูรณาการจริยธรรมทางเทคโนโลยีในหลักสูตรการเรียนการสอนความเป็นพลเมืองดิจิทัล

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำ, เทคโนโลยีสารสนเทศ, ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

This research aimed to 1) study the IT leadership of school administrators in the Mae Sot Sub-district Administrative Organization, Tak Secondary Educational Service Area Office, and 2) find ways to promote IT leadership of school administrators in the Mae Sot Sub-district Administrative Organization, Tak Secondary Educational Service Area Office. The research consisted of 2 steps. The sample group was 155 school administrators and teachers in the Mae Sot Sub-district Administrative Organization, Tak Secondary Educational Service Area Office, academic year 2024, and the source of information was 9 experts. The data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, and content analysis. The results of the research found that:

1. The overall IT leadership of school administrators in the Mae Sot Sub-district Administrative Organization, is at a high level. From high to low, they are: having a technology vision, having ethics in using technology, using technology for measurement and evaluation, using technology for management, and using technology for teaching and learning, respectively.

2. Guidelines for promoting IT leadership of school administrators in the Mae Sot Sub-district Administrative Organization, Tak Secondary Educational Service Area Office School administrators should create a culture of learning technology to be open to learning and using new technologies in teaching and learning management, use digital accounting and budgeting systems for budget management in educational institutions, promote the use of technology for learning that is appropriate for the context of the school and the needs of the students, support the use of ready-made programs that are appropriate for measurement and evaluation, and promote learning by integrating technology ethics into the curriculum for teaching digital citizenship.

Keywords: Leadership, Information technology, Educational institution administrators

บทนำ

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างคน สร้างสังคมและสร้างชาติ เป็นกลไกหลักในการพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพ การสร้างความได้เปรียบเพื่อการแข่งขันและยืนหยัดบนเวทีโลกภายใต้ระบบเศรษฐกิจและสังคมที่เป็นพลวัตร สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2565 : 14) ได้กำหนดเป้าหมายแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน (พ.ศ. 2566-พ.ศ. 2570) ด้านผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี มีสมรรถนะ ความรู้ ความเชี่ยวชาญ จรรยาบรรณและมาตรฐานวิชาชีพ รวมทั้งจิตวิญญาณความเป็นครู เพื่อให้การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างคน สร้างสังคมและสร้างชาติ เป็นกลไกหลักในการพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพ การสร้างความได้เปรียบเพื่อการแข่งขันและยืนหยัดบนเวทีโลกภายใต้ระบบเศรษฐกิจและสังคมที่เป็นพลวัตร การพัฒนาอย่างก้าวกระโดดของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ความท้าทายใหม่ในกระแสโลกาภิวัตน์รอบใหม่ คือ การก้าวสู่ยุคอินเทอร์เน็ตในทุกสิ่ง (Internet to Things) อุปกรณ์ต่าง ๆ มีโปรแกรมใช้กับคอมพิวเตอร์ ปริมาณการใช้อินเทอร์เน็ตเพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยอาศัยความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารผสมผสานกับความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการผลิต (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560 : 1-2)

ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทหน้าที่ขับเคลื่อนการบริหารจัดการศึกษาให้สามารถดำเนินไปอย่างเป็นระบบมีประสิทธิภาพ ให้บรรลุเป้าหมายตามที่แผนพัฒนาการศึกษากำหนด การจะบริหารให้ประสบความสำเร็จจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือของผู้เกี่ยวข้อง ผู้บริหารในฐานะผู้นำสถานศึกษาจึงต้องมีภาวะผู้นำ ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่มีความเชื่อและคาดหวังว่าบุคคลที่เป็นผู้นำจะต้องมีศักยภาพเพียงพอที่จะทำให้องค์กรมีประสิทธิภาพ มีความสำคัญต่อการปรับกระบวนการทำงานเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายและก่อให้เกิดประสิทธิผลต่อองค์กร (พิชญานา ยินยาว, 2562 : 7) ด้วยเหตุนี้ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องมีความเป็นผู้นำ มีการพัฒนาตนเองด้วยการเรียนรู้อยู่ตลอดเวลาเพื่อการมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล มีเป้าหมายในการปฏิบัติงานที่ชัดเจน เป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ ซื่อสัตย์สุจริต เป็นแบบอย่างที่ดีในทุกเรื่อง เพื่อสร้างความเชื่อมั่น ศรัทธา ความภาคภูมิใจให้กับผู้ที่ร่วมทำงานด้วย (สมิตรา สุวรรณ, 2565 : 109) ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำยุคใหม่จึงต้องมีความสามารถทางเทคโนโลยีสมัยใหม่ ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีอยู่เสมอ แสดงออกถึงพฤติกรรมที่มีความรู้ความเข้าใจ สามารถนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาประยุกต์ใช้และบูรณาการในการบริหารจัดการศึกษาในสถานศึกษา มีการจัดหาอุปกรณ์ทางเทคโนโลยีที่เหมาะสม ทันสมัยและเพียงพอต่อการใช้งาน ส่งเสริมการ

เข้าถึงข้อมูลข่าวสารเพื่อพัฒนาตนเองด้วยเทคโนโลยี และสามารถใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนผ่านการพัฒนาศักยภาพการจัดการเรียนการสอนของครูได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ชลันธร ปานอ่ำ, 2567 : 3-4)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ มีบทบาท หน้าที่ และรับผิดชอบจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ในจังหวัดตาก มีโรงเรียนมัธยมศึกษาทั้งในระดับตำบลและระดับอำเภอในสังกัด 21 แห่ง มีการพัฒนารูปแบบการบริหารคุณภาพการศึกษาด้วย SPM TAK Model ในการขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ได้แก่ S : Students Quality คุณภาพผู้เรียน เป็นเป้าหมายสูงสุดในการบริหารจัดการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนเป็นคุณลักษณะเด่น “คนดีศรีเมืองตาก” P : Participation การมีส่วนร่วม เป็นกลไกสำคัญให้มีการสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน อย่างยั่งยืน M : Management System ระบบการบริหารจัดการ เป็นกลไกในการสร้างคุณภาพและภาพลักษณ์ที่ดีขององค์กร “ใช้พื้นที่เป็นฐาน ใช้ทรัพยากรร่วมกัน ใช้นวัตกรรมขับเคลื่อน” T : Teamwork การทำงานเป็นทีม เป็นการหลอมรวมพลังและศักยภาพด้านความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ของบุคลากรภาคีเครือข่ายผู้เกี่ยวข้องเพื่อทำงานให้บรรลุตามเป้าหมายคุณภาพผู้เรียน A : Accountability ความรับผิดชอบต่อผลลัพธ์ เป็นบทบาทของทุกฝ่ายต้องร่วมกันรับผิดชอบต่อผลลัพธ์ในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนอย่างยั่งยืน “ลูกศิษย์ที่ครูสร้าง” และ K : Knightliness ความกล้าหาญ ของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษาในการสร้างสรรค์และส่งผลลัพธ์ทางการศึกษาแก่สังคมด้วยความภาคภูมิใจ “คนดีศรีตากที่อยากบอกต่อ” ทั้งนี้ รูปแบบแสดงให้เห็นถึงการประยุกต์การพัฒนาคุณภาพอย่างครอบคลุมทั้ง 3 กระบวนการ คือ กระบวนการบริหาร กระบวนการจัดการเรียนรู้ และกระบวนการนิเทศการศึกษาไปใช้อย่างเป็นระบบ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก, 2566 : 39)

การบริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตลุ่มน้ำเมย ยังไม่สามารถบริหารจัดการศึกษาให้บรรลุผลตามเป้าหมายที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตากกำหนดให้ ทั้งนี้ อาจเพราะผู้บริหารสถานศึกษายังมีภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีในระดับที่ไม่เหมาะสม หรืออาจเพราะไม่ตระหนักและให้ความสำคัญต่อการใช้เทคโนโลยีในการบริหารสถานศึกษา ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารสถานศึกษาว่า สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับใด และมีแนวทางการพัฒนาใดบ้างที่จะนำมาใช้เป็นวิธีการเพื่อส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีสารสนเทศเพิ่มขึ้น มีความรู้ ความเข้าใจ ตระหนักในความสำคัญของเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน และเกิดประสิทธิภาพการปฏิบัติงานได้ดียิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารสถานศึกษา สหวิทยาเขตลุ่มน้ำเมย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก
2. เพื่อหาแนวทางส่งเสริมภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารสถานศึกษา สหวิทยาเขตลุ่มน้ำเมย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารสถานศึกษา สหวิทยาเขตลุ่มน้ำเมย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก มีวิธีการดำเนินการดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ ครูผู้สอนโรงเรียนในสหวิทยาเขตลุ่มน้ำเมย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก ในปีการศึกษา 2567 จำนวน 260 คน จาก 5 โรงเรียน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก, 2566)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอนโรงเรียนในสหวิทยาเขตลุ่มน้ำเมย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก ในปีการศึกษา 2567 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยการเทียบตารางของเครชีและมอร์แกนได้จำนวน 155 คน ด้วยการเทียบสัดส่วนครูผู้สอนรายโรงเรียนจาก 5 โรงเรียน แล้วใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) (บุญชม ศรีสะอาด, 2560 : 43)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ จำนวน 4 ข้อ ตอนที่ 2 แบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับสภาพภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารสถานศึกษา สหวิทยาเขตลุ่มน้ำเมย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก มีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ มี 5 ด้าน จำนวน 50 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่น .934

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยนำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ถึงผู้อำนวยการสถานศึกษาในสหวิทยาเขตลุ่มน้ำเมย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก ทั้ง 5 โรงเรียน เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ : 1) การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้ความถี่และร้อยละ 2) วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารสถานศึกษา สหวิทยาเขตลุ่มน้ำเมย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก ใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำค่าเฉลี่ยไป

เทียบกับเกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ย ดังนี้ ช่วงค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00, 3.50 – 4.50, 2.51 – 3.50, 1.51 – 2.50, และ 1.00 -1.50 หมายถึง มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ตามลำดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560 : 121)

ขั้นตอนที่ 2 การหาแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารสถานศึกษา สหวิทยาเขตลุ่มน้ำเมย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก มีวิธีการดำเนินการดังนี้

1. **กลุ่มแหล่งข้อมูล** คือ กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 9 คน โดยการเลือกแบบเจาะจงตามคุณสมบัติที่กำหนด มีดังนี้ 1) กลุ่มนักวิชาการ เป็นอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา มีคุณวุฒิดุษฎีบัณฑิตทางการศึกษาและการบริหารการศึกษา จำนวน 2 คน 2) กลุ่มผู้บริหารการศึกษา ที่ปฏิบัติงานในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก มีคุณวุฒิปริญญาโทบริหารศึกษาวิชาการบริหารการศึกษา จำนวน 3 คน 3) กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา เป็นผู้อำนวยการสถานศึกษาในสหวิทยาเขตลุ่มน้ำเมย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก จากสถานศึกษาขนาดกลาง ขนาดใหญ่ และขนาดใหญ่พิเศษ ที่มีผลงานเชิงประจักษ์ เป็นที่ยอมรับ มีคุณวุฒิปริญญาโทบริหารศึกษาวิชาการบริหารการศึกษา ตามขนาดโรงเรียน ๆ ละหนึ่งคนรวม 4 คน

2. **เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล** คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structure Interview) และเครื่องบันทึกเสียง

3. **การเก็บรวบรวมข้อมูล** ผู้วิจัยนำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ถึงผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน เพื่อขอความอนุเคราะห์เข้าสัมภาษณ์ตามประเด็นในการสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง จากนั้นนัดหมาย วัน เวลา และสถานที่ล่วงหน้า แล้วดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามวัน เวลา ที่กำหนด โดยการจดบันทึกลงในแบบสัมภาษณ์ และบันทึกเสียง จนครบทั้ง 9 คน

4. **การวิเคราะห์ข้อมูล** ใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหาแล้วสรุปเป็นแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารสถานศึกษา สหวิทยาเขตลุ่มน้ำเมย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก

ผลการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 เพื่อศึกษาภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารสถานศึกษา สหวิทยาเขตลุ่มน้ำเมย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก มีผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารสถานศึกษา สหวิทยาเขตลุ่มน้ำเมย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก โดยรวมและรายด้าน

ด้าน ที่	รายการ	ระดับความคิดเห็น		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	การมีวิสัยทัศน์ทางเทคโนโลยี	3.89	0.49	มาก
2	การใช้เทคโนโลยีในการบริหาร	3.81	0.51	มาก
3	การใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอน	3.78	0.52	มาก
4	การใช้เทคโนโลยีวัดผลและประเมินผล	3.82	0.49	มาก
5	การมีจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยี	3.87	0.50	มาก
	โดยรวมเฉลี่ย	3.83	0.42	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารสถานศึกษา สหวิทยาเขตลุ่มน้ำเมย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.83 เรียงค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปหาต่ำสุดคือ การมีวิสัยทัศน์ทางเทคโนโลยี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.89 รองลงมาคือ การมีจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.87 การใช้เทคโนโลยีวัดผลและประเมินผล มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.82 การใช้เทคโนโลยีในการบริหาร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.81 และการใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.78 ตามลำดับ

ขั้นตอนที่ 2 เพื่อหาแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารสถานศึกษา สหวิทยาเขตลุ่มน้ำเมย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารสถานศึกษา สหวิทยาเขตลุ่มน้ำเมย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน พบว่า แนวทางประกอบด้วย 5 ด้าน มี 43 แนวทางสรุปผลดังนี้

1. ด้านการมีวิสัยทัศน์ทางเทคโนโลยี ผู้บริหารสถานศึกษาควรสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้เทคโนโลยี เปิดใจรับการเรียนรู้และใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ ในการบริหารและการจัดการเรียนการสอน, ส่งเสริมให้ครูใช้เทคโนโลยีในการสื่อสารและทำงานร่วมกันเป็นทีม เพื่อปรับการทำงานให้ยืดหยุ่นและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และจัดให้มีการประชุมสะท้อนผลอย่างสม่ำเสมอ เพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาและประสิทธิภาพของการใช้เทคโนโลยีในการบริหาร

2. ด้านการใช้เทคโนโลยีในการบริหาร ผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุนให้มีการใช้ระบบบัญชีและงบประมาณดิจิทัลเพื่อการบริหารงานการเงินในสถานศึกษา, มีการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบริหารงานงบประมาณเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ความถูกต้องแม่นยำมากยิ่งขึ้น และส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเพื่อการวางแผน ติดตามตรวจสอบความก้าวหน้าของแผนงานและรายงานผลให้กับผู้เกี่ยวข้องอย่างเป็นระบบต่อเนื่อง

3. ด้านการใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอน ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนและความต้องการของผู้เรียน, มีการพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีให้แก่ผู้บริหาร ครูและนักเรียนเพื่อส่งเสริมทักษะ ความเข้าใจและความสามารถในการใช้เทคโนโลยี และสนับสนุนการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมให้เกิดการร่วมมือกันพัฒนา การใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน

4. ด้านการใช้เทคโนโลยีในการวัดผลและประเมินผล ผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุนการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปที่เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนในงานวัดผลและประเมินผล, มีการพัฒนาแนวทางการวัดผลที่หลากหลายและเหมาะสมกับผู้เรียน โดยใช้รูปแบบการวัดผลที่เน้นการประเมินตามสภาพจริง และส่งเสริมการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเครื่องมือในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน

5. ด้านการมีจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยี ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านหลักสูตรหรือกิจกรรมเกี่ยวกับจริยธรรมเทคโนโลยี บรรจุหลักสูตรพลเมืองดิจิทัลในการเรียนการสอน, จัดทำแบบประเมินตนเอง (Self-Assessment) ด้านการเป็นพลเมืองดิจิทัล เพื่อให้ผู้บริหาร ครูและนักเรียนสะท้อนการใช้เทคโนโลยีของตนเอง และจัดให้มีรางวัลหรือการยกย่องผู้ที่เป็นต้นแบบจริยธรรมเทคโนโลยีและเผยแพร่เพื่อเป็นแรงบันดาลใจให้กับคนอื่น ๆ

อภิปรายผล

1. ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารสถานศึกษา สหวิทยาเขตลุ่มน้ำเมย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านการมีวิสัยทัศน์ทางเทคโนโลยี มีภาวะผู้นำสูงที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตลุ่มน้ำเมย มีความตระหนักและยอมรับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีในยุคดิจิทัลเพื่อการก้าวเท่าทันกระแสแห่งโลกาภิวัตน์รอบใหม่ จึงให้ความสำคัญต่อการนำรูปแบบการบริหารคุณภาพการศึกษาด้วย SPM TAK Model ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก มาใช้ในการขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพื่อพัฒนาตนเองและพัฒนาบุคลากรรวมทั้งนักเรียนให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ เห็นได้จากผู้บริหารมีการกำหนดวิสัยทัศน์ การบริหารจัดการ การกำหนดนโยบายการจัดการเรียนรู้ และการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการวัดผลและประเมินผล ด้วยการให้มีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายอย่างทั่วถึงเสมอภาค ผลการวิจัยเป็นไปตามแนวคิดของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2565 : 14) กำหนดเป้าหมายแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน (พ.ศ. 2566-พ.ศ. 2570) ด้านผู้บริหาร ครู และบุคลากรให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ที่ทันการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี มีสมรรถนะความรู้ ความเชี่ยวชาญ จรรยาบรรณและมาตรฐานวิชาชีพ มีจิตวิญญาณความเป็นครู เพื่อให้การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างคน สร้างสังคมและสร้างชาติ เป็นกลไกหลักในการพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพทันการพัฒนาอย่างก้าวกระโดดของเทคโนโลยีสารสนเทศและการ

สื่อสาร และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชลันธร ปานอ่ำ (2567 : 72) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษากับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านการมีวิสัยทัศน์ในการใช้เทคโนโลยี มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด และผลการวิจัยของ เอกพงษ์ มังกระ (2566 : 87) พบว่า ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารโรงเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เช่นกัน

2. แนวทางส่งเสริมภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารสถานศึกษา สหวิทยาเขตลุ่มน้ำเมย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก มีผลการวิจัยที่ควรนำมาอภิปราย ดังนี้

2.1 ด้านการมีวิสัยทัศน์ทางเทคโนโลยี ผู้บริหารสถานศึกษาควรสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้เทคโนโลยี เปิดใจรับการเรียนรู้และใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ ในการบริหารและการจัดการเรียนการสอน, ส่งเสริมให้ครูใช้เทคโนโลยีในการสื่อสารและทำงานร่วมกันเป็นทีม เพื่อปรับการทำงานให้ยืดหยุ่นและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และจัดให้มีการประชุมสะท้อนผลอย่างสม่ำเสมอ เพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาและประสิทธิภาพของการใช้เทคโนโลยีในการบริหาร ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในสถานการณ์ที่การเปลี่ยนแปลงและกระแสข้อมูลข่าวสารมีการเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา ผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์ต้องมีการปรับตัวให้มีความพร้อมรับสถานการณ์นั้น ๆ การส่งเสริมให้สถานศึกษามีการตื่นรู้อย่างทั่วถึงจึงเป็นการเตรียมการอย่างรอบด้านจนเกิดความคุ้นชินกลายเป็นวัฒนธรรมที่ทุกคนถือปฏิบัติ ดังนั้น การสร้างวัฒนธรรมองค์กรให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในยุคที่สถานการณ์โลกมีความพลิกผัน ไม่แน่นอน จึงเป็นวิธีการที่จะช่วยให้สถานศึกษาดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืน สอดคล้องกับผลการศึกษาของ เอกพงษ์ มังกระ (2566 : 87-89) พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมบุคลากรเข้าร่วมในการสัมมนาเพื่อพัฒนาตนเองด้านเทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน มีการเตรียมความพร้อมและให้การช่วยเหลือการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอนของครูและนักเรียน เช่นกัน

2.2 ด้านการใช้เทคโนโลยีในการบริหาร ผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุนให้มีการใช้ระบบบัญชีและงบประมาณดิจิทัลเพื่อการบริหารงานการเงินในสถานศึกษา, มีการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบริหารงานงบประมาณเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ความถูกต้อง แม่นยำมากยิ่งขึ้น และส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเพื่อการวางแผน ติดตามตรวจสอบความก้าวหน้าของแผนงานและรายงานผลให้กับผู้เกี่ยวข้องอย่างเป็นระบบต่อเนื่อง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะงานบัญชีและงบประมาณเป็นภาระงานที่ต้องอาศัยทักษะ ความรู้เฉพาะ ปกติทั่วไปสถานศึกษามักมอบหมายให้ครูผู้สอนที่ไม่ได้มีคุณสมบัติด้านนี้มาทำหน้าที่ ดังนั้น หากมีการสนับสนุนให้นำโปรแกรมสำเร็จรูปมาใช้จึงจะส่งผลดีต่อการบริหารและช่วยลดภาระงานให้แก่ครู รวมทั้งจะเพิ่มประสิทธิภาพให้มากยิ่งขึ้นด้วย สอดคล้องกับผลการศึกษาของ อัญญา ขาวคง (2566 : 62-65) พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำเทคโนโลยีรูปแบบใหม่ ๆ ที่มีความทันสมัย

มาใช้ในการบริหารงาน การปฏิบัติงานและการจัดการเรียนรู้ให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการสถานศึกษามากยิ่งขึ้นอยู่เสมอ เช่นกัน

2.3 ด้านการใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอน ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนและความต้องการของผู้เรียน, มีการพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีให้แก่ผู้บริหาร ครูและนักเรียนเพื่อส่งเสริมทักษะ ความเข้าใจและความสามารถในการใช้เทคโนโลยี และสนับสนุนการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมให้เกิดการร่วมมือกันพัฒนา การใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาแต่ละแห่งมีความเหมือนและความแตกต่างกัน ถึงแม้จะมีความต้องการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีเหมือนกันแต่ความสำเร็จจากการใช้ประโยชน์ก็ยังคงมีความต่างกัน ดังนั้น นอกจากความตระหนักในความสำคัญที่จะส่งเสริมให้มีการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอนให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดแล้ว ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำยังต้องคำนึงถึงการเตรียมความพร้อมด้านความรู้ ทักษะและความสามารถในการใช้งานของสื่อ อุปกรณ์และเทคโนโลยีให้แก่บุคลากรทั้งในทางตรงคือการส่งเข้าอบรมพัฒนา และในทางอ้อมคือการส่งเสริมให้ร่วมเครือข่ายให้เกิดการพัฒนาการเรียนรู้ แลกเปลี่ยนประสบการณ์และการถ่ายทอดความรู้ด้วยกิจกรรมชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ จะช่วยให้วัตถุประสงค์ในการที่จะส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้อบรมผลได้ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ภคปัท ธนเรืองสุวรรณ(2566 : 57) พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีมาบูรณาการในการจัดการบริหารสถานศึกษา การปฏิบัติงาน การจัดการเรียนการสอน รวมทั้งมีการปรับโครงสร้างพื้นฐานให้การเข้าถึงเทคโนโลยีดิจิทัลของครูและนักเรียนมีความสะดวก รวดเร็วสามารถเข้าถึงสืบค้นข้อมูลความรู้ที่สนใจได้ทุกที่ทุกเวลา เพื่อส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาตนเองของครูและนักเรียนอย่างต่อเนื่อง เช่นกัน

2.4 ด้านการใช้เทคโนโลยีในการวัดผลและประเมินผล ผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุนการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปที่เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนในงานวัดผลและประเมินผล, มีการพัฒนาแนวทางการวัดผลที่หลากหลายและเหมาะสมกับผู้เรียน โดยใช้รูปแบบการวัดผลที่เน้นการประเมินตามสภาพจริง และส่งเสริมการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเครื่องมือในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในปัจจุบันโปรแกรมสำเร็จรูปมีการพัฒนาให้มีความสะดวก รวดเร็วและแม่นยำในการคำนวณค่าทางสถิติอย่างถูกต้อง มีราคาถูก ครูที่มีพื้นฐานทางเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์สามารถเรียนรู้และใช้ประโยชน์ได้ง่าย ดังนั้น หากผู้บริหารมีการส่งเสริมและสนับสนุนงบประมาณในการจัดหา ให้โอกาสได้พัฒนาทักษะพื้นฐานเพิ่มเติมอย่างต่อเนื่องย่อมจะส่งผลโดยตรงต่องานวัดผลและประเมินผลที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ปิยะวัฒน์ รักราวี (2566 : 91-98) พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูใช้รูปแบบการวัดผลและประเมินผลที่หลากหลาย มีการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ให้

เหมาะสม โดยการส่งเสริมให้ครูได้รับการพัฒนาความรู้และทักษะเป็นประจำอย่างต่อเนื่องเช่นกัน

2.5 ด้านการมีจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยี ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านหลักสูตรหรือกิจกรรมเกี่ยวกับจริยธรรมเทคโนโลยี บรรจุหลักสูตรพลเมืองดิจิทัลในการเรียนการสอน, จัดทำแบบประเมินตนเอง (Self-Assessment) ด้านการเป็นพลเมืองดิจิทัลเพื่อให้ผู้บริหาร ครูและนักเรียนสะท้อนการใช้เทคโนโลยีของตนเอง และจัดให้มีรางวัลหรือการยกย่องผู้ที่เป็นต้นแบบจริยธรรมเทคโนโลยีและเผยแพร่เพื่อเป็นแรงบันดาลใจให้กับคนอื่น ๆ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยีเป็นนามธรรมที่ต้องใช้กระบวนการเรียนรู้เป็นเครื่องมือขับเคลื่อนให้เกิดความตระหนักด้วยการย้าคิดย้าทำ ปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่าง รวมถึงการใช้สถานการณ์ปัจจุบันที่เกิดขึ้นเป็นสื่อในการเรียนรู้ ดังนั้น ผู้บริหารจึงควรให้มีการบูรณาการเนื้อหา พ.ร.บ. ที่เกี่ยวข้องในเนื้อหาการเรียนรู้อย่างชัดเจนเพื่อให้ครูผู้สอนสามารถนำไปใช้เป็นแนวปฏิบัติในทิศทางเดียวกันจนบังเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ศิราวุธ บุญชู (2565 : 109) พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรเป็นแบบอย่างที่ดีทางจริยธรรมการใช้เทคโนโลยี มีการส่งเสริมและผลักดันให้ครูและนักเรียนมีจิตสำนึกทางบวกและปฏิบัติตามกฎ ข้อบังคับทางจริยธรรม โดยให้มีการสอดแทรกองค์ความรู้ในการจัดการเรียนการสอนให้ครอบคลุมทุกระดับเหมาะสมตามช่วงวัยของผู้เรียน รวมทั้งมีการจัดกิจกรรมเพื่อใช้พัฒนาบุคคลต้นแบบและนักเรียนตัวอย่างที่มีจริยธรรมการใช้เทคโนโลยีเป็นประจำสม่ำเสมอ เช่นกัน

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารสถานศึกษา สหวิทยาเขตลุ่มน้ำเมย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้ 1) ระดับผลการศึกษาสภาพภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารสถานศึกษา สหวิทยาเขตลุ่มน้ำเมย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก โดยรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และ 2) ผลการหาแนวทางส่งเสริมภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารสถานศึกษา สหวิทยาเขตลุ่มน้ำเมย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก ประกอบด้วย 5 ด้าน มี 43 แนวทาง สรุปแนวทางได้ดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้เทคโนโลยีเพื่อเปิดใจยอมรับการเรียนรู้และการใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ ในการบริหารและการจัดการเรียนการสอน มีการใช้ระบบบัญชีและงบประมาณดิจิทัลเพื่อการบริหารงานงบประมาณในสถานศึกษา ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนและความต้องการของผู้เรียน สนับสนุนการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปที่เหมาะสมในงานวัดและประเมินผล และส่งเสริมการเรียนรู้โดยการบูรณาการจริยธรรมทางเทคโนโลยีในหลักสูตรการเรียนการสอนความเป็นพลเมืองดิจิทัล

1. ข้อเสนอแนะระดับนโยบาย

1.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรมีการจัดทำแผนงานหรือโครงการพัฒนาสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ โดยกำหนดให้เป็นเงื่อนไขในการพิจารณาความดีความชอบประกอบการเลื่อนขั้นเงินเดือน และการประเมินวิทยฐานะของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อเป็นแรงกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาตนเองจนมีทักษะทางเทคโนโลยีขั้นสูงและมีสมรรถนะเพียงพอต่อการถ่ายทอด ชี้แนะ ช่วยเหลือสอนงานครูผู้สอนได้

1.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรมีการจัดกิจกรรมเสริมทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนการสอนสำหรับครูผู้สอน โดยมุ่งเน้นกิจกรรมในการใช้เทคโนโลยีผลิตสื่อ นวัตกรรม การวางแผนจัดทำหน่วยงานเรียนรู้ รวมถึงการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยี ตลอดจนการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อวิเคราะห์และประมวลผลการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะระดับองค์กร

2.1 สหวิทยาเขต ควรมีการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของผู้บริหารและครูผู้สอนในการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอนโดยการสอนงานของผู้บริหารและครูแกนนำด้านเทคโนโลยี มุ่งที่รูปแบบกิจกรรมที่เน้นการปฏิบัติการ (work shop) ให้เกิดการพัฒนาทักษะมากยิ่งขึ้น รวมทั้งอาจมีการหมุนเวียนการสังเกตการณ์การสอนภายในสหวิทยาเขตเพื่อการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อนอีกทางหนึ่ง จะยิ่งช่วยให้เกิดการพัฒนาร่างกายของครูผู้สอนมากขึ้น

2.2 สถานศึกษาควรมีการจัดกิจกรรมชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อสร้างโอกาสให้ครูผู้สอนที่มีทักษะและประสบผลสำเร็จในการใช้เทคโนโลยีจัดการเรียนการสอนกับครูที่มีปัญหาได้พบปะ เกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และร่วมกันหาทางแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้น โดยผู้บริหารต้องช่วยเป็นพี่เลี้ยงคอยเสนอแนะและอำนวยความสะดวกให้มีความต่อเนื่องสม่ำเสมอ

3. ข้อเสนอแนะระดับบุคคล

3.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้เทคโนโลยี เปิดใจรับการเรียนรู้และใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ ในการบริหารและการจัดการเรียนการสอน

3.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุนให้มีการใช้ระบบบัญชีและงบประมาณดิจิทัลเพื่อการบริหารงานการเงินในสถานศึกษา เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ความถูกต้อง แม่นยำมากยิ่งขึ้น

3.3 ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับบริบทและความต้องการของผู้เรียน

3.4 ผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุนการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปที่เหมาะสมในการวัดผลและประเมินผล มีแนวทางการวัดผลและประเมินผลที่หลากหลายและเหมาะสมกับผู้เรียน

3.5 ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านหลักสูตรหรือกิจกรรมเกี่ยวกับจริยธรรมเทคโนโลยี กำหนดให้มีหลักสูตรพลเมืองดิจิทัลในการเรียนการสอน

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเรื่อง คุณลักษณะภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการปฏิบัติงานของครูผู้สอนในสถานศึกษา

2. ควรมีการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีเพื่อการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหรือหน่วยงานอื่น

3. ควรมีการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารกับประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหรือหน่วยงานอื่นที่จัดการศึกษา

4. ควรมีการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการวัดผลและประเมินผลของครูผู้สอนในสถานศึกษา

5. ควรมีการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอนของครูผู้สอนในสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- ชลันธร ปานอ่ำ. (2567). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษากับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2. พะเยา : การค้นคว้าอิสระการศึกษามหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยพะเยา.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). วิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น.
- ปิยะวัฒน์ รักราวี. (2566). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีในยุควิถีชีวิตใหม่ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่. สงขลา. ในวิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- พิชญาภา ยืนยาว. (2562). ภาวะผู้นำทางการบริหารการศึกษาและสถานศึกษา. นครปฐม : คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- ภาคปัท ธนเรืองสุวรรณ. (2566). ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สห

- วิทยาเขตเวียงกาหลง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงราย. พระยา
ในการค้นคว้าอิสระการศึกษามหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยพะเยา.
ศิริรุธ บุญชู. (2565). ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา. บุรีรัมย์. ในวิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต การบริหาร
การศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- สมิตรา สุวรรณ. (2565). กลยุทธ์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และองค์การ. (พิมพ์ครั้งที่ 2).
นครปฐม : เพชรเกษมปริ้นต์ติ้งกรุ๊ป.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก. (2566). แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน
พ.ศ. 2566-2570. ตาก : กลุ่มงานนโยบายและแผน.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2565). แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน
(พ.ศ.2566-พ.ศ.2570). กรุงเทพมหานคร : กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579.
กรุงเทพมหานคร : พริกหวานกราฟฟิค.
- อัษฎา ขาวคง. (2566). ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2. สงขลา. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร
มหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- เอกพงษ์ มังกระระ. (2566). ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารโรงเรียนในศูนย์พัฒนา
คุณภาพการศึกษาแม่नावาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่
เขต 3. พระยา. ใน การค้นคว้าอิสระการศึกษามหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา,
มหาวิทยาลัยพะเยา.

การพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานโดยสื่อโมชันอินโฟกราฟิกร่วมกับ
การเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5Es) ในการเรียนรู้
การเขียนโปรแกรมด้วยภาษาไพทอน*

THE DEVELOPMENT OF BLENDED LEARNING MANAGEMENT USING
MOTION INFOGRAPHIC MEDIA COMBINED WITH 5ES OF INQUIRY-BASED
LEARNING MODEL IN LEARNING PYTHON PROGRAMMING

ธนกร สายปัญญา¹ ยศภัทร์ เงินลาด² และ อัจฉรา วรรัตนานันต์³

Thanagorn Saypunya¹ Yodsaphat Ngoenlad² and Achara Wattananan³

¹⁻³มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

¹⁻³ Loei Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author's Email: thanagorn.say@lru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อพัฒนาสื่อโมชันอินโฟกราฟิกเรื่องการเขียนโปรแกรมไพทอนเบื้องต้น สำหรับการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานร่วมกับเทคนิคการสอนแบบ 5Es 2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนที่เรียนรู้ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานสื่อโมชันอินโฟกราฟิกร่วมกับเทคนิคการสอนแบบ 5Es และ 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสานโดยสื่อโมชันอินโฟกราฟิกกับการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/3 โรงเรียนเชียงคาน จำนวน 28 คน ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมินคุณภาพสื่อโมชันอินโฟกราฟิก แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบสอบถามความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติทดสอบที

ผลการวิจัยพบว่า 1) สื่อโมชันอินโฟกราฟิกสำหรับการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานร่วมกับเทคนิคการสอนแบบ 5Es ได้รับการประเมินคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับดี 2) ผลเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนก่อนเรียนและหลังเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 และ 3) ผลการสำรวจความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสานโดยสื่อโมชันอินโฟกราฟิกกับการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น อยู่ในระดับมาก

---

* Received 2 April 2025; Revised 2 June 2025; Accepted 15 June 2025

คำสำคัญ: การเรียนรู้แบบผสมผสาน, สื่อโมชันอินโฟกราฟิก, การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5Es)

Abstract

The purposes of this research were 1) develop motion infographic on "Introduction to Python Programming" for blended learning integrated with the 5Es instructional model 2) compare the learning achievement of students who engaged in blended learning using motion infographics integrated with the 5Es instructional model and 3) study the students' satisfaction with the blended learning activities using motion infographics and the 5Es inquiry-based learning approach. The sample group consisted of 28 Mathayomsuksa 2/3 (Grade 8) students from Chiang Khan School, selected through purposive sampling. The research instruments included a motion infographic quality assessment form a learning achievement test and a satisfaction questionnaire.

The research findings revealed that 1) motion infographic designed for blended learning with the 5Es instructional model was evaluated by three experts and rated at a good quality level 2) comparison of students' learning achievement before and after the intervention showed a statistically significant difference at the .05 level 3) study the students' satisfaction with the blended learning activities using motion infographics and the 5Es inquiry-based learning approach was at a high level.

Keywords: Blended Learning, Motion Infographic, 5Es Of Inquiry-Based Learning

บทนำ

การจัดการการศึกษาในปัจจุบันกำลังเผชิญหน้ากับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจากหลากหลายปัจจัย โดยที่ปัจจัยหลักในการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วนั้นคือการพัฒนาของเทคโนโลยีที่ถูกพัฒนามาอย่างต่อเนื่องทำให้ความต้องการของตลาดแรงงานมีความเปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะการเพิ่มขึ้นของความต้องการแรงงานที่มีทักษะฝีมือขั้นสูง ซึ่งต้องอาศัยความรู้เฉพาะด้านและความสามารถในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่น ปัญญาประดิษฐ์ ระบบอัตโนมัติ หุ่นยนต์ Big Data และ IoT (Internet of Things) ในกระบวนการผลิตและการบริการ (นุชิตา ไชยยานนท์, 2567) ในการพัฒนากำลังคนให้มีทักษะสอดคล้องกับอุตสาหกรรมในยุคดิจิทัลจึงเป็นภารกิจเร่งด่วนของภาคการศึกษา ซึ่งประเทศไทยได้

ให้ความสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงโดยมีการกำหนดทิศทางของการศึกษาเพื่อให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการได้ โดยกำหนดไว้ในแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 โดยส่งเสริมให้ใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน โดยเน้นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถเลือกเวลา สถานที่ และรูปแบบการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

แนวคิดเชิงคำนวณถือเป็นแนวคิดพื้นฐานในการคิดและการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ การคิดเชิงคำนวณจะช่วยให้สามารถวิเคราะห์ปัญหา แยกแยะองค์ประกอบที่สำคัญ วางลำดับขั้นตอนในการแก้ปัญหา และสร้างแบบจำลองเชิงอัลกอริทึมได้อย่างเป็นระบบ ซึ่งเป็นทักษะสำคัญในยุคดิจิทัลและสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ ซึ่งการเขียนโปรแกรมเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการพัฒนาทักษะทางปัญญาและการคิดอย่างเป็นระบบ ผู้เรียนต้องอาศัยความเข้าใจทั้งด้านตรรกะ การวิเคราะห์ปัญหา และการออกแบบแนวทางแก้ไขผ่านการเขียนชุดคำสั่งอย่างมีลำดับขั้นตอน ซึ่งไม่เพียงแต่ต้องเรียนรู้ไวยากรณ์ของภาษาคอมพิวเตอร์เท่านั้น แต่还必须ฝึกฝนทักษะการคิดเชิงคำนวณในการพัฒนาทักษะเหล่านี้ ต้องอาศัยเวลาในการฝึกฝนนอกห้องเรียนอย่างต่อเนื่อง นอกจากทักษะด้านภาษาการเขียนโปรแกรมแล้ว ผู้เรียนยังต้องเรียนรู้ทักษะอื่น ๆ ที่มีความซับซ้อน (สายสุนีย์ เจริญสุข, 2557)

จากการศึกษาและค้นคว้าเอกสารที่เกี่ยวข้อง การจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ 5Es เป็นแนวทางที่ส่งเสริมการพัฒนาผู้เรียนอย่างยั่งยืน โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้คิดอย่างมีวิจารณญาณ สืบเสาะหาความรู้ วิเคราะห์ และแก้ปัญหาด้วยตนเองทำให้ผู้เรียนเกิดการรับรู้และเกิดความเข้าใจมีความหมายเกิดเป็นองค์ความรู้ของตนเอง และสามารถเก็บข้อมูลไว้ในสมองได้อย่างยาวนาน (พัชรา พลเยี่ยม และจิตราภรณ์ วงศ์คำจันทร์, 2566) ซึ่งเป็นการส่งเสริมความรู้และทักษะอย่างต่อเนื่อง การนำการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ 5Es มาใช้ร่วมกับเทคโนโลยีเป็นแนวคิดที่จะช่วยเพิ่มความสามารถในการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนได้มากขึ้น ทำให้การเรียนรู้ที่ยากกลายเป็นเรื่องง่ายได้ การเรียนรู้การเขียนโปรแกรมเป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยทักษะการคิดเป็นอย่างมาก ผู้เรียนจำเป็นต้องคิดวิเคราะห์ วางแผน แก้ปัญหา และใช้กระบวนการเชิงตรรกะในการพัฒนาชุดคำสั่ง การจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนอย่างเดียวอาจจะทำให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้อย่างไม่เต็มประสิทธิภาพ การมีเทคโนโลยีที่ทำให้ผู้เรียนสามารถกลับไปเรียนรู้ด้วยตนเอง หรือศึกษามาก่อนเข้าเรียนในชั้นเรียนจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถศึกษาได้เต็มประสิทธิภาพ การจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานจะช่วยให้พัฒนาและทบทวนความทรงจำที่ได้เรียนรู้ในห้องเรียนได้ (ธนกร สายปัญญา, 2565) การนำเสนอเนื้อหาเพื่อการเรียนรู้ที่ใช้ในการทบทวนและเรียนรู้จะใช้นำเสนอในรูปแบบโมชันอินโฟกราฟิก (motion infographic) ที่เป็นการผสมผสานข้อมูลและภาพเคลื่อนไหวเข้าด้วยกัน ที่ทำให้ผู้เรียนเข้าใจและจดจำเนื้อหาได้ง่ายขึ้น

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยเห็นความสำคัญและความจำเป็นในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานโดยสื่อโมชันอินโฟกราฟิกร่วมกับการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5Es) ในการเรียนรู้การเขียนโปรแกรมด้วยภาษาไพทอน เพราะจะช่วยเสริมสร้างการเรียนรู้ได้ไม่ว่าจะเป็นการทบทวนความรู้ที่ได้เรียนรู้และฝึกปฏิบัติในชั้นเรียนได้ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนและทักษะการฝึกปฏิบัติเพิ่มขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาสื่อโมชันอินโฟกราฟิกเรื่องการเขียนโปรแกรมไพทอนเบื้องต้น สำหรับการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานร่วมกับเทคนิคการสอนแบบ 5Es
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนที่เรียนรู้ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานสื่อโมชันอินโฟกราฟิกร่วมกับเทคนิคการสอนแบบ 5Es
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสานโดยสื่อโมชันอินโฟกราฟิกร่วมกับการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น

สมมติฐานการวิจัย

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานโดยใช้สื่อโมชันอินโฟกราฟิกร่วมกับการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5Es) ในการเรียนรู้ มีค่าสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) ซึ่งดำเนินการวิจัยตามแผนการทดลองแบบ one group pretest posttest design โดยการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนเชียงคาน อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย จำนวน 343 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนเชียงคาน อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย จำนวน 28 คน ได้มาด้วยวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ ประเมินคุณภาพสื่อโมชันอินโฟกราฟิกแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบสอบถามความพึงพอใจ

3. การพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานโดยสื่อโมชันอินโฟกราฟิกร่วมกับการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5Es) ในการเรียนรู้ การเขียนโปรแกรมด้วยภาษาไพทอน

การพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานโดยสื่อโมชันอินโฟกราฟิกร่วมกับการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5Es) ในการเรียนรู้ การเขียนโปรแกรมด้วยภาษาไพทอนมีขั้นตอนการพัฒนา ดังนี้

3.1 ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน และการใช้สื่อโมชันอินโฟกราฟิกในด้านการศึกษา

3.2 ออกแบบและพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานโดยสื่อโมชันอินโฟกราฟิกร่วมกับการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5Es)

3.2.1 การออกแบบโมชันอินโฟกราฟิก (Motion Infographic) คำว่าโมชันอินโฟกราฟิกเป็นการนำเอา อินโฟกราฟิก (Infographic) ที่เป็นการผสมระหว่างคำว่า Information และ graphic มีการนำเสนอแบบสั้นและกระชับเข้าใจง่าย (ธนกร สายปัญญา, 2565) มานำเสนอให้มีการเล่าเรื่อง ผ่านรูปแบบของการเคลื่อนไหวโดยใช้รูปแบบของมัลติมีเดียที่ประกอบด้วย ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว เสียง เป็นต้น การนำเสนอโมชันอินโฟกราฟิกจะเป็นการนำเสนอในรูปแบบของแอนิเมชัน (Animation) ในการออกแบบโมชันอินโฟกราฟิกขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาทฤษฎี หลักการ เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และศึกษาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สารและมาตรฐานกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

2. วิเคราะห์เนื้อหาสาระการเรียนรู้และผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปี คำอธิบายรายวิชา การจัดสาระการเรียนรู้ โครงสร้างการจัดสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

3. ออกแบบ และสร้างสื่อโมชันอินโฟกราฟิก เรื่องการเขียนโปรแกรมไพทอนเบื้องต้น และออกแบบใบประเมินคุณภาพสื่อโมชันอินโฟกราฟิก ประกอบไปด้วยด้านเนื้อหา และด้านคุณภาพของสื่อ

3.2.2 การออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง 5Es การออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ในครั้งนี้ใช้ รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนหลัก 5 ขั้น ในการออกแบบให้เชื่อมโยงกับการใช้สื่อโมชันอินโฟกราฟิก และการเรียนรู้แบบผสมผสาน มีขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น
2. ออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางการเรียนรู้แบบผสมผสานโดยใช้โดยสื่อโมชันอินโฟกราฟิกร่วมกับการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น
3. ออกแบบการจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางการเรียนรู้แบบผสมผสานโดยใช้โดยสื่อโมชันอินโฟกราฟิกร่วมกับการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมินคุณภาพสื่อโมชันอินโฟกราฟิก แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องการเขียนโปรแกรมด้วยภาษาไพทอนเบื้องต้น และแบบสอบถามความพึงพอใจ

3.3.1 แบบประเมินคุณภาพสื่อโมชันอินโฟกราฟิกประกอบไปด้วย 2 ด้าน คือ ด้านเนื้อหา และด้านคุณภาพของสื่อ เป็นการหาคุณภาพสื่อด้วยการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ (Expert Evaluation) ผ่านมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

3.3.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การเขียนโปรแกรมไพทอนเบื้องต้นเป็นแบบทดสอบ 4 ตัวเลือก นำเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน จำนวน 20 ข้อ ทำการเลือกข้อสอบที่มีความสอดคล้องระหว่าง 0.50-1.00 มาใช้งานจำนวน 10 ข้อ

3.3.3 แบบประเมินความพึงพอใจในการเรียนของผู้เรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานโดยสื่อโมชันอินโฟกราฟิกรวมกับการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5Es) เป็นแบบประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแนวคิดของเบสท์ ได้จากการนำเสนอผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านโดยมีความสอดคล้องระหว่าง 0.50-1.00 และคัดเลือกมา 10 ข้อ ประกอบไปด้วย 3 ด้านคือ 1) ด้านครูผู้สอน 2) ด้านเนื้อหา 3) ด้านการประเมินผล จากนั้นนำเกณฑ์การประเมินมาพิจารณาระดับความถี่

3.4 ทดลองใช้งาน ผู้วิจัยได้นำเสนอสื่อโมชันอินโฟกราฟิกเพื่อประเมินด้านเนื้อหา และด้านการวัดและประเมินผล ด้านละ 3 ท่าน พบว่าโดยภาพรวมความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

4. การดำเนินการทดลอง

4.1 การปฐมนิเทศผู้เรียนเพื่อเตรียมความพร้อมของผู้เรียน ทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การเขียนโปรแกรมไพทอนเบื้องต้น ก่อนเรียน (Pre – test) ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ที่สร้างขึ้น

4.2 ดำเนินการสอนตามตารางการเรียนรู้รายวิชาวิทยาการคำนวณ 2 เรื่อง การเขียนโปรแกรมในภาษาไพทอน โดยใช้สื่อโมชันอินโฟกราฟิก เรื่องการเขียนโปรแกรมไพทอนเบื้องต้น ร่วมกับเทคนิคการสอน 5Es จำนวน 2 ชั่วโมง แบ่งออกเป็น 1 ชั่วโมงคาบเรียนแรก และ 1 ชั่วโมงคาบเรียนหลัง

4.3 กำหนดให้ผู้เรียนศึกษาจุดประสงค์การเรียนรู้เพื่อให้เข้าใจขอบเขตเนื้อหาการเรียนการสอน และผู้สอนกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจและเชื่อมโยงความรู้เดิมเกี่ยวกับการเขียนโปรแกรมโดยการตั้งคำถามกระตุ้นความคิด

4.4 นำเสนอสื่อโมชันอินโฟกราฟิกเกี่ยวกับบทบาทของการเขียนโปรแกรมไพทอน

4.5 ให้ผู้เรียนศึกษาเรื่องการเขียนโปรแกรมไพทอนเบื้องต้นจากสื่อโมชันอินโฟกราฟิกที่เตรียมไว้ และให้ผู้เรียนลองพิมพ์คำสั่งไพทอนพื้นฐาน และสังเกตผลลัพธ์จากรุ่นและอภิปรายเกี่ยวกับตัวอย่างโปรแกรมที่พบในชีวิตประจำวัน

4.6 ให้ผู้เรียนแบ่งปันสิ่งที่ค้นพบจากการทดลองเขียนโค้ด ครูอธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับโครงสร้างของภาษาไพทอน ให้ผู้เรียนเขียนโปรแกรมไพทอนตามโจทย์ที่กำหนด และนำเสนอโปรแกรมที่พัฒนาขึ้นและอธิบายแนวคิดเบื้องหลังโค้ดนักเรียนสะท้อนความคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งที่เรียนรู้

4.7 มอบหมายผู้เรียนให้ทำการศึกษาทบทวนผ่านสื่อโมชันอินโฟกราฟิก

4.8 ในคาบที่ 2 จะเป็นการทำแบบทดสอบหลังเรียนและทบทวนเนื้อหาคาบแรกทั้งหมดสื่อโมชันอินโฟกราฟิก

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้เรียนกลุ่มตัวอย่าง เป็นระยะเวลา 2 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 1 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 2 ชั่วโมง ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอตามลำดับ โดยใช้สถิติ ได้แก่ ค่าความเที่ยงตรง (IOC) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การทดสอบสมมติฐานใช้สถิติทดสอบที t-test

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่องพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานโดยสื่อโมชันอินโฟกราฟิก ร่วมกับการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5Es) ในการเรียนรู้การเขียนโปรแกรมด้วยภาษาไพทอน ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. การพัฒนาสื่อโมชันอินโฟกราฟิกเรื่องการเขียนโปรแกรมไพทอนเบื้องต้น สำหรับการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานร่วมกับเทคนิคการสอนแบบ 5Es ได้รับการประเมินคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ได้ผลการประเมินดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการประเมินคุณภาพสื่อ

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น					คะแนน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
	5	4	3	2	1				
ด้านเนื้อหา									
1.ความถูกต้องของเนื้อหา	2	1	-	-	-	14	4.67	0.58	มากที่สุด
2.การเรียงลำดับเนื้อหาเหมาะสม	1	2	-	-	-	13	4.33	0.58	มาก
3.ความเหมาะสมของปริมาณเนื้อหา	1	2	-	-	-	13	4.33	0.58	มาก
4.ความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ในเนื้อหา	1	1	1	-	-	12	4.00	1.00	มาก
5.เนื้อหาเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย	1	1	-	1	-	11	3.67	1.53	มาก
รวม							4.2	0.85	มาก
ด้านคุณภาพของสื่อ									
1. ความเหมาะสมของการใช้สี	-	2	1	-	-	11	3.67	0.58	มาก
2. ความเหมาะสมของรูปแบบตัวอักษร	2	-	1	-	-	13	4.33	1.15	มาก
3. ความเหมาะสมของขนาดตัวอักษร	-	3	-	-	-	12	4.00	0.00	มาก
4. ความเหมาะสมของสีตัวอักษร	1	2	-	-	-	13	4.33	0.58	มาก
5. ความเหมาะสมขององค์ประกอบกราฟิก	1	1	1	-	-	12	4.00	1.00	มาก
6. การออกแบบกราฟิกมีความสวยงาม	2	1	-	-	-	14	4.67	0.58	มากที่สุด
7. เนื้อหาบทเรียนน่าสนใจและดึงดูดต่อการเรียนรู้	2	1	-	-	-	14	4.67	0.58	มากที่สุด
รวม							4.24	0.64	มาก
ค่าเฉลี่ยรวมทั้งหมด							4.22	0.39	มาก

จากตารางที่ 1 ผลการประเมินประสิทธิภาพสื่อพบว่าประเมินมีระดับความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.22 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.39 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเนื้อหาที่น่าสนใจมีคุณภาพดี และเหมาะสมกับการนำไปใช้ในการเรียนรู้ โดยพิจารณารายละเอียดพบว่าด้านเนื้อหาที่มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.2 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.85 หากพิจารณารายละเอียดพบว่า ด้านความถูกต้องของเนื้อหา ได้รับค่าเฉลี่ยสูงที่สุดอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการให้ข้อมูลที่ถูกต้องและชัดเจน ส่วนหัวข้อที่ได้คะแนนต่ำ

ที่สุดคือ เนื้อหาเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย แม้อยู่ในระดับมากแต่มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานสูงกว่าหัวข้ออื่น แสดงให้เห็นว่าผู้ประเมินมีความเห็นแตกต่างกันในบางส่วน ในด้านคุณภาพของสื่อ ผลการประเมินโดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.24 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.64 หากพิจารณารายละเอียดพบว่า การออกแบบกราฟิกที่สวยงาม และเนื้อหาที่ดึงดูดความสนใจของผู้เรียน ทั้งสองหัวข้อนี้ได้รับค่าเฉลี่ยสูงที่สุดแสดงให้เห็นว่าสื่อมีความน่าสนใจ สามารถกระตุ้นการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี ส่วนหัวข้อที่ได้คะแนนต่ำที่สุดคือ ความเหมาะสมของการใช้สีโดยสรุป เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยรวมทั้งหมดอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.22 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.39 แสดงให้เห็นว่าสื่อที่พัฒนาขึ้นได้รับการตอบรับอยู่ในระดับมากมีแนวโน้มที่ดีในการนำไปใช้ในการส่งเสริมการเรียนรู้ได้

2. ผลเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนก่อนเรียนและหลังเรียนโดยจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานโดยสื่อโมชันอินโฟกราฟิกร่วมกับการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น ดังตารางที่ 2 ตารางผลเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ตารางที่ 2 ผลเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนโดยจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานโดยสื่อโมชันอินโฟกราฟิกร่วมกับการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น

การทดสอบ	$\bar{x}$	S.D.	d	S.D.	t	p
ก่อนเรียน	4.29	1.84	3.61	1.45	13.17 *	<.005
หลังเรียน	7.89	1.17				

จากตารางที่ 2 ผู้เรียนที่เรียนด้วยการเรียนรู้แบบผสมผสานโดยสื่อโมชันอินโฟกราฟิกร่วมกับการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนที่ในทุกหัวข้อภาพรวมคะแนนประเมินเฉลี่ยอยู่ที่ ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้งานโดยใช้ 5 ระดับ ตามแนวคิดของเบสท์

	รายการ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
ด้านครูผู้สอน				
1	ครูชี้แจงกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือให้นักเรียนเข้าใจอย่างชัดเจน	4.11	0.96	มาก
2	ครูให้คำแนะนำ ดูแลนักเรียนในการเรียนรู้อย่างทั่วถึง	4.32	0.86	มาก
3	ครูส่งเสริมให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้	3.86	1.08	มาก
รวม		4.10	0.98	มากที่สุด

	รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
ด้านเนื้อหา				
4	ความยากของเนื้อหาเหมาะสมกับความสามารถของนักเรียน	4.11	0.88	มาก
5	เนื้อหา ภาษา รูปแบบตรงกับความต้องการของนักเรียน	3.89	1.03	มาก
6	เนื้อหาเรียงลำดับจากง่ายไปสู่ยาก	3.96	1.32	มาก
7	การจัดเนื้อหาเหมาะสมกับเวลาเรียน	3.93	1.33	มาก
รวม		3.97	1.14	มาก
ด้านการประเมินผล				
8	มีการประเมินผลสัมฤทธิ์ในการเรียนรู้	3.96	1.04	มาก
9	มีการประเมินพฤติกรรมการทำงานร่วมกันของนักเรียน	4.11	1.07	มาก
10	การประเมินผลครอบคลุมเนื้อหาที่เรียน	4.11	1.17	มาก
รวม		4.06	1.08	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่า ผู้เรียนที่เรียนมีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ลำดับแรกคือลำดับที่ 1 ด้านครูผู้สอน มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.10 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.98 แปลความหมายอยู่ในระดับมาก ลำดับที่ 2 ด้านการประเมินผล มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.06 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.08 แปลความหมายอยู่ในระดับมาก และลำดับที่ 3 ด้านเนื้อหา มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.97 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.14 แปลความหมายอยู่ในระดับมาก

อภิปรายผล

ผลการวิจัยเรื่องการพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานโดยสื่อโมชันอินโฟกราฟิก ร่วมกับการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5Es) ในการเรียนรู้การเขียนโปรแกรมด้วยภาษาไพทอน สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. ผลการพัฒนาสื่อโมชันอินโฟกราฟิกเรื่องการเขียนโปรแกรมไพทอนเบื้องต้น สำหรับการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานร่วมกับเทคนิคการสอนแบบ 5Es ได้รับการประเมินคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน มีค่าเฉลี่ยด้านเนื้อหา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.2 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.854 และด้านคุณภาพของสื่อ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.24 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.64 มีค่าเฉลี่ยโดยรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.22 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.39 และโดยภาพรวมความพึงพอใจอยู่ในระดับมากแสดงให้เห็นว่าสื่อที่พัฒนาขึ้นมีคุณภาพดีทั้งในด้านเนื้อหาและการนำเสนอ ด้วยค่าเฉลี่ยที่อยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าสื่อมีความถูกต้อง ครบถ้วน เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย อีกทั้งค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ไม่สูงมาก บ่งชี้ถึงความเห็นที่สอดคล้องกันของผู้เชี่ยวชาญในการประเมิน ซึ่งสอดคล้องกับผลวิจัย

ของนันทวรรณ ทองแดง และราตรี สุภาเอื้อง (2565) ที่ทำการพัฒนาสื่อโมชันกราฟิกร่วมกับการสอนแบบสร้างสรรค์เป็นพื้นฐานเรื่อง เทคโนโลยีเปลี่ยนโลก สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลพบว่าสามารถนำไปใช้งานได้อย่างเหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่าง สามารถนำไปใช้งานได้

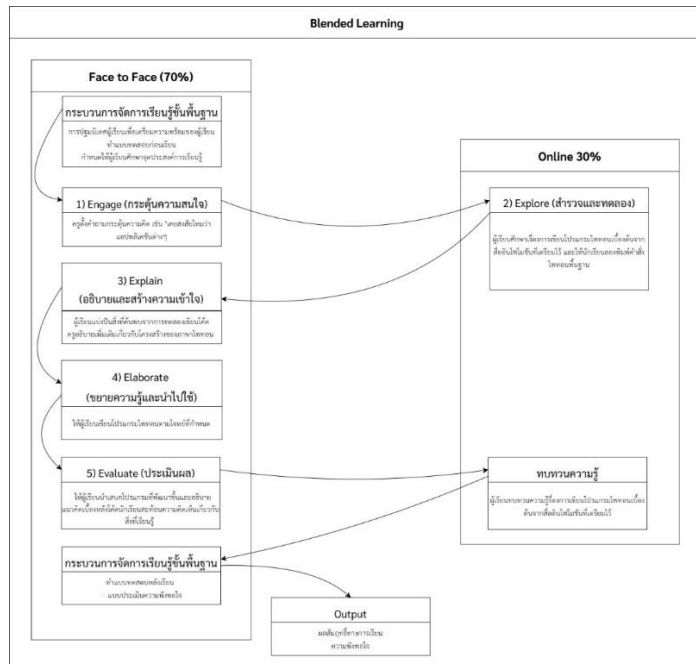
2. ผลเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนก่อนเรียนและหลังเรียนพบว่าแบบทดสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 แสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้โดยนำเอาสื่อโมชันอินโฟกราฟิกมาช่วยในการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานกันระหว่างการเรียนการสอนแบบปกติ และการใช้อินโฟกราฟิกเพื่อทบทวนความรู้สามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้นได้ ผู้เรียนสามารถทบทวนความรู้ได้ตลอดเวลา ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของภณทิรา กันหาไชย และ จินตวิร์ คล้ายสังข์(2563) ที่ทำการศึกษาค้นคว้าผลการพัฒนากระบวนการเรียนกลับด้านแบบ 5E ร่วมกับกระบวนการออกแบบอินโฟกราฟิกเพื่อส่งเสริมทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และการรู้ทางทักษะสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่าผู้เรียนที่เรียนด้วยสื่อโมชันอินโฟกราฟิกมีผลแบบทดสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

3. ศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนที่พบว่าภาพรวมในทุกหัวข้อคะแนนประเมินเฉลี่ยอยู่ที่ 4.06 อยู่ในระดับพึงพอใจมาก แสดงให้เห็นว่าผู้เรียนมีทัศนคติที่ดีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่นำเสนอ โดยสื่อโมชันอินโฟกราฟิกช่วยในการสร้างความสนใจและทำให้เนื้อหาที่มีความซับซ้อนเข้าใจง่ายขึ้น และเทคนิคการสอนแบบ 5Es ช่วยเสริมกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนให้มีความเป็นระบบ มีการคิดวิเคราะห์ และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับชยามร กลัดทรัพย์ (2563) ที่ทำการศึกษา การใช้โมชันอินโฟกราฟิกร่วมกับการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน เรื่อง ภูมิศาสตร์ที่มีผลต่อความสามารถในการคิดวิเคราะห์และความสามารถในการทำงานร่วมกันของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนนาวิวิทยา ราชบุรี ที่มีผลการประเมินความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

องค์ความรู้ใหม่

งานวิจัยนี้ได้ออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนตามแนวคิดการเรียนรู้แบบผสมผสาน ประกอบด้วยการเรียนรู้ในชั้นเรียนและการทบทวนการเรียนรู้ผ่านสื่อโมชันอินโฟกราฟิก ร่วมกับการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น ซึ่งมีขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ดังนี้ 1) กระตุ้นความสนใจ 2) สำรวจและทดลอง 3) อธิบายและสร้างความเข้าใจ 4) ขยายความรู้และนำไปใช้ 5) ประเมินผล การจัดการเรียนการสอนตามที่ได้ออกแบบไว้ได้สร้างองค์ความรู้ใหม่ดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่ที่ได้รับ

จากภาพที่ 1 จะพบว่า การนำเอาการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานร่วมกับสื่อโมชันอินโฟกราฟิกและเทคนิค 5Es ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เชิงลึกมีความเข้าใจแนวคิดเชิงคำนวณ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการเขียนโปรแกรมได้จริงและสามารถสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้สรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานโดยสื่อโมชันอินโฟกราฟิก ร่วมกับการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้นตอน ทำให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาการเรียนรู้ได้มาก รวมไปถึงเมื่อสามารถทบทวนบทเรียนที่ได้เรียนรู้ไปแล้วอีกครั้งผ่านสื่อโมชันอินโฟกราฟิกที่เข้าใจได้ง่ายทำให้ได้ผลดีมากชิ้น ส่วนข้อเสนอแนะในการวิจัย ประกอบด้วย 1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ ผู้วิจัยควรมีการศึกษาเจตคติต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนที่มีต่อสื่อโมชันอินโฟกราฟิกก่อนนำไปใช้เพราะผู้เรียนแต่ละบุคคลมีรูปแบบการเรียนรู้ที่ไม่เหมือนกัน 2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป นอกเหนือจากการวัดความรู้ของผู้เรียนผู้สอนควรมีการวัดถึงคุณภาพของผลงานของผู้เรียนผ่านเกณฑ์ของรูบรีคสกอ์

เอกสารอ้างอิง

- ชยามร กลัดทรัพย์. (2563). ผลการใช้โมชันอินโฟกราฟิกร่วมกับการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน เรื่อง ภูมิศาสตร์ที่มีผลต่อความสามารถในการคิดวิเคราะห์และความสามารถในการทำงานร่วมกันของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนนารีวิทยา ราชบุรี. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ธนกร สายปัญญา. (2565). แขนงบอทสำหรับการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน เพื่อพัฒนาการออกแบบอินโฟกราฟิก. วารสารวิชาการครุศาสตร์อุตสาหกรรม พระจอมเกล้าพระนครเหนือ, 13(3), 125-134.
- นันทวรรณ ทองแดง และราตรี สุภาเฮียง. (2565). การพัฒนาสื่อโมชันกราฟิก (Motion graphic) ร่วมกับการสอนแบบสร้างสรรค์เป็นพื้นฐาน (Creativity Based Learning: CBL) เรื่อง เทคโนโลยีเปลี่ยนโลก สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนแก่นนครวิทยาลัย.วารสารวิจัยและพัฒนานาอนุภูมิภาคกลุ่มน้ำโขง, 2(1), 40-51.
- นุชิตา ไวยานนท์. (2567). การพัฒนาทักษะฝีมือแรงงานขั้นสูงในประเทศไทย. เรียกใช้เมื่อ 5 มกราคม 2568 จาก <https://prt.parliament.go.th/server/api/core>.
- พัชรา พลเยี่ยม และจิตราภรณ์ วงศ์คำจันทร์. (2566).การพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับเทคนิคการใช้คำถามระดับสูงเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 18(3), 281-291.
- ภณจิรา กัณหาไชย และ จินตวิทย์ คล้ายสังข์. (2563).การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้กลับด้านแบบ 5E ร่วมกับกระบวนการออกแบบอินโฟกราฟิกเพื่อส่งเสริมทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และการรู้ทางทักษะสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น. Journal of Information and Learning, 31(3), 25-36.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560).แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579. เรียกใช้เมื่อ 15 ธันวาคม 2567 จาก <https://backoffice.onec.go.th>.
- สายสุนีย์ เจริญสุข. (2557). การพัฒนาการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการคิดแก้ปัญหา จากกรณีตัวอย่าง รายวิชาการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ 1. EAU Heritage Journal, 8(1), 112-122.

การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐานร่วมกับไมโครเลิร์นนิ่ง
เรื่องการรักษาดุลยภาพของร่างกายมนุษย์ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการ
คิดเชิงมนทัศน์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4*

THE DEVELOPMENT OF MODEL-BASED LEARNING ACTIVITIES COMBINED
WITH MICROLEARNING ON HUMAN HOMEOSTASIS TO ENHANCE
CONCEPTUAL THINKING SKILLS FOR 10TH GRADE STUDENTS.

นัทชา วัชรพัฒนกุล¹ และ วาริรัตน์ แก้วอุไร²

Natcha Watcharapattanakul¹ and Wareerat Kaewurai²

¹⁻² มหาวิทยาลัยนเรศวร

¹⁻²Naresuan University, Thailand

¹Corresponding Author's Email: Natchawa66@nu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างและหาประสิทธิภาพกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐานร่วมกับไมโครเลิร์นนิ่ง เรื่องการรักษาดุลยภาพของร่างกายมนุษย์ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดเชิงมนทัศน์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ตามเกณฑ์ 75/75 2) เพื่อใช้และศึกษาผลการใช้กิจกรรมการเรียนรู้และ 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อการพัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 30 คน โรงเรียนนวมินทราชูทิศ พายัพ ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ กิจกรรมการเรียนรู้, แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐานร่วมกับไมโครเลิร์นนิ่ง, แบบวัดความสามารถในการคิดเชิงมนทัศน์ และแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสถิติ t-test ผลวิจัยพบว่า กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐานร่วมกับไมโครเลิร์นนิ่ง มี 4 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 ขั้นสร้างแบบจำลองร่วมกับไมโครเลิร์นนิ่ง ขั้นที่ 2 ขั้นประเมินแบบจำลอง ขั้นที่ 3 ขั้นปรับปรุงแบบจำลอง และขั้นที่ 4 ขั้นขยายแบบจำลอง ซึ่งมีผลการประเมินความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีประสิทธิภาพเท่ากับ 75.33/77.78 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่ได้กำหนดไว้ ผลการใช้และศึกษาผลการใช้กิจกรรมการเรียนรู้พบว่า มีความสามารถในการคิดเชิงมนทัศน์ที่เพิ่มสูงขึ้น โดยมีมนทัศน์ที่สบูรณ์เพิ่มขึ้นมีผลต่างถึงร้อยละ 84.41 มีมนทัศน์ที่ไม่สบูรณ์และมนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนโดยเฉพาะความเข้าใจผิดลดลงถึงร้อยละ 67.30 และผลการเปรียบเทียบ

* Received 22 May 2025; Revised 2 June 2025; Accepted 16 June 2025

ความสามารถในการคิดเชิงมนทัศน์ พบว่าหลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ สูงกว่าก่อนเรียนอย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ และ ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียน ที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้มีระดับความพึงพอใจ มาก

คำสำคัญ: กิจกรรมการเรียนรู้, การคิดเชิงมนทัศน์, การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ แบบจำลองเป็นฐาน, ไมโครเลิร์นนิ่ง

Abstract

This study aimed to (1) develop and evaluate the effectiveness of a model-based learning activities integrated with microlearning on the topic of Human Homeostasis to enhance Conceptual Thinking Skills to enhance Grade 10 students' conceptual thinking ability, with an effectiveness criterion set or 75/75 (2) implement and investigate of using the developed learning activities outcomes and (3) to study the satisfaction the developed learning activities. The participants consisted of 30 Grade 10 students from Navamindarajudis Phayap School, selected through purposive sampling during the second semester of the 2024 academic year. They were selected using purposive sampling. The research instrument was a model-based learning activity integrated with microlearning. Data were analyzed using mean a conceptual thinking ability test, and a satisfaction questionnaire. Data were analyzed using mean, standard deviation, and t-test. The developed instructional model comprised four stages (1) Generation with microlearning, (2) Evaluation (3) Modification and (4) Elaboration. The model's overall appropriateness was rated at the highest level and its effectiveness was 75.33/77.78, meeting the predetermined criterion. The results revealed a significant increase in students' conceptual thinking ability significantly improved in The percentage of Complete Understanding (Cu) by 84.41% while Understanding (Pu), Specific Misconception (Ps) and No Understanding (No) decreased by 67.30%. The comparison of pre-test and post-test scores showed a statistically significant improvement at the .05 level supporting the research hypothesis. Additionally students satisfaction with the learning activity was found to be high in all three dimensions input process and outcome yielding an overall satisfaction

Keywords: Learning Activities, Conceptual Thinking Skills, Model-Based Learning, Microlearning.

บทนำ

ปัจจุบันวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมีความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ถือเป็นเรื่องที่สำคัญมาก เพราะในการดำรงชีวิตของคนเรานั้นจำเป็นที่จะต้องอาศัยความรู้ทางวิทยาศาสตร์ ที่จะช่วยพัฒนาบุคคลในด้านความคิด ทักษะในการหาความรู้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560, น. 92) คุณลักษณะที่สำคัญของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ควรเป็นผู้ที่คิดเป็น และสามารถนำทักษะมาใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน เป็นไปอย่างมีเหตุผล เมื่อพบปัญหาที่สามารถแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง ซึ่งการคิดเชิงมโนทัศน์ Conceptual thinking นับเป็นอีกหนึ่งทักษะทางความคิดที่มีความจำเป็นต่อผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 เพราะการคิดเชิงมโนทัศน์เป็นการพัฒนาความสามารถทางสติปัญญาของผู้เรียน ในการประสานเชื่อมโยงข้อมูล เกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งให้เป็นระบบ (อิทธิเดช น้อยไม้, 2555, น.2)

วิชาชีววิทยาเป็นวิชาที่ไม่จำเป็นต้องท่องจำในตำราทั้งหมดอาจใช้รูปแบบการแยกเป็นหมวดหมู่ เรียงลำดับจากส่วนใหญ่ไปส่วนย่อย จำแนกเป็นลำดับขั้นตอน ดังนั้นครูผู้สอนจึงต้องหาแนวทางในการจัดการเรียนรู้ให้เป็นเรื่องสนุก และสามารถพัฒนาศักยภาพของมนุษย์ได้อย่างเต็มความสามารถ การใช้สื่อการสอนที่เหมาะสมแก่การเรียนรู้ของผู้เรียน อย่างไรก็ตามเนื้อหาสาระของวิชาชีววิทยาก็ไม่แตกต่างจากวิชาอื่น ๆ มากนัก บางเนื้อหาเป็นนามธรรมเข้าใจได้ยากและมีความซับซ้อน เนื่องจากในบางเนื้อหาไม่สามารถจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติได้ หรือให้นักเรียนเกิดจินตนาการในสิ่งที่เป็นนามธรรมให้เป็นรูปธรรมด้วยตนเองจนทำให้เกิดความเข้าใจในเนื้อหาที่เรียนได้ (อัครชัย รัตนศิลป์, 2548, น.1)

ปัจจุบันการเรียนรู้รูปแบบใหม่ได้ถูกพัฒนาอย่างต่อเนื่องไปพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี เนื่องจากรายวิชาชีววิทยามีส่วนที่เป็นมโนทัศน์อันซับซ้อน ดังนั้นการจัดการเรียนรู้ที่จะส่งเสริมการคิดเชิงมโนทัศน์ของนักเรียนในการทำกิจกรรม โดยการใช้สื่อต่าง ๆ การให้ความรู้ในหลักการแนวทางการฝึกปฏิบัติ และการประยุกต์ใช้การคิดอย่างเป็นมโนทัศน์สู่การเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติและพัฒนาตนเองหนึ่งในแนวทางที่มีศักยภาพในการส่งเสริมการคิดเชิงมโนทัศน์ คือการใช้ "แบบจำลองเป็นฐาน" (Model-based Learning) และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จะต้องมีความรวดเร็ว เนื้อหากระชับเข้าใจง่ายนั่นคือ การเรียนรู้แบบไมโครเลิร์นนิง ถือเป็นทางเลือกใหม่ที่เหมาะสมต่อการเรียนรู้ในยุคปัจจุบัน มีเนื้อหากระชับ ออกแบบมาเพื่อตอบสนองผลการเรียนรู้ ที่เน้นเฉพาะเรื่อง (Asha Pandey, 2016) อีกทั้งสามารถนำเข้าไปอยู่ในรูปแบบของโซเชียลมีเดีย ที่สามารถตอบสนองสิ่งที่ต้องการได้ทันทีผ่านสมาร์ตโฟนบนแอปพลิเคชัน

จากความสำเร็จและสภาพปัญหาที่ได้กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยเห็นว่าความสามารถในการคิดเชิงมโนทัศน์มีความสำคัญต่อชีวิตการดำรงชีวิต และเป็นสมรรถนะที่สำคัญต่อการเรียนรู้ทั้งนี้รายวิชาชีววิทยาส่วนใหญ่เป็นนามธรรมหรือทฤษฎี การใช้แบบจำลองเป็นฐานร่วมกับไมโครเลิร์นนิ่งให้กับผู้เรียน ในด้านการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้ครูผู้สอนมีการพัฒนาตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพและเพื่อประโยชน์สูงสุดที่ผู้เรียนพึงจะได้รับ ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์จึงนำมาสู่การศึกษาวิจัยครั้งนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐานร่วมกับไมโครเลิร์นนิ่ง เรื่องการรักษาคุณภาพของร่างกายมนุษย์ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดเชิงมโนทัศน์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ตามเกณฑ์ 75/75
2. เพื่อใช้และศึกษาผลการใช้กิจกรรมการเรียนรู้
  - 2.1 ศึกษาความสามารถในการคิดเชิงมโนทัศน์ ก่อนและหลังเรียน
  - 2.2 เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการคิดเชิงมโนทัศน์ ก่อนและหลังเรียน
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้

สมมติฐานการวิจัย

1. นักเรียนมีความสามารถในการคิดเชิงมโนทัศน์ ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 75 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐานร่วมกับไมโครเลิร์นนิ่ง
2. นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนนวมินทราชูทิศ พายัพ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/1 โรงเรียนนวมินทราชูทิศ พายัพ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 30 คน โดยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 สร้างและหาประสิทธิภาพกิจกรรมการเรียนรู้ตามเกณฑ์ 75/75

1. กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐาน ร่วมกับไมโครเลิร์นนิ่ง เรื่องการรักษาคุณภาพของร่างกายมนุษย์
2. แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จำนวน 5 แผน เวลา 10 ชั่วโมง
3. แบบประเมินความเหมาะสมของกิจกรรมและแผนการจัดการเรียนรู้

ขั้นตอนที่ 2 การทดลองใช้กิจกรรมการเรียนรู้

แบบวัดความสามารถในการคิดเชิงนิทัศน์ เป็นแบบทดสอบรูปแบบ two-tier-test หากคุณภาพเครื่องมือโดยนำแบบวัดความสามารถในการคิดเชิงนิทัศน์เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจให้คะแนนคุณภาพด้านความตรงเชิงเนื้อหาและตรวจสอบหาค่าดัชนี ความสอดคล้อง (IOC) ซึ่งมีค่าดัชนีความสอดคล้อง ระหว่าง 0.60 - 1.00

ขั้นตอนที่ 3 ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียน

ความพึงพอใจที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต หากคุณภาพเครื่องมือ โดยนำแบบสอบถามความพึงพอใจเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจให้คะแนนคุณภาพด้านความตรงเชิงเนื้อหาและตรวจสอบหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ซึ่งมีค่าดัชนีความสอดคล้อง ระหว่าง 0.60 - 1.00

3. การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

3.1 กิจกรรมและแผนการจัดการเรียนรู้

1. ศึกษามาตรฐานการเรียนรู้ตัวชี้วัด สาระการเรียนรู้ ขอบข่ายเนื้อหา ตามหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ฉบับปรับปรุงพุทธศักราช 2560

2. วิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด สาระการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ และเวลา เรียน สาระที่ 1 วิทยาศาสตร์ชีวภาพ มาตรฐาน ว1.2

3. ดำเนินการสร้างกิจกรรม 4 ขั้นตอนและแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้

4. นำกิจกรรมและแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้น เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและ ผู้เชี่ยวชาญเพื่อประเมินความถูกต้องของเนื้อหาสาระ ความเหมาะสมโดยใช้มาตราส่วนแบบ มาตรฐานประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert) 5 ระดับ ผลรวมเฉลี่ยของ แผนการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมระดับภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

5. ปรับปรุงในส่วนที่มีข้อบกพร่องตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้ได้แผนการ จัดการเรียนรู้ที่มีความเหมาะสม ชัดเจน และครอบคลุมมากขึ้น

6. นำกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ที่ปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ไปทดลองใช้ (Try Out) จำนวน 9 คน โดยจำแนกเป็นนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์รายวิชาชีววิทยา สูง ปานกลาง และต่ำกว่าปานกลาง อย่างละ 3 คนจากนั้นทำวิเคราะห์และนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้

7. จัดทำกิจกรรมและแผนการจัดการเรียนรู้ ฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง ต่อไป

3.2 แบบวัดความสามารถในการคิดเชิงนิทัศน์

แบบวัดความสามารถในการคิดเชิงนิทัศน์ เรื่อง การรักษาคุณภาพของน้ำใน ร่างกาย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เป็นแบบทดสอบรูปแบบ two-tier-test มี ขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพดังนี้

1. ศึกษาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2560 กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เรื่อง การรักษาดุลยภาพของร่างกายมนุษย์
2. วิเคราะห์เนื้อหา จุดประสงค์การเรียนรู้จากหลักสูตรสถานศึกษา
3. กำหนดเกณฑ์ให้คะแนนผู้วิจัยได้เลือกใช้วิธีวัดมโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์ตามรูปแบบของ สูดาร์ตัน เกียรติจรุงพันธ์ (2559)
4. ทำการตรวจหาความตรงตามเนื้อหา โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน แล้วนำผลที่ได้มาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) นำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ หรือตัดทิ้ง
5. นำแบบทดสอบ ที่ผ่านการตรวจแก้ไขแล้ว เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและคณะกรรมการตรวจพิจารณาอีกครั้ง จากนั้นนำมาทดสอบกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เคยเรียนเรื่อง การรักษาดุลยภาพของร่างกายมนุษย์ แล้ว เพื่อหาค่าความยากง่าย และค่าอำนาจจำแนกตามเกณฑ์ 0.20 – 0.80 และมีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไปที่ครอบคลุมจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ต้องการวัด
6. นำแบบทดสอบที่คัดเลือกแล้ว ไปทดสอบกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างและเคยเรียน เรื่องการรักษาดุลยภาพของร่างกายมนุษย์ มาแล้ว นำมาตรวจให้คะแนน ตามเกณฑ์หาความเชื่อมั่น
7. นำแบบทดสอบที่ผ่านการตรวจและแก้ไขไปทดสอบกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง

3.3 แบบสอบถามความพึงพอใจ

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจ
2. สร้างแบบสอบถามความพึงพอใจ จำนวน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต รูปแบบการวัดเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale)
3. นำแบบสอบถามความพึงพอใจเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อปรับแก้ไข และเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาและประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแต่ละข้อคำถาม ซึ่งค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.60 - 1.00
4. นำแบบสอบถามความพึงพอใจที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปใช้กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ชี้แจงจุดประสงค์ขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรม และวิธีการวัดและประเมินผล นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียนด้วยแบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดเชิงมโนทัศน์ จำนวน 20 ข้อ จากนั้นตรวจให้คะแนนและบันทึกไว้ ดำเนินการทดลองตามกิจกรรมและแผนการจัดการเรียนรู้ นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียน และแบบสอบถามความพึงพอใจที่มี

ต่อการจัดกิจกรรมนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐาน สรุปและอภิปรายผล

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ศึกษาความสามารถการคิดเชิงมนทัศน์ตามรูปแบบของ สุดารัตน์ เกียรติจรุงพันธ์ (2559) ซึ่งได้กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนไว้ ดังนี้

มนทัศน์ที่สมบูรณ์ (Complete Understanding: Cu) หมายถึง คำตอบถูก และให้เหตุผลครบทุกองค์ประกอบที่สำคัญของแต่ละมนทัศน์ ให้ 3 คะแนน

มนทัศน์ที่ไม่สมบูรณ์ (Partial Understanding: Pu) หมายถึง คำตอบถูก และให้เหตุผลถูกต้องแต่ขาดองค์ประกอบบางส่วนที่สำคัญของแต่ละมนทัศน์ ให้ 2 คะแนน

มนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน (Specific Misconception: Ps) หมายถึง คำตอบถูก แต่การให้เหตุผลอธิบายมีบางส่วน ถูกต้องและบางส่วนไม่ถูกต้อง ให้ 1 คะแนน

ความเข้าใจผิด (No Understanding: No) หมายถึง คำตอบถูกหรือผิด แต่การให้เหตุผลไม่ถูกต้อง หรือไม่ตอบคำถามให้ 0 คะแนน

2. เปรียบเทียบความสามารถการคิดเชิงมนทัศน์โดยทำการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3. ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ โดยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ ค่าเฉลี่ย ซึ่งใช้เกณฑ์การให้คะแนน เป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ผลการวิจัย

1. ผลการสร้างและหาประสิทธิภาพกิจกรรมการเรียนรู้ ตามเกณฑ์ 75/75 ประกอบด้วย

1.1 ผลการสร้างกิจกรรมพบว่าการจัดการเรียนรู้ประกอบไปด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นสร้างแบบจำลอง (Generation) ร่วมกับไมโครเลิร์นนิ่ง

ขั้นที่ 2 ขั้นประเมินแบบจำลอง (Evaluation)

ขั้นที่ 3 ขั้นปรับปรุงแบบจำลอง (Modification)

ขั้นที่ 4 ขั้นขยายแบบจำลอง (Elaboration)

1.2 ผลการประเมินความเหมาะสมของกิจกรรมการ โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน พบว่า ความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้ทั้ง 4 ขั้นตอน โดยภาพรวมมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.83$, S.D. = 0.07)

1.3 ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของแผนการจัดการจัดการเรียนรู้ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน โดยภาพรวมมีความเหมาะสมระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.89$, S.D. = 0.12)

1.4 ผลการประเมินประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้ ตามเกณฑ์ 75/75

1.4 1 ผลการนำกิจกรรมการเรียนรู้ ไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างเพื่อหาประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้ มีผลการวิเคราะห์ดังตาราง 1

ตาราง 1 ผลการตรวจสอบประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตามเกณฑ์ 75/75

ครั้งที่	ร้อยละของคะแนนเฉลี่ย ในการทำใบงาน ระหว่างการจัดการเรียนรู้	ร้อยละของคะแนนเฉลี่ย ในการทำใบงาน หลังการจัดการเรียนรู้
กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 1	76.67	77.78
กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 2	74.44	
กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 3	78.89	
กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 4	74.44	
กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 5	72.22	
รวมเฉลี่ยร้อยละ	75.33	77.78
ประสิทธิภาพของกระบวนการ = 75.33 ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ = 77.78		
$E_1/E_2 = 75.33/77.78$		

จากตาราง 1 พบว่า ประสิทธิภาพกระบวนการระหว่างการใช้กิจกรรมการเรียนรู้ และประสิทธิภาพผลลัพธ์หลังการใช้กิจกรรมการเรียนรู้ มีประสิทธิภาพตามเป็นไปตามเกณฑ์ 75/75 ที่ตั้งไว้

2. การใช้และศึกษาผลการใช้กิจกรรมการเรียนรู้

2.1 ผลการศึกษาความสามารถในการคิดเชิงมนทัศน์ ก่อนและหลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้

ตาราง 2 ตารางผลการศึกษาความสามารถในการคิดเชิงมนทัศน์

ความสามารถในการคิดเชิงมนทัศน์เรื่อง การรักษาคุณภาพของร่างกายมนุษย์				
	มนทัศน์ที่ สมบูรณ์ CU	มนทัศน์ที่ ไม่สมบูรณ์ PU	มนทัศน์ ที่คลาดเคลื่อน PS	ความเข้าใจ ผิด NU
มนทัศน์ก่อนเรียน	4.10	9.30	18.30	68.30
มนทัศน์หลังเรียน	88.51	7.32	3.17	1.00
ผลต่าง	84.41	-1.98	-14.59	-67.30

จากตาราง 2 การศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้ความสามารถในการคิดเชิงมนทัศน์ พบว่า หลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ มีลักษณะมนทัศน์ที่สมบูรณ์ CU คิดเป็นร้อยละ

88.51 มโนทัศน์ที่ไม่สมบูรณ์ PU 7.32 คิดเป็นร้อยละ 7.32 มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน PS คิดเป็นร้อยละ 3.17 และ ความเข้าใจผิด NU คิดเป็นร้อยละ 1

2.2 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการคิดเชิงมโนทัศน์

ตาราง 3 แสดงผลการเปรียบเทียบความสามารถในการคิดเชิงมโนทัศน์

การทดสอบ	จำนวน นักเรียน	คะแนน เต็ม	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig.(1-tailed)
ก่อนการจัดการเรียนรู้	30	20	7.63	1.47	19.45*	0.0000
หลังการจัดการเรียนรู้	30	20	14.80	2.59		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

จากตารางที่ 3 พบว่า ความสามารถในการคิดเชิงมโนทัศน์ของนักเรียน พบว่า ความสามารถในการคิดเชิงมโนทัศน์ของนักเรียนหลังเรียน สูงกว่าก่อนเรียนอย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐานร่วมกับโมเดลเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดเชิงมโนทัศน์

ตารางที่ 4 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียน

รายการประเมินความพึงพอใจ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับความ พึงพอใจ
1. ด้านปัจจัยนำเข้า	4.32	0.66	มาก
2. ด้านกระบวนการ	4.35	0.63	มาก
3. ด้านผลผลิต	4.38	0.65	มาก
เฉลี่ยรวม	4.43	0.64	มาก

จากตาราง 4 พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียน ที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้มีระดับความพึงพอใจมาก เท่ากับ ($\bar{X}$ 4.43, S.D. 0.64)

อภิปรายผล

1. จากผลการสร้างและหาประสิทธิภาพกิจกรรมการเรียนรู้พบว่า ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเหมาะสมขององค์ประกอบต่าง ๆ ของกิจกรรมการเรียนรู้ มีความเหมาะสมค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ 4.83, S.D. = 0.07) และเมื่อนำไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่ากิจกรรมการเรียนรู้เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด

ไว้ 75/75 ทั้งนี้เนื่องจากผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างกิจกรรมการเรียนรู้ตามลำดับขั้นตอนการสร้างกิจกรรมการเรียนรู้ และได้พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ และอาจารย์ที่ปรึกษา ประกอบกับผู้วิจัยได้ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เสริมสร้างให้นักเรียนสามารถคิดเชิงมนทัศน์ได้ อีกทั้งช่วยให้ผู้เรียนมีการจัดระบบ จัดลำดับความสำคัญของข้อมูล ซึ่งทำนองเดียวกับผลการวิจัยของ ชนาธิป โหตรภวานนท์ (2560) ได้ทำการศึกษาแนวทางในการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐานเพื่อพัฒนาการคิดอย่างเป็นมนทัศน์ และผลการพัฒนาการคิดอย่างเป็นมนทัศน์ภายหลังการ จัดการเรียนรู้พบว่า แนวทางการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐาน เริ่มจากการทำความเข้าใจและระบอบองค์ประกอบผ่านการสังเกตสื่อที่ครูกำหนดโดยผลการพัฒนาการคิดอย่างเป็นมนทัศน์ในด้านการระบอบองค์ประกอบและความสัมพันธ์ในระดับชีวภาพเดียวกัน ได้ดีมาก การเชื่อมโยงความสัมพันธ์ต่างระดับทางชีวภาพและการอธิบายปรากฏการณ์ทางชีววิทยา ด้วยแบบจำลองอยู่ในระดับดี

2. ผลการใช้และศึกษาผลการใช้กิจกรรมการเรียนรู้พบว่า 2.1 การศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดเชิงมนทัศน์หลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ มีความสามารถในการคิดเชิงมนทัศน์โดยมีลักษณะมนทัศน์ที่สมบูรณ์ CU คิดเป็นร้อยละ 88.51 มโนทัศน์ที่ไม่สมบูรณ์ PU 7.32 คิดเป็นร้อยละ 7.32 มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน PS คิดเป็นร้อยละ 3.17 และ ความเข้าใจผิด NU คิดเป็นร้อยละ 1 สะท้อนให้เห็นว่านักเรียนมีความสามารถในการคิดเชิง มโนทัศน์ ที่เพิ่มสูงขึ้นที่ได้ผลเช่นนี้อันเนื่องมาจากนักเรียนได้มีการพัฒนาองค์ความรู้ มีความเข้าใจในเนื้อหา ความสามารถทางสมองในการประสานความสัมพันธ์ของข้อมูลทั้งหมดที่เป็นองค์ประกอบของสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือเรื่องใดเรื่องหนึ่งได้อย่างชัดเจน โดยมีการจัดระบบจัดลำดับความสำคัญของข้อมูล เพื่อสร้างความคิดรวบยอดเป็นข้อสรุปของเนื้อหาได้อย่างมีเหตุมีผล 2.2 จากผลการเปรียบเทียบความสามารถในการคิดเชิงมนทัศน์พบว่ามีความสามารถในการคิดเชิงมนทัศน์หลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ สูงกว่าก่อนเรียน อย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เหตุเพราะจากกิจกรรมการเรียนรู้ ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นช่วยให้ผู้เรียนเกิดความสามารถในการคิดเชิงมนทัศน์ จากการจัดกิจกรรมโดยเฉพาะขั้นที่ 1 ขั้นสร้างแบบจำลอง (Generation) ร่วมกับไมโครเลิร์นนิ่งเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสร้างแบบจำลองทางความคิดของตนเอง โดยครูจะทำหน้าที่กระตุ้นและสร้างความสนใจให้ผู้เรียนด้วยคำถาม และใช้สื่อไมโครเลิร์นนิ่งจาก Line official BiologyKruCrem เพื่อให้ผู้เรียนสังเกตและสร้างแบบจำลองทางความคิดที่เกิดจากความรู้เดิม หรือสื่อไมโครเลิร์นนิ่ง สำหรับใช้อธิบายเชื่อมโยงเนื้อหาเพื่อให้ความเข้าใจและแก้ไขปัญหาได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ฮามิต๊ะ มุสอ (2555) ซึ่งกล่าวว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ แบบจำลองเป็นฐาน เน้นให้ผู้เรียนมีการลงมือปฏิบัติจริง ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างหลักฐานเชิงประจักษ์ ส่งผลให้นักเรียนสามารถเชื่อมโยงเนื้อหาแต่ละระดับ

3. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้ อยู่ระดับมาก ทั้ง 3 ด้าน ด้านปัจจัยนำเข้าช่วยให้แสดงความคิดเห็น มีความสนใจ และเกิดความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ ด้านกระบวนการช่วยให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาได้ง่าย มีส่วนร่วมในการเรียน และพัฒนาทักษะทางสังคม และด้านผลผลิตนักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง เข้าใจเนื้อหาได้ภายในเวลาสั้น เข้าถึงเนื้อหาได้รวดเร็ว และนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตรประจำวันได้ ทั้งนี้เนื่องจากการใช้แบบจำลองเป็นฐานร่วมกับ ไมโครเลิร์นนิ่ง ที่นำมาใช้มีจุดประสงค์การเรียนรู้ที่เฉพาะ เนื้อหาสั้นกระชับ ง่ายต่อการเรียนรู้ มีคำถาม มีสื่อเพื่อช่วยกระตุ้นการคิดหาคำตอบซึ่งสอดคล้องกับ Asha Pandey, 2016

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ผลจากการศึกษาค้นคว้าและพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐานร่วมกับไมโครเลิร์นนิ่ง เรื่องการรักษาคุณภาพของมนุษย์ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดเชิงมนทัศน์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่า 1. ผลการสร้างและหาประสิทธิภาพกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐาน เป็นไปตามเกณฑ์ 75/75 2. ผลการใช้และศึกษาผลการใช้กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐานร่วมกับไมโครเลิร์นนิ่ง เรื่อง การรักษาคุณภาพของร่างกายมนุษย์ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดเชิงมนทัศน์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 2.1 ผลของการจัดการเรียนรู้ความสามารถในการคิดเชิงมนทัศน์ที่ได้รับ การจัดการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ ทั้ง 5 กิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า หลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ มีความสามารถในการคิดเชิงมนทัศน์โดยมีลักษณะมนทัศน์ที่สมบูรณ์ CU คิดเป็นร้อยละ 88.51 มโนทัศน์ที่ไม่สมบูรณ์ PU 7.32 คิดเป็นร้อยละ 7.32 มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน PS คิดเป็นร้อยละ 3.17 และ ความเข้าใจผิด NU คิดเป็นร้อยละ 1 สะท้อนให้เห็นว่านักเรียนมีความสามารถในการคิดเชิง มโนทัศน์ ที่เพิ่มสูงขึ้น 2.2 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการคิดเชิงมนทัศน์ พบว่ามีความสามารถในการคิดเชิงมนทัศน์หลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ สูงกว่าก่อนเรียนอย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้มีความพึงพอใจในระดับมาก ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้ 1. จากผลการวิจัยพบว่าขั้นตอนการเลือกการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบจำลองเป็นฐานร่วมกับไมโครเลิร์นนิ่ง ควรศึกษาขั้นตอนกระบวนการของการจัดการเรียนรู้แบบจำลองเป็นฐานจากนักวิจัยหลาย ๆ ท่านเพื่อนำมาสังเคราะห์เป็นการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ในรูปแบบอื่น ๆ 2. การนำไมโครเลิร์นนิ่ง มาร่วมในขั้นตอนของกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐาน ควรศึกษาขั้นตอนให้ชัดเจนเพื่อที่จะส่งเสริมให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นออกมาได้มากที่สุด และ 3. กิจกรรมการเรียนรู้แบบจำลองเป็นฐานร่วมกับไมโครเลิร์นนิ่ง สามารถส่งเสริมความสามารถในการคิดเชิงมนทัศน์ของผู้เรียนได้อย่างถูกต้อง ซึ่งเป็นองค์ความรู้ที่สำคัญที่ควรพัฒนาต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ และ เทคโนโลยี (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2560 กรุงเทพมหานคร: ชุมชนสหกรณ์การเกษตร. ณ์ชฤต เกื้อทาน.(2557). การพัฒนาแบบจำลองความคิดเรื่องพันธะเคมีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐาน. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.
- ชนาธิป โทธรวานนท์. (2560). การพัฒนาการคิดอย่างเป็นระบบสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เรื่อง ระบบประสาทและอวัยวะรับรู้ความรู้สึก โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบจำลองเป็นฐาน. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษามหาบัณฑิต.มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ชาติรี ฝ่ายคำตา และภรทิพย์ สุภัทรชัยวงศ์. (2557). การจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐาน Model-Based Learning. วารสารศึกษาศาสตร์ ปริทัศน์, 29(3), 86-99.
- ปาณิสรา สารไกร (2565). การพัฒนา Microlearning Inquiry Question เรื่องระบบนิเวศเพื่อเสริมสร้างมโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- วรรณชนก เปรมบุญ (2566). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐาน เรื่องระบบภูมิคุ้มกัน เพื่อ ส่งเสริมความสามารถในการคิดเชิงระบบ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- สุดารัตน์ เกียรติเจริญพันธ์. (2559). การศึกษามโนทัศน์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 วิชาชีววิทยาเพิ่มเติม เรื่อง ความหลากหลายทางชีวภาพที่ได้รับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาโทการศึกษา มหาบัณฑิตมหาวิทยาลัยบูรพา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2558). การวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสาเหตุเพื่อพัฒนาสมรรถนะกำลังคนรองรับโลกศตวรรษที่ 21. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการการศึกษา.
- ศยามน อินสะอาด. (2564). การออกแบบโมเดลเรียนรู้ในยุคดิจิทัล. สำนักเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 16(20), 16-31.
- อัครชัย รัตนศิลป์. (2548). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้การสอนวิชาชีววิทยาเรื่องระบบประสาทและอวัยวะรับสัมผัสของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้สิ่งช่วยจัดมโนติล่วงหน้า. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิทยาศาสตร์ศึกษา, มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- อิทธิเดช น้อยไม้. (2555). การจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาโดยใช้ผังกราฟิกเป็นเครื่องมือพัฒนาทักษะการคิด. วารสารศึกษาศาสตร์. 23(2), 11-23.

ฮามีด๊ะ มุสอ. (2555). การพัฒนาแบบจำลองทางความคิด เรื่องกรด-เบส ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐาน. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

Asha Pandey. (2016). Benefits of Microlearning-Based Training. Retrieved May 3, 2019, from <https://elearningindustry.com/10-benefits-microlearning-based-training>.

การพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ผ่านบทเรียน

อิเล็กทรอนิกส์ กลุ่มสาระการเรียนรู้เทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ)

เรื่องโฟลว์ชาร์ต สำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6*

THE DEVELOPMENT OF COOPERATIVE LEARNING MANAGEMENT
USING JIGSAW TECHNIQUE THROUGH E-LEARNING LESSONS IN
TECHNOLOGY (COMPUTING SCIENCE) LEARNING STRAND ON
FLOWCHARTS FOR GRADE 6 STUDENTS.

เอกภูมิ อิมอก¹ และ ชุติตเดช อาศัย²

Ekgapoom Imoak¹ and Chutidet Arsay²

¹⁻² มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

¹⁻² Loei Rajabhat University

Corresponding Author's Email: eakpom.imo@lru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ผ่านบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ เรื่องโฟลว์ชาร์ต และ 2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ผ่านบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ เรื่องโฟลว์ชาร์ต กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเทศบาล 4 บ้านภูบ่อบิด อำเภอเมือง จังหวัดเลย จำนวน 16 คน ได้มาโดยวิธีการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมินคุณภาพบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติทดสอบที

ผลการวิจัยพบว่า 1) ประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานโดยใช้บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ เรื่องโฟลว์ชาร์ต มีค่าเท่ากับ 81.87/83.75 และ 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ผ่านบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ เรื่องโฟลว์ชาร์ต ของผู้เรียนก่อนเรียนและหลังเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: การเรียนรู้แบบร่วมมือ, บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์, เทคนิคจิ๊กซอว์

---

* Received 29 March 2025; Revised 7 April 2025; Accepted 16 June 2025

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the effectiveness of cooperative learning management using the Jigsaw technique through e-learning lessons on flowcharts, and 2) to compare the learning achievement of students learning with cooperative learning management using the Jigsaw technique through e-learning lessons on flowcharts. The sample group consisted of 16 sixth-grade students from Thetsaban 4 Ban Phu Bo Bit School, Mueang District, Loei Province, selected through purposive sampling. The research instruments included an e-learning lesson quality assessment form and a learning achievement test. The statistical methods used in the research were mean, standard deviation, and t-test.

The research results revealed that 1) the effectiveness of blended learning management using e-learning lessons on flowcharts was 81.87/83.75, and 2) there was a statistically significant difference at the .05 level between the pre-test and post-test learning achievement of students who learned with cooperative learning management using the Jigsaw technique through e-learning lessons on flowcharts.

Keywords: Cooperative Learning, E-learning Lessons, Jigsaw Technique

บทนำ

ในยุคดิจิทัลที่เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) แทรกซึมทุกมิติของชีวิต การศึกษาจึงต้องพลิกโฉมเพื่อตอบสนองต่อพลวัตนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562) รายวิชาเทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ) ซึ่งมุ่งเน้นการพัฒนาทักษะการคิด วิเคราะห์ แก้ปัญหา และสร้างสรรค์ จึงเป็นหัวใจสำคัญของการเตรียมเยาวชนสู่ศตวรรษที่ 21 (ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2563) อย่างไรก็ตาม การจัดการเรียนรู้แบบดั้งเดิมมักเผชิญข้อจำกัด ทั้งด้านสื่อการเรียนรู้ที่ไม่ทันสมัย เวลาและสถานที่ที่ไม่ยืดหยุ่น รวมถึงความแตกต่างระหว่างผู้เรียน (กานตพร เจาะลาลึก, 2560)

สำหรับการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาเทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ) สามารถจัดการเรียนรู้ได้หลากหลายรูปแบบขึ้นอยู่กับหัวข้อการเรียนรู้ หนึ่งในรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่น่าสนใจ คือ การจัดการเรียนรู้แบบจิ๊กซอว์ (Jigsaw) เป็นเทคนิคการสอนแบบร่วมมือที่ได้รับการพัฒนาเพื่อลดอคติทางเชื้อชาติในห้องเรียนที่เพิ่งรวมกลุ่มกันใหม่ เทคนิคนี้ได้รับการพิสูจน์แล้วว่ามีประสิทธิภาพในการส่งเสริมการเรียนรู้ ความร่วมมือ และความเข้าใจในหมู่ผู้เรียนจาก

ภูมิหลังที่หลากหลาย (Aronson, E., 2015) ซึ่งถ้านำมาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนที่มีการใช้เทคโนโลยีจะเป็นหัวข้อที่น่าสนใจ

การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการศึกษามีหลากหลายวิธีการ การพัฒนาบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์เป็นอีกหนึ่งทางเลือกที่ทรงพลัง ด้วยความสามารถในการเข้าถึงเนื้อหาได้ทุกที่ทุกเวลา และการเรียนรู้ที่ปรับตามความสามารถของแต่ละบุคคล (วรธัญย์ เทคโนโลยี, ม.ป.ป.) ยิ่งไปกว่านั้น การผสมผสานเทคนิคการเรียนรู้แบบจิ๊กซอว์ (Jigsaw) เข้ากับอิเล็กทรอนิกส์ จะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้แบบร่วมมือ กระตุ้นการมีส่วนร่วม และสร้างความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง และกลุ่ม (ศิริพร แสงอรุณ, 2564).

โฟลว์ชาร์ต (Flowchart) เป็นเนื้อหาส่วนหนึ่งในรายวิชาเทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ) สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งโฟลว์ชาร์ต คือ แผนภาพที่แสดงการทำงานของระบบหรือโปรแกรมคอมพิวเตอร์ โดยใช้สัญลักษณ์แสดงขั้นตอนและลักษณะการทำงานแบบต่าง ๆ และสัญลักษณ์เหล่านี้จะถูกเชื่อมโยงให้เป็นลำดับขั้นตอนอย่างชัดเจนด้วยลูกศร การที่นักเรียน วางแผนการทำงานโดยเขียนอัลกอริทึมในรูปแบบผังงาน จะช่วยให้นักเรียน มองเห็นภาพการทำงานโดยรวมของโปรแกรมได้อย่างชัดเจน อีกทั้งยังสะดวกต่อการตรวจสอบความถูกต้องของลำดับการทำงานและการไหลของข้อมูลในโปรแกรม ซึ่งในการจัดการเรียนการสอนจริง ควรได้รับการศึกษาในภาคทฤษฎี และลงมือปฏิบัติจริง จึงจะเข้าใจเนื้อหาสาระของโฟลว์ชาร์ต ซึ่งสามารถนำพัฒนาทักษะการคิดอย่างเป็นระบบและการแก้ปัญหาได้ (วิจิตรา นุชอยู่, 2562) อีกทั้งการผสมผสานอิเล็กทรอนิกส์กับเทคนิคจิ๊กซอว์จะช่วยยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ ส่งเสริมทักษะทางสังคม การสื่อสาร และการทำงานเป็นทีม (ศิริพร แสงอรุณ, 2564)

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมุ่งพัฒนาบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ เรื่องโฟลว์ชาร์ต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเทศบาล 4 บ้านภูบ่อบิด จังหวัดเลย โดยหวังว่างานวิจัยนี้จะเป็นต้นแบบในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อสร้างสรรค์การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและน่าสนใจยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ผ่านบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ เรื่องโฟลว์ชาร์ต
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ผ่านบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ เรื่องโฟลว์ชาร์ต

สมมติฐานการวิจัย

1. ผลการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ผ่านบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ เรื่องโฟลว์ชาร์ต สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ที่ร้อยละ 80/80

2. ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิกซอร์ผ่านบทเรียนอีเลิร์นนิ่ง เรื่องโปรแกรมเมอร์ มีค่าสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเทศบาล 4 บ้านภูบ่อบิด อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2567)

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/1 โรงเรียนเทศบาล 4 บ้านภูบ่อบิด อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย จำนวน 16 คน ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบประเมินคุณภาพบทเรียนอีเลิร์นนิ่ง และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

รูปแบบการการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) ซึ่งดำเนินการวิจัยตามแผนการทดลองแบบ one group pretest posttest design โดยการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

การพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิกซอร์ผ่านบทเรียนอีเลิร์นนิ่ง มีขั้นตอนการพัฒนา ดังนี้

2.1 กระบวนการจัดการเรียนรู้

1. วิเคราะห์เนื้อหาที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้จากหนังสือเรียน และแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่น่าเชื่อถือ

2. สร้างแผนการจัดการเรียนรู้ แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิกซอร์ผ่านบทเรียน อีเลิร์นนิ่ง เรื่อง โปรแกรมเมอร์ โดยยึดตามตัวชี้วัด และจุดประสงค์การเรียนรู้ในรายวิชาเทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ) ประถมศึกษาปีที่ 6

2.2 การสร้างบทเรียนอีเลิร์นนิ่ง

1. ศึกษาข้อมูล และรายละเอียดเกี่ยวกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิคจิกซอร์ การสร้างบทเรียนผ่านบทเรียนอีเลิร์นนิ่งจากเอกสาร งานวิจัย บทความวิจัย รวมไปถึงข้อมูลจากแหล่งที่น่าเชื่อถือทั้งในแบบออนไลน์และออฟไลน์

2. ศึกษาเนื้อหาวิชาในรายวิชาเทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ) ประถมศึกษาปีที่ 6 เรื่อง โปรแกรมเมอร์ จากหนังสือเรียน และเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

3. วิเคราะห์เนื้อหา จากบทเรียนวิชาวิทยาการคำนวณ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เพื่อให้ได้มาซึ่งเนื้อหาที่สำคัญจำเป็นต้องใช้ในการจัดการเรียนการสอน

4. ศึกษาเทคนิควิธีการสร้างบทเรียนอีเลิร์นนิ่ง เรื่องโพรชาร์ต และวิเคราะห์เทคโนโลยีที่ใช้ในการพัฒนา ได้แก่ Google site, Google Form, Google Sheet และ Google Action Script

5. สร้างบทเรียนอีเลิร์นนิ่ง เรื่องโพรชาร์ต โดยนำกระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิกซอร์ว่ที่ได้ศึกษามาบูรณาการในกระบวนการจัดการเรียนการสอนร่วมกับบทเรียนอีเลิร์นนิ่ง

6. สร้างแบบทดสอบก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียน เพื่อใช้ในบทเรียนอีเลิร์นนิ่ง เรื่องโพรชาร์ต โดยให้ผู้เชี่ยวชาญ โดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) จำนวนทั้งสิ้น 30 ข้อ ผลการประเมิน ค่าความสอดคล้อง 1.00 จำนวน 19 ข้อ ค่าความสอดคล้อง 0.67 จำนวน 7 ข้อ และค่าความสอดคล้อง 0.33 จำนวน 4 ข้อ สามารถนำมาใช้ได้จำนวน 26 ข้อ โดยผู้วิจัยได้คัดเลือก จำนวน 20 ข้อ โดยกำหนดให้เป็นข้อสอบก่อนและหลังเรียน จำนวน 10 ข้อ และระหว่างเรียน จำนวน 10 ข้อ

7. ผู้วิจัยได้พัฒนาบทเรียนอีเลิร์นนิ่งที่ โดยพัฒนาบนเทคโนโลยีที่ได้ศึกษาไว้ โดยใช้ทรัพยากรของ Google

8. ออกแบบประเมินคุณภาพบทเรียนอีเลิร์นนิ่ง เรื่องโพรชาร์ต โดยผู้เชี่ยวชาญ ใช้รูปแบบการประเมินเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ แบ่งเป็น 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านเนื้อหาและการนำเสนอ จำนวน 3 ข้อ ได้ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$ = 4.33, S.D. = 0.38) 2) ด้านภาพและตัวอักษร จำนวนข้อ 4 ข้อ ข้อ ได้ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$ = 4.24, S.D. = 0.38) และ 3) ด้านความสัมพันธ์ในบทเรียน จำนวน 4 ข้อ ได้ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$ = 4.33, S.D. = 0.57) รวมทั้งสิ้น 11 ข้อ ค่าเฉลี่ยรวม ($\bar{x}$ = 4.30, S.D. = 0.44) แปลผลอยู่ในระดับ ดี

9. นำผลจากการประเมินคุณภาพบทเรียนอีเลิร์นนิ่งโดยผู้เชี่ยวชาญมาวิเคราะห์ จากนั้นปรับปรุงแก้ไขตามผู้เชี่ยวชาญก่อนนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้เรียนกลุ่มตัวอย่าง เป็นระยะเวลา 2 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 4 ชั่วโมง ในปีการศึกษา 2567

ดำเนินการทดลองด้วยการพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิกซอร์ว่ผ่านบทเรียนอีเลิร์นนิ่ง

3.1 เริ่มต้นชั้นเรียนเหมือนการเรียนการสอนตามปกติ แต่มีการเสริมและชี้แจงเพิ่มเติมเกี่ยวกับ วิธีการใช้บทเรียนอีเลิร์นนิ่งในกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิกซอร์ว่

3.2 ผู้สอนชี้แจงวัตถุประสงค์การเรียนรู้และกระบวนการจัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียน

3.3 กำหนดให้ผู้เรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียนผ่านบทเรียนอีเลิร์นนิ่ง เป็นแบบทดสอบแบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ

3.4 ผู้สอนแบ่งกลุ่มผู้เรียนเป็น 4 กลุ่ม ๆ ละ 4 คน เรียกว่ากลุ่มบ้านฉัน โดยให้ตั้งชื่อกลุ่มเฉพาะของตนเองด้วย โดยให้บันทึกรายละเอียดกลุ่มในใบงาน

3.5 ผู้เรียนซึ่งเป็นสมาชิกในแต่ละกลุ่มแยกตัวออกมาศึกษาในแต่ละหัวข้อของเนื้อหาเรื่อง โฟร์ชาร์ต โดยจัดเป็นกลุ่มตามหัวข้อการเรียนรู้ ซึ่งกลุ่มลักษณะนี้จะเรียกว่ากลุ่มผู้เชี่ยวชาญ โดยมีจำนวนกลุ่มและสมาชิกเท่ากับกลุ่มบ้านฉัน ซึ่งจะต้องร่วมกันศึกษาหัวข้อการเรียนรู้โดยใช้อีเลิร์นนิ่งเป็นฐาน และให้บันทึกรายละเอียดกลุ่มในใบงาน

3.6 ผู้เรียนแยกย้ายกลับไปกลุ่มบ้านของตนเอง ถ่ายทอด และแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน

3.7 ผู้เรียนทำใบงานตามที่รับมอบหมาย เพื่อเป็นการทบทวนความรู้

3.8 ผู้เรียนทำแบบทดสอบหลังเรียน ซึ่งเป็นข้อสอบชุดเดียวกันกับแบบทดสอบก่อนเรียน

3.9 ผู้สอนสรุปเนื้อหาการเรียนรู้ และกิจกรรมทั้งหมด

3.10 เปิดให้มีการถาม – ตอบในเนื้อหาบทเรียน และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทเรียนอีเลิร์นนิ่ง เรื่องโฟร์ชาร์ต

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอตามลำดับ โดยใช้สถิติ ได้แก่ ค่าความเที่ยงตรง (Index of Item Objectives Congruence : IOC) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การหาประสิทธิภาพ E1/E2 และการทดสอบสมมติฐานใช้สถิติทดสอบที่ t-test (Dependent Samples)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่องการพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิกซอร์ผ่านบทเรียนอีเลิร์นนิ่ง เรื่องโฟร์ชาร์ต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเทศบาล 4 บ้านภูบ่อบิด อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิกซอร์ผ่านบทเรียนอีเลิร์นนิ่ง เรื่องโฟร์ชาร์ต ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิกซอร์ผ่านบทเรียนอีเลิร์นนิ่ง เรื่องโฟร์ชาร์ต

คะแนนสอบ	n	คะแนน เต็ม	คะแนน เฉลี่ย	ร้อยละ	ประสิทธิภาพ
คะแนนระหว่างเรียน (E_1)	16	10	8.19	81.88	81.88/83.75
คะแนนหลัง (E_2)	16	10	8.38	83.75	

จากตารางที่ 1 พบว่า คะแนนประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1) เท่ากับ 81.88 และคะแนนประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E_2) เท่ากับ 83.75 ดังนั้นประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิกซอร์ผ่านบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ เรื่องโพธิ์ชาร์ต เป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 จากสมมติฐานที่ตั้งไว้

2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิกซอร์ผ่านบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ เรื่องโพธิ์ชาร์ต ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิกซอร์ผ่านบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ เรื่องโพธิ์ชาร์ต

การทดสอบ	N	คะแนนเต็ม	$\bar{x}$	$S.D.$	t	p
ก่อนเรียน	16	10	3.81	1.11	25.09	<.005
หลังเรียน	16	10	8.38	1.02		

* $p < .05$

จากตารางที่ 2 พบว่า ผู้เรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิกซอร์ผ่านบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ เรื่องโพธิ์ชาร์ต มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน

อภิปรายผล

ผลการวิจัยเรื่อง การพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิกซอร์ผ่านบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ เรื่องโพธิ์ชาร์ต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเทศบาล 4 บ้านภูบ่อบิด อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. ผลการหาประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิกซอร์ผ่านบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ เรื่องโพธิ์ชาร์ต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเทศบาล 4 บ้านภูบ่อบิด อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย มีค่าเท่ากับ 81.87/83.75 ซึ่งหมายความว่า นักเรียนได้คะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบระหว่างเรียน คิดเป็นร้อยละ 81.87 และการทำแบบทดสอบหลังเรียน คิดเป็น ร้อยละ 83.75 แสดงให้เห็นว่าบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ เรื่องโพธิ์ชาร์ต มีค่าประสิทธิภาพ (E_1/E_2) (81.87/83.75 : 80/80) สูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งสมมติฐานไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชยานนท์ ฮมแสน และ สุปรียา วงศ์อารีย์ (2562) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง ตรรกศาสตร์ และการให้เหตุผล ให้มี

ประสิทธิภาพตามเกณฑ์ร้อยละ 80/80 ซึ่งผลจากการหาประสิทธิภาพของบทเรียน มีค่าเท่ากับ 83.00/88.47 ซึ่งสูงกว่าสมมติฐานที่ตั้งไว้

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิกซอร์ผ่านบทเรียนอีเลิร์นนิ่ง เรื่องโฟร์ชาร์ต มีค่าเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่าบทเรียนอีเลิร์นนิ่ง ช่วยให้นักเรียนศึกษาและเข้าใจหัวข้อการเรียนรู้ได้ดี ประกอบกับวิธีการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิกซอร์สามารถดึงดูดความสนใจของผู้เรียน และกระตุ้นให้เกิดความต้องการที่จะเรียนรู้ เกิดการเรียนรู้จากการมีปฏิสัมพันธ์หรือการโต้ตอบ พร้อมทั้งได้รับการป้อนกลับ ทำให้บทเรียนอีเลิร์นนิ่งเรื่องโฟร์ชาร์ต มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์สมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศักดิ์ศรี สืบสิงห์ และเฉลิมพร สืบสิงห์ (2565) ได้ศึกษาเรื่อง การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ คณะนันทน์ เฉลิมของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังจากจัดการกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน กลุ่มเป้าหมายมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคิดเป็นร้อยละ 84.44 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด คือ ร้อยละ 80 และมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้จากปัญหาหรือสถานการณ์ที่สนใจในชีวิตประจำวันของนักเรียนที่อาจพบได้จริง โดยผ่านทางกระบวนการทำงานกลุ่ม การสืบค้นข้อมูล กระบวนการทำความเข้าใจ และแก้ไขปัญหาด้วยเหตุผล ซึ่งตัวปัญหานั้นจะมีความสัมพันธ์กับชีวิตจริง และเป็นจุดตั้งต้นของกระบวนการเรียนรู้ รวมไปถึงเป็นตัวกระตุ้นในการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาด้วยเหตุผล เน้นให้ผู้เรียนเป็นผู้ตัดสินใจในสิ่งที่ต้องการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้สรุปได้ว่า การพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิกซอร์ผ่านบทเรียนอีเลิร์นนิ่ง เรื่องโฟร์ชาร์ต นักเรียนจะถูกกำหนดให้แบ่งตามกลุ่มโดยผู้สอน เรียกว่ากลุ่มบ้านฉัน (Home Group) จากนั้น ผู้สอนเตรียมหัวข้อการเรียนรู้เท่ากับจำนวนสมาชิกภายในกลุ่ม ในแต่ละกลุ่มจะต้องปรึกษาหารือกัน ในการจัดวางตัว และส่งสมาชิกให้ไปศึกษาหัวข้อการเรียนรู้ในแต่ละเรื่อง เรียกว่ากลุ่มผู้เชี่ยวชาญ (Expert Group) เมื่อศึกษาเสร็จแล้ว จึงกลับมายังกลุ่มบ้านของตนเองจากนั้นเล่าเรื่องราว ประสบการณ์ และข้อมูลที่ตนเองได้ไปศึกษามาให้เพื่อนในกลุ่มฟัง ซึ่งส่งผลทำให้ผู้เรียนทุกคนจะมีส่วนร่วมในการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ และทุกคนมีบทบาทในการไปศึกษาข้อมูล ตามความหน้าที่ความรับผิดชอบของตน จากนั้นนำความรู้มาถ่ายทอดให้สมาชิกในกลุ่ม โดยหัวข้อการเรียนรู้ไปงานและข้อกำหนดในการจัดการกิจกรรมจะใช้อีเลิร์นนิ่งเป็นฐาน

ข้อเสนอแนะในการวิจัย 1. การนำผลการวิจัยไปใช้ ผู้สอนควรมีรูปแบบการจัดกลุ่มบ้าน
 ขึ้นให้กับนักเรียน เพื่อให้แต่ละกลุ่มสามารถศึกษา และเรียนรู้ได้ใกล้เคียงกัน เช่น การคลตาม
 ความสามารถให้สมดุลกัน หรืออาจใช้กระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับนักเรียนแต่ละคน เช่น
 การแบ่งด้วยรูปแบบการเรียนรู้ตามความชอบหรือความถนัดในการรับข้อมูล (VARK
 Model) 2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ผู้สอนอาจเลือกศึกษาเทคนิคและวิธีการสอน
 อื่น ๆ นอกจากเรียนรู้แบบร่วมมือ เช่น การเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended Learning) หรือใช้
 สื่อการเรียนการสอนในรูปแบบอื่น ๆ ที่น่าสนใจ เช่น สื่อ unplugged (Unplugged) เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2567). ระบบสารสนเทศทางการศึกษาท้องถิ่น (Local Education Center Information System: LEC). เรียกใช้เมื่อ 21 สิงหาคม 2567 จาก <https://lec.dla.go.th>.
- กานตพร เจาะลาลีก. (2560). ผลการเรียนรู้เชิงนิรนัยแบบใช้ปัญหาเป็นฐานที่มีต่อการคิดอย่างมี
 วิจัยญาณ ความสามารถในการแก้ปัญหาและการทำงานร่วมกันของนักศึกษาระดับ
 ปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัย
 ศิลปากร.
- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2563). การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์
 แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริพร แสงอรุณ. (2564). การพัฒนาบทเรียนอีเลิร์นนิ่งร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบจิ๊กซอว์
 เพื่อส่งเสริมทักษะการทำงานกลุ่มของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา. วารสาร
 ศึกษาศาสตร์, 22(3), 123-135.
- ชยานนท์ ฮมแสน และสุปรีชา วงศ์อารีย์. (2562). การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน
 เรื่องตรรกศาสตร์และการให้เหตุผลสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัย
 ราชภัฏอุดรธานี. วารสารวิชาการและวิจัยสังคมศาสตร์, 14(2), 31-44.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). แนวทางการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล.
 กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- วิจิตรา นุชอยู่. (2562). การพัฒนาทักษะการเขียนผังงานด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน
 สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษา. วารสารเทคโนโลยีสารสนเทศ, 15(2), 78-89.
- วรณัย เทคโนโลยี. (ม.ป.ป.). การจัดการเรียนรู้ออนไลน์: วิธีที่เป็นไปทางการศึกษา Online
 Learning Management. เรียกใช้เมื่อ 24 มิถุนายน 2566, จาก <https://slc.mbu.ac.th/wp-content/uploads/2020/06/การจัดการเรียนรู้ออนไลน์-ดร.จักรกฤษณ์-โพด.pdf>.

ศักดิ์ศรี สืบสิงห์ และเฉลิมพร สืบสิงห์. (2565). การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์. วารสารวิจัยราชภัฏธนบุรี รัชใช้สังคม, 8(2), 14-25.

Aronson, E. (2015). Nobody left to hate: Teaching compassion after Columbine. Worth Publishers.

บทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการสนับสนุน
แหล่งเรียนรู้ตามการรับรู้ของผู้บริหารและครูสังกัด
องค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี*

THE ROLE OF BASIC SCHOOL COMMITTEE IN SUPPORT LEARNING
RESOURCES ACCORDING TO THE PERCEPTION OF ADMINISTRATORS AND
TEACHERS UNDER NONTHABURI
PROVINCIAL ADMINISTRATIVE ORGANIZATION

ปวีศร เตมียสุต¹ และ ลัดดาวัลย์ เพชรโรจน์²

Pawarisorn Temiyasoot¹ and Laddawan Petchroj²

¹⁻²มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์

¹⁻²Rajapruk University, Thailand

¹Corresponding Author's Email: Pwrsnhon@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการสนับสนุนแหล่งเรียนรู้ตามการรับรู้ของผู้บริหารและครู สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี และ 2) เปรียบเทียบบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการสนับสนุนแหล่งเรียนรู้ตามการรับรู้ของผู้บริหารและครู สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี จำแนกตามเพศ ตำแหน่ง และขนาดของสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและครูในสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี จำนวน 297 คน ใช้วิธีสุ่มแบบแบ่งชั้นตามขนาดโรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการสนับสนุนแหล่งเรียนรู้ตามการรับรู้ของผู้บริหารและครูสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี สถิติที่ใช้ ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และการทดสอบความแตกต่างรายคู่ LSD

ผลการวิจัยพบว่า 1) บทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการสนับสนุนแหล่งเรียนรู้โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ในการใช้แหล่งเรียนรู้ รองลงมา คือ ด้านการสนับสนุนการนำเสนอผลงานนวัตกรรมที่เกิดจากการใช้แหล่งเรียนรู้ ด้านการส่งเสริม สนับสนุน

---

* Received 22 May 2025; Revised 2 June 2025; Accepted 17 June 2025

การพัฒนาแหล่งการเรียนรู้และด้านการกำกับ ติดตาม ดูแล และประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้
2) การเปรียบเทียบบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการสนับสนุนแหล่ง
เรียนรู้ จำแนกตามเพศและขนาดโรงเรียน ไม่แตกต่างกันทั้งในภาพรวมและรายด้าน ส่วน
จำแนกตามตำแหน่ง มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ยกเว้น
ด้านการกำกับ ติดตาม ดูแล และประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้

คำสำคัญ : บทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน, แหล่งเรียนรู้, องค์การบริหาร
ส่วนจังหวัดนนทบุรี

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the role of basic school committee in supporting learning resources according to the perceived of administrators and teachers under Nonthaburi Provincial Administrative Organization, and 2) to compare the roles of school committee in supporting learning resources according to the perceptions of administrators and teachers, classified by gender, position and school size. The sample consisted of 297 administrators and teachers, using stratified random sampling according to school size. The research instrument was a questionnaire form. The data were analyzed by using frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, One-way ANOVA, and LSD.

The research results were as follow: 1) the roles of school boards in supporting learning resources were rated at a high level in overall. The highest mean was in the aspect of promotion and development of the personnel to have knowledge in using learning resources, support for presentations of innovative on the use of learning resources, promoting and supporting the development of learning resources and supervision, follow-up and evaluation of the use of learning resources. 2) the roles of school boards in supporting learning resources classified by gender and school size revealed were not different in overall and aspect particular, while the differential position was statistically significant at the level of .01, except the follow-up and evaluation of the use of learning resources

Keywords: basic school committee, learning resources, Nonthaburi Provincial Administrative Organization

บทนำ

สังคมในยุคปัจจุบันนี้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ที่เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านนวัตกรรมต่าง ๆ อย่างรวดเร็ว การจัดการศึกษาจึงมีความสำคัญอย่างมากในการที่จะทำให้มนุษย์เป็นผู้ที่มีความรู้ มีความพร้อมในการปรับตัวให้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น ดังกล่าว การสร้างองค์ความรู้ขึ้นเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคมการเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2558) แหล่งข้อมูลหรือทรัพยากรที่ใช้ในการพัฒนาความรู้และทักษะของผู้เรียน ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันและอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพในยุคที่เทคโนโลยีและข้อมูลข่าวสารมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว แหล่งเรียนรู้ที่พัฒนารูปแบบให้ทันสมัย สถานศึกษาต้องดำเนินการสร้างและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทุกวิถีทางโดยอาศัยความร่วมมือจากบุคลากรทุกฝ่ายของโรงเรียนและชุมชน เพื่อให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลายให้มีประสิทธิภาพ สร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ (ประภาพร ยอดย้อย 2559, น. 1) แหล่งเรียนรู้ซึ่งอาจหมายถึงสถานที่ ทรัพยากร แหล่งข้อมูล ข่าวสารสารสนเทศ และประสบการณ์ของบุคคลที่สนับสนุนส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้ เช่น ห้องสมุด ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน พิพิธภัณฑ์ หรือแหล่งเรียนรู้ออนไลน์ รวมถึงสถาบันต่าง ๆ บุคคลสำคัญในชุมชน (ลดาวรรณ นิมทัตทิมา 2561, น. 12)

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริม สนับสนุน และกำกับดูแลการดำเนินงานของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ บทบาทสำคัญ คือ การติดตามและประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้ที่ได้รับการสนับสนุน เพื่อให้มั่นใจว่าทรัพยากรที่จัดสรรไปนั้นมีประโยชน์ต่อผู้เรียนอย่างแท้จริง คณะกรรมการสถานศึกษาจะรวบรวมข้อมูลจากครู นักเรียน และชุมชนเพื่อนำไปพัฒนา ปรับปรุง หรือปรับเปลี่ยนแหล่งเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริงของผู้เรียน ดังนั้นบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการสนับสนุนแหล่งเรียนรู้จึงไม่เพียงแต่ช่วยพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา แต่ยังช่วยสร้างความร่วมมือที่เข้มแข็งกับชุมชน และสร้างโอกาสทางการเรียนรู้ให้กับนักเรียนอย่างยั่งยืนในระยะยาว ซึ่งสอดคล้องกับพันธกิจของศึกษาธิการจังหวัดนนทบุรี คือ ส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในทุกระดับ และทุกประเภทให้สอดคล้องกับทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ส่งเสริม สนับสนุน และบูรณาการทุกระดับแบบมีส่วนร่วมอย่างมีประสิทธิภาพ (ศึกษาธิการ จังหวัดนนทบุรี, 2565)

องค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี เป็นหน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาและสนับสนุนระบบการศึกษาในพื้นที่รับผิดชอบ โดยองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรีจะทำหน้าที่ในการจัดการและพัฒนาโรงเรียน ซึ่งปัญหาด้านการจัดการและสนับสนุนการศึกษาขององค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี เป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับความไม่เพียงพอและการกระจายทรัพยากรที่ยังไม่ทั่วถึงในโรงเรียนที่อยู่ในสังกัด ส่งผลให้การพัฒนาการเรียนการสอนไม่สามารถตอบสนองความต้องการของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ การประสานงานระหว่างกรรมการสถานศึกษากับองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี จะช่วยให้เกิดการสนับสนุนด้านทรัพยากร การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพของครู การจัดการด้านงบประมาณ และการพัฒนานโยบายการศึกษาในระดับท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ (องค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี, 2566, น. 120)

จากความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยสนใจศึกษาบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการสนับสนุนแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี เพื่อหาแนวทางในการปรับปรุงการดำเนินงานของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น สามารถนำไปพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้ดียิ่งขึ้นในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการสนับสนุนแหล่งเรียนรู้ตามการรับรู้ของผู้บริหารและครู สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการสนับสนุนแหล่งเรียนรู้ตามการรับรู้ของผู้บริหารและครู สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี จำแนกตามเพศ ตำแหน่ง และขนาดของสถานศึกษา

สมมติฐานการวิจัย

ผู้บริหารและครู สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี ที่มีเพศ ตำแหน่ง และขนาดของสถานศึกษาที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการสนับสนุนแหล่งเรียนรู้ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี แตกต่างกัน

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้

แหล่งเรียนรู้ หมายถึง แหล่งข้อมูลที่มีไว้สำหรับการศึกษาและพัฒนาความรู้ของบุคคล โดยสามารถแบ่งประเภทตามลักษณะได้ ซึ่งมีองค์ประกอบที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นข้อมูล ข่าวสารประสบการณ์ สถานที่ และคนที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นปัจจัยที่ช่วยกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างต่อเนื่องในทุกช่วงเวลา แหล่งเรียนรู้这不仅ไม่เพียงแต่เป็นสถานที่ที่เข้าถึงง่าย

แต่ยังรวมถึงประสบการณ์ที่ช่วยสร้างพัฒนาการทางความคิด ทักษะ และคุณภาพชีวิตของผู้เรียนให้ดีขึ้น ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้

- 1) แหล่งการเรียนรู้ประเภทบุคคล
- 2) แหล่งการเรียนรู้ประเภทสถานที่หรือวัตถุสิ่งก่อสร้างต่างๆ
- 3) แหล่งการเรียนรู้ประเภทสื่อที่เป็นตัวกลางทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจและทักษะ

รวมถึงประสบการณ์

- 4) แหล่งการเรียนรู้ประเภทกิจกรรม เทคนิค วิธีการ

แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

สำนักติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562) ได้กล่าวถึงบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทำหน้าที่กำกับและส่งเสริมสนับสนุนกิจการของสถานศึกษาดังนี้

- 1) กำกับการดำเนินการของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับกฎหมาย กฎ ระเบียบ ประกาศ คำสั่ง และ นโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น

- 2) ส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินการกิจการด้านต่าง ๆ ของสถานศึกษา

- 3) มีบทบาทหน้าที่เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลสำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ในสถานศึกษาตามที่กฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษากำหนด

- 4) ปฏิบัติหน้าที่ตามที่กฎหมาย ระเบียบ ประกาศ ฯลฯ กำหนดให้เป็นบทบาทหน้าที่ของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีบทบาทหน้าที่ตาม ภาระงาน 4 ด้าน ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พระราชบัญญัติระเบียบบริหารข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 และที่แก้ไข เพิ่มเติม และประกาศสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เรื่อง การกระจายอำนาจการ บริหารและการจัดการศึกษาของเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานไปยังคณะกรรมการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในสังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2550

สรุปได้ว่า บทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการสนับสนุนแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา หมายถึง การดำเนินงานตามตำแหน่งหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 1)ด้านการส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ 2)ด้านการส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ในการใช้แหล่งเรียนรู้ 3)ด้านการสนับสนุนการนำเสนอผลงานนวัตกรรมที่เกิดจากการใช้แหล่งเรียนรู้ และ 4) ด้านการกำกับติดตาม ดูแล และประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารและครูโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี ปีการศึกษา 2567 จำนวน 34 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 1,272 คน (องค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรีกองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม, 2567)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารและครูสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตาราง Krejcie & Morgan (1970, p. 607-610) โดยทำการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) ตามขนาดของสถานศึกษา ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 297 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและคุณภาพของเครื่องมือ

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย เป็นลักษณะแบบสอบถาม (Questionnaire) เกี่ยวกับบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการสนับสนุนแหล่งเรียนรู้ตามการรับรู้ของผู้บริหารและครู สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการสนับสนุนแหล่งเรียนรู้ตามการรับรู้ของผู้บริหารและครู สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตามแบบของลิเคิร์ต (Likert) (ลัดดาวัลย์ เพชรโรจน์ และคณะ, 2562)

2.2 การพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้สร้างและตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถาม มีรายละเอียด ดังนี้

1) ศึกษาค้นคว้ารวบรวมข้อมูล เอกสาร แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาสู่การเป็นองค์กรสมรรถนะสูงของสถานศึกษากลุ่มกรุงธนใต้

2) นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาประมวล กำหนดขอบเขตของเนื้อหาเพื่อดำเนินการสร้างเครื่องมือ

3) ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) นำแบบสอบถามที่ได้เสนอผู้เชี่ยวชาญ แล้วหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างแบบสอบถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item Objective Congruence: IOC)

4) ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ และนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try-out) กับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างการวิจัย จำนวน 30 ท่าน เพื่อวิเคราะห์ความเที่ยง (Reliability)

5) ปรับปรุงแก้ไขและนำไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1) ผู้วิจัยทำหนังสือถึงบัณฑิตวิทยาลัย ขอความอนุเคราะห์ให้ออกหนังสือไปยังโรงเรียนเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

2) ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามพร้อมหนังสือขอความร่วมมือด้วยตนเองไปยังสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 297 คน โดยผ่าน Google Forms / Email และด้วยตัวของผู้วิจัยเอง โดยได้รับกลับคืนร้อยละ 100

3) นำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์ และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ตามวิธีทางสถิติการวิจัย ดังนี้

4.1 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และคำนวณค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

4.2 การทดสอบสมมติฐาน โดยการเปรียบเทียบความแตกต่างของบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการสนับสนุนแหล่งเรียนรู้ตามการรับรู้ของผู้บริหารและครู สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี โดยใช้สถิติทดสอบที่แบบเป็นอิสระต่อกัน (Independent t-test) (ลัดดาวัลย์ เพชรโรจน์ และคณะ, 2562) และวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA ด้วยวิธี LSD

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยสามารถแสดงผลการวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. ผลการศึกษบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการสนับสนุนแหล่งเรียนรู้ตามการรับรู้ของผู้บริหารและครู สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน บทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการสนับสนุนแหล่งเรียนรู้ตามการรับรู้ของผู้บริหารและครู สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี ในภาพรวม

ด้าน ที่	การเป็นองค์การสมรรถนะสูงของ สถานศึกษากลุ่มกรุงธนใต้	$\bar{X}$	S.D.	การแปล ความหมาย	อันดับ
1	ด้านการส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนา แหล่งการเรียนรู้	4.15	.70	มาก	3
2	ด้านการส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรให้ มีความรู้ในการใช้แหล่งเรียนรู้	4.16	.76	มาก	1
3	ด้านการสนับสนุนการนำเสนอผลงาน นวัตกรรมที่เกิดจากการใช้แหล่งเรียนรู้	4.12	.74	มาก	2
4	ด้านการกำกับ ติดตาม ดูแล และ ประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้	4.13	.70	มาก	4
	เฉลี่ยรวม	4.14	.69	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน บทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการสนับสนุนแหล่งเรียนรู้ตามการรับรู้ของผู้บริหารและครูสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน ($\bar{X} = 4.14$, S.D. = .69) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ในการใช้แหล่งเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.16$, S.D. = .76) รองลงมา คือ ด้านการสนับสนุนการนำเสนอผลงานนวัตกรรมที่เกิดจากการใช้แหล่งเรียนรู้ ด้านการส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนาแหล่ง การเรียนรู้ ด้านการกำกับ ติดตาม ดูแล และประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้ ตามลำดับ

2. ผลการเปรียบเทียบบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการสนับสนุนแหล่งเรียนรู้ตามการรับรู้ของผู้บริหารและครูสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี จำแนกตามเพศ ตำแหน่ง และขนาดของสถานศึกษา สรุปผลการวิเคราะห์ได้ดังนี้

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการสนับสนุนแหล่งเรียนรู้ตามการรับรู้ของผู้บริหารและครูสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี จำแนกตามเพศ

บทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานในการสนับสนุนแหล่งเรียนรู้	เพศ				t	P- value
	ชาย		หญิง			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านการส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนา แหล่งการเรียนรู้	4.14	.67	4.16	.71	-.11	.91
2. ด้านการส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรให้ มีความรู้ในการใช้แหล่งเรียนรู้	4.20	.68	4.15	.78	.42	.67
3. ด้านการสนับสนุนการนำเสนอผลงาน นวัตกรรมที่เกิดจากการใช้แหล่งเรียนรู้	4.14	.75	4.11	.74	.24	.81
4. ด้านการกำกับ ติดตาม ดูแล และ ประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้	4.12	.72	4.13	.69	-.14	.89
รวม	4.15	.67	4.14	.70	.12	.91

จากตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการสนับสนุนแหล่งเรียนรู้ตามการรับรู้ของผู้บริหารและครูสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี ผู้บริหารและครูที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการสนับสนุนแหล่งเรียนรู้ ไม่แตกต่างกันทั้งภาพรวมและรายด้าน

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการสนับสนุนแหล่งเรียนรู้ตามการรับรู้ของผู้บริหารและครูสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี จำแนกตามตำแหน่ง

บทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานในการสนับสนุนแหล่งเรียนรู้	ตำแหน่ง				t	P- value
	ผู้บริหาร		ครู			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านการส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนา แหล่งการเรียนรู้	4.59	.25	4.13	.71	2.47**	.01
2. ด้านการส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรให้ มีความรู้ในการใช้แหล่งเรียนรู้	4.75	.31	4.13	.76	.314**	.67
3. ด้านการสนับสนุนการนำเสนอผลงาน นวัตกรรมที่เกิดจากการใช้แหล่งเรียนรู้	4.59	.42	4.10	.75	2.50**	.01
4. ด้านการกำกับ ติดตาม ดูแล และ ประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้	4.45	.41	4.11	.70	1.84	.07
รวม	4.60	.30	4.19	.70	2.62**	.01

**มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01

จากตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการสนับสนุนแหล่งเรียนรู้ตามการรับรู้ของผู้บริหารและครูสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี ผู้บริหารและครูที่มีตำแหน่งต่างกัน ทั้งในภาพรวมและรายด้าน มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ยกเว้นด้านการกำกับ ติดตาม ดูแล และประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้

ตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการสนับสนุนแหล่งเรียนรู้ตามการรับรู้ของผู้บริหารและครูสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา

บทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานในการสนับสนุนแหล่งเรียนรู้	ขนาดสถานศึกษา				t	P- value
	ขนาดกลาง		ขนาดใหญ่			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านการส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนา แหล่งการเรียนรู้	4.10	.75	4.23	.61	-1.64	.10
2. ด้านการส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรให้ มีความรู้ในการใช้แหล่งเรียนรู้	4.10	.84	4.26	.62	-1.77	.08
3. ด้านการสนับสนุนการนำเสนอผลงาน นวัตกรรมที่เกิดจากการใช้แหล่งเรียนรู้	4.10	.82	4.21	.61	-1.70	.09
4. ด้านการกำกับ ติดตาม ดูแล และ ประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้	4.10	.74	4.19	.62	-1.19	.24
รวม	4.09	.76	4.22	.58	-1.73	.10

จากตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการสนับสนุนแหล่งเรียนรู้ตามการรับรู้ของผู้บริหารและครูสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี ผู้บริหารและครูที่มีขนาดโรงเรียนต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันทั้งภาพรวมและรายด้าน

อภิปรายผล

จากการศึกษาบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการสนับสนุนแหล่งเรียนรู้ ตามการรับรู้ของผู้บริหารและครู สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี สามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์และอภิปรายผลการวิจัย ซึ่งมีดังนี้

1. บทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการสนับสนุนแหล่งเรียนรู้ ตามการรับรู้ของผู้บริหารและครู สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี พบว่า โดยภาพรวม และรายด้าน อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานถือเป็น กลไกสำคัญในการขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษา โดยคณะกรรมการฯ ทำหน้าที่ร่วมกำหนด นโยบาย สนับสนุนแนวทางการพัฒนา จัดหาและจัดสรรทรัพยากร ตลอดจนติดตามประเมินผล การใช้แหล่งเรียนรู้ในการจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ลดาวรรณ นิมิต์ทิพย์ (2561) ซึ่งศึกษาในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 โดยพบว่า บทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้น พื้นฐานในการสนับสนุนแหล่งเรียนรู้ก็อยู่ในระดับมาก

2. ผลการเปรียบเทียบบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการ สนับสนุนแหล่งเรียนรู้ตามการรับรู้ของผู้บริหารและครู สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด นนทบุรี จำแนกตามเพศ ตำแหน่งและขนาดของสถานศึกษา ดังนี้

2.1 ผู้บริหารและครูที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการสนับสนุนแหล่งเรียนรู้ ไม่แตกต่างกันทั้งภาพรวมและรายด้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาในปัจจุบันได้รับการกำหนดไว้อย่าง ชัดเจนตามนโยบายและแนวปฏิบัติที่เป็นมาตรฐานเดียวกันในทุกสถานศึกษา สอดคล้องกับ งานวิจัยของกับังงานวิจัยของ อติศักดิ์ หรรณมาน (2561) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนา อิสลาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ผลการวิจัย พบว่า การ มีส่วนร่วมของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนเอกชน สอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 โดยภาพรวม และรายด้านอยู่ในระดับมาก

2.2 ผู้บริหารและครู ที่มีตำแหน่งต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการสนับสนุนแหล่งเรียนรู้ ในภาพรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารและครูมีบทบาท หน้าที่ในการปฏิบัติงานที่แตกต่างกัน ทำให้มุมมองและประสบการณ์ในการรับรู้บทบาทของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานก็แตกต่างกันตามลักษณะของหน้าที่ โดยเฉพาะผู้บริหาร อาจมีโอกาสรับรู้บทบาทของคณะกรรมการมากกว่า สอดคล้องกับงานวิจัยของ รณิพร ทนละ (2560) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหาร การศึกษา กลุ่มโรงเรียนปลวกแดงพัฒนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ระยอง เขต 1 พบว่า การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในการบริหาร การศึกษา กลุ่มโรงเรียนปลวกแดงพัฒนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ระยอง เขต 1 จำแนกตามวุฒิการศึกษาโดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทาง

สถิติที่ระดับ .05 ยกเว้น ด้านวิชาการ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2.3 ผู้บริหารและครูที่อยู่ในสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการสนับสนุนแหล่งเรียนรู้ ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษาทุกขนาดไม่ว่าจะเป็นขนาดกลางหรือขนาดใหญ่ ต่างอยู่ภายใต้โครงสร้างการบริหารจัดการและนโยบายขององค์การบริหารส่วนจังหวัดที่มีแนวทางดำเนินงานที่คล้ายคลึงกัน ทำให้การดำเนินงานและการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการในแต่ละโรงเรียนมีรูปแบบที่ไม่แตกต่างกันมากนัก สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิติกร วรรณษา (2562) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายอำเภอเสลภูมิ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 จำแนกตามขนาดโรงเรียน พบว่า ขนาดโรงเรียนที่ต่างกันมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาโดยรวม และรายด้านไม่แตกต่างกัน

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการสนับสนุนแหล่งเรียนรู้ ตามการรับรู้ของผู้บริหารและครู สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานรับรู้และเข้าใจบทบาทในการสนับสนุนแหล่งเรียนรู้และปฏิบัติงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ โดยครอบคลุมทั้งหมด 4 ด้าน ได้แก่

ภาพที่ 1 บทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการสนับสนุนแหล่งเรียนรู้ตามการรับรู้ของผู้บริหารและครู

สรุป/ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ควรมีการจัดทำแผนพัฒนาแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ และให้คณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมตั้งแต่การสำรวจความต้องการ การออกแบบ จนถึงการจัดทำและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน

1.2. ควรสนับสนุนให้มีการอบรมเชิงปฏิบัติการให้แก่ครูและบุคลากรอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้มีทักษะในการออกแบบการเรียนรู้ที่ใช้แหล่งเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.3 ควรจัดให้มีเวทีหรือกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักเรียน ครู และบุคลากร ได้นำเสนอผลงานหรือนวัตกรรมที่เกิดจากการใช้แหล่งเรียนรู้

1.4 ควรกำหนดกลไกหรือระบบการติดตามและประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้ที่ชัดเจน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลในการปฏิบัติหน้าที่บทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในพัฒนาแหล่งเรียนรู้ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี

เอกสารอ้างอิง

- กิตติศักดิ์ อังคนาวิน และอภิสรณ์ ภาชนะสุวรรณ. (2563). การมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนหัวถนน อำเภอพนสนิม จังหวัดชลบุรี. วารสารสหวิทยาการ มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 3(1), 13-28.
- ชินญารัตน์ อรรถนิมาตร (2560). การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการจัดการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอบางบัวทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต 2. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- นิติกร วรรณชา (2562). การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มโรงเรียนเครือข่ายอำเภอเสลภูมิ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 3. การประชุมวิชาการระดับชาติ วิทยาลัยนครราชสีมา ครั้งที่ 6 ประจำปี พ.ศ.2562.
- ประภาพร ยอดย้อย. (2559). การศึกษาการบริหารเพื่อการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- ประยูร เครื่องกันท์. (2563). การพัฒนาแหล่งเรียนรู้เพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนชุมชนบ้านเจียด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา อุบลราชธานี เขต 2. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น, 17(2), 74-85.
- พยุ่ง ใบแย้ม (2558). การพัฒนารูปแบบการใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นที่เหมาะสม เพื่อการจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษา. วารสารสารสนเทศ, 14(1), 23-34.
- รณิพร ทุนละ. (2560). การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารการศึกษา กลุ่มโรงเรียนปลวกแดงพัฒนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ระยอง เขต 1. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา.

- ลดารวรรณ นิ่มทับทิม. (2561). บทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการสนับสนุนแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- ลัดดาวัลย์ เพชรโรจน์ และอัจฉรา ชานีประศาสน์. (2562). ระเบียบวิธีการวิจัย (ฉบับปรับปรุง ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร : เจริญดีมั่นคงการพิมพ์.
- วรุฒิ ต๊ะคำวรรณ (2558). การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง.
- ศึกษาธิการจังหวัดนนทบุรี. (2565). รายงานข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา จังหวัดนนทบุรี. เรียกใช้เมื่อ 5 ธันวาคม 2565, จาก <https://www.google.com/search>.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2558). แนวทางการจัดทำทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่เน้นสมรรถนะทางสาขาวิชาชีพ. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร : ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2555). แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่สิบเอ็ด พ.ศ. 2555 – 2559. กรุงเทพมหานคร : กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน คู่มือการดำเนินงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2562
- สำนักปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2562). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562. กรุงเทพมหานคร : กระทรวงศึกษาธิการ.
- อดิศักดิ์ หรณมาน. (2560). การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนอิสลาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- อัญชลี สาริกานนท์. (2565). รูปแบบคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานคร ในทศวรรษหน้า. สถาบันเทคโนโลยีนวัตกรรมทางการศึกษาและการ วิจัยแห่งสุวรรณภูมิ (สนว.), 8(1), 17-32.
- องค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรีกองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม, (2566). แผนการดำเนินงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2566 เพิ่มเติม (ครั้งที่ 8).
- องค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี. (2566). แผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ. 2566 – 2570) ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี. กรุงเทพมหานคร : กองยุทธศาสตร์และงบประมาณ ฝ่ายวิเคราะห์ นโยบาย และแผน.

Krejcie, R.V., & D.W. Morgan. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. Educational and Psychological Measurement, 30(3), p. 607 – 610.

การจัดบรรยากาศองค์การที่เอื้อต่อการทำงานในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต 2*

CREATING AN ORGANIZATIONAL CLIMATE CONDUCIVE TO
PERFORMANCE IN SCHOOL UNDER NONTHABURI PRIMARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2

พัชรี คำจันทร์¹ และ ฉัตรกุล เอื้อพิพัฒนากุล²

¹ Patcharee Kumjan¹ and Chatkul Uapipattanakul²

^{1,2}มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์

^{1,2}Rajapruk University, Thailand

Corresponding Author's Email: krupompam.1505@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการจัดบรรยากาศองค์การที่เอื้อต่อการทำงานในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต 2 และ 2) เปรียบเทียบการจัดบรรยากาศองค์การที่เอื้อต่อการทำงานในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต 2 จำแนกตามเพศ อายุ ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอน จำนวน 310 คน ได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามขนาดของสถานศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามที่มีค่าความตรงเชิงเนื้อหาอยู่ระหว่าง .67-1.00 ค่าความเที่ยงเท่ากับ .96 สถิติที่ใช้ ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) และการทดสอบความแตกต่างรายคู่ LSD

ผลการวิจัยพบว่า 1) การจัดบรรยากาศองค์การที่เอื้อต่อการทำงานในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต 2 ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงจากค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ความผูกพัน รองลงมา คือ มาตรฐานการปฏิบัติงาน การให้รางวัล โครงสร้างสถานศึกษา และการสนับสนุน และ 2) การเปรียบเทียบการจัดบรรยากาศองค์การที่เอื้อต่อการทำงานในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต 2 พบว่า จำแนกตามอายุและขนาดของสถานศึกษาที่ต่างกัน ในภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 จำแนกตามเพศ ในภาพรวมมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน ด้านการให้รางวัล มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนประสบการณ์ในการทำงาน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันทั้งในภาพรวมและรายด้าน

* Received 22 May 2025; Revised 7 June 2025; Accepted 17 June 2025

คำสำคัญ : องค์การ, บรรยากาศองค์การ, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต 2

Abstract

The objectives of this research were to 1) Study the creating an organizational climate conducive to performance in school under Nonthaburi Primary Educational Service Area Office 2, and 2) compare the opinions of creating an organizational climate conducive to performance in school under Nonthaburi Primary Educational Service Area Office 2, classified by gender, age, work experience and school size. The sample consisted of 310 teachers were obtained by using a stratified random sampling. The research instrument was a questionnaire with content validity, IOC values between .67-100, a reliability value of .97 The data were analyzed by using frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, One-way ANOVA, and LSD.

The research results were as follow: 1) creating an organizational climate conducive to performance in school under Nonthaburi Primary Educational Service Area Office 2 was at a high level in overall and particular aspects: Commitment, Standards, Reward, Structure and support, and 2) the opinions of creating an organizational climate conducive to performance in school under Nonthaburi Primary Educational Service Area Office 2, classified by age and school size were statistically significant at the level of .01 and .05 in overall and aspect particular, while the gender were not different in overall and aspect particular was statistically significant at the level of .05 in the Reward, and the differential work experience were not different in overall and aspect particular.

Keywords: organizational, creating an organizational climate, Nonthaburi Primary Educational Service Area Office 2

บทนำ

ปัจจุบันความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและนวัตกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นส่งผลให้ทุกองค์การเกิดการเปลี่ยนแปลงด้านองค์ความรู้และกระบวนการบริหารการพัฒนาองค์การให้มีศักยภาพ ซึ่งแรงผลักดันของเหล่านี้ผลกระทบต่อการใช้อำนาจหน้าที่ในสายการบังคับบัญชาและความรับผิดชอบของบุคลากรในองค์การ บรรยากาศองค์การเป็นปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมให้องค์การมีผลการปฏิบัติงานที่ดีขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของ Brown & Moberg (1980, p. 420) ที่ว่าผู้บริหารควรให้ความสำคัญต่อบรรยากาศองค์การ เพราะบรรยากาศองค์การจะช่วยให้ผู้บริหารวางแผนการเปลี่ยนแปลงได้ดีขึ้น บรรยากาศองค์การนั้นมีความสำคัญกับการบริหารจัดการทั้งต่อ

ผู้บริหารและบุคลากรในองค์กรเป็นอย่างมาก หากองค์กรใดคำนึงถึงความสำเร็จในเรื่องนี้แล้วนำมาประยุกต์ใช้กับการบริหารจัดการที่มีการปรับเปลี่ยนก็จะทำให้องค์กรนั้นมีความยืดหยุ่น ทำให้เกิดผลดีต่อผู้ปฏิบัติงานที่ทำงานร่วมกัน ทำให้เป้าหมายขององค์กรบรรลุผลสัมฤทธิ์อย่างมีประสิทธิภาพ (พัฒน์ดา เถาเยบุตร, 2566, น. 25-26)

บรรยากาศขององค์กร ถือเป็นองค์ประกอบสำคัญในการทำงานที่มีผลกระทบต่อคุณภาพของงาน ซึ่งบรรยากาศขององค์กรนั้นควรเป็นบรรยากาศที่น่าอยู่เหมาะสมต่อการทำงาน บรรยากาศที่ดีจะทำให้บุคคลสามารถปฏิบัติงานให้องค์กรได้อย่างเต็มที่มีความสนุกไปกับงานที่ได้รับมอบหมาย เกิดความสบายใจในการทำงาน รู้สึกมีความสุขกับงานที่ทำมีความไว้วางใจองค์กร และมีทัศนคติที่ดีต่อองค์กร ส่งผลให้พนักงานมีการขาด ลา มาสาย หรือลาออกจากงานลดลง (จุฑาทิพย์ เพ็ชรสุวรรณ, 2560, น. 1) นอกจากนี้บรรยากาศขององค์กรที่สามารถส่งเสริมให้บุคลากรมีความสุขในการทำงาน สอดคล้องกับแนวคิดของ Stringer (2002, p. 1) ที่ว่า บรรยากาศขององค์กร เป็นการรับรู้โดยบุคลากรในองค์กรทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งมีอิทธิพลต่อการจูงใจในการปฏิบัติงานในองค์กร ลักษณะที่แตกต่างกันขององค์กรจะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคล เพราะบุคคลจะต้องมีปฏิสัมพันธ์กัน สภาพแวดล้อมจึงมีส่วนเกี่ยวข้องกับปัญหาที่เกิดขึ้นไม่ว่าจะเป็นการฝึกอบรม ความพึงพอใจในงาน และสุขภาพจิต (Madhukar, 2017) อีกทั้งเป็นปัจจัยสำคัญที่จะเกื้อหนุนให้การทำงานสำเร็จจุล่งตามเป้าหมาย เนื่องจากมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมในการทำงานเกิดจากลักษณะทางกายภาพ การปฏิสัมพันธ์ในการมีส่วนร่วม และการประพฤติปฏิบัติตนระหว่างบุคคล บรรยากาศขององค์กรนั้นสามารถสร้างขึ้นและปรับปรุงได้โดยหัวหน้างานเพื่อให้เกิดความพึงพอใจ สอดคล้องกับความต้องการของคนในองค์กร และเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน (วิไล กวางศิริ, 2557, น. 101)

ตามแผนการขับเคลื่อนนโยบาย "เรียนดี มีความสุข" ที่มีเป้าหมายเพื่อสร้างคุณภาพการเรียนรู้ที่ดีให้กับนักเรียน ขณะเดียวกันก็ลดภาระที่ไม่จำเป็นสำหรับครู แต่จากรายงานผลการประเมินตนเองของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 (SAR) ประจำปี 2567 พบว่า 1) ครูและบุคลากรทางการศึกษายังขาดทักษะในการปฏิบัติงานและเปลี่ยนผู้ปฏิบัติงานบ่อย 2) ครูผู้สอนขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้ Active Learning 3) ครูสอนไม่ตรงตามสาขาและมีภาระงานมาก และ 4) ผู้บริหารสถานศึกษาเปลี่ยนแปลงบ่อยและขาดทักษะ ประสิทธิภาพด้านการบริหาร (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2, 2567, น. 18-19) นอกจากนี้ยังมีปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อบรรยากาศขององค์กร ด้วยเหตุผลดังกล่าว ส่งผลให้ความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารกับครู การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ สภาพแวดล้อมในการทำงานที่ส่งผลต่อแรงจูงใจ ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษา ไม่มีความสุขในการทำงาน เพราะจะต้องปรับเปลี่ยนบรรยากาศขององค์กรในการทำงานอยู่ตลอดเวลา

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการจัดบรรยากาศขององค์กรที่เอื้อต่อการทำงานในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

เป็นข้อมูลสารสนเทศในการพัฒนาบรรยากาศบุคลากรของโรงเรียนให้สุขภาพกายและสุขภาพใจที่ดี และก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการจัดบรรยากาศองค์การที่เอื้อต่อการทำงานในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวรี เขต 2
2. เพื่อเปรียบเทียบการจัดบรรยากาศองค์การที่เอื้อต่อการทำงานในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวรี เขต 2 จำแนกตามเพศ อายุ ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา

สมมติฐานการวิจัย

ครูที่มีเพศ อายุ ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษาที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดบรรยากาศองค์การที่เอื้อต่อการทำงานในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวรี เขต 2 แตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนในกลุ่มกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2567 จำนวน 63 แห่ง รวมทั้งสิ้น 1,426 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวรี เขต 2, 2567)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูผู้สอนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวรี เขต 2 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตาราง Krejcie & Morgan (1970, p. 607-610) โดยทำการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) ตามขนาดของสถานศึกษา และใช้วิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 310 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและคุณภาพของเครื่องมือ

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย เป็นลักษณะแบบสอบถาม (Questionnaire) เกี่ยวกับการจัดบรรยากาศองค์การที่เอื้อต่อการทำงานในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวรี เขต 2 แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดบรรยากาศองค์การที่เอื้อต่อการทำงานในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต 2 มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตามแบบของลิเคิร์ท (Likert) (ลัดดาวัลย์ เพชรโรจน์ และคณะ, 2562)

2.2 การพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้สร้างและตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถาม มีรายละเอียด ดังนี้

1) ศึกษาค้นคว้ารวบรวมข้อมูล เอกสาร แนวคิดเกี่ยวกับการจัดบรรยากาศองค์การที่เอื้อต่อการทำงานในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต 2

2) นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาประมวล กำหนดขอบเขตของเนื้อหาเพื่อดำเนินการสร้างเครื่องมือ

3) ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) นำแบบสอบถามที่ได้เสนอผู้เชี่ยวชาญ แล้วหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างแบบสอบถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item Objective Congruence: IOC) ซึ่งแบบสอบถามฉบับนี้มีค่าระหว่าง .67 – 1.00

4) ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ และนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try-out) กับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างการวิจัย จำนวน 30 คน เพื่อวิเคราะห์ความเที่ยง (Reliability) ซึ่งแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .96

5) ปรับปรุงแก้ไขและนำไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1) ผู้วิจัยทำหนังสือถึงบัณฑิตวิทยาลัย ขอความอนุเคราะห์ให้ออกหนังสือไปยังโรงเรียนเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

2) ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามพร้อมหนังสือขอความร่วมมือด้วยตนเองไปยังสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 310 ฉบับ โดยผ่าน Google Forms / Email และด้วยตัวของผู้วิจัยเอง โดยได้รับกลับคืนร้อยละ 100

3) นำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์ และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ตามวิธีทางสถิติการวิจัย ดังนี้

4.1 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และคำนวณค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

4.2 การทดสอบสมมติฐาน โดยการเปรียบเทียบความแตกต่างของการจัดบรรยากาศองค์การที่เอื้อต่อการทำงานในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประณศีกษานนทบุรี เขต 2 โดยใช้สถิติทดสอบที่เป็นอิสระต่อกัน (Independent t-test) (ลัดดาวลย์ เพชรโรจน์ และคณะ, 2562) และวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA ด้วยวิธี LSD

ผลการวิจัย

จากการศีกษาวิจัยสามารถแสดงผลการวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. การศีกษาการจัดบรรยากาศองค์การที่เอื้อต่อการทำงานในสถานศีกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศีกษาประณศีกษานนทบุรี เขต 2

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการจัดบรรยากาศองค์การที่เอื้อต่อการทำงานในสถานศีกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศีกษาประณศีกษานนทบุรี เขต 2 ในภาพรวม

ด้าน ที่	การจัดบรรยากาศองค์การที่เอื้อต่อการทำงานในสถานศีกษา	$\bar{X}$	S.D.	การแปล ความหมาย	อันดับ
1	โครงสร้างสถานศีกษา	4.44	.43	มาก	1
2	การสนับสนุน	4.37	.45	มาก	5
3	การให้รางวัล	4.41	.45	มาก	3
4	ความผูกพัน	4.41	.46	มาก	4
5	มาตรฐานการปฏิบัติงาน	4.42	.46	มาก	2
	เฉลี่ยรวม	4.40	.40	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การจัดบรรยากาศองค์การที่เอื้อต่อการทำงานในสถานศีกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศีกษาประณศีกษานนทบุรี เขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.40, S.D. = .40) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด คือ ด้านความผูกพัน ($\bar{X}$ = 4.41, S.D. = .46) รองลงมา คือ ด้านมาตรฐานการปฏิบัติงาน ด้านการให้รางวัล ด้านโครงสร้างสถานศีกษา และด้านการสนับสนุนตามลำดับ

2. การเปรียบเทียบการจัดบรรยากาศองค์การที่เอื้อต่อการทำงานในสถานศีกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศีกษาประณศีกษานนทบุรี เขต 2 จำแนกตามเพศ อายุ ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศีกษา สรุปผลการวิเคราะห์ได้ดังนี้

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบการจัดบรรยากาศองค์การที่เอื้อต่อการทำงานในสถานศีกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศีกษาประณศีกษานนทบุรี เขต 2 จำแนกตามเพศ

การจัดบรรยากาศองค์การที่เอื้อต่อการ ทำงานในสถานศึกษา	เพศ				t	P- value
	ชาย		หญิง			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านโครงสร้างสถานศึกษา	4.50	.44	4.46	.58	.47	.64
2. ด้านการสนับสนุน	4.37	.52	4.45	.54	-.86	.39
3. ด้านการให้รางวัล	4.29	.66	4.51	.59	-2.28*	.02
4. ด้านความผูกพัน	4.43	.55	4.53	.56	-1.15	.25
5. ด้านมาตรฐานการปฏิบัติงาน	4.35	.55	4.52	.55	-1.91	.06
รวม	4.39	.50	4.49	.53	-1.23	.22

จากตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบการจัดบรรยากาศองค์การที่เอื้อต่อการทำงานในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 พบว่า ครูที่มีเพศต่างกัน ในภาพรวมมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการให้รางวัล มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบการจัดบรรยากาศองค์การที่เอื้อต่อการทำงานในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 จำแนกตามอายุ

การจัดบรรยากาศองค์การที่เอื้อ ต่อการทำงานในสถานศึกษา	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F- ratio	P- value
1. ด้านโครงสร้างสถานศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	2.32	2	1.16	3.77*	.02
	ภายในกลุ่ม	94.31	307	.31		
	รวม	96.62	309			
2. ด้านการสนับสนุน	ระหว่างกลุ่ม	1.69	2	.85	3.01*	.05
	ภายในกลุ่ม	86.40	307	.28		
	รวม	88.10	309			
3. ด้านการให้รางวัล	ระหว่างกลุ่ม	.85	2	.42	1.16	.31
	ภายในกลุ่ม	111.81	307	.36		
	รวม	112.66	309			
4. ด้านความผูกพัน	ระหว่างกลุ่ม	1.13	2	.56	1.84	.16
	ภายในกลุ่ม	93.70	307	.31		
	รวม	94.83	309			
5. ด้านมาตรฐานการปฏิบัติงาน	ระหว่างกลุ่ม	3.69	2	1.85	6.17**	.00
	ภายในกลุ่ม	91.73	307	.30		

	รวม	95.42	309			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	1.73	2	.87	3.13*	.05
	ภายในกลุ่ม	84.98	307	.28		
	รวม	86.72	309			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของการจัดบรรยากาศองค์การที่เอื้อต่อการทำงานในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวรี เขต 2 พบว่า ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณารายด้าน ด้านการสนับสนุน มีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และด้านมาตรฐานการปฏิบัติงาน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบการจัดบรรยากาศองค์การที่เอื้อต่อการทำงานในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวรี เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน

การจัดบรรยากาศองค์การที่เอื้อต่อการทำงานในสถานศึกษา	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F-ratio	P-value
1. ด้านโครงสร้างสถานศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	.51	2	.26	.82	.44
	ภายในกลุ่ม	96.11	307	.31		
	รวม	96.62	309			
2. ด้านการสนับสนุน	ระหว่างกลุ่ม	.07	2	.03	.12	.89
	ภายในกลุ่ม	88.03	307	.29		
	รวม	88.10	309			
3. ด้านการให้รางวัล	ระหว่างกลุ่ม	.02	2	.01	.02	.98
	ภายในกลุ่ม	112.64	307	.37		
	รวม	112.66	309			
4. ด้านความผูกพัน	ระหว่างกลุ่ม	.10	2	.05	.15	.86
	ภายในกลุ่ม	94.74	307	.31		
	รวม	94.83	309			
5. ด้านมาตรฐานการปฏิบัติงาน	ระหว่างกลุ่ม	.04	2	.02	.06	.94
	ภายในกลุ่ม	95.39	307	.31		
	รวม	95.42	309			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	.07	2	.03	.12	.89

	ภายในกลุ่ม	86.65	307	.28		
	รวม	86.72	309			

จากตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของการจัดบรรยากาศองค์การที่เอื้อต่อการทำงานในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 พบว่าครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานที่ต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันทั้งในภาพรวมและรายด้าน

ตารางที่ 5 ผลการเปรียบเทียบการจัดบรรยากาศองค์การที่เอื้อต่อการทำงานในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา

การจัดบรรยากาศองค์การที่เอื้อต่อการทำงานในสถานศึกษา	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F-ratio	P-value
1. ด้านโครงสร้างสถานศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	2.85	2	1.43	4.60**	.01
	ภายในกลุ่ม	93.77	307	.31		
	รวม	96.62	309			
2. ด้านการสนับสนุน	ระหว่างกลุ่ม	2.36	2	1.18	4.23*	.02
	ภายในกลุ่ม	85.74	307	.28		
	รวม	88.10	309			
3. ด้านการให้รางวัล	ระหว่างกลุ่ม	6.86	2	1.18	4.23*	.02
	ภายในกลุ่ม	85.74	307	.28		
	รวม	88.10	309			
4. ด้านความผูกพัน	ระหว่างกลุ่ม	6.86	2	3.43	9.96**	.00
	ภายในกลุ่ม	105.79	307	.35		
	รวม	112.66	309			
5. ด้านมาตรฐานการปฏิบัติงาน	ระหว่างกลุ่ม	1.34	2	.67	2.19	.11
	ภายในกลุ่ม	94.08	307	.29		
	รวม	94.83	309			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	3.57	2	1.78	6.57**	.00
	ภายในกลุ่ม	83.16	307	.27		
	รวม	86.72	309			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของการจัดบรรยากาศองค์การที่เอื้อต่อการทำงานในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวรี เขต 2 พบว่า ครูที่มีขนาดสถานศึกษาที่ต่างกัน ในภาพรวมครุมีความคิดเห็นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณารายด้าน ด้านการสนับสนุนและด้านการให้รางวัล มีความคิดเห็นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และด้านโครงสร้างสถานศึกษาและด้านความผูกพัน มีความคิดเห็นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้นด้านมาตรฐานการปฏิบัติงาน ไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผล

จากการศึกษาการจัดบรรยากาศองค์การที่เอื้อต่อการทำงานในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวรี เขต 2 สามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์และอภิปรายผลการวิจัย ซึ่งมีดังนี้

1. การจัดบรรยากาศองค์การที่เอื้อต่อการทำงานในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวรี เขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษาภายใต้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวรี เขต 2 ได้ให้ความสำคัญกับการสร้างบรรยากาศการทำงานที่เอื้อต่อการปฏิบัติหน้าที่ของครูในทุกมิติ โดยเฉพาะบทบาทของผู้บริหารที่สามารถบริหารจัดการในลักษณะของการมีส่วนร่วม สอดคล้องกับงานวิจัยของ อุมพร สีสุริยา และ วานิช ประเสริฐพร (2564) ได้ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างบรรยากาศองค์การกับการเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 พบว่า บรรยากาศองค์การในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็น รายด้านพบว่า ด้านที่มีระดับการปฏิบัติสูงสุด คือ ด้านโครงสร้าง รองลงมาคือ ด้านการสนับสนุน ส่วนด้านที่มีระดับการปฏิบัติต่ำสุด คือ ด้านความรับผิดชอบ

2. ผลการเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาสู่การเป็นองค์กรสมรรถนะสูงของสถานศึกษากลุ่มกรุงธนใต้ สังกัดกรุงเทพมหานคร ดังนี้

2.1 จำแนกตามเพศ ในภาพรวมมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษามีการบริหารจัดการแบบเสมอภาค ไม่เลือกปฏิบัติตามเพศ มีการกระจายงานและสนับสนุนอย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Otrebski (2022) ได้ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างบรรยากาศองค์การ (ในโรงเรียน) กับความพึงพอใจในงานของครู พบว่า ความแตกต่างทางเพศไม่ส่งผลต่อระดับความพึงพอใจในการทำงานและการรับรู้บรรยากาศในโรงเรียน โดยปัจจัยที่มีอิทธิพลมากกว่าคือความสัมพันธ์ในที่ทำงานและความไว้วางใจในระบบบริหารของสถานศึกษา

2.2 จำแนกตามอายุ ในภาพรวมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูที่อยู่ในช่วงอายุ 31-40 ปี มักจะอยู่ในช่วงกลางของวิชาชีพ ซึ่งเป็นช่วงที่กำลังแสวงหาความก้าวหน้าและความมั่นคงในสายงาน มีความกระตือรือร้นในการพัฒนาตนเอง และมีแรงจูงใจในการทำงานสูง สอดคล้องกับงานวิจัยของ กิรัชญา ของโพธิ์ (2565) ได้ศึกษาเรื่อง

บรรยากาศองค์การที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานในยุคดิจิทัลของบุคลากรสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ส่วนกลาง) พบว่า บุคลากรที่มีเพศ ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน และประเภทบุคลากรที่แตกต่างกัน มีผลต่อประสิทธิภาพการทำงานในยุคดิจิทัลของบุคลากรสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ส่วนกลาง) แตกต่างกัน ($p \leq 0.05$)

2.3 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน ในภาพรวมไม่แตกต่าง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการบริหารงานภายในสถานศึกษามีรูปแบบการสื่อสาร การสนับสนุน และการแบ่งงานที่ชัดเจน โดยครูทุกคนได้รับโอกาสในการเข้าร่วมกิจกรรม การพัฒนาวิชาชีพ และการมีส่วนร่วมในนโยบายอย่างเสมอภาค ซึ่งไม่สอดคล้องกับ ประยง บุญพา (2563) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง บรรยากาศองค์การของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสวนกุหลาบวิทยาลัย พบว่า บรรยากาศองค์การของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสวนกุหลาบวิทยาลัย จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

2.4 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา ในภาพรวมและรายด้านมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนขนาดใหญ่มีทรัพยากรและงบประมาณมากกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก ส่งผลให้สามารถสนับสนุนครูในด้านวิชาการ วัสดุอุปกรณ์ และโอกาสในการพัฒนาได้ดีกว่า ทำให้ครูในโรงเรียนขนาดใหญ่รับรู้บรรยากาศองค์การในเชิงบวกมากกว่าโรงเรียนขนาดเล็กที่อาจมีข้อจำกัดด้านบุคลากรและงบประมาณ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พัชรพร เปียงาม อีระวัฒน์ มอนโฮส (2567) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการเสริมสร้างบรรยากาศองค์การที่เอื้อต่อการปฏิบัติงานตามข้อตกลงการพัฒนางานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2 พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นต่อบรรยากาศองค์การสูงกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก โดยเฉพาะในด้านโครงสร้างและการให้รางวัล สะท้อนให้เห็นถึงความสามารถในการจัดระบบการบริหารและส่งเสริมครูที่ดีกว่า

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาการจัดบรรยากาศองค์การที่เอื้อต่อการทำงานในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2 เพื่อนำผลวิจัยไปใช้ในการพัฒนาการสร้างบรรยากาศองค์การเพื่อส่งเสริมการขับเคลื่อนนโยบายองค์การให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยมีองค์ประกอบสำคัญ 5 ด้าน ได้แก่

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยเรื่อง การจัดบรรยากาศองค์การที่เอื้อต่อการทำงานในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวรี เขต 2 มีดังนี้

1. การวิเคราะห์การจัดบรรยากาศองค์การที่เอื้อต่อการทำงานในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวรี เขต 2 ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

2. การเปรียบเทียบการจัดบรรยากาศองค์การที่เอื้อต่อการทำงานในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวรี เขต 2 จำแนกตามเพศและประสบการณ์ในการทำงาน ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน ส่วนอายุและขนาดของสถานศึกษา ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 และ .05

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ควรกำหนดขอบเขตหน้าที่ครูให้ชัดเจนและปรับปรุงมาตรฐานการปฏิบัติงานให้เหมาะสมกับแต่ละระดับ เพื่อลดความซ้ำซ้อน ส่งเสริมการทำงานเป็นระบบ และประเมิณผลได้อย่างยุติธรรม

1.2 ควรสนับสนุนการอบรมทักษะเทคโนโลยีแก่ครู จัดห้องพักครูที่เอื้อต่อการทำงานเพื่อลดความเครียดและเสริมขวัญกำลังใจ พร้อมทั้งส่งเสริมกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์เพื่อความผูกพันและสามัคคีในองค์กร

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมเสริมสร้างความสัมพันธ์ในองค์กรกับระดับความผูกพันของครูในสถานศึกษา เพื่อให้ได้แนวทางการส่งเสริมความผูกพันที่มีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- กิริชัยญา ของโพธิ์. (2565). บรรยากาสงค์การที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานในยุคดิจิทัลของบุคลากรสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ส่วนกลาง). การศึกษารายบุคคลบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- จุฑาทิพย์ เพ็ชรสุวรรณ. (2560). ความสัมพันธ์ระหว่างบรรยากาสงค์การและความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน กรณีศึกษา: บริษัท เมชโซ่ จำกัด (สำนักงานใหญ่). ใน การค้นคว้าอิสระวิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- ประยง บุญพา. (2563). บรรยากาสงค์การของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสวนกุหลาบวิทยาลัย. งานนิพนธ์. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พัชรพร เปียงาม และธีระวัฒน์ มอนโธสง. (2567). แนวทางการเสริมสร้างบรรยากาสงค์การที่เอื้อต่อการปฏิบัติงานตามข้อตกลงการพัฒนางานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2. วารสารมณีเชษฐาราม, 7(4), 1–15.
- พัฒน์ดา ถายะบุตร. (2566). บรรยากาสงค์การที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- รัตติกรณ์ จงวิศาล. (2560). มนุษย์สัมพันธ์: พฤติกรรมมนุษย์ในองค์กร. พิมพ์ครั้งที่ 4. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ลัดดาวัลย์ เพชรโรจน์ และอัจฉรา ชำนิประศาสน์. (2562). ระเบียบวิธีการวิจัย (ฉบับปรับปรุง ครั้งที่ 3). เจริญดีมั่นคงการพิมพ์.
- วิไล กวางศิริ. (2557). การพัฒนาเครื่องมือตรวจวัดบรรยากาสงค์การของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. วารสารสุทธิปริทัศน์, 28(86), 101–122.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2. (2567). รายงานผลการประเมินตนเอง (SAR) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567.
- อุมาพร สีสूरียา และวานิช ประเสริฐพร (2564). ความสัมพันธ์ระหว่างบรรยากาสงค์การกับการเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2. วารสารรอยแคนสาระศาสตร์, 7(2), 323–337.
- Benedicta, A. S. (2014). A Study of Occupational Stress and Organizational Climate of Higher Secondary Teachers. Journal on School Educational Technology, 9(3), 12–17.
- Brown, W. B., & Moberg, D. J. (1980). Organization Theory and Management: A Macro Approach. John Wiley & Sons.
- Krejcie, R.V., & D.W. Morgan. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. Educational and Psychological Measurement. 30(3), p. 607 – 610.

- Lussier, R. N. (2012). *Management Fundamentals: Concepts, Applications, and Skill Development* (5th ed.). Mason, OH: South-Western Cengage Learning.
- Madhukar, V. (2017). Organization Climate: A conceptual Perspective. *International Journal of Management and Business*, 7(8), 275 – 293.
- Otrebski, W. (2022). The correlation between organizational (school) climate and teacher job satisfaction—The type of educational institution moderating role. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 19(11), 6520.
- Stringer, R. A. (2002). *Leadership and Organizational Climate: The Cloud Chamber Effect*.
- Wudarzewski, G. (2019). Multidimensional Organizational Climate Measurement Inventory MOCMI-Verification of Author's Climate Model and Validation and Validation of the Tool. *Central and Eastern European Journal of Management and Economics*, 7(2), 7-45.

การใช้อำนาจในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7*

ADMINISTRATIVE POWERS BY EDUCATIONAL INSTITUTION
ADMINISTRATORS UNDER NAKHON RATCHASIMA PRIMARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 7

ยุวดี คลีภูษา¹ และ กฤษณา วัฒนาศักดิ์²

Yuwadee Khliphusa¹ and Kritsada Wattanasak²

¹⁻²คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา

¹⁻²Faculty of Education, Nakhon Ratchasima College, Thailand

Corresponding Author's Email: yuwadeekhliphusa@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการใช้อำนาจในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 2) เปรียบเทียบการใช้อำนาจในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 จำแนกตามระดับการศึกษาและขนาดของสถานศึกษา 3) และศึกษาแนวทางการใช้อำนาจในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 81 คน และครูผู้สอน จำนวน 252 คน รวมทั้งสิ้น 333 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครจซี่และมอร์แกน และสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และค่าเอฟ ผลการวิจัยพบว่า

1. การใช้อำนาจในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด
2. เปรียบเทียบการใช้อำนาจในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 จำแนกตามตำแหน่งของบุคลากรและขนาดของสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

---

* Received 10 April 2025; Revised 7 June 2025; Accepted 17 June 2025

3. แนวทางการใช้อำนาจในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 1)ด้านอำนาจการให้รางวัล 2)ด้านอำนาจการบังคับ 3)ด้านอำนาจตามกฎหมาย 4)ด้านอำนาจอ้างอิง 5)ด้านอำนาจความเชี่ยวชาญ

คำสำคัญ: การใช้อำนาจในการบริหารงาน, ผู้บริหารสถานศึกษา, เขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7

Abstract

This research aimed to 1) study the use of administrative power of school administrators under the Office of the Primary Educational Service Area 7, Nakhon Ratchasima, 2) compare the use of administrative power of school administrators under the Office of the Primary Educational Service Area 7, Nakhon Ratchasima, classified by educational level and size of the school, 3) and study the guidelines for the use of administrative power of school administrators under the Office of the Primary Educational Service Area 7, Nakhon Ratchasima. The sample group used in the research was 81 school administrators and 252 teachers, totaling 333 people. The sample size was determined according to the table of Krejci and Morgan, and stratified random sampling was used. The research instruments were a 5-level rating scale questionnaire and an interview form. The statistics used for data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, and F-test. The results of the research found that:

1. The use of administrative power by school administrators under the Office of the Primary Education Area 7, Nakhon Ratchasima, is at the highest level overall.

2. Comparison of the use of administrative power of school administrators under the Office of the Primary Education Area 7, Nakhon Ratchasima, classified by personnel position and size of the school. Overall and in each aspect, there is no difference.

3. Guidelines for the use of administrative power by school administrators under the Office of the Nakhon Ratchasima Primary Educational Service Area 7 1) Reward power 2) Coercive power 3) Legitimate power 4) Referent power 5) Expert Power

Keywords: Use of administrative power, school administrators, Nakhon Ratchasima Primary Educational Service Area Office 7

บทนำ

พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2546 ที่แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ.2553 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2562 ได้มีการกำหนดบทบาทและอำนาจหน้าที่ของครูและบุคลากรทางการศึกษาตามสายบังคับบัญชาไว้อย่างชัดเจน ตั้งแต่ระดับกระทรวงจนถึงระดับสถานศึกษา จากการดำเนินการตามแนวทางการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาดังกล่าว ส่งผลให้ผู้บริหารมีหลายบทบาทขึ้นอยู่กับภารกิจในการบริหาร ซึ่งการที่จะบริหารให้ประสบความสำเร็จนั้นต้องอาศัยหลายปัจจัยเข้ามาเกี่ยวข้อง การบริหารงานการศึกษาในยุคปัจจุบันนั้นจึงจะต้องสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก โดยเฉพาะสังคมแห่งการเรียนรู้ในยุคที่มีเทคโนโลยีในการเชื่อมโยงข้อมูลต่าง ๆ ของโลกเข้าด้วยกัน ผู้บริหารจะต้องแสดงบทบาทได้อย่างเต็มที่ รวมทั้งต้องใช้กลยุทธ์และเทคนิคการบริหารระดับสูงจึงจะสามารถนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จ ซึ่งเปรียบเสมือนกับต้นเรือที่ต้องคอยทำหน้าที่ควบคุมการเดินเรือ เพื่อที่จะทำให้เรือสามารถแล่นไปยังเป้าหมายได้อย่างปลอดภัย ย่อมต้องอาศัยความรู้ ความสามารถ ความชำนาญ และศักยภาพของกัปตันเรือเป็นสำคัญ ดังนั้น การใช้อำนาจจึงเป็นสิ่งที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ อย่างไรก็ตาม การใช้อำนาจนั้นจะต้องเป็นไปด้วยความถูกต้อง เหมาะสม และเป็นธรรมปราศจากอคติใด ๆ เพราะถ้าหากผู้บริหารมีการใช้อำนาจอย่างไม่ถูกต้อง ไม่เหมาะสม ไม่เป็นธรรม หรือเจือไปด้วยอคติแล้ว ก็ย่อมจะส่งผลให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดความรู้สึกคับข้องใจ (ศศิธรดา แพงไทย,2559)

นอกจากนี้ จากการศึกษางานวิจัยของ (นันท์ชญาณ์ พรหมณี, 2557) ที่ศึกษางานวิจัยเรื่อง การใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในอำเภอเมืองชลบุรีสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี พบว่า ผู้บริหารต้องใช้อำนาจในการตัดสินใจ การควบคุม ชี้แนะ สร้างขวัญกำลังใจให้แก่ครูและบุคลากรให้ครูมีความกระตือรือร้นสามารถปฏิบัติงานได้อย่างต่อเนื่อง การใช้อำนาจของผู้บริหารจึงมีความสำคัญมาก เพราะอำนาจจะทำให้การปฏิบัติงานอยู่ในสภาพที่ปกติบรรลุปเป้าหมาย และถ้ามีวิกฤติหรือปัญหาเกิดขึ้น ผู้บริหารจะทำหน้าที่แก้ไขสถานการณ์ให้มีสภาพดีขึ้น และผู้บริหารเพียงคนเดียว จะไม่สามารถทำให้งานทั้งหมดขององค์กรสำเร็จลุล่วงไปได้แต่ต้องบริหารงานเพื่อให้อื่น ๆ ทำงานเพื่อองค์กรอำนาจเป็นเสมือนอาวุธร้ายที่ทำลายบุคลากรในองค์กร หากใช้ในทางที่ไม่ควร สถานศึกษาเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาให้แก่เด็กที่มีอายุในเกณฑ์ตามพระราชบัญญัติและตามนโยบายของรัฐ โดยเป็นหน่วยงานระดับปฏิบัติที่สามารถ ทำให้นโยบายของรัฐเห็นผลการปฏิบัติที่เป็นจริงเกิดขึ้น และมีหน่วยงานระดับที่สูงกว่าสถานศึกษารับผิดชอบร่วมกัน ทั้งในระดับกรม

จังหวัด อำเภอ หรือระดับเขตพื้นที่การศึกษา ถึงแม้จะมีหน่วยงาน หลายหน่วยงาน และหลายระดับรับผิดชอบร่วมกันในการจัดการศึกษา (จันทร์านี สงวนนาม, 2553) สถานศึกษาจึงจัดเป็นองค์กรทางการบริหารที่มีการจัดองค์กรคล้ายคลึงกับองค์กรทางการบริหารทั่วไป ถือเป็นองค์กรหนึ่งในการพัฒนาประเทศ การสร้างบรรยากาศในองค์กรมีส่วนกำหนดพฤติกรรมของผู้ปฏิบัติงานในองค์กร โดยมีเป้าหมายให้ผู้เรียน มีความรักในสถาบันหลักของชาติ และมีความสามารถพิเศษด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ศิลปะ ดนตรี กีฬา ภาษา และอื่น ๆ ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มตามศักยภาพ โดยเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ คิดริเริ่มและสร้างสรรค์นวัตกรรม มีความรู้ มีทักษะ มีสมรรถนะตามหลักสูตร ซึ่งผู้บริหาร ครู และ บุคลากรทางการศึกษาเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ มีความรู้และจรรยาบรรณ ตามมาตรฐานวิชาชีพ โดยนำพาสถานศึกษาเพื่อการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) และสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล, 2563) จากที่กล่าวมาข้างต้นนั้น จะเห็นได้ว่าผู้บริหารที่ดี จะต้องมีความรู้ความสามารถ ทักษะ กระบวนการในการบริหารที่มีประสิทธิภาพ มีคุณธรรม และจริยธรรมเป็นที่ตั้ง เป็นที่ยอมรับนับถือของผู้ใต้บังคับบัญชา และผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ มีความเอาใจใส่ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้อื่น รู้จักการสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชา มีความสามารถในการครองตน ครองคน และครองงาน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งผู้บริหารจะเป็นผู้มีส่วนสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติให้ดีขึ้นได้ อันเนื่องมาจากเป็นผู้มีความสามารถในการบริหารคน ให้เกิดการพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาซึ่งเป็นผู้อยู่ในความดูแลได้มีส่วนในการพัฒนาตนเอง พัฒนาองค์กรและที่สำคัญคือได้เอาการพัฒนาดังกล่าวไปเชื่อมโยงการพัฒนาผู้เรียนในโรงเรียนซึ่งเป็นกำลังสำคัญของชาติ และเป็นการพัฒนาประเทศควบคู่ไปกับการพัฒนาคน การพัฒนาคนเริ่มต้นที่การให้การศึกษา เพราะเชื่อว่าการศึกษามีช่วยสร้างความรู้ ความคิด ทักษะ เจตคติให้คนรู้จักตนเอง รู้จักชีวิต เข้าใจสังคมและสิ่งแวดล้อมพัฒนาอาศัย นำความรู้ความเข้าใจมาใช้ในการแก้ปัญหา รวมทั้งสร้างสรรค์ชีวิตและสังคมให้ดีขึ้น โดยเฉพาะในยุคที่เทคโนโลยีสารสนเทศกำลังก้าวล้ำนำโลก เราจึงต้องมีการพัฒนาการศึกษาให้ก้าวหน้าโลก (กษมา ศรีสุวรรณ , 2563)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการใช้อำนาจในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 7 เพื่อสามารถพัฒนาคนไทยให้เป็นคนที่มีคุณภาพ เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต หรือเป็นคนเก่ง ดี มีความสุข และมีความสุขเป็นไทย นั่นคือต้องจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ เพื่อทำให้คนหรือผู้ที่ได้รับการศึกษามีคุณภาพและมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการใช้อำนาจในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7
2. เพื่อเปรียบเทียบการใช้อำนาจในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 จำแนกตามตำแหน่งของบุคลากรและขนาดของสถานศึกษา
3. เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมการใช้อำนาจในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7

สมมติฐานการวิจัย

1. บุคลากรที่มีตำแหน่งของบุคลากรต่างกัน มีความคิดเห็นต่อ การใช้อำนาจในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 แตกต่างกัน
2. บุคลากรที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นต่อ การใช้อำนาจในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 แตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษากับประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1.1 ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน จำนวน 2,507 คน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 (แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ, 2566)

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 ปีการศึกษา 2567 กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางเครจซี่และมอร์แกน ได้กลุ่มตัวอย่าง ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 81 คน และครูผู้สอน จำนวน 252 คน รวมทั้งสิ้น 333 คน และได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือการวิจัยในครั้งนี้ มีดังนี้

2.1. แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ ได้แก่ ตำแหน่งของบุคลากร และขนาดของสถานศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการใช้อำนาจในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 มีลักษณะเป็นแบบมาตรา ส่วนประมาณค่า มี 5 ระดับ จำนวน 40 ข้อ โดยมีเกณฑ์ในการให้คะแนนของคำถามแต่ละข้อตามแบบของ ลิเคิร์ท (Likert, 1976) ดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง ผู้บริหารมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง ผู้บริหารมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

ระดับ 3 หมายถึง ผู้บริหารมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง ผู้บริหารมีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย

ระดับ 1 หมายถึง ผู้บริหารมีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

2.2. แบบสัมภาษณ์ เกี่ยวกับแนวทางในการใช้อำนาจในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้ศึกษาได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

3.1 ขออนุญาตจากคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ต่อผู้อำนวยการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7

3.2 ผู้วิจัยนำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยเสนอต่อผู้อำนวยการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 พร้อมกับแบบสอบถามเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย

3.3 ผู้วิจัยติดตามเก็บรวบรวมแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง ได้แบบสอบถามกลับคืนจำนวน 333 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้ศึกษาได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้คอมพิวเตอร์ โปรแกรมสำเร็จรูป โดยทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

4.1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับตำแหน่งและขนาดสถานศึกษาของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม

4.2 วิเคราะห์การใช้อำนาจในการบริหารงานของผู้บริหาร สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 ทั้งโดยภาพรวม รายด้านและรายข้อโดยหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์แปลความหมาย

4.3 วิเคราะห์เปรียบเทียบการใช้อำนาจในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 จำแนก

ตามระดับการศึกษาโดยใช้ T-test แบบ Independent samples และขนาดของสถานศึกษา โดยใช้ F-test แบบ One way ANOVA

4.4 วิเคราะห์แนวทางในการใช้อำนาจในการบริหารงานของผู้บริหาร สถานศึกษาชั้น พื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 โดยวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive analysis)

ผลการวิจัย

1. ผลค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการใช้อำนาจในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

ด้าน ที่	รายการ	ระดับปฏิบัติ		แปลผล	อันดับที่
		$\bar{X}$	S.D.		
1	ด้านอำนาจการให้รางวัล	4.70	0.40	มากที่สุด	2
2	ด้านอำนาจการบังคับ	4.30	0.57	มาก	5
3	ด้านอำนาจตามกฎหมาย	4.74	0.40	มากที่สุด	1
4	ด้านอำนาจอ้างอิง	4.52	0.43	มากที่สุด	3
5	ด้านอำนาจความเชี่ยวชาญ	4.48	0.52	มาก	4
ภาพรวม		4.55	0.38	มากที่สุด	

2. ผลการเปรียบเทียบการใช้อำนาจในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 จำแนกตามตำแหน่งของบุคลากร และขนาดของสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

ด้าน ที่	รายการ	ผู้บริหาร สถานศึกษา		ครูผู้สอน		t	p- value
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1	ด้านอำนาจการให้รางวัล	4.68	0.41	4.70	0.40	-0.39	0.69
2	ด้านอำนาจการบังคับ	4.30	0.58	4.30	0.57	0.01	0.99

3	ด้านอำนาจตามกฎหมาย	4.73	0.41	4.75	0.39	-0.39	0.70
4	ด้านอำนาจอ้างอิง	4.50	0.44	4.52	0.43	-0.40	0.69
5	ด้านอำนาจความ เชี่ยวชาญ	4.47	0.53	4.49	0.51	-0.36	0.72
ภาพรวม		4.54	0.47	4.55	0.46	-0.31	0.76

3. ผลการศึกษาแนวทางการส่งเสริมการใช้อำนาจในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7

แนวทางการพัฒนาการใช้อำนาจในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา 1) ด้านอำนาจการให้รางวัล 2) ด้านอำนาจการบังคับ 3) ด้านอำนาจตามกฎหมาย 4) ด้านอำนาจอ้างอิง 5) ด้านอำนาจความเชี่ยวชาญ การพัฒนาอำนาจในแต่ละด้านควรใช้ตามสถานการณ์และความเหมาะสม เพื่อให้การบริหารงานในสถานศึกษามีประสิทธิภาพสูงสุด และสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงานร่วมกัน

อภิปรายผล

จากการสรุปผลการวิจัย เรื่อง การใช้อำนาจในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 ผู้วิจัยได้นำประเด็นสำคัญมาอภิปรายผลดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์การใช้อำนาจในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้านแล้วเรียงอันดับจากมากไปน้อย พบว่า ด้านอำนาจตามกฎหมาย ด้านอำนาจการให้รางวัล ด้านอำนาจอ้างอิง ด้านอำนาจความเชี่ยวชาญ และด้านอำนาจการบังคับ ทั้งนี้อาจเนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาได้แสดงออกถึงความสามารถในการใช้อำนาจเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรม ทศนคติ ในทางที่ดี และผู้บริหารสถานศึกษาได้มีการพัฒนาความรู้ ประสบการณ์ให้มีความชำนาญ มีทักษะในการบริหาร เพื่อให้การบริหารงานในสถานศึกษานั้นบรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของงานที่ตั้งไว้ ส่งผลให้พฤติกรรม ทศนคติของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต่อผู้บริหารสถานศึกษานั้นอยู่ในระดับมากที่สุด เพราะเชื่อมั่นในผู้บริหารสถานศึกษา และสอดคล้องกับงานวิจัยของเบญจรัตน์ นันททรัพย์ (2566) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาการใช้อำนาจในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า การใช้อำนาจใน

การบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด

2. ผลการเปรียบเทียบการใช้อำนาจในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 โดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

2.1 การใช้อำนาจในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 รายด้านไม่แตกต่างกัน เมื่อจำแนกตามตำแหน่งของบุคลากร ทั้งนี้อาจเนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาได้ศึกษาการใช้อำนาจแต่ละประเภท เพื่อให้สอดคล้องกับภารกิจในการกระจายอำนาจการบริหารจัดการศึกษาจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและกระทรวงศึกษาธิการ ผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา ได้มีการประชุมร่วมกัน เพื่อปรึกษาและวางแนวทางการดำเนินงานในสถานศึกษา จึงทำให้ผลการศึกษา ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของพนมกฤต บิริสุทธิ์ (2560) ได้วิจัยเรื่อง การใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมฐานบินกำแพงแสน ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรฝ่ายบริหารและครูในสถานศึกษาที่มีต่อการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมฐานบินกำแพงแสน เมื่อจำแนกตามตำแหน่งหน้าที่พบว่า ภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

2.2 การใช้อำนาจในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 7 เมื่อจำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องจาก ผู้บริหารสถานศึกษา ได้มีการพัฒนาความรู้ความสามารถและประสบการณ์ ให้มีความชำนาญ เข้าใจความพร้อมในด้านต่าง ๆ ของสถานศึกษาและรวมทั้งเข้าใจครูและบุคลากร ที่ไม่แตกต่างตามขนาดของสถานศึกษา จึงทำให้การใช้อำนาจในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาไม่มีความแตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของบราลี สุขบำเพ็ญ (2562) ได้วิจัยเรื่อง การใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 3 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา พบว่า ไม่แตกต่างกัน

3. แนวทางการพัฒนาการส่งเสริมการใช้อำนาจในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลได้ให้ความสำคัญกับแนวทางการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษา ดังนั้น เพื่อการบริหารสถานศึกษาและการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ภายในสถานศึกษาให้ประสบผลสำเร็จและบรรลุตามเป้าหมาย การใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของการมีความรู้ ความชำนาญ ความสามารถ และมีทักษะการเป็นผู้นำ จึงทำให้ได้รับการยอมรับนับถือ

เกิดความศรัทธา น่าเลื่อมใส และมีอิทธิพลต่อผู้ใต้บังคับบัญชา ทั้งนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องรู้จักใช้อำนาจให้เหมาะสม เพื่อให้การบริหารงานในสถานศึกษาประสบผลสำเร็จและเดินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาการใช้อำนาจในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 ขึ้น ส่วนข้อเสนอแนะในการวิจัยประกอบด้วย 1. **ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้** ควรมีการส่งเสริมในด้านของดังต่อไปนี้ 1.1. ด้านอำนาจการให้รางวัล ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดให้มีสวัสดิการในการทำงานแก่บุคลากรมีการสร้างขวัญกำลังใจเพื่อกระตุ้นให้บุคลากรมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานยิ่งขึ้น และพิจารณาความดีความชอบด้วยความเป็นธรรม 1.2. ด้านอำนาจบังคับ ผู้บริหารสถานศึกษาควรลงโทษบุคลากรที่ไม่ปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์ของสถานศึกษาอย่างทั่วถึงถ้าหากมีความผิดจริง โดยไม่มีการยกเว้น 1.3. ด้านอำนาจตามกฎหมาย ผู้บริหารสถานศึกษาควรออกคำสั่งมอบหมายงานให้ปฏิบัติงานตามความรู้ความสามารถของบุคลากรอย่างเหมาะสม และควรใช้อำนาจตามสิทธิและหน้าที่ภายในขอบเขตที่มี 1.4. ด้านอำนาจอ้างอิง ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความยุติธรรมและความเสมอภาคแก่บุคลากรทุกคนในสถานศึกษา ไม่เลือกชั้นชมเฉพาะบุคลากรบางคน รับฟังความคิดเห็นของบุคลากร 1.5. ด้านอำนาจความเชี่ยวชาญ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีส่วนช่วยในการแนะนำการจัดกิจกรรมหรือจัดทำโครงการใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์สำหรับสถานศึกษา โดยกระจายงานให้บุคลากรได้มีบทบาทร่วมกัน 2. **ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป** 2.1 ควรศึกษาการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู 2.2 ควรศึกษาการใช้อำนาจของผู้บริหารกับความสุขในการทำงานของครูในสถานศึกษา 2.3 ควรศึกษาตัวแปรต้นเพิ่มเติม เช่น เพศ วุฒิการศึกษา อายุและวิทยฐานะ ของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อที่จะได้ทราบตัวแปรดังกล่าว ส่งผลต่อการใช้อำนาจในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร

เอกสารอ้างอิง

- กษมา ศรีสุวรรณ. (2563). ปัญหาและแนวโน้มการศึกษาไทยในอนาคต. เรียกใช้เมื่อ 14 พฤศจิกายน 2567 จาก <http://toyphd2013.blogspot.com/2013/06/blog-post.html>
- จันทราณี สงวนนาม. (2553). ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 3). นนทบุรี: บุ๊คพ้อยท์.
- นันท์ชัญญ์ พรหมณี. (2557). การใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียน ในอำเภอเมืองชลบุรี สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี. งานนิพนธ์การศึกษา มหาบัณฑิต,

- สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- บราลี สุขบำเพ็ญ. (2562). การใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3. วารสารราชภัฏสุราษฎร์ธานี, 6(1), 58.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น เบ็ญจรัตน์ นันททรัพย์ และคณะ. 2566. การศึกษาการใช้อำนาจในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3. เรียกใช้เมื่อ 1 พฤศจิกายน 2567 จาก <https://jeal.snru.ac.th/ArticleView?ArticleID=1309>
- พนมกฤต บริสุทธิ์. 2560. การใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมฐานบินกำแพงแสน. เรียกใช้เมื่อ 1 พฤศจิกายน 2567 จาก <http://ithesis-ir.su.ac.th/dspace/bitstream/123456789/1497/1/58252333.pdf>
- ศศิธรดา แพงไทย. (2559). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21. วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย, 6(1), 1.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining sample sizes for research activities. Educational and Psychological Measurement. 30(3), 607 - 610.
- Likert. (1976). The Method of Constructing and Attitude Scale. New York: Wiley & Son.

**การพัฒนาแบบแผนการจัดการศึกษาการงานอาชีพ
ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในกรุงเทพมหานคร***
**A DEVELOPMENT OF MODEL EDUCATIONAL MANAGEMENT
OCCUPATION LEARNING FOR HIGH SCHOOL IN BANGKOK**

อุษาสดา ภูษณสุวรรณศรี¹, เฟื่องอรุณ ปรีดีดิลก² และ บุนทรিকা บูลภักดี³
Usasuda Poosanuwansri¹, Fuangarun Preededilok² and Buntarika Bulpakdi³

¹⁻³คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹⁻³Faculty of Education Chulalongkorn University, Thailand

¹Corresponding Author's Email: 6281039927@student.chula.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการศึกษาการงานอาชีพระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และ 2) เพื่อพัฒนาแบบแผนการจัดการศึกษาการงานอาชีพระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในกรุงเทพมหานคร เป็นการวิจัยแบบผสมวิธีโดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ตอนที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการศึกษาการงานอาชีพ กลุ่มตัวอย่างเป็นหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพจากโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในกรุงเทพมหานครจำนวน 447 คน เลือกจากตัวแทนของแต่ละโรงเรียน ๆ ละ 3 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดการศึกษาการงานอาชีพระดับมัธยมศึกษา มีค่าความเชื่อเท่ากับ .99 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และดัชนีความต้องการจำเป็น ตอนที่ 2 ศึกษาแนวทางการพัฒนาแบบแผนการจัดการศึกษาการงานอาชีพระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ผู้ให้ข้อมูลจำนวน 18 คน เครื่องมือเป็นแบบสัมภาษณ์และประเด็นการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพปัจจุบันของการจัดการศึกษาการงานอาชีพระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ภาพรวมและรายด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์ภาพรวมและรายด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด และมีลำดับความต้องการจำเป็นอยู่ระหว่าง 0.06 – 0.17
2. การพัฒนาแบบแผนควรเน้นการสร้างแรงจูงใจร่วมกันในการจัดการศึกษาการงานอาชีพโดยได้รับการสนับสนุนจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องและการจัดกิจกรรมที่สร้างแรงจูงใจหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรกำหนดนโยบายส่งเสริมการจัดการศึกษาการงานอาชีพระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่บูรณาการบริบทท้องถิ่นให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน

---

* Received 9 April 2025; Revised 8 June 2025; Accepted 18 June 2025

คำสำคัญ: การพัฒนารูปแบบ, การศึกษาระดับมัธยมศึกษา, การศึกษาการงานอาชีพ

Abstract

This research article aims to 1) study the current and desirable conditions of lower secondary occupational education management; and 2) develop a model for lower secondary occupational education management in Bangkok. It is a mixed-method research divided into 2 parts: Part 1: Study of the current and desired conditions of vocational education management. The sample group consisted of 447 heads of vocational education subjects and teachers of vocational education subjects from lower secondary schools in Bangkok, selected from 3 representatives from each school. The employed research instrument used was a questionnaire on lower secondary occupational education management with a reliability coefficients of .994. The statistics used for analysis were mean, standard deviation, and need index. Part 2 studies the guidelines for developing a model for lower secondary occupational education management. The informants were 18 experts. The employed research instruments were interviews form and focus group discussions issues. The data were analyzed by content analysis.

The research results found that:

1. The current status of the management of occupational l education at the lower secondary level, overall and in each aspect, has a high average. The desired condition overall and in each aspect has a very high average. The order of necessity is between 0.06 - 0.17.

2. The development of the model should focus on creating mutual motivation in vocational education management with support from stakeholders and organizing motivating activities.

Relevant agencies should establish policies to promote the management of vocational education at the lower secondary level that integrates local contexts to be in line with the needs of the labor market.

Keywords: Model of development, Occupational education, Secondary education

บทนำ

การศึกษาเป็นส่วนสำคัญในการสร้างความรู้และทักษะต่าง ๆ ของผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 – 2580 ที่ได้กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ในการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ในช่วงวัยเรียนให้เป็นคนดี มีความรู้ มีทักษะในศตวรรษที่ 21 โดยคำนึงความสามารถ ความถนัดและความสนใจของผู้เรียนรวมถึงทักษะอาชีพที่สอดคล้องกับความต้องการของประเทศเพื่อให้ผู้เรียนนำไปวางแผนชีวิตและวางแผนการประกอบอาชีพสามารถอยู่ร่วมและทำงานร่วมกับผู้อื่นภายใต้การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างมากในปัจจุบัน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562) เป้าหมายการพัฒนาดังกล่าวจึงเน้นคนไทยช่วงวัยเรียน (อายุ 5-14 ปี) และวัยรุ่น (อายุ 15-21 ปี) เน้นการพัฒนาให้ครอบคลุมทั้งทางกาย ใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา กล่าวคือให้เด็กทุกคนมีภาวะโภชนาการที่เหมาะสม ได้รับการปลูกฝังมาตรฐาน คุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมอันดีต่าง ๆ ได้รับการพัฒนาที่สอดคล้องกับความสามารถ ความถนัด และความสนใจอย่างเต็มที่ตามศักยภาพมีทักษะชีวิตและการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับบริบทในศตวรรษที่ 21 ทั้งทักษะพื้นฐาน เช่น ทักษะการเรียนรู้ การวางแผน การคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ การแก้ปัญหาที่ซับซ้อน มีความคิดสร้างสรรค์ ความรู้ความสามารถด้าน ภาษา การเงิน ศิลปะ และเทคโนโลยี รวมถึงความเป็นพลเมืองโลก ความสามารถในการปรับตัวเท่าทันกับการเปลี่ยนแปลง ความยืดหยุ่นทางความคิด ตลอดจนทักษะที่เชื่อมโยงกับโลกการทำงานในอนาคต เช่น ทักษะอาชีพที่สอดคล้องกับความต้องการของประเทศ ความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่นภายใต้สังคมที่มีความแตกต่างระหว่างช่วงวัยและความหลากหลายทางวัฒนธรรม เป็นต้น อีกทั้งประชากรปัจจุบันในช่วงวัยนี้ ได้แก่ Generation Z และ Alpha ยังเกิดและเติบโต ในสภาพแวดล้อมแห่งการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว (Disruption) ของโลกศตวรรษที่ 21 ซึ่งทักษะที่จำเป็นแห่งอนาคต (Future Skill) สำหรับช่วงวัยเรียนและวัยรุ่น ได้แก่ 1) ความเข้าใจและการใช้งานเทคโนโลยี (Digital Literacy) 2) การอ่านออก เขียนได้ (Literacy) 3) การเป็นผู้เรียนเชิงรุก (Active Learner) 4) การเป็นพลเมืองที่ดี (Civic Literacy) 5) ความอยากรู้อยากเห็น (Curiosity) การคิดเชิงสร้างสรรค์ (Creative Thinking) (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2565)

จากรายงาน The Future of Jobs Report 2020 จัดทำขึ้นโดย World Economic Forum (2020) ได้กล่าวถึง ทักษะการทำงาน 10 อันดับที่ต้องมีการเสริมทักษะเดิมและเติมทักษะใหม่ (Upskilling/Reskilling) เรียงตามลำดับความสำคัญ ได้แก่ 1) ทักษะการคิด วิเคราะห์และการสร้างสรรค์นวัตกรรม (Analytical thinking and innovation) 2) ทักษะการเรียนรู้เชิงรุกและมีกลยุทธ์การเรียนรู้ (Active learning and learning strategies) 3) ทักษะการคิดเชิงวิพากษ์และวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ (Critical thinking and analysis) 4) ทักษะภาวะผู้นำ และการโน้มน้าวสังคม (Leadership and social influence) 5) ทักษะการแก้ปัญหาที่ซับซ้อน (Complex problem-solving) 6) ทักษะการคิดสร้างสรรค์การเป็นต้นฉบับ และการเป็นผู้เริ่มต้น

(Creativity, originality and initiative) 7) ทักษะการใช้ติดตามและควบคุมเทคโนโลยี (Technology use, monitoring and control) 8) ทักษะการเขียนและออกแบบเทคโนโลยี (Technology design and programming) 9) ทักษะการมีเหตุผลการแก้ปัญหาและสร้างแนวคิด (Reasoning, problem-solving and ideation) 10) ทักษะความไม่ย่อท้อ ทนต่อความเครียด และมีความยืดหยุ่น (Resilience, stress tolerance and flexibility)

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับสถานการณ์แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ สังคม ประชากร พลังงานและสิ่งแวดล้อม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์ ที่มีการเคลื่อนย้ายคน เงิน เทคโนโลยี ข้อมูล ข่าวสารและความรู้อย่างเสรี ทำให้การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานและการเรียนรู้ต้องมีพลังในการก่อให้เกิดผลอย่างสร้างสรรค์ต่อการพัฒนา การศึกษาและการเรียนรู้ แต่การจัดการศึกษาไทยเพื่อการประกอบอาชีพที่ผ่านมาในระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐานพบว่า ยังไม่ได้ให้ความสำคัญกับการเตรียมความพร้อมให้นักเรียนเข้าสู่ ตลาดแรงงานทั้งที่ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานมีกลุ่มสาระการเรียนรู้ และ เทคโนโลยีเป็นหนึ่งในแปดกลุ่มสาระการเรียนรู้ ซึ่งมีข้อมูลสนับสนุนที่สำคัญได้แก่ การศึกษาไม่ สนับสนุนให้เด็กรู้จักตนเอง และไม่ได้พัฒนาเด็กให้มีความรู้วิชาชีพตามความถนัดเพื่อเข้าสู่ตลาดแรงงาน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การศึกษาขั้นพื้นฐานไม่ได้เตรียมคนเข้าสู่ตลาดแรงงาน และการศึกษาขั้น พื้นฐานยังไม่เชื่อมโยงกับการพัฒนาทักษะการทำงานให้นักเรียน (เกรียง วิถีจำเริญพร และคณะ, 2562) ทั้งนี้จากการศึกษาสภาพและปัญหาการใช้หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ จากงานวิจัยต่าง ๆ อาทิ นนทวิทย์ ขวากฤษ (2563) พบว่า ปัญหาสำคัญในการพัฒนา คุณภาพการเรียนการสอนมีสาเหตุมาจากปัจจัยหลายปัจจัยได้แก่ ปัญหาด้านการจัดกิจกรรมการ เรียนรู้ พฤติกรรมของครูผู้สอน การจัดการชั้นเรียน ทักษะของผู้เรียน พฤติกรรมของผู้เรียน การ วัดและประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพรฤทัย มณีวรรณ และ สายฝน แสนใจพรม (2565) พบว่า ปัญหาของการจัดการศึกษาด้านงานอาชีพแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านบุคลากร และผู้บริหาร ด้านงบประมาณ ด้านวัสดุอุปกรณ์ และด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอน อีกทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยของพัชญณ สารา (2564) พบว่า ปัญหา อุปสรรคของโรงเรียน ได้แก่ งบประมาณไม่เพียงพอ ขาดแคลนครูผู้สอนการงานอาชีพ ขาดวัสดุอุปกรณ์ในการสอน ระยะเวลา ในการจัดการเรียนการสอนไม่เพียงพอ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับพัชญณ สารา (2562) กล่าวถึง ปัญหา อุปสรรคในการพัฒนาหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ ระดับ การศึกษาภาคบังคับ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 พบว่า ขาดแคลน ครูผู้สอนงานอาชีพ งบประมาณไม่เพียงพอ ขาดวัสดุ อุปกรณ์ ระยะเวลาในการจัดการเรียนการ สอนไม่เพียงพอ เป็นต้น นอกจากนี้ควรมีหลักสูตรการงานอาชีพแนะนำให้โรงเรียน วัชรสินธุ์ เพ็ญ บุษพา (2564) ศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรวิชาการงานอาชีพในโรงเรียนเพื่อส่งเสริม ทักษะการประกอบอาชีพในอนาคต พบว่า ทักษะการประกอบอาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษา อยู่ในระดับน้อย ได้แก่ ทักษะการคิดนวัตกรรม ประสพการณ์ในอาชีพ เป็นต้น อีกทั้งรัตนนา ชุก

ซอน และนายยา ปิรันธนานนท์ (2565) กล่าวถึง ประเด็นสำคัญ ได้แก่ วิธีการเขียนตัวชี้วัด ควรกำหนดการเขียนตัวชี้วัดแยกตามแต่ละกลุ่มอาชีพเน้นไปที่ตัวชี้วัดความสามารถ เนื่องจาก การกำหนดลักษณะมาตรฐานการเรียนรู้มีลักษณะปะปนกัน และเป็นข้อความที่ยาว ไม่ชี้ชัดว่า อยากให้สามารถทำอะไรได้ในกลุ่มอาชีพนั้น ๆ ซึ่งควรแยกมาตรฐานความสามารถตามกลุ่มอาชีพให้ สามารถประเมินผลได้ว่าผู้เรียนมีความสามารถตามมาตรฐานการเรียนรู้ รวมถึงการกำหนดชื่อ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพเป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้อาชีพ เป็นต้น

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยที่จะศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาการ งานอาชีพระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในกรุงเทพมหานครเพื่อเป็นประโยชน์แก่โรงเรียนระดับ มัธยมศึกษาที่จัดการศึกษาการงานอาชีพของกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพในการส่งเสริม ผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ดีในการดำรงชีวิตประจำวันและการทำงานในยุคศตวรรษที่ 21 ซึ่งจะสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน และประเด็นยุทธศาสตร์ชาติ รวมไปถึงความ ต้องการของตลาดงานที่นำไปสู่การพัฒนาประเทศในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการศึกษาการงานอาชีพ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาการงานอาชีพระดับมัธยมศึกษาตอนต้นใน กรุงเทพมหานคร

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงผสมผสาน (Mix Methodology Research) ระหว่างการ วิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมี แบบสอบถาม (Questionnaire) และแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (Indept-interview) พัฒนา รูปแบบการจัดการศึกษาการงานอาชีพ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในกรุงเทพมหานคร ใน 5 ด้าน คือ ด้านความรู้ ด้านทักษะ ด้านเจตคติ ด้านการดำรงชีวิตและครอบครัว และด้านอาชีพ

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัย ได้แก่ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ และครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพจากโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาศึกษา ใน กรุงเทพมหานครจำนวน 269 แห่ง รวมจำนวนทั้งสิ้น 1,023 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัย คือ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ และครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพจากโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาศึกษาใน กรุงเทพมหานครจำนวน 149 แห่ง จำนวน 477 คน จำแนกเป็นโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจำนวน 213 คน สังกัดคณะกรรมการส่งเสริม

การศึกษาเอกชน (สช.) จำนวน 207 คน โรงเรียนสาธิตระดับมัธยมศึกษาสังกัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) จำนวน 27 คน โดยใช้วิธีสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) และผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้เชี่ยวชาญจำนวน 18 คน โดยแบ่งผู้ให้สัมภาษณ์จำนวน 6 คน และผู้สนทนากลุ่ม จำนวน 12 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการศึกษาการงานอาชีพระดับมัธยมศึกษา เป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ ตรวจสอบความเที่ยงตรงโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ผลการวิเคราะห์ค่าความสอดคล้องเท่ากับ .88 นำเครื่องมือไปทดลองกับผู้ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง แต่มีคุณลักษณะคล้ายกันกับกลุ่มตัวอย่าง วิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach, 1990) มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ .99 และเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นแบบสัมภาษณ์และประเด็นสนทนากลุ่มเกี่ยวกับแนวทาง การจัดการศึกษาการงานอาชีพระดับมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการโดยติดต่อผ่านหน่วยงานสารบรรณของโรงเรียนเพื่อประสานส่งข้อมูลต่อครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่เป็นตัวอย่างการวิจัย ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการทำวิจัย ดำเนินการเก็บข้อมูล และบันทึกข้อมูลที่ได้ จำนวน 477 ชุด ทำการนัดสัมภาษณ์และการจัดประชุมสนทนากลุ่ม โดยดำเนินการเก็บข้อมูลทั้งหมดระหว่างเดือนสิงหาคม - พฤศจิกายน 2567

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลเชิงปริมาณ วิเคราะห์ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ วิเคราะห์หาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และดัชนีความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$) ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์การวิจัยที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการศึกษาการงานอาชีพระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในกรุงเทพมหานคร แสดงดังตารางที่ 1 และ 2

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการจัดการศึกษาการงานอาชีพระดับมัธยมศึกษาตอนต้นใน กรุงเทพมหานครด้านเป้าหมายการจัดการศึกษาโดยภาพ และรายด้าน

เป้าหมายการจัดการศึกษา การงานอาชีพ	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI Modified
	$\bar{X}$	S.D.	แปล ผล	$\bar{X}$	S.D.	แปล ผล	
1. ด้านความรู้	3.84	0.918	มาก	4.33	0.808	มาก	0.13
2. ด้านทักษะ	3.95	0.722	มาก	4.47	0.643	มาก	0.13
3. ด้านเจตคติ	4.37	0.639	มาก	4.66	0.532	มากที่สุด	0.06
4. ด้านการดำรงชีวิตและ ครอบครัว	4.08	0.694	มาก	4.56	1.037	มากที่สุด	0.12
5. ด้านอาชีพ	4.05	0.699	มาก	4.57	0.598	มากที่สุด	0.13

รวมเฉลี่ย 4.06 0.734 มาก 4.52 0.724 มาก
ที่สุด 0.11

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันของการจัดการศึกษาการงานอาชีพระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในกรุงเทพมหานครด้านเป้าหมายการจัดการศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.06, S.D. = 0.734) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านเจตคติมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}$ = 4.37, S.D. = 0.639) และ ด้านความรู้มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X}$ = 3.84, S.D. = 0.918) ในขณะที่สภาพที่พึงประสงค์ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.52, S.D. = 0.724) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านเจตคติมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}$ = 4.66, S.D. = 0.532) และด้านความรู้มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X}$ = 4.33, S.D. = 0.808) และผลการจัดลำดับความต้องการจำเป็นพบว่ามีความต้องการจำเป็นอยู่ระหว่าง 0.06 – 0.13 โดยด้านที่มีดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุด 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ ด้านทักษะและด้านอาชีพ

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการจัดการศึกษาการงานอาชีพระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในกรุงเทพมหานครด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอน ในภาพรวมและรายด้าน

กระบวนการจัดการเรียน การสอน	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI Modified
	$\bar{X}$	S.D.	แปล ผล	$\bar{X}$	S.D.	แปล ผล	
1. ด้านวัตถุประสงค์	3.81	0.891	มาก	4.45	0.738	มาก	0.17
2. ด้านเนื้อหา	3.97	0.741	มาก	4.47	0.639	มาก	0.13

กระบวนการจัดการเรียนการสอน	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI Modified
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	
3. ด้านวิธีการสอน	4.24	0.691	มาก	4.65	0.548	มากที่สุด	0.10
4. ด้านการวัดและประเมินผล	4.13	0.720	มาก	4.55	1.037	มากที่สุด	0.10
รวมเฉลี่ย		4.04	0.761	มาก	4.53	0.741	มากที่สุด
0.12							

จากตารางที่ 2 พบว่า สภาพปัจจุบันของการจัดการศึกษาการงานอาชีพพระดั บมัธยมศึกษาตอนต้นในกรุงเทพมหานครด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.04$, S.D. = 0.761) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านวิธีการสอนมีค่าเฉลี่ยสูง ส ู ด ($\bar{X} = 4.24$, S.D. = 0.691) แ ล ะ ด ั าน ว ั ต ถ ุ ป ะ ส ง ค์ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 3.81$, S.D. = 0.891) ในขณะที่สภาพที่พึงประสงค์ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.53$, S.D. = 0.741) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านวิธีการสอนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.65$, S.D. = 0.548) และ ด้านวัตถุประสงค์มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด($\bar{X} = 4.45$, S.D. = 0.738) และผลการจัดลำดับความต้องการจำเป็นพบว่ามีดัชนีความต้องการอยู่ระหว่าง 0.10 – 0.17 โดยด้านที่มีดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ด้านวัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์การวิจัยที่ 2 พัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาการงานอาชีพพระดั บมัธยมศึกษาตอนต้นในกรุงเทพมหานคร

การพัฒนาการจัดการศึกษาการงานอาชีพพระดั บมัธยมศึกษาตอนต้นในกรุงเทพมหานครให้เหมาะสมกับสังคมไทยในอนาคต แบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ ได้แก่ 1) การรักษาแบบแผน (Latency): การสร้างแรงจูงใจร่วมกันในการจัดการศึกษาการงานอาชีพ แบ่งออกเป็น (1) ด้านผู้สอน พบว่า ครูได้รับการพัฒนาให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับทักษะที่เป็นที่ ต้องการตลาดแรงงาน ควรพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบ Active learning และ Project – based learning ควรส่งเสริมให้ครูสร้างร่วมมือกับสถานประกอบการ หน่วยงานภาครัฐ และชุมชน (2) ด้านผู้ปกครอง พบว่า ผู้ปกครองควรส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และหาประสบการณ์จริงผ่านการปฏิบัติและเปิดใจยอมรับทางเลือกของผู้เรียนและสนับสนุนให้ผู้เรียนเลือกเส้นทางอาชีพเอง (3) ผู้ประกอบการ พบว่า ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เข้ามาฝึกปฏิบัติงานจริง ร่วมออกแบบหลักสูตร จัดหาผู้เชี่ยวชาญและร่วมกันพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน และ (4) หน่วยงานภาครัฐ ควรสนับสนุนงบประมาณและทรัพยากรทางการศึกษาที่จำเป็นสำหรับการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนา

ทักษะอาชีพของผู้เรียน รวมถึงมีส่วนร่วมในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในทุกรูปแบบ และ 2) การศึกษาแบบแผน (Latency) : การสร้างแรงจูงใจในการจัดการศึกษาการงานอาชีพและกิจกรรมที่สร้างแรงจูงใจ พบว่า (1) จัดกิจกรรมแนะแนวอาชีพเชิงรุก (2) บูรณาการการเรียนการสอนโดยนำทักษะอาชีพไปประยุกต์อยู่ในรายวิชาพื้นฐาน (3) ส่งเสริมการฝึกงานและสร้างระบบพี่เลี้ยง (4) จัดประกวดแข่งขันทักษะเพื่อสร้างแรงบันดาลใจและเปิดเวลาแสดงความสามารถ (5) เผยแพร่ความสำเร็จพร้อมกับยกย่องเชิดชูและสร้างความภาคภูมิใจในอาชีพ และ 3) การรักษาแบบแผน (Latency) การสร้างแรงจูงใจร่วมกันในการจัดการศึกษาการงานอาชีพในการประเมินและปรับปรุง พบว่า ควรมุ่งเน้นการประเมินผลแบบองค์รวมคำนึงถึงทักษะ ความรู้ และคุณลักษณะที่จำเป็นต่อการทำงาน

อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัย ผู้วิจัยได้พิจารณาประเด็นที่ค้นพบมานำเสนอตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังต่อไปนี้

1. สภาพปัจจุบันของการจัดการศึกษาการงานอาชีพระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในกรุงเทพมหานครด้านเป้าหมายการจัดการศึกษาทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านเจตคติมีค่าเฉลี่ยสูงสุด และ ด้านความรู้มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ในขณะที่สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด โดยด้านเจตคติมีค่าเฉลี่ยสูงสุดและด้านความรู้มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด และผลการจัดลำดับความต้องการจำเป็นพบว่ามิติดัชนีความต้องการอยู่ระหว่าง 0.06 – 0.13 โดยด้านที่มีดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุด 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ ด้านทักษะและด้านอาชีพ ทั้งนี้เนื่องจาก สภาพปัจจุบันของการจัดการศึกษา พบว่าสภาพปัจจุบันในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าการจัดการศึกษาการงานอาชีพในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมีแนวโน้มที่ดี และมีการดำเนินงานตามเป้าหมายในระดับที่น่าพอใจ อย่างไรก็ตาม เมื่อลงลึกในแต่ละด้าน พบว่า ด้านเจตคติ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด แสดงให้เห็นว่านักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้การงานอาชีพ มีความสนใจ เห็นความสำคัญ และเปิดรับต่อเนื้อหาหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง ด้านความรู้ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด สะท้อนให้เห็นถึงข้อจำกัดในการถ่ายทอดความรู้หรือการเรียนรู้ในเชิงทฤษฎี อาจมาจากหลักสูตรที่เน้นทักษะหรือกิจกรรมมากกว่าความรู้พื้นฐานเชิงลึก หรืออาจเกิดจากวิธีการสอนที่ยังไม่สามารถสร้างความเข้าใจที่ชัดเจนให้กับผู้เรียน ในขณะที่ สภาพที่พึงประสงค์ ผลวิจัยชี้ว่าสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับ มากถึงมากที่สุด ในทุกด้าน ซึ่งแสดงถึงความคาดหวังที่สูงของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น ครู ผู้บริหาร หรือผู้กำหนดนโยบาย ว่าการจัดการศึกษาควรส่งเสริมทั้งด้านเจตคติ ความรู้ และทักษะอย่างสมดุล โดยเฉพาะด้านเจตคติ ยังคงมีค่าเฉลี่ยสูงสุด แสดงถึงความต้องการรักษาและส่งเสริมทัศนคติที่ดีต่อการงานอาชีพอย่างต่อเนื่อง ด้านความรู้ ยังมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด แม้เป็นสภาพที่พึงประสงค์ สะท้อนว่าผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอาจเห็นว่าความรู้ทางทฤษฎีควรได้รับการพัฒนาเพิ่มเติมเพื่อให้สอดคล้องกับการปฏิบัติจริง สำหรับผลการจัดลำดับความต้องการจำเป็น

(PNI) ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (0.06 – 0.13) บ่งชี้ถึงระดับความแตกต่างระหว่างสภาพปัจจุบันกับสภาพที่พึงประสงค์ โดย: ด้านที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุด 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ (สูงสุด) ด้านทักษะ และด้านอาชีพ ผลนี้แสดงว่าควรมีการพัฒนาในด้านเนื้อหาความรู้ให้ครอบคลุมและลึกซึ้งยิ่งขึ้น เสริมสร้างทักษะการปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม และเชื่อมโยงกับการประกอบอาชีพในอนาคตอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นแม้ว่าสภาพปัจจุบันจะอยู่ในระดับที่ดี แต่ยังมีช่องว่างระหว่างสภาพปัจจุบันกับสภาพที่พึงประสงค์ โดยเฉพาะในด้านความรู้ ทักษะ และอาชีพ จึงควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาหลักสูตร การสอน และทรัพยากรการเรียนรู้ เพื่อให้การจัดการศึกษา การงานอาชีพในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นสามารถตอบสนองความต้องการในอนาคตได้อย่างแท้จริง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเกรียง ฐิติจำเริญพร และคณะ (2562), พัทธญาณ สารสา (2562) และ พรฤทัย มณีวรรณ และ สายฝน แสนใจพรหม (2565) ที่พบว่า ปัญหาสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนมีสาเหตุมาจากปัจจัยหลายปัจจัยได้แก่ ปัญหาด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ พฤติกรรมของครูผู้สอน การจัดการชั้นเรียน ทักษะของผู้เรียน พฤติกรรมของผู้เรียน การวัดและประเมินผล รวมถึงด้านบุคลากรและผู้บริหาร ด้านงบประมาณ ด้านวัสดุอุปกรณ์ และด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอน

2. พัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาการงานอาชีพระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า การสร้างแรงจูงใจร่วมกัน ถือเป็นองค์ประกอบสำคัญในการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาการงานอาชีพ ซึ่งมีผลโดยตรงต่อคุณภาพของการจัดการเรียนการสอน โดยเฉพาะในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีความหลากหลายทั้งในด้านผู้เรียน ครู บุคลากรทางการศึกษา รวมถึงบริบทของโรงเรียน การสร้างแรงจูงใจร่วมกันในที่นี้ ครอบคลุมถึง แรงจูงใจของครู ผู้บริหาร นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ซึ่งผลการวิจัยพบว่าปัจจัยดังกล่าวส่งเสริมให้การจัดการศึกษาเกิดผลสัมฤทธิ์มากขึ้นในหลายด้าน ดังนี้ (1) **ครู และบุคลากรทางการศึกษา** ครูที่มีแรงจูงใจในการจัดการเรียนการสอนด้านการงานอาชีพ ไม่เพียงแต่นำเสนอเนื้อหาที่สอดคล้องกับชีวิตจริงและทักษะอาชีพเท่านั้น แต่ยังแสวงหาแนวทางการสอนใหม่ ๆ มีการบูรณาการกิจกรรมที่กระตุ้นความสนใจของผู้เรียน และสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่สนุกสนาน ซึ่งส่งผลต่อความสนใจและทัศนคติที่ดีของนักเรียน (2) **นักเรียน** การสร้างแรงจูงใจของนักเรียน เช่น การเห็นคุณค่าของทักษะอาชีพ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับอาชีพในชีวิตจริง หรือแม้แต่การได้เห็นแบบอย่างจากบุคคลในครอบครัวหรือชุมชน ล้วนเป็นแรงกระตุ้นสำคัญที่ทำให้ผู้เรียนเห็นประโยชน์ของวิชาการงานอาชีพ และพัฒนาความสนใจที่ต่อยอดสู่การประกอบอาชีพในอนาคต (3) **ผู้บริหารและนโยบายโรงเรียน** แรงจูงใจจากผู้บริหารในการส่งเสริมวิชาการงานอาชีพ เช่น การจัดสรรทรัพยากร การสนับสนุนโครงการ การเชิญวิทยากรจากภายนอก หรือการสร้างเครือข่ายกับสถานประกอบการ ทำให้การเรียนการสอนมีความเข้มข้นและเกิดความต่อเนื่องมากขึ้น (4) **ผู้ปกครองและชุมชน** เมื่อผู้ปกครองและชุมชนมีแรงจูงใจร่วมในการสนับสนุนการจัดการศึกษาการงานอาชีพ เช่น การ

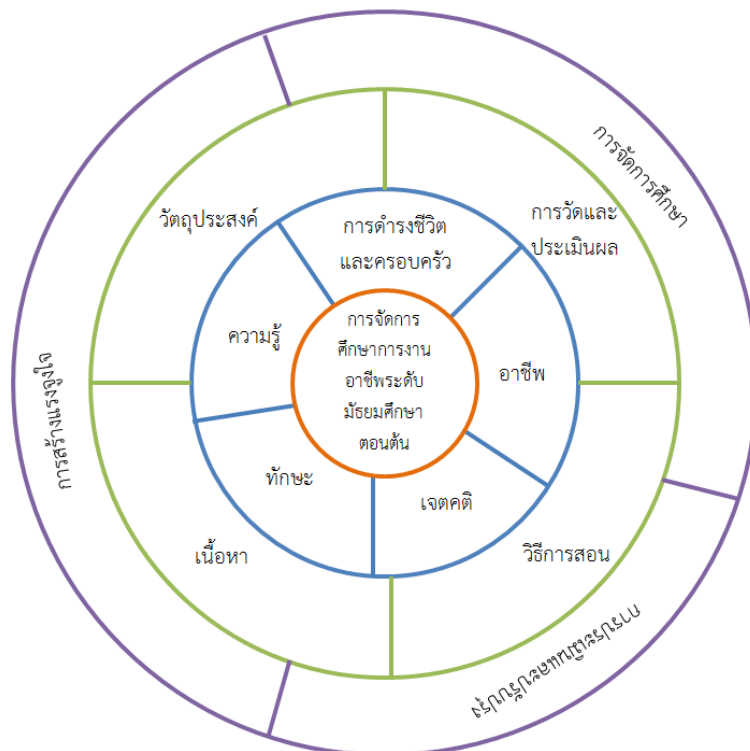
เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม การให้โอกาสนักเรียนฝึกงาน หรือการส่งเสริมบุตรหลานในทางเลือก อาชีพ ก็จะช่วยเพิ่มความเชื่อมโยงระหว่างโรงเรียนกับโลกของงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังสามารถอภิปรายถึงการเชื่อมโยงกับแนวคิดทางทฤษฎี ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับ ทฤษฎีแรงจูงใจของมาสโลว์ (Maslow's Hierarchy of Needs) ซึ่งชี้ว่า เมื่อบุคคลได้รับ แรงจูงใจในระดับพื้นฐานและมีเป้าหมายที่ชัดเจน ก็จะพัฒนาตนเองไปสู่การบรรลุศักยภาพ สูงสุด เช่นเดียวกับกรณีการจัดการศึกษาการงานอาชีพ หากทุกฝ่ายมีแรงจูงใจร่วมกัน ก็จะทำให้ เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน และตอบโจทย์เป้าหมายของหลักสูตรอย่างแท้จริง ทั้งนี้ การสร้างแรงจูงใจ ร่วมกันในการจัดการศึกษาการงานอาชีพจึงเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ควรถูกออกแบบเป็นส่วน หนึ่งของรูปแบบการจัดการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นในรูปแบบกิจกรรม การมีส่วนร่วม หรือแนวทาง ส่งเสริมการเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการและแรงบันดาลใจของทุกภาคส่วน ซึ่งจะช่วย ยกระดับคุณภาพของการศึกษาด้านการงานอาชีพให้มีประสิทธิภาพและเกิดผลในระยะยาว

จากผลการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาการงานอาชีพระดับ มัธยมศึกษาตอนต้นในกรุงเทพมหานคร พบว่า การสร้างแรงจูงใจ เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ ส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างชัดเจน โดยเฉพาะในวิชาการงานอาชีพซึ่งเป็นรายวิชาที่ เกี่ยวข้องกับทักษะชีวิต ทักษะการทำงาน และการเตรียมความพร้อมสู่โลกของอาชีพในอนาคต ดังนี้ (1) การสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ ผลการวิจัยสะท้อนว่า ผู้เรียนมีความต้องการ ที่จะเรียนรู้เมื่อเห็นว่าเนื้อหาหรือกิจกรรมมี ความเกี่ยวข้องกับชีวิตจริง และสามารถนำไปใช้ ประโยชน์ได้ โดยเฉพาะในด้านการฝึกทักษะอาชีพ การวางแผนชีวิต และการสร้างรายได้ ซึ่ง สอดคล้องกับ ทฤษฎีแรงจูงใจของ Keller (ARCS Model) ที่ระบุว่าแรงจูงใจในการเรียนรู้เกิด จาก 4 ปัจจัยหลัก ได้แก่ Attention (ความสนใจ): การเริ่มต้นด้วยกิจกรรมที่น่าสนใจ เช่น การ จำลองสถานการณ์การทำงาน การเรียนรู้ผ่านสื่อมัลติมีเดีย หรือการลงมือปฏิบัติจริง Relevance (ความเชื่อมโยง): เนื้อหาต้องมีความเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันและความต้องการ ของผู้เรียน เช่น การจัดการเงินในชีวิตประจำวัน หรือการทำอาหารง่ายๆ ที่สามารถนำไปขายได้ Confidence (ความมั่นใจ): ผู้เรียนต้องได้รับโอกาสในการฝึกฝนจนเกิดความมั่นใจในตนเอง เช่น การทำโครงการรายบุคคลหรือกลุ่ม Satisfaction (ความพึงพอใจ): เมื่อผู้เรียนประสบความสำเร็จ ในกิจกรรม จะเกิดความภูมิใจและมีแรงจูงใจในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง (2) กิจกรรมที่สร้าง แรงจูงใจในการเรียนรู้การงานอาชีพ กิจกรรมที่ได้รับการพัฒนาตามรูปแบบที่เสนอในการวิจัย มุ่งเน้นการสร้างแรงจูงใจในหลายรูปแบบ โดยสามารถจำแนกออกเป็นกลุ่มกิจกรรมหลักได้ดังนี้ กิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการ: เช่น การเชิญวิทยากรจากภาคธุรกิจ หรือการบูรณาการ ความรู้ระหว่างการงานอาชีพกับวิชาอื่น เช่น คณิตศาสตร์หรือวิทยาศาสตร์ กิจกรรมฝึกทักษะ จริง: เช่น การฝึกทำอาหาร การเย็บผ้า การจัดสวน หรือการจำลองธุรกิจขนาดเล็ก ทำให้นักเรียนรู้สึกว่าการเรียน “ทำได้” และ “ใช้ได้จริง” กิจกรรมสร้างรายได้โครงการอาชีพ: เช่น โครงการนักเรียนทำของขายในตลาดนัดโรงเรียน การจัดทำแบรนด์สินค้า หรือการเปิดเพจขาย

ของออนไลน์ เป็นกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับเทคโนโลยีและโลกยุคใหม่ กิจกรรมแนะแนวอาชีพ: การให้ข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพต่าง ๆ ผ่านการเรียนรู้แบบเวิร์กช็อป หรือการพานักเรียนไปศึกษาดูงานในสถานประกอบการ กิจกรรมเหล่านี้ไม่เพียงแต่สร้างแรงจูงใจ แต่ยังส่งเสริมทักษะการทำงานจริง ทักษะการสื่อสาร และการทำงานเป็นทีม ซึ่งเป็นทักษะสำคัญในศตวรรษที่ 21 ทั้งนี้ การสร้างแรงจูงใจในการจัดการศึกษาการงานอาชีพ ต้องอาศัยการออกแบบกิจกรรมที่มีความเกี่ยวข้องกับความต้องการของผู้เรียน มีความท้าทาย และสามารถวัดผลสัมฤทธิ์ที่จับต้องได้ การเรียนรู้ในลักษณะ “ลงมือทำจริง” และ “เห็นผลจริง” คือหัวใจสำคัญของการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาการงานอาชีพที่ประสบความสำเร็จ ซึ่งผลการวิจัยนี้ชี้ให้เห็นอย่างชัดเจนว่าแรงจูงใจที่ดีสามารถขับเคลื่อนการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

องค์ความรู้ใหม่

จากผลการวิจัยสามารถสรุปเป็นองค์ความรู้ได้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับ

จากภาพที่ 1 แสดงให้เห็นว่าการจัดการศึกษาการงานอาชีพเป็นการพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นในปัจจุบัน ซึ่งการที่จะดำเนินการให้ประสบความสำเร็จและมีประสิทธิภาพได้นั้นจำเป็นต้องอาศัยปัจจัยหลายปัจจัย อาทิ การกำหนดเป้าหมายในการจัดการศึกษา กระบวนการจัดการเรียนการสอน รวมถึงการสร้างแรงจูงใจในมิติของกิจกรรมที่ส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดความต้องการในการเรียนด้านอาชีพ นอกจากนี้ยังมีการวัดประเมินผลที่จะสะท้อนถึงความสำเร็จในการจัดการศึกษาการงานอาชีพของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การจัดการศึกษาการงานอาชีพให้กับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เพื่อช่วยพัฒนาให้ผู้เรียน มีความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตและรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง สามารถนำความรู้เกี่ยวกับการดำรงชีวิต และการอาชีพมาประยุกต์ใช้ในการทำงานอย่างมีความคิดสร้างสรรค์และแข่งขันในสังคมไทยและสากลเห็นแนวทางในการประกอบอาชีพ รักการทำงาน และมีเจตคติเจตคติที่ดีต่อการทำงาน สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างพอเพียงและมีความสุข และเพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ซึ่งการจัดการศึกษาดังกล่าวให้มีประสิทธิภาพ จำเป็นอย่างยิ่งที่ ครูและบุคลากรทางการศึกษา นักเรียน ผู้บริหารและนโยบายของโรงเรียน ผู้ปกครองและชุมชน มีส่วนร่วมและมีการดำเนินงานอย่างมีคุณภาพจึงจะทำให้การจัดการศึกษาการงานอาชีพสามารถพัฒนาทักษะชีวิตให้กับนักเรียนได้

จากผลการวิจัยผู้วิจัยขอเสนอข้อเสนอแนะใน 2 ประเด็นดังต่อไปนี้ 1) ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ ประกอบด้วย 1.1) หน่วยงานต้นสังกัดควรนำผลการวิจัย โดยเฉพาะการกำหนดเป้าหมายในการจัดการศึกษาการงานอาชีพด้านความรู้ไปกำหนดนโยบายในการส่งเสริมให้สถานศึกษากำหนดเป้าหมายที่มุ่งเน้นทั้งความรู้และทักษะในการเรียนรู้ด้านอาชีพ 1.2) สถานศึกษาควรนำผลการวิจัยไปกำหนดเป็นแนวทางในการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนโดยเฉพาะการกำหนดวัตถุประสงค์การจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะอาชีพที่ชัดเจน และ 2) ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป ประกอบด้วย 2.1) ควรศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาทั้งตอนต้นและตอนปลาย 2.2) ควรศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา และ 2.3) ควรศึกษารูปแบบการจัดการเรียนการสอนกลุ่มการงานอาชีพเพื่อสร้างอาชีพให้กับนักเรียนระดับมัธยมศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- เกรียง จิตติจำเริญพร, ชาริณี ตริวิรัญญ และ สิริพันธุ์ สุวรรณมรรคา. (2562). การพัฒนากระบวนการนำครูใหม่เข้าสู่วิชาชีพ โดยใช้แนวคิดการพัฒนabethเรียนร่วมกันเป็นฐาน ร่วมกับการเป็นพี่เลี้ยงเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอน. วารสารครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 47(1), 21-41.
- พัชญภณ สารสา. (2562). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม นักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาดาก เขต 2. ใน วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.
- รัตนา ชุกซอน และนัตยา ปิณฑนานนท์ (2565) การศึกษาแบบแผนการกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการงานอาชีพสู่มาตรฐานสากล. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 24(2), 248-255.
- พรฤทัย มณีวรรณ และ สายฝน แสนใจพรม.(2565). สภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดการศึกษาด้านงานอาชีพ โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์เชียงใหม่. วารสารครุศาสตร์ราชภัฏ เชียงใหม่. 1(2). 17 – 32.
- วรรณดี สุทธิวรการ. (2560). การเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง และการวิจัยเชิงปฏิบัติการ. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สยาม.
- วัชรสินธุ์ เพ็งบุบผา. (2564). ทักษะการประกอบอาชีพที่สำคัญในโลกยุคใหม่ที่นักเรียนไทยควรได้รับการพัฒนา : การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น. ครุศาสตร์สาน, 15(1), 137-149.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). แนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2565). การจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุก. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- World Economic Forum. (2020). From teaching excellence to expertise development: A pedagogic developing expertise.
<https://www.weforum.org/reports/the-future-of-jobs-report-2020>

ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อ
แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู*

INNOVATIVE LEADERSHIP OF SCHOOL ADMINISTRATORS AFFECT TEACHER'S
WORK MOTIVATION UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA
OFFICE LOEI NONGBUALAMPHU

ลัดดาวัลย์ แก้วโวหาร¹ และ บุญช่วย ศิริเกษ²

Laddawan Kaewwohan¹ and Boonchuay Sirikate²

¹⁻²มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

¹⁻²Mahamakut Buddhist University Srilanchang Campus, Thailand

Corresponding Author's Email: Watcharanjch@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์ 1) ระดับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา 2) ระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู 3) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู 4) ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน 322 คน กำหนดขนาด กลุ่มตัวอย่าง จากตารางของเครจซี่และมอร์แกน เครื่องมือการวิจัยเป็นแบบสอบถามมีลักษณะเป็น มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา เท่ากับ 0.955 และแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู เท่ากับ 0.952 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด 2) แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู อยู่ในระดับมากที่สุด 3) ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 4) ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ได้แก่ การบริหารความกล้าเสี่ยงต่อ

---

* Received 25 May 2025; Revised 6 June 2025; Accepted 18 June 2025

นวัตกรรม (x_5) การมีส่วนร่วมเชิงนวัตกรรม (x_3) การมีวิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรม (x_1) การมีความคิดสร้างสรรค์เชิงนวัตกรรม (x_2) และการมีกลยุทธ์เชิงนวัตกรรม (x_4) ได้ร้อยละ 86.90

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำนวัตกรรม, ผู้บริหารสถานศึกษา, แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน

Abstract

The purposes of this research were to study: 1) the level of innovative leadership of school administrators 2) the level teacher's work motivation 3) the relationship between the innovative leadership of school administrators and the teacher's work motivation, and 4) how innovative leadership of school administrators affects teacher's work motivation under secondary educational service area office Loei Nongbualamphu. The sample group consisted of 322 school administrators and teachers, with the sample size determined using Krejcie & Morgan's table. The research instrument was a 5-point rating scale questionnaire. The reliability of the questionnaire on innovative leadership of school administrators and teacher's work motivation were 0.955 and 0.952, respectively. The statistical methods used for data analysis included mean, standard deviation, Pearson's correlation coefficient, and multiple regression analysis.

The research findings revealed that: 1) The overall mean of innovative leadership of school administrators 2) teacher's work motivation were both at highest levels. 3) There was a significant positive relationship between the innovative leadership of school administrators and the teacher's work motivation at the 0.01 statistical significance level. 4) The aspects of relationship between innovative leadership of school administrators that affecting teacher's work motivation. The aspects of innovative leadership of school administrators that affected teacher's work motivation in schools were risk-taking in innovation (x_5), innovative participation (x_3), innovative vision (x_1), innovative creative thinking (x_2) and innovative strategies (x_4), which together predicted 86.90 percent of the teamwork among teachers in schools.

Keywords: Innovative leadership, School Administrators , Teacher's work motivation.

บทนำ

การศึกษาเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพและสามารถอยู่ร่วมในสังคมได้อย่างมีความสุข ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลก ประเทศไทยจึงมุ่งเน้นพัฒนาศักยภาพคนไทยให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ที่ให้ความสำคัญต่อการผลิตบุคลากรด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553) ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพื่อสร้างคนไทยให้มีคุณภาพรอบด้าน และพร้อมรับผิดชอบต่อสังคม การนำนวัตกรรมมาใช้ในองค์กรเป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและการเจริญเติบโตอย่างยั่งยืน (ธีระ รุญเจริญ, 2557) ด้านการศึกษา ผู้บริหารจึงควรเป็นผู้นำเชิงนวัตกรรม เรียนรู้ ปรับทัศนคติ และสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการพัฒนานวัตกรรม เพื่อแก้ปัญหาและยกระดับคุณภาพสถานศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2559)

จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก (Environmental Analysis) พบว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย มีอุปสรรค ด้านเทคโนโลยี คือ (1) นักเรียนมีโอกาสเข้ากลุ่มเทคโนโลยีได้ง่ายส่งผลให้นักเรียนมีความเสี่ยงต่อการใช้งานเทคโนโลยีในทางที่ไม่ถูกต้อง (2) ผลกระทบที่เกิดจากภัยคุกคามทางเทคโนโลยีอาจส่งผลกระทบต่อปฏิบัติงานของบุคลากร และ (3) ความแตกต่างในการเข้าถึงเทคโนโลยีระหว่างนักเรียนนิสิตหน่วยชนบทให้เกิดความไม่เท่าเทียมในการเรียนรู้ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู, 2567) จากรายงานที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม

จากสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู เพื่อสร้างองค์กรแห่งนวัตกรรมและเทคโนโลยี และการบริหารความกล้าเสี่ยงต่อนวัตกรรม และการเปิดรับความเสี่ยง พัฒนาสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ และได้มาตรฐานสากล ตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานในโอกาสต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู
2. เพื่อศึกษาระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู

3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู

4. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) มุ่งศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู ปีการศึกษา 2567 จำนวน 51 โรงเรียน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 139 คน และครู จำนวน 2,050 คน รวมทั้งสิ้น 2,189 คน (สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู, 2567)

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษา จำนวน 322 คน โดยใช้สูตรของ เครจซี่และมอร์แกน (Krejcie, R.V. & D.W. Morgan, 1970) ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งอย่างเป็นสัดส่วน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 20 คน และครู จำนวน 302 คน รวมทั้งสิ้น 322 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

1. แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
2. แบบแบบสอบถามระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา (X) จำนวน 27 ข้อ
3. แบบสอบถามระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู (Y) จำนวน 21 ข้อ

การสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือ

- 1.1 ศึกษาเอกสาร วารสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 1.2 กำหนดขอบข่ายการสร้างแบบสอบถามตามกรอบนิยามศัพท์ของตัวแปร
- 1.3 สร้างข้อคำถามตามขอบข่ายที่กำหนดภายใต้การให้คำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

1.4 ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน โดยเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบและประเมินความตรงเชิงเนื้อหา จากนั้นนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะด้วยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์ (Index of Item Objective Congruence: IOC) คัดเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป (Rovinelli and Hambleton, 1977 อ้างถึงใน ภัทรพร เกษสังข์, 2549 : 138) โดยค่าความสอดคล้องในแต่ละข้อนั้นมีค่าอยู่ระหว่าง 0.80 ถึง 1.00

1.5 พิจารณาปรับปรุงและคัดเลือกข้อคำถามรายข้อ นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบจัดพิมพ์เป็นแบบสอบถามที่สมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

2.1 นำเครื่องมือไปทดลองใช้ (Try-out) กับกลุ่มที่มีลักษณะคล้ายกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน

2.2 วิเคราะห์ค่าความเที่ยง (Reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient)

2.3 วิเคราะห์ค่าความเที่ยงของแบบสอบถามพบว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา มีค่าเท่ากับ 0.955 และแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน มีค่าเท่ากับ 0.952

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ส่งหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษาและครูในโรงเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู

3.2 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลกับจากผู้บริหารสถานศึกษาและครูในโรงเรียนสังกัดโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู แล้วเดินทางไปเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตัวเอง และบางส่วนนำส่งผ่านทางระบบอิเล็กทรอนิกส์ google form

3.3 นำแบบสอบถามที่รวบรวมได้ จำนวน 322 ฉบับ มาตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลในการตอบ แล้วดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพ ได้แก่ เพศ ตำแหน่ง ขนาดโรงเรียน ประสบการณ์ในการทำงาน โดยการหาค่าความถี่และค่าร้อยละ

4.2 วิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา โดยหาค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยภาพรวม รายด้านและรายข้อ

4.3 วิเคราะห์ระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน โดยหาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยภาพรวม รายด้านและรายข้อ

4.4 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบภายในแต่ละตัวแปรและระหว่างตัวแปรพหุคูณกับตัวแปรเกณฑ์ โดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ของ Pearson (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) แล้วนำค่าที่ได้ไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ (ภัทรพร เกษสังข์, 2549 : 169 – 171)

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำนักบริหารสถานศึกษา ปรากฏดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำนักบริหารสถานศึกษา

ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของ ผู้บริหารสถานศึกษา (X)	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. การมีวิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรม (X_1)	4.56	0.45	มากที่สุด
2. การมีความคิดสร้างสรรค์เชิงนวัตกรรม (X_2)	4.57	0.45	มากที่สุด
3. การมีส่วนร่วมเชิงนวัตกรรม (X_3)	4.52	0.46	มากที่สุด
4. การมีกลยุทธ์เชิงนวัตกรรม (X_4)	4.53	0.52	มากที่สุด
5. การบริหารความกล้าเสี่ยงต่อนวัตกรรม (X_5)	4.57	0.44	มากที่สุด
รวม	4.55	0.41	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา (X) สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.55$, S.D. = 0.41) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การบริหารความกล้าเสี่ยงต่อนวัตกรรม (X_5) ($\bar{X} = 4.57$, S.D. = 0.44) รองลงมา คือ การมีความคิดสร้างสรรค์เชิงนวัตกรรม (X_2) ($\bar{X} = 4.57$, S.D. = 0.45) การมีวิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรม (X_1) ($\bar{X} = 4.56$, S.D. = 0.45) ตามลำดับ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การมีส่วนร่วมเชิงนวัตกรรม (X_3) ($\bar{X} = 4.52$, S.D. = 0.46)

2. ผลการวิเคราะห์ระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ปรากฏดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู

แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู (Y)	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ด้านความสำเร็จในการทำงาน (y_1)	4.54	0.46	มากที่สุด
2. ด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ (y_2)	4.58	0.44	มากที่สุด

3. ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่ (y_3)	4.59	0.44	มากที่สุด
4. ด้านความสัมพันธ์ในองค์กร (y_4)	4.57	0.44	มากที่สุด
รวม	4.57	0.41	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู (Y) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู โดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.57$, S.D. = 0.41) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่ (y_3) ($\bar{X} = 4.59$, S.D. = 0.44) รองลงมา คือ ด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ (y_2) ($\bar{X} = 4.58$, S.D. = 0.44) และ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ความสำเร็จในการทำงาน (y_1) ($\bar{X} = 4.54$, S.D. = 0.46)

3. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ปรากฏดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู

ตัวแปร	ความสำเร็จในการทำงาน (y_1)	ลักษณะของงานที่ปฏิบัติ (y_2)	ความก้าวหน้าในหน้าที่ (y_3)	ความสัมพันธ์ในองค์กร (y_4)
การมีวิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรม (X_1)	0.805**	0.772**	0.761**	0.763**
การมีความคิดสร้างสรรค์เชิงนวัตกรรม (X_2)	0.766**	0.721**	0.675*	0.747**
การมีส่วนร่วมเชิงนวัตกรรม (X_3)	0.779**	0.783**	0.770**	0.767**
การมีกลยุทธ์เชิงนวัตกรรม (X_4)	0.639**	0.575**	0.556**	0.621**
การบริหารความกล้าเสี่ยงต่อนวัตกรรม (X_5)	0.885**	0.787**	0.769**	0.851**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู โดยใช้การทดสอบค่าสถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ของ Pearson (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) พบว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู โดยรวมมีค่า ($r_{xy} = 0.895$) ซึ่งมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกหรือในทิศทางเดียวกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเท่ากับ .01 ในระดับสูง ส่วนภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู ระหว่างตัวแปร ทั้ง 5 ด้าน มีความสัมพันธ์ทางบวก ($r = 0.786 - 0.939$)

4. ผลการวิเคราะห์ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ปรากฏดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู โดยรวม

ตัวแปรพยากรณ์	B	S.E.B	β	t	Sig.
ค่าคงที่ (Constant)	0.399	0.093		4.302**	0.000
การบริหารความกล้าเสี่ยงต่อนวัตกรรม (X_5)	0.529	0.044	0.564	12.063**	0.000
การมีส่วนร่วมเชิงนวัตกรรม (X_3)	0.233	0.033	0.260	6.985**	0.000
การมีวิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรม (X_1)	0.258	0.037	0.284	7.062**	0.000
การมีความคิดสร้างสรรค์เชิงนวัตกรรม (X_2)	0.174	0.046	0.192	3.757**	0.000
การมีกลยุทธ์เชิงนวัตกรรม (X_4)	0.071	0.026	0.090	2.711**	0.007
$R = 0.932$ $R^2 = 0.869$ Adjusted $R^2 = 0.867$ $F = 419.502$					

** $p < .01$

จากตารางที่ 4 พบว่า ตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือกเข้าสมการ เรียงลำดับความสำคัญ ได้แก่ การบริหารความกล้าเสี่ยงต่อนวัตกรรม (x_5) การมีส่วนร่วมเชิงนวัตกรรม (x_3) การมีวิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรม (x_1) การมีความคิดสร้างสรรค์เชิงนวัตกรรม (x_2) และการมีกลยุทธ์เชิงนวัตกรรม (x_4) ตามลำดับ สามารถอธิบายความแปรปรวนของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีค่า

สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ 0.932 ($R = 0.932$) ร่วมกันอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 86.90 ($R^2 = 0.869$) สามารถเขียนแสดงความสัมพันธ์ในรูปสมการพยากรณ์ได้ และมีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการพยากรณ์ ± 0.14948 ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ

$$Y = 0.399 + 0.529(x_5) + 0.233(x_3) + 0.258(x_1) + 0.174(x_2) + 0.071(x_4)$$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$Z = 0.564(x_5) + 0.260(x_3) + 0.284(x_1) + 0.192(x_2) + 0.090(x_4)$$

อภิปรายผลการวิจัย

1. ระดับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู

ผลการวิจัยพบว่า ระดับภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อยได้ ดังนี้ การบริหารความกล้าเสี่ยงต่อนวัตกรรม การมีความคิดสร้างสรรค์เชิงนวัตกรรม การมีวิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรม การมีกลยุทธ์เชิงนวัตกรรม และการมีส่วนร่วมเชิงนวัตกรรม ตามลำดับ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษา มีวิสัยทัศน์สามารถมองอนาคตและวางแผนกลยุทธ์เพื่อพัฒนาองค์กรให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลง โดยมองปัญหาเป็นความท้าทายที่แก้ไขได้ มีความสามารถในการโน้มน้าวใจให้บุคลากรร่วมมือปฏิบัติงานตามเป้าหมาย พร้อมกระตุ้นให้เกิดแรงผลักดันในการทำงาน ผู้บริหารสถานศึกษา ต้องดำเนินการขับเคลื่อนการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ และสมรรถนะ ด้วยนวัตกรรมที่หลากหลาย สู่คุณภาพมาตรฐาน บนพื้นฐานความเป็นไทย อย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย คณิน คำแพง (2563) ได้ศึกษาโมเดลภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดขอนแก่น: โมเดลแข่งขันภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมและภาวะผู้นำแบบดิจิทัล พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เฉลิมพล ดีสวัสดิ์ (2566) ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความเป็นนวัตกรรมการศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

2. ระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู

ผลการวิจัยพบว่า ระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อยได้ ดังนี้ ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่ ด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ ด้านความสัมพันธ์ในองค์กร และด้านความสำเร็จในการทำงาน ตามลำดับ ที่เป็นเช่นนี้อาจ

เป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษา อาศัยทักษะการสร้างเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาเพื่อที่จะขับเคลื่อนสถานศึกษาเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พจนา ผดุงเศรษฐกิจ (2563) ได้ศึกษา แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรังเขต 1 พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ และสอดคล้องกับงานวิจัยของรัตนบงกช นิพัฒน์ศิริผล (2563) ได้ศึกษาการศึกษาความสัมพันธ์ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 พบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ภาพรวมอยู่ในระดับมาก

3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู โดยรวมมีค่าเท่ากับ 0.895 ซึ่งมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกหรือในทิศทางเดียวกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเท่ากับ .01 ในระดับสูง สอดคล้องกับสมมุติฐานข้อที่ 1 ว่า “ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู มีความสัมพันธ์กัน” ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษา ที่มีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารส่งผลโดยตรงต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู เพราะผู้นำที่มีวิสัยทัศน์สามารถมองอนาคตและวางแผนกลยุทธ์เพื่อพัฒนาองค์กรให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลง โดยมองปัญหาเป็นความท้าทายที่แก้ไขได้ มีความสามารถในการโน้มน้าวจูงใจให้บุคลากรร่วมมือปฏิบัติงานตามเป้าหมาย พร้อมกระตุ้นให้เกิดแรงผลักดันในการทำงาน ผู้บริหารสถานศึกษา ต้องดำเนินการขับเคลื่อนการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ และสมรรถนะ ด้วยนวัตกรรมที่หลากหลาย สู่คุณภาพมาตรฐาน บนพื้นฐานความเป็นไทย อย่างยั่งยืน และสร้างเสริมแรงจูงใจ ในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาเพื่อที่จะขับเคลื่อนสถานศึกษาเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เณลิมพล ดีสวัสดิ์ (2566) ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความเป็นนวัตกรรมการศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ผลการวิจัยพบว่าภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความเป็นนวัตกรรมการศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 อย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) = 0.712 แสดงว่าตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์กันในระดับสูง

4. ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู

ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ที่นำมาวิเคราะห์ จำนวน 5 องค์ประกอบ พบว่า องค์ประกอบที่มีอำนาจพยากรณ์แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู โดยรวมได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ การบริหารความกล้าเสี่ยงต่อนวัตกรรม (X_5) การมีความคิดสร้างสรรค์เชิงนวัตกรรม (X_2) การมีวิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรม (X_1) การมีกลยุทธ์เชิงนวัตกรรม (X_4) และการมีส่วนร่วมเชิงนวัตกรรม (X_3) ตัวแปรทั้ง 5 องค์ประกอบนี้ สามารถร่วมพยากรณ์แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู โดยรวมได้ร้อยละ 75.10 และมีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการพยากรณ์ ± 0.21989 สอดคล้องกับสมมุติฐานที่ว่า “มีตัวแปรพยากรณ์อย่างน้อย 1 ตัวแปรส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู” และมีตัวแปรอำนาจพยากรณ์เกินมากกว่าที่ได้ตั้งสมมุติฐานไว้ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษากำหนดวิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรมที่ชัดเจนและสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ส่งเสริมให้ครูสร้างสรรค์ผลงานที่มีความท้าทายและน่าสนใจ พัฒนาทักษะใหม่ๆ อยู่เสมอ ได้รับการสนับสนุนและส่งเสริมให้ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพผ่านการสื่อสารที่ดีและการวางแผนเชิงกลยุทธ์เชิงนวัตกรรม ยังช่วยสร้างบรรยากาศการทำงานที่เอื้อต่อความร่วมมือ ส่งเสริมการทำงานเป็นทีม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ คณิน คำแพง (2563) ได้ศึกษาโมเดลภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดขอนแก่น: โมเดลแข่งขันภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมและภาวะผู้นำแบบดิจิทัล. พบว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร เขต 2 ประกอบด้วย 5 ด้าน คือ ด้านความคิดสร้างสรรค์นวัตกรรม (X_3) ด้านความกล้าเสี่ยงต่อนวัตกรรม (X_2) ด้านการมีวิสัยทัศน์นวัตกรรม (X_1) ด้านศรัทธาและบารมี (X_4) และด้านกลยุทธ์เชิงนวัตกรรม (X_5) โดยตัวแปรทั้ง 5 ร่วมกันพยากรณ์ความแปรปรวนของประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดขอนแก่น ได้ร้อยละ 54.70 สอดคล้องกับงานวิจัยของ เฉลิมพล ดีสวัสดิ์ (2566) ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความเป็นนวัตกรรมการศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า มีจำนวน 5 ด้าน ที่สามารถพยากรณ์ประสิทธิผลเป็นนวัตกรรมการศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมและการทำงานเป็นทีม (X_2) ด้านการมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง (X_1) ด้านการคิดสร้างสรรค์ (X_3) ด้านการบริหารความเสี่ยง (X_4) และด้านการสร้างบรรยากาศองค์กรแห่งนวัตกรรม(X_5) โดยภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาทุกด้านร่วมกันพยากรณ์ความเป็นนวัตกรรมการศึกษาของครู ได้ร้อยละ 52.70

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง "ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู" พบว่า ระดับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู โดยรวมอยู่ในระดับมาก ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการทำงานเป็นทีมของครูในโรงเรียน โดยใช้การทดสอบค่าสถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ของ Pearson (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู โดยรวมมีความสัมพันธ์กันในระดับสูง เท่ากับ 0.895 ซึ่งมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกหรือในทิศทางเดียวกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเท่ากับ .01 และตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือกเข้าสมการ เรียงลำดับความสำคัญ ได้แก่ การบริหารความกล้าเสี่ยงต่อนวัตกรรม (X_5) การมีส่วนร่วมเชิงนวัตกรรม (X_3) การมีวิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรม (X_1) การมีความคิดสร้างสรรค์เชิงนวัตกรรม (X_2) และการมีกลยุทธ์เชิงนวัตกรรม (X_4) ตามลำดับ สามารถอธิบายความแปรปรวนของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ตัวแปรทั้ง 5 องค์ประกอบนี้ สามารถร่วมพยากรณ์แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู โดยรวมได้ ร้อยละ 86.90 และมีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการพยากรณ์ ± 0.14948

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. จากการศึกษา พบว่า ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ เป็นภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา ที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เป็นลำดับสุดท้าย ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมการสร้างวิสัยทัศน์โดยกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนและสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนพร้อมสื่อสารให้บุคลากรเข้าใจและมีส่วนร่วมในการพัฒนาแผนงาน ควรเป็นแบบอย่างที่ดีในการทำงาน แสดงความมุ่งมั่นและยึดมั่นในคุณธรรมจริยธรรม รวมถึงสนับสนุนทรัพยากรและสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการทำงานร่วมกัน จึงสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. จากการศึกษา พบว่า การทำงานเป็นทีมของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู การมีเป้าหมายร่วมกัน ที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เป็นลำดับสุดท้าย ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมการทำงานเป็นทีมของครู โดยกำหนดเป้าหมายร่วมกันที่ชัดเจนและสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของโรงเรียน เปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจ สนับสนุนการสื่อสารที่ดีและสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อความร่วมมือ ลดความขัดแย้ง และส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เห็นคุณค่าและมุ่งมั่นไปในเป้าหมายร่วมกัน ทำให้การทำงานเป็นทีมมีประสิทธิภาพมากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู
2. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู
3. ควรศึกษาด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุม สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2559). แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- คณิน คำแพง. (2563). โมเดลภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดขอนแก่น: โมเดลแข่งขันภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมและภาวะผู้นำแบบดิจิทัล. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- เฉลิมพล ดีสวัสดิ์. (2566). ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความเป็นนวัตกรรมการศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 2. ในวิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ธีระ รุญเจริญ. (2557). การบริหารโรงเรียนยุคปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : เอ็กซ์เปอร์ เนท. พจนา ผดุงเศรษฐกิจ. (2563). แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1. ในสารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- รัตนบงกช นิพัฒน์ศิริผล. (2563). การศึกษาความสัมพันธ์ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงราย เขต 3. ในการค้นคว้าอิสระศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยพะเยา. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู. (2567). แผนปฏิบัติการ ประจำปี งบประมาณ 2568 : โรงพิมพ์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู.

- ภัทรพร เกษสงฆ์ . (2549). การวิจัยทางการศึกษา. เลย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560 - 2579. (พิมพ์ครั้งที่ 1). หน้า ฐ. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- Krejcie, R.V. and Morgan, D.W. (1970) Determining Sample Size for Research Activities. Educational and Psychological Measurement, 30, 607-610.
- Rovinelli, R.J., & Hambleton, R.K. (1977). On the use of content specialists in the assessment of criterion-referenced test item validity. Dutch Journal of Educational Research,(2),49-60.

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหาร
สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี*
GUIDELINES FOR DEVELOPING ACADEMIC LEADERSHIP IN THE
DIGITAL ERA FOR SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER THE OFFICE
OF UDON THANI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA

ยศกร เหมือตเชื่อนขันธ¹ และ กฤตภูมิ ชมภูวิเศษ²

ยศกร เหมือตเชื่อนขันธ¹ and Krits Chompuwiset²

¹⁻²มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

¹⁻²Udon Thani Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author's Email: 66120605126@udru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา 2) ออกแบบแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี แบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระยะที่ 2 การออกแบบแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา แบ่งออกเป็น 2 ขั้น คือ ขั้นที่ 1 การหาแนวทางการพัฒนาใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ขั้นที่ 2 การประเมินแนวทางการพัฒนา วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า 1) องค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ ได้แก่ 1.1) การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมายในยุคดิจิทัล 1.2) การบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนด้วยนวัตกรรมดิจิทัล 1.3) การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาด้านความรู้และทักษะดิจิทัล 1.4) การนิเทศ กำกับติดตามและประเมินผลด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล 1.5) การสร้างบรรยากาศและวัฒนธรรมการเรียนรู้แบบดิจิทัล 1.6) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล และ 1.7) การส่งเสริมการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมดิจิทัลทางการศึกษา ค่าเฉลี่ยความเหมาะสมขององค์ประกอบภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และ 2) การออกแบบแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่าแนวทางการพัฒนามี 7 ด้าน 32 แนวทาง และมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

---

* Received 3 June 2025; Revised 11 June 2025; Accepted 20 June 2025

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัล, ผู้บริหารสถานศึกษา, แนวทางการพัฒนา

Abstract

This research aimed to: 1) examine the components of digital academic leadership among educational administrators, and 2) design development guidelines for digital academic leadership of educational administrators. The study employed a mixed-methods research design conducted in two phases. Phase 1 investigated the components of digital academic leadership among educational administrators, with data collected from five experts. Data were analyzed using descriptive statistics including means and standard deviations. Phase 2 focused on designing development guidelines for digital academic leadership of educational administrators, divided into two stages: Stage 1 involved identifying development approaches through semi-structured interviews, and Stage 2 evaluated the development guidelines using descriptive statistical analysis including means and standard deviations.

The research findings revealed that: 1) The components of digital academic leadership among educational administrators comprised seven elements: 1.1) establishing vision, mission, and goals in the digital era; 1.2) curriculum management and instructional delivery through digital innovation; 1.3) developing teachers and educational personnel in digital knowledge and skills; 1.4) supervision, monitoring, and evaluation using digital technology; 1.5) creating digital learning atmosphere and culture; 1.6) building collaborative networks for learning in the digital age; and 1.7) promoting research and development of digital educational innovations. The overall appropriateness level of these components was rated at the highest level. 2) The design of development guidelines for digital academic leadership among educational administrators revealed seven dimensions encompassing 32 development approaches, with appropriateness and feasibility rated at the highest level.

Keywords: Digital Academic Leadership, Administrators, Development Guidelines

บทนำ

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างคน สร้างสังคม และสร้างชาติ โดยมีบทบาทเป็นกลไกหลักในการพัฒนาบุคลากรให้มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตและอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในศตวรรษที่ 21 ด้วยบทบาทสำคัญของการศึกษาในการสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันของประเทศและความสามารถในการยืนหยัดในเวทีโลก ภายใต้ระบบเศรษฐกิจและสังคมที่มีความเคลื่อนไหวอย่างไม่หยุดนิ่ง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560: 1) การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทางวิทยาการส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของทุกชาติ รวมถึงประเทศไทย ทำให้ประเทศไทยต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับยุคดิจิทัล โดยเฉพาะในด้านการศึกษา ซึ่งเทคโนโลยีได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการจัดการเรียนรู้ การสอน การเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ และการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (จิณณวัตร ปะโคทั้ง, 2561: 3)

การบริหารงานวิชาการถือเป็นหัวใจสำคัญของสถานศึกษา ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายหลักและตัวชี้วัดความสำเร็จและศักยภาพของสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องมีความรู้และทักษะในการบริหารจัดการ (จรรณี แก้วเอี่ยม, 2557: 3) ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัล โดยใช้เทคโนโลยีในการแสวงหาความรู้และถ่ายทอดความเข้าใจแก่บุคลากรในสถานศึกษา เพื่อปรับเปลี่ยนแนวคิดและวิธีการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับยุคสมัย (จิณณวัตร ปะโคทั้ง, 2561: 11-12) ภาวะผู้นำดิจิทัลเป็นพฤติกรรมที่ผู้บริหารใช้อิทธิพลและอำนาจในการกระตุ้นให้บุคลากรทำงานด้วยความกระตือรือร้นและความเต็มใจ โดยผู้นำต้องมีวิสัยทัศน์และความรู้ความสามารถในการใช้กระบวนการดิจิทัลอย่างเหมาะสม (กนกอร สมปราชญ์, 2562: 181)

ในยุคดิจิทัล ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีภาวะผู้นำทางวิชาการที่เข้มแข็ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ ภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการบริหารสถานศึกษา ส่งผลให้การปฏิบัติงานตามภารกิจบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ (ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ, 2550: 1-2) ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เพื่อนำผลการศึกษาไปใช้ในการพัฒนาและส่งเสริมภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัล อันจะนำไปสู่การบริหารจัดการสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี

2. เพื่อออกแบบแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ระยะที่ 1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ซึ่งเป็นอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญจากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี ประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา

1.2 ระยะที่ 2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในขั้นที่ 1 เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน มาจากการที่ผู้วิจัยกำหนดคุณลักษณะแบบเจาะจง (บุญชม ศรีสะอาด, 2560: 45) ซึ่งประกอบไปด้วย 1) ผู้บริหารการศึกษา 2 คน 2) ผู้บริหารสถานศึกษา 2 คน 3) ครูในสถานศึกษา 3 คน 4) นักวิชาการเกี่ยวกับด้านดิจิทัล 2 คน สวมกลุ่มผู้ให้ข้อมูลในขั้นที่ 2 เป็นผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี จำนวน 5 คน โดยเลือกแบบเจาะจง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ระยะที่ 1 เครื่องมือประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

2.2 ระยะที่ 2 ในขั้นที่ 1 เครื่องมือแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (รัตนะ บัวสนธ์, 2556: 96) ที่สร้างขึ้นจากผลการศึกษาในระยะที่ 1 มาเป็นข้อคำถามสัมภาษณ์ ส่วนขั้นที่ 2 เป็นแบบประเมินแนวทางแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ใน 2 ด้าน ประกอบด้วย ความเหมาะสมและความเป็นไปได้

3. เก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

3.1 ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานีถึงผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล

3.2 ในระยะที่ 1 ผู้วิจัยส่งแบบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบให้ผู้ทรงคุณวุฒิทำการประเมิน ส่วนในระยะที่ 2 ขั้นที่ 1 เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลตามกรอบแนวคิดขององค์ประกอบทั้ง 7 ด้าน ขั้นที่ 2 ส่งแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมิน จากนั้นเก็บรวบรวมมาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 ระยะที่ 1 วิเคราะห์ด้วยค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยแปลผลตามเกณฑ์ของเบส (Best, 1997: 174) แบ่งเป็น 5 ระดับ (4.51-5.00 = มากที่สุด, 3.51-4.50 = มาก, 2.51-3.50 = ปานกลาง, 1.51-2.50 = น้อย, 1.00-1.50 = น้อยที่สุด)

4.2 ระยะที่ 2 ในขั้นที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา จากการสัมภาษณ์ โดยข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จะนำไปจำแนกจัดข้อมูลเป็นหมวดหมู่ตามประเด็นและตีความตามกรอบแนวคิดขององค์ประกอบ ในขั้นที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำค่าเฉลี่ยไปเทียบกับเกณฑ์การแปลความหมาย ดังนี้ ช่วงค่าเฉลี่ย 4.51–5.00, 3.51–4.50, 2.51–3.50, 1.51–2.50, และ 1.00–1.50 หมายถึง มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ตามลำดับ

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี ดังตารางที่ 1

ผู้วิจัยได้ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี จากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยต่าง ๆ เกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์จากข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้แล้วนำมาสร้างเป็นองค์ประกอบ ประกอบด้วย ภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา 7 ด้าน คือ 1) การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายในยุคดิจิทัล 2) การบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนด้วยนวัตกรรมดิจิทัล 3) การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาด้านความรู้และทักษะดิจิทัล 4) การนิเทศ กำกับติดตามและประเมินผลด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล 5) การสร้างบรรยากาศและวัฒนธรรมการเรียนรู้แบบดิจิทัล 6) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล และ 7) การส่งเสริมการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมดิจิทัลทางการศึกษา ผลการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบ จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน แสดงตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความเหมาะสมขององค์ประกอบ ของภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมและรายด้าน

องค์ประกอบ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม
1. การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมายในยุคดิจิทัล	4.72	0.51	มากที่สุด
2. การบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนด้วยนวัตกรรมดิจิทัล	4.69	0.53	มากที่สุด
3. การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาด้านความรู้และทักษะดิจิทัล	4.67	0.53	มากที่สุด
4. การนิเทศ กำกับติดตามและประเมินผลด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล	4.71	0.55	มากที่สุด

5. การสร้างบรรยากาศและวัฒนธรรมการเรียนรู้แบบดิจิทัล	4.74	0.49	มากที่สุด
6. การสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล	4.80	0.48	มากที่สุด
7. การส่งเสริมการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมดิจิทัลทางการศึกษา	4.63	0.66	มากที่สุด
โดยรวม	4.71	0.54	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า ความเหมาะสมขององค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.71, S.D. = 0.54) เมื่อพิจารณาแต่ละองค์ประกอบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยองค์ประกอบการสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล ($\bar{x}$ = 4.80, S.D. = 0.48) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ส่วนการส่งเสริมการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมดิจิทัลทางการศึกษา ($\bar{x}$ = 4.63, S.D. = 0.66) มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

2. การวิเคราะห์การออกแบบแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่

2.1 แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย

2.1.1 ด้านการนิเทศ กำกับติดตามและประเมินผลด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล ประกอบไปด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบดิจิทัล จำนวน 2 ข้อ ผู้บริหารสถานศึกษาพัฒนาบุคลากรและสร้างเครือข่ายด้านดิจิทัล จำนวน 2 ข้อ ผู้บริหารสถานศึกษาพัฒนาระบบนิเทศและประเมินผลด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล จำนวน 1 ข้อ รวมทั้งสิ้น 5 ข้อ

2.1.2 ด้านการสร้างบรรยากาศและวัฒนธรรมการเรียนรู้แบบดิจิทัล ประกอบไปด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาพัฒนาระบบและนโยบายดิจิทัลที่เป็นมาตรฐาน จำนวน 2 ข้อ ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพบุคลากรและวัฒนธรรมการเรียนรู้ดิจิทัล จำนวน 2 ข้อ ผู้บริหารสถานศึกษาบริหารทรัพยากรและสร้างความร่วมมือด้านดิจิทัล จำนวน 2 ข้อ รวมทั้งสิ้น 6 ข้อ

2.1.3 ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายในยุคดิจิทัล ประกอบไปด้วย ผู้บริหารสถานศึกษากำหนดทิศทางและวางแผนกลยุทธ์ด้านดิจิทัล จำนวน 2 ข้อ ผู้บริหารสถานศึกษาบริหารจัดการทรัพยากรและสร้างการมีส่วนร่วม จำนวน 2 ข้อ จำนวนทั้งสิ้น 4 ข้อ

2.1.4 ด้านการส่งเสริมการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมดิจิทัลทางการศึกษา ประกอบไปด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและทรัพยากรด้านนวัตกรรม

ดิจิทัล จำนวน 2 ข้อ ผู้บริหารสถานศึกษาสร้างเครือข่ายและระบบสนับสนุนการพัฒนา
นวัตกรรมดิจิทัล จำนวน 2 ข้อ รวมทั้งสิ้น จำนวน 4 ข้อ

2.1.5 ด้านการสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล ประกอบ
ไปด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาพัฒนาระบบติดตามประเมินผลดิจิทัลที่มีดัชนีชี้วัดชัดเจน
จำนวน 1 ข้อ ผู้บริหารสถานศึกษาประเมินและพัฒนาทักษะดิจิทัลผ่านระบบพี่เลี้ยง จำนวน
1 ข้อ ผู้บริหารสถานศึกษากำหนดนโยบายทรัพยากรสารสนเทศที่ชัดเจน จำนวน 1 ข้อ
รวมทั้งสิ้น จำนวน 3 ข้อ

2.1.6 ด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนด้วยนวัตกรรม
ดิจิทัล ประกอบไปด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาพัฒนาระบบและโครงสร้างดิจิทัลเพื่อการศึกษา
จำนวน 3 ข้อ ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านดิจิทัล จำนวน
2 ข้อ รวมทั้งสิ้น จำนวน 5 ข้อ

2.1.7 ด้านการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาด้านความรู้และทักษะดิจิทัล
ประกอบไปด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาวางระบบและโครงสร้างพื้นฐานด้านดิจิทัล จำนวน 2 ข้อ ผู้บริหาร
สถานศึกษาพัฒนาและเสริมสร้างสมรรถนะดิจิทัลของครู จำนวน 2 ข้อ ผู้บริหารสถานศึกษาสร้าง
เครือข่ายความร่วมมือด้านดิจิทัล จำนวน 1 ข้อ รวมทั้งสิ้น จำนวน 5 ข้อ

2.2 ผลการประเมินแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหาร
สถานศึกษา โดยใช้แบบประเมินแนวทางเพื่อการวิจัย ในด้านความเหมาะสม และด้านความเป็นไปได้
ของแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ในมุมมองของ
ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ซึ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษาที่ใช้แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการใน
ยุคดิจิทัล พบว่า ผลการประเมินแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำ ทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหาร
สถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านความเหมาะสม และ
ด้านความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด แสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการประเมินแนวทางด้านความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของการพัฒนาภาวะผู้นำทาง
วิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี
โดยรวมและรายด้าน

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทาง วิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหาร สถานศึกษา	ความเหมาะสม		ระดับ	ความเป็นไปได้		ระดับ
	$\bar{X}$	S.D.		$\bar{X}$	S.D.	
1. การนิเทศ กำกับติดตามและ ประเมินผลด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล	5.00	0.00	มากที่สุด	4.84	0.32	มากที่สุด
2. การสร้างบรรยากาศและวัฒนธรรม การเรียนรู้แบบดิจิทัล	5.00	0.00	มากที่สุด	4.80	0.30	มากที่สุด
3. การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายในยุคดิจิทัล	5.00	0.00	มากที่สุด	4.85	0.30	มากที่สุด

ตารางที่ 2 ผลการประเมินแนวทางด้านความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทาง
การพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรธานี โดยรวมและรายด้าน (ต่อ)

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทาง วิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหาร สถานศึกษา	ความเหมาะสม		ระดับ	ความเป็นไปได้		ระดับ
	$\bar{X}$	S.D.		$\bar{X}$	S.D.	
4. การส่งเสริมการวิจัยและพัฒนา นวัตกรรมดิจิทัลทางการศึกษา	5.00	0.00	มากที่สุด	4.80	0.32	มากที่สุด
5. การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ เพื่อการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล	5.00	0.00	มากที่สุด	4.87	0.27	มากที่สุด
6. การบริหารหลักสูตรและการจัด การเรียนการสอนด้วยนวัตกรรมดิจิทัล	5.00	0.00	มากที่สุด	4.84	0.32	มากที่สุด
7. การพัฒนาครูและบุคลากรทาง การศึกษาด้านความรู้และทักษะดิจิทัล	5.00	0.00	มากที่สุด	4.88	0.24	มากที่สุด
โดยรวม	5.00	0.00	มากที่สุด	4.84	0.30	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการประเมินแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการ
ในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และผลการประเมิน
แนวทางด้านความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัล
ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า
ความเหมาะสมของแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหาร
สถานศึกษาในแต่ละด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด และ ความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนา
ภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในแต่ละด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผล

1. องค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา
มี 7 องค์ประกอบ ของภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ได้แก่
1) การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมายในยุคดิจิทัล 2) การบริหารหลักสูตรและ
การจัดการเรียนการสอนด้วยนวัตกรรมดิจิทัล 3) การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาด้าน
ความรู้และทักษะดิจิทัล 4)การนิเทศ กำกับติดตามและประเมินผลด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล
5) การสร้างบรรยากาศและวัฒนธรรมการเรียนรู้แบบดิจิทัล 6) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ
เพื่อการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล 7) การส่งเสริมการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมดิจิทัลทางการศึกษา

2. ผลการออกแบบแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหาร
สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรธานี

2.1 แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างของผู้ทรงคุณวุฒิ ดังนี้

2.1.1 ด้านการนิเทศ กำกับติดตามและประเมินผลด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล มีแนวทางการพัฒนาในด้านนี้ประกอบด้วย 5 แนวทาง ที่มุ่งเน้นการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การพัฒนาบุคลากร และการพัฒนาระบบนิเทศด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล สอดคล้องกับแนวคิดของ วิทยา วาโย (2563) ที่ระบุปัจจัยความสำเร็จในการพัฒนาระบบนิเทศดิจิทัลที่ต้องมีการบูรณาการทั้งด้านเทคโนโลยี บุคลากร และกระบวนการ

2.1.2 ด้านการสร้างบรรยากาศและวัฒนธรรมการเรียนรู้แบบดิจิทัล มีแนวทางการพัฒนาในด้านนี้ประกอบด้วย 6 แนวทาง ที่ครอบคลุมการพัฒนาระบบและนโยบาย การพัฒนาศักยภาพบุคลากร และการบริหารทรัพยากรและสร้างความร่วมมือ สอดคล้องกับแนวคิดของธีระ รุญเจริญ (2564) ที่เน้นความสำคัญของการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ดิจิทัลในสถานศึกษาที่ต้องคำนึงถึงความปลอดภัย การสร้างแรงจูงใจ และการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย

2.1.3 ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายในยุคดิจิทัล มีแนวทางการพัฒนาในด้านนี้ประกอบด้วย 4 แนวทาง ที่เน้นการกำหนดทิศทางและวางแผนกลยุทธ์ และการบริหารจัดการทรัพยากรและสร้างการมีส่วนร่วม สอดคล้องกับแนวคิดของสุวิทย์ มูลคำ (2563) ที่เน้นความสำคัญของการกำหนดวิสัยทัศน์เพื่อการจัดการศึกษาในยุคดิจิทัลที่ต้องมีการวิเคราะห์บริบท กำหนดเป้าหมายชัดเจน และสร้างการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

2.1.4 ด้านการส่งเสริมการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมดิจิทัลทางการศึกษา มีแนวทางการพัฒนาในด้านนี้ประกอบด้วย 4 แนวทาง ที่มุ่งเน้นการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และทรัพยากร และการสร้างเครือข่ายและระบบสนับสนุน สอดคล้องกับแนวคิดของวิจารณ์ พานิช (2564) ที่กล่าวถึงการสร้างนวัตกรรมการศึกษาในยุคดิจิทัลที่ต้องมีการลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐาน พัฒนาบุคลากร และสร้างระบบสนับสนุนที่เอื้อต่อการพัฒนานวัตกรรม

2.1.5 ด้านการสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล มีแนวทางการพัฒนาในด้านนี้ประกอบด้วย 3 แนวทาง ที่มุ่งเน้นการพัฒนาระบบติดตามประเมินผล การประเมินและพัฒนาทักษะดิจิทัล และการกำหนดนโยบายทรัพยากรเชิงนโยบาย สอดคล้องกับแนวคิดของสมชาย เทพแสง (2564) ที่เน้นความสำคัญของการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในยุคดิจิทัลที่ต้องมีระบบบริหารจัดการที่ดี มีการแลกเปลี่ยนทรัพยากร

2.1.6 ด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนด้วยนวัตกรรมดิจิทัล มีแนวทางการพัฒนาในด้านนี้ประกอบด้วย 5 แนวทาง ที่มุ่งเน้นการพัฒนาระบบและโครงสร้างดิจิทัล และการส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพบุคลากร สอดคล้องกับแนวคิดของทีศนา แฉมมณี (2565) ที่กล่าวถึงการบริหารหลักสูตรในยุคดิจิทัลที่ต้องมีการปรับโครงสร้าง พัฒนาสื่อและกระบวนการเรียนรู้

2.1.7 ด้านการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาด้านความรู้และทักษะดิจิทัล มีแนวทางการพัฒนาในด้านนี้ประกอบด้วย 5 แนวทาง ที่มุ่งเน้นการวางระบบและโครงสร้างพื้นฐาน การพัฒนาและเสริมสร้างสมรรถนะดิจิทัล และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ สอดคล้องกับแนวคิดของสุรศักดิ์ ปาเฮ (2564) ที่เน้นการพัฒนาครูในยุคดิจิทัลที่ต้องมีการ วิเคราะห์ความต้องการ กำหนดสมรรถนะที่ชัดเจน และมีระบบพัฒนาที่หลากหลาย

2.2 ผลการประเมินแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหาร สถานศึกษาทั้ง 7 ด้าน 32 แนวทาง พบว่า มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด สะท้อนให้เห็นว่าแนวทางที่พัฒนาขึ้นสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการ ในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม ความเป็นไปได้มี ค่าเฉลี่ยต่ำกว่าความเหมาะสม สะท้อนให้เห็นถึงข้อจำกัดในการนำแนวทางไปปฏิบัติ โดยเฉพาะในด้านงบประมาณและบุคลากรที่อาจมีข้อจำกัด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมศักดิ์ วงศ์ประเสริฐ (2563) ที่พบว่า การพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของ ผู้บริหารสถานศึกษามีข้อจำกัดด้านทรัพยากรและบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี ผู้วิจัยสรุปได้ดังนี้ องค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมายในยุคดิจิทัล 2) การบริหาร หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนด้วยนวัตกรรมดิจิทัล 3) การพัฒนาครูและบุคลากร ทางการศึกษาด้านความรู้และทักษะดิจิทัล 4) การนิเทศ กำกับติดตามและประเมินผลด้วย เทคโนโลยีดิจิทัล 5) การสร้างบรรยากาศและวัฒนธรรมการเรียนรู้แบบดิจิทัล 6) การสร้าง เครือข่ายความร่วมมือเพื่อการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล 7) การส่งเสริมการวิจัยและพัฒนานวัตกรรม ดิจิทัลทางการศึกษา และการออกแบบแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัล ของผู้บริหารสถานศึกษา ใช้กระบวนการวิจัยแบบผสมวิธี ประกอบด้วย 2 ขั้นตอน คือ 1) การหาแนวทางการพัฒนาโดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน ใช้วิธีการสัมภาษณ์ แบบกึ่งโครงสร้าง และ 2) การประเมินแนวทางการพัฒนาโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน ซึ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษาที่ใช้แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัล ผลการวิจัยได้แนวทางการพัฒนาทั้งสิ้น 32 แนวทาง ครบคลุม 7 ด้าน แนวทางการพัฒนา ภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วยแนวทางการพัฒนา 7 ด้าน รวม 32 แนวทาง และ 4. การประเมินแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการ ในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความเป็นไปได้โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ ดังนี้ 1) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรนำองค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลไปใช้ในการวางแผนพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา โดยเฉพาะด้านการสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลซึ่งมีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมสูงสุด 2) ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลทั้ง 7 ด้าน 32 แนวทางไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา โดยเริ่มจากแนวทางที่มีความเป็นไปได้สูงก่อน เช่น การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาด้านความรู้และทักษะดิจิทัล 3) สถานศึกษาควรจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรอย่างเพียงพอในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านดิจิทัล การพัฒนาบุคลากร และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ เพื่อให้การพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลเกิดประสิทธิผลสูงสุด 4) หน่วยงานต้นสังกัดควรส่งเสริมการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับภาคเอกชน สถาบันการศึกษา และหน่วยงานอื่นๆ เพื่อสนับสนุนทรัพยากรและความเชี่ยวชาญในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป 1) ควรมีการวิจัยเชิงทดลองเพื่อศึกษาผลของการนำแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลไปใช้ในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา 2) ควรมีการวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมผู้บริหารสถานศึกษาด้านการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัล โดยบูรณาการแนวทางการพัฒนาทั้ง 7 ด้าน 3) ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา 4) ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา 5) ควรมีการวิจัยและพัฒนากระบวนการนิเทศ กำกับติดตาม และประเมินผลด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาในประเทศไทย

เอกสารอ้างอิง

- กนกอร สมปราชญ์. (2562). ภาวะผู้นำทางการศึกษา. ขอนแก่น: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- กัลยา วงษ์นิกร. (2565). การพัฒนานวัตกรรมดิจิทัลในสถานศึกษา: ปัจจัยสู่ความสำเร็จ. วารสารศึกษาศาสตร์, 18(2), 135-148.
- จรุณี แก้วเอียน. (2557). การบริหารงานวิชาการ. ยะลา: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- จันทนา แสนสุข. (2559). ภาวะผู้นำดิจิทัลกับการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี, 5(2), 1-15.
- จิณณวัตร ปะโคทัง. (2561). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิด

- เชิงนวัตกรรมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 20(3), 1-15.
- จิรวรรณ เล่งพานิชย์. (2564). การพัฒนาระบบนิเทศด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลสำหรับสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน. วารสารวิจัยทางการศึกษา, 15(1), 70-85.
- ทิตนา แหมมณี. (2565). การบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนในยุคดิจิทัล. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธีระ รุญเจริญ. (2564). ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในยุค New Normal. วารสารบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 17(1), 1-12.
- นงลักษณ์ วิริยะพงษ์. (2565). การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ดิจิทัลในสถานศึกษา. วารสาร การบริหารการศึกษา, 17(3), 145-160.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- ประเวศ วะสี. (2563). เครือข่ายการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล. กรุงเทพมหานคร: หมอชาวบ้าน.
- ประสิทธิ์ สาระพันธ์. (2564). ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี, 9(2), 165-182.
- พรรณี สุวรรณชาติ. (2564). การพัฒนาระบบนิเทศดิจิทัลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 23(3), 115-130.
- ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ. (2550). ภาวะผู้นำและจริยธรรมสำหรับผู้บริหารการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: ข้าวฟ่าง.
- รัตนะ บัวสนธ์. (2556). วิจัยเชิงคุณภาพทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- รัตนา ดวงแก้ว. (2564). การบริหารหลักสูตรดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้ในยุค Next Normal. วารสารวิชาการการบริหารการศึกษา, 5(2), 125-140.
- วรพจน์ วงศ์กิจรุ่งเรือง. (2563). การพัฒนาทักษะดิจิทัลของครูในยุค Thailand 4.0. กรุงเทพมหานคร: โอเพ่นเวิลด์ส.
- วิจารณ์ พานิช. (2564). นวัตกรรมการศึกษาในยุคดิจิทัล. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสยามกัมมา จล.
- วิทยา วาโย. (2563). ปัจจัยความสำเร็จในการพัฒนาระบบนิเทศดิจิทัลสำหรับสถานศึกษา. วารสารบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 16(1), 105-118.
- สมชาย เทพแสง. (2564). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในยุค Thailand 4.0. วารสารบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 18(34), 80-93.
- สมศักดิ์ วงศ์ประเสริฐ. (2563). ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา.

- วารสารวิชาการและวิจัยสังคมศาสตร์, 15(2), 75-92.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สุกัญญา แซ่มซ้อย. (2558). การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรศักดิ์ ปาเฮ. (2564). การพัฒนาครุฑดิจิทัลในยุค Disruption. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวิทย์ มูลคำ. (2563). การพัฒนาวิสัยทัศน์ด้านดิจิทัลสำหรับสถานศึกษา. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด ภาพพิมพ์.
- สุวิมล ว่องวาณิช. (2558). การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Best, J. W. (1997). *Research in Education* (7th ed.). New Jersey: Prentice Hall.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.
- Sheninger, E. (2014). *Digital Leadership: Changing Paradigms for Changing Times*. California: Corwin Press.

โซ่ช่วย จากรุ่นสู่รุ่น : ร้านค้าปลีกขนาดเล็กในเขตชุมชนเมืองราชบุรี ผ่านมุมมองพฤติกรรมกรรมการเลือกซื้อของลูกค้า*

CHOHUO ACROSS GENERATIONS: THE SURVIVAL OF SMALL RETAIL STORES IN URBAN RATCHABURI THROUGH CUSTOMER PURCHASING BEHAVIOR

ธีรวุฒิ แสงมณีเดช¹, รัศมี สุทโส², พันธ์ ชัยรัมย์³, จิตติมา สุวรรณชาติ⁴ และ พีรพล สิมมา⁵

Thirawut Saengmaneedech¹, Ratsamee Sutthaso², Panas Chairam³, Thitima Suwanchat⁴ and Peerapol Simma⁵

¹มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง, ²มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร และ ^{3,5}มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

¹Muban Chombueng Rajabhat University, ²Phranakorn Rajabhat University and ^{3,5}Phetchaburi Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author's Email: iamlecturerlawpeerapol@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการมีวัตถุประสงค์ 1) ศึกษาการคงอยู่และการปรับตัวของร้านค้าปลีกขนาดเล็กในเขตชุมชนเมืองจังหวัดราชบุรี และ 2) เสนอแนวทางการพัฒนาศักยภาพของร้านค้าปลีกขนาดเล็กในเขตชุมชนเมืองจังหวัดราชบุรีผ่านมุมมองพฤติกรรมกรรมการเลือกซื้อของลูกค้า ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ เทคโนโลยี และพฤติกรรมผู้บริโภคดิจิทัล โดยใช้แนวคิดด้านพฤติกรรมกรรมการเลือกซื้อของลูกค้าเป็นกรอบวิเคราะห์หลัก และการทบทวนวรรณกรรม การสังเคราะห์แนวคิดทฤษฎี ตลอดจนการสังเกตจากประสบการณ์ตรงของผู้เขียนที่พำนักอาศัยในพื้นที่ ผลการศึกษาพบว่า ร้านโซ่ช่วยมีบทบาทสำคัญในชุมชนทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม โดยเฉพาะในแง่ความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับลูกค้า ความยืดหยุ่นในการให้บริการ และความสามารถในการปรับตัวเพื่อความอยู่รอด เช่น การปรับปรุงภาพลักษณ์ร้านค้า การใช้ช่องทางดิจิทัล การให้บริการชำระเงินที่หลากหลาย และการจัดกิจกรรมตามเทศกาลต่าง ๆ เพื่อสร้างความผูกพันกับลูกค้า พร้อมเสนอแนวทางการพัฒนาศักยภาพร้านค้าปลีกขนาดเล็ก ได้แก่ การปรับภาพลักษณ์ให้ทันสมัยแต่ยังคงความเป็นกันเอง การเพิ่มช่องทางการชำระเงิน การใช้สื่อโซเชียลมีเดียสร้างความสัมพันธ์ และการเสริมสร้างความภักดีจากลูกค้าประจำ และควรมีการสนับสนุนนโยบายจากภาครัฐเพื่อคงคุณค่าทางเศรษฐกิจและสังคมของร้านค้าปลีกขนาดเล็กในชุมชนเมืองอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: ร้านค้าปลีกขนาดเล็ก, โซ่ช่วยจากรุ่นสู่รุ่น, พฤติกรรมการเลือกซื้อของลูกค้า

---

* Received 30 March 2025; Revised 1 May 2025; Accepted 27 May 2025

Abstract

This academic article aims to: (1) examine the persistence and adaptation of small retail stores within urban communities of Ratchaburi Province, and (2) propose strategies for enhancing their potential through the lens of customer purchasing behavior. These objectives are pursued in the context of ongoing transformations in economic conditions, digital technology, and consumer behavior. The study adopts customer purchasing behavior as its primary analytical framework and draws upon an extensive review of relevant literature, theoretical synthesis, and field observations grounded in the author's long-term residence in the area. The findings reveal that Chohuoay stores continue to play a vital role in their communities—economically, socially, and culturally. This is especially evident in their close relationships with customers, their flexibility in service provision, and their capacity to adapt for survival. Examples of such adaptive practices include improving store aesthetics, utilizing digital platforms, offering diverse payment options, and organizing seasonal community-based activities to foster customer loyalty. The article further recommends development approaches for these small retail stores, such as modernizing store image while preserving a sense of familiarity, expanding payment channels, employing social media to build customer engagement, and strengthening loyalty among long-standing patrons. Finally, the study emphasizes the importance of government policy support in maintaining the socio-economic value of small retail businesses as sustainable cornerstones of urban community life.

Keywords: Small retail stores, Chohuo Across Generations, Customer purchasing behavior

บทนำ

จังหวัดราชบุรีตั้งอยู่ในภาคตะวันตกของประเทศไทย ประกอบด้วย 10 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองราชบุรี อำเภอบ้านโป่ง อำเภอวัดเพลง อำเภอปากท่อ อำเภอดำเนินสะดวก อำเภอบางแพ อำเภอโพธาราม อำเภอจอมบึง อำเภอสวนผึ้ง และอำเภอบ้านคา จังหวัดมีอาณาเขตติดกับกรุงเทพมหานคร จังหวัดเพชรบุรี จังหวัดนครปฐม จังหวัดสมุทรสงคราม จังหวัดกาญจนบุรี ทำให้มีความได้เปรียบในเชิงภูมิศาสตร์ในการเชื่อมโยงการค้าและการขนส่ง มี

โครงสร้างพื้นฐานที่ดี เช่น ทางหลวง สถานีรถไฟความเร็วสูง เป็นเส้นทางไปสู่จังหวัดในภาคใต้ และกรุงเทพมหานคร และในฐานะเมืองรองถือว่าเป็นจังหวัดที่มีศักยภาพสูงในหลายด้าน แม้จะไม่ได้เป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจหรือการบริหารระดับประเทศเหมือนเมืองหลัก เช่น กรุงเทพมหานคร หรือ เชียงใหม่ หรือภูเก็ต เป็นต้น แต่จังหวัดราชบุรีก็มีลักษณะเฉพาะที่น่าสนใจในบริบทของเมืองรอง ในแง่ของเศรษฐกิจ การท่องเที่ยว วัฒนธรรม และ การพัฒนาเชิงพื้นที่ กล่าวคือ เมืองรองไม่ได้เป็นศูนย์กลางหลักทางเศรษฐกิจ การปกครอง หรือการท่องเที่ยวของประเทศ แต่มีความสำคัญในระดับภูมิภาค เป็นเมืองที่มีศักยภาพในการพัฒนา และสามารถรองรับการกระจายตัวของเศรษฐกิจ ประชากร และการลงทุน จากเมืองหลักได้ ดังนั้น จังหวัดราชบุรีจึงเข้าข่ายเมืองรองที่มีบทบาทสนับสนุนเมืองหลัก เช่น กรุงเทพมหานคร โดยเฉพาะในด้านเกษตรกรรม อุตสาหกรรมเบา และการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ เช่น อำเภอสวนผึ้ง อำเภอจอมบึง เป็นต้น และมีบทบาทสำคัญในการรองรับการกระจายตัวของเศรษฐกิจจากกรุงเทพมหานครที่เป็นศูนย์กลางการผลิตด้านเกษตร อุตสาหกรรม และกำลังเติบโตในฐานะแหล่งท่องเที่ยวทางเลือกที่ยั่งยืน อีกทั้งเป็นเมืองรองที่สามารถเติบโตได้แบบไม่ซ้ำเมืองหลักโดยยึดรากฐานทางวัฒนธรรมและทรัพยากรท้องถิ่นของตน (สำนักงานพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ , 2565)

ร้านขายของชำ ร้านขายของเบ็ดเตล็ด และร้านโชห่วย เป็นคำที่ถูกเรียกจากลักษณะของสินค้าที่ตั้งจำหน่ายภายในร้าน ซึ่งมีความหลากหลายของสินค้าเป็นจำนวนมาก ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ได้บัญญัติคำว่า โชห่วย หมายถึง ร้านค้าขายของชำ มีการสันนิษฐานว่ามาจากภาษาจีน สำหรับทางธุรกิจนั้น เรียกว่า ร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิม เป็นร้านค้านขนาดเล็ก หรือร้านแผงลอย ที่จำหน่ายสินค้าอุปโภคบริโภค เช่น ยาสิฟิน ยาสระผม สบู่ ข้าวสาร อาหารแห้ง ยาสูบ สุรา และเครื่องดื่มอื่นๆ รวมถึงอุปกรณ์เครื่องเขียน เป็นต้น สถานประกอบการหรือที่จำหน่ายสินค้าเหล่านั้นอาจตั้งอยู่ในอาคารพาณิชย์ ห้างแถว หรือตลาดสดแผงลอย เป็นต้น ซึ่งร้านค้าโชห่วยในบริบทนี้ร้านค้าส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในเขตของตลาดสดเทศบาลเมืองราชบุรี ตลาดสดทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ และ ตลาดสดราชพัสดุ ในยุคของการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างรวดเร็ว ร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมหรือที่เรียกกันว่า "ร้านโชห่วย" กำลังเผชิญกับแรงกดดันจากการขยายตัวของร้านค้าปลีกสมัยใหม่ เช่น ร้านสะดวกซื้อ ซูเปอร์มาร์เก็ต และห้างสรรพสินค้าที่เข้ามาแทนที่ในหลายพื้นที่ของประเทศไทย โดยเฉพาะในเขตเมืองที่พฤติกรรมของผู้บริโภคเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง ทั้งในด้านความสะดวก ความหลากหลายของสินค้า และประสบการณ์ในการจับจ่ายใช้สอย (Boonpradub & Thanarak, 2020) ร้านค้าปลีกขนาดเล็ก หมายถึง การดำเนินกิจการซื้อขายสินค้าอุปโภคบริโภค มีลักษณะการค้าจำนวนไม่มาก มีความยืดหยุ่นสูงในการจำหน่ายสินค้าตามความต้องการของลูกค้า ลักษณะของสถานประกอบการมีพื้นที่ไม่ใหญ่มาก จำนวนพนักงานน้อยไม่ถึง 5 คน และ ส่วนหนึ่งเป็นการดำเนินกิจการในลักษณะแบบครอบครัวหรือ

ระบบบัญชี เจ้าของกิจการเป็นชาวไทย เชื้อสายจีน ทั้งนี้สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม (สสว.) ได้ให้คำนิยามว่า เป็นธุรกิจค้าปลีกขนาดเล็กถูกจัดอยู่ในกลุ่มของ วิสาหกิจขนาดย่อม (Small Enterprises) ซึ่งมีจำนวนพนักงานไม่เกิน 50 คน และมีรายได้รวม ต่อปีไม่เกิน 100 ล้านบาท ในประเทศไทยร้านค้าปลีกขนาดเล็กมักจะรวมถึงร้านโชห่วย ร้าน ขายของชำประจำชุมชน หรือร้านค้าทั่วไปที่ไม่ใช่ส่วนหนึ่งของเครือข่ายแฟรนไชส์ โดยร้าน เหล่านี้มีบทบาทสำคัญในระดับชุมชน ทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคม (สำนักงานส่งเสริม วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, 2565) สอดคล้องกับ Kotler & Keller (2016) ที่ว่า ร้านค้าปลีกขนาดเล็ก เป็นธุรกิจค้าปลีกที่มีขนาดเล็กในแง่ของจำนวนพนักงาน รายได้ พื้นที่ การให้บริการ และขอบเขตของตลาด โดยมักมีเจ้าของเป็นผู้ดำเนินงานหลัก หรือ เป็นธุรกิจ ครอบครัว มีความคล่องตัวในการปรับตัวตามความต้องการของลูกค้าในพื้นที่ ร้านค้าประเภทนี้ มักไม่มีระบบการจัดการที่ซับซ้อน และมีการลงทุนในระดับต่ำเมื่อเทียบกับห้างค้าปลีกขนาดใหญ่ ลักษณะของร้านโชห่วยร้านค้าปลีกขนาดเล็กที่มักดำเนินการโดยเจ้าของกิจการเองหรือ ครอบครัว สินค้าที่จำหน่ายมีความหลากหลาย เช่น ขนม เครื่องปรุง ของใช้ในครัวเรือน และ ของชำอื่น ๆ โดยมีการบริหารจัดการแบบไม่เป็นทางการ เช่น การจดบันทึกลูกหนี้ในสมุด ระบบเครดิตที่เชื่อถือกันได้ในระดับชุมชน (สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาด ย่อม, 2562) คำว่า "โชห่วย" มาจากภาษาจีนแต้จิ๋ว แปลว่า "ของเบ็ดเตล็ด" สะท้อนให้เห็นถึง ธรรมชาติของร้านที่มีความยืดหยุ่นและหลากหลายในการขายสินค้า (Charoensri & Thanawan, 2020) ในแง่มุมทางเศรษฐกิจและสังคม ร้านโชห่วยเป็นกลไกของเศรษฐกิจฐาน ราก โดยสามารถเข้าถึงผู้บริโภคในพื้นที่ชนบทหรือชุมชนที่ร้านค้าสมัยใหม่ยังไม่ขยายตัวเข้าถึง (สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง, 2563) ในแง่ของสังคม ร้านโชห่วยทำหน้าที่เป็นพื้นที่พบปะ พูดคุย แลกเปลี่ยนข่าวสารของสมาชิกในชุมชน โดยเฉพาะในช่วงเช้าและเย็น ซึ่งสะท้อนถึง บทบาททางวัฒนธรรมและความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างผู้ขายและผู้ซื้อ (Yamsuan, 2018) การสืบทอดกิจการร้านโชห่วยในจังหวัดราชบุรีสะท้อนถึงความสำคัญของการวางแผนและการ ปรับตัวเพื่อความอยู่รอดของธุรกิจครอบครัวในยุคปัจจุบัน ประเด็นปัญหาที่ร้านโชห่วยเผชิญกับ ความท้าทายที่สะสมมายาวนานและกำลังรุนแรงขึ้น คือ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมผู้บริโภค โดยเฉพาะกลุ่มคนรุ่นใหม่ในเขตเมือง ที่ให้ความสำคัญกับความสะดวกสบาย บริการที่รวดเร็ว และประสบการณ์การซื้อที่มีความเป็นดิจิทัลมากขึ้น เช่น การชำระเงินผ่าน QR Code หรือ แอปพลิเคชัน ซึ่งร้านโชห่วยจำนวนมากยังไม่สามารถให้บริการได้ในระดับเดียวกัน (Pongsakornrunsilp & Schroeder, 2011) ยังมีข้อจำกัดของร้านโชห่วยในการใช้ เทคโนโลยีและการวิเคราะห์ข้อมูลลูกค้า ส่งผลให้ไม่สามารถปรับตัวเพื่อตอบสนองต่อความ ต้องการเฉพาะบุคคลของลูกค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ และการขาดมุมมองเชิงกลยุทธ์ในการ ออกแบบประสบการณ์ของลูกค้า ทำให้ร้านโชห่วยไม่สามารถสร้างจุดต่างหรือความได้เปรียบ ในการแข่งขันได้อย่างชัดเจน อีกทั้งขาดการศึกษาหรือข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับพฤติกรรมของลูกค้า

ในระดับท้องถิ่น โดยเฉพาะในบริบทของเมืองในจังหวัดราชบุรี ที่มีลักษณะเฉพาะทั้งในเชิงภูมิศาสตร์ สังคม และวัฒนธรรม ซึ่งต่างจากกรุงเทพมหานคร หรือหัวเมืองใหญ่ ทำให้การปรับตัวของร้านโชห่วย ส่วนใหญ่อยู่ในลักษณะการจัดการเชิงรับมากกว่าเชิงรุกหรือการริเริ่มกลยุทธ์ใหม่ ๆ ซึ่งอาจสะท้อนถึงข้อจำกัดด้านทุน ความรู้ และทรัพยากรของผู้ประกอบการรายย่อยได้

จากประเด็นข้างต้น ผู้เขียนจึงมีความสนใจที่ศึกษาการคงอยู่และการปรับตัวของร้านค้าปลีกขนาดเล็กในเขตชุมชนเมืองจังหวัดราชบุรี และเสนอแนวทางการพัฒนาศักยภาพของร้านค้าปลีกขนาดเล็กในเขตชุมชนเมืองจังหวัดราชบุรีผ่านมุมมองพฤติกรรม การเลือกซื้อของลูกค้า โดยการศึกษาเน้นการวิเคราะห์ สังเคราะห์จากการทบทวนวรรณกรรม แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ร้านโชห่วยหรือร้านค้าปลีกขนาดเล็ก

ร้านโชห่วยหรือร้านค้าปลีกขนาดเล็กเกิดขึ้นในชุมชนที่มีการอยู่อาศัยของประชากรค่อนข้างหนาแน่น เช่น ในเขตเมืองของจังหวัดต่างๆ โดยการทำการค้าส่วนใหญ่เป็นประเภทจำหน่ายสินค้าอุปโภคบริโภค อาทิ ข้าวสาร น้ำตาลทราย อาหารแห้ง อุปกรณ์ที่ใช้ภายในครัวเรือน เป็นต้น ลักษณะของกิจการบริหารเป็นแบบครอบครัวหรือระบบกงสี ส่วนใหญ่เป็นชาวไทยเชื้อสายจีน มีพื้นที่จำกัด ใช้พนักงานจำนวนน้อยเพียง 1-3 คน ระบบการดำเนินงานยังเป็นการบัญชีแบบบันทึกด้วยสมุดจดบันทึกด้วยลายมือ รวมถึงการบริหารสินค้าคงเหลือหรือสต็อกสินค้า การจำหน่ายสินค้าเน้นการจำหน่ายให้กับลูกค้าในชุมชนหรือบริเวณใกล้เคียงที่ซื้อในปริมาณเพียงเล็กน้อย การจัดหาสินค้ายังเน้นการหาจากผู้ค้าส่งในท้องถิ่นหรือแหล่งผลิตใกล้เคียงที่รู้จักคุ้นเคย ตามรายงานของสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (2566) ให้นิยามไว้ว่า ร้านค้าปลีกขนาดเล็กหมายถึง ธุรกิจค้าปลีกที่มีขนาดเล็กในแง่ของพื้นที่ขาย พนักงาน และปริมาณสินค้าที่จำหน่าย มักดำเนินการโดยเจ้าของคนเดียวหรือเป็นกิจการครอบครัว มีลักษณะเฉพาะคือการให้บริการลูกค้าแบบใกล้ชิด และมักตั้งอยู่ในชุมชนท้องถิ่น เช่น ร้านโชห่วย ร้านมินิมาร์ท ร้านของฝาก หรือ ร้านค้าชุมชน เป็นต้น และ องค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ ยังนิยามธุรกิจค้าปลีกขนาดเล็กกว่าเป็นธุรกิจที่มีจำนวนพนักงานน้อยกว่า 10-50 คน (ขึ้นอยู่กับประเทศ) และมีรายได้ต่อปีต่ำกว่าขีดจำกัดที่กำหนดไว้สำหรับธุรกิจขนาดกลาง (2017) ทั้งนี้ร้านโชห่วยยังมีอิทธิพลต่อบทบาททางเศรษฐกิจและสังคม เป็นกลไกของเศรษฐกิจฐานราก โดยสามารถเข้าถึงผู้บริโภคในพื้นที่ชนบทหรือชุมชนที่ร้านค้าสมัยใหม่ยังไม่ขยายตัวเข้าถึง (สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง, 2563) ส่วนบทบาททางสังคม ร้านโชห่วยทำหน้าที่เป็นพื้นที่พบปะ พูดคุย แลกเปลี่ยนข่าวสารของสมาชิกในชุมชนเมืองราชบุรี โดยเฉพาะในช่วงเช้า ยามบ่ายและช่วงเย็น ซึ่งสะท้อนถึงบทบาททางวัฒนธรรมและความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างผู้ขายและผู้ซื้อ (Yamsuan, 2018)

สรุปได้ว่า ร้านโชห่วยหรือร้านค้าปลีกขนาดเล็ก เป็นแหล่งศูนย์รวมของลูกค้าประจำที่ติดต่อซื้อขายมายาวนาน เป็นพื้นที่สร้างปฏิสัมพันธ์พบปะ การเจรจาในเรื่องสุขภาพ หรือการเมืองท้องถิ่น กล่าวได้ว่าเป็นสภาวะด้วยเรื่องสัพเพเหระต่างๆ ตลอดจนแลกเปลี่ยนข่าวสารทั้งนี้ร้านโชห่วยหรือร้านค้าปลีกขนาดเล็กยังมีคุณค่าทางเศรษฐกิจและสังคมที่ลึกซึ้งในบริบทของชุมชน แม้การเกิดขึ้นมาร้านค้าสมัยใหม่มีจำนวนมากของกลุ่มนายทุนขนาดใหญ่

การสืบทอดกิจการ

การสืบทอดกิจการในบริบทของร้านโชห่วยหรือร้านค้าปลีกขนาดเล็ก เป็นคำที่การถูกกล่าวขานมาอย่างยาวนาน นั่นคือ ระบบการบริหารจัดการส่วนใหญ่เป็นการถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่นยังเป็นวัฒนธรรมแบบดั้งเดิมซึ่งเป็นแบบของชาวจีน หลักคำสอนที่ถูกปลูกฝังมาบุตรชายคนโตต้องดูแลกิจการและสืบทอดต่อ การสืบทอดกิจการในธุรกิจครอบครัว โดยเฉพาะร้านค้าปลีกขนาดเล็ก เป็นกระบวนการที่มีความสำคัญต่อความอยู่รอดของธุรกิจในระยะยาว โดยทั่วไปพบว่าร้านค้าโชห่วยที่ดำเนินกิจการโดยทายาทรุ่นใหม่มีแนวโน้มที่จะนำแนวคิดด้านการตลาดและเทคโนโลยีมาใช้มากขึ้น (Sharma, 2004) อย่างไรก็ตาม ความท้าทายในการสืบทอดกิจการอยู่ที่การถ่ายโอนความรู้ การยอมรับของลูกค้า และการปรับตัวให้สอดคล้องกับบริบทสมัยใหม่ (จิราภรณ์ แสงพุ่ม, 2562) การเตรียมความพร้อมของทั้งเจ้าของกิจการรุ่นเก่าและทายาทจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการสืบทอดกิจการ

สรุปได้ว่า การสืบทอดกิจการเป็นดำเนินการภายในครอบครัวจากรุ่นสู่รุ่น การบริหารจัดการเป็นการถ่ายโอนความรู้ การสังเกต การฝึกฝน การปฏิบัติทำซ้ำทำเป็นกิจวัตรประจำ ยึดหลักอาศัยความคุ้นเคยในการดูแลกิจการ

พฤติกรรมในการเลือกซื้อของลูกค้า

พฤติกรรมในการเลือกซื้อของลูกค้าเป็นปัจจัยหลักที่ส่งผลต่อทิศทางการพัฒนาร้านค้าปลีก โดยเฉพาะในยุคที่ลูกค้าให้ความสำคัญกับความสะดวก ความรวดเร็ว และประสบการณ์ในการซื้อสินค้า (Kotler & Keller, 2016) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของลูกค้าในการเลือกร้านค้าปลีกขนาดเล็ก ได้แก่ ความคุ้นเคยกับร้าน ความเป็นมิตรกับเจ้าของร้าน ความหลากหลายของสินค้า ความสะดวกในการเดินทาง และโปรโมชั่นที่เหมาะสม (Wiranon et al., 2020) ในบริบทของชุมชนเมืองราชบุรี การเข้าใจพฤติกรรมผู้บริโภคในพื้นที่ท้องถิ่นจึงมีความสำคัญต่อการออกแบบบริการและการปรับตัวของร้านค้าให้ตอบสนองต่อความต้องการของกลุ่มเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเลือกซื้อ ได้แก่ ปัจจัยด้านจิตวิทยา เช่น การรับรู้ แรงจูงใจ การเรียนรู้ และทัศนคติ ปัจจัยส่วนบุคคล เช่น อายุ อาชีพ รายได้ ไลฟ์สไตล์ และบุคลิกภาพ ปัจจัยทางสังคม เช่น ครอบครัว กลุ่มอ้างอิง และสถานภาพทางสังคม และ ปัจจัยทางวัฒนธรรม เช่น วัฒนธรรมหลัก วัฒนธรรมย่อย และ

ค่านิยมของสังคม นักวิชาการด้านการตลาด (Kotler & Keller, 2016) พฤติกรรมดังกล่าวได้รับอิทธิพลจากหลายปัจจัย ทั้งภายในและภายนอก ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น 4 ประเภทหลัก ดังนี้ 1. พฤติกรรมที่ซื้อที่ซับซ้อน เกิดขึ้นเมื่อผู้บริโภคมีส่วนร่วมในการซื้อสูงและมองเห็นความแตกต่างระหว่างตราสินค้าอย่างชัดเจน เช่น การซื้อรถยนต์หรือบ้าน ผู้บริโภคจะต้องใช้เวลาในการศึกษาข้อมูลและเปรียบเทียบอย่างรอบคอบ 2. พฤติกรรมที่ซื้อเพื่อลดความไม่สบายใจหลังการซื้อ เป็นการซื้อที่มีการมีส่วนร่วมสูง แต่ผู้บริโภคไม่สามารถมองเห็นความแตกต่างที่ชัดเจนระหว่างทางเลือก เช่น การซื้อพรมหรือเครื่องใช้ไฟฟ้าบางประเภท ผู้บริโภคมักรู้สึกไม่แน่ใจภายหลังและต้องการเหตุผลมาเสริมว่าตนตัดสินใจถูกต้อง 3. พฤติกรรมที่ซื้อที่เป็นนิสัย เป็นการซื้อที่มีการมีส่วนร่วมต่ำและมองเห็นความแตกต่างระหว่างแบรนด์น้อยมาก เช่น การซื้อสบู่ ยาสีฟัน หรือสินค้าบริโภคประจำวัน ผู้บริโภคมักซื้อโดยอาศัยความเคยชินมากกว่าการประเมินตราสินค้าอย่างรอบคอบ และ 4. พฤติกรรมที่ซื้อที่แสวงหาความหลากหลาย เกิดขึ้นเมื่อผู้บริโภคมีส่วนร่วมต่ำ แต่เห็นความแตกต่างระหว่างตราสินค้าอย่างชัดเจน เช่น การเลือกขนมหรือของว่าง ผู้บริโภคมักเปลี่ยนแบรนด์เพื่อความสนุกหรือเพื่อทดลองของใหม่ ไม่ใช่เพราะไม่พอใจแบรนด์เดิม

สรุปได้ว่า พฤติกรรมที่เลือกซื้อเป็นสิ่งสำคัญต่อการวางกลยุทธ์ทางการตลาด การพัฒนาผลิตภัณฑ์ และการสื่อสารกับผู้บริโภคอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นกระบวนการและการตัดสินใจของผู้บริโภคตั้งแต่การรับรู้ความต้องการ การค้นหาข้อมูล การประเมินทางเลือก การตัดสินใจซื้อ และพฤติกรรมหลังการซื้อ

พัฒนาการร้านโชห่วยจากอดีตถึงยุคแห่งการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล

ร้านโชห่วย เป็นรากฐานสำคัญของการค้าขายในชุมชนไทยมานานับร้อยปี ตั้งแต่ยุคเศรษฐกิจพึ่งพาการเกษตรจนถึงปัจจุบันที่ระบบเศรษฐกิจสมัยใหม่เข้ามามีบทบาท รูปแบบและการดำเนินธุรกิจของโชห่วยมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องตามบริบทสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไป สรุปได้ดังนี้ 1. ยุคแรกมีลักษณะเป็นร้านค้าขนาดเล็ก มักตั้งอยู่ในชุมชนเกษตรกรรมหรือใกล้แหล่งน้ำสำคัญ การค้าขายอาศัยความสัมพันธ์ส่วนตัวระหว่างเจ้าของร้านและลูกค้า สินค้าส่วนใหญ่เป็นของอุปโภคบริโภคพื้นฐาน สินค้าหลักได้แก่ ข้าวสาร น้ำปลา น้ำตาล และสินค้าอุปโภคบริโภคพื้นฐานอื่นๆ โดยการค้าขายจำนวนมากเป็นแบบเงินเชื่อที่อาศัยความไว้วางใจในชุมชน (สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, 2562) มีระบบการค้าขายแบบเงินเชื่อในชุมชนเดียวกันหรือนำสินค้าไปจำหน่ายก่อนแล้วชำระตามหลัง ซึ่งสะท้อนถึงหลักการพื้นฐานในทฤษฎีห่วงโซ่อุปทานค้าปลีก (Retail Supply Chain Theory) ที่แสดงให้เห็นว่า ความใกล้ชิดระหว่างผู้ผลิต-ผู้ค้าปลีก-ผู้บริโภค ส่งผลต่อความสำเร็จของการค้าขาย (Christopher, 2016) 2. ยุคกำลังขยายตัว เริ่มจากหลังจากยุคแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติเริ่มต้น โครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนน และไฟฟ้า เริ่มเข้าถึงชุมชนร้านโชห่วยมี

ขนาดใหญ่ขึ้น และมีสินค้าอุปโภคบริโภคหลากหลายขึ้น เช่น เครื่องดื่มกระป๋อง ขนมขบเคี้ยว เจ้าของร้านเริ่มนำแนวคิดการบริหารจัดการสต็อกเบื้องต้น เช่น การจัดวางสินค้าให้ดูง่ายและน่าซื้อ ส่งผลให้ร้านโชห่วยขยายตัวทั้งในด้านจำนวนและประเภทของสินค้า การบริหารร้านเริ่มมีระบบมากขึ้น เช่น การจัดวางสินค้าเป็นหมวดหมู่เพื่อความสะดวกในการเลือกซื้อ (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า, 2561) และเป็นศูนย์กลางพบปะพูดคุยของชุมชน แสดงให้เห็นถึงกระบวนการปรับตัว ตามแนวคิด ทฤษฎีวิวัฒนาการ ซึ่งระบุว่าธุรกิจต้องเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการดำเนินงานเพื่อรองรับสภาพแวดล้อมใหม่ (Aldrich, 1999) 3.ยุคแห่งการขยายตัวของห้างค้าปลีก เช่น บิ๊กซี โลตัส และ ร้านสะดวกซื้อ 7-Eleven เป็นต้น ส่งผลกระทบต่อยอดขายของร้านโชห่วย บางรายเริ่มปรับตัว เช่น การจัดวางสินค้าให้เป็นระเบียบ มีการติดป้ายราคาชัดเจน มีโครงการสนับสนุนจากภาครัฐ เช่น โครงการร้านโชห่วยไทย เพื่อพัฒนาให้โชห่วยมีระบบการจัดการที่ทันสมัยมากขึ้น เช่น การติดตั้งเครื่องคิดเงิน POS และการเข้าร่วมโครงการพัฒนาร้านโชห่วยทันสมัยจากภาครัฐ (สำนักงานเศรษฐกิจการค้า, 2564) บางร้านเปลี่ยนแนวทางการขาย เช่น การเติมเงินมือถือ เพื่อเพิ่มรายได้ สอดคล้องกับทฤษฎีการปรับตัวของ Nelson & Winter (1982) ที่อธิบายว่าธุรกิจต้องพัฒนาขีดความสามารถภายในองค์กรเพื่อความอยู่รอดในตลาดที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และ 4.ยุคแห่งการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล การแพร่หลายของสมาร์ทโฟนส่งผลให้ร้านโชห่วยบางรายนำเทคโนโลยีมาใช้ในกิจการ เช่น การรับชำระผ่านแอปพลิเคชัน การขายสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ และการขยายบริการเสริม เช่น บริการส่งสินค้า หรือรับฝากพัสดุ (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2564) การสร้างความแตกต่างของร้านด้วยการจำหน่ายสินค้าท้องถิ่นจึงกลายเป็นวิธีหรือช่องทางสำคัญในการอยู่รอดของโชห่วยในยุคปัจจุบัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีค้าปลีก 4.0 ที่เน้นการใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการค้าปลีก (Grewal et al., 2020)

สรุปได้ว่า พัฒนาการของร้านโชห่วยสะท้อนการเปลี่ยนแปลงของธุรกิจค้าปลีกในบริบทด้านเศรษฐกิจและสังคมไทย โดยเริ่มต้นจากการดำเนินกิจการในลักษณะพึ่งพาความสัมพันธ์ภายในชุมชน เริ่มขยายตัวตามการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจ การเผชิญสภาวะแข่งขันจากโมเดิร์นเทรดนำไปสู่การปรับเปลี่ยนรูปแบบการดำเนินงานอย่างมีระบบยิ่งขึ้น ทั้งด้านการจัดการสินค้าและการให้บริการ ขณะที่การเข้าสู่ยุคดิจิทัลส่งเสริมให้ร้านโชห่วยต้องนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้เพื่อความอยู่รอด

การคงอยู่และการปรับตัวของร้านค้าปลีกขนาดเล็กในเขตชุมชนเมืองจังหวัดราชบุรี

ร้านค้าปลีกขนาดเล็กในเขตชุมชนเมืองจังหวัดราชบุรี ยังมีคงเปิดกิจการอยู่ในจำนวนมากในบริเวณเขตเมืองราชบุรี ซึ่งเปิดดำเนินกิจการมากกว่า 40 ปี เช่น ร้าน “ABC โชห่วย” ตั้งอยู่ในตลาดสดเทศบาลเมืองราชบุรี เป็นร้านโชห่วยดำเนินกิจการมาแล้วกว่า 45 ปี ปัจจุบัน

บริหารโดยทายาทรุ่นที่ 3 ซึ่งได้มีการปรับเปลี่ยนร้านจัดระเบียบให้น่ามองและแบ่งโซนสินค้าอย่างชัดเจน ร้านมีการจัดโปรโมชั่นเล็ก ๆ และแจกของขวัญตามเทศกาล เช่น เทศกาลตรุษจีน เทศกาลสงกรานต์ และเทศกาลปีใหม่ เป็นต้น มีลูกค้าประจำที่อาศัยในละแวกใกล้เคียงหรืออยู่ในพื้นที่ต่างตำบลไม่ห่างไกลกันมาก โดยเจ้าของร้านกล่าวว่าลูกค้าประจำคือคนที่เราโตมาด้วยกัน รู้จักกันตั้งแต่เด็ก บอกกล่าวปัญหาในเรื่องต่างๆได้ ไม่ว่าจะมีความสุขหรือความทุกข์ ที่ร้านเป็นที่ประจำในการระบายความรู้สึกต่างๆ ร้านโซห่วยในยุคที่ธุรกิจค้าปลีกสมัยใหม่กำลังเข้ามามีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของผู้บริโภคไทยมากขึ้น โดยเฉพาะในเขตชุมชนเมืองที่ผู้คนมีทางเลือกในการซื้อสินค้าหลากหลายจากห้างสรรพสินค้า ร้านสะดวกซื้อ และช่องทางออนไลน์ (สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, 2564) การคงอยู่ของร้านโซห่วยหรือร้านค้าปลีกขนาดเล็ก ไม่ได้หมายถึง การดำเนินธุรกิจต่อเนื่องเท่านั้น แต่รวมถึงการ อารังรักษาอัตลักษณ์ความสัมพันธ์ทางสังคม และบทบาทต่อชุมชน ไว้อย่างมั่นคงภายใต้บริบทของความเปลี่ยนแปลง ทั้งในเชิงเศรษฐกิจ เทคโนโลยี และพฤติกรรมผู้บริโภค (จิราภรณ์ แสงพุ่ม, 2562)

การคงอยู่ของร้านค้าปลีกขนาดเล็กในเขตชุมชนเมืองจังหวัดราชบุรี ประยุกต์ใช้ผ่านทฤษฎีการคงอยู่ (Carroll, G. R., & Hannan, M. T., 2000) โดยพิจารณาจากปัจจัยต่าง ๆ ที่ทำให้ร้านค้าเหล่านี้ยังคงดำเนินกิจการได้อย่างมั่นคง แม้จะอยู่ในสภาพแวดล้อมที่มีการแข่งขันสูงจากธุรกิจค้าปลีกสมัยใหม่ เช่น ห้างสรรพสินค้า ร้านสะดวกซื้อ และช่องทางออนไลน์ โดยสามารถวิเคราะห์ได้ดังนี้ 1. ความสัมพันธ์ทางสังคมและความไว้วางใจ ร้านค้าปลีกขนาดเล็ก เช่น ร้าน "ABC โซห่วย" ในจังหวัดราชบุรี มีลูกค้าประจำที่อาศัยอยู่ในละแวกใกล้เคียงหรือพื้นที่ใกล้เคียง ซึ่งส่วนใหญ่เป็นคนในชุมชนที่รู้จักกันมายาวนาน ความสัมพันธ์นี้ไม่ใช่เพียงการซื้อขายสินค้า แต่ยังรวมถึงการเป็นพื้นที่สำหรับการพูดคุย แลกเปลี่ยนปัญหาชีวิต และสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมที่แน่นแฟ้น เจ้าของร้านมักเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนและเข้าใจความต้องการของลูกค้าในระดับลึกซึ้ง ทำให้ลูกค้ารู้สึกว่าเป็นมากกว่าร้านค้า แต่เป็น พื้นที่ทางสังคมที่พวกเขาสามารถระบายความรู้สึกและรับฟังปัญหาได้สอดคล้องกับงานของจิราภรณ์ แสงพุ่ม (2562) ไว้ว่า การดำรงความสัมพันธ์ทางสังคม คือ ปัจจัยหลักที่ทำให้ร้านค้าแบบดั้งเดิมอยู่รอดในยุคดิจิทัล 2. การปรับตัวเชิงกลยุทธ์ แม้ร้านค้าเหล่านี้จะดำเนินกิจการมาเป็นเวลานาน (บางแห่งมากกว่า 40 ปี) แต่หลายร้านมีการปรับตัวเพื่อตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของตลาด เช่น การปรับปรุงร้านค้า ให้มีการจัดระเบียบสินค้าและตกแต่งให้น่ามองมากขึ้นสอดคล้องกับแนวคิด ambidextrous organization (Tushman & O'Reilly, 1996) ที่เน้นความสมดุลระหว่างการรักษาอัตลักษณ์ดั้งเดิมและการสร้างนวัตกรรมการจัดโปรโมชั่นและกิจกรรมตามเทศกาล เช่น การแจกของขวัญในเทศกาลตรุษจีน สงกรานต์ และปีใหม่ เพื่อสร้างความประทับใจและรักษาความสัมพันธ์กับลูกค้าการรักษาคูณภาพสินค้าและบริการ โดยเน้นสินค้าที่ลูกค้าประจำต้องการและให้บริการที่เป็นมิตร การปรับตัวเหล่านี้ช่วยให้ร้านค้าปลีกขนาดเล็กสามารถแข่งขันกับร้านค้าสมัยใหม่ได้ในระดับหนึ่ง โดยยังคงรักษาอัตลักษณ์เดิมไว้กิจกรรมตาม

เทศกาล ซึ่งสะท้อนกลยุทธ์ ความใกล้ชิดลูกค้า (Treacy & Wiersema, 1995) ที่มุ่งสร้างประสบการณ์เฉพาะกลุ่มลูกค้า 3.บทบาทในห่วงโซ่อุปทานชุมชน ร้านค้าปลีกขนาดเล็กในชุมชนมักเป็นส่วนหนึ่งของระบบเศรษฐกิจท้องถิ่นที่เชื่อมโยงกับผู้ผลิตและผู้บริโภคในพื้นที่ การขายสินค้าที่ผลิตในชุมชนหรือสินค้าเกษตรจากจังหวัดราชบุรี ซึ่งอาจไม่พบในร้านสะดวกซื้อหรือห้างสรรพสินค้าใหญ่ การเป็นจุดกระจายสินค้าที่เข้าถึงได้ง่ายสำหรับผู้สูงอายุหรือกลุ่มคนที่ยังไม่คุ้นเคยกับช่องทางออนไลน์สอดคล้องกับงานวิจัยของสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (2564) พบว่า ร้านโชห่วยในราชบุรี 60% ยังเป็นช่องทางหลักในการกระจายสินค้าเกษตร GI เช่น มะพร้าว น้ำหอมราชบุรี ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด embeddedness (Granovetter, 1985) เกี่ยวกับความเชื่อมโยงระหว่างธุรกิจกับโครงสร้างสังคม 4.การรักษาอัตลักษณ์และวัฒนธรรมชุมชน ร้านโชห่วยไม่เพียงเป็นสถานที่ขายของแต่ยังเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมชุมชนที่สะท้อนวิถีชีวิตดั้งเดิม การเป็นพื้นที่พบปะของคนในชุมชน การขายสินค้าเฉพาะท้องถิ่นที่อาจหายไปหากร้านค้าเหล่านี้ปิดตัวลง และ การเป็นแหล่งข้อมูลข่าวสารในชุมชน เนื่องจากเจ้าของร้านมักทราบเรื่องราวต่าง ๆ ในพื้นที่ ร้านค้าเหล่านี้ทำหน้าที่เป็น third place (Oldenburg, 1989) หรือพื้นที่สาธารณะนอกบ้านและที่ทำงาน ซึ่งจำเป็นต่อการสร้างความยึดเหนี่ยวชุมชน และ 5.การสนับสนุนจากนโยบายท้องถิ่นและโมเดลเศรษฐกิจ BCG ในจังหวัดราชบุรี มีการขับเคลื่อนนโยบายเศรษฐกิจ BCG (Bio-Circular-Green Economy) ที่ส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืนโดยใช้ทรัพยากรในพื้นที่ ทำให้ร้านค้าปลีกขนาดเล็กอาจได้รับประโยชน์จากนโยบายเหล่านี้ เช่น การกระจายสินค้าเกษตรจากโครงการต่าง ๆ ในราชบุรีโมเดล (สำนักงานพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565) ส่งเสริมให้ร้านค้าท้องถิ่นเป็นส่วนหนึ่งของห่วงโซ่คุณค่าระดับจังหวัด และ การส่งเสริมให้ชุมชนพึ่งพาตนเองผ่านระบบเศรษฐกิจหมุนเวียน ซึ่งร้านค้าเล็ก ๆ เป็นส่วนสำคัญ การคงอยู่ของร้านค้าปลีกขนาดเล็กในจังหวัดราชบุรีสามารถอธิบายได้ผ่านการผสมผสานของปัจจัยทางสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม โดยทฤษฎีการคงอยู่ชี้ให้เห็นว่า การอยู่รอดของธุรกิจเหล่านี้ไม่ได้ขึ้นอยู่กับความสามารถในการแข่งขันทางราคาหรือเทคโนโลยีเพียงอย่างเดียวแต่ยังรวมถึงความสัมพันธ์ทางสังคมที่เหนียวแน่น ระหว่างร้านค้าและลูกค้า การปรับตัวเชิงกลยุทธ์ โดยไม่สูญเสียอัตลักษณ์ดั้งเดิม บทบาทในระบบเศรษฐกิจชุมชน ที่เชื่อมโยงกับห่วงโซ่อุปทานท้องถิ่น การเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมและวิถีชีวิตชุมชน รวมถึงการสนับสนุนจากนโยบายท้องถิ่นที่ส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก ด้วยปัจจัยเหล่านี้ร้านค้าปลีกขนาดเล็กในราชบุรีจึงยังคงดำรงอยู่ได้แม้ในยุคที่ธุรกิจค้าปลีกสมัยใหม่ขยายตัวอย่างรวดเร็ว

ในยุคที่ธุรกิจค้าปลีกสมัยใหม่ (Modern Trade) และอีคอมเมิร์ซเติบโตอย่างรวดเร็ว ร้านโชห่วยหรือร้านค้าปลีกขนาดเล็กยังคงสามารถดำรงอยู่ได้ด้วยความสามารถในการปรับตัวสูง ทั้งในด้านกลยุทธ์การขาย การใช้เทคโนโลยี การบริการลูกค้า และการบริหารจัดการภายในร้าน (สุภาวดี จิตรพิทักษ์, 2561) การปรับตัวนี้เกิดขึ้นในบริบทที่พฤติกรรมผู้บริโภค

เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว เนื่องจากปัจจัยหลายประการ เช่น การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารผ่านเทคโนโลยีดิจิทัล การเร่งรีบของชีวิตในเมือง และความนิยมในความสะดวกสบาย (Wiranon et al., 2020) การปรับตัวของร้านโชห่วยใช้แนวคิดทฤษฎีการปรับตัวทางธุรกิจ (Teece, D. J., Peteraf, M. A., & Leih, S., 2016) และทฤษฎีเศรษฐกิจฐานราก (Gibson-Graham, J. K., 2006)

การปรับตัวในภาวะที่ธุรกิจค้าปลีกรูปแบบใหม่เติบโตอย่างรวดเร็ว ร้านโชห่วยที่สามารถดำรงอยู่ได้มักมีลักษณะ ปรับตัวสูง ทั้งในด้านกลยุทธ์การขาย การใช้เทคโนโลยี การบริการลูกค้า และการบริหารจัดการภายในร้าน (สุภาวดี จิตรพิทักษ์, 2561) ในปัจจุบันพฤติกรรมผู้บริโภคเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว อันเนื่องมาจากการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารผ่านเทคโนโลยีดิจิทัล การเร่งรีบของชีวิตในเมือง และความนิยมในความสะดวกสบาย ส่งผลให้ลูกค้ามีเกณฑ์ในการตัดสินใจซื้อสินค้าที่ต่างไปจากเดิม เช่น ความสะอาดของร้าน ความเร็วในการให้บริการ ความพร้อมของช่องทางชำระเงินแบบดิจิทัล การจัดร้านให้ค้นหาสินค้าได้ง่าย และแม้แต่การมีโปรโมชั่นหรือของแถมเล็กน้อย (Wiranon et al., 2020) เช่น ร้าน “DCB มินิมาร์ท” เป็นร้านโชห่วยในรูปแบบกึ่งสมัยใหม่ กล่าวได้ว่าร้านนี้เป็นตัวอย่างของการพัฒนาโชห่วยให้กลายเป็นมินิมาร์ทขนาดเล็ก เปิดทุกวัน มีการใช้ระบบเก็บข้อมูลลูกค้าเพื่อสะสมแต้มและส่งโปรโมชั่นผ่าน LINE กลุ่มของลูกค้าในชุมชนและบริเวณใกล้เคียง ความสามารถของธุรกิจในการปรับตัวเป็นหัวใจสำคัญของการอยู่รอดและเติบโตในสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เช่น ตลาดที่มีเทคโนโลยีใหม่ ๆ พฤติกรรมผู้บริโภคเปลี่ยนเร็ว หรือมีการแข่งขันสูง ซึ่งไปตามทฤษฎีการปรับตัวทางธุรกิจของ (Teece, Peteraf & Leih, 2016) ความสามารถในการปรับตัวควรจัดสรรและปรับเปลี่ยนทรัพยากรภายในอย่างคล่องตัว และปรับกระบวนการต่าง ๆ เพื่อสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน ร้านโชห่วยนี้เน้นสินค้าราคาอบอุ่นและบริการที่รวดเร็วเป็นที่นิยมของคนวัยทำงาน และอีกหนึ่งร้านเป็นร้านขนาดเล็กที่ตั้งอยู่ใกล้โรงเรียนในเขตเมืองราชบุรี กลุ่มลูกค้าหลัก คือ เด็กนักเรียนและผู้ปกครอง ร้านปรับตัวโดยขายอาหาร เครื่องดื่ม และ สินค้ากระแสนิยม เช่น ขนมเกาหลี ขนมญี่ปุ่น เครื่องเขียนราคาถูก มีการโพสต์สินค้าผ่านเฟสบุ๊ก , ดิจตอก และรับโอนเงินผ่านแอปพลิเคชันธนาคาร ทั้งนี้ร้านโชห่วยยังคงเป็นร้านค้าที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับลูกค้าและเป็นกันเองอย่างมาก ถือได้ว่าเป็นองค์ประกอบหนึ่งของเศรษฐกิจฐานรากที่มีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของชุมชนไม่ว่าจะเป็น ความสัมพันธ์ระหว่างร้านค้าและลูกค้าในชุมชน ความยืดหยุ่นในการดำเนินธุรกิจ ความไว้วางใจที่มีต่อกัน การบริการเฉพาะตัว หรือแม้แต่บทบาทเชิงสังคมของร้านค้าในฐานะศูนย์กลางของชุมชน (สุภาวดี จิตรพิทักษ์, 2561) และสอดคล้องกับทฤษฎีเศรษฐกิจฐานราก (Gibson-Graham, 2006) เศรษฐกิจไม่ได้มีแค่ระบบทุนนิยมขนาดใหญ่ แต่ยังมีเศรษฐกิจฐานราก เป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ยังรากอยู่ในชุมชนและความสัมพันธ์ทางสังคม เช่น ร้านโชห่วย ตลาดนัด ฯลฯ จุดเด่นของเศรษฐกิจฐานราก คือ มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดระหว่างผู้ขายและผู้ซื้อ มีความยืดหยุ่น

ในการดำเนินธุรกิจ มีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน มีบทบาทเชิงสังคม เป็นศูนย์กลางการพบปะหรือการสนับสนุนกันในชุมชน เหมาะสำหรับบริบทของจังหวัดราชบุรี ซึ่งเป็นจังหวัดที่มีทั้งความเป็นเมืองและความเป็นชุมชนวัฒนธรรมผสมผสานกัน ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการเข้าใจ อัตลักษณ์ของท้องถิ่น และบริบททางสังคมที่มีผลโดยตรงต่อความสามารถในการปรับตัวของร้านค้า

การประยุกต์ใช้ทฤษฎีพฤติกรรมในการเลือกซื้อร้านโชห่วยในเขตชุมชนเมืองราชบุรี

ขั้นตอนหรือกระบวนการที่มีผลต่อการตัดสินใจของผู้ซื้อเริ่มต้นจากรับรู้ความต้องการศึกษาหาข้อมูลในสิ่งที่ต้องการ ประเมินการเลือก การตัดสินใจซื้อ และ สิ้นสุดลงที่พฤติกรรมหลังการซื้อ โดยมีปัจจัยภายในและภายนอกที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อ (Kotler & Keller, 2016) ถือว่าเป็นที่สิ้นสุด ผู้เขียนได้ใช้แนวคิดและทฤษฎีของ Kotler & Keller มาประยุกต์วิเคราะห์เพื่ออธิบายสภาพการณ์และพฤติกรรมในการเลือกซื้อ ดังนี้ 1) การรับรู้ความต้องการ เมื่อผู้ซื้อหรือผู้บริโภคประสบปัญหาการขาดแคลนสินค้าที่จำเป็นในชีวิตประจำวันอย่างเร่งด่วน เช่น ข้าวสารหมด กำลังหุงข้าว ต้องหาซื้อข้าวสารใหม่อย่างทันที ทำให้ร้านโชห่วยที่อยู่ใกล้บ้านช่วยแก้ปัญหา ซึ่งเป็นปัจจัยหลักในการเลือกซื้อ และแก้ไขปัญหาได้ทันที 2) การค้นหาข้อมูล เกิดจากภาพจำหรือการรับรู้เดิม ความคุ้นเคยและจำได้ว่า มีร้านโชห่วยตั้งอยู่มุมถนนตั้งอยู่ใกล้บ้านสะดวกในการซื้อ เช่น รับรู้ว่าร้านโชห่วยมุมถนนจำหน่ายข้าวสารในราคาถูก เพราะเคยซื้อ 3) การประเมินทางเลือก เกิดจากมีความสัมพันธ์สนิทสนมกับเจ้าของร้านตั้งแต่วัยเยาว์ อาจไม่เป็นทางการ เช่น การขอเครดิตจากการซื้อสินค้าระยะเวลา 3-5 วัน โดยลงบัญชีเครดิตไว้ การเลือกซื้อสินค้าจากร้านโชห่วยจึงมีลักษณะแบบยึดหยุ่นที่มีความเกี่ยวข้องกับ ราคา ความสัมพันธ์กับเจ้าของร้าน ความไว้วางใจ และ ความสะดวก เป็นต้น จึงเป็นคุณลักษณะที่ลึกซึ้งมากกว่าร้านค้าสะดวกซื้อ 4) การตัดสินใจซื้อ เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ผู้ซื้อไม่มีการลังเลหรือเปรียบเทียบมากนัก เนื่องจากคุ้นเคยกันอยู่แล้ว ซื้อสินค้าแบบเดิม ยี่ห้อเดิม พร้อมชำระเงินทันที และ 5) พฤติกรรมหลังการซื้อ มีการกลับมาซื้อซ้ำ จากการได้สินค้าดีตรงตามคาดหวัง ราคาเหมาะสม และบริการเป็นกันเองจากเจ้าของร้าน และส่งต่อโดยการแนะนำผู้อื่น เช่น การบอกกับเพื่อนว่าร้านนี้ขายของดี ราคาถูก มีความเป็นกันเอง ให้เครดิต และระยะทางไม่ไกล อยู่ใกล้บ้าน พร้อมส่งสินค้าถึงบ้าน สรุปได้ว่า เป็นพฤติกรรมในการเลือกซื้อตามความเคยชิน ความคุ้นเคย ความสนิทสนม ซึ่งปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการเลือกซื้อ ได้แก่ ความสะดวก, ความใกล้ชิดทางสังคม, และ ความไว้วางใจในร้านค้า แม้ว่าจะมีร้านค้าออนไลน์และร้านค้าปลีกสมัยใหม่เป็นคู่แข่ง แต่ร้านโชห่วยยังคงได้เปรียบเรื่องการเข้าถึงง่ายและความสัมพันธ์กับลูกค้า

แนวทางการพัฒนาศักยภาพของร้านค้าปลีกขนาดเล็กในเขตชุมชนเมืองจังหวัดราชบุรีผ่านมุมมองพฤติกรรมกรรมการเลือกซื้อของลูกค้า

ในยุคที่พฤติกรรมผู้บริโภคเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจากปัจจัยด้านเทคโนโลยี ความสะดวกสบาย และความคาดหวังที่เพิ่มขึ้น ร้านค้าปลีกขนาดเล็ก หรือร้านโชห่วย จำเป็นต้องพัฒนาศักยภาพของร้านค้าเพื่อตอบสนองพฤติกรรมกรรมการเลือกซื้อของลูกค้าในชุมชนเมือง ซึ่งมีลักษณะเฉพาะที่ผสมผสานระหว่างความเป็นเมืองและความผูกพันในระดับชุมชน ผู้เขียนได้สังเคราะห์จากการทบทวนวรรณกรรมและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องนำเสนอประเด็นแนวทางการพัฒนาศักยภาพของร้านค้าปลีกขนาดเล็กในเขตชุมชนเมืองราชบุรี ดังนี้

1. การปรับภาพลักษณ์ร้านค้าปลีกขนาดเล็กให้มีความทันสมัยแต่ยังคงความเป็นกันเองโดยความรู้สึกและภาพทรงจำในอดีตยังคงอยู่ การปรับภาพลักษณ์ร้านค้าเพื่อความทันสมัยแต่ยังคงความเป็นกันเอง ในอดีตภาพจำของร้านโชห่วยแบบดั้งเดิมอาจเป็นร้านที่สินค้าวางไม่เป็นระเบียบ หาสินค้าลำบาก แสงสว่างน้อย และดูไม่ค่อยสะอาดนัก ซึ่งอาจไม่ดึงดูดลูกค้ากลุ่มใหม่ๆ ที่คุ้นเคยกับความสะดวกสบายและความเป็นระเบียบ ปัจจุบันที่ควรเป็นการปรับปรุงภาพลักษณ์จึงเน้นการจัดวางสินค้าให้เป็นหมวดหมู่ หาได้ง่าย มีชั้นวางที่ทันสมัยและเป็นระเบียบมากขึ้น การเพิ่มแสงสว่างให้เพียงพอและการดูแลความสะอาดของร้านอย่างสม่ำเสมอ สิ่งเหล่านี้จะสร้างบรรยากาศที่ดีในการเลือกซื้อสินค้า ทำให้ลูกค้ารู้สึกสบายและอยากเข้ามาในร้านมากขึ้น ส่งผลโดยตรงต่อยอดขายและโอกาสที่ลูกค้าจะกลับมาอีก และหัวใจสำคัญ คือ ไม่ทำให้เสน่ห์และความเป็นกันเองของร้านโชห่วยหายไป การทักทายลูกค้าด้วยความเป็นมิตร การพูดคุยสอบถามสารทุกข์สุกดิบ หรือการจดจำลูกค้าประจำได้ ยังคงเป็นจุดแข็งที่ร้านค้าปลีกขนาดใหญ่ไม่มี การผสมผสานความทันสมัยเข้ากับความอบอุ่นแบบดั้งเดิมจึงเป็นกุญแจสำคัญ

2. จัดให้มีระบบการจัดการสำหรับการชำระเงินให้หลากหลายเพื่อความสะดวกและความคล่องตัวของลูกค้า(ผู้ซื้อ)

ความท้าทายในยุคที่การชำระเงินแบบไร้เงินสดกลายเป็นเรื่องปกติ โดยเฉพาะในเขตเมือง การที่ร้านโชห่วยยังคงรับแต่เงินสด อาจทำให้พลาดโอกาสในการขายให้กับลูกค้ากลุ่มที่คุ้นเคยกับการใช้จ่ายผ่านช่องทางดิจิทัล และ การติดตั้งระบบการชำระเงินที่หลากหลาย เช่น QR Payment, PromptPay หรือ Mobile Banking เป็นการอำนวยความสะดวกให้กับลูกค้า ทำให้การซื้อสินค้าเป็นไปอย่างราบรื่นและรวดเร็ว สอดคล้องกับไลฟ์สไตล์ของคนเมือง โดยเฉพาะกลุ่มวัยทำงานและวัยรุ่นที่เป็นกลุ่มเป้าหมายสำคัญ ผลลัพธ์การมีตัวเลือกการชำระเงินที่หลากหลายจะช่วยขยายฐานลูกค้าและเพิ่มโอกาสในการขาย เนื่องจากลูกค้าสามารถเลือกวิธีการชำระเงินที่สะดวกที่สุดสำหรับตนเอง

3. การสร้างความสัมพันธ์ ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และความภักดีกับลูกค้าประจำ (ผู้ซื้อ)

ความสัมพันธ์ระหว่างผู้จำหน่าย(ผู้ขาย)กับผู้ซื้อ(ลูกค้าประจำ) เริ่มมีจากการคุ้นเคยซื้อสินค้ามาเป็นระยะเวลายาวนาน การสร้างความสัมพันธ์เป็นส่วนหนึ่งที่ดึงดูดใจให้ลูกค้าประจำไม่สามารถไปซื้อสินค้าที่อื่นๆ อีกทั้งยังสามารถเป็นที่ปรึกษาทุกขี้นยามมีเรื่องที่เป็นกังวล แม้จะมีร้านค้าสะดวกซื้อเกิดขึ้นมากมาย ทางเลือกในการจับจ่ายซื้อสินค้ามีมากขึ้น ร้านโชห่วยเองไม่สามารถแข่งขันด้านราคาได้ แต่ สามารถลดทอนเรื่องภาษีมูลค่าเพิ่มได้ไม่มากนักน้อยส่งผลกระทบต่อราคาขายสินค้า อีกประการร้านโชห่วยยังคงได้เปรียบเรื่องการให้เครดิตในการชำระค่าสินค้า ระยะเครดิต 3-7 วัน หากเป็นลูกค้าประจำ ซึ่งต่างจากร้านสะดวกซื้อ และการสร้างความสัมพันธ์ที่ยากจะลืมได้เจ้าของร้านสามารถจดจำประเภทสินค้าที่ลูกค้าซื้อเป็นประจำ มีการเตือนว่าขาดสินค้าใดบางหรือเพิ่มสินค้าใด สิ่งเหล่านี้เป็นความประทับใจให้กับลูกค้า

4. การสร้างช่องทางการติดต่อสื่อสารผ่านโซเชียลมีเดีย

ปฏิเสธไม่ได้ว่าการสื่อสารไร้พรมแดนมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งเชิงการค้าและพาณิชย์ ร้านโชห่วยปัจจุบันมีหลายรุ่น 2 หรือ รุ่น 3 ในการดูแลกิจการ ซึ่งหลายรุ่นนี้มีความทันสมัยในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารและเข้าถึงลูกค้าเป็นอย่างมาก ทำให้ร้านโชห่วยแม้ว่าเป็นร้านค้าขนาดเล็กการลงทุนเพื่อจะทำสื่อประชาสัมพันธ์อาจจะไม่มีทุนมากนัก แต่การใช้ช่องทางการสื่อสารดังกล่าวทำให้ลูกค้ารู้สึกใกล้ชิดยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นแนวทางที่ช่วยสร้างความสัมพันธ์ทางอารมณ์ ทางความรู้สึกกับลูกค้าในพื้นที่ได้ดี เช่น การมีไลน์ส่วนตัวของลูกค้าประจำเพื่อให้ลูกค้าสามารถสั่งสินค้าได้ล่วงหน้า มีการจัดเตรียมสินค้าพร้อมส่งมอบได้ หรือ การมีเฟสบุ๊คของร้านเพื่อสื่อสารชีวิตประจำวันของร้าน เป็นต้น

สรุปได้ว่า การพัฒนาศักยภาพของร้านค้าปลีกขนาดเล็กในเขตชุมชนเมืองราชบุรีให้ประสบความสำเร็จนั้น ต้องอาศัยการผสมผสานระหว่างการพัฒนาปรับปรุงร้านให้ทันสมัยและสะดวกสบาย ควบคู่ไปกับการรักษาและเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีกับลูกค้า รวมถึงการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีการสื่อสารในยุคดิจิทัล

องค์ความรู้ใหม่

จากการสังเคราะห์ข้อมูล ผู้เขียนสรุปเป็นองค์ความรู้ ได้ 5 ประเด็นดังนี้ 1) **ด้านเศรษฐกิจ** ร้านโชห่วยถือเป็นกลไกสำคัญในระบบเศรษฐกิจระดับจุลภาคของชุมชน สร้างงานสร้างรายได้ให้กับครอบครัว และเป็นแหล่งกระจายสินค้าจากผู้ผลิตรายย่อยไปสู่ผู้บริโภคในท้องถิ่น การดำรงอยู่ของร้านโชห่วยช่วยรักษาความหลากหลายของธุรกิจค้าปลีก และทางเลือกให้กับผู้บริโภคที่มีกำลังซื้อแตกต่างกัน 2) **ด้านสังคมและวัฒนธรรม** ร้านโชห่วยเป็นมากกว่าร้านค้า แต่เป็นจุดนัดพบ เป็นพื้นที่สำหรับการแลกเปลี่ยนข่าวสารและความช่วยเหลือในชุมชน ความผูกพันระหว่างเจ้าของร้านกับลูกค้าเป็นลักษณะเด่นที่สืบทอดกันมา การซื้อขาย

จึงไม่ได้เป็นเพียงแค่ธุรกรรม แต่เป็นการสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมที่แน่นแฟ้น ซึ่งเป็นคุณค่าทางวัฒนธรรมที่สำคัญ 3) **ด้านการปรับตัวและนวัตกรรม** แม้จะมีความท้าทายจากร้านค้าสมัยใหม่ แต่ร้านโชห่วยในราชบุรีก็แสดงให้เห็นถึงความสามารถในการปรับตัว หลายร้านเริ่มนำเสนอสินค้าที่แตกต่าง มีการปรับปรุงรูปแบบของร้านให้ทันสมัยขึ้น และบางร้านเริ่มใช้ช่องทางดิจิทัลเพื่อเข้าถึงลูกค้ากลุ่มใหม่ ๆ การผสมผสานระหว่างความเข้มแข็งของธุรกิจแบบดั้งเดิมเข้ากับแนวคิดและเทคโนโลยีใหม่ ๆ เป็นกุญแจสำคัญในการอยู่รอด 4) **ด้านพฤติกรรมผู้บริโภค** การตัดสินใจซื้อสินค้าของผู้บริโภคในร้านโชห่วยได้รับอิทธิพลจากปัจจัยหลายประการ ไม่ว่าจะเป็นความสะดวกในการเข้าถึง ความคุ้นเคยกับสินค้าและเจ้าของร้าน ราคาที่เป็นมิตร และความต้องการสนับสนุนธุรกิจในท้องถิ่น ความเข้าใจในพฤติกรรมเหล่านี้ช่วยให้ร้านโชห่วยสามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้อย่างตรงจุด และ 5) **ด้านกฎหมายและนโยบาย** การสนับสนุนและส่งเสริมร้านค้าปลีกขนาดเล็กจากภาครัฐมีความสำคัญในการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเติบโตอย่างยั่งยืน นโยบายที่เกี่ยวข้องกับการเข้าถึงแหล่งเงินทุน การพัฒนาทักษะของผู้ประกอบการ และการลดอุปสรรคในการดำเนินธุรกิจ จะช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับร้านโชห่วยในระยะยาว สรุปได้ว่า ร้านโชห่วยในเขตชุมชนเมืองราชบุรีไม่ได้เป็นเพียงแค่ธุรกิจค้าปลีกขนาดเล็ก แต่เป็นส่วนหนึ่งของโครงสร้างทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของชุมชน การทำความเข้าใจพลวัตและความเชื่อมโยงเหล่านี้ จะช่วยให้เราเห็นคุณค่าและความสำคัญของร้านโชห่วยที่มีต่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน

สรุป

ความสำคัญของร้านโชห่วยในฐานะกลไกทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมในเขตชุมชนเมืองของจังหวัดราชบุรี แม้ต้องเผชิญกับความท้าทายจากร้านค้าปลีกสมัยใหม่และพฤติกรรมผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ร้านโชห่วยยังคงสามารถดำรงอยู่ได้จากการปรับตัวที่ยืดหยุ่นและสัมพันธ์ใกล้ชิดกับลูกค้า ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า ความสัมพันธ์ทางสังคม ความไว้วางใจ และความคุ้นเคยกับลูกค้าประจำ คือ ปัจจัยสำคัญที่ทำให้ร้านค้าปลีกขนาดเล็กหรือร้านโชห่วยสามารถแข่งขันได้ แม้จะไม่สามารถต่อกรกับราคาและเทคโนโลยีของร้านค้าสมัยใหม่ได้โดยตรง ทั้งนี้ผู้ประกอบการร้านโชห่วยยังคงต้องมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เช่น การปรับภาพลักษณ์ให้ทันสมัยมากขึ้น การจัดการร้านค้าอย่างเป็นระบบ เพิ่มความสะดวกในการชำระเงินผ่านระบบดิจิทัล และการใช้โซเชียลมีเดียเพื่อสื่อสารกับลูกค้าอย่างใกล้ชิดและเป็นกันเอง นอกจากนี้ การพัฒนาความสัมพันธ์เชิงอารมณ์กับลูกค้าโดยเฉพาะกลุ่มที่ผูกพันมาเป็นระยะเวลายาวนาน ถือเป็นข้อได้เปรียบที่ร้านค้าสมัยใหม่ไม่สามารถทดแทนได้ ขณะเดียวกันภาครัฐควรมีบทบาทในการสนับสนุนทั้งด้านองค์ความรู้ เงินทุน และการส่งเสริมการตลาด เพื่อสร้างระบบเศรษฐกิจฐานรากที่มั่นคงและยั่งยืน ดังนั้น ร้านโชห่วยไม่ใช่

เพียงธุรกิจค้าปลีกขนาดเล็ก แต่เป็นส่วนหนึ่งของโครงสร้างชุมชนที่ต้องได้รับการพัฒนาและ
ดำรงไว้ควบคู่กับการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัย

เอกสารอ้างอิง

- กรมพัฒนาธุรกิจการค้า. (2561). คู่มือพัฒนาร้านโชห่วยให้ทันสมัย. เรียกใช้เมื่อ 1 กันยายน 2567 จาก <https://www.dbd.go.th>
- จิราภรณ์ แสงพุ่ม. (2562). การสืบทอดธุรกิจครอบครัวในบริบทวัฒนธรรมไทยเชื้อสายจีน. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2564). รายงานแนวโน้มระบบการชำระเงินประเทศไทย ปี 2564. เรียกใช้เมื่อ 5 ตุลาคม 2567 จาก <https://www.bot.or.th/>
- สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. (2562). บทบาทและความสำคัญของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. กรุงเทพมหานคร: สสว. เรียกใช้เมื่อ 15 ตุลาคม 2567 <https://www.sme.go.th>
- สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง. (2563). บทบาทเศรษฐกิจฐานรากในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงการคลัง.
- สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. (2564). ผลการสำรวจร้านค้าปลีกขนาดเล็กในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: สสว. เรียกใช้เมื่อ 12 มกราคม 2568 จาก <https://www.sme.go.th>
- สำนักงานเศรษฐกิจการค้า. (2564). รายงานการพัฒนาและปรับตัวของร้านค้าปลีกขนาดเล็กในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงพาณิชย์.
- สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. (2565). รายงานธุรกิจค้าปลีกขนาดเล็กในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: สสว. เรียกใช้เมื่อ 13 มกราคม 2568 จาก <https://www.sme.go.th>
- สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. (2566). สรุปรายงานแนวโน้มธุรกิจค้าปลีกขนาดเล็ก ปี 2566. กรุงเทพมหานคร: สสว. เรียกใช้เมื่อ 14 มกราคม 2568 จาก <https://www.sme.go.th>
- สำนักงานพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). ราชบุรีโมเดล: การขับเคลื่อนเศรษฐกิจ BCG ระดับจังหวัด. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สุภาวดี จิตรพิทักษ์. (2561). การปรับตัวของร้านค้าปลีกขนาดเล็กในยุคการค้าปลีกสมัยใหม่. วารสารบริหารธุรกิจ, 41(1), 99–114.
- Aldrich, H. E. (1999). Organizations evolving. Sage Publications.

- Boonpradub, S., & Thanarak, P. (2020). Factors influencing consumers' decisions to shop at modern retailers in Thailand. *Journal of Retail and Distribution Management*, 48(3), 297–313.
- Carroll, G. R., & Hannan, M. T. (2000). *The demography of corporations and industries*. Princeton University Press.
- Charoensri, S., & Thanawan, C. (2020). Traditional grocery stores in Thailand: Challenges and adaptation. *Asian Business Review*, 10(2), 85–92.
- Christopher, M. (2016). *Logistics & supply chain management* (5th ed.). Pearson.
- Gibson-Graham, J. K. (2006). *A postcapitalist politics*. University of Minnesota Press.
- Granovetter, M. (1985). Economic action and social structure: The problem of embeddedness. *American Journal of Sociology*, 91(3), 481–510. <https://doi.org/10.1086/228311>
- Grewal, D., Roggeveen, A. L., & Nordfält, J. (2020). The future of retailing. *Journal of Retailing*, 96(1), 122–136.
- Kotler, P., & Keller, K. L. (2016). *Marketing management* (15th ed.). Pearson Education.
- Nelson, R. R., & Winter, S. G. (1982). *An Evolutionary Theory of Economic Change*. Harvard University Press.
- Oldenburg, R. (1989). *The great good place*. Marlowe & Company.
- Pongsakornrunsilp, S., & Schroeder, J. E. (2011). Understanding value co-creation in a co-consuming brand community. *Marketing Theory*, 11(3), 303–324.
- Sharma, P. (2004). An overview of the field of family business studies: Current status and directions for the future. *Family Business Review*, 17(1), 1–36.
- Teece, D. J., Peteraf, M. A., & Leih, S. (2016). Dynamic capabilities and organizational agility: Risk, uncertainty, and strategy in the innovation economy. *California Management Review*, 58(4), 13–35.
- Treacy, M., & Wiersema, F. (1995). *The discipline of market leaders: Choose your customers, narrow your focus, dominate your market*. Basic Books.
- Tushman, M. L., & O'Reilly, C. A. (1996). Ambidextrous organizations: Managing evolutionary and revolutionary change. *California Management Review*, 38(4), 8–30.

- Wiranon, C., Phongvivat, C., & Limsiritong, N. (2020). Factors influencing customer loyalty towards local grocery stores in Thailand. *International Journal of Business and Economic Affairs*, 5(1), 13–23.
- Yamsuan, J. (2018). The survival of traditional grocery stores in urban areas: A case study of Bangkok, Thailand. *Asian Social Science*, 14(10), 1–10.

การพัฒนานวัตกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยบูรณาการหลักสามัคคี
ธรรม เพื่อพัฒนาวัตกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวในยุคดิจิทัล*
DEVELOPMENT OF INNOVATION TO PROMOTE TOURISM BY
INTEGRATING THE PRINCIPLES OF UNITY TO ENHANCE TOURISM
INNOVATION IN THE DIGITAL ERA

ปณณพงศ์ วงศ์ณาศรี¹, ปรรณพชัย จิตรจันทน์², พระศุภชาติ ธมฺมิสโร (ลำสิ่วงษ์)³,
จิราภรณ์ ชูชำนาญ⁴ และ พระครูปิยธรรมานุสาสน์⁵
Punnapong wongnasri¹, Pannaphat jitjumnong², PhraSupachat Dhammissaro (samreewong)³,
Jiraphon choochamnan⁴ and PhraKhruphiyadhammanusat⁵

¹⁻⁵มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาศคารา
¹⁻⁵Mahamakut Buddhist University Srithammasokkaraj Campus, Thailand
Corresponding Author's Email: Punnapong.wo@mbu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการพัฒนาวัตกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวในยุคดิจิทัลจำเป็นต้องบูรณาการหลักสามัคคีธรรม ซึ่งประกอบด้วย การสร้างความร่วมมือ การส่งเสริมคุณธรรม และการพัฒนาอย่างยั่งยืน เพื่อให้การท่องเที่ยวเติบโตอย่างสมดุลและสร้างคุณค่าทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เช่น แพลตฟอร์มออนไลน์ Big Data AI และ VR/AR ช่วยให้เกิดการบริหารจัดการและการตลาดที่มีประสิทธิภาพ ตลอดจนเสริมสร้างประสบการณ์การท่องเที่ยวที่รับผิดชอบต่อชุมชนและสิ่งแวดล้อม แนวทางปฏิบัติที่สำคัญ ได้แก่ (1) ข้อเสนอแนะสำหรับนักพัฒนาเทคโนโลยี เช่น การพัฒนาแพลตฟอร์มที่เชื่อมโยงนักท่องเที่ยวกับชุมชนโดยตรง การใช้ AI วิเคราะห์พฤติกรรมนักท่องเที่ยว และการใช้เทคโนโลยีเสมือนจริงเพื่อให้ความรู้โดยไม่กระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ (2) ข้อเสนอแนะสำหรับหน่วยงานภาครัฐ เช่น การกำหนดนโยบายสนับสนุนการท่องเที่ยวโดยชุมชน การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และการสนับสนุนเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อเพิ่มความโปร่งใสในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว การบูรณาการหลักสามัคคีธรรมในนวัตกรรมการท่องเที่ยวจะช่วยส่งเสริมการพัฒนาอย่างยั่งยืน ลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม กระจายรายได้สู่ท้องถิ่น และสร้างความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่างๆ ซึ่งนำไปสู่การเติบโตของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่มีความสมดุลและครอบคลุมทุกมิติ

* Received 5 March 2025; Revised 29 May 2025; Accepted 31 May 2025

คำสำคัญ : การพัฒนานวัตกรรม, ส่งเสริม, การท่องเที่ยว, หลักสามัคคีธรรม, ยุคดิจิทัล

Abstract

This academic article aims to study the development of innovative tourism promotion in the digital era, which necessitates the integration of the principle of solidarity, comprising collaboration, ethical promotion, and sustainable development. This approach ensures that tourism grows in a balanced manner and creates economic, social, and environmental value. The utilization of digital technologies such as online platforms, Big Data, AI, and VR/AR enhances management efficiency, marketing strategies, and the overall tourist experience while fostering responsible tourism that respects local communities and the environment. Key practical guidelines include: (1) Recommendations for technology developers, such as developing platforms that directly connect tourists with local communities, using AI to analyze tourist behavior, and implementing virtual reality (VR) and augmented reality (AR) to provide educational experiences without negatively impacting natural resources (2) Recommendations for government agencies, such as establishing policies that support community-based tourism, developing environmentally friendly infrastructure, and promoting digital technologies to enhance transparency in the tourism industry. The integration of the principle of solidarity in tourism innovation will contribute to sustainable development, minimizing environmental impact, distributing economic benefits to local communities, and fostering collaboration among various stakeholders. This approach ultimately leads to balanced and inclusive growth in the tourism industry.

Keyword: Innovation development, promotion, tourism, principles of unity, digital era

บทนำ

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญที่ขับเคลื่อนเศรษฐกิจของหลายประเทศทั่วโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคดิจิทัลที่เทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทในการเปลี่ยนแปลงวิธีการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว (UNWTO, 2023) นวัตกรรมท่องเที่ยวจึงกลายเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างมูลค่าเพิ่มและดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาสัมผัสประสบการณ์ที่

แตกต่างจากเดิม การบูรณาการแนวคิดสามัคคีธรรม ซึ่งหมายถึงการร่วมมือกันอย่างเป็นเอกภาพของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง สามารถช่วยเพิ่มศักยภาพของการพัฒนานวัตกรรมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวให้มีความยั่งยืนและสามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวในยุคดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Smith & Puczkó, 2022) การท่องเที่ยวเป็นหนึ่งในอุตสาหกรรมสำคัญที่ส่งผลต่อเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ โดยเฉพาะในยุคดิจิทัลที่เทคโนโลยีมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยว นวัตกรรมการท่องเที่ยวจึงต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลงไป ทั้งในด้านการนำเสนอข้อมูล การให้บริการ และการสร้างประสบการณ์ที่มีคุณค่า อย่างไรก็ตาม การพัฒนานวัตกรรมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวไม่สามารถดำเนินการโดยลำพังของภาครัฐหรือภาคเอกชนเพียงฝ่ายเดียวได้ จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ในสังคมผ่านหลักการ "สามัคคีธรรม" ซึ่งเป็นแนวคิดที่เน้นความร่วมมือ ความสามัคคี และการแบ่งปันทรัพยากรอย่างยั่งยืน (สมชาย จันทรประภา, 2565)

แนวคิดสามัคคีธรรมเป็นองค์ประกอบสำคัญที่สามารถนำมาใช้เป็นพื้นฐานในการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวให้เติบโตอย่างมั่นคงและมีเสถียรภาพ โดยครอบคลุมถึงความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม เพื่อสร้างนวัตกรรมที่สามารถเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและสร้างความแตกต่างให้กับจุดหมายปลายทางทางการท่องเที่ยว (Buhalis & Amaranggana, 2015) ตัวอย่างเช่น การพัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยว หรือการใช้เทคโนโลยีเสมือนจริง (VR) และปัญญาประดิษฐ์ (AI) เพื่อให้ข้อมูลและแนะนำเส้นทางท่องเที่ยวที่เหมาะสม สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นผลจากการทำงานร่วมกันภายใต้หลักสามัคคีธรรมที่มุ่งเน้นการสร้างประโยชน์ร่วมกันให้กับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง หลักสามัคคีธรรมสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนานวัตกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวได้ผ่านการบูรณาการระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม โดยแต่ละภาคส่วนมีบทบาทในการสนับสนุนและพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวให้เติบโตอย่างยั่งยืน ภาครัฐสามารถออกนโยบายและมาตรการสนับสนุนที่เอื้อต่อการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เช่น ระบบจองที่พักออนไลน์ แอปพลิเคชันแนะนำสถานที่ท่องเที่ยว และแพลตฟอร์มเชื่อมโยงนักท่องเที่ยวกับชุมชนท้องถิ่น ขณะที่ภาคเอกชนสามารถลงทุนในการพัฒนาเทคโนโลยีและสร้างผลิตภัณฑ์ท่องเที่ยวที่เป็นนวัตกรรม เช่น การใช้เทคโนโลยีเสมือนจริง (Virtual Reality) และปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence) เพื่อยกระดับประสบการณ์ของนักท่องเที่ยว การพัฒนานวัตกรรมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยบูรณาการหลักสามัคคีธรรมมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาทั้งในมิติทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ดังนั้น ด้านเศรษฐกิจ ส่งเสริมการกระจายรายได้ให้กับชุมชนผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชน (CBT) และ การใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ เช่น แพลตฟอร์มดิจิทัลที่ช่วยให้ชุมชนสามารถเข้าถึงนักท่องเที่ยวได้โดยตรง ด้านสังคม การบูรณาการหลักสามัคคีธรรมช่วยสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐ

เอกชน และประชาชน ลดความขัดแย้ง และส่งเสริมความเข้าใจระหว่างวัฒนธรรม ผ่านกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เน้นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ด้านสิ่งแวดล้อม นวัตกรรมสามารถช่วยลดผลกระทบจากการท่องเที่ยว เช่น การใช้พลังงานสะอาดในสถานที่ท่องเที่ยว และการพัฒนาแนวทางปฏิบัติที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (พิชญา สุขสม, 2566)

ในปัจจุบัน แนวโน้มของการท่องเที่ยวเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วเนื่องจากปัจจัยทางเทคโนโลยีและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่มีความต้องการสูงขึ้น (Gretzel et al., 2020) การพัฒนานวัตกรรมที่สามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงนี้ได้จึงจำเป็นต้องมีการบูรณาการความร่วมมือจากหลายภาคส่วน เช่น การใช้บิ๊กดาต้าในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อสร้างประสบการณ์เฉพาะบุคคล หรือการใช้บล็อกเชนในการทำธุรกรรมที่ปลอดภัยในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว (Sigala, 2018) การบูรณาการหลักสามัคคีธรรมจะช่วยให้เกิดความสอดคล้องในการดำเนินงาน และสามารถสร้างระบบนิเวศของการท่องเที่ยวที่แข็งแกร่งขึ้น นอกจากภาครัฐและภาคเอกชนแล้ว ภาคประชาสังคมและชุมชนท้องถิ่นก็มีบทบาทสำคัญในการพัฒนานวัตกรรมการท่องเที่ยวให้เป็นไปในทิศทางที่ยั่งยืน การบูรณาการหลักสามัคคีธรรมช่วยสร้างความร่วมมือระหว่างชุมชนกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทำให้เกิดการพัฒนาอย่างเป็นระบบและสอดคล้องกับบริบททางวัฒนธรรมของแต่ละพื้นที่ ตัวอย่างเช่น การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว หรือการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อส่งเสริมผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมของท้องถิ่นผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ ซึ่งช่วยสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับการท่องเที่ยวและส่งเสริมความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ท้องถิ่น (วรัญญา ธรรมรักษ์, 2565)

ดังนั้น การพัฒนานวัตกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยบูรณาการหลักสามัคคีธรรมจึงเป็นแนวทางสำคัญที่สามารถนำไปสู่การเติบโตอย่างยั่งยืนในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในยุคดิจิทัล ด้วยการสร้างความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่างๆ การใช้เทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์สูงสุด และการปรับตัวให้เข้ากับแนวโน้มของตลาดการท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งนี้เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวยุคใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสร้างคุณค่าทางเศรษฐกิจและสังคมในระยะยาว (Hjalager, 2021) นอกจากนี้ ยังมีการพัฒนาแอปพลิเคชันส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ใช้เทคโนโลยีเสมือนจริงในจังหวัดเพชรบูรณ์ เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ที่น่าสนใจและเข้าถึงข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ การพัฒนานวัตกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยบูรณาการหลักสามัคคีธรรมจึงเป็นแนวทางสำคัญที่ช่วยขับเคลื่อนอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวให้เติบโตอย่างยั่งยืนในยุคดิจิทัล แนวทางดังกล่าวไม่เพียงแต่ช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทยเท่านั้น แต่ยังเป็นการสร้างทศวรรษความร่วมมือระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และการส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนและเป็นประโยชน์ต่อทุกภาคส่วนในสังคม ขอบเขตของการศึกษาครอบคลุม 4 ด้านหลัก ได้แก่ นโยบาย และการบริหารจัดการ ศึกษากลไกและนโยบายที่สนับสนุนการพัฒนาแนวทางการท่องเที่ยวที่

ส่งเสริมสามัคคีธรรมและความยั่งยืน เทคโนโลยีและนวัตกรรม วิเคราะห์บทบาทของเทคโนโลยี เช่น Big Data, AI และแพลตฟอร์มดิจิทัล ในการกระตุ้นความร่วมมือและการพัฒนาอย่างยั่งยืน วัฒนธรรมและสังคม ศึกษาผลกระทบของการใช้วัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่นในการสร้างความสามัคคีและเชื่อมโยงระหว่างชุมชนกับนักท่องเที่ยว สิ่งแวดล้อมและความยั่งยืน ประเมินผลกระทบของการท่องเที่ยวที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรมต่อสิ่งแวดล้อม และแนวทางลดผลกระทบดังกล่าว การศึกษานี้จะช่วยให้สามารถออกแบบแนวทางการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่ตอบสนองต่อความต้องการของทุกภาคส่วน และสร้างสมดุลระหว่างการเติบโตทางเศรษฐกิจ ความร่วมมือทางสังคม และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมได้อย่างยั่งยืน (กานต์พิชชา วัฒนพงศ์, 2564)

สรุปได้ว่า อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นแรงขับเคลื่อนสำคัญของเศรษฐกิจโลก โดยเฉพาะในยุคดิจิทัลที่เทคโนโลยีมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว นวัตกรรมการท่องเที่ยวจึงต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลงไป การบูรณาการหลัก "สามัคคีธรรม" ซึ่งเน้นความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ช่วยส่งเสริมการพัฒนานวัตกรรมให้เกิดประสิทธิภาพและความยั่งยืน ตัวอย่างเช่น การใช้แพลตฟอร์มดิจิทัล เทคโนโลยีเสมือนจริง (VR) และปัญญาประดิษฐ์ (AI) เพื่อยกระดับประสบการณ์ท่องเที่ยว อีกทั้งยังมีการนำบิ๊กดาต้าและบล็อกเชนมาใช้เพื่อเพิ่มความปลอดภัยและความสะดวกสบายในการเดินทาง ภาคประชาสังคมและชุมชนท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และสร้างมูลค่าให้กับวัฒนธรรมพื้นถิ่น ด้วยแนวทางนี้ อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวสามารถเติบโตได้อย่างมั่นคง ตอบสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวยุคใหม่ และสร้างสมดุลระหว่างเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

นวัตกรรมการท่องเที่ยวในยุคดิจิทัล

UNWTO (2020) ในยุคดิจิทัลที่เทคโนโลยีมีบทบาทสำคัญในทุกภาคส่วน อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวก็ได้รับผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญ นวัตกรรมดิจิทัลได้เข้ามาช่วยปรับปรุงและพัฒนาประสบการณ์การท่องเที่ยวให้มีความสะดวกสบายและปลอดภัยมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงที่เกิดวิกฤตการณ์โรคระบาด การนำเทคโนโลยีมาใช้ในภาคการท่องเที่ยวกลายเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อฟื้นฟูและเสริมสร้างความเชื่อมั่นให้แก่นักท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2564) หนึ่งในโครงการที่มีความสำคัญคือ "โครงการพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการท่องเที่ยวยุคดิจิทัล (Empowering Tech Tourism)" ซึ่งเป็นความร่วมมือระหว่างสำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (NIA) และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) โครงการนี้มุ่งเน้นการเสริมสร้างศักยภาพของผู้ประกอบการท่องเที่ยวไทยผ่านการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้ โดยได้พัฒนาแพลตฟอร์มกลางที่รวบรวมผู้พัฒนานวัตกรรมด้านการท่องเที่ยว เพื่อให้ผู้ประกอบการสามารถนำไปปรับใช้กับธุรกิจของตน

นอกจากนี้ ยังมีการนำเสนอเทรนด์นวัตกรรมที่น่าจับตามองในยุค New Normal เช่น เทคโนโลยีไร้สัมผัส (Contactless Tech) ที่ช่วยลดการสัมผัสโดยตรง แรงงานดิจิทัล (Digital Workforce) ที่ใช้หุ่นยนต์หรือระบบอัตโนมัติในการให้บริการ พาสปอร์ตดิจิทัล (Digital ID) ที่ยืนยันตัวตนและประวัติการฉีดวัคซีน แพลตฟอร์มวางแผนท่องเที่ยวที่ช่วยให้นักท่องเที่ยวสามารถออกแบบการเดินทางได้เอง และประสบการณ์ทางเลือก (Alternative Experiences) ที่ใช้เทคโนโลยีเสมือนจริงในการท่องเที่ยว เทคโนโลยีเสมือนจริง (VR) และเทคโนโลยีเสริมจริง (AR) เป็นอีกหนึ่งนวัตกรรมที่ช่วยเพิ่มประสบการณ์การท่องเที่ยวให้สมจริงยิ่งขึ้น นักท่องเที่ยวสามารถสำรวจสถานที่ท่องเที่ยวผ่าน VR ก่อนตัดสินใจเดินทาง ซึ่งช่วยลดความไม่แน่นอนและเพิ่มความมั่นใจในการเลือกจุดหมายปลายทาง สำหรับพิพิธภัณฑ์หรือแหล่งประวัติศาสตร์ เทคโนโลยี AR สามารถช่วยให้ผู้เข้าชมได้รับข้อมูลเพิ่มเติมผ่านอุปกรณ์พกพา เช่น การสแกนรูปปั้นหรือโบราณวัตถุแล้วแสดงข้อมูลทางประวัติศาสตร์ขึ้นมาแบบเรียลไทม์ เทคโนโลยีนี้ยังสามารถใช้ในแอปพลิเคชันนำทางที่ช่วยให้นักท่องเที่ยวสามารถสำรวจเมืองหรือสถานที่ท่องเที่ยวได้อย่างสะดวกสบายโดยไม่ต้องอาศัยไกด์นำเที่ยว แพลตฟอร์มออนไลน์และโซเชียลมีเดียเป็นเครื่องมือสำคัญที่ทำให้การท่องเที่ยวเข้าถึงง่ายขึ้น นักท่องเที่ยวสามารถค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยว รีวิวที่พัก และร้านอาหารผ่านแพลตฟอร์มต่างๆ เช่น TripAdvisor, Booking.com และ Google Maps นอกจากนี้ โซเชียลมีเดียอย่าง Instagram, Facebook และ TikTok ยังเป็นช่องทางที่นักท่องเที่ยวใช้แบ่งปันประสบการณ์และสร้างแรงบันดาลใจให้กับผู้อื่น การที่แหล่งท่องเที่ยวมีการโปรโมตผ่านอินฟลูเอนเซอร์หรือครีเอเตอร์คอนเทนต์ ทำให้เกิดกระแสความนิยมและกระตุ้นการท่องเที่ยวในสถานที่ต่างๆ มากขึ้น (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2564)

การบูรณาการนวัตกรรมดิจิทัลเหล่านี้ไม่เพียงแต่ช่วยฟื้นฟูอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไทย แต่ยังเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันในตลาดโลก ทำให้ประเทศไทยพร้อมรับมือกับความท้าทายในอนาคต

การพัฒนานวัตกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวในยุคดิจิทัล

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยขับเคลื่อนเศรษฐกิจของหลายประเทศทั่วโลก การพัฒนานวัตกรรมช่วยเพิ่มศักยภาพในการดึงดูดนักท่องเที่ยว ตลอดจนยกระดับประสบการณ์การเดินทางให้มีความสะดวกและน่าตื่นตาตื่นใจมากขึ้น นวัตกรรมทางเทคโนโลยี สังคม และเศรษฐกิจเป็นเครื่องมือสำคัญที่สามารถปรับใช้ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

แนวทางการพัฒนานวัตกรรมในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

1. การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อเพิ่มประสบการณ์การท่องเที่ยว

1.1 ปัญญาประดิษฐ์ (AI) และ Chatbot ถูกนำมาใช้ในการปรับปรุงบริการลูกค้า เช่น แชทบอทที่สามารถโต้ตอบและให้ข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวในเวลาจริง แชทบอทที่ขับเคลื่อนด้วย AI สามารถช่วยยกระดับประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวได้หลายวิธี เช่น การให้ข้อมูลแบบเรียลไทม์ การช่วยแนะนำเส้นทาง หรือแม้แต่การจองที่พักและกิจกรรม แชทบอทยังสามารถเรียนรู้จากพฤติกรรมของผู้ใช้เพื่อให้คำแนะนำที่ตรงกับความต้องการของแต่ละบุคคลมากขึ้น (Huang & Rust, 2021)

1.2 แพลตฟอร์มการจองออนไลน์ แพลตฟอร์มเช่น Airbnb, Booking.com และ Expedia ช่วยให้นักท่องเที่ยวสามารถวางแผนและจองที่พัก กิจกรรม และการเดินทางได้ง่ายขึ้น ซึ่งแพลตฟอร์มเช่น Airbnb, Booking.com และ Expedia ได้รับความนิยมมากในการช่วยให้นักท่องเที่ยวสามารถวางแผนและจองการเดินทางได้สะดวกมากขึ้น โดยสามารถค้นหาที่พักหลากหลายประเภททั้งโรงแรม บ้านพัก หรือที่พักแบบเฉพาะทาง รวมถึงกิจกรรมต่าง ๆ และการจองตัวเครื่องบินหรือรถเช่าได้ในทีเดียว นอกจากนี้ยังสามารถดูรีวิวจากผู้ที่เคยใช้งานจริงเพื่อช่วยในการตัดสินใจได้อีกด้วย (Sigala, 2020)

1.3 เทคโนโลยีความจริงเสมือน (VR) และความจริงเสริม (AR) ถูกนำไปใช้ในการให้ข้อมูลแบบโต้ตอบ เช่น การแสดงรายละเอียดทางประวัติศาสตร์ของสถานที่เมื่อส่องกล้องมือถือไปที่จุดสำคัญ (Han et al., 2021) VR ถูกนำมาใช้เพื่อให้ผู้ใช้สามารถสัมผัสประสบการณ์เสมือนจริงก่อนตัดสินใจเดินทางเทคโนโลยีความจริงเสมือน (VR) และความจริงเสริม (AR) กำลังถูกนำมาใช้ในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเพื่อเสริมประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวอย่างมาก VR (Virtual Reality) ช่วยให้ผู้ใช้สามารถสัมผัสประสบการณ์เสมือนจริงของสถานที่หรือที่พักก่อนที่จะตัดสินใจเดินทางจริง ๆ เช่น การดูห้องพักรวม, การเดินชมสถานที่ท่องเที่ยว หรือแม้กระทั่งการลองกิจกรรมต่าง ๆ ในโลกเสมือนจริง ซึ่งช่วยให้ผู้ใช้สามารถตัดสินใจได้อย่างมั่นใจมากขึ้น AR (Augmented Reality) จะเพิ่มองค์ประกอบเสมือนเข้ากับโลกจริง โดยสามารถนำมาใช้ในหลายรูปแบบ เช่น การใช้แอปพลิเคชันที่แสดงข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวหรือแผนที่เสมือนขณะเดินทาง ช่วยให้ผู้ใช้สามารถเข้าถึงข้อมูลต่าง ๆ ได้อย่างง่ายดาย หรือแม้แต่การทดลอง "เห็น" สิ่งต่าง ๆ เช่น สถานที่หรือกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวสนใจผ่านหน้าจอโทรศัพท์มือถือหรือแว่นตา AR ทั้ง VR และ AR จึงช่วยให้นักท่องเที่ยวสามารถมีประสบการณ์ที่ดีก่อนการตัดสินใจเลือกสถานที่หรือกิจกรรมที่จะทำจริงในทริปของพวกเขา (Tussyadiah et al., 2018)

2. การพัฒนาแนวคิดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

2.1 การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Eco-tourism) การท่องเที่ยวที่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อม เช่น การใช้พลังงานหมุนเวียนในโรงแรม หรือการส่งเสริมกิจกรรมที่ลดผลกระทบต่อธรรมชาติ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Eco-tourism) เป็นแนวทางการท่องเที่ยวที่เน้นการรักษาสิ่งแวดล้อมและสนับสนุนการอนุรักษ์ธรรมชาติ โดยมีหลักการสำคัญคือการสร้างสมดุลระหว่างการท่องเที่ยว

และการปกป้องสิ่งแวดล้อม เพื่อให้การท่องเที่ยวไม่ส่งผลกระทบต่อธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่น ตัวอย่างของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้แก่ การใช้พลังงานหมุนเวียนในที่พัก โรงแรมหรือที่พักที่มีการใช้พลังงานจากแหล่งพลังงานทดแทน เช่น พลังงานแสงอาทิตย์ หรือพลังงานลม ช่วยลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกและการใช้พลังงานที่ไม่ยั่งยืน การส่งเสริมกิจกรรมที่ลดผลกระทบต่อธรรมชาติ เช่น การเดินป่า, การดูนก, หรือการดำน้ำ ที่มุ่งเน้นการเพลิดเพลินกับธรรมชาติในวิธีที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม เช่น การห้ามการเก็บพันธุ์พืชหรือสัตว์ในธรรมชาติ หรือการใช้วิธีการท่องเที่ยวที่ไม่ทำให้เกิดมลพิษ การสนับสนุนชุมชนท้องถิ่น การเลือกที่พักหรือการท่องเที่ยวที่มีส่วนช่วยให้ชุมชนท้องถิ่นมีรายได้จากการท่องเที่ยว โดยไม่ทำให้เกิดการแสวงหาผลประโยชน์ที่ไม่ยั่งยืน การอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศส่งเสริมการอนุรักษ์พื้นที่ธรรมชาติ เช่น สวนสาธารณะอุทยานแห่งชาติ หรือพื้นที่สงวนที่เป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจึงเป็นการท่องเที่ยวที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อสนับสนุนการอนุรักษ์ธรรมชาติและส่งเสริมความยั่งยืนทั้งในด้านสิ่งแวดล้อมและเศรษฐกิจของท้องถิ่น (Gössling & Hall, 2019)

2.2 การลดขยะและส่งเสริมการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า หลายเมืองท่องเที่ยวได้มีมาตรการลดขยะพลาสติก เช่น การใช้บรรจุภัณฑ์ที่ย่อยสลายได้และการบริหารจัดการขยะอย่างมีประสิทธิภาพ (UNWTO, 2021)

3. การใช้ Big Data และ IoT ในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว

3.1 Big Data ในการวิเคราะห์พฤติกรรมของนักท่องเที่ยว

การวิเคราะห์ข้อมูลสามารถช่วยให้ผู้ประกอบการเข้าใจพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวและปรับปรุงบริการให้เหมาะสมกับความต้องการของลูกค้า การใช้ Big Data ในการวิเคราะห์พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือที่มีประโยชน์อย่างมากในการปรับปรุงการบริการและสร้างประสบการณ์ที่ดีให้กับลูกค้า โดยสามารถช่วยให้ผู้ประกอบการท่องเที่ยวได้ข้อมูลเชิงลึกที่สามารถนำมาใช้ในการปรับกลยุทธ์และบริการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตัวอย่างการใช้ Big Data ในการท่องเที่ยวมี ดังนี้ การวิเคราะห์พฤติกรรมการจอง โดยการเก็บข้อมูลจากการจองที่พัก, ตัวเครื่องบิน, หรือกิจกรรมต่าง ๆ ผู้ประกอบการสามารถเข้าใจแนวโน้มและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว เช่น ช่วงเวลาในการจอง, ประเภทของที่พักที่ชอบ, หรือการเลือกกิจกรรมที่น่าสนใจ ซึ่งสามารถช่วยในการปรับปรุงบริการหรือโปรโมชันที่ตรงกับความต้องการ การคาดการณ์แนวโน้มของตลาด การวิเคราะห์ข้อมูลจากนักท่องเที่ยวหลาย ๆ แหล่ง เช่น การท่องเที่ยวในช่วงเทศกาลหรือการตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศ สามารถช่วยให้ผู้ประกอบการวางแผนล่วงหน้าได้ดีขึ้นและจัดการทรัพยากรให้เหมาะสม การปรับปรุงประสบการณ์ลูกค้า ข้อมูลจากการใช้แอปพลิเคชัน หรือรีวิวจากนักท่องเที่ยวสามารถนำมาใช้ในการเข้าใจความพึงพอใจของลูกค้า และช่วยให้ผู้ประกอบการสามารถปรับปรุงการบริการได้ เช่น ปรับปรุงความสะดวกสบายของที่พัก, บริการลูกค้า, หรือเพิ่มกิจกรรมใหม่ ๆ ที่ตอบโจทย์

นักท่องเที่ยว การโฆษณาและการตลาดเฉพาะกลุ่ม โดยการวิเคราะห์ข้อมูลจากโซเชียลมีเดีย หรือข้อมูลการค้นหาทางออนไลน์ ผู้ประกอบการสามารถสร้างแคมเปญการตลาดที่ตรงกลุ่มเป้าหมายได้มากขึ้น เช่น การเสนอข้อเสนอที่เหมาะสมตามความสนใจของนักท่องเที่ยวในพื้นที่หรือประเภทธุรกิจที่พวกเขาสนใจ การประเมินความพึงพอใจของลูกค้า การเก็บข้อมูลจากความคิดเห็นและรีวิวออนไลน์สามารถช่วยให้ผู้ประกอบการรู้ว่าลูกค้าประทับใจหรือมีปัญหาในส่วนใด เพื่อปรับปรุงบริการและประสบการณ์ในครั้งถัดไป การใช้ Big Data ช่วยให้ผู้ประกอบการสามารถนำข้อมูลที่มีมาวิเคราะห์และใช้ประโยชน์ในการเพิ่มประสิทธิภาพของธุรกิจ สร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้า และตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวได้ดียิ่งขึ้น (Buhalis & Amaranggana, 2015)

3.2 Internet of Things (IoT) ในการจัดการเมืองท่องเที่ยว เทคโนโลยี IoT ถูกนำมาใช้ในระบบขนส่ง ระบบติดตามนักท่องเที่ยว และป้ายอัจฉริยะที่ให้ข้อมูลแบบเรียลไทม์ การใช้ Internet of Things (IoT) ในการจัดการเมืองท่องเที่ยวกำลังเป็นแนวโน้มที่สำคัญ เนื่องจากเทคโนโลยีนี้ช่วยให้สามารถเชื่อมต่อและติดตามข้อมูลต่าง ๆ ในแบบเรียลไทม์ ทำให้การจัดการและการบริการนักท่องเที่ยวมีความสะดวกและมีประสิทธิภาพมากขึ้น ตัวอย่างการใช้ IoT ในเมืองท่องเที่ยวมีดังนี้ ระบบขนส่งอัจฉริยะ (Smart Transport Systems) การใช้ IoT ในระบบขนส่งสามารถทำให้เมืองท่องเที่ยวมีระบบขนส่งที่มีประสิทธิภาพและสะดวกมากขึ้น เช่น การติดตั้งเซ็นเซอร์ที่สามารถตรวจจับตำแหน่งของรถบัสหรือแท็กซี่, การติดตามสถานะของการจราจร หรือการให้ข้อมูลการเดินทางแบบเรียลไทม์ผ่านแอปพลิเคชันที่นักท่องเที่ยวสามารถติดตามได้ นอกจากนี้ยังสามารถใช้ IoT ในการจัดการระบบการจอดรถในเมืองเพื่อให้ผู้ท่องเที่ยวสามารถหาที่จอดรถได้ง่ายขึ้น ระบบติดตามนักท่องเที่ยว (Tourist Tracking Systems) IoT ช่วยในการติดตามนักท่องเที่ยวผ่านการใช้แอปพลิเคชันที่สามารถบันทึกพิกัดตำแหน่งของนักท่องเที่ยว เพื่อให้ข้อมูลสถานที่ที่พวกเขาไปเยือน และช่วยในการฉ้อโกง การใช้เซ็นเซอร์หรือติดตั้งอุปกรณ์ในสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญ ๆ สามารถช่วยให้ผู้จัดการสถานที่ท่องเที่ยวเข้าใจจำนวนผู้เยี่ยมชมและกระแสการเดินทางภายในเมือง เช่น พื้นที่ที่มีคนเยอะที่สุดในช่วงเวลาใด เพื่อจัดการบริการให้เหมาะสม ป้ายอัจฉริยะ (Smart Signage) การใช้ป้ายดิจิทัลที่เชื่อมต่อกับระบบ IoT ช่วยให้สามารถแสดงข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยว, เส้นทางเดินทาง, หรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในเมืองได้แบบเรียลไทม์ ป้ายเหล่านี้สามารถแสดงข้อมูลที่เปลี่ยนแปลงตามสถานการณ์ เช่น เวลารอคิวที่สถานที่ท่องเที่ยว, ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพอากาศ, หรือแม้แต่ข้อมูลเกี่ยวกับข้อเสนอพิเศษที่นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงได้ในเวลานั้น การจัดการพลังงานและทรัพยากร (Energy and Resource Management) IoT ยังสามารถนำมาใช้ในการจัดการพลังงานในโรงแรม, อาคารสาธารณะ หรือพื้นที่ท่องเที่ยว เช่น การใช้เซ็นเซอร์ในการควบคุมแสงสว่างและอุณหภูมิในพื้นที่ที่นักท่องเที่ยวมาเยือน ช่วยลดการใช้พลังงานและสนับสนุนการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน นอกจากนี้ยังสามารถใช้ IoT ในการตรวจสอบและควบคุม

ระบบน้ำและการกำจัดขยะ เพื่อให้เมืองท่องเที่ยวมีความสะอาดและสามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้มากขึ้น การใช้ IoT ในการจัดการเมืองท่องเที่ยวไม่เพียงแต่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการบริการ แต่ยังช่วยสร้างประสบการณ์การท่องเที่ยวที่สะดวกสบายและปลอดภัยยิ่งขึ้นสำหรับนักท่องเที่ยว (Gretzel et al., 2015)

สรุปได้ว่า อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจโลก การพัฒนานวัตกรรมช่วยเพิ่มประสบการณ์การเดินทางและทำให้การท่องเที่ยวมีความยั่งยืนมากขึ้น เทคโนโลยีดิจิทัล เช่น AI และ Chatbot ช่วยให้ข้อมูลและบริการลูกค้าแบบเรียลไทม์ แพลตฟอร์มออนไลน์อำนวยความสะดวกในการจองที่พักและกิจกรรม ขณะที่ VR และ AR มอบประสบการณ์เสมือนจริงก่อนการเดินทาง นอกจากนี้ แนวคิดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศช่วยลดผลกระทบต่อธรรมชาติ และการใช้ Big Data ช่วยวิเคราะห์พฤติกรรมนักท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาบริการอย่างเหมาะสม เทคโนโลยี IoT ยังช่วยบริหารจัดการเมืองท่องเที่ยวให้มีประสิทธิภาพและปลอดภัยมากขึ้น นวัตกรรมเหล่านี้ช่วยให้การท่องเที่ยวมีคุณภาพสูงและยั่งยืนในระยะยาว

หลักสามัคคีธรรมกับการท่องเที่ยว

สามัคคีธรรมเป็นหลักการสำคัญที่ช่วยส่งเสริมความเป็นปึกแผ่นในสังคม และเมื่อนำมาใช้ในบริบทของการท่องเที่ยว ย่อมส่งผลให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน สามัคคีธรรมหมายถึงการร่วมมือร่วมใจ ความซื่อสัตย์ และการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในกลุ่มมนุษย์ หากแนวคิดนี้ถูกนำไปใช้กับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว จะสามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างนักท่องเที่ยวกับชุมชนท้องถิ่น และก่อให้เกิดผลกระทบเชิงบวกในระยะยาวต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม การท่องเที่ยวในปัจจุบันไม่ได้เป็นเพียงแค่การเดินทางไปยังสถานที่ต่าง ๆ เท่านั้น แต่ยังเกี่ยวข้องกับมิติทางสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจของพื้นที่นั้นๆ ด้วย การที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชมสถานที่ต่าง ๆ ย่อมทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมและเศรษฐกิจ หากการท่องเที่ยวขาดหลักสามัคคีธรรม อาจนำไปสู่ปัญหาต่าง ๆ เช่น ความขัดแย้งระหว่างนักท่องเที่ยว และคนในพื้นที่ การใช้ทรัพยากรอย่างไม่รับผิดชอบ หรือแม้กระทั่งการทำลายสิ่งแวดล้อมโดยไม่ตั้งใจ หนึ่งในแนวทางที่สามารถนำหลักสามัคคีธรรมมาใช้ในภาคการท่องเที่ยวคือ การส่งเสริมให้ชุมชนท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญในการดูแลและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของตนเอง ซึ่งสามารถทำได้ผ่านการสนับสนุนการท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community-Based Tourism: CBT) การให้ชุมชนเป็นผู้กำหนดแนวทางการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวของตนเองจะช่วยให้ชุมชนมีความเป็นเจ้าของ และสามารถดูแลรักษาทรัพยากรทางธรรมชาติและวัฒนธรรมได้อย่างยั่งยืน นอกจากนี้ การท่องเที่ยวที่ขับเคลื่อนโดยชุมชนยังเป็นช่องทางที่ช่วยให้คนในพื้นที่สามารถสร้างรายได้และพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองได้อย่างมั่นคง นักท่องเที่ยวเองก็มีบทบาทสำคัญในการสร้างสามัคคีธรรมกับชุมชน โดยการปฏิบัติตน

อย่างเคารพต่อวัฒนธรรม ประเพณี และกฎระเบียบของสถานที่ที่ไปเยือน การเรียนรู้และทำความเข้าใจกับวิถีชีวิตของชุมชนจะช่วยลดความขัดแย้งและส่งเสริมความเข้าใจซึ่งกันและกัน นอกจากนี้ นักท่องเที่ยวยังสามารถสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนโดยการเลือกซื้อสินค้าและบริการจากท้องถิ่น เช่น การซื้อของฝากที่ผลิตโดยชุมชน หรือการเลือกพักในโฮมสเตย์ที่ดำเนินการโดยคนในพื้นที่

นอกจากนี้ หลักสามัคคีธรรมยังสามารถนำไปใช้ในการบริหารจัดการภาคการท่องเที่ยวในระดับนโยบาย ภาครัฐและเอกชนสามารถร่วมมือกันเพื่อสร้างแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ส่งเสริมความสามัคคีในสังคม เช่น การกำหนดกฎระเบียบที่ช่วยรักษาสีงแวดล้อม การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่คำนึงถึงผลกระทบต่อชุมชน และการจัดโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่เน้นความยั่งยืน นโยบายเหล่านี้จะช่วยให้การท่องเที่ยวสามารถเป็นเครื่องมือในการสร้างความสามัคคีในระดับประเทศ และส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นจุดหมายปลายทางที่เป็นมิตรต่อทุกฝ่าย ในอีกแง่หนึ่ง การใช้หลักสามัคคีธรรมในการท่องเที่ยวไม่เพียงแต่ช่วยส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างนักท่องเที่ยวกับชุมชนเท่านั้น แต่ยังช่วยลดผลกระทบด้านลบที่เกิดจากการท่องเที่ยวได้อีกด้วย ตัวอย่างเช่น การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (Ecotourism) เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงผลกระทบต่อธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งสามารถนำไปใช้ควบคู่กับหลักสามัคคีธรรมได้ โดยนักท่องเที่ยวและชุมชนสามารถร่วมมือกันในการดูแลรักษาสีงแวดล้อม เช่น การจัดกิจกรรมปลูกป่า การทำความสะอาดแหล่งท่องเที่ยว หรือการให้ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ธรรมชาติแก่ผู้มาเยือน สามัคคีธรรมยังสามารถช่วยเสริมสร้างประสบการณ์ที่ดีให้กับนักท่องเที่ยวและสร้างความทรงจำที่มีคุณค่า การที่นักท่องเที่ยวได้รับการต้อนรับอย่างอบอุ่นและเป็นมิตรจากชุมชนจะทำให้พวกเขารู้สึกประทับใจและต้องการกลับมาเยือนอีก การสร้างบรรยากาศแห่งความร่วมมือและการสนับสนุนซึ่งกันและกันจะช่วยให้การท่องเที่ยวเป็นไปอย่างราบรื่นและก่อให้เกิดผลประโยชน์ที่ยั่งยืนทั้งต่อผู้คนและสีงแวดล้อม

แนวทางการส่งเสริมหลักสามัคคีธรรมในการท่องเที่ยว

1. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการท่องเที่ยว

1.1 การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community-Based Tourism: CBT) แนวคิด CBT ช่วยให้ชุมชนมีบทบาทสำคัญในการจัดการการท่องเที่ยว ทำให้เกิดการกระจายรายได้อย่างเป็นธรรม และส่งเสริมความร่วมมือระหว่างนักท่องเที่ยวกับคนในพื้นที่ (สุรางค์ จันทวานิช, 2562)

1.2 การสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ การส่งเสริมเครือข่ายความร่วมมือระหว่างผู้ประกอบการท่องเที่ยว รัฐบาล และชุมชน เป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน (นฤมล สมหวัง, 2564)

2. การใช้วัฒนธรรมและประเพณีในการส่งเสริมความสามัคคี

2.1 การจัดเทศกาลท่องเที่ยวที่ส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่น เทศกาลพื้นเมือง เช่น ประเพณีสงกรานต์และลอยกระทง มีบทบาทสำคัญในการเชื่อมโยงผู้คนจากหลากหลายวัฒนธรรม และส่งเสริมความสามัคคีในสังคม (ปิยะพร ศรีสวัสดิ์, 2563)

2.2 การอนุรักษ์และเผยแพร่มรดกทางวัฒนธรรม การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมควรคำนึงถึงการรักษาลักษณะของชุมชน และการให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวเกี่ยวกับความสำคัญของมรดกทางวัฒนธรรม (สมชาย สุวรรณณีนี, 2565)

3. การบริหารจัดการการท่องเที่ยวเพื่อความเป็นธรรมและเท่าเทียม

3.1 การส่งเสริมความเสมอภาคในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวทุกกลุ่ม รวมถึงผู้พิการและผู้สูงอายุ เป็นแนวทางสำคัญในการสร้างความเป็นธรรมในภาคการท่องเที่ยว (วิทยา มั่นสสา, 2561)

3.2 การส่งเสริมจริยธรรมในภาคธุรกิจท่องเที่ยว การดำเนินธุรกิจท่องเที่ยวควรคำนึงถึงหลักจริยธรรม เช่น การจ้างงานที่เป็นธรรม และการดูแลสิทธิของแรงงานในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว (ณัฐวุฒิ เพ็ญศิริ, 2560)

สรุปได้ว่า การส่งเสริมหลักสามัคคีธรรมในการท่องเที่ยวสามารถทำได้โดยการสนับสนุนการมีส่วนร่วมของชุมชนผ่านแนวคิดการท่องเที่ยวโดยชุมชน (CBT) ซึ่งช่วยกระจายรายได้อย่างเป็นธรรมและสร้างความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ นอกจากนี้ การใช้วัฒนธรรมและประเพณีเป็นเครื่องมือในการเชื่อมโยงผู้คน เช่น การจัดเทศกาลพื้นเมืองและการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม ยังช่วยส่งเสริมความสามัคคีในสังคม อีกทั้ง การบริหารจัดการการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความเป็นธรรมและเท่าเทียม เช่น การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานให้รองรับนักท่องเที่ยวทุกกลุ่ม และการดำเนินธุรกิจท่องเที่ยวอย่างมีจริยธรรม จะช่วยให้การท่องเที่ยวเป็นพื้นที่แห่งการเรียนรู้ การแลกเปลี่ยน และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ

แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

1. การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน ควรมีการสนับสนุนให้ชุมชนมีบทบาทสำคัญในการตัดสินใจเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของตนเอง โดยสามารถดำเนินการผ่านการจัดตั้งคณะกรรมการท้องถิ่นเพื่อบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวและการส่งเสริมอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

2. การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล ภาครัฐและเอกชนควรร่วมมือกันในการพัฒนาแพลตฟอร์มที่สามารถเชื่อมโยงนักท่องเที่ยวกับชุมชนท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การพัฒนาแอปพลิเคชันที่ช่วยให้นักท่องเที่ยวสามารถจองที่พักและกิจกรรมในชุมชนได้โดยตรง ซึ่งจะช่วยกระจายรายได้เข้าสู่ท้องถิ่น

3. การใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม เทคโนโลยีควรถูกนำมาใช้เพื่อเสริมสร้างประสบการณ์การท่องเที่ยวโดยไม่กระทบต่ออัตลักษณ์และวิถีชีวิตของชุมชน ตัวอย่างเช่น การ

ใช้ VR และ AR เพื่อสร้างประสบการณ์เสมือนจริงของสถานที่ท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์โดยไม่ต้องสร้างโครงสร้างใหม่ที่อาจส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

4. การให้ความรู้และส่งเสริมจิตสำนึกด้านการท่องเที่ยวที่รับผิดชอบ นักท่องเที่ยวควรได้รับข้อมูลเกี่ยวกับมารยาทและแนวปฏิบัติที่เหมาะสมในการเยี่ยมชมสถานที่ท่องเที่ยว รวมถึงแนวทางในการลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เช่น การลดการใช้พลาสติกและการเลือกซื้อสินค้าท้องถิ่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

5. การส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน และชุมชน การพัฒนานวัตกรรมการท่องเที่ยวควรเป็นไปในลักษณะของการร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างเป็นระบบและยั่งยืน เช่น การจัดทำโครงการนำร่องเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชน

สรุปได้ว่า การส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนสามารถดำเนินการได้โดยการสนับสนุนให้ชุมชนมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของตนเอง ควบคู่ไปกับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล เช่น แพลตฟอร์มที่เชื่อมโยงนักท่องเที่ยวกับชุมชนโดยตรง นอกจากนี้ ควรนำเทคโนโลยีมาใช้ให้เกิดประโยชน์โดยไม่กระทบต่ออัตลักษณ์และวิถีชีวิตของชุมชน เช่น การใช้ VR และ AR ในการนำเสนอข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยว อีกทั้งการให้ความรู้และปลูกจิตสำนึกด้านการท่องเที่ยวที่รับผิดชอบ จะช่วยลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม สุดท้าย ความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน และชุมชน เป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบและยั่งยืน

สรุป

การพัฒนานวัตกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยบูรณาการหลักสามัคคีธรรมในยุคดิจิทัล ในยุคที่เทคโนโลยีดิจิทัลมีบทบาทสำคัญในการเปลี่ยนแปลงอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว การพัฒนานวัตกรรมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวจึงต้องเน้นการบูรณาการหลักการสามัคคีธรรม ซึ่งประกอบด้วยการสร้างความร่วมมือ, การส่งเสริมคุณธรรม และการพัฒนาอย่างยั่งยืน เพื่อให้การท่องเที่ยวสามารถเติบโตอย่างมีคุณค่าทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

1. การสร้างความร่วมมือ การท่องเที่ยวในยุคดิจิทัลไม่สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยไม่มีการร่วมมือจากภาคส่วนต่าง ๆ เช่น ภาครัฐ, ภาคธุรกิจ, ชุมชนท้องถิ่น และนักท่องเที่ยวเอง การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเช่น แพลตฟอร์มออนไลน์, การใช้แอปพลิเคชันมือถือ และการใช้ข้อมูลจาก Big Data ทำให้การจัดการและโปรโมตการท่องเที่ยวสามารถทำได้ในรูปแบบที่เชื่อมโยงกันอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ เช่น การสร้างโปรแกรมท่องเที่ยวที่ตอบโจทย์ทั้งด้านการอนุรักษ์ธรรมชาติและการสร้างรายได้ให้กับชุมชน

2. การส่งเสริมคุณธรรม การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการท่องเที่ยวต้องไม่มองข้ามคุณธรรมและจริยธรรมในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ตัวอย่างเช่น การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่คำนึงถึง

สิ่งแวดล้อมและการเคารพในวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยการให้ข้อมูลที่ถูกต้องแก่ผู้ท่องเที่ยวผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวที่ไม่ทำลายธรรมชาติและละเมิดสิทธิของชุมชน การมีหลักการสามัคคีธรรมจึงช่วยส่งเสริมให้การท่องเที่ยวเกิดประโยชน์ร่วมกันระหว่างนักท่องเที่ยวและท้องถิ่น

3. การพัฒนาอย่างยั่งยืน การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลสามารถช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยการลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เช่น การใช้พลังงานทดแทนในโรงแรมหรือสถานที่ท่องเที่ยว การใช้ระบบขนส่งที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และการจัดการทรัพยากรน้ำและขยะอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังสามารถใช้ Big Data ในการวิเคราะห์แนวโน้มและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว เพื่อวางแผนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

การบูรณาการหลักสามัคคีธรรมในการพัฒนานวัตกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวจะช่วยให้การท่องเที่ยวในยุคดิจิทัลมีความสมดุลระหว่างการเติบโตทางเศรษฐกิจ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และการสร้างสังคมที่ดี การพัฒนาในลักษณะนี้จะไม่เพียงแต่ทำให้การท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดการพัฒนานวัตกรรมด้านการท่องเที่ยวสามารถขับเคลื่อนอย่างมีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องมีแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนสำหรับแต่ละภาคส่วนที่เกี่ยวข้องที่ พอสรุปได้ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับนักพัฒนาเทคโนโลยี พัฒนาแพลตฟอร์มการท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกับชุมชน เช่น แอปพลิเคชันที่ช่วยให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวที่บริหารโดยชุมชน และสามารถจองที่พัก กิจกรรม หรือซื้อสินค้าท้องถิ่นได้โดยตรง ใช้ AI และ Big Data วิเคราะห์พฤติกรรมนักท่องเที่ยว เพื่อพัฒนาแผนการจัดสรรทรัพยากรในสถานที่ท่องเที่ยว ลดความแออัด และส่งเสริมการกระจายตัวของนักท่องเที่ยวไปยังพื้นที่รอง พัฒนาเทคโนโลยีเสมือนจริง (VR/AR) เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว โดยไม่ต้องสร้างโครงสร้างที่อาจส่งผลกระทบต่อธรรมชาติ ออกแบบโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลที่เข้าถึงได้ทุกกลุ่ม เช่น ระบบจองตั๋วที่รองรับผู้สูงอายุและผู้พิการ เพื่อส่งเสริมความเท่าเทียมในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว

2. ข้อเสนอแนะสำหรับหน่วยงานภาครัฐ กำหนดนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน เช่น สนับสนุนเงินทุนสำหรับโครงการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชน และออกแบบมาตรฐานการท่องเที่ยวที่รับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่ยั่งยืน เช่น เส้นทางเดินทางที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ระบบขนส่งสาธารณะสำหรับแหล่งท่องเที่ยว และสถานีชาร์จรถยนต์ไฟฟ้าในพื้นที่ท่องเที่ยวสำคัญสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เช่น การพัฒนา Smart Tourism ผ่านการใช้ IoT และ Blockchain เพื่อความโปร่งใสในการบริหารจัดการรายได้จากการท่องเที่ยว ส่งเสริมกิจกรรมท่องเที่ยวที่สร้างความสามัคคี เช่น การจัดเทศกาลวัฒนธรรมที่เป็นพื้นที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างชุมชนและนักท่องเที่ยว พร้อมกับการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐและเอกชน

แนวทางเหล่านี้จะช่วยให้การพัฒนาการท่องเที่ยวสามารถตอบสนองต่อความต้องการของทุกภาคส่วน และสร้างผลกระทบเชิงบวกทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมได้อย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2564). Empowering Tech Tourism แพลตฟอร์มจับคู่ธุรกิจตัวช่วยฟื้นฟูอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว. เรียกใช้เมื่อ 22 กรกฎาคม 2568 จาก <https://thai.tourismthailand>.
- ณัฐวุฒิ เพ็ญศิริ. (2560). ธรรมชาติและความเป็นธรรมในการประกอบธุรกิจท่องเที่ยว. วารสารการจัดการท่องเที่ยว, 13(1), 45-60.
- นฤมล สมหวัง. (2564). เครือข่ายความร่วมมือเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. วารสารเศรษฐศาสตร์การท่องเที่ยว, 15(1), 34-50.
- ปิยะพร ศรีสวัสดิ์. (2563). บทบาทของเทศกาลประเพณีในการเสริมสร้างความสามัคคีในชุมชน. วารสารวิจัยวัฒนธรรมไทย, 3(2), 93-106.
- วิทยา มนัสสา. (2561). การส่งเสริมการท่องเที่ยวที่เข้าถึงได้สำหรับทุกคน. วารสารการพัฒนาเมือง, 10(2), 56-69.
- สมชาย สุวรรณมณี. (2565). มรดกทางวัฒนธรรมกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์. วารสารการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม, 14(2), 41-60.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2562). การท่องเที่ยวโดยชุมชน: แนวทางการพัฒนาอย่างยั่งยืน. วารสารพัฒนาสังคม, 15(1), 73-93.
- Buhalis, D., & Amaranggana, A. (2015). Smart tourism destinations. Information and communication technologies in tourism.
- Gossling, S., & Hall, C. M. (2019). Sustainable tourism: A global perspective. Tourism Management.
- Gretzel, U., Sigala, M., Xiang, Z., & Koo, C. (2015). Smart tourism: Foundations and developments. Electronic Markets.
- Han, D. I. D., Jung, T., & Gibson, A. (2021). Augmented reality applications in tourism. Tourism Management Perspectives.
- Huang, M.-H., & Rust, R. T. (2021). AI in service. Journal of Service Research, 24(1), 3-7.
- Sigala, M. (2020). Digital transformation in tourism. Tourism Management Perspectives.
- Tussyadiah, I., Wang, D., Jung, T. H., & Tom Dieck, M. C. (2018). Virtual reality, presence, and attitude change. Tourism Management.
- UNWTO. (2021). Sustainable tourism development guidelines. World Tourism Organization.

การสื่อสารเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ*

COMMUNICATION FOR IMPROVING THE QUALITY OF LIFE OF THE ELDERLY

อับดุลเลาะ เอกอักกราภิบาล¹ วิทยาทน ท่อแก้ว² และ กานต์ บุญศิริ³

Abdolloh Ekakkaraphibal¹ Wittayatorn Tokaew² and Karn Boonsiri³

¹⁻³มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

¹⁻³Sukhothai Thammathirat Open University, Thailand

Corresponding Author's Email: dol_3000@hotmail.com

บทคัดย่อ

ปัจจุบันในสังคมไทย ผู้สูงอายุ เป็นกลุ่มวัยที่มีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จนนำไปสู่สังคมสูงอายุแบบสมบูรณ์ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ชุมชน และครอบครัว จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องร่วมกันพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุให้ดีขึ้นทั้งด้านสุขภาพ การศึกษา ชีวิตการทำงาน รายได้ ที่อยู่อาศัย และสภาพแวดล้อม ชีวิตครอบครัวและชุมชน การคมนาคมและการสื่อสาร และ การมีส่วนร่วม “การสื่อสาร” จึงเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนในการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุ โดยการสื่อสารด้วยวจนภาษา ควรมีลักษณะ ข้อความไม่ซับซ้อน สร้างบทสนทนาร่วมกัน เลือกเนื้อหาที่ผู้สูงอายุชอบ ลดความเร็วในการพูด พูดให้ชัดเจนยัดคำ เลือกใช้คำถามที่ถูกต้องแม่นยำ อดทนและใจเย็น และ เปลี่ยนประโยคคำสั่งเป็นประโยคบอกเล่า และควรมีการสื่อสารด้วยอวัจนภาษาร่วมด้วย เช่น การสบตา การยิ้ม การกอด การสัมผัสร่างกาย การสังเกตท่าทางผู้สูงอายุ ดังนั้น คนในครอบครัว ชุมชน นำการสื่อสารนี้ไปใช้จะสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุได้

คำสำคัญ: การสื่อสาร, การพัฒนาคุณภาพชีวิต, ผู้สูงอายุ

Abstract

Currently, in Thai society, the elderly are an age group whose numbers are continuously increasing, leading to a complete aging society, including the government sector, private sector, community, and family. It is essential to work together to improve the quality of life of the elderly in terms of health, education, work life, income, housing and environment, family and community life, transportation and communication, and participation. “Communication” is

---

* Received 5 March 2025; Revised 29 May 2025; Accepted 31 May 2025

therefore an important factor in driving the lives of the elderly. Verbal communication should be simple, create a dialogue, and choose content that the elderly like. Slow down your speaking speed, speak clearly, choose the right questions, be patient and calm, and change imperative sentences into declarative sentences. And there should be non-verbal communication as well, such as eye contact, smiling, hugging, physical contact, and observing the elderly's gestures. Therefore, people in the family and community who use this communication can improve the quality of life of the elderly.

Keywords: Communication, Quality of Life, Elderly

บทนำ

การสื่อสารเป็นเครื่องมือที่มีความสำคัญยิ่งที่จะทำให้คนตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป หรือกลุ่มหรือครอบครัว หรือชุมชนนั้น มีความเข้าใจในความหมายที่จะต้องการจะสื่อให้ถึงกัน และเมื่อใดก็ตามที่การสื่อสารมีความบกพร่อง ไม่ว่าจะด้วยเหตุปัจจัยใด ย่อมทำให้เกิดปัญหาตามมาอีกมากมาย เช่น เกิดความขัดแย้งระหว่างบุคคล เกิดความไม่เข้าใจกันในครอบครัว เกิดความไม่สุขสบายในกลุ่ม เกิดความแตกแยกในสังคม ความเสียหายที่เกิดขึ้นมีทั้งที่คิดคำนวณได้ และที่นับไม่ได้ เช่น ความรู้สึกทางใจของบุคคลที่มีการสื่อสารระหว่างกันหรือของกลุ่มหรือความล้มเหลวของงานหรือกิจกรรมที่มุ่งจะดำเนินการร่วมกัน การสื่อสารระหว่างผู้สูงอายุกับผู้ดูแลก็เช่นกัน ผู้สูงอายุไทยส่วนใหญ่ยังคงอาศัยในครอบครัวที่มีบุตรหลานเป็นผู้ดูแลหลัก รวมทั้งยังมีคู่สมรสอาจเป็นสามีหรือภรรยาเป็นผู้ดูแล อย่างไรก็ตาม การสื่อสารระหว่างผู้สูงอายุกับลูกหลาน หรือผู้ดูแลนั้นพบว่ามีปัญหาเกี่ยวข้อง ที่น่าสนใจหลายประการที่ทำให้การสื่อสารนั้นล้มเหลว ไม่เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของผู้ที่ต้องการจะสื่อสาร ทั้งนี้อาจเนื่องจากเหตุปัจจัยตัวผู้สูงอายุและผู้ดูแลหรือลูกหลาน (สุนทรีย์ ชุ่มมงคล, 2563)

ขณะเดียวกัน ประเทศไทยก้าวเข้าสู่การเป็นสังคมสูงอายุ (Aged Society) มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 มาถึงปัจจุบันปี พ.ศ. 2567 ไทยมีสัดส่วนประชากรกลุ่มผู้สูงอายุ 60 ปีขึ้นไป 13 ล้านคน หรือร้อยละ 20 ของประชากรเข้าสู่สังคมสูงอายุแบบสมบูรณ์ (Complete Aged Society) ขณะที่อัตราการเกิดของคนไทยมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง คาดว่าจะขยับเป็นสังคมสูงอายุแบบสุดยอด (Super Aged Society) หรือมีผู้สูงอายุมากกว่าร้อยละ 30 ในปี พ.ศ. 2576 (สุเทพ เพชรหมาก, 2567) ซึ่งจากสถานการณ์ผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่อาศัยอยู่กับบุคคลอื่นมากที่สุด รองลงมาอยู่ลำพังกับคู่สมรส และ อยู่คนเดียว แต่ในอนาคตผู้สูงอายุที่อยู่คนเดียวในครัวเรือนมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2567) ซึ่งจากสถานการณ์จะเห็นว่าถ้าต้องการให้มีการพัฒนาคุณภาพชีวิตเกิดขึ้นกับผู้สูงอายุทั้ง 8 มิติตามตัวชี้วัดของประเทศไทย

คือ 1) ด้านสุขภาพ 2) ด้านการศึกษา 3) ด้านชีวิตการงาน 4) ด้านรายได้ 5) ด้านที่อยู่อาศัย และสภาพแวดล้อม 6) ด้านชีวิตครอบครัวและชุมชน 7) ด้านการคมนาคมและการสื่อสาร และ 8) ด้านการมีส่วนร่วม จำเป็นจะต้องมีการนำ “การสื่อสาร” มาเป็นพลังขับเคลื่อน เพราะการสื่อสารมีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ ผู้ส่งสาร สาร ช่องทางหรือสื่อ และ ผู้รับสาร ซึ่งถ้าการสื่อสารมีประสิทธิภาพ ย่อมนำมาสู่การมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นได้

ดังนั้น การสื่อสารเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตเพื่อให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีมีสุขภาพที่แข็งแรง และไม่เป็นการละเลยของลูกหลานในอนาคต จะทำให้ผู้สูงอายุสามารถดูแลตนเองได้อย่างถูกต้อง ดังนั้นการสื่อสารจึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการสื่อความเข้าใจ ข้อมูลต่าง ๆ หากสื่อสารได้ดี มีประสิทธิภาพนอกจากจะสามารถประสานงานต่าง ๆ กับผู้สูงอายุได้อย่างราบรื่นแล้ว ยังช่วยลดความวิตกกังวล ลดความกลัว สร้างภาพความไว้วางใจให้กับผู้สื่อสารที่จะช่วยสร้างบรรยากาศที่ดี และลดช่องว่างในการสื่อสารกับผู้สูงอายุได้ดีขึ้น (ระวีวรรณ ทรัพย์อินทร์ และ ญาศิณี เคารพธรรม, 2560) เนื่องจากผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีทัศนคติ ความเชื่อเกี่ยวกับการดูแลคุณภาพชีวิตของแต่ละคนแตกต่างกัน ดังนั้น หากการสื่อสารกับผู้สูงอายุเพื่อต้องการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุให้ดีขึ้น จำเป็นต้องให้ผู้สูงอายุมีความรู้ ความเข้าใจ จะสามารถดูแลคุณภาพชีวิตของตนเองในด้านต่างๆ เพื่อช่วยป้องกันการติดต่อของโรคต่างๆ ที่เกิดจากการดูแลคุณภาพชีวิตและสุขภาพได้อย่างถูกต้อง ได้ดีขึ้น

บทความนี้จึงมุ่งนำเสนอประเด็น ฉากทัศน์ของการสื่อสารที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในบริบทของสังคมไทย รวมทั้งนำเสนอแนวทางการสื่อสารกับผู้สูงอายุอย่างเข้าใจและไม่ตัดสินใจว่าผู้สูงอายุมีความบกพร่องทางการสื่อสาร

ฉากทัศน์การสื่อสาร

การสื่อสาร (communications) มีที่มาจากรากศัพท์ภาษาละตินว่า Communis หมายถึง ความเหมือนกันหรือร่วมกัน การสื่อสาร (communication) จึงหมายถึง กระบวนการ ถ่ายทอดความรู้ ความคิดเห็น ความเข้าใจ ความรู้สึก ตลอดจนเรื่องราวต่าง ๆ ไปสู่บุคคล ตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป โดยอาศัยสื่อต่าง ๆ เป็นตัวกลางถ่ายทอด เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน (กาญจนา แก้วเทพ, 2556) การสื่อสารจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิตมนุษย์จำเป็นต้องติดต่อสื่อสารกันอยู่ตลอดเวลา จึงมีบทบาทสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์มาก และการสื่อสารมีความสำคัญอย่างยิ่งในปัจจุบัน ซึ่งได้ชื่อว่าเป็นยุคโลกาภิวัตน์ เป็นยุคของข้อมูลข่าวสาร การสื่อสารมีประโยชน์ทั้งในแง่บุคคลและสังคม ทำให้คนมีความรู้และโลกทัศน์ที่กว้างขวางขึ้น และเป็นกระบวนการที่ทำให้สังคมเจริญก้าวหน้าอย่างไม่หยุดยั้ง ทำให้มนุษย์สามารถสืบทอดพัฒนาเรียนรู้ และรับรู้วัฒนธรรมของตนเองและสังคมได้ นอกจากนี้การสื่อสารยังเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาประเทศ สร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าแก่ชุมชน และสังคมในทุกด้าน

สิ่งสำคัญที่จะให้การสื่อสารประสบความสำเร็จ คือ องค์ประกอบของกระบวนการ การติดต่อสื่อสาร อารมณ์ ฉนวนจิต (2556) สรุปได้ว่า การติดต่อสื่อสารสามารถดำเนินการได้โดยวิธีทางตรง เช่น การพูด การอธิบาย การสนทนา หรือการติดต่อโดยใช้อุปกรณ์อื่น ๆ เช่น วิทยุ โทรศัพท์ อีเมล เป็นต้น และจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมียุทธศาสตร์ประกอบ 4 ส่วน คือ 1) ผู้ส่ง คือ ผู้ทำหน้าที่กระจายข้อมูล เริ่มต้นในการสื่อสาร เช่น ครูถ่ายทอดเนื้อหาวิชาของบทเรียนแก่นักเรียน 2) สาร คือ ข้อมูล ข้อความ เนื้อหาสาระ ข้อเท็จจริง ที่จะถูกส่งไปยังผู้รับ 3) สื่อ คือ ตัวกลางที่จะช่วยนำสารไปยังผู้รับ สื่ออาจสรุปได้ว่าเป็นช่องทางในการนำข้อมูลจากผู้ส่งไปยังผู้รับ ซึ่งสื่ออาจมีหลาย ๆ ชนิด เช่น คำพูด หนังสือ ในสมัยโบราณเราใช้ควันไฟส่งข้อความ ปัจจุบันเราใช้แสง ใช้เสียง มาเป็นสัญญาณในการส่งข้อความมากยิ่งขึ้น และ 4) ผู้รับ คือ ผู้ที่รับข้อมูลจากผู้ส่งโดยผ่านรายการที่เรียกว่าสื่อชนิดต่าง ๆ และ ในทางปฏิบัติจริง ๆ แล้วจะพบว่าการสื่อสารเพื่อจะให้ได้ผลดี จำเป็นต้องมีการตอบโต้ระหว่างผู้รับและผู้ส่ง การแลกเปลี่ยนข้อมูลจะทำให้การสื่อสารมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ฉะนั้น จึงไม่แปลกว่าบางครั้งผู้ส่งจะกลายเป็นผู้รับ และผู้รับจะเปลี่ยนเป็นผู้ส่งเสียสละเอง

นอกจากนี้ David (1960) ได้อธิบายถึงวัตถุประสงค์ของการสื่อสารว่าประกอบด้วย 1) เพื่อบอกกล่าวและแจ้งข้อมูลข่าวสารให้ผู้อื่นทราบ (To Inform) 2) เพื่อศึกษาการเรียนรู้ตนเอง บุคคลอื่น รวมถึงโลกภายนอก (To Learn) 3) เพื่อสร้างอิทธิพลให้เกิดผลอย่างหนึ่งอย่างใดต่อตนเอง บุคคลอื่น และสิ่งแวดล้อมรอบตัว (To Influence) 4) เพื่อสร้างสรรค์และรักษาสัมพันธภาพระหว่างกัน (To Relate and Maintain) 5) เพื่อสร้างความเพลิดเพลินบันเทิงใจ (To Entertain) 6) เพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลกัน (To Help) และ 7) เพื่อส่งเสริมให้เกิดการพัฒนา (To Develop)

ดังนั้น สรุปได้ว่า การสื่อสาร มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ทุกคน เพราะเป็นกระบวนการการถ่ายทอดสาร (Message) จากบุคคลฝ่ายหนึ่งเรียกว่า ผู้ส่งสาร (Source) ไปยังบุคคลอีกฝ่ายหนึ่งเรียกว่า ผู้รับสาร (Receiver) โดยผ่านสื่อ (Channel) ซึ่งมีวัตถุประสงค์ที่หลากหลายขึ้นอยู่กับเป้าหมายของการสื่อสารนั้น ๆ

สถานการณ์ผู้สูงอายุในสังคมไทย

จากการสำรวจประชากรสูงอายุของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ปี พ.ศ. 2567 พบว่าจำนวนประชากรที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยปี 2537 มีผู้สูงอายุเพียงร้อยละ 6.8 และเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 20.0 ในปี 2567 เมื่อพิจารณาพบว่า ผู้สูงอายุหญิงมากกว่าผู้สูงอายุชาย และ ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มผู้สูงอายุวัยต้น (60-69 ปี) มากที่สุด รองลงมา คือ กลุ่มผู้สูงอายุวัยกลาง (70-79 ปี) และน้อยที่สุดคือ กลุ่มผู้สูงอายุวัยปลาย (80 ปีขึ้นไป) ในด้านการอยู่อาศัยพบผู้สูงอายุอาศัยอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นมากที่สุด รองลงมา คือ ผู้สูงอายุอยู่ลำพังกับคู่สมรส และ น้อยที่สุดคือ ผู้สูงอายุอยู่คนเดียว อย่างไรก็ตาม ลักษณะการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุที่อยู่คน

เดียวในครัวเรือนมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น อย่างต่อเนื่อง โดยสัดส่วนของผู้สูงอายุที่อยู่คนเดียว เพิ่มขึ้นเกือบ 4 เท่า จากร้อยละ 3.6 ในปี 2537 เป็นร้อยละ 12.9 ในปี 2567 ในด้านอาชีพ และการทำงาน พบว่า ผู้สูงอายุบางกลุ่มยังคงทำงานอยู่ โดยผู้สูงอายุชายทำงานสูงกว่าผู้สูงอายุ หญิง และ พบว่า ภาคใต้มีผู้สูงอายุที่ทำงานสูงสุด รองลงมาคือภาคเหนือ ภาคกลาง และภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ สำหรับกรุงเทพมหานคร มีสัดส่วนของผู้สูงอายุที่ทำงานต่ำสุด ส่วน เหตุผลที่ผู้สูงอายุที่ยังคงทำงาน พบว่า ส่วนใหญ่ผู้สูงอายุ มีสุขภาพแข็งแรงและยังมีแรงทำงาน รองลงมาคือ ต้องหารายได้เลี้ยงครอบครัวหรือ ตนเอง ช่วยบุตร/สมาชิกในครัวเรือน เป็นอาชีพ ประจำ ไม่มีผู้ดูแลแทน และทำงานเพื่อใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ และบางคนยังมี หนี้สิน ยัง ไม่เกษียณอายุต้องส่งเสียบุตร เป็นต้น และด้านรายได้พบว่า แหล่งรายได้หลักในการ ดำรงชีวิตของผู้สูงอายุ พบว่า ส่วนใหญ่ผู้สูงอายุมีแหล่งรายได้หลักจากบุตรมากที่สุด รองลงมา คือ แหล่งรายได้หลักจากการทำงาน เบี้ยยังชีพจากทางราชการ เงินบำเหน็จ หรือบำนาญ คู่สมรส และแหล่งรายได้หลักจากดอกเบี้ยจากเงินออม หรือการขายทรัพย์สิน เมื่อพิจารณาตามเพศ พบว่า ผู้สูงอายุชายมีแหล่งรายได้หลักส่วนใหญ่จากการทำงาน ในขณะที่ ผู้สูงอายุหญิงมีแหล่ง รายได้หลักส่วนใหญ่จากบุตร จะเห็นได้ว่า สังคมไทยมีสัดส่วนของผู้สูงอายุหรือประชากรที่มี อายุ 60 ปีขึ้นไป เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ และกำลังเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ แต่หากพิจารณาถึง การเตรียมความพร้อมพร้อมกับประเด็นปัญหาของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแล้ว พบว่า ถึงแม้จะมีการ ระบุในยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บทที่สำคัญต่าง ๆ พร้อมระบุแนวทาง การขับเคลื่อนอย่างเป็น ระบบ แต่ในทางปฏิบัติแล้วกลับผลักดันเพียงนโยบายด้านการจัดการ เรื่องสุขภาพของผู้สูงอายุ การจ่ายเบี้ยยังชีพคนชรา การจัดสวัสดิการต่าง ๆ แต่กลับไม่ได้เชื่อมโยงเข้ากับการเตรียมการ ตั้งแต่องค์กรในวัยทำงาน หรือการสร้างองค์ความรู้ และนำไปสู่การพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุ ซึ่งแตกต่างกับประเทศต่าง ๆ โดยรอบประเทศไทย ไม่ว่าจะเป็นสิงคโปร์ เกาหลีใต้ ญี่ปุ่น โดยประเทศเหล่านี้ มีนโยบายที่ชัดเจนและ เป็นรูปธรรมในการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุ ส่งเสริมและพัฒนาสมรรถนะของ ผู้สูงอายุเพื่อดำรงไว้ซึ่งสมรรถนะในการดำรงชีวิตอย่างมีสุขภาพ อีสรระในชุมชน และเพื่อการมีคุณภาพชีวิตที่ดี รวมถึงเห็นความสำคัญเป็นอย่างยิ่งกับนโยบาย การผลักดัน การสร้างองค์ความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารให้กับผู้สูงอายุ เพราะมองเห็นว่า หากผู้สูงอายุเข้าถึงและใช้ประโยชน์เทคโนโลยีอย่างรู้เท่าทันพร้อมมีโอกาส เพียงพอ อาจสร้างงาน สร้างรายได้ สร้างคุณภาพชีวิตที่ดีต่อไป จากแนวปฏิบัติที่ดีของประเทศ ที่กล่าวมาข้างต้น จึงเป็นประเด็นที่ประเทศไทยควรให้ความสนใจกับการเตรียม ความพร้อม ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2565)

สรุปได้ว่า ประเทศไทยมีจำนวนผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยรัฐได้กำหนด นโยบายและแผนงานต่าง ๆ ตั้งแต่ระดับชาติ จนถึงระดับพื้นที่ เพื่อร่วมกันพัฒนาคุณภาพชีวิต ผู้สูงอายุ เพื่อให้ผู้สูงอายุมีคุณค่าในตนเอง

การพัฒนาคุณภาพชีวิต

คำว่า คุณภาพชีวิต (Quality of life) มีความหมายว่า การมีชีวิตที่สุขสบาย หรือมีความสุข และการที่ชีวิตมีความสุขและผาสุกได้นั้นจะต้องประกอบด้วยองค์ประกอบทั้งเชิงวัตถุวิสัย (Objective) ได้แก่ ปัจจัยพื้นฐานสำหรับการดำรงชีวิต ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง สิ่งแวดล้อม และเชิงจิตวิสัย (Subjective) ได้แก่ ความรู้สึกนึกคิด ค่านิยม ความพึงพอใจในชีวิต (ณรงค์ดี ตะละภูและคณะ, 2535) ส่วนองค์ประกอบของคุณภาพชีวิตนั้น Flanagan (1987) กล่าวว่าจำแนกได้ 5 ประการ ได้แก่ 1) มีความสุขสบายทั้งทางด้านร่างกาย และวัตถุ 2) มีสัมพันธภาพกับบุคคลอื่น 3) การมีกิจกรรมในสังคมและชุมชน การได้มีโอกาสช่วยเหลือและสนับสนุนผู้อื่นในสังคม 4) มีพัฒนาการด้านบุคลิกภาพ และมีความสำเร็จอย่างสมบูรณ์ตามพัฒนาการ และ 5) มีสันติภาพ เช่น อ่านหนังสือ ฟังดนตรี ดูกีฬา และสิ่งบันเทิงอื่น ๆ และมีส่วนร่วมในสังคม ในขณะที่ องค์การอนามัยโลก (World Health Organization: WHO) (The WHOQOL GROUP, 1995) ได้แบ่งองค์ประกอบของคุณภาพชีวิต ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) มิติด้านสุขภาพกาย (Physical) : การรับรู้สภาพทางด้านร่างกายของบุคคล 2) มิติด้านสุขภาพจิต (Psychological) : การรับรู้สภาพทางจิตใจของตนเอง 3) มิติด้านความสัมพันธ์ทางสังคม (Social relationships) : การรับรู้เรื่องความสัมพันธ์ของตนกับบุคคลอื่น และ 4) มิติด้านสภาพแวดล้อม (Environmental) : การรับรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต สำหรับประเทศไทยวัดคุณภาพชีวิตของคนในประเทศจากการจัดทำดัชนีความก้าวหน้าของคน (Human Achievement Index-HAI) (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2567) ซึ่งประกอบด้วย 8 ดัชนีย่อยคือ 1) ด้านสุขภาพ 2) ด้านการศึกษา 3) ด้านชีวิตการทำงาน 4) ด้านรายได้ 5) ด้านที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม 6) ด้านชีวิตครอบครัวและชุมชน 7) ด้านการคมนาคมและการสื่อสาร และ 8) ด้านการมีส่วนร่วม ดังนั้นจะเห็นว่า การพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคลจะต้องเริ่มต้นด้วยตนเอง เปิดใจ ยอมรับการพัฒนาตนเองพัฒนาคุณภาพชีวิต ต้องมีความพร้อมสำหรับการศึกษาเรียนรู้และการเปลี่ยนแปลงแล้วจะทำให้บุคคลนั้นสามารถใช้ชีวิตร่วมกับคนอื่น ๆ ในสังคมได้อย่างมีความสุข

สรุป จากการทบทวนวรรณกรรมและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง บทความวิชาการนี้ให้คำนิยาม การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุประกอบด้วย ด้านสุขภาพ การศึกษา ชีวิตการทำงาน รายได้ ที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม ชีวิตครอบครัวและชุมชน การคมนาคมและการสื่อสาร และการมีส่วนร่วม

การสื่อสารเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ

การสื่อสารในการดูแลผู้สูงอายุมีความท้าทาย เนื่องจากความลำบากในเชิงกายภาพหลาย ๆ ด้าน เช่น ความบกพร่องทางการได้ยิน โรคบางประเภทในสมอง ทำให้ความจำและการมองเห็นลดลง หรืออาจเกิดจากสภาวะบางอย่างที่เกี่ยวกับการเสื่อมทางระบบประสาท เช่น

ภาวะสมองเสื่อม โรคพาร์กินสัน หรือแม้แต่การบาดเจ็บในลำคอหรือปาก ก็อาจส่งผลกระทบต่อความสามารถในการสื่อสารด้วยเช่นกัน ปัญหาสุขภาพเกี่ยวข้องกับอายุล้วนเป็นอุปสรรคต่อการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ ไม่ว่าจะเป็นการสื่อสารระหว่างผู้สูงวัยในครอบครัว หรือผู้สูงวัยกับหน่วยงานช่วยเหลือภาครัฐอื่น ๆ ซึ่งมีความจำเป็นต้องติดต่อกับผู้สูงวัยเป็นครั้งคราว ภาวะเรื้อรังต่าง ๆ ของผู้สูงวัย (ภาวะสมองเสื่อม การสูญเสียการได้ยิน หรือผลกระทบของยา เป็นต้น) อาจทำให้การสนทนาไม่ลื่นไหล หรือเกิดความเข้าใจข้อมูลที่ได้รับฟังลำบากมากยิ่งขึ้น ในช่วงวัยที่สมรรถนะด้านร่างกายเสื่อมถอยลงเช่นนี้ คนวัยอื่น ๆ ที่ปฏิสัมพันธ์กับผู้สูงวัยอาจเกิดความรู้สึกรำคาญใจหรือเห็นว่าการสื่อสารกับผู้สูงวัยไร้ประโยชน์ได้ การสื่อสารที่สำเร็จได้ผลดี ย่อมอาศัยประสาทสัมผัสที่ชัดเจน ดังนั้น ความบกพร่องทางการมองเห็นหรือการได้ยินอันเนื่องมาจากอายุ อาจทำให้วิธีพูด การทำความเข้าใจ การอ่าน หรือการเขียน เป็นไปได้ยากหรือกระทั่งสื่อสารผิดพลาดได้ ยกตัวอย่างปัญหาการได้ยินอาจทำให้ผู้สูงวัยไม่รู้ว่ามีคนกำลังพูดอยู่ด้วย หรือพูดแล้วเข้าใจได้ยากขึ้น จนทำให้ติดตามบทสนทนาได้ไม่ถนัด ปัญหาด้านสายตาอาจทำให้อ่านข้อความในสื่อประเภทต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นสิ่งพิมพ์หรือสื่อออนไลน์ในโทรศัพท์มือถือได้ลำบาก หรือแม้กระทั่งการอ่านข้อความที่จำเป็นต่อการดำรงชีพอย่างเช่น ฉลากยา เป็นต้น (Patkar, 2014)

มีข้อมูลจากหน่วยงานด้านสาธารณสุขของประเทศสิงคโปร์ด้านการสื่อสารกับผู้สูงวัยให้ได้ประสิทธิภาพที่น่าสนใจ และเหมาะสมกับการนำมาปรับใช้ในประเทศไทย ซึ่งมีลักษณะของความเป็นคนเอเชียเหมือนกัน โดยมีหลักการสื่อสารกับผู้สูงวัย 2 ข้อที่สำคัญ (How to communicate With older adults, 2022) 1) การสื่อสารเป็นถนนสองสาย กล่าวคือ ผู้พูดและผู้ฟังมีหน้าที่ยกระดับวิธีการสื่อสารระหว่างกัน การสนทนาถือเป็นความพยายามร่วมกันสองฝ่าย หากใช้ความรับผิดชอบของคนเพียงคนเดียว มิฉะนั้นจะกลายเป็นการพูดเพียงลำพังไม่ใช่ว่าการสื่อสารได้ต่อกัน ดังนั้น การรับฟังซึ่งกันและกันจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง และ 2) ความจำเป็นในการปรับตัวตามข้อจำกัด กล่าวคือ เมื่อมีการสนทนาเกิดขึ้นกับผู้ที่มีปัญหาทางการได้ยิน การสนทนาในห้องที่เงียบมักจะได้ผลดีกว่า และหากมีอุปกรณ์ช่วยเหลือทางการได้ยิน ก็จะช่วยอำนวยความสะดวกในการสื่อสารได้ดียิ่งขึ้น

ดังนั้น การสื่อสารกับผู้สูงวัยเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต ควรประกอบด้วย 1) ข้อความในการสื่อสารไม่ควรซับซ้อน กฎเกณฑ์สำคัญของการสื่อสารกับผู้สูงวัยคือต้องเข้าใจง่าย จึงไม่ควรใช้คำศัพท์ที่ซับซ้อน แต่ควรใช้คำง่าย ๆ และพยายามไม่ใช้ศัพท์เฉพาะกลุ่ม และเนื้อหาที่สามารถตอบสนองการใช้ประโยชน์ในการเฝ้าชีวิตประจำวันของผู้สูงวัยในด้านต่าง ๆ เช่น ความรู้ การดูแลสุขภาพ การเสนอความรู้ ด้านกฎหมาย เป็นต้น นอกจากนี้ยังควรนำเนื้อหาที่ส่งเสริมภาพลักษณ์เชิงบวกที่สะท้อนศักยภาพของผู้สูงวัย เนื้อหานี้เน้นความรักความผูกพันระหว่างผู้สูงวัยกับครอบครัวด้วย (จารุวรรณ นิธิไพบูลย์, สันตติ ทองรินทร์ และ วิทยาธร ท่อแก้ว, 2559) 2) ให้ความสำคัญกับผู้สูงวัย โดยเน้นย้ำว่าผู้สูงวัยมีความสำคัญในการสื่อสารแต่ละครั้ง โดยให้ความเห็นอกเห็นใจเป็นที่ตั้งในการสร้างบทสนทนาาร่วมกัน 3) ให้ข้อมูลในแบบที่ผู้สูงวัย

ชื่นชอบ การให้ข้อมูลในลักษณะนี้จะช่วยให้ผู้สูงวัยตัดสินใจได้อย่างรอบคอบ จึงควรให้ข้อมูลในแบบที่ผู้สูงวัยจำเป็นและต้องการ หากมีข้อจำกัดด้านการได้ยิน ผู้สื่อสารอาจใช้วิธีการวาดภาพหรือการสาธิต ก็จะเป็นประโยชน์มากยิ่งขึ้น และ 4) พยายามลดระดับความเร็วในการพูด เสียงที่จะไม่ให้ข้อมูลมากเกินไปหรือเร็วเกินไป เพื่อปล่อยให้ผู้สูงวัยประมวลผลหรือทำความเข้าใจกับรายละเอียด โดยเฉพาะข้อมูลที่ไม่คุ้นเคย

ในส่วนของซีกโลกตะวันตก หน่วยงานดูแลผู้สูงวัยในสหรัฐอเมริกาได้เสนอแนวทางในการสื่อสารกับผู้สูงวัยในการให้ความช่วยเหลือด้านสาธารณสุข โดยคำนึงถึงสภาพด้านกายภาพและจิตใจของผู้สูงวัยเช่นกัน (Hagan, 2014) โดยมีข้อมูลด้านการสื่อสารกับผู้สูงวัยที่น่าสนใจ ดังนี้ 1) การระวังเรื่องสุขภาพ ผู้สูงอายุมักมีปัญหาสุขภาพประจำตัว ซึ่งอาจมีผลให้พูดและเข้าใจการสื่อสารจากผู้อื่นได้ยากขึ้น ดังนั้น ผู้สื่อสารต้องแน่ใจว่าตนเองได้คำนึงถึงสุขภาพของบุคคลนั้นเป็นหลักก่อนที่จะทำการสื่อสารใด ๆ ออกไป เช่น ผู้สูงอายุมบางคนอาจได้ยินไม่ถนัดพูดไม่ชัด หรือความจำเสื่อม สิ่งเหล่านี้อาจทำให้การสื่อสารขัดข้อง ไม่ราบรื่น และ 2) ความใส่ใจกับสภาพแวดล้อม ควรประเมินสภาพแวดล้อมโดยรอบในการสื่อสารมีเสียงรบกวนรอบข้างหรือไม่ มีบุคคลร่วมในการสนทนามากกว่าหนึ่งคนหรือไม่ มีเสียงอื่น ๆ รบกวนหรือไม่ ซึ่งอาจก่อกวนสมาธิของผู้สูงวัย สิ่งสำคัญคือความสบายกายของผู้สูงวัย หากมีข้อกังวลเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมในการสื่อสารอาจส่งผลทำให้จิตใจวอกแวกได้ 3) การพูดอย่างชัดถ้อยชัดคำ สำหรับผู้สูงวัยที่มีปัญหาในการได้ยิน จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องพูดให้ช้าและชัด โดยพยายามสนทนาโดยการมองหน้าตรง ไม่ควรพูดในลำคอ ควรออกเสียงแต่ละคำด้วยความระมัดระวัง 4) ระดับเสียงที่เหมาะสม การออกเสียงดังและการพูดเสียงดังมีความต่างกัน ผู้สื่อสารจึงควรเรียนรู้ที่จะปรับเสียงของตนเองให้เหมาะสมกับผู้สูงวัยแต่ละคน ควรประเมินสภาพแวดล้อมรอบกายตลอดจนประเมินความสัมพันธ์ วัดความสามารถในการได้ยินของผู้สูงวัยคนนั้น ๆ ไม่ควรตะโกนหากผู้สูงวัยได้ยินไม่ถนัด แต่ควรพูดช้า ให้ช้าและชัด ปฏิบัติกับผู้สูงวัยด้วยความเคารพ พูดด้วยน้ำเสียงที่สบาย ๆ เหมาะสมกับการสนทนาทั่วไป 5) การเลือกใช้คำถามที่ถูกต้องแม่นยำ ควรถามคำถามกลับในกรณีที่ผู้สูงวัยพูดไม่ชัด เพื่อทำความเข้าใจให้ชัดเจนขึ้น โดยคำถามที่ใช้ไม่ควรซับซ้อน เพราะผู้สูงวัยที่มีความจำสั้นหรือสูญเสียการได้ยินอาจรู้สึกสับสน ประโยคคำถามหรือบอกเล่าที่ช้าและชัดเจนจะง่ายต่อการทำความเข้าใจ 6) การสื่อสารแบบค่อยเป็นค่อยไป อุดหนุน และพยายามยิ้มให้มาก การมอบรอยยิ้มจริงใจให้แก่ผู้สูงวัย แสดงถึงความเข้าใจและยังสร้างสภาพแวดล้อมอันเป็นมิตรในการสื่อสารแต่ละครั้ง ควรเว้นระยะการพูดระหว่างประโยคบอกเล่าหรือคำถาม เพื่อเปิดโอกาสให้แต่ละฝ่ายทำความเข้าใจ ย่อยข้อมูล ย่อยคำถามได้ดียิ่งขึ้น อันเป็นแนวทางที่ใช้ได้ผลในกลุ่มผู้สูงวัยที่สูญเสียความทรงจำระยะสั้น การหยุดพูดเว้นระยะระหว่างประโยค แสดงว่าคนพูดแสดงความเคารพ มีความอดทน

ในขณะที่ กรมกิจการผู้สูงอายุ (2567) อธิบายว่า การสื่อสารกับผู้สูงอายุนั้นมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะเมื่ออายุมากขึ้น ผู้สูงอายุอาจเผชิญกับปัญหาทางร่างกาย และจิตใจหลายอย่าง

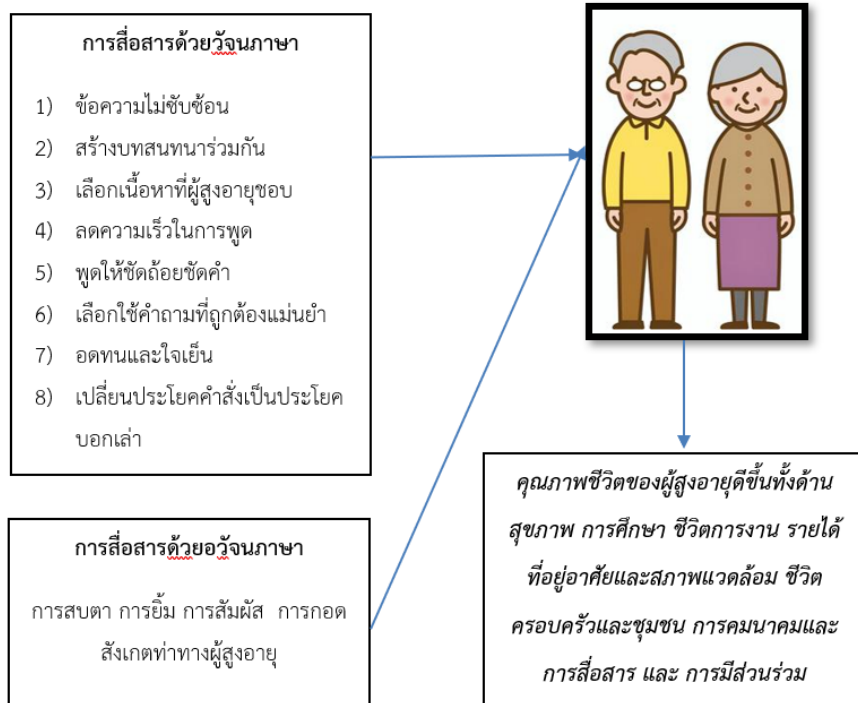

ส่งผลต่อการสื่อสาร ดังนั้น การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ จึงช่วยให้ผู้สูงอายุรู้สึกอบอุ่นใจ เข้าใจ และสามารถใช้ชีวิตได้อย่างมีความสุข ทั้งนี้หากญาติ ลูกหลาน หรือผู้ดูแลรู้เทคนิคในการสื่อสาร ก็จะช่วยลดปัญหาความเข้าใจ รวมถึงช่องว่างระหว่างวัยภายในครอบครัวได้อีกด้วย 1) ปรับการพูดให้เหมาะสม เนื่องจากผู้สูงอายุอาจมีปัญหาเรื่องการได้ยินหรือประมวลผลข้อมูลช้าลง การพูดช้า ๆ ชัด ๆ เสียงดังฟังชัด แต่ไม่ตะโกน จะช่วยให้เข้าใจเนื้อหาได้ง่ายขึ้น และพยายามใช้คำพูดที่ไม่ซับซ้อน เข้าใจง่ายไม่ใช้ศัพท์แสง เป็นต้น 2) ใช้ภาษากายร่วมด้วย การใช้คำพูดบางครั้งอาจจะไม่เพียงพอ ดังนั้น อาจจะต้องมีการใช้ภาษากายร่วมด้วย เช่น สบตา แสดงถึงความสนใจ และตั้งใจฟัง, การยิ้ม แสดงถึงมิตรไมตรีและความเป็นกันเอง และคอยสังเกตท่าทางว่าผู้สูงอายุเข้าใจหรือไม่ หรือกำลังเบื่อหรือไม่ 3) ออดทน และ ใจเย็น ต้องเข้าใจก่อนว่า ผู้สูงอายุทุกท่านอายุมากแล้ว มีสภาพร่างกายที่เสื่อมถอยลงความคิด การวิเคราะห์ และการทำความเข้าใจในเรื่องต่างจะมีความช้าลง ดังนั้นในการสื่อสารกับท่านจำเป็นจะต้องมีความอดทน ค่อย ๆ พูด ค่อย ๆ คอย ค่อย ๆ อธิบาย ด้วยความใจเย็นไม่โมโห และควรพูดด้วยน้ำเสียงอ่อนโยน นอบน้อม เสมอ 4) สร้างบรรยากาศที่ดีในการพูดคุย คอยพูดคุยกับผู้สูงอายุ ในสถานที่ ๆ เงียบสงบ ไม่มีเสียงรบกวนเกินไป ซึ่งระหว่างการสนทนา ควรปิดโทรทัศน์ วิทยุ และสิ่งรบกวนอื่น ๆ ควรพูดคุยในที่ ๆ แสงสว่างเพียงพอ เพื่อให้ท่านสามารถอ่านปาก สีนัยระหว่างการสนทนาของผู้สนทนา จะช่วยให้ท่านเข้าใจเรื่องที่สนทนามากขึ้น และ 5) เปลี่ยนประโยคคำสั่ง เป็นประโยคบอกเล่า เทคนิคนี้สามารถใช้ได้กับการสื่อสารทุกช่วงวัย เพราะการใช้คำพูดในแบบสั่งสอนหรือบังคับ จะทำให้ผู้ฟังรู้สึกต่อต้าน โดยเฉพาะกับผู้สูงอายุหลาย ๆ ท่าน แล้วคำพูดแบบสั่งสอนอาจจะไปต่อยค่าทางความรู้สึกของผู้สูงอายุอีกด้วย ข้อความเดียวกันหากเปลี่ยนวิธีพูด อาจจะให้ผลลัพธ์ที่แตกต่างกัน เช่น “อย่าลืมกินยานะ” เป็น “เตรียมยาหลังอาหารไว้ให้แล้วนะ” เป็นต้น

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า การสื่อสารเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ เป็นกระบวนการที่เน้นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้สูงวัยด้วยความเข้าใจ และไม่ตัดสินว่าผู้สูงวัยเป็นภาระ โดยระลึกถึงสภาวะทางกายภาพของผู้สูงวัยเป็นหลัก การปฏิบัติตนระหว่างการสื่อสารที่ดี จึงไม่ควรมองว่าเป็นภาระหนักที่ต้องรับผิดชอบ เมื่อใจที่ให้ผู้สูงวัยสะท้อนความปรารถนาได้อย่างแท้จริง ผู้สูงวัยก็จะรู้สึกดี และยอมรับการสื่อสารจากคนต่างวัยได้ด้วยความยินดีในความเคารพที่ให้มา

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษา “การสื่อสารเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ” พบว่า การสื่อสารเพื่อให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นในด้านต่าง ๆ จำเป็นอย่างยิ่งจะต้องมีการสื่อสารทั้งอวัจนภาษา และ วัจนภาษา ผู้เขียนสามารถสรุปเป็นแผนภาพ ได้ดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่การสื่อสารเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ

สรุป

การสื่อสาร ถือว่าเป็นกระบวนการสำคัญในการดำรงชีพของมนุษย์ทุกคนที่มีองค์ประกอบที่สำคัญคือ จะต้องเป็นผู้ส่งสาร สาร ช่องทาง และผู้รับสาร โดยการสื่อสารจะทำให้รู้ข้อมูลข่าวสาร เกิดการเรียนรู้ สร้างสรรค์และรักษาสัมพันธ์ภาพระหว่างกัน เกิดความเพลิดเพลินใจ ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน และทำให้เกิดการพัฒนาในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะในกลุ่มผู้สูงอายุ ซึ่งถือว่าเป็นประชากรในสังคมไทยที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในขณะเดียวกันผู้สูงอายุเป็นบุคคลที่เริ่มมีความบกพร่องทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และสติปัญญา ดังนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องใช้การสื่อสารเพื่อเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในทุก ๆ ด้าน ทั้งด้านสุขภาพ การศึกษา ชีวิตการทำงาน รายได้ ที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม ชีวิตครอบครัวและชุมชน การคมนาคมและการสื่อสาร และการมีส่วนร่วม โดยการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ จะช่วยให้ผู้สูงอายุรู้สึกอบอุ่นใจ เข้าใจ และสามารถใช้ชีวิตได้อย่างมีความสุข ทั้งนี้หากญาติ ลูกหลาน หรือผู้ดูแล นำเทคนิคการสื่อสารกับผู้สูงอายุ ซึ่งประกอบด้วย การดึงความสนใจของผู้สูงอายุ พูดทีละคน พูดชัด ๆ พูดช้า ใช้ภาษากายร่วม พยายามเข้าใจ และจัดการกับสิ่งแวดล้อม มาใช้ให้เกิดประสิทธิภาพ ย่อมนำมาสู่การมีคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้สูงอายุ

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา แก้วเทพ. (2556). สื่อสารมวลชน : ทฤษฎีและแนวทางการศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร : ภาพพิมพ์.
- กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2567). ปัญหาของผู้สูงอายุมีอะไรบ้าง. เรียกใช้เมื่อ 14 ธันวาคม 2567. จาก <https://www.dop.go.th/th/know/15/461>.
- จารุวรรณ นิธิไพฑูรย์, สันตต์ ทองรินทร์, และวิทยาธร ท่อแก้ว. (2559). การพัฒนารายการโทรทัศน์เพื่อผู้สูงอายุ. วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์, 10(2), 21-39.
- ณรงศักดิ์ ทะละงัญ และคณะ. (2535). ยุทธศาสตร์การพัฒนาคูณภาพชีวิต. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร : พรสิวกการพิมพ์.
- ระวีวรรณ ทรัพย์อินทร์ และ ญาศิณี เคารพธรรม. (2560). สื่อกับผู้สูงอายุในประเทศไทย. วารสารนิเทศศาสตร์ธุรกิจบัณฑิต, 11(2), 368-383.
- สุนทรีย์ ชุ่มมงคล. (2563). การสื่อสารเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุด้วยสื่อใหม่ผ่านโซเชียลมีเดีย. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2565). สรุปผลที่สำคัญ การทำงานของผู้สูงอายุในประเทศไทย พ.ศ.2565. เรียกใช้เมื่อ 14 ธันวาคม 2567 จาก https://www.dop.go.th/download/knowledge/th1688714910-2409_0.pdf
- สุเทพ เพชรมาก. (2567). สังคมสูงวัย “วิกฤต” หรือ “โอกาส” ของประเทศไทย. เรียกใช้เมื่อ 14 ธันวาคม 2567 จาก <https://www.facebook.com/photo/?fbid=823298606506180&set=a.302213315281381>
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2567). บทสรุปสำหรับผู้บริหาร การสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย พ.ศ. 2567. เรียกใช้เมื่อ 14 ธันวาคม 2567 จาก https://www.nso.go.th/nsoweb/storage/survey_detail/2024/20241003145311_94190.pdf
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2567). สศช. จัดประชุมหารือวิเคราะห์ดัชนีความก้าวหน้าของคน (HAI). เรียกใช้เมื่อ 14 ธันวาคม 2567 จาก https://www.nesdc.go.th/ewt_news.php?nid=9212&filename=index
- อารมณ ฉนวนจิตร. (2556). นวัตกรรมนิตศการจัดการเรียนรู้. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- David K. Berlo. (1960). The Process of Communication. New York : Holt, Rinehart and Winston, Inc.
- Flanagan, J. C. (1987). Wa research approach to improving our quality of life. American Psychologist, XXXI, 138-139.

- Hagan, E. (2014). How to communicate effectively with older adults: A senior's core needs are to feel relevant and respected. Psychology Today. Retrieved on December 14, 2024 from <https://www.psychologytoday.com/us/blog/communication-success/201411/how-communicate-effectively-older-adults>
- How to communicate With older adults. (2022). WikiHow. Retrieved on December 14, 2024 from <https://www.wikihow.com/Communicate-With-Older-Adults>
- Patkar, M. (2014). Learn the Basics of Color Theory to Know What Looks Good.
- The WHOQOL GROUP. (1995). The World Health Organization Quality of Life Assessment (WHOQOL): position paper from the World Health Organization. Social Sciences Medicine, 41(10), 1403-1409.

การรังสรรค์เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) สู่ห้องเรียนปฏิวัติการเรียนรู้ของครู*

CREATING ARTIFICIAL INTELLIGENCE (AI) TECHNOLOGY FOR THE CLASSROOM TO REVOLUTIONIZE TEACHER TEACHING

สถิตย์ กุลสอน¹, มีศักดิ์ แสงศิลา², โสภา ชัยพัฒน์³ และ เบญจสิริ เจริญสวัสดิ์⁴

Sathit Koonsorn¹, Mesak Saengsilā², Sopha Chaiyapaz and Benchasiri Charoensawad⁴

¹⁻⁴คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยสันตพล

¹⁻⁴Faculty of education, Santapolt Callege, Thailand

Corresponding Author's E-mail: kulsorn@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอบทบาทและศักยภาพเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) ในการพัฒนา การจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา โดยเฉพาะในด้านการออกแบบการเรียนรู้ การวิเคราะห์ข้อมูลผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และการส่งเสริมการเรียนรู้รายบุคคล ปัญญาประดิษฐ์ (AI) สามารถสนับสนุนครูในการวางแผนจัดการเรียนรู้ ติดตามพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน และปรับเปลี่ยนกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคน พร้อมทั้งเสนอแนวทางในการส่งเสริมการพัฒนาเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) ควบคู่กับการเสริมสร้างสมรรถนะของครู เพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลอย่างยั่งยืน นอกจากนี้ มีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการเตรียมความพร้อมของครูไทยในยุคการศึกษาดิจิทัล สรุปได้ว่าเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) มิได้เข้ามาแทนที่ครู แต่กลับเป็นเครื่องมือสำคัญในการเสริมสร้างศักยภาพครูให้สามารถตอบสนองต่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยครูมีบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวกและให้คำแนะนำนักเรียน ในการสืบค้นคิดสร้างความรู้และสร้างสรรค์ผลงานด้วยตนเอง อีกทั้งครูต้องพัฒนาสมรรถนะของตนเองให้มีความรู้ ความสามารถทักษะในการนำเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ : การรังสรรค์เทคโนโลยี, การปฏิวัติการจัดการเรียนรู้, ปัญญาประดิษฐ์

ABSTRACT

This article aims to present the role and potential of artificial intelligence (AI) technology in developing learning management in educational institutions, especially in terms of learning design, academic achievement data analysis, and promoting individual learning. Artificial intelligence (AI) can support teachers in planning learning management, monitoring students' learning behavior, and adjusting

---

* Received 18 May 2025; Revised 5 June 2025; Accepted 21 June 2025

learning management strategies to suit the potential of each student. It also proposes guidelines for promoting the development of artificial intelligence (AI) technology along with enhancing teachers' competence to sustainably improve the quality of learning management in the digital age. In addition, there are policy recommendations for preparing Thai teachers in the digital education era. In conclusion, artificial intelligence (AI) technology does not replace teachers, but is an important tool in enhancing teachers' potential to respond to learning in the 21st century. Teachers play a role as facilitators and advisers to students, as they can research, create knowledge, and create their own work. In addition, teachers must develop their own competence to have knowledge, skills, and abilities to effectively use artificial intelligence technology in learning management.

Keywords: Technology Creation, Learning Management Revolution, Artificial Intelligence

บทนำ

แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 กำหนดนโยบายส่งเสริมและสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเครื่องมือในการพัฒนาการศึกษา ยกระดับคุณภาพทุนมนุษย์ของประเทศให้เหมาะสมกับวัยอย่างมีคุณภาพเต็มตามศักยภาพครู เพื่อการดำรงชีวิตและเตรียมกำลังคนด้านเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงโลกอนาคต รวมทั้งยกระดับคุณภาพการศึกษาสู่ความเป็นเลิศ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) การจัดการเรียนรู้ในยุคศตวรรษที่ 21 จึงมุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกระบบให้มีความพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงของสังคมฐานความรู้เทคโนโลยีดิจิทัลและนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศสนับสนุนผู้เรียนให้สามารถสืบค้นแสวงหาความรู้ไปบูรณาการให้เกิดทักษะชีวิตตามความสามารถและศักยภาพ ในยุคเทคโนโลยีดิจิทัลครูต้องเปลี่ยนบทบาทจากผู้กระจายความรู้แบบ Passive Learning เป็นผู้ประพันธ์การเรียนรู้ ให้คำแนะนำสนับสนุนอำนวยความสะดวกเป็นการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning โดยผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง จัดห้องเรียนให้เป็นพื้นที่สำหรับแลกเปลี่ยนประสบการณ์ที่ผู้เรียนสามารถนำความรู้แลกเปลี่ยนกับเพื่อนในห้องเรียน เน้นการจัดการเรียนรู้สู่การพัฒนาผู้เรียนให้เป็นแบบ Digital Native ที่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ได้ตลอดเวลา ไร้ขีดจำกัดทั้งในเรื่องเวลาและสถานที่ มีรูปแบบและเป้าหมายที่มุ่งให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้และฝึกปฏิบัติทักษะด้วยตนเอง อีกทั้งสื่อสังคมออนไลน์ยังเป็นช่องทางสื่อสารที่ช่วยส่งเสริมการสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างครูและผู้เรียนได้อีกช่องทางหนึ่ง (วรากร คำจับ, 2562)

ดังนั้น การนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการด้านการศึกษาจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งต่อการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 3 จึงควรมีการส่งเสริมครูปฏิวัติการสอนด้วยการนำปัญญาประดิษฐ์ (AI) มาสร้างสรรค์การเรียนรู้ “AI for Creative Classroom” ทั้งนี้เพราะปัญญาประดิษฐ์ (AI) เป็นเครื่องมือที่มีศักยภาพในการยกระดับการจัดการเรียนรู้ของครู โดยสามารถปรับรูปแบบการจัดการเรียนรู้ให้ตอบโจทย์การเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ครูสามารถลดภาระงานและให้เวลาในการพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้มากขึ้น ในขณะที่ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่อง มีความยืดหยุ่น และเสริมสร้างทักษะที่จำเป็นต่อการประสบความสำเร็จในโลกยุคเทคโนโลยีดิจิทัล ไม่เพียงแต่ช่วยในการปรับการเรียนรู้ให้ทันสมัย แต่ยังเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้การจัดการเรียนรู้มีคุณภาพและเข้าถึงได้สำหรับทุกคน ปัญญาประดิษฐ์ (AI) จึงเป็นทางเลือกให้ครูสร้างความหลากหลายและเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการเรียนรู้ ปรับเปลี่ยนห้องเรียนกลายเป็นพื้นที่สร้างสรรค์และส่งเสริมศักยภาพของผู้เรียน

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า การนำปัญญาประดิษฐ์ (AI) เข้าไปใช้ในห้องเรียนสามารถช่วยครูปฏิวัติวิธีการจัดการเรียนรู้ด้วยการสร้างสื่อ นวัตกรรมจากแพลตฟอร์มการเรียนรู้ที่หลากหลายและตรงตามความต้องการของผู้เรียน ทำให้ครูสามารถจัดการกับการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและผู้เรียนสามารถเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์อย่างเท่าเทียมและทั่วถึงตามความสามารถและความต้องการมากขึ้น อย่างไรก็ตาม แม้ว่าปัญญาประดิษฐ์ (AI) จะเข้ามามีบทบาทสำคัญในการปฏิวัติการจัดการเรียนรู้ของครูในห้องเรียน ในการวิเคราะห์ผู้เรียน การวางแผนการเรียนรู้ การออกแบบสื่อ รวมทั้งระบบการประเมินผลเพื่อเพิ่มศักยภาพการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่ถ้าหากผู้ใช้ไม่มีคุณธรรม จะส่งผลให้มีการเลือกปฏิบัติ ความไม่เท่าเทียม และมีการละเมิดสิทธิ สถานศึกษาจึงควรมีการกำหนดมาตรการส่งเสริมวัฒนธรรมเกี่ยวกับจริยธรรมการใช้ปัญญาประดิษฐ์ (AI) ในการสร้างระบบความปลอดภัยและเป็นธรรม บทความนี้ จึงนำเสนอแนวทางการนำปัญญาประดิษฐ์ (AI) ไปรังสรรค์การจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อการพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

ความหมายของปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence ; AI)

ปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence; AI) เป็นโปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่มีความสามารถเรียนรู้และการทำงานได้ใกล้เคียงมนุษย์ ในด้านการจัดการเรียนรู้ครูสามารถนำมาสนับสนุนและบูรณาการในกระบวนการจัดการเรียนรู้รวมถึงการพัฒนาผู้เรียน ทั้งในด้านการให้การสนับสนุนการเรียนรู้ที่เฉพาะเจาะจง ยืดหยุ่น และมีประสิทธิภาพ การประเมินผลที่แม่นยำ การสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่หลากหลาย รวมไปถึงการพัฒนาทักษะที่สำคัญ เช่น การคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหา ซึ่งทำให้การจัดการเรียนรู้มีความยืดหยุ่นและผู้เรียนเข้าถึงได้มากขึ้น ซึ่งสำนักงานราชบัณฑิตยสภา (2562) ได้ให้ความเห็นไว้ว่า ปัญญาประดิษฐ์ (AI) เป็น

สาขาหนึ่งของวิทยาการคอมพิวเตอร์ ซึ่งเน้นเรื่องที่จะทำให้คอมพิวเตอร์ ทำงานได้ใกล้เคียงมนุษย์มากขึ้น

สรุปได้ว่า ปัญญาประดิษฐ์ (AI) เป็นเทคโนโลยีที่ถูกพัฒนาให้สามารถคิด วิเคราะห์ และสามารถเรียนรู้ได้คล้ายมนุษย์ โดยมีเป้าหมายเพื่อให้สามารถทำงานแทนหรือช่วยมนุษย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งในด้านการเรียนรู้ การตัดสินใจ และการแก้ปัญหา.

ความสำคัญของปัญญาประดิษฐ์ (AI) ต่อการจัดการเรียนรู้

ปัญญาประดิษฐ์ (AI) เป็นเทคโนโลยีสมองกลที่มีความฉลาดเกินความสามารถของมนุษย์ ทั้งความสามารถในการคิด วิเคราะห์ วางแผน สร้างนวัตกรรม ตลอดจนสามารถตัดสินใจผ่านการประมวลผลจากฐานข้อมูลขนาดใหญ่ รวมถึงการออกแบบระบบการทำงานอัจฉริยะที่สามารถทดแทนการทำงานของครูที่ยากและซับซ้อน (สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2024) จึงสามารถสนับสนุนการทำงานของครูได้อย่างมีประสิทธิภาพ ครูสามารถนำเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) ไปช่วยอำนวยความสะดวกและส่งเสริมด้านการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

1. การสร้างแพลตฟอร์มการเรียนรู้ออนไลน์ ปัญญาประดิษฐ์ (AI) สามารถช่วยครูออกแบบการจัดการเรียนรู้ทั้งด้านการสร้างสื่อ นวัตกรรม การออกแบบผู้เรียน เนื้อหาการเรียนรู้ และการจัดการระบบการวัดประเมินผล
2. การให้คะแนนแบบอัตโนมัติ ปัญญาประดิษฐ์ (AI) สามารถช่วยครูในการตรวจแบบทดสอบ วิเคราะห์ข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว ประหยัดเวลาและมีความแม่นยำ
3. การเรียนรู้แบบปรับแต่ง ปัญญาประดิษฐ์ (AI) สามารถปรับแต่งเนื้อหาสาระการเรียนรู้ และกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ได้สอดคล้องกับระดับความสามารถของผู้เรียนแต่ละคน
4. การเป็นติวเตอร์และให้คำแนะนำ ปัญญาประดิษฐ์ (AI) สามารถทำหน้าที่ติวเตอร์และให้คำชี้แนะกับผู้เรียนได้โดยไม่จำกัดสถานที่และเวลา จึงช่วยให้ผู้เรียนที่มีปัญหามีแนวทางแก้ไขข้อสงสัยได้อย่างรวดเร็ว
5. การสร้างสื่อและนวัตกรรมการเรียนรู้ ปัญญาประดิษฐ์ (AI) สามารถออกแบบสื่อการเรียนรู้แทนครูได้หลายรูปแบบ เช่น การออกแบบทดสอบ การสร้างเกม วิดีโอ และนวัตกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับเนื้อหา

สรุปได้ว่า ปัญญาประดิษฐ์ (AI) มีบทบาทสำคัญในกระบวนการจัดการเรียนรู้ ช่วยให้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีความยืดหยุ่น สามารถสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่หลากหลาย และช่วยพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหา ส่งผลให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงความรู้ได้อย่างทั่วถึง สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนแต่ละคนอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ปัญญาประดิษฐ์ (AI) กับการปฏิวัติห้องเรียน

ครูที่ดีต้องเป็นผู้ที่เพียบพร้อมทั้ง “ศาสตร์” และ “ศิลป์” และสามารถพัฒนาตนเองทันต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงโลกยุคเทคโนโลยีดิจิทัล ให้มีสมรรถนะด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ตามที่ระบุไว้ในระเบียบข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ. 2556 (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2556) การจัดการเรียนรู้ยุคเทคโนโลยีดิจิทัล ครูควรเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Learner-Centered Approach) มากยิ่งขึ้น โดยปรับเปลี่ยนบทบาทจาก “ผู้ถ่ายทอด” สู่การยกระดับเป็น “ผู้ออกแบบการเรียนรู้” ที่เหมาะสมกับคุณลักษณะผู้เรียนแต่ละคน โดยส่งเสริมผู้เรียนค้นพบประสบการณ์การเรียนรู้ที่ทันสมัย และสามารถสร้างองค์ความรู้ใหม่ตามความต้องการของตนเอง แนวคิดการปฏิวัติห้องเรียน ครูควรปรับการจัดการเรียนรู้ผสมผสานทำให้ช่องว่างทางการสื่อสารในชั้นเรียน ทำให้รูปแบบปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียน และครูมีความหลากหลายมากขึ้น (Bonk & Graham, 2006) จึงต้องพัฒนา “ทักษะด้านการออกแบบการเรียนรู้” และ “ทักษะการใช้เทคโนโลยี” ควบคู่กับการรังสรรค์การเรียนรู้ในห้องเรียนโดยการนำปัญญาประดิษฐ์ (AI) มาช่วยส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ประสบความสำเร็จในอนาคต ดังนี้

1. ครูปรับบทบาทผู้ถ่ายทอดความรู้ (Knowledge Giver) เป็นผู้ออกแบบการเรียนรู้ (Learning Designer) ในการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการนำระบบเทคโนโลยีเครือข่ายสังคมออนไลน์ทางการศึกษามาประยุกต์ใช้ในทุกขั้นตอน ทั้งการติดต่อสื่อสาร การให้คำชี้แนะ กระตุ้น สร้างขวัญกำลังใจ และการเสนอแนะแหล่งการเรียนรู้นั้น ครูจะต้องเปลี่ยนบทบาทเดิมครูเป็นศูนย์กลางของชั้นเรียน เป็นผู้ทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้จากหนังสือหรือประสบการณ์ให้กับผู้เรียน การจัดการเรียนรู้จะอยู่ในรูปแบบการบรรยาย (lecture-based) ผู้เรียนมีบทบาทเป็นผู้รับฟังและจดจำแบบ Passive แต่ในยุคปัญญาประดิษฐ์ (AI) ครูเปลี่ยนบทบาทเป็นผู้ออกแบบประสบการณ์การเรียนรู้หรือผู้อำนวยความสะดวกในการสร้างสภาพแวดล้อม วิธีการและกิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับความต้องการและศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคน โดยคำนึงถึงความแตกต่างของผู้เรียน (Differentiated Instruction) อีกทั้งยังทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงและให้คำชี้แนะ (Mentoring and Coaching) เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างครูและผู้เรียน และสามารถคิดวิเคราะห์ได้ด้วยตนเองแบบ Active Learner โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาความสามารถและปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ (Carol, 2012) การนำปัญญาประดิษฐ์ (AI) มาบูรณาการจัดการเรียนรู้ของครู มีขั้นตอนดังนี้

1.1 การเตรียมความพร้อม เป็นขั้นตอนในการตกลงเงื่อนไขการเรียนรู้และการปฏิบัติตนเพื่อเตรียมความพร้อม สื่อ นวัตกรรม สถานที่ และสร้างความเข้าใจระหว่างครูและผู้เรียนเกี่ยวกับกระบวนการจัดการเรียนรู้ด้วยการผสมผสานปัญญาประดิษฐ์ (AI)

1.2 การวางแผนการจัดการเรียนรู้ เป็นขั้นตอนในการออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้กำหนดขอบข่ายเนื้อหาสาระ สื่อ นวัตกรรม ช่วงระยะเวลาในกระบวนการจัดการเรียนรู้ทั้งในชั้นเรียนและเครือข่ายสังคมออนไลน์ด้วยปัญญาประดิษฐ์ (AI)

1.3 การจัดการเรียนรู้ตามแผนจัดการเรียนรู้ เป็นวิธีการของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ผสมผสานเครือข่ายสังคมออนไลน์ด้วยการนำเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) มาใช้ในการออกแบบและจัดการการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ที่เหมาะสมกับตนเองมากที่สุด

1.4 การประเมินผล เป็นขั้นตอนในกระบวนการประเมินผลการจัดการเรียนรู้ผสมผสานเครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ผู้เรียน การให้ข้อมูลย้อนกลับ และการสรุปผลที่เกิดขึ้น

2. การปรับเปลี่ยนรูปแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ ในสังคมโลกยุคปัญญาประดิษฐ์ (AI) ผู้เรียนสามารถเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ด้วยตนเองหลากหลายผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ โดยไม่จำกัดเวลาและสถานที่ ครูจึงเป็นผู้ออกแบบการเรียนรู้ที่ส่งเสริมผู้เรียนเกิดทักษะการคิด วิเคราะห์ ความร่วมมือ การสื่อสารและสร้างสรรค์องค์ความรู้ โดยใช้เทคโนโลยีสร้างห้องเรียนแบบผสมผสาน (Blended Learning) ดังนี้ (Carman, 2005)

2.1 การเรียนรู้จากสถานการณ์จริง (Project-based Learning) หรือห้องเรียนเสมือนจริง เป็นลักษณะของการเรียนรู้ที่เรียกว่า “การเรียนรู้แบบประสานเวลา (Synchronous)” จากสถานการณ์จำลองที่สร้างขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้

2.2 การเรียนเนื้อหาแบบออนไลน์ (Online Content) เป็นลักษณะการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองตามสภาพความพร้อมหรือศักยภาพตามอัตราการเรียนรู้ของแต่ละคน (Self-paced Learning) โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้ได้หลากหลาย

2.3 การมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ (Collaboration) ปัญญาประดิษฐ์ (AI) เป็นเครื่องมือที่ช่วยขยายขีดความสามารถในการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมของผู้เรียนและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

2.4 การวัดและประเมินผล (Assessment) เป็นการนำเทคโนโลยีเพื่อช่วยให้ครูสามารถประเมินผลผู้เรียนได้ แม่นยำ รวดเร็ว และเป็นรายบุคคล โดยมีการประยุกต์ใช้ในการประเมินผลความก้าวหน้าทางการเรียนรู้ของผู้เรียนทุกระยะนับตั้งแต่การประเมินผลก่อนเรียน ระหว่างเรียนและหลังเรียน เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงพัฒนาการเรียนรู้ให้ดีขึ้นต่อไป

2.5 วัสดุอ้างอิง (Reference Materials) การเรียนรู้แบบผสมผสานนั้นต้องมีการเรียนรู้และสร้างประสบการณ์จากการศึกษาค้นคว้าและอ้างอิงจากหลายแหล่งข้อมูลเพื่อเพิ่มคุณภาพทางการเรียนสูงขึ้น

สรุปได้ว่า ปัญญาประดิษฐ์ (AI) เป็นเทคโนโลยีดิจิทัลที่ทรงพลังในการยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนรู้ หากครูนำมาใช้อย่างถูกวิธีในทุกขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้ จะช่วยให้

ห้องเรียนกลายเป็นพื้นที่การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ยืดหยุ่น และตอบโจทย์ความต้องการของนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ได้ดียิ่งขึ้น

บทบาทปัญญาประดิษฐ์ (AI) กับการจัดการเรียนรู้ของครู

การนำปัญญาประดิษฐ์ (AI) มาออกแบบและสนับสนุนกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ครูและนักเรียนมีปฏิสัมพันธ์และลงมือทำจริง เป็นการสร้างสรรค์ห้องเรียนด้วยการปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ Active Learning ที่เป็นทางเลือกสำคัญในการปรับปรุงประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับศักยภาพผู้เรียนแต่ละระดับได้อย่างเหมาะสมโดยครูเปลี่ยนบทบาทจากผู้สอนเป็นผู้ออกแบบ (Designer) และเป็นผู้แนะนำ (Coaching) ด้วยการสร้างบทสนทนา การตั้งคำถาม การสะท้อนการคิด และนำข้อมูลจากปัญญาประดิษฐ์ ((AI) ปรับกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความสามารถของผู้เรียน ซึ่งต่างจากการเรียนรู้แบบบรรยายเพียงอย่างเดียว โดยมีแนวทางการนำปัญญาประดิษฐ์มาใช้ดังนี้

1. ปัญญาประดิษฐ์ (AI) ช่วยจัดทำแผนจัดการเรียนรู้

ปัญญาประดิษฐ์ (AI) สามารถออกแบบบทเรียนหรือสร้างแผนจัดการเรียนรู้แบบยืดหยุ่น โดยวิเคราะห์ผู้เรียน แล้วปรับแต่งหลักสูตร สร้างสรรค์เทคโนโลยีนวัตกรรมและแนะนำวิธีจัดกิจกรรมกลุ่มหรือกิจกรรมแบบ PBL (Problem-Based Learning) สอดคล้องกับความต้องการและความสามารถของผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

2. ปัญญาประดิษฐ์ (AI) ช่วยครูจัดการเรียนรู้

ครูสามารถนำปัญญาประดิษฐ์ (AI) รับผิดชอบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานยืดหยุ่น (Hyflex Learning) ซึ่งเป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ผสมผสานการจัดการเรียนรู้ (Blended Learning) แบบเผชิญหน้าในห้องเรียนกับการเรียนออนไลน์ (อุทิศ บำรุงชีพ, 2557) ผู้เรียนสามารถศึกษาเนื้อหาบทเรียนออนไลน์ แล้วเข้าร่วมกิจกรรมในชั้นเรียน เช่น การเรียนออนไลน์แบบย้อนกลับ

3. ปัญญาประดิษฐ์ (AI) ช่วยครูประเมินผู้เรียน

การนำปัญญาประดิษฐ์ (AI) มาช่วยวิเคราะห์ข้อมูลการเรียนรู้และช่วยประเมินผลงานผู้เรียนแล้วให้ข้อเสนอแนะเชิงคุณภาพแบบ Peer Review มีความถูกต้องแม่นยำ มีความน่าเชื่อถือ ไม่ลำเอียง มีความรวดเร็ว ช่วยลดภาระครูในด้านการตรวจสอบ ติดตาม และให้ข้อเสนอแนะ ทำให้การประเมินเป็นรายบุคคลและสอดคล้องกับหลักการของการเรียนรู้แบบ Active Learning

4. ปัญญาประดิษฐ์ (AI) ช่วยครูสร้างสื่อและนวัตกรรม

การนำปัญญาประดิษฐ์ (AI) มาช่วยครูในการออกแบบพัฒนาและปรับแต่งสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น การจำลองสถานการณ์ คลิปวิดีโอ และสื่อที่มีความซับซ้อน ซึ่งจะช่วยให้การจัดการเรียนรู้มีความทันสมัยเหมาะสมกับความพร้อมและศักยภาพผู้เรียนแต่ละคน

5. ปัญญาประดิษฐ์ (AI) ช่วยครูสอนซ่อมเสริม

ปัญญาประดิษฐ์ (AI) มีบทบาทสำคัญในการช่วยครูสอนซ่อมเสริมแบบเฉพาะบุคคลอย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลผู้เรียน จัดการสื่อการเรียนรู้ ติดตามผล และช่วยสนับสนุนการเรียนรู้นอกเวลาเรียน และตอบสนองต่อความแตกต่างระหว่างผู้เรียนแต่ละคน ครูจึงสามารถใช้เวลาไปกับการดูแลนักเรียนอย่างลึกซึ้งและมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

สรุปได้ว่า ปัญญาประดิษฐ์ (AI) เป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยเสริมศักยภาพครูในการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ช่วยให้การเรียนรู้มีความหลากหลาย ทันสมัย และตอบโจทย์ผู้เรียนในยุคดิจิทัล อย่างไรก็ตามครูควรใช้ร่วมกับกระบวนการเรียนรู้ไม่ควรพึ่งพาปัญญาประดิษฐ์เพียงอย่างเดียว และควรมีการกำกับดูแลการนำมาใช้อย่างมีจริยธรรม และคำนึงถึงความปลอดภัยของข้อมูลผู้เรียน

บทบาทปัญญาประดิษฐ์ (AI) กับการเรียนรู้ผู้เรียน

บทบาทของปัญญาประดิษฐ์ (AI) กับการเรียนรู้ของผู้เรียน มีความสำคัญและหลากหลายในการสนับสนุน พัฒนา และเสริมสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพสอดคล้องบริบทของการศึกษายุคดิจิทัลและการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ดังนี้

1. เตรียมความพร้อม โดยใช้ซอฟต์แวร์ที่ออกแบบเพื่อช่วยผู้เรียนรู้ ได้เรียนรู้ด้วยตนเอง ผ่านการฝึกฝนแบบมีโครงสร้าง โดยใช้ปัญญาประดิษฐ์ (AI) การเรียนรู้จะปรับเนื้อหาและโจทย์ให้เหมาะสมกับระดับความสามารถของผู้เรียนแต่ละคนโดยอัตโนมัติ ช่วยปรับเปลี่ยนพฤติกรรมผู้เรียนให้มีความสุขสนุกสนานจากการเรียนรู้เสมือนจริงจากการเล่นเกม เช่น ซอฟต์แวร์ MATHia หรือ Duolingo เป็นต้น
2. ทำหน้าที่ติวเตอร์ ปัญญาประดิษฐ์ (AI) จะทำหน้าที่เหมือนติวเตอร์คอยให้คำแนะนำ ในกรณีที่ผู้เรียนต้องการคำอธิบายหรือไม่เข้าใจโจทย์ และช่วยเตรียมตัวผู้เรียนให้มีความพร้อม สำหรับการวัดประเมินผลการเรียนด้วยระบบเทคโนโลยีในการประมวลผล เช่น ซอฟต์แวร์ ExamSoft, R. Test หรือ Quizgecko เป็นต้น
3. ช่วยการสอนเสริม ปัญญาประดิษฐ์ (AI) เป็นแพลตฟอร์มที่ใช้เทคโนโลยีเพื่อสร้างประสบการณ์ การเรียนรู้ที่ปรับตามความสามารถของผู้เรียนแต่ละคน โดยเน้นการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและสนับสนุนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง เช่น ซอฟต์แวร์ Squirrel เป็นต้น
4. ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการเรียน ปัญญาประดิษฐ์ (AI) เป็นแพลตฟอร์ม (Platform) ออนไลน์ที่ช่วยสามารถให้คำแนะนำเนื้อหา การให้ข้อเสนอแนะและประเมินผลที่มีประสิทธิภาพแก่ผู้เรียน เช่น ซอฟต์แวร์ Turnitin Feedback Studio เป็นต้น
5. สร้างความเสมอภาค ปัญญาประดิษฐ์ (AI) ช่วยลดช่องว่างระหว่างความสามารถ การเรียนรู้และภูมิหลังของผู้เรียน สร้างโอกาสเท่าเทียมทั้งผู้เรียนปกติและผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ เนื่องจากเป็นซอฟต์แวร์ผู้ช่วยอัจฉริยะสำหรับคอมพิวเตอร์ Windows ที่ผสมผสานเทคโนโลยีการรู้จำเสียง การแปลงเสียงเป็นข้อความ (Speech-to-text) และการ

สั่งงานด้วยเสียงผ่านภาษาธรรมชาติ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานและความสะดวกสบายในการใช้งานคอมพิวเตอร์ เช่น ซอฟต์แวร์ Braina เป็นต้น

สรุปได้ว่า ปัญญาประดิษฐ์ (AI) จะช่วยวิเคราะห์พฤติกรรมการเรียนของผู้เรียนแต่ละคน เพื่อปรับเนื้อหา ยืดหยุ่นวิธีการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับความสามารถและคุณลักษณะของแต่ละคน ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจสาระการเรียนรู้ได้ดีขึ้น และเรียนรู้ตามศักยภาพของตนเอง หากครูนำมาใช้อย่างเหมาะสม จะช่วยส่งเสริมพัฒนาการทั้งด้านความรู้ ทักษะ และการคิดอย่างสร้างสรรค์ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างเต็มศักยภาพ

รูปแบบการบูรณาการปัญญาประดิษฐ์ (AI) สู่ห้องเรียนแบบ Active Learning

การประยุกต์ปัญญาประดิษฐ์ (AI) สู่ห้องเรียนแบบ Active Learning เป็นการนำเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ มาส่งเสริมผู้เรียนให้มีบทบาทในการเรียนรู้ผ่านการมีส่วนร่วมลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องแผนการผลิตและพัฒนากำลังคนของกระทรวงศึกษาธิการในการจัดการศึกษาจะต้องพัฒนา กำลังคนให้มีขีดความสามารถและศักยภาพในการแข่งขันบนเวทีโลก โดยให้มีการเตรียมความพร้อมประชากรวัยเรียนให้มีทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ดังนี้ 1) ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม 2) ทักษะด้านสารสนเทศสื่อและเทคโนโลยี 3) ทักษะชีวิตและอาชีพ เพื่อความสำเร็จในการทำงานและการดำเนินชีวิต (กระทรวงศึกษาธิการ, 2558) ครูจึงต้องมีความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) ในการนำมาช่วยออกแบบการเรียนรู้และมีแนวทางการนำมาใช้อย่างมีจริยธรรม และเคารพความเป็นส่วนตัวของผู้เรียน โดยมีรูปแบบดังนี้

1. การเรียนรู้แบบผสมผสานยืดหยุ่น (Hyflex Learning) เป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ผสมผสานการจัดการเรียนรู้ (Blended Learning) แบบเผชิญหน้าในห้องเรียนกับการเรียนออนไลน์ (อุทิศ บำรุงชีพ, 2557) ผู้เรียนสามารถศึกษาเนื้อหาบทเรียนออนไลน์แล้วเข้าร่วมกิจกรรมในชั้นเรียน เช่น การเรียนออนไลน์แบบย้อนกลับ

2. การเรียนรู้แบบร่วมมือ (Collaborative Learning) เป็นการเรียนรู้ที่ให้นักเรียนทำงานเป็นทีม โดยใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสนับสนุน (Computer-supported Collaborative Learning) วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน และรูปแบบการเรียนรู้ของนักเรียนแต่ละคน สามารถแนะนำเนื้อหา บทเรียน หรือแบบฝึกหัดที่เหมาะสมกับระดับของผู้เรียนได้ตามความต้องการ ซึ่งจะช่วยให้ครูสามารถให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการอภิปรายของนักเรียนและสนับสนุนการแนะนำ กิจกรรมและการเรียนรู้ของนักเรียน

3. ครูเสมือนจริง (Virtual Teacher) เป็นปัญญาประดิษฐ์ (AI) ที่ถูกออกแบบให้ทำหน้าที่เสมือนครูในการจัดการเรียนรู้ บรรยายเนื้อหา สร้างแบบประเมินและตอบคำถาม รวมทั้งการให้คำแนะนำกับผู้เรียน ผ่านวิธีการที่หลากหลายและช่วยสร้างสภาพแวดล้อมสำหรับ

วิชาชีพครูให้ดีขึ้น โดยสามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ ทุกเวลา ผ่านอุปกรณ์ทั้งแท็บเล็ต สมาร์ทโฟน หรือ คอมพิวเตอร์

4. การเรียนรู้ด้วยคอมพิวเตอร์ช่วย (Computer Assisted Learning) เป็นการนำคอมพิวเตอร์หรืออุปกรณ์ดิจิทัลเข้ามาช่วยในการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาได้ง่ายขึ้น และเรียนรู้ด้วยตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ช่วยให้นักเรียนโดยผ่านแนวทางของเนื้อหาบทเรียนที่แตกต่างหลากหลายนั้น ปัญญาประดิษฐ์ (AI) จะสามารถปรับการเรียนรู้ของแต่ละบุคคลและทำให้นักเรียนมีโอกาสดีขึ้นจากการสนับสนุนของครูและโรงเรียน

5. ระบบการสอนอัจฉริยะ (Intelligent Tutoring System) ปัญญาประดิษฐ์ (AI) จะเลียนแบบพฤติกรรมในการจัดการเรียนรู้ของครูในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้และวิเคราะห์เนื้อหาสาระการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับระดับความสามารถของผู้เรียนทั้งการเรียนรู้ส่วนบุคคล การให้คำแนะนำบทเรียนที่เหมาะสม และการประเมินการเรียนรู้

สรุปได้ว่า การบูรณาการปัญญาประดิษฐ์ (AI) สู่ห้องเรียนแบบ Active Learning ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมและเข้าใจเนื้อหามากขึ้นจากการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์จากสถานการณ์จำลองที่ปัญญาประดิษฐ์ (AI) สร้างขึ้น เช่น ห้องทดลองเสมือนจริง การฝึกพูดภาษาหรือจำลองเหตุการณ์ที่มีความหลากหลาย มีความยืดหยุ่น สอดคล้องกับศักยภาพของผู้เรียนและส่งเสริมทักษะสำคัญในศตวรรษที่ 21 เช่น การคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา การทำงานเป็นทีม และการเรียนรู้ตลอดชีวิต ทั้งยังช่วยครูรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ผล และสรุปความก้าวหน้าในการเรียนของผู้เรียนเป็นรายบุคคลหรือรายกลุ่ม

แนวทางและข้อเสนอเชิงนโยบาย

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (2561) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาตามกรอบของสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนว่า ข้าราชการและบุคลากรภาครัฐทุกคนจะต้องมีทักษะด้านดิจิทัลสำหรับการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย 9 ด้านคือ 1) การใช้งานคอมพิวเตอร์ 2) การใช้งานอินเทอร์เน็ต 3) การใช้งานเพื่อความปลอดภัย ทักษะขั้นต้นสำหรับการทำงาน 4) การใช้โปรแกรมประมวลผลคำ 5) การใช้โปรแกรมตารางคำนวณ 6) การใช้โปรแกรมนำเสนอ ทักษะประยุกต์สำหรับการทำงาน 7) การทำงานร่วมกันแบบออนไลน์ 8) การใช้โปรแกรมสร้างสื่อดิจิทัล และ 9) การใช้ดิจิทัลเพื่อความมั่นคงปลอดภัย ดังนั้น เพื่อให้การจัดการเรียนรู้ของครูทันต่อการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีและจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงมีข้อเสนอเชิงนโยบายและแนวทางดำเนินการดังนี้

ข้อเสนอเชิงนโยบาย

1. การพัฒนาครูให้เข้าใจและใช้ปัญญาประดิษฐ์ (AI) โดยมุ่งเน้นทั้งความรู้ ความเข้าใจ และการปฏิบัติ เพื่อให้สามารถนำปัญญาประดิษฐ์ไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมี

ประสิทธิภาพ ปลอดภัย เหมาะสมกับคุณลักษณะของผู้เรียน และครอบคลุมทั้งการทำความเข้าใจ แนวคิดเบื้องต้น จริยธรรม และการนำไปใช้จริง พร้อมสร้างระบบสนับสนุนให้ครูเติบโตไปด้วยกันกับเทคโนโลยีดิจิทัล สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (2561) ที่ให้ความเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ตามกรอบของสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนว่า ข้าราชการและบุคลากรภาครัฐทุกคนจะต้องมีทักษะด้านดิจิทัลสำหรับการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ครอบคลุมความสามารถ 4 มิติ คือ การใช้ (Use) ความเข้าใจ (Understand) การสร้าง (Create) และการเข้าถึง (Access) เทคโนโลยีดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในสถานศึกษา เป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI)

สามารถนำมาใช้งานในกระบวนการเรียนรู้ของได้อย่างมีประสิทธิภาพและทั่วถึง โดยต้องครอบคลุมทั้งด้านเทคโนโลยี อุปกรณ์ บุคลากร ข้อมูล สภาพแวดล้อม และนโยบาย เพื่อให้ครูและนักเรียนสามารถใช้ปัญญาประดิษฐ์ (AI) ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ปลอดภัย และยั่งยืน โดยสถานศึกษาต้องพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในองค์กร ดังนี้

2.1 โครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยี ประกอบด้วย

- 1) อินเทอร์เน็ตความเร็วสูงมีคุณภาพ เพื่อรองรับการใช้งานปัญญาประดิษฐ์ (AI) ที่ต้องเชื่อมต่อ
เครือข่ายส่งคมออนไลน์ตลอดเวลา
- 2) อุปกรณ์ดิจิทัลที่เพียงพอ เช่น คอมพิวเตอร์ แท็บเล็ต หรือสมาร์ตบอร์ด
สำหรับครูและนักเรียน
ให้สามารถเข้าถึงถึงระบบเทคโนโลยีดิจิทัลทั่วถึงและเท่าเทียม
- 3) ระบบเครือข่ายภายในสถานศึกษา ทั้ง LAN และ Wi-Fi ต้องครอบคลุมทุกอาคารเรียน ห้องเรียน
ห้องสมุด และห้องปฏิบัติการ
- 4) ซอฟต์แวร์และแพลตฟอร์มสนับสนุนการใช้ปัญญาประดิษฐ์ (AI) เช่น ระบบ LMS ที่สามารถ
เชื่อมต่อกับแอปพลิเคชันเพื่อวิเคราะห์ผลการเรียน

2.2 โครงสร้างพื้นฐานด้านการจัดการและข้อมูล

- 1) ระบบฐานข้อมูลผู้เรียนแบบดิจิทัล สำหรับเก็บข้อมูลการเรียนรู้ เพื่อให้
ปัญญาประดิษฐ์ (AI)
วิเคราะห์และแนะนำได้แม่นยำ

2) ระบบรักษาความปลอดภัยข้อมูล (Cybersecurity) ของผู้เรียนและครูไม่ให้ถูกละเมิด

3) ระบบสนับสนุนการเรียนรู้แบบ AI-Based เช่น ระบบสอนเสริมอัตโนมัติ แพลตฟอร์มแนะนำบทเรียนแบบ Personalized Learning

2.3 โครงสร้างพื้นฐานด้านบุคลากรและการเรียนรู้

1) พัฒนาครูให้มีความรู้ และทักษะดิจิทัล เพื่อให้ครูสามารถนำปัญญาประดิษฐ์ (AI) มาใช้อย่างมั่นใจและมีวิจารณญาณ

2) มีผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีในสถานศึกษา เพื่อให้คำปรึกษา แก้ปัญหาและฝึกอบรมให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างต่อเนื่อง

3) ส่งเสริมวัฒนธรรมการเรียนรู้เทคโนโลยีในสถานศึกษา เช่น ตั้งชมรมปัญญาประดิษฐ์ (AI), จัดประกวดโครงงานเกี่ยวกับปัญญาประดิษฐ์ (AI) ของนักเรียน

2.4 โครงสร้างพื้นฐานด้านกายภาพ

1) ห้องเรียนอัจฉริยะ (Smart Classroom) ที่มีอุปกรณ์รองรับการเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended Learning) เช่น กระดานอัจฉริยะ และกล้องแบบ AI

2) ศูนย์เรียนรู้หรือห้อง Maker Space สำหรับผู้เรียนทดลอง สร้างนวัตกรรม และทำโครงงานร่วมกับปัญญาประดิษฐ์ (AI)

3) การออกแบบห้องเรียนที่ยืดหยุ่น รองรับการเรียนรู้แบบกลุ่ม แบบโครงการ และผู้เรียนนำเทคโนโลยีมาใช้ได้สะดวก

2.5 ด้านนโยบายและการสนับสนุนจากผู้บริหาร

1) มีแผนยุทธศาสตร์สถานศึกษาด้านเทคโนโลยี และดิจิทัล กำหนดเป้าหมายปัญญาประดิษฐ์ (AI) มาใช้พัฒนาการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ

2) ส่งเสริมความร่วมมือกับภาคเอกชนหรือสถาบันการศึกษา เพื่อร่วมพัฒนาแอปพลิเคชัน หรือฝึกอบรมครูร่วมกับองค์กรภายนอก

3. แนวทางส่งเสริมวัฒนธรรมการจัดการเรียนรู้อย่างยั่งยืนและปลอดภัย เนื่องจากครูเป็นบุคคลสำคัญในการสร้างและพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้เกิดทักษะที่จำเป็นสำหรับศตวรรษที่ 21 จึงต้องพัฒนาทักษะด้านการคิด ทักษะด้านภาษาเพื่อการสื่อสารในระดับสากล รวมทั้งความสามารถในการใช้และเรียนรู้ผ่านเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และสื่อสารโทรคมนาคม หรือเทคโนโลยีดิจิทัล (ถนอมพร เลาจรัสแสง, 2561) โดยมีเป้าหมายเพื่อให้การใช้นวัตกรรมเกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน จึงควรมีการส่งเสริมวัฒนธรรมการจัดการเรียนรู้อย่างยั่งยืนและปลอดภัยในยุคปัญญาประดิษฐ์ (AI) ให้กับครู ดังนี้

3.1 พัฒนาครูให้มีทักษะและวิจรรณญาณดิจิทัล

- 1) อบรมครูให้เข้าใจและเลือกใช้ปัญญาประดิษฐ์ (AI) อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ
- 2) เสริมสร้างทักษะในการพิจารณาคัดเลือกข้อมูลที่เป็นประโยชน์จากปัญญาประดิษฐ์ (AI)
- 3) ฝึกครูเป็นผู้ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยปัญญาประดิษฐ์ (AI) อย่างมีเป้าหมาย

3.2 ส่งเสริมครูใช้นวัตกรรมแบบเปิดกว้างและยืดหยุ่น

- 1) กำหนดพื้นที่หรือโครงการทดลองนวัตกรรมในชั้นเรียน เช่น “AI Classroom Sandbox”
- 2) ออกแบบการเรียนรู้แบบโครงงาน (Project-based Learning) ที่ผสาน AI กับปัญหาจริงในชีวิต
- 3) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเลือกสื่อ หรือเสนอนวัตกรรมที่เกี่ยวกับการเรียน

3.3 ออกแบบนโยบายความปลอดภัยด้านปัญญาประดิษฐ์ (AI)

- 1) วางแนวทางการใช้ AI ในโรงเรียนอย่างรอบคอบ เช่น ห้ามใช้ AI ลอกการบ้าน หรือเก็บข้อมูลส่วนบุคคลเกินจำเป็น
- 2) มีนโยบายคุ้มครองข้อมูลผู้เรียน (Data Privacy) และแนวทางตรวจสอบความโปร่งใสของระบบ AI
- 3) ส่งเสริมการเรียนรู้เรื่อง “จริยธรรม AI” กับทั้งครูและผู้เรียน

3.4 ใช้ AI เพื่อยกระดับความเท่าเทียม ไม่สร้างความเหลื่อมล้ำ

- 1) เลือกใช้เครื่องมือ AI ที่ใช้งานได้โดยไม่มีค่าใช้จ่ายหรือมีต้นทุนต่ำเพื่อให้เข้าถึงอย่างเท่าเทียม
- 2) ปรับนโยบายการจัดสรรอุปกรณ์หรืออินเทอร์เน็ตให้โรงเรียนชนบทหรือโรงเรียนขนาดเล็ก
- 3) สร้างเนื้อหาหลายภาษา/หลายระดับความสามารถ รองรับผู้เรียนที่หลากหลาย

3.5 สร้างระบบติดตามและประเมินผลนวัตกรรมอย่างต่อเนื่อง

- 1) ประเมินผลการใช้นวัตกรรมทั้งด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และผลทางสังคม/จริยธรรม
- 2) ปรับปรุงแนวทางตามข้อเสนอแนะจากครู ผู้เรียน และผู้ปกครอง
- 3) สร้างกลไกให้ครูมีเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เช่น PLC (Professional Learning Community)

3.6 ส่งเสริมนวัตกรรมที่ยืดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

- 1) ใช้ AI เพื่อวิเคราะห์จุดแข็ง-จุดอ่อนของนักเรียนเป็นรายบุคคล และปรับการเรียนให้เหมาะสม
- 2) สนับสนุนให้นักเรียนตั้งคำถาม ค้นคว้า และใช้ AI เป็นเครื่องมือเสริมความคิด ไม่ใช่เป็นแหล่งคำตอบสำเร็จรูป
- 3) สร้างนวัตกรรมที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ ความคิดสร้างสรรค์ และการมีส่วนร่วมของผู้เรียนสรุปได้ว่า แนวทางการนำเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) มาใช้ในการจัดการเรียนรู้สำหรับครูมีหลายประการ เช่น การวิเคราะห์พฤติกรรมผู้เรียนเป็นรายบุคคล การวางแผนจัดการเรียนรู้ และการสร้างบทเรียนและข้อสอบอัตโนมัติ สถานศึกษาควรให้การสนับสนุนระบบดิจิทัลและโครงสร้างพื้นฐานอินเทอร์เน็ตและจัดตั้งแพลตฟอร์มการเรียนรู้ด้วยปัญญาประดิษฐ์ (AI) พัฒนาทักษะดิจิทัลและปัญญาประดิษฐ์ (AI) ให้กับครูอย่างเป็นระบบอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ตอบสนองความต้องการเฉพาะบุคคล (Personalized Learning) ของผู้เรียน อีกทั้ง กำหนดมาตรการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของครูและนักเรียนในการใช้ปัญญาประดิษฐ์ (AI) อย่างมีจริยธรรม ป้องกันการเลือกปฏิบัติ มีความเท่าเทียมและเสมอภาค

ปัญหาและอุปสรรคการใช้ปัญญาประดิษฐ์กับการจัดการเรียนรู้ของครู

การนำปัญญาประดิษฐ์ (AI) มาใช้ในกระบวนการจัดการเรียนรู้ ถึงแม้จะช่วยเสริมสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่หลากหลาย เพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของครู แต่ก็ยังมีปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลให้ครูไม่สามารถนำเทคโนโลยีนี้มาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพหลายประการ ได้แก่

1. ขาดความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในการใช้ปัญญาประดิษฐ์ (AI)
2. สถานศึกษาขาดแคลนทรัพยากรและเทคโนโลยีที่ทันสมัย เช่น คอมพิวเตอร์ แท็บเล็ต และอินเทอร์เน็ต
3. ความกังวลเรื่องความเป็นส่วนตัวกลัวข้อมูลรั่วไหลหรือถูกนำไปใช้ในทางที่ไม่เหมาะสม และจริยธรรม
4. ระบบปัญญาประดิษฐ์ (AI) ยังมีข้อจำกัดในการปรับให้เหมาะกับบริบทของสถานศึกษาและผู้ใช้

สรุปได้ว่า การใช้ปัญญาประดิษฐ์ (AI) ในการจัดการเรียนรู้ของครูยังมีปัญหาและอุปสรรคหลายด้าน ทั้งจากตัวบุคคล ทรัพยากร เทคโนโลยี และข้อกังวลทางจริยธรรม การส่งเสริมการอบรมและสนับสนุนอย่างเป็นระบบจะช่วยให้ครูสามารถใช้ AI ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับบริบทของการศึกษาไทย

สรุป

การนำปัญญาประดิษฐ์ (AI) มาใช้ในการปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนของครู ไม่ใช่เพียงแค่การใช้เทคโนโลยีใหม่ แต่เป็นการเปลี่ยนวิธีคิด วิธีสอน และบทบาทของครูให้มีวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ชาญฉลาด ยืดหยุ่น ทันสมัย มีประสิทธิภาพและยืดหยุ่นเป็นสำคัญ และตอบโจทย์ผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 อย่างแท้จริง โดยมีสาระสำคัญหลัก ดังนี้

1. เปลี่ยนบทบาทของครู จากผู้ถ่ายทอดสู่ผู้ออกแบบการเรียนรู้ ครูนำปัญญาประดิษฐ์ (AI) ทำหน้าที่ช่วยหาข้อมูล วิเคราะห์ และสร้างสื่อ ทำให้ครูมีเวลาในการออกแบบกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนมากขึ้น ครูเปลี่ยนเป็นผู้นำทางผู้เรียนให้ฝึกทักษะคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา และการเรียนรู้ด้วยตนเอง

2. สร้างการเรียนรู้แบบเฉพาะบุคคล (Personalized Learning) AI วิเคราะห์จุดแข็ง-จุดอ่อนของผู้เรียน และแนะนำบทเรียนที่เหมาะสมกับแต่ละคน ครูสามารถปรับแผนการสอน และกิจกรรมให้ตรงกับความต้องการของผู้เรียนแต่ละกลุ่ม

3. เพิ่มประสิทธิภาพการสอนและประเมินผล AI ช่วยสร้างแบบทดสอบ ออกแบบแผนการสอน และประเมินผลการเรียนได้อัตโนมัติ ครูได้รับข้อมูลเชิงลึกแบบ Real-time เพื่อติดตามพัฒนาการของนักเรียน

4. ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดเวลา (Anywhere, Anytime Learning) นักเรียนสามารถเรียนผ่าน AI Chatbots, ระบบแนะนำบทเรียน หรือติวแบบออนไลน์แม้นอกห้องเรียน ลดการพึ่งพาการสอนในห้องเรียนแบบเดิม เพิ่มความยืดหยุ่นในการเรียน

5. เสริมสร้างจริยธรรมและการใช้ AI อย่างรู้เท่าทัน ครูต้องสอนนักเรียนให้ใช้ AI อย่างมีจริยธรรม ไม่ลอก ไม่พึ่งพาเกินไป เสริมทักษะ Digital Literacy และ AI Literacy ให้ครูและนักเรียน รู้จักข้อดี ข้อจำกัด และความเสี่ยงของ AI เน้นความจำเป็นของการเปิดรับเทคโนโลยี พร้อมแนวทางใช้อย่างมีวิจารณญาณ และจริยธรรม

เอกสารอ้างอิง

- ถนอมพร เลหาจรัสแสง. (2561). นวัตกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษายุคการเรียนรู้ 4.0. เชียงใหม่: ตองสามดีไซน์.
- วรภกร คำจับ. (2562). สื่อสังคมออนไลน์กับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้. 7(2), 143-159.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา. (2561). การพัฒนาทักษะดิจิทัล สำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา. วารสารข้าราชการครูและบุคลากร ทางการศึกษา. 39(1), 5-8.
- สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. (2562). ศัพท์คอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ. จาก w.royin.go.th
- สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2556). คู่มือการประกอบวิชาชีพทางการศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2563). AI เพื่อพัฒนาการเรียนรู้. กรุงเทพมหานคร: พรักหวานกราฟฟิค.
- อุทิศ บำรุงชีพ. (2557). HyFlex Learning: การเรียนรู้ผสมผสานแบบยืดหยุ่นเทคโนโลยีการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, 25(1), 15-29.
- Bonk, C. J. & Graham, C. R. (2006). The Handbook of Blended Learning: Global Perspectives, Local Designs. San Francisco, CA: Pfeiffer Publishing.

- Carman, J.M. (2005). Blended Learning Design: Five Keys Ingredients. [Online].
Retrieved December 22, 2020 from <http://www.agilantlearning>.
- Carol, A.M. (2012). The SAGE Handbook of Mentoring and Coaching in Education.
Thousand Oaks, CA: SAGE.

แนวทางการเสริมสร้างศักยภาพครูในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา*

GUIDELINES FOR ENHANCING TEACHERS' CAPACITY IN IMPLEMENTING THE STUDENT SUPPORT AND CARE SYSTEM IN SECONDARY SCHOOLS

สุปวีณ์ ชูรัมย์¹, อัจฉรา วัฒนานรงค์², โกศล มีคุณ³, ธารินทร์ รसानนท์⁴ และศักดิ์ชัย นิรุญทวี⁵

Supawee Chooratsamee¹, Achara Whattananarong², Kosol MeeKun³, Tharin Rasanond⁴

and Sakchai Nirunthawee⁵

¹⁻⁵มหาวิทยาลัยพะเยา

¹⁻⁵University of Phayao, Thailand

Corresponding Author's Email: Supaweechooratsamee@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอแนวทางการเสริมสร้างศักยภาพครูในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยอิงจากกรอบแนวคิดของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 5 ขั้นตอน ได้แก่ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพนักเรียน การป้องกันและแก้ไขปัญหา และการส่งต่อนักเรียน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากงานวิจัยทั้งในและต่างประเทศพบว่า การพัฒนาศักยภาพครูควรพิจารณาทั้งปัจจัยภายใน ได้แก่ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความสามารถในการทำงานเป็นทีม และทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ในขณะที่ปัจจัยภายนอกที่มีอิทธิพลสำคัญคือ ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร ความพร้อมของงบประมาณและทรัพยากร การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน และระบบนิเทศ ติดตาม และประเมินผล แนวทางการเสริมสร้างศักยภาพครูจึงควรมุ่งเน้นการพัฒนาองค์ความรู้ ทักษะ และเจตคติผ่านกระบวนการอบรม การนิเทศภายในโรงเรียน การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และการสนับสนุนเชิงนโยบายจากผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อส่งเสริมให้ครูสามารถดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

คำสำคัญ: การเสริมสร้างศักยภาพครู; ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน; โรงเรียนมัธยมศึกษา

---

* Received 30 May 2025; Revised 4 June 2025; Accepted 21 June 2025

Abstract

This article aims to propose guidelines for enhancing teachers' capacity in implementing the student care and support system in secondary schools. The framework is based on five key components of the system: knowing students individually, screening students, promoting student potential, preventing and solving problems, and referring students for further support. Analysis of both domestic and international research reveals that capacity development for teachers should consider both internal and external factors. Internal factors include achievement motivation, teamwork skills, and information technology proficiency, while external factors involve the academic leadership of school administrators, the adequacy of budget and resources, the involvement of parents and communities, and supervision, monitoring, and evaluation systems. The proposed guidelines emphasize the development of teachers' knowledge, skills, and attitudes through professional development programs, school-based supervision, professional learning communities, and policy support from school administrators. These strategies aim to empower teachers to carry out the student care and support system effectively and sustainably.

Keywords: Enhancing Teachers' Capacity; Student Support and Care System; Secondary School

บทนำ

ในปัจจุบัน การจัดการศึกษาของสถานศึกษาเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจากปัจจัยหลากหลาย อาทิ สังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยี ความเหลื่อมล้ำทางโอกาสและรายได้ยังเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตและการเข้าถึงการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562) นโยบายการศึกษาในระดับชาติ เช่น พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ได้กำหนดให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้โดยมุ่งพัฒนาในทุกมิติ ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และคุณธรรม เพื่อให้สามารถปรับตัวและดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข สถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 ยิ่งตอกย้ำความจำเป็นของการปรับตัวในภาคการศึกษา ส่งผลให้วิถีการเรียนรู้เปลี่ยนแปลงไปอย่างถาวร (UNESCO, 2020) ขณะเดียวกัน ปัญหาครอบครัวยุคใหม่ เศรษฐกิจ และสังคม ยังคงส่งผลกระทบต่อสุขภาพของนักเรียนอย่างชัดเจน โดยเฉพาะในช่วงวัยมัธยมศึกษาซึ่งเป็นวัยเปราะบาง ทั้งในมิติทางอารมณ์และร่างกาย ความไม่มั่นคงในครอบครัว ความยากจน การกลั่นแกล้งในโรงเรียน และการขาดการสนับสนุนที่เหมาะสม ส่งผลให้เกิดภาวะเครียด วิตกกังวล

ซีเอ็มเคร้า และส่งผลต่อการเรียนรู้ (UNICEF, 2022; Pobpad, 2023; Kids for Kids Foundation, 2022)

ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จึงเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยให้นักเรียนได้รับการสนับสนุนอย่างรอบด้าน กรมสุขภาพจิต (2549) ระบุว่าระบบดังกล่าวเป็นกระบวนการที่มีขั้นตอนชัดเจน อาศัยความร่วมมือจากครู ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการช่วยเหลือนักเรียนอย่างเหมาะสมกับบริบท สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทย (2559) ได้เสนอองค์ประกอบสำคัญของระบบนี้ไว้ 7 ประการ ได้แก่ การส่งเสริมพัฒนาการอย่างรอบด้าน ลดปัญหาการออกกลางคัน สร้างความเท่าเทียมทางการศึกษา เสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดี ส่งเสริมพฤติกรรมและทักษะชีวิต พัฒนาสุขภาพจิต และพัฒนาสมรรถนะผู้เรียน งานวิจัยของมาโนช ตัญยงค์1และวัชรภัทร เตชะวัฒน์ศิริदार (2564) รวมถึง สุมิตร เพลุลอย (2566) ชี้ว่าระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนไม่เพียงเน้นการป้องกันและแก้ไขปัญหาก็ยังเสริมสร้างทักษะชีวิต พฤติกรรมเชิงบวก และความสามารถในการปรับตัว พร้อมทั้งสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างโรงเรียน ครอบครัว และชุมชน

ในระบบดังกล่าว ครู คือบุคลากรหลักที่มีบทบาทโดยตรงในการดูแลนักเรียนอย่างใกล้ชิด ครูสามารถสังเกตพฤติกรรม คัดกรองผู้มีความเสี่ยง ส่งเสริมทักษะชีวิต และวางแผนแก้ไขปัญหาร่วมกับทีมงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560; Elliott et al., 2021; Kanya, Fathoni, & Ramdani, 2021) การดำเนินงานของครูในระบบนี้จะมีคุณภาพได้ ต้องอาศัย ศักยภาพ ทั้งในด้านความรู้ ความเข้าใจ ทักษะการสื่อสาร การสร้างความสัมพันธ์ และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งการพัฒนาศักยภาพครูให้สามารถปฏิบัติงานตามขั้นตอนระบบได้อย่างถูกต้อง ชัดเจน และเหมาะสมกับบริบทของนักเรียน จึงเป็นหัวใจสำคัญของการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตและการเรียนรู้ของผู้เรียน

ดังนั้น การพัฒนาศักยภาพครูในการดำเนินระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน จึงเป็นสิ่งจำเป็น เพราะเมื่อครูสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จะช่วยลดปัญหาพฤติกรรมเสี่ยง สร้างพลังบวกในโรงเรียน ส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ที่เกื้อกูล และสร้างความเชื่อมั่นจากผู้ปกครองและชุมชน ซึ่งล้วนมีส่วนสำคัญในการพัฒนาโรงเรียนให้เป็นพื้นที่แห่งการเติบโตของนักเรียนทั้งในด้านวิชาการและสุขภาวะ อันเป็นรากฐานของความมั่นคงและความยั่งยืนของสถานศึกษาในระยะยาว แนวทางนี้ยังสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) ขององค์การสหประชาชาติ โดยเฉพาะเป้าหมายที่ 3: การมีสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดี และเป้าหมายที่ 4: การศึกษาที่มีคุณภาพ ซึ่งมุ่งเน้นให้ทุกคนเข้าถึงการศึกษาที่เท่าเทียมและครอบคลุม พร้อมส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ดีในทุกช่วงวัย ดังนั้น การส่งเสริมศักยภาพครูในการดูแล ช่วยเหลือ และพัฒนาเด็กและเยาวชนอย่างรอบด้าน จึงถือเป็นการวางรากฐานสู่ระบบการศึกษาที่ยั่งยืน และไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลังอย่างแท้จริง

ความหมายและความสำคัญของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ความหมายของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นแนวทางสำคัญที่มุ่งเน้นการดูแลและส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียนอย่างรอบด้าน โดยมีลักษณะเป็นกระบวนการที่ชัดเจน มีขั้นตอน วิธีการ และเครื่องมือที่ได้มาตรฐาน ตรวจสอบได้ และสามารถดำเนินงานได้อย่างเป็นระบบ ภายใต้ความร่วมมือของครูที่ปรึกษาเป็นหลักร่วมกับบุคลากรอื่นทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา กรมสุขภาพจิต (2549) ให้ความหมายของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนว่า เป็นกระบวนการที่มีขั้นตอนชัดเจน พร้อมด้วยวิธีการและเครื่องมือที่สามารถดำเนินงานได้จริง โดยครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลัก ร่วมกับครูที่เกี่ยวข้องหรือบุคคลภายนอก เพื่อส่งเสริม ป้องกัน และแก้ไขปัญหา ตลอดจนสนับสนุนให้นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์และปลอดภัยจากปัจจัยเสี่ยง เช่น สารเสพติด ส่วนสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทย (2559) เสนอว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน คือ กระบวนการดำเนินงานที่มีแบบแผนและขั้นตอนที่ชัดเจน มีเป้าหมายเพื่อคุ้มครอง ดูแล แก้ไข และพัฒนา ศักยภาพของนักเรียนอย่างครบถ้วน เพื่อให้นักเรียนเป็นคนเก่ง คนดี มีความสุข มีสมรรถนะ ทักษะชีวิต และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตลอดจนมีภูมิคุ้มกันที่เพียงพอต่อการดำรงชีวิตอย่างปลอดภัย ในทำนองเดียวกัน กรดา มลิลลา (2564) ได้ศึกษาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 โดยให้นิยามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนว่า เป็นการส่งเสริม ป้องกัน แก้ไข และพัฒนานักเรียนให้เต็มตาม ศักยภาพ มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ทักษะการดำรงชีวิต และจิตใจที่เข้มแข็ง โดยดำเนินการร่วมกันอย่างเป็นระบบ มีมาตรฐาน และสามารถตรวจสอบได้ ด้วยความรัก เมตตา และความภูมิใจของครูในบทบาทของตน ด้านมานิช ตัญยงค์ และวัชรภัทร เตชะวัฒนศิริดำรง (2564) อธิบายว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นกระบวนการดำเนินงานที่มีขั้นตอนชัดเจนและเป็นระบบ มีครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงาน โดยประสานความร่วมมือกับฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา มีเครื่องมือที่ได้มาตรฐาน มีคุณภาพ และสามารถตรวจสอบได้ พรวิมล กลั่นศรีสุข (2564) เสนอว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน คือ กระบวนการส่งเสริม สนับสนุน ป้องกัน และแก้ไขปัญหาของนักเรียน เพื่อให้นักเรียนเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยใช้วิธีการและเครื่องมือที่ชัดเจน มีขั้นตอน มีครูที่ปรึกษาหรือครูประจำชั้นเป็นบุคลากรหลัก และมีความร่วมมืออย่างเป็นระบบกับบุคลากรที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ศรีณย์ เปรมสุข (2566) ได้พัฒนารูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์ของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และให้ความหมายว่า เป็นกระบวนการที่มีความชัดเจนด้านขั้นตอน วิธีการ และเครื่องมือที่สามารถตรวจสอบได้ โดยมีเป้าหมายเพื่อส่งเสริม สนับสนุน ป้องกัน และแก้ไขปัญหาให้นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และเป็น

มนุษย์ที่สมบูรณ์ ในทำนองเดียวกัน ใหม่ พลเพชร (2566) อธิบายว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียน คือ กระบวนการดำเนินการที่เป็นระบบ มีขั้นตอนที่ชัดเจน มีเครื่องมือที่ได้มาตรฐาน มีคุณภาพ และมีหลักฐานการดำเนินงานที่ตรวจสอบได้ โดยอาศัยการมีส่วนร่วมของบุคลากร ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา

สรุปได้ว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง กระบวนการดำเนินงานที่มี เป้าหมายในการดูแล ช่วยเหลือ ส่งเสริม และป้องกันปัญหาของนักเรียนอย่างมีแบบแผนและ เป็นขั้นตอนที่ชัดเจน โดยมีครูที่ปรึกษาหรือครูประจำชั้นเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินการ ด้วยความร่วมมือจากบุคลากรทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา เช่น ผู้ปกครอง ชุมชน และ คณะกรรมการสถานศึกษา เพื่อให้นักเรียนได้รับการพัฒนาศักยภาพอย่างเต็มที่ มีคุณลักษณะที่ พึงประสงค์ มีภูมิคุ้มกันทางจิตใจ ทักษะการดำรงชีวิตที่ดี และสามารถดำรงชีวิตได้อย่าง ปลอดภัยจากสภาวะวิกฤตต่าง ๆ

ความสำคัญของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

จากการศึกษาความสำคัญของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งได้รับการกล่าวถึง จากหน่วยงาน นักวิชาการ และนักวิจัยว่าเป็นกลไกสำคัญในการส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียน อย่างรอบด้าน ระบบนี้ช่วยให้ผู้เรียนได้รับการดูแล แก้ไขปัญหา และได้รับความช่วยเหลืออย่าง ถูกต้อง ทันเวลา และตรงกับความต้องการของแต่ละบุคคล ส่งผลให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพ และต่อเนื่อง อีกทั้งยังช่วยลดปัญหาการออกกลางคัน โดยสนับสนุนให้ผู้เรียนสามารถศึกษาได้ จนจบหลักสูตร (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน & สมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทย, 2559) เช่นเดียวกับ กรมสุขภาพจิต (2549) เน้นย้ำว่าระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ต้องมีความชัดเจน เป็นระบบ และต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายทั้งในและนอกโรงเรียน รวมถึงการใช้กิจกรรม วิธีการ และเครื่องมือที่มีคุณภาพ โดยมีหลักการว่ามนุษย์ทุกคนสามารถ เรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ตลอดชีวิต แม้ว่าระยะเวลาและวิธีการอาจแตกต่างกัน ดังนั้น การ พัฒนาจึงต้องยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง ควบคู่ไปกับการดูแล ป้องกัน แก้ไขปัญหา และส่งเสริม ศักยภาพของผู้เรียน ในมุมมองของ เอกลักษณ์ อนันตปุระ (2564) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อ การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 1 ระบุว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นองค์ประกอบสำคัญ ของการศึกษา ซึ่งต้องดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพผ่านความร่วมมือจากทุกฝ่าย เพื่อพัฒนา ให้นักเรียนเป็นบุคคลที่มีคุณภาพทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความสามารถ ตลอดจน คุณธรรม จริยธรรม และมีวิถีชีวิตที่เป็นสุขตามเป้าหมายของสังคม เช่นเดียวกับ ศิริลักษณ์ ตัว สุวรรณบวร (2565) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของ โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง ที่เสริมว่า ระบบการ ดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ โดยต้องดำเนินการ

ส่งเสริม สนับสนุน ป้องกัน และแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับนักเรียน เพื่อให้พวกเขาได้รับการพัฒนาปรับเปลี่ยนพฤติกรรม และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข

สรุปได้ว่าระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นกลไกสำคัญที่มีการเน้นย้ำจากหลายหน่วยงานและนักวิชาการ โดยมีความสอดคล้องกันในเรื่องของการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน การให้ความสำคัญกับการช่วยเหลือแบบรายบุคคล และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างโรงเรียน ครอบครัว และชุมชน อย่างไรก็ตาม อาจมีความแตกต่างในมุมมองของนักวิชาการบางท่านในด้านความจำเป็นเร่งด่วนของระบบนี้ในสังคมปัจจุบัน และผลกระทบที่ระบบนี้มีต่อระดับประเทศ อย่างไรก็ดี จุดร่วมสำคัญของผู้ทุกแนวคิดคือการมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพและเติบโตเป็นบุคคลที่มีคุณภาพ พร้อมเผชิญกับความท้าทายในอนาคต

บทบาทของครูในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ครูเป็นบุคคลสำคัญในการจัดการศึกษาและพัฒนานักเรียนให้เติบโตอย่างมีคุณภาพ ไม่เพียงแต่ทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ในห้องเรียนเท่านั้น แต่ยังมีบทบาทสำคัญในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ได้รับการพัฒนาทั้งด้านสติปัญญา อารมณ์ สังคม และจิตใจ ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจึงเป็นกระบวนการที่ครูต้องมีส่วนร่วมอย่างจริงจัง เพื่อให้แน่ใจว่านักเรียนได้รับการสนับสนุนที่เหมาะสมตามความต้องการรายบุคคล กรมสุขภาพจิต (2549) แบ่งหน้าที่ครูไว้ 4 ลักษณะ ดังนี้ 1) ครูหัวหน้าระดับมีบทบาทสำคัญในการบริหารจัดการงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนในระดับชั้น โดยมีหน้าที่ในการติดตามและกำกับกำกับการดำเนินงานของครูที่ปรึกษาให้เป็นไปตามแนวทางที่โรงเรียนกำหนด รวมทั้งประสานงานกับบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การช่วยเหลือนักเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังมีหน้าที่ในการจัดประชุมระดับชั้นเพื่อเสริมสร้างความเข้าใจร่วมกันในการดำเนินงาน ตลอดจนจัดประชุมกลุ่มเพื่อการปรึกษารายกรณีในนักเรียนที่มีปัญหาเฉพาะราย และต้องบันทึกหลักฐานการปฏิบัติงานรวมทั้งจัดทำรายงานประเมินผลระดับชั้นส่งให้ผู้บริหารรับทราบ ทั้งนี้อาจมีภารกิจอื่นเพิ่มเติมตามที่ได้รับมอบหมาย 2) ครูที่ปรึกษา ถือเป็นบุคคลหลักในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยจะต้องดูแลนักเรียนทั้งในด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิต ป้องกันปัญหา และช่วยเหลือแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นด้านความสามารถเฉพาะบุคคล ด้านสุขภาพ ด้านครอบครัว หรือด้านอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมและการเรียนรู้ของนักเรียน การดำเนินงานของครูที่ปรึกษาจะยึดแนวทางตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ได้แก่ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมนักเรียน การป้องกันและช่วยเหลือนักเรียน รวมทั้งการส่งต่อนักเรียนไปยังผู้เชี่ยวชาญหรือหน่วยงานภายนอกในกรณีที่เกิดขอบเขตการดูแล ครูที่ปรึกษายังต้องเข้าร่วมประชุมกลุ่มปรึกษาปัญหากรณี บันทึกหลักฐานการปฏิบัติงาน และจัดทำรายงานประเมินผลเพื่อส่งให้หัวหน้าระดับ และปฏิบัติภารกิจอื่น ๆ ตามที่

ได้รับมอบหมาย 3) ครูประจำวิชาและครูอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องมีบทบาทในการสนับสนุนข้อมูลและการปฏิบัติงานของครูที่ปรึกษา โดยให้ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมและผลการเรียนของนักเรียนที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งให้ความร่วมมือในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนร่วมกันอย่างต่อเนื่อง หากนักเรียนมีปัญหาเฉพาะราย ครูประจำวิชาจะต้องเข้าร่วมประชุมกลุ่มปรึกษารายกรณี เพื่อให้ข้อมูลและหาแนวทางการช่วยเหลือร่วมกัน อีกทั้งต้องบันทึกผลการปฏิบัติงานและสรุปรายงานเพื่อส่งให้หัวหน้าระดับพิจารณา และปฏิบัติงานอื่นตามที่ได้รับมอบหมายด้วยความรับผิดชอบ และ 4) ครูแนะแนวเป็นบุคลากรสำคัญที่ทำหน้าที่พัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนผ่านกิจกรรมในคาบแนะแนว รวมถึงทำหน้าที่เป็นผู้สนับสนุนและเป็นแกนหลักให้กับครูที่ปรึกษา โดยเฉพาะในการให้คำปรึกษาเชิงลึกกับนักเรียนที่ประสบปัญหาที่เกินขอบเขตความสามารถของครูที่ปรึกษา นอกจากนี้ครูแนะแนวยังเข้าร่วมประชุมกลุ่มปรึกษารายกรณี เพื่อร่วมกันวางแผนการช่วยเหลือที่เหมาะสม และในกรณีที่นักเรียนมีปัญหาที่ซับซ้อนและเกินความสามารถในการช่วยเหลือของครูแนะแนว ก็จะต้องประสานส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญหรือหน่วยงานภายนอก พร้อมทั้งติดตามผลการช่วยเหลืออย่างต่อเนื่อง ครูแนะแนวยังมีหน้าที่บันทึกหลักฐานการปฏิบัติงาน และจัดทำรายงานประเมินผลเพื่อส่งต่อให้ผู้บริหารหรือหัวหน้าระดับ รวมทั้งรับผิดชอบงานอื่น ๆ ตามที่ได้รับมอบหมายอย่างรอบคอบและต่อเนื่อง

สรุปได้ว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากครูทุกฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นครูหัวหน้าระดับ ครูที่ปรึกษา ครูประจำวิชา หรือครูแนะแนว เพื่อให้มั่นใจได้ว่านักเรียนทุกคนได้รับการดูแลช่วยเหลืออย่างเหมาะสมและทั่วถึง การดำเนินงานอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพของครูแต่ละคนจะช่วยส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียนให้เติบโตขึ้นเป็นบุคคลที่มีคุณภาพทั้งทางร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาสังคมต่อไป

องค์ประกอบศักยภาพครู และการวัดศักยภาพครูในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ศักยภาพของครูเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อคุณภาพของการจัดการเรียนรู้และการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยองค์ประกอบของศักยภาพครูสามารถแบ่งออกเป็นหลายด้าน ซึ่งมีความสอดคล้องกันในแง่ของความรู้ ทักษะ และการบริหารจัดการเพื่อพัฒนานักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ ดังที่ ราตรี วิเศษ (2561) ระบุว่า องค์ประกอบสำคัญของศักยภาพครู ได้แก่ ความรู้และความเข้าใจ ในหลักการทางการศึกษาและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ทักษะการวางแผน ซึ่งครูต้องสามารถเขียนแผนกิจกรรมได้อย่างชัดเจนและครบถ้วนความสามารถในการจัดกิจกรรม เพื่อให้แผนสามารถนำไปใช้ได้จริง และ ความร่วมมือ ซึ่งเป็นการทำงานร่วมกับผู้เกี่ยวข้อง เช่น ผู้บริหาร นักเรียน และผู้ปกครอง ในทำนองเดียวกัน ณรงค์

เจริญรุจิทรัพย์ (2561) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของศักยภาพครูว่า ประกอบด้วย ความรู้และความเข้าใจ ทักษะในการออกแบบแผนการเรียนรู้ที่ชัดเจน การนำไปปฏิบัติจริง ในชั้นเรียน รวมถึงการติดตามและประเมินผลลัพท์ของผู้เรียน นอกจากนี้ยังเน้น การนิเทศ ซึ่งเป็นกระบวนการให้คำปรึกษาและแนะนำเพื่อปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน สุชาศินี คันธรินทร์ (2562) ได้กล่าวเพิ่มเติมว่า การบริหารจัดการอย่างเป็นระบบเป็นอีกองค์ประกอบที่สำคัญ ซึ่งช่วยให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับกฎหมายและมาตรฐานที่กำหนด นอกจากนี้ ครูต้องสามารถ จัดกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสม เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของเด็กในทุกมิติ และสามารถ ประเมินผลพัฒนาการของเด็ก ทั้งในด้านร่างกาย จิตใจ และพฤติกรรมให้สอดคล้องกับเป้าหมายด้านคุณภาพของมาตรฐานการศึกษา ส่วนพระสอละสิน ไสยะหวัน (2563) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของศักยภาพของครูในมิติที่ครอบคลุมมากขึ้น ได้แก่ ด้านความรู้และความเข้าใจ เกี่ยวกับหลักการและกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับงาน ด้านการวางแผนและการปฏิบัติ เช่น การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้และการวิเคราะห์หลักสูตร ด้านทักษะการปฏิบัติ ซึ่งรวมถึงการจัดการเรียนรู้และการใช้เทคนิคที่หลากหลาย และด้านการประเมินและสะท้อนผล เพื่อนำไปปรับปรุงกระบวนการจัดการเรียนรู้ ด้านเสาวณีย์ ชูศรี (2564) ได้กล่าวถึง ด้านความรู้และความเข้าใจในภาระงาน ด้าน ทักษะ ที่รวมถึงการวางแผน การดำเนินงาน และการประเมินผล และ ด้านเจตคติ โดยครูควรมีทัศนคติที่ดีต่อการดำเนินงาน เพื่อให้สามารถจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ ในทำนองเดียวกัน บรรจบ จันทอง (2565) ได้กล่าวว่า ศักยภาพของครูมีองค์ประกอบหลัก ได้แก่ ด้านความรู้ ซึ่งเกี่ยวข้องกับเนื้อหาวิชาและแนวคิดการจัดการเรียนรู้ ด้านทักษะ ที่รวมถึงการสอน การประเมินผล และการออกแบบกิจกรรม ด้านการวางแผนและปฏิบัติการ เพื่อปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ และด้านการประเมินผลและพัฒนา โดยใช้ข้อมูลเพื่อปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ และสืบพงษ์ สมิตพันธ์ (2565) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบสำคัญของศักยภาพในบริบทที่กว้างขึ้น ได้แก่ ความคิดริเริ่ม (Originality) ซึ่งช่วยให้ครูสามารถสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ได้ การพัฒนาบุคลากร (Personnel Escalation) โดยเสริมสร้างทักษะและความสามารถของครู การจัดการที่ดี (Execution Excellence) ซึ่งเน้นการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ และการปรับตัวอย่างรวดเร็ว (Agility) เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงได้อย่างทันท่วงที

ดังนั้น องค์ประกอบศักยภาพครูที่มีต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นกระบวนการสำคัญในการส่งเสริมและสนับสนุนพัฒนาการของผู้เรียน ครูที่มีศักยภาพสูงจะสามารถปฏิบัติภารกิจนี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยองค์ประกอบ และแนวทางการวัดศักยภาพครูที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประกอบด้วย

1. ความรู้และความเข้าใจ คือ ระดับความรู้และความเข้าใจของครูเกี่ยวกับหลักการและกระบวนการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ครอบคลุมตั้งแต่การรู้จักนักเรียนเป็น

รายบุคคล การคัดกรอง การส่งเสริม การป้องกันปัญหา ไปจนถึงการส่งต่อนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ โดยครูสามารถอธิบายและนำความรู้ที่นำมาใช้ได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

2. ทักษะการวางแผนและปฏิบัติการ คือ ความสามารถของครูในการวางแผนและดำเนินงานช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบ ครอบคลุมการวิเคราะห์ปัญหา การจัดทำแผนรายบุคคล การดำเนินกิจกรรมอย่างมีเป้าหมาย และสามารถทบทวนหรือปรับปรุงแผนได้ตามความจำเป็น เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการเฉพาะของนักเรียน

3. ทักษะการสื่อสารและสร้างความสัมพันธ์ คือ ความสามารถของครูในการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพกับนักเรียน ผู้ปกครอง เพื่อนครู และภาคีเครือข่าย รวมถึงการสร้างควมไว้วางใจและความร่วมมือในการช่วยเหลือนักเรียน โดยเน้นการให้คำปรึกษา การถ่ายทอดข้อมูล และการทำงานเป็นทีมร่วมกันอย่างเหมาะสม

4. การติดตามและประเมินผล คือ ความสามารถของครูในการติดตามผลการดำเนินงานช่วยเหลือนักเรียนอย่างต่อเนื่อง การเก็บรวบรวมข้อมูล การประเมินผลพัฒนาการของนักเรียน และการใช้ข้อมูลนั้นในการพัฒนากระบวนการช่วยเหลือให้มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อนักเรียน

5. การใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยี คือ ความสามารถของครูในการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้สนับสนุนการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เช่น การจัดเก็บข้อมูล การติดตามพัฒนาการ การใช้สื่อดิจิทัล และการพัฒนาตนเองด้านเทคโนโลยีอย่างต่อเนื่อง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและความสะดวกในการปฏิบัติงาน

6. เจตคติที่ดีและจรรยาบรรณวิชาชีพ คือ การที่ครูมีทัศนคติในเชิงบวกต่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เชื่อมั่นในศักยภาพของนักเรียนทุกคน มีความเคารพในความแตกต่าง และมีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานตามจรรยาบรรณวิชาชีพ ทั้งในการรักษาความลับ การยึดมั่นในความถูกต้อง และสร้างความเชื่อมั่นแก่ผู้เกี่ยวข้อง

สรุปได้ว่า ศักยภาพครูประกอบด้วยความรู้และความเข้าใจ ทักษะการวางแผนและปฏิบัติการ ทักษะการสื่อสารและสร้างความสัมพันธ์ การติดตามและประเมินผล การใช้ นวัตกรรมและเทคโนโลยี และเจตคติที่ดีและจรรยาบรรณวิชาชีพ ซึ่งล้วนเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้และการจัดการศึกษา

แนวทางการเสริมสร้างศักยภาพครูในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

การเสริมสร้างศักยภาพครู เพื่อให้สามารถดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลนั้น จากการศึกษาแนวคิดของนักวิชาการ งานวิจัยและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พบว่า มีแนวทางที่จะเสริมสร้างศักยภาพครู ดังนี้

1. เสริมสร้างความรู้และความเข้าใจ ผู้บริหารควรส่งเสริมครูให้เข้าใจหลักการสำคัญของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เช่น การรู้จักนักเรียนรายบุคคล การคัดกรอง การส่งเสริม การป้องกัน และการส่งต่อกรณีจำเป็น ผ่านการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ การใช้คู่มือแนวทางจาก สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560) และการเรียนรู้ร่วมกันผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC)

2. พัฒนาทักษะการวางแผนและปฏิบัติการ ผู้บริหารควรวางแผนให้ครูได้รับการฝึกฝนให้สามารถวิเคราะห์ปัญหานักเรียนเป็นรายบุคคล และวางแผนกิจกรรมช่วยเหลือที่มี เป้าหมายและวัดผลได้ งานวิจัยของ Mofield & Parker Peters (2019) ชี้ให้เห็นว่าครูที่สามารถวางแผนการช่วยเหลือนักเรียนเฉพาะบุคคลได้ดี มีแนวโน้มที่จะลดปัญหาพฤติกรรมในห้องเรียนลงอย่างมีนัยสำคัญ

3. ส่งเสริมทักษะการสื่อสารและการสร้างความสัมพันธ์ ผู้บริหารควรจัดกิจกรรม พัฒนาทักษะการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การฟังอย่างเข้าใจ การให้คำปรึกษา และการ ประสานงานกับผู้ปกครองและชุมชน เพื่อสร้างความร่วมมือในกระบวนการช่วยเหลือนักเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Chen & Gregory (2019) พบว่า ความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างครู-นักเรียน ช่วยเพิ่มความมั่นใจและลดความเสี่ยงของนักเรียนที่มีภาวะเปราะบาง

4. พัฒนาระบบติดตามและประเมินผล ครูควรได้รับการฝึกฝนการใช้เครื่องมือ ประเมินผล เช่น แบบฟอร์มติดตามพฤติกรรมหรือความก้าวหน้าเชิงพฤติกรรม โดยข้อมูลจาก การประเมินจะถูกนำมาใช้ในการปรับแผนการช่วยเหลือให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ทั้งนี้ การใช้ ระบบดิจิทัลช่วยในการติดตามสามารถเพิ่มความแม่นยำและรวดเร็วในการสื่อสาร (จักรพงษ์ ตระการไทยและนเรศ ชันธีระ, 2564)

5. ส่งเสริมการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยี ผู้บริหารควรจัดหาและส่งเสริมการใช้ เทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น โปรแกรมบันทึกข้อมูลรายบุคคล แอปพลิเคชันติดตามนักเรียน หรือ ระบบแจ้งเตือนอัตโนมัติ เพื่อช่วยให้ครูสามารถจัดการข้อมูลและตัดสินใจช่วยเหลือได้ทันเวลาที่ สอดคล้องกับการวิจัยของ Zhang et al. (2022) ระบุว่า การใช้เทคโนโลยีช่วยลดภาระงานครู และเพิ่มประสิทธิภาพในการตอบสนองต่อปัญหาของนักเรียน

6. เสริมสร้างเจตคติที่ดีและจรรยาบรรณวิชาชีพ ผู้บริหารควรสร้างแรงบันดาลใจและ จิตสำนึกในความสำคัญของบทบาทครูในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนผ่านการประชุมสร้างพลัง (empowerment workshop) การยกย่องเชิงจริยธรรม และการใช้เรื่องเล่าจากกรณีศึกษาจริง เพื่อส่งเสริมให้ครูมีเจตคติที่ดี เห็นคุณค่าของนักเรียน และยึดมั่นในจรรยาบรรณวิชาชีพ (รุ่ง ลาวัญย์ จันทรัตน, 2566)

สรุปได้ว่า การเสริมสร้างศักยภาพครูในด้านต่าง ๆ ทั้งความรู้ ทักษะ การสื่อสาร การ ติดตามผล การใช้เทคโนโลยี และการเสริมสร้างเจตคติที่ดี จะช่วยให้ครูสามารถดำเนินงาน ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และตอบสนองต่อความต้องการของ

นักเรียนได้อย่างครบถ้วน นอกจากนี้ยังช่วยเสริมสร้างคุณภาพการศึกษาและสร้างโอกาสในการพัฒนานักเรียนให้มีศักยภาพในอนาคตอีกด้วย

สรุป

ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นกระบวนการที่มุ่งเน้นการส่งเสริม ป้องกัน และแก้ไข ปัญหาของนักเรียนอย่างเป็นระบบ มีขั้นตอนและวิธีการที่ชัดเจน พร้อมด้วยเครื่องมือที่สามารถ ตรวจสอบได้ โดยมีครูที่ปรึกษาหรือครูประจำชั้นเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงานร่วมกับ บุคลากรที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา เช่น ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงาน ต่าง ๆ เพื่อให้นักเรียนได้รับการพัฒนาศักยภาพอย่างรอบด้าน มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ทักษะชีวิต และภูมิคุ้มกันทางจิตใจสำหรับการดำรงชีวิตในสังคมอย่างปลอดภัย ระบบดังกล่าว มีความสำคัญในฐานะกลไกหลักที่ช่วยให้ผู้เรียนได้รับความช่วยเหลืออย่างถูกต้อง ทันเวลา และ เหมาะสมกับความต้องการเฉพาะบุคคล ส่งผลให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพ ช่วยลดปัญหาการ ออกกลางคัน และสนับสนุนให้ผู้เรียนสามารถเรียนจบตามหลักสูตรได้ อีกทั้งยังเป็น กระบวนการที่สอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาผู้เรียนแบบองค์รวม โดยเน้นการมีส่วนร่วมของ ทุกภาคส่วน และการดูแลช่วยเหลือที่มีคุณภาพและต่อเนื่อง

บทบาทของครูในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนจึงมีความสำคัญยิ่ง ไม่ เพียงแต่เป็นผู้สอน แต่ยังเป็นผู้ดูแล ช่วยเหลือ และประสานงานเพื่อแก้ไขปัญหา นักเรียนอย่าง เหมาะสม ครูต้องมีศักยภาพในการวางแผน ดำเนินงาน และใช้เครื่องมือที่มีมาตรฐานในการ ช่วยเหลือนักเรียน รวมถึงมีทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่น ความสามารถในการสื่อสาร และ จิตวิญญานแห่งความเมตตาและความเข้าใจในตัวนักเรียน

ดังนั้น การเสริมสร้างศักยภาพครูจึงเป็นหัวใจสำคัญของการดำเนินงานระบบดูแล ช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ เพราะครูเป็นบุคลากรด่านแรกที่อยู่ใกล้ชิดกับนักเรียน มากที่สุด และเป็นผู้ที่สามารถวิเคราะห์ สังเกต และตอบสนองต่อปัญหาของนักเรียนได้อย่าง รวดเร็วและตรงจุด ทั้งนี้ต้องอาศัยการพัฒนาอย่างต่อเนื่องผ่านการอบรม นิเทศ ติดตาม และ สนับสนุนเชิงระบบ เพื่อให้ครูสามารถปฏิบัติหน้าที่ในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างมี ประสิทธิภาพสูงสุด

เอกสารอ้างอิง

กรดา มลิลลา. (2564). การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขต พื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ.

- กรมสุขภาพจิต. (2549). คู่มือการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ช่วงชั้นที่ 3-4 (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกิจการโรงพิมพ์ องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). รายงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษาประจำปี 2562. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- จักรพงษ์ ตระการไทย และนเรศ ชันธะรี. (2564). การดำเนินการงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษายุคดิจิทัล. วารสารบริหารการศึกษาบัวบัณฑิต, 21(1), 41-49.
- ณรงค์ชัย เจริญสุทธิทรัพย์. (2561). แนวทางการพัฒนาศักยภาพครูในการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงการเป็นฐาน (Project Based Learning: PBL) วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีสุราษฎร์ธานี (รายงานการศึกษาส่วนบุคคล). สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- บรรจบ จันทอง. (2565). การประเมินโครงการพัฒนาศักยภาพครูด้วยการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกของโรงเรียนพระปริยัติธรรม จังหวัดน่าน. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยพะเยา.
- พรวิมล กลิ่นศรีสุข. (2564). การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 จังหวัดนครพนม. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พระสอละสิน ไสสะหวັນ. (2563). การพัฒนาศักยภาพครูในการจัดการเรียนรู้ Active learning โรงเรียนมัธยม สงฆ์ตอนปลาย วัดไชยะพุมาราม นະคอนโกสอนพมวิทาน แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐ ประชาธิปไตยประชาชนลาว. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษา ศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- มานิช ตัญยงค์1และวัชรภัทร เตชะวัฒนศิริดารง. (2564). การศึกษาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 จังหวัดสุพรรณบุรี สหวิทยาเขตพุเตย. วารสารการพัฒนางานประจำสู่งานวิจัย, 8, 19 – 28.
- ราตรี วิเศษ. (2561). การพัฒนาศักยภาพครูในการจัดกิจกรรม ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ โรงเรียนอนุบาลโพธารนแก้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สกลนคร เขต 1. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- รุ่งลาวัณย์ จันทรัตน. (2566). คุณลักษณะสำคัญและรูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะครูนักพัฒนา. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา, 18(2), 131-141.
- ศรัณย์ เปรมสุข. (2566). การพัฒนารูปแบบบริหารเชิงกลยุทธ์ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อเสริมสร้างคุณภาพของนักเรียนมัธยมศึกษา. ใน ดุษฎีนิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยนเรศวร.

- ศิริลักษณ์ ตัวสุวรรณบรร. (2565). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทย. (2559). การพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). คู่มือประกอบการอบรมการขับเคลื่อนกระบวนการ PLC “ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ”สู่สถานศึกษา. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สืบทองษ์ สมิตินันต์. (2565). การพัฒนาศักยภาพที่จำเป็นสำหรับผู้จัดงานต่อการสร้างงานแสดงสินค้าที่เป็นของตนเองสู่ความยั่งยืนทางธุรกิจ. ใน ดุษฎีนิพนธ์ระดับปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุธาฉินีย์ คันธรินทร์. (2562). การพัฒนาศักยภาพครูผู้ดูแลเด็กในการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์เด็กเล็กแห่งชาติของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลตำบลสร้างคือ อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดสกลนคร. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- สมิตร เพลลอย. (2566). การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนรัตนราษฎร์บำรุง. ใน คั่นควาอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- เสาวนีย์ ชูศรี. (2564). การพัฒนาศักยภาพครูในการทำวิจัยในชั้นเรียน โรงเรียนวัดสมัยสุวรรณ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3. วารสารการวัดประเมินผล สถิติ และการวิจัยทางสังคมศาสตร์, 2(2), 48–59.
- ใหม่ พลเพชร. (2566). แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง. ใน สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- เอกลักษณ์ อนันตปุระ. (2564). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 1. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- Chen, W., & Gregory, A. (2019). Parental involvement as a buffer for student behavior problems in school. *Journal of School Psychology*, 74, 10–23.
- Elliott, K., Julison, J., Katz, N., & Parris, J. (2021). In support of educators: Strategies that work. Waltham, MA: EDC.

- Kanya, K., Fathoni, A.B., & Ramdani, Z. (2021). Factors affecting teacher performance. *International Journal of Evaluation and Research in Education (IJERE)*, 10(4), 1462-1468.
- Kids For Kids Foundation. (2022). Child mental health report. Retrieved from <https://kidforkids.org>
- Mofield, E., & Parker Peters, M. (2019). Strength-based planning to support student well-being: A systematic framework. *Journal of Positive Behavior Interventions*, 21(3), 145–157.
- Pobpad. (2023). *Understanding stress and its effects on health*. Retrieved from <https://www.pobpad.com>
- UNESCO. (2020). Education in a post-COVID world: Nine ideas for public action. Retrieved from <https://www.unesco.org>
- UNICEF. (2022). The impact of family and social issues on child mental health. Retrieved from <https://www.unicef.org>
- Zhang, Y., Lin, C., & He, F. (2022). Smart education platforms and student support systems: A meta-analysis of effectiveness. *Educational Technology Research and Development*, 70(1), 37–60.

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน

*****

1. นโยบายการตีพิมพ์ในวารสารมณีเชษฐาราม วัดจอมมณี

วารสารมณีเชษฐาราม วัดจอมมณี เป็นวารสารในกลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้า และเพื่อตีพิมพ์เผยแพร่บทความวิชาการ บทความวิจัย และบทความหนังสือแก่นักวิชาการ นักวิจัย คณาจารย์ นักศึกษาทุกระดับ และผู้สนใจทั่วไป ในมิติทางด้านศาสนาและปรัชญา วัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่น รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ การศึกษา สังคมวิทยาและมนุษยวิทยา รวมทั้งสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ บทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ อย่างน้อย 3 ท่าน ในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Double blind peer-reviewed) เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยรับพิจารณาตีพิมพ์ต้นฉบับของบุคคลทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย ผลงานที่ส่งมาจะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสารที่คณะและข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความวารสาร ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น มิใช่ความคิดของคณะผู้จัดทำ และไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ ทั้งนี้กองบรรณาธิการไม่สงวนลิขสิทธิ์ในการคัดลอก แต่ให้อ้างอิงแสดงที่มา ทางวารสารกำหนดออกวารสารปีละ 2 ฉบับ (ราย 6 เดือน) ดังนี้ ฉบับที่ 1 เดือน มกราคม – มิถุนายน และ ฉบับที่ 2 เดือน กรกฎาคม – ธันวาคม

2. ประเภทของผลงานที่ตีพิมพ์ในวารสารมณีเชษฐาราม วัดจอมมณี

- 1) บทความวิจัย (Research Article) เป็นบทความที่นำเสนอการค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับศาสนาและปรัชญา วัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่น รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ การศึกษา สังคมวิทยาและมนุษยวิทยา รวมทั้งสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
- 2) บทความวิชาการ (Academic Article) เป็นบทความวิเคราะห์ วิจัยหรือเสนอแนวคิดใหม่

3. รูปแบบของการจัดเตรียมต้นฉบับ

- 1) ต้นฉบับบทความต้องมีความยาว 8 - 12 หน้ากระดาษ A4 (ไม่รวมเอกสารอ้างอิง) พิมพ์บนกระดาษหน้าเดียว ใช้ตัวอักษรแบบ THSarabunPSK ตั้งค่าหน้ากระดาษโดยเว้นขอบบน ขอบซ้าย 1 นิ้ว และขอบขวา ขอบล่าง 1 นิ้ว กำหนดระยะห่างระหว่างบรรทัดเท่ากับ 1 และเว้นบรรทัดระหว่างแต่ละย่อหน้า การนำเสนอรูปภาพและตาราง ต้องนำเสนอรูปภาพและ

ตารางที่มีความคมชัดพร้อมระบุหมายเลขกำกับรูปภาพไว้ด้านล่าง พิมพ์เป็นตัวหนาเช่นตารางที่ 1 หรือ Table 1 และ ภาพที่ 1 หรือ Figure 1 รูปภาพที่นำเสนอต้องมีรายละเอียดของข้อมูลครบถ้วนและเข้าใจได้โดยไม่ต้องกลับไปอ่านที่เนื้อความอีก ระบุลำดับของรูปภาพทุกรูปให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่อยู่ในต้นฉบับ โดยคำอธิบายต้องกระชับและสอดคล้องกับรูปภาพที่นำเสนอ

- 2) ชื่อเรื่องต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พิมพ์ไว้ตรงกลางหน้าแรก
- 3) ชื่อผู้เขียน ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พร้อมระบุชื่อสังกัดหรือหน่วยงาน
- 4) มีบทคัดย่อภาษาไทย จำนวนคำอยู่ที่ 300-350 คำ
- 5) กำหนดคำสำคัญ (Keywords) 3-5 คำ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- 6) การเรียงหัวข้อ หัวข้อใหญ่สุด ให้พิมพ์ชิดขอบด้านซ้าย หัวข้อย่อยเว้นห่างจากหัวข้อใหญ่ 3-5 ตัวอักษร และหัวข้อย่อยขนาดเดียวกัน ต้องพิมพ์ให้ตรงกัน เมื่อขึ้นหัวข้อใหญ่ให้เว้นระยะห่าง 1 บรรทัด
- 7) การใช้ตัวเลข คำย่อ และวงเล็บ ควรใช้ตัวเลขอารบิกทั้งหมด ใช้คำย่อที่เป็นสากลเท่านั้น (ระบุคำเต็มไว้ในครั้งแรก) การวงเล็บภาษาอังกฤษ ควรใช้ดังนี้ (Student centred learning)

บทความวิจัย ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

- 1) **บทคัดย่อ (Abstract)** เสนอวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีการวิจัยและผลการวิจัยโดยสรุป สั้นกะทัดรัดได้ใจความ
- 2) **บทนำ (Introduction)** ระบุความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาในการวิจัยและระบุวัตถุประสงค์ของการวิจัย
- 3) **วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methodology)** ระบุแบบแผนการวิจัย การได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างและการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล
- 4) **ผลการวิจัย (Results)** เสนอผลที่พบตามวัตถุประสงค์การวิจัยตามลำดับอย่างชัดเจน ควรเสนอในรูปตารางหรือแผนภูมิ
- 5) **อภิปรายผล (Discussion)** เสนอเป็นความเรียง ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของผลการวิจัยกับกรอบแนวคิด และงานวิจัยที่ผ่านมา ไม่ควรอภิปรายเป็นข้อ ๆ แต่ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของตัวแปรที่ศึกษาทั้งหมด
- 6) **องค์ความรู้ใหม่ (ถ้ามี) (Originality and Body of Knowledge)** ระบุองค์ความรู้อันเป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิจัย สังเคราะห์ออกมาในรูปแบบโมเดล พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างของโมเดลอย่างกระชับ เข้าใจง่าย
- 7) **สรุป (Conclusion) /ข้อเสนอแนะ (Recommendation)** ระบุข้อสรุปที่สำคัญและข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และประเด็นสำหรับการวิจัยต่อไป

8) เอกสารอ้างอิง (References) ต้องเป็นรายการอ้างอิงที่มีปรากฏในบทความเท่านั้น

บทความวิชาการ ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

- 1) บทคัดย่อ (Abstract)
- 2) บทนำ (Introduction)
- 3) เนื้อเรื่อง (Content) แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ
- 4) สรุป (Conclusion)
- 5) เอกสารอ้างอิง (Reference)

4. ระบบการอ้างอิงและเอกสารอ้างอิงทางวิชาการ

เอกสารที่นำมาใช้ในการอ้างอิงบทความ ควรมีที่มาจากแหล่งตีพิมพ์ที่ชัดเจน และมีความน่าเชื่อถือ สามารถสืบค้นได้ เช่น หนังสือ วารสาร หรืองานวิจัย เป็นต้น ผู้เขียนบทความจะต้องตรวจสอบความถูกต้องของรายการอ้างอิง เพื่อป้องกันความล่าช้าในการตีพิมพ์บทความ เนื่องจากบทความที่มีการอ้างอิงไม่ถูกต้อง จะไม่ได้รับการส่งต่อไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณา จนกว่าการอ้างอิงเอกสารจะได้รับการแก้ไขให้สมบูรณ์

การอ้างอิงในเนื้อหาบทความ

รูปแบบการอ้างอิงในเนื้อเรื่องและท้ายเล่มใช้วิธีการอ้างอิงระบบนาม – ปี ตามรูปแบบของ American Psychological Association (APA) ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยใช้วงเล็บ เปิด-ปิด แล้วระบุชื่อ-นามสกุลของผู้เขียนและปีที่ตีพิมพ์ กำกับท้ายเนื้อความที่ได้อ้างอิง ตัวอย่างเช่น การปฏิวัติทางอุตสาหกรรมครั้งที่ 4 (Industry 4.0) ภาครัฐและภาคอุตสาหกรรมจะต้องเตรียมพร้อมในหลาย ๆ ด้านและสิ่งที่สำคัญที่สุดก็คือ การเตรียมพร้อมด้านทรัพยากรมนุษย์ เพื่อรองรับอุตสาหกรรมใหม่และเศรษฐกิจยุคใหม่ เป็นการพัฒนานวัตกรรมอนาคต เชื่อมโยงทรัพยากรบุคคล ความรอบรู้ นวัตกรรมทางความคิด และเทคโนโลยีดิจิทัล เป็นหนึ่งเดียวกับการขับเคลื่อนอุตสาหกรรม (ธนิต โสรัตน์, 2559) โดยเอกสารอ้างอิงที่ใช้ในการอ้างอิงในบทความ จะต้องปรากฏในเอกสารอ้างอิงท้ายบทความทุกรายการ โดยรูปแบบของเอกสารอ้างอิง มีดังนี้

อ้างอิงจากเอกสารภาษาไทย

1) พระไตรปิฎกและอรรถกถาให้อ้างชื่อคัมภีร์ / เล่มที่/ข้อที่/เลขหน้า แล้วตามด้วยชื่อหน่วยงานผู้จัดทำ ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) พร้อมปีที่พิมพ์ ตัวอย่าง เช่น “ภิกษุทั้งหลาย รูปเวทนา สัญญา สังขาร และวิญญาณ เป็นอนัตตา ภิกษุทั้งหลาย ถ้ารูปเวทนา สัญญา สังขาร

วิญญาณนี้จักเป็นอัตตาแล้วไซ้รูปเวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณนี้ไม่พึงเป็นไปเพื่ออาหาร ” (วิ.ม. 4/20/27) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539)

2) ผู้แต่งหนึ่งราย ให้อ้างอิงชื่อ-นามสกุลผู้แต่ง แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (เกสวดี เชี่ยวชาญ, 2557)

3) ผู้แต่งสองราย ให้อ้างอิงชื่อ-นามสกุลของผู้แต่งทั้งสองรายโดยใช้คำว่า “และ” ในการเชื่อมผู้เขียนทั้งสองแล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (นิรมัย คุ่มรักษา และอัจฉิมา ศิริพิบูลย์ผล, 2560)

4) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างอิงชื่อ-นามสกุลของผู้แต่งรายแรก แล้วเพิ่มคำว่า “และคณะ” แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (ทศพร คำผลศิริ และคณะ, 2560)

5) กรณีที่เนื้อความเป็นเรื่องเดียวกัน หรือผลการวิจัยเหมือนกัน แต่มีผู้อ้างอิงหลายคน ให้ใช้รายการอ้างอิงที่ใกล้เคียงกับปีปัจจุบันมากที่สุด (ค้นพบล่าสุด) หรือหากเป็นแนวคิดทฤษฎี ก็ควรอ้างอิงเจ้าของแนวคิดทฤษฎี หรือบุคคลผู้เป็นที่ยอมรับของวงการวิชาการส่วนใหญ่เป็นสำคัญ

อ้างอิงจากเอกสารภาษาอังกฤษ

1) ถ้ามีผู้แต่งหนึ่งราย ให้อ้างอิงนามสกุลของผู้แต่ง ตามด้วยอักษรตัวย่อของชื่อภาษาอังกฤษ ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Phathong, K., 2007)

2) ถ้ามีผู้แต่งสองราย ให้อ้างอิงนามสกุลของผู้แต่งรายแรก ตามด้วยอักษรตัวย่อของชื่อภาษาอังกฤษ ตามด้วยเครื่องหมายแอนด์ (&) คั่นกลาง ตามด้วยนามสกุลของผู้แต่งรายที่สอง และตามด้วยอักษรย่อของชื่อภาษาอังกฤษ แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Werker, J. F. & Desjardins, R. N., 2004)

3) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างอิงนามสกุลของผู้แต่งรายแรก ตามด้วยอักษรตัวย่อของชื่อภาษาอังกฤษตามด้วย et al. ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Bloom, B. S., et al.)

เอกสารอ้างอิงท้ายเล่ม

(1) พระไตรปิฎก อรรถกถา

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).//ชื่อพระไตรปิฎก อรรถกถา.//สถานที่พิมพ์:สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(2) หนังสือ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อหนังสือ.// (ครั้งที่พิมพ์).// สถานที่พิมพ์:/ สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

เกษภา ผาทอง. (2548). ระเบียบวิธีวิจัยทางรัฐศาสตร์ : แนวคิด ทฤษฎีสู่การปฏิบัติ. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: พิสิษฐ์ ไทย ออฟเซต.

(3) บทความในหนังสือ**รูปแบบ :**

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ใน ชื่อบรรณาธิการ (บรรณาธิการ).// ชื่อเรื่อง/(เลขหน้าที่อ้าง).// สถานที่พิมพ์:/ สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

ชลิตา บัณจุวงศ์. (2556) ข้าวและชาวนาไทยในกระแสการเปลี่ยนแปลง ใน พจนก กาญจนจันทร์ (บรรณาธิการ), คน ข้าว นา ควาย ในวัฒนธรรมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (หน้า 39-68). กรุงเทพมหานคร: อัมรินทร์.

(4) บทความจากวารสาร**รูปแบบ :**

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ชื่อวารสาร.// ปีที่/(ฉบับที่), /เลขหน้าแรก ที่ตีพิมพ์-เลขหน้าสุดท้ายที่ตีพิมพ์.

ตัวอย่าง :

เกษภา ผาทอง และคณะ. (2562). พระพุทธศาสนากับการเมือง. วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทรรศน์, 3(2), 16-31.

(5) บทความในสารานุกรม**รูปแบบ :**

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ใน ชื่อสารานุกรม,/(เล่มที่อ้าง, หน้า เลขหน้าที่อ้าง).
สถานที่พิมพ์: /สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

สนิทาอาจพันธ์. (2537). หม้อคอคควาย. ใน สารานุกรมของใช้พื้นบ้านไทยในอดีตเขต หัวเมืองฝ่ายเหนือ, (หน้า 274-275). กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้น.

(6) หนังสือพิมพ์

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.//(วันที่ เดือน ปีที่พิมพ์).//ชื่อบทความ.//ชื่อหนังสือพิมพ์./เลขหน้า.

ตัวอย่าง :

สุชาติ เผือกสกนธ์. (9 มิถุนายน 2549). ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. ผู้จัดการรายวัน, น.13.

(7) สารนิพนธ์, วิทยานิพนธ์, ดุษฎีนิพนธ์, รายงานการวิจัย**รูปแบบ :**

ผู้แต่ง.//(ปีที่พิมพ์).// ชื่อวิทยานิพนธ์.//ใน/ ระดับวิทยานิพนธ์ สาขา./ชื่อมหาวิทยาลัยที่พิมพ์.

ตัวอย่าง :

พรไทย ศิริสาธิตกิจ. (2558). การพัฒนารูปแบบการปรับตัวของชาวนาอย่างยั่งยืนในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

นายมนัส ภาควง. (2540). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของเจ้าอาวาสในการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางชุมชน. ใน รายงานการวิจัย. มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(8) สัมภาษณ์**รูปแบบ:**

ชื่อผู้ที่ได้รับการสัมภาษณ์.//(วัน เดือน ปี ที่สัมภาษณ์).//ชื่อเรื่องที่สัมภาษณ์.// (ชื่อผู้สัมภาษณ์)

ตัวอย่าง :

ไชยศิริ ลีศิริกุล. (5 พ.ย. 2562). วิธีการพัฒนาห่วงโซ่อุปทานข้าว. (พระมหาปรัชญ์ อดิเทพ, สัมภาษณ์)

(9) สื่อออนไลน์**รูปแบบ :**

ผู้แต่ง.//(ปีที่เผยแพร่).// ชื่อเรื่อง.//เรียกใช้เมื่อ/ จาก แหล่งที่มาของข้อมูล (URL)

ตัวอย่าง :

ฤทัยชนก จริจจิตร. (2555). กลยุทธ์ข้าวไทยบนฐาน AEC เพื่อก้าวสู่การเป็น Trading Nation เรียกใช้เมื่อ 1 สิงหาคม 2563 จาก <http://www.tpsoc.moc.go.th/sites/default/files/862-img.pdf>

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2561). เลื่อนข้าราชการให้ดำรงตำแหน่งประเภททั่วไป ระดับชำนาญงาน คำสั่งสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ที่ 593/2562 . เรียกใช้

เมื่อ 15 มกราคม 2562 จาก <http://www.onab.go.th/category/news/คำสั่ง-ประกาศ/>

(10) ราชกิจจานุเบกษา

รูปแบบ:

ชื่อกฎหมาย.//(ปีที่พิมพ์).//ชื่อเรื่อง(ถ้ามี).//ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่/ตอนที่/หน้า/(วันเดือนปี).

ตัวอย่าง:

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4). (2562). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 57 ก หน้า 49 (1 พฤษภาคม 2562).

ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2562). เรื่อง กำหนดประเภทและขนาดของโครงการหรือกิจการซึ่งต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม และหลักเกณฑ์ วิธีการ ระเบียบปฏิบัติ และแนวทางการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 129 ตอนพิเศษ 97 ง หน้า 1 (20 มิถุนายน 2555).

ตัวอย่างเอกสารอ้างอิง

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงสาธารณสุข. (2558). คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย Developmental Surveillance and Promotion Manual (DSPM) Promotion Manual (DSPM). เชียงใหม่: สยามพิมพ์นานาชาติ.
- ประภัศร ปรีเอี่ยม และธรรมนุญ รวีผ่อง. (2554). ผลการส่งเสริมพัฒนาการ กล้ามเนื้อมัดเล็ก สำหรับเด็กพัฒนาการช้าโดยพ่อแม่ของเด็กที่มีความต้องการพิเศษใน จังหวัดมหาสารคาม. ใน รายงานการวิจัย. สถาบันราชภัฏมหาสารคาม.
- พระสุตวรรษ วิสุทโธ และเดชชาติ ตรัทรพย์. (2561). บทบาทของผู้สูงอายุในการพัฒนาชุมชน ในตำบลทรายขาว อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช. วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม, 2(2), 8-13
- พระสถาพร ปุณณนนโท (ร่ำจวนจร) และคณะ. (2562). การวิเคราะห์การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการทำงานจิตอาสา ของชุมชนวัดสระเกษ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา. วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม, 3(2), 16-31.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4). (2562). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 57 ก หน้า 49 (1 พฤษภาคม 2562).
- มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์. (2535). พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 2500. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงานสาธารณสุขอ่างทอง. (2560). รายงานทารกน้ำหนักน้อยกว่า 2,500 กรัม ได้รับการคัดกรองพัฒนาการ DSPMปีงบประมาณ 2560 (อินเทอร์เน็ต). เรียกใช้เมื่อ 15 มิถุนายน 2562 จาก <http://atg.hdc.moph.go.th>
- สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดพัทลุง. (2563). ศิลปะการแห่งโนราห์. เรียกใช้เมื่อ 9 กุมภาพันธ์ 2563 จาก https://www.m-culture.go.th/phatthalung/ewt_news.php?nid=508&filename=index.
- Elizabet, B. (1990). Ecotourism: The Potentials and Pitfalls. Vol.1 and 2. World Wildlife Fund. Washington, D.C.
- Dunst, C. J. & Triette, C. M. (1996). Empowerment, effective helping practices and family-Centered care. Pediatr Nurs, 22(2), 334-337.

5. หลักเกณฑ์การส่งต้นฉบับบทความเพื่อได้รับการตีพิมพ์

การส่งในระบบ (Online Submission) สามารถส่งเข้าระบบออนไลน์ได้เว็บไซต์

ของวารสารมติเชษฐาราม วัดจอมมณี ได้ที่

<https://so07.tci-thaijo.org/index.php/JMCR/issue/view/25> เมื่อส่งเข้าระบบสำเร็จให้
แจ้งข้อมูลเพิ่มเติมทาง Email : manichettharam@gmail.com

6. ขั้นตอนการนำบทความลงตีพิมพ์ลงในวารสารมติเชษฐาราม วัดจอมมณี

ต้นฉบับบทความที่เสนอเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารให้อยู่ในรูปแบบของไฟล์เอกสาร *.docx ของ Microsoft Word Version 2010 หรือมากกว่า หากต้นฉบับประกอบด้วยภาพ ตาราง หรือสมการ ให้ส่งแยกจากไฟล์เอกสาร ในรูปแบบไฟล์ภาพ สกุล *.PDF*.JPG*.GIF หรือ *.bmp ความยาวของต้นฉบับต้องไม่เกิน 12 หน้า (ไม่รวมเอกสารอ้างอิง) กองบรรณาธิการจะพิจารณาบทความเบื้องต้น เกี่ยวกับความถูกต้องของรูปแบบทั่วไป ถ้าไม่ผ่านการพิจารณาจะส่งกลับไปแก้ไข ถ้าผ่านจะเข้าสู่การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิเมื่อผลการประเมินผ่านหรือไม่ผ่านหรือมีการแก้ไข จะแจ้งผลให้ผู้เขียนทราบ โดยการพิจารณาบทความเพื่อลงตีพิมพ์ได้จะคำนึงถึงความหลากหลายและความเหมาะสม

7. สิทธิของบรรณาธิการ

ในกรณีที่กองบรรณาธิการหรือผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งได้รับเชิญให้เป็นผู้ทรงคุณวุฒิผู้ตรวจประเมินบทความมีความเห็นว่าควรแก้ไข กองบรรณาธิการจะส่งคืนเพื่อให้เจ้าของบทความแก้ไข โดยจะยึดถือข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิผู้ตรวจประเมินเป็นเกณฑ์หลัก และหรือขอสงวนสิทธิ์ที่จะพิจารณาไม่ตีพิมพ์ ในกรณีที่รายงานการวิจัย บทความทางวิชาการหรือบทความวิจัยไม่ตรงกับแนวทางของวารสารมติเชษฐาราม วัดจอมมณี หรือไม่ผ่านการพิจารณาของกองบรรณาธิการหรือผู้เชี่ยวชาญเมื่อบทความที่ได้รับการตีพิมพ์ผู้เขียนจะได้รับวารสารลั้งค์ฉบับที่นำบทความลงตีพิมพ์ พร้อมกับหนังสือรับรองการตีพิมพ์บทความในวารสารมติเชษฐาราม วัดจอมมณี

ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิจัย

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (18 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน (ไทย) (14 pt)

บทนำ (18 pt) (ไม่ควรเกิน 4 ย่อหน้า)

...(16 pt) 1. กล่าวถึงความเป็นมาแล้วความสำคัญของปัญหา โดยกว้าง ๆ (อ้าง
นโยบาย กฎหมาย หรือแนวคิดทฤษฎีมารองรับ).....

2. กล่าวถึงสภาพปัญหาปัจจุบันที่เกิดขึ้น (อ้างอิงงานวิจัยหรือทฤษฎีมารองรับ).....

ผลการวิจัย (18 pt)

(16.pt).....ผลการวิจัยต้องตอบวัตถุประสงค์ทุกข้อ.....

.....

.....

.....

.....

ตารางที่ 1 (ชื่อตาราง) (ถ้ามี)

องค์ความรู้ใหม่ (18 pt) (ถ้ามี)

(16 pt) ..... ระบุองค์ความรู้ใหม่เป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิจัย สังกเคราะห์
ออกมาในรูปแบบโมเดล พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างของโมเดลอย่างกระชับ เข้าใจ
ง่าย.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

สรุป/ข้อเสนอแนะ (18 pt)

(16 pt) สรุปผลการวิจัยทั้งหมด สั้น ๆ กระชับรัดกุมได้ใจความ ..... พร้อมข้อเสนอแนะที่
ได้จากการวิจัย ..... และการนำผลการวิจัยไปใช้ ..... รวมถึงเสนอแนะแนวทางในการวิจัยครั้งต่อไป

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

กิตติกรรมประกาศ (18 pt) (ถ้ามี) (ให้ใส่เฉพาะกรณีที่ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัย หรือกรณีซื้อบทความมีชื่อเรื่องไม่ตรงกับงานวิจัยหรือวิทยานิพนธ์)

...(16.pt)...ตัวอย่าง เช่น ขอขอบคุณทุนสนับสนุนวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ปีงบประมาณ 2559 และข้อมูลจากโครงการวิจัยย่อย เรื่องสภาพปัญหาและความต้องการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุในบริบทภาคใต้ตอนล่าง.....

.....

เอกสารอ้างอิง (18 pt)

(16.pt).....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)
ชื่อบทความ (อังกฤษ) (18 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน (ไทย) (14 pt)
ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน (อังกฤษ) (12 pt)
หน่วยงานต้นสังกัด (ไทย) (14 pt)
หน่วยงานต้นสังกัด (อังกฤษ) (12 pt)
E-mail: (12 pt)

บทคัดย่อ (18 pt) (300-350 คำ)

(16 pt).....

.....

.....

.....

.....

.....

คำสำคัญ: 3-5 คำ

Abstract (18 pt)

.....(16 pt).....

.....

.....

.....

.....

Keywords: 3-5 words

.....(16 pt).....

118 p7

.....(16 pt).....

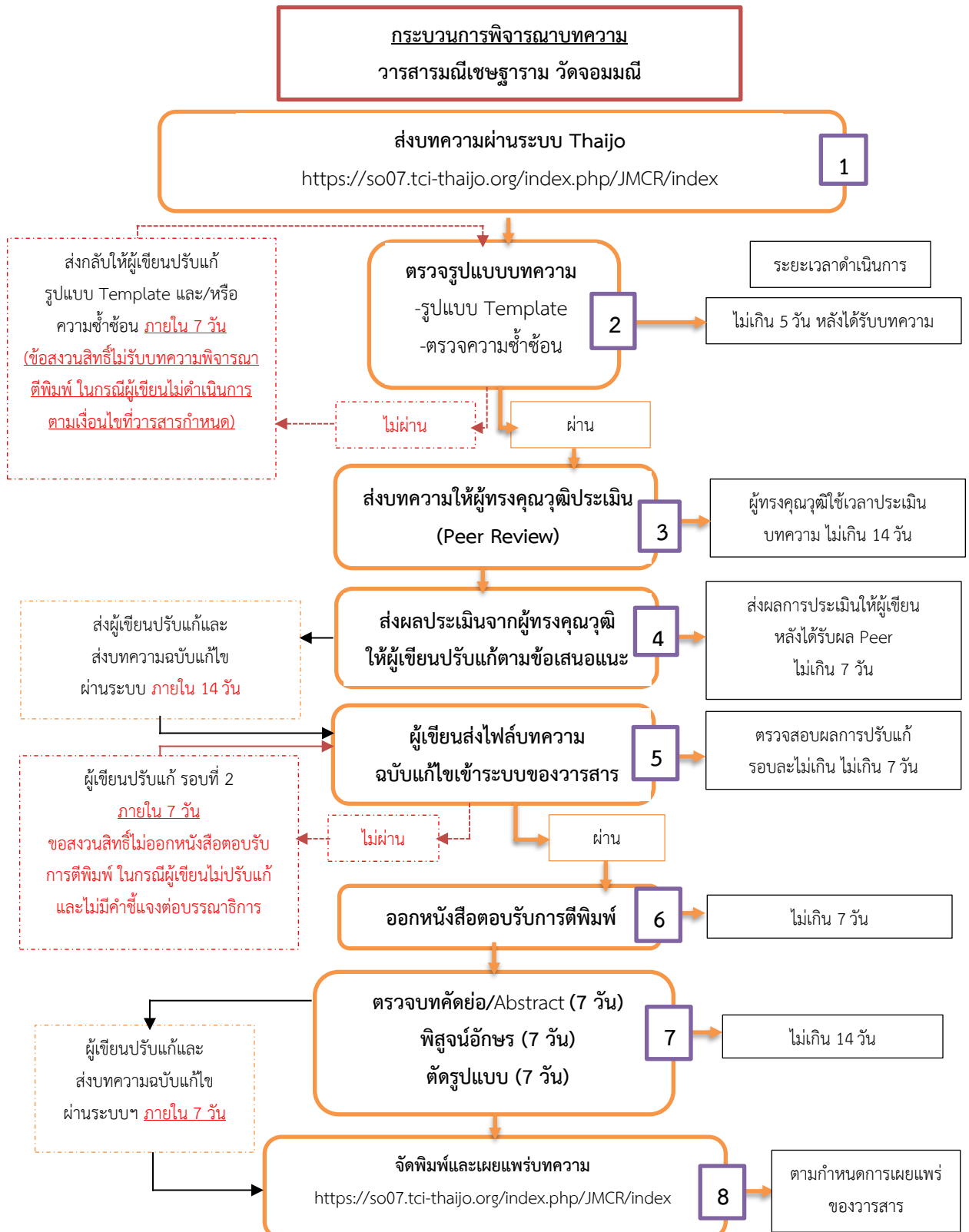

(16 pt).

[illegible]

(16 pt).

110 pt

หมายเหตุ: ระยะเวลาของกระบวนการพิจารณาบทความตั้งแต่ผู้สมัครส่งบทความเข้าระบบ ขั้นตอนที่ 1-6 ใช้ระยะเวลา
ประมาณ 1 เดือน ในการออกหนังสือตอบรับการตีพิมพ์ (ผู้สมัครบทความต้องปรับแก้บทความตามกำหนด)